This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

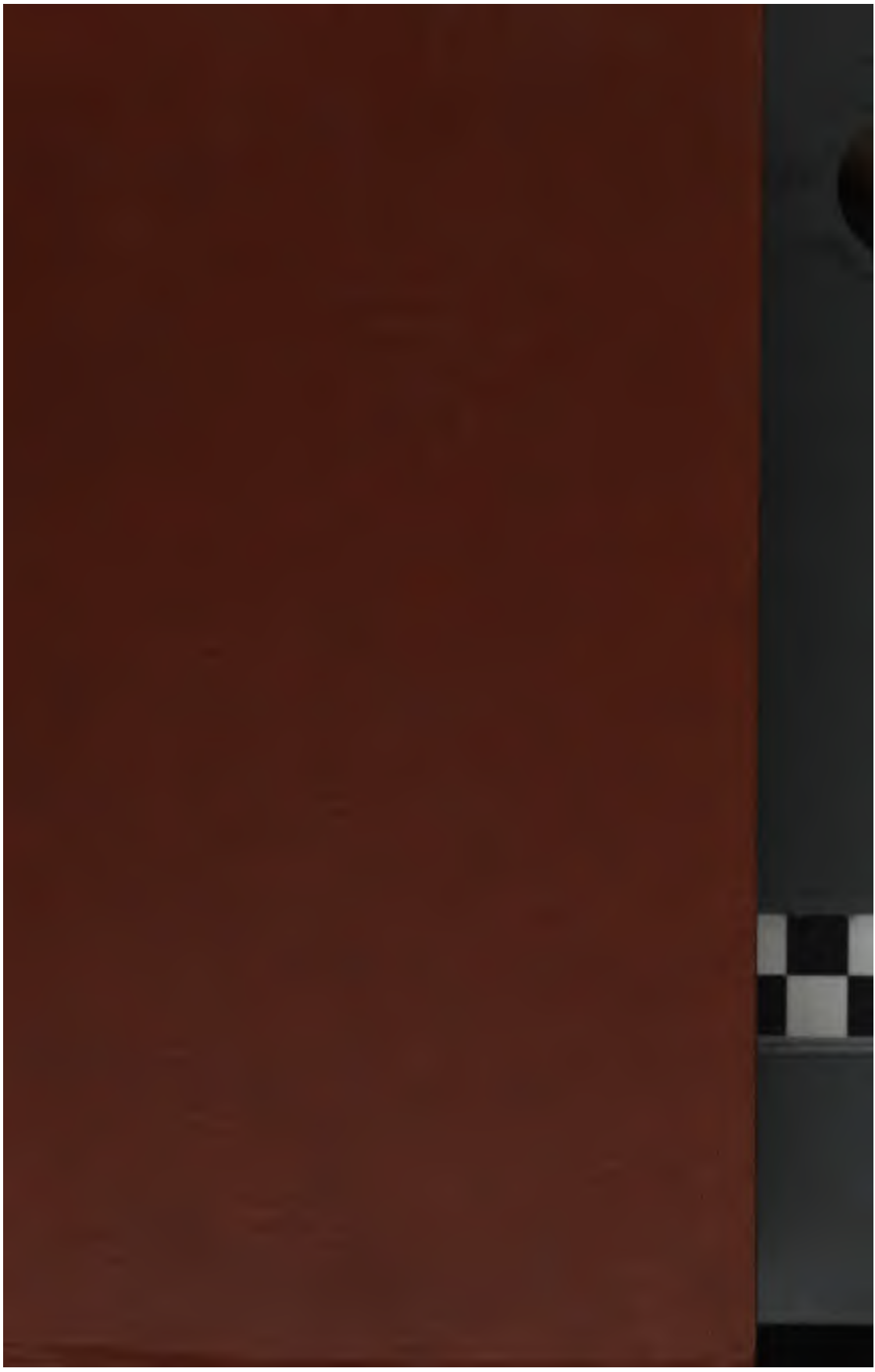

888.8
Q1w

LELAND·STANFORD·JVNIOR·VNIVERSITY

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI

CHÆRONENSIS

MORALIA,

ID EST

OPERA, EXCEPTIS VITIS, RELIQUA.

GRÆCA EMENDAVIT,
NOTATIONEM EMENDATIONUM, ET LATINAM XYLANDRI
INTERPRETATIONEM CASTIGATAM, SUBJUNXIT,
ANIMADVERSIONES EXPLICANDIS REBUS AC VERBIS, ITEM
INDICES COPIOSOS, ADJECIT,

DANIEL WYTTENBACH,

HIST. ELOQ. LITT. GR. ET LAT.
IN ILLUSTRI ATHEN. AMSTELOD. PROFESSOR.

TOMUS V.

OXONII,
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO.
M DCCC.

255467

STANFORD LIBRARY

Hoc Volumine V, continentur,

PLUTARCHI MORALIA,

GRÆCE ET LATINE,

INTERJECTA EMENDATIONUM NOTATIONE.

PAG.

LXXVI. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΛΟΓΩ, ΧΡΗΣΘΑΙ. 1
Bruta Animalia Ratione uti.

LXXVII. ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ. ΛΟΓΟΣ Α. 33
De Carnium Esu. Oratio prior.

LXXVIII. ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ. ΛΟΓΟΣ Β. 51
De Carnium Esu. Oratio posterior.

LXXIX. ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ. 65
Quæstiones Platonicæ.

LXXX. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ. 119
De Animæ Procreatione, in Timæo Platonis.

LXXXI. ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ, ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ. 195
Epitome Libri Plutarchei de Animæ Procreatione apud Platonem in Timæo.

LXXXII. ΠΕΡΙ ΣΤΩΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΩΝ. 207
De Repugnantiis Stoicis.

LXXXIII. ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΟΥ ΟΤΙ ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ ΛΕΓΟΥΣΙ. 309
Compendium Plutarchei Libri perditi, cui Argumentum et Nomen fuit Stoicos quam Poetas absurdiora dicere.

e Binder is desired to substitute

PAG.

LXXXIV. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΩΙΚΟΥΣ. 317
Adverſus Stoicos de Communibus Notitiis.

LXXXV. ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ. 435
Diſputatio qua docetur ne ſuaviter quidem vivi poſſe ſecundum Epicuri Decreta.

LXXXVI. ΠΡΟΣ ΚΟΛΩΤΗΝ. 523
Adverſus Colotem.

LXXXVII. ΕΙ ΚΑΛΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΟ ΛΑΘΕ ΒΙΩΣΑΣ. 593
An rectè dictum ſit latenter eſſe vivendum.

LXXXVIII. ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ. 623
De Muſica.

LXXXIX. ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΩΝ ΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ. 691
Fragmenta perditorum Librorum Plutarchi.

XC. ΥΠΕΡ ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ. 913
De Nobilitate.

XCI. ΠΕΡΙ ΠΟΤΑΜΩΝ ΚΑΙ ΟΡΩΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑΣ. 987
De Fluviorum et Montium Nominibus.

XCII. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΟΜΗΡΟΥ. 1055
De Vita et Poeſi Homeri.

XCIII. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΑΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΣ ΕΧΡΩΝΤΟ. 1249
Proverbia quibus Alexandrini uſi ſunt.

XCIV. ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ. 1281

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΛΟΓΩ ΧΡΗΣΘΑΙ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. ΚΙΡΚΗ. ΓΡΥΛΛΟΣ.

PERSONÆ COLLOQUII.

ULYSSES. CIRCE. GRYLLUS.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΛΟΓΩ ΧΡΗΣΘΑΙ.

PLUTARCHI

BRUTA ANIMALIA RATIONE UTI.

α'. ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ταῦτα μὲν, ὦ Κίρκη, μεμαθηκέναι δοκῶ καὶ ἀπομνημονεύειν· ἡδέως δ' ἂν σου πυθοίμην εἴ τινας ἔχεις Ἕλληνας ἐν τούτοις οὓς λύκους καὶ λέοντας ἐξ ἀνθρώπων πεποίηκας.

ΚΙΡΚΗ. Καὶ πολλούς, ὦ πολύμυθε Ὀδυσσεῦ· τοῦ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷς;

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ὅπως, νὴ Δία, κἀκεῖνοί μοι δοκῶ γενέσθαι φιλοτιμίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εἰ χάριτι σῇ

I. ULYSSES. Hæc quidem, O Circe, percepiſſe me atque memoria tenere arbitror. Sed libet ex te quærere, an inter hos, quos de hominibus lupos et leones fecifti, aliquos habeas Græcos.

CIRCE. Ac multos quidem, ſuaviſſime Ulyſſes. Sed quorſum iſthuc interrogas?

ULYSSES. Quia magnam me mihi apud Græcos paraturum, mehercle, opinor glo-

λαβὼν τούτους, αὖθις ἀνθρώπους ἑταίρους ἀνασώσαιμι, καὶ μὴ φείδοιμι καταγηράσαντος αὐτοῦ φύσιν ἐν σώμασι θηρίων, οἰκτρὸν καὶ ἄτιμον ὕπνου διαφέρειν ἔχοντας.

ΚΙΡΚΗ. Οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐκ αὐτῷ μόνον ἀλλὰ τοῖς ἑταίροις, ἀλλὰ τοῖς μηδὲν προσήκουσιν οἴεται δεῖν ὑπὲρ ἀβελτηρίας συμφορὰν γενέσθαι τὴν αὑτοῦ φιλοτιμίαν.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἕτερον αὖ πίνα τοῦτον, ὦ Κίρκη, κυκεῶνα λόγων ταραττεις καὶ ὑποφαρμάττεις, ἐμὲ γοῦν F ἀτεχνῶς ποιοῦσα θηρίον, εἰ πείσομαί σοι ὡς συμφορὰ ἐστὶν ἄνθρωπον οὐκ θηρίῳ γενέσθαι.

ΚΙΡΚΗ. Οὐ γὰρ ἤδη τούτων ἀποπώτερα πεποίηκας σεαυτὸν, ὃς τὸν ἀθάνατον καὶ ἀγήρω σοὶ ἐμοὶ βίον ἀφεὶς, ὅπῃ γυναῖκα θνητὴν, ὡς δ' ἐγώ φημι, καὶ γερῶν ἤδη, ἀφ' μυρίων ἔτι κακῶν ἀπεύδεις, ὡς δὴ πείσεσθος οὐκ 986 τούτου καὶ ὀνομαστὸς ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν γενόμενος, κενὸν ἀγαθὸν καὶ εἴδωλον ἀντὶ τ ἀληθείας διώκων;

E. 5. ἑταίρους] Sic B. Xyl. Mez. Reisk. Vulgo, ἑτέρους.

riam, si hosce rursum tuo beneficio vitæ humanæ restituam, neque patiar ut ob meam incuriam ita misere fœdeque vitam tolerantes in bestiarum forma contra naturam consenescant.

CIRCE. Hic homo non sibi modo et sociis, sed etiam nihil ad se pertinentibus præ stultitia vult suam ambitionem esse calamitosam.

ULYSSES. Hoc tu jam alterum poculum monstrosæ orationis misces, omnino me in bestiam mutatura, si tibi hoc adsentiar, calamitatis loco habendum si quis e bestia fiat homo.

CIRCE. Quasi vero non pejus jam ante tibi consulueris, qui immortali et senectutis immuni vita, quam apud me licebat degere, dimissa, ad mulierem mortalem, adde etiam vetulam, per infinita quæ te manent mala contendis, scilicet ut celebrior ac nobilior, quam adhuc es, factus, inane bonum et imaginem, veritatis loco, consequare.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐχέτω ταῦτα ὡς λέγεις, ὦ Κίρκη· τί γὰρ δεῖ πολλάκις ζυγομαχεῖν ἡμᾶς περὶ τῶν αὐτῶν; τούτους δέ μοι δὸς ἀναλύσασα καὶ χάρισαι τοὺς ἄνδρας.

ΚΙΡΚΗ. Οὐχ ἕπως γε ἁπλῶς, μὰ τὼ Ἑκάτην· ὑ γὰρ οἱ τυχόντες εἰσίν· ἀλλ' ἐξῆν σοι αὐτοὺς εἰ θέλοιεν· ἂν δὲ μὴ φῶσι, διαλεχθεὶς, ὦ γενναῖε, πεῖσον· ἐὰν δὲ μὴ πείσῃς, ἀλλὰ καὶ περιγένῃ διαλεγόμενος, ἱκανόν ἔστω σοι περὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν φίλων κακῶς βεβουλεῦσθαι.

B ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Τί με καταγελᾷς, ὦ μακαρία; πῶς γὰρ ἂν ἢ δοῖεν ἔτοι λόγον ἢ λάβοιεν, ἕως ὄνοι καὶ σύες καὶ λέοντές εἰσι;

ΚΙΡΚΗ. Θάρρει, φιλοτιμότατε ἀνθρώπων· ἐγώ σοι παρέξω καὶ συνιέναι αὐτοὺς καὶ διαλεγομένους· μᾶλλον δὲ εἷς ἱκανὸς ἔσῃ καὶ δοῦναι καὶ λαμβάνων ἀντὶ πάντων λόγον· ἰδοὺ τουτῳ διαλέγου.

ULYSSES. Sint iſthæc, ita uti dicis; ne de eadem re ſæpius altercemur. Iſtos tamen tu mihi viros reſtitue et largire.

CIRCE. Non per Proſerpinam, non hoc ita ſimpliciter fiet: ſunt enim non vulgares. Sed prius ex iis quære, an fieri hoc velint: quod ſi negent, differendo iis tu, homo præclare, perſuade: ſi verò non perſuadeas, ſed diſputando ab iis vincare, ſatis tibi ſit de tuis amicorumque rebus male ſtatuiſſe.

ULYSSES. Cur me, beata, rides? quomodo enim cum iis colloquar, quomodo reſpondeant, dum aſini, ſues, ac leones ſunt?

CIRCE. Bono ſis animo, hominum ambitioſiſſime, ego tibi eos præbebo et intelligentes et differentes: aut potius unum ſufficiat audire voces, et reddere, loco omnium. En tibi huncce, habes quicum diſputes.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Καὶ τίνα τοῦτον, ὦ Κίρκη, προσαγορεύσομαι; ἢ τίς ἦν ὅτος ἀνθρώπων;

ΚΙΡΚΗ. Τί γὰρ τοῦτο πρὸς τὸν λόγον; ἀλλὰ καὶ κάλει αὐτὸν, εἰ βούλει, Γρύλλον· ἐγὼ δὲ ἐκχώσομαι ὑμῖν, μὴ καὶ περὶ γνώμης ἐμοὶ δοκῇ χαριζόμενος διαλέγεσθαι.

Β'. ΓΡΥΛΛΟΣ. Χαῖρε, Ὀδυσσεῦ.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Καὶ σὺ, νὴ Δία, Γρύλλε.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Τί βούλει ἐρωτᾶν; C

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐγὼ γινώσκω ὑμᾶς ἀνθρώπους γεγονότας· οἰκτείρω μὲν οὖν ἅπαντας ὅτους ἔχοντας, εἰκὸς δέ μοι μᾶλλον προσφέρειν ὅσοι Ἕλληνες ὄντες εἰς ταύτην ἀφῖχθε τὴν δυσχέρειαν· νῦν οὖν ἐποιησάμην τὴν Κίρκης δέησιν, ὅπως τὸν βουλόμενον ὑμῶν ἀναλύσασα καὶ καταστήσασα πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον εἶδος ἀποπέμψῃ μεθ' ἡμῶν.

C. 2. γινώσκω] Sic E. Harl. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, γινώσκων, quod Steph. ſumſit a Pol. Schott. Jannot.

ULYSSES. Quo autem, mea Circe, hunc nomine compellabo, aut quiſnam hic eſt hominum?

CIRCE. Quid hoc ad rem? vocetur tibi, ſi videtur, Gryllus: ego autem vos relinquam, ne quid videatur in meam gratiam dicere præter animi ſui ſententiam.

II. GRYLLUS. Salve, Ulyſſes.

ULYSSES. Et tu, per Jovem, Grylle.

GRYLLUS. Quid vis interrogare?

ULYSSES. Intelligo vos fuiſſe homines: itaque miſeror univerſos, qui hanc in conditionem decideritis; par autem eſt eorum me habere rationem majorem qui cum fuerint Græci, huc miſeriæ pervenerunt. Exoravi itaque Circen, ut, quicunque ex vobis ita velit, eum illa reſtitutum priſtinæ formæ mecum dimittat.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Παῦε Ὀδυσσεῦ, καὶ πέρυσι μηδὲν εἴπῃς· ὡς γὰρ σὲ πάντες ἡμεῖς καταφρονοῦμεν, ὡς μάτην ἄρα δεινὸς ἐλέγου, καὶ τὸ φρονεῖν πολὺ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐδόκεις διαφέρειν, ὃς αὐτὸ τοῦτο ἔδεισας, καὶ με-
D ταβολὴν ἐκ χειρόνων εἰς ἀμείνω, μὴ σκιρτάμνος· ὥσπερ οἱ παῖδες τὰ φάρμακα τῶν ἰατρῶν φοβοῦνται, καὶ τὰ μαθήματα φεύγουσιν, ἃ μεγαβάλλονται σε νοσερῶν καὶ ἀνοήτων ὑγιεινοτέρους καὶ φρονιμωτέρους ποιοῦσιν αὐτούς, ἵνα σὺ διαφύσῃ τὸ ἄλλως ἐξ ἄλλης γενέσθαι, καὶ νῦν αὐτός τε φρίττων καὶ ὑποδειμαίνων τὴν Κίρκην σιωπᾷναι, μή σε ποιήσῃ λαθοῦσα σῦν, ἢ λύκον, ἡμᾶς τε πείθεις, οἳ ἀφθόνοις ζῶντας ἀγαθοῖς, ἀπολιπόντας ἅμα τούτοις καὶ ταῦτα παρασκευάζουσαν, ἐκπλεῖν μετὰ σοῦ, τὸ πάντων φιλοπτοτμότατον ζῶον αὖθις ἀνθρώπους γενομένους.

E ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἐμοὶ σύ, Γρύλλε, δοκεῖς ἢ καὶ μορφὴν

D. 1. ὥσπερ] Forte, ὡς γάρ.
D. 6. συπῶσι] Reisk. σύοις, probabiliter.
D. 10. φιλοπτοτμότατον] Forte in unam hanc duæ veteres confusæ sint lectiones, φιλοπτότατον, et βαρυπτοτμότατον.

GRYLLUS. Define Ulyſſes, neque verbum addideris ulterius: uſque adeo a nobis tu omnibus contemneris, qui fruſtra callidus, reliquiſque multo prudentior hominibus jactabare; cum tu tamen, per imprudentiam et incogitantiam, mutationem de ſtatu deteriore in meliorem reformidaveris: quo modo pueri ſolent ſubterfugere remedia, eaque reformidant pati, quæ de morboſis ac fatuis ſaniores et uſu rationis valentiores efficiunt, eodem tu pacto mutari ex alio in alium renuiſti: nunc-que cum ipſe horres ac metuis, ne ſi cum Circe degas, ea te imprudentem rei in lupum aut ſuem convertat, tum nobis auctor fis, ut relicta vita omnium rerum copia affluente, ſimulque ea quæ nobis iſta bona parat deſerta, tecum diſcedamus rurſum homines facti, quo animali nullum eſt ærumnoſius.

ULYSSES. Videre mihi, Grylle, non formam tantum,

μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῆς τρόφεως ἐκείνης διεφθάρθαι, καὶ γεγονέναι μεστὸς ἀτόπων καὶ διαλελωβημένων παντοίπασι δοξῶν· ἢ σέ τις αὖ συνηθείας ἡδονὴ παρὸς τόδε τὸ σῶμα κατεγόητευσεν.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Οὐδετέρα τούτων, ὦ βασιλεῦ Κεφαλλήνων· ἂν δὲ διαλέγεσθαι μᾶλλον ἐθέλῃς ἢ λοιδορεῖσθαι, τάχ' σε μεταπείσομεν, ἑκατέρᾳ τῶν βίων ἐμπείρως ἔχοντες, ὅτι ταῦτα τῶν ἐκείνων ἐκόντως ἀγαπῶμεν.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἀλλὰ μὴν ἐγὼ τῶν ὑμᾶς ἀκροᾶσθαι.

γ'. ΓΡΥΛΛΟΣ. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν λέγειν. Ἀρκτέον δὲ πρῶτον ἀπὸ τῶν ἀρετῶν, ἐφ' αἷς ὁρῶμεν ὑμᾶς μέγα F φρονοῦντας, ὡς τῶν θηρίων πολὺ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαφέροντας. Ἀπόκριναί μοι, σοφώτατε ἀνδρῶν· ἦσθα γάρ σε ποτὲ

E. 5. κατεγοήτευσεν] Ex B. Venet. Pol. Jannot. prætuli vulgato κατηγοήτευσεν.

E. 10. ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς] Legendum vel ἐγὼ πρόθυμος cum Reiſkio, vel ἔχω πρόθυμος cum Valckenario ad Herodot p. 472.

ſed animum quoque perdidiſſe poculi iſtius veneficio, ac repletus eſſe abſurdis et fœdis uſquequaque opinionibus: niſi forte quædam conſuetudinis voluptas ad hoc corpus te præſtigiis ſuis devinxit.

GRYLLUS. Neutrum horum eſt, O rex Cephalleniæ. Quod ſi colloqui placet, non conviciari, facile nos, qui utrumque vitæ genus callemus, in eam te ſententiam traducemus, recte nos hanc iſti vitam anteferre.

ULYSSES. Enimvero, Grylle, paratus ſum iſthæc e vobis audire.

III. GRYLLUS. Proinde nos quoque parati ſumus dicere. Ordiamur autem a virtutibus, quarum gratia videmus vos ſuperbire, ut qui juſtitia, prudentia, fortitudine, aliiſque virtutibus bruta majorem in modum ſuperetis. Reſponde igitur mihi, hominum ſapientiſſime. Memoria teneo te

διηγεῖσθαι τῇ Κίρκῃ περὶ τῆς τῶν Κυκλώπων γῆς, ὡς οὔτε ἀρεμένη τοπαρέπαν, οὔτε τινὸς εἰς αὐτὴν φυτεύοντος ὁδόν, οὕτως ἐστὶν ἀγαθὴ καὶ γενναία τὴν φύσιν, ὥστε ἅπαντας
987 ἐκφέρειν τοὺς καρποὺς ἀπ' αὐτῆς· πότερον οὖν ταύτην ἐπαινεῖς μᾶλλον, ἢ τὴν ἀγλύστον Ἰθάκην καὶ τραχεῖαν, ἣ μόλις ἀπ' ἔργων τε πολλῶν καὶ ἀφ' πόνων μεγάλων, μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μηδενὸς ἄξια τοῖς γεωργοῦσιν ἀναδίδωσι; καὶ ὅπως ὁ χαλεπῶς οἴσῃ, περὶ τοῦτο τὸ φαινόμενον, εὐνοίᾳ τῆς παρούσης, ἀποκρινόμενος.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἀλλ' οὐ δεῖ ψεύδεσθαι· φιλῶ μὲν καὶ ἀσπάζομαι τὴν ἐμαυτοῦ πατρίδα καὶ χώραν μᾶλλον, ἐπαινῶ δὲ καὶ θαυμάζω τὴν ἐκείνων.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν ὅπως ἔχειν φήσομεν, ὡς ὁ φρονιμώτατος ἀνθρώπων ἄλλα μὲν οἴεσθαι δεῖν ἐπαινεῖν καὶ δο-
B κιμάζειν, ἄλλα δὲ αἱρεῖσθαι καὶ ἀγαπᾶν· ἐκεῖνο δὲ οἶμαί σε καὶ περὶ τῆς ψυχῆς ἀποκρίνασθαι· ταυτὸν γὰρ ἐστὶ τῷ

aliquando Circæ narraſſe de agro Cyclopum, quod is neque arante quoquam neque plantante quidquam, tamen ea ſit ſoli præſtantia, ut ultro omnis generis fruges edat. Utram ergo præfers, hancne terram, an capris compaſcuam iſtam Ithacam et aſperam, quæ magno culta labore et moleſtiis diuturnis, vix tandem paucos quoſdam et nullius pretii fructus cultoribus reddit? Ac cave ſis, ne patriæ amore ægre feras mea dicta, et præter animi tui ſententiam reſpondeas.

ULYSSES. Atqui mentiendum non eſt. Magis quidem amo et amplector meam patriam: iſtam autem Cyclopum regionem laudibus et admiratione majore dignor.

GRYLLUS. Sic ergo rem habere dicemus, ut prudentiſſimus hominum cenſeat, alia magis laudanda et approbanda, alia magis deligenda et diligenda eſſe. Atque hoc ipſum etiam de anima abs te reſponſum eſſe cenſeo: eadem eſt enim ratio animæ, ut melior

περὶ δ' χώρας, ὡς ἀμείνων ἥτις ἀνδρὶ πόνῳ τιλῇ ἀρετιλῇ ὥσπερ αὐτοφυῆ καρπὸν ἀναδίδωσιν.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἔστω σοι καὶ τοῦτο ἅπαξ.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Ἤδη οὖν ὁμολογεῖς τιλῇ τῶν θηρίων ψυχὴν εὐφυεστέραν εἰς τρόπους γένεσιν ἀρετῆς καὶ τελειοτέραν· ἀνεπίταχτος γὰρ καὶ ἀδίδαχτος, ὥσπερ ἄσπορος καὶ ἀνήροτος ἀκφέρῃ καὶ αὔξῃ, κατὰ φύσιν, τιλῇ ἐκάστῳ τρόπῳ πεφυκυῖαν ἀρετιλή.

ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Καὶ τίνος ποτὲ ἀρετῆς, ὦ Γρύλλε, μέτεστι τοῖς θηρίοις;

δ'. ΓΡΥΛΛΟΣ. Τίνος μᾶλλον, ἢ τῷ σοφωτάτῳ τῶν ἀνθρώπων; Σκόπει δὲ πρῶτον, εἰ βούλει, c τιλῇ ἀνδρείαν, ἐφ' ᾗ σὺ φρονεῖς μέγα, καὶ οὐκ ἐγκαλύπτῃ θρασὺς καὶ πολύπορθος ἐποχαλκόμυθος, ὅστις, ὦ ὀκτλιώτατε, δόλοις καὶ μηχαναῖς ἀνθρώπους ἁπλοῦν καὶ γενναῖον εἰδότας πολέμου τρόπον, ἀπάτης δὲ καὶ ψευδῶν ἀπείρους, πολυκερυσάμονος, ὄνομα τῇ πανουργίᾳ περιτίθης τῆς

fit ea, quæ ſine labore virtutem, tanquam ſponte enatum fructum, edat.

ULYSSES. Conceſſum ſit tibi hoc quoque.

GRYLLUS. Proinde id ſimul jam das, animam brutorum ad virtutem eſſe natura feraciorem ac perfectiorem. Nam ſine imperio et diſciplina, tanquam terra non arata neque conſita, naturæ inſtinctu producit augetque unicuique convenientem virtutem.

ULYSSES. Et quænam ſit ea virtus, Grylle, cujus beſtiæ ſint participes?

IV. GRYLLUS. Imo nulla eſt virtus, qua non magis præditæ ſint, quam hominum aliquis ſapientiſſimus. Ac ſi placet, primo loco fortitudinem confidera, ob quam tu ſuperbis, neque pudori tibi ducis quod *audax* et *domitor urbis* appellaris: cum quidem dolis, improbiſſime, et technis homines ſimplicem ingenuumque belli modum callentes, fraudis et mendaciorum rudes, deceperis, ac virtutis nomen verſutiæ addas, quæ minime

ἀρετῆς, ἥκιστα πανουργίαν προσιεμένης. Ἀλλὰ τοῦ γε θηρίων τοὺς πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀγῶνας ὁρᾷς, ὡς ἄδολοι καὶ ἄτεχνοι, καὶ μὴ ἐμφανῆς γυμνῇ τι τῇ παρῇ, πρὸς ἀληθινῆς ἀλκῆς ποιοῦνται τὴν ἄμιλλαν· ἢ
D ὅτε νόμῳ καλοῦντος, ὅτε ἀστρατείας δεδοικότα γεφύρᾳ, ἀλλὰ φύσει φεύγοντα τὸ κρατεῖσθαι, μέχρι τοῦ ἐμφῦσαν ἐγκαρτερεῖ καὶ ἀμφυλάττῃ τὸ ἀπτόητον· ἢ γὰρ ἁπτόμενα κρατύμενα τοῖς σώμασιν, οὐδὲ ἀπαγορεύει ταῖς ψυχαῖς, ἀλλὰ ταῖς μάχαις συναποθνήσκει· πολλῶν δὲ θνησκόντων ἡ ἀλκὴ μετὰ τῆς θυμοειδοῦς ἐπεχώρησαν τι καὶ συναθροισθεῖσα πρὸς ἕν τι τοῦ σώματος μόριον, ἀνῆψαν
Ε ὃ κλέπτουσι, καὶ πηδᾷ καὶ ἀγανακτεῖ, μέχρις ἂν ὥσπερ πῦρ ἐγκαταφθαρῇ παντάπασι καὶ ἀπόληται· δέησις δὲ οὐκ ἔστιν, οὐδ' οἵα τε δεήσεις, οὐδ' ὁμολόγησις ἥττης, οὐδὲ δουλεύει λέων λέοντι, καὶ ἵππος ἵππῳ, δι' ἀνδρείαν, ὥσπερ ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, ἢ ἡ δουλίας ἐπαίνυμον, εὐκί-

D. 11. δι' ἀνδρείαν] Legendum δι' ἀναιδρείαν, cum Mez. et Reisk.
E. 1. δουλίας ἐπαίνυμον] Addendum his proxime δουλίαν, cum Xyl.

verſutiam admittit. Atqui brutorum inter ſe et adverſum homines certamina vides ut ſine arte ac fraude, aperta et nuda cum virium fiducia, peragantur: ut ſuo freta robore ſe defendant, neque legem vocantem ad pugnam, neque actionem deſertæ militiæ metuentia, ſed, quia natura metuunt ſuperari, uſque ad extremum perdurantia invicta. Non enim vincuntur quando corpore ſuperantur, neque deſpondent animum, ſed inter pugnandum moriuntur. Ac multis, dum moriuntur, robur et iræ ardor in unam aliquam corporis partem recedens atque coïens, interficienti reſiſtit, ſubſultatque et fremit, donec ignis inſtar prorſum exſtinguatur et pereat. Nulla hic deprecatio, nulla miſericordiæ imploratio: neque victa ſe fatentur: neque leo leoni ob ignaviam ſervit, aut equus equo: ſicut homo homini ſervit, ac facile amplectitur timiditatis cog-

λως ὀκνοῦντας. Ὅσα δὲ ἄνθρωποι παγγαις ἢ δόλοις ἐχειρώσαντο, τὰ μὲν ἤδη τέλεια, καὶ τεχνῶν ἀπωσάμενα καὶ τοὺς δίψαν ἐγκαρτερήσαντα, τὸν περὶ δουλείας ἐπάγεται καὶ ἀγαπᾷ θάνατον· νεοττοῖς δὲ καὶ σκύμνοις τύπων, δι' ἡλικίαν εὐαγώγοις καὶ ἀπλοῖς ὄσιν, πολλὰ καὶ ἀπατηλὰ μειλίγματα καὶ ὑποπτεύματα περιφέροντες καὶ καταφαρμάττοντες, ἡδονῶν τῶν κατὰ φύσιν γευόμενα, καὶ διαίτης ἀδεσμῆ χείνον κατειργάσαντο καὶ περιστεδέξαντο, καὶ ὑπέμειναν τὴν καλουμένην ἑξημέρωσιν, ὥσπερ ὑπογυναίκωσιν τῷ θυμοειδοῦς· οἷς δὴ μάλιστα δηλονότι τὰ θηρία τοῦς F τὸ θαρρεῖν εὖ πέφυκε. Τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἡ παρρησία καὶ τοῦτό φύσιν ὄντ' ἐκεῖθεν δ' ἂν, ὦ βέλτιστε Ὀδυσσεῦ, μάλιστα καταμάθοις· ἐν γὰρ τοῖς θηρίοις ἰσορροπεῖ τοῦς ἀλκιμὸ ἡ φύσις, καὶ τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενος οὐδὲν ὑποδεῖ, πονεῖν τε τὰς ὑπὲ τοῖς ἀναγκαίοις πόνοις, ἀγωνίζεσθαί τε

E. 7. ὑποπτεύματα] Malim ὑποκείμματα cum Mez.

E. 8. γευόμενα—κατειργάσαντο] Legam, καταφαρμάττοντες ταῦτα, ἴσως, ἡδονῶν παρὰ φύσιν γεύομενα καὶ διαίτης ἀβρανῦς, χρόνῳ κατεργασθέντα προσεδέξαντο. Harl. habet. ἀβραιεῖ, quod omittit Schott. χρόνῳ eſt in Harl. Colleg. Nov. Pol. Schott. Leonic. pro κατειργάσαντο eſt καταργήσαντο in Colleg. Nov. unde in promtu ſit etiam καταργόσαντα.

F. 4. καταμάθοις] Sic E. Harl. Vulgo, καταμάθῃς.

nominem ſervitutem. Quæ vero homines tendiculis aut dolo ceperant, ea ſi jam adulta ſunt, inedia ac ſiti mori malunt quam ſervire. Pulli et catuli ob ætatem tenelli ac deceptu faciles, multis iiſque fallacibus illecebris atque invitamentis tanquam veneficio deliniuntur, ut contra naturam guſtatis voluptatibus elangueſcant tempore, ſuſtineantque eam quæ cicuratio dicitur, cum ſit effœminatio ferociæ nativæ. Unde maxime patet bruta natura ad audaciam proclivia, hominum vero confidentiam præter naturam eſſe. Quod vel hinc potiſſimum, Ulyſſes optime, addiſcere poſſis. In brutis natura paria ad robur momenta in utroque poſuit ſexu, ut fœmina mari nihil concedat vel in tolerandis neceſſariis laboribus, vel in propugnando pro

τὺς ὑπὲρ τῶν τέκνων ἀγῶνας· ἀλλὰ καὶ Κρομμυωνίαν τινὰ συῶν ἀκούεις, ἢ θεάγματα πολλὰ, θῆλυ θη-
988 ρίον οὖσα, τῷ Θησεῖ παρέχε· καὶ τ' Σφίγγα ἐκείνῳ οἵαν ἂν ὤπτεν ἡ σοφία θεὶ τὸ Φίκιον ἄνω καθεζομένην αἰνίγματα καὶ γρίφους πλέκουσαν, εἰ μὴ ῥώμη γ' ἀνδρείᾳ πολὺ τῶν Καδμείων ἐπεκράτει· ἐκεῖ δέ που γ' Τελμισίαν ἀλώπεκα, μέρμερον ἄχθημα, γ' πλησίον ὄφιν τῷ Ἀπόλλωνι περὶ τῦ χρηστηρίυ μονομαχῆσαν ἐν Δελφοῖς γενέσθαι, λέγουσιν· τὸν δ' Αἴθλιον ὁ βασιλεὺς ὑμῶν ἔλαβε μισθὸν τῦ Σαυωνίυ μισθὸν ἀσφαλείας, ἄριστα βυλευσάμενος, ὃς δειλῆ θεραπίμπτην ἀνδρὸς ἵππον ἀγαθὸν καὶ φιλόνεικον. Αὐτὸς δὲ γ' παρδάλεις γ' λεαίνας
B πολλάκις ἑώρακας, ὡς ὐδέν τι τὰ θήλεα ταῖς ἄρρεσιν ὑφίεται τῇ θυμῷ γ' ἀλκῇ· ὥσπερ ἡ σὴ γυνὴ, σῦ πολεμίντος, οἴκοι κάθηται τοὺς ἐχθροὺς σκοπὸς, οὐκ ἂν ὐδ' ὅσον αἱ χελιδόνες ἀμυνομένη τὺς ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸν οἶκον βαδίζοντας, καὶ ταῦτα λάχανα ὖσα. Τί οὖν ἔτι

fœtu. Sed et ſuem quandam Crommyoniam celebrari audis, quæ multum negotii Theſeo exhibuit: et illam in Phycio Sphingem deſidentem, et ænigmata et griphos texentem, non tutata eſſet ſua ſapientia, ſi non viribus et fortitudine Thebanis multum antecelluiſſet: circum quæ loca etiam vulpem Telmeſiam fuiſſe aiunt, animal perniciоſum: et in vicinia ſerpentem fœmellam, quæ apud Delphos cum Apolline de oraculo certamine ſingulari decreverit. Atque Ætham rex veſter a Sicyonio illo accepit mercedis loco, ut eum immunem militiæ faceret: optimo ſane conſilio, ut qui homini timido equam bonam ac certandi cupidam anteponeret. Ipſe pantheras ac leænas ſæpius vidiſti, nihilo maſculis ferocia et robore inferiores: cum tua uxor, te belligerante, domi ad focum deſideat, et ne tantum quidem, quantum hirundines, moliatur contra eos, qui ipſam familiamque oppreſſum eunt: et quidem ea Spartana eſt.

σοι λέγω τὰς Καρικὰς, ἢ Μαιονίδας; Ἀλλ' ὁπόταν τούτων γε δῆλόν ἐστιν ὅτι τοῖς ἀνδράσιν οὐ φύσει μέτεστι τῆς ἀνδρείας· μετῆν γὰρ ἂν ὁμοίως καὶ ταῖς γυναιξὶν ἀλγεῖν. Ὥσθ' ὑμεῖς τοὺς νόμων ἀνάγκαις, οὐκ ἐκόντων οὐδὲ βουλομένων, ἀλλὰ δεδεμένους ἔθεσι καὶ φόβοις καὶ δόξαις ἐπήλυσι, καὶ λόγοις πλατυνομένοις, μελετᾶτε ἀνδρείαν· καὶ τοὺς πόνους ὑφίστασθε καὶ τοὺς κινδύνους, οὐ θαρραλέως ταῦτα C θαρρούντες, ἀλλὰ τὸ ἕτερα μᾶλλον τούτων δεδιέναι. Ὥσπερ οὖν τῶν σῶν ἑταίρων ὁ φθάσας πρῶτος ὅπλα τοῦ ἐλαφρὰ ἀνίσταται κώπην, ὁ καταφρονῶν ἐκείνης, ἀλλὰ δεδιὼς καὶ φεύγων τὸ βαρυτέραν· οὕτως ὁ πληγὴν ὑπομένων, ἵνα μὴ λάβῃ τραύματα, καὶ τοῦ αἰκίας τινὸς ἢ θανάτου πολέμιόν τινα ἀμυνόμενος, ὁ τοῖς ταῦτα θαρραλέος, ἀλλὰ τοῦς ἐκεῖνα δειλός ἐστιν. Οὕτως δ' ἀναφαίνεται ὑμῖν ἡ μὴ ἀνδρεία, δειλία φρόνιμος οὖσα, τὸ δὲ θάρσος; φόβος ἱστάμενον ἔχων τὸ δι' ἑτέρων ἕτερα φεύ-

C. 8. ἀναφαίνεται] Sic margo Venet. Jannot. Vulgo, ἀναφαίνει.

Quid igitur Caricas tibi aut Mæonidas mulieres narrem? Ex his tamen quæ dixi, liquet viros non naturali eſſe præditos fortitudine: alioquin hæc etiam mulieribus adeſſet. Sed legum neceſſitate coacti, non ſponte veſtra, moribus, reprehenſionibus, adventitiiſque opinionibus ſervientem, verbiſque efficiam meditamini fortitudinem: laboreſque et pericula ſubſiſtitis, non quod animos adverſum ea geratis confidentes, ſed quod alia his magis metuitis. Sicut itaque tuorum ſociorum qui reliquos antevertit, is remum levem arripit, non quod hunc contemnat, ſed quod ſibi a graviore metuit: ita qui ictum ſuſtinet ne vulneretur, et hoſtem ulciſcitur ne cruciatum aut mortem perferat, non animoſus adverſum illa, ſed ad hæc timidus eſt. Itaque apparet fortitudinem veſtram, prudentem eſſe timiditatem, confidentiam autem metum cum ſcientia conjunctum alia per

γειν. Ὅλως δὲ, εἰ περὶ ἀνδρείαν οἴεσθε βελτίους εἶ) τὰ θηρίων, τί ποτε ὑμῶν οἱ ποιηταὶ τοὺς κρίπτοντα τοῖς πολεμίοις μαχομένους, λυκόφρονας καὶ θυμολέοντας, καὶ συὶ ἐκέλους ἀλκὴν περσαγορεύουσιν; Ἀλλ' ὁ λέοντά τις αὐτῶν ἀνθρωπόθυμον, ὁ σοῦ ἀνδρὶ ἐοικέλον ἀλκιμὸν περσαγορεύει. Ἀλλ' ὥσπερ, οἶμαι, τοὺς ταχεῖς, ποδωκέμους, καὶ τοὺς καλοὺς, θεοειδεῖς, ὑπερβαλλόμενοι τοῖς εἴδεσιν, ὀνομάζουσιν οὕτω καὶ τῶν δεινῶν μάχεσθαι περὶ τὰ κρείττονα ποιοῦντας τοὺς ἀφομοιώσεις. Αἴτιον δὲ, ὅτι τὸ μὲν ἀνδρείας οἷον βαφή τις ὁ θυμός ἐστι καὶ χόρτασμα· τούτῳ δὲ ἀκεράτῳ τὰ θηρία χρῆται περὶ τοὺς ἀγῶνας, ὑμῖν δὲ περσμιγνύμενος περὶ τὸν λογισμὸν, ὥσπερ οἶνος κρὸς ὕδωρ, ἐξίστα περὶ τὰ δεινὰ, καὶ ἀπολείπει τὸν καιρόν. Ἔνιοι δὲ ὑμῶν οὐδὲ ὅλως φασὶ χρῆναι περιλαμβάνειν τὸ θυμὸν ταῖς μάχαις ἀλλ' ἀκροδὼν θεμένους, νήφοντι χρῆσθαι τῷ λογισμῷ, περὶ μὲν σωτηρίας ἀσφάλειαν ὀρ-

E. 2. περὶ τὰ δεινὰ] Sic vera et legitima forma B. E. Harl. Vulgo, περὶ τὰ δεινά.

alia evitandi. Denique ſi fortitudine vos præire brutis putatis, cur poëtæ veſtri eos qui optime in hoſtem pugnant, *luporum*, *leonum*, aut *apri rebore ſimiles* perhibent? cum viciſſim nemo leonem homini animo vel robore ſimilem dicat. Sed nimirum ſicut veloces aiunt ventorum celeritatem in pedibus habere, et formoſos deorum formæ æquales, re nimis exaggerata dicunt: ſic etiam pugnacium ſimilitudinem a præſtantiore ducunt. Cujus rei cauſſa eſt, quod fortitudinis tanquam acies et induratio eſt animi fervor, quo puro utuntur bruta in certaminibus: vobis cum ratione commixtus, veluti aqua dilutum vinum, cedit periculis, et occaſionem dimittit. Sunt quidam veſtrum qui omnino in pugna negent debere animum excandeſcere, ſed, hoc fervore excluſo, ſobria utendum ratione, recte dicentes, quod ad ſalutem tutandam attinet, peſſime quod

ζῶς, περὶ δὲ ἀλκὴν καὶ ἄμυναν ἀφίζια λέγοντες. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον ἀπᾶσθαι μὲν ὑμᾶς τὴν φύσιν ὅτι μὴ κέντρα περιέφυσε τοῖς σώμασι, μηδὲ ἀμυντηρίους ὀδόντας, μηδὲ ἀγκύλας ὄνυχας, αὐτοὺς δὲ τῆς ψυχῆς τὸ σύμφυτον ἀφαιρεῖν ὅπλον καὶ χαλκεῖον;

ε'. Οδυσσευς. Παπαί, ὦ Γρύλλε, δεινός μοι δοκεῖς γεγονέναι σοφιστὴς, ὃς γε καὶ νῦν οὐκ ἂν συλλύσας φθεγγόμενος, ὥσπερ νεανικῶς περὶ τὴν ὑποθεσιν ἐπιχειρήσας· F ἀλλὰ τί ἡ περὶ τὴν σωφροσύνης ἐφεξῆς διεξῆλθες;

Γρυλλος. Ὅτι ᾤμην σε τῶν εἰρημένων πρότερον ἐπιλήψεσθαι· σὺ δὲ ἀσεύδεις ἀκοῦσαι τὰ περὶ τὴν σωφροσύνης, ἐπεὶ σωφρονεστάτης μὲν ἀνὴρ εἶ γυναικὸς, ἐπίδειξιν δὲ σωφροσύνης αὐτὸς οἴει δεδωκέναι, τὴν Κίρκης ἀφροδισίων περιφρονήσας. Καὶ τούτῳ μὲν σθένος τὴν θηρίων ἀφαφέρεις περὶ ἐγκράτειαν· ἐγὼ δὲ οὐκεῖνα τοῖς κρείττοσιν ἐπιθυμεῖ πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τοὺς 98

F. 7. τούτῳ] Sic Venet. Xyl. Vulgo, τούτων: E. et Jannot. τοῦτο: Colleg. Nov. τοῦτο.

F. 8. διαφίζις] Sic Venet. Xyl. verſ. Mez. Vulgo, διαφίσι.

ad ultionem et robur exſerendum. Qui enim non ſit abſurdum, quod, cum naturam incuſetis, quæ corporibus non adjecit ſtimulos, neque dentes ad ulciſcendum paratos, aut curvos ungues, ipſi arma animæ a natura data aufertis aut enervatis?

V. Ulysses. Papæ, Grylle, videre mihi egregius factus ſophiſta, qui etiam nunc ex ſuilla loquens cute tam ſtrenue de propoſito argumentaris. Sed cur non deinceps de temperantia diſſeruiſti?

Gryllus. Quia dicta exiſtimabam te prius reprehenſurum. Sed tu feſtinas ad auditionem de hac virtute, quia et pudiciſſimam habes uxorem, et ipſe videris documentum edidiſſe temperantiæ, Circes concubitu ſpreto. Atque profecto nihil hac in re antecellis animalibus brutis. Nam hæc quoque voluptates et amores captant a ſui generis

ἐρᾷς πρὸς τὰ ὁμόφυλα ποιεῖται. Οὐ θαυμαστὸν μὴν οὖν ἐστιν, εἰ καθάπερ ὁ Μενδήσιος ἐν Αἰγύπτῳ τράγος λέγεται πολλαῖς καὶ καλαῖς συνειργνύμενος γυναιξὶν, οὐκ ἐθέλει μίγνυσθαι πρόθυμος, ἀλλὰ πρὸς τὰς αἶγας ἐπιόντα μᾶλλον, ὅτῳ σὺ χαίρων ἀφροδισίοις συνήδεσιν, ὃ θέλεις ἄνθρωπος ὢν θεᾷ συγκαθεύδειν. Τῇ δὲ Πηνελόπης σωφροσύνῃ μυρίαι χορῶναι κρώζουσαι γέλωτα πήσονται καὶ καταφρονήσουσιν, ὧν ἑκάστης ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἄρρην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ συνέχα χηρεύει γενεὰς ἀνθρώπων· ὥστέ σοι τὴν καλὴν Πηνελόπην συνάκις ἀπο-
B λείπεσθαι τῆς σωφρονεῖν ἧς βούλει χορώνης.

ς'. Ἀλλὰ ἐπεί σε μὴ λέληθα σοφιστὴς ὤν, φέρε χρήσωμαι τάξει τινὶ τῷ λόγῳ, ἣ μὴν σωφροσύνης ὅρον θέμενος, κτ' γένος δὲ τὰς ἐπιθυμίας διελόμενος. Ἡ μὲν οὖν σωφροσύνη βραχύτης τις ἐστὶν ἐπιθυμιῶν καὶ

A. 2. θαυμαστὸν μὲν ἂν] μὲν forte delendum cum Harl. et Colleg. Nov.
A. 5. ἐπιόνται] Malim ἐπιοῦσαι.
A. 9. ἐπάσης] Præstat ἑκάστης.
B. 1. τῇ σωφροσύνῃ] Malim, τῷ σωφρονεῖν.

animalibus. Itaque admiratione dignum non eſt, ſi, quemadmodum Mendeſius in Ægypto caper incluſus cum multis ac formoſis mulieribus coïtu abhorret, et capras deſiderat, ita tu venere conſueta utens, homo cum ſis, concumbere cum Dea noluiſti. Ceterum Penelopes tuæ caſtitatem innumeræ cornices crocitantes ridiculam eſſe oſtendent atque contemtui exponent, quarum uniuſcujuſque ſi moriatur mas, viduitatem non per exiguum tempus, ſed per novem ætates hominum ſervant: ut, ſi libeat comparare, unaquævis cornix novies caſtitatem tuæ ſuperet Penelopes.

VI. Sed quando obſervaviſti me eſſe ſophiſtam, agedum diſpoſitione quadam utar orationis, expoſitaque temperantiæ definitione, concupiſcentiarum genera perſequar dividendo. Eſt ergo temperantia contractio quædam cupiditatum, et ordo, perimens

τάξις, ἀναμεῖξασα μὴν τὰς ἐπεισάκτους καὶ περιττὰς, χαίρῳ δὲ ἡ μετριότητι κοσμοῦσα τὰς ἀναγκαίας. Τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἐφορᾶς τὸ μυρίαν διαφορὰν, ἡ τὴν πόσιν ἅμα τῷ φυσικῷ καὶ τὸ ἀναγκαῖον ἔχουσαν· αἱ δὲ τοῦ ἀφροδισίων, οἷς ἀρχὰς ἡ φύσις ἐνδίδωσιν, ἔστι δήπου ἡ μὴ χρώμενον ἔχειν ἱκανῶς, ἀπαλλαγέντα· φυσικὴ μὲν οὖν, οὐκ ἀναγκαίαν δὲ ἐκλήθησαν. Τὸ δὲ τὴν μήτε ἀναγκαίων c μήτε φυσικῶν, ἀλλ' ἔξωθεν ὑπὸ δόξης κενῆς δι' ἀπειρικαλίαν ἐπεισρυμένων γένος, ὑμῶν μὲν ὀλίγου δεῖν τὰς φυσικὰς ἀπέκρυψεν ὑπὸ πλήθους ἁπάσας, ἔχει δὲ καθάπερ ξένων ὄχλος ἔμπλους εἰ δήμῳ, καταβιαζόμενος τοὺς τῆς ἐγγενεῖς πολίτας. Τὰ δὲ θηρία παντάπασιν ἀβάτους καὶ ἀνεπιμίκτους ἔχοντα τοῖς ἐπεισάκτοις πάθεσι τὰς ψυχὰς, καὶ τοῖς βίοις πόρρω τῆς κενῆς δόξης, ὥσπερ θαλάττης, ἀπῳκισμένα, τῇ γλαφυρῶς καὶ περιττῶς διά-

B. 8. καὶ τὴν πόσιν] Supplendum, καὶ τὸν μὲν περὶ τὸν βρῶσιν καὶ τὸν πόσιν—ut fere Mez. et Reisk.

ſupervacaneas et adſcititias, tempeſtive autem et mediocriter cum decori ratione obſequens neceſſariis. Jam in appetitionibus nonne cernis ineſſe infinitum differentiarum numerum? Cibus ac potus et a natura deſideratur, et a neceſſitate flagitatur. Res venerea, quanquam ſuum habet a natura principium, tamen ſunt qui ea nullo cum incommodo careant: itaque naturalis hæc, non etiam neceſſaria vocatur. Sed eæ appetitiones, quæ neque a natura neque a neceſſitate oriuntur, ob imperitiam autem recti foris ex inani quadam opinione intro ſuperfuſæ ſunt, parum abeſt quin veſtras naturales obruerint cupiditates ſua multitudine univerſas: itaque ſe gerunt, ut turba peregrinorum convena vi urgens cives atque indigenam populum. At enim omnes beſtiæ animabus præditæ iis quæ inacceſſæ ſint omnibus foris introductis affectionibus, et a vanis opinionibus tanquam a mari longe remotam vitam agant, elegantia et ſupervacaneo vitæ degendæ cultu vobis ſunt in-

γων ἀπολείπειαι· τὸ δὲ σωφρονεῖν καὶ μᾶλλον εὐνομεῖσθαι
D ταῖς ἐπιθυμίαις, ἔστε πολλαῖς συνοικοῦσαις, οὔτε ἀλλοτρίαις, σφόδρα διαφυλάττεται. Ἐμὲ γοῦν ποτε καὶ αὐτὸν, οὐχ ἧττον ἢ σὲ νῦν, ἐξέπληττε μὲν χρυσὸς, ὡς κτημάτων ἄλλων ὑδενὶ παραβλητόν· ἦρει δὲ ἄργυρος καὶ ἐλέφας· ὁ δὲ πλεῖστα τούτων κεκτημένος, ἐδόκει μακάριός τις εἶναι καὶ θεοφιλὴς ἀνὴρ, εἴτε Φρὺξ εἴτε Κὰρ ἦν, ἢ Δόλωνος ἀγενέστερος καὶ ἢ Πριάμου βαρυποτμότερος· ἐνταῦθα ἀκτημόνος ἀεὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, οὔτε χάριν οὔτε ἡδονὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων πραγμάτων ἀφθόνων ὄντων καὶ ἱκανῶν ἐκαρπούμην τῷ ἐμαυτοῦ βίῳ, ὡς τῶν μεγίστων ἀδενὸς καὶ ἄμοιρος
E ἀγαθῶν ἀπολελειμμένος. Τοιγαροῦν ὡς σε μέμνημαι ἐν Κρήτῃ θεασάμενος ἀμπεχόνῃ κεκοσμημένον πανηγυρικῶς, οὐ τὴν φρόνησιν ἐζήλουν, οὐδὲ τὴν ἀρετὴν· ἀλλὰ τὸν χιτῶνος ἐργασμένου ποικίλως τὴν λεπτότητα, καὶ τῆς χλαμύδος οἵας

D. 10. τὸν ἐμαυτοῦ βίον] Forte excidit μεμφόμενος, vel ſimile.
E. 1. ὡς σε] Legendum cum Mss. Τοιγαροῦν σε, ὡς μέμνημαι, ἐν Κρήτῃ θεασάμενος.
E. 4. τὸν λεπτότητα] Hoc E habet, et requirit conſtructio. Vulgatum εἰς λεπτότητα per ſe bonum, non hoc loco.

feriores: temperantiam præclare tuentur, appetitioneſque rectis legibus regunt, quæ iis adſunt neque multæ neque alienæ. Me quidem ipſum, non minus quam nunc te, aurum perculit, ut cui nulla res digne poſſet comparari, ad ſe trahebant me ebur et argentum: qui horum poſſideret plurimum, mihi felix et Diis charus videbatur homo, ſive Phryx eſſet, ſive Car, et vel Dolone ignavior, vel Priamo calamitoſior: huc ego ſemper meis accommodatis cupiditatibus nullam neque gratiam neque voluptatem aliis ex bonis vitæ percepi, cum quidem eſſent abunde, quod me maximorum indigum et exſortem bonorum eſſe arbitrarer. Itaque memoria recolo me, quo tempore te in Creta vidi amictum veſte ad ſolennem facta oſtentationem, non admiratum fuiſſe prudentiam aut virtutem tuam, ſed amiculi textum tenuitatis eximiæ, et coruſcationem in læna coloris

ἀλυργῆ τ' ὑλότητα, ᾗ τὸ κάλλος ἀγαπῶν καὶ τιθηπώς, ἔχε δέ τι καὶ ἡ πόρπη χρυσοῦς ὢσα παίγνιον, οἴμοι, τορείας διηκριβωμένον, ᾗ εἰπόμην γεγοητευμένος, ὥσπερ αἱ γυναῖκες. Ἀλλὰ νῦν ἀπηλλαγμένος ἐκείνων τῶν κενῶν δοξῶν καὶ κεκαθαρμένος, χρυσὸν μὲ καὶ ἄργυρον ὥσπερ τοὺς ἄλλους λίθους θεωρῶν ὑπερβαίνω, ταῖς δὲ σαῖς χλα- F
νίσι καὶ τάπησι ἡδέως ἂν μὰ Δία ἥδιον ἢ βαθεῖ καὶ μαλθακῷ στιλπῷ μεσὸς ὢν ἐγκαθακλιθείην ἀναπαυόμενος. Τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ἐπεισάκτων ὀπθυμιῶν σύνεμία ταῖς ἡμετέραις συνοικίζεται ψυχαῖς· ἀλλὰ τὰ μὲν στέρεια ταῖς ἀναγκαίαις ὁ βίος ἡμῶν ὀπθυμίαις καὶ ἡδοναῖς διοικεῖται, ταῖς δὲ οὐκ ἀναγκαίαις ἀλλὰ φυσικαῖς μόνον, ὅπη ἀτάκτως ἤτε ἁπλήστως ὁμιλοῦμεν.

Ζ'. Καὶ ταύτας γε πρῶτον διέλθωμεν. Ἡ μὲν οὖν 990
περὶ τὰ εὐώδη καὶ κινούμενα ταῖς ἀποφοραῖς τ' ὄσφρησιν οἰκείως ἡδονή, περὶ ᾧ τὸ ὄφελος καὶ περῖκα καὶ ἁπλοῦν

F. 4. Τὰ δὲ τοιαῦτα] Legam cum Mez. Τῶν δὲ τοιούτων—.
A. 2. ὀσφρησιν—πρὸς] Ita E. Venet. Vulgo, ὄσφρησιν, οἰκείως ἡδονὴ πρὸς—.

purpurei, attonitumque fuiſſe ob pulchritudinem veſtitus: ſed et fibula aurea habebat, ſi recte memini, aliquid operis elegantis cælo parati ſubtiliſſime: denique mulieris in modum præſtigiis captus te ſectabar. Nunc inanibus iſtis opinionibus evacuatis, aurum et argentum ſicut quoſvis lapides contemno et ſuper ea incedo, tuis autem lænis et tapetibus non per Jovem ſuavius indormiam, quam plenus cibi alto mollique cœno. Atque hujuſmodi quidem foris adſcitarum cupiditatum nulla in animo habitat noſtro: ſed major pars vitæ noſtræ neceſſariis appetitionibus atque concupiſcentiis temperatur: et voluptatibus non neceſſariis, ſed naturalibus duntaxat, neque incompoſite neque profuſe indulgemus.

VII. Atque has quidem primo loco perpendamus. Voluptas ea, quam ex fragrantibus, et odore ſuo exhalante olfactum adficientibus perci-

ἔχειν, ἅμα χρείαν τινὰ συμβάλλεται τῇ διαγνώσει τῆς τροφῆς. Ἡ μὲν γὰρ γλῶττα τοῦ γλυκέος καὶ δριμέος καὶ αὐστηροῦ γνώμων ὀξύ τε καὶ λέγεται, ὅταν τοῖς γνωστικοῖς προσπίπτοντες οἱ χυμοὶ σύγχυσίν τινα λάβωσιν. Ἡ δὲ ὄσφρησις ἡμῶν περὶ τοὺς χυμῶν, γνώμων ὕσα τὸ δυνάμεως ἐχέγυον, πολὺ τοῦ βασιλικῶν προγευστῶν σκεπτικώτερον διαιθανομένη, τὸ μὲν οἰκεῖον εἴσω πέμπει, τὸ δὲ ἀλλότριον ἀπελαύνει καὶ οὐκ ἐᾷ διιέναι, οὐδὲ λυπῆσαι τὴν
B γεῦσιν, ἀλλὰ διαβάλλει καὶ κατηγορεῖ τὴν φαυλότητα πρὶν ἢ βλαβῆναι· τἆλλα δὲ οὐκ ἐνοχλεῖ, καθάπερ ὑμῖν τὰ θυμιάματα καὶ κινάμωμα καὶ νάρδος καὶ φύλλα καὶ καλάμως Ἀραβικὸς, μετὰ δεινῆς τινος καὶ δυσποιοῦ φαρμακίδος τέχνης, ἣν μυρεψικὴν ὄνομα, συναγειν εἰς ταυτὸ καὶ συμφοιτᾶν ἀναγκάζουσα, χρημάτων πολλῶν ἡδυπά-

A. 6. γνωστικοῖ] Mez. γευστικῷ.
A. 9. σκεπτικώτερον] Sic B. Vulgo, σκεπτότερον.
B. 5. ὄσμα] Hoc certe revocare debui, et ſententia jubente, et auctoritate veterum librorum Ald. Baſ. Xyl. B. E. Harl Colleg. Nov. Mez. Vulgo, ἀνίμασα quod Steph. exhibuit ex Pol. Leonic Schott. Anon. Locus ceterum etiam corruptus, ita refingendus eſſe videtur—καθάπερ ὑμῖν—τέχνης, ἣν μυρεψικὴν ὄνομα, συναγειν εἰς ταυτὸ καὶ συμφοιτᾶν ἀναγκάζουσι, χρημάτων πολλῶν—ὀνυμένης. Reddidimus in Latinis.

pimus, præterquam quod ſimplicem ſui præbet, eamque gratis, uſuram, ſimul etiam diſcernendo alimento conducit. Nam lingua et eſt et dicitur norma ſaporum, ut dulcis, acris, auſteri, reliquorum, quando ii confuſi offeruntur ſenſui. Olfactus autem noſter ante ſaporem deprehendens vim uniuſcujuſque alimenti, longeque accuratius quam regii ſolent prægustatores ſenſu eam percipiens, id quod naturæ conveniens eſt admittit, alienum amolitur, neque guſtare id ſinit aut guſtatum offendere: ſed vitium rei olfactæ defert atque accuſat, antequam injuriam ea attulerit. De cetero autem moleſtus nobis non eſt odoratus ſicut vobis, cogentibus ſuffitus, cinnamoma, nardos, malobathra, calamos Arabicos, cum ſubtili quadam medicatrice arte, cui ſeplaſiariæ nomen eſt, commiſceri et coire,

θειαν ἄνανδρον καὶ κορασιώδη καὶ πρὸς ὀδὲν ὀδαμῶς χρήσιμον ἀνεμίγνυς. Ἀλλὰ καίτοι ὅσα τοιαύτη διέφθαρκεν οὐ μόνον πάσας γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς πλείστους, ὡς μηδὲ ταῖς αὑτῶν ἐθέλειν συγγίνεσθαι γυναιξὶν, εἰ μὴ μύρων ὑμῖν ὀδωδυῖαι καὶ διαπασμάτων εἰς ταυτὸ φοιτῷεν. Ἀλλὰ κάπρους τε σύες, καὶ τρά- C γους αἶγες, καὶ τἄλλα θήλεα τοὺς σφετέρους αὐτῶν ταῖς ἰδίαις ὀσμαῖς ἐπάγεται, δέσμη τε καθαρᾶς καὶ λειμώνων ὀδωδότα καὶ χλόης, συμφέρεται πρὸς τοὺς γάμους ὑπὸ κοινῆς φιλοφροσύνης, ὑπὸ θρυπτόμεναι μὲν αἱ θήλειαι, καὶ προϊεχόμεναι δ' ὀπὴν ἀπάτας καὶ γοητείας καὶ ἀρνήσεις, οἱ δ' ἄρρενες ὑπὸ οἴστρου καὶ μαργότητος ὠνούμενοι μισθοῦ καὶ πόνου καὶ λατρείας τὸ δ' γενέσεως ἔργον, ἄδολον δὲ σὺν χαρᾷ καὶ ἄμισθον ἀφροδίτῃ μετιόντες, ἢ καθ' ὥραν ἔτους, ὥσπερ φυτῶν βλάστην, ἐγείρουσα τῶν ζώων τὴν ὀπὴν εὐθὺς ἔσβεσεν, ὅτε τοῦ θήλεος προσιεμένου μὴ τὴν κύησιν, ὅτε πειρῶντος ἔτι D

magna pecunia parum virilem, ac potius puellas decentem, nullaque omnino utilitate comitatam delectationem redimentibus. Et vero is odoratus, quanquam hoc modo affectus, corrupit tamen non mulieres tantum omnes, ſed et pleroſque viros, ut ne cum ſuis quidem coire velint uxoribus, niſi unguenta eæ et odoratos pulveres redoleant. Atqui porcæ ſues, et capros capræ, aliæque fœminæ ſui generis mares proprio odore alliciunt, purumque rorem, prata, herbaſque ubi redolent, communi amore ad miſcendum corpora cientur. Non hic, ut inter homines, fœminæ ſimulatione recuſationis ludunt, aut libidini fraudes, præſtigias, denegationeſque prætexunt: neque mares ſtimulo et luxuria agitati, mercede, labore atque obſequiis coitum redimunt: ſed doli expertem ac ſine mercede tempeſtivam ſectamur venerem, quæ ſtato anni tempore cupiditatem animalium veluti germen aliquod excitans, illico reſtinguit, neque fœmella marem a conceptu admittente,

τῦ ἄρρενος. Οὕτω μικρὰν ἔχει καὶ ἀσθενῆ τιμὴν ἡδονὴ παρ' ἡμῖν, τὸ δὲ ὅλον ἡ φύσις. Ὅθεν οὔτε ἄρρενος τοῖς ἄρρεν, οὔτε θήλεος πρὸς θῆλυ μίξιν αἱ τῶν θηρίων ὀπιθυμίαι, μέχρι γε τῦν σπνόχασιν. Ὑμῶν δὲ πολλὰ τοιαῦτα τῶν σεμνῶν καὶ ἀγαθῶν· ἐῶ γὰρ τοὺς φόβενος ἀξίους· ὁ δὲ Ἀγαμέμνων τὴν Βοιωτίαν ἐπῆλθε κυνηγετῶν τὸν Ἄργυννον ὑποφεύγοντα, καὶ καταψευδόμενος τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πνευμάτων, εἶτα καλὸν καλῶς ἑαυτὸν βαπτίζων εἰς τὴν Κωπαΐδα λίμνην, ὡς αὐτόθι κατασβέσων τὸν ἔρωτα, καὶ τῆς ὀπιθυμίας ἀπαλλαξόμενος· Ε ὁ δὲ Ἡρακλῆς ὁμοίως ἑταῖρον ἀγένειον ὀπιδιώκων, ἀπελέλειφθη τῶν ἀριστέων, καὶ περιῴδακε τὸν φόλον· ὁ δὲ τῇ φόλῳ τῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος λαθών τις ὑμῶν ἐνέγραψεν, Ἀχιλλεὺς Καλός, ἤδη τῦ Ἀχιλλέως υἱὸν ἔχοντος· καὶ τὰ γράμματα συνθάνομαι ἀναμφίλεκτα.

D. 4. al—ὀπιθυμίαι] Prius eſt a Mes. poſterius ex Harl. Vulgo, alias—ὀπιθυμία.

D. 8. Ἄργυννον] Ita recte ad hiſtoriæ auctoritatem edidit Steph. ex Pol. Leonic. Jannot. Schott. Anon. Nam priores editores Ald. Baſ. Xyl. et libri noſtri ſcripti B. E. Venet. Harl. Colleg. Nov. habent Ἀργαῖον.

neque aggrediente mare. Adeo exilem et imbecillum honorem apud nos voluptas obtinet, omnia naturæ deferuntur. Itaque in hunc uſque diem inter nos neque mas marem, neque fœminam fœmina amavit. Qualia multa memorabiles, et præclari viri apud vos commiſerunt: ut viles miſſos f ciam. Agamemnon quidem Bœotiam perluſtravit Argynnum venans ſubterfugientem, falſiſque mare et ventos onerans criminibus, tandem pulchre pulchrum ſeſe in lacum Copaïdem demerſit, ut ibi amorem exſtingueret, ac ſe cupiditate liberaret. Itidem Hercules imberbem ſectans amaſium, deſeruit fortiſſimos ſocios, claſſemque et inſtitutum prodidit. Et in tholo Apollinis Ptoi quidam veſtrum clam ſcripſit, *Achilles Pulcher*; cum jam Achilles filium haberet: audioque durare adhuc eam ſcripturam.

ἀλεκτρυόνος ἐπιβαίνων, θηλείας μὴ παρούσης, καταπίμπρασθαι ζωὸς, μάντεώς τινος ἢ τερατοσκόπου μέγα καὶ δεινὸν ἀποφαίνοντος εἶναι τὸ γινόμενον. Οὕτως καὶ παρ' αὐτῶν ὁμολογοῦνται τῶν ἀνθρώπων ὅτι μᾶλλον τοῖς θηρίοις σωφρονεῖν προσήκει, καὶ μὴ παραβιάζεσθαι ταῖς ἡδοναῖς τὴν φύσιν. Τὰ δὲ σὺ ὑμῖν ἀκόλαστα καὶ τὸν F
νόμον ἔχουσα σύμμαχον ἡ φύσις ἐντὸς ὅρων κατείργυσιν, ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ ῥεύματος ἀκρατοῦς πολλαχῇ ταῖς ἐπιθυμίαις δεινὴν ὕβριν καὶ ταραχὴν καὶ σύγχυσιν ἐν τοῖς ἀφροδισίοις ἀπεργάζεται τῆς φύσεως. Καὶ γὰρ αἰγῶν ἐπεραάσθησαν ἄνδρες καὶ ὑῶν καὶ ἵππων μεγώμενοι, καὶ γυναῖκες ἄρρεσι θηρίοις ἐπεμάνησαν· οὐκ οὖν τῶν τοιού- 991
των γάμων ὑμῖν Μινώταυροι καὶ Αἰγίπανες, ὡς ἐγῷμαι, καὶ Σφίγγες ἀναβλαστάνουσι, καὶ Κένταυροι. Καίτοι λιμοῦ ποτε, ἀνθρώπου καὶ κύων ἔφαγεν ὑπ' ἀνάγκης, καὶ ὄρνις ἐπεγεύσατο· τοῦς δὲ σωφρονοῦντας οὐδέ ποτε θηρίον ἐπεχείρησεν ἀνθρώπῳ χρήσασθαι. Θηρία

F. 3. ἐκφερόμενα] Sic B. Mez. Vulgo, ἐκφερόμενον.

At gallus ſi gallum conſcendat abſente gallina, vivus comburitur aruſpice aliquo pronunciante grave atroxque id eſſe oſtentum. Ita ipſi homines hoc confeſſi ſunt, caſtitate a brutis ſe ſuperari, eaque naturæ vim non facere voluptatum percipiendarum cauſſa. Veſtras libidines natura, quanquam legis auxilio fulta, tamen intra ſuos non poteſt coërcere fines: quin eæ inſtar fluvii exundantes atrocem fœditatem, tumultum, confuſionemque naturæ gignunt in re venerea. Nam et capras, porcas, equas iniverunt viri, et fœminæ inſano maſcularum beſtiarum amore exarſerunt. Ex hujuſmodi enim coïtibus vobis ſunt Minotauri, Ægipanes ſeu Sylvani, atque, ut mea fert ſententia, etiam Sphinges, et Centauri nati. Enimvero fame coactus canis aut avis aliquando cadavere humano veſcitur: ad coïtum nullus unquam eſt homo a beſtia ſolli-

δὲ ἄνθρωποι καὶ πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ καθ' ἡδονὰς βιάζονται καὶ παρανομοῦσιν.

η'. Οὕτω δὲ φαῦλοι καὶ ἀκρατεῖς περὶ τὰς ἐμψύχους ἐπιθυμίας ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν ταῖς ἀναγκαίαις ἐλέγχονται πολὺ τῷ σωφρονεῖν ὑπολειπόμενοι τῶν θηρίων. Αὗται δὲ εἰσιν αἱ περὶ βρῶσιν καὶ πόσιν· ὧν ἡμεῖς μὲν τὸ
B ἡδὺ μετὰ χρείας πινὸς ἀεὶ λαμβάνομεν· ὑμεῖς δὲ τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ἢ τὸ κατὰ φύσιν τῆς τροφῆς διώκοντες, ὑπὸ πολλῶν καὶ μακρῶν κολάζεσθε νοσημάτων, ἅτε οὐκ ἀπὸ πηγῆς ἀπαντλούμενα τὰ πλησμονῆς τοῖς σώμασιν, παντοδαπῶν πνευμάτων καὶ δυσκαθάρτων ὑμᾶς ἐμπιπλῶσι. Πρῶτον μὲν γὰρ ἑκάστῳ γένει ζώου μία τροφὴ σύμφυλός ἐστι, τοῖς μὲν πόα, τοῖς δὲ ῥίζα τις ἢ καρπός· ὅσα δὲ σαρκοφαγεῖ, πρὸς οὐδὲν ἄλλο τρέπεται βορᾶς εἶδος, οὐδὲ ἁφαρπάζεται τῶν ἀσθενεστέρων ἢ τροφήν· ἀλλὰ ἔξεστι νέμεσθαι καὶ λέοντι ἔλαφον, καὶ λύκος πρόβατον, ἢ πέφυκεν. Ὁ δὲ

B. 4. ἀπαντλούμενα] Immo, ἐπαντλούμενα.

citatus. Beſtias vero cum ad hanc, tum ad alias voluptates vos vi trahitis ac contra jus uſurpatis.

VIII. Porro homines ita vitioſi et incontinentes cum ſint in dicto cupiditatis genere; tamen evinci poteſt, multo etiam brutis intemperantiores eos eſſe, quod attinet ad appetitus neceſſarios, id eſt potum et cibum. Hic nos voluptatem ſemper cum aliqua utilitate captamus. Vos, qui voluptatem potius, quam naturæ conveniens alimentum perſequimini, multis ac diuturnis multamini morbis, qui tanquam uno aliquo e fonte hauſti abundantia, corpus omnis generis flatibus expurgatu difficilibus replent. Primum enim unicuilibet animalis generi ſuum eſt quoddam cognatum naturæ alimentum: aliis herba, aliis radix, aut fructus: et quæ carne veſcuntur, nullum alium fructum ea appetunt, neque infirmioribus alimentum eripiunt: ſed et cervum paſci ſinit leo, et lupus ovem, quan-

ἄνθρωπος ὑπὲ πάντα ταῖς ἡδοναῖς ὑπὸ λαιμαργίας C
ἐξαγόμενος, ὁ πειράμενος πάντων ὁ ἀπογευόμενος, ὡς
οὐδέπω τὸ παράπαν καὶ οἰκεῖον ἐγνωκώς, μόνος γέγονε
τῶν ὄντων πάμφαγον. Καὶ σαρξὶ χρῆται πρώτον, ὑπ'
εὐθηνίας ἀπορίας οὐδὲ ἀμηχανίας, ᾧ πάρεστιν ἀεὶ καθ'
ὥραν ἄλλα ἐπ' ἄλλαις ἀπὸ φυτῶν καὶ σπερμάτων τρυ-
γῶντι καὶ λαμβάνοντι καὶ δρεπομένῳ, μὴ κάμνειν λιμῷ
πλῆθος· ἀλλ' ὑπὸ τρυφῆς καὶ κόρου τῶν ἀναγκαίων, βρώ-
σεως ἀνεπιτηδείως καὶ οὐ κεφαλῆς σφαγαῖς ζώων μετερ-
χόμενος, πολὺ τῶν ἀγριωτάτων θηρίων ὠμότερον. Αἷμα
μὲν γὰρ καὶ φόνος καὶ σάρκες ἰκτίνῳ καὶ λύκῳ καὶ δράκοντι
σῖτον οἰκεῖον, ἀνθρώπῳ δὲ ὄψον ὀφίν. Ἔπειτα παντὶ D
γένει χρώμενος, οὐχ, ὡς τὰ θηρία, τῶν πλείστων ἀπέχεται,
ὀλίγοις δὲ πολεμεῖ, λιμῷ τῶν τροφῆς ἀνάγκαν· ἀλλ'
οὔτε πτηνὸν, οὔτε νηκτὸν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὔτε χερσαῖον

C. 4. πάμφαγον] Sic noſtri B. E. Harl. Venet. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, παμφάγων.

C. 10. ὠμότερον] Forte, ὠμότερες ἀναπίφανται cum Reiſk. aut hoc enim aut ſimile verbum requiritur : ὠμότερος habet etiam Harl.

tum natura ſtatuit. Homo autem gulæ ſtudio ad omnia ſe ferens, omnia tentans, omnia guſtans, ut ſui et naturæ ipſius convenientis ignarus etiamnum nutrimenti, ſolus inter omnia animalia omnibus veſcitur. Primum utitur carnibus, nulla cogente inopia, nulla penuria; cum liceat ei quovis tempore alios e ſeminibus et plantis decerpere cibos, multitudine nunquam defectura: ſed luxuria, et ſatietate neceſſariorum, alienas et pollutas cædibus animalium eſcas ſectatur, immanitate etiam ſæviſſimas vincens feras. Sanguis enim et cædes et carnes milvo, lupo, draconi conveniens ſunt cibus, homini autem obſonium. Deinde cum omnibus utatur generibus, non ſicut beſtiæ a pleriſque formis abſtinet homo, paucis ob neceſſitatem nutrimenti infeſtus eſt: ſed neque avis ulla, neque in aquis degens, aut in terra

ἐκπέφυγε τὰς ἡμέρας δὴ λαγωμύας ὑμῶν καὶ φιλοξένους τραπέζας.

Θ'. Εἶεν. Ἀλλ' ὅλοις χρῆσθε τούτοις ἐφηδυύοντες τὴν τροφήν· τί οὖν ἐπ' αὐτοὺς ταῦτα φῶντας; Ἀλλ' ἡ τῶν θηρίων φύσις τὸ μὲ ἀχρήστων καὶ ματαίων πυκνὰς σόβημιξ χάσμη δίδωσι· τὰς δὲ ἀναγκαίας, οὐκ ἐπισσύστους παρ' ἑτέρων, οὐδὲ μαθοῦ διδακτὰς, οὐδὲ κολ-
E λᾶσαι μελέτη καὶ συμπαγύσα γλίσχρως τὴν θηρμάστων ἕκαστον τροφὴς ἕκαστον, ἀλλ' αὐτόθεν ἐξ αὐτῆς οἷον ἠγαγενεῖς καὶ συμφύτους ἀναδίδωσι. Τοὺς μὲν γὰρ Αἰγυπτίους πάντας ἰατροὺς ἀκούομεν εἶ· τῶν δὲ ζώων ἕκαστον οὐ μόνον τροφὸς ἔστιν αὐτοτεχνὸν ὄντι, ἀλλὰ καὶ τροφῆς πατρῴας καὶ τροφῆς ἀλκίας, ἔτι δὲ καὶ φυλακίας, καὶ μουσικῆς ὅσον ἑκάστῳ τροφοῦ κατὰ φύσιν. Παρὰ τίνος γὰρ ἡμεῖς ἐμά-

D. 8. ταῦτα φῶντας] Deſunt in B. E. eorumque loco ſpatium lacunæ adeſt. Monſtrum ſcripturæ, forte purgandum ut legamus, ταῦτα φησὶν ὁ quod in Latinis expreſſimus. Forte etiam poſt φησὶν excidit, Ἀλλὰ τίχης τόνο ἴργον εἶναι φατί.

E. 1. γλίσχρως] Sic B. Harl. Vulgo, γλίσχρη. Paulo antè, malim, μελέτῃ.

vivens animal ullum effugit veſtras illas, quæ benignæ hoſpitaleſque dicuntur, menſas.

IX. Eſto his vos obſoniis dulciores reddere cibos. Quid ergo in hæc ipſa cædis cupiditate fævitis? Sed animalium brutorum nullam inutilem aut inanem admittit artem prudentia: neceſſarias non ab aliis importatas, aut mercede data cognitas, vel cura glutinante fingula, parceque oblatis contemplationibus compingente nanciſcitur, ſed a natura habet germanas et cognatas, atque profert. Ægyptios univerſos aiunt eſſe medicos. At vero quodvis brutum animal non tantum ex ſeſe arte ad ſanandum eſt præditum, ſed etiam alimentum quærendi, robur parandi, adverſa declinandi, convenientia quærendi, atque etiam ad muſicen, pro modo cuique animalium a natura præſcripto. Nam a quo didicimus porci, quando ægrotamus, ad fluvi-

ϑορυϐν νοσοῦντες ὅτι τὰς ποταμὰς χάριν τῶν καρκίνων βαδίζειν; τίς δὲ τὰς χελώνας ἐδίδαξε, τῆς ἔχεως φαγούσας, τῷ ὀρίγανον ἐπεσθίειν; τίς δὲ τὰς Κρητικὰς αἶγας, ὅταν βεβλημέναις τοῖς τοξεύμασι, τὸ δίκταμνον διώκειν, ἢ βρωθέντος ἐκβάλλεσι τὰς ἀκίδας; Ἂν γὰρ F
εἴπῃς, ὅπερ ἀληθές ἐστι, τούτων διδάσκαλον εἶναι τὴν φύσιν, εἰς τὴν κυριωτάτην καὶ σοφωτάτην ἀρχὴν ἀναφέρεις τὴν τῶν θηρίων φρόνησιν· ἢν εἰ μὴ λόγον οἴεσθε δεῖν μηδὲ φρόνησιν καλεῖν, ὥρα σκοπεῖν ὄνομα κάλλιον αὐτῇ καὶ τιμιώτατον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ δι' ἔργων ἀμείνονα καὶ θαυμασιωτέραν παρέχεται τὴν δύναμιν· ἐκ ἀμαθὴς οὐδὲ 992
ἀπαίδευτος, αὐτομαθὴς δέ τις μᾶλλον οὖσα καὶ ἀπεσδεὴς, οὐ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ ῥώμῃ καὶ τελειότητι τῇ κατὰ φύσιν ἀρετῆς, χαίρειν ἐᾶσα τὸν παρ' ἑτέρων ἔξω μαθήσεως τὸ φρονεῖν συνεργασμόν. Ὅσα γοῦν ἄνθρωποι

F. 2. ὅπερ] Hoc ex Harl. dedimus. Vulgo, nulla diſtinctione, ἂν γὰρ εἴπῃς ὅτι ἀληθὲς ἐστι τούτων—.
F. 6. τιμιώτατον] Legendum, τιμιώτερον cum Mez. et Reiſk.

um deſcendere cancrorum capiendorum gratia? Quis docuit teſtudines devoratis viperis origanum poſtea edere? Quis capris Cretenſibus præcepit, ut ſagittis ictæ dictamnum quærant, quo comeſto cuſpides excidunt? Si enim dicas, ut verum eſt, harum rerum magiſtram eſſe naturam, brutorum intelligentiam refers ad principium præcipuum atque ſapientiſſimum. Tum ſi iſtam intelligentiam non dignamini rationis aut intelligentiæ nomine, tempus eſt ut circumſpiciatis de nomine alio honeſtiore et auguſtiore: ſicut nimirum re ipſa oſtendit majorem admirabilioremque facultatem ſibi eſſe, non rudis aut indocta, ſed a ſeipſa docta et nihil extra ſe deſiderans, non ob imbecillitatem, ſed naturalis virtutis perfectionem ac vigorem, juſſa valere ea diſciplina, qua veluti collecta ſtipe aliunde diſcitur. Quæ enim animalia homines ludentes aut luxuri-

τυφῶντες ἢ παίζοντες εἰς τὸ μανθάνειν καὶ μελετᾶν ἄγουσιν, τύπων ἡ ἀφάνοια καὶ πρὸς φύσιν τῆ σώματος καὶ θεωσίᾳ συνέσεως ἀναλαμβάνει τὰς μαθήσεις. Ἐῶ γὰρ ἰχνεύειν σκύλακας, καὶ βαδίζειν ἐν ῥυθμῷ πώλους μελετῶντας, ἀλλὰ χόρακας ἀφαλέγεσθαι, καὶ κύνας ἄλλεσθαι ἀφὰ τειχῶν θεωρεομένων· ἵππους δὲ καὶ βόας
B ἐν θεάτροις καταπλήξεις καὶ χορείας καὶ ῥάσεις θαυμάζοντας, καὶ κυνήσεις ὀρθὰς ἀνθρώποις πάνυ ῥᾳδίας ἀκριβοῦσιν, ἐκδιδασκόμενοι καὶ μνημονεύοντες, εὐμαθείας ἐπίδειξιν ὡς ἄλλο οὐδὲν οὐδαμῶς χρήσιμον ἔχουσιν. Εἰ δὲ ἀπιστεῖς ὅτι τέχνας μανθάνομεν, ἄκουσον ὅτι καὶ διδάσκομεν. Αἵ τε γὰρ πέρδικες ἐν τῷ τροφεύγειν τοὺς νεοττοὺς ἐθίζουσιν ἀποκρύπτεσθαι καὶ προέχεσθαι βῶλον ἀντ' ἑαυτῶν τοῖς ποσὶν ὑπτίους ἀναπεσόντας· καὶ τοῖς πελαργοῖσιν ὁρᾷς ὑπὸ τῶν τειχῶν ὡς οἱ τέλειοι παόντες ἀναπειρωμένοις ὑφηγοῦνται τὴ πτῆσιν· αἱ δὲ ἀηδόνες τοὺς νεοσσοὺς προδι-

B. 4. ὡς ἄλλο—ἔχουσιν] Legendum, εἰς ἄλλο—ἔχουσας.

antes ad diſcendum quid ac meditandum educant, horum intelligentia etiam contra corporis naturam adſequitur illius artificii facultatem, freta vi percipiendi innata atque copioſiſſima. Non dicam de catulis feras indagantibus, aut pullis equorum ad certum numerum gradi diſcentibus: ſed et corvi loqui, et canes per obverſos ſaltare orbes diſcunt: et equi ac boves in theatris mirabiles motus, ſeſſiones, inſtitiones, choreas, ne hominibus quidem factu omnino faciles, accurate exhibent: itaque meminerunt quam didicerunt oſtentationem docilitatis ad nil aliud utilem. Quod ſi negas diſci a nobis artes, etiam doceri eas a nobis audi. Perdices ſuos pullos docent inter fugiendum occultare ſeſe, et glebam pedibus pro ſe obtendere, poſtquam ſupini corruerunt: et vides ut ciconiæ ſuos pullos volare doceant, primum id tentantes. Luſciniæ quoque ſuos pullos

διδάσκουσιν ᾄδειν, οἱ δὲ λαφθέντες ἔτι νήπιοι καὶ τεθραμμένοι ὑπὸ χερσὶν ἀνθρώπων χεῖρον ᾄδουσιν, ὥσπερ τοῦ ὥρας C ἀπὸ διδασκάλου γεγονότες. Καταδὺς δὲ εἰς τοῦτο τὸ σῶμα, θαυμάζω τοὺς λόγους ἐκείνους οἷς ἀνεπειθόμην ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, ἄλογα καὶ ἀνόητα πάντα πλὴν ἀνθρώπου νομίζειν.

Ι'. Ὀδυσσεύς. Νῦν μὲν οὖν, Γρύλλε, μεταβαλόμενος σὺ, καὶ τὸ τοῦβατον λογικὸν ἀποφαίνεις καὶ τὸν ὄνον;

Γρύλλος. Αὐτοῖς μὲν οὖν τούτοις, ὦ βέλτιστε Ὀδυσσεῦ, μάλιστα δεῖ τεκμήρεσθαι τὴν τῶν ἀλόγων φύσιν εἰς λόγου καὶ συνέσεως οὐκ ἔστιν ἀμοιρίας. Ὥσπερ οὖν ἔστι δένδρου ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον φόβερὸν ἢ ἧττον ἄψυχον, ἀλλ' ὁμοίως ἔχει πάντα τοῦτο ἀναισθησίαν· οὕτω γὰρ αὐτοῖς ψυχῆς D μέτεστιν· ὅπως οὐκ ἂν εἴδεικεν ζῷον ἕτερον ἑτέρου τῷ φρονεῖν ἀργότερον ἢ δυσμαθέστερον, εἰ μὴ πάντα λόγου

C. 2. γεγονότες. Καταδὺς] Inter has duas voces quædam excidiſſe videntur; ut monuit etiam Mez.
C. 10. Ὥσπερ] Forte, Ὡς γάρ.

cantare docent: et capti ante tempus, enutritique inter hominum manus, deterius canunt, quia præpropere a magiſtro ſunt remoti. Ego jam, ex quo in hoc corpus ſum illapſus, miror rationes iſtas, quibus mihi a ſophiſtis perſuaderi paſſus ſum omnia animalia, homine demto, eſſe bruta et rationis expertia.

X. Ulysses. Nunc ergo tu, Grylle, a mutatione tua etiam ovi atque aſino rationem tribuis?

Gryllus. Mi Ulyſſes, ex his ipſis colligere par eſt, beſtiarum naturam non eſſe mentis atque intelligentiæ expertem. Sicut enim non eſt ſtirps alia ſtirpe magis exſors ſentientis animæ, ſed eodem omnes modo deſtituuntur ſentiendi facultate, quia nihil eorum, quorum ſtirpes terra continentur, anima eſt præditum: ita animalium quoque nullum altero ignavius aut ad diſcendum ineptius diceretur, niſi univerſa rationem atque

καὶ σωφέστερος, ἀλλὰ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄλλων πως μετέχειν. Ἐννόησον δὲ ὅτι τὰς σὺν ἀβελτηρίας καὶ βλακείας ἐλέγχεσιν ἑτέρων πανουργίαι καὶ δριμύτητες, ὅταν ἀλώπεκι καὶ λύκῳ καὶ μελίττῃ παραβάλῃς ὄνον καὶ πρόβατον· ὥσπερ εἰ σαυτῷ τὸν Πολύφημον, ἢ τῷ πάππῳ σου τῷ Αὐτολύκῳ τὸν Κορίνθιον ἐκεῖνον Ὅμηρον· οὐ γὰρ οἶμαι θηρίῳ πρὸς θηρίον διάφασιν εἶναι τοσαύτην ὅσον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ τῷ φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι καὶ μιμνημονεύειν ἀφέστηκεν.

E ΟΔΥΣΣΕΥΣ. Ἀλλὰ ὅρα, Γρύλλε, μὴ δεινὸν ᾖ καὶ βίαιον ἀπολιπεῖν λόγον οἷς οὐκ ἐγγίνεται θεῶν νόησις.

ΓΡΥΛΛΟΣ. Εἶτά σε μὴ φῶμεν, ὦ Ὀδυσσεῦ, σοφὸν ὄντα καὶ πολύτροπον, οὐκ ἐκ Σισύφου γεγονέναι;

D. 9. Ὅμηρον] Delet hoc, et Κορίνθιον de Glauco accipit Mez. Similiter Xyl.. de eodem accipiens, corrigi vult Ὁμήρῳ vel Ὁμηρικόν· itaque vertit. Quæ rationes, ut in loco valde dubio, non omnino repudiandæ.

E. 4. γεγονέναι] Magnam libri partem periisse, vere monet Mez.

intelligentiam, ſed alia minus aliis vel amplius, haberent inſitam. Atque mihi hoc conſidera, ſtupiditatem ac fatuitatem quarundam beſtiarum, acumine et verſutia aliarum demonſtrari: verbi gratia, ſi compares cum vulpe, lupo, aut ape, aſinum vel ovem, perinde eſt ac ſi tecum componas Polyphemum, aut cum avo tuo Autolyco Glaucum illum Corinthium, de quo eſt apud Homerum. Non enim exiſtimo tanto differre beſtiam a beſtia intervallo, quanto homo ab homine disjungitur, quod ad intelligendum, ratiocinandum, memoriaque tenendum attinet.

ULYSSES. Attamen Grylle, hoc vide, ne improbum ſit et violentum, rationem iis adſcribere, quæ notitia Dei carent.

GRYLLUS. Non ergo dicemus te, Ulyſſes, ita ſapientem ac curioſum, Siſypho genitum fuiſſe?

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Α΄.

993

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Α'.

PLUTARCHI

DE

CARNIUM ESU.

ORATIO PRIOR.

α'. ΑΛΛΑ σὺ μὲν ἐρωτᾷς τίνι λόγῳ Πυθαγόρας ἀπείχετο σαρκοφαγίας· ἐγὼ δὲ θαυμάζω τὴ
Β τίνι πάθει καὶ ποίᾳ ψυχῇ ἢ λόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἥψατο φόνου στόματι, καὶ τεθνηκότος ζώου χείλεσι προσήψατο σαρκός· καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων προ-

A. 1. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ] Germani quidem, nec tamen integri, ſed ex integris excerpti, videntur duo libelli: iidemque male habiti a librariis.
B. 2. προσήψατο] Forte, προσήψαντο.

I. TU vero quæris, qua ratione inductus Pythagoras eſu carnium abſtinuerit. At ego miror quomodo affectus, quo animo, qua ratione impulſus homo ille fuerit, qui primus ore ſuo tangere cadaver, et mortui animalis carnes guſtare aggreſſus, mortuorum corporum

θέμνος τραπέζας, ὅπλα καὶ τεφρὰν καὶ σποδὸν εἰπεῖν τὰ μικρὸν ἔμπροσθεν βρυχώμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα· πῶς ἡ ὄψις ὑπέμεινε τὸν φόνον σφαζομένων, δερομένων, ἀφαμελιζομένων· πῶς ἡ ὄσφρησις ἠνέγκατο τὴν ἀποφοράν· πῶς τὴν γεῦσιν οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ μολυσμὸς ἑλκῶν φαύσασαν ἀλλοτρίων, καὶ τραυμάτων θανασίμων χυμὸν καὶ ἰχῶρας ἀπολαμβάνουσαν.

Εἶρπον μὲν ξυνοί, κρέα δ' ἀμφ' ὀστοῖσιν ἐμεμύκει
Ὀπταλέα τε καὶ ὠμά· βοῶν δ' ὡς γ' ἤκουε φωνή·

τοῦτο πλάσμα καὶ μῦθός ἐστι, τὸ δέ γε δεῖπνον ἀληθῶς τερατῶδες, ποινάν τινα τῶν μικρομύων ἔτι, καὶ διδάσκοντα ἀφ' ὧν δεῖ τρέφεσθαι ζώντων ἔτι καὶ λαλούντων, ἀφαπτόμενον ἀρτύσεις τινὰς καὶ ὀπτήσεις καὶ ἁδρύνσεις· τοῦτον ἔδει ζητεῖν τὸν πρῶτον ἀρξάμενον, ὃς τὸν ὀψὲ παυσάμενον.

B. 4. καὶ προσίτι εἰπεῖν] Forte, προσήχθη ποιεῖν.
C. 1. ἀπολαμβάνουσαν] Forte, ἀναλαμβάνουσαν.
C. 5. καὶ διδάσκοντα—διατατόμενον] Potius legendum, ut Steph. corrigit, διδάσκοντα—καὶ διατατόμενον.

ac ſimulacrorum menſas propoſuit, ac pro obſonio et alimento habuit membra, quæ modo mugiebant, vocem edebant, movebantur et videbant. Quomodo oculi ſuſtinuere conſpectum cædis, cum animal jugularetur, pelle ſpoliaretur, in fruſta ſecaretur? quomodo odorem nares tulerunt? qui guſtatum non avertit inquinatio, aliena tangentem ulcera, lethaliumque vulnerum ſuccos et ſaniem haurientem? Figmentum eſt hoc et fabula:

Vellera repebant: carnes verubus quoque in ipſis
Mugitum edebant aſſæ, crudæque boabant.

Atqui cœna hæc vere eſt monſtroſa, eſurire aliquem adhuc mugientia animalia, et docere iis veſci, quæ vivunt adhuc, et vocem edunt, ac diſponere condiendi, aſſandi, apponendique modos. Is quærendus fuit, qui primus iſta cœpiſſet, non qui ſero tandem ab iis deſtitiſſet.

Β'. Ἢ τοῖς μὲν πρώτοις ἐκείνοις ὑπεχειρήσασι σαρκοφαγῶν τὴν αἰτίαν ἂν εἴποι πᾶσαν καὶ τὴν ἀπορίαν· οὐ γὰρ
D ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀνόμους συνδιάγοντες, οὐδὲ ὑπὸ πλεονεξίᾳ τινὶ ἀναγκαίων ὁρίσαντες εἰς ἡδονὰς ἄλλας φύσιν ἀσυμφύλους, ὑπὶ ταῦτα ἦλθεν· ἀλλ' εἴποιεν ἄν, αἰσθήσιν οὐ τῷ παρόντα καὶ φωνὴν λαβόντες· "Ὦ μακάριοι καὶ θεοφιλεῖς
" οἱ νῦν ὄντες ὑμεῖς, οἷον βίου λαχόντες αἰῶνα χαρπώσεσθε
" καὶ νέμεσθε κλῆρον ἀγαθῶν ἄφθονον, ὅσα φύει ὑμῖν;
" ὅσα τρυφᾶτε; ὅσον πλοῦτον ἐκ πεδίων, ὅσας ἀπὸ
" φυτῶν ἡδονὰς, ἃς ἁρπάσεσθε πάρεστιν; ἔξεστιν ὑμῖν καὶ
" τρυφᾶν μὴ μιαινομένοις. Ἡμᾶς δὲ σκυθρωπότατον
" καὶ φοβερώτατον ἐδέξατο βίου καὶ χρόνου μέρος, εἰς πολ-
E " λοὺς καὶ ἀμήχανον ἐκπεσόντας ὑπὸ τὴν πρώτης γενέ-
" σεως ἀπορίαν· ἔτι μὲν ὀρεινὸν ἔκρυπτεν ἀὴρ, καὶ ἄστρα

C. 10. ἂν εἶπα—ἀπορίαν] Forte, ἂν ἴσχει ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπορίας.
D. 8. ἃς ἁρπάσεσθαι] ἃς delendum esse assentior Stephano. Distinxi locum interrogationum signis.

II. Enimvero primi isti, qui carnibus vesci sunt aggressi, omnem fortasse culpam in inopiam rejecerint: non enim cupiditatibus injustis capti, et inter copiam omnium rerum libidine elati ad voluptates, quæ a natura et societate animantium essent alienæ, provecti eo se contulerunt. Quibus si in præsentia sensus et sermo daretur, haud dubie sic nos compellarent: "O beati, " qui hodie vivitis, et diis " cari, quale vobis contigit " ævum, qui omnium rerum " abundantia forte oblata per- " fruimini! quam multa vo- " bis nascuntur! quam locu- " ples rerum vobis vinde- " mia! quantum e campis " divitiarum, quantas e stir- " pibus voluptates percipitis! " ita quidem ut potiri illis et " luxuriare vobis sine ulla " pollutione detur. Nos au- " tem tristissima excepit et " apprime terribilis ætas, " cum in immensam atque " difficillimam primi ortus " incidissemus inopiam. Ad- " huc cœlum occultabat aër

" θολερῷ ϗ δυσατοῦντι πεφυρμένα ὑγρῷ ϗ πυρ ϗ ζά-
" λαις ἀνέμων· οὐδέπω δὲ ὁ ἥλιος ἵδρυτο ἀπλανῆ ϗή
" βέβαιον ἔχων δεσμον, ἰῶ ϗ δύσιν ἔκρινε· τῶι σέ· ἤγα-
" γεν αὖθις ὀπίσω καρποφόροισιν ὀπιτέφας κάλυκος τε-
" φάνοισιν ὥραις· γῆ δὲ ὕδριτο ποταμῶν ἐκβολαῖς ἀτάκ-
" των, ϗή πολλὰ λίμναισιν ἄμορφα, ϗή πηλοῖς βαθέσι
" ϗή λόχμαις ἀφόροις ϗή ὕλαις ἐξηγρίωτο· φορὰ δὲ
" ἡμέρων καρπῶν, ϗ τέχνης ὄργανον οὐδέν, οὐδὲ μηχανὴ
" σοφίας· ὁ δὲ λιμὸς οὐκ ἐδίδου χρόνον, οὐδὲ ὥρας
" ἐτησίους σπόρος ὢν τότε ἀνέμενε. Τί θαυμαστὸν εἰ ζώων
" ἐχρησάμεθα σαρξὶ τῶν φύσιν, ὅτε ἰλὺς ἠθίετο ϗή F
" φλοιὸς ἐρρώσθη ξύλου, ϗ ἄγρωστιν εὑρεῖν βλαστάνουσαν, ἢ
" φλοιῶ τινα ῥίζαν, εὐτυχὲς ἰῶ· βαλάνου δὲ γλυσά-

E. 6. ὀπιτέφας] Sumſi a P. et Anon. prope accedit E. T. V. ὀπιτέφαι. Apparent disjecti poetæ, forte Empedoclis, membra; ex conjectura noſtra ad hujuſmodi fere rationem reſtituenda :— βέβαιον ἔχων δρόμον, ἰῶ Δύσιν τ' ἔκριν'. οὐ πρυόγαγεν αὖθις ὀπίσσω Καρποφόροισιν ὀπιτέφας καλύκων τεφάνοισιν Ὥρας· γῆ δ' ὕδριτο—.

F. 3. φλοῶ] Immo φυτοῦ, ut et Mez. vidit.

" ac ſtellas, turbido et pene-
" tratu difficili humore con-
" fuſas, igneque, et vento-
" rum æſtibus: nondum ſuo
" loco Sol fixus hæſerat,
" nondum certum conficie-
" bat curſum, nondum ortus
" ejus occaſuſque definitis
" diſtinguebantur limitibus:
" neque ſuis ſtatis converſio-
" nibus frugifera tempeſta-
" tum anni intervalla diſcer-
" nebantur. Tum terra flu-
" minum incompoſitis eluviis
" vaſtata erat: multa ob pa-
" ludes informia, cœno alto,
" ſaltubus infrugiferis et ſyl-
" vis erant inculta. Imo ad
" producendos mites fructus,
" ad artem culturæ nullum
" ſuppetebat inſtrumentum,
" nulla ſapientiæ machina:
" neque fames moram patie-
" batur, neque anniverſarium
" tempus ſementis facta ex-
" ſpectabat. Quid ergo mi-
" rum, ſi animalium carnibus
" uſi ſumus præter naturam
" eo tempore, quo cœnum
" edebatur, et cortex vora-
" batur ligni, et gramen in-
" venire virens, aut radicem
" alicujus herbæ fortunatum
" putabatur: qui vero glan-

" μθυοι χ᾽ φαγόντες, ἐχόρδυσαν ὑφ᾽ ἡδονῆς
" χ᾽ φηγόν, ζείδωρον δὲ χ᾽ μητέρα χ᾽ τροφὸν ἀποκαλοῦντες
994 " ἐκείνῳ· ἰῶ ὁ τότε βίος ἑορτῷ ἔγνω, τὰ δ᾽ ἄλλα
" φλεγμονῆς ἰῶ ἅπαντα μεστὰ χ᾽ συγνότητος. Ὑμᾶς
" δὲ πῶς νῦν τίς λύσας χ᾽ τίς οἶστρος ἄγει θεοὺς μαι-
" φονίαν, οἷς τοσαῦτα θέλεσι τῆδ᾽ ἀναγκαίων; τί κατα-
" φεύδεσθε τῆς γῆς ὡς τρέφειν μὴ δυναμένης; τί τῷ
" θεσμοφόρον ἀσεβεῖτε Δήμητραν, χ᾽ τὸν ἡμερίδιον χ᾽
" μειλίχιον αἰσχύνετε Διόνυσον, ὡς ἐχ ἱκανὰ τῶδε τύ-
" των λαμβάνοντες; οὐκ αἰδεῖσθε τὰς ἡμέρας χαρπούς
" ἅιματι χ᾽ φόνῳ μιγνύοντες; ἀλλὰ δράκοντας ἀγρίως
" καλεῖτε χ᾽ παρδάλεις χ᾽ λέοντας, αὐτοὶ δὲ μαιφο-
" νεῖτε εἰς ὠμότητα καταλιπόντες ἐκείνοις ὐδὲν ἐκείνοις
B " μθ᾽ γὸ ὁ φόνος τροφὴ, ὑμῖν δὲ ὄλεθρον ἐστίν."

F. 5. ἀποκαλοῦντες—ἔγνω] Malim, ἀνακαλοῦντες· ἐκείνῳ ὁ τότε βίος ἑορτὴν ἔγνω—.
A. 3. πῶς νῦν] πῶς delet Mez. in τὰς mutatum vult Steph. quod probo.
A. 6. Δήμητραν] Legendum Δήμητρα, cum Salmaſ.

" dem guſtaſſent atque co-
" mediſſent, præ voluptate
" choros circa quercum ali-
" quam aut fagum duxerunt,
" *vitæ datricem* eam, *ma-*
" *trem*, *nutricemque* appellan-
" tes: hanc enim ejus ſæculi
" feſtivitatem unicam nove-
" rant homines, reliqua om-
" nia perturbationis ac triſ-
" titiæ plena erant. Vos au-
" tem quomodo nunc rabies
" quædam et œſtrus agit ad
" cædes ſceleratas, in tanta
" rerum neceſſariarum abun-
" dantia? Cur terram men-
" dacio gravatis, tanquam a-
" lere vos quæ nequeat? cur
" Legiferam Cererem impie
" offenditis, cur Manſuetum
" et Comem hac contumelia
" afficitis Bacchum, ut non
" ſatis vos ab illis accipere
" præ vobis geratis? Non
" pudet mites fructus cum
" ſanguine et cæde miſcere?
" Dracones, pantheras, leo-
" nes, dum ſævitiæ accuſatis,
" ipſi interim improbis cæ-
" dibus eorum feritati nihil
" ceditis; quippe iis ea ani-
" malia alimentum, vos ob-
" ſonium vobis putatis."

γ'. Οὐ γὰρ δὴ λέοντάς γε ἀμυνόμενοι καὶ λύκους ἐσθίομεν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐῶμεν· τὰ δὲ ἀβλαβῆ, καὶ χειρώθη, καὶ ἄκεντρα, καὶ νωδὰ πρὸς τὸ δακεῖν, συλλαμβάνοντες, ἀποκτεινύομεν· ἃ νὴ Δία καὶ κάλλους ἕνεκα καὶ χάριτος ἡ φύσις ἔοικεν ἐξενεγκεῖν. Ὅμοιον ὡς εἴτις τὸν Νεῖλον ὁρῶν πλημμυροῦντα, καὶ τὴν χώραν ἐμπιπλῶντα γονίμου καὶ καρποφόρου ῥεύματος, μὴ τοῦτο θαυμάζοι τοῦ φερομένου τὸ φυτάλμιον, καὶ εὔκαρπον τῶν ἡμερωτάτων καὶ βιωφελεστάτων καρπῶν, ἀλλὰ ἰδών που καὶ χροκόδειλον συνηχόμενον, καὶ ἀσπίδα καθαυερομένην, καὶ μύας ἄγρια ζῶα καὶ μιαρά, ταύτας λέγοι τὰς αἰτίας τῆς μέμψεως καὶ c τοῦ πράγματος ἀνάγκης· ἢ νὴ Δία τὴν γῆν ταύτην καὶ τὸν ἄρεσιν ἀποβλέψας ἐμπεπλησμένην ἡμέρων καρπῶν καὶ βρίθουσαν ἀσταχύων, ἔπειτα ἀποβλέψας που τοῖς λιμνίοις τούτοις, καὶ που πηνὸς ἄγρας σάχυν ἰδών καὶ

B. 6. Ὅμοιον ὡς εἴτις] Hæc non conſequentia eſſe antecedentibus nec nexa cum proximis Ἀλλ' ὧδὲν ἡμᾶς, jam Steph. monuit, conjiciens media omiſſa eſſe per librarii incogitantiam. Equidem novum ejuſdem libri excerptum eſſe putem

B. 11. μυίας] μύας E. G. *mures*, quod præferam.

C. 5. αἶρας] Sic Xyl. ex codice ſuo edidit: et probavit Steph. Conſentit noſter G. T. V. Mez. Anon. Vulgo, ἄρας. Prius που mutem in ποτε. Ita nil aliud requiram.

III. Non enim leones et lupos, eorum ulti injurias, voramus: ſed his omiſſis, innocua, manſueta, et ſtimulis dentibuſque ad lædendum carentia interficimus: quæ mehercle pulchritudinis venuſtatiſque gratia videtur natura produxiſſe. Ac perinde facimus, ac ſi quis exundantem cernens Nilum, a quo terra impleatur genitabili ac frugifero fluore, non admiretur ejus vim fœcundam mitiſſimarum ac vitæ utiliſſimarum frugum: ſed ſicubi crocodilum innatare, aut aſpidem devolvi, mureſque videat, fera et impura genera; has vituperationis cauſſas proferat. Aut ſi quis ſolum hoc telluremque cernens manſuetis frugibus refertam, fœtamque ſpicis, diſpiciens deinde in ſe-

ἀριδάτιν, εἶτα ἀφεὶς ἐκεῖνα χαρπᾶσθαι καὶ λήζεσθαι, μέμψοιτο ἂν ἐπὶ τούτων. Τοιοῦτόν τι, καὶ λόγον ῥήτορος ἀφῶν ἐν δίκῃ τινὶ καὶ συνηγορίᾳ πλημμύρᾳ καὶ φερόμενον ἐπὶ βοήθειαν κινδύνων, ἢ νὴ Δία ἐλέγχῳ καὶ κατηγορίᾳ παλιμπαίτων καὶ ἀποδείξεων, ῥέοντα δὲ καὶ φερόμενον οὐχ
D ἁπλῶς οὐδὲ λιτῶς, ἀλλ' ὁμοῦ πάθεσι πολλοῖς, μᾶλλον δὲ παντοδαποῖς, εἰς ψυχὰς ὁμοίως πολλὰς καὶ ποικίλας καὶ ἀφορμὰς τῶν ἀκροωμένων ἢ τῶν δικαζόντων, ἃς δεῖ τρέψαι καὶ μεταβαλεῖν, ἢ νὴ Δία θελχῦναι καὶ ἡμερῶσαι καὶ κατασῆσαι· εἶτα παρεὶς τοῦτο τῶν θεαμάτων, ὁρᾶν καὶ μετρεῖν ὁ φύλαμον καὶ ἀγώνισμα, ἀδιαῤῥήκτοις ἐκλέγων, ἃς κατιὼν ὁ λόγος συνεστήνεγκε τῇ ῥύμῃ τῆς φορᾶς, συνεμπεσούσας καὶ παραλυθούσας τῷ λοιπῷ τοῦ λόγου καὶ δημιούργει τινὸς ὁρῶν.

C. 6. ἀριδάτιν] ἀροδάγχην Anon. T. V. Mez. ἀριδάκην E. ἀριδάκην G.
C. 9. βοήθειαν] βοηθεία Mez. Reisk.
D. 5. τὸ φύλαιον] τὸ κεφάλαιον est ex conjectura annotatorum T. V. quod si probandum cum Stephano, alia conjectura mutandum sit prioribus et forte legendum,—τῶν πραίγματος τὸ κεφάλαιον καὶ ἀγωνίσματα, ἀφῶν καὶ μείρων τὰς ῥήσεις, παραῤῥήσους ἐκλέγων. Mea conjectura hæc est, ὁρᾶν καὶ μείρων εἴτι φαῦλον ἴχει τὸ ἀγώνισμα—.
D. 8. καὶ δημιουργεῖν τινὸς ὁρῶν] Si sana hæc sunt, non dubitandum erit quin sint novi initium Excerpti inchoati simul ac depositi a librario. Si corrupta sunt, forte ita corrigantur, καὶ τῇ τοῦ δημιουργικοῦ γένους ὁρμῇ. Postremum quidem pro ὁρῶν adferunt Anon. T. V. Xylander stellam, lacunæ indicem, Latinis apposuit.

gete ista lolii aristam aut orobanches, frugum omissa lectione, isthæc incusat. Quid, si quis orationem rhetoris in judicio ac patrocinio sentiat ferri ad depulsionem periculi, aut demonstrationem et coargutionem facinorum, quæ non simpliciter, neque tenuiter incitata fluat, multis simul motibus variorum animorum instructa, et ingeniorum, quæ diversis sunt auditoribus judicibusve, aut excitandis aut mutandis, aut etiam placandis atque sedandis: omissis istis, neque reputans aut metiens operam impensam, atque contentionis magnitudinem, aliqua vocabula non recte prolata excerpat, quæ inter orationis impetum elapsa sunt: eoque nomine oratorem ipsum vituperet? *

δ'. Ἀλλ' οὐδὲν ἡμᾶς δυσωπεῖ, ὐ χρόας ἀνθηρὸν εἶδος, ὐ φωνῆς ἐμμελὴς πιθανότης, ὐ παιδαρία ψυχῆς, ὐ τὸ καθάριον ὐ λιγίτη καὶ θερμὸν ὐ σωέσθ τῶν E ἀθλίων, ἀλλὰ σαρκιδίου μικροῦ χάριν, ἀφαιρούμεθα ψυχῆς ἥλιον, φῶς, τὸν δ' βίου χρόνον, ἐφ' ᾧ γέγονε καὶ πέφυκεν. Εἶτα ἂς φθέγγεται καὶ διέτρεσε φωνὰς ἀνάρθρους εἶναι δοκοῦμεν, ὐ παραιτήσεις ὐ δεήσεις ὐ διχομολογίας ἐκάστου, λέγοντος, "Οὐ συγγιτοῦμαί σε τ' ἀνάγκιν, ἀλλὰ τιμὴ "ὕδριν· ἵνα φάγῃς, ἀπόκτεινον· ἵνα δὲ ἥδιον φάγῃς, "μή με ἀναίρει." Ὢ τῆς ὠμότητος· δεινὸν μὲν ὅτι καὶ πλεμὸν ἰδεῖν τράπεζαν ἀνθρώπων πλουσίων νεκροκόσμοις χρωμένων μαγείροις καὶ ὀψοποιοῖς· δεινότερον δὲ ἀποκομιζομένην πλείονα τῶν τὰ λειπόμενα τῶν βεβρωμένων ὄντα· σκληρὸν ταῦτα μᾶλλον ἀπέθανεν· ἕτεροι δὲ F

E. 1. καθάριον] Hoc jam Steph. voluit: et nunc præbuit Venet. Vulgo, καθαρόν.

E. 4. διέτρεσε] Malim διέτρισε cum Steph. et Reiſk.

E. 8. ἀναίρει.] Requiro τιμώρει, vel αἰκίζε, vel ſimile.

IV. Sed nihil nobis verecundiam incutit, non color floribus certans, non vocis concinna ſuavitas, non ſolertia, non puritas in victu, non ſumma prudentia miſerorum animalium: exiguæ caruncullæ gratia ſpoliamus illorum animas Sole, luce et vitæ tempore iis dum naſcerentur deſtinato. Deinde quas emittunt ea voces, putamus indiſtinctas eſſe, non deprecationes ſingulorum, non obteſtationes, quovis eorum dicente; "Non deprecor, ſi neceſſitas "te cogit, injuriam depre-"cor: interfice ut cibum "habeas, noli interficere ut "ſuavius edas." Proh crudelitatem! Atrox quidem eſt res, videre appoſitam homini diviti menſam, qui coquis utatur et obſoniorum conditoribus eodem modo quo pollinctoribus. Atrocior, videre ſublatam: plura enim reliqua ſunt, quam quæ ſint vorata: ergo reliqua fruſtra ſunt interfecta: et cum appoſitis ab-

φειδόμενοι τῶν ἀδικουμένων, οὐκ ἐῶσι τέμνειν οὐδὲ καταχόπτειν παραιτούμενα κρέα, ζώντων δὲ οὐκ ἐφείσαντο.

ε'. Ἀλλ' ἄγε, παρειλήφαμεν ἐκείνους λέγειν τὰς ἀνδρας, ἀρχὴν ἔχειν τὴν φύσιν. Ὅτι γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ κατὰ φύσιν τὸ σαρκοφαγεῖν, πρῶτον μὲν ἀπὸ τῶν σωμάτων δηλῶσται τὴν κατασκευήν. Οὐδενὶ γὰρ ἔοικε τὸ ἀνθρώπου σῶμα τῶν ὅπου σαρκοφαγίᾳ γεγονότων, ὁ γρυπότης χείλους; οὐκ ὀξύτης ὄνυχος, ὁ τραχύτης ὀδόντων πρόσεστιν, ὁ κοιλίας εὐτονία καὶ πνεύματος θερμότης, τρέφαι καὶ κατεργάσασθαι δυνατὴ τὸ βαρὺ καὶ κρεώδες· ἀλλ' αὐτόθεν ἡ φύσις τῇ λειότητι τῶν ὀδόντων, καὶ τῇ σμικρότητι τοῦ στόματος, καὶ τῇ μαλακότητι τῆς γλώσσης, καὶ τῇ πρὸς πέψιν ἀμβλύτητι τοῦ πνεύματος, ἐξόμνυται τὴν σαρκοφαγίαν. Εἰ δὲ λέγεις πεφυκέναι σεαυτὸν ὅπως τοιαύτην ἐδωδὴν, ὃ βούλει φαγεῖν, πρῶτον αὐτὸς ἀπόκτεινον· ἀλλ' αὐτὸς ἀφ' σεαυτοῦ, μὴ ξενικά-

F. 3. παραιτούμενα κρέα] Forte παραιτάμενοι παρὰ—.
F. 5. Ἀλλ' ἄγε, παρειλήφαμεν] Probabiliter Reiskius corrigit, Ἀλλ' ἄγε, σκοπῶμεν ἄγε παρειλήφαμεν—.

ſtinuerint, non ſinunt alios carnes recuſatas ſcindere, cum non pepercerint vivis.

V. Verum enimvero accepimus iſtos homines hoc dicere, eſum carnium habere a natura initium. At non a natura hominem hoc habere ut carnes edat, primum ipſa corporis humani demonſtrat conſtitutio. Non oris uncus, non unguis acumen adeſt, non dentium aſperitas, non ventris robur, non calor ſpiritus, quo ſubigere et mutare poſſit carneam molem. Sed jam tum ipſa dentium lævitate, oris exiguitate, linguæ mollitie, et ſpiritus ad concoctionem imbecillitate, eſum carnium ejurat. Quod ſi contendis te natum eſſe ad hoc cibi genus ſumendum, primum id quod vis edere, ipſe interfice, idque tua ſolius opera, non ſeceſpita utens, non

μῦος κοπίδι μηδὲ τυμπάνῳ τινὶ, μηδὲ πελέκει· ἀλλὰ, ὡς λύκοι καὶ ἄρκτοι καὶ λέοντες αὐτοὶ ὡς ἐθίσασι φονεύσιν, ἄνελε δήγμασι βοῦν, ἢ σύμασι σῦν, ἢ ἄρνα ἢ λαγωὸν ἁρπάξον, καὶ φάγε σαρκῶν ἔτι ζώντος, ὡς ἐκεῖνα. Εἰ δὲ ἀναμένεις νεκρὸν γενέσθαι τὸ αἱματόμυον, καὶ δυσκολεῖ σε παρεῖσαν ψυχὴν ἀπελαύνειν τῆς σαρκός, τί σῶμα φύσιν ἐθίεις τὸ ἔμψυχον; ἀλλ' οὐδ' ἄψυχον ἄν τις φάγοι καὶ νεκρὸν οἷόν ἐστιν, ἀλλὰ ἕψουσιν, ὀπτῶσι, μεταβάλλουσι πυρὸς καὶ φαρμάκων, ἀλλοιοῦντες ἢ τρέποντες καὶ σβεννύοντες ἡδύσμασι μυρίοις τὸν φόνον, ἵνα ἡ γεῦσις ἐξαπατηθεῖσα παρσδέξηται τὸ ἀλλότριον. Καί τοι χαρίεν γε τὸ τῦ Λάκωνος, ὃς ἰχθύδιον ἐν πανδοκείῳ φιάμενος, τῷ πανδοκεῖ σκεύασαι παρέδωκεν·

A. 10. τυμπάνῳ] Sic E. G. Venet. P. Jun. Vulgo, τυπάνῳ, quod, ut ſuſpectum, Mez. in τυπάνῃ, Salmaſ. in τυπάνῳ vel κοπάνῳ, mutari volebant.

A. 11. ὡς ἐσθίουσι] Ita omnes libri, excepta editione Græco-Lat. poſtrema, ἃ ἐ ſed hæc nullius auctoritatis. T. Anon. Mez. ἅπ. Malim ἕτα cum Reiſk.

B. 3. αἱσθόμενον] Hoc ut verum recepi a var. lect. E. et P. hinc depravata fluxit vetus lectio Ald. Baſ. Xyl. E. G. Venet. ἐσθόμενον· quam Steph. mutavit in ἐσθιόμενον.

B. 5. ἔμψυχον] Reiſkius conjecit ἄψυχον, quod non ſufficit ad conſtituendam ſententiæ rationem, quæ hic requiritur. Nondum video probabilem correctionem.

malleo, non ſecuri: ſed ſicut lupi, urſi, et leones ipſi necant quæ vorare volunt, ita tu morſu bovem, aut ore ſuem neca, ovemque aut leporem irruens in vivum etiamnum diripe, ſicut iſtæ feræ. Sin exſpectas dum moriatur id quod ſentit, vereriſque præſentem animam e carne expellere; cur contra naturam edis id quod anima eſt prædi-

tum? Imo nemo anima caſſum et mortuum animal ita edit ſicut eſt: elixant, aſſant, ignis et condimentorum ope mutant, cædemque medicamentis innumeris amoliuntur, ut guſtatus deceptus alienum alimentum admittat. Et vero ſcitum eſt illud Laconis, qui cum in caupona emiſſet piſciculum, idque cauponi coquendum tradidiſſet, atque ab

C αὐτοῦντος δὲ ἐκείνου τυρὸν, καὶ ὄξος, καὶ ἔλαιον, "Ἀλλ' "εἰ ταῦτα εἶχον," εἶπεν, "οὐκ ἂν ἰχθὺν ἐπριάμην." Ἡμεῖς δὲ ὅταν ἐν τῷ μαγείρῳ περιφώμεθα, ὥστε ὄψον τὸ κρέας προσαναρρώμεθα, εἶτα ὄψων προῒς αὐτὸ τὸ κρέας διόρθωσιν, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, οἶνον, μέλι, γάρον, ὄξος, ἡδύσμασι Συριακοῖς, Ἀραβικοῖς, ὥσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Καὶ γὰρ ὅταν αὐτῶν διαλυθέντων καὶ μαλαχθέντων καὶ τέφρον τινὰ κρεοσαπέντων ἔργον ἐστὶ τὸ πέψαι κρατῆσαι· καὶ διακρατηθέντες δὲ, δεινὰς βαρύτητας ἐμποιεῖ καὶ νοσώδεις ἀποφύσεις.

ς'. Διογένης δὲ ὠμὸν φαγεῖν πολύποδα ἐτόλμησεν, D ἵνα τῷ διὰ τῆς πυρὸς ἐκβάλῃ κατεργασίαν· τῶν δ' ἱερέων καὶ στεφάνων περιεστώτων αὐτὸν ἀνθρώπων, ἐγκαλυψάμενος τῷ τρίβωνι καὶ τῷ στόματι προσφέρων τὸ κρέας, "Ὑπὲρ ὑμῶν," φησὶν, "ἐγὼ προβάλλομαι καὶ προ-

C. 9. διακρατηθέντες] Legendum, διακρατουσόντες cum Steph. et Mez.
D. 2. ἱερέων καὶ στεφάνων] Forte, ἑταίρων καὶ ἄλλων—.
D. 4. περιενδυτέον—Πελοπίδας] Ita interpunximus. Vulgo, περιενδυτέον καλὸν —Πελοπίδας. Alia eſt verborum collocatio in E. Venet. P. περιενδυτέον καλὸν, οὐ γὰρ ὦ Ζεῦ, κίνδυνον, ὡς Πελοπίδας.

eo caſeum, et acetum, oleumque poſtularetur, *Quid*, inquit, *an ſi iſthæc haberem, piſcem emiſſem?* Nos autem ita flagitioſas inter cædes iſtas luxuriamus, ut carnem obſonii nomine dignemur: deinde obſoniis indigemus ad ipſam condiendam carnem, admiſcentes oleum, mel, vinum, garum, acetum, aromata Syriaca et Arabica, haud aliter, ac ſi revera cadaver humi condendum condiremus. Etenim carnes, quas edimus, hoc modo diffluentes, emollitas, ac quodammodo putrefactas difficile eſt a concoctione ſubigi. Quinetiam ſuperatæ vi concoctionis carnes, cruditates tamen moleſtas gignunt.

VI. Diogenes vero crudum polypum vorare ſuſtinuit, ut amoliretur confectionem, qua ignis obſonia conficit: et familiaribus multiſque aliis circumſtantibus, caput pallio velans, polypumque ori admovens, *Pro vobis*, inquit, *ego me periculo objicio.*

" κινδυνεύσαι." Καλὸν, ὦ Ζεῦ, κίνδυνον· ἢ γὰρ ὡς Πελοπίδας ὑπὲρ τῆς Θηβῶν ἐλευθερίας, ἢ ὡς Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ὑπὲρ Ἀθηναίων, προεκινδύνευσεν ὁ φιλόσοφος ὠμῷ πολύποδι ἀφιλοχόρτῳ, ἵνα τὸν βίον ἀπανθρωπήσῃ. Οὐ τοίνυν μόνον αἱ κρεωφαγίαι τοῖς σώμασι γίνονται προδηλοῦσι φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς ὑπὸ πλησμονῆς καὶ κόρου παχύνουσιν· " οἶνος γὰρ καὶ σαρκῶν ἐμφορήσιες " σῶμα μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενέα." Καὶ ἵνα μὴ τοῖς ἀθλητικοῖς ἀπεχθάνωμαι, συγγενέσι χρῶμαι παραδείγμασι. Τοὺς γὰρ Βοιωτοὺς ἡμᾶς οἱ Ἀττικοὶ καὶ παχεῖς καὶ ἀναισθήτους καὶ ἠλιθίους, μάλιστα διὰ τὰς ἀδηφαγίας προσηγόρευον. " Οὗτοι δὲ αὖ σύες." Καὶ ὁ Μένανδρος, " οἱ γνάθους ἔχουσι." Καὶ ὁ Πίνδαρος,

D. 11. ἐμφορήσιες] Recepi ex E. ut Ionicum in Hippocratis dicto: eodem tendit Venet. P. ἐμφορήσεις. Vulgo, ἐμφορήσις.

E. 5. Οὗτοι—ἔοικεν] Mire turbata Auctorum dicta distinxi, quoad licuit. Οὗτοι δὲ αὖ σύες mutandum cum Mes. in Βοιωτία σύες; et locus sic forte refingendus, Καὶ Πίνδαρος, " Γνῶναι τ' ἔπειτ' ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλλα—δέσει " λόγους εἰ φεύγομεν Βοιωτίαν Τυ." Καὶ ὁ Μένανδρος, " Οἱ γνάθους ἔχουσι." Καὶ γὰρ " Αἰγὴ (vel αὐτὴ) ξηρὰ ψυχὴ σοφωτάτη," κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, ἔοικεν. Inter hæc et Οἱ αὖσοι—vulgo interjectum est, γνῶναί τ' ἔπειτα· quod delevimus cum G. et Venet.

Præclarum, mehercle, periculum! scilicet ut Pelopidas pro Thebanorum, Harmodius, et Aristogiton pro Athenienſium libertate, ita philoſophus adverſus crudum polypum decertavit, ut vitam humanam efferaret. Porro carnis eſus non modo præter naturam corporibus noſtris accidunt, ſed ſatietatem etiam craſſitiemque ingenerant. " Vinum enim et carnium " eſus, corpus quidem robuſ- " tum validumque faciunt, " animos autem hebetant." Ac ne athletas adducendo offendam, utar cognatis exemplis. Attici Bœotos nos craſſos, ſtupidos, ſtolidos maxime ob voracitatem appellaverunt, atque adeo ſues. Pindari dictum eſt

Noſces deinde vetus opprobrium
An vere fugiamus, Bœotiam ſuem.

Menander item de Bœotiis dicit,

——mandibulas habent.

Secundum Heraclitum, *anima*

" Γνῶναί τ' ἔπεστα." Αὐγὴ ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, κῆ τ' Ἡράκλειτον, ἔοικεν. Οἱ πίθοι κρουόμενοι ἠχοῦσι, γεμόμενοι δὲ πλήρεις, οὐκ ἀκούουσι ταῖς πλησαῖς· τῶν χαλκωμάτων τὰ λεπτὰ τὴς φόρυς ὁ κύκλῳ ἀφαδί-
F. δωσιν, ἄχρις ἂ ἐμφράξῃ καὶ τυφλώσῃ τῇ χειρὶ τῆς πληγῆς περιφερομένης ὑπολαμβανόμενος· ὀφθαλμὸς ὑγρῶ πλεονάσαντος ἀναπλησθεὶς, μαραυγῆ καὶ ἀτονεῖ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον· τ' ἠέριον δι' ἀέρος ὑγρῶ καὶ πλήθυς ἀναθυμιάσεων ἀπείπιον ἀθρήσαντες, ἁ καθαρὸν, οὐδὲ λαμπρὸν, ἀλλὰ βύθιον καὶ ἀχλυώδη καὶ ὁλιοθαίνοντα ταῖς αὐγαῖς ὁρῶμεν. Οὕτω δὴ καὶ διὰ σώματος θολερῶ καὶ διακέ-
996 ου, καὶ βαρυομένου τροφαῖς ἀσυμφύλοις, πᾶσα ἀνάγκη ὁ γάνωμα τ' ψυχῆς καὶ τὸ φέγγος ἀμβλύτητα καὶ σύγχυσιν ἔχειν, καὶ πλανᾶσθ καὶ φέρεσθ, πρὸς τὰ λεπτὰ καὶ διαθεώρητα τέλη τ' πραγμάτων αὐγὴν καὶ τόνον οὐκ ἐχούσης.

E. 8. πρὸς] Addendum κενὸ, ut vertit Xyl. et monuit Mez.
F. 1. τῆς πληγῆς] Addendum τὶς, quod ob ſimilitudinem voculæ τῆς omiſſum videtur fuiſſe a librariis.
F. 2. ὑπιλαμβανόμενος] Cum E. et Xyl. ad antecedentia retuli, vulgo ſequentibus junctum.
F. 4. πλήθυς] πλήρυς, Mez.
F. 5. ἀθρήσαντες] Sic E. P. Xyl. Vulgo, ἀθρήσαντες.

ſicca eſſe optima atque ſapientiſſima videtur. Id quoque conſtat, vaſa vacua cum pulſantur ſonitum reddere, impleta obmuteſcere. Ænea vaſa icta vocem in orbem didunt, niſi quis injecta manu obturet atque inhibeat. Oculus etiam humore occupatus abundante hebeſcit, et officium ſuum facere nequit. Solem per aërem humidum, vaporumque multitudinem crudorum intuentes, non purum aut ſplendidum, ſed obſcurum et caliginoſum dubioque lumine conſpicimus. Ita profecto etiam in corpore repleto et turbido, alieniſque cibis gravato omnino neceſſe eſt ſplendorem animi lucemque retundi, atque conturbari vagarique, quum ad cernendos minutos ac perceptu difficiles rerum fines nihil ei ſit acuminis atque virium.

ζ'. Χαρὶς δὲ τούτων ὁ περὶ φιλανθρωπίαν ἐθισμὸς ἀ δεῖ θαυμαστὸν εἶ; τίς γὰρ ἂν ἀδικήσειεν ἄνθρωπον, ὅτῳ πρὸς ἀλλότρια καὶ ἀσύμφυλα διακείμενος καὶ πρᾴως καὶ φιλανθρώπως; Ἐμνήσθην δὲ τρίτην ἡμέραν διαλεγόμενος, τὸ τοῦ Ξενοκράτους, καὶ ὅτι Ἀθηναῖοι τὸν ζῶντα τὸν κριὸν ἀπεδέρσαντι δίκην ἐπέθηκαν. Οὐκ ἔστι δὲ, οἶμαι, χείρων ὁ ζῶντα βασανίζων τῶν ἀβεβαιοτάτων τὸ ζῆν καὶ B φονεύοντος. Ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς ἔοικε, τὸν ἀβέβαιον σωθῆναι ἢ τὸν ἀβέβαιον φύσιν ἀφαιρούμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν οἰκεῖ κοινότερον ἔλεγον· τὸν δὲ μεγάλιον καὶ μυσταγωγὸν καὶ ἄπιστον ἀνδράσι δειλοῖς, ἃ φησὶν ὁ Πλάτων, καὶ θνητὰ φρονοῦσιν, ἀρχὴν τοῦ δόγματος, οἷον μὲν ὅτι τῷ λόγῳ κινεῖν, ὥσπερ ναῦν ἐν χειμῶνι ναύκληρος, ἢ μηχανὴν αἴρει ποιητικὸς ἀνὴρ ἐν θεάτρῳ σκηνῆς περιφερομένης.

A. 7. ἀλλότρια καὶ] Inter duas has voces media vulgo legebatur, καὶ, quam delevi cum G. et Venet. monuerat item Reisk.

A. 7. διακείμενος καὶ] Prius ut et necessarium ad sententiam, et variæ lectionis instar memoratum a Stephano, recepi loco vulgati διακείμενον. Posterius delendum.

B. 8. αἴρει] Sic jam Xyl. receperat: Stephanus item conjecit, et exhibent Schott. Anon. T. V. B. Vulgo. ἱεῖ.

VII. Præterea vero, quis non maximi faciat adsuefactionem ad humanitatem? quis enim ita benigne et humaniter affectus animo ad aliena et non cognata sibi, hominem lædat? Nudiustertius differens, mentionem feci Xenocratis: et commemoravi, Athenienses pœnam ab eo exegisse, qui vivo arieti pellem detraxerat. Non est autem, puto, vivum torquens deterior eo qui interficit. Sed nimirum magis ea sentimus quæ consuetudini, quam quæ naturæ repugnant. Initium autem nostræ opinionis, magnum illud et sacri mysterii germanum, ignaviſque, ut ait Plato, et mortalia sapientibus incredibile, equidem vix audeo verbis attingere: tanquam cum navim in tempestate gubernator torquet, aut in theatro scena circumagitata, machinam tollit poëta. Tamen nihil obstat, quo mi-

Οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ τοῦτο προαναχρήσασθαι καὶ προαναφωνῆσαι τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους· ἀλληγορεῖ γὰρ ἐνταῦθα τὰς ψυχάς, ὅτι φόνων καὶ βρώσεως σαρκῶν καὶ ἀλληλοφαγίας δίκην τίνουσαι σώμασι θνητοῖς ἐνδέδενται. Καίτοι δοκεῖ παλαιότερος οὗτος ὁ λόγος εἶναι. Τὰ γὰρ δὴ περὶ τὸν Διόνυσον μεμυθολογημένα πάθη τοῦ διασπαραγμοῦ, καὶ τὰ Τιτάνων ἐπ' αὐτὸν τολμήματα, γευσαμένων δὲ φόνου, κολάσεις τε τούτων καὶ κεραυνώσεις, ἀπηγμένος ἐστὶ μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν· τὸ γὰρ ἐν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἄτακτον καὶ βίαιον, οὐ θεῖον ἀλλὰ δαιμονικόν, οἱ παλαιοὶ Τιτᾶνας ὠνόμασαν, καὶ τοῦτό ἐστι κολαζόμενον καὶ δίκην διδόντος.

B. 10. ἐνταῦθα] Suſpicor locum Empedoclis a Plutarcho allatum, ab Excerptore omiſſum fuiſſe.
C. 3. τοῦ φόνου] Vulgo, τι τοῦ φόνου. Delevi τι cum G.
C. 4. ἀπηγμένος] Præferendum videtur ἠπιγμένος cum T. Mez. Reiſk. Nec tamen recipere auſus ſum.
C. 7. καὶ τοῦτό—διδόντος] Forte, τοῦτό ἐστι, κολαζομένους καὶ δίκην τίνοντας. Vult enim Τιτᾶνας dici a τίνω.

nus Empedocleam ſententiam procœmii loco præcinam. Quod enim noſtræ animæ mortalibus corporibus ſunt illigatæ, id ita interpretatur, quod pœnas eæ cædium et eſus carnium pendant. Quanquam hæc quidem ſententia videtur eſſe antiquior. Quæ enim fabulæ feruntur de Baccho membratim diſcerpto, et quæ adverſus eum conati ſint Titanes, utque guſtaverint cæſi cadaver, punitique et fulminibus icti perierint, ſermo eſt qui ad novos refertur natales, ſecundumque ortum. Brutam enim in nobis animæ facultatem, incompoſitam eam et violentam, non divinam, ſed a genio profectam, veteres Titanas appellaverunt, id eſt pœnam dantes.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Β΄.

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΑΡΚΟΦΑΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ Β'.

PLUTARCHI

DE

CARNIUM ESU.

ORATIO POSTERIOR.

α'. ΕΠΙ τὰ ἴσω τῆς σαρκοφαγίας πρεσφάτως ἡμᾶς ὁ λόγος προκαλεῖ ταῖς τε διανοίαις καὶ προθυμίαις γενέσθαι. Χαλεπὸν μὲν δ', ὥσπερ Κάτων ἔφησε, λέγειν πρὸς γαστέρας ὦτα μὴ ἐχούσας· καὶ
E πέπρο] ὁ δ' συνηθείας κυκεὼν, ὥσπερ ὁ δ' Κίρκης ἀθλίας

E. 1. ὁ τῆς Κίρκης ἀθ. ὁ. κυκεὼν] Omittit E. et ſane deleam, ut interpretamentum, idque male habitum, e margine in orationem invectum. Itaque locum refingam—*συνηθείας κυκεὼν, ὥσπερ ἀνάτυς καὶ γοητείας· ἢ τὸ ἄγκιστρον*—Steph. Hexametrum fecit, Ὠδῖνας ἀθλίνας κυκεὼν ἀνάτυς τε γόης τε. Itaque et vertit et edidit Xyl.

I. RATIO nos hortatur, ut recentibus alacribuſque cogitationibus ad diſputationem de carnium eſu pridianam revertamur. Eſt vero, ut aiebat Cato, difficile verba facere ad ventres auribus carentes: hauſtuſque eſt a pleriſque conſuetudinis ille e variis mixtus ac confuſus

ὀδύνας κυκεὼν ἀπάτας τε γόους τε· ἢ τὸ ἄγκιστρον ἐκβάλλειν τῆς σαρκοφαγίας ὡς ἐμπεπλησμένων τῇ φιληδονίᾳ, καὶ διαπεπρωμένον, ἡ ῥᾴδιόν ἐστιν. Ἐπεὶ καλῶς εἶχεν, ὥσπερ Αἰγύπτιοι τοὺς νεκροὺς τῷ κοιλίᾳ ἐξελόντες, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον ἀναφίζοντες ἐκβάλλουσιν, ὡς αἰτίαν ἁπάντων ὢν ὁ ἄνθρωπος ἥμαρτεν, οὕτως ἡμᾶς ἑαυτοὺς τῇ γαστριμαργίαν καὶ μαιφονίαν ἐκτέμνοντας, ἀγνεῦσαι τὸν λοιπὸν βίον. Ἐπεὶ ἥ γε γαστὴρ οὐ μαιφόνον ἐστὶν, ἀλλὰ μαιφόνου ἀπὸ τῆς ἀκρασίας. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ ἀδύνατον, ἢ ἅπαξ τὴν συνήθειαν τὸ ἀναμάρτητον αἰσχυνόμενοι, τῷ ἁμαρτάνοντι χρησόμεθα ἅπαξ τὸν λόγον, ἐδώμεθα σάρκας, ἀλλὰ πεινῶντες οὐ τρυφῶντες· ἀναιρήσωμεν ζῷον, ἀλλ' οἰκτείροντες καὶ ἀλγοῦντες, ἐκ ὑβρίζοντες οὐδὲ βασανίζοντες· οἷα νῦν πολλὰ δρῶσιν, οἱ μὴ εἰς σφαγεῖα ὑῶν ὠθοῦντες ἀδελοὺς ἅπαπύρους, ἵνα τῇ 997

F. 3. ἐμπεπλησμένων] Malim ἐμπεπλεγμένων, cum Steph.
F. 1. αἰσχυνόμενοι—χρησόμεθα] Forte, αἰσχυνώμεθα—χρησώμεθα.

potus, Circæi cyceonis inſtar pariens

Fraudes, et gemitus, cruciatus, atque dolores:

neque facile hamus eximi poteſt eſus carnium, voluptatis cupiditate occupatis ac tanquam transfixis. Alioquin conveniebat, ut quo more hominis mortui ventrem exſecant Ægyptii, atque adverſo Sole conſciſſum abjiciunt, eum ſignificantes fuiſſe cauſſam omnium quæ in vita peccavit homo: ita nos, gulæ cædiſque ſtudio evulſo, reliquum vitæ tempus caſte exigere: quando ipſe venter non ad cædes impellit, ſed intemperantiæ noſtræ culpa iis polluitur. Veruntamen ſi fieri nequit ut plane vitemus eſum carnium, et conſuetudo facit ut nos pudeat iſto peccato abſtinere; ſaltem cum ratione peccemus. Edamus, inquam, carnes, ſed fame, non luxuria, impulſi: interficiamus animal, ſed miſerantes et dolentes: non inſultantes et excruciantes: qualia nunc multi multa perpetrant: alii verubus ignitis porcos jugulant, ut ferri tinctura ſanguis exſtinctus atque

βαφὴ δ' σιδήρεα εἰσδεπόμενον τὸ αἷμα ἢ διαχεόμενον, ἢ σάρκας θρύψη ἢ μαλάξῃ· οἱ δὲ ὕδασι συῶν ὀπτάκεων ἀναλλόμενοι ἢ λακτίζοντες, ἵνα αἷμα ἢ γάλα ἢ λύθρον ἐμβρύων ὁμοῦ συμφθαρέντων ἢ ὠδῖσιν ἀναδύσαντες, ὦ Ζεῦ καθάρσιε, φάγωσι τῇ ζόῃ τὸ μάλιστα φλεγμαῖνον· ἄλλοι γεράνων ὄμματα ἢ κίκινον ἀποῤῥάψαντες ἢ ἀποκλείσαντες ἐν σκότει παίγνιον, ἀλλοκότοις μίγμασι καὶ καρκεύμασι πιὸν αὐτῷ τὰ σάρκια ὀψοποιοῦντες.

β'. Ἐξ ὧν ἢ μάλιστα δῆλόν ἐστιν ὡς ἡ ἀφ' τροφὴν οὐδὲ χρείαν, οὐδὲ ἀναγκαίως, ἀλλ' ἕνεκα κόρου ἢ ὕβρεως ἢ πολυτελείας, ἡδονῇ πεπρᾶγται τὴν ἀνομίαν· εἶτα ὥσπερ ἐν γυναιξὶν ἡδονῆς κόρον οὐκ ἐχούσης, ἀποπειρώμενος πάντα καὶ πλανώμενος ἀκολασταίνων ἐξέπεσεν εἰς τὰ ἄῤῥητα· οὕτως αἱ περὶ τὴν ἐδωδὴν ἀκρασίαι τὸ φυσικὸν παρελθοῦσαι ἢ ἀναγκαῖον τέλος, ἐν ὠμότητι ἢ παρανομίᾳ προ-

A. 7. κίκινον] An χηνῶν?
B. 3. ἀκολασταίνων] Supplendum ὁ ἵμερος, vel simile, cum Reisk.

diffuſus carnem molliat delicatamque reddat: alii uberibus ſuum fœtarum inſtante jam partu inſiliunt eaque calcant, ut ſanguinem et lac et tabum fœtus ſimul interfecti inter matris dolores eximentes, (proh Piacularis Jupiter) maxime inflammatam animalis partem vorent: alii grues et olores oculis conſutis incluſos in tenebris faginant, alienis temperamentis atque condimentis guſtum novum obſonio ſuo conciliantes.

II. Unde apprime manifeſtum fit, non alimenti aut uſus neceſſitatiſve gratia, ſed ob ſatietatem, luxum, et prodigalitatem nefas hoc ad voluptatem parandam fuiſſe converſum. Proinde ſicut libidinem in mulieribus ſuis non explentes, omnia tentando et inceſtis cupiditatibus vagando tandem ad infanda prolabuntur: ſic circa nutrimentum intemperantia naturalem et neceſſarium tranſgreſſa finem, crudelitate ac flagitio cupidi-

κίνησι τὴν ὄρεξιν. Συννοσεῖ γὰρ ἀλλήλοις τὰ ἀμαθητήρια καὶ συναναπείθει καὶ συναχολαζαίνει μὴ κρατοῦντα τῶν φυσικῶν μέτρων. Οὕτως ἀκοὴ νοσήσασα μουσικὴν διέφθειρεν, ἀφ' ἧς τὸ θρυπτόμενον καὶ θηλυνόμενον ἀρχεῖς πηδᾷ ψηλαφήσεις καὶ γυναικώδεις γαργαλισμούς. Ταῦτα τὴν ὄψιν ἐδίδαξε μὴ πυρρίχαις χαίρειν, μηδὲ χειρονομίαις, μηδὲ ὀρχήμασι γλαφυροῖς, μηδὲ ἀγάλμασι καὶ γραφαῖς, ἀλλὰ φόνον καὶ θάνατον ἀνθρώπων, καὶ τραύματα καὶ μάχας, θέαμα ποιεῖσθαι πολυτελέστατον. Οὕτως ἔπονται τοῖς νόμοις τραπέζαις σιτήσεις ἀκρατεῖς, ἀφροδισίοις ἀρχεῖς ἀκρασίαις ἄμουσοι, μέλεσι καὶ ἀκούσμασιν ἀναισχύντοις θέατρα ἔκφυλα, θεάμασιν ἀνημέροις ἀπάθεια τοῖς ἀνθρώπους καὶ ὠμότης. Διὰ τοῦτο ὁ θεῖος Λυκοῦργος ἐν ταῖς τειοὶ ῥήτραις, τὸ ἀπὸ τρίνους καὶ πελέκεως γίνεσθαι τὰ θυρώματα τῶν οἰκιῶν

B. 9. ἀφ' ἧς] T. B. ἀφῆς, ut corrigi vult Steph. ἀφῆς E. Anon. neutrum meliorem reddit ſententiam. Forte Auctor ſcripſit ἀφ' οὗ αὐτῆς—.
B. 10. τιθεῖ] Forte, πηθεῖ.
C. 3. φόνον] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. E. G. Venet. Vulgo, φθόνον.
C. 8. Διὰ τοῦτο] Forte ob hujus ſimilitudinem proximum excidit διάταξιν.

tatem variavit. Etenim ſenſus contagio quodam vitiantur, unuſque alterius vitio et libidini ſocium ſe præbet, ubi modum a natura præſcriptum excedunt. Sic auditus vitio laborans Muſicam corrupit, ut molles quidam effœminatique modi turpes palpationes muliebreſque titillationes ederent. Ita viſus didicit non pyrrichio ſaltu gaudere, non geſticulationibus manuum, non ſaltationibus elegantibus videndis: ſed cædes et mortes hominum, vulneraque et pugnas ſpectaculum ſumtuoſiſſimum ſibi parare. Ita injuſtæ menſæ comitatur coitus intemperans, coitui turpi auditiones a muſica alienæ, cantibus et auditionibus impudentibus theatra abſurda, ſpectaculis inhumanis immanitas et adverſum homines crudelitas. Itaque divinus ille Lycurgus in tribus ſuis legum tabulis, quas *rhetras* appellant, ferra

καὶ τὰς ἐρέψεις, ἄλλο δὲ ὄργανον μηδὲ προσφέρεσθαι·
D ὁ πολεμῶν δή που τερέτροις καὶ σκεπάρνοις, καὶ ὅσα λεπουργεῖν πέφυκεν, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι ἀφ' τοιούτων ἔργων οὐκ εἰσοίσεις κλινίδιον ὀπίχρυσον, οὐδὲ τολμήσεις εἰς οἰκίαν λιτὴν ἀργυρᾶς εἰσενεγκεῖν τραπέζας, καὶ τάπητας ἀλουργεῖς, καὶ λίθους πολυτελεῖς· ἀλλ' ἕπεται οἰκία καὶ κλίνη καὶ τράπεζα καὶ κύλικι τοιαύτη δεῖπνον ἀφελές, καὶ ἄριστον δημοτικόν· ἀρχὴ δὲ μοχθηρᾶς διαίτης,

Ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὡς ἅμα τρέχει,

πᾶσα τρυφὴ καὶ πολυτέλεια.

γ'. Ποῖον οὖν ὁ πολυτελὲς δεῖπνον; εἰς ὃ ὁ θανατῶταί τι ἔμψυχον. Μικρὸν ἀνάλωμα ἡγούμεθα ψυχήν;
E εἴπω λέγω, τάχα μητρὸς, ἢ πατρὸς, ἢ φίλου τινὸς, ἢ παιδὸς, ὡς ἔλεγεν Ἐμπεδοκλῆς· ἀλλ' ἀμαθήσεώς τε μετ-

C. 11. ἰρίψεις] Ita Steph. et Xyl. vere correxerunt: omnes alii corrupte τίρψεις. Plut. Vit. Lycurg. p. 47. B. ἰρεφέν.
C. 11. μηδὲ] Jun. μηδὲν: forte, rectius.
D. 7. ἀρχὴ] Forte, ἀρχῇ, ut Reiſk.
E. 2. ἀμαθήσεώς τε] Forte τε mutandum in γε, cum Reiſk.

et ſecuri ſolis januas domorum ac faſtigia fabricari juſſit, nullo alio inſtrumento adhibito: non profecto quod aſciis, terebris, aliiſque ad ſubtile opus faciendum utilibus bellum indixiſſet: ſed ſciens, te talibus ædificiis non illaturum lecticam auro ornatam, menſas argenteas, purpureos tapetes, lapides pretioſos: ac domui tali culcitræ, menſæ, calicique, comitari cœnam tenuem, prandiumque vulgare: initio vero pravæ vivendi rationis ſuccedere,

Laſſem equam propter ceu pullus curſitat,

omnem luxuriam et profuſionem.

III. Quæ igitur non eſt ſumtuoſa cœna? Illa ad quam nullum necatur animal. An parvum impendium videtur nobis anima? nondum dicam, fortaſſe patris, matris, filii aut amici anima, ut Empedocles:

ἔχουσαν, ὄψεως, ἀκοῆς, φαντασίας, συνέσεως, ἰδίᾳ ὁρμὴν κτήσει τῶν οἰκείων καὶ φυγὴν τῶν ἀλλοτρίων τῷ ἑκάστου φύσεως ἕκαστον εἴληχε. Σκόπει δή, ἡμᾶς πότερον βέλτιον ἐξημερῶσι τοὺς φιλοσόφων οἱ καὶ τέκνα καὶ φίλους καὶ πατέρας καὶ γυναῖκας ἐσθίειν κελεύοντες, ὡς ἀποθανόντας, ἢ Πυθαγόρας καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ἐφιζοντες ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλα μέρη δικαίους. Σὺ μὲν καταγελᾷς τῶν τὸ παράπαν μὴ ἐσθιόντος· ἀλλ' ἡμεῖς γε, φήσουσι, θεασάμενοι τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος ἢ τῆς μητρὸς ἀποτεμόντα μερίδας, καὶ τοὺς φίλων ἀποπεμπόμενον τοῖς μὴ παροῦσι, F τοὺς δὲ παρόντας καλοῦντα, καὶ παραπλέκοντα τὰ σαρκῶν ἀφειδῶς, μή τι γελάσαιμεν; Ἀλλὰ καὶ νῦν ἴσως ἁμαρτάνομεν ὅτε ἁπτόμεθα τοῦ βιβλίων τούτων, μὴ καθαιρόμενοι χεῖρας καὶ ὄψεις καὶ πόδας καὶ ἀκοάς, εἰ μὴ νὴ Δία ἐκείνων καθαρμός ἐστι, τὸ περὶ τούτων διαλέ-

E. 7. ὡς ἀποθανόντας] Delendum ὡς.
E. 9. μέρη] Forte, γένη, ut Xyl. Steph. Mez. volunt.
E. 10. ἀλλ' ἡμεῖς γε] Forte, ἀλλ' ἡμεῖς σε—.

ſed tamen ſenſu, viſu, auditu, vi imaginandi, intelligendique prædita? quam ad ſui appetitum et conſecutionem, alienique fugam unumquodque animal a natura accepit. Jam hoc conſidera, utri nos melius cicures humanoſque faciant philoſophorum: iine qui mortuos liberos, amicos, parentes, uxores a nobis manducari volunt: an Pythagoras et Empedocles, qui nos condocefaciunt etiam erga alius generis animalia juſtitiam exercere? Tu quidem rides eum, qui ab ovis eſu abſtinet. Is tamen dicet: Cum vos videmus mortui patris aut matris portiones abſcindere, amiciſque eas abſentibus mittere, præſentes vero invitare, carneſque illis larga manu apponere, non rideam? Quanquam nos fortaſſe peccamus, qui libros iſtos attingimus, manibus, oculis, pedibus, et auribus non prius luſtratis: niſi profecto hæc ipſa luſtratio eſt, cum de hiſce differentes *oratione liqui-*

998 γελᾷ, " πανήρῳ λόγῳ," ὡς φησι Πλάτων, " ἀλμυρὸν " ἀκούειν ξύμπαν ξυμβάντος." Εἰ δέ τις τὰ βιβλία ἐπιμελῶς καὶ τοὺς λόγους, ἐκεῖνα μὲν Σκύθαις φιλοσοφεῖσθαι καὶ Σογδιανοῖς καὶ Μελαγχλαίνοις, ἐφ' οἷς Ἡρόδοτος ἱστορῶν ἀπιστεῖται· τὰ δὲ Πυθαγόρου καὶ Ἐμπεδοκλέους δόγματα, νόμοι τῶν παλαιῶν ἦσαν Ἑλλήνων, καὶ πάτρια καὶ δίαιται. Ὅτι μὲν τὰ ἄλογα ζῶα δίκαιον ἡμῖν οὐδέν ἐστιν.

δ'. Τίνες οὖν ὕστερον τοῦτο ἔγνωσαν;

Οἳ πρῶτοι κακοεργὸν ἐχαλκεύσαντο μάχαιραν
Εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐτάσαντ' ἀρότῆρων.

B Οὕτω τοι καὶ οἱ τυραννοῦντες ἀρχὴν μιαφονίας. Ὥσπερ τὸν πονηρὸν ἀπέκτειναν Ἀθηναῖοι τὸν κάκιστον τῶν συκοφαντῶν, ὃς Ὀπιτήδειος προσηγορεύθη, καὶ δίκαιον

A. 3. φιλοσοφεῖσθαι] Videtur excidiſſe δίκαιον, vel ſimile, ut ſuſpicatur Xyl. φιλοσοφεῖται vult Reiſk. φιλοσοφεῖσαι G. Venet.

A. 7. καὶ πυρίαι] E. P. καὶ πυρεῖα: neutrum placet. An corrigendum, Ἑλλήνων, ᾗ καθαραὶ δίαιται.

A. 9. Ὅτι—οὐδὲν ἐστι] Mex. delet. Reiſkius præponit, Ἀλλ' ἐμοὶ, quod magis probem. Xyl. vertit ac ſi legeret, ὅτι πρὸς τὰ ἄλογα ζῶα βίαιον αὐτοῖς οὐδὲν ἦν: quod minime probem.

B. 1. Ὥσπερ τὸν πρῶτον] Sic E. et P. Vulgo, Ὥσπερ ἀπὸ τῶν πρώτων.

da, ut ait Plato, *falſum auditum proluimus*. Tamen ſi quis librorum diſputationumque inſtituat comparationem, deprehendet iſtorum philoſophiam ad Scythas pertinere, Sogdianos et Melanchlænos, de quibus ſcribenti Herodoto non habetur fides: Pythagoræ autem et Empedoclis decreta, leges fuiſſe priſcorum Græcorum, hoſque eorum inſtitutis in vita degenda ſtetiſſe. At, inquit, nil nobis juris intercedit cum brutis animalibus.

IV. Qui ergo ſunt, qui poſtea temporis decreverunt cædes animalium?

Qui primum gladios duxere ex ære maligno,
Primi et arateris guſtarunt viſcera tauri.

Hoc ſane modo etiam tyranni homicidiorum initia faciunt; ut Athenis principio interfecerunt peſſimum ſycophantam, qui idoneus morti fera-

ὁμοίως καὶ τρίτον εἶτα ἐκ τούτων συνήθης γενόμενοι, Νικήρατον ἑώρων ἀπολλύμενον τὸν Νικίου, καὶ Θηραμένην τὸν στρατηγόν, καὶ Πολέμαρχον τὸν φιλόσοφον. Οὕτω τὸ πρῶτον ἄγριόν τι ζῶον ἑρπετὸν καὶ κακοῦργον, εἶτα ὄρνις τις ἢ ἰχθὺς εἵλκυσε καὶ γενόμενον ἥμερον καὶ προμελετῆσαν ἐπ' ἐκείνοις τὸ νικᾶν, ὅτε βοῦν ἐργάτιν ἦλθε, καὶ τὸ κοσμοῦν πρόβατον, καὶ τὴν οἰκουρὸν ἀλεκτρυόνα· καὶ κατ' μικρὸν ἥπτω τῆς ἀπληστίας τονώσαντες, ὅτε σφαγὰς ἀνθρώπων καὶ φόνους καὶ πολέμους προῆλθον. Ἀλλ' ἐὰν μὴ προσαποδείξῃ τις ὅτι ζῶνται κοιναῖς αἱ ψυχαὶ σώμασιν ἐν ταῖς παλιγγενεσίαις, καὶ τὸ νῦν λογικὸν αὖθις γίνεται ἄλογον, καὶ πάλιν ἥμερον τὸ νῦν ἄγριον· ἁλλάττει δὲ ἡ φύσις ἅπαντα καὶ μετοικίζει,

Σαρκῶν ἀλλογνώτι περιστέλλουσα χιτῶνι·

ταῦτα οὐκ ἀποτρέπει, τὸν ἀνήμερον, τὸ ἀκόλαστον, τὸ

B. 9. τὸ νικᾶν] Malim, τὸ φονικὸν, cum T. V. λιχνὸν malit Reiſk. νικᾶν E. et P. nihili eſt. Mihi aliquando in mentem venit τὸ ἀδικεῖν.
C. 7. τὸν ἀνήμερον] Legendum τὸ ἀνήμερον: quod reddidi in Verſ.

batur ac dicebatur: itemque ſecundum et tertium: deinde cædibus adſueti Niceratum Niciæ filium interfici viderunt, et imperatorem Theramenem, atque Polemarchum philoſophum. Sic ab initio ferum aliquod et noxium animal devoratum fuit: deinde avis aliqua aut piſcis, donec his condocefacta et guſtui adſueta libido ad bovem operarium progreſſa eſt, et ovem quæ nos ornat, cuſtodemque domus gallum. Itaque paulatim inexpletam roborantes aviditatem in cædes hominum et bella ſunt delapſi. Verum ſi quis præterea non demonſtret, animas dum renaſcuntur, promiſcue uti corporibus hominum et brutorum, et quod nunc eſt brutum, poſt fieri hominem, ac per vices ferum ac manſuetum, naturamque omnia mutare et transferre

Alieno carnis velantem amictu:

iſtud jam ab eſu carnium avertere nos debebat, quod in

καὶ σώμασι νόσους καὶ βαρύτητας ἐμποιεῖν, καὶ ψυχῇ δὴ πόλεμον ἀνομαστέρων τεκμηρίῳ διαφθείρειν; ὅταν ἐθισθῶμεν μὴ αἵματος ἅπτεσθαι μηδὲ φόνου μὴ ξένον εἶναι, μὴ γάμων ἑορτάζειν, μὴ φίλοις συγγενέσθαι.

ε'. Καίτοι εἰ λεγομένης ταῖς ψυχαῖς εἰς σώματα
D πάλιν μεταβολῆς, εἰ μὴ πίστεως ἄξιον τὸ ἀποδεικνύμενον, ἀλλ' εὐλαβείας γε μεγάλης καὶ δέους τὸ ἀμφίβολον. Οἷον εἴ τις ἐν νυκτομαχίαις στρατοπέδων ἀνδρὶ πεπλωκότι καὶ τὸ σῶμα κρυπτομένῳ τοῖς ὅπλοις ὑπιφέρων ξίφος, ἀκούσοι τινὸς λέγοντος, "Οὐ πάνυ μοὶ εἰδέναι βεβαίως, οἴεσθαι δὲ καὶ δοκεῖν "τὸν αὐτὸν κείμενον, ἢ ἀδελφὸν "αὐτὸν, ἢ πατέρα, ἢ σύσκηνον εἶναι·" τί βέλτιον ὑπονοίᾳ τοιαύτῃ μὴ ἀληθεῖ τοιοῦτόν τ' ἐχθρὸν ὡς φίλον, ἢ καταφρονήσαντα τοῦ μὴ βεβαίου τοῖς πίστιν, ἀνελεῖν

C. 8. ἐμποιεῖν] Sic E. P. Vulgo, ἐμποιῶν.
C. 8. ἐπὶ πόλεμον ἀνομαστέρων] Forte, ἐπὶ πολλὰ τῶν ἀνομαστέρων. Reisk. conjecit, ἐπὶ τέλμαν ἀνομαστέρων.
D. 2. εὐλαβείας τε] τε mutem in γε, cum Reisk.
D. 5. ἀκούσοι] Sic E. Colleg. Nov. Vulgo, ἀκούσει: Venet. ἀκούσῃ. Anon. ἀκούσειε.

res est immanis, intemperans, corpori morbos gravedinemque ingenerans, et animam ad bellum traductam injustius vitians: ubi nos adsuefecimus, ut absque cæde et sanguine neque hospitem excipere, neque nuptias celebrare, neque cum amicis vivere velimus.

V. Quod si illa quæ de animarum per vicissitudinem quandam in corpora illapsu disputantur, non faciunt fidem; attamen dubitatio ipsa magnam nos cautionem, magnum jubet adhibere metum. Verbi gratia: si in nocturno aliquis prælio in virum, qui collapsus armis corpus cooperiat, irruat stricto gladio, audiatque interim quendam dicere, *Non certo sibi constare, putare tamen eum qui jacet imminentis esse filium, fratrem, patrem, aut contubernalem:* præstatne opinioni ei falsæ subscribentem dimittere hostem amici loco: an contemta ea, quod ad fidem faciendam firma satis non sit, do-

τὸν οἰκεῖον ὡς πολέμιον; Ἐκεῖνο δεινὸν φήσετε πάντες. Σκόπει δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ τραγῳδίᾳ Μερόπην, ὅτι τὸν E ὑὸν αὐτὸν ὡς φονέα τοῦ υἱοῦ πέλεκυν ἀραμένην, καὶ λέγουσαν,

Ὡκτίραν δὴ τήνδ' ἐγὼ δίδωμί σοι
Πλαγάν,

ὅσον ἐν τῷ θεάτρῳ κίνημα ποιεῖ, συνεξορμίζουσα φόβῳ, καὶ δέος μὴ φθάσῃ τὸν ὑπολαμβανόμενον γέροντα, καὶ τρώσῃ τὸ μειράκιον. Εἰ δέ ἕτερος λέγων παρεσήκῃ γέρων, "Παῖσον, πολέμιός ἐστιν" ἕτερος δὲ, "Μὴ παίσῃς, "υἱός ἐστι" πότερον ἀδίκημα μεῖζον, ἐχθρὸν κόλασιν ἐκλιπεῖν ἀφ' ὑὸν, ἢ τεκνοκτονίᾳ ὀφλισεῖν ὑπὸ τῆς τοῦ ἐχθροῦ ὀργῆς; Ὁπότε τοίνυν οὐ μῖσός ἐστιν οὐδὲ θυμὸς ὁ τοῦ τὸν φόνον ἐξάγων ἡμᾶς, οὐδὲ ἄμυνά τις, οὐδὲ φόβος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς ἡδονῆς μέρος ἔσχεν ἱερεῖον ἀναχελασμῷ τραχήλῳ ὑποκείμενον, F εἶτα λέγει τοῦ φιλοσόφων ὁ μὲν, "Κατάκοπον, ἄλο-

E. 6. φόβῳ] Sic G. Colleg. Nov. Vulgo, φόνῳ.

meſticum pro hoſte interficere? hoc ſane omnes dicetis indignum fore facinus. Conſidera mihi etiam Meropen illam, quæ ſublata ſecuri filium, quem percuſſorem filii putat eſſe, ferire jam volens dicit,

Penetrabili te mactabo ictu nunc ego hoc:

quantum in theatro excitet motum, timore erigens ſpectantes ac metu ne ſenem antevertat inhibentem, adoleſcentemque feriat. At enim ſi tum alius aliquis ſenex adſtitiſſet, dixiſſetque, *Feri, hoſtis eſt:* alius, *Ne ferias, filius eſt:* quæro utrum ſit flagitium majus, filii gratia hoſtem impunitum dimittere, an ob iram adverſus inimicum, incidere in cædem filii? Quapropter, quandoquidem non odium nos, non ira, non ulciſcendi cupiditas in brutorum cædem agit, ſed ad partem aliquam voluptatis parandam adſtat reducta cervice victima, neci deſtinata, ſi jam philoſophorum alius dicat, *Perime, brutum*

"μόν ἐστι τὸ ζῶον" ὁ δέ, "Ἀνάγκη, τί γὰρ εἰ συγγενῆς "ἢ θεῖ τινες ἐνταῦθα ψυχὴ κεχώρηκεν;" ἴσως γε, ὦ θεοί, ἡ ὅμοιος ὁ κίνδυνος ἔχει, ἂν ἀπεχῶ φαγεῖν κρέας, ἂν ἀπέχῃ φονεύσας τέκνον, ἢ ἕτερόν οἰκεῖον;

999 ϛ'. Οὐκ ἴσος δέ τις ὁ ἀγὼν ἔστος τοῖς Στωϊκοῖς ὑπὲρ τῆ σαρκοφαγίας. Τίς γὰρ ὁ πολύσαρκος εἰς τὴν γαστέρα ἡ τὰ ὀπτανεῖα; Τί τὴν ἡδονὴν θηλύνοντες καὶ μαλάττοντες, ὡς ὅτε ἀγαθὸν ὅτε προσηκόμενον ὅτε οἰκεῖον, ὅτως προῆς τὰ περὶ τῶν ἡδονῶν ἐσπουδάκασι; Καὶ μὴν ἀκόλουθον ἦν αὐτοῖς, εἰ μύρων ἐξελαύνουσι καὶ πέμμα τῶν συμποσίων, μᾶλλον αἷμα καὶ σάρκα δυσχεραίνειν. Νῦν δ' ὥσπερ εἰς τὰς ἐφημερίδας φιλοσοφοῦντες δαπάνην ἀφαιροῦσι τῶν δείπνων ἐκ τῆς ἀχρήστους καὶ περιττὰς, τὸ δὲ ἀνήμερον τῆς πολυτελείας καὶ φονικὸν οὐ προσαιτοῦνται. Ναί, φησὶν, οὐδὲν γὰρ ἡμῖν πρὸς τὰ ἄλο-

A. 2. Τίς γὰρ] Sic Venet. Τί γὰρ G. et Colleg. Nov. Vulgo Τίς, sine γάρ.
A. 5. τὰ περὶ] Forte, τὰς περιττὰς.

eſt animal: alius, *Inhibe necem; quid enim, ſi in hoc corpus cognati alicujus aut Dei anima conceſſerit?* proh Deum fidem! in eodemne verſor periculo, ſive hoc credens abſtineo carnis eſu, ſive fidem derogans interficio filium aut aliquem alium neceſſariorum?

VI. Impar vero huic diſputationi eſt Stoicorum pro eſu carnium decertatio. Quis enim eſt iſte, cui tam multa in ventrem et culinam ora patent? Cur voluptatem effœminatam dicentes, et neque inter bona, neque inter ea, quæ præcipua vocant, neque inter naturæ convenientia numerantes, tanto ſtudio pro iis laborant, quæ ad voluptatem conducunt? Certe conſequens hoc erat, ut cum e conviviis unguentum et placentas exegiſſent, multo magis carnem et ſanguinem averſarentur. Nunc veluti ſi ſuam philoſophandi rationem ad diarias redituum inſtituiſſent annotationes, ſumtum in res inutiles atque otioſas faciendum amputant: inhumanitatem luxus atque crudelitatem non averſantur. Quid tum poſtea? di-

γα οἰκεῖόν ἐσι. Οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ μύρον, φαίη τις ἂν, B
οὐδὲ πρὸς τὰ ξενικὰ τῶν ἡδυσμάτων· ἀλλὰ καὶ τούτων
ἀποτρέπεσθε, τὸ μὴ χρήσιμον μηδὲ ἀναγκαῖον ὡς ἡδονῇ
παντα χόθεν ἐξελαύνοντες.

Ζ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἤδη σκεψώμεθα, τὸ μη-
δὲν εἶναι πρὸς τὰ ζῶα δίκαιον ἡμῖν, μηδὲ τεχνικῶς,
μηδὲ σοφιστικῶς, ἀλλὰ ταῖς πάθεσιν ἐμβλέψαντες τοῖς
ἑαυτῶν, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθρωπικῶς λαλήσαντες καὶ
ἀναχρίναντες.

B. 9. ἀναχρίναντες.—] Apparet, integrum librum habuiſſe proximum locum ſatis magnum de memorata quæſtione: quam intactam reliquit Excerptor.

cent: nulla nobis cum brutis eſt familiaritas. Ne cum unguentis quidem, inquam, et exoticis condimentis: et tamen hæc, tanquam inutilia et ſupervacanea, ſolique voluptati inſervientia undique expellitis.

VII. Verum enimvero hoc ipſum jam nunc diſpiciamus, an nullo nobis jure natura brutum animantium genus devinxerit: non artificioſe hoc aut ſophiſtarum more diſputantes: ſed in ipſas noſtrorum animorum affectiones intuiti, humaniterque nobiſcum iſta meditantes atque perpendentes.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

α'. Τί ποτε τὸν Σωκράτην ὁ Θεὸς μαιᾶσθαι μὲν ἐκέλευσεν ἑτέρους, αὐτὸν δὲ γεννᾶν ἀπεκώλυσεν;

β'. Τί ποτε τὸν ἀνωτάτω Θεὸν πατέρα πάντων καὶ ποιητὴν προσεῖπεν;

[γ'. Τί διανοηθεὶς ἐν τῇ Πολιτείᾳ ἄνισα τμήματα τὸ πᾶν ἔτεμνε· καὶ πότερον τῶν τμημάτων, τὸ νοητὸν ἢ τὸ αἰσθητόν, μεῖζόν ἐστιν;]

δ'. Τί ποτε τὴν ψυχὴν ἀεὶ προσβυτέραν ἀποφαίνων τοῦ σώματος αἰτίαν τε τῆς τότε γενέσεως καὶ ἀρχήν, πάλιν φησὶν ἐκ ἂν γενέσθαι ψυχὴν ἄνευ σώματος, οὐδὲ νοῦν ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ ψυχὴν μὲν ἐν σώματι, νοῦν δὲ ἐν τῇ ψυχῇ; Δόξει γὰρ τὸ σῶμα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, συνυπάρχον ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ γεννώμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς.

ε'. Διὰ τί τῶν μὲν εὐθυγράμμων, τῶν δὲ κυκλικῶν σωμάτων καὶ σχημάτων ὄντων, τὰς τῶν εὐθυγράμμων ἀρχὰς ἔλαβε τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον καὶ τὸ σκαληνόν;

ς'. Πῶς ποτε ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγεται τὸ τὴν τοῦ πτεροῦ φύσιν, ὑφ' ἧς ἄνω τὸ ἐμβριθὲς ἀνάγεται, κεκοινωνηκέναι μάλιστα τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ θείου;

ζ'. Πῶς ποτε φησὶν ὁ Πλάτων τὴν ἀντιπερίστασιν τῆς κινήσεως, διὰ τὸ μηδαμοῦ κενὸν ὑπάρχειν, αἰτιᾶσθαι τῶν περὶ τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων, καὶ τῶν περὶ τὴν κατάποσιν, καὶ τὰ ῥιπτέμενα βάρη, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ῥεύματα, καὶ κεραυνούς, τήν τε φαινομένην πρὸς ἤλεκτρα καὶ τὸν λίθον τὸν Ἡράκλειον ὁλκήν, τάς τε τῶν φθόγγων συμφωνίας;

η'. Πῶς λέγει τὰς ψυχὰς ὁ Τίμαιος εἰς τε γῆν καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὄργανα χρόνου σπαρῆναι;

θ'. Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.

ι'. Διὰ τί Πλάτων εἶπε τὸν λόγον ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων κεράννυσθαι;

c

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.

PLUTARCHI

QUÆSTIONES PLATONICÆ.

ΖΗΤΗΜΑ Α'.

α'. ΤΙ δήποτε τὸν Σωκράτη ὁ θεὸς μαιᾶσθαι μὲν ἐκέλευσεν ἑτέρους, αὐτὸν δὲ γεννᾶν ἀπεκώ-
D λυσεν; ὡς ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. Οὐ γὰρ εἰρωνευόμενός γε καὶ παίζων προσεχρήσατο ἂν τῷ τοῦ θεοῦ ὀνόματι. Καὶ ἄλλως ἐν ᾧ Θεαιτήτῳ πολλὰ μεγάλαυχα καὶ σοβαρὰ Σωκράτει προσλέλεκται, ὧν καὶ ταῦτά ἐστι· "Πολλοὶ γὰρ δή,

Ç. 7. ἰατῆρας] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ἰατῆρας.
D. 2. γε καὶ παίζων] Sic E. Vulgo, τε καὶ παίζων.

QUÆSTIO I.

I. QUA tandem de cauſſa Socratem Deus aliis obſtetricis miniſterium præſtare juſſit, ipſum gignere prohibuit? ut in Theæteto dicitur. Neque enim ſuo more ludens et jocans, adhibuiſſet Dei nomen. Et alioqui Plato eo in libro multa arroganter ac per jactantiam dicta Socrati tribuit: de quibus etiam hoc eſt: *Multi enim, O mirifice, ita erga me affecti*

" ὦ θαυμάσιε, ὅτω ποθ' ὑς με διετέθησαν, ὅτε ἀτεχνῶς
" δάκνειν ἕτοιμοι ἦ), ἐπῳδάν τινα λῆρον αὐτοῖς ἀφαιρῶ-
" μαι· ἡ γὰρ οἴονταί με εὐνοίᾳ τοῦτο ποιεῖν· πάμπαν ὄντες
" τοῦ εἰδέναι ὅτι θεὸς δύσνους ἀνθρώποις· διὸ ἐγὼ
" δυσνοίᾳ τοιοῦτον οὐδὲν δρῶ, ἀλλά μοι ψεῦδός τε συγ-
" χωρῆσαι, καὶ ἀληθὲς ἀφανίσαι, ἀδαμῶς θέμις."

Πότερον οὖν τῇ ἑαυτοῦ φύσιν, ὡς κριτικωτέραν ἢ Ε
γνωμικωτέραν ὖσαν, θεὸν ἐποίησε; καθάπερ Μένανδρος,
" Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός" καὶ Ἡράκλειτος, " Ἦθος
" ἀνθρώπῳ δαίμων." Ἢ θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον ὡς ἀλη-
θῶς αἴτιον ὑφηγήσατο Σωκράτει τοῦτο τῆς φιλοσοφίας τὸ
γένος, ᾧ τοὺς ἄλλους ἐξετάζων ἀεί, τύφου καὶ πλάνης καὶ
ἀλαζονείας, καὶ δ' βαρεῖς ἦ) ποθ' αὐτοῖς, εἶτα· καὶ
τοῖς συνοῦσιν, ἀπήλλατε; Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ τύχης τότε
φορὰν γενέσθαι συνέβη σοφιστῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τού-

E. 1. ὁ γνωμωτέραν] ὁ flagitante ſententia receptum ex uno T. pro vulgato, καί.

E. 6. πλάνης] B. E. πλάνου.

fuerunt, ut parati eſſent me mordere, poſtquam aliquid delirii eis ademiſſem: nec putarent ductum benevolentia hoc me facere: admodum quippe ignorantes neminem Deum male velle hominibus, ac proinde me quoque nihil horum malevolentiæ impulſu facere, ſed quia nefas ducam mendacio aſſentiri, aut veritatem obruere.

Utrum igitur ſuam ipſe naturam ut majore judicii vi quam fœcunditate præditam, Dei nomine affecit? ſicut Menander:

Nam mens nobis Deus eſt.——

et Heraclitus: *Ingenium hominis numen.* An divina aliqua cauſſa, geniuſque revera Socrati hunc philoſophandi morem præcepit? ut ſemper alios examinans, faſtu eos et errore atque arrogantia, quibus rebus primum ſibi ipſi, deinde etiam una agentibus, erant moleſti, liberaret. Ea enim tempeſtate, veluti caſu frequens in Græcia Sophiſtarum contigit proventus, qui-

F τοις οἱ νέοι πολὺ τελοῦντες ἀργύριον, οἰήματος ἐπληρῶντο, καὶ δοξοσοφίας, ᾗ λόγων ἐζήλουν φολὴν καὶ ἀφροδισίας ἀπεράντους ἐν ἔρισι καὶ φιλοτιμίαις, καλὸν δὲ ᾗ χρήσιμον οὐδ' ὁτιοῦν. Τὸν οὖν ἐλεγκτικὸν λόγον ὥσπερ καθαρτικὸν ἔχων φάρμακον ὁ Σωκράτης, ἀξιόπιστος ἦν, ἐπέρυς ἐλέγχων, τῷ μηδὲν ἀποφαίνεσθαι· καὶ μᾶλλον ἥπλετο, δοκῶν ζητεῖν κοινῇ τ' ἀλήθειαν, οὐκ αὐτὸς ἰδίᾳ δόξῃ βοηθεῖν.

1000 Β'. Ἔπειτα τοῦ κρίνειν ὄντος ὠφελίμου, τὸ γεννᾶν ἐμπόδιόν ὅστι. Τυφλῶται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον· φιλεῖται δὲ τὰ ἴδια σφόδρα οὕτως ὡς δόξα καὶ λόγος ὑπὸ τοῦ τεκόντος. Ἡ γὰρ λεγομένη τέκνων δικαιοτάτη ἀφαίρεσις, τοῖς λόγοις ὅστιν ἀδικωτάτη· δεῖ γὰρ ἑκεῖ λαβεῖν μὴ τὸ ἴδιον, ἐνταῦθα δὲ, κἂν ἀλλό-

F. 2. ἐζήλουν] Sic E. T. et B. pro varia lectione. Vulgo, ζήλω. B. ἐζήτουν.

F. 3. φιλοτιμίαις, καλὸν] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, φιλοτιμίας ἄγοντες, καλόν.

bus adoleſcentes multum pendentes pecuniæ, replebantur doctrinæ ac ſapientiæ opinione, ſtudioque inficiebantur nullius quidem præclari negotii, ſed literati otii vacui ab actione, in diſputatione et contentione tranſigendi. Socrates igitur ratione differendi ad redarguendum appoſita inſtructus, eaque tanquam purgante utens medicamento, eo fidem ſibi auctoritatemque comparabat, quod alios refellens nihil ipſe affirmaret: et magis eos tangebat; quod una quærere veritatem, non ſuam opinionem defendere videretur.

II. Atqui judicium, res quamvis utilis, impeditur gignendo. Amantem enim res amata cæcum facit. Noſtrarum porro rerum nullam perinde amamus atque opinionem ſententiamque a nobis partam et inventam. Etenim quæ juſtiſſima dicitur natorum diviſio, hic fit injuſtiſſima: iſthic enim ſuam quiſque prolem debet accipere: hic teneri debet quod eſt op-

τιον ᾖ, τὸ βέλτιστον. Ὅθεν ὁ γενναῖος ἰδία, κἂν ἑαυτῷ φαυλότερος ἑτέρων κριτής. Καὶ καθάπερ Ἠλείους τοὺς σοφῶν τις ἔφη "βελτίους ἂν εἶναι τῶν Ὀλυμπίων ἀγωνοθετᾶς, εἰ μηδεὶς εἷς Ἠλείων ἦν ἀγωνιστής," οὕτως ὁ μέλλων ἐν λόγοις ὀρθῶς ἐπιστατήσειν καὶ βραβεύσειν, οὐ δίκαιός ἐστιν αὐτὸς φιλοτιμεῖσθαι, οὐδὲ ἀνταγωνίζεσθαι τοῖς κρινομένοις. Καὶ γὰρ οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ τὰ περὶ τῶν ἀριστείων ψῆφον φέροντες, αὐτοὺς ἀρίστους ἔκριναν ἅπαντες. Καὶ τῶν φιλοσόφων ἀδεής ἐστιν ὃς ἃ τοῦτο πέπονθε, δίκα τῶν, ὥσπερ Σωκράτης, ὁμολογούντων μηδὲν ἴδιον λέγειν· ὅτοι δὲ καθαροὺς μόνοι καὶ ἀδεκάστους τῆς ἀληθείας παρέχουσιν ἑαυτοὺς δικαστάς. Ὥσπερ γὰρ ὁ ἐν τοῖς ὠσὶν ἀὴρ, ἂν μὴ σαθρὸς ᾖ μηδὲ φωνῆς ἰδίας ἔρημος, ἀλλὰ ἦχου καὶ ῥοίζου μεστὸς, οὐκ ἀκριβῶς ἀντιλαμβάνεται τῶν φθεγγομένων· οὕτω τὸ τὰς λόγους ἐν φιλοσοφίᾳ κρῖνον,

A. 8. σοφῶν] Sic B. E. Vulgo, σοφιστῶν.
B. 1. καὶ βραβεύσειν] Addidi ex B. E.
B. 4. ἅπαντες] Sic Mez. item vidit Bryan. ad Vit. Plut. T. I. p. 95. Vulgo, ἅπαντας.

timum, etiam ſi alienum ſit. Quo fit, ut qui ipſe gignit opiniones, eo deterior ſit alienarum judex. Ac ſicut ſapientum quidam dixit, *Eleos meliores fore Olympicorum certaminum arbitros, ſi nemo Eleus certaret*; ita qui in ſententiarum judicio recte præeſſe velit, non ipſe debet ambire coronam, neque adverſus eos qui ſunt judicandi, in certamen deſcendere. Nam et Græcorum duces ſuffragia ferentes de his qui rem optime geſſiſſent, ſeipſum quiſque optimum pronunciavit: neque ullus eſt philoſophus qui non eodem egerit modo, extra eos qui Socratis exemplo profeſſi ſunt nihil ſe de ſuo dicere: atque hi ſoli puros ſe et incorruptos judices veritatis præbent. Nam ſicut aër in auribus contentus ſi non tranquillus ſit propriæque vocis expers, ſed ſonitu ac fremitu plenus, non accurate excipit voces; ſic in philoſophia ea facultas quæ de ſententiarum

ἂν ἔνδοθεν ἀντιπαταγῇ καὶ ἀντηχῇ, δυσξύνετον ἔσται τῶν λεγομένων ἔξωθεν. Ἡ γὰρ οἰκεία δόξα καὶ σύνοικος ἐ προσδέξεται τὸ διαφωνοῦν πρὸς αὐτὴν, ὡς μαρτυρεῖ τ αἱρέσεων τὸ πλῆθος· ὧν, ἂν ἄρισα περάτῃ, φιλοσοφία μίαν ἔχει κατορθοῦσαν, οἰομένας δὲ τὰς ἄλλας ἁπάσας καὶ μαχομένας πρὸς τ ἀλήθειαν.

γ'. Ἐπ τοίνυν· εἰ μὴ σθένει ὅτι καταλαμπῆν ἀνθρώπῳ καὶ γνωστὸν, εἰκότως ὁ θεὸς ἀπεκώλυσεν αὐτὸν ὑπονέμια καὶ ψευδῆ καὶ ἀβέβαια γεννᾶν, ἐλέγχειν δὲ τὰς ἄλλας ἠνάγκαζε τοιαῦτα δοξάζοντας· οὐ γὰ μικρὸν ἦν ὄφελος, ἀλλὰ μέγιστον, ὁ τῶ μεγίστω τῶν κακῶν ἀπάτης καὶ κενοφροσύνης ἀπαλλάττων λόγος,

Οὐδ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γ' ἔδωκε θεός·

οὐ γὰρ σώματος ἡ Σωκράτους ἰατρεία, ψυχῆς δὲ ἦν D ὑπόπλου καὶ διαφθαρμένης καθαρμός. Εἰ δέ ἐστιν ὑπεξαίμιν

C. 2. ἔνδοθεν] Addendum videtur τι.
C. 3. σύνοικος—ἀλήθειαν] Ita locum mutilum restitui ex B. E. Vulgo, σύνοικος, ὧν ἂν ἄρισα περάτῃ, φιλοσοφίαν ἔχει κατορθοῦσαν, οἰομένας δὲ τὰς ἄλλας ἁπάσας περὶ τὴν ἀλήθειαν.

veritate judicat, si intus fit quo commoveatur et quod obstrepat, recte intelligere nequit ea quæ foris dicuntur. Domestica enim et nobiscum habitans opinio aliam ab ipsa discrepantem non facile recipiat, ut apparet e multitudine sectarum; quarum Philosophia, si optime cum ea agitur, unam habet veri compotem, reliquas opinantes et vero repugnantes.

III. Præterea, si comprehendere homo ac pernoscere nihil potest; haud injuria Deus Socrati interdixit procreatione ventosarum, falsarum, inflabilium sententiarum: et alios talibus sententiis laborantes redarguere coëgit. Nam haud exigua, sed maxima utilitas erat ejus rationis, quæ hominem maximo malorum, vanitate opinionis, liberaret:

Non Asclepiadis bocce Deus dederat.

Non enim corpori medicinam faciebat Socrates, sed animum occulto vitio expurgabat. Quod si, contra, verita-

τῦ ἀληθοῦς, ἐν δὲ τὸ ἀληθὲς, οὐκ ἔλαττον ἔχει τῦ εὑρόντος ὁ μαθὼν παρὰ τῦ εὑρόντος· λαμβάνει δὲ μᾶλλον ὁ μὴ πεπεισμένος ἔχειν, καὶ λαμβάνει τὸ βέλτιστον ἐξ ἁπάντων, ὥσπερ ὁ μὴ τεκὼν παιδοποιεῖται τὸν ἄριστον.

δ'. Ὅρα δὲ μὴ τἆλλα μὲν σπουδῆς ἦν ἄξια σπουδῆς ποιήματα καὶ μαθήματα, καὶ λόγοι ῥητόρων, καὶ δόγματα σοφιστῶν, ἃ Σωκράτην γεννᾶν ὁ δαιμόνιον ἀπεκώλυσεν· ἣν δὲ μόνην ἡγεῖτο Σωκράτης σοφίαν περὶ τὸ θεῖον καὶ νοητὸν, ἐρωτικὴν ὑπ' αὐτῦ περισαγορευομένην, ταύτης οὐ γενέσεις ἐστὶν ἀνθρώποις οὐδὲ εὕρεσις, ἀλλὰ ἀνάμνησις. Ὅθεν οὐδὲν ἐδίδασκε Σωκράτης, ἀλλὰ ἐνεδίδους ἀρχὰς ἀπορίων, ὥσπερ ὠδίνων, τοῖς νέοις, ἐπήγειρε καὶ ἀνεκίνει καὶ συνεξῆγε τὰς ἐμφύτους νοήσεις· καὶ τῦτο μαιευτικὴν τέχνην ὠνόμαζεν, οὐκ ἐπιθεῖσαν ἔξωθεν, ὥσπερ

D. 3. παρὰ τῦ εὑρόντος] Sic B. E. et Xyl. corrigendum ſuſpicatus eſt. Vulgo, παρὰ τῦ μὴ εὑρόντος.

D. 5. παιδοποιεῖται] Forte corrigendum, παῖδα ποιεῖται.

D. 6. ἦν ἄξια] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ἢ ἄξια.

tis aliqua eſt ſcientia, unica autem eſt veritas; non minus fert eo qui eam invenit, is qui ex inventore eam diſcit: is autem magis aſſumit veritatem, qui non perſuadet ſibi ſe eam habere: et ex omnibus optimum aſſumit, ſicut is qui non genuit filium, optimum adoptat.

IV. Vide vero, ne nulla opera ſtudioque digna fuerint reliqua et carmina, et diſciplinæ, et orationes oratorum, et ſophiſtarum decreta, quæ gignere Socratem Deus prohibuit: quam vero ſolam is exiſtimabat ſapientiam, et amatoriam appellabat, Dei et rerum intelligibilium cognitionem, hujus in hominibus nulla ſit generatio, nulla inventio, ſed reminiſcentia. Quapropter nihil docebat Socrates, ſed principia dubitandi, tanquam dolores partum præeuntes, adoleſcentibus adhibens excitabat, movebat, producebat inſitas notitias: obſtetriciam hanc appellans artem, quæ non, ut alii profitebantur, intelligentiam ex-

ἕτεροι προσεποιοῦντο, νῦν τοῖς ὑπτυγχάνουσιν, ἀλλ' ἔχοντας οἰκεῖον ἐν ἑαυτοῖς, ἀτελῆ δὲ καὶ συγκεχυμένον καὶ δεόμενον τῆς τρέφοντος καὶ βεβαιοῦντος ὑποδεικνύουσαν.

ΖΗΤΗΜΑ Β'.

F α'. Τί δήποτε ὁ ἀνωτάτω θεὸν, πατέρα τῶν πάντων καὶ ποιητὴν προσεῖπεν;

Ἢ τῶν μὲν θεῶν τῶν γεννητῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων πατήρ ἐστιν, ὡς Ὅμηρος ἐπονομάζει, ποιητὴς δὲ τῶν ἀλόγων καὶ ἀψύχων; οὐ γὰρ χωρὶς φησὶ Χρύσιππος πατέρα καλεῖσθαι τὸν παραδεδόντα τὸ σπέρμα, καθάπερ ἐπὶ τῆς σπέρματος γεγονότος. Ἢ τῇ μεταφορᾷ χρώμενος, ὥσπερ εἴωθε, τὸν αἴτιον πατέρα τοῦ κόσμου κέκληκεν; ὡς τοὺς ἐρωτικοὺς λόγους πατέρα Φαῖδρον ἐν Συμποσίῳ προσεῖπεν, 1co1 εἰσηγητὴν αὐτῶν γενόμενον· ἐν δὲ τῷ ὁμωνύμῳ διαλόγῳ

E. 7. συγκεχυμένον—ὑποδεικνύουσαν] Item restitui ex B. E. Vulgo, συγκεχυμένον τῆς τρέφοντος ὑποδεικνύουσαν.

F. 1. τῶν πάντων] τῶν addidi ex B. E.

A. 1. αὐτῶν] Sic B. E. Mez. Vulgo. αὐτόν.

trinsecus inferret auditoribus, sed demonstraret eam in ipsis insitam esse, imperfectam tamen, confusam, indigam nutritore et confirmatore.

QUÆSTIO II.

I. Cur supremum Deum omnium patrem et opificem appellavit?

An deorum qui creati sunt et hominum pater est, ut Homerus vocat, brutorum autem et anima carentium opifex? Neque enim secundarum, licet e semine ortarum, pater vocatur is qui semen præbuit, ut ait Chrysippus. An vero Plato usus est translatione more suo, et auctorem mundi patrem ejus nominavit? sicut in Convivio Phædrum *patrem amatoriæ disputationis*, quam is introduxerat: et in cognomine Phædri dialogo ipsum Phædrum vocat *pulchræ pro-*

καλλίπαιδα· πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς λόγους ἐν φιλοσοφίᾳ γενέσθαι τῶν ἀρχὴν ἐκείνου ἀφαιρόντος. Ἡ διαφέρει πατήρ τε ποιητοῦ καὶ γεννήσεως ποίησις; ὡς γὰρ τὸ γεγεννημένον, καὶ πεποίηται, οὐ μὴν ἀνάπαλιν, ἅτως ὁ γεννήσας καὶ πεποίηκεν· ἐμψύχου γὰρ ποίησις ἡ γέννησίς ἐστι καὶ ποιητοῦ μέν, οἷος οἰκοδόμος ἢ ὑφάντης, ἢ λύρας δημιουργός, ἢ ἀνδριάντος, ἀπήλλακται γενόμενον τὸ ἔργον· ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ γεννήσαντος ἀρχὴ καὶ δύναμις ἐγκέκραται τῷ τεκνωθέντι, καὶ σωέχει τὴν φύσιν, ἀπόσπασμα καὶ μόριον ὂν τοῦ τεκνώσαντος. Ἐπεὶ τοίνυν ὁ πεπλασμένοις ὁ κόσμος οὐδὲ συνηρμοσμένοις ποιήμασιν ἔοικεν, ἀλλ' ἔνεστιν αὐτῷ μοῖρα πολλὴ ζωότητος καὶ θειότητος, ἣν

A. 2. καλλίπαιδα] Ita correxi ex Phædro p. 350. G. Vulgo, Καλλιπαίδαν.
A. 2. πολλὰς γὰρ καὶ καλὰς] Sic B. E. Vulgo, πολλὰς γὰρ ἦν καὶ καλάς.
A. 4. γεννήσεως ποίησις;—ποίησις ἡ γέννησίς ἐστι] Ald. Baſ. Xyl. B. E. γεννήσεως γένεσις· ὡς γὰρ τὸ γεγενημένον καὶ γέγονεν, ὧ μὴν ἀνάπαλιν, οὕτως ὁ γεννήσας καὶ πεποίηκεν· ἐμψύχου γὰρ γένεσις ἡ γέννησίς ἐστι. Stephanus ita dedit ut exhibuimus, excepto ultimo ποίησις. Prius ποίησις habent item Pol. Leonic. Jannot. Schott. Anon. Amiot. tum in πεποίηται, pro γέγονεν, conſentit Pol. et Amiot. porro poſt πεποίηκεν, recte iterat οὐ μὴν ἀνάπαλιν Mez. denique, quod conſequens erat, ultimum ποίησις pro γένεσις dedi, ſententia item flagitante, et confirmantibus libris, Collat. Muret. Amiot. T. V. B. Mez.
A. 8. γενόμενον τὸ ἔργον] Sic B. E. Vulgo, τὸ γενόμενον ἔργον.
B. 4. ἔνεστιν] Ita B. E. Vulgo, ἔστιν.

lis parentem: quo initium præbente multa ac præclara de philoſophia erant diſputata. Aut intereſt aliquid inter *patrem* et *factorem*, *generationem et facturam?* Sicut enim quod generatum eſt, id omnino etiam factum eſt, non viciſſim: ita qui genuit, is etiam fecit: factura enim animati, eſt generatio. Tum opus opificis, ut ædificatoris, textoris, lyræ fabri, aut ſtatuarii, ſemel confectum prorſus ab auctore ſuo abſceſſit ac ſolutum eſt: vis autem et principium procreantis, inſita eſt progeniei, ejuſque continet naturam, portiuncula quædam a genitore avulſa. Quando itaque mundus non effictis aut compactis operibus ſimilis eſt, ſed magna ei ineſt pars vitæ atque divinitatis, quam a ſe

ὁ θεὸς ἐγκατέσπειρεν ἀφ' ἑαυτοῦ τῇ ὕλῃ καὶ κατέμιξεν, ἐκόσμου ἅμα πατήρ τε τοῦ κόσμου, ζῴου γεγονότος, καὶ ποιητὴς ἐπονομάζεται.

β'. Τούτων δὲ μάλιστα τῷ Πλάτωνος ἀπολογῶν δόξης, σκόπησον εἰ καὶκεῖνα λεχθήσεται πιθανῶς· ὅτι δυοῖν ὄντοιν ἐξ ὧν ὁ κόσμος συνέστηκε, σώματος καὶ ψυχῆς, τὸ μὲν σῶμα ἐγέννησε θεὸς, ἀλλὰ τῆς ὑλικῆς ἀποκεκρυμμένης, ἐμόρ-
C φωσε καὶ συνήρμοσε, πέρασιν οἰκείοις καὶ σχήμασι δήσας καὶ ὁρίσας τὸ ἄπειρον· ἡ δὲ ψυχὴ, τοῦ μεταλαβοῦσα καὶ λογισμοῦ καὶ ἁρμονίας, οὐκ ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οὐδ' ὑπ' αὐτοῦ ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονεν.

ΣΗΤΗΜΑ Γ'.

α'. Ἐν τῇ Πολιτείᾳ, τοῦ παντὸς ὥσπερ μιᾶς γραμμῆς τετμημένης ἄνισα τμήματα, πάλιν τέμνων ἑκά-

C. 6. ΖΗΤΗΜΑ Γ'.] Haud dubitavi, hoc loco novi principium capitis ponere, ipſius rei evidentia ductus; nam in omnibus libris hæc ut unum caput continuantur. Vidit partim et Mez. Induxit librarios in errorem particula γῶν, perperam orta ex τῷ: nam Ald. Baſ. Xyl. habent, Ἐν τῇ Πολιτείᾳ γῶν σπαρτὸς—: Steph. addidit τῷ ex Leonic. Pol. Jannot. Schott. Equidem γῶν delevi.

Deus materiæ inſeruit atque admiſcuit, haud injuria juxta et pater mundi, quippe in vitam producti, et opifex appellatur.

II. Hæc cum maxime ad ſententiam Platonis accedant, conſidera an et hæc probabiliter dici poſſint. Cum mundus conſtet e duabus partibus, corpore et anima, corpus quidem non genuit Deus, ſed a materia exhibitum conformavit ac concinnavit, ſuis terminis ac figuris devinciens definienſque infinitum: anima autem mentis, rationis, concentuſque particeps, non opus modo, ſed et pars Dei eſt, neque ab ipſo facta, ſed de ipſo et ex ipſo exſtitit.

QUÆSTIO III.

I. In Republica Univerſo comparato lineæ in partes inæquales duas ſectæ, utramque rurſum in duas eadem

τερον τμῆμα εἰς δύο ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τό, τε τοῦ ὁρωμένου γένος καὶ τὸ τῶν νοουμένων· εἶτα τὰ πάντα συνάψας, τῶν μὲν νοητοῦ σχῆμον ἀποφαίνει, τὸ δὲ τὰ σχήματα εἴδη, δεύτερον τὸ μαθηματικόν, τῶν δὲ αἰσθητοῦ σχῆμον μὲν τὰ στερέμνια σώματα, δεύτερον δὲ τὰς εἰκόνας D καὶ τὰ εἴδωλα τούτων· καὶ κριτήριον ἑκάστῳ τοῦ τετάρων ἀποδίδωσιν ἴδιον, νῷν μὲν τῷ σχήματι, ἀμφίνοιαν δὲ τῷ μαθηματικῷ, τοῖς δὲ αἰσθητοῖς πίστιν, εἰκασίαν δὲ τοῖς περὶ τὰ εἴδωλα καὶ τὰς εἰκόνας. Τί οὖν ἀμφισβητεῖς ἄνισα τὰ τμήματα τὸ πᾶν ἔτεμνε; καὶ πότερον τῶν τμημάτων, τὸ νοητὸν ἢ τὸ αἰσθητὸν μεῖζόν ἐστιν; αὐτὸς γὰρ οὐ δεδήλωκε.

Δόξει δὲ αὐτόθεν μὲν εἶναι μεῖζον τὸ αἰσθητόν· ἡ γὰρ ἀμέριστος οὐσία καὶ κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως ἔχουσα τῶν νοητῶν, ὀλίγη εἰς βραχὺ συνηγμένη καὶ καθαρά· ἡ δὲ σκεδαστὴ E

C. 10. περὶ τὰ πάντα] Non ſunt Platonis, cujus verba in νοουμένων definunt B. E. παρὰ τὰ πάντα, quod non magis probo quam vulgatum. Suſpicetur quis περιτὰ πάντα: atqui magis cum literarum ductibus, quam cum conſilio diſputationis congruit. Forte verum eſt πάντῃ πάντα.

proportione partes dividit, et cum eorum quæ videntur, tum eorum quæ mente ſola intelliguntur genera conſtituit: eorum quæ mente intelliguntur, prius genus quod complectitur primas formas, alterum mathematicum: eorum quæ ſentiuntur, prius quod continet ſolida corpora, ſecundum quod viſa et imagines eorum. Unicuique porro horum generum ſuam vim qua perciperetur atque judicaretur adſignavit, primo mentem, mathematico intellectum, ſenſilibus fidem, ſimulacris et viſis conjecturam. Quid autem voluit ſibi, cum Univerſum in partes inæquales divideret? et utra major eſt, ſenſilis an intelligibilis? Ipſe enim hoc non explicavit.

Et primo quidem obtutu major videatur eſſe portio ſenſilis. Nam diviſionem non admittens, eodemque ſemper modo habens natura intelligibilium, in arctum contracta eſt et pura: ea quæ diſſipari

πρὸς τὰ σώματα καὶ πρὸς πλάνης τὸ ἀληθὲς παρέχειν. Ἔτι, τὸ μὲν ἀσώματον πέρατος οἰκεῖον, τὸ δὲ σῶμα τῇ μὲν ὕλῃ ἄπειρον καὶ ἀόριστον, ἀληθὲς δὲ γινόμενον, ὅταν ὁρισθῇ μετοχῇ τοῦ νοητοῦ. Ἔτι, καθάπερ αὐτῶν τῶν ἀληθῶν ἔχομεν εἰκόνας ἔχει πρὸς καὶ σκιὰς καὶ εἴδωλα, καὶ ὅλως ἀφ' ἑνὸς παραδείγματος πάμπολλα μιμήματα γίνεσθαι καὶ φύσει καὶ τέχνῃ δυνατόν ἐστιν, οὕτως ἀνάγκη τὰ σπαῦθα τῶν ὀκεῖ πλήθει διαφέρειν, καὶ τὰ Πλάτωνα, παραδείγματα καὶ ἰδέας τὰ νοητὰ τῶν αἰσ-
F θητῶν, ὥσπερ εἰκόνων ἢ ἐμφάσεων, ὑποπτεύομεν. Ἔτι, τῶν εἰδῶν νόησιν ἐξ ἀφαιρέσεως καὶ περιοπῆς σώματος ἐπάγεται, τῇ τῶν μαθημάτων τάξει καταβιβάζων ἀπὸ τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ γεωμετρίαν, εἶτα μετὰ ταύτην ἐπ' ἀστρολογίαν, ἐπὶ πάσαις δὲ τούτοις ἁρμονικὴν πηγάς· γίνεται μὲν γὰρ τὰ γεωμετρούμενα, τῷ ποσῷ μέγεθος περιλα-

E. 3. τὸ μὲν ἀσώματον πέρατος οἰκεῖον] Veterem lectionem ut majoris et elegantiæ et auctoritatis revocavi ex Ald. Bas. Xyl. B. E. cujus loco, nescio quare, Stephanus invexit τῷ μὲν ἀσωμάτῳ πέρας οἰκεῖον.

circum corpora poteſt et hinc inde vagari, ſenſilem partem præbuit. Jam quod corpore vacat, ſuo continetur termino: corpus materiæ ratione infinitum eſt atque immenſum: cum ſenſile fit, participanda mente definitur. Præterea ſicut ipſarum rerum ſenſilium quævis complures habet imagines, umbras, et ſimulacra, et univerſe ab uno exemplari permulta exempla fieri natura atque arte poſſunt; ita neceſſe eſt quæ hic ſunt, multitudine iis quæ iſthic ſunt præſtare, de Platonis ſententia, qui ſenſilium rerum tanquam formarum in materia expreſſarum ſpecies (*ideas* ipſe vocat) et exemplaria eſſe res intelligibiles ſtatuit. Ceterum Plato intelligentiam idearum per inductionem colligit ablatione et quaſi circumciſione corporis; per diſciplinarum gradus nos deducens ab arithmetica ad geometriam, hinc ad aſtrologiam, denique ad muſicam ſeu harmonicam deducit: nam geometricæ fiunt res magnitu-

ζόντος· τὰ δὲ στερεὰ, τῷ μεγέθους βάθος· τὰ δὲ ἁρμολογούμενα, τῷ στερεῷ κίνησιν· τὰ δὲ ἁρμονικὰ, τῷ κινουμένῳ σώματι φωνῆς προσγενομένης· ὅθεν ἀφαιροῦντες φωνὴν μὲν τοῦ κινουμένων, κίνησιν δὲ τῶν στερεῶν, βάθος δὲ τ' ὀπιπέδων, μέγεθος δὲ τ' ποσῶν ἐν αὐταῖς γενησό- 1002
μενα ταῖς νοηταῖς ἰδέαις, ὑδεμίαν διαφορὰν ἐχούσαις πρὸς ἀλλήλας χτ' τὸ ἓν χ' μόνον· ὁ γὰρ ποιεῖ μονὰς ἀριθμὸν, ἂν μὴ τ ἀπείρου δυάδος ἅψηται· ποιήσασα δὲ ἕτως ἀριθμὸν, εἰς στιγμὰς, εἶτα γραμμὰς, ἐκ δὲ τούτων εἰς ὀπιφανείας χ' βάθη χ' σώματα πρόεισι, χ' σωμάτων ποιότητας ἐν πάθεσι γινομένων. Ἐπ, τῶν μὲν νοητῶν ἐν κριτήριον ὁ νῦς· χὴ γὰ ἡ ἀλήθεια, νῦς ἐστιν ἐν τοῖς μαθηματικοῖς, ὥσπερ ἐν κατόπτροις, ἐμφαινομένων τ νοητῶν. Ἐπὶ δὲ τ τοῦ σωμάτων γνῶσιν ἐκὼ πλήθυς πέντε δυνάμεις χὴ ἀφορμὰς αἰσθητηρίων ἡ φύσις

A. 9. ἐμφαινομένων] Sic B. margo E. T. V. Vulgo, ἐφαινομένων.

dine ad numerum accedente, ſolidæ accedente magnitudini craſſitie, aſtrologicæ cum moventur ſolida, harmonicæ ubi motum ſequitur ſonus. Quo fit ut ſi vocem motis, motum ſolidis, craſſitiem ſuperficiebus, magnitudinem quantis adimamus, jam in ipſis ſimus intelligibilibus ideis, quæ invicem nullam differentiam habentes diſcernuntur ratione Unius et Solius. Non enim numerum unitas efficit, niſi infinitum ſi attingat binarium; ſic facto numero, ad puncta, tum lineas, deinde ſuperficies, craſſities, mox corpora, et qualitates corporum affectorum progredimur. Porro autem quæ mente cernuntur, unicum habent quo judicentur, mentem. Intellectus enim mens eſt in mathematicis in quibus, ſicut in ſpeculis, apparent formæ ſola mente cernendæ. Ad corporum vero cognitionem, ob multitudinem, quinque nobis ſenſus natura dedit qui de iis

B ἔδοκεν ἡμῖν· ἢ ὰ πάντα φορᾶται ταύταις, ἀλλὰ συμφεύγῃ πολλὰ διὰ μικρότητα τ' αἰσθησιν. Ἐν ᾧ καθάπερ ἡμῶν ἑκάστῳ συνεστῶτος ἔκ τε τ' ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μικρόν ἐστι τὸ ἡγεμονικὸν καὶ νοερὸν ἐν πολλῷ τῷ τῆς σαρκὸς ὄγκῳ κεκρυμμένον· ὕτως ἐοικὸς ἔχειν ἐν τῷ παντὶ τὸ νοητὸν πρὸς τὸ αἰσθητόν. Καὶ γὰρ ἄρχει τὰ νοητὰ τ' σωματικῶν· ἀρχῆς δὲ πάσης πλέον τὸ ἐξ αὐτῆς καὶ μεῖζον.

β'. Πρὸς δὲ τοῦναντίον εἴποι τις ἂν· πρῶτον, ὅτι συγκρίνοντες τὰ αἰσθητὰ τοῖς νοητοῖς, τρόπον τινὰ τὰ θνητὰ τοῖς θείοις ἐξισοῦμεν· ὁ γὰρ θεὸς ἐν τοῖς νοη-
C τοῖς. Ἔπειτα παντα χοῦ δήπου τὸ περιεχόμενον, ἐλαττόν ἐστι τοῦ περιέχοντος· ἡ δὲ τοῦ παντὸς φύσις τῷ νοητῷ περιέχει τὸ αἰσθητόν. Ὁ γὰρ θεὸς τῷ ψυχῷ εἰς

B. 1. φορᾶται] Antiqua et proba lectio, revocata ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ἰφορᾶται.
B. 2. διὰ μικρότητα] Sic E. In διὰ aſſentitur B. in μικρότητα Pol. Leonic. Schott. Anon. T. V. B.
B. 2. Ἐν ᾧ καίπερ] Ita omnes libri: corrupte, puto, et corrigendum, Ἔτι, ὥσπερ: itaque verti.
B. 6. τὸ νοητὸν πρὸς τὸ αἰσθητόν] Sic B. E. Vulgo, τὸ αἰσθητὸν καὶ νοητόν.
B. 9. πρῶτον, ὅτι] ὅτι aſſumtum ex B. E.

judicent: neque tamen hi omnia deprehendunt, multis ſenſum ob ſui exilitatem ſubterfugientibus. Porro, ſicuti quiſque noſtrum animo et corpore conſtat, et vis princeps mentis exigua latet in magna corporis mole; eodem modo in Univerſo ſe habere intelligibilia et ſenſilia, conſentaneum eſt. Nam intelligibilia priora ſunt corporeis: principio autem quovis plus eſt, et majus id, quod ex principio oritur.

II. Contra autem aliquis dicet, Primum nos ſenſilia intelligibilibus comparando, quodammodo mortalia divinis exæquare. Deus enim eſt ex genere intelligibilium. Deinde ubique id quod continetur, continente minus eſt. At Univerſi natura intelligibilibus ſenſilia continet; Deus enim Animam in medio poſi-

τὸ μέσον θεὶς, ἀφ' παντός τε ἔτεινε, καὶ ἔξωθεν τὰ σώματα αὐτῇ περιέλιμμεν. Ἔστι δὲ ἀόρατος ἡ ψυχὴ, καὶ πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν ἀναίσθητος, ὡς ἐν τοῖς Νόμοις εἴρηται· διὸ καὶ φθαρτὸς ἡμῶν ἕις ἕκαστός ἐστιν· ὁ δὲ κόσμος οὐ φθαρησόμενος. Ἡμῶν μὲν γὰρ ἑκάστου τὴν ζωτικὴν δύναμιν ἐντὸς περέχει τὸ θνητοειδὲς καὶ ἀφάλυτον· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ τοὐναντίον, ἐπεὶ τὸ κυριώτερος ἀρχῆς καὶ ἔξω τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἐχόσης ἀεὶ σώζει τὸ σωματικὸν ἐν μέσῳ περιέχόμενον. D Καὶ μὲν ἀμερές γε λέγεται καὶ ἀμέριστον, τὸ μὲ σῶμα μικρότητι, τὸ δὲ ἀσώματον καὶ νοητὸν, ὡς ἁπλοῦν, καὶ εἰλικρινὲς, καὶ καθαρὸν ἁπάσης τερεότητος καὶ διαφορᾶς. Καὶ ἄλλως εὐηθές ἐστι τοῖς σωματικοῖς τεκμαίρεσθαι περὶ τ ἀσωμάτων. Τὸ γοῦν Νῦν, ἀμερὲς μὲν καλεῖται καὶ ἀμέριστον, ἅμα δὲ πανταχοῦ τέτηκε, καὶ οὐδέν τι τῆς

C. 11. ἀρχῆς] Additum ex B. E.
D. 2. Καὶ μὴν ἀμερίς γε] Sic B. E. Anon. Vulgo, Καὶ μὲν ἀμερίς τε, quod ab Aldo Baſ. et Steph. retinuerunt. Xyl. et T. καὶ μὴν ἀμερές τε.

tam per omnia extendit, eamque foris corporibus circumdedit. Videri autem non poteſt Anima, neque ullo alio ſenſu percipi, ut in Legibus dictum eſt: itaque et noſtrum unuſquiſque interitui obnoxius eſt, mundus nequaquam interibit. Nam quivis noſtrum intus vitalem vim mortali ac diſſolubili corpore continet: in mundo contra a principe parte et ſemper eodem modo ſe habente, corporea perpetuo conſervatur natura in medio ſita. Et vero diverſis modis ſenſile et intelligibile corporiſque expers dicuntur individua eſſe, nullamque admittere partitionem: illud ob exiguitatem, hoc ob ſimplicitatem ac ſinceritatem, et quod omnis craſſitiei expers eſt atque differentiæ. Quin et alioqui ineptum eſt ex corporeis rebus judicare de incorporeis velle. Nam *Nunc* individuum dicitur, et quod in partes ſcindi nequeat, ſimul tamen ubique

οὐκεμβάσης μέρος αὐτῆ ἔρημόν ἐστιν· ἀλλὰ ἡ πάθη πάντα καὶ τροπάς, φθοράς τε πᾶσας καὶ γενέσεις αἱ ὑπὸ τὸν κόσμον ἐν τῷ Νῦν περιέχονται. Κριτήριον δὲ τῆ νοητῆ μόνη ἐστὶν ὁ νοῦς, ὡς φωτὸς ὄψις, δι' ἁπλότητα καὶ ὁμοιό-
E τητα· τὰ δὲ σώματα πολλὰς διαφορὰς ἔχοντα καὶ ἀνομοιότητας, ἄλλοις ἄλλα κριτηρίοις, ὥσπερ ὀργάνοις, ἀλίσκεσθαι πέφυκεν. Ἀλλὰ μὲν δὴ τό γε ἐν ἡμῖν νοητὸν καὶ νοερᾶς δυνάμεως καταφρονῆσιν ὀρθῶς· πολλὴ γὰρ οὖσα καὶ μεγάλη, περίεστι παντὸς τοῦ αἰσθητοῦ, καὶ μέχρι τῶν θείων ἐξικνεῖται. Τὸ δὲ μέγιστον, αὐτὸς ἐν Συμποσίῳ διδάσκων πῶς δεῖ τοῖς ἐρωτικοῖς χρῆσθαι, μεταγόντα τὸν ψυχὸν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν κελεύων ἐπὶ τὰ νοητά, παρεγγυᾷ "μήτε σώματός τινος μήτ' ἐπιτηδεύματος
F "μήτ' ἐπιστήμης κάλλη μιᾶς ὑποτετάχθαι καὶ δου-
"λεύειν, ἀλλ' ἀποστάντα τὰ περὶ ταῦτα μικρολογίας,
"ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ καλοῦ πέλαγος τρέπεσθαι."

D. 9. *αἱ ὑπὲ τὸν κόσμον*] Sic. B. E. Vulgo, *αἱ ὑπὸ τῦ κόσμυ* : quorum *αἱ* Steph. habet ex Schott. Anon. Nam Ald. Baſ. Xyl. *καὶ ὑπὸ τῦ κόσμυ*.

inſtat, neque eo ulla mundi pars vacat: ſed et affectiones omnes, et actiones, interituſque et ortus eo, quod *Nunc* dicitur, continentur. De intelligibilibus, quippe quæ ſola mente percipiuntur, ſola mens judicat, ſicut ſolus viſus de luce, ob ſimplicitatem et ſimilitudinem. Corpora autem cum varias habeant differentias et diverſitates, aliis aliis judicandi inſtrumentis percipiuntur. Ceterum ne hoc quidem recte, quod eam quæ in nobis eſt intelligentem intelligibilemque facultatem, deſpiciunt: quæ cum ſit magna atque multa, complectitur omnia ſenſilia, et uſque ad res divinas pertingit. Id vero maximum eſt, quod ipſe in Convivio docens quo pacto amatoriis uti debeamus, animum a ſenſilibus bonis ad intelligibilia traducendo, hortatur nos, *ne ullius corporis, ſtudii, aut ſcientiæ pulchritudini addicti ſerviamus: ſed abjecta iſta puſillanimitate ad veſtum pulchritudinis mare nos convertamus.*

ΖΗΤΗΜΑ Δ'.

Τί δήποτε τὴν ψυχὴν ἀεὶ πρεσβυτέραν ἀποφαίνων τοῦ σώματος, αἰτίαν τε τῆς ἐκείνου γενέσεως καὶ ἀρχὴν, πάλιν φησίν, "Οὐκ ἂν γενέσθαι ψυχὴν ἄνευ σώματος, οὐδὲ νοῦν "ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ ψυχὴν μὲν ἐν σώματι, νοῦν δὲ ἐν "τῇ ψυχῇ;" Δόξει γὰρ τὸ σῶμα καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, συνυπάρχον ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ γεννώμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς.

Ἢ τὸ πολλάκις ὑφ' ἡμῶν λεγόμενον ἀληθές ἐστιν; [1001] Ἡ μὲν γὰρ ἄνους ψυχὴ καὶ τὸ ἄμορφον σῶμα συνυπῆρχον ἀλλήλοις ἀεὶ, καὶ οὐδέτερον αὐτῶν γένεσιν ἔσχεν οὐδὲ ἀρχήν· ἐπεὶ δὲ ἡ ψυχὴ νοῦ μετέλαβε καὶ ἁρμονίας, καὶ γενομένη ἀφ' συμφωνίας ἔμφρων, μεταβολῆς αἰτία γέγονε τῇ ὕλῃ, καὶ κρατήσασα ταῖς αὐτῆς κινήσεσι τὰς ἐκείνης ἐπεισάσατο καὶ ἐπέστρεψεν, ὅτου τὸ σῶμα τοῦ κόσμου γένεσιν ἔσχεν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ κατασχηματιζόμενον καὶ σωματούμενον. Οὐ γὰρ ἐξ αὐτῆς ἡ ψυχὴ τὴν τοῦ

A. 1. Ἢ τὸ πολλάκις] Sic omnes libri, excepto Steph. qui vulgavit ἢ τὸ πολλάκις.

QUÆSTIO IV.

Qua de cauſſa Plato, cum ſemper Animam dicat corpore antiquiorem, eique ortus principium et cauſſam, tamen dicit, *Neque Animam exſtitiſſe ſine corpore, neque Mentem ſine Anima, ſed Animam in corpore, Mentem in Anima?* ſic enim videbitur corpus et eſſe et non eſſe, quod et ſimul cum Anima exſiſtat, et ab Anima gignatur.

An verum eſt id quod ſæpe diximus? Scilicet mentis expers Anima, et corpus informe, ſemper ſimul fuerunt, neutrumque eorum ortum habet aut principium. Poſtquam autem Anima Mentem et harmoniam participavit, atque ob concentum ſapiens facta mutationem materiæ intulit, ſuiſque motibus ſuperior motiones ejus ad ſe traxit atque convertit; ita corpus mundi ab Anima principium duxit, eique conforme et ſimile eſt factum. Non enim ex ſeipſa naturam corporis eſt fabricata

σώματος ἐδημιούργῃ φύσιν, ὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλ' ἀπ
σώματος ἀτάκτου καὶ ἀχημάτιστου σῶμα τεταγμένον ἀπ-
B εἰργάσατο καὶ πειθήνιον. Ὥσπερ οὖν εἰ φαίη τις, ἀεὶ τοῦ
ἀπέρματος δύναμιν εἶναι μὴ σώματος, γεγονέναι μέντοι τὸ
σῶμα τῆς συκῆς ἢ τῆς ἐλαίας ὑπὸ ἀπέρματος, ὐδὲν ἐρεῖ διά-
φωνον· αὐτὸ γὰρ τὸ σῶμα, κινήσεως αὐτῷ καὶ μεταβολῆς
ὑπὸ τοῦ ἀπέρματος ἐγγενομένης, ἔφυ τοιοῦτο καὶ διεθλάσησεν·
ὕπως ἡ ἄμορφος ὕλη καὶ ἀόριστος ὑπὸ τῆς ψυχῆς οὐσης
σχηματοθεῖσα, μορφὴν ἔσχε τοιαύτην καὶ διάθεσιν.

ΖΗΤΗΜΑ Ε'.

α'. Διὰ τί τῶν μὲν εὐθυγράμμων, τῶν δὲ κυκλικῶν
σωμάτων καὶ σχημάτων ὄντων, τὰς τῶν εὐθυγράμμων
C ἀρχὰς ἔλαβε τὸ ἰσοσκελὲς τρίγωνον καὶ τὸ σκαληνὸν,
ὧν τὸ μὲν τὸν κύβον συνέστησε γῆς στοιχεῖον ὄντα, τὸ δὲ
σκαληνὸν τούτων τε πυραμίδα καὶ τὸ ὀκτάεδρον καὶ τὸ εἰκο-
σάεδρον, τὸ μὲν πυρὸς σπέρμα, τὸ δὲ ἀέρος, τὸ δὲ ὕδα-
τος γενόμενον· τὸ δὲ τῶν κυκλικῶν ὅλως παρῆκε, καίτοι

Anima, neque ex nihilo, sed ex incompositо et informi corpore conditum atque obtemperans reddidit. Ergo fiet is, qui dicit semper vim seminis esse cum corpore, tamen corpus ficus aut oleæ a semine factum, nihil dicat dissonans: ipsum quippe corpus, motus et mutationis principio a semine indito, sic natum est atque pullulavit: ita informis et indefinita materia ab insita Anima cum formaretur, talem formam atque dispositionem accepit.

QUÆSTIO V.

I. Cur, cum corpora et figuræ partim circulis, partim rectis lineis contineantur, rectilineorum principia statuit triangulum æquilaterum, et inæqualium omnium laterum, qui *scalenus* dicitur: quorum illud cubum confecerit terræ elementum, hoc pyramidem, octaëdrum, icosaëdrum, ignis, aëris, et aquæ primordia: circularia autem omnino omisit, quanquam

μνησθεὶς δ' σφαιροειδοῦς, ἐν οἷς φησι τ̃ καθηρημμένων σχημάτων ἔχειν σώματος δυνάμενον εἰς ἴσα διανεμητικὸν εἶναι;

Πότερον, ὡς οἴονται τινες, τὸ δωδεκάεδρον τῷ σφαιροειδεῖ προσάπτειν, εἰπὼν ὅτι τούτῳ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς ὁ θεὸς κατεχρήσατο φύσιν, ἐκεῖνο διαζωγραφῶν; Καὶ γὰρ μάλιστα τῷ πλήθει τ̃ στοιχείων, ἀμβλύτητι D δὲ τ̃ γωνιῶν τ̀ εὐθύτητα διαφυγόν, εὐκαμπές ἐστι, καὶ τῇ περιτάσει, καθάπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, κυκλοτερὲς γίνεται καὶ περιληπτικόν· ἔχει γὰρ εἴκοσι γωνίας στερεάς, ὧν ἑκάστην ὑπίπεδοι περιέχουσιν ἀμβλεῖαι τρεῖς· ἑκάστη γὰρ ὀρθῆς ἐστι καὶ πέμπτῳ μορίῳ· συνήρμοσται δὲ ἡ συμπέπηγεν ἐκ δώδεκα πενταγώνων ἰσογωνίων καὶ ἰσοπλεύρων, ὧν ἕκαστον ἐκ τεττάρακοντα τῶν πρώτων σκαληνῶν τριγώνων συνέστηκε· διὸ καὶ δοκεῖ τ̃ ζωδιακὸν ἅμα καὶ τ̃ ἐνιαυτὸν ἀπομιμεῖσθαι ταῖς διανομαῖς τ̃ μοιρῶν ἰσαρίθμοις οὔσαις.

globi mentionem feciſſet, ubi dictarum figurarum a quavis rotundum corpus ait poſſe in æqualia dividi?

An vera eſt eorum ſententia, qui eum *dodecaëdrum*, id eſt duodecim baſium corpus, globo adſcripſiſſe dicunt, cum ait Deum eo uſum in expingenda Univerſi natura? Etenim corpus duodecim baſium, multitudine laterum, angulorumque amplitudine, recti naturam ſubterfugiens, flexile eſt, et circum extendendo, ſicut globi e duodecim pellibus compacti, circulum imitatur, ac multa complectitur. Habet enim viginti angulos ſolidos, quorum quivis tribus planis obtuſis continetur, ſingulis rectum et ejus quintam partem continentibus. Compingitur autem atque concinnatur ex duodecim quinquangulis æquilateris atque æquiangulis, quorum quodvis conſtat e triginta primis ſcalenis. Itaque videtur ſimul et Zodiacum et annum repræſentare, quod in æquales cum illis numero portiones dividatur.

E β'. Ἡ πρότερόν ἐστι κατὰ φύσιν τὸ εὐθὺ τῆ περιφερεῖ, μᾶλλον δὲ ὅλως πάθος τι τῆς εὐθείας ἡ περιφερής; κάμπτεσθαι γὰρ λέγεται ὀρθόν, καὶ ὁ κύκλος γράφεται κέντρῳ καὶ διαστήματι· τοῦτο δέ ἐστιν εὐθείας τόπος, ὑφ' ἧς καὶ μετρεῖται· ὃ γὰρ περιέχον ἐκ τοῦ μέσου πανταχόθεν ἴσον ἀφέστηκε. Γεννᾶται δὲ καὶ κῶνος καὶ κύλινδρος ἀπ' εὐθυγράμμων· ὁ μὲν, τριγώνου περὶ μίαν πλευρὰν μένουσαν τῇ ἑτέρᾳ πλευρᾷ καὶ τῇ βάσει περιενεχθέντος· ὁ δὲ κύλινδρος, παραλληλογράμμου ταὐτὸ τοῦτο παθόντος. Ἔπι, τὸ μὲν ἀρχῆς ἐγγυτέρω τὸ ἔλαττον, ἐλαχίστη F δὲ πασῶν ἡ εὐθεῖα· τῆς γὰρ περιφεροῦς τὸ μὲν ἐντός ἐστι κοῖλον, τὸ ἐντός· τὸ δὲ κυρτὸν, τὸ ἐκτός. Ἔπι, τῶν σχημάτων οἱ ἀριθμοὶ πρότεροι· καὶ γὰρ ἡ μονὰς τοῦ στιγμῆς· ἔστι γὰρ ἡ στιγμὴ μονὰς ἐν θέσει καὶ μείων ἡ μονὰς τετράγωνός ἐστι·

E. 9. παραλληλογράμμων] Ita omnes libri, exceptis Ald. et Steph. f. Vulg. ubi eſt παρ' ἀλληλογράμμου.

F. 1. κοῖλον, τὸ ἐντός· τὸ δὲ κυρτὸν, τὸ ἐκτός] Sic Steph. vulgavit, ad ſententiam bene, ex Pol. Leonic. Schott. Anon. Nam Ald. Baſ. Xyl. P. κοῖλον· κυρτὸν δὲ τὸ ἐκτός. B. E. Venet. Voſſ. κοῖλον, τὸ δὲ κυρτὸν τὸ ἐκτός.

II. An quia ordine naturæ rectum circumferentiæ antecedit? aut potius circumferentia accidens quodpiam recti eſt omnino? flecti enim dicitur rectum, et circulus deſcribitur e centro, certa inter id et circumferentiam intercapedine, quæ rectam lineam capit, et ſui menſuram habet; undiquaque enim circumferentia a medio æque diſtat. Tum conus quoque et cylindrus a rectilineis propagantur: ille, ſi fixo latere uno trianguli, reliqua in orbem circum agantur: hic, ſi idem parallelogrammo contingat. Et quando principio id eſt propius, quod eſt minus: minima utique eſt omnium linearum recta, utpote ſimplex; cum in circumferente aliud ſit concavum, aliud convexum. Præterea numeri figuris ſunt priores, ſicut et unitas prior puncto: quod eſt unitas in poſitu conſiderata. At vero quævis unitas, triangulus eſt. Nam omnis triangulus

πᾶς γὰρ τρίγωνος ἀριθμὸς ὀκτάκις γενόμενος, καὶ μονάδα περιλαβὼν, γίνεται τετράγωνος· τοῦτο δὲ καὶ τῇ μονάδι συμβέβηκε· πρότερον οὖν τοῦ κύκλου τὸ τρίγωνον· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ εὐθεῖα τῆς περιφεροῦς. Ἔτι, τὸ στοιχεῖον εἰς ὐδὲν διαιρεῖται τῶν συνιστωμένων ἐξ αὐτοῦ, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰς τὸ στοιχεῖον ἡ διάλυσις· εἰ τοίνυν τὸ μὴ τρίγωνον εἰς 1004
οὐδὲν περιφερὲς διαλύεται, τὸ δὲ κύκλον εἰς τέτταρα τρίγωνα τέμνεσιν. αἱ δύο διάμετροι, πρότερον ἂν τῇ φύσει καὶ στοιχειωδέστερον εἴη τοῦ κυκλικοῦ τὸ εὐθύγραμμον. Ὅτι τοίνυν προηγούμενον μέν ἐστι τὸ εὐθύγραμμον, τὸ δὲ κυκλικόν, ὑπονοήσειε καὶ συμβεβηκὸς, αὐτὸς ὁ Πλάτων ὑπεδείξατο· τὴν γὰρ γῆν οὐκ κύβων συνεστάναι, ὧν ἕκαστον εὐθυγράμμοις περιέχεσιν ὑπιφάνειαι, σφαιροειδὲς αὐτῆς γεγονέναι τὸ σχῆμά φησι καὶ στρογγύλον. Ὥστε οὐδὲν ἔδει ποιεῖν τῶν περιφερῶν ἴδιον στοιχεῖον, εἰ καὶ τοῖς εὐθυγράμμοις πρὸς ἄλληλά πως συναρμοσθεῖσιν ὁ σχηματισμὸς οὗτος ὑπεμένεται πέφυκεν. B

numerus, ſi octies ſumtus unitatem adſciſcat, quadratum exhibet: eſtque hoc ei cum unitate commune. Prior ergo circulo eſt triangulus: ac proinde etiam recti circumferentem antecedit. Jam elementum nullum in ea dividitur, quæ ex ipſo ſunt compoſita; hæc in elementa reſolvuntur ſua. At triangulus non reſolvitur in ullam circumferentia comprehenſam figuram: circulum duæ diametri in quatuor dividunt triangulos: ergo prius eſt rectilineum circulo, magiſque elementi naturam habet. Sed et ipſe Plato oſtendit rectilineum eſſe priore loco, circulum ejus quaſi appendicem quandam et accidens. Ubi enim terram ex cubis conſtituit, quorum quivis rectilineis continetur ſuperficiebus, ait, corpus ejus globoſum fieri ac teres. Non itaque opus fuit peculiare elementum rotundis ponere: quando etiam certo modo inter ſe concinnata rectilinea hanc figuram præſtare poſſunt.

γ'. Ἔπι, εὐθεῖα μὲν ἢ τε μείζων ἢ τε μικροτέρα τὴν αὐτὴν εὐθύτητα διατηρεῖ, τὰς δὲ τῶν κύκλων περιφερείας, ἂν ὦσι μικρότεραι, καμπυλωτέρας καὶ σφιγξομένας τῇ κυρτότητι μᾶλλον ὁρῶμεν· ἂν δὲ μείζους, ἀνειμένας· ἰσάμενοι γὰρ τὴν κυρτὴν περιφέρειαν, οἱ μὲν κατὰ σημεῖον, οἱ δὲ κατὰ γραμμὴν ἄπτονται τῶν ὑποκειμένων ὀπιπέδων· ὥστε ὑπονοήσειεν ἄν τις εὐθείας κατὰ μικρὰ πολλὰς συμπεπτωκυίας τὴν περιφερῆ γραμμὴν ἀποτελεῖν.

δ'. Ὅρα δὲ μὴ τὰ σκαῦδα κυκλικῶν καὶ σφαιροειδῶν ὑδέν ἐστιν ἀπηκριβωμένον, ἀλλ' ἐκάστου τὸ θεωτάτου τῶν εὐθυγράμμων, ἢ μικρότητι τῶν μορίων, τῆς διαφορᾶς λανθανούσης, ὑπιφαίνεται τὸ στρογγύλον καὶ κυκλοειδὲς· ὅθεν οὐδὲ κινεῖται φύσει τῶν σκαῦδα σωμάτων ἐγκυκλίως οὐδέν, ἀλλ' ἐπ' εὐθείας ἅπαντα· τὸ δὲ ὅπως σφαιροειδές, οὐκ ἔστιν ἀληθὲς σώματος, ἀλλὰ τῆς ψυ-

B. 11. ἐκάστου] ἑκάστου B. E. Exempl. Turneb.

III. Adde, quod rectæ lineæ, ſive magnæ ſint ſive parvæ, eandem prorſus conſervant rectitudinem: circulorum circumferentiæ quanto ſunt minores, tanto magis curvatæ atque arctatæ ſunt: quanto majores, tanto laxiores. Inſiſtentes itaque in ſuperficie convexa, aliæ in puncto, aliæ in linea, attingunt ſubjectas planas ſuperficies: ut ſuſpicari non nemo poſſit, a rectis paulatim multis compoſitis circumferentem lineam abſolvi.

IV. Hoc etiam vide, ne eorum quæ in caduca ſunt natura circularium et globoſorum, fortaſſe nihil ſit ex omni parte ſuo reſpondens nomini: ſed inſiſtentia et extenſione rectilineorum, aut exiguitate particularum, latente diſcrimine, ut id quod non eſt, videatur rotundum atque teres. Itaque ergo caducorum corporum nullum circulari motu circumagitatur, ſed ad rectam omnia lineam. Vere autem globoſum eſſe, non eſt ſenſilis corporis, ſed Ani-

χῆς καὶ τῶν νῦ στοιχεῖον, οἷς καὶ τὴν κυκλοφορητικὴν κίνησιν, ὡς πεφυκυῖαν κατὰ φύσιν, ἀποδίδωσιν.

ΖΗΤΗΜΑ ε'.

Πῶς ποτε ἐν τῷ Φαίδρῳ λέγεται τὸ τὴν τοῦ πτεροῦ φύσιν, ὑφ' ἧς ἄνω τὸ ἐμβριθὲς ἀνάγεται, κεκοινωνηκέναι μάλιστα τοῦ θείου τὸ σῶμα τοῦ θεοῦ;

Πότερον, ὅτι περὶ ἔρωτος ὁ λόγος ἐστί; κάλλους δὲ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ὁ ἔρως, τὸ δὲ κάλλος ὁμοιότητι τῇ πρὸς τὰ θεῖα κινεῖ καὶ ἀναμιμνήσκει τὴν ψυχήν; Ἢ μᾶλλον, ὑθὲν περιεργαστέον, ἀλλ' ἁπλῶς ἀκουστέον ὅτι τὸ περὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς δυνάμεων πλειόνων ὐσῶν, ἡ D διαλογιστικὴ καὶ διανοητικὴ μάλιστα τοῦ θείου κεκοινώνηκεν, ἣν τὸ θεῖον καὶ οὐρανίων ἔφησεν; ἣν γὰρ ἄπο τόπου πτερὸν πεφυκόρευσεν, ὡς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ ταπεινοῦ καὶ θνητοῦ ἀναφέρουσαν.

ΖΗΤΗΜΑ ζ'.

α'. Πῶς ποτέ φησιν ὁ Πλάτων τὴν ἀνπερίσασιν τῆς

mæ et Mentis elementum: quibus etiam circularem revolutionem, ut naturæ convenientem eorum, adsignat.

QUÆSTIO VI.

Quomodo in Phædro dicitur naturam alæ, qua id quod grave est sursum evehitur, ex rebus corporeis unam maxime Dei participem esse?

An quia de amore sermo est? amor autem est pulchritudinis corpori inhærentis: pulchritudo autem similitudine rerum divinarum movet animum, eique eas in memoriam redigit. Aut potius, absque ulla curiosa interpretatione, verba simpliciter sunt accipienda: nempe quod multis animi facultatibus circa corpus occupatis, vis ratiocinandi et intelligendi maxime divinam participet naturam: quam ille vim divinarum ac cœlestium rerum capacem cum dixisset, non abs re alam appellavit, ut quæ Animam ab humilibus et caducis rebus sursum evehat.

QUÆSTIO VII.

I. Qua tandem ratione ait

κινήσεως, διὰ τὸ μηδαμοῦ κενὸν ὑπάρχειν, αἰτίαν εἶ τῶν περὶ τὰς ἰατρικὰς σικύας παθημάτων, ἢ τῶν περὶ τὴν κατάποσιν, καὶ τὰ ῥιπιζόμενα βάρη, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ῥεύματα, καὶ κεραυνούς, τήν τε φαρμαμιλίαν τοῦ ἥλεκτρα
E καὶ τὴν λίθον τὸν Ἡρακλειον ὁλκὴν, τάς τε τῶν φθόγγων συμφωνίας; Δόξει γὰρ ἀτόπως αἰτίαν πολλῶν καὶ ἀνομοίων γένεσιν ὑπάγειν παθῶν.

β'. Τὸ μὲν περὶ τὴν ἀναπνοὴν, ὡς γίνεται τῇ ἀντιπεριστάσει τοῦ ἀέρος, αὐτὸς ἱκανῶς ἀποδέδειχε· τὰ δὲ λοιπὰ πάντα φήσας θαυματουργεῖσθαί τε καὶ εἶ μηδὲν, σκιοειδεῖν τε αὐτὰ ζῶντα εἰς ἄλληλα, καὶ διαμάχεσθαι τοῖς τὰς αὐτῶν ἕδρας ἰόντα, τὴν καθ' ἕκαστον ἐξεργασίαν ἡμῖν ἀφῆκε.

F γ'. Πρῶτον μὲν οὖν τὸ περὶ τὴν σικύαν τοιοῦτόν ἐστιν· ὁ περιληφθεὶς ὑπ' αὐτῆς τοῖς τῇ σαρκὶ μὴ θερμότη-

E. 2. αἰτίαν—ὑπάγειν παθῶν] Forte corrigendum μία αἰτία—ὑπάγειν: vel μίαν—ὑπάγειν. Poſtremum, id eſt ὑπάγειν habet Xyl. Anon. T. V. ſed requiritur præterea μίαν.

E. 4. Τὸ μὲν γὰρ] Sic E. Baſ. Xyl. Pol. Leonic. Schott. P. Vulgo, Τὸν μὲν γάρ.

Plato, *Motus circumreſiſtentiam* (hoc enim nobis ſit antiperiſtaſis) *eo quod nuſquam quicquam ſit inane, cauſſam eſſe eorum quæ eveniunt medicorum cucurbitulis, glutitioni, onerum jactationi, aquarum fluxui, fulminibus, ſuccino et Herculeo lapidi res ad ſe trahentibus, et ſonorum conſonantiæ?* Videtur enim abſurde tam multorum tamque diverſorum effectuum una cauſſa adferri.

II. Nam quomodo ob circumreſiſtentiam aëris reſpiratio fiat, ipſe ſatis explicavit: reliqua omnia dicens, ut præſtigiatorum artificia magis ſpecie quam re mirabilia effici, nihilque eſſe, atque ipſa ſeſe invicem contrudere, et viciſſim impellendo ſuas ſedes petere, ſingula nobis explicanda reliquit.

III. Primum de cucurbitula res ita habet. Aër carni proximus ab ea cum calore comprehenſus et inflammatus,

τος ἀὴρ ἐκπυρωθείς, καὶ γενόμενος τοῦ τῆ χαλκῆ πόρων ἀραιότερος, ἐξέπεσεν οὐκ εἰς κενὴν χώραν, οὐ γὰρ ἔστιν, εἰς δὲ τὸ περιεστῶτα τὴν σικύαν ἔξωθεν ἀέρα, καὶ ἀκίνητον ἀπέωσεν· ὁ δὲ τὸν αὐτῆ· καὶ τοῦτο πάσχων ἀεὶ καὶ ἄγων ὁ ἔμπροσθεν ὑποχωρεῖ, τῆς κενεμβύτης γλιχόμενος χώρας, ἣν ὁ πρῶτος ἐξέλιπεν· οὕτω δὲ τῇ σαρκὶ περιπίπτων ἧς ἡ σικύα δέδραχε, καὶ ἀναζέων ἅμα συνεκθλίβει τὸ ὑγρὸν εἰς τὴν σικύαν. 1005

δ'. Ἡ δὲ κατάποσις γίνεται τὸν αὐτὸν τρόπον. Αἱ γὰρ περὶ τὸ στόμα καὶ τὸ στόμαχον κοιλότητες, ἀέρος ἀεὶ πλήρεις εἰσίν· ὅταν οὖν ἐμπιεσθῇ τὸ σιτίον ὑπὸ τῆς γλώττης, ἅμα καὶ τῶν παρισθμίων συνταθέντων, ἐκθλίβόμενος ὁ ἀὴρ πρὸς τὸν ὄφανὸν, ἔχεται τῆ ὑποχωροῦντος, καὶ συνεπωθεῖ τὸ σιτίον.

F. 7. ἄγων] Corrigo, ἀρῶν. Proxime excidiſſe quid arbitror, ita reſtituendum —ὁ ἔμπροσθεν ὑποχωρεῖ, ὁ δ' ὄπισθεν ἐπιχωρεῖ τῆς κενεμύτης γλιχ—.

A. 2. ἀναζέων] Sic dedi quia omnes libri habent; exceptis Ald. et Steph. in quibus eſt ἀναξέων, quod ipſum non caret ſpecie. Suſpicor tamen Auctorem ſcripſiſſe—τῇ σαρκὶ περιπίπτων, ἧς ἡ σικύα δέδραχε, ἀναξεσταμένη, συνεκθλίβει τ. ὑ. ἐ. τ. σ.

A. 8. πρὸς τὸν ὀφανὸν] Sic Steph. et, ut videtur, Cod. Venet. ex quo nil varietatis notatum: reliqui omnes πρὸς τὸ εἴκον: unde natum, in Variis Lect. ad calcem Græco-Latinæ, πρὸς τὸν οἶκον. Credo utrumque ex veriore lectione ortum, quarum alterutram recipiendam: ὀφανὸν falſum, ex recto διάδυσιν· τὸ εἴκον ex τὸν ἐκτός. Res concipienda ex ratione ἀντιπεριστάσεως.

rariorque quam ſint æris meatus redditus, excidit non in vacuum ſpatium (quod nullum eſt) ſed in eum aërem qui foris ambit cucurbitulam, eumque impellit: is ante ſe ſitum: atque ita ſemper aërem aër impellit cedentem, appetens ſuccedere in locum vacuatum prioris ceſſione. Sic autem aër accidens ad carnem a cucurbitula comprehenſam, atque efferveſcens, ſimul humorem in cucurbitulam elidit.

IV. Eadem eſt deglutiendi ratio. Cavitates enim quæ circa os ſunt et ſtomachum, aëris ſunt plenæ: cum ergo cibus in eas deprimitur a lingua ſimul, et tonſillis intentis, eliſus aër cedentem inſequitur, unaque cibum detrudit.

ε'. Τὰ δὲ ῥιπίσματα βάρη τὸν ἀέρα φέρει μὴ πληγῆς ἀκπεσόντα, καὶ διάσησιν· ὁ δὲ περιῤῥέων ὀπίσω, τῇ φύσιν ἔχειν ἀεὶ τὴν ἐρημωμένην χώραν διώκειν καὶ ἀναπληροῦν, συνέπεται τῷ ἀφιεμένῳ, τὴν κίνησιν συνεπιτείνων.

B ς'. Αἱ δὲ τῶν κεραυνῶν πλάσεις, καὶ αὐταὶ ῥίψεσιν ἐοίκασιν. Ἐκπηδᾷ γὰρ ὑπὸ πληγῆς ὁ τῷ νέφει γενόμενος τὸ πυρῶδες εἰς τὸν ἀέρα· κἀκεῖνος ἀντιῤῥαγεὶς ὑποχωρεῖ, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸ συμπίπτων ἄνωθεν, ἐξωθεῖ κάτω τῇ φύσιν ἀποδιαζόμενος τὸν κεραυνόν.

ζ'. Τὸ δὲ ἤλεκτρον οὐδὲν ἕλκει τῶν προσκειμένων, ὥσπερ οὐδ' ἡ σιδηρῖτις λίθος, οὐδὲ προσπηδᾷ τι τούτοις ἀφ' ἑαυτῆς τὸ πλησίον· ἀλλ' ἡ μὲν λίθος τινὰς ἀπορροίας ἐξίησιν ἐμβριθεῖς καὶ πνευματώδεις, αἷς ὁ συνεχὴς ἀναπαλλόμενος ἀὴρ ὠθεῖ τὸν πρὸ αὐτῆς· κἀκεῖνος ὁ κύκλῳ περιών, καὶ ὑποσοφῶν αὖθις ὅτι τὴν κενωμένην χώραν,

B. 9. ἐμβριθεῖς] ἐκβριθεῖς Steph. retinuit ex Ald. consentiunt Bas. Xyl. reliqui unde nil varietatis allatum. Receptam lectionem B. E. Voss. Anon P. Exempl. Turneb. habent, et verterunt Amiot. et Xyl.

V. Pondera autem jactata aërem scindunt, cum ictu incidentia, ac dissipant: is autem retro circumfluens, eo quod ejus natura est hæc ut vacuatum sequatur impleatque locum, subinde impulsum insequitur, motumque accelerat.

VI. Fulminum autem casus ipsi quoque similes sunt jactationi. Ab ictu enim, qui in nube fit, ignea materia explosa in aërem exsilit, isque contra ruptus cedit, ac rursum in sese concidens desuper, vi deorsum et contra naturam fulmen deprimit.

VII. Electrum vero nihil eorum attrahit quæ ei apposita sunt, ut neque Herculeus lapis, neque quicquam ad ea sponte sua adsilit. Sed lapis hic halitus emittit graves, quibus continens aër impulsus, eum qui ante se est trudit, isque in orbem agitatus, ac ad vacuatum revertens lo-

ἀποδιάζει καὶ συνεφέλκεται τὸ σίδηρον. Τὸ δὲ ἤλεκτρον C
ἔχει μὲν τι φλογοειδὲς ἢ πνευματικόν, ἐκβάλλει δὲ τοῦτο
τρίψει τὴν ἐπιφανείας, τῶν πόρων ἀναστομωθέντων· τὸ δὲ
ταυτὸ μὲν ἐκπεσὸν ποιεῖ τῷ τὴν σιδηρίτιδος, ἐφέλκεται δὲ τὰ
πλησίον τὰ κυφόταθ καὶ ξηρόταθ καὶ λεπτότητα καὶ
ἀσθένειαν· ὁ γὰρ ἔστιν ἰσχυρὸν, οὐδ' ἔχει βάρος, οὐδὲ ῥύ-
μιν πλῆθος ἀέρος ἐξώσαι δυναμένην, ᾧ τῶν μειζόνων,
ὥσπερ ἡ σιδηρῖτις, ἐπικρατήσει. Πῶς οὖν ὅτε λίθον ὅτε
ξύλον ὁ ἀὴρ, ἀλλὰ τὸν σίδηρον μόνον ὠθεῖ, καὶ προσγέλλει
πρὸς τὸν λίθον; Αὕτη δ' ἔστι μὲν ἀπορία κοινὴ πρός
τε τὸν ὁλκὴν τοῦ λίθου, καὶ τὸν φορὰν τοῦ σιδήρου τῶν D
σύμπηξιν οἰομένους γίνεσθαι τῶν σωμάτων. Ὁ σίδηρος ὅτε
ἄγαν ἀραιός ἐστιν ὡς ξύλον, ὅτε ἄγαν πυκνὸς, ὡς χρυσὸς,
ἢ λίθος, ἀλλὰ ἔχει πόρους καὶ οἴμας καὶ τραχύτητας διὰ

C. 10. πρὸς τὸν λίθον] Legendum πρὸς τὸν λίθον.

D. 2. τῶν σωμάτων. Ὁ σίδηρος] Post σωμάτων lacuna est in B. E. lacunæ loco in Voss. est ἰλυσπᾶν. Ergo quid excidisse, quanquam sententia nil requirere videatur.

D. 4. οἶμας] Hoc omnes habent libri, excepto uno Pol. οἶμους, quod Steph. recepit.

cum, vi una trahit ferrum. Electro quippiam inest flammeum aut spirabile: atque hoc attritione superficiei recluſis meatibus emissum, idem agit quod magnes: trahit quippe secum proximorum corporum leviſſima atque ſicciſſima, ob tenuitatem et imbecillitatem: non enim ita validum est, neque gravitate impetuve præditum, quo multum aëris impellere, et majoribus, magnetis in morem, vim facere poſſit. Cur vero neque lapidem aër, neque lignum, ſed ferrum modo ad Herculeum promovet lapidem? hæc enim est quæstio communis et horum qui tractione lapidis, et eorum qui incitatione ferri exiſtimant iſtorum corporum fieri coïtionem. Ferrum neque adeo rarum est ut lignum, neque ita ſolidum omnino ut aurum vel lapis: ſed meatus habet quoſdam et tranſitus atque aſperitates, quæ ob in-

τὰς ἀναμαλίας τῷ ἀέρι συμμέτρους· ὥστε μήτε ἀπολισθαίνειν, ἀλλὰ ἕδραις ποσὶν ἐνιζόμενον καὶ ἀντερείσεσι περιπλοκαῖς σύμμετρον ἔχουσαις, ὡς ἂν ἐμπέσῃ πρὸς τὸν λίθον φερόμενος ἀποδιάζεσθαι καὶ προσωθεῖν τὸν σίδηρον. Τούτων μὲν οὖν τοιοῦτός τις ἂν εἴη λόγος.

ιη'. Ἡ δὲ τῆ ὅτι γῆς ὑδάτων ῥύσις, οὐχ ὁμοίως εὐσύ-
Ε σπορον ἔχει τὴν τοῦ ἀντιπεριώσεως τρόπον. Ἀλλὰ χρὴ καλαμανθάνειν τὰ λιμναῖα τῶν ὑδάτων ἀτρεμοῦντα καὶ μένοντα, τῷ περιεχύσθαι καὶ συναγαγεῖν πανταχόθεν αὐτοῖς ἀκίνητον ἀέρα, μηδαμοῦ κενὸν ποιοῦντα χώραν. Τὸ γοῦν ὑπιὸν ὕδωρ ἔν τε ταῖς λίμναις καὶ ἐν τοῖς πελάγεσι, δυνεῖται καὶ κυμαίνει, τοῦ ἀέρος σάλον λαμβάνοντος· ἔπεται γὰρ εὐθὺς μεθισαμένῳ καὶ συναποῤῥεῖ διὰ τὴν ἀναμαλίαν· ἡ γὰρ κάτω πλημμὴ τὴν κοιλότητα ποιεῖ τοῦ κύματος· ἡ δὲ ἄνω τὸ ὄγκον, ἄχρις οὗ καθασῇ καὶ παύσηται

E. 3. τῷ περιεχύσθαι] Forte, τῷ περιεχώσθαι: itaque verti.

æqualitatem aëri proportione reſpondent: quibus efficitur ut non elabatur aër, ſed ſedibus quibuſdam receptus, et a ferro moderate reluctante comprehenſus, cum in id ad lapidem revertens incidiſſet, una ſecum rapiat atque perferat. Atque horum quidem hæc fere eſt ratio.

VIII. Modus autem quo aquæ per terram fluentes contra aërem circumagunt, non perinde eſt evidens. Sed animadvertendum eſt lacuum ac paludum aquas immotas manere: quod quaſi aggeribus incluſæ ſunt, et ſibi undiquaque colligunt aërem immobilem, qui nuſquam vacuum præbeat locum. Itaque ergo, quæ in ſuperficie eſt aqua lacuum et marium, turbatur atque fluctuat aëre exagitato: ſequitur enim ſtatim, eo locum mutante, atque ob inæqualitatem una defluit. Nam ictus qui inferne accidit, cavitatem fluctus efficit, qui ſuperne, tumorem; donec conſidat et conquieſcat humor, ejus ulteriorem motum

ἡ περιεχόσης τὰ ὑγρὰ χώρας ἰσαμούσης. Αἱ ῥύσεις οὖν τῶν φερομένων ἀεὶ τὰ ὑποχωροῦντα τοῦ ἀέρος διώκουσι, τοῖς δὲ ἀντιπεριωθουμένοις ἐλαυνόμεναι, τὸ ἐνδελεχὲς καὶ F ἀλώφητον ἔχουσι. Διὸ καὶ φέρονται θᾶττον οἱ ποταμοὶ πληθύνοντες· ὅταν δὲ ὀλίγον ἢ κοῖλον, ἵενται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ ἀσθενείας, οὐχ ὑπείκοντος τοῦ ἀέρος, οὐδὲ πολλοῦ ἀντιπερίστασιν λαμβάνοντος. Οὕτω δὲ καὶ τὰ πηγαῖα τῶν ὑδάτων ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀναφέρεσθαι, τοῦ θύραθεν ἀέρος εἰς τὰς κενεμβύας οὐ βάθει χώρας ὑποφερομένου, καὶ πάλιν θύραζε τὸ ὕδωρ ἐκπέμποντος. Οἴκου δὲ βαθυσκίου 1006 καὶ περιέχοντος ἀέρα νηνεμον, ὕδατι ῥανθὲν ἔδαφος πνεῦμα ποιεῖ καὶ ἄνεμον, μεθισαμένου τοῦ ἀέρος ἐξ ἕδρας παρεμπίπτοντι τῷ ὑγρῷ, καὶ πληγὰς λαμβάνοντος. Οὕτως

E. 10. ἰσαμούσης] Forte legendum *ἐνισαμούσης impediente*: itaque verſionem correxi.

F. 3. ἴσται] Haud ſcio an corrigendum ſit *ἀνίσται*, vel *ἴσαται*.

F. 7. κενεμβύας] Ita B. E. Venet. Voſſ. T. P. et verterunt Amiot. et Xyl. Ceteri omnes *κενεμβάτας*.

A. 2. *νήπεμον*] Non dubitavi, ſine libris, corrigere vulgatum ἢ *νήπεμον*, quam Steph. ex corrupta lectione Pol. Leonic. Schott. Anon. ἢ *νήμενον* confecit; recte quidem, modo ἢ abjeciſſet, quod eſt librarii notantis variam lectionem. Ald. Baſ. Xyl. B. E. Voſſ. ἢ *ἄνεμον*. Venet. nil adfert diverſitatis a Stephaniana lectione.

impediente loco ipſo cui incluſus eſt humor. Fluxus ergo aquarum, quæ ita feruntur ut ſubinde cedentem aërem inſequantur, viciſſimque ab impulſu adverſo circumactis impellantur, abſque fine continuantur. Atque hæc eſt cauſſa, quod fluvii, aucti aquis, celerius currunt: iidem tenues et cavo alveo tardius meant ob imbecillitatem, non cedente aëre, neque magnam circumreſiſtentiam percipiente. Sic et fontium aquas neceſſe eſt effluere, aëre extrinſecus in loca vacuata ſuccedente in profundum, rurſumque aquam foras ejiciente. In domo enim opaca et aërem quietum continente, ſolum aqua conſperſum edit ſpiritum aut ventum; quod humori incidenti ictumque afferenti aër e ſuis ſedibus cedit. Ita natura comparatum eſt, ut mutuo

ἐξωθεῖσθαί τε ὑπ' ἀλλήλων ἢ ἀνθυπείκειν ἀλλήλοις πέφυκεν· οὐκ ὄσης κενότητος, ἐν ᾗ φάτνῃ ἰδρυμένη, οὐ μεθίξει τῆς φατνίου μεταβολῆς.

Θ'. Καὶ μὴν τὰ περὶ τὴν συμφωνίας αὐτὸς εἴρηκεν, ὃν τρόπον ὁμοιοῦσι τὰς φθόγγους. Ὀξὺς μὲν γὰρ ὁ ταχὺς γίνεται, βαρὺς δὲ ὁ βραδύς· διὸ καὶ πορρωτέρω κινεῖσι τὰ ἀκούσματα οἱ ὀξεῖς· ὅταν δὲ τούτοις ἤδη μαραινομένοις καὶ
B ἀπολήγουσιν οἱ βαρεῖς ἐπιβάλωσιν ἀρχόμενοι, τὸ κεκραδὲν αὐτοῖς δι' ὁμοιοπάθειαν, ἡδονὴν τῇ ἀκοῇ παρέχει ἡ συμφωνία κηλοῦσιν. Ὅτι δὲ τούτων ὄργανον ὁ ἀήρ ἐστι, ῥᾴδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν προειρημένων. Ἔστι γὰρ ἡ φωνὴ πληγὴ τοῦ ἀκουσθέντος δι' ὅλου ἐπὶ ἄκρους· πλήττει γὰρ πληγεὶς ὁ ἀὴρ ὑπὸ τοῦ κινήσαντος, ἂν μὲν ἢ σφοδρὸν, ὀξέως, ἂν δ' ἀμβλὺ, μαλακώτερον· ὡς δὴ σφόδρα καὶ συντόνως πληγεὶς προσμίγνυσι τῇ ἀκοῇ πρότερος, εἶτα περιὼν πάλιν καὶ καταλαμβάνων τὸν βραδύτερον, συνέπεται καὶ συμπαραπέμπει τὴν ἀκοήν.

A. 6. ἰδρυσθὲν] Ita B. E. Voſſ. P. Vulgo, ἱδρυθέν.

ſe pellant, viciſſimque cedant aër et aqua; quod nullum eſt vacuum in quo alterum ſubſiſtens ab altero non moveatur.

IX. De conſonantia ipſe modum aperuit, quo ſoni concinunt. Sonus enim celer, fit acutus, tardus autem gravis. Itaque enim ſenſum citius movent acuti ſoni: quibus jam evaneſcentibus, ubi ſuperveniunt graves, quod ex iis ob ſimilem affectionem contemperatur, id voluptatem auditui adfert, quæ *concentus* dicitur. Facile autem ex iis quæ ante dicta ſunt intelligitur, horum inſtrumentum eſſe aërem. Quippe vox eſt ictus ſentientis per aures ab aëre illatus: icit enim aër a movente re ictus: quod movens, ſi vehemens fuit, acute icit; ſi languidum, molliuſcule: et quidem aër cum vehementia et contentione ictus, ad aures celerius accidit: deinde circumiens et aſſumens tardiorem, aſſequitur et comitatur ſenſum.

ΖΗΤΗΜΑ Η'.

α'. Πῶς λέγει τὰς ψυχὰς ὁ Τίμαιος εἰς τε γῆν καὶ σελήνην, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὄργανα χρόνου ἀπαρτίας;

Πότερον ἵνα κινῇ τὴν γῆν, ὥσπερ ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ τοὺς πέντε πλανήτας, οὓς ὀργανα χρόνου καλεῖ τὰς τροπὰς ἀποτελοῦντα; καὶ ἔδει τὴν γῆν εἱλουμένην περὶ τὸν διὰ πάντων πόλον τεταμένον, μὴ μεμηχανῆσθαι συνεχομένην καὶ μένουσαν, ἀλλὰ τρεφομένην καὶ ἀνειλημμένην νοεῖν; ὡς ὕστερον Ἀρίσταρχος καὶ Σέλευκος ἀπεδείκνυσαν· ὁ μὲν, ὑποτιθέμενος μόνον· ὁ δὲ Σέλευκος, καὶ ἀποφαίνόμενος. Θεόφραστος δὲ καὶ προσιστορεῖ τῷ Πλάτωνι πρεσβυτέρῳ γενομένῳ μεταμελεῖν ὡς οὐ προσῆκουσαν ἀποδοῦναι τῇ γῇ τὴν μέσην χώραν τοῦ παντός.

β'. Ἡ τούτοις μὲν ἀντίκειται πολλὰ τοῖς ὁμολογου-D

C. 5. εἱλουμένην] Proba et antiqua lectio in Platone, quanquam edita ejus exempla habent εἰλυμένην, ut hoc loco Voſſ. nec multum diverſe margo B. εἰλλυμένην. Omnes reliqui libri receptam obtinent. Vid. D. Ruhnken. ad Tim. Lex. Plat. Voc. Γῆν ἰλλόμενον.

C. 6. τεταμένον] Controverſa quidem, tamen certior lectio: quam in hoc loco unus præbuit Voſſ. reliqui omnes τεταγμένον, ut multi Platonis libri.

QUÆSTIO VIII.

I. Quomodo ait Timæus animas in Terram, Lunam, et quæ alia ſunt inſtrumenta temporis diſperſas eſſe?

An hoc modo moveri ſtatuebat Terram quo Solem, Lunam, et quinque Planetas, quos converſionum cauſſa appellat *inſtrumenta temporis?* et oportuit Terram devinctam circa axem Univerſi, non ita fabricatam intelligi, ut uno contenta loco maneret, ſed quæ converteretur et circumageretur? ut poſtmodo Ariſtarchus et Seleucus oſtenderunt: ſane hoc ille ita ut poneret tantum, hic etiam pronuncians. Theophraſtus porro etiam id narrat, Platonem jam natu grandem pœnitentia fuiſſe ductum, quod Terram in medio Univerſi non ſuo loco collocaviſſet.

II. An vero his repugnant multæ aliæ haud dubie probatæ Platoni ſententiæ?

μθύως ἀρεσκόντων τῷ ἀνδρί· μεταγραπτέον δὲ τὸ Χρόνου, Χρόνῳ, λαμβάνοντα ἀντὶ τῆ γενικῆς τῇ δοτικὴν, καὶ δεκτέον, ὄργανα μὴ τὰς ἀστέρας, ἀλλὰ τὰ σώματα τῶν ζώων λέγεσθαι· καθάπερ Ἀριστοτέλης ὡρίσατο τὴν ψυχὴν ἐντελέχειαν σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. Ὥστε τοιοῦτον εἶναι τὸν λόγον· "αἱ ψυχαὶ εἰς τὰ "προσήκοντα ὀργανικὰ σώματα ἐν χρόνῳ καταστάθη-"σαν." Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολλὴ τῆ δόξαι βίᾳ· ὁ γὰρ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ὄργανα χρόνου τὰς ἀστέρας εἴρηκεν, ὅπου καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν εἰς διορισμὸν καὶ φυλακὴν ἀριθμῶν χρόνου γεγονέναι φησὶ μετὰ τῶν ἄλλων πλανητῶν.

γ'. Ἄριστον οὖν τὴν γῆν ὄργανον ἀχθεῖν χρόνου, μὴ κινουμένην, ὥσπερ τὰς ἀστέρας, ἀλλὰ τῷ περὶ αὐτὴν μένουσαν ἀεὶ παρέχειν ἐκείνοις φερομένοις ἀνατολὰς καὶ δύσεις, ἀφ' ὧν τὰ πρῶτα μέτρα τῶν χρόνων ἡμέραι καὶ νύκτες ὁρίζονται· διὸ καὶ φύλακα καὶ δημιουργὸν αὐτὴν ἀτρεκῆ

E. 3. περὶ αὐτὸν] Ita ex P. et ſæpe reſtituendum vel tacentibus libris. Vulgo, περὶ αὐτήν.

Mutata igitur ſcriptura, dativus χρόνῳ pro genitivo χρόνου legendus videtur; ut intelligas non ſidera, ſed animalium corpora appellari inſtrumenta: quo modo Ariſtoteles Animam definivit *actum corporis naturalis inſtrumentis præditi ac facultate vitæ*. Talis ergo fuerit ſententia: *Animæ in congruentia ipſis et inſtrumentis prædita corpora in tempore ſunt diſperſæ*. Sed et hæc aliena eſt opinio. Non enim ſemel, ſed ſæpius, ſtellas *inſtrumenta temporis* appellavit: quando etiam ipſum Solem ait cum reliquis errantibus ſtellis factum ad definiendos et cuſtodiendos temporis numeros.

III. Optimum igitur fuerit ſic accipere, dici Terram *inſtrumentum temporis*, non quæ itidem ut ſtellæ moveatur, ſed quod ſuo ipſa ſemper in loco manens, iis motu cuique ſuo citatis ortuum et occaſuum cauſſa ſit: quibus primæ temporum menſuræ dies et nox definiuntur. Itaque

νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιητήν. Καὶ γὰρ οἱ τῶν ὡρολογίων γνώμονες οὐ συμμεθιστάμενοι ταῖς σκιαῖς, ἀλλὰ ἑστῶτες, F ὄργανα καὶ χρόνου μέτρα γεγόνασι, μιμούμενοι τῆς γῆς τὸ ὑπιππευθοῦν τῷ ἡλίῳ ποιεῖ αὐτὴν ὑποφερομένῳ, καθάπερ εἶπεν Ἐμπεδοκλῆς,

Νύκτα δὲ γαῖα τίθησιν, ὑφισαμένη φαέεσσι.

Τοῦτο μὲν οὖν τοιαύτην ἔχει τὴν ἐξήγησιν.

δ'. Ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἄν τις ὑπόδοιτο, μὴ πρὸς τὸ εἰκὸς ὁ ἥλιος καὶ ἀτόπως λέγηται μετὰ τῆς σελήνης καὶ τῶν πλανήτων εἰς διορισμὸν χρόνου γεγονέναι. Καὶ γὰρ ἄλλως μέγα τοῦ ἡλίου τὸ ἀξίωμα· καὶ ὑπ' αὐτοῦ Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ βασιλεὺς ἀνηγόρευται παντὸς τοῦ αἰσθητοῦ καὶ κύριος, ὥσπερ τοῦ νοητοῦ τὸ ἀγαθόν· ἐκείνου γὰρ ἔκγονος 1007 λέγεται, παρέχων τοῖς ὁρατοῖς μετὰ τοῦ φαίνεσθαι τὸ γίνεσθαι, καθάπερ ἀπ' ἐκείνου τὸ εἶναι καὶ τὸ γινώσκεσθαι τοῖς νοητοῖς ὑπάρχει. Τὸν δὴ τοιαύτην φύσιν ἔχοντα καὶ δύναμιν τηλικαύτην θεὸν, ὄργανον χρόνου γεγονέναι καὶ μέτρον

cuſtodem eam, et veracem noctis dieique artificem dixit. Etenim horologiorum quoque gnomones non quia una cum umbris locum mutent, ſed quia ſuo in loco perſiſtant, inſtrumenta ſunt dimetiendi temporis: eoque terram imitantur, quæ Solis infra ipſam delati lumen intercipit, ſicut ait Empedocles,

Noctem terra facit, dum lucem intercipit almam.

Hoc ergo hanc habet expoſitionem.

IV. Id vero magis etiam ſuſpicetur non nemo dictum eſſe præter probabilitatem, atque adeo abſurde, Solem et Lunam ac Planetas factos eſſe ad diſtinctionem temporis. Nam cum alias magna eſt Solis dignitas, tum ab ipſo Platone in Republica vocatur *rex dominuſque omnis ſenſilis naturæ*, ſicut Bonum naturæ intelligibilis: nam Boni ſoboles dicitur, adſpectabilibus rebus hoc dans ut et ſint et conſpiciantur: ſicut res intelligibiles id a Bono habent, ut ſint et cognoſcantur. Eum igitur Deum, tali natura tantaque potentia, inſtrumentum

ὑπαρχὰς τ᾽ ἀφ᾽ ἁλλήλας βραδυτῆτι καὶ τάχει τ᾽ ὀκτὼ σφαιρῶν ἀφορίας, ἃ πάνυ δοκεῖ ἁρεπῶδες οὐδὲ ἄλλως εὔλογον εἶναι. Ῥητέον οὖν, τὰς ὑπὸ τούτων παρατιθεμένας δι᾽ ἄγνοιαν οἴεσθαι τὸ χρόνον μέτρον εἶναι κινήσεως καὶ ἀριθμὸν κατὰ πρότερον καὶ ὕστερον, ὡς Ἀριστότελης
B εἶπεν· ἢ τὸ ὂν κινήσει ποσόν, ὡς Σπεύσιππος· ἢ διάστημα κινήσεως, ἄλλο δὲ οὐδέν, ὡς ἔνιοι τῶν Στωϊκῶν· ἀπὸ συμβεβηκότος ὁριζόμενοι, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν οὐ σωζοῦντες· ἣν ὅ, τε Πίνδαρος ἔοικεν οὐ φαύλως ὑπονοῶν, εἰπεῖν,

Ἅνα τῶν πάντων ὑπερβάλλοντα χρόνον μακάρων·

ὅ, τε Πυθαγόρας, ἐρωτηθεὶς τί χρόνος ἐστί, τὴν τοῦ ὅλου ψυχὴν εἰπεῖν. Οὐ γὰρ πάθος οὐδὲ συμβεβηκός ἧς ἔτυχε κινήσεως ὁ χρόνος ἐστὶν, αἰτία δὲ ἡ δύναμις καὶ ἀρχὴ τοῦ πάντα συνεχέσης τὰ γινόμενα συμμετρίας καὶ τάξεως,

B. 7. τὴν τοῦ οὐρανοῦ ψυχὴν] Non ſatis certæ lectio auctoritatis, quam ab Amioto et Turnebo recepiſſe videtur Steph. Omnes alii libri habent τὴν τόδε ψυχήν.

temporis, ac conſpicuam menſuram diſcriminis, quod ratione tarditatis ac celeritatis octo orbibus inter ſe intercedit, non admodum dictu decorum ac probabile videtur. Reſpondendum eſt, eos, qui his rationibus turbantur, ignoratione labi, quod putant tempus *menſuram* eſſe *motus*, et *numerum ſecundum prius ac poſterius*, ut Ariſtoteles dixit: aut *quantitatem in motu*, ut Speuſippus: aut *intervallum motus*, aliud nihil, ut Stoicorum nonnulli: ab accidente ſcilicet rem definientes, naturam autem ejus et vim non perſpicientes. Quam quidem Pindarus non inepte videtur intellectam protuliſſe his verbis:

Ad tempus, quod omnibus præſiat cœlitibus.

Pythagoras quoque interrogatus quid eſſet tempus, *animam Univerſi* reſpondit. Non enim affectio aut accidens cujuſvis motionis eſt tempus; ſed cauſſa, vis, et principium omnia orta continentis concinnitatis atque ordinis, quo

ἦν ἡ τοῦ ὅλου φύσις ἔμψυχος ἔσα κινεῖται· μᾶλλον δὲ κίνησις ἔσα ἡ τάξις αὕτη καὶ συμμετρία, χρόνος καλεῖται· πάντα γὰρ δι' ἀλόφου βαίνων κελεύθου τὴν C τὰ θνητὰ ἄγει· ἡ γὰρ ἡ ψυχῆς ἐσία, τὴν τοῦ παλαμαίου, ἀριθμὸς ἦν αὐτὸς ἑαυτὸν κινῶν. Διὸ δὴ καὶ Πλάτων ἔφη χρόνον ἅμα μετ' οὐρανοῦ γεγονέναι, κίνησιν δὲ καὶ πρὸ τοῦ οὐρανοῦ γενέσεως. Χρόνος δὲ οὐκ ἦν· οὐδὲ γὰρ τάξις, οὐδὲ μέτρον οὐδέν, οὐδὲ διορισμός, ἀλλὰ κίνησις ἀόριστος, ὥσπερ ἄμορφος ὕλη χρόνου καὶ ἀσχημάτιστος· ὑπαλύσασα δ' ἐν χρόᾳ καὶ καταβαλοῦσα, τὴν μὲν ὕλην σχήμασι, τὴν δὲ κίνησιν περιόδοις, τὴν μὲν κόσμον ἅμα, τὴν δὲ χρόνον ἐποίησεν. Εἰκόνες δὲ εἰσιν ἄμφω τοῦ θεοῦ, τὸ μὲν οὐσίας ὁ κόσμος, τὸ δὲ ἀϊδιότητος ὁ χρόνος ᾧ κινήσῃ, καθάπερ ἐν γενέσῃ θεὸς ὁ κόσμος. Ὅθεν ὁμοῦ γεγονότας φησὶν ὁμοῦ καὶ λυθήσεσθαι πάλιν, ἂν τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ λύσις. Οὐ D

C. 7. ὕλη χρόνου—καταβαλοῦσα] Locus, ſi quis alius, fœde corruptus. Primo, delendum χρόνου. Tum monſtrum lectionis ὑπαλύσασα δ' ἐν χρόᾳ quomodo expurgem neſcio, niſi forte legendo ὑπακολουθήσασα δὲ συμμετρίᾳ. Poſtremum in καταλαβοῦσα mutandum res ipſa indicat.

D. 1. οὐ γὰρ οἷόν τε] Addendum εἶναι.

natura Univerſi movetur, animata ea: aut potius ipſa cum ſit motus et ordo, ac concinnitas, tempus dicitur: omnia enim mortalia juſte temperat, viam abſque ſtrepitu ambulans ſuam. Etenim anima ſecundum antiquos *numerus* eſt *ſeipſum movens*: itaque etiam Plato ait tempus una cum cœlo exſtitiſſe, motum ante cœli ortum fuiſſe, tempus non item: neque enim ordo tum erat, neque menſura, neque definitio, ſed motus infinitus, tanquam informis et rudis materia temporis: quæ motio cum deinde figuris materiam, motum converſionibus ſeu circuitionibus informaſſet, ex altero mundum, ex altero tempus fecit. Haud injuria autem ambo hæc Deo tribuuntur: ſubſtantiæ mundus, æternitati tempus in motu, ſicut in ortu mundus eſt Deus. Itaque ſimul orta cœlum et motum ſimul ait deſitura, ſiquidem eis interitus accidat. Fi-

γὰρ οἷόν τε χωρὶς χρόνου τὸ γενητὸν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ νοητὸν, αἰῶνος· εἰ μέλλει τὸ μὲν ἀεὶ μένειν, τὸ δὲ μηδέποτε ἀπολύεσθαι γινόμενον. Οὕτως οὖν ἀναγκαίως πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔχων συμπλοκὴν καὶ συναρμογὴν ὁ χρόνος, οὐχ ἁπλῶς ἐστὶ κίνησις, ἀλλ', ὥσπερ εἴρηται, κίνησις ἐν τάξει· μέτρου ἐχόμενη καὶ πέρατα καὶ περιόδους· ὧν ὁ ἥλιος ὑπισάτης ὢν καὶ σκοπὸς, ὁρίζειν καὶ βραβεύειν καὶ ἀναδεικνύναι καὶ ἀναφαίνειν μεταβολὰς καὶ "ὥρας, αἳ πάντα φέρουσι," καθ' Ε Ἡράκλειτον, οὐδὲ φαύλων οὐδὲ μικρῶν, ἀλλὰ τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων τῷ ἡγεμόνι καὶ θεῷτῳ θεῷ γίνεται συνεργός.

ΖΗΤΗΜΑ Θ'.

α'. Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων ἐν Πολιτείᾳ Πλάτωνος τὴν τοῦ λογικοῦ καὶ θυμοειδοῦς καὶ ἐπιθυμητικοῦ συμφωνίαν ἁρμονίᾳ μέσης καὶ ὑπάτης καὶ νήτης εἰκάσαντος

D. 3. τὸ μὲν ἀεὶ] μὲν adjeci ex Jannot.
D. 5. οὐχ ἁπλῶς ἐστὶ] ἐστὶ addidi ex Voſſ.

eri enim non poteſt, ut quod ortum eſt abſque tempore ſit, ut neque intelligibile eſſe poteſt ſine æternitate: quando id ſemper manere debet, illud ortum nunquam diſſolvi. Adeo itaque neceſſariam cum cœlo habet complexionem et compagem tempus, non ſimpliciter motus eſt, ſed, ut diximus, motus ordinatus, menſura ſua, finibus, et revolutionibus contentus. Quibus præfectus Sol cum ſit, eorumque inſpector; ut definiat, temperet, producatque in lucem mutationes et diſcrimina *temporum*, *quæ*, ut Heraclitus dicebat, *omnia ferunt*; non vilibus aut exilibus, ſed maximis ac præcipuis ſummamque continentibus in rebus principi ac primo Deo operam navat.

QUÆSTIO IX.

I. Cum Plato in Republica de animæ facultatibus diſſerens, conſonantiam Rationis, Iracundiæ, et Concupiſcentiæ optime comparaverit concentui imæ, mediæ, et

ἄριστα, ἀπορήσειεν ἄν τις πότερον τῆς μέσης τὸ θυμοειδὲς ἢ τὸ λογιστικὸν ἔταξεν· ὅτος γὰρ ἐν γε τούτοις ἐδεδήλωκεν. Ἡ μὲν οὖν χώρου τόπον τῶν μερῶν τάξις εἰς τὴν μέσης χώραν ἔθηκε τὸ θυμοειδές, τὸ δὲ λογιστικόν, εἰς τὸ τῆς νήτης. Τὸ γὰρ ἄνω καὶ πρῶτον, ὕπατον οἱ παλαιοὶ προσηγόρευον· ἢ καὶ Ξενοκράτης, Δία, τὸν ἐν μὲν τοῖς ἄστροις τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ὕπατον καλεῖ, νέατον δέ, τὸν ὑπὸ σελήνην· πρότερον δὲ Ὅμηρος τὸν τῶν ἀρχόντων ἄρχοντα θεὸν, ὕπατον κρειόντων προσεῖπε. Καὶ διχῇ μὲν τῷ κρατίστῳ ἀπεδέδωκε τὴν ἄνω χώραν ἡ φύσις, ὥσπερ κυβερνήτην ἐνιδρύσασα τῇ κεφαλῇ τὸν λογισμόν, ἔσχατον δὲ καὶ νέατον ἀποικίσασα πόρρω τὸ ἐπιθυμητικόν. Ἡ μὲν γὰρ κάτω νεάτη προσαγορεύεται τάξις, ὡς δηλοῦσιν αἱ τῶν νεκρῶν κλήσεις νεωτέρων καὶ νέων προσαγορευομένων· ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ἀνέμων φασὶ τὸν κάτωθεν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς 1008

F. 1. ὅτος γὰρ] Sic omnes libri, corrupte credo: Steph. in deterius etiam ὅτως mutavit. Legendum, αὐτός.

ſupremæ chordæ: haud abs re dubitaverit aliquis, Rationemne, an vero Iracundiam in medio collocaverit: neque enim id ibi expreſſe ſignificavit. Sane facultatum, ratione loci facta, diſpoſitio Iracundiam mediæ chordæ loco ponet, Rationem ſummæ, quam Græci *hypaten* vocant. Antiquitus enim primum et ſupremum ii *hypaton* dicebant: ita etiam Xenocrates *Jovem* in rebus immutabilibus *hypatum* vocat, imum in iis quæ ſunt infra Lunam: et ante eum Homerus principum principem Deum vocavit ὕπατον κρειόντων. Juſte autem natura præſtantiſſimam partem ſummo ſtatuit loco, Ratione, gubernatoris inſtar, in capite collocata: longe autem hinc, et ultimo atque infimo loco poſuit Concupiſcentiam: imus enim locus *nete* et *neatos* vocatur: quod ex mortuorum appellationibus patet, qui νέρτεροι et ἔνερθοι dicuntur: quidam etiam ventum, qui ex imo et obſcuro loco ſpirat, inde *Notum* vo-

πνέοντα, νότον ὠνομάζω. Ἦν οὖν τὸ ἔσχατον ἔχει πρὸς τὸ πρῶτον ἀντίθεσιν, καὶ τὸ νέατον πρὸς τὸ ὕπατον, ταύτῃ δ' ἐπιθυμητικὸν πρὸς τὸ λογιστικὸν ἔχοντος, οὐκ ἔστιν ἀναστάτῳ μηδ' εἰ) ἡ πρῶτον, ὕπατον δὲ μὴ εἶναι τὸ
B λογιστικὸν, ἀλλὰ ἕτερον. Οἱ γὰρ ὡς κυρίαν δύναμιν αὐτῷ τὴν μέσης ἀποδιδόντες, ἀγνοοῦσιν ὅτι τὴν κυριωτέραν ἀφαιροῦνται τὴν ὑπάτης, μήτε τῷ θυμῷ μήτε τῇ ἐπιθυμίᾳ πρεσβεύσαν· ἑκάτερον γὰρ ἄρχεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν, ἑκάτερον δ' ἄρχειν ἡ ἡνίας τοῦ λογιστικοῦ πέφυκεν. Ἔτι δὲ μᾶλλον τῇ φύσει φανεῖται τὸ θυμοειδὲς τῷ τόπῳ τῷ μέσῳ ἔχον ἐκείνων τάξιν· εἰ γε δὴ τῷ μὲ λογιστικῷ τὸ ἄρχειν, ᾧ δὲ θυμοειδεῖ τὸ ἄρχεσθαι καὶ τὸ ἄρχειν κατὰ φύσιν ἐστὶν, ἐπακόλουθον μὲν ὄντι τοῦ λογισμοῦ, κρατοῦντι δὲ καὶ κολάζοντι τῆς ἐπιθυμίας, ὅταν ἀπειθῇ τῷ λογισμῷ. Καὶ
C καθάπερ ἐν γράμμασι τὰ ἡμίφωνα μέσα τῶν ἀφώνων ἐστὶ καὶ τῶν φωνηέντων, τῷ πλέον ἐκείνων ἔχειν, ἔλαττον

B. 1. λογιστικὸν, ἀλλὰ] Priorem vocem ſumſi ab E. Venet. Voſſ. pro λογικὸν.
C. 2. ἔχειν] Ita Steph. cum Pol. Leonic. Schott. Anon. Nec tamen ἔχειν plane repudiandum erat, quod habent Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. Voſſ.

cari autumant. Quo itaque modo ultimum primo, imum ſummo opponitur, cum ſe Concupiſcentia habeat eodem modo ad Rationem, non poteſt Ratio ſummum eſſe et primum, non etiam ſupremum, ſed aliud. Qui autem ei medium locum, ut principem, tribuunt, ignorant ſe ei præſtantiorem adimere, nempe ſummum; qui neque Iracundiæ tribui, neque Concupiſcentiæ poteſt: cum utriuſque ea ſit natura, ut regi et obſequi Rationi poſſit, neutrius ut ei imperet. Magis etiam ita videbitur comparatum natura, ut Iracundia in medio conſtituatur reliquarum. Nam Rationis quidem ea eſt natura, ut imperet: Iracundiæ, ut et regat et regatur; cum et pareat Rationi, et compeſcat coërceatque Concupiſcentiam Rationi non obedientem. Ac ſicut literæ eæ quæ ſemivocales dicuntur, mediæ ſunt inter mutas et vocales, quod his minus, iis

δὲ τούτων ὅτως ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου τὸ θυμοειδὲς οὐκ ἀκράτως παθητικόν ἐστιν, ἀλλὰ φαντασίαν καλοῦ πολλάκις ἔχει μεμιγμένην λόγῳ τῇ περὶ τιμωρίας ὀρέξει. Καὶ Πλάτων αὐτὸς, εἰκάσας συμφύτῳ ζεύγει καὶ ἡνιόχῳ τὸ τῆς ψυχῆς εἶδος, ἰσόχουν μὲν, ὡς παντὶ δῆλον, ἀπέφηνε τὸ λογιστικόν· τὼ δ' ἵππων, τὸ μὲν πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, ἀπειθὲς καὶ ἀνάχωλον παντάπασι, πρὸς ὦτα λάσιον, κωφὸν, μάστιγι μὴ κέντρων μόγις ὑπήκοον· τὸ δὲ θυμοειδὲς, εὐπείθιον ταπολλὰ τῷ λογισμῷ καὶ σύμμαχον. Ὥσπερ οὖν συναρίδος ἐν ὁ ἡνίοχός ἐστιν ἀρετῇ D καὶ δυνάμει μέσος, ἀλλὰ τῶν ἵππων ὁ φαυλότερος μὲν ὑπὸ ἡνιόχου, βελτίων δὲ ὑπ' ὁμοζύγου, ὅτω τῆς ψυχῆς οὐ τῷ κρατοῦντι τὴν μέσην ἀπένειμε τάξιν, ἀλλ' ᾧ πάθους μὲν ἧττον ἢ τῷ πρώτῳ, λόγου δὲ μᾶλλον ἢ τῷ τρίτῳ μέτ-

C. 9. περὶ ὦτα λάσιον] Ita B. E. Voſſ. T. V. ipſe Plato Phædr. p. 347. G. Quo magis mirandum, ridiculum illud περὶ ᾧ ταλάσιον tam diu in editionibus locum obtinuiſſe.

D. 4. ἀλλ' ᾧ πάθους—μέτεσιν] Nec ad ſententiam, nec ad nexum recte. Puto ſcriptum fuiſſe ab Auctore, ἀλλ' ᾧ πάθους μὲν ἧττον ἢ τῷ τρίτῳ μᾶλλον δὲ ἢ τῷ πρώτῳ, λόγου δὲ μᾶλλον ἢ τῷ τρίτῳ ἧττον δὲ ἢ τῷ πρώτῳ μέτεσιν.

plus habent: ita in animo hominis Iracundia non intemperate patiendi poteſtatem habet tantum, ſed ſæpe admixtam honeſti imaginem cum irrationali vindictæ appetitu. Ipſe Plato cum animam naturæ ex pari equorum et auriga conjunctæ contuliſſet, aurigam, quod neminem fallit, Rationem facit: de equis eum qui Concupiſcentiæ inſtar habet, omnino contumacem et refractarium, hirtum circa aures, ſurdum, et qui vix flagello ſtimuliſque pareat: at Iracundiæ ſocium equum facit fræno plerumque obſequentem Rationis, ejuſque adjutricem. Sicut ergo in bigis non auriga eſt virtute et poteſtate medius, ſed equorum alter, deterior idem rectore, idemque jugali ſuo melior; ita in Anima Plato non principi parti medium locum tribuit, ſed ei facultati quæ minus rationis habet quam princeps pars, plus quam tertia. Hic ordo etiam conſo-

εσιν. Αὕτη γὰρ ἡ τάξις καὶ τὴν τῶν συμφωνιῶν ἀναλογίαν φυλάττει, τῇ μὲν θυμοειδὴς πρὸς τὸ λογιστικόν, ὡς ὑπάτην τὸ ἀπὸ τεττάρων· πρὸς δὲ τὸ ἐπιθυμητικόν, ὡς νήτην τὸ ἀπὸ πέντε· τῇ δὲ λογιστικῇ πρὸς τὸ ἐπιθυμητικόν, ὡς ὑπάτη πρὸς νήτην ὃ διὰ πασῶν. Ἐὰν δὲ τὸν λογισμὸν εἰς ὃ μέσον ἔλκωμεν, ἔσαι πλέον
E ὁ θυμὸς ἀπέχων τῆς ἐπιθυμίας, ὃν ἔνιοι τῶν φιλοσόφων ἐπιθυμίᾳ ταὐτὸν εἶ) δι' ὁμοιότητα νομίζουσιν.

β. Ἢ ὃ μὴ τοῖς τόποις ἀπονέμειν τὰ πρῶτα καὶ τὰ μέσα καὶ τὰ τελευταῖα, γελοῖόν ἐστιν, αὐτῷ τῷ ὑπάτῳ ὁρῶντας, ὅτι μὲν λύρᾳ τὴν ἀνωτάτω καὶ πρῶτον, ὅτι δὲ αὐλοῖς τὴν κάτω καὶ τὸν τελευταῖον ἐπέχουσαν, ἔτι δὲ τὴν μέσῃ ὅτι ᾧ τις ἂν χωρίῳ τῆς λύρας ἅψηται μέσος οὕτως ἁρμόσηται, φθεγξομένῳ ὀξύτερον μὲν ὑπάτης, βα-
F ρύτερον δὲ νήτης. Καὶ γὰρ ὀφθαλμὸς οὐκ ὅτι παντὶ ζώῳ

D. 7. πρὸς τὸ λογιστικὸν] Sic Voſſ. et P. Vulgo, πρὸς τὸ λογικόν.

nantiarum proportionem conſervat, cum Iracundia mediæ chordæ vicem gerens ad Rationem veluti *hypaten* ſive ſummam, referat *diateſſaron* (*Quartam* vulgo dicunt), ad Concupiſcentiam vero, utpote quæ *neten* ſeu imam chordam répræſentat, *diapente* conficiat (quæ *Quinta* uſurpatur). Ratio autem ad Concupiſcentiam, tanquam *hypate* ad *neten*, *diapaſon* (ſive Octavam) exhibet. At ſi medio loco Rationem collocares, jam longius Iracundiam a Concupiſcentia dimoveres: cum nonnulli Philoſophi ſimilitudine harum moti, Iram et Cupiditatem idem ſtatuerint eſſe.

II. An potius ridiculum videtur, primum, medium, et ultimum, locis deſcribere? cum videamus *hypaten* in lyra ſupremam, in tibia ultimam habere ſedem, et quocunque loco *meſen* in lyra poſueris eodem modo contentam, eam acutius *hypate* gravius *nete* ſonare. Sane oculus non in omnibus animalibus eundem ob-

τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἐν παντὶ δὲ καὶ παντα χῆ κέιμηνος καὶ φύσιν ὁρᾶν ὁμοίως πέφυκεν. Ὥσπερ ἂν ὁ παιδαγωγὸς, καὶ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν βαδίζων, ἄγειν λέγεται· καὶ ὁ τῶν Τρώων στρατηγὸς

——ὁτὲ μέν τε μετὰ πρώτοισι φάνεσκεν,
Ἄλλοτε δ' ἐν στυμάτοισι κιλεύων·

ἑκατέρωθι δὲ ἦν πρῶτος, καὶ τὴν πρώτην δύναμιν εἶχεν· ὅπου τὰ τῆς ψυχῆς μόρια δεῖ μὴ τοῖς τόποις καταβιάζεσθαι, μηδὲ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλὰ τῇ δύναμιν καὶ τὴν ἀναλογίαν ἐξετάζειν. Τὸ γὰρ τῇ θέσει πρῶτον ἱδρύσθαι ὃ λογι- 1009
κὸν ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ συμβεβηκός ἐστι· τὴν δὲ πρώτην ἔχει καὶ κυριωτάτην δύναμιν, ὡς μέση πρὸς ὑπάτην μὲν ὂ ἐπιθυμητικὸν, νήτην δὲ τὸ θυμοειδὲς, τῷ χαλᾶν καὶ ἐπιτείνειν, καὶ ὅλως σωφρονικὰ καὶ σύμφωνα ποιεῖν, ἑκατέρου τῶν ὑπερβολῶν ἀφαιρῶν, καὶ πάλιν οὐκ ἐῶν ἀνίεσθαι παντάπασιν, οὐδὲ καταβαρθάνειν. Τὸ γὰρ μέτριον καὶ

A. 4. τῷ χαλᾶν] Sic Voſſ. Leonic. Schott. Anon. Vulgo et ceteri, τὸ χαλᾶν.

tinet locum: ubicunque autem ſitus ſit, hoc a natura habet ut videat. Pædagogus etiam non præcedens, ſed a tergo ſequens, ducere dicitur: et Trojanorum ille ductor exercitus,

Nunc inter primos cernendus prælia obibat,
Nunc acies inter ſæpremas imperitabat:

utrobique tamen primus erat, et primaria potentia pollebat. Eodem pacto Animæ facultates non loci ratione in ordinem cogendæ ſunt; ſed vires et proportio examinandæ. Quod enim Ratio in corpore hominis principe loco ineſt, id per accidens fit. Primam autem atque primariam vim tanquam *meſe* ad *hypatem*, Concupiſcentiam, et ut ad *netem*, Iracundiam habet Ratio: quatenus utramque et laxat et intendit, omninoque conſonantiam earum efficit, vel auferendo id quod eſt nimium, vel non ſinendo eas plane luxari atque torpere: moderatum enim et concinnum quod ſit atque proportione reſpondens,

τὸ σύμμετρον ὁρίζεται μεσότητι. Μᾶλλον δὲ τοῦτο ἀτελές ἐστι τοῦ λόγου δυνάμεως, μεσότητας ἐν τοῖς πάθεσι ποιεῖν, ἃς ἱερὰς καλοῦσιν οὐσίας, ἐχούσας πρὸς τὸ ἄκρον
B τρόπον τινὰ λόγον πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ λόγου συγκεκριμένον. Οὐ γὰρ ἡ σωφρὶς μέσον ἔχει τοῦ ὑποζυγίου τὸ χρεῖττον οὐδὲ τὴν ἰδιοχείαν ἀκρότητα θητέον, ἀλλὰ μεσότητα· οὐδ' ἐν ὀξύτητι καὶ βραδύτητι τοῦ ἵππου ἀμετρίας· ὥσπερ ἡ τοῦ λόγου δύναμις ἀντιλαμβανομένη κινημάτων ἀλόγως τῶν παθῶν, καὶ συναρμόττουσα πρὸς αὐτὰ εἰς τὸ μέτριον, ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς μεσότητα καθίστησι.

ΖΗΤΗΜΑ Ι'.

α'. Διὰ τί Πλάτων εἶπε τὸν λόγον ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων κεράννυσθαι; Δοκεῖ γὰρ πάντα πλὴν δυεῖν τούτων τὰ μέρη τοῦ λόγου μηδὲν· Ὄμηρον δὲ καὶ νεανιευσάμενον εἰς ἕνα στίχον ἐμβαλεῖν ἅπαντα τοῦτον,

C Αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας· ὄφρ' εὖ εἰδῇς·

A. 8. Μᾶλλον δὲ τοῦτο ἀτελές] Legendum Μᾶλλον δὲ αὐτὸ τοῦτο τέλος. Voss. quidem αὐτὸ dat. Itaque verti. Simile quid voluit Amiotus.

mediocritate definitur. Atque adeo hic ipse est finis, hoc propositum Rationis facultatis mediocritates in animi affectionibus facere, quas sacras vocant substantias, extremorum ad rationem, et inter se ratione temperaturam habentes. Non enim in bigis medio loco habetur jumentorum praestantius: neque summo loco ponenda est aurigatio, sed mediocritas in inaequalitate celeritatis atque tarditatis equorum: quo modo Rationis vis corripiens absurde concitatos affectus, et ad se accommodans, inque modum redigens, mediocritatem inter nimium et parum constituit.

QUÆSTIO X.

I. Cur dixit Plato Orationem e Nominibus et Verbis temperari? Omnes enim aliæ partes Orationis præter has nihil fierent. Juvenili quidem studio quodam Homerus omnes in hunc versum conjecit:

Αὐτὸς ἰὼν κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας· ὄφρ' εὖ εἰδῇς·

ἡ γὰρ ἀντωνυμία, ἡ μετοχὴ, ἡ ὄνομα, ἡ ῥῆμα, ἡ πρόθεσις, ἡ ἄρθρον, ἡ συνδεσμος, ἡ ἐπίῤῥημα ἔνεστι. Τὸ γὰρ ΔΕ μόριον νῦν ἀντὶ τῆς ΕΙΣ προθέσεως τέτακται· τὸ γὰρ Κλισίηνδε, τοιοῦτόν ἐστιν οἷον τὸ Ἀθήναζε. Τί δὴ ῥητέον ὑπὲρ τοῦ Πλάτωνος;

Ἢ ὅτι πρῶτον λόγον οἱ παλαιοὶ, ἢ τότε καλυμμένην πρότασιν, νῦν δὲ ἀξίωμα, προσηγόρευον, ὃ πρῶτον λέγοντες, ἀληθεύσιν ἢ ψεύδονται; τοῦτο δὲ ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος συνέστηκεν, ὧν τὸ μὲν πίπτωσιν οἱ διαλεκτικοὶ, τὸ δὲ κατηγόρημα καλοῦσιν. Ἀκούσαντες γὰρ ὅτι Σωκράτης φιλοσοφεῖ, καὶ πάλιν ὅτι Σωκράτης τέτρωται, τὸ μὲν, ἀληθῆ λόγον εἶναι, τὸν δὲ, ψευδῆ φήσομεν, οὐδενὸς ἄλλου προσδεηθέντες. Καὶ γὰρ εἰκὸς ἀνθρώπους ἐν ἀρχαίᾳ λόγου τοπρῶτον καὶ φωνῆς ἐνάρθρου γενέσει, τάς τε πράξεις καὶ τοὺς πράττοντας αὐτούς καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς πάσχοντας ἀλλήλοις διασαφεῖν καὶ ἀποσημαίνειν βουλομένους. Ἐπεὶ τοίνυν τῷ μὲν ῥήματι τὰ πράγματα καὶ τὰ πάθη, τῷ δὲ

nam Pronomen, Participium, Nomen, Verbum, Præpoſitio, Articulus, Conjunctio, ac Adverbium in eo ſunt: particula δὲ loco Præpoſitionis εἰς poſita, cum Κλισίηνδε tale ſit, quale eſt Ἀθήναζε. Quid ergo pro Platone afferemus?

Nempe antiquos ab initio id Orationem ſive λόγον appellaſſe, quod *enunciatum* nobis, tunc *protaſis*, nunc *axioma* Græcis dicitur: quod ſcilicet primum ubi effertur, veritas in eo vel falſitas ineſt. Ea vero Oratio e Nomine et Verbo conſtat: hoc *prædicatum*, illud *ſubjectum* dialectici appellant. Cum enim hæc audimus, *Socrates philoſophatur*, *Socrates mutatur*; nihil præterea deſiderantes, alterum verum, alterum falſum eſſe dicimus. Apparet nempe homines ab initio ad hoc orationem et vocem articulis diſtinctam deſideraſſe, ut et actiones et qui eas agerent, itemque affectiones et qui iis afficerentur invicem ſignificare et explicare poſſent. Quoniam igitur actiones et affectiones Verbo, qui agunt et afficiuntur Nomine ſatis

ὀνόματι τὰς φράσεις αὐτὰ ἢ πάθεσιν ἀποχρώντως δηλοῦσθαι, ὡς αὐτὸς εἴρηκε, ταῦτα σημαίνειν ἔδοξε· τὰ δὲ
ἄλλα φαίη τις ἂν οὐ σημαίνειν, οἷον οἱ γενάγμοὶ ἢ ὀλο-
E λυγμοὶ τῶν ὑποκριτῶν· ἢ νὴ Δία πολλάκις ἐπιμείωσις ἢ ἀποσιώπησις ἐμφατικώτερον ποιεῖ τὸν λόγον, οὐ μὴν ἀναγκαίαν ἔχει πρὸς τὸ σημαίνειν, ὡς τὸ ῥῆμα, ἢ τὸ ὄνομα, δύναμιν, ἀλλ' ὀφείλετόν τινα ποικίλλεσθαι τὸν λόγον· ὥσπερ τὰ στοιχεῖα ποικίλλεσιν οἱ τὰ πνεύματα ἢ τὰς διαύτησεις, αὐτῶν, ἐκτάσεις τε καὶ συστολὰς ἐνίων αὐτὰ καθ' αὑτὰ στοιχεῖα πεφυκότων, πάθη μᾶλλον ὄντα ἢ συμβεβηκότα, καὶ διαφορὰς στοιχείων, ὡς ἐδήλωσαν οἱ
F παλαιοὶ, διὰ τοῦ ἑκκαίδεκα φθέγγοντες ἀποχρώντως καὶ γράφοντες.

β'. Ἔπειτα σκόπει μὴ παραχέωμεν τῷ Πλάτωνος, ἐκ τούτων κεράννυσθαι τὸν λόγον, οὐ διὰ τούτων εἰρηκότος· εἶτα ὥσπερ ὁ τὸν λέγοντα τὸ φάρμακον ἐκ

E. 3. ἀναγκαίαν ἴσχει] ἴσχει, pro vulgato ἴσχειν, eſt ex B. E. Voſſ.

diſerte exprimuntur, ſicut ipſe inquit, hæc ſignificare ideo videntur. Reliqua autem dixerit aliquis non ſignificare: ita, gemitus, et ululatus hiſtrionum, atque adeo arriſio et reticentia interdum faciunt ut majore vi ſermo aliquid exprimat: non tamen ita, ut Nomen et Verbum, neceſſàriam habent ſignificandi vim, ſed adſcititiam quandam, quæ Orationem variet: quo pacto literas variant, qui ſpiritus et quantitates literis annotant, quæ non ſunt literæ, ſed affectiones potius, et accidentia atque differentiæ literarum: quod manifeſtum fecerunt veteres, quibus ſedecim literæ ſuffecerunt ad eloquenda et ſcribenda omnia.

II. Porro vide ne non obſervemus Platonem dicere *ex his*, non *per hæc* Orationem miſceri: ac proinde, ut ſi quis dicat *medicamentum e cera et galbano miſceri*, aliquis, id ca-

κηρῷ μεμίχθαι ϗ χαλβάνης συκοφαντῶν, ἐπεὶ τὸ πῦρ παρέλιπε ϗ τὸ ἀγγεῖον, ὧν χωρὶς οὐκ ἐνίοις μεμίχθαι· ϗ ἡμεῖς ὁμοίως ἐγκαλῶμεν ὅτι συνδέσμους ϗ προθέσεις ϗ τὰ τοιαῦτα παρῆκεν· οὐ γὰρ ἐκ τούτων ὁ λόγος, ἀλλὰ, εἴπερ ἄρα, διὰ τούτων ϗ οὐκ ἄνευ τούτων κεκράνυσθαι πέφυκεν. Οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ τὸ Τύπτειν φθεγξάμενος ἢ τὸ 101
Τύπτεσθαι, ϗ πάλιν τὸ Σωκράτης ἢ τὸ Πυθαγόρας, ἀμωσγέπως νοῆσαί τι ϗ ἀφορμὴν παρέσχηκεν, οὕτω τὸ ΜΕΝ ἢ ΓΑΡ ἢ ΠΕΡΙ καθ' αὑτὸ ἐκφωνηθέντος, ἔστιν ἔννοιάν τινα λαβεῖν ἢ πράγματος ἢ σώματος· ἀλλ' ἐὰν μὴ περὶ ἐκεῖνα ϗ μετ' ἐκείνων ἐκφέρηται, φόφοις κενοῖς ϗ ἤχοις ἔοικεν· ὅτι ταῦτα μὴν οὔτε καθ' αὑτὰ σημαίνειν, οὔτε μετ' ἀλλήλων ὑδὲν πέφυκεν, ἀλλ' ὅπως ἂν συμπλέκωμεν ἢ μιγνύωμεν εἰς ταὐτὸ συνδέσμους ϗ ἄρθρα ϗ προθέσεις, ἔν τι πειρώμενοι κοινὸν ἐξ αὐτῶν Β
ποιεῖν, τερατίζειν μᾶλλον ἢ ἀφαλέγεσθαι δόξομεν· ῥήμα-

A. 5. ἐὰν μὴ] Sic revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. Vulgo, ἐὰν μή τι, quod Steph. habet cum Pol. Leonic. Jannot. Schott.

lumnians, objiciat *ignem et vas omiſſa eſſe*, ſine quibus mixtio fieri non potuit: ita nos Platonem culpemus, quod Conjunctiones et Præpoſitiones aliaque id genus omiſerit. Non enim ex his Oratio, tamen eorum opera, neque ſine his confici videtur. Nam qui *verberare* aut *verberari* dicit, qui *Socrates* aut *Pythagoras*, is utcunque aliquid intelligendum ac cogitandum præbet: non item ſi quis *Quidem* aut *Enim* ſeorſim pronunciet, licet concipere animo corporis aut rei alicujus notionem: ſed niſi talia vocabula cum nominibus et verbis efferuntur, inanibus ſonis ac ſtrepitibus ſimilia ſunt: nam neque ſeorſim, neque inter ſe conjuncta illa quicquam notant rei: ſed utut conjungamus inter ſe et in unum confundamus Conjunctiones, Articulos, et Præpoſitiones, conati aliquid unum ex iis facere, videbimur inanes ſonos præcinere, non differere. Nomi-

τος δὲ ὀνόματι συμπλεκομένῳ, τὸ γενόμενον εὐθὺς διάλεκτός ἐστι καὶ λόγος. Ὅθεν εἰκότως ἔνιοι μόνα ταῦτα μέρη τοῦ λόγου τίθενται· καὶ Ὅμηρος ἴσως τοῦτο βέλεσι δηλοῦν ἐκάστοτε λέγων,

——ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν·

ἔπος γὰρ τὸ ῥῆμα καλεῖν εἴωθεν, ὥσπερ οἱ τύποις,

Ὦ γύναι, ἦ μάλα τοῦτο ἔπος θυμαλγὲς ἔειπες·

καὶ,

Χαῖρε πάτερ ὦ ξεῖνε· ἔπος δ' εἰπέρ τι λέλεκται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι.

Οὔτε γὰρ συνδεσμον, οὔτε ἄρθρον, οὔτε προθεσιν δεινόν ἐστι καὶ θυμαλγὲς εἰπεῖν, ἀλλὰ ῥῆμα πράξεως ἐμφαντικὸν ἀρχεγόνου, ἢ πάθους τινὸς ἀνεπιτηδείου. Διὸ καὶ ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς εἰώθαμεν ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν, οὕτω πως λέγοντες, Ἀττικοῖς ὀνόμασιν ὁ δεῖνα κέχρηται, χαλοῖς ῥήμασιν, ἢ πάλιν, πεζοῖς· ὅδε δὲ, πεζοῖς, ἢ χαλοῖς, πά-

C. 2. ἢ πάθους] Ita dedi ex uno Mez. Vulgo, ἐκ πάθους.
C. 5. δεῖ δὲ] Sic Steph. nec varietas eſt niſi in Ald. Baſ. Xyl. ὃ δέ. Legendum puto, τὸ δέ.

ne autem cum Verbo conſtructo quod componitur, illico jam Oratio eſt. Itaque non injuria nonnulli has tantum partes Orationis ponunt. Atque Homerus etiam fortaſſis hoc declarare voluit, ſubinde dicens,

——ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν·

Verbum enim voce ἔπος ſolet ſignificare, ut in his,

Ὦ γύναι, ἦ μάλα τοῦτο ἔπος θυμαλγὲς ἔειπες·

et,

Χαῖρε πάτερ ὦ ξεῖνε· ἔπος δ' εἰπέρ τι λέλεκται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι.

Non enim Conjunctio, aut Præpoſitio, aut Articulus poteſt vocari δεινὸν *grave*, et θυμαλγὲς *animo dolorem adferens*, ſed Verbum actionem deſignans turpem aut paſſionem ineptam. Itaque etiam poëtas et ſcriptores laudantes aut vituperantes, ſolemus dicere, *aliquem uſum verbis Atticis*,

λιν, καὶ Ἀττικοῖς ἄρθροις, οὐκ ἂν εἴποι τις Εὐριπίδην ἢ Θουκυδίδην διειλέχθαι.

γ'. Τί οὖν; (φήσαι τις ἂν) οὐδὲν ταῦτα συμβάλλεται πρὸς λόγον; Ἔγωγε φήσαιμ' ἂν ὥσπερ ἅλας συμβάλλεσθαι πρὸς ὄψον, ὕδωρ δὲ πρὸς μάζαν. Εὔηνος δὲ καὶ τὸ πῦρ ἔφασκεν ἡδυσμάτων εἶ) ἄριστον, ὅτε πῦρ ὅτε ἅλας ἐψήματος ἢ βρώματος, ὧν ἀεὶ τυγχάνομεν δεόμενοι· ὅτως ὁ λόγος πολλάκις ἐκείνων ἀπροσδεής ἐστιν. Ὡς δοκεῖ μοι περὶ Ῥωμαίων λέγειν, ὧν μὴ λόγῳ νεῦ ὁμῶ D τι πάντες ἄνθρωποι χρῶνται· προθέσεις τε γὰρ ἀφήρηκε πλὴν ὀλίγων ἁπάσας, τῆς τε καλουμένων ἄρθρων οὐδὲν προσδέχεται τοπαρέμπαν, ἀλλ' ὥσπερ κρασπέδοις χρῆται τοῖς ὀνόμασι. Καὶ οὐ θαυμαστόν ἐστιν, ὅπου καὶ Ὅμηρος

C. 11. εἶναι ἄριστον—ὅτως; ὁ λόγος;—] Sic Steph. partim ex Turneb. et Amiot. Nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. εἶναι λέγομεν—οὐχ ὥσπερ ὁ λόγος—. Mez. ita corrigit, εἶναι ἄριστον· ἀλλ' ὃ λέγομεν ὅτε πῦρ ὅτε ἅλας ἐψήματος ἢ βρώματος μέρη, ὧν ἀεὶ τυγχάνομεν δεόμενοι· ὅτως ὁ λόγος—Ita verti.

D. 1. ὧν μὲν λόγῳ] Item Stephano debetur; nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. ὧν μέλλω. Venet. ὧν μέλλων: quod ex varia lectione ὁ Ῥωμαίων ortum putem quam integram hanc fuiſſe: Ὡς δοκεῖ μοι ὁ Ῥωμαίων ἔχειν, ὧ νῦν ὁμεῖ τι—.

D. 4. κρασπέδοις] ἀκρασπέδοις; Mez. in quam ſententiam et verterat Mez. et ego Latinâ correxi.

bonis, aut contra, *pedeſtribus*: at *talibus uſum articulis Euripidem aut Thucydidem* nemo dicat.

III. Quid? inquies, nihilne reliquæ partes ad orationem conducunt? Reſpondeo ſic conducere, ut ſalem ad obſonium, aquam ad mazam. Euenus quoque ignem condimentorum optimum dixit: at non dicimus, ignem aut ſalem, quibus ſemper opus habemus, cibi aut elixi eſſe partes: ſicut oratio iſtis ſæpe videtur nihil opus habere. Id quod de Romana lingua dicere poſſum, qua fere omnes hodie homines utuntur. Præpoſitiones enim paucis exceptis omnes ſuſtulit, neque ullis omnino utitur Articulis; ſed iis, veluti fimbriis, omiſſis, ſola per ſe nomina uſurpat. Neque hoc eſt mirum, quando etiam Homerus heroici

ἐπέων κόσμῳ ἐπιγενόμενος, ὀλίγοις τ' ὀνομάτων ἄρθρα, ὥσπερ λαβὰς ἐκπώμασι διομένοις, ἢ λόφους κράνεσιν, ἐπέθηκε· διὸ καὶ σχῆμα τῶν ἐπῶν ἐν οἷς ζεῦγος ποιεῖ, γίγνεται, ὡς τὸ,

Αἴαντι δὲ μάλιστα διΐφρονι θυμὸν ὄρινε
Τῷ Τελαμωνιάδῃ·

καὶ τὸ,

Ποίησεν ἄρρα τὸ κῆτος ὑπεκπροφυγὼν ἀλέασθαι·

καὶ βραχέα πρὸς τούτοις ἕτερα. Τοῖς δὲ ἄλλοις μυρίοις ἔστιν ἄρθρα μὴ προσόντος, οὐδὲν εἰς σαφήνειαν οὐδὲ κάλλος ἡ φράσις βλάπτεται.

δ'. Καὶ μὴν, εἴτε ζῷον, εἴτε ὄργανον, εἴτε ὅπλον, εἴτε ἄλλο τ' ὄντων οὐθὲν, οἰκείας μέρους ἀφαιρέσει καὶ τομῇ πρέπει γίνεσθαι κάλλιον, σοφίσεως, σοφῆς ἡδίον· λόγος δὲ, συνδέσμων ἐξαιρεθέντων, πολλάκις ἐμπαθέστερον καὶ κινητικώτερον ἔχει δύναμιν· ὡς ὁ τοιοῦτος,

Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεώτατον, ἄλλον ἔδυτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν·

καὶ τὰ τοῦ Δημοσθένους ταυτί, "Πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν

carminis ornatu omnibus ſuperior, paucis Nominibus Articulos, tanquam poculis anſas, aut galeis criſtas, adjecit. Itaque etiam notati ſunt ii verſus in quibus Articuli exprimuntur: ut,

Αἴαντι δὲ μάλιστα διΐφρονι θυμὸν ὄρινε
Τῷ Τελαμωνιάδῃ·

et,

Ποίησεν ἄρρα τὸ κῆτος ὑπεκπροφυγὼν ἀλέασθαι·

et pauca horum ſimilia. In aliis infinitis Articulus omiſſus neque perſpicuitati neque elocutioni quicquam detraxit.

IV. Et vero neque animal ullum, neque inſtrumentum, neque armorum genus, neque ulla denique alia res partis ſuæ alicujus ſublatione fieri ſolet pulchrior, efficacior, gratior. Oratio Conjunctionibus ademtis ſæpe majorem ſortitur ad movendum vim: ut in hoc,

Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα τούταιν, ἄλλον ἄυτων,
Ἄλλον τεθνειῶτα κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν·

et iſta Demoſthenis: *Multa facere poteſt verberans, quorum*

" ὁ τύπτων, ὧν ὁ πάσχων ἔνια ὑφ' ἂν ἀπαγγείλαι δύν-
" αιτο ἑτέρῳ τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ· ὅταν
" ὑβρίζων, ὅταν ἐχθρὸς ὑπάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν
" ὅπλοις χρῆσθαι δοκῇ, ταῦτα κινεῖ, ταῦτα ἐξίστησιν αὐτῶν ἀνθρώ-
" πους ἀήθεις τῷ θορυβεῖσθαι." Καὶ πάλιν,
" Ἀλλ' οὐ Μειδίας· ἀλλ' ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας
" λέγει, λοιδορεῖται, βοᾷ· χειροτονεῖται τί; Μειδίας
" Ἀναγυράσιος προβέβληται· Πλουτάρχῳ προξενεῖ, 1011
" τὰ ἀπόρρητα οἶδεν, ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ." Διὸ καὶ
σφόδρα τὸ ἀσύνδετον σχῆμα πρὸς τοὺς τέχνας χάφησιν
εὐδοκιμεῖ· τοὺς δὲ ἄγαν νομίμους ἐκείνους καὶ μηδένα συν-
δεσμον ἐκ τῆς συνηθείας ἀφιέντας, ὡς ἀργὸν καὶ ἀπαθῆ καὶ
κοπώδη τῷ ἀμεταβλήτῳ τῆς φράσιν ποιοῦντας ἀπτῶνται.
Τὸ δὲ τοὺς διαλεκτικοὺς μάλιστα συνδέσμων δεῖσθαι πρὸς
τὰς τῶν ἀξιωμάτων συναφὰς καὶ συμπλοκὰς καὶ διαζεύξεις, ὥσπερ ἡνιόχους ζυγῶν, καὶ ὁ Κύκλωπος Ὀδυσσέα

aliqua percuſſus ne indicare quidem alii poſſit, figura, vultu, voce, quando contumelioſe agens, quando inimicus, quando pugnis, quando in malam: hæc movent, hæc de ſtatu rationis deturbant homines qui contumeliis non ſunt adſueti. Item; *Quid? nonne Midias ab hac ipſa die perorat, criminatur, clamitat? Si in ſuffragia mittitur populus, Midias Anagyrraſius obtruditur, Plutarchi publicus eſt hoſpes, arcana novit, urbs ipſum non capit.* Hinc eſt quod ea figura, qua conjunctiones omittuntur, valde ab iis commendatur qui Artis Oratoriæ præcepta ſcribunt: iidemque eos, qui nimis adſtricti legibus ac conſuetudini nullam prætermittunt Conjunctionem, incuſant ut otioſam languidamque moleſtamque, eo quod omni varietate careat, Orationem efficientes. Jam res ipſa oſtendit dialecticos, qui maxime conjunctionibus opus habent ad connexiones aut disjunctiones enunciatorum, ita eas uſurpare, ut jugo auriga utitur, et viminibus Ulyſſes ad oves Cyclopis. Non enim

λήγων πρὸς τῶν προβάτων * οὐ μέρος λόγου † σύ-
B δεσμον, ἀλλὰ ὄργανόν τι συνδετικὸν ἀποφαίνει, καθάπερ
ὠνόμασαν, ἢ συνεκτικὸν οὐ πάντων, ἀλλὰ τ οὐχ ἁπλῶς
λεγομένων· εἰ μὴ ἢ ὃ φορτίω † ἱμάντα, ἢ τῷ βιβλίου
† κόλλαν ἀξιοῖσι μέρος εἶναι, ἢ τὰς δημοσιονομὰς τῷ πα-
λιτεύματος, ὡς ἔλεγε Δημάδης, κόλλαν ὀνομάζων τὰ
θεωρικὰ τῆς δημοκρατίας. Ποῖος δὲ σύνδεσμος ἔστως ἐν
ὁκ πολλῶν ἀξίωμα ποιεῖ συμπλεκόντων ἢ συνάπτων, ὡς
ἡ μάρμαρος τὸν συλλιπαινόμενον ὑφ᾽ τῷ πυρὸς σίδηρον;
Ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν οὐδὲ λέγεται τῷ σιδήρου μέρος· καίτοι
ταῦτά γε τοῖς κεραννυμένοις ἐνδύόμενα ἢ συντηκόμενα
C ποιεῖ τι καὶ πάσχει κοινὸν ὁκ πλειόνων. Τοὺς δὲ συνδέσ-
μους εἰσὶν οἱ μὴ νομίζοντες ἕν τι ποιεῖν, ἀλλ᾽ ὑφαίρη-

A. 10. λήγων πρὸς τῶν προβάτων] Sic editi libri Ald. Baſ. Xyl. Steph. in quorum poſtremo afteriſcus additur. Nam hæc verba abſunt, relicto vacuo ſpatio, in B. E. Venet. P. At Mez. corrigit, καὶ τὸν Ὀδυσσέα λέγων, πρὸς τὰ τοῦ Κύκλωπος πρόβατα: in quo, ut probabili, acquieſco.

B. 6. Θεωρικὰ] Sic B. E. Mez. Vulgo, Θεωρητικά.

B. 6. ἢ ἐκ πολλῶν] ἢ addidi ex E. habuerunt item Amiot. Mez.

partem Orationis aut compagem iſta vocabula, ſed colligandi inſtrumentum ſignificant, quod ipſa docet appellatio: neque conſtringuntur iis omnia, ſed ea tantum, quæ non dicuntur ſimpliciter. Niſi velis etiam lorum oneris, et gluten libri partem eſſe, ac diviſiones pecuniæ partem reipublicæ gerendæ: quomodo Demades dixit *pecuniam, quæ populo ex ærario dabatur ad ſpectaculorum uſum, gluten eſſe popularis in republica ſtatus.* Quæ vero *Conjunctio* ita ex multis unum facit pronunciatum copulando atque connectendo, ut marmor colliquefactum igni ferrum conſtringit? Neque tamen marmor ferri pars vel eſt vel dicitur: quanquam id quidem genus res, dum in liquata ſubeunt atque penetrant, et afficiunt et afficiuntur viciſſim. Conjunctiones ſunt qui cenſeant non unum aliquid efficere, ſed

σιν ἐξ) τὴν ἀφέλκτον, ὥσπερ ἀρχόντων ἐφεξῆς ἡμερῶν καταλεγομένων.

ε'. Καὶ μὴν τῶν γε λοιπῶν ἡ μὲν ἀντωνυμία σαφῶς γένος ὀνόματός ἐστιν, οὐχ ἧς πτώσεων μετέχει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ κυριωτάτην ἅμα τῇ φύσει ποιεῖν δεῖξιν οἰκείας ὅτι τῶν ὡρισμένων ἐκφερομένας. Καὶ οὐκ οἶδ' ὅπη μᾶλλον, ὁ Σωκράτην φθεγξάμενος, ἢ ὁ, Τοῦτον εἰπών, ὀνόματι προσώπων δεδήλωκεν.

ς'. Ἡ δὲ καλουμένη μετοχὴ, μίγμα ῥήματος οὖσα καὶ ὀνόματος, καθ' ἑαυτὴν μὲν οὐκ ἔστιν, ὥσπερ οὐδὲ τὰ κοινὰ Στωϊκῶν καὶ ἀῤῥενικῶν ὀνόματα, συνταττομένη δὲ ἑκάτεροις, ἐφαπτομένη τοῖς μὲν χρόνοις τῶν ῥημάτων, ταῖς δὲ πτώσεσι τῶν ὀνομάτων. Οἱ δὲ ἀφελκτικοὶ τὰ τοιαῦτα

C. 3. ἐφεξῆς ἡμερῶν] Rectius Amiot. et Mez. ἐφεξῆς ἢ ἡμερῶν: itaque in Latinis reddidi.

C. 7. ἅμα τῇ φύσει ποιεῖν δεῖξιν ἰνίας] ἰνίας revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Venet. P. probante Mez. Vulgo, ἰνοίας, quod cum Steph. habent Amiot. Pol. Leonic. Schott. Anon. Porro φύσει mutandum cenſeo in φάσει: vertendo quidem reddidi.

eſſe recenſionem, tanquam cum ordine aliquot enumerantur, vel prætores, vel dies.

V. Porro ad reliquas quod attinet Orationis partes, Pronomen manifeſto Nominis eſt ſpecies: non tantum quia caſus habet eoſdem, ſed quod nonnulla Pronomina, ubi ſubjunguntur rebus antea dicendo definitis, ſimul ac pronunciantur ita continuo efficiunt demonſtrationem ejuſmodi quæ omnium maxime vim nominis proprii habeat. Neque video uter magis nominatim hominem appellet, iſne qui *Socratem*, an is qui *Hunc* dicat.

VI. Quod *Participium* appellatur, mixtum quidpiam e Nomine et Verbo, ipſum pro ſe nihil eſt, ut neque communia fœmineorum et virilium Nomina: conſtruitur ergo cum Nomine et cum Verbo, Temporum ratione Verba, Caſuum cauſſa Nomina attingens. Dialectici talia vo-

χαλῶσιν ἀναχλάσεις, οἷον ὁ Φρυνῶν ἀπὸ τῦ Φρυνίμυ, ἢ ὁ Σωφρυνῶν ἀπὸ τῦ Σώφρυνός ἐστιν, ὡς ὀνομάτων ἢ πραγματορίαν καὶ δύναμιν ἔχοντα.

ζ'. Τάς γε μὴν πραγθέσεις ἔστιν ὀπτεραίνοις ἢ βάσεσι καὶ ὑποθέμασιν, ὡς οὐ λόγους ἀλλὰ πρὸς τὺς λόγυς μᾶλλον οὔσας ὁμοίως. Ὅρα δὲ μὴ κόμμασι καὶ θραύσμασιν ὀνομάτων ἐοίκασιν, ὥσπερ γραμμάτων ἀπαρτάγμασι ἢ κεραίαις οἱ ταχύδοντες γράφυσι. Τὸ γὰρ Ἐμβλῶαι ἢ Ἐκβλῶαι, συγκοπὴ πραφανής ἐστι τῦ Ἐντὸς βῆναι ἢ τῦ Ἐκτὸς βῆναι· ἢ τὸ Προγενέσθαι, τῦ Πρότερον γενέσθαι· καὶ τὸ Καθίζειν, τῦ Κάτω ἵζειν· ὥσπερ ἀμέλει τὸ Λίθυς βάλλειν καὶ Τοίχυς ὀρύσσειν, Λιθοβολεῖν ἢ Τοιχωρυχεῖν, ὀπταχύνοντες, ἢ σφίγγοντες ἢ φράσιν, λέγυσι.

η'. Διὸ χρείαν μὲν τινα τῷ λόγῳ παρέχεσθαι τούτων ἕκαστον, μέρος δὲ λόγυ ἢ στοιχεῖον οὐδέν ἐστι, πλὴν, ὥσπερ εἰρήκαμεν, τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, ποιῦντα τὴν πρόθεσιν

cant ἀναχλάσεις, quaſi ſi *refracta* aut *decerpta* diceres: quia ſcilicet Nominum et appellationum vim habent: ut cum *militantem* pro milite, *amantem* pro amatore dicas.

VII. Præpoſitiones galearum criſtis, et baſibus atque ſubjicibus licet comparare, quod non Orationes ſint, ſed circa Orationem verſentur. Tu vide, ne fruſtis potius fragmentiſque vocabulorum ſimiles ſint: ſicut literarum portiunculis et apicibus ſcribunt qui feſtinant. Nam ἐμβῶναι et ἐκβῶναι manifeſtum eſt conciſa eſſe pro integris ἐντὸς βῆναι, et ἐκτὸς βῆναι: et προγενέσθαι loco πρότερον γενέσθαι: et καθίζειν pro κάτω ἵζειν ſicut haud dubie etiam λίθυς βαλλειν et τοίχυς ὀρύσσειν feſtinantes orationemque coarctantes dixere λιθοβολεῖν et τοιχωρυχεῖν.

VIII. Proinde unumquodque horum uſum Orationi aliquem præſtat, pars autem et elementum ejus non eſt. Hoc enim, ut docuimus, ſolis Nomini et Verbo debetur honoris; quæ primam iſtam con-

τό, τε ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος δεχομένην συνθέσιν, ἣν οἱ μὲν προτάσιν, οἱ δὲ ἀξίωμα, Πλάτων δὲ λόγον προσηγόρευκεν.

ficiunt juncturam, in qua verum falsumve locum habet, quam *protasin*, alii, alii *axioma*, Plato *logon* sive Orationem appellat.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΙΜΑΙΩ ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

1012

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΙΜΑΙΩ ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

ΟΠΑΤΗΡ ΑΥΤΟΒΟΥΛΩ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

PLUTARCHI

DE

ANIMÆ PROCREATIONE, IN TIMÆO PLATONIS.

PATER FILIIS AUTOBULO ET PLUTARCHO S.

Βά. Ἐπεὶ τὰ πολλάκις εἰρημένα καὶ γεγραμμένα ἀποφάσει ἐν ἑτέροις ἕτερα, τὴν Πλάτωνος ἐξηγουμένοις δόξαν οὗ ἔσχεν ὑπὲρ ψυχῆς, ὡς ὑπενοοῦμεν ἡμεῖς, οἴεσθε δεῖν εἰς ἓν συναχθῆναι, καὶ τυχεῖν ἰδίας ἀναγραφῆς, τὸν λόγον τοῦτον ἅτε ἄλλως εὐμεταχείριστον ὄντα,

I. QUANDOQUIDEM cenſuiſtis colligenda, et peculiari comprehendenda commentario ea, quæ ſparſe vel diſſeruimus vel ſcripſimus alias alia, quibus Platonis de Anima ſententiam interpretati ſumus ita, ut nobis ſenſiſſe is viſus fuit; cum ea diſputatio alioqui tractatu difficilis,

καὶ, ἀφ' τὸ τοῖς πλείοσι τ ἀπὸ Πλάτωνος ὑπεναντιῶσθαι, δεόμενον παραμυθίας, προσεκθήσομαι τ λέξιν ὡς ἐν Τιμαίῳ γέγραπται. "Τῆς ἀμερῶς καὶ ἀεὶ κατὰ ταὐτὰ ἐχούσης οὐσίας, καὶ τ αὖ περὶ τὰ σώματα γιγνομένης μεριστῆς, τρίτον ἐξ ἀμφοῖν ἐν μέσῳ συνεκεράσατο οὐσίας εἶδος, τ τε ταυτοῦ φύσεως αὖ πέρι καὶ τῆς θατέρου· καὶ κατὰ ταῦτα συνέστησεν ἐν μέσῳ τὸ τε ἀμερὲς αὐτῶν καὶ τὸ κατὰ τὰ σώματα μεριστὸν· καὶ τρία λαβὼν αὐτὰ ὄντα, συνεκεράσατο εἰς μίαν πάντα ἰδέαν, τ θατέρου φύσιν δυσμικτον οὖσαν εἰς τὸ αὐτὸ συναρμόττων βίᾳ· μιγνὺς δὲ μετὰ τῆς οὐσίας, καὶ ἐκ τριῶν ποιησάμενος ἕν, πάλιν ὅλον τοῦτο μοίρας εἰς ἃς προσῆκε διένειμεν· ἑκάστην δὲ τούτων ἕκ τε ταυτοῦ καὶ θατέρου καὶ τῆς οὐσίας μεμιγμένην· ἤρχετο δὲ ἀφαιρεῖν

B. 7. προσεκθήσομαι—] Exordio aliquid ad absolutionem sententiæ deesse videtur. Mox locus Platonis non nisi partim refertur, etsi Commentarius Plutarchi ad proximum deinceps Platonis locum item accommodetur, qui locus infra demum post ipsius Commentarium p. 1027, B. refertur, idque novo cum exordio. Nil video, nisi forte aut paginas ab antiquis librariis præposteræ descriptas; aut duos Plutarchi de eodem hoc argumento, diversis hominibus inscriptos libros in unum confusos esse. Hinc quidem ad p. 1017. C. omnia continua et apta videtur.

etiam excusatione opus habeat, quia plerisque Platonicorum nonnihil adversatur, ipsa ego verba de Timæo Platonis proponam. *Ea ex essentia, quæ Individua est, semperque eodem modo habet, tum ex ea quæ circum corpora Dividua est, tertium quoddam genus intermedium contemperavit, quod etiam inter Ejusdem et Diversi naturam medio loco intercederet: ac proinde id constituit in medio Individuæ naturæ, et ejus quæ circa corpus esset Dividua. Hæc deinde tria sumsit, et in unam omnia ideam sive speciem contemperavit, Diversi naturam, quæ difficulter miscetur, in Idem vi concinnans. Miscens autem cum Essentia, ubi ex tribus unum feciſſet, totum hoc in partes, quot esse conveniebat, divisit: quarum quævis conflata esset ex Eodem, Diverso, et Essentia.*

"ὧδε." Ταῦτα πρῶτον ὅσας παρέσχηκεν τοῖς ἐξηγου-
D μένοις διαφορὰς, ἄπλετον ἔργον ἂν εἴη διελθεῖν ἐν τῷ παρόντι, πρὸς δὲ ὑμᾶς ἐπιτυχικῶς ὁμοῦ τοῖς πλείσταις ἢ βέλτιον. Ἐπεὶ δὲ τῶν δοκιμωτάτων ἀνδρῶν τὸν μὲν Ξενοκράτην πρόσηγάγετο, τῆς ψυχῆς τὴν οὐσίαν, ἀριθμὸν αὐτὸν ὑφ' ἑαυτὸν κινούμενον ἀποφηνάμενος· οἱ δὲ Κράντορι τῷ Σολιεῖ προσέθεντο μιγνύντι τὴν ψυχὴν ἔκ τε τῆς νοητῆς καὶ τῆς περὶ τὰ ἀμέριστα δόξης φύσεως· οἵμή τι τὴν τούτων ἀνακαλυφθέντων σαφήνειαν ἅπερ ἐνδέσιμον ὑμῖν παρέξειν.

β'. Ἔστι δὲ βραχὺς ὥσπερ ἀμφοῖν ὁ λόγος. Οἱ μὲν γὰρ οὐδὲν ἢ γένεσιν ἀριθμῷ διαλύεσθαι νομίζουσιν τῇ μίξει
E τῆς ἀμερίστου καὶ μεριστῆς οὐσίας· ἀμέριστον μὲν γὰρ εἶναι τὸ ἕν, μεριστὸν δὲ τὸ πλῆθος, ἐκ δὲ τούτων γίνεσθαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἑνὸς ὁρίζοντος τὸ πλῆθος, καὶ τῇ ἀπειρίᾳ πέρας

D. 9. ὑμῖν] ἡμῖν B. E. Xyl. et Amiot. vertendo.

Sic autem cæpit dividere. Jam primum narrare hæc quantam interpretibus materiam diſſentiendi præbuerint, in præſentia immenſi ſit operis, ſupervacanei etiam apud vos, qui pleraſque ſententias legiſtis. Sed quoniam præſtantiſſimorum virorum quoſdam Xenocrates ad ſe pertraxit, Animam dicens numerum eſſe qui a ſeipſo moveatur: alii Crantorem Solenſem amplexi ſunt, qui Animam miſceri dixit e duabus naturis, quarum altera mente cernatur, alia opinabilis ſit et ſenſilibus inhæreat: niſi fallor, horum, ubi explicata fuerint, perſpicuitas quoddam nobis exordium ſuggeret.

II. Eſt autem de utroque brevis diſputatio. Nam priores nihil putant intelligi debere, quam exortum numeri, Individuæ et Dividuæ naturæ mixtione geniti; unitatem nimirum eſſe Individuam, Dividuam multitudinem: hinc naſci numerum unitate multitudinem definiente, terminumque infinitati imponente,

ἀπλέντος, ἣν καὶ δυάδα καλοῦσιν ἀόριστον· καὶ Ζαράτας ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος ταύτῃ μὲ ἐκάλει τὴν ἀριθμοῦ μητέρα, τὸ δὲ ἕν, πατέρα· διὸ καὶ βελτίονας εἶναι τοὺς ἀριθμῶν ὅσοι τῇ μονάδι παραπλήσιοι· τοῦτον δὲ μήπω ψυχὴν εἶναι ἀριθμὸν τοῦ κινητικοῦ καὶ τοῦ κινητοῦ ἐνδεῖν αὐτῷ· F
τοῦ δὲ ταυτοῦ καὶ θατέρου συμμιγέντων, ὧν τὸ μὲν ὅτι κινήσεως ἀρχὴ καὶ μεταβολῆς, τὸ δὲ μονῆς, ψυχὴν γεγονέναι, μηδὲν ἧττον τοῦ ἑστάναι καὶ ἕδρας δυνάμιν ἢ τοῦ κινεῖσθαι καὶ κινεῖν ἔσαν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Κράντορα μάλιστα τῆς ψυχῆς ἴδιον ὑπολαμβάνοντες ἔργον εἶναι τὸ κρίνειν τά τε νοητὰ καὶ τὰ αἰσθητά, τάς τε τούτων ἐν αὐτοῖς καὶ πρὸς ἄλληλα γινομένας διαφορὰς καὶ ὁμοιότητας, ἐκ πάντων φασὶν, ἵνα πάντα γινώσκῃ, συγκεκρᾶσθαι τὴν ψυχήν· ταῦτα δὲ εἶναι τέτταρα, τὴν νοητὴν φύσιν ἀεὶ 1013
καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσαν, καὶ τὴν περὶ τὰ σώ-

F. 3. τὸ δὲ μονῆς, ψυχὴν] Sic B. E. T. V. Xyl. Anon. Vulgo, τὸ δὲ μονὴν ψυχῆς.

quam binarium infinitum appellant. Zaratas quoque Pythagoræ præceptor, binarium vocavit numeri matrem, unitatem patrem: ideoque meliores numeros eos esse dixit, qui adsimiles essent unitati. Hunc tamen numerum nondum esse Animam; ei enim deesse adhuc vim qua moveat et moveatur. Eodem autem et Diverso mixtis, (quorum alterum motus est et mutationis initium, alterum quietis) Animam exstitisse, vim scilicet, cujus esset non minus sistere et stare, quam moveri et movere. Crantor, ut qui id maxime proprium Animæ officium putaret, judicare sensilia et sub intellectum cadentia, eorumque et inter se in suo et invicem in diverso genere discrimina atque similitudines, Animam, ut omnia possit cognoscere, ex omnibus ait esse concretam: esse autem hæc quatuor, naturam intelligibilem quæ semper eodem habet modo: tum eam

ματα παθητὴν καὶ μεταβλητήν· ἔτι δὲ τὴν ταυτῷ καὶ τῷ ἑτέρῳ, ἀφ' ὧν τὸ κοινὸν ἑκατέραν μετέχειν ἑτερότητος καὶ ταυτότητος.

γ'. Ὁμαλῶς δὲ πάντες εἶναι, χρόνῳ μὲ οἴονται τὴν ψυχὴν μὴ γεγονέναι, μηδὲ εἶναι γεννητήν, τελείους δὲ δυνάμεις ἔχειν, εἰς ἃς ἀναλύονται θεωρίας ἕνεκα τῆς οὐσίας αὐτῆς, λόγῳ τὸν Πλάτωνα νομίζειν συνεστάθαι καὶ συγκεκρᾶσθαι· τὰ δ' αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ κόσμου διαB τοὺτου, ὁρίζεσθαι μὲν ἀΐδιον ὄντα καὶ ἀγέννητον· τὸ δὲ ᾧ τρόπῳ συνέστακται καὶ δημιουργεῖ) καταμαθεῖν οὐ ῥᾴδιον ὁρῶντα τοῖς μήτε γένεσιν αὐτῷ, μηδὲ τὴν γεννητῶν οὐσίαν ἐξ ἀρχῆς προϋποδεδμένοις, ταύτην τὴν ὁδὸν τραπέσθαι. Τούτων δὲ τὸν καθόλου λεγομένων, ὁ μὲν Εὔδωρος οὐδετέρους ἁμαρτάνειν οἴεται τοῦ εἰκότος· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι τὸν Πλάτωνος ἀμφότεροι ἁμαρτάνειν δόξης, εἰ κανόνι τῷ πιθανῷ χρηστέον, οὐκ ἴδια δόγματα περαίνοντας, ἀλλ' ἐκείνῳ τὰ βουλομένους λέγειν ὁμολογούμενα.

quæ corporibus adeſt mutabilem atque perpeſſionibus obnoxiam: ad hæc Ejuſdem et Diverſi, quod etiam iſtarum utraque particeps ſit Ejuſdem et Diverſi proprietatum.

III. Iſti omnes æque ita ſentiunt, Animam tempore non eſſe ortam, neque originem habere, ſed pluribus eſſe præditam facultatibus, in quas eam Plato contemplationis gratia diſſolvens, ponit natam eſſe et commixtam. Eademque illum de mundo etiam ſenſiſſe: quem cum ſciret eſſe æternum et nunquam ortum, videret autem difficulter conſiderari poſſe quo modo compoſitus eſſet et gubernaretur, niſi quis ortum ejus et cauſſarum ipſum conficientium congreſſionem ab initio poſuiſſet, iſti viæ ac rationi inſtitiſſe. His ita univerſe dictis, Eudorus neutrum putat non habere pro ſe aliquid probabile. Mihi, ſi probabilitas pro regula judicandi ſit habenda, utrique videntur a Platonis opinione aberraſſe: ſi quidem non propria placita concinnare, ſed conſentientia Platonis ſententiæ dicere ſit

Ἡ μὲν ἐκ τῆς νοητῆς καὶ τῆς ἀμεθικτῆς οὐσίας λεγομένη μίξις οὐ διασαφεῖται πω ποτε ψυχῆς μᾶλλον, ἢ τῶν ἄλλων ὅ, τι ἄν τις εἴποι, γένεσίς ἐστιν. Αὐτός τε γὰρ C ὁ κόσμος ὅτος, καὶ τῶν μερῶν ἕκαστον αὐτῷ συνέστηκεν ἔκ τε σωματικῆς οὐσίας καὶ νοητῆς· ὧν ἡ μὲν ὕλην καὶ ὑποκείμενον, ἡ δὲ μορφὴν καὶ εἶδος ᾧ γενομένῳ παρέχει· καὶ τῆς μὲν ὕλης τὸ μετοχῇ καὶ εἰκασίᾳ τοῦ νοητοῦ μορφωθὲν εὐθὺς ἁπλοῦν καὶ ὁρατὸν ἐστιν, ἡ ψυχὴ δὲ πᾶσαν αἰσθησιν ἀπέφυγεν. Ἀριθμόν γε μὴν ὁ Πλάτων οὐδέποτε τὴν ψυχὴν προσεῖπεν, ἀλλὰ φύσιν αὐτοκίνητον ἀεί, καὶ κινήσεως πηγὴν καὶ ἀρχήν· ἀριθμῷ δὲ καὶ λόγῳ καὶ ἁρμονίᾳ διακεκόσμηκε τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ὑποκειμένην καὶ δεχομένην D τὸ κάλλιστον εἶδος ὑπὸ τούτων ἐγγινόμενον. Οἶμαι δὲ μὴ ταυτὸν εἶναι τῷ κατὰ ἀριθμὸν συνεστάναι τὴν ψυχὴν τὸ

B. 10. νοητικῆς καὶ τῆς αἰσθητικῆς] Puto corrigendum νοητῆς καὶ τῆς αἰσθητῆς.
C. 1. ὅτος] Melius videtur, ſumtum ex B. E. Oxon. Vulgo, οὗτος.
C. 8. φύσιν] Sic Steph. ex Schott. Leonic. Anon. Nam Pol. et φύσιν habet, et aliam lectionem κινητικὴν καί. Jannot. κινητικήν. Antea erat κίνησιν, quod magno conſenſu tuentur Ald. Baſ. Xyl. B. E. Oxon. Venet. item in verſionibus Turneb. Amiot. Xyl. nec diſplicet ad ſenſum, et plus auctoritatis habet recepto.

propoſitum. Quippe illa mixtione ex intelligibili et ſenſili ſubſtantia quam dicunt, non declaratur qui Animæ magis, quam aliarum quarumvis rerum ſit procreatio. Nam cum ipſe mundus, tum quælibet ejus pars ex iſtis duabus conſtat ſubſtantiis: quarum hæc materiam et ſubjectum, illa formam et ſpeciem rei naſcenti præbuit: et quidquid materiæ informatum eſt participatione atque adſimilatione intelligibilis ſubſtantiæ ſtatim hoc conſequitur, ut tangi viderique poſſit; Anima autem omnem ſenſum ſubterfugit. Plato quidem Animam nuſquam dixit eſſe numerum, ſed motum qui ſe-ipſum ſemper cieat, fonſque ſit et principium motus: naturam vero ejus numero et harmonia exornavit, ſubjectam his, formamque in ſe pulcherrimam recipientem. Puto autem non idem eſſe, *ſecundum numerum Animam eſſe conſtitutam*, et *naturam*

τ' οὐσίαν αὐτῆς ἀριθμὸν ὑπάρχειν· ἐπεὶ καθ' ἁρμονίαν συνέστηκεν, ἁρμονία δὲ οὐκ ἔστιν, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ περὶ Ψυχῆς ἀπέδειξεν. Ἐκφανῶς δὲ τούτοις ἠγνόηται τὸ περὶ ταυτοῦ καὶ τοῦ ἑτέρου. Λέγουσι γὰρ ὡς τὸ μὲν στάσεως, τὸ δὲ κινήσεως συμβάλλεται δύναμιν εἰς τ' τῆς ψυχῆς γένεσιν· αὐτῷ Πλάτωνος ἐν τῷ Σοφιστῇ, τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον, πρὸς δὲ τούτοις, στάσιν καὶ κίνησιν, ὡς ἔκαστον ἐκείνων διαφέρειν, καὶ πάντα ὄντα, χωρὶς ἀλλήλων πεφυκότα καὶ διῃρίζοντος.

Δ'. Ὁ γε μὴν ὅστις τε κοινῇ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν περὶ Πλάτωνι, φοβούμενοι καὶ περιλυπούμενοι, πάντα μηχανῶνται, καὶ διαβιάζονται καὶ στρέφουσιν, ὥς τι δεινὸν καὶ ἄῤῥητον οἰόμενοι δεῖν παρακαλύπτειν καὶ ἀρνεῖσθαι, τιμῶντε ἅμα τὸν κόσμον τήν τε τ' ψυχῆς αὐτοῦ γένεσιν καὶ σύστασιν, οὐκ ἐξ ἀϊδίου σωστῶν, οὐδὲ τ' ἄπειρον χρόνον ὄντος ἐχόντων,

E. 4. παραλυπόμενοι] Ita omnes libri exceptis T. V. Anon. qui habent παραμυθόμενοι, quod præferrem si majorem haberet auctoritatem. Nunc malim παραφυλαττόμενοι, vel παραιτόμενοι.

Animæ esse numerum. Nam secundum harmoniam constituta quidem Anima, nec tamen ipsa harmonia est, ut ipse in Phædone demonstravit. Liquet autem hos vim Ejusdem et Diversi ignoravisse, dum alterum quietis, alterum motus caussam faciunt: cum Plato in Sophista Ens, Idem, Diversum, Statum, Motum, ut quinque numero, et omnia a se invicem differentia posuerit.

IV. Quod autem communiter hi, et plerique Platonis sectatorum timentes atque ægre ferentes, omnia moliuntur, vique pervertunt, putantque tanquam flagitiosam et infandam sententiam debere occulsari et negari, quæ mundum ejusque animam non ex sempiternis constituit principiis, neque infinito tempore talem fuisse affirmat; id peculiari disputatione explicatum est: et nunc tantum satis

ἰδίᾳ τι λόγῳ τέτολμηκε, καὶ νῦν ἀρκέσει ῥηθέν, ὅτι τὸ περὶ θεῶν ἀγῶνα καὶ λόγον, ᾧ Πλάτων ὁμολογεῖ φιλοτιμότατα καὶ παρ' ἡλικίαν τοῖς τὰς ἀθέους κεκρικόσι, συγχέουσι, μᾶλλον δὲ ὅλως ἀναιροῦσιν. Εἰ γὰρ ἀγέννητος ὁ κόσμος ἐστίν, οὔκουν τῷ Πλάτωνι τὸ πρεσβύτερον τοῦ σώματος τὴν ψυχὴν οὖσαν ἐξάρχειν μεταβολῆς καὶ κινήσεως πάσης, ἡγεμόνα καὶ δημιουργόν, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν, ἐγκαθεκτῶσαν. Τίς δὲ οὖσα καὶ ποῖος ὄντος ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος πρότερα καὶ πρεσβυτέρα λέγεται γεγονέναι, πρώϊον ὁ λόγος ἐνδείξεται· τοῦτο γὰρ ἠγνοημένον ἔοικε τὴν πλείστων ἀπορίαν καὶ ἀπιστίαν παρέχειν τῆς ἀληθοῦς δόξης. F

ε'. Πρῶτον οὖν ἣν ἔχω περὶ τούτων διάνοιαν ἐνδή- 1014
σομαι, πιστούμενος τῷ ἑαυτῷ, καὶ θαρρυνούμενος ὡς ἔνεστι τὸ ἀληθὲς τοῦ λόγου καὶ εὐδόξου· ἔπειτα τοῖς λέξεσιν ἐπάξω, συνοικείων ἅμα τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν ἀπό-

E. 9. περὶ θεῶν] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Oxon. At vulgo male, ἐπὶ θεῶν. Significatur locus Leg. X, p. 673. E.

A. 3. ἀνθὲς] Non dubitavi vel ex conjectura, ſed certiſſima illa, reponere: item jam Turnebus vertit. Omnes libri habent ἀληθές.

eſt dicere, iſtos concertationem, qua Plato fatetur ſumma contentione et præter ætatem ſe uſum adverſus eos qui Deum eſſe negant, confundere, aut potius totam tollere. Si enim origine caret mundus, actum eſt de Platonis ſententia, qui Animam corpore priorem ætate, initium ait motui ac quieti præbuiſſe intus habitantem, eorumque ducem et primam effectricem cauſſam fuiſſe. Quæ autem ſit vis ratioque Animæ et corporis, ut hæc illo antiquior fuerit, progreſſu orationis aperietur. Hoc enim ignoratum, videtur plurimum invexiſſe dubitationis, et de fide veræ ſententiæ tantundem derogaſſe.

V. Principio meam de re ſententiam explicabo, eique fidem quantam poſſum faciam probabilitate inducenda, qua id quod novum pleriſque et contrarium receptis videbitur opinionibus excuſem. Poſtea ipſis verbis cum interpreta-

δειξιν. Ἔχει γὰρ ὅτῳ καταί γε τοῖν ἐμοὶν τὰ πρόγματα δόξαι. Κόσμον τόνδε, φησὶν Ἡράκλειτος, οὔτε τις θεῶν οὔτ' ἀνθρώπων ἐποίησεν, ὥσπερ φοβηθεὶς μὴ θεοῦ ἀπογνόντες, ἄνθρωπόν τινα γεγονέναι τῶν κόσμου δημιουργὸν ὑπονοήσωμεν. Βέλτιον οὖν Πλάτωνι πειθομένους, τὸν μὲν κόσμον ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι λέγειν καὶ ᾄδειν· Β ὁ μὲν γὰρ κάλλιστος τῶν γεγονότων, ὁ δὲ ἄριστος τῶν αἰτιῶν· ἡ δὲ ὑσία καὶ ὕλη ἐξ ἧς γέγονεν, οὐ γενομένην, ἀλλὰ ὑποκειμένην ἀεὶ τῷ δημιουργῷ, εἰς διάθεσιν καὶ τάξιν αὐτῆς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐξομοίωσιν ὡς δυνατὸν ἦν ἐμπαρασχεῖν. Οὐ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἡ γένεσις, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ καλῶς μηδ' ἱκανῶς ἔχοντος, ὡς οἰκίας καὶ ἱματίου καὶ ἀνδριάντος. Ἀκοσμία γὰρ ἦν τὰ πρὸ τοῦ κόσμου γενέσεως· ἀκοσμία δὲ οὐκ ἀσώματος, οὐδὲ ἀκί-

B. 4. τάξιν αὐτῆς] Forte corrigendum, τάξιν αὐτῶν.
B. 5. ἐμπαρασχεῖν] Verbum Plutarchei coloris præbent B. E. Oxon. Vulgo, παρασχεῖν.

tionem tum demonſtrationem accommodabo. Sic enim res habet, ut mea quidem fert ſententia. *Mundum hunc*, Heraclitus ait, *neque Deorum quiſquam, neque hominum fecit:* metuens ſcilicet, ne poſtquam de Diis deſperaviſſemus, hominem aliquem mundi opificem fuiſſe ſuſpicaremur. Præſtat itaque Platonis ſententiam ſequi, atque hoc et dicere et canere, mundum a Deo eſſe factum: nam et mundus omnium operum eſt pulcherrimum, et Deus omnium cauſſarum præſtantiſſima: ſubſtantiam autem et materiam ex qua factus eſt mundus, non natam, ſed ſemper ſubjectam opifici diſponendam ſe et ordinandam, adque ipſius ſimilitudinem quantum ejus fieri poteſt effingendam præbuiſſe. Non enim ex eo quod nihil eſſet exſtitit mundus, ſed ex eo quod non pulchre, non recte aut perfecte eſſet, quomodo fiunt domus, veſtis, ſtatua. Fuit nimirum, antequam mundus naſceretur, materies, non cor-

κητος, οὐδὲ ἄψυχος· ἀλλὰ ἄμορφον μὲν καὶ ἀσύστατον τὸ σωματικὸν, ἔμπλεκτον δὲ καὶ ἄλογον τὸ κινητικὸν ἔχουσα· τοῦτο δ' ἦν ἀναρμοστία ψυχῆς οὐκ ἐχούσης λόγον. Ὁ γὰρ θεὸς ὅτε σῶμα τὸ ἀσώματον, ὅτε ψυχὴν C τὸ ἄψυχον ἐποίησεν· ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸν ἄνδρα καὶ ῥυθμικὸν ὁ φωνὴν ποιεῖν οὐδὲ κίνησιν, ἐμμελῆ δὲ φωνὴν καὶ κίνησιν εὐρυθμον ἀξιοῖμεν· οὕτως ὁ θεὸς οὔτε τοῦ σώματος τὸ ἁπτὸν καὶ ἀντίτυπον, οὔτε τῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν καὶ κινητικὸν αὐτὸς ἐποίησεν· ἀμφοῖν δὲ τὰς ἀρχὰς ὡδὶ λαβών, τὸ μὲν, ἀμυδρὸν καὶ σκοτεινὸν, τὸ δὲ, ταραχώδη καὶ ἀόριστον, ἀτελοῦς δὲ καὶ προσηκόντος ἀμφοῖν καὶ ἀορίστου, ἔταξε καὶ διεκόσμησε καὶ συνήρμοσε, τὸ κάλλιστον ἀπεργασάμενος καὶ τελειότατον ἐξ αὐτοῦ ζῷον. Ἡ μὲν οὖν σώ- D ματος οὐσία ἡ λεγομένη ὑπ' αὐτῶν πανδεχοῦς φύσεως, ἕδρας τε καὶ τιθήνης τῶν γιγνομένων ἐστὶν ἑτέρα τις ὄψις.

ς'. Τὸν δὲ τῆς ψυχῆς ἐν Φιλήβῳ μὲν, ἀπειρίαν κέ-

poris illa, non motus, non Animæ expers: ſed corpore informi atque incompoſito, temerario et bruto motu prædita: erat autem hoc ipſum inconcinnitas Animæ proportione carentis. Etenim Deus neque corpus de incorporeo, neque Animam de inanimo fecit. Sed quomodo virum modorum numerorumque muſicorum peritum non vocem aut motum, ſed concinnam vocem, numeroſumque motum efficere volumus; ita Deus neque corpori ut tangi et reſiſtere, neque Animæ ut imaginari et movere poſſet indidit: ſed utrumque ſumens principium, alterum obſcurum et tenebricoſum, alterum turbulentum et amens, ambo imperfecta atque indefinita, iis ordinandis, digerendis, atque concinnandis, pulcherrimum et perfectiſſimum confecit animal. Ergo corporis natura alia non eſt, quam quæ ab eo *omnium receptaculum, ſedes, nutrixque* dicitur *rerum ortarum*.

VI. Animæ autem naturam in Philebo appellat infinitatem, utpote numeri et ra-

πλῆθος ἀριθμῷ καὶ λόγῳ φέρουσιν ὄσαν, ἐλλείψεώς τε καὶ ὑπερβολῆς καὶ διαφορᾶς καὶ ἀνομοιότητος ἐν αὐτῇ πέρας οὐδὲν, οὐδὲ μέτρον ἔχουσαν· ὁ δὲ Τιμαίῳ, τῷ τῇ ἀμερίστῳ συγκεκραμμένῃ φύσει, καὶ περὶ τὰ σώματα γινομένῃ λεγομένῳ μεριστῷ, ὅτι πλῆθος οὐ μονάσι καὶ στιγμαῖς, ὅτι μῆκος καὶ πλάτη λέγεσθαι νομιστέον, ἃ σώ-
Σ μασι προσήκει, καὶ σωμάτων μᾶλλον ἢ τῆς ψυχῆς ἐστιν, ἀλλὰ τῷ ἄτακτον καὶ ἄοριστον, αὐτοκίνητον δὲ καὶ κινητικὴν ἀρχὴν, ἐκείνῳ ἣν πολλαχοῦ μὲν ἀνάγκην, ὁ δὲ τοῖς Νόμοις ἄντικρυς ψυχὴν ἄτακτον εἶπε καὶ κακοποιόν· αὕτη γὰρ ἦν ψυχὴ καθ' ἑαυτήν, νοῦ δὲ καὶ λογισμοῦ καὶ ἁρμονίας ἔμφρονος μετέσχεν, ἵνα κόσμου ψυχὴ γένηται. Καὶ δὴ τὸ πανδεχὲς καὶ ὑλικὸν ἐκεῖνο, μέγεθος μὲ ἐκέκτητο καὶ διάστημα καὶ χώραν· κάλλους δὲ καὶ μορφῆς καὶ σχημάτων μετριότητος ἐνδεῶς εἶχεν· ἔλαχε δὲ τούτων, ἵνα

D. 10. μῆκη καὶ πλάτη] Sic B. E. Venet. Oxon. Vulgo, μήκει καὶ πλάτει, Ald. Baſ. Xyl. μῆκη καὶ πλάτει.

tionis privationem, et in qua defectus, abundantiæ, differentiæ, diſſimilitudinis nullus terminus inſit, nulla menſura. In Timæo autem cum dicitur Individuæ commixta naturæ, et quæ circa corpora verſans Dividua appelletur; neque multitudo unitatum aut punctorum intelligi debet, neque longitudines aut latitudines, quæ corporibus conveniunt, et corporum magis ſunt quam Animæ: ſed incompoſitum, infinitum, ſeipſum movens et præditum movendi facultate principium illud, quod ſæpe *Neceſſitatem*, in Legibus autem palam *Animam inordinatam* dixit et *maleficam*. Ipſa enim ex ſeſe natura talis erat, mentem autem et rationem harmoniamque ſolertem nacta eſt, ut fieret mundi Anima. Nam omnium capax illa materies magnitudinem, intervallum, ſpatiumque habebat: pulchritudine, ſpecie, formarumque mediocritate indigebat: adepta autem ea eſt, dum ita exornata fuit, ut terræ, maris, cœli, ſtellarum,

γῆς καὶ θαλάττης καὶ ἠέρος καὶ ἀστέρων φυτῶν τε καὶ ζώων παντοδαπὰ σώματα καὶ ὄργανα γίνηται κοσμηθέν. Οἱ δὲ τὴν ἐν Τιμαίῳ λεγομένην ἀνάγκην, οἱ δὲ Φιλήβῳ τὸ F
τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς ἀμετρίαν καὶ ἀπειρίαν, τῇ ὕλῃ προστιθέντες, ἀλλὰ μὴ τῇ ψυχῇ, πρὸς θήσονται τὸ τὴν ὕλην ἀεὶ μὴ ἄμορφον καὶ ἀσχημάτιστον εἶναι αὐτὴν λέγεσθαι, καὶ πάσης ποιότητος καὶ δυνάμεως οἰκείας ἔρημον, ἐκπάζεσθαι δὲ ἀώδεσιν ἐλαίοις, ἃ πρὸς τὰς βαφὰς οἱ μυρεψοὶ λαμβάνουσιν; Οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ 1015
ἄποιον καὶ ἀρχὴν ἐξ αὑτοῦ καὶ ἀρρεπὲς αἰτίαν κακοῦ καὶ ἀρχὴν ὑποτίθεσθαι τὸ Πλάτωνα, καὶ κωλεῖν ἀπειρίαν, ἀσχολὸν καὶ κακοποιόν, αὖθις δὲ ἀνάγκην, πολλὰ τῷ θεῷ δυσμαχοῦσαν καὶ ἀφηνιάζουσαν. Ἡ γὰρ ἀναστρέφουσα τὸν οὐρανόν, ὥσπερ ἐν Πολιτικῷ λέγεται, καὶ ἀνελίττουσα πρὸς τἀναντίον ἀνάγκη, καὶ σύμφυτος ὀπθυμία, καὶ τὸ τὴν πάλαι ποτὲ φύσεως σώτειραν πολλῆς μετέχον ἀταξίας, πρὶν

F. 3. ψυχῇ, πῶ δήσονται τὸ τὴν ὕλην] Sic unus T. quod ipſa ratio recipiendum ſuaſit. Vulgo, cum ſigno lacunæ, ψυχῇ * γε ὦ δήσονται, τὸ τὴν ὕλην.

plantarum, animaliumque omnis generis corpora et inſtrumenta exſiſterent. At qui *neceſſitatem* quæ in Timæo dicitur, in Philebo *infinitas atque menſuræ vacuitas ob exſuperantiam et defectum*, materiæ non Animæ tribuunt, quonam id referent, quod materiam idem ſemper informem, omnis qualitatis et facultatis propriæ vacuam aſſerit, ſimilemque ait eſſe olei odoris expertis quo ad tingendum utantur unguentarii? Fieri enim nequit, ut quod ſuapte natura qualitatis exſors, otioſum, et informe eſt, id Plato cauſſam mali principiumque ponat, vocetque *Infinitatem turpem ac maleficam*, rurſuſque *Neceſſitatem frequenter Deo repugnantem et frænos excutientem*. Illa enim, quæ, ut in Politico ait, *cælum in contrariam torquet partem Neceſſitas et innata cupiditas, et illius priſcæ naturæ una*

εἰς τ̀ νῦν κόσμον ἀφικέσθαι, πόθεν ἐγγέγονε τοῖς πρώτοις
B μασιν, εἰ τὸ μὴ ὑποκείμενον ἄποιος ἦν ὕλη καὶ ἀμοίρους
αἰτίας ἁπάσης, ὁ δὲ δημιουργὸς ἀγαθὸς καὶ πάντα βουλόμενος αὐτῷ τῷ δυνάμει ἐξομοιῶσαι; τρίτον δὲ τοῦτο τοῦτο μηθέν. Αἱ γὰρ Στωϊκαὶ καταλαμβάνουσι ἡμᾶς ἀπορίας, τὸ κακὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀναιτίως καὶ ἀγενήτως ἐπεισάγοντας· ἐπεὶ τῶν γε ὄντων εἴτε τὸ ἀγαθὸν εἴτε τὸ ἄποιον εἰκὸς ἔστιν οὐσίαν κακοῦ καὶ γένεσιν ὑποδέχεσθαι· ἀλλὰ ταυτὸ Πλάτων οὐκ ἔπαθε τοῖς ὕστερον, οὐδὲ παρῆλθεν, ὡς ἐκεῖνοι, τ̀ μεταξὺ τ̀ ὕλης καὶ τοῦ θεοῦ τρίτην ἀρχὴν καὶ δύναμιν, ὑπέμεινε τῶν λόγων τ̀ ἀτοπώτατον, ἐπεισόδιον οὐκ οἶδα ὅπως ποιούμενα τ̀ τῶν κακῶν φύσιν
C ἀπ' αὐτομάτου τ̀ συμβεβηκός. Ἐπικούρῳ μὲν γὰρ οὐδὲ ἀκαρὲς ἐγκλίναι τ̀ ἄτομον συγχωροῦσιν, ὡς ἀναίτιον ἐπεισ-

B. 1. ἄποιος—ἄμοιρος] Prius dant B. E. posterius sine libris correxi: utrumque necessario recepi. Vulgo, ἄποιον—ἄμοιρον.

B. 10. ὑπέμεινε—φύσιν] Puto corrigendum, ὑπέμεινε, τῶν ἀλόγων τὸ ἀτοπώτατον, ἐπεισόδιον οὐκ οἶδα ὅπως ποιεῖν τὴν τῶν κακῶν φύσιν. Recepta lectio est ex B. E. Oxon. Vulgo, ὑμέμεινε τ. λ. τὸ ἀτοπώτατον, ἐ. οὐκ οἶ. ὅ. ποιοῦντα τῶν κακῶν φύσιν.

quasi educata confusio, antequam in hunc mundum veniret, undenam in res invecta est, si subjectum qualitate carebat, materies nullam vim caussæ habens, opifex autem bonus ipse, omnia sibi quantum res ferret, similia voluit facere? nihil enim est tertium. Nam hic in Stoicorum delabemur anguſtias, qui malum ex non ente absque caussa et procreatione introducunt: quando de his quæ sunt, neque bonum, neque qualitatis vacuum probabile est subſtantiam et originem malo præbuisse. Ceterum Platoni non accidit idem quod posterioribus, neque neglecta, quod his usu venit, tertia facultate et principio quod inter materiam et Deum est medio loco, admisit absurdissimum illud commentum, quod, nescio quomodo, malorum naturam aliunde irrepsisse per accidens et casu fingit. Sane Epicuro ne momentaneam quidem atomi inclinationem concedunt, quod

ἀγοντι κίνησιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· αὐτοὶ δὲ κακίαν καὶ κακοδαιμονίαν τοσαύτην, ἑτέρας τε περὶ σῶμα μυρίας ἀτοπίας καὶ δυσχερείας, αἰτίαν ἐν ταῖς ἀρχαῖς οὐκ ἐχούσας, κατ' ἐπακολούθησιν γεγονέναι λέγουσιν.

ζ. Ὁ δὲ Πλάτων οὐχ οὕτως· ἀλλὰ τὴν μὲν ὕλην διαφορᾶς ἀπάσης ἀπαλλάττων, καὶ τοῦ θεοῦ τὸ τῶν κακῶν αἴτιον ἀποστατοῦντα πολέμιον, ταῦτα περὶ τοῦ κόσμου γέγραφεν ἐν τῷ Πολιτικῷ, "Παρὰ μὲν δὴ τοῦ ξυνθέντος "πάντα τὰ καλὰ κέκτηται· τῶνδε δὲ τῆς ἔμπροσθεν "ἕξεως ὅσα χαλεπὰ καὶ ἄδικα ἐν ἑαυτῷ γίνεται, τούτων "ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει, καὶ τοῖς ζῴοις ἐναπεργά- D "ζεται." Καὶ μικρὸν ἔπι προελθών, "Προϊόντος δὲ," φησὶ, "τοῦ χρόνου, καὶ λήθης ἐγγινομένης ἐν αὐτῷ, μᾶλ- "λον δυναστεύει τὸ τῆς παλαιᾶς ἀναρμοστίας πάθος, καὶ "κινδυνεύει διαλυθεὶς εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἄπειρον "ὄντα τόπον δύναι πάλιν." Ἀνομοιότης δὲ περὶ τὴν ὕλην,

C. 11. ἔμπροσθεν] Sic recte in libris Platonis, et confirmatur ab B. E. Oxon. T. V. Vulgo, ἔξωθεν.

eum dicant motum abſque cauſſa ex non ente introducere: ipſi malitiam, tantumque miſeriarum aliaſque circa corpus infinitas incommoditates et difficultates, quarum nulla in principiis cauſſa ſit, ex conſecutione quadam aiunt exſtitiſſe.

VII. Non ita Plato: ſed cum materiam omni diſcrimine liberaſſet, Deumque a malorum cauſſa quam longiſſime collocaſſet, hæc in Politico ſcripſit de mundo; *Is enim ab eo qui ipſum compoſuit, omnia eſt adeptus bona: quæ autem moleſta et injuſta fiunt in cælo, cum ipſe a priore habitu habet, tum in animalibus etiam efficit:* ac paulo poſt: *Progreſſu autem temporis, oblivione ei obrepente, magis etiam obtinuit priſtæ inconcinnitatis morbus, periculumque eſt ne diſſolutus rurſum ſubeat infinitum diſſimilitudinis locum.* Diſſimilitudo autem non eſt

ἄποιον καὶ ἀδιάφορον οὖσαν, οὐκ ἔστιν. Ἀλλὰ μὴ πολλῶν ἄλλων καὶ Εὔδημος ἀγνοήσας, κατειρωνεύεται τοῦ Πλάτωνος, ὡς τὴν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ μητέρα καὶ τιθήνην προσαγορευομένην, αἰτίαν κακῶν, ῥίζαν, ἀρχὴν ἀποφαίνοντος. Ὁ γὰρ Πλάτων μητέρα μὲν καὶ τιθήνην καλεῖ τὴν ὕλην· αἰτίαν δὲ κακοῦ, τὴν κινητικὴν τῆς ὕλης, καὶ περὶ τὰ σώματα γινομένην μερικὴν, ἄτακτον καὶ ἄλογον, οὐκ ἄψυχον δὲ κίνησιν, ἣν οἱ Νόμοις, ὥσπερ εἴρηται, ψυχὴν ἐναντίαν καὶ ἀντίπαλον τῇ ἀγαθουργῷ προστιθέτε. Ψυχὴ γὰρ αἰτία κινήσεως καὶ ἀρχή, νοῦς δὲ, τάξεως καὶ συμφωνίας περὶ κίνησιν. Ὁ γὰρ θεὸς οὐκ ἀνέσησε τὴν ὕλην ἀργοῦσαν, ἀλλ' ἔστησεν ἐκ τῆς ἀνοήτου ταραττομένην αἰτίας· οὐδὲ ἀρχὰς τῇ φύσει μεταβολῆς καὶ παθῶν παρέσχεν, ἀλλ' οὔσης ἐν πάθεσι παντοδαποῖς καὶ μετα-

D. 9. ὡς τὴν πολλάκις] Vulgo, ὡς οὐκ αὐτὴν πολλάκις. B. E. ὡς τὴν πολλάκις, relicto inter primam et proximam vocem ſpatio. Atqui ut nil deeſſe videtur, et ſententia ipſa poſtulat, ita ſcripſi.

D. 10. ῥίζαν, ἀρχὴν] B. E. καὶ ἀρχήν. Scribendum, ῥίζαν καὶ ἀρχήν.

in materia, quæ caret qualitate et differentiis. Quod cum aliis multis ignorans Eudemus, Platonem ſubſannat, quaſi hic dum ſæpenumero *matrem et nutricem rerum* vocat materiam, etiam *malorum cauſſam*, *radicem*, *principium* dixerit. Plato enim *matris nutriciſque* nomine materiam afficit: cauſſam autem malorum eam vim, quæ materiam movet, et circa corpora eſt Dividua, inordinata, bruta, non tamen Animæ exſors motio, facit: quam in Legibus, ut dixi, *Animam* vocat *contrariam et adverſantem beneficæ*. Anima enim cauſſa eſt et principium motus; mens, ordinis et conſonantiæ in motu. Neque Deus materiam otioſam conſtituit, ſed ſtabilivit a bruta turbatam cauſſa: neque principia mutationis et affectionum indidit naturæ: ſed cum ea omnis generis motibus atque affectionibus inordinatis exagitaretur, magnam illam Infini-

βολαῖς ἀπάντοις, ἐξεῖλε τὴν πολλὴν ἀορισίαν καὶ F
πλημμέλειαν, ἁρμονίᾳ καὶ ἀναλογίᾳ καὶ ἀριθμῷ χρώμενος ὀργάνοις· ὧν ἔργον ἐστὶν, οὐ μεταβολὴ καὶ κινήσεως ἐπιτήτητος πάθη καὶ διαφορὰς παρέχειν τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπλανῆ καὶ στάσιμα, καὶ τοῖς κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχουσιν ὅμοια ποιεῖν. Ἡ μὲν οὖν διάνοια τοιαύτη, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, τοῦ Πλάτωνος.

η'. Ἀπόδειξις δὲ πρώτη μέν, ἡ τῆς λεγομένης καὶ δοκούσης αὐτῷ πρὸς ἑαυτὸν ἀσυμφωνίας καὶ διαφορᾶς λύσις. Οὐδὲ γὰρ σοφιστὴ κεφαλαλγοῦντι, πόθεν γε δὴ Πλά- 1016
τωνι, τοιαύτην ἄν τις ἀναθείη, περὶ ὧν ἐπιμελέστατα μάλιστα τῶν λόγων, ταραχὴν καὶ ἀνωμαλίαν, ὥστε τὴν αὐτὴν φύσιν ὁμοῦ καὶ ἀγέννητον ἀποφαίνειν καὶ γενομένην· ἀγέννητον μὲν ἐν Φαίδρῳ τὴν ψυχήν· ἐν δὲ Τιμαίῳ, γενομένην. Ἡ μὲν οὖν ἐν Φαίδρῳ διάλεκτος ὀλίγου δεῖν ἅπασιν διὰ στόμα-

A. 5. γενομένην] Malim γενομένην.

tatem pravitatemque exemit, inſtrumentis uſus harmonia, proportione, et numero; quorum opus eſt, non mutatione et motu diverſitates et diſcrimina in rebus efficere, ſed ea potius ſtabilia, certa, et eorum quæ eodem ſemper ſunt modo ſimilia reddere. Atque hæc eſt, mea quidem opinio ut fert, Platonis ſententia.

VIII. Demonſtratio autem prima erit, ſi ea, in quibus ipſe ſibi dicitur ac putatur contraria dixiſſe, expediamus. Nam ne ſophiſtæ quidem ebrio, ne dum Platoni tanta imputanda ſit perturbatio et inconſtantia, ea in diſputatione quam ſummo ſtudio tractaverit; ut eandem naturam ſimul et *nunquam natam*, et *ortam*, dicat: quorum hoc in Timæo, illud in Phædro aiunt exſtare. Verba quidem de Phædro omnibus fere in ore ſunt, ubi quod Anima non ſit genita, ex eo proba-

τός ἐστιν, πρὸ ἀγεννήτου τὸ ἀνώλεθρον, πρὸ δὲ αὐτοκινήτου πεπεισμένη τὸ ἀγέννητον αὐτῆς· ἐν δὲ Τιμαίῳ, "Τὴν δὲ "ψυχὴν," φησὶν, "οὐχ ὡς νεῦν ὑστέραν ἐπιχειροῦμεν λέ-"γειν, οὕτως ἐμηχανήσατο ὁ θεὸς νεωτέραν· οὐ γὰρ ἂν B "ἄρχεσθαι πρεσβύτερον ὑπὸ νεωτέρου συνέρξας, εἴασεν· ἀλλὰ "πως ἡμεῖς πολὺ μετέχοντες τοῦ παντελοῦς τε καὶ "εἰκῇ, ταύτη πη ὁ λέγομεν· ὁ δὲ ὁ γενέσει ὁ ἀρετῇ "πρεσβύτερον τὴν ψυχὴν σώματος ὡς δεσπότην καὶ ἄρχου-"σαν ἀρχομένου συνεστήσατο." Καὶ πάλιν, εἰπὼν ὡς, "αὐτὴ δὲ ἑαυτῇ στρεφομένη, θείαν ἀρχὴν ἦρξατο ἀπαύστου "καὶ ἔμφρονος βίου, Τὸ μὲν δὴ σῶμα," φησὶν, "ὁρατὸν "οὐρανοῦ γέγονεν, αὐτὴ δὲ ἀόρατος μέν, λογισμοῦ δὲ C "μετέχουσα καὶ ἁρμονίας ψυχὴ, τῶν νοητῶν ἀεί τε ὄντων "ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἀρίστη γενομένη τῶν γεννητῶν." Ἐν-ταῦθα μὲν τὸν μὲν θεὸν ἄριστον εἰπὼν τῶν ἀεὶ ὄντων, τὴν δὲ ψυχὴν, ἀρίστην τῶν γεννητῶν, σαφεστάτῃ ταύτῃ τῇ διαφορᾷ τῷ ἀντιθέσει τὸ ἀΐδιον αὐτῆς καὶ τὸ ἀγέννητον ἀφῄρηται.

tur quia se ipsam movet: et quod non interitura, ex eo quia non sit genita. In Timæo, *Animam vero*, inquit, *non ut nunc posteriorem conamur dicere, ita etiam Deus machinatus est corpore juniorem: nor. enim fuisset majus natu cum natu minore copulatum ei parere: sed nos, quibus multum temeritatis ac fortuiti adest, sic etiam loquimur: ille autem et ortu et virtute priorem Animam corpore, tanquam dominam et obtemperanti imperaturam condidit.* Et rursus, cum dixisset, *ipsam in seipsa conversantem vitæ perennis et sapientis initium divinum fecisse*, hæc subdit, *Corpus cœli factum est adspectabile, Anima autem quæ videri nequeat, sed rationis sit et harmoniæ particeps, a præstantissimo intelligibilium semperque manentium ipsa rerum natarum præstantissima facta.* Hic Deum rerum sempiternarum præstantissimum, animam rerum factarum optimam dicens, manifestissimo discrimine et oppositione usus, æternam et non ortam naturam Animæ ademit.

θ'. Τίς τούτων ἐπανόρθωσις ἑτέρα, πλὴν ἧς αὐτὸς δίδωσι τοῖς δέχεσθαι βουλομένοις; Ἀγέννητον μὲν γὰρ ἀποφαίνει ψυχὴν τὴν περὶ τῆς κόσμου γενέσεως πλημμελῶς πάντα καὶ ἀτάκτως κινεῖσαν· γενομένην δὲ καὶ γεννητὴν πάλιν, ἣν ὁ θεὸς ἔκ τε ταύτης καὶ τοῦ μονίμου τε καὶ ἀρίστης οὐσίας ἐκείνης ἔμφρονα καὶ τεταγμένην ἀπεργασάμενος, καὶ καθάπερ εἶδος καὶ τῷ ἀληθινῷ τὸ νοερὸν, καὶ τῷ κινητῷ τὸ τεταγμένον ἀπ' αὐτῆς ὡδήγησεν, ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ἐγκατέστησεν. Οὕτω γὰρ καὶ τὸ σῶμα τοῦ κόσμου, πῇ μὲν ἀγέννητον ἀποφαίνει, πῇ δὲ γεννητόν. Ὅταν μὲν γὰρ ἐκφέρῃ, "πᾶν ὅσον ἦν ὁρατὸν, οὐχ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον ἀτάκτως, εἰς τάξιν ὡδήγησε καὶ συνήγαγε κόσμον·" καὶ πάλιν, "τὰ τέτταρα γένη, πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γῆν, καὶ ἀέρα, πρὶν ἢ τὸ πᾶν ὑπ' αὐτῶν διακοσμηθῆναι γενέσθαι, σῴζειν ἐμποιεῖν τῇ ὕλῃ, καὶ ὑπ' ἐκείνης πάσασθαι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν" ὄντα τὸν ποιεῖ καὶ ὑποκείμενα τὰ σώματα πρὸ τοῦ κόσμου γενέσεως. Ὅταν

C. 12. καθάπερ εἶδος] B. κατ' εἶδος. Nec hoc, nec vulgatum, ſanum videtur.

IX. Quomodo ergo hæc melius explicabuntur, quam ea ratione, quam accipere volentibus ipſe tradit? Ortus enim expertem ait eam Animam, quæ ante mundi ortum omnia vitioſe et confuſe movit: rurſum ortam et natam eam, quam Deus ex hac et ſtabili optimaque illa natura prudentem ordinatamque confecit, et tanquam formam ſenſili intelligibilem, moventi ordinatam præbens, ducem Univerſi conſtituit. Hoc enim modo etiam corpus mundi alicubi generatum, alicubi non genitum ponit. Cum enim dicit, *omne quod ſub adſpectum eadit non quieviſſe, ſed cum inordinatis cieretur motibus, Deum id ſumſiſſe et concinnaſſe:* item, *quatuor hæc genera, ignem, aquam, terram, et aërem, antequam Univerſum iis diſpoſitis conficeretur, motum intuliſſe materiæ, ab eaque ob inæqualitatem fuiſſe concuſſa,* ſano corpora facit quæ alicubi fuerint ac ſubſtiterint ante mun-

δὲ πάλιν λέγῃ, " τὴν ψυχῆς νεώτερον γεγονέναι τὸ σῶμα,
" καὶ τὸν κόσμον εἶ γεννητόν, ὅτι ὁρατὸς καὶ ἁπτὸς καὶ
" σῶμα ἔχων ἐστί, τὰ δὲ τοιαῦτα γιγνόμενα καὶ γεννητὰ
" ἐφάνη," παντὶ δῆλον ὡς γένεσιν τῇ φύσει τοῦ σώματος
ἀποδίδωσιν. Ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ ταναντία λέγειν καὶ διαφέρεσθαι πρὸς αὐτὸν ὕπαιθρος σφαιρῶς ἐν τοῖς μεγίστοις. Οὐ γὰρ ὡσαύτως θεὸς ταυτὸ σῶμα γίνεσθαί τε φησὶν ὑπὸ θεοῦ καὶ εἶ πρὶν ἢ γενέσθαι· ζῷα γὰρ ἀντικρυς φαρμακώντος ἐστὶν· ἀλλὰ τί δεῖ νοεῖν γένεσιν, αὐτὸς διδάσκει. " Τὸ μὲν γὰρ πρεπτοῦ," φησὶ, " ζῷα
F " πάντα εἶχεν ἀλόγως καὶ ἀμέτρως· ὅτε δὲ ἐπεχειρεῖτο
" κοσμεῖσθαι τὸ πᾶν, πῦρ πρῶτον καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ
" ἀέρα, ἴχνη μὲν ἔχοντα αὐτὰ αὑτῶν παντάπασιν ἦν
" ἀμοιρίαν, ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν ἅπαν, ὅταν ἀπῇ τι-
" νὸς θεός· οὕτω δὴ τότε πεφυκότα ζῷα, πρῶτον δι-

F. 3. ἴχνη—διαιρέσεως] In editis Platonis libris eſt, ἴχνη αὐτῶν ἄττα, παντάπασι μὴ διαιρέσεως· itaque Xyl. edidit, recte. Noſtra lectio eſt a Stephano, non quidem optima, nec tamen, ut nunc eſt, loco movenda.

di originem. Rurſum, *corpus Anima poſterius* dicens, *et mundum eſſe factum, quia videri et tangi poſſit, quia corpus habeat; talia autem oſtenſum ſit orta et nata eſſe*, nemo non videt eum corporis naturæ ortum tribuere. Verum longe ab eo abeſt Plato, ut ſecum ipſe palam diſſentiat ac pugnantia dicat de rebus maximis. Non enim eodem modo, neque idem corpus a Deo factum ait, et fuiſſe antequam naſceretur: hoc enim palam eſſet præſtigiis uti: ſed quid intelligendum ſit vocabulo *ortus* ipſe docet. *Antehac*, inquit, *omnia ratione et ordine carebant: verum ubi Deus aggreſſus eſt digerere univerſum, ignem primum, aquam, terram, et aërem: (quæ veſtigia quidem ſuarum formarum aliqua habebant, ita tamen affecta erant, ut par eſt nihil non affectum eſſe a quo Deus abſit) hæc ergo primum conformavit*

" ἐσχηματίσατο εἴδεσι καὶ ἀριθμοῖς." Ἐπὶ δὲ πρότερον
ἐκτὰν ὡς, " οὐ μιᾶς ἔργον ἦν ἀναλογίας, ἀλλὰ δυεῖν, ὃ
" συνδῆσαι τερεὸν ὄντα καὶ βάθος ἔχοντα τὸν τοῦ παντὸς
" ὄγκον, καὶ διελθὼν ὅπη πυρὸς καὶ γῆς ὕδωρ ἀέρα τε ὁ
" θεὸς ἐν μέσῳ θεὶς, συνέδησε καὶ συνεφήσατο τὸν ἀέρα-
" νὸν, Ἐκ τε δὴ τούτων," φησὶ, " τοιούτων καὶ τὸ ἀριθ-
" μὸν τετράρων, τὸ τοῦ κόσμου σῶμα ἐγεννήθη, δι' ἀνα- 1017
" λογίας ὁμολογήσαν· φιλίαν τε ἔσχεν ἐκ τούτων, ὥστε
" εἰς ταυτὸ αὑτῷ συνελθὸν, ἄλυτον ὑπὸ τοῦ ἄλλων,
" πλὴν ὑπὸ τοῦ συνδήσαντος, γενέσθαι" σαφέστατα
διδάσκων ὡς οὐκ σώματος ἁπλῶς, οὐδὲ ὄγκου καὶ ὕλης,
ἀλλὰ συμμετρίας δεῖ σῶμα καὶ κράσεως καὶ ὁμοιότητος
ἔχειν ὁ θεὸς πατὴρ καὶ δημιουργός. Ταῦτα δὴ διανοεῖσθαι
καὶ περὶ ψυχῆς, ὡς τὴν μὲν ὕστερον ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενομένην,
ὕστερον κόσμου ψυχὴν οὖσαν, ἀλλά τινα φαντασικὴν καὶ
δοξαστικὴν, ἀλόγου δὲ καὶ ἀτάκτου φορᾶς καὶ ὁρμῆς δύ-
ναμιν αὐτοκίνητον καὶ ἀεικίνητον· τὴν δὲ αὐτὸς ὁ θεὸς διαρ-

ſpecie et numero quodque ſuo. Etiam ante cum dixiſſet, *non unius, ſed duarum proportionum opus fuiſſe molem Univerſi ſolidam et craſſitie præditam conſtringere*, explicaviſſetque, *igne, terra, aqua, et aëre in medio poſitis Deum cœlum conſtrinxiſſe atque conſtituiſſe*, hæc adjicit, *Ex his talibus et numero quaternario contentis, corpus mundi natum eſt, proportione conſentiens: atque hinc amicitia ea præditum, ut ipſum in ſeſe conveniens, diſſolvi ab aliis rebus, eo excepto qui collegavit, nequeat.* Quibus verbis manifeſtiſſime docet, non corporis ſimpliciter, non molis, non materiæ, ſed concinnitatis in corpore, pulchritudinis, ſimilitudiniſque Deum fuiſſe patrem et opificem. Hæc cogitanda ſunt etiam de Anima; nimirum aliam neque a Deo eſſe procreatam, neque Animam eſſe mundi, ſed facultatem imaginatricis et opinioſæ, brutæ interim incompoſitæque, motionis et incitationis, quæ ſeipſam, idque ſemper, moveat: aliam

B μοσάμβνος τοῖς σεσόκκοσιν ἀριθμοῖς καὶ λόγοις ἐγκα-
τέστησεν ἡγεμόνα τῷ κόσμῳ γεγονότος γεννητὴν ἔσαν.

ι'. Ὅτι δὲ περὶ τούτων διενοεῖτο ταῦτα, καὶ οὐ θεωρί-
ας ἕνεκα, τοῦ τε κόσμου μὴ γενομένου καὶ τῆς ψυχῆς ὁμοίως
ἀνεπίδετο σύστασιν καὶ γένεσιν, ἐκεῖνο πρὸς πολλοῖς τεκ-
μήριόν ἐστι, ὅτι τὴν μὲν ψυχὴν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀγέννητον,
ὥσπερ εἴρηται, καὶ γεννητὴν λέγεσθαι· τὸν δὲ κόσμον, ἀεὶ
μὲν γεγονότα καὶ γεννητόν, ἀγέννητον δὲ μηδέποτε,
μηδὲ ἀΐδιον. Τὰ μὲν οὖν ἐν Τιμαίῳ τί δεῖ φέρειν; ὅλον γὰρ καὶ πᾶν τὸ σύγγραμμα περὶ κόσμου γενέσεως
ἄχρι τέλους ἀπ' ἀρχῆς ἐστι. Τῶν δὲ ἄλλων, ὃν μὲν
Ἀτλαντικῷ προσευχόμενος ὁ Τίμαιος ὀνομάζει, " τὸν
C " πάλαι μὲν ἔργῳ γεγονότα, νεῖν δὲ λόγῳ θεόν" ἐν Πο-
λιτικῷ δὲ ὁ Παρμενίδειος ξένος, " τὸν κόσμον ἐῶ δ'

B. 4. τῷ τε κόσμῳ μὴ γενομένου—ὁμοίως] μὴ addidi ex Veneto: tum ὁμοίως mutandum in ὅμως: itaque verti; nec ſenſus aliter conſtat. Nam aliquid deſideratum fuiſſe jam antiquitus, arguit lacunula poſt τεκμήριόν ἐστι in B. E. Nunc locum ſanatum dicam.

B. 9. προσφέρειν] Sic B. Vulgo, προσφέρειν.

B. 12. προσευχόμενος] Sic B. E. Oxon. Anon. T. V. Xyl. et ipſe Plato. Vulgo, προσευχόμενος.

eſſe, quam Deus convenientibus numeris rationibuſque conditam ac genitam, principem nato mundo indiderit atque præfecerit.

X. Hæc illum ſenſiſſe, et non contemplationis cauſſa cum ipſius mundi, tum Animæ, quanquam non generatorum, tamen generationem et ortum finxiſſe, præter multa alia hoc etiam arguitur, quod Animam alias non genitam, alias genitam, uti docuimus, mundum ſemper ortum et natum, nunquam non natum, nunquam ſempiternum dixit. Quæ in Timæo diſputat, quid attinet huc afferre? cum is liber totus a capite ad calcem de mundi ortu ſit. Alias in Atlantico Timæus vota faciens, nominat eum *Deum qui olim opere, nunc ratione exſtet:* in Politico Parmenideus hoſpes *mundum a*

" θεῷ συνταθέντα," φησὶ, " πολλῶν ἀγαθῶν μεταλα-
" βεῖν, εἰ δέ τι φλαῦρόν ἐστιν ἢ χαλεπὸν, ἐκ τῆς πρὸ-
" τέρας ἕξεως ἀναρμόστου καὶ ἀλόγου συμμεμιγμένον
" ἔχειν" ἐν δὲ τῇ Πολιτείᾳ πρὸς ὃ ἀριθμῷ, ὃν γάμον ἔνιοι
καλοῦσιν, ὁ Σωκράτης ἀρχόμενος λέγειν, " ἔστι δὲ," φησὶ,
" θείῳ μὲν γεννητῷ περίοδος, ἣν ἀριθμὸς περιλαμβάνει
" τέλειος" ἐκ ἄλλο καλῶν θεῖον γεννητὸν, ἢ τὸν κόσμον.

ια'. Ἐνθάδε * ἡ τῶν τριῶν καὶ μίας· τρίτη δὲ, ἡ τῶν ε καὶ
ς'· ὧν ὁδὲ μία ποιεῖ τετράγωνον, οὔτε αὐτὴ καθ' ἑαυ-
τὴν, οὔτε μετὰ τῶν ἄλλων· τετάρτη μέν ἐστι, συνθεμένη
δὲ ταῖς τρισὶ τελικοντάξ, τελάγωνον παρέχει. Ὁ δ

C. 10. Ἐνθάδε * ἡ τῶν τριῶν] Multa excidiſſe res ipſa arguit. In Ald. Baſ. Xyl. continua ſunt, ſine vacuo ſpatio. In B. E. κόσμου δὲ ἡ τριῶν. Oxon. κόσμου ἐν δὲ τριῶν. Venet. κόσμου ἐν μὲ δὲ τριῶν. Jannot. T. Anon. λείπει τι. Proxima antè ἡ τριῶν ejuſmodi fuiſſe videntur: Τῆς μὲν ἐν Πυθαγορικῆς τετρακτύος ἡ πρώτη συζυγία ἐστὶ μονάδος καὶ δυάδος· δευτέρα δὲ ἡ τριῶν καὶ τετράρων· τρίτη δὲ ἡ τῶν ε καὶ ς'. Sic partim verti. Hæc omnia et ſequentia referuntur ad locum Timæi ſuperiori loco p. 1012 D. continuum, et infra p. 1027 B. exhibitum: quem hic excidiſſe manifeſtum eſt. Quam confuſionem fuiſſe dicam? paginarumne, an duorum diverſorum libellorum, an duarum ejuſdem libelli editionum? Confuſionem, certe.

C. 12. ἐστι, συντιθεμένη] Numeri exciderunt, et ſic integrandus locus, ἐστιν ἡ τῶν ζ καὶ η', συντιθεμένη: itaque verterunt Amiot. et Xyl. rectius quam Turnebus.

Deo compoſitum multa, ait, *bona eſſe adeptum: ſi quid habet vitioſum aut incommodum, id ex admixto priore habitu inconcinno et bruto habere:* In Republica de numero diſſerere orſus Socrates, quem nonnulli Conjugium vocant, *Eſt autem divinæ*, inquit, *naturæ progenitæ ſua converſio, quæ numero perfecto comprehenditur:* divinam naturam progenitam nihil vocans aliud, quam mundum.

XI. Hic vero * prima copulatio eſt unius et duum, ſecunda ternarii et quaternarii, tertia quinarii et ſenarii, quarum nulla vel per ſe, vel cum reliquis conjuncta quadratum numerum facit: quarta eſt ſeptenarii et octonarii, quæ reliquis adjecta, XXXVI conficit, quadratum numerum,

δὲ τ ὑπὸ Πλάτωνος ἐκτεθειμένων ἀριθμῶν τετρακτὺς σπουδαιοτέραν ἔχουσα τ γένεσιν, τ μὲ ἀρτίων, ἀρτίοις διαστήμασι, τῶν δὲ περισσῶν, περισσοῖς πολλαπλασιασθέντων· περιέχει δὲ τὴν μὲ μονάδα, κοινὴν οὖσαν ἀρχὴν ἀρτίων καὶ περισσῶν, τ δ' ὑπ' αὐτὴν τὰ μὲ δύο καὶ πρῶτα ἑτερόμηκες, τὰ δὲ τέτταρα καὶ ἐννέα πρῶτος τετραγώνους, τὰ δὲ ὀκτὼ καὶ εἰκοσιεπτὰ πρῶτος κύβους· οἱ ἀριθμοῖς, ἔξω λόγου τ μονάδος ὑπεμένης. Ἡ καὶ δῆλός ἐστι βουλόμενος οὐκ ἐπὶ μιᾶς εὐθείας ἅπαντας, Ε ἀλλ' ἑπαλλὰξ καὶ ἰδίᾳ, τιθεσθαι τὰς ἀρτίους μετ' ἀλλήλων, καὶ πάλιν τὰς περισσὰς, καὶ ὑπογέγραπται. Οὕτως καὶ αἱ συζυγίαι τῶν ὁμοίων ἕσονται πρὸς τὰς ὁμοίους, καὶ ποιήσουσιν ἀριθμὰς ἐπιφανεῖς κατά τε σώματα καὶ πολλαπλασιασμὸν ἐξ ἀλλήλων.

ιβ'. Κατὰ σώματα οὕτως· τὰ δύο καὶ τὰ τρία, πέντε γίνεται· τὰ τέσσαρα καὶ ἐννέα, τρισκαίδεκα· τὰ δὲ F ὀκτὼ καὶ εἰκοσιεπτὰ, πέντε καὶ τριάκοντα. Τούτων γὰρ τῶν ἀριθμῶν οἱ Πυθαγορικοὶ, τὰ μὲν ε', τετρὸν, ὅπερ ἐστὶ

Illa autem tetractys, ſeu quaternio, numerorum a Platone expoſitorum perfectiorem habet procreationem, ubi pares paribus, impares imparibus intervallis multiplicantur. Continet autem unitatem, commune principium parium et imparium; deinde duo et tria, qui primi ſunt eorum quos *planos* ſeu ſuperficiem referentes dicunt; tum quatuor et novem, primos quadratos; denique octo et viginti ſeptem, qui primi in numeris, unitate poſthabita, ſunt cubi. Unde etiam liquet eum numeros iſtos non voluiſſe in una recta linea diſponi, ſed duobus ordinibus, quorum unus pares, alter impares contineret, ſicuti ſubſcripſimus. Ita copulabuntur ſcilicet ſimiles cum ſimilibus, producentque numeros planos, et compoſiti inter ſe, et multiplicati.

XII. Compoſitione ſic: II et III, ſunt V: IV et IX, ſunt XIII: VIII et XXVII, ſunt XXXV. De his enim Pythagorici quinarium *tropbon*, id

φθόγγον, χάλκουν· οἱόμενοι τῶν τῶν τόνου διαστημάτων τριῶν εἶναι φθόγγων τὸ πέμπτον· τὰ δὲ τρισκαίδεκα, λεῖμμα, καθάπερ Πλάτων, ἢ εἰς ἴσα τῶν τόνου διαιρουμένων ἀπογινώσκοντες· τὰ δὲ πέντε καὶ τριάκοντα, ἁρμονίαν, ὅτι συνέστηκεν ἐκ δυοῖν κύβων τριῶν ἀπ' ἀρτίου καὶ περισσῶν γεγονότων, ἐκ τεσσάρων δὲ ἀριθμῶν, τῶν δ' καὶ τῶν η' καὶ τῶν θ' καὶ ιβ', ἢ ἀριθμητικὴν καὶ ἢ ἁρμονικὴν ἀναλογίαν περιεχόντων. Ἔσαι δὲ μᾶλλον ἡ δύνα- 1018
μις ἐκφανὴς ὧδε διαγεγραμμένος. Ἔστω τὸ α', β', γ', δ', παραλληλόγραμμον ὀρθογώνιον, ἔχον τῶν πλευρῶν τὴν α', β', πέντε, ἢ δὲ α', δ', ἑπτά· καὶ τμηθείσης ἡ μὲν ἐλάττονος εἰς δύο καὶ τρία, ἔστι τὸ κ', τῆς δὲ μείζονος εἰς τρία καὶ τέτταρα ἔστι τὸ λ', διήχθωσαν ἀπὸ τῶν τομῶν εὐθεῖαι τέμνουσαι ἀλλήλας ἔστι τὸ κ', μ', ν', καὶ ἔστι τὸ λ', μ', ξ'. Καὶ τὸ ῡ α', κ', μ', λ', ἓξ· τὸ δὲ κ', β', ξ', μ', ἐννέα· τὸ δὲ λ', μ', ν', δ', ὀκτώ· τὸ δὲ μ', ξ',

A. 8. καὶ τὸ μὲν α' κ' μ' λ', ἓξ· τὸ δὲ κ' β' ξ' μ'] Addidi ex Oxon. et Jannot.

est sonum appellaverunt, rati de tonorum intervallis quintum primum esse, quod sonari possit: XIII autem *leimma* iis dicitur, quasi defectus, quod de partitione toni in æquales partes desperavissent: XXXV autem *harmoniam* vocant, quia conflatur e duobus cubis primis paris et imparis numeri; itemque e quatuor his numeris, VI, VIII, IX, XII, quibus et arithmetica et harmonica includitur proportio, quam *progressionem* cum vulgo appellamus. Horum vis magis erit conspicua, si descriptionem proponamus. Esto parallelogrammum rectangulum α' β' γ' δ' cujus latus α' β' quinque, latus α' δ' septem sit punctorum. Secetur que α' β' in duo et tria, ubi est punctum κ': latus α' δ' in tria et quatuor puncto λ': ducantur porro a punctis sectionum lineæ parallelæ lateribus, ut κ' μ' ν', et λ' μ' ξ', quæ se in puncto μ' invicem secant. Ita figura α' κ' μ' λ' continebit areolas sex: α' β' ξ' μ' novem: λ' μ' ν' δ' octo: μ' ξ' γ' ν' duodecim:

γ′, ν′, δώδεκα· τὸ δὲ ὅλον παλλαπλόγραμμον τριάκοντα καὶ πέντε τὰς τῆς συμφωνιῶν τῶν πρώτων λόγους
B ἐν τοῖς τῶν χωρίων ἀριθμοῖς, εἰς ἃ διήρηται, περιέχον. Τὰ μὲν οὖν ἓξ καὶ ὀκτὼ τὸ ἐπίτριτον ἔχει λόγον, ἐν ᾧ τὸ διὰ τεσσάρων· τὰ δὲ ἓξ καὶ ἐννέα, τὸ ἡμιόλιον, ἐν ᾧ τὸ διὰ πέντε· τὰ δὲ ἓξ καὶ τὰ ιβ′, τὸ διπλάσιον, ἐν ᾧ τὸ διὰ πασῶν· ἔνεστι δὲ καὶ ὁ τῆς τόνου λόγος ἐπόγδοος ὢν ἐν τοῖς ἐννέα καὶ ὀκτώ· ἁρμὸς τοῦτο καὶ ἁρμονίαν τὸ περιέχοντα τοὺς λόγους τούτους ἀριθμὸν ἐκάλεσαν. Ἑξάκις δὲ γενόμενος τὸ τῆς δέκα ποιεῖ καὶ διακοσίων ἀριθμόν, ἐν ὅσαις λέγεται ἡμέραις τὰ ἐπιλάμπουα τῶν βρεφῶν τελεογονεῖσθαι.

ιγ′. Πάλιν δὲ ἀφ' ἑτέρας ἀρχῆς ἐπὶ πολλαπλασιασμόν, ὁ μὲν δὶς γ′, τὸν ς′ ποιεῖ· ὁ δὲ τετράκις ἐννέα,
C τὸν τεμακονταέξ· ὁ δὲ ὀκτάκις κζ′, τὸν σιϛ′. Καὶ ἔστιν ὁ μὲν ϛ′, τέλειος, ἴσος ὢν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι· καὶ γάμος

B. 11. ποιεῖ] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ποιεῖν. Venet. ποιῶσιν.

totum autem parallelogrammum XXXV, numeris areolarum quas continet, primarum conſonantiarum rationes proponit. Nam VI et VIII ſeſquitertiam habent rationem, quæ eſt in conſonantia diateſſaron ſive Quarta: VI et IX ſeſquialteram rationem conſtituunt, quæ eſt conſonantiæ diapente ſeu Quintæ propria: VI et XII duplam rationem conficiunt, quæ eſt conſonantiæ diapaſon ſeu Octavæ: quin et toni proportio ineſt, ſeſquioctava nimirum, ut IX ad VIII. Ideo numerum qui hos omnes continet, *harmoniam* appellaverunt. Idem XXXV numerus ſexies acceptus, CCX efficit; quot diebus ſeptimeſtres fœtus abſolvi traditur.

XIII. Rurſum novo ſumto initio, multiplicando, binarius in ternarium producit ſenarium: quater novem ſunt XXXVI: octies viginti ſeptem, fiunt CCXVI. De his numeris, ſex perfectus eſt, æquatque omnes ſuas partes: dicitur etiam *Conjugium*, ob

καλεῖται, ἀφ' ἑνὸς τοῦ πρώτου ἀρτίου καὶ πρώτου περιττοῦ σύμμιξιν· ἔτι δὲ συνέστηκεν ἔκ τε τῆς ἀρχῆς, καὶ ἑνὸς ἀρτίου, καὶ ἑνὸς πρώτου περιττοῦ. Ὁ δὲ λς', πρῶτός ἐστι τετράγωνος ἅμα καὶ τρίγωνος· τετράγωνος μὲν ἀπὸ τῆς ἑξάδος, τρίγωνος δὲ ἀπὸ τῆς ὀγδοάδος· καὶ γέγονε πολλαπλασιασμῷ μιᾶς τετραγώνων δυοῖν, τοῦ τέτραγε τῆς ἐννέα πολλαπλασιάσαντος· συνθέσει δὲ τριῶν κύβων, τοῦ μὲν ἑνὸς καὶ τοῦ ὀκτὼ καὶ τοῦ εἰκοσιεπτὰ συντεθέντα ποιεῖ τὸν προγεγραμμένον ἀριθμόν· ἔτι δὲ ἑτερομήκης ἀπὸ δυεῖν πλευρῶν, τοῦ μὲν D δώδεκα τρὶς γινομένων, τοῦ δὲ ἐννέα τετράκις. Ἂν οὖν ἐκτεθῶσιν αἱ τοῦ σχημάτων πλευραί, τοῦ τετραγώνου τοῦ ς', καὶ τοῦ τριγώνου τοῦ ὀκτὼ, καὶ παραλληλογράμμων, τοῦ μὲν ἑτέρου τὰ ἐννέα, θατέρου δὲ τὰ ιβ', τοὺς τῶν συμφωνιῶν ποιήσουσι λόγους. Ἔστι γὰρ τὰ δώδεκα πρὸς μὲν τὰ ἐννέα, διὰ τεσσάρων, ὡς νήτη πρὸς μέσην· πρὸς δὲ

C. 4. καὶ τοῦ ἀρτίου, καὶ τοῦ πρώτου περιττοῦ] Legendum, ut modo, καὶ τοῦ πρώτου ἀρτίου καὶ περιττοῦ.

D. 4. καὶ τοῦ τριγώνου τὰ ὀκτὼ, καὶ παραλληλογράμμων] Perperam hæc iterantur in Ald. Baſ. Xyl.

paris cum impare mixtionem: ad hæc, conſtat e principio numerorum, primo pari, et primo impari. XXXVI primus eſt qui ſimul et quadratus ſit et triangulus, quadratus ſenarii, triangulus ab octonario: idem naſcitur e duorum quadratorum unius in alterum multiplicatione, IV in IX: itemque trium cuborum ſumma eſt, unitatis, VIII, et XXVII: præterea facit parallelogrammum alteram dimenſionem longiorem habens, ter duodecim, aut quatuor novies ſumtis. Proinde expoſitis numeris laterum, quadrati ſenario, trianguli octonario, et parallelogrammorum altero IX, altero XII, conficientur rationes conſonantiarum. Nam XII ad IX ratio, diateſſaron exprimit, ut eſt chorda ima ſeu *nete* ad *meſen* ſive mediam: XII ad VIII, diapente

τὰ ὀκτώ, διὰ πέντε, ὡς νήτη πρὸς παραμέσην· πρὸς δὲ τὰ ς', διὰ πασῶν, ὡς νήτη πρὸς ὑπάτην. Ὁ δὲ σις', κύβος ἐστὶν, ἀπὸ ἑξάδος ἴσος τῇ ἑαυτῇ περιμέτρῳ.

ιδ'. Τοιαύτας δὲ δυνάμεις τῶν ἀσκειμένων ἀριθμῶν ἐχόντων, ἴδιον τῷ τελευταίῳ συμβέβηκε τῷ κζ', τὸ τοῖς
E πρὸ αὐτοῦ συμπάσιν ἴσον εἶναι πᾶσιν· ἔστι δὲ καὶ περισσὸς σελήνης· καὶ τὰ ἐμμελῶν μαθημάτων οἱ Πυθαγορικοὶ τὸν τόνον ἐν τούτῳ τῷ ἀριθμῷ τάττουσιν, διὸ καὶ τὰ τεσσαρεσκαίδεκα λεῖμμα καλοῦσιν, ἀπολείπει γὰρ μονάδι τοῦ ἡμίσεως. Ὅτι δὲ ὅτοι καὶ τοὺς τῶν συμφωνιῶν λόγους περιέχουσι, ῥᾴδιον καταμαθεῖν. Καὶ γὰρ διπλάσιος λόγος ἐστὶν ὁ τῶν δύο πρὸς τὸ ἓν, ἐν ᾧ τὸ διὰ πασῶν· καὶ ἡμιόλιος, ὁ πρὸς τὰ δύο τὰ τριῶν, ἐν ᾧ τὸ διὰ πέντε· καὶ
F ἐπίτριτος, ὁ πρὸς τὰ τρία τῶν τεσσάρων, ἐν ᾧ τὸ διὰ τεσσάρων· καὶ τριπλάσιος, ὁ πρὸς τὰ τρία τὰ ἐννέα, ἐν ᾧ

D. 8. παραμέσην] Ita dedi ex Venet. Jannot. verſionibus Turnebi et Amioti: huc item tendit B. E. ὡς νήτη παρὰ μέσην. Xyl. dedit ὑπάτην.

E. 8. δύο τῶν τριῶν—τρία τῶν τεσσάρων] Genitivos dedi ex B. E. pro vulgato τῶν τρία—τῶν τέσσαρα.

ut ima ad *parameſen*: XII ad ſex, diapaſon, ut imæ ad ſummam. Denique CCXVI cubus eſt ſenarii, ſuo ambitui æqualis.

XIV. Jam cum hæ ſint proprietates dictorum numerorum; id peculiare habet XXVII, qui ultimus eſt, quod præcedentium omnium ſummam continet. Idem dierum quibus Luna ſuam converſionem abſolvit numerus eſt: Pythagorici de intervallis ad concentum pertinentibus tonum eo notaverunt: ideoque XIII vocant defectum, quod unitate a dimidio abeſt. Neque vero obſcurum eſt, quin in hiſce numeris etiam conſonantiarum rationes inſint. Nam duo ad unitatem duplam habent rationem, qua refertur diapaſon: ſeſquialtera ternarii ad binarium, qua diapente: quaternarii ad ternarium ſeſquitertia, qua diateſſaron: IX ad III triplam habent proportionem, qua diapaſon cum diapente, ſeu Duo-

τὸ διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε· ἡ τετραπλάσιος ὁ τοὺς τὰ δύο τ̃ η', ἐν ᾧ τὸ δὶς διὰ πασῶν· ἔνεστι δὲ καὶ ἐπόγδοος τῶν ὀκτὼ τοὺς τὰ ἐννέα, ἐν ᾧ τὸ τονιαῖον. Ἂν τοίνυν ἡ μονὰς, ὀπίκοινος οὖσα, καὶ τοῖς ἀρτίοις συναριθμῆται καὶ τοῖς περιττοῖς, ὁ μὲ ἅπας ἀριθμὸς τὸ τ̃ δεκάδος παρέχεται πλῆθος· οἱ γὰρ ἀπὸ μονάδος μέχρι τ̃ δέκα συντιθέμενοι πεντεκαίδεκα, τρίγωνον ἀπὸ πεντάδος· ὁ δὲ περιττὸς τ̃ τετταρακοντα καὶ ἑπτὰ συνθέσιν μιᾶ, ἐκ τ̃ δεκατριῶν καὶ τῶν κζ γεννώμενον, οἷς τὰ μελῳδούμενα μετροῦσιν εὐσήμως οἱ μαθηματικοὶ διαστήματα, τὸ μὲν διέσιν, τὸ δὲ τόνον καλοῦντες· καὶ τ̃ πολλαπλασιασμὸν δὲ, τῇ τῆς τετρακτύος δυνάμει γινόμενον· τῶν γὰρ πρώτων τεττάρων καθ' αὑτὸν ἑκάστου τετράκις λαμβανομένου, γίνεται τέσσαρα, καὶ η', καὶ ιβ', καὶ ις'· ἃπερ τ μ' συντίθησι, περιέχοντα τοὺς τ̃ συμφωνιῶν λόγους· τὰ μὲν 1019

F. 8. *συντιθέμενοι πεντεκαίδεκα*] Inter duas has voces ſpatium unius verſus eſt in B. et E. Locus ita ſupplendus videtur, *συντιθέμενοί εἰσι πεντήκοντα καὶ πέντε· καὶ ὁ μὲν ἄρτιος παρέχεται τὰ πεντεκαίδεκα.* itaque in Latinis reddidi.

decima quam vocant: VIII ad II quadruplam, qua diſdiapaſon ſeu Decimaquinta: VIII ad IX ſeſquioctavam, qua tonus. Jam ſi unitas promiſcue et paribus adnumeratur, et imparibus, univerſus numerus denarii ſuppeditabit multitudinem. Nam ab unitate collecti ad decem primi numeri, quinquaginta et quinque conficiunt: rurſum hi pares numeri I, II, IV, VIII, quindecim componunt, trigonum quinarii numeri: et quod ad imparium ſeriem attinet, numerus XL ex iis confit, additis XIII ad XXVII: his enim duobus mathematici concinne metiuntur intervalla ad cantum apta; dum *dieſin* illo, hoc *tonum* deſcribunt. Idem numerus XL multiplicando fit, ex vi illius quam diximus *tetractyos*. Nam ſi primos quatuor numeros, unumquemque ſumas quater, provenient IV, VIII, XII, XVI: quorum ſumma eſt XL, in qua continentur omnes conſonantiarum proportiones: quippe XVI ſeſquitertia ſunt ad XII

γδ ις', ὁ ἐπίτριτα τῶν δεκαδύο ἐστίν, ὃ δὲ η' διπλάσια,
B ὃ δὲ τεσσάρων τετραπλάσια· τὰ ιβ', ὃ ἐκτὼ ἡμιόλια, τῶν δὲ τεσσάρων τριπλάσια· ἔστι δὲ οἱ λόγοι, τὸ διὰ τεσσάρων, καὶ τὸ διὰ πέντε, καὶ τὸ διὰ πασῶν, καὶ τὸ δὶς διὰ πασῶν ἐμπίπτουσιν. Ἴσος γε μήν ἐστιν ὁ τῶν τεσσαράκοντα δυεῖν τετραγώνοις καὶ δυσὶ κύβοις ὁμοῦ λαμβανομένοις· τὸ γὰρ ἓν καὶ τὰ τέσσαρα καὶ τὰ ἐκτὼ καὶ τὰ κζ', κύβοι καὶ τετράγωνοι γίνονται συντελέντες. Ὥστε πολὺ τῆς Πυθαγορικῆς τὴν Πλατωνικὴν τετρακτὺν ποικιλωτέραν ἐστὶ καὶ τῇ διαθέσει καὶ τελειοτέραν.

ιε'. Ἀλλὰ ταῖς εἰσαγομέναις μεσότησι τῶν ὑποκειμένων
C ἀριθμῶν χώρας ἃ διδόντων, ἐδέησε μείζονας ὅρους λαβεῖν ἐν τοῖς αὐτοῖς λόγοις· καὶ λεκτέον τίνες εἰσὶν ἔστι. Πρότερον δὲ περὶ τῶν μεσοτήτων· ὧν ἡ μὲ ἴσῳ κατ' ἀριθμὸν ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένην, ἀριθμητικὴν οἱ νῦν καλοῦσι· τὴν δὲ ταὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων αὐτὴν ὑπερέχουσαν καὶ ὑπερεχομένην, ὑπεναντίαν. Ὅσοι δὲ

ration, duplą ad VIII, quadrupla ad IV : XII ad VIII ſeſquialteram proportionem tenent, ad IV triplam. His autem rationibus intervalla diateſſaron, diapente, diapaſon, et diſdiapaſon continentur. Idem numerus XL conficitur duobus primis quadratis, I et IV, ad duos primos cubos VIII et XXVII additis. Quo efficitur, Platonicam tetractyn multo eſſe Pythagorica et perfectiorem et locupletiorem.

XV. Sed cum hi, quos poſuimus, numeri ſpatium non dent *medietatibus* quas vocant, quæ in rem propoſitam introducuntur, neceſſe fuit majores terminos iiſdem in proportionibus ſumere: qui vero ii ſint, dicendum eſt. Prius autem dicemus de ipſis medietatibus. Harum una eſt, in qua poſitis tribus terminis numerorum, medius æquali quantitate alterum extremorum ſuperat, ab altero ſuperatur; *arithmeticam* vocant. Cui *Subcontraria* eſt, in qua totidem terminis poſitis, intervallorum eadem eſt proportio ad extrema. Termini

εἰσι δ' μὲν ἀριθμητικῆς, ς', ηβ', τὰ γὰρ ἐννέα τῷ ἴσῳ καὶ ἀριθμὸν τῶν ἓξ ὑπερέχει, καὶ τῶν ιβ' λείπεται· τῆς δὲ ὑπεναντίας, ς', η', ιβ'· τὰ γὰρ ὀκτὼ δυσὶ μὲν τῶν ς' ὑπερέχει, τέτταροσι δὲ τῶν ιβ' λείπεται, ὧν τὰ μὲν δύο τῶν ἓξ, τὰ δὲ τέτταρα τῶν δώδεκα τριτη- D μόριόν ἐστι. Συμβέβηκεν οὖν ἐν μὲν τῇ ἀριθμητικῇ τῷ αὐτῷ μέρει τὸ μέσον ὑπερέχεσθαι καὶ ὑπερέχειν, ἐν δὲ τῇ ὑπεναντίᾳ ᾧ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων, τῷ μὲν ὑποδεῖν, τὸ δὲ ὑπερβάλλειν· ἐκεῖ μὲν γὰρ τὰ τρία τῶν μέσων τρίτον ἐστὶ μέρος, ἐνταῦθα δὲ τὰ δ' ἢ τὰ β', τῶν ἄκρων ἑκάτερον ἑκατέρου· ὅθεν ὑπεναντία κέκληται. Ταύτην δὲ ἁρμονικὴν ὀνομάζουσιν, ὅτι τοῖς ὅροις τὰ πρῶτα σύμφωνα παρέχει, τῷ μὲν μείζονι πρὸς τὸ ἔλαττον τὸ διὰ πασῶν· τῷ δὲ μείζονι πρὸς τὸ μέσον τὸ διὰ πέντε, τῷ δὲ μέσῳ πρὸς τὸν ἐλάττονα τὸ διὰ τεσσάρων· ὅτι δ' με- E γίστου τῶν ὅρων καὶ νήτης ὑπερμέσης, τοῦ δὲ ἐλαχίστου καὶ ὑπάτης, ὁ μέσος γίνεται ὁ καὶ μέσης, πρὸς μὲν τὸ

C. 9. ὀκτὼ δυσὶ] Sic E. Vulgo, ὀκτὼ δύο.

arithmeticæ ſunt VI, IX, XII: nam IX eadem quantitate excedunt ſenarium, et deficiunt a duodenario. *Subcontrariæ* termini ſunt VI, VIII, XII: octonarius ſenarium binario ſuperat, quaternario ſuperatur a duodecim: ſed et binarius ſenarii, et quaternarius duodenarii eſt triens. Ergo in *arithmetica* medius terminus excedit excediturque æquali quantitate: in *ſubcontraria* autem, eadem parte extremorum, alterum ſuperat, ab altero abeſt: illic enim ternio medii eſt triens, hic duo et quatuor ſunt extremorum trientes: unde nomen *ſubcontrariæ* invenit. Eadem *harmonica* dicitur; quod primas conſonantias ſuis terminis exprimat; maximo ad minimum, diapaſon: maximo ad medium, diapente: medio ad minimum, diateſſaron: ut ſi maximum terminum ad *neten*, minimum autem ad *hypaten* colloces, medius *meſæ* obtingat: et hæc cum max-

μέγιστον τὸ διὰ πέντε ποιοῦσαν, τριῶν δὲ τὸν ἐλάχιστον τὸ διὰ τεσσάρων· ὥστε γίνεσθαι τὰ ὀκτὼ πρὸς τὰ ιβ μέσῳ, τὰ δὲ δώδεκα πρὸς τὰ ἓξ καθ' ὑπάτῃν.

ις'. Τὸν δὲ τρόπον ᾧ λαμβάνουσιν τὰς ἁρμονίας μεσότητας, ἁπλῶς καὶ σαφῶς Εὔδωρος ἀποδείκνυσιν· σκόπει δὲ πρότερον ὅπῃ τῆς ἀριθμητικῆς. Ἂν γὰρ ὀκτὼ τοὺς ἄκρους λάβῃς ἑκατέρῳ τὸ ἥμισυ μέρος, καὶ
F συμβῇς, ὁ συντεθεὶς ἔσται μέσος ἔν τε τοῖς διπλασίοις καὶ τοῖς τριπλασίοις ὁμοίως. Ἐπὶ δὲ τῆς ὑπεναντίας, ἐν μὲν τοῖς διπλασίοις ἂν τοὺς ἄκρους ὀκτὼ, τοῦ μὲν ἐλάττονος τὸ τρίτον, τῷ δὲ μείζονος τὸ ἥμισυ λάβῃς, ὁ συντεθεὶς γίνεται μέσος· ἐν δὲ τοῖς τριπλασίοις ἀνάπαλιν, τῷ μὲν ἐλάττονος ἥμισυ δεῖ λαβεῖν, τῷ δὲ μείζονος τρίτον· ὁ γὰρ συντεθεὶς οὕτω, γίνεται μέσος· ἔστω γὰρ ἐν τριπλασίῳ λόγῳ τὰ ς' ἐλάχιστος ὅρος, τὰ δὲ ιη' μέγιστος· ἂν οὖν τῶν ς' τὸ ἥμισυ λαβὼν τὰ τρία, καὶ τῶν ὀκτὼ καὶ δέκα τὸ τρίτον τὰ ς', συνθῇς, ἕξεις

E. 4. τὸ διὰ πέντε ποιοῦσαν—τεσσάρων] Vulgo, τὸν διὰ πέντε ποιοῦσα, τριῶν δὲ τὸν ἐλάχιστον, διὰ τεσσάρων. Primum τὸ eſt ex E. ποιοῦσαν ex B. E. Venet. Oxon. poſtremum τὸ additum ex E. Oxon.

imo diapente, cum minimo diateſſaron ſonet; itaque VIII ad *meſen*, XII ad *neten*, VI at *hypaten* pertinebunt.

XVI. Modum porro hujuſmodi medietates inveniendi ſimpliciter et perſpicue Eudorus tradidit. Idque prius in *arithmetica* conſideremus. Si exponas extremos, et horum ſemiſſes conjungas, quod conſit, medius erit, ſive dupla ſit ſive tripla extremorum ratio. Jam in *ſubcontraria*, ſi extremorum dupla ſit ratio, triente minoris cum ſemiſſe majoris compoſito medium invenies: in tripla, contra, minoris ſemiſſis cum majoris triente medium conficient. Sint enim termini proportionis triplæ extremi VI et XVIII: ergo minimi ſemiſſis III, maximi triens VI conjungantur,

τὰ ἐννέα τῷ αὐτῷ μέρει τῶν ἄκρων ὑπερέχοντα καὶ ὑπερεχόμενα. Οὕτως μὲν αἱ μεσότητες λαμβάνονται. Δεῖ δὲ αὐτὰς ὀκτὼ παρεντάξαι, καὶ ἀναπληρῶσαι τὰ διπλάσια καὶ τριπλάσια διαστήματα. Τῶν δὲ ὀκτὼ μεταξὺ ἀριθμῶν οἱ μὲν ὅλως μεταξὺ χώραν ἔχουσιν, οἱ δὲ οὐκ ἐμφιλοῦ· αὔξοντες οὖν αὐτοὺς, τῷ αὐτῷ λόγῳ διαμένοντα, ὑποδοχὰς ποιοῦσιν ἀρχούσας ταῖς εἰρημέναις μεσότησι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐλάχιστον ἀντὶ ἑνὸς τὰ ἓξ ἕξουσι, ἐπεὶ πρῶτος ἥμισύ τε καὶ τρίτον ἔχει μέρος, ἅπαξ ἑξαπλασίους τοὺς ὑποτεταμένους ἐποίησαν, ὡς ὑπογέγραπται, δεχομένους τὰς μεσότητας ἀμφοτέρας καὶ τοῖς διπλασίοις διαστήμασιν. Εἰρηκότος δὲ τοῦ Πλάτωνος, "Ἡμιολίων δὲ διαστάσεων καὶ ἐπιτρίτων "καὶ ἐπογδόων γενομένων, ἐκ τούτων τῶν δεσμῶν ἐν ταῖς "πρόσθεν διαστάσεσι τῷ τοῦ ἐπογδόου διαστήματι τὰ

A. 9. ἀμφοτέρας καὶ τοῖς διπλασίοις] Apparet ſupplendum eſſe, ἀμφοτέρας τοῖς τε τριπλασίοις καὶ τοῖς διπλασίοις &c. ac tale quid voluit Jannot. addens τριπλασίοις.

exſiſtet IX, medius, qui eadem parte extremorum et excedit et exceditur. Hoc ergo modo medietates inveniuntur. Oportebat porro eas inſeri ſupra expoſitis numeris, et duplorum ac triplorum intervalla iis expleri. Atqui eorum numerorum quidam nullam omnino habent intercapedinem, quidam non ſatis amplam. Igitur multiplicant eos ita, ut ſpatia medietatibus recipiendis habeant ſufficientia, quas diximus. Primum loco unitatis minimum ponunt ſenarium, quod is ſemiſſem trientemque habet primus: ac proinde reliquos omnes qui ſequuntur, ſeſcuplos ponunt, ſicut ex deſcriptione appoſita apparet; utraſque enim medietates duplicibus intervallis recipiunt. Cum autem dixiſſet Plato, *Jam cum intervalla ſeſquiplà, ſeſquitertia, et ſeſquioctava exſtitiſſent, ex his compagibus in prioribus intervallis omnia ſeſquitertia ſeſquioctavis comple-*

"Ὅπερ τὰ πάντα συνεπλήρου, λείπων αὐτῷ ἑκάστου
"μόριον· ἃ δὲ δι' μορίου ταύτης ἀφαιρέσεως λειφθείσης
"ἀριθμῷ πρὸς ἀριθμὸν ἐχούσης τοὺς ὅρους ς' καὶ ν' καὶ
"σ', πρὸς γ' καὶ μ' καὶ σ'." Διὰ ταύτην τὴν λέξιν
ἠναγκάζοντο πάλιν τοὺς ἀριθμοὺς ἐπανάγειν καὶ μείζονας
ποιεῖν. Ἔδει μὲν γὰρ ἐφεξῆς ἐπόγδοα γίνεσθαι δύο· τῆς
δὲ ἑξάδος ἔστε αὐτόθεν ἐπόγδοον ἐχούσης, εἴτε τέμνοιτο,
c χερματιζομένων εἰς μόρια τὰ μονάδων, δυσθεωρήτου τῆς
μαθήσεως ἐσομένης, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὴν πολυπλα-
σιασμὸν παρῄνεσεν, ὥσπερ ἐν ἁρμονικῇ μεταβολῇ τοῦ
διαγράμματος ὅλου συνεπιτεινομένου τῷ πρώτῳ τὸν ἀριθ-
μῶν. Ὁ μὲν οὖν Εὔδωρος ἑπακολουθήσας Κράντορι, πρῶ-
τον ἔλαβε τὸν τπδ', ὃς γίνεται ὅταν ἐξ ὀκτὼ τὰ ξδ' πολλα-
πλασιασθέντος· ἐπηγάγετο δὲ αὐτοῖς ὁ τὸν ξδ' ἀριθμὸς,

B. 3. *συνεπλήρου—τῆς δὲ*] Ita Turneb. quocum alii partim consentiunt. Nam Ald. Bas. B. E. *συνεπλήρου τὸ λεῖπον*, &c. item Xyl. nisi quod *συνεπληροῦτο* habet. Vulgo, *συνεπληροῦτο, λείπων αὐτῶν ἑκάστου μόριον τῆς τοῦ μορίου* &c. quod Steph. ex editis Platonis sumsit libris, ac deterius est nostra lectione, licet ne hanc quidem sanam omnino pronunciare ausim. Ceterum, δὲ addidi ex Turneb. et Oxon.

vit, unicuique particulam relinquens, cujus particulæ interstitium adsumtum facit rationem quæ est numeri ad numerum, ut termini sint CCLVI *et* CCXLIII: ob hæc ergo Platonis verba coacti sunt numeros denuo augere. Oportebat enim continenter deinceps post senarium poni duos sesquioctavos: at neque octavam partem habet senarius, et si in scrupulos unitates comminuere velis, perplexissima futura sit contemplatio. Hic ergo ipsa res multiplicandi adhibendum auxilium dictavit; ut, tanquam in harmonica mutatione, secundum primi numeri incrementum tota augeretur descriptio. Eudorus itaque Crantorem secutus, primum numerum posuit CCCLXXXIV, qui fit, VI in LXIV multiplicatis: huc eos induxit, quod numerus LXIV

ἐπόγδοον ἔχων τ' ἡ', πρὸς τ' οβ'. Τοῖς δὲ ὑπὸ Πλάτωνος λεγομένοις συμφωνότερόν ἐστιν ὑποθέσθαι τὸ ἥμισυ· τούτῳ γὰρ τὸ λεῖμμα τ' τ' ἐπογδόων ἔξει λόγον ἐν ἀριθμοῖς, ὃν ὁ Πλάτων εἴρηκεν ς' ϗ ν' ϗ σ', πρὸς τρία ϗ μ' ϗ σ'· τ' ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο πρώτων πλευρῶν. Ἂν δὲ ὁ τούτου διπλάσιος τεθῇ πρῶτος, ἔσται τὸ λεῖμμα λόγον πρὸς ἔχον τ' αὐτόν, ἀριθμὸν δὲ τ' διπλάσιον ὃν ἔχει τὰ φιβ' πρὸς υπδ'· γίνεται γὰρ ὑπάτεια, τμῆ μὲν ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο, τὰ σνβ'· τμῆ δὲ τπδ', τὰ φιβ'. Καὶ οὐκ ἄλογος ἡ ὑπὸ τοῦτον ἀναλογία τ' ἀριθμόν, ἀλλὰ ϗ τοῖς περὶ τὸν Κράντορα παραχθεῖσα τὸ εὔλογον· τὰ γὰρ ξδ', ϗ κύβος ἐστὶν ἀπὸ πρώτου τετραγώνου, ϗ τελράγωνος ἀπὸ πρώτου κύβου· γενόμενος δὲ ὑπὸ τ' γ' πρῶτον ὄντα περισσὸν, ϗ πρῶτον τρίγωνον, ϗ πρῶτον τέλειον ὄντα ϗ ἡμιόλιον, ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο πεποίηκεν, ἔχοντα ϗ αὐτὸν ἐπόγδοον, ὡς δείξομεν.

C. 8. πρὸς τὸν οσ'] Xylander excidiſſe putat, ϗ διπλ. τὸν πα', idque in verſione addit: quod item facit Turneb. In Jannot. additur, ϗ ὁ οσ' πρὸς τὸν πα'.

habet ſeſquioctavum LXXII, iſque rurſus hunc LXXXI. Iis vero, quæ a Platone dicuntur, magis concinit, ut dimidium ponamus. Nam ſi CXCII primo loco ponamus, *leimma* ſeu defectus poſt ſeſquioctavos erit inter numeros ab eo poſitos CCLVI et CCXLIII. Si vero illius duplus CCCLXXXIV primo loco ponatur, *leimma* eadem ratione quidem, ſed duplum tamen numero efficietur: nam ut DXII ad CCCLXXXIV, ita etiam CCLVI ad CXCII, proportionem ſervant ſeſquitertiam. Neque abſurda eſt ad hunc numerum reductio; atque adeo etiam Crantoris ſententiæ rationem adfert. Nam LXIV cum cubus eſt primi quadrati, tum quadratus primi cubi: iſque multiplicans ternarium, qui inter impares, inter triangulos, inter ſeſquiplos ac perfectos eſt primus, CXCII gignit, numerum qui et ipſe ſuum ſibi ſeſquioctavum habet, ut oſtendemus.

ιζ'. Πρότερον δὲ τί τὸ λεῖμμά ἐστι, καὶ τίς ἡ διάνοια τοῦ Πλάτωνος, μᾶλλον κατόψεσθε, τῶν εἰωθότων ἐν ταῖς Πυθαγορικαῖς σχολαῖς λέγεσθαι βραχέως ὑπομνησθέντες. Ἔστι γὰρ διάστημα ἐν μελῳδίᾳ πᾶν τὸ περιεχόμενον ὑπὸ δυοῖν φθόγγων ἀνομοίων τῇ τάσει· τῶν δὲ διαστημάτων ἓν ὁ καλούμενος τόνος, ᾧ τὸ διὰ πέντε μεῖζόν ἐστι τοῦ διὰ τεσσάρων. Τοῦτον οἱ μὲν ἁρμονικοὶ δίχα τεμνόμενον οἴονται δύο διαστήματα ποιεῖν, ὧν ἑκάτερον ἡμιτόνιον καλοῦσιν· οἱ δὲ Πυθαγορικοὶ τῷ μὲν εἰς ἴσα τομῇ ἀπέγνωσαν αὐτόν, τῷ δὲ τμημάτων ἀνίσων ὄντων λεῖμμα τὸ ἔλαττον ὀνομάζουσιν, ὅτι τοῦ ἡμίσεως ἀπολείπει· διὸ καὶ τῶν συμφωνιῶν τὴν διὰ τεσσάρων, οἱ μὲν δυοῖν τόνων καὶ ἡμιτονίου ποιοῦσιν, οἱ δὲ δυοῖν καὶ λείμματος. Μαρτυρεῖν δὲ δοκεῖ τοῖς μὲν ἁρμονικοῖς ἡ αἴσθησις, τοῖς δὲ μαθηματικοῖς ἡ ἀπόδειξις, ἧς τοιοῦτός ὁ τρόπος ἐστίν. Ἐλήφθη διὰ τῶν ὀργάνων θεωρηθέν, ὅτι τὸ μὲν διὰ πασῶν τοῦ διπλάσιον λόγον ἔχει, τὸ δὲ διὰ πέντε τοῦ ἡμιόλιον,

XVII. Prius autem *leimma* quid ſit, et ſententiam Platonis magis perſpicietis, ſi ea paucis in memoriam vobis redigantur, quæ in Pythagoricis Scholis aſſolent differi. In cantu *intervallum* vocatur, quidquid continetur ſub duobus ſonis inæquali tenore differentibus. Horum unum eſt is qui *tonus* dicitur, quo Quinta Quartam ſuperat. Hunc tonum harmonici in partes dividi æquales putant poſſe, quarum utramque *ſemitonium* appellant: Pythagorei, deſperata in æquales partes ſectione, minus ſegmentorum ejus *leimma* vocant, quod dimidium toni non impleat. Itaque illi diateſſaron duorum tonorum et ſemitonii ſumma definiunt; hi totidem tonorum et *leimmatis*. Teſtimonium ferre videtur harmonicis ſenſus, mathematicis demonſtratio. Res ita habet. Sumtum hoc eſt, et in inſtrumentis obſervatum, diapaſon dupla conſtare proportione, diapente ſeſquialte-

τὸ δὲ διὰ τεσσάρων τὸ ὑπάτριτον, ὁ δὲ τόνος τὸ ἐπόγδοον. Ἔξεστι δὲ καὶ νῦν βασανίσαι τὸ ἀληθές, ἢ βάρη δυοῖν 1021
ἄνισα χορδῶν ἐξαρτήσαντας, ἢ δυοῖν ἰσοκοίλων αὐλῶν τὸ ἕτερον μήκει διπλάσιον ἕτερον ποιήσαντας· τὸν μὲν γὰρ αὐλῶν ὁ μείζων βαρύτερον φθέγξεται, ὡς ὑπάτη πρὸς νήτην· τὸν δὲ χορδῶν ἡ τῷ διπλασίῳ κατατεινομένη βάρει, τὸ ἕτερας ὀξύτερον, ὡς νήτη πρὸς ὑπάτην· τοῦτο δ' ὅτι ἀφὴ πασῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ τρία πρὸς δύο ληφθέντα μήκη καὶ βάρη, τὸ ἀφὰ πέντε ποιήσει· καὶ τέσσαρα πρὸς τρία, τὸ διὰ τεσσάρων· ὧν τοῦτο μὲν ὑπάτριτον ἔχειν λόγον, ἐκεῖνο δὲ ἡμιόλιον. Ἐὰν δὲ ὡς σύνεγγυς πρὸς ἀλλήλους γίνηται B
τὸν βαρῶν ἢ τῶν μηκῶν ἡ ἀνισότης ποιήσει ἀφήσημα τονιαῖον οὐ σύμφωνον, ἀλλὰ ἐμμελές, ὡς ἔπεστιν, ἔμβραχυ· τῷ τὰς φθόγγους, ἂν ἀνὰ μέρος κρουσθῶσι, παρέχειν ἡδὺ φωνῆντας καὶ πρᾴους· ἂν δὲ ὁμοῦ, τραχὺ καὶ λυπηρόν· ἐν δὲ ταῖς συμφωνίαις κἂν ὁμοῦ κρούωνται, κἂν ἐναλλάξ, ἡδέως

B. 5. τραχὺ] Sic B. E. Venet. et Xylandri verſio. Vulgo, τραχύ.

ra, diateſſaron ſeſquitertia, tonum ſeſquioctava. Idque explorare etiamnum licet, ſi aut duo pondera proportione dupla de nervis ſuſpendantur duobus, aut de duabus æquali cavitate tibiis alteram dupla alterius longitudine facias: major enim tibia graviorem ſonum edet, qualis *hypates* ad *neten*: de fidibus quæ duplo intenditur pondere, acutius quam altera ſonabit, ut *nete* ad *hypaten*: id autem eſt diapaſon. Eodem modo ſi tria ad duo ſumantur pondera, quæ eſt ſeſquipla ratio, diapente reddent; et ſi quatuor ad tria, quæ eſt ſeſquitertia, diateſſaron. Quod ſi ea inæqualitas longitudinum aut ponderum fuerit, quæ eſt novem ad octo, intervallum toni fiet, non conſonantibus ſonis, ſed nonnihil tamen habens modulationis, quatenus ſoni ſeorſim editi ſuave et jucundum ſonant, ſimul autem, aſpere et moleſte: in conſonantiis ſive alternis, ſive ſi-

παρσίεται τ' σωμήχησιν ἡ ἀίσθησις. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀφ' λόγυ τοῦτο δεικνύουσιν. Ἐν μὲ γὰρ ἁρμονίᾳ, τὸ ἀφ' πασῶν ἔκ τι δ' ἀφ' πέντε σύγκειτ' καὶ δ' ἀφ' τεσσάρων· ὁ δὲ ἀριθμοῖς, τὸ διπλάσιον ἔκ τε δ' ἡμιολίου καὶ τοῦ C ἐπιτρίτυ· τὰ γὰρ δώδεκα, τῶν μὲ ἐννέα ἐστὶν ἐπίτριτα, τῶν δὲ ὀκτὼ ἡμιόλια, τ' δὲ ς' διπλάσια· συνῆκται οὖν ὁ τοῦ διπλασίυ λόγος ἐστὶν ὁ ἔκ δ' ἡμιολίυ καὶ τοῦ ἐπιτρίτυ, καθάπερ ὁ τῶ διὰ πασῶν, ὁ ἔκ τῶ διὰ πέντε, καὶ τῶ ἀφ' τεσσάρων· ἀλλὰ καὶεῖ τὸ ἀφ' πέντε τῶ ἀφ' τεσσάρων τόνω, καὶ ἐνταῦθα τὸ ἡμιόλιον τοῦ ἐπιτρίτυ τῷ ἐπογδόῳ μεῖζόν ἐστι. Φάνεται τοίνυν ὅτι τὸ ἀφ' πασῶν τὸν διπλάσιον λόγον ἔχει, καὶ τὸ ἀφ' πέντε τὸν ἡμιόλιον, καὶ τὸ ἀφ' τεσσάρων τὸν ἐπίτριτον, καὶ ὁ τόνος τὸν ἐπόγδοον.

ιη'. Ἀποδεδειγμένυ δὲ τούτυ, σκοπῶμεν εἰ δίχα τέμνεται τὸ ἐπόγδοον· εἰ γὰρ μὴ τέμνεται, οὐδὲ ὁ D τόνος. Ἐπεὶ δὲ τριῶν τ' ἐπογδόων λόγων ὁ θ' καὶ ὁ ι'

mul nervi pulſentur, ſuaviter ſenſui accidit ſonorum concentus. Quinetiam rationibus hoc demonſtrant. Nam ut in harmonia e diapente et diateſſaron conflatur diapaſon, ita in numeris dupla ratio ex ſeſquialtera et ſeſquitertia: quippe XII ad IX ſeſquitertiam, ad VIII ſeſquiplam rationem obtinent, ad VI duplam. Compoſita ergo eſt dupla ratio e ſeſquialtera et ſeſquitertia, ſicut diapaſon e diapente et diateſſaron. Sed ut hic diapente tono amplius habet quam diateſſaron, ibi ſeſquialtera ſeſquioctavo ſeſquitertiam excedit. Apparet ergo diapaſon dupla, diapente ſeſquialtera, diateſſaron ſeſquitertia, tonum ſeſquioctava ratione intelligi.

XVIII. Hoc ita demonſtrato, videamus an ſeſquioctava ratio dividi in æquales poſſit partes: nam ſi nequeat, tonus etiam nequibit. Primum numeri qui ſeſquioctavam rationem continent VIII

ποιοῦντες, ὑφ' ἓν διάστημα μέσον ἔχουσι, διπλασιασθέντων δὲ ἀμφοτέρων, ὁ παρεμπίπτων μεταξὺ, δύο ποιεῖ διαστήματα· δῆλον ὅτι, τούτων μὴ ἴσων ὄντων, δίχα τέμνεται τὸ ἐπόγδοον. Ἀλλὰ μὴν διπλάσια γίνεται, τὰ μὲν θ' τὰ ιη' καὶ ι', τὰ δὲ ὀκτὼ τὰ ς' καὶ δέκα· δέκα δὲ ἔτοι μεταξὺ τὰ ιζ', καὶ γίνεται τὰ διαστημάτων, τὸ μὲν, μεῖζον, τὸ δὲ, ἔλαττον· ἔστι δὲ τὸ μὲν πρότερον ἐφεπτακαιδέκατον, τὸ δὲ δεύτερον ἐφεπτακαιδέκατον. Εἰς ἄνισα τοίνυν τέμνεται τὸ ἐπόγδοον· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ὁ τόνος· ἡμιτόνιον ἄρα γίνεται διαιρεθέντος αὐτοῦ τὰ τμημάτων ἡμιτόνιον, ἀλλὰ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν μαθηματικῶν λεῖμμα προσηγόρευται. Καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ φησιν ὁ Πλάτων, "τὰ ἐπίτριτα τοῖς ἐπογδόοις συμπλη- "ρῶντα τὸν θεὸν, λείπειν ἑαυτοῦ μόριον αὐτῶν· ὃ λόγος "ἐστὶν, ὃν ἔχει τὰ ς' καὶ ν' καὶ σ', πρὸς τὰ γ' καὶ μ' "καὶ σ'." Εἰλήφθω δὲ τὸ διὰ τεσσάρων ἐν ἀριθμοῖς δυσὶ τὸ ἐπίτριτον λόγον περιέχουσι, τοῖς σνς', καὶ τοῖς ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο· ὧν ὁ μὲν ἐλάττων, τὰ ἑκατὸν ἐνενηκονταδύο, κείσθω κατὰ τὸ βαρύτατον τοῦ τετραχόρδου φθόγγου· ὁ δὲ

et IX, nullum in medio admittunt interſtitium. Quod ſi uterque dupletur, duo intervalla efficit is qui inter duplos intervenit: is eſt XVII, dupli XVI et XVIII. Liquet autem ſi æqualia ſint intervalla, in æqualia dividuam fore ſeſquioctavam rationem: at inæqualia fiunt, alterum ſeſquiſedecimum, alterum ſeſquiſeptemdecimum. Ergo inæqualiter ſecatur ſeſquioctava, ac proinde etiam tonus. Neutra ergo diviſi toni portio ſemitonium fit, et mathematici recte *leimma* appellaverunt. Atque hoc eſt quod Plato dicit, *Deum ſeſquitertia ſeſquioctavis explentem, leimma reliquiſſe, cujus ratio ſit in numeris* CCLVI *et* CCXLIII. Sumatur enim diateſſaron in duobus numeris, quorum alterum ejuſque trientem alter contineat, ut ſunt CCLVI et CXCII; quorum minor graviſſimæ voci quatrichordii ad-

μείζων, τὰ σνς', χϛ' τ̃ ὀξύτατον. Ἀποδεικτέον ὅτι τούτῳ συμπληρωμένῳ δυσὶν ἐπογδόοις, λείπεται λῆμμα τηλικοῦτον, ἡλίκον ὡς ἐν ἀριθμοῖς τὰ ϙ' καὶ ν' καὶ σ' ἔχει πρὸς τὰ γ' καὶ μ' καὶ σ'. Τοῦ γὰρ βαρυτέρου τόνου ὀξυτέντος, ὅπερ ἐστὶν ἐπόγδοον, γίνεται σις'· τούτου πάλιν τόνου ἄλλου ὀξυτανέντος, γίνεται σμγ'· ταῦτα μὲν γὰρ ὑπερέχει τῶν σις', τοῖς κζ'· τὰ δὲ σις' τ̃ ἑκατὸν ἑπτακοντα-δύο, τοῖς εἴκοσι καὶ τέσσαρσιν· ὧν τὰ μὲν κζ' τῶν σιϛ' ἐπόγδοά ἐστι, τὰ δὲ κδ' τ̃ ἑκατὸν ἑπτακονταδύο. Διὸ γίνεται τ̃ τριῶν τούτων ἀριθμῶν, ὅ, τε μέγιστος ἐπόγδοος πρὸς μέσον, καὶ ὁ μέσος πρὸς ἐλαχίστου· τὸ δὲ ἀπὸ πρὸς ἐλαχίστου λῆμμα μέχρι πρὸς μείζονα, τυγχάνει τῶν ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἑπτακονταδύο μέχρι τ̃ σμγ', ἔλαττον ὂν δυοῖν συμπλη-
1022 ρωμάτοιν ἐπογδόοιν· ἀφαιρουμένου δὲ τούτου, τοῦτ' ἔστι τῶν ὅλων λῆμμα λοιπὸν τὸ μεταξὺ τῶν σμγ', καὶ τῶν σνς', τὰ τρισκαίδεκα· διὸ καὶ λεῖμμα τοῦτον τ̃ ἀριθμὸν ὠνόμαζον.

F. 3. ἔχει πρὸς τὰ γ' καὶ μ' καὶ σ'.] Hæc addidi ex T. V. Jannot. Oxon. Suppleverant jam vertendo Turneb. et Xyl.

ſcribatur, major acutiſſimæ, demonſtrabimus duobus interjectis ſeſquioctavis, relinqui tale *leimma* ſeu intervallum, quale numeris eſt inter CCLVI et CCXLIII. Graviore enim voce uno tono contentiore facta, fient CCXVI: rurſum tono ſurſum elevata, CCXLIII. Hæc XXVII numero excedunt numerum CCXVI; atque hic XXIV amplius eſt quam CXCII: ſunt autem XXVII octava pars de CCXVI, itemque XXIV de CXCII: itaque de his tribus numeris maximus ad medium, medius ad minimum ſeſquioctavus eſt: et intervallum a minimo ad maximum duobus tonis conficitur, quos abſolvunt duæ octavæ partes, una poſt alteram additæ. His remotis, totius ſeſquitertiæ inter extremos rationis nihil aliud ſupereſt, quam intervallum inter CCXLIII et CCLVI, nimirum XIII: ideoque hunc numerum *leimma*, quaſi defectum, dixerunt. Atque ego

Ἐγὼ μὲν οὖν εὐσημότατα δηλοῦσθαι τὴν Πλάτωνος οἴμαι γνώμην ἐν τούτοις τοῖς ἀριθμοῖς.

ιθ'. Ἕτεροι δὲ τοὺς ἀφ' ἑκατέρων ὅρους ἡμιμορίους, τὸν μὲν ὀξύν, ἐν τοῖς σπη', τὸν δὲ βαρύν, ἐν τοῖς σις', ἀναλόγως ἤδη τοῖς ἐξῆς περαίνουσιν· πλὴν ὅτι τὸ λεῖμμα τῶν δυοῖν τῶν μεταξὺ λαμβάνουσι· τοῦ μὲν βαρυτέρου τόνου ὑπατοειδέντος γίνεται σμγ', τοῦ δὲ ὀξυτέρου τόνου ἀνειμένου γίνεται σνς'· ἔστι μὲν ἐπόγδοα τὰ μὲν σμγ' τῶν σις', τὰ δὲ σπη' τῶν σνς'· ὥστε τονιαῖον B τὸ διαστημάτων ἑκάτερον, λείπεσθαι δὲ τὸ μεῖζον τῶν σμγ' ἢ τ σνς', ὅπερ οὐκ ἔστιν ἡμιτόνιον, ἀλλ' ἔλαττον· τὰ μὲν γὰρ σπη', τῶν σνς' ὑπερέχει τοῖς λ' ἢ δυσί, τὰ δὲ σμγ' τ σις' ὑπερέχει τοῖς κζ', τὰ δὲ σνς' τ σμγ' ὑπερέχει τοῖς ιγ'· ζῶντα δὲ ἀμφοτέρων τῶν ὑπεροχῶν

A. 8. ἤδη] Sic B. E. Vulgo, τάχιστα.

A. 8. τὸ λεῖμμα τῶν] Sic recte Stephan. secundum Jannot. Turneb. Xyl. version. Reliqui omnes, τῶν λειμμάτων.

B. 6. ἀμφοτέρων] Sic Anon. et Turneb. Ceteri ἀμφότερα.

quidem his numeris ſententiam Platonis evidentiſſime expoſitam arbitror.

XIX. Alii terminos ponunt in modum diateſſaron, acutum numero CCLXXXVIII, gravem numero CCXVI aſſignant, reliqua eodem modo conficiunt, niſi quod *leimma* medio inter duos tonos loco concipiunt. Graviore enim voce uno tono ad acutiorem contenta fiunt CCXLIII; acutiore autem ad unum tonum remiſſa ſeu depreſſa, CCLVI; porro CCXLIII ad CCXVI rationem habent ſeſquioctavam, eandemque CCLXXXVIII ad CCLVI; ut utrobique toni ſit intervallum: et relinquitur id quod intereſt inter CCXLIII et CCLVI, non jam ſemitonium, ſed eo minus aliquid: CCLXXXVIII enim numero XXXII amplius ſunt quam CCLVI: et CCXLIII numero XXVII excedunt numerum CCXVI: at CCLVI major eſt quam CCXLIII, quo XIII plus habet. Atqui utriuſque exceſ-

ἐλάττων ἢ ἡμίσεια ἐστί. Διὸ δυοῖν τόνων καὶ λείμματος, οὐ δυοῖν καὶ ἡμίσεως, εὑρήσει τὸ μεσαῖον τεσσάρων. Καὶ ταῦτα μὲν ἔχει τοιαύτην ἀπόδειξιν. Ἐκεῖνο δὲ ὑπὸ πάνυ χαλεπὸν ἐκ τῶν προδιηρθρωμένων συνιδεῖν, τί δή ποτε φήσας ὁ Πλάτων ἡμολίους καὶ ἐπιτρίτους καὶ ἐπογδόους γίνεσθαι διαστάσεις ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τοὺς ἐπιτρίτους τοῖς ἐπογδόοις, οὐκ ἐμνήσθη τῶν ἡμολίων, ἀλλὰ παρέλιπε. Τὸ γὰρ ἡμόλιον, τοῦ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ, ἢ τοῦ ἐπογδόου τῷ ἐπιτρίτῳ προσπεριμένου, συμπληροῦται.

κ'. Ὑποδεδειγμένων δὲ τούτων, τὸ μὲν συμπληροῦν τὰ διαστήματα, καὶ παρεντάττειν τὰς μεσότητας, εἰ καὶ μηδεὶς ἐτύγχανε πεποιηκὼς πρότερον, ὑμῖν ἂν αὐτοῖς ἕνεκα γυμνασίας παρῆκα· νῦν δὲ πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐξειργασμένου τούτου, μάλιστα δὲ Κράντορι καὶ

C. 3. Τὸ γὰρ ἡμόλιον—συμπληροῦται] Sic Steph. poſt Turnebum et Amiot. Nam Ald. Baſ. Xyl. Τὸ γὰρ ἡμόλιον τοῦ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ τῷ ἐπιτρίτῳ προσιθεμένου συμπληροῦσθαι καὶ τὸ ἡμόλιον. Mire variant ceteri. Præſtat recepta lectio, modo putida iteratio tollatur, deletis verbis ἢ τοῦ ἐπογδόου τῷ ἐπιτριτῷ: cujuſmodi et Xylandri fuit correctio in Notis. Forte etiam vera lectio fuit, Τὸ γὰρ ἡμόλιον τοῦ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ, ὡς τὸ ἐπιτρίτου τῷ ἐπογδόῳ, τοῦ ἡμολίου προσιθεμένου, συμπληροῦται.

C. 6. Ὑποδεδειγμένων] Sic recte omnes libri, excepto Steph. qui habent Ὑποδιδειγμένων.

ſuum, qui erant XXXII, et XXVII, dimidio minor eſt numerus XIII. Itaque diateſſaron conſtare deprehenſum eſt non duobus tonis et ſemiſſe toni, ſed duobus tonis et leimmate. Atque horum quidem hæc eſt demonſtratio. Id autem ex prædictis intelligi facile poteſt, cur Plato, cum dixiſſet ſeſquialtera, ſeſquitertia, et ſeſquioctava fieri intervalla, dum ſeſquitertii ſeſquioctavis interjectis explentur, nullam ſeſquialterorum fecerit mentionem, ſed ea omiſerit. Nam ſeſquitertia proportione ad ſeſquioctavam addita, conficitur ſeſquialtera.

XX. His ita demonſtratis, quomodo impleantur intervalla et inferantur medietates, etiamſi nemo jam ante commonſtraſſet, tamen vobis exercitationem hanc reliquiſſem. Nunc cum multi iique præclari viri id abſolverint,

Κλεάρχῳ ϗ Θεοδώρῳ τοῖς Σολεῦσι, μικρὰ περὶ τ τού- D
των διαφορᾶς εἰπεῖν οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν. Ὁ γὰρ Θεόδωρος,
οὐχ ὡς ἐκεῖνοι, δύο στίχους ποιῶν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾶς εὐθείας
ἐφεξῆς τάς τε διπλασίους ἐκτάττων ϗ τὰς τριπλασίους,
πρῶτον μὲν ἰσχυρίζεται τῇ λεγομένῃ κατὰ μῆκος σχίσει τ
οὐσίας, δύο ποιοῦσι μοίρας, ὡς οὐκ μιᾶς, ὁ τέταρτος ἐκ
δυεῖν· ἔπειτά φησι τὰς τῶν μεσοτήτων παρεντάξεις, ἵνα
λαμβάνῃ προσθήκην χώραν· εἰ δὲ μή, παραχὴν ϗ σύγχυ-
σιν ἔσεσθαι· ϗ μεταξὺ εἰς τὸ πρῶτον, εὐθὺς τριπλάσιον
ἐκ δὲ πρώτου διπλασίου τ συμπληρούντων ἑκάτερον ὀφει-
λόντων. Τοῖς δὲ περὶ τ Κράντορα βοηθοῦσιν ἁ τε θέσις E
τ ἀριθμῶν, ἐπιπέδων ἐπιπέδοις, ϗ τετραγώνων τετρα-
γώνοις, κϗ κύβων κύβοις ἀνταρέτως συζυγούντων, τῇ τε μὴ
χρῆσθαι τάξιν αὐτῶν λήψῃ, ἀλλ' ἐναλλὰξ ἀρτίων ϗ ἐπὶ *

D. 5. *σχίσει*] Sic T. V. Amiot. et Xyl. in verſionibus; ipſe Plato Tim. p. 528, F. Vulgo, *σχίσει*, quod vertendo retinuit Turneb.

D. 10. *τῶν συμπληρούντων ἑκάτερον ὀφειλόντων*] Hæc et ipſa ſunt corrupta, et carere videntur proximis ſuis partibus, quippe perditis. In margine E. adſcriptum eſt ὅρα, ſignum corruptelæ: et hic unus codex habet levem varietatem, *συμπληρῶν*: ceteri cum vulgata conſentiunt.

E. 1. *Θέσεις τῶν ἀριθμῶν*] Sic E. Venet. Oxon. Vulgo, *Θέσεις περὶ τῶν ἀριθμῶν*.

E. 4. *καὶ ἐπὶ * * κατὰ τὰ αὐτὰ ἴχνη*] Multa hic exciderunt: libri omnes ſpatium vacuum habent, E. quidem quatuor verſuum ac dimidii quorum in medio eſt litera *π*.

Crantor maxime, Clearchus, et Theodorus, Solenſes; pauca de eorum diſſidio dicere non abs re fuerit. Theodorus enim non, ut illi, duas ſeries inſtituens, ſed in una linea deinceps duplos triploſque exponens, primum nititur illa, quæ apud Platonem dicitur, ſubſtantiæ in longitudinem fiſſura, duas faciente ex una, non quatuor ex duabus partes. Deinde, inquit, mediatatum inſertiones ita convenit ſpatium nanciſci; alias perturbatum confuſumque rem iri, ac trajectiones exſtituras in primum ſtatim triplum ex primo duplo qui impleant utrumque * Crantorem tuentur collocationes numerorum, planos planis, quadrata quadratis, cubos cubis adverſos collocantes atque conjugantes: utque non ordine ſumantur ſed alternis pares et plani *

κα'. * κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχων ὡς μορφὴν καὶ εἶδος· τὸ δὲ περὶ τὰ σώματα γινόμενον μερισὸν, ὡς ἐπιδοχὴν καὶ ὕλην· τὸ δὲ μίγμα κοινὸν ἐξ ἀμφοῖν ἀποτετελεσμένον. Ἡ μὲν οὖν ἀμέριστος οὐσία καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσα, μὴ μιχθεῖσα καθάπερ τὰ ἐλάχιστα τῶν σωμάτων, νοείσθω φεύγουσα τὸν μερισμόν· τὸ δὲ ἁπλοῦν καὶ
F ἀπαθὲς καὶ καθαρὸν αὐτῆς καὶ μονοειδὲς, ἀμερὲς εἰρηται, καὶ ἀμέριστον· ᾧ καὶ τὸ συνθέτων καὶ μεριστῶν καὶ διαφερομένων ἀμωσγέπως θίγουσα, παύει τὸ πολλὸς, καὶ καθίστησιν εἰς μίαν δ' ὁμοιότητος ἕξιν. Τῷ δὲ περὶ τὰ σώματα γενομένῳ, μερισὸν εἰ μού τις ἐθέλοι καλεῖν ὕλιν, ὡς καὶ ὑποκειμένῳ ἐκείνῃ καὶ μεταλαμβανομένῳ ἐκείνης φύσιν, ὁμωνυμίᾳ χρώμενος, ἐν διαφέρῃ πρὸς τὸν λόγον· οἱ δὲ σωματικῷ ἀξιοῦντες ὕλιν συμμίγνυσθαι τῇ ἀμερίστῳ, διαμαρτάνουσι. Πρῶτον μὲν ὅτι τῶν ἐκείνης ὀνομάτων οὐδενὶ πω ὁ Πλάτων κέχρηται· δεξαμενὴν γὰρ εἴωθε καὶ πανδεχῆ

XXI. * ſemper eodem modo habens, ut forma et ſpecies: alterum quod circa corpora Dividuum, tanquam receptaculum et materiam: mixturam autem ex omnibus communem confectam. Subſtantiam proinde quæ dividi non poteſt, et ſemper eodem modo ſe habet, non intelligendum eſt parvitate (quod fit minimis corporibus) diviſionem ſubterfugere. Simplicitas enim ejus, affectionum vacuitas, puritas, et formæ unitas, Individua dicitur et impartilis: quibus illa etiam compoſita, Dividua, et varia quodammodo attingens, multitudinem eorum tollit, habitumque unum quendam iis ob ſimilitudinem infert. Quæ vero circa corpora verſans diviſionem admittit, eam ſi quis materiam nominare velit, ut naturam priori ſubjectam, ejuſque participem, is vocis ambiguæ uſu, nihil interim noſtræ diſputationi officiet. Qui vero materiam corpoream miſceri cum Individua volunt, errant. Primum in eo, quod nullo corporeæ materiæ nomine hic utitur Plato: quam alias *receptaculum, omnium rerum capacem et nu-*

ψυχὴν πεποιηκὼς ἀεὶ καλεῖν ἐκείνῳ, ὃ περὶ τὰ σώματα μεριστὸν, μᾶλλον δὲ σῶμα μεριζόμενον εἰς τὸ καθ' ἕκαστον. Ἔπειτα τί διοίσει τοῦ κόσμου γενέσεως ἢ τῆς ψυχῆς, εἴπερ ἀμφοτέροις ἔκ τε τῆς ὕλης καὶ τῶν νοητῶν γέγονεν ἡ σύστασις; Αὐτός γε μὴν ὁ Πλάτων, ὥσπερ ἀποδυσφορῶν τὴν ψυχῆς τὸ ἐκ σώματος γένεσιν, ἐντὸς αὐτῆς φησιν ὑπὸ θεοῦ πεποιῆσθαι τὸ σωματικὸν, εἶτα ἔξωθεν ὑπ' ἐκείνης περικαλυφθῆναι· καὶ ὅλως ἀπεργασάμενος τῷ λόγῳ τὴν ψυχὴν, ὕστερον ἐπεισάγει τὴν περὶ τῆς ὕλης ὑπόθεσιν, B μηδὲν αὐτῆς πρότερον, ὅτε τὴν ψυχὴν ἐγέννα, δεηθείς, ὡς χωρὶς ὕλης γενομένην.

κβ'. Ὅμοια δὲ τούτοις ἔστιν ἀντειπεῖν καὶ τοῖς περὶ Ποσειδώνιον· ὃς γὰρ μακρὰν τῆς ὕλης ἀπέστησαν· ἀλλὰ δεξάμενοι, τὴν τῶν περάτων οὐσίαν περὶ τὰ σώματα λέγεσθαι μεριστὴν, καὶ ταῦτα τῷ νοητῷ μίξαντες, ἀπεφήναντο τὴν ψυχὴν ἰδέαν τε τοῦ παντὸς ἀφατοῦ καὶ

A. 7. ἀποδυσφορῶν] Recepi ex B. E. Vulgo, ἀποδιδυσφορῶν.

tricem ſolet dicere, non circa corpora Dividuam, ſed ipſum corpus quod in ſingularia dividatur. Deinde, quid intererit inter mundi et Animæ procreationem, ſi utrumque ex materia et intelligibilibus eſt conſtitutum? Ipſe quidem Plato quaſi abominans Animæ ex corpore ortum, ait intus in ipſa corporeum fuiſſe a Deo collocatum, foriſque ab illa occultatum: cumque totam Animam ratione abſolviſſet, deinde argumentum de materia proponit, qua ante, cum Animam crearet, nihil opus habuerat, utpote ſine materia natam.

XXII. Similia horum in Poſidonium dici poſſunt. Nam is quoque non longe a materia Animam removit: ſed Platonis verba ſic accipiens, ſubſtantiam terminorum ſeu extremitatum circa corpora eſſe Dividuam, eamque cum intelligibili miſcens, Animam pronunciavit eſſe ideam ejus quod uſquequaque dimenſio-

ἀριθμὸν συνεχοῦσαν, ἁρμονίαν περιέχοντα· τά τε δὴ μαθήματα τῶν νοητῶν μεταξὺ καὶ τῶν αἰσθητῶν πεπάχθαι, τῆς τε ψυχῆς τῶν νοητῶν τὸ ἀίδιον, καὶ τῶν
C αἰσθητῶν τὸ παθητικὸν ἐχούσης, μεσοῦσθαι δὲ μέσῳ τινὶ οὐσίαν ὑπάρχειν. Ἔλαθε γὰρ καὶ τοῦτον ὁ θεὸς τοῖς τῶν σωμάτων πέρασιν ὕστερον, ἀπειργασμένης ἤδη τῆς ψυχῆς, ἁρμοσθέντα ὅπῃ τῇ τῆς ὕλης διαμόρφωσιν, τὸ σχεδαζὸν αὐτῆς καὶ ἀσύνδετον ὁρίζων καὶ περιλαμβάνων ταῖς ἐκ τῶν περάτων σωαρμοττομένων ὁπιφανείαις. Ἀτοπώτερον δὲ τὸ τινὶ ψυχῇ ἰδέαν ποιεῖν· ἡ μὲν γὰρ εὐκίνητος, ἡ δὲ ἀκίνητος, καὶ ἡ μὲν ἀμιγὴς περὶ τὸ αἰσθητὸν, ἡ δὲ ἅπτῳ σώματι συνειργμένη· πρὸς δὲ τούτοις ὁ θεὸς τῆς μὲν ἰδέας ὡς παραδείγματος γέγονε μιμητὴς, τῆς δὲ ψυχῆς ὥσπερ
D ἀποτελέσματος δημιουργός. Ὅτι δὲ οὐδὲ ἀριθμὸν ὁ Πλά-

C. 1. αἰσθητῶν τὸ παθητικὸν] Ita B. E. Vulgo, αἰσθητικῶν τὸ παθητικὸν. Aliter Epitome, τῷ νοητῷ τὸ ἀίδιον, καὶ τῷ αἰσθητικῷ τὸ παθητικὸν—.

C. 7. εὐκίνητος] Forte rectius ſit ἀκινήτος, ut Epitome.

nes habet, ratione numeri conſtitutam, qui harmoniam contineat: nam mathematica in medio primorum intelligibilium et ſenſilium eſſe collocata: et cum Anima perpetuitatem intelligibilium, ac ſenſilium facultatem ad percipiendas affectiones habeat in ſe; par eſſe, ut ejus natura in medio ſit. Nimirum et hunc latuit, Deum, corporum extremitatibus poſtmodo demum, jam Anima abſoluta, uſum ad conformandam materiam, cum diſſipationi obnoxiam et vinculis carentem molem definiret et includeret ſuperficiebus, quæ e triangulis erant concinnatæ. Abſurdius etiam hoc, quod Animam ideam facit, cum idea ſit immobilis, mobilis admodum Anima; et illa cum ſenſili nihil habeat commercii, hæc in corpora incluſa ſit; ad hæc Deus ideam ut exemplar fuerit imitatus, Animam ut opus opifex confecerit. Quod autem Plato Animam non po-

των τὴν ὐσίαν πάθη τ ψυχῆς, ἀλλὰ καταμιγνύω τῷ ἀριθμῷ, φησείρηται.

κγ'. Πρὸς δὲ ἀμφοτέρους τούτους κοινόν ἐστι, τὸ μήτε τοῖς πέρασιν μήτε τοῖς ἀριθμοῖς μηδὲν ἴχνος ὑπάρχειν ἐκείνης τ δυνάμεως ἢ τὸ ἀόριστον ἡ ψυχὴ πέφυκε κρίνειν· νοῦν μὲν γὰρ αὐτῇ καὶ νοητὸν ἡ τ νοητῆς μέθεξις ἀρχῆς ἐμπεποίηκε· δόξας δὲ καὶ πίστεις, τὸ φανταστικὸν καὶ τὸ παθητικὸν ὑπὸ τ περὶ τὸ σῶμα ποιοτήτων, ὁ οὐκ ἄν τις ἐκ μονάδων, οὐδὲ γραμμῶν, οὐδὲ ὑπιφανειῶν, ἁπλῶς νοήσειεν ἐγγινόμενον. Καὶ μὴν ὐ μόνον αἱ τ θνη- E τῶν ψυχαὶ γνωστικὴν τ αἰσθητῶν δύναμιν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ τ τῶν κόσμων, φησίν, " ἀνακυκλουμένην αὐτὴν πρὸς " ἑαυτὴν, ὅταν ὐσίαν σκεδαστὴν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται,

D. 7. καὶ νοητὸν] Aliquanto melius καὶ νοητικὸν T. V. Anon recepiſſem, ſi lectio, potius quam correctio videretur: hactenus placet, quod habet activam vim, quam locus requirit: ſed item articulum requirit uſus, καὶ τὸ νοητικόν. Itaque malim καὶ νόησιν.

E. 2. αἰσθητῷ] Hoc et antecedentia et ſequentia poſtulant, atque exſtat in E. Epitom. et Anon. Vulgo, αἰσθητικῷ.

nat numerum eſſe, ſed ordinatam ratione numeri, jam ante dictum eſt.

XXIII. Adverſus utroſque illud commune eſt argumentum, quod neque extremitatibus neque numeris ullum ineſt veſtigium illius facultatis, qua res ſenſiles Anima judicat ſuapte natura. Mentem quidem ei, et mente ſola cernendarum, id eſt, intelligibilium, rerum notitias communicatio principii intelligentia ſola percipiendi inſeruit: opiniones autem, et perſuaſiones, imaginationes, et affectiones a qualitatibus corpori inhærentibus profectas, ne cogitari quidem poteſt ex unitatibus, lineis aut ſuperficiebus ſimpliciter eſſe innatas. Et vero non modo mortalium Animæ vim cognoſcendi res ſenſibiles habent, ſed ipſam quoque *mundi Animam*, ait, *ipſam in ſe revolutam, ubi aliquid attigit ſubſtantia præ-*

" ἡ ὅλων ἀμέριστον, λέγη κινηθήλω ἀφ' πάσης ἑαυτῆς,
" ὅτῳ τ' ἄν τι ταυτὸν ᾖ, ἡ ὅτῳ ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ, π
" τε μάλιστα, καὶ ὅπη καὶ ὅπως συμβαίνει καταγινόμενα
" πρὸς ἕκαστον εἶδος καὶ πάσχειν." Ἐν τούτοις ἅμα καὶ τ
δοκα κατηγοριῶν ποιήματος ὑπογραφὴ, ἔτι μᾶλλον
F τοῖς ἑφεξῆς διασαφεῖ. " Λόγος γὰρ," φησὶν, " ἀληθὴς,
" ὅταν μὲ περὶ τὸ αἰσθητὸν γίνη), ἡ ὁ θατέρου κύκλος
" ὀρθὸς ἰὼν εἰς πᾶσαν αὐτῆ τλὴ ψυχὴν διαβεβήκη, δόξαι
" ἡ πίστεις γίνον) βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ περὶ
" τὸ λογιστικὸν ᾖ, καὶ ὁ τῆ ταυτῆ κύκλος εὐτροχος ὢν
" αὐτὰ μηνύσῃ, ὃπισήμη ἐξ ἀνάγκης ἐπιτελεῖται· τύ-
" τῳ δὲ οὐ ὧ τῶν ὄντων ἐγγίνεσθον, ἐάν ποτέ τις αὐτὸ
" ἄλλο πλὴν ψυχὴν προσείπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ ἀληθὲς
" ἐρεῖ." Πόθεν ἂν ἔχεν ἡ ψυχὴ τ' ἀντιληπτικὸν τῆ αἰσ-

E. 5. λέγη] λέγειν requirit conſtructio obliqua: apud Platonem eſt λέγει, ubi locus nonnihil rectius legitur. Inde tamen nil mutationis huc intuli . . niſi ἄν τι pro ἄν τις.

F. 1. Λόγος γὰρ ἀληθὴς] Plenius apud Platonem: Λόγος δὲ ὁ κατὰ ταυτὸν ἀληθὴς γιγνόμενος, περί τε θάτερον ὤν, καὶ περὶ τὸ ταυτὸν ἐν τῷ κινουμένῳ ὑφ' αὑτοῦ φερόμενος ἄνευ φθόγγου καὶ ἠχῆς, ὅταν μὲν περὶ τὸ αἰσθητὸν γίγνηται &c.

ditum diſſipabili, aut etiam Individua, hoc ipſam per ſe ipſam totam ſeſe commovendo narrare, cui idem ſit, a quo diverſum, et cujus reſpectu maxime, qua, et quomodo ſit affectum ſubſtantiæ aut motus ratione. In his cum decem prædicamentorum aliquam poſuiſſet notationem, magis etiam idem declarat in his quæ ſequuntur. *Ratio*, inquit, *vera ubi de ſenſibili concepta eſt, et circulus Diverſi recta proficiſcens in totam Animam de eo nuncium affert, opiniones naſcuntur et perſuaſiones veræ atque conſtantes. Cum autem in iis vertitur, quæ intelligentiæ ſunt, et Ejuſdem circulus valde agilis iſta ſignificaverit, neceſſario ſcientia abſolvitur. Hæc autem duo in qua re ingenerantur, ſi quis eam aliud quicquam dixerit quam Animam, quidvis potius quam verum dixerit.* Unde autem hic ſenſilia apprehendendi et opinandi motus, diver-

ὄντῶ καὶ δοξαστικῶ ταύτῃ κίνησιν ἑτέραν τῆς νοητικῆς
ἐκείνης καὶ τελεσιτώσης εἰς ὑπόστασιν, ἔργον εἰπεῖν, μὴ 1024
θεμένους βεβαίως, ὅτι νοῦν οὐκ ἁπλῶς ψυχῇ, ἀλλὰ
κόσμου ψυχὴν σωίσησιν ἐξ ὑποκειμένων, τῆς τε χρείτ-
τονος οὐσίας καὶ ἀμερίστου, καὶ τῆς χείρονος, ἣν περὶ τὰ σώ-
ματα μερισθὴν κέκλικεν, οὐκ ἑτέραν οὖσαν ἢ τὴν δοξαστι-
κὴν καὶ φανταστικὴν καὶ συμπαθῆ τῷ ἀληθινῷ κίνησιν, οὐ
γενομένην, ἀλλ' ὑφεστῶσαν ἀΐδιον ὥσπερ ἡ ἑτέρα. Τὸ γὰρ
νοερὸν ἡ φύσις ἔχουσα, καὶ τὸ δοξαστικὸν ἔσχεν· ἀλλ' ἐκεῖνο
μὲν, ἀκίνητον, ἀπαθὲς, καὶ περὶ τὰ ἀεὶ μένουσαν ἱδρυμένον
οὐσίαν· τοῦτο δὲ, μεριστὸν καὶ πλανητὸν, ἅτε δὴ φερομένης
καὶ σκεδαννυμένης ἐφαπτόμενον ὕλης. Οὔτε γὰρ τὸ ἀληθι- B
τὸν εἰλήχει τάξεως, ἀλλ' ἦν ἄμορφον καὶ ἀόριστον· ἥ τε
περὶ τοῦτο τέλαγμένη δύναμις, οὔτε δόξας εἰκάθεσις,
οὔτε κινήσεις ἁπάσας ἔσχε τεταγμένας, ἀλλὰ τὰς πολλὰς

A. 4. καὶ τῆς χείρονος] τῆς adjecimus ex E. Venet. Epitom.
A. 10. οὐσίαν] Ex B. E. Oxon. Jannot. Epitom. Vulgo abeſt.
B. 3. τεταγμένην] Eſt quidem in omnibus libris et in Epitome: tamen delendum videtur.
B. 4. εἶχε] Sic B. et margo E. Vulgo, ἴσχουσα.

ſus ab intelligente illo et in ſcientiam deſinente, Animæ obtigerit, dici non poteſt; niſi hoc firmiter conſtituamus, nunc Platonem non univerſe Animam, ſed mundi Animam componere e ſubjectis, nimirum e natura præſtantiore et Individua, atque e deteriore, quam ipſam circa corpora Dividuam appellavit, non diverſam a motione opinioſa, imaginatrice et quam ſenſilia afficiant, et quæ non ſit nata, ſed perpetuo ſubſtiterit, ut etiam altera. Natura enim quæ intelligendi habuit vim, habuit etiam opinandi. Verum illa quidem motui non obnoxia, non affectioni, innixa fuit rebus ſemper eodem modo manentibus: hæc autem Dividua et vaga fuit, ut quæ appeteret materiam agitatam ac diſſipatam. Nam neque ſenſili naturæ obtigerat ordo, ſed informis erat atque indefinita: et facultas ei addicta neque opiniones probe diſtinctas, neque motiones omnes

ὑπνιώδεις καὶ παραφόρους καὶ ταραττούσας τὸ σωματοειδὲς, ὅσα μὴ κατὰ τύχην τῷ βελτίονι παρείπετο· ἐν μέσῳ γὰρ ἦν ἀμφοῖν, καὶ παρὰ ἀμφότερα συμπαθῆ καὶ συγγενῆ φύσιν εἶχε, τῷ μὲν ἀϊδιοτικῷ τὸ ὕλης ἀντεχομένη, τῷ δὲ κριτικῷ τὸ νοητόν.

κδ'. Οὕτω δέ πως καὶ αὐτὸς ἀφωσαφεῖ τοῖς ὀνόμασιν, "Οὗτος γὰρ," φησὶ, "τῷ ἐμῆς ψήφου λογισ-"μοῖς ὡς κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος, ὄν τε καὶ χώραν καὶ c "γένεσιν εἶναι, πρία πρίν ἀρανὸν γενέσθαι." Χώραν τε γὰρ καλεῖ τὴν ὕλην, ὥσπερ ἕδραν, ἔστιν ὅτε καὶ ἐκδοχήν· ὃν δὲ, ὃ νοητόν· γένεσιν δὲ τὸ κόσμου μήπω γεγονότος, ὑδρομίαν ἄλλην ἢ τὴν ὡς μεταβολαῖς καὶ κινήσεσιν οὐσίαν, τοῦ τυποῦντος καὶ τοῦ τυπουμένου μεταξὺ πεταγμένην, διαδιδοῦσαν ὀπαδὰ τοῖς ὀχεῖσιν εἰκόνας. Διά τε δὴ ταῦτα μεριστὴ προσηγορεύθη, καὶ ὅτι τῷ ἀϊδιοτικῷ τὸ ἀϊδιονόμενον, καὶ τῷ φανταστῷ τὸ φανταζόμενον ἀνάγ-

B. 5. τὸ σωματοειδὲς] τὸ additum ex B. E. Oxon. Epitom.

ordinatas habebat: ſed pleraſque ſomniorum ſimiles, temerarias, et quæ tumultum corporeæ facultati adferrent, niſi fortuito in idem cum meliore natura incidiſſent. Erat enim in medio amborum, naturamque habebat cum utriſque cognatam atque conſentientem, vi ſentiendi materiam apprehendens, judicio vim intelligentem.

XXIV. Atque hoc ipſe pæne diſertis verbis declarat: *Mea*, inquit, *hæc eſt, ut verbo dicam, ſententia, fuiſſe ante originem cæli tria hæc ſeorſim, Ens, Spatium, Ortum.* Spatii enim vocabulo adficit materiam, ut et *ſedis*, atque alias *receptaculi:* Ens autem vocat, id quod ſola mente percipitur, ſeu intelligibile: Ortum mundi nondum nati ſubſtantiam, nulla ſitam alia in re, quam in mutationibus et motibus, inter formans atque formatum medio loco ordinatam, atque effigies eorum quæ ibi ſunt huc tranſmittentem. Ergo cum ob hæc Animam hanc Dividuam dicit, tum quod ſenſili ſentiens, et imaginabili imaginans vis neceſſe eſt

κη συνδιανέμεσθαι καὶ συμπαρήκειν· ἡ γὰρ ἀλόγιστικὴ κίνησις, ἰδία ψυχῆς οὖσα, κινεῖται περὶ τὸ ἀλόγιστον ἐκτός· ὁ δὲ νοῦς, αὐτὸς μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ μόνιμος ἦν καὶ ἀκίνητος, ἐγγενόμενος δὲ τῇ ψυχῇ καὶ κρατήσας, εἰς ἑαυτὸν ὑπεστρέφει, καὶ συμπερᾶίνει τὸ ἐγκύκλιον φορὰν περὶ τὸ μένον ἀεὶ μάλιστα φαύουσαν τοῦ ὄντος. Διὸ καὶ δυσανάκρατος ἡ κοινωνία γέγονεν αὐτοῖς, τῷ ἀμερίστῳ τὸ μεριστὸν, καὶ τῷ μηδαμῇ κινητῷ τὸ πάντη φορητὸν μιγνύουσα, καὶ καταδιαζομένη θάτερον εἰς ταὐτὸν συνελθεῖν. Ἦν δὲ τὸ θάτερον οὐ κίνησις, ὥσπερ οὐδὲ ταὐτὸν φάσις, ἀλλ' ἀρχὴ διαφορᾶς καὶ ἀνομοιότητος. Ἑκάτερον γὰρ ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἀρχῆς κέκτηται, τὸ μὲν ταὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, τὸ δὲ θάτερον ἀπὸ τῆς δυάδος· καὶ μέμικται πρῶτον ἐνταῦθα περὶ τὴν ψυχὴν, ἀριθμοῖς καὶ λόγοις συνδεθέντα, καὶ μεσότησιν ἁρμονίοις, καὶ ποιεῖ θάτερον μὲν ἐγγενόμενον τῷ ταὐτῷ διαφορὰν, τὸ δὲ ταὐτὸν ἐν τῷ ἑτέρῳ τάξιν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις τῆς ψυχῆς δυνάμεσιν· εἰσὶ δὲ αὗται, τὸ

comitetur, eique adhæreat. Nam vis ſentiendi Animæ propria, movetur ſecundum id quod foris ſentitur: Mens ipſa per ſe ſtabilis erat, et motus expers, inſita Animæ, in eamque nacta imperium, in ſeipſam convertitur, circularemque conficit motum, ea quæ ita ſunt ut ſemper ſui maneant ſimilia potiſſimum attingens. Itaque etiam temperatu difficilis fuit eorum communio, quæ Individuo Dividuum, nuſquam mobili uſquequaque mobile, miſceret, ac Diverſa in Idem congredi cogeret. Non erat enim ipſe Motus Diverſum, ut ne Idem quidem erat quies, ſed initium diſcriminis et inæqualitatis. Utrumque enim ab altero principiorum oritur: Idem ab unitate, Diverſum a binario. Atque hæc primum in Anima fuerunt commixta, numeris, et proportionibus colligata, et medietatibus harmonicis. Efficitque Diverſum Eidem inſertum Differentiam, Idem in Diverſo ordinem; quod manifeſtum eſt in primis Animæ facultatibus, judicandi ſcilicet et

κρατοῦν καὶ ὃ κινητόν. Ἡ μὲν οὖν κίνησις εὐθὺς ὑπιδέαν λαβεῖ τὸ θερμόν, ἐν μὲν τῇ ταυτότητι τῶν ἑτερότητα τῇ διαφορᾷ τῶν ἀπλανῶν, ἐν δὲ τῇ ἑτερότητι τῶν ταυτότητα τῇ τάξει τῶν πλανητῶν· ὑπικρατεῖ γὰρ ἐν ἐκείνοις τὸ ταυτόν, ἐν δὲ τοῖς περὶ γῆν τοὐναντίον.

F Ἡ δὲ κρίσις ἀρχὰς μὲν ἔχει δύο, τόν τε νοῦν ἀπὸ ταυτοῦ καὶ τὰ καθόλου, καὶ τὴν αἴσθησιν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου καὶ τὰ καθ' ἕκαστα. Μέμικται δὲ λόγος ἐξ ἀμφοῖν, νόησις ἐν τοῖς νοητοῖς, καὶ δόξα γινόμενος ἐν τοῖς αἰσθητοῖς· ὀργάνοις τε ταῖς μεταξὺ φαντασίαις τε καὶ μνήμαις χρώμενος, ὧν τὰ μὲν ἐν τῷ ταυτῷ τὸ ἕτερον, τὰ δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ ποιεῖ τὸ ταυτόν. Ἔστι γὰρ ἡ μὲν νόησις τοῦ νοοῦντος κίνησις περὶ τὸ μένον· ἡ δὲ δόξα, μονὴ τοῦ αἰσθανομένου περὶ τὸ κινούμενον· φαντασίαν δὲ, συμπλοκὴν δόξης περὶ αἴσθησιν οὖσαν, ἴσχειν ἐν μνήμῃ τὸ ταυτόν· τὸ δὲ

E. 4. ἐν μὲν τῇ ταυτότητι] μὲν receptum ex B. E. Venet. Epitom. Vulgo, δὲ.

movendi. Motus ſtatim in cœlo demonſtrat Diverſitatem in Identitate, revolutione inerrantium ſtellarum, et in Diverſitate Identitatem ordine errantium. In his enim prævalet Idem, contrarium in iis quæ pone terram ſunt. Judicium autem principia habet duo; Mentem ab Eodem ad Univerſalia, et Senſum a Diverſo ad Singularia. Ratio ex utriſque mixta eſt, quæ fit intelligentia in intellectui ſubjectis, opinio in ſenſilibus: utiturque veluti inſtrumentis in medio inter Mentem ac Senſum poſitis, viſis ac memoriis, quorum alia in Eodem Diverſum, alia Idem in Diverſo efficiunt. Eſt enim intelligentia motio facultatis intelligentis circa id quod permanet: opinio autem permanſio ejus quod ſentitur circa id quod in motu eſt. Viſum autem (hoc *phantaſiam* dico), complexum opinionis cum ſenſu, conſtituit in memoria Idem: Diverſum vero

θάτερον κινεῖ πάλιν ἡ διαφορὰ τῆ περάθεν καὶ πῶ, ἑτερότητος ἅμα καὶ ταυτότητος ἐφαπτόμενον.

κέ. Δεῖ δὲ τὴ περὶ τὸ σῶμα τῆ κόσμω γενομένῳ σύνταξιν, εἰκόνα λαβεῖν τῆς ἀναλογίας ἐν ᾗ διηρμόσατο ψυχῷ. Ἐκεῖ μὲν γὰ ἰῶ ἄκρατον πῦρ, καὶ ἡ γῆ, χαλεπῶ πρὸς ἄλληλα κραθῆναι φύσιν ἔχοντα, μᾶλλον δὲ ὅλως ἄκρατον καὶ ἀσύκατον· ὅθεν ἐν μέσῳ θέμενος αὐτοῖ, τὸν μὲ ἀέρα πρὸ τῆ πυρός, τὸ δὲ ὕδωρ πρὸ τῆς γῆς, ταῦτα πρῶτον ἀλλήλοις ἐκέρασεν, εἶτα ἀφ᾽ τούτων B ἐκεῖνα πρός τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα συνέμιξε καὶ συνήρμοσεν. Ἐνταῦθα δὲ πάλιν τὸ ταυτὸν καὶ τὸ θάτερον ἐναντίας δυνάμεις καὶ ἀκρότητας ἀντιπάλως, συνήγαγεν, ὐ δι᾽ αὐτῶν, ἀλλὰ οὐσίας ἑτέρας μεταξῦ, τ᾽ μὲν ἀμέριζον πρὸ τοῦ ταυτοῦ, πρὸ δὲ τοῦ θατέρου τ᾽ μεριστήν, ἔστιν ᾗ περάπαυσαν ἑκατέραν ἑκατέρᾳ, τάξας, εἶτα μιχθείσαις

A. 7. ἄκρατον πῦρ] Forte rectius Epitome, ἄκρα τὸ πῦρ.
A. 10. πρὸ τῆς γῆς] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, πρὸς τῆς γῆς.

rurſus movet phantaſiam ſeu viſum, in diſcrimine præteriti ac præſentis, ſimul Diverſitatem et Identitatem attingens.

XXV. Ceterum oportet eam contemperationem, qua corpus mundi conflatum eſt, adſciſcere ad exemplum proportionis, ſecundum quam fuit Anima concinnata. Ibi enim erat purus ignis, et terra, quæ inter ſe contemperari difficulter poſſent ſuapte natura, imo mixturam omnino et compoſitionem refugerent. Itaque inter ea medio loco ponens aërem igni, aquam terræ propiorem, iſthæc primum commiſcuit, deinde horum opera etiam illa cum his et inter ſe contemperavit concinnavitque Deus. Ita hic etiam Idem et Diverſum, facultates contrarias et extremitates invicem adverſantes conduxit, non ipſas per ſe, ſed duas alias ſubſtantias, Individuam juxta Idem, Dividuam juxta Diverſum conſtituens, ſuo ordine devinxit:

ἐκείναις ἐπεγκερασιν̀μθμος, οὕτως τὸ πᾶν συνύφηνε ἐν τῆς ψυχῆς εἴδος, ὡς ἦν ἀνυτὸν, ἐκ διαφόρων ὅμοιον, ἔκ τε πολλῶν ἓν ἀπειργασμένος. Οὐκ εὖ δέ τινες εἰρῆσθαι λέγουσιν δύσμικτον ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος τὴν θατέρου φύσιν,
c οὐκ ἄδικτον ὖσαν ἀλλὰ τὴ φίλιν μεθαβολῆς· μᾶλλον δὲ ἡ ταυτοῦ, μόνιμον τὴ δυσμεταβλητον ὖσαν, ὑ ῥᾳδίως ωεφύκεσθαι μίξιν, ἀλλὰ ἀπωθεῖσθαι τὴ φεύγειν, ὅπως ἁπλῆ διαμείνῃ καὶ εἰλικρινὴς καὶ ἀναλλοίωτος. Οἱ δὲ ταῦτα ἐγκαλοῦντες, ἀγνοοῦσιν ὅτι τὸ μὲν ταυτὸν, ἰδέα τῶν ὡσαύτως ἐχόντων ὄντι, τὸ δὲ θάτερον, τῶν διαφόρως· τὴ τότε μὲν ἕτερον, ὧν ἂν ἅψηται διϊζάνειν τὴ ἀλλοιοῦν, τὴ ωολλὰ ωοιεῖν· ἐκεῖνο δὲ, συνάγειν τὴ συνιζάνειν δι' ὁμοιότητος ἐκ ωολλῶν μίαν ἀναλαμβανόντων μορφὴν καὶ δύναμιν.

C. 5. ταῦτα] Sic Turneb. Xyl. Anon. T. V. et proxime accedit in B. E. τ' αὐτά. Vulgo, ταύτας.
C. 7. διϊζάνειν] Sic B. E. Vulgo, διεζάναι.
C. 9. ἐκ ωολλῶν] Sic B. E. Vulgo, ἐκεῖ ωολλῶν.

tum illis mixtis has contemperans, ita totam Animæ formam contexuit, quantum fieri potuit ex differentibus ſimilem, ex multis unam fabricatus. Sunt qui dicant, a Platone non recte pronunciatum *Diverſi naturam mixtu difficilem eſſe*, cum ea non modo non reſpuat, ſed etiam amet mutationem: Ejuſdem potius naturam, ſtabilem et a mutatione abhorrentem, non facile admiſiſſe mixtionem, ſed averſatam fuiſſe ac fugiſſe, ut ſimplex, ſincera, et alterationis vacua permaneret. Hæc qui vitio dant Platoni, ignorant Idem eorum quæ ſemper ſunt ejuſdem modi eſſe ideam, Diverſum eorum quæ alias aliter afficiuntur, atque hujus eſſe munus quæcunque tangat, ea dividere et alterare ac multa reddere: illius, contrahere et compingere, ut multa ob ſimilitudinem unam nanciſcantur formam atque facultatem.

κϛ'. Αὗται μὲν οὖν δυνάμεις τοῦ παντὸς εἰσὶ ψυχῆς, εἰς δὲ θνητὰ καὶ παθητὰ παρεισιοῦσαι ὄργανα φθαρ- D
τῶν καὶ αὐτὰ σωμάτων, ἐν τούτοις τὸ τοῦ δυαδικῆς καὶ ἀο-
ρίστου μερίδος ὑπεφάνη· μᾶλλον εἶδος, δὲ τῆς ἁπλῆς καὶ
μοναδικῆς ἀμυδρότερον ὑπωδέδυκεν. Οὐ μὲν ῥᾳδίως ἄν
τις ὅτε πάθος ἀνθρώπου παντάπασιν ἀπηλλαγμένον λο-
γισμοῦ καταγνοίησεν, ὅτε φαντασίας κίνησιν, ἢ μηδὲν ὑπο-
μίας ἢ φιλοτιμίας ἢ τοῦ χαίροντος ἢ λυπουμένου φαίησι.
Διὸ τοὺς φιλοσόφων οἱ μὲν τὰ πάθη λόγους ποιοῦσιν, ὡς
πᾶσαν ὑπθυμίαν καὶ λύπην καὶ ὀργὴν κρίσεις οὔσας· οἱ
δὲ τὰς ἀρετὰς ἐποφαίνουσιν παθητικὰς, καὶ γὰρ ἀνδρείᾳ
τὸ φοβήμενον, καὶ σωφροσύνῃ τὸ ἡδόμενον, καὶ δικαιο- E
σύνῃ τὸ κερδαλέον εἶναι. Καὶ μὲν θεωρητικῆς γε τῆς
ψυχῆς οὔσης ἅμα καὶ πρακτικῆς, καὶ θεούσης δὲ
τὰ καθ' ὅλου καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ νοεῖν μὲν ἐκεί-

D. 3. εἶδος, δὲ τῆς ἁπλῆς] Excidit τὸ ante δέ.
D. 10. ἀνδρεία—σωφροσύνη—δικαιοσύνη] Ita Xyl. et consentit in ἀνδρεία Venet. Nam Ald. Bas. B. E. Oxon. ἀνδρεία—σωφροσύνη—δικαιοσύνη. Hinc Stephan. fecit, ἀνδρεία—σωφροσύνην—δικαιοσύνην. Ita et Græco-Lat. nisi quod ἀνδρείαν assumserunt.

XXVI. Atque hæ sunt vires Animæ Universi. Quæ ubi intraverunt in mortalia et affectionum capacia corporum corruptibilium instrumenta, ibi vis binariæ et indefinitæ partis magis sese exerit, forma simplicis et unitati affinis facultatis obscurius subeunte. Neque tamen facile affectum hominis prorsus a ratione separatum deprehendas, neque motum intellectus, cui nihil cupiditatis, studii, gaudii, aut molestiæ adsit. Itaque philosophorum alii ipsos animi subitos affectus, rationes vocant, quod omnis concupiscentia, dolor, ira, sint judicia quædam: alii virtutes pronunciant ab iis pendere affectionibus: nam et fortitudini metum, et temperantiæ voluptatem, et justitiæ lucri appetitionem adesse. Jam cum Anima et contemplandi vim habeat, et agendi, consideret autem cum universalia tum

να, ταῦτα δὲ ἀμαθάνεσθαι δοκούσης, ὁ κοινὸς λόγος ἀεὶ περί τι ταυτὸν ἀντυγχάνων τῷ θατέρῳ, καὶ ταυτῷ περὶ θάτερον, ὀλιγαρεῖ μὲν ὅρους καὶ διαιρέσεσι χωρίζειν τὸ ἓν καὶ τὰ πολλὰ, καὶ τὸ ἀμερὲς καὶ μεριστόν· ὃ δύναται δὲ καθαρῶς οὐ θάτερον γενέσθαι, διὰ τὸ τὰς ἀρχὰς ἐναλλὰξ ἐμπεπλέχθαι καὶ καταμεμίχθαι δι' ἀλλήλων.

F Καὶ μετὰ τοῦτο ἡ οὐσίας τὸν ἐκ τῆς ἀμερίστου καὶ τῆς μεριστῆς ὁ θεὸς ἐκπορδοχεῖ τῷ ταυτῷ καὶ τῷ ἑτέρῳ συνέστησεν, ἵνα οὐ μεταφορᾷ τάξις γένηται· τοῦτο γὰρ ἦν γενέσθαι· ἐπεὶ χωρὶς τούτων, τὸ μὲ ταυτὸν οὐκ εἶχε διαφορὰν, ὥστε οὐδὲ κίνησιν, οὐδὲ γένεσιν· θάτερον δὲ τάξιν οὐκ εἶχεν, ὥστε οὐδὲ σύστασιν, οὐδὲ γένεσιν. Καὶ γὰρ εἰ τῷ ταυτῷ συμβέβηκεν ἕτερῳ εἶ ἢ ἕτερα, καὶ τῷ ἑτέρῳ πάλιν αὖτ' ταυτὸν, ὅθεν ἡ τοιαύτη μέθεξις ἀλλήλων ποιεῖ γόνιμον, ἀλλὰ δεῖται τρίτης τινὸς, οἷον ὕλης, ἐκπορδοχο-
1026 μένης καὶ διαπεμμένης ἐκ' ἀμφοτέρων. Αὕτη δ' ἐστὶν

F. 2. τῷ ταυτῷ] Sic B. E. Vulgo, τῷ αὐτῷ.

ſingularia, de quibus hæc ſentire, illa intelligere dicitur; Communis Ratio ſemper circa Idem Diverſo, circa Diverſum Eidem occurrens, conatur quidem definiendo ac dividendo ſeparare unum a multis, Individuum a Dividuo: non poteſt autem ſincere in alterutro eorum eſſe, ideo quod principia viciſſim inter ſe complicata ſunt atque commixta. Atque idcirco mixtum ex Individua et Dividua ſubſtantia receptaculum Deus Eidem et Diverſo conſtituit, ut in differentia eſſet ordo. Hoc enim erat naſci. Nam ſine his Idem non habuiſſet differentiam, ac proinde neque motum, neque ortum: Diverſum autem ordine caruiſſet, ac porro et ortu et conſtitutione. Quippe ſi Eidem accidiſſet, ut Diverſum a Diverſo eſſet, et Diverſo, ut Idem ſecum; nihil tamen hæc participatio genitabile effeciſſet: ſed tertio opus erat, quod tanquam materia utrumque in ſe reciperet, ab eoque afficeretur. Hæc eſt

ἣν προφῆτιν συνέστησε τῷ περὶ τὰ νοητὰ μονίμῳ καὶ περὶ τὰ σώματα κινητῇ τὸ ἄπειρον ὁρίσας.

κζ'. Ὡς δὲ φωνή τις ἐστὶν ἄλογος καὶ ἀσήμαντος, λόγος δὲ λέξις ἐν φωνῇ σημαντικῇ διανοίας, ἁρμονία δὲ τὸ ἐκ φθόγγων καὶ διαστημάτων, καὶ φθόγγος μὲν εἷς καὶ ταυτόν, διάστημα δὲ φθόγγων ἑτερότης καὶ διαφορά, μιχθέντων δὲ τούτων ᾠδὴ γίνεται καὶ μέλος· οὕτω τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς ἀόριστον ἦν καὶ ἀσάθμητον, εἶτα ὡρίσθη πέρατος ἐγγενομένου καὶ εἴδους τῷ μεριστῷ καὶ παντοδαπῷ τῆς κινήσεως· συλλαβοῦσα δὲ τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον, ὁμοιότησι καὶ B ἀνομοιότησιν ἀριθμῶν ἐκ διαφορᾶς ὁμολογίαν ἀπεργασαμένων, ζωή τε ἁπάντων ἐστὶν ἔμφρων καὶ ἁρμονία, καὶ λόγος ἄγων πειθοῖ μεμιγμένῃ ἀνάγκῃ, ἣν εἱμαρμένην οἱ πολλοὶ καλοῦσιν· Ἐμπεδοκλῆς δέ, φιλίαν ὁμοῦ καὶ νεῖ-

B. 1. *συλλαβοῦσα—ζωή*] Aliquid deeſt ad integritatem cum ſententiæ, tum conſtructionis; ζωὴ quidem cum Turnebo ſcripſi, et verti probabilius. Ald. Baſ. Xyl. Venet. ζῶν· quod in ζώη mutavit cum Anon. Stephanus: et *viva* reddidit Xyl. rectius *vita* cum Turneb.

materia, quam primam Deus conſtituit ſtabilitate rerum intelligibilium infinitatem mobilitatis corporibus inhærentis determinans.

XXVII. Quemadmodum autem vox quædam bruta eſt et nihil ſignificat, oratio autem dictio in voce ſenſum animi exprimens, harmonia porro e ſonis et intervallis componitur, ac ſonus unum eſt et idem, intervallum ſonorum eſt differentiâ et diverſitas, hiſque commixtis cantilena conficitur; ſic pars Animæ affectionibus obnoxia, indefinita erat et incertis impellebatur momentis: poſt definita fuit, cum Dividuam motus varietatem et omnigenam terminus ac forma intraſſet: qua complexa Idem et Diverſum ſimilitudinibus diſſimilitudinibuſque numerorum e diſcrepantia conſenſum efficientium, vita exſtitit Univerſi intelligens, harmoniaque et ratio, ducens neceſſitatem cum vi perſuadendi commixtam. Quam neceſſitatem, *Fati* nomine plerique adficiunt: Empedocles *Amicitiam et Diſſidium* nominat:

κος· Ἡράκλειτος δὲ, παλίντροπον ἁρμονίαν κόσμου, ὅκωσπερ λύρης ἢ τόξου· Παρμενίδης δὲ, φῶς καὶ σκότος· Ἀναξαγόρας δὲ, νοῦν καὶ ἀπειρίαν· Ζωροάστρης δὲ, θεὸν μὲν δαίμονα, τὸ μὲν, Ὡρομάσδην καλῶν, τὸ δὲ, Ἀριμάνιον· Εὐριπίδης δὲ οὐκ ὀρθῶς ἀντὶ τοῦ συμπλεκτικοῦ τῷ διαζευκτικῷ κέχρηται,

C Ζεὺς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεως, εἴτε νοῦς βροτῶν·

ἡ γὰρ ἀνάγκη ἢ νοῦς ἐστιν ἡ διήκουσα διὰ πάντων δύναμις. Αἰγύπτιοι μὲν οὖν μυθολογοῦντες αἰνίττονται, τὸν Ὧρον δικάσαντος, τῷ μὲν πατρὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα, τῇ δὲ μητρὶ τὰ σάρκα καὶ τὴν μελίνην προσενεμηθῆναι. Τῆς δὲ ψυχῆς οὐδὲν μὲν εἰλικρινὲς οὐδὲ ἄκρατον, οὐδὲ χωρὶς ἀπολείπεται τὸ ἄλλων· ἁρμονίη γὰρ ἀφανὴς φανερῆς κρείττων, καθ' Ἡράκλειτον, οὐ ἧ τὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἑτερότητας ὁ μιγνύων θεὸς ἔκρυψε καὶ κατέδυσεν. Ἐμ-

C. 3. Αἰγύπτιοι—οὐδὲν μὲν εἰλικρινὲς] Non ſatis expedita eſt hujus loci ratio: an legendum, Αἰγύπτιοι μὲν νῦν αἰνίττονται, μυθολογοῦντες &c. Mox putem corrigendum μίνει aut μίρος pro μέν.

Heraclitus *Verſatilem Mundi Harmoniam, inſtar contentionis quæ in Lyra eſt aut Arcu:* Parmenides *lucem et tenebras:* Anaxagoras *mentem et infinitatem:* Zoroaſtres *deum et genium*, illum *Oromaſdem* nominans, hunc *Arimanium.* Euripides non recte disjunctivam particulam copulativæ loco uſurpavit:

Jupiter, neceſſitas ſive hoc rerum ſit,
Mortalium ſeu mens:

nam et *neceſſitas* eſt, et *mens* vis ea, quæ per omnia penetrat. Ægyptii quidem fabularum involucro rem tegentes aiunt Ori, cum is eſſet in judicio damnatus, ſpiritum et ſanguinem patri, carnem et adipem matri fuiſſe adjudicata. Animæ nulla pars ſincera eſt, nulla mixturæ expers, aut ab aliis ſecreta. *Harmonia enim occulta melior eſt evidente* ſecundum Heraclitum, in qua Deus diſcrimina et diverſitates commiſcens occul-

φαίνεται δὲ ὅμως αὐτῆς, τῷ μὲ ἀλόγῳ τὸ παραχώδες, τῷ δὲ λογικῷ τὸ εὐτακτον, ταῖς δὲ αἰσθήσεσι τὸ κατ- D
ωναγκασμένον, τῷ δὲ νῷ τὸ αὐτοκρατές. Ἡ δὲ ὁριστικὴ δύναμις τὸ καθόλου καὶ τὸ ἀμερὲς ἀφ' συγγένειαν ἀγαπᾷ· ἡ τἐναντίον ἡ διαιρετικὴ πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα φέρει τῷ μερισῷ· χαίρει δὲ ὅλον τῇ διὰ τὸ ταυτὸν ἐφ' ἃ δεῖται μεταβολῇ ἀφ' τὸ ἧττον. Οὐχ ἥκιστα δὲ ἥ τε πρὸς τὸ καλὸν διαφορὰ καὶ τὸ αἰσχρὸν, ἥ τε πρὸς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀλγεινὸν αὖθις, οἵ τε τῶν ἐρώντων σπουσιασμοὶ ἡ πτόησις καὶ διαμάχαι ὑφ' φιλοκάλου πρὸς τὸ ἀκόλαστον σπδείκνυσιν τὸ μικτὸν ἔκ τε τῆς θείας ἡ ἀπαθοῦς, ἔκ τε τῆς θνητῆς καὶ περὶ τὰ σώματα παθητῆς μερίδος· ὧν καὶ αὐτὸς ὀνομάζει τὸ μὲν ἐπιθυμίαν ἔμ- E
φυτον ἡδονῶν, τὸ δὲ ἐπείσακτον δόξαν, ἐφιεμένην τοῦ ἀρίστου. Τὸ γὰρ παθητικὸν ἀναδίδωσιν ἐξ ἑαυτῆς ἡ

C. 10. αὐτῆς.] Sic B. E. Oxon. T. V. Vulgo, αὐτοῖς.
D. 5. χαίρει δὲ ὅλον—θάτερον] Nec locus videtur ſanus, nec ego medicinam habeo.

tavit. Apparet tamen in bruta parte turbulenta natura, in rationem habente ordinata, in ſenſibus neceſſitas, in mente ſui ipſius poteſtas. Vis autem definiendi ob cognationem amplectitur univerſalia et quæ in partes non ſecentur: atque contra facultas dividendi partilia, ad ſingularia fertur: totum autem gaudet Ejuſdem in Diverſum mutatione, ubi ea opus eſt. Neque ſecius contrarii motus ad honeſtum et turpe, ad jucundum et moleſtum, tum amantium furores, trepidationeſque, et lucta honeſtatis ſtudii contra libidinem, Animam demonſtrant mixtam eſſe e divina perpeſſionumque exſorte parte, et mortali alia atque affectionibus obnoxia: quarum ipſe alteram appellat *cupiditatem voluptatum innatam*, alteram *opinionem adſcititiam quæ optimum expetat.* Nam affectionibus agitabilem facultatem Anima ex ſe ipſa producit; mentis autem facta

ψυχὴ, τοῦ δὲ νῦ μετέχειν ἀπὸ τῆς κρείττονος ἀρχῆς ἐγκινομένου.

κη'. Τῆς δὲ διπλῆς κοινωνίας ταύτης οὐδὲ ἡ περὶ τὸ θερμὸν ἀπήλλακται φύσις, ἀλλὰ ἐπεσφρέπουσα νῷ μὲν ὀρθῷ τῇ ταυτοῦ ῥᾳδίῳ κράτος ἐχούσῃ, καὶ ἀφικνουμένῃ τὸν κόσμον· ἔσαι δὲ πις χρόνῳ μοῖρα, καὶ γέγονεν ἤδη πολλάκις, ὅτ' ἦ τὸ μὲν φρόνιμον ἀμβλύνεται καὶ κατα-
F δαρθάνει λήθης ἐμπιπλάμενον τοῦ οἰκείου, τὸ δὲ σῶμα συνὸν ἐξ ἀρχῆς καὶ συμπαθὲς ἐφέλκεται καὶ βαρύνει καὶ ἀνελίσσει τὴν ὁ δεξιᾶ τοῦ παντὸς φορὰν, ἀναρρῆξαι δὲ οὐ δύναται παντάπασιν, ἀλλ' ἀνιλύσαντος αὖθις τὰ βελτίω καὶ ἀνέβλεψε πρὸς τὸ ῥᾳδιούργημα θεῦ συνεπιστρέφοντος καὶ συνεπαθύνοντος. Οὕτως
1027 ἐνδέδεκται πολλαχόθεν ἡμῖν τὸ μὴ πᾶν ἔργον εἶναι θεῦ τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ σύμφυτον ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ τὸ δ' κακοῦ μοῖραν ὑπ' ἐκείνου ἀφικεσομένῃ, τῷ μὲν ἑνὶ τὸ ἀπει-

E. 8. ἁρδεῖται] Sic B. E. Vulgo, ἅπτεται.

eſt particeps, a meliore principio inſertæ.

XXVIII. Atque hujus duplicis communionis ne cœleſtis quidem expers eſt natura: ſed in utramque partem faciens momenta, aliquando erigitur Ejuſdem circuitione vim habente ſuam, et gubernat mundum: erit autem temporis portio, et jam ſæpe fuit, in qua intelligentia hebetetur, et obdormiat oblivione obrepente et opplente ejus quod ad naturam ipſius eſt accommodatum: id autem quod ab initio conſuevit cum corpore, ab eoque afficitur, trahat prægravetque, et curſum Univerſi qui in dextra parte eſt replicet: non tamen plane eum poterit interrumpere, ſed rurſum ſeſe emergent meliora, et reſpicient ad exemplar Dei una convertentis et dirigentis. Ita undique nobis oſtenditur non totam Animam opus eſſe Dei; ſed cum ſibi innatam haberet mali portionem, a Deo fuiſſe digeſtam et adornatam, qui unitate infinitatem definiret,

ρίαν ὁρίσαντος, ἵνα οὐσία γένηται πέρατος μεταλαβοῦσα, τῇ δὲ ταυτῷ καὶ τῇ ἑτέρου δυνάμει τάξιν καὶ μεταβολὴν καὶ διαφορὰν καὶ ὁμοιότητα συμμίξαντος, πᾶσι δὲ τούτοις ὡς ἀνυστὸν ἦν κοινωνίαν πρὸς ἄλληλα καὶ φιλίαν ἐργασαμένου δι' ἀριθμῶν καὶ ἁρμονίας.

κθ'. Περὶ ὧν εἰ καὶ πολλάκις ἀκηκόατε καὶ πολλοῖς ἐντετυχήκατε λόγοις καὶ γράμμασιν, οὐ χεῖρόν ἐστι καὶμὲ βραχέως διελθεῖν, προεκθέμενον τὸ τοῦ Πλάτωνος, "Μίαν B
"ἀφείλετο πρῶτον ἀπὸ παντὸς μοῖραν· μετὰ δὲ ταύτην,
"ἀφῃρῆ διπλασίαν ταύτης· τὴν δὲ αὖ τρίτην, ἡμιολίαν μὲν
"τῆς δευτέρας, τριπλασίαν δὲ τῆς πρώτης· τετάρτην δὲ,
"τῆς δευτέρας διπλῆν· πέμπτην δὲ, τριπλῆν τῆς τρίτης·
"τὴν δὲ ἕκτην, τῆς πρώτης ὀκταπλασίαν· ἑβδόμην δὲ,
"ἑπταικαιεικοσαπλασίαν τῆς πρώτης. Μετὰ δὲ ταῦτα
"συνεπληροῦτο τά τε διπλάσια καὶ τριπλάσια διαστή-
"ματα, μοίρας ἔτι ἐκείθεν ἀποτέμνων, καὶ πιθεὶς εἰς τὸ

A. 10. Περὶ ὧν—] Novum exordium ab hoc loco alienum, pars eſt confuſionis notatæ ſupra p. 1017 C, et 1012 B. Hic Platonis locus utrobi ponendus erat, quippe ibi explicitus.

ut ſubſtantia fieret termini particeps; Ejuſdem autem vi et Diverſi ordinem, mutationem et ſimilitudinem admiſceret: hiſque omnibus, quantum fieri res ſinebat, communionem invicem et amicitiam numeris et harmonia conciliaret.

XXIX. De quibus etſi audiviſtis ſæpenumero, multaſque diſputationes, multa ſcripta cognoviſtis, tamen me quoque aliquid breviter diſſerere in rem eſt, prius tamen Platonis verba proferentem. *Unam*, inquit, *principio ab univerſo portionem: poſt hanc, duplam ejus abſtulit: tertiam, hujus ſeſquiplam, primæ triplam: quartam, ſecundæ duplam: quintam, tertiæ triplam: ſextam, octuplam primæ: ſeptimam, vigintiſeptencuplam primæ. Secundum hæc implevit dupla et tripla intervalla, portiones adhuc inde abſcindens, et inter iſta collocans, ita ut in*

" μεταξὺ τούτων· ὅσα ἐν ἑκάτερῳ διαστήματι δύο τὰ (εἰ) με-
C " σότητας, ἡ μὲν ζωτῷ μέρει τοῦ ἄκρων αὐτοῦ ὑπερέ-
" χουσαν, ᾗ ὑπερεχομένῳ, τὸ δὲ ἴσῳ μὲ κατ' ἀριθμὸν
" ὑπερέχουσαν, ἴσῳ δὲ ὑπερεχομένῳ· ἡμιολίων δὲ
" διαστάσων καὶ ἐπιτρίτων καὶ ἐπογδόων γενομένων, ἐκ
" τούτων τοὺς δεσμῶν, ἐν ταῖς πρόσθεν διαστάσεσιν τῷ ϛ̅
" ἐπογδόῳ διαστήματι τὰ ἐπίτριτα πάντα συνεπλήρω,
" λείποντι αὐτοῦ ἑκάστῳ μόριον, ᾧ τῷ μορίῳ ταύτης δια-
" στάσεως λειφθείσης ἀριθμῷ πρὸς ἀριθμὸν, ἐχούσης τὸν
" ὅρους ἓξ καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίων, πρὸς τελεία καὶ
" πενταράκοντα καὶ διακοσία." Ἐν τούτοις (ζητεῖ) πρῶτον περὶ
D ᾧ ποσότητος τῶν ἀριθμῶν· δεύτερον, περὶ ᾧ τάξεως· τρί-
τον, περὶ ᾧ δυνάμεως· περὶ μὲν ᾧ ποσότητος, τίνες εἰσὶν
οἷς ἐν τοῖς διπλασίοις καὶ τριπλασίοις διαστήμασι λαμ-
βάνει πρῶτοι δὲ ᾧ τάξεως, πότερον ἐφ' ἑνὸς τίχοι πάντας
ἀθετέον, ὡς Θεόδωρος, ἢ μᾶλλον, ὡς Κράντωρ, ἐν τῷ Λ

C. 6. συνεπλήρου, λείποντ] Ita Oxon. Vide ſupra p. 1010, B. Ald. Baſ. Xyl. B. E. συνεπλήρου τὸ λεῖπον. Vulgo, συνεπληροῦτο, τὸ λεῖπον.

D. 3. καὶ τριπλασίοις] Addidi ex B. E.

D. 4. πάντας] Sic E. Vulgo, πάντα.

uno quovis intervallo duæ eſſent mediætates; quarum una eadem parte extremorum excederet et excederetur, altera eodem numero altero extremorum minor, altero major eſſet. Cum autem ſeſquialtera, ſeſquitertia, et ſeſquioctava fierent interſtitia, ex his compagibus in prioribus intervallis omnia ſeſquitertia ſeſquioctavis complevit, unicuique particulam relinquens, cujus particulæ interſtitium adſumtum facit rationem quæ eſt numeri ad numerum, ut termini ſint CCLVI *et* CCXLIII. Hic primum quæritur de numerorum quantitate, deinde de ordine, tertio de vi: de quantitate, qui ſint quos in duplis et triplis ſumit intervallis: de ordine, unone omnes in verſu ſint exponendi, ut Theodorus vult, an, ut Crantor, in Λ fi-

σχήματι, τῷ πρώτῳ καὶ κορυφαίῳ πεμπάδι, καὶ χωρὶς μὲν τῶν διπλασίων, χωρὶς δὲ τῶν τριπλασίων ἐν δυσὶ γίγνοις ὑποτεταμμένων· πρὸς δὲ τὴν γένεσιν καὶ τὴν δύναμιν, τί ποιοῦσι παραλαμβανόμενοι πρὸς τὴν σύστασιν τῆς ψυχῆς.

λ'. Πρῶτον οὖν πρὸς τῷ πρώτῳ παραιτησόμεθα τοὺς λέγοντας, ὡς ὅτι τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπόχρη θεωρεῖν τὴν ἔχει τὰ τε διαστήματα φύσιν αἵ τε ταῦτα συμπληροῦσαι μεσότητες, ἐν οἷς ἄν τις ἀριθμοῖς ἑκάστην χώραν ἔχουσι δεκτικὰς μεταξὺ τῶν εἰρημένων ἀναλογιῶν, ὁμοίως παραιτουμένης τῆς διδασκαλίας. Καὶ γὰρ ἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ λεγόμενον, ἀμυδρὰν ποιεῖ τὴν μάθησιν ἄνευ παραδειγμάτων, ἄλλης τε θεωρίας ἀπείργει χάριν ἐχούσης οὐκ ἀφιλόσοφον. Ἂν οὖν ἀπὸ τῆς μονάδος ἀρξάμενοι, τοὺς διπλασίους καὶ τριπλασίους ἐν μέρει πλῶμεν, ὡς αὐτὸς ὑφηγεῖται, γένωνται κατὰ τὴν ἑξῆς, ὅπου μὲν τὸ δεύτερον καὶ

D. 10. παραιτησόμεθα] Hoc recepi ex B. E. Oxon. Anon. Exempl. Turnebi. Nam litera T. debebat hæc lectio notari in var. lect. Græco-Latinæ : quippe Ald. Baſ Xyl. Steph. habent ἀπαρτησόμεθα. Receptam probavit jam Lennep. ad Phalar. p. 169.

E. 10. ὑφηγεῖται] Sic B. E. Vulgo, ἀφηγεῖται.

E. 10. κατὰ τὴν ἑξῆς] Videtur τὸν mutandum in τό. Oxon. quidem τάξ.

gura, primo in cuſpide poſito, deinde duplici ſerie, una duplis, altera triplis ſubjectis : de vi et uſu, quidnam efficiant adſciti ad Animæ generationem.

XXX. De prima quæſtione ut dicamus, principio eos repudiamus, qui dicunt ſatis eſſe, ſi in ipſis rationibus vim intervallorum et medietatum quibus ea complentur conſideremus; quod doctrina perinde abſolvatur, quoſcunque tandem aliquis numeros adſumat, qui ſpatia habeant dictis proportionibus recipiendis idonea. Nam, ut verum ſit ii quod dicunt, tamen ſine exemplis doctrina fit obſcura, arcemurque a conſideratione cui nonnihil venuſtatis philoſophicæ adeſt. Etenim ſi ab unitate orſi duplos ſeorſim, ſeorſim triplos exponamus, ut ipſe præcipit, fient ordine II,

F τὸ τέταρτον καὶ ὄγδοον, ὅπερ δὲ τρίτον, καὶ ἔνατον καὶ εἰκοστόεβδομον· συνάπαντες μὲν ἑπτὰ, κοινῆς δὲ λαμβανομένης τῆς μονάδος, ἄχρι τετρά[κ]ων τῷ πολλαπλασιασμῷ προϊόντων. Οὐ γὰρ ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ πολλαχόθι τῆς τετράδος ἡ πρὸς τὴν ἑβδομάδα συμπάθεια γίνεται καταδηλος. Ἡ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν ὑμνημένη τετρακτὺς, τὰ ἓξ καὶ τὰ τελάκοντα, θαυμαστὸν ἔχειν δοκεῖ, τὸ συγκεῖσθαι μὲν ἐκ πρώτων ἀρτίων τετράρων, καὶ πρώτων περισσῶν τετράρων, γίνεσθαι δὲ συζυγία τετάρτη τῆς ἑφεξῆς συντεθειμένων· πρώτη μὲν γὰρ ὅτι συζυγία, ἡ τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν δυοῖν· δευτέρα τῶν περιττῶν· ἡ γὰρ μονάδα κοινὴν οὖσαν ἀμφοῖν προτάξας, λαμβάνει τὰ ἀνι-
1028 τὰ, καὶ ἑφεξῆς τὰ κζ· μονονοὺ δεικνύων ἡμῖν ἣν ἑκατέρῳ

F. 4. πρώτων] Defideratur quid ad ſententiæ abſolutionem. Forte excidit ἢ τρίτων, aut ſimile. Oxon. pro τεσσάρων in margine habet τεσσαράκοντα.

F. 9. γίνεσθαι] Sic B. E. Vulgo, γίνεται. Itaque non opus cum Xyl. lacunam ponere inter hoc verbum et proxime antecedentia.

F. 11. δεύτερα τῶν] Inter has duas voces nonnulla exciderunt, partim ſupplenda comparatione ſuperioris loci p. 1017, C. In omnibus libris continua hæc ſunt nullo cum ſigno defectus. Xyl. in verſione afteriſcum poſuit: recte quidem. Turnebus, quod miror, ut ſanum et integrum vertit.

A. 1. δεικνύων] Efficacius requiri videtur. Ald. Oxon. μονονοὺ ὧν δεικνύων: an ſuit ἀναδεικνύων. Jannot. ἀποδεικνύων.

IV, VIII, et III, IX, XXVII: qui adſumta unitate communi principio et multiplicatione ad quatuor terminos porrecta, univerſi ſunt ſeptem. Non enim hic modo, ſed ſæpe alias quaternarii cum ſeptenario conſenſus eluceſcit. Et tetractys illa ſeu Quaternio a Pythagoricis tantopere prædicata, nempe numerus XXXVI, id habet mirum, quod componitur ex primis quatuor paribus, et primis quatuor imparibus numeris, et quod ſit quartum conjugium expoſitorum ordine. Primo enim conjunguntur I et II: ſecundum eſt parium, * nam unitatem primo loco ponit, ut communem, accipitque VIII, ac deinceps XXVII: tantum non demonſtrans quod in utroque genere ſpatium velit relinqui.

γένει χώραν ἀποδίδωσι. Ταῦτα μὲν οὖν ἑτέρωις προσήκει μᾶλλον ἐξακριβοῦν· τὸ δὲ ἀπολειπόμενον, οἰκεῖόν ἐστι τῆς παρακειμένης ἡμῖν πραγματείας.

λα'. Οὐ γὰρ ἐπίδειξιν ὁ Πλάτων θεωρίας μαθηματικῆς ποιούμενος εἰς φυσικὴν ἐπάθησιν μὴ δεομένην μεσότητας ἀριθμητικὰς καὶ ἁρμονικὰς παρεισήγαγεν, ἀλλὰ ὡς μάλιστα δὴ τῇ συζύσῃ τῆς ψυχῆς ἕξει λόγου τούτου προσήκοντος. Καίτοι τινὲς μὲν ἐν τοῖς τάχεσι τῶν πλανωμένων σφαιρῶν, τινὲς δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀποστήμασιν, ἔνιοι δέ, ἐν τοῖς μεγέθεσι τῶν ἀστέρων, οἱ δὲ ἄγαν ἀκριβοῦν δοκοῦντες, ἐν ταῖς τῶν ἐπικύκλων διαμέτροις ζητοῦσι τὰς B εἰρημένας ἀναλογίας, ὡς τῆς ψυχὴν ἕνεκα τούτων ὁ δημιουργὸς τοῖς οὐρανίοις ἐναρμόσαντος, εἰς ἑπτὰ μοίρας νενεμημένην. Πολλοὶ δὲ καὶ τὰ Πυθαγορικὰ δεῦρο μεταφέρουσιν, ἀπὸ τοῦ μέσου τὰς τῶν σωμάτων ἀποστάσεις τριπλασιάζοντες· γίνεται δὲ τοῦτο κατὰ μὲν τὸ Πῦρ μονάδος

A. 2. ἑτέροις προσήκει] Atqui hoc ipſum argumentum ſupra Mathematicis rationibus ἐξακριβοῦται. Unde rurſus confirmatur ſuſpicio de duobus ejuſdem argumenti libellis in unum confuſis.

Verum hæc alibi accuratius ſubtiliuſque explicari convenit. Reliquum autem inſtitutæ noſtræ tractationis eſt proprium.

XXXI. Non enim Plato mathematicæ contemplationis oſtentandæ gratia, in phyſicum argumentum nulla tali re opus habens medietates arithmeticas et harmonicas introduxit, ſed quod hæc ratio maxime conveniret Animæ compoſitioni. Et vero nonnulli in celeritatibus errantium globorum, alii in intervallis potius, quidam in magnitudinibus ſtellarum, aliqui ſubtiliſſimam viſi rationem ſecuti in epicyclorum diametris proportiones iſtas quæruntur, quod videlicet harum gratia opifex Animam cœleſtibus indiderit corporibus in ſeptem tributam partes. Multi etiam Pythagorica huc traducunt, a medio corporum intervalla triplicantes. Hoc ita fit, ſi

πλεμένης, κατὰ δὲ Ἀντίχθονα τριῶν, κατὰ δὲ Γῆν ἑννέα, καὶ κατὰ Σελήνην εἰκοσιεπτὰ, καὶ κατ' τὸν Ἑρμῆ μιᾶς καὶ ὀγδοήκοντα, κατ' δὲ Φωσφόρον τριῶν καὶ μ' καὶ σ', κατ' αὐτὸν δὲ τὸν Ἥλιον θ' καὶ κ' καὶ ψ', ὅσις
C ἄμα τετράγωνός τε καὶ κύβος ἐστί· διὸ καὶ τὸν Ἥλιόν φασιν ὅτε τετράγωνον καὶ κύβον προσαγορεύουσιν. Οὕτως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἐπανάγουσιν τοῖς τριπλασιασμοῖς· πολὺ τῶ κατὰ λόγον οὗτοί γε ἀφεστήκοντες, εἴπ τ' γεωμετρικῶν ὄφελός ἐστιν ἀποδείξεων, καὶ μακρῷ πιθανώτερους παραβαλεῖν αὐτοῖς ἀποδεικνύοντες τὰς ὁρμωμένας ἐκεῖθεν, οὐδὲ αὐτοὺς παντάπασιν ἐξακριβοῦντας, ἀλλ' ὡς ἄγχιστα λέγοντας, ὅτι ἡ μὲ Ἡλίου διαμέτρου πρὸς τὴν διάμετρον ἡ Γῆς λόγος ἐστὶ δωδεκαπλάσιος· τῆς Γῆς δ' αὖ πάλιν διαμέτρου πρὸς τὴν Σελήνης διάμετρον
D τριπλάσιος· ὁ δὲ φαινόμενος ἐλάχιστος τ' ἀπλανῶν ἀστέρων οὐκ ἐλάττονα ἡ διαμέτρου τῆς Γῆς ἢ τριτημόριον

B. 8. Ἑρμῆ] Ita rectius B. E. Venet. Vulgo, Ἑρμῶν.
C. 3. τριπλασιασμοῖς] Sic Oxon. Vulgo, τριπλασμοῖς.
C. 6. παραβαλεῖν αὐτοῖς] Forte corrigendum παραλαβεῖν αὐτοὺς, ſententia quam in verſione reddidi.

Igni 1 adſcribatur; *Antichthonis*, ſeu terræ quæ noſtræ oppoſita eſt terræ, III; Terræ, IX; Lunæ XXVII; Mercurio LXXXI; Lucifero CCXLIII; Soli DCCXXIX, qui numerus et quadratus eſt, et ſimul cubus; itaque etiam Solem alias quadratum, alias cubum nominant. Sic etiam reliqua triplicando ſub rationem reducunt. Qui ſane procul a vero aberrant, ſi quis geometricarum eſt uſus demonſtrationum, oſtenduntque ſuo ipſi exemplo multo probabilius ipſis dixiſſe eos qui hinc orſi ſunt, quanquam ii contenti quam proxime pronunciaſſe vero, exactas rationes non ſunt conſectati. Hi ſic ſtatuunt, Solis diametrum ad Terræ diametrum proportione eſſe duodecupla: Terræ ad Lunæ, tripla: inerrantium ſtellarum quæ minima videatur, ejus diametrum non eſſe minorem triente diametri

ἔχει τ' ἀφήμετεον· τῇ δὲ ὅλῃ σφαίρᾳ τ' Γῆς πρὸς τ' ὅλων σφαῖραν τῆς Σελήνης ὡς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς ἑνί· Φωσφόρου δὲ καὶ Γῆς αἱ μὲν ἀφήμετροι τ' διπλάσιον, αἱ δὲ σφαῖραι τ' ὀκταπλάσιον ἔχουσι λόγον· τὸ δὲ διάστημα τ' ἐκλειπτικῆς σκιᾶς, τ' διαμέτρου τ' Σελήνης τριπλάσιον· ὁ δὲ ἐκτρέπεται πλάτος ἡ Σελήνη τοῦ ἀφ' μέσου τ' ζῴων ἐφ' ἑκάτερα, δωδεκατημόριον· αἱ δὲ πρὸς Ἥλιον σχέσεις αὐτῆς ἐν τριγώνοις καὶ τετραγώνοις ἀποσή- E μασι, διχοτόμους καὶ ἀμφικύρτους σχηματισμοὺς λαμβάνουσιν· ἐξ δὲ ζῴδια διελθοῦσα, τ' πανσέληνον, ὥσπερ τινὰ συμφωνίαν, ἐν ἑξακόνῳ ἀφὰ πασῶν ἀποδίδωσι· τοῦ δὲ Ἡλίου περὶ τὰς τροπὰς ἐλάχιστα, καὶ μέγιστα περὶ τὰς ἰσημερίας, ἔχοντος κινήματα, δι' ὧν ἀφαιρεῖ τῆς ἡμέρας καὶ τῇ νυκτὶ προστίθησιν, ἢ τἀναντίον, οὗτος ὁ λόγος ἐστὶν, ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις λ' μοῖρας τὰς χειμερινὰς τρο-

D. 4. πρόσεσι] Corrigendum videtur πρὸς ἓν ἑσι: ſubintellecto ὁ λόγος.

D. 7. ἐκλειπτικῆς σκιᾶς] Sic recte B. E. et vertit Turnebus. Vulgo, ἐκλειπτικῆς καὶ σκιᾶς, quod Xyl. in Latinis reddidit, ego correxi.

E. 8. ἐν ταῖς πρώταις] Arbitror legendum, ἐν γὰρ ταῖς πρώταις, et huc revocandam particulam quæ in B. E. Oxon. proxime pro τὰς eſt, μετὰ γὰρ χειμερινάς. Ceterum ſententiam interpunctione expedivi.

Terræ: toti globo Terræ ad totum globum Lunæ proportionem eſſe viginti-ſeptemcuplam: Luciferi et Terræ diametros in dupla, globos in octupla eſſe proportione: intervallum eclipticæ umbræ ad diametrum Lunæ, tripla: latitudinem, qua Luna a diametro Signorum in utramque partem evagatur, uncialem. Tum Lunæ ad Solem reſpectus trientum et quadrantum intervallis, eam dimidiam, et utrinque gibboſam reddunt: ubi autem ſex Signa peragravit, plenilunium tanquam diapaſon conſonantiam in ſex tonis efficit. Sole autem circa ſolſtitia motus minimos, et maximos circa æquinoctia conficiente, quibus diei quantitatem auget, noctis minuit, aut contra, ea ratio eſt, ut in diebus primis xxx a bruma die, adjiciat ſextantem ejus

πᾶς τῇ ἡμέρᾳ προστίθησι τὸ ἔκτον τῆς ὑπεροχῆς ἣν ἡ μεγίστη νὺξ πρὸς τὴν βραχυτάτην ἡμέραν ἐποιεῖ, τὰς
F δὲ ἑφεξῆς τριάκοντα τὸ πλεῖστον, τὸ δὲ ἥμισυ ταῖς λοιπαῖς ἄχρι τῆς ἰσημερίας, οὐ ἑξαπλασίοις ἢ πεπλασίοις διαστήμασι δι' χρόνου τὴν ἀνωμαλίαν ἐπανισοῦντος. Χαλδαῖοι δὲ λέγουσι τὸ ἔαρ ἐν ᾧ μὲν τετάρων γίνεσθαι πρὸς τὸ μετόπωρον· οὐ δὲ τῷ μὲν πέντε, πρὸς τὸν χειμῶνα· πρὸς δὲ τὸ θέρος, οὐ τῷ μὲν πασῶν. Εἰ δὲ ὀρθῶς ὁ Εὐριπίδης διορίζεται, θέρους τέσσαρας μῆνας καὶ χειμῶνος ἴσους,

Φίλης τ' ὀπώρας διπλόχους, ἦρός τ' ἴσους,

οὐ τῷ μὲν πασῶν αἱ ὧραι μεταβάλλουσιν. Ἔνιοι δὲ Γῇ μὲν τὴν προσλαμβανομένην χώραν ἀποδιδόασι, Σελήνῃ δὲ τὸν ὑπάτην, Στίλβοντα δὲ καὶ Φωσφόρον
1029 ἐν μέσοις καὶ λιχανοῖς κινεῖσθαι, αὐτὸν τὸν Ἥλιον ὡς μέσον σώζειν τὸ μέσον πασῶν ἀξιοῦσιν, ἀπέχοντα τῆς

E. 10. ἡμπωσεῖ] Sic. B. Vulgo, ἐπιόδει.
F. 10. Γῇ μὲν τὴν τοῦ] E. hanc præbuit lectionem: prope accedit B. Γῆν μὲν τὴν τοῦ. Vulgo, Γῇ μὲν ἐν τῇ τοῦ.
A. 2. μέσπι] Sic B. E. Oxon. Vulgo, μέσης.

exceſſus, quo nox maxima diem breviſſimum ſuperabat, ſequentibus xxx diebus trientem, ſemiſſem reliquis uſque ad æquinoctium: atque ita ſeſcuplis et triplis intervallis inæqualitatem temporis ad æqualitatem reducit. Chaldæi porro veris aiunt ad autumnum rationem eſſe diateſſaron, ad hyemem diapente, ad æſtatem diapaſon. Et, ſi recte Euripides definivit

Menſes quaternos hyemis æſtatiſque item
Veriſque binos, grati et autumni pares,

tempeſtates anni ſe ratione diapaſon convertunt. Nonnulli Terræ locum eum tribuunt, qui eſt nervi *proſlambanomeni*, id eſt adſciti in cithara, Lunæ *hypaten*, Stilbonem (is eſt Mercurius) et Luciferum in diatonis ac *lichanis* movent, Solemque ipſum in medio *meſes* loco aiunt

μὴν Γῆς τὸ ἀφ' πέντε, τῆς δὲ τῶν ἀπλανῶν τὸ ἀφ' τεσσάρων.

λβ'. Ἀλλ' οὔτε τούτων τὸ κομψὸν ἅπεταί τινος ἀληθείας, οὔτε ἐκεῖνοι παντάπασιν τοῦ ἀκριβοῦς ἔχονται. Οἷς δ' οὕτω οὐ δοκεῖ ταῦτα τῆς τοῦ Πλάτωνος ἀπηρτῆσθαι ἀφανοίας, ἐκεῖνα κομιδῇ φαίνεται τῶν μουσικῶν λόγων ἔχεσθαι, τὸ, ε' τελεσχόρδων ὄντων τ' ὑπατῶν καὶ μέσων καὶ συνημμένων καὶ διεζευγμένων καὶ ὑπερβολαίων, ὑπὸ πέντε ἀφεστήμασι τελάχθαι τοὺς πλάνητας· B ὧν τὸ μὲν ὑπὸ τὸ ἀπὸ Σελήνης ὑπὸ Ἥλιον, καὶ τὸν ὁμοδρόμους Ἡλίῳ, Στίλβωνα καὶ Φωσφόρον ἕτερον, τὸ ἀπὸ τούτων ὑπὸ τὸν Ἄρεως Πυρόεντα· τρίτον δὲ, τὸ μεταξὺ τούτου καὶ Φαέθοντος· εἶτα ἕξης, τὸ ὑπὸ Φαίνωνα, καὶ πέμπτον ἤδη τὸ ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας· ὥστε τὰς ὁριζούσας φθόγγους τὰ τετράχορδα, τ' τῶν

B. 2. τὸ μὲν ἐστι] Sic Oxon. Venet. Vulgo, τὰ μέν ἐστι.
B. 4. Ἄρεως] Sic B. Vulgo, ἄρος. Xyl. Ἄρεος.

continere diapaſon, a Terra ſpatio diſtantem diapente, ab Inerrantibus diateſſaron.

XXXII. Sed neque horum ſcita atque elegans ratio veritatem attingit, neque illi omnino exactam rationem ſequuntur. Quibus igitur hæc non videntur a Platonis pendere ſententia, iſta videbuntur admodum ad muſicas quadrare rationes. Nam cum ſint quinque quatrichordia, *hypatarum* fidium ſeu ſummarum, mediarum, conjunctarum ſeu *ſynemmenon*, *diezeugmenon*, ſeu disjunctarum, et *hyperbolæon* ſeu excellentium, aiunt planetas diſpoſitos eſſe in quinque intervallis: quorum primum ſit a Luna ad Solem et eos qui curſum Solis comitantur Stilbonem atque Luciferum: aliud inde ad Martis ſtellam, quæ *Pyroeis*, quaſi ignita, dicitur: tertium hinc uſque ad Phaëthontem, qui eſt Jupiter: quartum ab eo ad Phænona ſive Saturnum: quintum jam hinc uſque ad globum ſtellarum fixarum; ita ut ſoni qui definiunt quatri-

φλανωμένων λόγον ἔχειν ἀστέρων. Ἐπὶ τοίνυν τοὺς παλαιοὺς ἴσμεν ὑπάτας μὲν δύο, τρεῖς δὲ νήτας, μίαν δὲ μέσων, καὶ μίαν παραμέσων τεθειμένους· ὥστε τοῖς φθόγγοις ἰσαρίθμους εἶναι τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας. Οἱ δὲ νεώτεροι τὴν προσλαμβανόμενον, τόνῳ διαφέροντα τῆς ὑπάτης, ὅτι τὸ βαρὺ τάξαντες, τὸ μὲν ὅλον σύστημα δὶς διὰ πασῶν ἐποίησαν, τὴν δὲ συμφωνιῶν τῷ τῆς φύσιν οὐκ ἐτήρησαν τάξιν· τὸ γὰρ ἀπὸ πέντε πρότερον γινόμενον τῶν ἀπὸ τεσσάρων, ὅτι τὸ βαρὺ τῇ ὑπάτῃ τοῦ τόνου προσληφθέντος. Ὁ δὲ Πλάτων δῆλός ἐστιν ὅτι τὸ ὀξὺ προσλαμβάνων· λέγει γὰρ ἐν τῇ Πολιτείᾳ, "τῶν ὀκτὼ "σφαιρῶν ἑκάστην προφέρειν τὸν ἐπ' αὐτῆς σφῆνα βε"βοῦσαν· ἁρμόττειν δὲ πάσας ἕνα τόνον ἰείσας, ἐκ δὲ πα"σῶν χορδῶν συνᾴδειν μίαν ἁρμονίαν." Αὗται δὲ ἀνιέμεναι

C. 5. *βαρὺ τῇ ὑπάτῃ*] Sic B. E. Oxon. Anon. Schott. T. V. Vulgo, *βαρὺ τῇ ἀπάτῃ*.

C. 9. *ἕνα τόνον*] Apud Plat. Rep. X. p. 520, A. legitur—*σειρῆνα συμπεριφερομένην, φωνὴν μίαν ἱεῖσαν ἑκάστην*—. Forte corrigendum *ἀνὰ τόνον*. Hæc et proxima rectius vertimus; nec quid deſiderandum ad loci ſanitatem.

chordia, rationem habeant errantium ſtellarum. Jam hoc quoque novimus, veteres duas fides *hypatas*, tres *netas*, unam *meſen*, et unam *parameſen* ſeu *meſæ* appoſitam ſtatuiſſe; ut ſoni ſtantes numerum errantium ſtellarum referrent. Recentiores *proſlambanomenon* tono quam eſt *hypate* graviorem addentes, effecerunt ut totum ſyſtema diſdiapaſon contineret; ordinem interim conſonantiarum naturæ conſentaneum confuderunt. Sic enim diapente prius fit quam diateſſaron, ſi tonus gravis vocis ad *hypaten* adſciſcatur. Platonem vero conſtat acutis ſonis aliquem adſciſcere. Nam in Republica hoc dicit, *Octo ſphæras ſingulas converti, et unicuique Sirenem inſiſtere, quæ omnes canant, ita ut quæque unam vocem emittat quæ ſuum ſibi proprium eundemque tonum citet; et ex iis omnibus contemperari quendam concentum.* Hæ nimirum Sirenes ſacra et libera remiſſione fru-

τὰ θεῖα εἴρυσι, καὶ καταδοῦσι τῆς ἱερᾶς ᾠδῆς καὶ χορείας ὀκτάχορδον ἐμμέλειαν· ὀκτὼ γὰρ ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι τῶν διπλασίων καὶ τριπλασίων ὅροι λόγων, ἑκατέρᾳ D σὺν ἀριθμοῦ μιᾷ τῆς μονάδος. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι Μοῦσας παρέδωκαν ἡμῖν ἐννέα· τὰς μὲν ὀκτὼ, καθάπερ ὁ Πλάτων, τοῖς θείοις· τῇ δὲ ἐννάτῃ, τὰ θνητὰ κηλεῖν ἀναγκαζομένην, καὶ καθιᾶσαν ἐκ πλάνης καὶ διαφορᾶς ἀνωμαλίαν καὶ ταραχὴν ἐχούσης.

λγ'. Σκοπεῖτε δὲ μὴ τὸν μὲν οὐρανὸν ἄγει καὶ τὰ οὐράνια ταῖς περὶ αὐτὴν ἐμμελείαις καὶ κινήσεσιν ἡ ψυχὴ, φρονιμωτάτη καὶ δικαιοτάτη γεγονῦα· γέγονε δὲ τοιαύτη τοῖς κατ' ἁρμονίαν λόγοις, ὧν εἰκόνες μὲν ὑπάρχουσιν εἰς τὰ ἀσώματα ἐν τοῖς ὁρατοῖς καὶ ὁρωμένοις μέρεσι τοῦ κόσμου καὶ σώμασιν· ἡ δὲ πρώτη καὶ κυριωτάτη δύναμις E ὁρατῶς ἐγκέκραται τῇ ψυχῇ, καὶ παρέχει σύμφωνον αὐ-

C. 11. *πρώδη*] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. Oxon. quibuſcum plerique alii conſentiunt. Probabile item habent B. E. *πειρώδη*. Vulgo, *προσώδη*, quod Steph. a Turnebo ſumſit.

D. 6. *ἐχούσης*] Sic B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, *ἐχούσας*.

entes, res divinas prædicant ac ſacro circuitui et ſaltationi accinunt diſtinctam octo chordarum diſcriminibus modulationem. Nam octo erant etiam primi termini duplarum et triplarum proportionum, utrobique adnumerata unitate. Sed et Muſas priſci novem nobis perhibuerunt: quarum octo circa res cœleſtes verſentur, nona terreſtres demulceat res, ex turbulento errore et inæqualitate eas revocans.

XXXIII. Cogitate autem, an non cœlum et res cœleſtes ſua concinnitate atque ſuis motibus agat Anima, quæ prudentiſſima ſit facta, et juſtiſſima: hujuſmodi vero illam reddiderint harmonicæ rationes, quarum imagines exſtent in conſpicuis mundi corporibus atque partibus: prima autem atque præſtantiſſima vis viſibiliter contemperata ſit Animæ, eamque exhibeat ſibi ipſi conſonantem atque morigeram, ſemper optimæ ac di-

τιμὴ ϗ πειθήνιον, ἀεὶ τῷ κρατίστῳ ϗ θειοτάτῳ μέρει τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁμονοούντων. Παρελαβὼν δὲ ὁ δημιουργὸς ἀταξίαν ϗ πλημμέλειαν ἐν ταῖς κινήσεσι τῆς ἀναρμόστου ϗ ἀνοήτου ψυχῆς διαφερομένης πρὸς ἑαυτὴν, τὰ μὲν διώρισε καὶ διέκρινε, τὰ δὲ συνήγαγε πρὸς ἄλληλα καὶ συνέταξεν, ἁρμονίαις ϗ ἀριθμοῖς χρησάμενος· οἷς ϗ τὰ
F κυφότατα σώματα, λίθοι καὶ ξύλα, ϗ φλοιοὶ φυτῶν, ϗ θηρίων εἰσὶ ϗ πυτίαι, συγκεραννύμενα ϗ συναρμοττόμενα, θαυμαζὰς μὲν ἀγαλμάτων ὄψεις, θαυμαζὰς δὲ παρέχει φαρμάκων καὶ ὀργάνων δυνάμεις. Ἢ καὶ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ὅτι θέαι αὐλητῶν παρεκάλει τὰ μειράκια καταμανθάνειν οἵαι κέρατα ϗ ξύλα ϗ κάλαμοι, καὶ ὀστᾶ, λόγῳ μετέχοντα ϗ συμφωνίας, φωνὴν ἀφίησι. Τὸ μὲν γὰρ, " ἀριθμῷ πάντα ἐπεοικέναι," κτ' τ' Πυθαγορικὸν ἀπό-

F. 1. κυφότατα] Legendum κυφότατα: itaque verti. Omnes libri in vulgata conſentiunt.

F. 2. θηρίων εἰσὶ ϗ πυτίαι] Sic omnes libri, excepto Xyl. qui neſcio unde dedit θηρίων εἰσὶν αἱ πυτίαι. Utrumque male. Vitium videtur eſſe in εἰσὶ καί: pro quo aliud ponere, facile eſt; probabile ponere, non facile.

F. 6. ὀστᾶ] Eſt ex B. E. Omnes alii, ὅσα.

F. 7. Τὸ μὲν γὰρ] Sic E. T. V. Vulgo, Τῷ μὲν γὰρ.

viniſſimæ parti reliquis omnibus conſentientibus. Opifex enim cum adſumſiſſet Animam incompoſitam, et inordinatis motibus, brutiſque, et diſcrepantibus inter ſe vitioſiſque exagitatam, quædam definivit ac conſtituit, alia conduxit, atque inter ſe concinnavit, harmoniis uſus atque numeris: quibus quidem ſurdiſſima quoque corpora, lapides, ligna, cortices ſtirpium, beſtiarum coagula, dum inter ſe coaptantur atque componuntur, pulcherrima ſpectacula, pulcherrimam remediorum et inſtrumentorum præbent materiam. Unde factum eſt, ut Zeno etiam Citticus hortaretur adoleſcentes ad ſpectandum tibicines, *ut inde diſcerent quam vocem cornua, ligna, calami, oſſaque proferant, quando cum iis ratio et concentus communicentur.* Nam *omnia eſſe numerorum ſimilia*, quod dicunt Pythagorici, id

φασιν, λόγῳ δεῖται. Τὸ δὲ πᾶσιν οἷς ἁρμοσθῆναι καὶ 1030
ἀνομοιότητος ἐγγένηται κοινωνία τις πρὸς ἄλληλα ἢ συμφωνία, ταύτης αἰτίαν εἰ μετριότητα ἢ τάξιν, ἀριθμῷ καὶ ἁρμονίᾳ μεταχοῦσιν, οὐδὲ τοὺς ποιητὰς λέληθεν, ἄρθμια μὲν τὰ φίλα ἢ προσομῶ καλοῦντας, ἀναρτίους δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἢ τοὺς πολεμίους, ὡς ἀναρμοσίαν τινὰ διαφορὰν οὖσαν. Ὁ δ' τῷ Πινδάρῳ ποιήσας τὸ ἐπικήδειον,

Ἄρμενος ἦν ξείνοισιν ἀνὴρ ὅδε, ἢ φίλος αὐτοῖς·

εὐαρμοσίαν δῆλός ἐστι τινὰ ἀρετὴν ἡγούμενος. Ὡς που ἢ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος

Τοῦ θεοῦ (φησὶν) ἐπακούοντος οὐκ ἀνοήτως ἐπιδεικνύμενος τὸν Κάδμον.

Οἵ τε πάλαι θεολόγοι, πρεσβύταται φιλοσόφων ὄντες, Β
ὄργανα μουσικὰ θεῶν ἐνεχείριζον ἀγάλμασιν· ἢχ ὡς λύραν

A. 11. Πίνδαρος—Κάδμον] Corrupto loco nil medicinæ adferunt libri. Forte, comparatione hujus cum aliis locis, ubi idem fragmentum memoratur, Plutarch. Pyth. Orac. p. 397, A. Ariſtid. Or. Plat. II. p. 296. legendum—τοῦ θεοῦ, φησὶν, ἐπακούειν μουσικὰν ὀρθὴν καὶ ἄρθμιον ἐπιδεικνυμένου τοῦ Κάδμου.

probationem requirit. Quod autem omnibus rebus e tanta inæqualitate et diſſimilitudine communio inter ſe ſocietaſque et concentus obtigit, ejus cauſſam eſſe mediocritatem et ordinem numero atque harmonia conſtantem, ne poëtæ quidem ignoraverunt. Hi enim *arthmia*, quaſi articulata aut concinna ſi diceres, vocaverunt quæ amica nobis et cara eſſent: *anartios* autem quaſi inconcinnos, inimicos; nimirum quod inimicitia eſſet quædam inconcinnitas. Et qui in Pindari mortem ſcripſit funebre carmen,

Hoſpitibus fuit aptus, carus civibus ille,

ſatis oſtendit ſe concinnitatem et comitatem pro virtute reputaſſe: ſicut et ipſe alicubi Pindarus ait, *Cadmo audiente, Deum oſtendiſſe muſicam rectam et concinnam.* Priſci porro theologi, philoſophorum vetuſtiſſimi, muſica inſtrumenta in manus deorum imaginibus poſuerunt; non ſane, quod eos lyra aut cythara ludere putarent, ſed quod

πως καὶ αὐλῆσιν, ἀλλὰ θεῖν ἔργον οἰόμενοι θεῶν οἷον ἁρμονίαν τε καὶ συμφωνίαν. Ὥσπερ οὖν ὁ τοὺς ἐπιτρίτους καὶ ἡμιολίους καὶ διπλασίους λόγους ζητῶν ἐπὶ τῷ ζυγῷ τῆς λύρας, καὶ τῇ χελώνῃ καὶ τοῖς κολλάβοις, γελοῖός ἐστι· δεῖ μὲν γὰρ ἀμέλει καὶ ταῦτα συμμέτρως γεγονέναι πρὸς ἄλληλα μήκεσι καὶ πάχεσι, τὴν δὲ ἁρμονίαν ἐκείνην ὅτι τῶν φθόγγων θεωρεῖν· ὕτως ἐικὸς μὲν ἐστι καὶ τὰ σώματα τῶν ἀστέρων, καὶ τὰ διαστήματα τῶν κύκλων, καὶ τὰ τάχη τῶν
C περιφορῶν, ὥσπερ ὄργανα ἐπὶ τεταγμένοις ἔχειν ἐμμέτρως πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ ὅλον, εἰ καὶ τὸ ποσὸν ἡμᾶς τῶν μετρίων διαπέφευγε· τὴν μέντοι λόγων ἐκείνων οἷς ὁ δημιουργὸς ἐχρήσατο, καὶ τὴν ἀριθμῶν ἔργον ἡγεῖσθαι τὴν αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐμμέλειαν καὶ ἁρμονίαν πρὸς αὑτόν,

B. 3. αὐλῆσιν] Sumſi ex B. E. item Oxon. cujus αὐλὸν σιν eodem ducit. Vulgo, αὐλόν. Porro λύρας mutem in λυρίζουσιν. Lacunam habent B. et E. inter πως et καὶ, Oxon. inter αὐλὸν et ἀλλά.

B. 5. λόγους ζητῶν—ἐπὶ τῶν φθόγγων] Credo hæc ſuis locis mota, reſtituendaque eſſe, φθόγγους ζητῶν—ἐπὶ τῶν λόγων—.

C. 1. ἐν τεταγμένοις] Ita Steph. nec diſſentiunt B. E. Oxon. Venet. Itaque putem λόγοις excidiſſe. Ald. Baſ. Xyl. ἐντεταγμένοις. Leonic. Schott. ἐντεταγμένα. Anon. T. V. ἐντεταμένα: nam ita legitur in Exemplo Turnebi ſcripto, non, ut ad calcem Græco-Latinæ, ἐντεταγμένα.

C. 5. ἐμμέλειαν] Sic B. E. Anon. T. V. Vulgo, ἐπιμέλειαν.

nullum deo opus convenientius eſſe judicarent, quam conſonantiam et harmoniam. Sicut igitur qui proportiones ſeſquitertias, ſeſquiplas, atque duplas quærat in jugo lyræ, teſtudine, et clavis, ridiculus ſit: nam, quin et hæc debeant inter ſe longitudinem et craſſitiem habere proportione aptam, dubium non eſt, cum interim harmonia in fidium ſit conſideranda ſonis: ita probabile eſt etiam corpora ſtellarum, intervalla circulorum, converſionum celeritates, tanquam inſtrumenta recto ordine diſpoſita, ſuam habere cum inter ſe, tum ad totam compagem Univerſi proportionem: etiamſi nos quantitas et menſura lateant. Tamen proportionibus iſtis, quibus uſus eſt opifex, numeriſque tribuenda eſt Animæ ſecum ipſa concinnitas et harmonia per quas et cœlum, cui indita eſt, ipſum innumeris bonis

ὑφ' ἧς καὶ τὸν ἀέρα νοτὸν ἐγγενομένην μυρίων ἀγαθῶν ἐμπέπλησεν, καὶ τὰ περὶ γῆν ὥρας καὶ μεταβολαῖς μέτρων ἐχούσαις, ἄρρεσι καὶ θήλεσι πρός τε γένεσιν καὶ σωτηρίαν τῶν γινομένων διακεκόσμηκεν.

C. 6. ὑφ' ἧς] Sic B. E. Vulgo, ἰφ' ᾗς.

implevit, et quæ ad terram pertinent, tempeſtatum mutationumque dimenſis viciſſitudinibus, optime pulcherrimeque ad procreationem et conſervationem eorum quæ naſcerentur, adornavit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ, ΤΙΜΑΙΩ, ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ. ΤΙΜΑΙΩ. ΨΥΧΟΓΟΝΙΑΣ.

EPITOME

LIBRI PLUTARCHEI,

DE

ANIMÆ PROCREATIONE APUD PLATONEM IN TIMÆO.

α'. Ο ΠΕΡΙ τ ἐν τῷ Τιμαίῳ ψυχογονίας ὑπογεγραμμένος λόγος, ὅσα Πλάτωνι καὶ τοῖς Πλατωνικοῖς πεφιλοτίμηται ἀπαγγέλλει· εἰσάγει δὲ καὶ γεωμετρικάς τινας ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητας, ὡς τιὼ τῆς

E. 1. ἀπαγγέλλει] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἐπαγγέλλει.

I. COMMENTARIUS, qui inſcribitur *De Animæ procreatione in Timæo*, refert quæ Plato et Platonici magno ſtudio diſputaverint. Introducit etiam geometricas quaſdam proportiones et ſimilitudines, ad Animæ contem-

ψυχῆς, ὡς οἴεται, θεωρίαν σωτεινύσας αὐτῷ· καὶ δὴ καὶ μουσικὰ καὶ ἀριθμητικὰ θεωρήματα.

β'. Λέγει δὲ τὴν ὕλην ἀδιαμορφωτίαν εἶναι τῆς ψυχῆς, καὶ δίδωσι μὲν τῷ παντὶ ψυχήν, δίδωσι δὲ καὶ ἑκάστῳ ζώῳ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ, καὶ πῆ μὲν ἀγένητον εἰσάγει ταύτην, πῆ δὲ γενέσεως ἀμέτοχον· ἀΐδιον δὲ τὴν F ὕλην καὶ εἶναι τοῦ θεοῦ ἀφ' ἧς ψυχῆς μορφωτίαν, καὶ τὴν κακίαν δὲ βλάστημα τῆς ὕλης γεγονέναι, ἵνα μὴ (φησὶ) τὸ θεῖον αἴτιον τῶν κακῶν νομισθείη.

γ'. Ὅτι οἱ περὶ τὸν Ποσειδώνιον ὀλίγον τῆς ὕλης ἀπέσησαν τὴν ψυχήν, ἀλλὰ δεξάμενοι τὴν τῶν περάτων οὐσίαν περὶ τὰ σώματα λέγεσθαι μερισθεῖσαν, καὶ ταύτην τῷ νοητῷ μίξαντες, ἀπεφήναντο τὴν ψυχὴν ἰδέαν εἶναι τοῦ πάντη ἀδιαιρέτου καὶ ἀριθμὸν σωνεστῶσαν ἁρμονίαν περιέχοντα· τά τε γὰρ μαθηματικὰ τῶν περάτων νοητῶν με- 1031

A. 1. μαθηματικά] Sic E. P. ipſe Plutarch. p. 1023, B. Ald. et Baſ. μαθητικά. Vulgo, παθητικά.

platione, ut cenſet, ei conducentes: nec non muſicas quaſdam et arithmeticas rationes.

II. Materiam ait informari ab Anima: tribuitque univerſo Animam, et tribuit unicuique animali quæ id temperet. Animam quodam modo ortus expertem facit, quodam modo obnoxiam ortui. Materiam æternam, et quam Deus Animæ opera informaverit. Pravitatem eſſe germen materiæ, ne (inquit) Deus malorum cauſſa putetur.

III. Poſidonius (ait) non longe a materia Animam removit: ſed Platonis verba ſic accipiens, *ſubſtantiam terminorum ſeu extremitatum circa corpora eſſe dividuam*, eamque cum intelligibili miſcens, Animam pronunciavit eſſe ideam ejus quod uſquequaque dimenſiones habet, ratione numeri conſtitutam qui harmoniam contineat: nam mathematica in medio primorum intelligibilium et ſenſi-

ταξὺ καὶ τῶν ἀμεθητῶν τετάχθαι· ἥ τε ψυχῆς τῷ νοητῷ τὸ ἀΐδιον, καὶ τῷ ἀμεθητῷ τὸ παθητικὸν ἐχέσης, ἀμεσσῶτον δὲ μέσῳ τὴν οὐσίαν ὑπάρχειν. Ἔλαθε γὰρ καὶ τούτους ὁ θεὸς τοῖς τῶν σωμάτων πέρασιν ὕστερον, ἀπειργασμένης ἤδη τῆς ψυχῆς, χρώμενος ὅπως τὴν τῆς ὕλης ἀμορφίαν, τὸ σχεδαστὸν αὐτῆς καὶ ἀσύνδετον ὁρίζων καὶ συλλαμβάνων ταῖς ἐκ τῶν τριγώνων συναρμοστομένων ἐπιφανείαις. Ἀποπώτερον δὲ τὸ τὴν ψυχὴν ἰδέαν ποιεῖν.

Β Ἡ μὲν γὰρ, ἀεικίνητος, ἡ δὲ, ἀκίνητος· καὶ ἡ μὲν, ἀμιγὴς πρὸς τὸ ἀμεθητὸν, ἡ δὲ, ᾧ σώματι συνειργμένη. Πρὸς δὲ τούτοις, ὁ θεὸς τὴν μὲν ἰδέας ὡς παραδείγματος γέγονε μιμητὴς, τῆς δὲ ψυχῆς ὥσπερ ἀποτελέσματος δημιουργός. Ὅτι δὲ οὐδὲ ἀριθμὸν ὁ Πλάτων τὴν οὐσίαν πέπηγεν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ταυτομένην ὑπ' ἀριθμῶν, προείρηται.

Δ'. Πρὸς δὲ ἀμφοτέρους τούτοις κοινόν ἐστι τὸ μήτε τοῖς πέρασι μήτε τοῖς ἀριθμοῖς μηδὲν ἴχνος ὑπάρχειν

lium esse collocata: et cum Anima perpetuitatem intelligibilium, ac sensilium facultatem ad percipiendas affectiones habeat in se; par esse, ut ejus natura in medio sit. Nimirum et hunc latuit, Deum, corporum extremitatibus postmodo demum, jam Anima absoluta, usum ad conformandam materiam, cum diffipationi obnoxiam et vinculis carentem molem definiret ac includeret superficiebus, quæ e triangulis erant concinnatæ. Absurdius etiam hoc, quod Animam ideam fa-

cit, cum idea sit immobilis, semper moveatur Anima; et illa cum sensili nihil habeat commercii, hæc in corpora inclusa sit: ad hæc, Deus ideam ut exemplar fuerit imitatus, Animam ut opus opifex confecerit. Quod autem Plato Animam non ponat numerum esse, sed ordinatam ratione numeri, jam ante dictum est.

IV. Adversus utrosque illud commune est argumentum, quod neque extremitatibus neque numeris ullum ineft vestigium illius faculta-

ἐκείνης τῆς δυνάμεως ἢ τὸ ἀληθὲς ἡ ψυχὴ πέφυκε κρίνειν. Νῦν μὲν γὰρ αὐτῇ γε νοητὸν ἡ τῆς νοητῆς μέθεξις ἀρχῆς ἐμπεποίηκε, δόξας δὲ καὶ πίστεις καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ τὸ παθητικὸν ἐκ τῶν περὶ τὸ σῶμα ποιοτήτων C ὃ οὐκ ἄν τις οὐκ μονάδων οὐδὲ γραμμῶν οὐδ' ὀπιφανειῶν ἁπλῶς νοήσειεν ἐγκινόμενον. Καὶ μὴν οὐ μόνον αἱ τῶν θνητῶν ψυχαὶ γνωστικὴν τοῦ ἀληθοῦς δύναμιν ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ "τὸ τοῦ κόσμου," φησὶν, "ἀναχυκλεμβύην αὐτὴν πρὸς "ἑαυτὴν, ὅταν οὐσίαν σκεδαστὴν ἔχοντός τινος ἐφάπτηται, καὶ "ὅταν ἀμέριστον λέγῃ κινεμβύην διὰ πάσης ἑαυτῆς, ὅτῳ "ἂν τι ταὐτὸν ᾖ, καὶ ὅτῳ ἂν ἕτερον, πρὸς ὅ, τι τε μά- "λιστα καὶ ὅπη καὶ ὅπως συμβαίνῃ, καὶ τὰ γινόμενα πρὸς "ἕκαστον ἕκαστα εἰκὸς καὶ πάσχειν." Ἐν τούτοις ἅμα καὶ τὰ δέκα D κατηγοριῶν ποικίλως ὑπογεγραφὴν, ἔτι μᾶλλον τοῖς ἐφεξῆς διασαφεῖ. "Λόγος γὰρ," φησὶν, "ἀληθὴς, ὅταν μὲ

B. 10. νοητὸν] Forte, νόησιν. Vide ſupra, p. 1023, D.
C. 7. λέγῃ—ᾖ] Prius recepi ex E. B. P. poſterius e Platone: utrumque auctoritate Plutarchi p. 1023, E.

tis, qua res ſenſiles Anima judicat ſuapte natura. Mentem quidem ei, et mente ſola cernendarum, id eſt intelligibilium, rerum notitias communicatio principii intelligentia ſola percipiendi inſeruit: opiniones autem, et perſuaſiones, imaginationes, et affectiones a qualitatibus corpori inhærentibus profectas, ne cogitari quidem poteſt ex unitatibus, lineis, aut ſuperficiebus ſimpliciter eſſe innatas. Et vero non modo mortalium Animæ vim cognoſcendi per ſenſus habent, ſed *ipſam* quoque *mundi Animam* ait, *ipſam in ſe revolutam, ubi aliquid attigit ſubſtantia præditum diſſipabili, aut etiam Individua, hoc ipſam per ſe ipſam totam ſeſe commovendo narrare, cui idem ſit, a quo diverſum, et cujus reſpectu maxime, qua, et quomodo ſit affectum ſubſtantiæ aut motus ratione.* In his cum decem prædicamentorum aliquam poſuiſſet notationem, magis etiam idem declarat in his quæ ſequuntur. *Ratio*, inquit, *vera*

" περὶ τὸ αἰσθητὸν γίνηται, ἡ ὁ τῆ θατέρω κύκλος ὀρθὸς
" ἰὼν εἰς πᾶσαν ἀμῦδ' ἡ ψυχὴν διαγγείλῃ, δόξαι ἡ πίστεις
" γίνονται βέβαιοι καὶ ἀληθεῖς· ὅταν δὲ αὖ πάλιν περὶ τὸ
" λογιστικὸν ἦ, καὶ ὁ τῆ ταυτῆ κύκλος εὐτρεχὴς ὢν αὐτὸ
" μηνύσῃ, ἐπιστήμη ἐξ ἀνάγκης ἀποτελεῖται. Τούτω δὲ ἐν
" ᾧ τ' ὄντων ἐγγίνεσθον, ἐὰν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο φαλὴν
" ψυχὴν προσείπῃ, πᾶν μᾶλλον ἢ τὸ ἀληθὲς ἐρεῖ." Πόθεν
Σ οὖν ἔσχεν ἡ ψυχὴ τὴν ἀντιληπτικὴν τοῦ αἰσθητοῦ καὶ δοξαστικὴν
ταύτῃ κίνησιν, ἑτέραν δ' νοητῆς ἐκείνης καὶ τελευτώσης εἰς
ἐπιστήμην, ἔργον εἰπεῖν· μὴ θεμιτὸν βεβαίως, ὅτι νῦν οὐχ
ἁπλῶς ψυχὴν, ἀλλὰ κόσμου ψυχὴν συνίστησιν ἐξ ὑποκει-
μένης δ' τε κρείττονος οὐσίας καὶ ἀμερίστου καὶ δ' χείρονος,
ἣν περὶ τὰ σώματα μεριστὴν κέκλικεν, οὐχ ἑτέραν οὖσαν ἢ
τὴν δοξαστικὴν καὶ φανταστικὴν, καὶ συμπαθῆ τοῖς αἰσθητοῖς
κίνησιν, οὐ γενομένην, ἀλλ' ὑφεζῶσαν ἀίδιον, ὥσπερ ἡ ἐτέ-

E. 2. νοητῆς] Immo νοητικῆς, ut Plutarch. p. 1023, F.
E. 4. συνίστησι] Sic B. E. et Plutarch. p. 1024, A. Vulgo, κίνησιν.

ubi de ſenſili concepta eſt, et circulus Diverſi recta proficiſcens in totam Animam de eo nuncium affert, opiniones naſcuntur et perſuaſiones veræ atque conſtantes. Cum autem in iis vertitur, quæ intelligentiæ ſunt, et Ejuſdem circulus valde agilis iſta ſignificaverit, neceſſario ſcientia abſolvitur. Hæc autem duo in qua re ingenerantur, ſi quis eam aliud quicquam dixerit quam Animam, quidvis potius quam verum dixerit. Unde autem hic ſenſilia apprehendendi, et opinandi motus diverſus ab intelligente illo, et in ſcientiam deſinente Animæ motu obtigerit, dici non poteſt; niſi hoc firmiter conſtituamus, nunc Platonem non univerſe Animam, ſed mundi Animam componere e ſubjectis, nimirum e natura præſtantiore et Individua, atque e deteriore, quam ipſam circa corpora Dividuam appellavit, non diverſam a motione opinioſa, imaginatrice, et quam ſenſilia afficiant, et quæ non ſit nata, ſed perpetuo ſubſtite-

ρα. Τὸ γὰρ νοεῖν ἡ φύσις ἔχουσα, καὶ τὸ δοξαστικὸν εἶχεν· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἀκίνητον καὶ ἀπαθὲς, καὶ περὶ ταὐτὰ ἀεὶ μένουσαν ἱδρυμένον ἐᾶσαι· τοῦτο δὲ, μεριστὸν καὶ πλανητὸν, ἅτε δὴ φερομένης καὶ σκεδαννυμένης ἐφαπτόμενον ὕλης. Οὔτε γὰρ τὸ ἀπαθὲς εἰλήχει τάξεως, ἀλλ' ἦν ἄμορφον καὶ ἄόριστον· ἥ τε περὶ τοῦτο τεταραγμένη δύναμις, ἔτε δόξας ἐνάρθρους, ἔτε κινήσεις ἀπάσας ἔσχε τεταγμένας, ἀλλὰ τὰς πολλὰς σύμπνοιάδεις καὶ παραφόρους καὶ ταραττούσας τὸ σωματοειδὲς, ὅσαι μὴ κατὰ τύχην τῷ βελτίονι προσέπιπτον· ἦν μέσῳ γὰρ ἦν ἀμφοῖν, καὶ πρὸς ἀμφότερα συμπαθῆ καὶ συγγενῆ φύσιν ἔχον, ᾧ μὲν ἀπαθείᾳ τῆς ὕλης ἀπεχομένην, ᾧ δὲ κρίσει τῶν νοητῶν. F 1032

ε'. Οὕτω δέ πως καὶ Πλάτων σημαίνει τοῖς ὀνόμασιν· "Οὗτος γὰρ," φησὶν, "ὁ ἐμὸς ψόφος λογικὸς, ὁ κεφαλαίῳ δεδόσθω λόγος, ὃν τε νῦν χόρτον

F. 6. εἶχε] Scripſi pro ἴσχυσε: ut in Plutarcho p. 1024, B.
A. 5. ὃν τε] Sic margo E. et Plutarch. p. 1024, B. item ipſe Plato. Vulgo, ὄντος.

rit, ut etiam altera. Natura enim quæ intelligendi habuit vim, habuit etiam opinandi. Verum illa quidem motui non obnoxia, non affectioni, innixa fuit rebus ſemper eodem modo manentibus: hæc autem Dividua et vaga fuit, ut quæ appeteret materiam agitatam ac diſſipatam. Nam neque ſenſili naturæ obtigerat ordo, ſed informis erat atque indefinita: et facultas ei addicta neque opiniones probe diſtinctas, neque motiones omnes ordinatas habebat: ſed pleraſque ſomniorum ſimiles, temerarias, et quæ tumultum corporeæ facultati adferrent, niſi fortuito in idem cum meliore natura incidiſſent. Erat enim in medio amborum, naturamque habebat cum utriſque cognatam atque conſentientem, vi ſentiendi materiam apprehendens, judicio vim intelligentem.

V. Atque hoc ipſe pæne diſertis verbis declarat, *Mea*, inquiens, *hæc eſt, ut verbo dicam, ſententia, fuiſſe ante originem cæli tria hæc ſeorſim,*

" ἢ γένεσιν τε) τόπα τοιχῆ, ἢ πρὶν ἀρχὴν γενέσθαι." Καὶ χώραν τε δὲ καλεῖ τὴν ὕλλιν, ὥσπερ ἕδραν, ἔστιν ὅτε καὶ ὑποδοχήν· ὂν δὲ, τὸ νοητόν· γένεσιν δὲ, τὴν κόσμου μήπω γεγονότος, ὡδεμίαν ἄλλην ἢ τὴν ἐν μεταβολαῖς καὶ κινήσεσιν οὐσίαν, ἣν τυποῦντος καὶ τῆς τυπουμένης μεταξὺ τεταγμένην, ἀμφιδιδοῦσαν εἰκοῦσα τὰς ἐκείθεν εἰκόνας.

B Διά τε δὴ ταῦτα μερισὴ προσηγορεύθη, καὶ ὅτι τῷ αἰσθητῷ τὸ αἰσθανόμενον, καὶ ᾧ φαντασῷ τὸ φανταζόμενον ἀνάγκη συνδιανέμεσθαι καὶ συμπαρήκειν· ἡ γὰρ αἰσθητικὴ κίνησις ἰδία ψυχῆς ἔσα, κινεῖται πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἐκτός· ὁ δὲ νοῦς αὐτὸς μὲ ἐφ' ἑαυτῷ μένιμος ἦν καὶ ἀκίνητος, ἐγκρατόμενος δὲ τῇ ψυχῇ καὶ κρατήσας, εἰς ἑαυτὸν ὀπιστρέφει καὶ συμπεριάγει τὸν ἐγκύκλιον φορὰν, περὶ τὸ μόνον ἀεὶ μάλιστα ταὐτὸν ἔσης. Διὸ καὶ δυσανάκρατος ἡ κοινωνία γέγονεν αὐτῆς, τῷ ἀμερίστῳ τὸ μεριστὸν, καὶ ᾧ μη-

A. 7. Καὶ χώραν τε γὰρ] Rectius abeſt prima particula ab Plutarch. loco dicto.
B. 7. περὶ τὸ μόνον] Ita repoſui ex Plut. l. dicto. Vulgo, περὶ τὸ μέν.

Ens, Spatium, Ortum. Spatii enim vocabulo adſicit materiam, ut et *ſedis*, atque alias *receptaculi:* Ens autem vocat, id quod ſola mente percipitur, ſeu intelligibile: Ortum, mundi nondum nati ſubſtantiam, nulla ſitam alia in re, quam in mutationibus et motibus, inter formans atque formatum medio loco ordinatam, atque effigies eorum quæ ibi ſunt huc tranſmittentem. Ergo cum ob hæc Animam hanc Dividuam dicit, tum quod ſenſili ſentiens, et imaginabili imaginans vis neceſſe eſt comitetur, eique adhæreat. Nam vis ſentiendi Animæ propria, movetur ſecundum id quod foris ſentitur: Mens ipſa per ſe ſtabilis erat, et motus expers, inſita Animæ, in eamque nacta imperium, in ſeipſam convertitur, circularemque conficit motum, ea quæ ita ſunt ut ſemper ſui maneant ſimilia potiſſimum attingens. Itaque etiam temperatu difficilis fuit eorum communio, quæ Individuo Dividuum, nuſquam

δαμῆ κινητῷ τὸ πάντη φορητὸν μιγνύουσα, καὶ καταδια-
ζομένην θάτερον εἰς ταυτὸν συνελθεῖν. Ἦν δὲ τὸ θάτερον
οὐ κίνησις, ὥσπερ οὐδὲ ταυτὸν φασίν, ἀλλ' ἀρχὴ διαφορᾶς
καὶ ἀνομοιότητος. Ἑκάτερον γὰρ ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἀρχῆς C
κάτεισι, τὸ μὲν ταυτὸν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς, τὸ δὲ θάτερον ἀπὸ τῆς
δυάδος· καὶ μέμικται πρῶτον αὐταῦτα περὶ τὴν ψυχήν,
ἀριθμοῖς καὶ λόγοις συνδεθέντα, καὶ μεσότησιν ἁρμονίοις,
καὶ ποιεῖ θάτερον ἐγγενόμενον τῷ αὐτῷ διαφορὰν, τὸ δὲ
ταυτὸν ἐν ᾧ ἑτέρῳ τάξιν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐν ταῖς πρώταις
τῆς ψυχῆς δυνάμεσιν· εἰσὶ δὲ αὗται τὸ κριτικὸν καὶ τὸ κινη-
τικόν. Ἡ μὲν οὖν κίνησις εὐθὺς ὑπεδέκνυ περὶ τὸ ὀφθαλμόν,
ἐν μὲν τῇ ταυτότητι τὴν ἑτερότητα τῇ περιφορᾷ τῶν ἀπλανῶν,
ἐν δὲ τῇ ἑτερότητι τὴν ταυτότητα τῇ τάξει τῶν πλανήτων·
ὑπερτείνει γὰρ ἐν ἐκείνοις τὸ ταυτὸν, ἐν δὲ τοῖς περὶ γῆν
τἀναντίον. Ἡ δὲ κρίσις ἀρχὰς μὲν ἔχει δύο, τόν τε νοῦν D
ἀπὸ μὲν ταυτοῦ πρὸς τὰ καθόλου, καὶ τὴν αἴσθησιν ἀπὸ δὲ
ἑτέρου, πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα. Μέμικται δὲ λόγος ἔξ

mobili uſquequaque mobile, miſceret, ac Diverſa in Idem congredi cogeret. Non erat enim ipſe motus Diverſum, ut ne Idem quidem erat quies, ſed initium diſcriminis et inæqualitatis. Utrumque enim ab altero principiorum oritur: Idem ab unitate, Diverſum a binario. Atque hæc primum in Anima fuerunt commixta, numeris, et proportionibus colligata, et medietatibus harmonicis. Efficitque Diverſum Eidem inſertum differentiam, Idem in Diverſo ordinem; quod manifeſtum eſt in primis Animæ facultatibus, judicandi ſcilicet, et movendi. Motus ſtatim in cœlo demonſtrat Diverſitatem in Identitate, revolutione inerrantium ſtellarum, et in Diverſitate Identitatem ordine errantium. In his enim prævalet Idem, contrarium in iis quæ pone terram ſunt. Judicium autem principia habet duo; Mentem ab Eodem ad Univerſalia, et Senſum a Diverſo ad ſingularia. Ratio ex utriſque mixta eſt, quæ fit in-

ἀμφοῖν, νόησις δὲ τοῖς νοητοῖς, ἡ δόξα γινόμενος δὲ τοῖς αἰσθητοῖς· ὀργάνοις τε μεταξὺ φαντασίας τε καὶ μνήμαις χρώμενος, ὧν τὰ μὲν ἐν ᾧ ταυτῷ τὸ ἕτερον, τὰ δὲ ἐν ᾧ ἑτέρῳ ποιεῖ τὸ ταυτόν. Ἔστι γὰρ ἡ μὲν νόησις κίνησις τοῦ νοεῖντος περὶ τὸ μένον· ἡ δὲ δόξα, μονὴ τοῦ αἰσθανομένου περὶ τὸ κινούμενον· φαντασίαν δὲ συμπλοκὴν δόξης τοῖς αἰσθήσιν ὕσαν, ἴσησιν ἐν μνήμῃ τὸ ταυτόν· τὸ δὲ ἑτέρον κινεῖ πάλιν ἡ διαφορᾶ ἔ πρόσθεν καὶ νῦν, ἑτερότητος ἅμα καὶ ταυτότητος ἐφαπτόμενον.

ϛ'. Δεῖ δὲ τὴν περὶ τὸ σῶμα ἔ κόσμου γενομένην συνταξιν, εἰκόνα λαβεῖν τῆ ἀναλογίας ἣν ἢ διηρμόσατο τ' ψυχήν. Ἐκεῖ μὲ γὰρ ἦν ἄκρα, τὸ πῦρ καὶ ἡ γῆ, χαλεπὴν πρὸς ἄλληλα κραθῆναι φύσιν ἔχοντα, μᾶλλον δὲ ὅλως ἄκρατον καὶ ἀσύγατον· ὅθεν δὲ μέσῳ θέμενος

D. 6. ἐν τῷ ταυτῷ] Sic margo E. et Plutarch. l. d. Vulgo, ἐν τῷ αὐτῷ.
D. 7. τοῦ νοοῦντος] Sic Plut. p. 1024, F. Jannot. Schott. Anon. Vulgo, τοῦ νοοῦντος.

telligentia in intellectui ſubjectis, opinio in ſenſibilibus: utiturque veluti inſtrumentis in medio inter Mentem ac Senſum poſitis, viſis ac memoriis, quorum alia in Eodem Diverſum, alia Idem in Diverſo efficiunt. Eſt enim intelligentia motio facultatis intelligentis circa id quod permanet: opinio autem permanſio ejus quod ſentitur circa id quod in motu eſt. Viſum autem (hoc *phantaſiam* dico) complexum opinionis cum ſenſu, conſtituit in memoria Idem: Diverſum vero rurſus movet phantaſiam ſeu viſum in diſcrimine præteriti ac præſentis, ſimul Diverſitatem et Identitatem attingens.

VI. Ceterum oportet eam contemperationem, qua corpus mundi conflatum eſt, adſciſcere ad exemplum proportionis, ſecundum quam fuit Anima concinnata. Ibi enim erat purus ignis, et terra, quæ inter ſe contemperari difficulter poſſent ſuapte natura, imo mixturam omnino et compoſitionem refugerent. Itaque inter ea medio loco ponens

αὐτῷ, τ' μὲ ἀέρα πρὸς γ' πυρὸς, τὸ δὲ ὕδωρ πρὸς τῆς γῆς, ταῦτα πρῶτον ἀλλήλοις ἐκέρασεν, εἶτα ἀφ' τού-
των ἐκεῖνα πρός τε ταῦτα καὶ ἄλληλα συνέμιξε καὶ συνήρμοσεν. Ἐνταῦθα δὲ πάλιν τὸ ταυτὸν καὶ τὸ θάτε-
ρον ἐναντίας δυνάμεις, καὶ ἀκρότητας ἀντιπάλους συ-
ήγαγεν, ἃ δι' αὐτῶν, ἀλλὰ ἀφ' ἑτέρας μέσας, τ' μὲν ἀμέριστον πρὸς τῷ ταυτῷ, πρὸς δὲ γ' θατέρῳ τ' μεριστῷ, ἔστιν ἢ πρὸς πᾶσαν ἑκατέραν ἑκατέρᾳ τάξας, εἶτα μιχ-
θείσας ἐκείναις ἐπεγκερασινύμφος, ὅτω τὸ πᾶν συνύφηνε τῆς ψυχῆς εἶδος, ὡς ἰῶ ἀνυτὸν, ἐκ ἀφόρων ὅμοιον ἔκ τε πολλῶν ἓν ἀπεργασάμφος.

F. 10. ἓν ἀπεργασάμενος] ἓν additum ex B. E. Plut. p. 1025, B.

aërem igni, aquam terræ propiorem, iſthæc primum commiſcuit, deinde horum opera etiam illa cum his et inter ſe contemperavit concinnavitque Deus. Ita hic etiam Idem et Diverſum, facultates contrarias et extremitates invicem adverſantes conduxit, non ipſas per ſe, ſed duas alias ſubſtantias, Individuam juxta Idem, Dividuam juxta Diverſum conſtituens, ſuo ordine devinxit: tum illis mixtis has contemperans, ita totam Animæ formam contexuit, quantum fieri potuit ex differentibus ſimilem, ex multis unam fabricatus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΤΩΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΩΝ.

1033

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΣΤΟΙΚΩΝ ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΩΝ.

PLUTARCHI

DE

REPUGNANTIIS STOICIS.

α'. ΠΡΩΤΟΝ ἀξιῶ τὴ τῶ δογμάτων ὁμολογίαν
B ἐν τοῖς βίοις θεωρεῖσθαι. Δεῖ γὰ ὑχ ὅπω τὴ ῥήτορα, κατ' Αἰσχίνλω, τὸ αὐτὸ φθέγγεσθαι ᾗ τὴ νόμον, ὡς τὴ βίον τῶ φιλοσόφω τῷ λόγῳ σύμφωνον εἶ. Ὁ γὰ λόγος τῶ φιλοσόφω, νόμος αὐθαίρετος ᾗ ἰδιός ὄξιν· εἰ γε δὴ μὴ παιδιὰν καὶ εὐρησιλογίαν ἕνεκα δόξης, ἀλλ' ἔργον

A. 7. τὼ τῶν] τὼ additam ex B. E. Vatt. 1. P.

I. PRINCIPIO, decretorum conſenſionem in ipſa vita ſpectari debere cenſeo. Non enim tam *orator*, ut dicebat Æſchines, *et leges idem debent loqui*; quam vitæ philoſophi cum doctrina ejus convenire. Quippe doctrina philoſopho lex eſt propria et quam ſibi ipſe tulerit; ſi quidem non ludum et argutias gloriolæ gratia inventas, ſed

ἄξιον σπουδῆς τῆς μεγίστης, ὥσπερ ἐστίν, ἡγοῦνται φιλοσοφίαν.

Β'. Ἐπεὶ τοίνυν πολλὰ μέν, ὡς αὐτὸς λόγοις, αὐτῷ Ζήνωνι, πολλὰ δὲ Κλεάνθῃ, πλεῖστα δὲ Χρυσίππῳ γεγραμμένα τυγχάνει περὶ πολιτείας καὶ τοῦ ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν, καὶ διακρίνειν καὶ ῥητορεύειν· οὐ δὲ τοῖς βίοις ἡδονὴν ἐστιν εὑρεῖν ἐν στρατηγίαις, ἐν νομοθεσίαις, ἐν παρρησίαν εἰς βελὴν, ἐν συνηγορίαις C ὑπὲ δικαστῶν, οὐ στρατείαν ὑπὲρ πατρίδος, οὐ πρεσβείαν, οὐκ ὑπάδοσιν· ἀλλ' ἐπὶ ξένης, ὥσπερ τινὸς λωτῷ, γλυκάμενοι σχολῆς, τὸν πάντα βίον, ἐν βραχεῖ, ἀλλὰ παμμήκη γενόμενον, διήγαγον οὐ λόγοις καὶ βιβλίοις καὶ σκιπάτοις· οὐκ ἄδηλον ὅτι τοῖς ὑφ' ἑτέρων γεγραμμένοις καὶ λεγομένοις, μᾶλλον ἢ τοῖς ὑφ' αὑτῶν ὁμολογουμένως ἔζησαν, ἣν Ἐπίκουρος ἡσυχίαν ἐπαινεῖ καὶ Ἱερώνυμος, οὐ ταύτῃ τὸ πρᾶγμα καταβιώσαντες. Αὐτὸς γοῦν Χρύσιππος οὐ τῷ τετάρτῳ Περὶ Βίων, οὐδὲν οἴεται τὸν σχο- D

B. 8. αὐτῷ] E. τῷ.
C. 7. ὁμολογουμένως] Sic T. V. Mez. Vulgo, ὁμολογουμένως.

rem ſummo dignam ſtudio philoſophiam, id quod eſt, cenſeat eſſe.

II. Quoniam ergo, ut in doctrinæ enarratione, multa ipſe Zeno, multa Cleanthes, plurima Chryſippus ſcripta reliquerunt de republica, de parendo et imperando, de judiciis, de cauſſis dicendis; in vitis autem eorum nuſquam invenitur prætura, legum latio, in ſenatum progreſſus, patrocinium apud judices, militia pro patria, legatio, in publicum largitio; ſed peregre in otio, ejus guſtu tanquam loto detenti, vitam omnem, neque eam brevem, ſed oppido longam, inter diſputationes, libros, et ambulationes exegerunt; non obſcurum eſt, eos magis ſecundum aliorum ſcripta aut dicta quam ſua decreta, vixiſſe, omninoque vitam in ea quiete conſumpſiſſe, quam Epicurus et Hieronymus laudant. Ipſe quidem Chryſippus in quarto De Vitis libro, exiſtimat Vitam ſcholaſticam, ſive litera-

λαστικὸν βίον τῇ ἡδονῇ διαφέρειν· αὐτὰς δὲ τῷδε διδάσκει τὰς λέξεις· "Ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσι φιλοσόφοις ἐπιβάλλειν μάλιστα τὸν σχολαστικὸν βίον ἀπ' ἀρχῆς, οὗτοί μοι δοκοῦσι διαμαρτάνειν, ὑπονοοῦντες διαγωγῆς τινος ἕνεκεν δεῖν τοῦτο ποιεῖν, ἢ ἄλλου τινὸς τούτῳ παραπλησίου, καὶ τὸν ὅλον βίον οὕτω πως διελκύσαι· τοῦτο δ' ἔστιν, ἂν σαφῶς θεωρηθῇ, ἡδέως· οὐ γὰρ δεῖ λανθάνειν ἢ ὑπόνοιαν αὐτῷ, πολλῶν μὲν σαφῶς τοῦτο λεγόντων, οὐκ ὀλίγων δὲ ἀδηλότερον." Τίς οὖν μᾶλ-
E λον ἐν τῷ σχολαστικῷ βίῳ τούτῳ κατεγήρασεν, ἢ Χρύσιππος, καὶ Κλεάνθης, καὶ Διογένης, καὶ Ζήνων, καὶ Ἀντίπατος; οἵγε καὶ τὰς αὑτῶν κατέλιπον πατρίδας, οὐθὲν ἐγκαλοῦντες, ἀλλ' ὅπως καθ' ἡσυχίαν ἐν τῷ ἰδίῳ καὶ ὅτι ζωσῆρος σχολάζοντες καὶ φιλοσοφοῦντες διάγωσιν. Ἀριστοκρέων γοῦν ὁ Χρυσίππου μαθητὴς καὶ οἰκεῖος, εἰκόνα χαλκῆν ἀναστήλωσας ἐπέγραψε τόδε τὸ ἐλεγεῖον,

D. 7. ὅτω πως] πως additum ex B. E. Venet. 1. 2. P.

E. 4. ἐν τῷ ἰδίῳ καὶ ἐπὶ ζωσῆρος σχ] Locus difficilis five ad explicandum five ad emendandum. Ex variis utriuſque rationibus, adhuc probabilior mihi videtur hæc mutatio, ἐν τῷ ἰδιωτικῷ Ἐπικουρείως σχολάζοντες.

rio otio deditam, nihil a voluptaria differre. Verba adeo ipſius apponam. *Qui vero opinantur philoſophis congruere maxime otioſam vitam ab initio, videntur mihi ii errare: cenſent enim delectationis aut alius ſimilis rei gratia hoc eſſe faciendum, itaque totam vitam protrahendam. Hoc ſi quis apertius conſideret, nihil aliud ſignificat quam ſuaviter. Non enim ſenſus eorum fallere nos debet, cum multi aperte ita, obſcurius non pauci pronuncient.* Quis autem magis in otioſa iſta vita conſenuit, quam Chryſippus, Cleanthes, Diogenes, Zeno, Antipater? qui quidem ſuas deſeruerunt patrias, non quod eſſet quod de iis quererentur, ſed ut quiete in ſuavi otio ſuis diſputationibus perpetuo vacarent. Ariſtocreon quidem Chryſippi diſcipulus et familiaris, æream imaginem in columna ponens, hos elegos inſcripſit,

Τίνδι τὸν Χρύσιππον Ἀριστοκρέων ἀνέθηκε
Τῶν Ἀκαδημαϊκῶν γραγγαλίδων κορυφᾶ.

Τοῦτο οὖν ὁ Χρύσιππος, ὁ γέρων, ὁ φιλόσοφος, ὁ τ' βα- F
σιλικὸν καὶ πολιτικὸν ἐπαινῶν βίον, τὸν δὲ σχολαστικὸν ἀθλίαν οἰόμενος καὶ ἡδονικῆς ἀφαφέρειν.

γ'. Ὅσοι δὲ ἄλλοι αὐτῶν πολιτείᾳ προσίασιν, ἐπὶ μᾶλλον ἐναντίοι τοῖς αὑτῶν δόγμασι καὶ γὰρ ἄρχουσι, καὶ δικάζουσι, καὶ συμβουλεύουσι, καὶ νομοθετοῦσι, καὶ κολάζουσι, καὶ τιμῶσιν, ὡς πόλεων οὐσῶν ἐν αἷς πολιτεύονται, βουλευτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀεὶ τοὺς λαγχανόντας, στρατηγοὺς δὲ τοὺς χειροτονουμένους, νόμους δὲ τοὺς Κλεισθένους καὶ Λυκούργου καὶ Σόλωνος, οὓς φαύλους καὶ ἀνοήτους γεγονέναι λέγουσιν. Ὥστε καὶ πολιτευόμενοι μάχονται.

δ'. Καὶ μὴν Ἀντίπατρος ἐν τῷ περὶ τοῦ Κλεάνθους 1034
καὶ Χρυσίππου διαφορᾶς ἱστόρηκεν, "ὅτι Ζήνων καὶ Κλεάν-
"θης οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι γενέσθαι, μὴ δόξωσιν
"τὰς αὑτῶν πατρίδας ἀδικεῖν." Ὅτι μὲν εἰ καλῶς

Hunc Academiacos ſolitum diſcindere nexus
Chryſippum juvenem ponit Ariſtocreon.

Hic ergo eſt Chryſippus, ſenex, philoſophus, qui regiam et civilem laudat vitam, et ſcholaſticam a voluptaria nihil differre putat.

III. Qui vero Stoicorum de ſecta ſe ad rempublicam conferunt, ii magis etiam ſuis placitis repugnant. Nam imperant, diſceptant, conſulunt, leges ponunt, puniunt, honorant, ita ut qui civitates eſſe putent eas in quibus rempublicam gerunt; pro judicibus et magiſtratibus habeant eos, quibus iſta munera obtigerunt; prætores judicent eſſe eos, qui ſuffragiis deliguntur; leges Cliſthenis, Lycurgi, Solonis, leges eſſe cenſeant; cum interim eos pravos et ſtultos fuiſſe dicant. Ergo rempublicam gerentes, ipſi ſibi adverſantur.

IV. Et vero Antipater, in iis quæ de Diſcordia Cleanthis et Chryſippi ſcripſit, narrat *Zenonem et Cleanthem noluiſſe cives Athenienſes fieri, ne viderentur in ſuas injurias patrias.* Non dicam, ſi hi-

ἴστοι, Χρύσιππος οὐκ ὀρθῶς ἐποίησεν ἐγγραφεὶς εἰς τὴν πολιτείαν, παρέλιπεν. Πολλὴν δὲ μάχην καὶ ἀδιάλυτον ἔχει τὸ, τὰ σώματα καὶ τὰς βίβλους ἵνα μακρὰν ἀποξενώσωσιν, τὰ ὀνόματα ταῖς πατρίσι τηρεῖν· ὥσπερ εἴ τις τὴν γαμετὴν ἀπολιπὼν, ἑτέραν δὲ συζῶν καὶ συναναπαύ-
B μενος, καὶ παιδοποιούμενος ἐξ ἑτέρας, μὴ συγγράφοιτο γάμον, ὅπως ἀδικεῖν μὴ δοκῇ τὴν πρώτην.

ε'. Χρύσιππος δὲ πάλιν ἐν τῷ Περὶ Ῥητορικῆς γράφων, "ἵνα ῥητορεύσῃ καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν ὡς καὶ "τὸν πλοῦτον ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τὴν δόξης καὶ τῆς ὑγείας," ὁμολογεῖ τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἀνεξόδους εἶναι καὶ ἀπολιτεύτους, καὶ τὰ δόγματα ταῖς χρείαις ἀνάρμοστα καὶ ταῖς πράξεσιν.

ς'. Ἔστι δόγμα Ζήνωνός ἐστιν, "ἱερὰ θεῶν μὴ οἰκο-
"δομεῖν· ἱερὸν γὰρ μὴ πολλοῦ ἄξιον καὶ ἅγιον οὐκ ἔστιν· οἰ-

A. 9. ἑτέρᾳ—ἑτέρας] Leonic. Schott. T. V. B. magis proprie nec tamen ut vulgata repudietur.

recte fecerunt, Chryſippum peccaſſe, cum inter cives Athenienſes ſe referri fineret. Id quidem multum repugnantiæ et abſurditatis habet, quod corpora et vitam tam longe a patria apud peregrinos conſtituentes, nomina nuda patriis ſuis reſervaverunt: perinde ac ſi aliquis, uxore deſerta, cum alia vivens, dormiens, liberoſque ex ea ſuſcipiens, nuptias literis non firmet, ne injuriam priori uxori ſcilicet facere videatur.

V. Rurſum Chryſippus in libro De Rhetorica ſcribens, *ita oraturum atque rempublicam geſturum Sapientem, ut qui divitias, gloriam, ac ſanitatem bona arbitretur*; fatetur doctrinam ſuam nullos habere exitus, neque ad rempublicam gerendam conducere, et decreta uſibus non quadrare atque actionibus.

VI. Porro hoc eſt Zenonis decretum, *templa Deorum non eſſe ædificanda: quod enim non ſit magni pretii, id ne ſa-*

" κοδόμων δὲ ἔργον καὶ βαναύσων ὅσον ἔστι πολλοῦ " ἄξιον." Οἱ δὲ ταῦτ' ἐπαινοῦντες ὡς εὖ ἔχοντα, μυοῦνται μὲν εἰς ἱερούς, ἀναβαίνουσι δ' εἰς ἀκρόπολιν, προσκυνοῦσι δὲ τὰ ἕδη, καὶ στεφανοῦσι τοὺς ναούς, οἰκοδόμων ὄντας ἔργα καὶ βαναύσων ἀνθρώπων. Εἶτα τοὺς Ἐπικουρείους ἐλέγχεσθαι δοκοῦσι θύοντας ἄνευ τοῦ βωμῶν καὶ τοῦ ἱερῶν, ἃ μήτ' εἶναι, μήτ' οἰκοδομεῖσθαι δεῖν ἀξιοῦσιν.

ζ'. Ἀρετὰς ὁ Ζήνων ἀπολείπει πλείονας, κατὰ διαφοράς, ὥσπερ ὁ Πλάτων, οἷον φρόνησιν, ἀνδρείαν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην· ὡς ἀχωρίστους μὲν ὔσας, ἑτέρας δὲ καὶ διαφερούσας ἀλλήλων. Πάλιν δὲ ὁριζόμενος αὐτοῦ ἑκάστην, τὴν μὲν ἀνδρείαν, φησὶ, φρόνησιν εἶναι ἐνεργητέοις, τὴν δὲ δικαιοσύνην, φρόνησιν ἀπονεμητέοις· ὡς μίαν οὖσαν ἀρετὴν, ταῖς δὲ πρὸς τὰ πράγματα ἕξεσι κατὰ τὰς ἐνεργείας διαφέρειν δοκοῦσαν. Οὐ μόνον δὲ ὁ Ζήνων

crum quidem esse: jam fabrorum et sordidas artes exercentium opera, non esse magni pretii. Iidem illi, qui hæc laudant, nihilominus sacris initiantur, adscendunt in arcem, adorant pulvinaria, coronant sacraria; nimirum opera fabrorum et illiberales artes tractantium hominum. Deinde refelli a se putant Epicureos, qui Diis immolent; cum ipsi potius coarguantur, sacrificantes in templis et altaribus, quæ neque esse, neque exstrui debere pro indubitato ponunt.

VII. Virtutum, ut Plato, ita etiam Zeno differentiarum ratione, multitudinem admittit; Prudentiam puta, Fortitudinem, Temperantiam, Justitiam, ponens abs se invicem non separari quidem, sed tamen diversas esse atque inter se differre. Mox singulas definiens Zeno, *Fortitudinem*, ait, *Prudentiam esse in rebus gerendis, Justitiam in distribuendis*; ut unica jam fiat Virtus, sed quæ habitu ad res solummodo secundum actionem videatur discrimen admittere. Neque solus Zeno

περὶ ζώντα φάγεται αὐτῷ μαχόμενος, ἀλλὰ καὶ Χρύσιππος, Ἀρίστωνι μὲν ἐγκαλῶν ὅτι μιᾶς ἀρετῆς οὔσης ἔλεγε τὰς ἄλλας εἶναι, Ζήνωνι δὲ συμπαραινῶν ὅτως ὁριζομένῳ τὴν ἀρετὴν ἔχειν. Ὁ δὲ Κλεάνθης ἐν Ὑπομνήμασι Φυσικοῖς εἰπών, "ὅτι πληγὴ πυρός ὁ τόνος ἐστὶ, καὶ "ἰσχυρὸς ἐν τῇ ψυχῇ γένηται πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν τὸ "ἐπιβάλλον, ἰσχὺς καλεῖται καὶ κράτος." ἐπιφέρει καὶ "λέξιν, "Ἡ δὲ ἰσχὺς αὕτη καὶ τὸ κράτος ὅταν μὲν ἐπὶ "τοῖς ἐπιφανέσιν ἐμμονετέοις ἐγγένηται, ἐγκράτειά ἐστιν· Β "ὅταν δ' ἐν τοῖς ὑπομονετέοις, ἀνδρεία· περὶ τὰς "ἀξίας δὲ, δικαιοσύνη· περὶ τὰς αἱρέσεις καὶ ἐκκλίσεις, "σωφροσύνη."

η'. Πρὸς τὸ εἰπόντα,

Μηδὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,

ἀντέλεγεν ὁ Ζήνων, τοιούτῳ τινὶ λόγῳ χρώμενος· "Εἴτε "ἀπέδειξεν ὁ πρότερος εἰπών, οὐκ ἀκουστέον τῷ δευτέ-

E. 2. ἐκκλίσεις] Sic E. Venet. 1. T. Salmaſ. Vulgo, ἐγκλίσεις.
E. 5. πρὶν ἀμφοῖν] πρὶν ἂν ἀμφοῖν, Mss.

in hoc argumento ſibi repugnare ipſi videtur, ſed Chryſippus etiam, Ariſtonem culpans, quod reliquas virtutes unius Virtutis dicat diverſos eſſe habitus; Zenoni patrocinans, qui ſingulas virtutes ſic definiret. Cleanthes in Phyſicis Commentariis dicit, *ictum ignis eſſe tonum ſeu contentionem; qui ſi in animo factus ſufficiat ad perficiendum officium, Robur vocetur et Vis:* tum hæc ſubjungit verba: *Hoc autem ſive Robur ſive Vis ſi in illuſtribus objectis ſit in quibus perſiſti debeat, vocatur Continentia; cum in perferendis, Fortitudo; circa id quod quoque dignum ſit, Juſtitia; in deligendis et declinandis, Temperantia.*

VIII. Adverſus eum qui dixit,

Nec litem decide, ubi non audita utraque eſt pars,

ſic fuit Zeno ratiocinatus: *Aut is qui prior dixit, rem demonſtravit; ut jam, invento quod quærebatur, nihil expe-*

" ὁ λέγων ὅτι πέφυκε δὲ ἔχειν τὸ ζητούμενον. Εἶτ' οὐκ " ἀπέδειξεν· ὅμοιον δὲ ὡς εἰ μηδὲ ἐπάνιουσα κληθείς, ἢ " ἐπανιοῦσας ἐτάρασσεν. Ἦτοι δὲ ἀπέδειξεν, ἢ οὐκ " ἀπέδειξεν· οὐκ ἀκουστέον ἄρα τοῦ δευτέρου λέγοντος." F
Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἐρωτήσας αὐτὸς, ἀντέγραψε μὲν πρὸς τὴν Πλάτωνος Πολιτείαν· ἔλυε δὲ σοφισμάτια, καὶ τὴν διαλεκτικὴν, ὡς τοῦτο ποιεῖν δυναμένην, ἐκέλευε προδιαμανθάνειν τοὺς μαθητάς. Καίτοι ἢ ἀπέδειξε Πλάτων, ἢ οὐκ ἀπέδειξε τὰ ὑπὲρ τῆς Πολιτείας· κατ' ὀρθότερον δ' ἦν ἀναγκαῖον ἀντιγράφειν, ἀλλὰ πάντως βέλτιον καὶ μάταιον. Τὸ δ' αὐτὸ περὶ τῶν σοφισμάτων ἔστιν εἰπεῖν.

Θ'. Ὁ Χρύσιππος οἴεται δεῖν τῶν λογικῶν πρῶτον 1035
ἀκροᾶσθαι τοὺς νέους, δεύτερον δὲ τῶν ἠθικῶν, μέρος δὲ τρίτον τῶν φυσικῶν, ὡσαύτως δὲ τούτοις τὸ περὶ θεῶν λό-

E. 10. ἐπιφέρειν] Sic B. E. Venet. 1. Baſ. Xyl. Salmaſ. Vulgo, ἐπιφθέγγεσθαι.
F. 7. δ' ὧν] δ' additum ex Venet. 1.

diat alterum audire. Aut non demonſtravit; tum perinde eſt ac ſi vel non comparuiſſet in judicio, vel inanibus ſonis ſtrepuiſſet. At enim vel demonſtravit, vel non demonſtravit. Ergo non eſt audiendus qui ſecundo loco erat dicturus. Hoc modo ille interrogando concludens, tamen et contra Platonis De Republica libros ſcripſit, et ſophiſtarum cavilla diſſolvit, Dialecticamque, ut huc conducentem, diſcipulis diſcendam commendavit. At-

qui aut demonſtravit Plato ea quæ in Republica ſcripſit, aut non demonſtravit: proinde utrum horum ponas, non erat neceſſarium, ſed ſupervacaneum et vanum a Zenone contra ſcribi. Idem de Sophiſmatibus licet pronunciare.

IX. Chryſippus cenſet adoleſcentibus primo audiendam eſſe diſſerendi artem ſeu Logicam, philoſophiæ partem deinde Moralem, deinque Naturalem: et in hac etiam

γον ἕκατον προσλαμβάνειν. Πολλαχῆ δὲ τούτων ὑπ' αὐτῆ λεγομένων, ἀρκέσει προσθεῖναι τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ τετάρτου Περὶ Βίων ἔχοντα τὴν λέξιν οὕτως· "Πρῶτον μὲν οὖν "δοκεῖ μοι, τὴν τὰ ὀρθῶς εἰρημένα τῶν ἀρχαίων εἰρημένα, "τρία γένη τοῦ φιλοσόφου θεωρημάτων εἶναι· τὰ μὲν, "λογικά, τὰ δὲ, ἠθικά, τὰ δὲ, φυσικά· εἶναι τούτων "δὴ τάξιν τελευταίαν περὶ τὰ μὲν, τὰ λογικά, δευτέραν δὲ, B "τὰ ἠθικά, τρίτα δὲ, τὰ φυσικά· τῶν δὲ φυσικῶν ἔσ- "χατος τόπος ἐστὶν ὁ περὶ τῶν θεῶν λόγος· διὸ καὶ τελευτὰς ἱερο- "ρεισαν τὰς τούτων παραδόσεις." Ἀλλὰ τοῦτον γε τὸν λόγον, ὃν ἕκατόν φησι δεῖν τάττεσθαι, περὶ θεῶν, ἔδει προτάττειν καὶ προεκτίθησι παντὸς ἠθικοῦ ζητήματος· ἔστι γὰρ περὶ τελῶν, ἔστι περὶ δικαιοσύνης, ἔστι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ἔστι περὶ γάμου καὶ παιδοτροφίας, ῥᾴστε περὶ νόμου καὶ πολιτείας φαίνεσθαι τοπαρέμπαν φθεγγόμενος, εἰ μὴ καθάπερ οἱ τὰ ψηφίσματα τοῖς πόλεσιν εἰσφέροντες προσγράφου-

A. 10. δεῖν τάττεσθαι] Sic. Venet. 1. Vulgo, δεῖ προτάττεσθαι.
B. 4. ἔσται] Non auſim penitus repudiare: addito τοι, verum cenſerem. T. B. V. ἀεὶ, melius, non item verius, vulgato.

quæſtionem de Diis ultimo loco attingendam. Sæpe hoc dicit: ſatis erit verba ejus de quarto librorum, quos De Vitis ſcripſit, apponere: *Primum*, inquit, *videntur mihi, ſecundum ea quæ veteres recte dixerunt, tria eſſe genera ad philoſophicam pertinentia conſiderationem: Logicum, Morale, Naturale: de his primo loco ponendum eſſe Logicum, inde Morale, ultimo Naturale: atque horum ultimam eſſe diſputationem de Diis: unde etiam ejus inſtitutio a fine* teletæ *quaſi ultima ſacra dicta eſt.* Enimvero id quod ultimo dicit ponendum loco, ſolet præmittere omnibus adeo Moralibus quæſtionibus. Nam neque de Finibus, neque de Juſtitia, neque de Bonis aut Malis, neque de Matrimonio et Liberis Educandis, neque de Legibus et Republica, eum quidquam videas eloqui, niſi, quomodo qui in civitatibus proclamant decreta, hæc præmittunt verba, *Quod fe-*

σιν Ἀγαθῷ Τύχῃ, οὕτω καὶ αὐτὸς προσγεγράφειε τὸν Δία, καὶ Εἱμαρμένῃ, καὶ Προνοίαν, τὸ συνέχεσθαι μιᾷ δυ- C νάμει τὸν κόσμον ἕνα ὄντα καὶ πεπερασμένον. Ὧν οὐθὲν ὅτι πειθήναι, μὴ λίαν βάθους ἐγκαθέντα τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Ἄκυρα δὲ ἃ λέγει περὶ τούτων ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν· " Οὐ γὰρ ἔστιν εὑρεῖν τῆς δικαιοσύνης " ἄλλην ἀρχήν, οὐδὲ ἄλλην γένεσιν, ἢ τὴν ἐκ τοῦ Διός, " καὶ τὴν ἐκ τῆς κοινῆς Φύσεως· ἐντεῦθεν γὰρ δεῖ πᾶν τὸ " τοιοῦτον τὴν ἀρχὴν ἔχειν, εἰ μέλλομέν τι ἐρεῖν περὶ ἀ- " γαθῶν καὶ κακῶν." Πάλιν ἐν ταῖς Φυσικαῖς Θέσε- σιν· " Οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως, οὐδὲ οἰκειότερον ἐπελθεῖν " ὅτι τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, οὐδ' ὅτι τὰς " ἀρετάς, οὐδ' ὅτι εὐδαιμονίαν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῆς κοι- " νῆς Φύσεως, καὶ ἀπὸ τοῦ κόσμου διοικήσεως." Προ- ελθὼν δὲ αὖθις· " Δεῖ γὰρ τούτοις στενάξαι τὸν περὶ D " ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, οὐκ οὔσης ἄλλης ἀρχῆς " αὐτοῦ ἀμείνονος, οὐδὲ ἀναφορᾶς, οὐδ' ἄλλου τινὸς ἕνε- " κεν τῆς φυσικῆς θεωρίας παραλειπτέον ἔσται, ἢ πρὸς

lix fauſtumque ſit, ita ipſe præſcribat Jovem, Fatum, Providentiam, Mundum unicum eſſe et finitum atque eum una quadam contineri potentia. Quorum nihil perſuaſeris cuiquam, qui non alte in Phyſicas diſputationes penetraverit. Audi quid de his dicat in tertio De Diis libro: *Non enim inveniri poteſt*, inquit, *aliud Juſtitiæ principium, alia origo, quam a Jove et Communi Natura petitum. Inde enim neceſſe eſt omnia iſta nos exordiri, ſi volumus aliquid de Bonis et Malis dicere.* Rurſum in Naturalibus Propoſitionibus: *Non enim licet vel aliter, vel magis proprie, pervenire ad explicationem Bonorum ac Malorum, Virtutum, Felicitatis, quam ſi initium ducatur a Communi Natura, et Mundi gubernatione.* Ac deinde: *Ab his enim ſuſpendenda eſt de Bonis et Malis diſputatio, cum non ſit ullum aliud melius principium aut relatio: neque aliam ob rem Naturæ conſideratio adhibeatur, quam ad diſcrimen Bonorum et Malorum*

" ἢ περὶ ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἀφέσασιν." Γίνεται τοίνυν ἅμα πρόσω καὶ ὀπίσω τῶν ἠθικῶν ὁ φυσικὸς λόγος, κατὰ Χρύσιππον· μᾶλλον δὲ ὅλως ἄπορος ἡ περιτροπὴ τῆς τάξεως, εἰ μὴ ταῦτα ταχτέον ἐκεῖνον; ὧν καλαβεῖν ἤδη ἐκείνῳ χωρίς ἐστιν· καὶ πρόδηλος ἡ μάχη τῷ τὸν φυσικὸν λόγον, ἀρχὴν μὲν εἶ) δ' περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν τιθεμένου, κελεύοντος δὲ μὴ πρότερον ἀλλ' ὕστερον ἐκεί-
B νων παραδίδοσθαι. Εἰ δέ τις ἐρεῖ γεγραφέναι τὸν Χρύσιππον ἐν τῷ Περὶ Λόγου Χρήσεως, ὡς " οὐ καθάπαξ " ἀφετέον ἐστὶ τῶν ἄλλων, τῷ μὴ λογικὴν ἀναλαμβάνοντι " πρότιμα, ἀλλὰ καὶκείνων μεταλητέον καὶ τὸ διδό- " μενον," ἀληθῆ μὲν ἐρεῖ, βεβαιώσει δὲ τὴν αὑτοῦ μά-χεται γὰρ πρὸς ἑαυτόν, ὅτε μὲν ἔσχατον τὸν περὶ θεῶν λόγον ἀναλαμβάνειν κελεύων καὶ τελευταῖον, ὡς ἀφ' τοῦτο καὶ τελετικὸν προσαγορεύόμενον, ὅτε δὲ πάλιν ἐν
F πρώτοις ἅμα καὶ τούτου μεταληπτέον εἶ) λέγων· οὐκεται

E. 6. περὶ θεῶν λόγων] Sic E. Venet. 1. Vulgo, περὶ θεῖ λόγου.

conſtituendum. Ergo Chryſippo auctore Naturalis doctrina Moralem ſimul et ſequitur et præcedit: imo plane inextricabilis fit inverſio ordinis, ſi hæc poſteriore loco ponenda ſunt, ſine quibus priorum cognoſci poteſt nihil: atque aperte ſecum ipſe pugnat, qui, doctrinam Naturæ cum dicat principium eſſe doctrinæ de Bonis et Malis, non ante, ſed poſt Moralia tradi Naturalem philoſophiam jubet. Jam ſi quis dicat, Chryſippum in libro De Uſu Orationis ſcripſiſſe, *eum qui Logicam diſciplinam primam adeat, non univerſe aliis abſtinere debere, ſed et eas quantum licet attingere,* is verum quidem dicet, ſed tamen confirmabit crimen. Sibi enim ipſe contrarius eſt, aliquando doctrinam de Deo poſtremo dicens loco tractandam, quæ etiam ideo *teleta* appelletur, alias in primis etiam hanc attingendam tra-

χὴ ἡ τάξις, εἰ πάντων ἐν πᾶσι μεταλαμβάνειν δεήσει. Τὸ δὲ μεῖζον, ὅτι τῶ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγω τὸν περὶ θεῶν ἀρχὴν πεποιημένος, οὐκ ἀπὸ τούτου κελεύει τὸν ἠθικὸν ἀρξάμενον ἀναλαμβάνειν, ἀλλ' ἐκεῖνον ἀναλαμβάνοντας τότε μεταλαμβάνειν καλὰ τὸ διδόμενον, εἶτα μεταβαίνειν ὅπῃ τοῦτον ἀπ' ἐκείνων, οὗ χωρὶς οὐδεμίαν ἀρχὴν ἀπ' ἐκείνων οὐδ' ἔφοδον εἶναί φησι.

ι'. Τὸ περὶ τὰ ἐναντία διαλέγεσθαι καθόλου μὲν οὐ φησιν ἀποδοκιμάζειν, χρῆσθαι δὲ οὕτω παρεκτείνει μετὰ εὐλαβείας, ὥσπερ ἐν τοῖς διαιτητηρίοις, μὴ μετὰ συνηγορίας, ἀλλὰ διαλύοντας αὐτῶν τὸ πιθανόν. "Τοῖς μὲν 1036
γὰρ ἐποχὴν ἄγουσι περὶ πάντων ἀποβάλλει," φησὶ, "τοῦτο ποιεῖν, καὶ συνεργὸν ὄντι περὶ ἃ βούλονται τοῖς

P. 3. τὸν περὶ θεῶν] τὸν additum ex T. Mez.
P. 5. τὸν ἀθικὸν] Sic margo Venet. 1. Reisk. Vulgo, τῶν ἠθικῶν.
P. 7. ἐπὶ τοῦτον—ἔφοδον] Corrigendum, ἀπ' ἐκείνου ἐπὶ τοῦτον ὃ χωρὶς οὐδεμίαν ἀρχὴν ἀπ' ἐκείνου οὐδ' ἔφοδον— una litera affentiuntur E. Venet. exhibentes poſtremo loco ἐπ' ἐκείνων: utroque item habet P. pro ἀπ' ἐκείνων.
P. 9. Τὸ περὶ τὰ ι.] Diſtinxi cum Xyl. et Amiot. In aliis omnibus libris hæc prioribus connexa ſunt.
P. 10. ὕτω] Legendum αὐτῷ. Venet. 1. a prima manu ὑ τῷ.

dens. Actum quippe eſt de ordine, ſi omnia ubique ſint uſurpanda. Id vero majus, quod cum de Deo cognitionem principium eſſe dicat cognitionis Bonorum ac Malorum, non ab illa ordiri jubet eos qui Moralia incipiunt tractare, ſed Moralibus tractandis locum de Diis attingere quoad ejus fieri poteſt, ad eumque tractandum a Moralibus progredi, ad quæ tamen niſi a loco de Diis ullum aditum atque initium eſſe negaverat.

X. Porro rationem diſputandi in utramque partem ait ſe non prorſus repudiare: ſed hortatur ut ea caute utamur tanquam in judicio, non patrocinantes aut adſentientes alteri parti, ſed ejus probabilitatem deſtruentes. *Iis enim*, inquit, *qui de omnibus rebus aſſenſionis retentionem probant, illud convenit, et inſtituto ipſorum conducit. Qui vero ſcien-*

"δ' ἐπιτήμιον ἐναργαζομένοις καθ' ἣν ὁμολογουμένως
"βιωσόμεθα, τὰ ἐναντία στοιχειῶν, καὶ καταστοιχίζειν
"τὰς ἐπαλλομένας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους· ἐφ' ὧν καιρὸς
"ἔστι μεταθῆναι καὶ τοὺς ἐναντίων λόγων, ἀφαιρήσεως αὐ-
"τῶν τὸ πιθανόν, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις."
Ταυτὶ γὰρ αὐτοῖς λέξεσιν εἴρηκεν. Ὅτι μὲν οὖν ἄτοπόν
ἐστι, τὸν φιλόσοφον τὸν ἐναντίον λόγον ὁμοίως δεῖν τιθέ-
ναι, μὴ μετὰ συνηγορίας, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς δικολόγοις
Bκακοῦντας, ὥσπερ οὐ τοῦ τ' ἀληθῆ, ἀλλὰ περὶ νί-
κης ἀγωνιζομένους, εἴρηκε τοῦτο αὐτὸν δι' ἑτέρων. Ὅτι δὲ
αὐτὸς οὐκ ἐν ὀλίγοις, ἀλλὰ πολλαχοῦ, τοὺς ἐναντίους
οἷς δοκιμάζει λόγους κατασκευάσας ἐρρωμένως καὶ μετὰ
σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας τοσαύτης, ὥστε μὴ παντὸς εἶναι
καταμαθεῖν τὸ ἀρέσκον, αὐτοὶ ἴσασι λέγουσι, τῷ δεινό-

A. 5. τὰ ἐναντία στοιχειῶν] Non congruit huic loco τὰ ἐναντία: ita et Mez, mutare voluit in τῶν. Reisk. in δόγματα. Propius ad vestigia veteris lectionis, credo, fit τὰ ἀντιγκαῖα.

A. 11. μετὰ συνηγορίας] Forte excidit τοῦτο τοιοῦν quod infra 1037, C. diserte ponitur.

B. 1. κακοῦντας] Sic Venet. 1. a secunda manu. Vulgo, κακοῦντα.

B. 3. ἐν ἐν ὀλίγοις] Sumsi ab uno Mez. sua hoc evidentia satis commendatum. Vulgo, ἐν ἐν λόγοις.

tiam constituere volunt secundum quam ex professo vivamus, certa et necessaria ponere discipulis elementa debent, eosque quasi sepimento munire ab initio ad exitum: et ubi occasio offertur in utramque partem disputandi, ibi tanquam in judiciis, probabilitas contrariæ partis est destruenda. Atqui hæc ipsis illis verbis dixit. Enimvero quod absurdum sit putare, debere philosophos in contrariis rationibus versari non cum assensione vel patrocinio, sed cauffidicorum in morem, quasi non de veritate, sed de victoria disputetur; alias contra eum ostendimus. Quod autem ipse, non raro, sed frequenter adversas suæ sententiæ rationes proposuerit; idque serio, ac tanto cum studio, ut non cujusvis sit perspicere quid ei placuerit; hoc ipsi affirmant Stoici qui

τηλα θαυμάζοντες τὴν ἀνδρός· καὶ τὴν Καρνεάδην οὐδὲν οἰκεῖον λέγειν ἴδιον, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐπεχείρησε Χρύσιππος εἰς τἀναντίον, ὁρμώμενον ὑπὸ τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ πολλάκις ἀναφθέγξεσθαι,

Δαιμόνια φθίσει σε τὸ σὸν μένος,

ὡς μεγάλας ἀφορμὰς καθ' ἑαυτὸν διδόντα τοῖς κινεῖν τὰ δόγματα καὶ ἀμφισβάλλειν βουλομένοις. Ἐπὶ δὲ τοῖς τῆς Συνηθείας ἀκολουθεῖσιν ὕστω κομῶσιν καὶ μεγαληγορεῖσιν, ὥστε τὰς πάντων ὁμοῦ τῶν Ἀκαδημαϊκῶν λόγους εἰς ταυτὸ συμφορηθέντας, οὐκ ἀξίους εἶναι παραβαλεῖν οἷς Χρύσιππος ἔγραψεν εἰς ἀμφοτέρωθεν αἰσθησιν. Καὶ τοῦτο μὲν ἀπειρίας τῶν λεγόντων ἢ φιλαυτίας σημεῖόν ἐστιν· ἐκεῖνο δὲ ἀληθές, ὅτι βουληθεὶς αὖθις συνειπεῖν τῇ Συνηθείᾳ καὶ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀσθενέστερος γέγονεν αὑτοῦ, καὶ τὸ σύνταγμα τοῦ συντάγματος μαλακώτερον. Ὥστε αὐτὸν ἑαυτῷ μάχεσθαι κελεύοντα μὲν ἀεὶ τὰ ἐναντία, μὴ μέντοι συνηγορίας, ἀλλὰ

vim diſputandi in eo admirantur, aiuntque Carneadem nihil dicere proprium, ſed argumenta quibus, quid in contrariam ſententiam dici poſſet, Chryſippus explicare aggreſſus fuit, Carneadem arripuiſſe, indeque profectum reprehendiſſe placita Chryſippi, eique acclamaſſe illud,

Infelix, tua te vis perdet—

quod magnas contra ſe dicendi anſas præbuerit iis, qui placita ipſius labefactare animum intenderent. Ob ea autem, quæ de Conſuetudine edidit Chryſippus, ita ſuperbiunt, itaque ſe jactant, ut non vereantur dicere, omnes omnium ſimul Academicorum diſputationes in unum congeſtas non eſſe dignas quæ comparentur cum iis quæ ille ſcripſit contra Senſus. Atque hoc quidem vel imperitiam, vel vanum ſui amorem dicentium talia arguit. Illud autem verum eſt, eum cum rurſum vellet Conſuetudini et Senſibus patrocinari, ſeipſo fuiſſe inferiorem, huncque librum illo eſſe invalidiorem. Proinde impugnat ſe ipſe: qui cum juſſiſſet ſemper con-

μὴ ὀλιγώρως τῷ ὅτι ψευδῆ ἐστι, προσπίπτωσι· τῶν δὲ αὐτῷ δογμάτων κατήγορον ὄντα δεινότερον ἢ συμήγορον· καὶ φυλάττεσθαι μὲν ἑτέρους προδιδοῦτα τοὺς ἐναντίους λόγους, ὡς πειστικωτάτους τὴν κατάληψιν, αὐτὸν δὲ τῶν βεβαιούντων τὴν κατάληψιν λόγων φιλοτιμότερον συντιθέντα τοῖς ἀναιροῦσιν. Καίτοι ὅτι τοῦτο αὐτὸ φοβεῖ, σαφῶς ὑποδείκνυσιν ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Βίων, ταῦτα γράφων· "Οὐχ ὡς ἔτυχε δὲ οὐδὲ τοὺς ἐναντίους ἀποδεικτέον "λόγους, οὐδὲ πρὸς τὰ ἐναντία πιθανὰ, ἀλλ' εὐλαβη- "μένους μὴ ὑπ' ἐκείνων ἁλόντες ὑπ' αὐτῶν, τοῖς κατα- "λήψεις ἀφῶσιν, οὐδὲ τὰ λύσεων ἐχόντως ἂν ἀκούσαι δυνά- "μενοι, καταλαμβάνοντές τε εὐαποσείστως· ἐπεὶ καὶ οἱ "τὴν σωτηρίαν καταλαμβάνοντες ὑπὸ τῶν ἀληθῶν, ὑπὸ τῶν "ἄλλα, ἐκ τῶν ἀληθῶν ῥᾳδίως πεφύκασι ταῦτα,

C. 11. ψευδῆ ἐστι] Sic margo Venet. 1. et Mez. Vulgo, ψευδὲς ἐστι.
D. 3. αὐτὸν δὲ] Sic margo Venet. 1. Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, αὐτῶν δέ.
D. 5. τοῦτο αὐτὸ] Mez. Reiſk. τοῦτο αὐτὸς—.
D. 7. ὑποδείκνυσιν] Forte, ὑποδείκνυσιν.
D. 8. πρὸς τὰ ἐναντία] Legendum προστατία. Senſit et Reiſk. vitium, legens προστακτέα τὰ ἐναντία, vel προστητέον πρὸς τὰ ἐναντία—.
E. 3. κατὰ συνήθειαν] Legendum cum Mez. τὰ κατὰ συνηθείας.

traria non cum aſſenſione ſed notatione falſitatis proponere, ſua ipſe decreta oppugnavit majore vi quam defendit; et alios monens, ut ſibi a contrariis caveant rationibus, quod eæ aſſenſionem revellerent, ipſe rationes quæ aſſenſionem tollerent firmiores eam confirmantibus compoſuit. Hoc ipſum autem ſe metuere aperte oſtendit, cum in quarto Vitarum libro ita ſcribit: *Non temere autem contrariæ rationes proponendæ ſunt, et ea quæ in diverſam partem probabilia videntur, ſed caute; ne iis circumacti auditores a perceptione deſciſcant: cum neque horum refutationes ſatis audire et intelligere poſſint, et ita priora perceperint, ut facile excuti eis aſſenſio queat; quando etiam hi qui locum de Conſuetudine et Senſibus ac Senſilibus perci-*

" καὶ τοὺς τῶν Μεγαρικῶν ἐρωτημάτων θειοτέρους, " ἢ τοὺς ἄλλων πλειόνων καὶ δυναμικωτέρων ἐρωτημά- " των." Ἥδεως ἂν οὖν πυθοίμην τῶν Στωϊκῶν εἰ τὰ Μεγαρικὰ ἐρωτήματα δυναμικώτερα νομίζουσιν εἶναι τῶν F τοὺς Χρυσίππου καὶ τῆς Συνηθείας ἐν ἓξ βιβλίοις γε- γραμμένους. Ἢ τοῦτο παρ' αὐτῷ Χρυσίππου δεῖ πυθά- νεσθαι· σκόπει γὰρ οἷα περὶ τοῦ Μεγαρικοῦ λόγου γέγραφεν ὁ τῷ Περὶ Λόγου Χρήσεως ὤν· " Οἷόν τι συμβέβηκε " καὶ ὅτι δοκεῖ Στίλπωνος λόγοις καὶ Μενεδήμου σφόδρα γὰρ " ὅτι σοφίᾳ γενομένοις αὐτῶν ἐνδόξοις, νῦν εἰς ὄνειδος " αὐτῶν ὁ λόγος περιέστραπται, ὡς τὰ μὲν παχύτερον, " τῶν δὲ ἐμφανῶς σοφιζομένων ἔργα." Τούτους μέν, ὦ 1037 βέλτιστε, τοὺς λόγους ἂν καταγελᾷς, καὶ καλεῖς ὀνείδη τὰ ἐρωτώντων, ὡς ἐμφανῆ τὴν κακίαν ἔχοντας, ὅμως δέδιας μή τινας θειασάσωσιν ἀπὸ τῆς καταλήψεως· αὐτὸς δὲ τοσ-

F. 8. τῶν μὲν—ᾧ βέλτιστε] Legendum, τὸ μὲν παχυτέρων, τὸ δὲ ἐμφανῶς σοφιζο- μένων. Εἶτα τούτους μέν, ὦ βέλτιστε: quorum poſtremum et Reiſk. mo- nuit.

piunt, hanc perceptionem faci- le dimittunt a Megaricorum quæſtionibus in diverſam par- tem tracti, aliiſve pluribus et robuſtioribus argumentationi- bus. Lubenter itaque e Stoi- cis quæſiverim, an Megaricas quæſtiones exiſtiment vali- diores eſſe iis, quæ Chryſip- pus ſex libris contra Conſue- tudinem ſcripſit. Quin ipſe potius interrogandus eſt. Con- ſidera enim, quæ de Megari- ca ratione in libro De Uſu Orationis poſuit verba: *Tale eſt quod Stilponis et Menedemi rationibus evenit: qui cum in magna ſapientiæ exiſtimatione fuiſſent, nunc iis opprobrio fac- tæ ſunt eorum ratiocinationes, partim craſſiores, partim aperte ſophiſticam fraudem præ ſe fe- rentes.* At enim, O bone, illæ ipſæ rationes, quas tu derides, et opprobria auctо- rum appellas, quod vitium earum in promtu ſit, metuis tamen ne quos a perceptione avellant; ipſe tot libros ſcri- bens contra Conſuetudinem,

εὗντα βιβλία γεγράφων κατὰ τῆς Συνηθείας, οἷς ὅ, τι ἀνεῦρες προσέθηκας, ὑπερβαλέσθαι φιλοτιμούμενος τὸν Ἀρκεσίλαον, ὁτιοῦν τ' ἐντυγχανόντων ἐπιταράξῃν προσεδόκησας; Οὐδὲ γὰρ φίλοις χρῆται τοῖς κατὰ Συνηθείας ἐπιχειρήμασιν, ἀλλ' ὥσπερ ὑπ' ὀργὴν μὴ πάθος πιὸς
B συνεπιπάσχων, μακρολογεῖν τε πολλάκις λέγει καὶ κενοκοπεῖν· Ἵνα τοίνυν μηδ' ἀντίρρησιν ἀπολίπῃ ὅτι τἀναντία λέγων, ἐν μὲν ταῖς Φυσικαῖς Θέσεσι ταῦτα γέγραφεν· "Ἐαν δὲ καταλαμβάνοντάς τι, φησὶ τὰ ἐναντία ἐπιχειρεῖν, τὴν ἐνοῦσαν συνηγορίαν ποιουμένους· "ποτὲ δὲ ὁτιοῦν καταλαμβάνοντας, εἰς ἑκάτερον τὰ "ὄντα λέγειν." Ἐν δὲ τῷ Περὶ τῆς τοῦ Λόγου Χρήσεως ἐπών ὡς, "ὃ δεῖ τῇ τοῦ λόγου δυνάμει φησὶ τὰ μὴ ἐπι-

A. 5. ὅ, τι ἀνεῦρες] Sic E. nisi vere, certe melius vulgato τί ἀνεῦρες: rectius etiam distinguatur ὅ, τι ἀνεῦρες. Speciem habet ὡς τινα ἰδέαν, quod in Venet. 1. est a secunda manu, quum à prima sit τι ἄνευρα. T. V. Anon. εἴτι ἀνεῦρες.

B. 1. μακρολογεῖν—κενοκοπεῖν] Forte excidit ejusmodi quid, οἷα τοὺς ῥήτορας μακρολογεῖν τ. π. λ. κ. κ. Reisk. post λέγει excidisse putat τοὺς ἄλλους. Forte, verum est, μακρολογεῖ τ. π. κ. κενοκοπεῖ: ut λέγει in margine notatum fuerit a quodam Infinitivos in tertiam Præsentis Indicativi mutante.

quibus inventa abs te adjiceres, conareriſque Arceſilaum ſuperare, nemini legentium ſcrupulum te injecturum providebas? Non enim nudis utitur ratiocinationibus adverſus Conſuetudinem Chryſippus, ſed tanquam in judicio, pro cauſſa graviter animo commotus, motuſque in aliorum animis excitans, ſtulta dicere, et inanem ſumere laborem adverſarios ait. Ut igitur nullam ſibi relinqueret facultatem quominus confiteatur ſe ipſum ſibi repugnantia dixiſſe, hæc in Phyſicis Poſitionibus ſcribit: *Licet autem, et ubi aliquid perceperis, in contrariam aliquid partem argumentis experiri, et quantum datur ei patrocinari; aliquando etiam neutra parte percepta, in utramque diſputare.* Et in libro De Orationis Uſu cum dixiſſet, *non debere rationis vi*

"Βάλλονται χρῆσθαι, καθάπερ ὅδε ὅπλοις," ταῦτα ἐπείρηκε· "Πρὸς μὲν γὰρ τὴν τῶν ἀληθῶν εὕρεσιν δεῖ "χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πρὸς τὴν τούτων συγγένειαν, εἰς ταὐναν- "τία δὲ οὐ, πολλῶν ποιούντων τοῦτο" πολλοὺς δὲ λέγων c ἴσως τοὺς ἐπέχοντας. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁδὶ τερον καταλαμβάνοντες, εἰς ἑκάτερον ὁπτχειρήσειν· ὡς εἴ τι καταλληπτόν ἐστιν, ὅτως ἂν μόνως ἢ μάλιστα κατάληψιν ἑαυτῆς τὴν ἀλήθειαν παρέχοιτο. Σὺ δ', ὁ κατηγορῶν ἐκείνων, αὐτός τε ταὐναντία γεγράφων οἷς καταλαμβάνεις περὶ τὴν Συνηθείας, ἑτέρους τε τοῦτο ποιεῖν μὴ συνηγορίας προτρεπόμενος, ὁ ἀχρήστοις καὶ βλαβεροῖς ὁμολογεῖς τῇ τοῦ λόγου δυνάμει χρώμενος ὑπὸ φιλοτιμίας νεανιεύεσθαι.

ια'. Τὸ κατόρθωμα," φασὶν, "νόμου πρόσταγμα "εἶναι, τὸ δ' ἁμάρτημα νόμου ἀπαγόρευμα· διὸ τὸν νόμον

B. 11. αὐτῇ] Sic margo Venet. 1. et T. item Reisk. Vulgo, αὐταῖς.

C. 3. ἐπιχειρῆσιν—μόνως] Sic jam Xyl. correxit vertendo, item monuerunt Mez. et Reisk. Vulgo, ἐπιχειροῦσιν, ὡς ἔστι καταληπτὸν ἔστιν ὅτως ἂν μόνως. In E. deest dictio, ἔστιν ὅτως—παρίχοιτο, ejusque loco lacuna.

C. 7. προτρεπόμενος] Mez. rectius, ἀποτρεπόμενος.

nos uti ad ea quæ non conveniunt, ut neque armis, hæc subjungit: *Nam ad veri inventionem ea utendum est, et ejus cognata: in contrariam partem non item; quamvis hoc faciunt multi.* Multos dicit, puto, eos qui cohibent assensionem. At illi quidem neutrum se percipere dicentes, in utramque partem disputant: quod si quid possit percipi, hoc uno modo putent, vel saltem præcipue, veritatem sui comprehensionem præbituram. Tu autem Chrysippe, qui illos accusas, cum et ipse de Consuetudine scripseris contraria eorum quæ percepisses, aliosque dehorteris id cum patrocinio facere, fateris te differendi facultate in rebus inutilibus ac noxiis utentem, gloriola juvenatum fuisse.

XI. Stoici *rectum seu perfectu mofficium* (quod ipsi *katorthoma* nominant) *legis esse*

D "πολλὰ τοῖς φαύλοις ἀπαγορεύειν, προστάττειν δὲ μη-
"δέν· ἃ γὰρ δύνανται κατορθοῦν. Καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὅτι
τὸν μὴ δυναμένον κατορθοῦν ἀδύνατόν ἐστι μὴ ἁμαρτάνειν; Αὐτὸν οὖν αὐτῷ μαχόμενον ποιοῦσι τὸν νόμον, προσ-
τάττοντα μὲν ἃ ποιεῖν ἀδυνατοῦσιν, ἀπαγορεύοντα δὲ ὧν
ἀπέχεσθαι μὴ δύνανται· ὁ γὰρ μὴ δυνάμενος σωφρονεῖν
ἄνθρωπος, ἃ δύναται μὴ ἀκολασταίνειν· καὶ ὁ μὴ δυνά-
μενος φρονεῖν, ἃ δύναται μὴ ἀφροσύνειν. Αὐτοί γε μὲν
λέγουσι, "τοὺς ἀπαγορεύοντας, ἄλλο μὲν λέγειν, ἄλλο
"δὲ ἀπαγορεύειν, ἄλλο δὲ προστάσσειν· ὁ γὰρ λέγων
"μὴ κλέψῃς, λέγει μὲν αὐτὸ τοῦτο μὴ κλέψῃς, ἀπα-
E "γορεύει δὲ μὴ κλέπτειν." Οὐδὲν οὖν ἀπαγορεύσει τοῖς
φαύλοις ὁ νόμος, εἰ δὲ μὴ προστάξει τι. "Καὶ τὸν ἰα-
τρὸν δὲ μαθητῇ προστάττειν," λέγουσι, "τεμεῖν καὶ καῦ-

D. 2. κατορθοῦν] Puto excidiſſe proxima his verba hæc Chryſippi, οὐδὲν δὲ τοῖς σοφοῖς ἀπαγορεύειν, ἃ γὰρ δύνανται ἁμαρτάνειν.

D. 11. ἀπαγορεύει δὲ μὴ κλέπτειν] Mez. probabiliter corrigit, ἀπαγορεύει δὲ κλέπτειν, προστάσσει δὲ μὴ κλέπτειν.

E. 2. εἰ δὲ μή] Legendum, εἴ γε μή—.

præceptum, peccatum, legis interdictum, aiunt, *ideoque legem malos a multis factis prohibere, præcipere nihil eis, quia recte facere non poſſent.* Quis autem neſcit eum qui recte agere nequeat, non poſſe non peccare? Itaque legem ſibi ipſi adverſantem ponunt, quæ malis imperet quæ præſtare non poſſint, interdicat iis, quibus abſtinere non valeant. Etenim homo qui temperans eſſe nequit, non poteſt non intemperanter agere; et qui ſapere neſcit, deſipiat neceſſe eſt. Ipſi quidem dicunt *eos qui interdicunt, aliud dicere, alio interdicere, aliud manare: nam*, inquiunt, *qui dicit, Non furaberis, dicit hoc ipſum, Non furaberis, interdicit furari, mandat non furari.* Nihil ergo eſt, quod lex malos vetet, ſi quidem nihil imperet. *Medicum etiam* aiunt *diſcipulo præcipere ut ſecet et urat, omiſſa clauſula, ut hoc tempeſti-*

"σαι, καὶ παράλειψιν τῆς εὐκαίρως καὶ μετρίως· καὶ τὸν
"μουσικὸν λυρίσαι καὶ ᾆσαι, καὶ παράλειψιν δ' ἐμμελῶς
"καὶ συμφώνως· διὸ τοὺς ταῦτα ποιήσαντας ἀτέχνως καὶ
"κακῶς κολάζουσιν· ὡς προστάχθη δ' ὀρθῶς, οἱ δὲ
"οὐκ ὀρθῶς ἐποίησαν." Οὐκοῦν καὶ ὁ σοφὸς τῷ θεράπον- F
τι προστάττων εἰπεῖν τι καὶ πρᾶξαι, κἂν μὴ εὐκαίρως τοῦτο πράξῃ, μηδὲ ὡς δεῖ, κολάζων, δῆλός ἐστι κατόρθωμα προστάττων οὐ μέσον· εἰ δὲ μέσα προστάττουσιν οἱ σοφοὶ τοῖς φαύλοις, τί κωλύει καὶ τὰ δ' νόμιμα προστάγματα τοιαῦτα εἶ)ναι; Καὶ μὴν ἡ ὁρμὴ, κατά γε αὐτὸν, δ' ἀνθρώπου λόγος ἐστὶ προτακτικὸς αὐτοῦ δ' ποιεῖν· ὡς ἐν τῷ Περὶ Νόμου γέγραφεν. Οὐκοῦν καὶ ἡ ἀφορμὴ λόγος ἀπαγορευτικὸς, καὶ ἡ ἔκκλισις, καὶ εὐλο-

E. 4. παράλειψιν] Hoc bis in παράληψιν mutari volunt Xyl. Mez. Reisk. Equidem vulgatum probo.
E. 7. ὡς προστάχθη] ὡς deiendum videtur, cum Mez. et Reisk.
F. 9. καὶ ἡ ἔκκλισις—ἀπαγορευτικὸς] Pro vulgato ἔγκλισις bis repoſui ἔκκλισις ex T. Anon. Mez. Salmaſ. Ceterum, locus ita corrigendus, καὶ ἡ ἔκκλισις· καὶ ἡ εὐλάβειά τοίνυν, εὔλογος ὅσα ἐκκλισις, λόγος ἐστὶ προσλαμτικὸς—.

ve et modice faciat: et muſicum ſuo, ut voce aut lyra canat, non facta mentione hujus conditionis, ut concinne et conſonanter: ideoque puniunt (ut ipſi aiunt) *eos qui abſque arte et vitioſe egerunt tale aliquid; quod cum eſſet mandatum ut recte hoc facerent, illi non recte fecerunt.* Ergo etiam Sapiens cum ſervum jubet aliquid dicere aut facere, iſque in eo modum non obſervans plectatur, liquet eum non mediocre, ſed perfectum ei imperaſſe officium. Sin vero Sapientes media officia injungunt pravis, quid obſtat quin etiam legum præcepta talia habeantur? Porro autem Incitatio, ſeu Impetus, hominis, ratio eſt eum aliquid jubens facere, ſicut ipſe in libro De Lege ſcripſit. Ergo etiam Averſio, ſeu contrarius Incitationi motus, ratio eſt aliquid interdicens, itemque Declinatio: proinde et Cautio, quum ſit Declinatio rationi conſentanea, eſt ratio inter-

1038 γος ἔκκλισις. Καὶ ἡ εὐλάβεια τοίνυν λόγος ἐστὶν ἀπαγορευτικὸς τῷ σοφῷ· τὸ γὰρ εὐλαβεῖσθαι, σοφῶν ἴδιον, οὐ φαύλων ἐστίν. Εἰ μὲν οὖν ἕτερόν ἐστιν ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος, καὶ ἕτερον ὁ νόμος, μαχόμενον τῷ νόμῳ λόγον οἱ σοφοὶ τὴν εὐλάβειαν ἔχουσιν· εἰ δ' οὐκ ἄλλο τι νόμος ἐστὶν ἢ ὁ τοῦ σοφοῦ λόγος, εὕρηται νόμος ἀπαγορεύων τοῖς σοφοῖς ποιεῖν ἃ εὐλαβοῦνται.

ιβ'. "Τοῖς φαύλοις οὐδὲν εἶναι χρήσιμον," ὁ Χρύσιππός φησιν, "οὐδ' ἔχειν χρείαν τὸ φαῦλον οὐδενός, οὐ-"δὲ δεῖσθαι." Ταῦτα δ' εἰπὼν αὖ ὧν αὐτὸς τὸ Κατορθωμάτων, αὖθις λέγει, "καὶ τὴν εὐχρηστίαν καὶ τὴν χάριν "εἰς τὰ μέσα συμβαίνειν" ὧν οὐδὲν ἐστὶ χρήσιμον κατ' Β αὐτούς. Καὶ μὴν οὐδ' οἰκεῖον οὐδ' ἁρμόττον οὐδὲν ἐστὶ τῷ φαύλῳ φησὶν αὐτοῖς· "Κατὰ ταυτὰ δὲ τῷ μὲν "ἀγαθῷ ἀλλότριον οὐδέν, ᾧ δὲ φαύλῳ οὐδὲν οἰκεῖόν ἐστιν·

A. 9. τὸν φαῦλον] Sic B. Venet. 1. Mez. Vulgo, τῶν φαύλων.
A. 11. εὐχρηστίαν] Steph. εὐχαριστίαν nescio e libris ne an conjectura: utrum huic loco accommodatius sit, difficile est ad judicandum; adeo sunt æqualia momenta. Equidem veterem revocare debui lectionem, quam et omnes habent libri nostri, Ald. Bas. Xyl. B. E. Venet. 1. et 2. et probavit Mez.
B. 2. Κατὰ ταυτὰ] Sic Venet. 1. Mez. Vulgo, Κατ' αὐτά.

dicens Sapienti aliqua re. Cavere enim non est nisi Sapientum, neque his cum vitiosis commune. Itaque si aliud est Sapientis ratio, et aliud Lex, cautionem habent Sapientes, quæ legi sit contraria. At si Lex nihil aliud est, quam Sapientis ratio, inventa nobis est lex quæ Sapientem ea vetet facere quæ is jam per se ipse cavet ac vitat.

XII. *Vitiosis*, Chrysippus ait, *nihil esse utile, nulla re ipsis opus esse*. Quod cum in primo De Recte Factis libro dixisset, rursum ait, *et beneficium et gratiam ad media pertinere*; quorum nullum secundum ipsos est utile. Ibidem, *nihil ad naturam accommodatum, nihil congruens esse vitioso*, asserit: *ac proinde nihil alienum a viro bono, pravo nihil accommodatum sive secundum naturam esse; cum hoc*

" ἐστειδὴ τὸ μὲ, ἀγαθὸν, τὸ δὲ, κακόν ἐστιν αὐτοῖς." Πῶς οὖν ἀπεκναίετε πάλιν ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ ἰδίᾳ ἢ ἠθικῷ γράφων ὡς, " οἰκειούμεθα πρὸς αὐτὰς εὐθὺς " γενόμενοι καὶ τὰ μέρη καὶ τὰ ἔκγονα τὰ ἑαυτῶν;" ἐν δὲ τῷ πρώτῳ Περὶ Δικαιοσύνης, " καὶ τὰ θη- " ρία," φησὶ, " συμμέτρως τῇ χρείᾳ τῶν ἐκγόνων " ὠκειῶσθαι πρὸς αὐτὰ, πλεῖν τ' ἰχθύων· αὐτὰ γὰρ " τὰ κύηματα τρέφεται δι' αὐτῶν." Ἀλλ' ὅτε αἴσθησίς C ἐστιν οἷς μηδὲν αἰσθητὸν, ὅτε οἰκείωσις οἷς μηδὲν οἰκεῖον· ἡ γὰρ οἰκείωσις αἴσθησις ἔοικε τῆ οἰκεία καὶ ἀντίληψις εἶναι.

ιγ'. Καὶ τὸ δόγμα τοῦτο τοῖς κυριωτάτοις ἑπόμενόν ἐστι, καὶ Χρύσιππος, εἰ καὶ πολλὰ πρὸς τοὐναντίον γέγραφε, δῆλός ἐστι προσπεπτωκὼς ᾧ, " μήτε κακίαν κα- " κίας, ἢ ἁμαρτίαν ἁμαρτίας ὑπερέχουσαν εἶναι, μήτε

B. 5. ἰδία] Forte, νὴ Δία, ut Reiſk.

C. 5. Καὶ τὸ δόγμα τοῦτο] Novi capitis initium feci. Legendum præterea, Καὶ τοῦτο τὸ δόγμα—.

bonum ſit, illud malum. Cur ergo obtundit, in quovis phyſico ſeorſim, in quovis ethico libro inculcans, *ſtatim nos ab ortu noſtro, parteſque, et ſobolem quadam inter nos neceſſitudine conſtringi?* cum in primo etiam De Juſtitia libro ſcribat, *ipſa etiam bruta animantia pro ratione eorum a quibus procreata ſunt quadam familiaritate devinciri: demtis piſcibus, quorum fœtus ſeorſim alantur.* Atqui neque ſenſus eſt, ubi nihil ſentitur; neque accommodatio ad naturam, ubi nihil ſit accommodatum. Illa enim ſive accommodatio ſive familiaritas, ſive neceſſitudo, ſenſus utique eſt ejus cui familiaritate aut neceſſitudine conjungitur.

XIII. Et hoc decretum primariis iſtorum decretis conſequens eſt, idque Chryſippus, quanquam multa contra ſcripſerit, omnino tamen deprehenditur probaviſſe: *Neque vitium vitio majus eſſe, neque peccatum peccato; neque*

" ἀρετὴν ἀρετῆς, ἢ κατόρθωσιν κατορθώσεως" ὡς γέ φησιν
ὁ τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως, " Ὥσπερ τῷ Διὶ πρέποι
" σεμνύνεσθαι ἐπ' αἰσχρῷ τε καὶ τῷ βίῳ καὶ μέγα φρονεῖν,
D " καὶ, εἰ δεῖ οἷπερ εἰπεῖν, ὑφαιρεῖν καὶ κομᾶν, καὶ με-
" γαληγορεῖν, ἀξίως βιῶντι μεγαληγορίας· ὅπερ τοῖς ἀ-
" γαθοῖς πᾶσι ταῦτα πρέποι, κατ' οὐδὲν πρέπειν
" μᾶλλον τοῦ Διός." Ἀλλ' αὐτός γε πάλιν ὁ τῷ
τρίτῳ Περὶ Δικαιοσύνης φησὶν ὅτι, " δικαιοσύνῃ ἀναι-
" ρῶσιν οἱ τέλος ὑποτιθέμενοι τὴν ἡδονήν· οἱ δὲ μόνον
" ἀγαθὸν εἶναι λέγοντες, οὐκ ἀναιροῦσιν" ἔστι δὲ ταυτὶ
τί λέξιν, " Τάχα γὰρ ἀγαθοῦ αὐτῆς ἀπολειπομένης,
" τέλους δὲ μὴ, τοῦ δὲ δι' αὐτὰ αἱρετοῦ ὄντος καὶ τοῦ
" καλοῦ, σώζοιμεν ἂν τὴν δικαιοσύνην, μεῖζον ἀγαθὸν
" ἀπολιπόντες τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡδονῆς." Ἀλλ'
E εἴπερ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθόν ἐστιν, ἁμαρτάνει μὲν ὁ τὴν

C. 9. ὧς γέ] Legendum, ὅς γέ, cum Mez. et Reisk.
C. 11. ἐπ' αὐτῷ] Mez. ἐφ' ἑαυτῷ.
D. 1. ὑφαιρεῖν] ὑφαιρετέον, Venet. 1.
D. 8. αὐτῆς ἀπολειπομένης] Sic B. Venet. 1. et 2. a secunda manu. In posteriore voce consentit P.
D. 9. ὄντος] Sic margo Venet. 2. Vulgo, ὄντων. Venet. 1. ὄντως. Vid. p. 1040, C.

virtutem virtuti, neque perfectum officium perfecto officio præstare. Adeoque in tertio De Natura libro inquit, *Si vitæ actæ caussa Jovi liceat sese efferre, ac magnifice de sese sentire et loqui; conceſſa est item omnibus bonis eadem gloriatio, cum nulla in re a Jove superentur.* Enimvero idem tertio De Justitia libro dicit, *Justitiam ab iis exscindi, qui voluptatem pro fine habeant; qui duntaxat bonum esse dicant, nihil ei nocere.* Verba sunt hæc: *Fortasse enim si voluptati hoc relinquamus, esse eam bonum, non tamen finem, sed ex eorum numero quæ per se expetenda sunt et pulchra; incolumis nobis erit justitia, cum honestatem et jus, voluptate majora bona, retineamus.* At vero si id tantum bonum est,

ἡδονὴν ἀγαθὸν ἀποφαίνων, ἧττον δὲ ἁμαρτάνει τὸ καὶ τέλος αὐτὴν ποιοῦντος· ἀναιρεῖ γὰρ οὗτος τὴν δικαιοσύνην, ἐκεῖνος δὲ σώζει· καίτοι τοῦτον ἡ κοινωνία φεύδος ἐστὶ καὶ ἀπόλωλεν, ὁ δὲ χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν χώραν δίδωσιν. Ἐπὶ τὸ μὲν λέγειν αὐτὸν ἐν τῷ Περὶ τοῦ Διὸς, "αὔξεσθαι τὰς ἀρετὰς, καὶ διαβαίνειν," ἀφίημι, μὴ δέχω τὴν ὀνομάτων ἐπιλαμβάνεσθαι· καίτοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοῦ Χρυσίππου δάκνοντος. Ἐπαινεῖν δὲ μὴ πᾶν τὸ κατορθούμενον κατ' ἀρετὴν, κελεύων, ἐμφαίνει πού τὴν κατορθωμάτων διαφοράν· λέγει δὲ ὕπως ἐν τῷ Περὶ τοῦ Διὸς, "Ἔργων "γὰρ ὄντων τοῖς ἀρετοῖς οἰκείου ἐστὶ τὸ προσεπιτεῖναι "τοῖς καὶ τούτων· οἷον, ἀνδρείως τὸν δάκτυλον ἐκτεῖναι, καὶ "ἐγκρατῶς ἀποσχέσθαι δυσθανατούσης χαλοῦ, καὶ ἀπροπ-

E. 4. δὲ σώζει] δὲ additum ex B. E. Venet. 1. Mez.
E. 5. ὁ δὲ] Sic juſſit ſententia loci, et aſſentiuntur partim libri. B. Venet. 1. ὁ δή. Mez. ὅτος δέ. Vulgo, ὃ δή.
E. 6. Ὅτι τὸ μὲν] τὸ receptum a B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, τῷ.
F. 4. ὄντων, οἰκείων ἐστὶ] Lego, ὄντων οἰκείων, ἐστὶ τ. π. κ. τ.

quod honeſtum ac ſuapte natura laudabile ſit; peccat qui voluptatem bonum appellat, minus tamen eo peccat, qui etiam felicitatem in ea ſtatuit, cum hic juſtitiam aboleat, ille ſervet: et hujus ſententia ſocietatem vitæ humanæ perimat, ille bonitati et humanitati locum relinquat. Jam quod in libro De Jove ait, *virtutes augeri atque pergere*, omitto, ne vocabula videar carpere: quanquam ille quidem hoc in genere Platonem alioſque acriter mordet. Sed ubi vult *non omnia laudari quæ ſecundum virtutem agantur*, oſtendit ſane quoddam recte factorum, ſeu *katorthomaton*, diſcrimen. Sic autem loquitur: *Nam cum ſint facta ſua cuique virtuti propria, ſunt eorum quædam præſtantiora aliis. Nimirum enim frigebit, qui laudandum aliquem et prædicandum ſuſcipiat, quia digitum fortiter extendiſſet, aut continenter abſtinuiſſet a vetula moribunda, aut patienter au-*

" τοῦτως ἀκοῦσαι τοῦ τὰ τρία τέσσαρα μὴ εἶναι τελέως·
" τίνα ἐμφαίνει ψυχρίαν ὁ λέγων τῶν τοιούτων ἐπαινεῖν
" τινας ἐγχειρῶν καὶ ἐγκωμιάζων;" Ὅμοια δ' εἴρηται
τούτοις καὶ τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν· " Ἔτι γὰρ οἶμαι," φησὶ,
" τὰς ἐπαίνους ἀλλοτριώσεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν
" συμβαινόντων ἀπ' ἀρετῆς, οἷον δυσθανατώσης γεροὺς
" ἀποχέσθαι, καὶ καρτερήσαι μίας δηγμόν." Τίνα οὖν
οὗτος ἄλλον κατήγορον προσμένει τῶν αὐτοῦ δογμάτων;
Εἰ γὰρ ψυχρός ἐστιν ὁ ταῦτα ἐπαινῶν, πολλῷ δήπου ψυ-
χρότερος ὁ τούτων ἕκαστον ἂν κατόρθωμα καὶ μέγα καὶ
μέγιστον εἶναι πρέμνος· εἰ γὰρ ἴσον ἐστὶ τὸ ἀνδρείως δῆγ-
μα μίας ἐνεγκεῖν, καὶ τὸ σωφρόνως ἀποσχέσθαι τῆς γραὸς,
οὐδέν, οἶμαι, διαφέρει τὸν ἀσυδαῖον ἀπὸ τούτων ἢ ἀπ'
Bἐκείνων ἐπαινεῖσθαι. Ἔτι τοίνυν καὶ τῷ δευτέρῳ Περὶ

F. 7. τοῦ τὰ τρία—ἐμφαίνει] Forte, τοῦ τὰ τρία τέσσαρα εἶναι· τελέως τίνα ἐμφαίνει—.

A. 8. ἂν κατόρθωμα] ἂν delendum: monuit et Mez.

A. 9. τὸ ἀνδρείως] Sic B. Venet. 1. 2. Vulgo, τῷ ἀνδρείῳ. E. P. τῷ ἀνδρείως. Sunt vel fic, quæ defiderem; ut locum ita fere ſupplendum cenſeam: εἰ γὰρ ἴσον ἐστὶ πᾶν κατόρθωμα παντὶ κατορθώματι, τῷ μεγίστῳ κατορθώματι ἴσον ἔστι τὸ ἀνδρείως δῆγμα μιᾶς ἐνεγκεῖν καὶ τὸ σωφρόνως ἀπισχέσθαι τῆς γραός· ἢ οὐδὲν, οἶμαι, διαφέρει—.

diviſſet dicentem tria non omnino eſſe quatuor. Horum germana ſunt, quæ in tertio De Diis libro ſcribit: *Præterea etiam arbitror*, inquit, *animos offenſuras laudes hujuſmodi a virtute profectarum actionum, ſi quis a moribunda vetula abſtinuiſſet, aut morſum muſcæ pertuliſſet.* Quem præterea reprehenſorem Chryſippi placitorum requiremus ultra ipſum Chryſippum? Si enim frigidus eſt, qui iſthæc laudet, multo utique frigidior eſt, qui unumquodque horum pro benefacto, magno, maximo judicat. Nam ſi omnia benefacta ſunt æqualia, erit maximo benefacto æquale, fortiter muſcæ morſum ferre, itemque temperanter a vetula abſtinere; neque differet, puto, quidquam ab utris virum bonum laudes. Præterea in ſecundo De Amicitia docens

Φιλίας, διδάσκων ὡς, " ἐκ ὅτι πᾶσι δεῖ τοῖς ἁμαρτή-
" μασι τὰς φιλίας ἀφαιρεῖσθαι," ταύταις κέχρηται τοῖς
λέξεσιν· " Περισπᾶται γὰρ τὰ μὲν ὅλως ἀποπέμπεσθαι,
" τὰ δὲ μικρᾶς ὀλιγωρίας τυγχάνειν, τὰ δὲ καὶ ὅτι
" μεῖζον, τὰ δὲ ὅλως ἀφαιρέσεως ἀξιοῦσθαι." Ὁ δὲ
τούτου μεῖζόν ἐστιν, οὐ τῷ αὐτῷ φησιν ὅτι, " τοῖς μὲν ὅτι
" πλεῖον, τοῖς δ' ἐπ' ἔλαττον συμβαλλόμενοι· ὥστε τοὺς
" μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἧττον φίλους εἶναι· ὅτι πολὺ δὲ τὸ
" τοιαύτης ἀποδιαλλαγῆς γενομένης, οἱ μὲν τοσαύτης, c
" οἱ δὲ τοσαύτης γίνονται φιλίας ἄξιοι· καὶ οἱ μὲν ὅτι τοσ-
" οῦτον πίστεως καὶ τῆς ὁμοίων καταξιωθήσονται." Τί γὰρ
ἄλλο πεποίηκεν οὐ τούτοις, ἢ καὶ τούτων μεγάλας ἀφορε-
τὰς ἀπολέλοιπε; Καὶ μὴν οὐ τῷ Περὶ Καλοῦ, ὡς
ἀποδείξειν τοῦ μόνου τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι, τοιούτοις
λόγοις κέχρηται· " Τὸ ἀγαθὸν, αἱρετόν· τὸ δ' αἱρετὸν,
" ἀρεστόν· τὸ δ' ἀρεστὸν, ἐπαινετόν· τὸ δ' ἐπαινετὸν, κα-

B. 6. ὅλως διαλύσεως] Legendum, ὅμως διαλύσεως.
B. 10. γενομένης—τοσαύτης] Sic B. præterea τοσαύτης eſt a Mez. Vulgo, γινομένης οἱ μὲν γὰρ τοιαύτης.
C. 1. ἐπὶ τοσοῦτον πίστεως] Legendum cum Mez. ἐπὶ τοσοῦτον, οἱ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον πίστεως—.

non cujuſvis peccati ergo amicitias eſſe diſſolvendas, hæc poſuit verba: *Quædam enim omnino ſunt diſſimulanda, alia leviter caſtiganda, alia gravius, alia item ſed venia tamen digna ducenda.* Et, quod majus, eodem in libro ait, *Quia aliis magis, aliis minus utamur, ideo etiam alios aliis magis minuſve eſſe amicos, atque hanc diverſitatem late patere; cum alii alium amicitiæ meren-*

tur gradum, fidei, aliarumque id genus rerum. Quid, quæſo, his dicendis aliud effecit, quam quod harum rerum magna diſcrimina demonſtravit? Quinetiam in libro De Honeſto, ut evinceret id ſolum quod honeſtum eſt, eſſe bonum, talibus uſus eſt rationibus: *Quod bonum, id expetendum eſt; quod expetendum, id placet; quod placet, laudabile eſt; quod laudabile, id eſt*

" λόν." Καὶ πάλιν, " Τὸ ἀγαθὸν, χαρτόν· τὸ δὲ χαρ-
" τὸν, σεμνόν· τὸ δὲ σεμνὸν, καλόν." Οὗτοι δ' οἱ λόγοι μάχονται πρὸς ἐκεῖνον. Εἴτε γὰρ πᾶν ἀγαθὸν ἐπαινετόν ἐστιν, ἢ τὸ σωφρόνως ἀπέχεσθαι τοῦ ψεύδους ἐπαινετὸν ἂν εἴη· D πᾶν ἀγαθὸν, οὔτε σεμνὸν, οὔτε χαρτὸν, ἀλλ' ὠφέλιμον ὁ λόγος. Ἴσως γὰρ οἷόν τε τὸ μὴ ἄλλως ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἐπαινεῖν, ψυχρὸν εἶναι· τὸ δ' αὐτὸν ὅτι τοῖς τοιούτοις χαίρειν καὶ σεμνύεσθαι, μὴ καταγέλαστον.

ιδ'. Πολλαχοῦ μὲν τοιοῦτός ἐστιν· ὅταν δὲ ταῖς πρὸς ἑτέρους ἀντιλογίαις, ἵνα μὴ φανερὸς γένηται τῷ μηδὲν εἰρῆσθαι ἑαυτῷ καὶ ἀσύμφωνον. Ἐν γοῦν τοῖς Περὶ τοῦ Πεπαιδεῦσθαι, ὃν Πλάτωνος ὑπολαμβανόμενος, λέγοντος ὅτι, " τῷ μηδὲ μαθόντι μηδ' ὑπομένοντι ζῆν, λυσιτελεῖ μὴ " ζῆν," ταῦτ' εἰρηκὼς καὶ λέξιν. " Ὁ δὲ τοιοῦτος λό-

C. 11. ἐπαινετὸν ἂν εἴη· πᾶν] Corrigendum cum Mez. ἐπαινετὸν ἂν εἴη· ἢ πᾶν—.
D. 2. "Ισως γὰρ οἷόν τι] Lego, Πῶς γὰρ οἷόν τε. Mez. Ἴσως γὰρ οἴονται. Reiſk. Ἴσως γὰρ οἴεται.
D. 5. μὲν τοιοῦτός] Legendum cum Mez. μὲν ὃν τοιοῦτος—.

honeſtum. Et rurſum: *Bonum quod eſt, id adfert gaudium; quod tale eſt, id honorabile; atque hoc porro honeſtum eſt*. Hæ vero rationes cum iſto pugnant. Sive enim omne bonum laudabile eſt, fiet ut caſte a vetula abſtinere laudem mereatur: ſive non laudabile eſt, jam non omne bonum honorabile et gaudio afficiens erit, atque ſic actum fuerit de hac ratione. Quomodo enim fieri poteſt, ut ineptum ſit alios talem ob rem laudare; ipſum aliquem tali ſuo facto gaudere et gloriari ridiculum non ſit?

XIV. Paſſim autem talis eſt Chryſippus: et quando contra alios diſputat, ne quid ſibi contrarium et diſcrepans proferat, nihil habet penſi. Nam in libro De Exhortando, Platonem reprehendens, qui dixiſſet, *Ei qui neque didiciſſet neque ſciret vivere, utile eſſe non vivere*, his vocibus loquitur: *Hæc oratio et ſecum ipſa pugnat, et minime pertinet*

" γος καὶ ἑαυτῷ μάχεται, καὶ ἥκιστά ἐστι φιλοσοφικός.
" Πρῶτον γὰρ ἀποδεικνύων ὅτι κρεῖττον ἡμῖν ἐστι τὸ μὴ
" ζῆν, καὶ τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν ἀξιῶν, πρὸς ἕτερά E
" τινα μᾶλλον ἡμᾶς παρασκευάζει ἢ τὸ φιλοσοφεῖν· ἐπεὶ
" γὰρ ἐστι μὴ ζῶντα φιλοσοφεῖν, οὐδὲ μὴν πολὺ χρό-
" νον ἐπιζήσαντα κακῶς καὶ ἀπείρως, φρόνιμον γενέσθαι·"
καὶ παρελθὼν δέ φησιν ὅτι, " καὶ τοῖς φαύλοις καθήκει
" μένειν ἐν τῷ ζῆν·" εἶτα πάλιν λέξιν, " Πρῶτον γὰρ ἡ
" ἀρετὴ φίλως οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ ζῆν ἡμᾶς, ἔτι δ'
" οὐδ' ἡ κακία οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ δεῖν ἡμᾶς ἀπιέναι."
Καὶ μὴν ἔχ ἕτερα δεῖ βιβλία διελθόντα, τῶ Χρυσίππῳ
τῷ πρὸς αὐτὸν ἐνδιαπεμφθέντα μάχῃ· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς
τούτοις ποτὲ μὲν ὁ Ἀντισθένης ἐπαινῶν παραφέρεται τὸ, F
Δεῖν κτᾶσθαι νοῦν ἢ βρόχον· ἢ τῶ Τυρταίῳ τὸ,

Περὶν ἀρετῆς στιλάσαι τέρμασιν, ἢ θανάτου·

καίτοι τί ταῦτα βούλεται δηλοῦν ἄλλο, πλὴν ὅτι τὸ μὴ

E. 3. οὐδὲ μὴν] Immo, οὐδὲ μή.

ad exhortationem. Primum enim quaſi obiter oſtendens optimum nobis eſſe non vivere, ac quodammodo mori jubens, ad alia quædam nos magis excitabit, quam ad philoſophandum. Nam neque philoſophari poteſt qui non vivit; neque prudens fiet unquam, qui non multum temporis male et imperite vivendo produxerit. Progreſſus deinde, *malis quoque*, ait, *convenire, ut in vita maneant:* tum hæc ad verbum: *Primum enim virtus nuda nihil facit ad id ut vivamus; atque ita vitioſitas nihil eo facit ut diſcedere debeamus.* Neque vero neceſſe eſt alios libros evolvere, e quibus oſtendamus Chryſippum ſibi repugnare: ſed in his ipſis aliquando Antiſthenis illud citans collaudat, qui dixerat, *Aut mentem parandam, aut laqueum*; et illud Tyrtæi,

Seu per virtutem vivere, ſive mori.

Quid autem hæc aliud volunt oſtendere, quam mortem vita

ζῆν, λυσιτελέστερόν ἐστι τὸν ζῆν τοῖς κακοῖς καὶ ἀνοήτοις; Ποτὲ δὲ τὸν Θέογνιν ἐπανορθούμενος, Οὐκ ἔδει, φησὶν, ἐκπεῖν,

Χρὴ πενίην φεύγοντα· ——

μᾶλλον δὲ,

Χρὴ κακίην φεύγοντα, καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντου
Ῥιπτεῖν, καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων.

1040 Τί οὖν ἄλλο δόξειεν ἂν ποιεῖν ἢ ταυτὰ γράμματα καὶ δόγματα παρεγλαφεῖν αὐτὸς, ἑτέρων δὲ γραφόντων ἐξαλείφειν; Πλάτωνι μὲν ἐγκαλῶν ὅτι τὸ κακῶς ζῆν καὶ ἀμαθῶς τὸ μὴ ζῆν ἀποδείκνυσι λυσιτελέστερον, Θεόγνιδι δὲ συμβουλεύων καθαιρημνίζειν καὶ καθαπιπτίζειν ἑαυτὸν ὥσπερ ὄφιν φυγεῖν τὴν κακίαν. Ἀντισθένη μὲν γὰρ ἐπαινῶν ὅτι τοὺς μὴ νῦν ἔχοντας εἰς βρόχον συνήλασεν, αὐτὸς ἔφαγεν, ἐκπόντα μηδὲν εἰς τὴν κακίαν πρὸς τὸ μὴ δεῖν ζῆν ἡμᾶς ἀπαλλάττειν.

ιε'. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς αὐτὸν Πλάτωνα Περὶ Δικαιο-

A. 7. αὐτὸς ἔφαγεν] Lego, αὐτὸν ἔφαγεν.

utiliorem esse malis et fatuis? Aliquando etiam Theognidem corrigens, ait eum non debuisse dicere,

Ut paupertatem fugias: ——

sed ita;

Ut vitium fugias, vel saltu te in maris undas,
Cyrne, vel a scopulis dejice præcipitem.

Ergone aliud agere videtur, quam hæc eadem decreta ipse suis inscribere libris, aliis autem scribentibus expungere? cum Platoni vitio vertat, quod is *præstare mortem malæ et insciticæ vitæ* ostendat; Theognidem probet, qui consulit *ut fugiendæ malitiæ caussa aliquis se præcipitet aut in mare demergat.* Antisthenem enim laudans, qui mentis inopes ad suspendium redigit, se ipse vituperavit, nihil dicens vitiositatem ad subeundam facere mortem.

XV. Ceterum in libris adversus Platonem De Justitia

σιώπης εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διάλληται τῷ περὶ θεῶν λόγῳ, καὶ φησιν, "ἵνα ὀρθῶς ἀποτρέπειν τῷ ἀπὸ τῶν θεῶν φόβῳ "τὴν ἀδικίας τὸν Κέφαλον, εὐδιάβλητόν τ' ὄντα, καὶ πρὸς "τοιαύτην ἐξάγοντα πολλὰς περισπασμὰς καὶ πιθα- "νότητας ἀντιπίπτουσας τῷ περὶ τῶν ἐπὶ τοῦ θεῖ κο- "λάσεων λόγον, ὡς οὐδὲν ἀφαιρεῖσθαι τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν "Ἀλφιτέα, δι' ὧν τὰ παιδάρια δεδοικότας αἱ γυ- "ναῖκες ἀνείργουσιν." Οὕτω δὲ ἀφαιρεῖς τὰ τοῦ Πλά- τωνος, ἐπαινεῖ πάλιν ἐν ἄλλοις καὶ παραφέρει τὰ τοῦ Εὐρι- πίδου ταυτὶ πολλάκις,

——ἀλλ' ἔστιν, εἴ τις ἐγγελᾷ λόγῳ,
Ζεὺς, καὶ θεοὶ βρότεια λείσσοντες πάθη·

καὶ ὁμοίως ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Δικαιοσύνης, τὰ Ἡσιό- δεια ταυτὶ παρεγκάμπτων,

Τοῖσιν δ' ὑρανόθεν μὴν ἐπήλασε πῆμα Κρονίων,
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·

"ταῦτα," φησὶ, "τοὺς θεοὺς ποιεῖν, ὅπως τὴν πονηρῶν

B. 3. εὐδιάβλητόν—περισπασμὰς] Ita conſtituendus locus, εὐδιάβλητόν τ' εἶναι πρὸς τὐναντίον, εἰσάγοντα πολλὰς περισπασμὰς—.
B. 8. τὰ τοῦ Πλάτωνος] τὰ additum ex B. Venet. 1.

ſtatim inſultat rationi de Deo, aitque *non rectè metu Deorum ab injuſtitia Cephalum deterrere; et rationem hanc eſſe expoſitam calumniis, et in diverſam partem multis abducere revulſionibus, ac multa occurrere probabilia quæ ſermonem de pœnis divinitus irrogandis impugnent, ſimilemque faciant Acconi et Alphitoni, quorum formidine puerulos mulieres a malo otio deterrent.* Hoc modo exagitatum Platonem, alibi rurſum laudat, et hæc Euripidea aliquoties producit;

Sed eſt, tametſi verba aliquis hæc rideat,
Jupiter, diique, facta qui mortalium
Vident——.

Similiter in primo De Juſtitia, Heſiodea hæc citans,

Jupiter, e cœlo cladem his immiſit atrocem,
Afflixitque fame populos, et peſte necavit:

hæc, inquit, *Deos facere, ut*

" κολαζομένων, οἱ λοιποὶ παραδείγμασι τούτοις χρώ-
" μενοι, ἧττον ἐπιχειρῶσι τοιοῦτόν τι ποιεῖν." Πάλιν ἐν
μὲν τοῖς Περὶ Δικαιοσύνης ἐρωτῶν ὅτι, " τὸν τάγα-
" θὸν, ἀλλὰ μὴ τέλος ποιεμένους τὴν ἡδονὴν, ἐνδέχεται
" σώζειν καὶ τὴν δικαιοσύνην," φησὶ τοῦτο, χρὴ λέξιν εἰρηκέναι,
" Τάχα γὰρ ἀγαθὸν αὐτῆς ἀπολειπομένης, τέλους δὲ
D " μὴ, τοῦ δὲ δι' αὐτοῦ αἱρετοῦ ὄντος καὶ οὗ χάριν, σώ-
" ζοιμεν ἂν καὶ δικαιοσύνην, μεῖζον ἀγαθὸν ἀπολιπόντες
" τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον τῆς ἡδονῆς." Ταῦτα μὲν ἐν
τούτοις περὶ τῆς ἡδονῆς. Ἐν δὲ τοῖς πρὸς Πλάτωνα, κατ-
ηγορῶν αὐτοῦ δοκοῦντος ἀγαθὸν ἀπολιπεῖν καὶ ὑγείαν, " Οὐ
" μόνον καὶ δικαιοσύνην," φησὶν, " ἀλλὰ καὶ μεγαλο-
" ψυχίαν ἀναιρεῖ, καὶ σωφροσύνην, καὶ τὰς ἄλλας
" ἀρετὰς ἁπάσας, ἂν τὴν ἡδονὴν, ἢ τὴν ὑγείαν, ἤ τι

C. 8. τάγαθὸν] Lege, ἀγαθόν.

C. 11. ἀγαθὸν αὐτῆς ἀπολειπομένης—ὄντος] Sic dedi partim e libris, partim ex conjecturâ ex ſuperioris loci p. 1038, D. Vulgo, ἀγαθὸς αὐτῆς ἀπολειπομένης—ὄντας. B. E. Venet. 2 P. ἀγαθοῦ αὐτῆς ἀπολειπομένου—ὄντα.

D. 4. περὶ τῆς ἡδονῆς] Sic B. E. Mez. Vulgo, περί τι τῆς ἡδονῆς.

D. 4. περὶ Πλάτωνα] Legendum cum Mez. πρὸς Πλάτωνα. Venet. 1. a ſecunda manu, περὶ Πλάτωνος.

punitis maiis, reliqui his exemplis moniti, tanto minus conentur aliquid tale facere. Rurſum in libro De Juſtitia tertio ſubjungens, *eos qui voluptatem bonum quidem, non tamen finem juſtitiæ faciant, etiam juſtitiam poſſe retinere*, totidem verbis hæc dixit: *Fortaſſe enim ſi hoc relinquatur voluptati, eſſe eam bonum, non etiam finem, cum etiam honeſtum ſit ex eorum numero, quæ per ſe expetuntur; licebit juſtitiam ſervare, cum majus ipſa voluptate bonum in honeſtate et juſtitia conſtituamus.* Hæc ibi. Ad hæc Platonem cum reprehendiſſet, qui ſanitatem inter bona reliquiſſe videretur: *non juſtitiam modo, ſed et magnanimitatem, et temperantiam, et omnes alias virtutes ſubvolatum iri* affirmat; *ſi voluptatem,*

" τῶν ἄλλων, ὃ μὴ καλόν ἐστιν, ἀγαθὸν ἀπολείπωμεν."
Ἃ μὲν οὖν ῥητέον ἐστὶ περὶ Πλάτωνος, ἐν ἄλλοις γέγραπται πρὸς αὐτόν. Ἐνταῦθα δ' ἡ μάχη καταφανής ἐστιν, ὅπου E
μέν, ἂν μετὰ τοῦ καλῶς τις ἡδονὴν καὶ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, σώζεται δικαιοσύνην λέγοντος· ὅπου δὲ πάλιν, τὸν
μὴ μόνον τὸ καλὸν ἀπολιπόντα, ἀπωμόσθαι τὰς ἀρετὰς
ἁπάσας ἀναιρεῖν. Ἵνα δὲ μηδ' ἀπολογίαν ὑπολίπῃ τοῖς
ἐναντιώμασιν, Ἀριστοτέλει Περὶ Δικαιοσύνης ἀντιγράφων,
" ὦ," φησίν, " αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν ὅτι τῆς ἡδονῆς ὕσης
" τέλος, ἀναιρεῖται μὲν ἡ δικαιοσύνη, σωναναιρεῖται δὲ τῇ
" δικαιοσύνῃ καὶ τὰ ἄλλων ἀρετῶν ἐπάσῃ· τὴν μὲν γὰρ δι-
" καιοσύνην αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ἀναιρεῖσθαι, τὰς
" δ' ἄλλας ἀρετὰς οὐδὲν κωλύειν ὑπάρχειν, εἰ μὴ δι' F
" αὐτὰς αἱρετὰς, ἀλλ' ἀγαθὰς γε καὶ ἀρετὰς ἐσομένας."
" εἶτα ἐπάξιον ἐξ ὀνόματος προσαγορεύει. Βέλ-
τιον δὲ τὰς ἐκείνου λέξεις ἀναλαβεῖν· " Τῆς γὰρ ἡδο-

F. 2. ἀρετὰς ἰσομένας] B. ἀξιοῦς ἰσομένας. Mez. αἱρετὰς ἰσομένας.

aut bonam valetudinem, aut ullam aliam rem quæ non ſit abſolute honeſta, in bonorum cenſu haberi patiamur. Alibi ea adverſus ipſum ſcripſimus, quæ pro Platone dici poſſunt. Hic autem repugnantia eſt manifeſta. Uno enim loco dicit, *ſi quis una cum honeſto etiam voluptatem dicat eſſe bonum, locum fore juſtitiæ:* alio, *niſi ſolum honeſtum pro bono habeatur, omnes tolli virtutes.* Ac ne quam ſuis repugnantiis relinqueret excuſationem, contra Ariſtotelem De Juſtitia ſcribens, *non recte eum dicere,* inquit, *ſi voluptas pro fine ſtatuatur, tolli juſtitiam unaque ceteras omnes virtutes. Juſtitiam enim vere ſublatum iri: reliquæ quin maneant, nihil impedire, etſi non per ſe expetendæ, bonæ tamen et virtutes:* Ac ſingulas deinde nominatim recenſet. Sed præſtat ipſius verba apponere: *Nam cum hac ratione videatur effici vo-*

"τῆς," φησὶν, "ἐμφαινομένης τέλους τὴν τοιοῦτον λό-
"γον, τὸ μηδὲν τοιοῦτο πᾶν μοι δοκεῖ οὐκ ἐμπεριλαμβά-
"νεσθαι· διὸ ῥητέον, μήτε τὴν ἀρετὴν τινα δι' αὐτὴν αἱ-
"ρετὴν (εἶναι), μήτε τὴν κακιῶν φευκτὴν, ἀλλὰ πάντα
"ταῦτα δεῖν ἀναφέρεσθαι πρὸς τὴν ὑποκειμένην σκοπὸν·
"οὐδὲν μέντοι κωλύσει κατ' αὐτὸς, τὴν ἀνδρείαν μὴ καὶ
"τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν καρτερίαν καὶ τὰς
"ὁμοίας ταύταις ἀρετὰς, εἶναι τῶν ἀγαθῶν, τὰς δ' ἐναν-
1041 "τίας, ὑπάρχειν φευκτάς." Τίς οὖν τούτου πρὸς
λόγους ἰταμώτερος γέγονεν, ὃς δυεῖν τῶν ἀρίστων φιλοσόφων
ἐγκέκληκε τῷ μὲ, ὅτι πᾶσαν ἀρετὴν ἀναιρεῖ, μὴ μόνον
τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἀπολιπών· τῷ δ', ὅτι τὴν ἡδονῆς τέλους
ὕσης, ὑ πᾶσαν ἀρετὴν ἄνευ τῆς δικαιοσύνης σώζεσθαι
νομίζῃ; Θαυμαστὴ γὰρ ἡ ἐξουσία, περὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγ-
μάτων διαλεγόμενον, ἃ πάθοσιν αὐτὸς ἐγκαλῶν Ἀριστο-
τέλῃ, ταῦτ' ἀναιρεῖν πάλιν Πλάτωνος κατηγορῆσαι. Καὶ

F. 12. ταύταις] Sic B. E. Baſ. Xyl. Mez. Reiſk. Vulgo, ταύτας.
F. 12. τὰς δ' ἐναντίας] Mez. τὰς δ' ἐναντίας; κακίας—.

luptatem eſſe finem, totum hoc mihi non videtur in eo contineri. Itaque dicendum eſt, neque virtutum ullam per ſe eſſe expetendam, neque ullum vitium fugiendum; verum omnia hæc referenda eſſe ad propoſitum ſcopum. Nihil tamen ſecundum eorum ſententiam obſtabit, fortitudinem, temperantiam, tolerantiam, ſimileſque harum virtutes eſſe e bonorum numero, et his contraria eſſe fugienda. Scire velim, unquamne diſputator aliquis exſtiterit petulantior Chryſippo, qui duos præſtantiſſimos philoſophos reprehendit; alterum, quod non ſolum honeſtum pro bono ponens, omnem virtutem tollat; alterum, quod voluptate pro fine reputata, præter juſtitiam etiam reliquas virtutes perimi cenſeat. Mirabilis enim eſt licentia, iiſdem de rebus diſſerentem, quæ ponit Ariſtotelem culpans, eadem rurſum in accuſando Platone repudiare. At enim in Demonſtrationi-

μὴν ἐν ταῖς Περὶ Δικαιοσύνης Ἀποδείξεσι λέγῃ ῥητῶς, ὅτι "πᾶν κατόρθωμα, καὶ εὐνόμημα καὶ δικαιοπράγημά "ἐστι· τὸ δέ γε κατ' ἐγκράτειαν, ἢ καρτερίαν, ἢ φρό- B "νησιν, ἢ ἀνδρείαν, προσῆκόμενον, κατόρθωμά ἐστιν· ὥστε "καὶ δικαιοπράγημα." Πῶς οὖν οἷς ἀπολείπῃ φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν καὶ ἐγκράτειαν, οὐκ ἀπολείπει δικαιοσύνην, αὐτοῖς αὐτὴν ὅσα κατορθοῦσιν ἐν ταῖς εἰρημέναις ἀρεταῖς καὶ δικαιοπραγοῦσιν;

ις'. Τῷ δὲ Πλάτωνος εἰπόντος "τὴν ἀδικίαν, ὡς "διαφθορὰν ψυχῆς ὅσα καὶ σῶσις, οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς "ἔχουσιν ἀποβάλλῃ τὴν δύναμιν, ἀλλ' αὐτὸν ἑαυτῷ συμ- "βάλλῃ καὶ κρύει καὶ ταράττει τὸν πυθμένα" ἐγκαλῶν Χρύσιππος, "ἀτόπως," φησὶ, "λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν "ἑαυτόν· εἶναι γὰρ τοῦ μὲν ἕτερον, ὃ τοῦ μὲν ἑαυτὸν, τὸν ἀδι- "κίαν." Ὀπλαδόμενος γὰρ τούτων, αὖθις ἐν ταῖς Περὶ C Δικαιοσύνης Ἀποδείξεσιν, "ἀδικεῖσθαι," φησὶν, "ὑφ' "ἑαυτοῦ τὴν ἀδικοῦσαν, καὶ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικῇ,

B. 10. κρύει] Forte συγκρύει, ut Reiſk.

bus de Juſtitia diſerte dicit, *omne perfectum officium, et legitimum eſſe et juſtum factum: quod vero continenter, tolerantter, prudenter, fortiter agitur, perfectum eſſe officium; ergo etiam juſte factum.* Quomodo igitur quibus prudentiam, fortitudinem, continentiam relinquit, juſtitiam eadem limit; cum illi ipſi qui quædam perfecte ſecundum eas virtutes agunt, iidem eadem juſte agant?

XVI. Dixerat Plato, *injuſtitiam animi eſſe corruptelam et ſeditionem, quae ne in ipſis quidem injuſtis ſuam vim amitteret, ſed ipſum ſecum committeret, conſligeret, ac turbaret vitioſum hominem.* Id vituperans Chryſippus, *abſurde*, ait, *hoc dici, Aliquem ſeipſum injuria afficere; nam injuſtitiam non adverſus injuſtum, ſed adverſus alium tendere.* Oblitus deinde hujus effati, in Demonſtrationibus de Juſtitia, *a ſeipſo injuria affici injuſtum*, ait, *nam alii injuria inferenda, ipſum ſibi injurium*

"γενόμενον ἑαυτῷ τῦ ⸗βλαπτομενῶν ἄιτιον, καὶ βλάπτοντα
"παρ' ἀξίαν ἑαυτόν." Ἐν μὲν τοῖς ⸗πρὸς Πλάτωνα
ταῦτ' εἴρηται· τὸ δὲ τ ἀδικεῖν λέγουσι μὴ ⸗πρὸς ἑαυτὸν,
ἀλλὰ ⸗πρὸς ἕτερον, "Οἱ γὰρ κατ' ἰδίαν ἄδικοι συνεστή-
"κασιν ἐκ πλόνων τοιούτων τἀναντία λεγόντων, καὶ ἄλλως
"τ ἀδικίας λαμβανομένης, ὡς ἂν ἐν πλείοσι ⸗πρὸς ἑαυ-
"τὸν ὄντος ἔχουσιν· εἰς δὲ τὸν ἕνα μηδενὸς διατείνοντος
D "τοιοῦτο, καθ' ὅσον δὲ ⸗πρὸς τὸν πλησίον ἔχει ὄντας·"
ἐν δὲ ταῖς Ἀποδείξεσι τοιούτους ἠρώτησε λόγους ⸗περὶ τ
ἄδικον καὶ ἑαυτὸν ἀδικεῖν· "Παράπτωμα γενόμε-
"νον ⸗βλαπτομένου, ἀπαγορεύει ὁ νόμος· καὶ τὸ ἀδικεῖν ἔστι ⸗βλα-
"πτόμενον· ὁ τοίνυν ⸗βλαπτόμενος γενόμενος αὐτὸς ἑαυτῷ ἀδι-
"κεῖν, ⸗βλαπτόμενος ἐστὶν ἑαυτόν· ὁ δὲ ⸗βλαπτόμενος εἷς ἕνα,
"καὶ ἀδικεῖ ἐκεῖνον· ὃν ἄρα καὶ ὀρθῶς ἀδικᾶν, καὶ
"ἑαυτὸν ἀδικεῖν·" πάλιν· "Τὸ ἁμάρτημα τ βλαπτόμε-

C. 7. "Οἱ γὰρ—λεγόντων] Locus corruptus, forte ita reſtingendus, Οὐ γὰρ κατ' ἰδίαν οἱ ἄδικοι συνεστήκασιν, ἐκ πλείονων δὲ τοιούτων τἀναντία λεγόντων—.
D. 7. ὃν ἄρα] Legendum ὁ ἄρα, ut et Reiſk monuit.

eſſe: dum ſibi auctor ſit contra leges agendi, ſeque immerito lædat. Verum in iis quæ adverſus Platonem ſcribit, *injuſtitiam dici non ſui, ſed alterius ratione*, contendit: *Nam non ſeorſim vel pro ſe ſunt injuſti, ſed conſtant e pluribus talibus contraria facientibus: quippe ceteroquin ſic intelligitur injuſtitia ut quæ ſit in pluribus adverſus ſeipſos ita ſe habentibus: in unum autem nihilo tali pertinente, ſed quantum ad proximum ita ſe habet.* In Demonſtrationibus porro talibus argumentationibus utitur, ut oſtendat injuſtum etiam ſibi ipſi injuriam facere: *Aliquo modo cauſſam fieri delicti ſeu violatæ legis, lex vetat: Injuſte agere, delictum eſt: Ergo qui aliquo modo ſibi ipſe cauſſa eſt injuſte agendi, delinquit in ſeipſum: Jam qui in unum aliquem delinquit, eum etiam injuria afficit: Ergo qui quemvis alium injuria afficit, ſeipſum injuria afficit.* Item: *Peccatum eſt e damno-*

" των ὄντι, καὶ πᾶς ἁμαρτάνων παρ' ἑαυτὸν ἁμαρτάνει
" πᾶς ἄρα ὁ ἁμαρτάνων βλάπτει ἑαυτὸν καὶ τὴν ἀξίαν
" εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀδικεῖ ἑαυτόν" ἔτι καὶ οὕτως, " Ὁ
" βλαπτόμενος ὑφ' ἑτέρου, ἑαυτὸν βλάπτει, καὶ τὴν
" ἀξίαν ἑαυτὸν βλάπτει, τοῦτο δ' ἐστὶν τὸ ἀδικεῖν· ὁ ἄρα
" ἀδικούμενος καὶ ὑφ' ὁτουοῦν πᾶς ἑαυτὸν ἀδικεῖ."

ιζ'. Τὸν περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν λόγον, ὃν αὐτὸς εἰσάγει καὶ δοκιμάζει, " συμφωνότατον εἶναι," φησὶ, " τῷ
" βίῳ, καὶ μάλιστα τὴν ἐμφύτων ἄπεσθαι προλήψεων"
ταυτὶ γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν Περιτρεπτικῶν εὕρηκεν. Ἐν
δὲ τῷ πρώτῳ, " τοῦτον τὸν λόγον," φησὶν, " ἀπὸ τῶν
" ἄλλων ἁπάντων ἀφέλκειν τὸν ἄνθρωπον, ὡς οὐδὲν ὄντων
" πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ συνεργούντων πρὸς εὐδαιμονίαν ὑ-
" δέν." Ὅρα πάντως πῶς αὐτῷ σύμφωνός ὄστι, τὰ ἀφέλ-
κοντα δ' ζῆν, καὶ τὴν ὑγιείας, καὶ τῆς ἀπονίας, καὶ τῆς τῶν

E. 4. ἀδικούμενος] Sumsi a Xyl. Mss. item correxit Reisk. Vulgo, διακώμενος.
F. 1. Ὅρα] Sic Steph. ex Leonic. Schott. Collat. Muret. Anon. Priores editiones et B. E. F. P. Ὁρᾷ.
F. 1. ἀφέλκοντα τῷ ζῆν] Subjungendum λόγον, quod excidisse videtur.
F. 2. ἀπονίας] Sic Ald. Bas. Xyl. B. E. F. Venet. 1. Vulgo, ἀπονοίας.

rum genere: Quicunque peccat, in se indigne peccat: Ergo qui peccat, sibi ipse indigne damnum infert; proinde etiam injuria se afficit. Aliud: *Qui ab alio læditur, sibi ipsi nocet, idque indigne: hoc autem erat injuste agere: Ergo quicunque a quocunque injuria afficitur, injurius in sese est.*

XVII. *Rationem de Bonis et Malis*, quam ipse introducit et probat, *maxime consentire cum vita* affirmat, *et maxime innatas attingere prænotiones*; sic enim loquitur in tertio Exhortationum libro. At in primo, *ea ratione hominem*, asserit, *ab omnibus aliis abstrahi, ut nihil ad nos pertinentibus, neque ad felicitatem quicquam conducentibus.* Jam nunc vide quam belle sibi consonet, qui rationem abstrahentem nos a vitæ, sanitatis, indolentiæ, sensuum

αἰσθητηρίων ὁλοκληρίας, καὶ μηδὲν εἰ) ταῦτα φάσκοντα πρὸς ἡμᾶς ἃ περὶ τῶν θεῶν αἰτούμεθα, μάλιστα συμφωνεῖν τῇ βίῳ καὶ ταῖς κοιναῖς προλήψεσιν ἀποφαινόμενος. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἄρνησις ᾖ τὸ ταναντία λέγειν, ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Δικαιοσύνης ταῦτ' εἴρηκεν· " Διὸ καὶ " ἐγὼ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ τε μεγέθους καὶ τοῦ κάλλους, " πλάσμασι δοκοῦμεν ὅμοια λέγειν, καὶ οὐ κατὰ τὸν ἄνθρω-
1042 " πον, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν." Ἔστιν οὖν ὅπως ἂν τις ὁμολογήσαιτο σαφέστερον ταναντία λέγειν αὐτὸς πρὸς ἑαυτόν, ἢ οὗτος; ἃ δι' ὑπερβολὴν φησι πλάσματα δοκεῖν εἶναι καὶ ὑπὲρ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν λέγεσθαι, ταῦτα συμφωνεῖν τῇ βίῳ φάσκων, καὶ μάλιστα τῆς ἐμφύτων ἅπτεσθαι προλήψεων.

ιη'. Οὐσίαν κακοδαιμονίας ἀποφαίνει τὴν κακίαν ἐν παντὶ βιβλίῳ φυσικῷ καὶ ἠθικῷ, κἀφῶν καὶ ἀφιλονόμως ὅτι, " τὸ κατὰ κακίαν ζῆν, τῷ κακοδαιμόνως ζῆν ταυτόν

A. 3. οὗτος] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, οὕτως ex Leonic. Schott. Anon.

incolumitatis conſideratione, eaque nihil ad nos pertinere dicentem quæ nos a Diis immortalibus expetimus, affirmet maxime conſentire cum vita et communibus prænotionibus. Sed ne infitiari hanc poſſit repugnantiam, audi verba ejus De Juſtitia libro tertio ſcripta: *Itaque ea quæ dicimus, ob excellentiam magnitudinis et pulchritudinis, fabularum ſimilia videbuntur, et non convenire homini humanæque naturæ.* Poteſtne quiſquam diſertius fateri, ſe ſibi ipſi contraria dicere, quam hic noſter? qui *ea, quæ ob excellentiam commenta, et homine ſuperiora habitum iri* dicit, *vitæ humanæ congruere, inſitaſque notitias maxime attingere*, pronúnciat.

XVIII. *Naturam infelicitatis vitioſitatem eſſe* in omnibus Phyſicis Ethiciſque libris tradit, contendens, *vitioſe vivere idem eſſe, quod vivere in-*

"ζῆν" ὁ δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως ὑπεπτὼν ὅτι, "λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα μᾶλλον ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν," ἐπιλέγει, "Τοιαῦτα γὰρ τὰ ἀγαθά ἐστι τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε τρόπον τινὰ τὰ κακὰ πρὸ ἀνὰ μέσον προτερεῖν." Ὅτι μὲν οὖν εἰρηκὼς ἐν ἑτέροις μηδὲν ἦ τοῖς ἄφροσι λυσιτελές, ἐνταῦθά φησι λυσιτελεῖν τὸ ἀφρόνως ζῆν, ἀφίημι. Τῶν δ' ἀνὰ μέσον λεγομένων παρ' αὐτοῖς μήτε κακῶν ὄντων μήτ' ἀγαθῶν, τὰ κακὰ προτερεῖν λέγων, οὐδὲν ἄλλο λέγει πλὴν τὸ μὴ κακῶν τὰ κακὰ προτερεῖν, ἢ τὸ κακοδαιμονεῖν λυσιτελέστερον ἦ τοῦ μὴ κακοδαιμονεῖν· ἢ τοῦ κακοδαιμονεῖν ἀλυσιτελέστερον ἢ τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν· εἰ δὲ ἀλυσιτελέστερον, ἢ βλαβερώτερον· τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἄρα βλαβερώτερον τοῦ κακοδαιμονεῖν. Βλόμμος οὖν

A. 11. ἢ μὴ βιῶν] Scripſi hoc ex p. 1064, E. Vulgo et omnes, ἢ βιῶν, excepta Græco-Lat. ἢ βιῶν.

B. 6. παρ' αὐτοῖς] Sic P. Reiſk. Vulgo, παρὰ τοῖς. Margo Venet. 1. παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς.

B. 9. καὶ τοῦ κακοδαιμονεῖν] Vulgo deſunt: addidi ex E. Horum non niſi καὶ exhibet B.

B. 11. τὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἄρα βλαβερώτερον] Item addita ex E. Vulgo deſunt.

feliciter. In tertio De Natura cum dixiſſet, *expedire inſipienti ut vivat potius quam moriatur, etiam ſi nunquam ſit futurum ut ſapiat*; hæc ſubjicit, *Talia enim ſunt hominibus bona, ut mala quodammodo indifferentibus præſtent*. Mitto, quod alibi fatus *nihil inſipienti prodeſſe*, nunc ait *ei prodeſſe vivere inſipienter*. Cum autem indifferentia ſint Stoicis ea, quæ neque bona ſunt neque mala; iis potiora dicens eſſe mala, nihil dicit aliud, quam non malis mala eſſe potiora; et præſtare infelicem eſſe, quam infelicem non eſſe: Ergo, non infelicem eſſe, inutilius putat quam infelicem eſſe: Atqui, ſi inutilius, etiam damnoſius: Igitur, non infelicem eſſe damnoſius eſt quam infelicem eſſe. Hoc ille ab-

τούτῳ ὑπολαμβάνειν τὴν ἀτοπίαν, ὑπολέγῃ τοῖς τῶν Κακῶν, "Ἐστι δὲ ὁ βίος τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλ' ὁ λόγος, "μεθ' οὗ βέλτιον ὑπάρξει μᾶλλον, καὶ εἰ ἄφρονες ἐσόμεθα." Πρῶτον μὲν ἕν τὰ κακὰ κακίαν λέγει, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας, ἄλλο δὲ οὐδέν· ἡ δὲ κακία, λογικόν ἐστι, μᾶλλον δὲ λόγος ἡμαρτημένος· οὐδὲν ἂν ἕτερόν ἐστι τὸ μετὰ λόγου βέλτιον ἄφρονας ὄντας, ἢ τὸ μετὰ κακίας βίου. Ἑπειτα τὸ βίου ἄφρονας ὄντας, βίου ἐστὶ κακοδαίμονας ὄντας. Πρὸς τί ἂν φέροιτο τοῦτο τῶν ἀνὰ μέσον; Οὐ γὰρ πρός γε τὸ εὐδαιμονεῖν φησι φέρειν τὸ κακοδαιμονεῖν. Ἀλλ' οὐδὲ ὅλως, φασὶν, οἷόν τε ἦν Χρύσιππος, "ὅτε μονὴν ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἀγαθοῖς, "ὅτ' ἐξαγωγὴν τοῖς κακοῖς προσμετρεῖν, ἀλλὰ τοῖς "μέσοις κατὰ φύσιν· διὸ καὶ τοῖς εὐδαιμονοῦσι γίνεταί ποτε "καθῆκον ἐξάγειν ἑαυτούς, καὶ μένειν αὖθις ἐν τῷ ζῆν

C. 11. πρός γε τὸ] Ita et Mez. Vulgo, προσίετο. E. πρός τι τό. Venet. 1. προσῆκε τό.

C. 11. φησι προτιμᾶν τὸ] Vulgo, φύσει προτιμᾶν τοῦ. Prius ſumſi ab Ald. Baſ. Xyl. B. E. F. Venet. 1. 2: poſterius a Mez.

ſurdum ut mitigaret, addit hoc De Malis: *Præſtant autem non ipſa mala, ſed ratio; cum qua vivere magis convenit, etiam ſi erimus inſipientes.* Primum itaque, mala vitioſitatem dicit, et quæ eam participant; aliud nihil. Vitioſitas autem cum ratione aliquid eſt conjunctum, aut potius depravata ratio. Ergo nihil aliud eſt inſipientem vivere cum ratione, quam vivere cum vitioſitate. Deinde vivere inſipientem, vivere eſt infeliciter. Cui ergo indifferenti hoc præſtat? non enim, puto, dicet felicitati: aut hanc infelicitati. Omnino enim hoc illi dicunt, Chryſippum *neque permanſionem in vita bonis, neque diſceſſum ex ea malis annumeraſſe; ſed utrumque iis quæ media ſunt natura ſive indifferentia: hinc enim et felicis interdum officium fieri, ut mortem ſibi conſciſcat; et miſeri, ut vitam producat.* Quæ

" τοῖς κακοδαιμονοῦσιν." Εἶτα τί τούτου μεῖζόν ἐστιν ὑπεναντίωμα τοῖς αἱρεσιν καὶ φυγαῖς, εἰ τοῖς ἐπ' ἄκρον εὐδαιμονοῦσιν ἀπουσία τῶν ἀδιαφόρων, ἀφίσασθαι τῶν ἀγαθῶν παρόντων καθήκει; καίτοι τῶν ἀδιαφόρων οὐδὲν αἱρετὸν, οὐδὲ φευκτὸν, ἀλλὰ μόνον ἀγαθὸν τὸ αἱρετὸν, καὶ μόνον
E φευκτὸν ἡγοῦνται τὸ κακόν. Ὥσε συμβαίνει κατ' αὐτοὺς μὴ τοῖς τὰ αἱρετὰ, μηδὲ τοῖς τὰ φευκτὰ τοὺς τῶν τοιούτων τίθεσθαι λογισμούς, ἀλλ' ἑτέρων τοιαζομένους ἃ μήτε φεύγουσι, μήτε αἱροῦνται, τοῖς ζῆν καὶ ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν.

ιθ'. Τἀγαθὰ τοῖς τὰ κακὰ τῆ πᾶσαν ἔχειν διαφορὰν ὁμολογεῖ Χρύσιππος· ἡ ἀναγκαῖόν ἐστιν, εἰ τὰ μὲν ἐξάπτως ποιεῖ κακοδαίμονας εὐθὺς οἷς ἂν παρῇ, τὰ δ' ἐπ' ἄκρον εὐδαίμονας. Αἰσθητὰ δ' εἰ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, φησὶν, ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Τέλους, ταῦτα γὰρ

D. 8. ἀπουσία τῶν ἀδιαφόρων, ἀφίσασθαι] Sic jam Xyl. vertendo expreſſit: notavit Mez. conjecit Reiſk. Vulgo, ἀπουσία τοῦ ἀδιαφόρους διίσασθαι.
D. 9. καίτοι] Sic B. Venet. 1. 2. Mez. Vulgo, καὶ τό.
E. 2. συμβαίνει] Sic Venet. 1. Vulgo, συμβαίνειν.
E. 8. εἰ τὰ μὲν] Sic Venet. 2. P. Xyl. Vulgo, εἰ μὲν τὰ μέν.

vero major poteſt eſſe repugnantia in rerum delectu et fuga? ſcilicet ſumme felicibus ut conveniat ob defectum alicujus rei indifferentis bona præſentia derelinquere? cum quidem nullum indifferens vel expetendum vel fugiendum cenſeant, ſolumque bonum expeti, malum fugi debere ſtatuant. Itaque de ipſorum ſententia concluditur, in deliberandis actionibus non ad bona vel mala reſpiciendum; ſed vitæ mortiſque rationes ſubducendas conſectandis aliis quibuſdam rebus neque fugiendis neque deligendis.

XIX. Malorum et Bonorum ſummum eſſe diſcrimen fatetur Chryſippus: idque ita eſſe oportet, ſi illa extreme miſeros faciunt eos in quibus ſunt, hæc ſumme beatos. *Senſilia* autem *eſſe Bona atque Mala*, in priore De Fine libro

F φασι, "Ὅτι μὲν γὰρ ἀγαθητά ἐστι τἀγαθὰ καὶ τὰ κα-
" κὰ, καὶ τούτοις ἐκποιεῖ λέγειν· οὐ γὰρ μόνον ὄντα
" παθητὰ ἐστιν ἀγαθητὰ σιὼ τοῖς εἰδόσιν, οἷον λύπη καὶ
" φόβος, καὶ τὰ παραπλήσια, ἀλλὰ καὶ κλοπῆς
" καὶ μοιχείας καὶ τῶν ὁμοίων ἐστὶν ἀγαθέσθαι· ἡ γὰρ
" ὅλον ἀφροσύνης καὶ δειλίας καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων
" κακιῶν· ἐδὲ μόνον χαρᾶς, καὶ εὐεργεσιῶν, καὶ ἄλλων
" πολλῶν κατορθώσεων, ἀλλὰ φρονήσεως καὶ ἀνδρεί-
" ας, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν." Τούτων τινὶ μὲν ἄλλῳ
ἀποπίαν ἀφῶμεν· ὅτι δὲ μάχεται τοῖς περὶ τὸν σοφὸν
ληθότα σοφὸν, τίς ἂν οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν; Ἀγαθῶ γὰρ ὄν-
τος τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ μεγάλου περὶ τὸ κακὸν διαφορὰν
1043 ἔχοντος, τὸν οὐ φαῦλον γινόμενον ἀπροσδόκητον ἀγνοεῖν τοῦ-
το, καὶ τῆς ἀρετῆς μὴ αἰσθάνεσθαι παρούσης, ἀλλ' οἴεσ-
θαι τινὰ κακίαν αὐτοῦ παρεῖναι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀποπώτα-

F. 2. ἐκποιεῖ] Sic B. E. F. Venet. 2. Anon. T. V. B. Vulgo, ἐξοποιεῖ. Jannot. Coll. Muret. ἐμποιεῖ.
F. 2. ὄντα] Legendum τὰ, cum Reisk.
F. 5. γὰρ ὅλον] Forte, καθόλου.
F. 8. κατορθώσεων] Sic B. Venet. 1. Mes. Vulgo, κατορθώσους.
F. 11. γὰρ ὄντος] Hoc res ipsa postulat: vertit Xyl. notavit Mes. vidit Reisk. Vulgo, παρόντος.

sic indicat: *Nam cum Bona, tum Mala esse sensilia, etiam sic conficitur. Non enim perturbationes duntaxat sentiuntur, ut ægritudo, metus, aliæque horum similes; sed et furtum, et adulterium, aliaque id genus, sensum sui præbent; sicut etiam insipientia, timiditas, et alia vitia haud pauca. Rursumque non gaudium modo, beneficentia, et alia recte facta sentiuntur; sed prudentia quoque, fortitudo, ac reliquæ virtutes.* Hæc quam sint absurda, dicere supersedeo. Repugnare autem ea sententiæ, quam de eo *qui Sapientem se factum non animadvertit* ipsi habent, quis neget? quippe si bonum est sensile, tantoque discrimine differt a malo; ignorare aliquem si subito fiat de vitioso probus, et virtutem eum non sentire, sed putare se adhuc vitio teneri, nonne

του; Ἢ γὰρ ἀγνοεῖν ἢ ἀπιστεῖν δύναιτ' ἂν τὰς ἀρετὰς ἔχων ἁπάσας, ἢ μικρά τις ἐστὶν ἡ παντάπασι δυσθεώρητος ἡ διαφορὰ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὴν κακίαν, καὶ τῆς εὐδαιμονίας πρὸς τὴν κακοδαιμονίαν, καὶ τοῦ καλλίστου βίου πρὸς τὸν αἴσχιστον, εἰ ταῦτά τις ἀντ' ἐκείνων κτησάμενος ἑαυτὸν λέληθε.

κ'. Μία συντάξις ἡ Περὶ Βίων, τέτταρα βιβλία· τύπων δὲ τῷ τετάρτῳ λέγει, "τὸν σοφὸν ἀπραγμονά "τε εἶναι καὶ ἰδιοπραγμονα, καὶ τὰ αὑτοῦ πράττειν" ἔστι δὲ ἡ λέξις αὕτη, "Οἶμαι γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον, καὶ Β "ἀπράγμονα εἶναι καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὑτοῦ "πράττειν ὁμοίως, τά τε αὐτοπραγίας καὶ ὀλιγοπραγμο- "σύνης ἀξίων ὄντων." Τὰ δὲ ὅμοια σχεδὸν ἐν τῷ Περὶ Τῶν Δι' Αὑτὰ Αἱρετῶν εἴρηκε ταύταις ταῖς λέξεσι· "Τῷ γὰρ ὄντι φαίνεταί ὁ κατὰ τὴν ἡσυχίαν βίος ἀκίν- "δυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν, οὐ πάνυ τοῖς πολλῶν "δυναμένοις τοῦτο συνιδεῖν." Ὅτι μὴν τῷ Ἐπαύρῳ τὴν

A. 12. ἰδιοπράγμονα] Reisk. ὀλιγοπράγμονα.
B. 3. ὁμοίως] Forte, ὅμως.
B. 8. Ὅτι μὲν] Mez. Ὅτι μὲν οὖν.

est absurdissimum? Nam aut nemo ignorare potest, vel de eo dubitare, quod virtutes habeat omnes, siquidem habet; aut exigua est, et omnino difficilis perspectu differentia virtutis et vitii, felicitatis et miseriæ, pulcherrimæ ac turpissimæ vitæ, si quis illa pro his se adeptum non sentit.

XX. Unum est volumen De Vitis, libri quatuor: in quorum quarto ait, *Sapientem cum otiosum esse, tum sua negotia tractare.* Verba sunt hæc: *Censeo enim ego prudentem et carere negotiis, et pauca habere negotia, et suas tamen res agere; cum et suarum rerum tractatio, et paucarum, sint elegantes.* Fere similia horum dicit in libro De Rebus per se ipsas expetendis: *Videtur enim,* inquit, *revera otiosa vita periculis vacare et in tuto versari, etsi hoc pauci perspiciunt.*

Πρόνοιαν ἀναιροῦντι ἀφ' τῆς ἀπραγμοσύνης τῆς περὶ
τὸν θεὸν οὐκ ἀπάδει, δῆλόν ἐστιν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Χρύ-
C σιππος ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Βίων, "βασιλείαν τε τὸν
"σοφὸν ἐκουσίως ἀνέχεσθαι," λέγει, "κεκτημένον
"ἀπ' αὐτῆς· κἂν αὐτὸς βασιλεύειν μὴ δύνηται, συμ-
"βιώσεταί βασιλεῖ, καὶ στρατεύσεται μετὰ βασιλέως, οἷος
"ἦν Ἰδάνθυρσος ὁ Σκύθης, ἢ Λεύκων ὁ Ποντικός."
Παραθήσομαι δὲ καὶ ταύτην αὐτῷ τὴν ἀφέλειαν,
ὅπως εἰδῶμεν εἰ καθάπερ ἐκ νήτης καὶ ὑπάτης γίνεται
σύμφωνον, οὕτως ὁμολογεῖ βίος ἀνδρὸς τῇ ἀπραγμοσύνην
αἱρουμένῳ καὶ ὀλιγοπραγμοσύνῃ, εἶτα συνιππαζομένου
Σκύθαις, καὶ τὰ τοῦ ἐν Βοσπόρῳ τυράννου πράττοντος
ἐξ οἰασδήποτε ἀνάγκης. "Ὅτι γὰρ," φησί, "καὶ στρα-
D "τώσεται μετὰ δυναστῶν καὶ βιώσεται, πάλιν ἐπισκεψό-
"μεθα τούτων ἐχόμενοι, τίνων μὲν ἕνεκα ζῶντα ὑπονοήσ-
"ουσιν, ἀφ' τοὺς ὁμοίους ὑπολογισμούς, ἡμῶν δὲ καὶ

B. 10. ἀπάδει] Sic Venet. 1. Vulgo, ἀνῳδεῖ. Baſ. Xyl. Steph. forte correctione vetuſtioris lectionis ἀνῳδεῖ, quæ exſtat in Ald. B. E. F.
C. 2. ἀνέχεσθαι] B. ἀναδέχεσθαι, ut jam vertit Xyl.
C. 6. Παραθήσομαι δὲ] δὲ additum ex Venet. 1.

Hæc non diſſonare ab Epicuro, qui providentiam ideo ſuſtulit, ut Deum redderet otioſum, quivis videt. Sed ille idem Chryſippus in primo De Vitis, *Sapientem*, ait, *ultro regnum ſuſcepturum, ut inde quæſtum faciat; aut ſi rex ipſe eſſe nequeat, victurum cum rege, et ei in expeditione adfuturum, ſi talis ſit, qualis Idanthyrſus Scytha, aut Leuco Ponticus.* Sed et hic ipſius dictionem apponam, ut videamus an ſicut ima et ſumma chorda concinunt, ita conſentiat vita hominis qui otium et paucarum rerum tractationem delegerit, cum eo qui una cum Scythis equitet, et Boſporani tyranni res agat quavis neceſſitate inductus. *Quod enim*, inquit, *in expeditione futurus ſit cum potentibus, vitamque una acturus, rurſum conſiderabimus, his intenti. Quidam enim ne hæc quidem ſuſpicantur ob ſimiles*

" ταῦτα ἀπολιπόντων, ἀφ' ὧν τὰς ὁμοιοτέρας λόγους"
καὶ μετὰ μικρὸν, " Οὐ μόνον δὲ μετὰ τῶν προκοπτόν-
" των ὅτι τοσοῦτον, ἀλλ' ἐν ἀγωγαῖς καὶ ἐν ἔθεσι τοιοῖς γε-
" γονόσιν, οἷον τῷ Λευκίωνι καὶ Ἰδανθύρσῳ." Καλ-
λισθένει τινὲς ἐγκαλοῦσιν ὅτι πρὸς Ἀλέξανδρον ἔπλευ-
σεν, ἐλπίζων ἀναστήσειν Ὄλυνθον, ὡς Στάγειρα Ἀριστο-
τέλης· Ἔφορον δὲ καὶ Ξενοκράτει καὶ Μενέδημον ἐπαινοῦσι
παρωσαμένους τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δὲ Χρύσιππος ἕνεκα
χρηματισμοῦ τὸν σοφὸν ὅτι κεφαλὴν ἐς Παντικάπαιον
ὠθεῖ καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν. Ὅτι γὰρ ἐργασίας ἕνεκα καὶ
χρηματισμοῦ ταῦτα ποιεῖ, καὶ προδήλωκε, " τρεῖς," E
ὑποθέμενος, " ἁρμόζοντας μάλιστα τῷ σοφῷ χρηματι-
" σμοὺς, τὸν ἀπὸ βασιλείας, καὶ τὸν ἀπὸ φίλων, καὶ τρί-
" τον ὅτι τούτοις τὸν ἀπὸ σοφιστείας." Καίτοι πολλαχοῦ
μὲν ἀποκναίει ταῦτα ἐπαινῶν,

Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνοιν,
Δήμητρος ἀκτῆς καὶ ῥάματος ὑδρηχόου;

E. 2. γὰρ ἐργασίας] Sic et Reisk. Vulgo, παρεργασίας.
E. 3. ποιεῖ, καὶ] Reisk. ποιεῖν δεῖ.
E. 9. Δήμητρος—ὑδρηχόου] Versus additus ex B.

ratiocinationes, nobis hæc relinquentibus ob similia argumenta. Et paulo post: *non modo cum iis qui jam profecerunt in disciplina et moribus, ut apud Leuconem et Idan thyrsum.* Atqui Callistheni sunt qui vitio vertant, quod ad Alexandrum navigavit spe Olynthi restituendæ, sicut Stagiram instauraverat Aristoteles; et Ephorum, Xenocratem, ac Menedemum laudant, qui Alexandri convictum recusassent. At Chrysippus quæstus caussa Sapientem obtorto collo in Panticapæum rapit, ac Scytharum solitudinem. Nam lucri caussa hoc Chrysippus instituere se ipse profitetur, *tres rem faciendi modos* ponens *Sapienti maxime congruentes; e regno, ex amicis, ex arte sophistica.* At enim passim ad nauseam usque inculcat;

Nam præter hæc duo, qua tandem moralibus
Re fit opus? almæ cum Telluris frugibus,
Tum quæ sitim salubris lympha sublevet.

ὁ δὲ τοῖς Περὶ Φύσεως λέγει, "τὸν σοφὸν, εἰ τὴν μεγί-
"στην οὐσίαν ἀποβάλοι, δραχμὴν μίαν ἀκεβεβληκέναι
"δόξειν." Οὕτω δὲ αὐτὸν ἄρας ἀκεῖ ἡ ὀγκώσας, ὑπ-
F τεῖθ' πάλιν εἰς μισθαρνίαν καταβάλλει, καὶ σοφιστείαν·
"ἢ γὰρ ἀπίσω, καὶ προλήψεσθαι, τὸ μὴ εὐθὺς ἀρχο-
"μένου, τὸ δὲ χρόνῳ ὃν μαθητὴν διελθόντος, ὅπερ εὐγνω-
"μονέστερον εἶναι," φησὶν, "ἀσφαλέστερον δὲ τὸ προ-
"λαμβάνειν, ὡς ἀδικήματα τοῦ τόπου ὑπιδεχομένου".
λέγει δὲ ὅτως, "Εἰσπράττονται δὲ τὸν μισθὸν οὐ πάν-
"τες οἱ νῦν ἔχοντες ὡσαύτως, ἀλλ' ἄλλος πλῆθος, ὡς
"ἂν ὁ καιρὸς φέρῃ, οὐκ ἐπαγγελλομένων ποιήσειν ἀγαθοὺς,
"καὶ ταῦτ' ὀν ἐνιαυτῷ· ὅσον δὲ πρὸς ἑαυτοὺς, ταῦτα
"ποιήσειν πρὸς τὸν συμφωνηθέντα χρόνον." Καὶ πάλιν
1044 προσελθών, "Τόν τε καιρὸν εἰπεῖν, πότερον εὐθὺς δεῖ τὸν

F. 7. ἀλλ' ἄλλως πλῆθος] Forte transponendis et leniter mutandis verbis locus ita restituatur—ἄλλος δ' ἄλλως, ὡς ἂν ὁ καιρὸς φέρῃ, οὐκ ἐπαγγελλομένων, ὡς τὸ πλῆθος, ποιήσειν ἀ.—Sententiam in verſione reddidimus. In E. abeſt πλῆθος, ejuſque loco adeſt lacuna.

F. 9. ὅσον] ὅσα E.

Ceterum in iis quæ De Natura ſcripſit, *Sapientem*, ait, *ſi ampliſſimas opes amittat, reputaturum ſe unicam amiſiſſe drachmam.* Cum autem illum ibi ita inflaſſet et extuliſſet, hic eum ad mercenarias operas et ſophiſticam relegat. Quin *et exacturum mercedem, et ante tempus accepturum*, ait, *quandam partem ſtatim ubi diſcipulus ſe ei dederit, aliud tempore exacto: quorum hoc* ait eſſe *humanius, illud tutius, quia fraus poſſit accidere.* Loquitur autem ſic: *Mercedem exigunt non omnes qui ſapiunt eodem modo; ſed alius aliter, prout tempus dederit, non ut vulgus Sophiſtarum promittentium ſe diſcipulos bonos facturos, idque annuo ſpatio; ſed ſe id, quoad ejus ab ipſis fieri poſſit quantumque in ipſis ſit, certo conſtituto tempore præſtituros.* Ac deinde, *Tempus autem ſciet, utrum ſtatim primo congreſſu mercedem debeat exi-*

" μισθὸν λαμβάνειν ἅμα τῇ προσόδῳ, καθάπερ πλέας
" πεποίηκασιν, ἢ χρόνον αὐτοῖς δοῦναι, ὃν τόπον τοῦτον
" μᾶλλον ἢ ἀδικήματα ὀφείλουσι, δίκαιος δ' ἂν εἴη
" εὐγνωμονέστερος." Καὶ πῶς ἡ χρημάτων καταφρονητὴς
ὁ σοφὸς, ὑπὸ συγγραφεῖ ἐπ' ἀργυρίῳ τιθεὶ ἀρετὴν
προδιδούς, κἂν μὴ προδῷ, τὸ μισθάριον εἰσπράττων,
ὡς πεποικὼς τὰ περὶ αὐτόν; ἢ βλάβης κρείττων, φυ-
λακτόμισθος μὴ ἀδικηθῇ περὶ τὸ μισθάριον; ἀδικεῖται γὰρ
οὐδεὶς μὴ βλακτόμισθος· ὅθεν μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν σοφὸν ἐν
ἄλλοις ἀποφηνάμενος, ἐνταῦθά φησιν ἀδίκημά τι τὸν τόπον B
ὀφείλεσθαι.

κα'. Ἐν δὲ τῷ Περὶ Πολιτείας, " οὐδὲν ἡδονῆς
" ἕνεκα πράξειν, οὐδὲ προδώσειν," φησὶ, " τοὺς
" πολίτας." ᾧ τὸν Εὐριπίδου ἐπαινεῖ ταῦτα προφερό-
μενος,

Ἐπεὶ τί δαὶ βροτοῖσι πλὴν δυοῖν μόνοιν,

A. 5. Καὶ πῶς ἡ] B. Καὶ πῶς εἴη. Καὶ πῶς ἂν εἴη Venet. 1. a sec. manu.
A. 8. περὶ αὐτὸν] Forte, παρ' αὐτὸν, ut Reisk.
B. 1. ἀδίκημά τι] Forte, ἀδικήματα, ut modo. E. F. ἀδικεῖσθαι τὸν τόπον.
B. Venet. 1. ἀδίκημά τι ἄτοπον ἐ—.

gere, ſicut fecere complures, an tempus conſtituere, qui modus ut videtur humanior, ita opportunior eſt injuriis. Sed quonam modo Sapiens vel pecuniæ erit contemtor, qui acceptа ſyngrapha pro argento virtutem tradat, et ut non tradiderit, tamen mercedulam exigat? vel is erit cui damnum inferri nequeat, qui cautione utatur, ne mercedula defraudetur? Nam fraus nemini fit citra injuriam. Itaque cum alibi pronunciaſſet, *Sapienti non fieri injuriam*, hoc loco ait, *rem ejus eſſe injuriæ obnoxiam.*

XXI. Idem cum in opere De Republica dixiſſet, *cives nihil voluptatis cauſſa acturos aut paraturos*, laudaviſſetque Euripideum hoc,

Nam præter hæc duo quæ tandem mortalibus

Δήμητρος ἀκτῆς καὶ σώματος ὑφηχόου ;

εἶτα μικρὸν ἀπὸ τούτων προελθών, ἐπαινεῖ τὸν Διογένους τὸ αὐθαδῶς ἀποτεθόμβυον ἐν φανερῷ, καὶ λέγοντα πρὸς τοὺς παρόντας, " Εἴθε καὶ τὸν λιμὸν οὕτως ἀποτρίψασθαι " τῆς γαστρὸς ἠδυνάμην." Τίνα οὖν ἔχει λόγον ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐπαινεῖν τὸν ἀκόλλοντα τὴν ἡδονὴν, ἅμα καὶ τὸν ἡδυπαθῆ ἕνεκα τοιούτων πραγμάτων, καὶ τοιαύτης ἀπόμβυον c αἰσχρουργίας; Γράφας τοίνυν ἐν τοῖς Περὶ Φύσεως ὅτι, " πολλὰ τῶν ζώων ἕνεκα κάλλους ἡ φύσις ἐλύσυχε, φι- " λοκαλοῦσα καὶ χαίρουσα τῇ ποικιλίᾳ," καὶ λόγον ἐπαι- νῶν ἀφιλογώτατον, ὡς " ὁ ταὼς ἕνεκα τοῦ ὠοῦ γέγονε, " διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς," ἐν δὲ Περὶ Πολιτείας νεανι- κῶς ὀπτετίμηκε " τοῖς ταὼς τρέφουσι καὶ ἀηδόνας," ὥσπερ ἀντινομοθετῶν δὲ ὃ κόσμου νομοθέτης, καὶ τὰ φύσεως κατα- γελῶν φιλοκαλούσης περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων, οἷς ὁ

B. 2. καὶ σώματος ὑφηχόου] Additum ex B. et Xyl.
C. 1. ὅτι, " πολλὰ] Sic B. Mez. Vulgo, ὡς ὅτι πολλά.

Re ſit opus? almæ cum telluris frugibus,
Tum quæ ſitim ſalubris lympha ſublevet:

paululum progreſſus Diogenem laudat, qui in publico maſturbaſſet, dixiſſetque adſtantibus, *Utinam liceret ſic etiam famem attrito ventre pellere.* Quam autem rationem hoc habet, ſimul et eum laudare qui voluptatem ejeciſſet, et qui voluptatis cauſſa iſthæc ageret, et eo turpitudinis progrederetur? Idem cum in opere De Natura ſcripſiſſet, *naturam multa animalia pulchritudinis cauſſa protuliſſe, gaudentem nimirum pulchritudine et varietate*, adjeciſſetque alieniſſimum a ratione dictum, *pavonem ob caudam ejuſque pulchritudinem eſſe creatum*, rurſum in libro De Republica, audacter inſectatur *eos qui pavones alunt et luſcinias*, tanquam contrarias legibus a conditore legum univerſi poſitis leges ſtatuens, ac naturam ſubſannans, quæ ſtudioſe tam elegantia edidiſſet animalia, quibus Sapiens in

σοφὸς ὢν τῇ πόλει τόπον ὑ δίδωσιν. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον ἐγκαλεῖν τοῖς τρέφουσιν ἃ γεννῶσαν ἐπαινεῖ ⸗ Περὶ Φύσεως; Ἐν μὲν οὖν τῷ πέμπτῳ Περὶ Φύσεως, εἰπὼν ὅτι, D
" οἱ κόρεις εὐχρήστως ἐξυπνίζουσιν ἡμᾶς, καὶ οἱ μύες ὅτι-
" τρέφουσιν ἡμᾶς μὴ ἀμελῶς ἔχειν περὶ, φιλοκαλεῖν
" δὲ τὸν φύσιν τῇ ποικιλίᾳ χαίρουσαν εἰκὸς ὄφι," ταῦτα χρὴ λέξιν εἰρηκε· " Γένοιτο δ' ἂν μᾶλλον τούτῳ ἔμ-
" φασις ὅτι ἡ κέρκος ὧν ταώ." ἐνταῦθα γὰρ ὑπαφαίνει τὸ ζῷον γεγονέναι ἕνεκα ἡ κέρκου, καὶ οὐκ ἀνάπαλιν, ὃ ἄρρενι γινομένῳ ὕστερ, ἡ θηλυδρὶν ἠκολούθησεν. Ἐν δὲ τῷ Περὶ Πολιτείας εἰπὼν ὅτι, " ἐγγὺς ἐσμὲν τοῦ καὶ τὰς κο-
" σμοφόνας ζωγραφεῖν," μετ' ὀλίγον, " τὰ γεωργικὰ," φησὶ, " καλλωπίζειν τινὰς ἀναδενδράσι καὶ μυρρίναις, καὶ
" ταὼς καὶ φασιανοὺς τρέφοι καὶ πέρδικας, ἵνα καλλω- E
" πίζωσιν αὐτοῖς, καὶ ἀηδόνας." Ἡδέως δ' ἂν αὐτοῦ πυ-

C. 10. ἃ γεννῶσαν ἐπαινεῖ] Non dubitavi recipere hanc Xyl. correctionem, a Mez. confirmatam. Omnes libri, ἀγεννῶς ἂν ἐπαινῇ.

D. 8. ἡ θηλυδρὶν] Nil in libris eſt varietatis, niſi quod B. habet ἡ θηλιγὸν. Forte locus ita refingendus, τῷ δ' ἄρρενι γινομένῳ ὕστερ ἡ θήλεια γὸν ἠκολούθησεν. Interpretationem in Latinis poſuimus.

urbe locum non concederet. Qui enim non ſit abſurdum culpari eos qui alunt ea, quæ procreantem iſte laudat naturam? In quinto De Natura ubi dixit, *utiliter nos a cimicibus e ſomno excitari, et a muribus admoneri ut in rebus locandis curam adhibeamus, naturamque gaudere pulchritudine et varietate*, addit hæc verba: *Id maxime intelligi poteſt e cauda pavonis.* Ibi ſignificat pavonem eſſe factum propter caudam, non viciſſim; ceterum maſculo ita nato fœminæ tantum conſequentiæ cauſſa addita eſt. In libro De Republica cum dixiſſet *parum abeſſe quin etiam ſterquilinia pingamus*, haud multo poſt ait, *quoſdam ſua rura exornare vitibus arbores ambientibus, et myrtis, ac pavones alere, et columbas, et perdices ut ipſis caccabent, et luſcinias.* Quam

θοίμλω τί φησὶ περὶ μελιττῶν ὁ μέλιτος· ἦν μὴ γὰρ ἀκόλουθον τῷ τοὺς κόρεις εὐχρήστως, τὸ τὰς μελίττας ἀχρήστως φάναι γεγονέναι· εἰ δὲ ζώοις τόπον ἐν πόλει δίδωσι, διὰ τί τοῖς ποιοῖς ἀκολουθοῦντα καὶ ὄψιν ὀπτερπῆ ἀπείργει τοὺς πολίτας; Καθόλου δὲ ὥσπερ ὁ τοὺς συνδείπνους μεμφόμενος ὅτι χρῶνται τραγήμασι καὶ οἴνῳ καὶ ὄψοις, τὸν δ' ὑπὲρ ζώντα κεκλικότα καὶ ταῦτα παρεσκευασμένον ἐπαινῶν, ἄτοπός ἐστιν· οὕτως ὁ τὴν μὲν Πρόνοιαν ἐγκωμιάζων ἰχθῦς καὶ ὄρνιθας καὶ μέλι καὶ οἶνον παρασκευάσασαν, ἐγκαλῶν δὲ τοῖς μὴ παραπέμπουσι ταῦτα, μηδ' ἀρχομένοις

F

Δήμητρος ἀκτῆ, σώματί τε ὑδρηχόοις,
Ἄπειρ πάρισι καὶ φύσιν ἡμᾶς τρέφειν,

ἕτερα ποιεῖσθαι λόγον ἔοικε δι' ταναντία λέγειν ἑαυτῷ.

κβ. Καὶ μὴν ἐν τῷ τῶν Περτρεπτικῶν ἐπῶν ὅτι, "καὶ "ὃ μητράσιν ἢ θυγατράσιν ἢ ἀδελφαῖς συγγενέσθαι, καὶ

E. 6. ὄψιν] Sic E. Vulgo, τέρψιν.
F. 6. τῷ τῶν] Inter has voces excidiſſe videtur numerus libri.

vellem ex ipſo audire, quid de apibus et melle ſentiret: ſcilicet enim conſequens erat ut ſi cimices utiliter, apes inutiliter datas eſſe diceret. Quod ſi his locum in urbe concedit, cur auditu jucundis et oblectationem habentibus a rebus arcet cives? In univerſum autem ſicut ineptus ſit qui convivas culpans quod utantur bellariis, vino, obſoniis, interim laudet eum qui ad iſta ipſos ſe inſtructa eos invitaverit; ſic qui Providentiam laudat, quæ piſces, aves, mel, vinumque præbuerit, vituperans interim eos qui iſta non repudiant, neque contenti ſunt

Telluris almæ frugibus, potuque aquæ,
Quæ ſunt alendis nobis, et ſunt obvia,

eum apparet non curare an ſibi ipſe contradicat.

XXII. Idem in Exhortatoriis, *rem cum matre, filia, aut ſorore habere, veſci cibis*

" τὸ φαγεῖν τι, καὶ πορευθῆναι ἀπὸ λέχους ἢ θανάτου
" πρὸς ἱερὸν, ἀλόγως ἀφαιρεῖσθαι· καὶ πρὸς τὰ θη-
" ρία," φησὶ, " δεῖν ἀποβλέπειν, καὶ τοῖς ἀπ' ἐκείνων
" γινομένοις τεκμαίρεσθαι τὸ μηδὲν ἄτοπον μηδὲ παρὰ
" φύσιν εἶναι τοιούτων· εὐκαίρως γὰρ πρὸς ταῦτα γίνεσθαι
" τὰς τῶν ἄλλων ζώων παραθέσεις, εἰς τὸ μήτε συγγινό-
" μενα, μήτε γεννῶντα, μήτ' ἀποθνήσκοντα ἐν τοῖς
" ἱεροῖς μιαίνειν τὸ θεῖον." ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ πάλιν Περὶ
Φύσεως λέγει, " καλῶς μὲν ἀπαγορεύειν τὸν Ἡσίοδον, εἰς
" ποταμοὺς καὶ κρήνας οὐρεῖν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀφεκτέον τοῦ
" εἰς πρὸς βωμὸν οὐρεῖν, ἢ ἀφίδρυμα θεοῦ· μὴ γὰρ εἶναι
" πρὸς λόγον, εἰ κύνες καὶ ὄνοι τοῦτο ποιοῦσι, καὶ παιδά- B
" ρια νήπια, μηδεμίαν ὀφθαλμοῦ μηδ' ὀπτασιασμὸν
" ἔχοντα περὶ τῶν τοιούτων." Ἄτοπον μὲν οὖν τὸ ἐκεῖ μὲ

A. 1. καὶ πρὸς] Sic B. Venet. 1. a ſecunda manu. Vulgo, ἐπὶ. Ald. E. Venet. 1. a prima manu, καί.

A. 5. παραθέσεις] Haud ſcio an Auctor ſcripſerit ἀποθεωρήσεις: quandoquidem in eodem Chryſippi loco memorando, mox infra B. eam vocem poſuit.

A. 9. ἀφεκτέον] Sic E. P. Vulgo, ἀπεκτέον.

A. 10. γὰρ εἶναι] Non dubitavi hoc recipere, licet nullo in libro traditum, qui omnes habent παρεῖναι. Vidit verum et Reiſk.

interdictis, a lecto aut cadavere ad rem ſacram accedere, talia eſſe pronuncians *quæ nulla ratione vituperentur, reſpicere nos* jubet *in beſtias; nam ex iis poſſe argumenta ſumi, nihil iſtorum vel abſurdum eſſe, vel naturæ repugnans: atque adeo tempeſtive huc aliorum animalium exempla adduci, quæ neque coitu, neque ortu, neque interitu ſuo templum, in quo accidant iſta, polluant.* Rurſum in quinto libro De Natura ait, *Recte Heſiodum interdicere ne in fontes aut flumina meiamus; et multo magis cavendum eſſe, ne ad aram aut ſimulacrum aliquod Deorum meiamus; neque admittendam eſſe hanc rationem, fieri hoc ipſum a canibus, aſinis, infantibus, ſine ulla obſervatione aut cura harum rerum.* Ergo abſurdum eſt brutorum animalium comparationem illic ut opportu-

εὑηκεσν εἰπεῖν τ τ ἀλόγων ζώων ἀπωθηρίωσιν, ὀνταῦθα δ' ἀπόλογον.

κγ'. Τῶ κατιωαγκάσθαι δοκοῦντος ὑπὸ τ ἔξωθεν αἰτιῶν ταῖς ὁρμαῖς ἀπέλυσιν τορίζειν, ἔνιοι τ φιλοσόφων ἐπελθουσίαν τινα κίνησιν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ κατασκευάζουσιν, ὅπι τῶν ἀδιαλλακτῶν μάλιστα γινομένην ἔκδηλον· ὅταν γὰρ δυοῖν ἴσον δυναμένων καὶ ὁμοίως ἐχόντων θάτερον ἢ λαβεῖν ἀνάγκη, μηδεμιᾶς αἰτίας ὅπι θάτερον ἀγούσης, c ὃ μηδενὶ δ' ἑτέρῳ ἀφέρειν, ἡ ἐπελθουσικὴ δύναμις αὕτη τ ψυχῆς ὀπίκλισιν ἐξ αὐτῆς λαβοῦσα διέκοψε τὴν ἀπορίαν. Πρὸς τούτους ὁ Χρύσιππος ἀντιλέγων, ὡς " βιαζομένῳ τῷ ἀναγκαίῳ τ φύσιν," ἐν πολλοῖς φησὶ " τ ἀσφάλειον καὶ τὸν ζυγὸν, καὶ πολλὰ τῶν μὴ " δυναμένων ἄλλοτε ἄλλας λαμβάνειν ποιήσεις, καὶ " ῥοπὰς, ἄνευ τινὸς αἰτίας καὶ ἀφορμῆς ἢ περὶ αὐτὰ

B. 4. ἀπωθηρίωσιν] Lego, ἀποθηρίωσιν.
B. 5. ἀπόλογον] Lego, ὁ πρὸς λόγον.
B. 6. Τῶ κατηναγκάσθαι—] Distinxi novi principium capitis, quod omnes libri antecedentibus continuant.
B. 9. παραλλακτῶν] Forte ἀπαραλλακτῶν, ut Reisk.
C. 4. ἀναιτίαν] Sic Mez. conjecit et Reisk. Vulgo, ἀναιτίων.

nam commendare, hic ut ineptam repudiare.

XXIII. Sunt quidam philosophi, qui in facultate animi principe quandam extrinsecus supervenientem motionem ponunt; quæ maxime eluceſcat in rebus inter se comparatis. Nam cum duæ res objiciuntur ſimiles inter ſe, ejuſdemque momenti, quarum altera ſit deligenda, utcunque nulla cauſſa extet, quæ in alteram partem impellat, eo quod nullum ſit inter eas diſcrimen; tum illam ſupervenientem facultatem, inclinando animum, dubitationem iſtam tollere. Contra hos dicens Chryſippus, *ut qui vim naturæ inferrent inducendo effectu fine cauſſa*, crebro adducit *talum et libram, multaque alia quæ non poſſint alias aliter habere motiones et inclinationes, abſque cauſſa aliqua*

" πάντως ἢ περὶ τὰ ἔξωθεν γινομένης· τὸ γὰρ ἀναίτιον
" ὅλως ἀνύπαρκτον εἶναι καὶ τὸ αὐτόματον· οἱ δὲ ταῖς
" πλατομέναις ὑπ' ἐνίων ἢ λεγομέναις ταύταις ἐπελεύ-
" σεσιν αἰτίας ἀδήλους ὑπονοέχειν, καὶ λανθάνειν ἡμᾶς D
" ὅπῃ θάτερα τὴν ὁρμὴν ἀγάσας." Ταῦτα μὲν οὖν οἱ τοῖς
γνωριμωτάτοις ὅδε τῶν ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις εἰρημένων.
Ἃ δὲ τούτοις πάλιν αὐτὸς ἐξ ἐναντίας εἴρηκεν, οὐχ
ὁμοίως ἔστως ἐν μέσῳ κείμενα, δι' αὐτῶν παραθήσομαι
τῶν ἐκείνου λέξεων. Ἐν μὲν γὰρ τῷ Περὶ τοῦ Διακρίνειν
ὑπονοέμενος δύο ἀγωνιεῖς ὁμοῦ συνεκπίπτειν ἀλλήλοις,
διαπορεῖ τί τῷ βραβευτῇ καλὸν ποιῆσαι· " Πότερον,"
φησὶν, " ἐξέστι τῷ βραβευτῇ τὸ φοίνικα ὁποτέρῳ βούλε-
" ται ἀποδοῦναι; κἂν τύχωσιν αὐτῷ συνηθέστεροι ὄντες, ὡς
" ἂν ἐνταῦθα τὶ αὐτῷ τι χαρισόμενον τρόπον τινὰ μᾶλλον, E
" ὡς κοινῷ τοῦ φοίνικος γεγονότος ἀμφοτέρων, οἱονεί τινος

D. 10. κἂν τύχωσιν—δοῦναι αὐτόν] Forte corrigendum, κατὰ τύχην, αὐτῶν μηδετέρῳ ὄντα, ὡς ἂν ἐνταῦθα τῶν αὐτῷ τι χαρισόμενον τρόπον τινά; ἢ μᾶλλον, ὡς κοινῷ τῷ φοίνικος γεγονότος ἀμφοτέρων, οἱονεί τινος κλήρῳ γινομένῳ, τὸν ἄλλως κατὰ τὴν ἐπίκλισιν, δοῦναι αὐτόν; Itaque vertimus.

et diſcrimine, quæ aut rebus ipſis, aut earum incidat conjunctis. Nam quod cauſſa careat prorſus non eſſe; itemque nullum eſſe fortuitum: in illis autem, quas nonnulli fingant, ſuperventionibus, incurrere cauſſas obſcuras, quæ nobis non animadvertentibus voluntatem in alteram partem ut inclinet percellant. Atque hoc quidem ex eorum eſt numero, quæ ab eo aliquoties dicta fuiſſe notiſſimum eſt. Quæ autem his adverſa dixit, cum non æque ſint in medio poſita, ipſius adeo verbis ego proponam. In libro De Judicis officio, ponens hoc, *duos curſores ſimul metam attingere*, diſquirit, *quid arbitro certaminis faciendum ſit: Utrum*, inquit, *arbitro licet palmam dare utri voluerit, quippe quæ caſu neutrius facta ſit, ut videatur jam de ſuo aliquid dare? an potius, tanquam palma utriuſque ſit communis, perinde atque*

" κλήρῳ γινομένῳ ἀλλως κατὰ τ' ἐπίκλισιν, ὡς ἔτυχε
" δοῦναι αὐτόν· λέγω δὲ ἣν ἔτυχεν ἐπίκλισιν, οἷα γίνε-
" ὅταν δυεῖν προκειμένων ἐφαρμῶν ὁμοίων κατὰ τὰ
" λοιπά, ἐπὶ τῷ ἑτέραν ἐπικλίναντες λαμβάνωμεν αὐ-
" τήν." Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ Περὶ Καθήκοντος, " εἶναί τινα,"
φήσας, " πράγματα μὴ πάνυ πολλῆς ἀξία ὄντα προαγ-
" ματείας, μηδὲ προσοχῆς," ἀφιέναι τοῦτο τῇ ὡς
F ἔτυχεν ἐπικλίσει τῆς διανοίας οἷον δεῖν τῷ αἱρέσιν ἀπο-
κληρώσαντι. " Οἷον," φησὶν, " ἢ τῶν δοκιμαζόντων τάσδε
" τινὰς δραχμὰς δύο, ἐπὶ τοσόνδε, οἱ μὲν τήνδε, οἱ δὲ
" τήνδε φαῖεν εἶναι, καλὴν δὲ σύδεμίαν αὐτῶν λαβεῖν·
" τοιγαροῦν ἀφέντα τὸ ἐπιπλέον ἐπιζητεῖν, ἣν ἔτυχε
" λαμβάνειν κατ' ἄλλον τινὰ, ἀπολαβόντες αὐ-
" τὰ ἔλεγε, καὶ ἔτι μᾶλλον τῷ μοχθηρὰν λαμβά-

F. 2. ἡ τῶν] Lego, ἡμῶν.
F. 4. φαῖεν—λαβεῖν] Forte φαῖεν εἶναι καλὴν, δύο δὲ μίαν αὐτῶν λαβεῖν.
F. 5. ἣν ἔτυχε—αὐτῶν] Forte, ἣν ἔτυχε λαμβάνειν, κατ' ἄλλόν τινα ἀπολαβόντες αὐτὰς λέγει, καὶ εἴγε μᾶλλον τὴν μοχθηρὰν λαμβάνοι αὐτῶν. Libri in vulgata conſentiunt, niſi quod E. pro αὐτὰ ἔλεγε habet αὐτ λέγει, interjecta lacuna. Vertimus locum ex noſtra correctione.

in ſortitione, fortuita animi inclinatione et prouti caſus tulerit eam alterutri dabit? Inclinationem autem voco fortuitam: ut ſi duabus propoſitis drachmis æqualibus, tamen ad aliam magis quam ad aliam accipiendam animus inclinat. In ſexto eorum quos De Officiis ſcripſit libro, ubi dixit, *quaſdam res non magno dignas eſſe ſtudio aut attentione*, exiſtimat iis ad ſortem relegatis debere nos optionem fortuitæ animi inclinationi committere: *velut* (inquit) *cum duas drachmas exploramus certas ac definitas, quarum alterius optio, item explorationis certum tempus datur, et alius nobis hanc, alius illam ut pulchram commendet, oporteatque unam ex ambabus ſumere; tunc vero, omiſſa ulteriore exploratione, ſumemus eam quam caſus nobis obtulerit, incertæ cuidam rationi ſortitionem earum committentes, etſi vel maxime dete-*

" μεθα αὐτῶν." Ἐν τούτοις γὰρ ἀποκλήρωσις, ἢ τὸ ὡς ἔτυχεν ἐπικλῖνον τῆς διανοίας, ἄνευ πάσης αἰτίας εἰσάγει τὴν ἀδιαφόρων λῆψιν.

κδ'. Ἐν δὲ τρίτῳ Περὶ τῆς Διαλεκτικῆς ὑποπτῶν ὅτι, " Πλάτων ἐσπούδασε περὶ τὴν διαλεκτικὴν, ἢ Ἀρι-" στοτέλης, ἢ ἀπὸ τούτων οἱ ἄχρι Πολέμωνος ἢ Στρά-" τωνος, μάλιστα δὲ Σωκράτης·" καὶ ἐπιφωνήσας ὅτι, 1048
" καὶ σφεξαμαρτάνειν ἄν τις θελήσαι τούτοις τοσούτοις " καὶ τοιούτοις οὖσιν," ἐπιφέρει τοιαῦτα λέξιν, " Εἰ μὴ γὰρ ὁλικῶς " παρέργου χάριν αὐτῶν εἰρήκεσαν, τάχ' ἄν τις διέσυρε τὸν " τόπον τοῦτον· ὅτῳ δὲ αὐτῶν ἐπιμελῶς εἰρηκότων ὡς ἐν " ταῖς μεγίσταις δυνάμεσι καὶ ἀναγκαιοτάταις αὐτῆς " οὔσης, ἐπὶ πιθανὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἁμαρτάνειν αὐτοὺς ἐν " τοῖς ὅλοις ὄντας οἵους ὑπονοοῦμεν." Τί οὖν σὺ, φήσαι

F. 8. ἀποκλήρωσις] Legendum, ἡ ἀποκλήρωτις.
F. 8. τὸ ὡς ἔτυχεν] τὸ additum ex Venet. 2. et revocatum ab ἄνευ πάσης, cui perperam vulgo præponebatur.
F. 10. τῶν ἀδιαφόρων] Prius a B. ſumſimus: poſterius a Mez. inventum et Reiſkio. Vulgo, τῶν διαφορῶν.
F. 13. καὶ ἀπὸ τούτων οἱ] οἱ additum ex Mez.

riorem ſumturi ſimus. Quibus ille verbis ſortitionem quandam, et fortuitam animi inclinationem introducit, quæ diſcrimina rerum ſine ulla cauſſa conſtituat.

XXIV. In tertio De Dialectica libro cum dixiſſet, *Platonem, Ariſtotelem, et alios qui hos ſubſecuti eſſent uſque ad Polemonem et Stratonem, dialecticæ operam dediſſe; maxime autem Socratem*; idque acclamaſſet, *Velle ſe etiam errare cum talibus tantiſque viris*, hæc verba ſubjungit: *Nam ſi obiter et extra propoſitum hunc locum tractaviſſent, poterat aliquis fortaſſe hanc rem contemnere: cum autem ita accurate iſtam rem egerint, ut qui eam inter facultates potiſſimas maximeque neceſſarias haberent; non eſt probabile eos tantum a vero aberraſſe, quum in reliquis rebus tales fuerint hi viri, quales eos fuiſſe ſuſpicamur.* Dicat vero aliquis, Cur tu

τις ἂν, αὐτὸς ἀνδράσι τοιούτοις καὶ τοσούτοις ὁδὲ ποίᾳ παύσῃ μαχόμενος ἐν ἐλέγχων, ὡς νομίζεις, ἐν τοῖς κυριωτάτοις καὶ μεγίστοις διαμαρτάνοντας; Οὐ γὰρ δή που περὶ μὲν διαλεκτικῆς ἐσπουδασμένως ἔγραψαν, περὶ δὲ ἀρχῆς καὶ τέλους καὶ θεῶν καὶ δικαιοσύνης, οὐκ ἀπαρέργως, καὶ παίζοντες, ἐν οἷς τυφλὸν αὐτὸν ἀποκαλεῖς τὸν λόγον, καὶ μαχόμενον αὑτῷ, καὶ μυρίας ἄλλας ἁμαρτίας ἔχοντα.

κέ. "Τὴν ὀπτιχαιρεκακίαν ὅπως μὴ ἀνύπαρκτον εἶναι," φησίν· "ἐπεὶ τί μὴ ἀγεῖσθαι ὀδεῖς ἐπ' ἀλλοτρίοις κακοῖς "χαίρει τοπαράπαν." Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ Περὶ Ἀγαθοῦ, "τὸ φθόνον ἐξηγησάμενος, ὅτι λύπη ὀξύν ἐπ' ἀλλοτρίοις "ἀγαθοῖς, ὡς δήποτε βελομένων ταπεινοῦν τοὺς πλη-
c "σίον, ὅπως ὑπερέχωσιν αὐτοί," συνάπτει τὴν ὀπτιχαιρεκακίαν· "Ταύτης δὲ συνεχὴς ἡ ὀπτιχαιρεκακία γίνεται, ταν-

A. 10. νομίζεις,] Commate posito, sententiam constituimus: ita non opus cum Mez. corrigere νομίζων.

B. 8. χαίρει τοπαράπαν] Supplendum quod excidit, χαίρει, τῶν δὲ φαύλων ἀδεὶς χαίρει τοπαράπαν: monuit et Mez.

nullum facis, Chrysippe, finem, talibus tantisque viris adversandi, eosque reprehendendi, dum eos putas in summis ac totam rem continentibus rebus errasse? Non enim arbitror eos de Dialectica studio operaque adhibitis scripsisse; de Principio, Fine, Diis, et Justitia, dicis duntaxat gratia, atque joci; in quibus tu eorum rationem cæcam, et sibi ipsi repugnantem, multisque aliis erroribus contaminatam asseris esse.

XXV. *Gaudium, quod de malis alienis percipiatur*, quodam loco dicit, *nusquam exstare; neminem enim omnino bonum unquam gavisurum propter aliena mala; malum hominem neminem omnino gaudere.* Sed in secundo libro De Bono, cum exposuisset *Invidiam esse dolorem conceptum de alius rebus secundis, scilicet quod invidi cuperent proximum deprimere, ut ipsi excellerent*; annectit illam de malis aliorum conceptam lætitiam, ita inquiens: *Huic continuo adhæret lætitia ex aliorum malis*

" πεινὰς βελομένων εἶναι τὰς πλησίον ἀφὰ τὰς ὁμοίας
" αἰτίας· καθ' ἑτέρας δὲ φυσικὰς φορὰς ἐκτρεπομένων,
" ὁ ἔλεος γίνεται." Δῆλος γάρ ἐστιν ἐνοῦσα τῷ ἐπι-
χαιρεκακίαν ὑπαρκτῷ, ὥσπερ τὸ φθόνον καὶ τὸ ἔλεον,
ἀπολιπών, ἣν οὐ ἑτέροις ἀνύπαρκτον εἶναί φησιν, ὥσπερ
τὴν μισοπονηρίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν.

κς'. Ἐν πολλοῖς εἰρηκὼς ὅτι, " οὐδὲ τὸν πλείονα
" χρόνον ὀδὲν μᾶλλον εὐδαιμονοῦσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ
" ἐπίσης τοῖς τὰ μέρη χρόνον εὐδαιμονίας μεταχοῦσιν·"
οὐ πολλοῖς πάλιν εἰρηκεν ὡς, " οὐδὲ τὸν δάκτυλον
" καθήκειν προσθεῖναι χάριν ἀμεριμνίας φρονήσεως, καθάπερ D
" ἀσπαπῖς διϊπταμένης." Ἀρκέσει δὲ προθεῖναι τὰ ἐν
τῷ ἕκτῳ τῶν Ἠθικῶν Ζητημάτων ὑπ' αὐτῷ γεγραμ-
μένα περὶ τούτων· ὑπειπὼν δ' ὡς, " ὅτε πᾶν ἀγαθὸν
" ἐπίσης εἰς χαρὰν πίπτει, ὅτε πᾶν κατόρθωμα εἰς σεμ-

C. 6. ὥσπερ τὸν φθόνον] τὸν additum ex Mez.
C. 12. ὡς, " οὐδὲ] Forte, ὡς, " οὐδ' ἂν ut mox. Vulgatum Steph. ſumſit ex Collat. Muret. Schott. Jannot. Nam Ald. Baſ. Xyl. B. E. P. ὡς οὐδέν.

petita, in eorum animis, qui proximum volunt dejectum ſimilibus vero e cauſſis, aliis tamen naturalibus motibus animo agitato, naſcitur miſericordia. Certe hinc liquet, eum ut invidiam et miſericordiam, ita etiam gaudium illud de alienis malis putaſſe exſtare; quod alio loco negaverat, ut etiam de malorum odio, et turpis lucri cupiditate.

XXVI. *Temporis incremento*, cum multis in locis dixiſſet, *non augeri felicitatem, ſed perinde felices eſſe qui momento temporis, et qui longo tempore fuiſſent beati*; rurſum ſæpenumero hoc aſſeruit, *ob momentaneam ſapientiam ne digitum quidem eſſe exſerendum, quæ fulguris in morem tranſvolaret.* Satis erit hic ea ponere ipſius verba, quibus uſus eſt in ſexto Moralium Quæſtionum. Cum enim ſcripſiſſet, *Neque omnia bona ex æquo in lætitiam incidere, ne-*

" νολογίαν," ἐπενιύοχε ζωῖζα, " Καὶ γὰρ εἰ μόνον μέλλοι
" ἀμερῆ χρόνον ἢ τὸν ἔσχατον ἔξειν φρόνησιν, οὐδ' ἂν τὸν
" δάκτυλον καθήκει ἐκτεῖναι ἕνεκα τοῦ ὅτου παρεσομένης
" φρονήσεως, καίπερ οὐδὲ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν
" μᾶλλον εὐδαιμονήντων, οὐδὲ τοῦ αἱδίου εὐδαιμονίας αἱρε-
" τωτέρας γενομένης οὐδὲ τοῦ ἀμεριαίου." Εἰ μὲν οὖν τὴν
E φρόνησιν ἡγεῖτο ποιητικὴν εἶναι τῆς εὐδαιμονίας τὸ ἀγαθὸν,
ὥσπερ ὁ Ἐπίκουρος, αὐτῆς ἔδει μόνον τοῦ ἀτοπίας καὶ πα-
ραδοξολογίας ἐπιλαμβάνεσθαι τοῦ δόγματος· ἐπεὶ δὲ ἡ
φρόνησις οὐκ ἔστιν ἡδονή τις εὐδαιμονίας καθ' αὑτὸ, ἀλλ'
εὐδαιμονία, πῶς ὑμάχεται τὸ λέγειν, ὁπόσης μὲν ἀρετῆς
καὶ ἀμεριαίαν εὐδαιμονίαν καὶ ἀΐδιον, μηδενὸς δὲ
ἀξίαν τὴν ἀμεριαίαν;

κζ'. " Τὰς ἀρετὰς," φησὶν, " ἀνταχολουθεῖν ἀλλή-

D. 8. καθήκει] B. E. P. καθήκα.

D. 9. καίπερ παρὰ—ἀμεριαίαν] Non videntur esse Chrysippi, sed Chrysippeis a Plutarcho adjecta.

E. 4. καθ' αὑτὸ] Mez. Reisk. κατ' αὐτόν.

E. 5. ὁπόσης μὲν ἀρετῆς] ὁπόσης μὲν αἱρετῆς Amiot. Mez.

que omnibus perinde perfectis officiis gloriationem comitari, isthæc infert: *Nam si tantum punctо temporis, aut sub finem vitæ erat habiturus sapientiam, ne digitus quidem extendendus fuerit ob sic fruendam sapientiam: utcunque longius tempus nihil addat felicitati, neque beatitudo sempiterna magis sit expetenda, quam quæ punctum temporis duret.* Sane si sapientiam censuit esse tale bonum, quod vim efficiendæ felicitatis haberet, sicut visum fuit Epicuro; tantum reprehendenda fuit absurditas et a communi opinione discrepantia hujus placiti. Sed quoniam prudentia per se nihil differt a felicitate, estque ipsa adeo felicitas; quomodo non pugnant hæc, felicitatem unius scrupuli æqualem esse sempiternæ, et momentaneam felicitatem nullius esse momenti?

XXVII. *Virtutes sese invi-*

" λαις, ἢ μόνον ᾧ τ' μίαν ἔχονσα, πάσας ἔχειν, ἀλλὰ F
" καὶ ᾧ τ' χ' μίαν ὁπῶν ἐνεργοῦντα, χ' πάσας ἐνερ-
" γεῖν· ὅτε ἄνδρα," φησὶ, " τέλειον εἶ τὸν μὴ πάσας
" ἔχοντα τὰς ἀρετὰς, ὅτε πρᾶξιν τελείαν, ἥτις ἢ χ' πάσας
" περάτει τὰς ἀρετάς." Ἀλλὰ μὴν οἱ ᾧ ἕκτῳ τῶν
Ἠθικῶν Ζητημάτων ὁ Χρύσιππος, " οὐκ ἀεὶ," φησὶν,
" ἀνδρίζεσθαι τὸν ἀγαθὸν, οὐδὲ δειλαίνειν τὸν φαῦλον, ὡς
" δέον ἐν φαντασίαις ὑποφερομένων τινῶν, τὸν μὲ ἐμμένειν
" τοῖς κρίμασιν, τὸν δὲ ἀφίστασθαι. Πιθανὸν δὲ," φησὶ, 1047
" μηδὲ ἀχολαγαίνειν ἀεὶ τ' φαῦλον." Εἴπερ οὖν τὸ ἀν-
δρίζεσθαι τοιοῦτόν ἐστιν οἷον ἀνδρεία χρῆσθαι, καὶ τὸ δει-
λαίνειν οἷον δειλίᾳ χρῆσθαι, μαχόμενα λέγουσι, λέγοντες
κατὰ πάσας μὲ ἅμα τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ἐνερ-
γεῖν τ' ἔχοντα, μὴ ἀεὶ δὲ τ' ἀγαθὸν ἀνδρίζεσθαι, μηδὲ δει-
λαίνειν τ' φαῦλον.

F. 1. τῷ τὸν μίαν] Mez. τῷ τὸν μίαν.
F. 7. ὡς δέον ἐν] Legendum, ὡς δὲ ἐν.
A. 6. ἀγαθὸν] Recepi a Leonic. Schott. Collat. Muret. Anon. T. V. B. Vulgo, ἀνδρεῖον.

cem conſequi Chryſippus docet, *non modo ut una præditus habeat omnes, ſed quod ſecundum unam agens, ſecundum omnes agat: et neque virum*, ait, *perfectum eum, in quo non ſint omnes virtutes, neque actionem perfectam, in quam non omnes concurrant virtutes.* At vero in ſexto Moralium Quæſtionum, ait, *bonum hominem non ſemper agere fortiter, neque vitioſum ſemper timide: uſu venire enim ut quibuſdam viſis oblatis alter perſiſtat in judicio, alter non perſiſtat.* Atque, *etiam hoc probabile eſſe, vitioſum non ſemper indulgere libidini.* Siquidem ergo fortiter agere eſt tale, quale uti fortitudine, et timide agere tale, quale metui obſequi; pugnantia dicunt, ſimul dicentes ſecundum omnes virtutes, omniave vitia præditum alterutro horum agere, et tamen bonum non ſemper fortiter, malum non ſemper timide agere.

κή. Τὴν Ῥητορικὴν ὁρίζεται τέχνην, περὶ κόσμου καὶ εἰρημένου λόγου τάξιν· ἔπι δὲ ἐν ᾧ περὶ τούτων γέγραφεν, " Οὐ μόνον δὲ ἐλευθερίου καὶ ἀφελοῦς κόσμου " δεῖν οἴεσθαι ἐπιτρέφεσθαι καὶ τοῖς λόγοις, ᾧ, καὶ τοῖς " οἰκείων ὑποκρίσεων καὶ τὰς ἐπιβαλλούσας τάσεις τῆς
B " φωνῆς, καὶ σχηματισμοὺς δέ τε περὶ πρόσωπα καὶ τὰ χειρῶν." Οὗπω δέ τις φιλότιμος ἐνταῦθα καὶ περιττὸς γενόμενος, πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ περὶ τῶν φωνηέντων συγχρόσεως ὑπερεπών, " Οὐ μόνον," φησὶ, " ταῦτα παρε- " τέον δὲ βελτίονος ἐσόμενος, ἀλλὰ καὶ ποιὰς ἀσαφείας " καὶ ἐλλείψεις, καὶ, νὴ Δία, σολοικισμούς, ἐφ' οἷς ἄλλοι " ἂν αἰσχυνθείησαν οὐκ ὀλίγοι." Τὸ δή ποτε μὴν ἄχρι χειρῶν καὶ στόματος εὐπρεπείας ἐπιχωρεῖν τοῖς λέγουσιν ἐν κόσμῳ τὸν λόγον ἀγαπᾶσθαι, ποτὲ δὲ μήτ' ἐλλείψεων

A. 8. περὶ κόσμου—τάξιν] Legendum, περὶ κόσμου εἰρημένου λόγου καὶ τάξεως. Mez. περὶ κοσμίου καὶ εἰρεμένου λόγου τάξιν. Xyl. περὶ κόσμου καὶ εἰρημένου λόγου τάξιν. In E. est vulgata duabus literis et vocis εἰρημένου omissis.

A. 11. κἀπὶ τῶν λόγων, ᾧ] Forte ἐπὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ—

A. 12. τάσεις] Sic B. Vulgo, σάσεις.

XXVIII. *Rhetoricam*, definit, *artem in ornatu et ordine orationis versantem.* Deinde in primo libro hæc scripsit: *Non solum autem liberalis et simplicis cultus ornatusque orationis cura est habenda, sed etiam actionis congruentis, et decori in vocis intentionibus, gestu, vultu, ac motu manuum.* Ille idem qui hic ita accuratus et subtilis esse voluit, in eodem libro de *conflictu vocalium* locutus, *non hunc modo negligendum*, ait, *ac potioribus inhærendum, sed et obscuritates aliquas non curandas esse, et defectus orationis, atque adeo solœcismos, quos alii sibi turpes esse putarent.* Certe, modo usque ad manuum et oris conformationem decorum observandum in ornate dicendo præcipere, modo neque obscuritatis neque defectuum habendam rationem, ne-

ὑπερφέρεσθαι ἢ ἀσαφειῶν, μήτε σολοικίζοντας ἀμαχώνευτος τελέως, ὅ, τι ἂν ἐπέλθῃ λέγοντός ἐστιν.

κθ'. Ἐν δὲ ταῖς Φυσικαῖς Θέσεσι περὶ τῶν ἐμπειρίας καὶ ἱστορίας δεομένων παραινεῖ τὸν ἡσυχίαν c ἄγειν, ἂν μή τι κρεῖττον ἢ σαφέστερον ἔχωμεν λέγειν, ἵνα, φησί, Μήτε Πλάτωνι τῷ παλαιῷ τὸ νοήσωμεν, τὴν μὲν ὑγρὰν τροφὴν εἰς τὸν πνεύμονα φέρεσθαι, τὴν δὲ ξηρὰν εἰς τὴν κοιλίαν, μήτε ἕτερα παραπλήσια γεγονότα τούτοις παράπλασμα. Δοκῶ δή, τὸ ἐγκαλεῖν ἑτέροις, εἶτα περιπίπτειν αὐτὸν οἷς ἐγκαλεῖ, καὶ μὴ φυλάττεσθαι, τῶν σφαιρωμάτων μέγιστον εἶναι, καὶ τῶν παραπλασμάτων ἄρχειν. Ἀλλὰ μὴν αὐτός, τὰς παρὰ δέκα ἀξιωμάτων συμπλοκὰς πλήθει, φησίν, ὑπερβάλλειν ἑκατὸν μυριάδας, ὅτε δ' αὐτὸς ζητήσας ὀλιγωρῶς, οὔτε παρὰ τῶν ἐμπείρων τὸ ἀληθὲς ἱστο-

B. 11. ἐπέλθῃ] Hoc Steph. dedit, neſcio unde. Omnes libri ἐπίῃ non habent quidem, at ſuadent tamen: Ald. Baſ. Xyl. E. F. Venet. 1. 2. εἶπῃ: B. εἴπῃ, ſuperſcripto τύχοι.

C. 2. ἂν μή τι—λέγειν, ἵνα] Hæc vulgo deſiderata revocavimus ex B. E. Venet. 1.

que dedecori ſolœciſmos ducendos, ejus eſt hominis, qui dicat quidquid in buccam venit.

XXIX. Porro in Naturalibus Poſitionibus mandans *abſtinere locis peritiam aut hiſtoriam requirentibus, niſi habeamus certius quid et melius*, ait, *Neque eodem quo Plato cenſuit modo putemus humidum alimentum in pulmonem ferri, ſiccum in ventrem; neque alios ſimiles errores probemus.* Ita ſentio, ſummam ſibi repugnandi rationem, fœdiſſimumque errorem hunc eſſe, cum quis illud ipſum in ſe admittit, quod in aliis culpavit. Atqui ipſe ait, *connexiones quæ a decem enunciatis proficiſcuntur, multitudine excedere decies centena millia:* cum neque ipſe id accurate indagaviſſet, neque e perito aliquo veritatem percepiſſet.

ρήσας. Καίτοι Πλάτων μὲν ἔχει τῶν ἰατρῶν τὰς
D εὐδοξοτάτας μαρτυρούσας, Ἱπποκράτει, Φιλιστίωνα, Διώξιππον τὸν Ἱπποκράτειον, καὶ τῶν ποιητῶν Εὐριπίδην, Ἀλκαῖον, Εὔπολιν, Ἐρατοσθένην, λέγοντας ὅτι τὸ ποτὸν διὰ τῶν πνεύμονος διέξεισι. Χρύσιππον δὲ πάντες ἐλέγχουσιν οἱ ἀριθμητικοί· ὧν καὶ Ἵππαρχός ἐστιν, ἀποδεικνύων τὸ διάπλωμα τῆς λογισμῆς παμμέγεθες ἀπὸ γεγονός· εἶναι τὸ μὲν καταφατικὸν ποιεῖ συμπεπλεγμένων ἀξιωμάτων μυριάδας δέκα, καὶ ποὸς ταύταις, τετρακοσίας πεντηκονταδύο, ποὸς τριακοσίαις καὶ μιᾷ μυριάσι.

E λ'. Τῶν πρεσβυτέρων τινὲς ἃ φησὶ τὸ ὀξύμελι ἔχοντί συνέβαινε, μήτε ὡς ὄξος ἀποδόσθαι δυναμένῳ, μήτε ὡς οἶνον, ἔφασαν τῷ Ζήνωνι συμβαίνειν· τὸ γὰρ προηγμένον αὐτῷ, μήτε ὡς ἀγαθὸν, μήτε ὡς διάφορον ἔχειν διάθεσιν. Ἀλλ' ὁ Χρύ-

D. 6. γεγονός] Sic B. Mez. Vulgo. γεγονότος.
E. 4. διάφορον] Legendum ἀδιάφορον, ut monuerunt Mez. et Salmaſ.

Enimvero nobiliſſimi medicorum teſtimonium Platoni perhibent, Hippocrates, Philiſtio, Dioxippus Hippocraticus; et de poëtis Euripides, Alcæus, Eupolis, Eratoſthenes; qui omnes dicunt *potum per pulmones tranſire*. At Chryſippum omnes refellunt arithmetici, interque eos Hipparchus demonſtrat errorem iſtius in ratiocinatione eſſe ingentem: ſiquidem affirmatio facit connexas enunciationes centum mille, et inſuper ter mille ac quadraginta novem; negatio ter centum ac decem mille, et inſuper noningenta ac quinquaginta duas.

XXX. Vetuſtiorum quidam, id quod evenit ei qui acidum vinum habuit, ut neque pro aceto id vendere, neque ut vinum poſſet, Zenoni dixerunt accidiſſe, cum *Præpoſitum* ſeu *præcipuum*, quod appellabat, neque boni, neque contrarii bono, vim de ipſius ſententia haberet. Sed Chryſ-

σιππος ἔτι μᾶλλον τὸ πρᾶγμα δυσδιάθετον πεποίηκεν· ὅτε μὲν γὰρ φησι, " μὴ νεᾶσθαι τοὺς τὸ πλοῦτον καὶ " τὴν ὑγίειαν, καὶ τὴν ἀπονίαν, καὶ τὴν ὁλοκληρίαν τοῦ σώ- " ματος ὑπὲρ μηδενὸς ποιουμένους, μηδ' ἀντεχομένους τοῦ F " τοιούτων," ὅτε δὲ παραθέμενος τὰ τοῦ Ἡσιόδου,

Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος·

ὑπιπτεφώνηκεν ὅτι, " ταὐναντία πραγματεῖν, μανικὸν ὄφι, τὸ

Μὴ ἐργάζου, Πέρση, διὸν γένος.

Καὶ " τὸ μὲ σοφὸν," ὑπὲρ τοῖς Περὶ Βίων, " καὶ βασιλεῦσι " συνέσεσθαι," φησὶν, " ἕνεκα χρηματισμοῦ· καὶ σοφισ- " τεύσειν ἐπ' ἀργυρίῳ, παρ' ὧν μὲν παραμβάνοντα, " παρὸς δὲ σωτηθέμενον τοῦ μαθητοῦ." Ἐν δὲ τῷ ἕβδόμῳ τοῦ Καθήκοντος, " καὶ κυβιστήσαν τοὺς, ὅτι " τοῦτο λαβόντα τάλαντον." Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ 1048 Ἀγαθῶν τρόπον τινὰ συγχωρεῖ καὶ δίδωσι τοῖς βελο-

F. 1. ἐν μηδενὶ] ἐν additum ex B. E. Venet. 1. Xyl.
F. 2. ὅτε δὲ] Sic B. Vulgo, καὶ.
F. 10. ἐπὶ τούτῳ] Sic Venet. 1. Mez. Reisk. Vulgo, ἐπὶ τοῦτο.

ippus rem magis inexplicabilem reddit. Aliquando enim *insanire eos* dicit, *qui divitias, sanitatem, indolentiam, incolumitatem corporis pro nihilo ducant, neque iis parandis sint intenti*, cumque adduxisset Hesiodeum illud,

Hoc opus, O Persa, divum genus;——

furiosum ait *esse, si quis accinat,*

——diis prognate omnem fuge, Persa, laborem.

Idem in libris, quos inscripsit De Vitis, *rei faciendæ causſa*, tradit, *Sapientem cum regibus victurum, sophisticam factitaturum mercedis gratia, ita ut ab aliis discipulis eam præcipiat, ab aliis ex pacto accipiat.* In septimo De Officiis libro, *etiam ter saltaturum capite ad terram dato Sapientem*, ait, *talento mercedis loco proposito.* In primo De Bonis libro, quodammodo concedit hoc et largitur volentibus, ut

μθμοις τὰ προηγμθνα καλεῖν ἀγαθὰ, καὶ κακὰ τἀναντία, ταύταις ταῖς λέξεσιν, " Εἴ τις βέλεται κατὰ " τὰς τοιαύτας μεταλλαγὰς, τὸ μθν, ἀγαθὸν αὐτῶν " λέγειν, τὸ δὲ κακὸν, ὅτι ταῦτα φερόμθνος τὰ " προήγματα, καὶ μὴ ἄλλως ἀποπλανώμθνος, ὁ μθν " τοῖς σημαινομθνοις οὐ μεταπίπτοντος αὐτοῦ, τὰ δ' " ἄλλα σχαζομθνῳ τῆς κατὰ τὰς ὀνομασίας συνηθείας." Οὕτω δὲ τὸ προηγμθνον τῷ ἀγαθῷ συναγαγὼν ἐγγὺς ὀνταῦθα καὶ συμμίξας, ὁ ἑτέρωις πάλιν, " οὐδὲν τοῦτ' ἔστι," Β φησὶ, " τῶν καθόλου πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ἀποστᾶσαν τὸν " λόγον ἡμᾶς καὶ ἀποτρέπειν ἁπάντων τῶν τοιούτων" ταῦτα γὰρ ὁ τῷ προτῷ Περὶ τῦ Προτρέπεσθαι γέγραφεν. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως, " μακαρίζεσ- " θαι," φησὶν, " ὀνίους βασιλεύοντας καὶ πλουτοῦντας, " ὅμοιον εἰ χρυσαῖς ἀμίσι χρώμθνοι ἢ χρυσοῖς κρα-

A. 4. Εἴ τις] Lego, Ἔξεσιν, εἴ τις: primum verbum per similitudinem antecedentis vocis excidit.

A. 5. αὐτῶν] Sic B. Venet. 1. Vulgo, αὐτῷ.

A. 6. ἐστὶ ταῦτα] Legendum, ἐστί γ' αὐτὰ—.

A. 8. διαπίπτοντος—ἄλλα] Sic B. et Venet. 1. a fec. manu. Vulgo, διαπίπτοντα—ἄλλως.

Præcipua iſta Boni, contraria Mali vocabulo afficiant. Pono ipſius verba. *Licet, ſi quis hac vocum permutatione uti volet, aliud eorum Bonum dicere, aliud Malum; dum modo ad res ipſas ſe adſtringat, nec temere ab iis evagetur, in reliquis autem dicendi conſuetudinem ſequatur.* Hoc pacto cum admodum propinquum Bono conſtituiſſet Præpoſitum, ac cum eo quaſi miſcuiſſet, alio rurſum loco dicit *nihil eorum ad nos attinere*, jubetque *rationem ab his omnibus avertere:* hæc enim in primo De Exhortatione libro ſcribit. In tertio De Natura libro, *beatos prædicari*, ait, *quoſdam reges aut opulentos, non alia ratione, quam ſi eorum fortunas laudares, quod matellis uterentur et fimbriis*

« αὐδὸς ἐμαρτύρησε· τῷ δ' ἀγαθῷ τὸ τιμᾶν ἀνάγκη
« καλὰς καὶ ἀγαθὰς ἐπὶ δραχμαῖς καλαῖς, καὶ τὸ πατρῷα
« ὄντα φυλάττειν. » Διὸ τῷ σοφιστῇ τούτων οὐ
μόνον ἡ ἀρετὴ ἀλλὰ καὶ ἡ Πρόνοια συναπέπλακται. Ἡ
μὲν γὰρ ἀρετὴ μακρὸν ὁδὸν ἐφ' ἵππου φαίνεται καὶ ἀπὸ
σκηνῆς τοῦτο προσμαντευομένη, ἡ τύχη ἔνεκα πλοῦ εἰς
Βόσπορον κελεύουσα καὶ κυβιστᾶν τὸν σοφόν. Ὁ δὲ Ζεὺς
γελᾶς, εἰ Κτήσιος χαίρει ἡ Ἐπαφρόδιτος καὶ Χαριδότης
προσαγορεύεσθον, ὅτι δηλαδὴ χρυσᾶς ἀμίδας καὶ
χρυσᾶ κράσπεδα χαρίζεσθαι τοῖς φαύλοις, τοῖς δ' ἀγαθοῖς
ἄξια δραχμῆς, ὅταν πλούσιοι γένωνται καὶ τοῦ Διὸς πρό-
νοιαν. Ἔτι δὲ γελοιότερος ὁ Ἀπόλλων, εἰ δεῖ χρυσῶν
κρασπέδων καὶ ἀμίδων κρίνειν θεμιτεύων, καὶ δεῖ προσ-
κομμάτων ἀπολύσεως.

λα'. Ἔτι δὲ μᾶλλον τῇ ἀποδείξει τὸ σοφισμα
πᾶσι φανερώτερον. Ὦ γὰρ ὅτι εὖ χρήσασθαι καὶ κα-

aureis: item, *viro bono perinde eſſe, ſi ſua omnia amittat bona, ac ſi drachmam perdidiſſet; ſi ægrotaret, ac ſi pedem alicubi impegiſſet.* Atque idcirco hujuſmodi repugnantiis non virtutem modo, ſed etiam Providentiam opplevit. Virtus enim extreme ſordida videbitur et indignis quæſtibus dedita ſimul, atque ſtolida, quæ in hiſce rebus ſeſe occupet, earumque cauſſa imperet Sapienti, ut in Boſporum naviget, aut in caput præceps ſaltet. Ridiculus vero Jupiter, qui ſe a largitione Cteſium, Epicarpium, et Charidotam velit cognominari: ſcilicet quia aureas matellas et aureas fimbrias vitioſis dono det; bonis autem ea quæ uno ſint æſtimanda denario, ubi Jovis providentia ditati fuerint. Magis etiam ridiculus Apollo, qui deſideat oracula edens de aureis matellis et fimbriis, et de offenſi pedis reſtitutione.

XXXI. Repugnantiam porro demonſtratione ſua magis detegunt. Nam quo quis vel bene vel male uti poſſit, id aiunt neque Bonum eſſe

D πῶς, τοῦτό φασι μήτ' ἀγαθὸν εἶ), μήτε κακόν. Πλούτῳ δὲ καὶ ὑγιείᾳ καὶ ῥώμῃ σώματος κακῶς χρῶνται πάντες οἱ ἀνόητοι· διόπερ οὐδέν ἐστι τούτων ἀγαθόν. Εἴπερ οὖν ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲ ὐ δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ κακὸν αἰθαίρετόν ἐστι, πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χωρὶς ἀρετῆς δίδωσιν, οὐκ εὖ χρησομένοις δίδωσιν, ἀλλὰ κακῶς, τοῦτο βλαβερῶς καὶ αἰσχρῶς καὶ ὀλεθρίως. Καίτοι εἰ μὴ δύναται τὴν ἀρετὴν παρέχειν οἱ θεοί, οὐκ εἰσὶ χρηστοί, μὴ παρέχοντες· εἰ δὲ μὴ δύναται ποιεῖν ἀγαθούς, οὐδ' ὠφελεῖν δύναται, μισητός γε
E ἢ ἄλλων ὄντος ἀγαθοῦ, μηδὲ ὠφελίμου. Τὸ δὲ τοὺς ἄλλως νομιζομένους ἀγαθοὺς κρίνειν κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχύν, οὐδέν ἐστιν· καὶ γὰρ τοὺς θεοὺς οἱ ἀγαθοὶ κρίνουσι κατ' ἀρετὴν καὶ ἰσχύν·

D. 9. μισητός γε] Ita repoſui ſententia flagitante. Omnes libri μισητός τε.

E. 1. Τὸ δὲ τοὺς—ἰσχύν] Locum jam antea corruptum magis etiam corrupit Steph. ita edens: Τὸ δὲ τοὺς θεοὺς ἄλλως νομιζομένους ἀγαθοὺς κρίνειν κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχύν, οὐδέν ἐστι· καὶ γὰρ τοὺς κακοὺς οἱ ἀγαθοὶ κρίνουσι κατ' ἀρετὴν καὶ ἰσχύν. Quædam in meliis mutavi ex libris: primum θεοὺς delevi, cum Ald. Baſ. Xyl. B. E. F. P. porro κακοὺς mutavi in θεοὺς cum B. E. F. P. Schott. Jannot. Collect. Muret. Mez. Reliqua non uſus ſum mutare ex conjectura, quamvis certa: nam in principio excideruntnonnulla ita ſupplenda, Τὸ δὲ τοὺς ἄλλως νομιζομένους ἀγαθοὺς, ὑπὸ θεῶν ὠφελεῖσθαι, ἢ ἄλλους τοὺς ἀγαθοὺς κρίνειν ἢ κατ' ἀρετὴν ἢ ἰσχύν, οὐδέν ἐστι. Cæterum priore loco pro ἀρετὴν habet ἀρχὴν Græco-Lat. neſcio unde.

neque Malum: divitiis, ſanitate, robore corporis, male uti fatuos; horum ergo nihil eſſe bonum. Ergo ſi Deus virtutem non det hominibus, ſed bonum in ipſorum hominum arbitrio poſitum ſit, divitias autem et bonam valetudinem ſine virtute det, non bene uſuris dabit utique, ſed male, hoc eſt damnoſe, turpiter, pernicioſe. Sed enim, ſi Dii poſſunt virtutem largiri, neque hoc faciunt, boni aut benigni non ſunt: ſi bonos facere non poſſunt, nē prodeſſe quidem queunt; cum extra virtutem nihil bonum ſit, nihil utile. Nam hoc quidem nihil eſt, vel eos qui alias boni facti ſunt a Diis adjutos fuiſſe, vel bonos alia dote cenſere quam virtute et potentia; nam et homines Deos cenſent virtute et potentia. Ergo Dii non magis

ὥστε μηδὲν μᾶλλον ὠφελεῖν ἢ ὠφελεῖσθαι τοὺς θεοὺς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ μὴν ὅτε αὐτὸν ὁ Χρύσιππος ἀποφαίνει ἀσυνδίλιον, ὅτε τινὰ τῶν αὑτῷ γνωρίμων ἢ καθηγεμόνων. Τί οὖν δεῖ τ' ἄλλων φρονῆσιν, ἢ ταῦτα ἅπερ λέγουσι; μαίνεσθαι πάντας, ἀφρονεῖν, ἀνοσίους εἶ, πονηρόμους, ἐπ' ἄκρον ἥκειν δυστυχίας, κακοδαιμονίας ἁπάσης· εἶτα φρονοῦσι θεῶν δίκαιόν ἐστι τὰ καθ' ἡμᾶς ὅπως ἀθ- F
λίως ἀφάπτονται; Εἰ γοῦν οἱ θεοὶ μεταβαλλόμενοι βλάπτειν ἐθέλοιεν ἡμᾶς καὶ κακοῦν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι καὶ φθείρειν, οὐκ ἂν δύναιντο ἀφεῖναι χεῖρον ἢ νῦν ἔχομεν, ὡς Χρύσιππος ἀποφαίνει, μήτε κακίας ὑπερβολὴν ἀπολείπειν, μήτε κακοδαιμονίας τὸν βίον· ὥς', εἰ λάβοι φωνήν, εἰπεῖν ἂν αὐτὸν τὸ Ἡρακλέους,

Γέμω κακῶν δὴ, κοὐκ ἔσθ' ὅπου τεθῇ.

Τίνας οὖν ἄν τις εὕροι μαχομένους μᾶλλον ἀλλήλοις

E. 4. ὠφελεῖσθαι τοὺς θεοὺς] Sic B. F. Schott. Collat. Muret. Vulgo, αὐτούς.
F. 8. καὶ δὴ ἔσθ'] Legendum κ' οὐκ' ἔσθ'—ex Auctore Euripide Herc. Fur. 1248.

juvant homines, quam ipſi ab hominibus juvantur. Jam neque ſeipſum Chryſippus, neque ullum ſuorum vel diſcipulorum vel magiſtrorum profitetur probum ac virtute præditum eſſe. Quid ergo putas eos de aliis ſentire, niſi id quod dicunt: *Inſanire omnes, furere, impios eſſe, flagitioſos, extreme infelices atque miſeros?* Cum his compara, quod res noſtras divina gubernari providentia aiunt. Neque interim ignorant nos in iis eſſe malis, ut ipſi Dii ſi mutata ſententia vellent nobis malefacere, ac pervertere, adeoque peſſundare nos ſtatuiſſent, nihil poſſent noſtris adjicere miſeriis; cum nihil malis et miſeriæ noſtræ vitæ poſſe adjici dicat Chryſippus. Quæ vita, ſi uſus ei vocis concederetur, pronunciatura haud dubie eſſet illud Herculeum,

Plenus malorum ſum jam, nec ſupereſt locus
Aliis novis recipiundis.——

Cedo, quid magis invicem repugnans poteſt excogitari,

ἀποφάσεις τ περὶ θεῶν Χρυσίππου, ἢ τ περὶ ἀνθρώπων;
1049 τὰς μὲν, ὡς ἕνι βέλτιστα φρονεῖν, τὰς δὲ, ὡς ἕνι χείριστα πράττειν λέγοντος.

λβ'. Ἐγκαλοῦσιν αὐτῷ τινες τ Πυθαγορικῶν ἐν τοῖς Περὶ Δικαιοσύνης γράφοντι περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων, ὅτι "χρησίμως γεγόνασι· ἐπεγείρουσι γὰρ ἡμᾶς, καὶ τὰς σκορ-"πίους ἐκλέγουσι, καὶ κατὰ τὰς μάχας ὑποτρέφουσι, ζῆλόν "τινα τοῖς ἀλκὴν ἐμποιοῦντες· ὅμως δὲ δεῖ κατεσ-"θίειν καὶ τούτους, ἵνα μὴ τ πλεῖαν ὑποβάλῃ τὸ πλῆ-"θος τῶν νεοττῶν." Ὁ δὲ ὅτι καταγελᾷ τ ὑπὲρ τούτοις ἐγκαλούντων, ὥστε περὶ γ Διὸς γ σωτῆρος καὶ γενέτορος καὶ
B πατρὸς δίκης καὶ εὐνομίας καὶ εἰρήνης, ταῦτα γράφειν ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν· "Ὡς δὲ αἱ πόλεις πλεονάσα-"σαι εἰς ἀποικίας ἀπαίρουσι τὰ πλήθη, καὶ πολέμους "αἴρονται πρός τινας, ὅτως ὁ θεὸς φυσικὰς ἀρχὰς δι-"δοσιν" καὶ τὸν Εὐριπίδην μάρτυρα καὶ τοὺς ἄλλους

B. 3. ἀναίρωσι] Forte rectius fit ἀπαίρωσι.

quam hæc duo Chryſippi effata? quorum unum de *Diis* affirmat *eos hominibus quam fieri poteſt optime proſpicere*; alterum, *homines quam miſerrimam vitam degere.*

XXXII. Pythagoricorum nonnulli eum accuſant, ut qui in commentariis De Juſtitia ſcripſiſſet *de gallis gallinaceis, utiliter eos eſſe editos, quod et e ſomno nos excitent, et ſcorpios conquirant, et in pugna nobis ſtudium æmulationemque fortitudinis quandam ingenerent:* tamen eos aſſereret *comedendos eſſe, ne pullorum multitudine ultra quam expediret excreſcerent.* At Chryſippus ita has reprehenſiones deridet, ut etiam de Jove Servatore, Genitore, et patre Juſtitiæ, Æquitatis, atque Pacis, in hanc ſententiam ſcripſerit, libro De Diis tertio: *Sicut autem civitates, civium multitudine abundante, colonias aliquo deducunt ut ſe exonerent, aut bellum aliquod ſuſcipiunt; ita Deus exitii occaſiones ſuggerit:* citatque Euripidem et alios teſtes, qui dixerunt, *bel-*

προσάγεται, τὰς λέγοντας, ὡς "ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος "ὑπὸ τῶν θεῶν ἀπαντλήσεως ἕνεκα τοῦ πλήθους "τῶν ἀνθρώπων γένοιτο." Τούτων δὲ τὰς μὲν ἄλλας ἀτοπίας ἄφες· οὐ γὰρ εἴ τι μὴ καλῶς, ἀλλ' ὅσα πρὸς ἑαυτὰς διαφόρως λέγουσιν, ἐξετάσαι μόνον προσκειται· σκόπει δὲ ὅτι τῷ θεῷ καλὰς μὲν ἐπικλήσεις καὶ φιλανθρώπους ἀεὶ, ἄγρια δὲ ἔργα καὶ βάρβαρα καὶ Γαλατικὰ προστιθησιν. Οὐ γὰρ ἀποικίας ἐοί- c κασιν αἱ τοσαῦται φθοραὶ καὶ πανωλεθρίαι τῶν ἀνθρώπων, οἵας ὁ Τρωϊκὸς εἰργάσατο πόλεμος, καὶ πάλιν ὁ Μηδικὸς καὶ Πελοποννησιακὸς, εἰ μή τινας ὑπ' ᾅδου καὶ ὑπὸ γῆς ἴσασιν ὅτοι κτιζομένας πόλεις· ἀλλὰ τῷ Γαλάτῃ Δηϊοτάρῳ ποιεῖ Χρύσιππος ὅμοιον τὸν θεὸν, ὃς πλήθοντων αὐτῷ παίδων γεγονότων, ἑνὶ βουλόμενος τὴν ἀρχὴν ἀπολιπεῖν καὶ τὸν οἶκον, ἅπαντας ἐκείνους ἀπέσφαξεν, ὥσπερ ἀμπέλου βλαστοὺς ἀποτεμὼν καὶ κολούσας, ἵνα εἷς ὁ λειφθεὶς ἰσχυρὸς γένηται καὶ μέγας. Καίτοιγε ὁ μὲν ἀμπελουρ-

lum Trojanum a Diis fuiſſe commiſſum, exhauriendæ gratia multitudinis hominum. Horum omitte alias abſurditates; non enim inſtituimus hoc loco inquirere an falſo aliquid, ſed duntaxat quæ ſibi repugnantia dixerint. Illud conſidera, eum Deo ſemper pulchras et ad humanitatem pertinentes tribuere appellationes, facta autem ſimul ſæva, barbarica, Galatica. Non enim coloniarum ſimiles videntur iſtæ hominum clades atque interneciones tantæ, quantas Trojanum bellum intulit, ac Medicum, et Peloponneſiacum; niſi forte aliquas infra terram et apud inferos conditas iſti norunt urbes. Sed Deiotaro Galatæ ſimilem Deum Chryſippus facit, qui cum haberet complures filios, cum vellet uni regnum domumque relinquere, ceteros omnes necavit; tanquam vitis palmites ſi præcideret, ut unus aliquis ſuperſtes, validus magnuſque fieret. At vero vinitor hoc facit, recentibus adhuc et exi-

γὸς, ἔτι μικρῶν ὄντων καὶ ἀθενῶν τοῦτο ποιεῖ τοὺς κλη-
μάτων, καὶ ἡμεῖς νεογνῶν καὶ τυφλῶν ὄντων τοὺς σκυλακίων
D ὑφαιρούμθα τὰ πολλὰ φειδόμθοι τῆς κυνός· ὁ δὲ Ζεὺς,
ὃ μόνον ἐάσας καὶ παιδιὰν οὐ ἡλικίαν γενομθένους, ἀλλὰ
καὶ φύσας αὐτὸς καὶ αὐξήσας, ἐπιτυμπανίζει, φθορᾶς καὶ
ὀλέθρου μηχανώμθνος παραφάσεις· δέον αἰτίας καὶ ἀρχὰς
γενέσεως μὴ παρέχειν.

λγ'. Τοῦτο μὲν οὖν ἔλαττόν ἐστι· κἀκεῖνο δὲ μεῖζον·
οὐδεὶς γὰρ φύει ἀνθρώποις πόλεμος ἄνευ κακίας· ἀλλὰ
τὸν μὲν φιλησονία, τὸν δὲ πλεονεξία, τὸν δὲ φιλοδοξία τις
ἢ φιλαρχία συμπήγνυσιν. Οὐκοῦν εἰ πολέμους ὁ θεὸς ἐν-
εργάζεται, καὶ κακίας, παροξύνων καὶ διαφθείρων τοὺς ἀν-
θρώπους. Καίτοι λέγει αὐτὸς ἐν τῷ Περὶ τοῦ Δικάζειν,
E καὶ πάλιν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Θεῶν, ὡς "τοῦ αἰσχρῶν
"τὸ θεῖον παραίτιον γίνεσθαι οὐκ εὔλογόν ἐστιν· ὃν τρό-
"πον γὰρ ὅτε νόμος τοῦ παρανομεῖν παραίτιος ἂν γένοιτο,

D. 6. κἀκεῖνο δὲ] δὲ additum ex E.
D. 11. λέγει αὐτὸς] Ita ſcribendum duxi. Omnes libri λέγει δ' αὐτός.

libus germinibus: et nos cani parcentes, catulos ei aliquot recens natos, atque etiamnum cæcos ſubtrahimus. Jupiter autem non tantum adoleſcere paſſus homines, ſed etiam ipſe procreans, augenſque, deinde exquiſitis calamitatum et exitii occaſionibus peſſundat; cum debuerit potius nullum naſcendi initium, cauſſam nullam præbere.

XXXIII. Levius eſt quod dixi; majus, quod dicam. Nullum hominibus bellum oritur niſi ex vitio. Nam aut voluptatis ſtudium, aut avaritia, aut ambitio, aut regnandi cupiditas bellum conflat. Ergo ſi bellorum, etiam peccatorum auctor eſt Deus, irritans et pervertens homines. Atqui ipſe in commentario De Judicis officio, et ſecundo De Diis libro, dicit Chryſippus; *Nulla ratione dici poſſe, Deum turpitudinis ulla ex parte cauſſam eſſe: ſicut enim lex delinquendi, Deus impietatis cauſſa nullo modo*

" ὅτε οἱ θεοὶ, δεῖ ἀσεβεῖν· ὅτως εὔλογον μηδ' ἀρχρῆ μηδ-
" ενὸς εἰ παραιτῆς." Τί οὖν ἄρχιον ἀνθρώποις φθο-
ρᾶς ὑπ' ἀλλήλων γινομένης; ἧς φησι Χρύσιππος ἐν-
διδόναι τὰς ἀρχὰς τὸν θεόν. Ἀλλὰ, νὴ Δία, φήσ᾽ τις
ἐπαινεῖν πάλιν δεῖ Εὐριπίδη λέγοντος,

Εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρὸν, οὐκ εἰσὶν θεοί· F

καὶ,

Τὸ ῥᾴστον εἶπας, αἰτιάσασθαι θεούς·

ὥσπερ ἡμῶν ἄλλο τι τῶν πραττόντων, ἢ τὰς ἐναντίας
αὐτῇ φωνὰς καὶ ὑπολήψεις παραπεμφόντων.

λδ'. Οὐ μὴν ἀλλ' αὐτό γε τοῦτο τὸ νῦν ἐπαινούμενον,
οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δὶς, οὐδὲ τρὶς, ἀλλὰ μυριάκις ἔστιν
εὑρεῖν Χρύσιππον εἰπεῖν,

Τὸ ῥᾴστον εἶπας, αἰτιάσασθαι θεούς.

Πρῶτον γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Φύσεως τὸ αἴδιον τῆς

E. 7. φήσει] Sic B. E. Venet. 1. 2. Vulgo, φησί.
F. 10. πρώτῳ] Additum ex B. Venet. 1.
F. 10. ἀίδιον] Xyl. αἴτιον. Ald. Baſ. B. F. Venet. 2. αἰδοῖον. Vulgatum venit ex Leonic. Schott. Anon. nec diſſentiunt E. et Venet. 1.

dici conſentanee poſſit: ita rationi convenire, Deos etiam nulla ex parte cauſſam eſſe turpitudinis. Poteſt vero turpius aliquid eſſe hominibus, quam ſi ſe mutuo exſcindant? et tamen ejus rei ille Deum initia ſuppeditare ait. Sed dicet, mehercle, aliquis, alibi ab eo laudari hæc Euripidea:

Si turpe quid faciant dii, non ſunt dii:

et,

Quod facillimum dictu eſt, ais, incuſans deos:

quaſi vero in præſentia aliud nos agamus, quam ut repugnantes invicem voces ſententiaſque ejus apponamus.

XXXIV. Et tamen illud ipſum laudatum jam dictum, non bis terve, ſed ſexcenties objici Chryſippo poteſt:

Quod facillimum dictu eſt, ais, incuſans deos.

Primum enim in libro primo De Natura, cum cauſſam mo-

κινήσεως κυκεῶνι παρεικάσας, ἄλλα ἄλλως τρέφοντι καὶ
ταράττοντι τὸ γινόμενον, ταῦτ' εἴρηκεν, "Οὕτω δὲ τὴ
"τῶ ὅλων οἰκονομίας παραγούσης, ἀναγκαῖον ἢ τοῦ-
"τῳ, ὡς ἂν πρὸς ἔχωμεν, ἔχειν ἡμᾶς, εἴτε παρὰ
"φύσιν τὴν ἰδίαν νοσοῦντες, εἴτε πεπηρωμένοι, εἴτε γραμ-
"ματικοὶ γεγονότες, ἢ μουσικοί." Καὶ πάλιν μετ' ὀλί-
γον· "Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον τὰ παραπλήσια ἑκεῖ-
"νῳ ἢ τοῖς ἀρετῆς ἡμῶν ἢ κακίας, καὶ τὸ ὅλον τῶν
"τεχνῶν ἢ τοῦ ἀτεχνιῶν, ὡς ἔφην." Καὶ μετ' ὀλίγον
ἅπασαν ἀναιρῶν ἀμφιβολίαν· "Οὐθὲν γὰρ ἔστιν ἄλλως
"τοῦ ἢ μέρος γενέσθαι, οὐδὲ τὐλάχιστον, ἢ ἢ τῷ
"κοινῷ φύσιν καὶ ἢ τὸν ἐκείνης λόγον." Ὅτι δ' ἡ
κοινὴ φύσις ἢ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ
Πρόνοια ἢ Ζεύς ἐστιν, οὐδὲ τὺς ἀντίποδας λέληθε· παν-
ταχῆ γὰ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτῶν· ἢ,

Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,

F. 11. τρέφοντι] Sic B. E. Venet. 1. Mss. Vulgo, τρέφοντι.
A. 7. ἢ κακίας] περὶ τῆς addere debui, non tam ſententia poſtulante, quam jubente auctoritate librorum B. F. Venet. 1. 2. P.

tus comparaſſet potioni e varia confuſæ materia, aliter alia vertenti atque conturbanti, hæc infert, *Cum autem hoc modo omnium rerum procedat adminiſtratio, neceſſe eſt nos, utut habeamus, ſecundum eam eſſe affectos: ſive contra noſtram naturam morbis corripiamur, ſive mutilemur, ſive grammatici fiamus aut muſici.* Et rurſum paulo poſt: *Secundum hanc rationem ſimiliter dicemus de virtute noſtra et vitio, atque omnino artibus, vel inſcitia, ſicut diximus.* Ac mox omnem tollens ambiguitatem, *Nihil*, inquit, *ſingularum rerum, ne minimum quidem, fieri poteſt aliter, quam ſecundum communem naturam et ejus rationem.* Ceterum Communem Naturam, ejuſque Rationem, eſſe ipſi Fatum, Providentiam, Jovem, ne antipodes quidem neſciunt. Hæc enim ubique ab illis jactantur: et Homerum ait Chryſippus iſthuc,

——*Jovis eſt confecta voluntas,*

τὴν Ὁμηρον εἰρηκέναι, φησὶν, ὀρθῶς, ἐπὶ τοῦ εἱμαρμένου ἀναφέροντα, καὶ τὴν τοῦ ὅλων φύσιν, καθ' ἣν πάντα διοικεῖται. Πῶς οὖν ἅμα μὲν οὐδενὸς αἰσχρὸν παραίτιος ὁ θεὸς, ἅμα δὲ οὐδὲ τὰ λάχιστον οἷόν τε γίγνεσθαι ἄλλως ἢ κατὰ τὴν κοινοῦ φύσιν, καὶ τὸν ἐκείνης λόγον; οὐ γὰρ πᾶσι τοῖς γινομένοις καὶ τὰ αἰσχρὰ δεῖ φάναι θεῶν εἶναι. Καίτοι ὁ μὲν Ἐπίκουρος ἀμηχάνως στρέφεται καὶ φιλοτεχνεῖ, τῆς C ἀϊδίου κινήσεως μηχανώμενος ἐλευθερῶσαι καὶ ἀπολῦσαι τὸ ἑκούσιον, ὑπὲρ οὗ μὴ καταλιπεῖν ἀνέγκλητον τὴν κακίαν· ὁ δὲ Χρύσιππος ἀναπεπταμένην παῤῥησίαν αὐτῇ δίδωσιν, ὡς οὐ μόνον ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ καθ' εἱμαρμένην, ἀλλὰ καὶ κατὰ λόγον θεοῦ καὶ κατὰ φύσιν πεποιημένη τὰ ἁμάρτημα. Ἔπ δὲ καὶ ζῶντα ὁρᾶται κατὰ λέξιν ὅπως ἔχοντα· "Τῆς γὰρ κοινῆς "φύσεως εἰς πάντα διατεινούσης, δεήσει πᾶν τὸ ὁπωσοῦν "γινόμενον καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τοῦ μερίων ὅτῳοῦν, κατ'

B. 10. δὴ πω θεῶν] Mez. δὲπωθεν.
C. 3. ὁ δὲ Χρύσιππος] Addidimus ex uno P.
C. 6. πεποιημένη] Scripſi cum Xyl. Vulgo, πεπαιμένη.
C. 7. ὁρᾶται] Legendum, ὁρᾶτε cum Mez. vel ὅρα τά.
C. 9. ἐν τῷ λόγῳ] Forte, ἐν τῷ ὅλῳ.

recte dixiſſe, ad Fatum reſpicientem, Univerſique Naturam, qua omnia adminiſtrantur. Quomodo ergo hæc ſibi conſtant? Deum nullius turpis rei quovis modo cauſſam eſſe: et nihil vel minimum ſecus fieri poſſe, quam ſecundum Communem Naturam, ejuſque Rationem? Nam cum omnia Diis adſcribuntur quæ fiunt, utique etiam turpia in iis ſunt. Enimvero Epicurus utcunque torquet ſe, et argutias meditatur, a ſempiterna motione machinatus liberare et abſolvere voluntatem, ne inculpabilem relinqueret malitiam: Chryſippus malitiæ ſolutiſſimam libertatem defenſionis concedit, ut non modo neceſſario et fataliter, ſed etiam ſecundum Rationem Dei et Naturam vitia fiant optimam. Vide vero etiam hanc ejus dictionem: *Communi enim Natura in omnia penetrante, neceſſe erit omne quod ſit in Univerſo, et quacunque ejus parte, ſecun-*

" ἐκείνῳ γενέσθαι καὶ τὸν ἐκείνης λόγον, καὶ τὸ ἐξῆς
D " ἀκωλύτως· ἀφ' οὗ τὸ μήτ' ἔξωθεν εἶ τὸ συμφέρον
" τῇ οἰκονομίᾳ, μήτε τῶν μερῶν μηδὲν ἔχειν, ὅπως κινη-
" θήσεται ἡ οὐσία ἄλλως ἢ κατὰ τὸν κοινὸν φύσιν." Τίνες
οὖν αἱ τῶν μερῶν ἕξεις εἰσὶ καὶ κινήσεις; δῆλον μὲν ὅτι
ἕξεις αἱ κακίαι καὶ τὰ νοσήματα, φιλαργυρίαι, φιληδο-
νίαι, φιλοδοξίαι, δειλίαι, ἀδικίαι· κινήσεις δέ, μοιχεῖαι,
κλοπαί, προδοσίαι, ἀνδροφονίαι, πατροκτονίαι. Τούτων
οἴεται Χρύσιππος οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα προσθεῖναι τὸν τοῦ
Διὸς λόγον εἶ, καὶ νόμον, καὶ δίκην, καὶ προνοιαν· ὥστε μὴ
E γίνεσθαι πρὸς τὸ νόμον τὸ παρανομεῖν· μηδὲ πρὸς τὴν
δίκην τὸ ἀδικεῖν· μήτε πρὸς τὴν πρόνοιαν τὸ κακο-
ποιεῖν.

λέ. Ἀλλὰ μὴν " τὸν θεὸν κολάζειν," φησί, " τὴν
" κακίαν, καὶ πολλὰ ποιεῖν ἐπὶ κολάσει τῶν πονηρῶν·" ὥσ-
περ ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Θεῶν, " ποτὲ μὲν τὰ δύσχρηστα

D. 3. ἄλλως ἢ] ἢ additum ex Mez..

dum eam fieri, ejuſque Rationem, ac deinceps procedere ſine ullo impedimento: cum nihil foris ſit, quod impedire poſſit adminiſtrationem, neque pars ulla moveri aliter aut habere ſe aliter queat, quam ſecundum Communem Naturam. Qui ergo ſunt habitus et motus? Habitus liquet eſſe vitia et morbos, avaritias, luxurias, ambitiones, timiditates, injuſtitias: Motus autem, adulteria, furta, proditiones, homicidia, parricidia. Horum cenſet Chryſippus nihil neque magnum neque parvum fieri præter Jovis Rationem, Legem, Juſtitiam, Providentiam: ut jam non præter Legem fiant illegitima, non contra Juſtitiam injuriæ, non contra Providentiam flagitia.

XXXV. At enim *Deum*, ait, *punire ſcelera, et multa facere puniendorum malorum gratia*, ut in ſecundo De Diis, inquiens *adverſas res aliquando evenire bonis, non ut*

" συμβαίνῃ," φησὶ, " τοῖς ἀγαθοῖς, ὐχ ὥσπερ τοῖς φαύ-
" λοις κολάσεως χάριν, ἀλλὰ καθ' ἄλλην οἰκονομίαν, ὥσ-
" περ ἐν ταῖς πόλεσιν." Καὶ πάλιν ἐν τούτοις, " Πρῶτον
" δὲ τῶν κακῶν ἁπλῶς ἐστὶν ἀκριβέον τοῖς περὶ τῶν
" μύθοις· εἶτα ὅτι ζητῶν ἀπονέμει τὸν Διὸς λόγον, ἢ τοι
" ὑπὲ κολάσῃ, ἢ καθ' ἄλλην ἔχουσάν πως πρὸς τὰ ὅλα P
" οἰκονομίαν." Ἔστι μὲν οὖν τοῦτο δεινὸν, τὸ καὶ γίνεσθαι
τὰ κακίαν καὶ κολάζεσθαι κατὰ τὸν Διὸς λόγον· ὑπιτείνει
δὲ τὰ ἐναντιώσειν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Φύσεως, γρά-
φων τάδε, " Ἡ δὲ κακία πρὸς τὰ δεινὰ συμπτώματα
" ἴδιόν τινα ἔχει λόγον· γίνεται μὲν καὶ αὐτὴ πως κατὰ
" τὸν φύσεως λόγον, καὶ, ἵν' ὅπως εἴπω, ὐκ ἀχρήστως γίνε-
" ται πρὸς τὰ ὅλα· ὅτε καὶ ταγαθὰ ἴσως." Καὶ ὅτος ὑπιτιμᾷ
τοῖς ὑπείσης πρὸς τὰ ἐναντία διαλεγομένοις, ὃς ἐπεὶ δὲ 105E
πάντως τι βέλεται καὶ περὶ παντὸς εἰπεῖν ἴδιον καὶ περιττὸν,
ὐκ ἀχρήστως λέγει βαλανῆστομεῖν, συκοφαντεῖν, καὶ ἀφεδρῶ-

F. 6. καὶ αὐτὴ] καὶ additum ex B.
F. 8. Καὶ οὗτος] Sic margo Venet. 2. et Mez. Vulgo, Καὶ ὅτως.

malis pœnæ cauſſa, ſed ſecundum aliam diſpenſationem, ſicut in civitatibus. Et rurſum: *Primum autem de malis intelligendum eſt eodem modo, quo jam dictum eſt: deinde tribui ea ſecundum Jovis rationem, ſive ſupplicii cauſſa, ſive alia ad univerſum reſpiciente adminiſtratione.* Eſt vero indigna res, et fieri et puniri peccata ſecundum Jovis Rationem. Sed hanc repugnantiam ipſe graviorem facit, in ſecundo De Natura libro hæc ſcribens: *Vitioſitas ad atroces calamitates quandam habet rationem peculiarem: fit enim ipſa quodammodo ſecundum rationem Naturæ, atque, ut ſic dicam, non inutiliter reſpectu univerſi. Neque enim bona eſſent.* Atque iſte objurgat eos, qui æqualiter in contrarias partes diſputant, ut qui omnino peculiare aliquid et ſubtile dicere vellet; ait non inutiliter marſupia amputare

νειν, ἐκ ἀχρήσεως ἀχρήσεις τίθη), βλαβερὰς, κακοδαίμονας. Εἶτα ποῖός τις ὁ Ζεὺς, λέγω δὴ τὴν Χρυσίππου, κολάζων πεφάλαιον, μήτε ἀφ' αὑτοῦ, μήτε ἀχρήστως γινόμενον; Ἡ μὲν γὰρ κακία πάντως· ἀνέγκλητος ὄντι τῷ Χρυσίππου λόγον· ὁ δὲ Ζεὺς ἐγκλητέος, εἴτε ἄχρηστον οὖσαν τὴν κακίαν πεποίηκεν, εἴτε ποιήσας ἐκ ἀχρήστως, κολάζει.

λς'. Πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ περὶ Δικαιοσύνης εἰπὼν περὶ τῶν θεῶν, ὡς ἐνίοις ἀδικήμασιν, "Κακίαν "δὲ," φησὶ, "κωλύειν ἄρα ὅτι δυνατόν ἐστιν, ὅτ' ἔχει "κακῶς ἀρθῆναι." Τὴν ἀνομίαν, τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀβελτηρίαν δ' ὅ παρόντος ὄντι λόγου τὸ ζητεῖν· αὐτὸς δὲ τὴν κακίαν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ διὰ τὸ φιλοσοφεῖν ἀναιρῶν, ἣν ἐκ ἔχει καλῶς ἀναιρεῖν, μαχόμενόν τι ποιεῖ ἑαυτῷ τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ· πρὸς δὲ τούτοις λέγων οἷοις ἀδικήμασιν ἐνίοτε τοὺς θεοὺς, ἔμφασιν πάλιν τοῦ τὰ ἁμαρτήματα δίδωσιν ἀνοσιότητος.

A. 5. τὸν Χρυσίππου] Sic Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, τὸ Χρυσίππου.
B. 1. ἰνίας] Sic Venet. 1. Mez. Vulgo, ἰνίων.
B. 3. ἀρθῆναι] Locus ita integrandus, ut et Reiſk. vidit, ἀρθῆναι. Ἀλλ' εἰ μὲν ὁ καλῶς ἔχει ἀρθῆναι τὴν ἀνομίαν—.

homines, calumniari, inſanire, inutiles eſſe, damnoſos, infelices. Qualis ergo eſt Jupiter (de Chryſippeo loquor) rem puniens neque ultro neque inutiliter factam? Nam Chryſippi ratio efficit vitia omnino culpanda non eſſe, ſed Jovem; ſive is fecit vitia, quæ nihil prodeſſent; ſive punit, cum feciſſet non inutilia.

XXXVI. Rurſum in primo De Juſtitia libro, cum dixiſſet *Deum quorundam flagitiis reſiſtere*; *Vitia autem*, inquit, *in univerſum tolli neque fas eſt, neque expediret tolli.* Non hic diſputo, an non præſtaret nullam eſſe legum violationem, nullam injuſtitiam, nullam ſtultitiam. Ipſe quidem vitia pro viribus philoſophando exſcindens, quæ exſcindi non expediret, facit aliquid repugnans Rationi ac Deo. Ad hæc, cum dixiſſet *quibuſdam injuſtis factis reſiſtere Deum*, utique flagitiorum ſignificat impietatem.

λζ'. Ἐπὶ τοῖς δὲ μηδὲν ἐγκλητὸν εἶ μηδὲ μεμπτὸν κόσμῳ, καὶ τὴν ἀρίστην φύσιν ἁπάντων τοῖς φαινομένοις, πολ- C λάκις γεγραφὼς, ἔστιν ὅπου πάλιν ἐγκλητάς τινας ἀμε- λείας ἢ δεῖ μικρὰ καὶ φαῦλα καταλείπει. Ἐν γοῦν τῷ τρίτῳ Περὶ Οὐσίας, μνησθεὶς ὅτι συμβαίνει τινὰ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς τυφῶται, " Πότερον," φησὶν, " ἀμε- " λεμμένων τινῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μείζοσι τροφαὶ πίπτει " τινὰ πίτυρα, καὶ ποσοὶ πυροί τινες, τοῦ ὅλων εὖ οἰ- " κονομουμένου· ἢ ἀφ' ἑνὸς καθίστασθαι ἐπὶ τοῦ τοιούτου " δαιμόνια φαῦλα, ἐν οἷς τὸ ὄντι γίνονται καὶ ἐγκλητέα " ἀμέλειαι;" φησὶ δὲ " πολὺ καὶ τὸ τῆς ἀνάγκης με- " μίχθαι." Τὸ μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα τοῦ καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν, οἷον ἡ Σωκράτους καταδίκη, καὶ ὁ Πυθαγόρου ζώντος ἐμπρησμὸς ὑπὸ τῶν Κυλωνείων, καὶ Ζήνωνος ὑπὸ Δημύλου τυράννου, καὶ Ἀντιφῶντος ὑπὸ D

B. 9. Ἔτι] Scripsi, licet nullo assentiente libro, qui omnes habent Ὅτι. Item Reisk. conjecit.
C. 1. κόσμῳ] Forte, ἐν τῷ κόσμῳ. P. κόσμου.
C. 4. συμβαίνει] Sic F. Venet. 2. P. Vulgo, συμβαίνοι.

XXXVII. Porro cum *nihil culpandum, nihil vituperandum Mundo ineſſe, omnibus ſecundum optimam naturam progredientibus*, ſæpenumero docuiſſet, alicubi rurſum quaſdam rerum non parvarum neque vilium neglectiones reprehendendas relinquit. In tertio quidem De Subſtantia cum memoraſſet *etiam bonis quædam talia evenire: Utrum*, inquit, *ob incuriam quandam neglectis aliquibus, ſicut in magnis familiis furfures et grana aliquot frumenti excidunt, reliquis interim recte adminiſtratis? an, quia his rebus præſunt mali quidam genii, ubi revera admittuntur culpandæ neglectiones?* ait etiam *multum eſſe admixtum neceſſitatis.* Jam hujuſmodi præclarorum virorum calamitates, qualis fuit condemnatio Socratis, quod Pythagoræ vivo a Cyloneis eſt illatum incendium, Zenonis a Demylo tyranno, Antiphontis a Dionyſio excruciati, cædes, con-

Διονυσίω, σφεδλεμμένων ἀναιρέσεις, πιτύρων παρασπᾶσθαι ἀπεικάζειν, ὅσης ἐστὶν εὐχερείας ἐῶ· τὸ δὲ φαύλους δαίμονας ὑπὸ Προνοίας ἐπὶ τὰς τοιαύτας ἐπισασίας καθίσασθαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἔγκλημα θεῷ, καθάπερ βασιλέως κακοῖς καὶ ἐμπλήκτοις σατράπαις καὶ στρατηγοῖς θηριώδεσι ἐπιτρέποντος, καὶ θεωρῶντος ὑπὸ τούτων ἀμελουμένους καὶ παρορωμένους τοὺς ἀρίστους; Καὶ μὴν εἰ πολὺ τὸ ὑπ' ἀνάγκης μέμικται τοῖς πράγμασιν, ὅτε κρατεῖ πάντων ὁ θεὸς, ὅτε πάντα ἢ τὰ πλείω κατ' ἐκείνου λόγον διοικεῖ).

E κή. Πρὸς τὴν Ἐπίκουρον μάλιστα μάχεται, καὶ πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν Πρόνοιαν, ἐκ τῶν ἐννοιῶν ἃς ἔχομεν περὶ θεῶν, εὐεργετικοὺς καὶ φιλανθρώπους ὑπονοοῦντες. Καὶ τούτων πολλαχοῦ γεγραμμένων καὶ λεγομένων παρ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔδει λέξεις παρατίθεσθαι. Καίτοι χρηστοὺς ἅπαντας εἶναι τοὺς θεοὺς νομίζειν. Ὅρα γὰρ οἷα Ἰουδαῖοι

D. 2. πιτύρους] Sic Venet. 1. Mez. Vulgo, ἐπὶ πιτύρους.
E. 4. γραφομένων καὶ] Additum ex B. Venet. 1.
E. 5. ὑπὸ πάντας—προλαμβάνειν] Forte cum Mez. legendum ὑπὸ πάντων ἴδιον τοὺς θεοὺς προλαμβάνει.

ferre cum furfuribus excidentibus, quantæ ſit levitatis, mitto dicere. Malos autem genios a Providentia his præfici muneribus, qui non ſit vitio vertendum Deo, qui tanquam rex malis et vecordibus ſatrapis ac præfectis provincias mandaverit, patiaturque ab his deſpici et contumelioſe tractari optimos? Et quidem, ſi multum neceſſitatis admixtum rebus eſt, neque omnia Deus habebit in ſua poteſtate, neque omnia ſecundum ejus Rationem gubernabuntur.

XXXVIII. Contra Epicurum maxime pugnant eoſque qui Providentiam negant, argumento petito a noſtra de Diis notitia communi, qua eos ut beneficos et humani generis amantes informamus. Neque attinet verba apponere, cum hoc multis locis ii et dicant et ſcribant. Atqui benignos eſſe Deos non omnes arbitrantur. Conſidera enim quid de Diis ſentiant Judæi,

καὶ Σύροι περὶ θεῶν φρονοῦσιν· ὅσα τὰ τοῦ ποιητοῦ, πόσης ἐμπέπλησται δεισιδαιμονίας. Φθαρτὸν δὲ καὶ γενητὸν οὐδεὶς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀγνοεῖται θεόν. Ὧν ἵνα τὰς F ἄλλας ἀφῶ πάντας, Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεὺς ἐν τῷ Περὶ Θεῶν γεγραφεν ταῦτα καὶ λέξιν, "Περὶ δὲ σύμπαντος "λόγου τὴν ἐπίνοιαν, ἣν ἔχομεν περὶ θεοῦ, ἀφ' βραχέων "ἐπιλογισώμεθα. Θεὸν τοίνυν νοοῦμεν ζῷον μακάριον καὶ "ἄφθαρτον, καὶ εὐποιητικὸν ἀνθρώπων." Εἶτα τούτων ἕκαστον ἀφηγούμενος, φησὶν οὕτω, "Καὶ μὴν ἀφθάρτους "αὐτοὺς ἡγοῦνται πάντες." Οὐδεὶς οὖν ὅτι τῶν πάντων ὁ Χρύσιππος, κατ' Ἀντίπατρον· οὐδένα γὰρ οἶμαι πλὴν 1052
τοῦ πυρὸς ἄφθαρτον εἶναι τῶν θεῶν, ἀλλὰ πάντας ὁμαλῶς γεγονότας καὶ φθαρησομένους. Ταῦτα δὲ πανταχοῦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐστὶ λέγειν. Παραθήσομαι δὲ λέξιν ἐκ τοῦ τρίτου Περὶ Θεῶν· "Καθ' ἕτερον λόγον, οἱ μὴν

F. 1. ὡς ἔπος εἰπεῖν] Forte, ἐκ τοῦ ἐκείνων.
F. 3. Περὶ δὲ τοῦ] Sic B. Venet. 1. Vulgo, Πρὸς δὲ τῷ.
F. 4. ἐνάργειαν] Mss. ἐνέργειαν. Forte, ἔννοιαν.
F. 9. οὐδένα] Ita Græco-Lat. Ceteri, οὐδέν.
A. 4. Καθ' ἕτερον λόγον] Retuli hæc, cum Xylandro, ad verba Chryſippi: ita, forte, ſequens γὰρ delendum erit.

quid Syri; quam plena ſuperſtitionis ſint quæ poëtæ de Diis habent. Interitui autem obnoxium et natum nemo fere cogitavit eſſe Deum. De quibus, ut reliquos præteream, Antipater Tarſenſis in libro De Diis hæc ad verbum ſcripſit: *Breviter autem noſtram de Diis ſententiam repetemus perſpicuitatis gratia. Deum igitur intelligimus animal beatum, interitus expers, et erga homines beneficum:* deinde horum unumquodque explicans, ait: *et vero univerſi arbitrantur eos interitu vacare.* Nullus eſt igitur ex omnibus Antipatro Chryſippus. Hic enim, *excepto igne, nullum Deum* putat *interitu carere, ſed ceteros omnes æque et natos et obituros.* Atque hoc fere paſſim ab eo dicitur: verba tamen ejus e tertio De Diis libro adſcribam: *Alia*

" γὰρ γεννητοί εἰσι καὶ φθαρτοὶ, οἱ δὲ ἀγέννητοι καὶ τοῦ-
" τα ἀπ' ἀρχῆς ὑποδείκνυσθαι φυσικώτερον. Ἥλιος
" μὲν γὰρ καὶ σελήνη, καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ τοιοῦτόν τι
" ἔχοντες λόγον, γεννητοί εἰσιν· ὁ δὲ Ζεὺς, ἀίδιός ἐστιν."
Καὶ πάλιν τοιοῦτον, " Ὅμοια δὲ καὶ περὶ τῆς φθο-
" ρᾶς καὶ περὶ τῆς γενέσεως ὑπάρξει, περί τε τῶν ἄλλων
" θεῶν καὶ τοῦ Διός· οἱ μὲν γὰρ φθαρτοί εἰσι, τοῦ δὲ τὰ
" μέρη ἄφθαρτα." Τούτοις ἐπι βάλομαι παραβαλεῖν
B μικρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου λεγομένων· " Ὅσοι δὲ
" περιαιροῦνται τὸ εὐποιητικὸν ἐκ τῶν θεῶν, ἀπὸ μέρους
" προβάλλουσι τὴν τούτων προλήψιν· ἴσον τε αὐτὸν λόγον καὶ
" οἱ νομίζοντες αὐτοὺς γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς κοινω-
" νεῖν." Εἴπερ οὖν ὁπόσης ἄτοπος ὁ φθαρτοὺς ἡγούμε-
νος τοὺς θεοὺς, τοσοῦτον καὶ ὁ μὴ νομίζοντι προνοητικοὺς εἶ) καὶ φι-
λανθρώπους, ὁπόσης ἁμαρτάνει Ἐπικούρου Χρύσιππος·

B. 3. προβάλλουσι] Legendum vel περιβάλλουσι, vel ἀποβάλλουσι τὴν τούτων πρό-
ληψιν.

porro, inquit, *ratio eſt Deorum. Alii enim nati ſunt, et interituri; alii non nati ſunt. Eſtque naturæ tractationi convenientius, ut hoc ab initio demonſtretur. Sol, Luna, et reliqui Dii quorum ſimilis eſt ratio, nati ſunt; Jupiter æternus eſt.* Ac progreſſus deinde longius: *Idem dicetur de interitu et origine cum reliquorum Deorum, tum Jovis: alii enim interitui ſunt obnoxii, aliorum partes perennes.* His comparabo adhuc pauca quædam ab Antipatro dicta: *Qui vero*, inquit, *beneficentiam Diis adimunt, ii ex parte abjiciunt communem eorum notitiam et anticipationem; atque eadem ratione errant ii, qui ortum quoque et interitum in eos cadere exiſtimant.* Quod ſi ergo perinde abſurdus eſt qui Deos interitui obnoxios dicit, atque is qui Providentiam et humanitatem iis aufert; non minus a vero Chryſippus abeſt, quam

ὁ μὲν γὰρ τὸ εὐποιητικόν, ὁ δὲ τὸ ἄφθαρτον ἀφαιρεῖται τῶν θεῶν.

λθ'. Καὶ μὴν ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν ὁ Χρύσιππος περὶ τῆς τρέφεσθαι τοὺς ἄλλους θεοὺς τάδε λέγει, "Τρέφῃ τε οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ χρῶνται, ὡδαπλησίως C "συνεχόμενοι δ' αὐτῷ· ὁ δὲ Ζεὺς καὶ ὁ κόσμος καθ' "ἕτερον τρόπον ἀναλισκομένων καὶ οὐκ ἐκ πυρὸς γενομέ-"νων." Ἐνταῦθα μὲν ἀποφαίνεται πάντας τοὺς ἄλλους θεοὺς τρέφεσθαι, πλὴν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Διός· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ Περὶ Προνοίας, "τὸν Δία," φησὶν, "αὔξεσθαι, "μέχρις ἂν εἰς αὐτὸν ἅπαντα καταναλώσῃ. Ἐπεὶ γὰρ ὁ "θάνατος μέν ἐστι ψυχῆς χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ "δὲ τοῦ κόσμου ψυχὴ οὐ χωρίζεται μέν, αὔξεται δὲ "συνεχῶς, μέχρις ἂν εἰς αὐτὸν ἐξαναλώσῃ τὴν ὕλην, ἐ "ρητέον ἀποθνήσκειν τὸν κόσμον." Τίς ἂν οὖν σπαρτιά-"τερα λέγων ἑαυτῷ φανείη τοῦ τὸν αὐτὸν θεὸν νῦν μὲν D

C. 3. ἐκ πυρὸς γενομένων] Subest vitium.
D. 1. νῦν μὲν αὔξεσθαι,—λέγοντας] Ita lacunam explevimus ex B. et Venet. 1. In ceteris omnibus hæc verba desunt.

Epicurus: cum alter æternitatem, alter beneficentiam Deorum inficietur.

XXXIX. Quin etiam in tertio De Diis libro Chrysippus de eo, quod reliqui Dii alantur, ita scribit: *Alimentoque reliqui Dii utuntur æqualiter, eoque sustentantur: Jupiter autem et Mundus alio modo consumtis et ex igne natis.* Hic quidem pronunciat *reliquos Deos nutriri, exceptis mundo et Jove.* In primo autem De Providentia, *Jovem ali*, ait, *tantisper dum omnia in seipsum consumat. Nam cum mors sit animæ a corpore separatio, Mundi autem anima ab eo non segregetur, continenter quidem augescat, donec materiam in seipsam consumat; non dicendum esse, mori Mundum.* Quis videri queat magis sibi ipsi repugnantia dixisse eo, qui eundem Deum modo dicat cres-

αὔξεσθαι, πᾶσι δὲ μὴ τρέφεσθαι λέγοντος. Καὶ τοῦτ' οὐ δεῖ συλλογίζεσθαι· σαφῶς γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ γέγραφεν, " Αὐτάρκης δὲ εἶ) λέγεται μόνος ὁ κόσμος, " ἀφ' ἑαυτοῦ μόνος ἐν αὐτῷ πάντα ἔχειν ὧν δεῖται· καὶ " τρέφεται ἐξ αὐτοῦ καὶ αὔξεται, τῶν ἄλλων μορίων εἰς ἄλ- " ληλα καταταλαιπωρουμένων." Οὐ μόνον οὖν ἐν ἐκείνοις τοὺς ἄλλους θεοὺς ἀποφαίνων τρεφομένους, πλὴν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Διός, ἐν τούτοις δὲ καὶ τὸν κόσμον λέγων τρέφεσθαι, μάχεται ἑαυτῷ· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον, ὅτι τὸν κόσμον αὔξεσθαί φησιν ἐξ αὐτοῦ τρεφόμενον. Τοὐναντίον δὲ εἰκὸς ἦν τοῦτον μόνον μὴ αὔξεσθαι τὸν αὐτοῦ φθίσιν ἔχοντα τροφήν· τοῖς δ' ἄλλοις θεοῖς ἔξωθεν τρεφομένοις, ἐπιδόσιν γίνεσθαι καὶ αὔξησιν, καὶ μᾶλλον εἰς τούτους καταναλίσκεσθαι τὸν κόσμον, εἴγε ἐκείνῳ μὲν ἐξ αὐτοῦ, τούτοις δ' ἀπ' ἐκείνου λαμβάνειν ἀεί τι καὶ τρέφεσθαι συμβέβηκε.

μ'. Δεύτερον τοίνυν ἡ τῶν θεῶν ἔννοια συνέχει τὸ εὐ-

D. 7. καταταλαιπωρουμένων] Mez. Reisk. καταλλαλαιπωρουμένων.

cere, modo non ali? Neque neceſſe eſt id ratiocinando colligere; diſerte enim id ibidem dixit: *Solus autem ſibi ipſe ſufficere dicitur Mundus, quod ſolus in ſe omnia habet quibus ei eſt opus, aliturque ex ſeipſo et augetur, ceteris partibus aliis alias conſumentibus.* Non ſolum igitur ibi docens *reliquos Deos nutriri, exceptis Jove et Mundo*, hic autem *Mundum quoque ali*, ſecum pugnat; ſed multo etiam magis, quod *creſcere Mundum* dicit, *dum ex ſeipſo alatur.* Nam, contra, conſentaneum erat hunc ſolum non augeri, qui ſui ipſius conſumptionem pro alimento haberet; reliquis Diis, qui extrinſecus alerentur, incrementum accidere; ipſumque adeo in eos abſumi Mundum, cum is ex ſeipſo, hi ſubinde ex illo alimentum accipiant.

XL. Secundo Dei notitia felicitatem continet, et in ſe-

δαιμον ϗ μακάριον ϗ αὐτοτελές. Διὸ ϗ τ̃ Εὐριπίδῃ ἐπαγνέουσιν, εἰπόντα,

> Δεῖται γὰρ ὁ θεὸς, εἴπερ ἔς' ὄντως θεὸς,
> Οὐδενός· ἀοιδῶν οἵδε δύσφημοι λόγοι.

Ἀλλ' ὅ γε Χρύσιππος, ἐν οἷς παρεθέμην, αὐτάρκη μόνον εἶ τὸν κόσμον φησὶ, διὰ τὸ μόνον ἐν αὐτῷ πάντα ἔχειν ὧν δεῖται. Τί οὖν ἕπεται τῷ μόνον αὐτάρκη τὸν κόσμον εἶ; τὸ μήτε τὸν ἥλιον αὐτάρκη μήτε τ̃ σελήνην εἶ, μήτ' ἄλλον τινὰ τ̃ θεῶν. Αὐτάρκεις δὲ μὴ ὄντες, οὐκ ἂν εἶεν εὐδαίμονες οὐδὲ μακάριοι.

μα'. "Τὸ βρέφος ἐν τῇ γαστρὶ φύσῃ τρέφεσθαι," νομίζει, "καθάπερ φύτον· ὅταν δὲ τεχθῇ, ψυχόμενον "ὑπὸ τ̃ ἀέρος καὶ πομφύμενον τὸ πνεῦμα μεταβάλ- "λειν, καὶ γίνεσθαι ζῷον· ὅθεν οὐκ ἄπο τρόπου τὴν "ψυχὴν ὀνομάσθαι πρὸς τ̃ ψύξιν." Αὐτὸς δὲ πάλιν, "τ̃ ψυχὴν ἀραιότερον πνεῦμα τ̃ φύσεως ϗ λεπ-

E. 10. ὄντως—ἀοιδῶν οἵδε] Ita Schott. Mez. vide et Eurip. Herc. Fur. 1346. Vulgo, ὀρθῶς—αὐτῶν οἱ δέ.

F. 7. ψυχόμενον] Hoc et Mez. probat, et plurimi libri confirmant, Ald. Baſ. Xyl. E. F. Venet. 1. P.

ipſo omnia habentis poſita perfectionem. Ideo laudant etiam hoc Euripidis dictum,

> *Deus aut eget nullius, aut non eſt Deus.*
> *Quare iſta vatum miſera ſunt mendacia.*

At Chryſippus in his quæ adduxi, *ſolum Mundum ex ſeſe totum aptum, ſibique ſufficientem* affirmat: *quia ſolus omnia in ſe habeat, quibus ei ſit opus.* Quid inde ſequitur? neque Solem ſibimet, neque Lunam, neque ullum alium Deum ſufficere. Ergo ne felices quidem beative erunt.

XLI. *Fœtum hominis in utero*, ait, *a natura ali, tanquam plantam: partu autem editum ab aëre refrigerari ac durari, et mutato ſpiritu fieri animal: itaque animam non abs re pſychen a refrigeratione dici.* Idem rurſus *animam tenuiorem et ſubtilioribus partibus conſtantem ſpiritum natu-*

1053 " τομερέστερον" ἡγεῖται, μαχόμενος αὑτῷ. Πῶς γὰρ οἷόν τε λεπτομερὲς οὐκ παχυμερὲς καὶ ἀραιὸν γενέσθαι πυκνώσεως καὶ περίψυξιν καὶ πύκνωσιν; Ὃ δὲ μεῖζόν ἐστι, πῶς περιψύξει γίνεσθαι τὸ ἔμψυχον ἀποφαινόμενος, ἔμψυχον ἡγεῖται τὸν ἥλιον, πύρινον ὄντα, καὶ γελεσιμβρύον οὐκ ἐκ ἀναθυμιάσεως εἰς πῦρ μεταβαλούσης; Λέγει γὰρ ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ Φύσεως· " Ἡ δὲ πυρὸς μεταβολὴ ἐστι τοιαύτη· διὰ ἀέ-" ρος εἰς ὕδωρ τρέπεται· κἀκ τούτου γῆς ὑφισαμένης, " ἀὴρ ἀναθυμιᾶται· λεπτυνομένου δὲ τοῦ ἀέρος, ὁ αἰθὴρ " περιέχεται κύκλῳ· οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θαλάσσης μετὰ " τοῦ ἡλίου ἀνάπτονται." Τί οὖν ἀνάψει περιψύξεως ἐν-
B αντιώτερον, ἢ ἀθρόου πυκνώσεως; τὰ μὲν ὕδωρ καὶ γῆν οὐκ πυρὸς καὶ ἀέρος ποιεῖ, τὰ δ' εἰς πῦρ καὶ ἀέρα τρέπει τὸ ὑγρὸν καὶ γεῶδες. Ἀλλ' ὅμως ὅπου μὲν τὸ ἄναψιν, ὅπου δὲ τὸ περίψυξιν, ἀρχὴν ἐμψυχίας ποιεῖ. Καὶ μὴν " ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῷον εἶναι," φησί·

A. 10. περιέχεται] Forte, περιχεῖται.
B. 5. ζῷον εἶναι," φησί] Addendum τὸν κόσμον, cum Amiot.

ræ eſſe dicit, ſecum pugnans. Qui enim tenue et rarum e craſſo fieri potuit refrigeratione et denſatione? Et, quod majus eſt, quomodo refrigeratione animatum effici pronunciat, qui Solem animatum putat, igneum corpus, et natum ex vapore in ignem mutato? Dicit enim in tertio De Natura: *Ignis mutatio eſt talis; per aërem in aquam mutatur; ex aqua, ſubſidente terra, aër exhalatur; aëre extenuato, æther in orbem circumfunditur; ſtellæ autem cum Sole e mari accenduntur.* Quid autem magis eſt contrarium incendio, quam refrigeratio? aut diffuſioni, quam denſatio? quorum hæc aquam et terram ex igne et aëre faciunt, illa in ignem et aërem vertunt humidam et terreſtrem materiam. Ille tamen aliquando *incendium*, aliquando *refrigerationem animationis cauſſam* ſtatuit. Quinetiam *tempore conflagrationis mundum penitus vivere et animal fieri* affirmat: *exſtinctum*

" σβεννύμενον δ' αὖθις καὶ παχυνόμενον, εἰς ὕδωρ καὶ γῆν
" καὶ τὸ σωματοειδὲς τρέπεσθαι." Λέγει δὲ ἐν τῷ
τρίτῳ Περὶ Προνοίας, " Διόλου μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος
" πυρώδης, εὐθὺς καὶ ψυχὴ ἐστιν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν· ὅτε
" δὲ μεταβαλὼν εἴς τε τὸ ὑγρὸν καὶ τ' ἀναπολειφθεῖ-
" σαν ψυχὴν, τρόπον τινὰ εἰς σῶμα καὶ ψυχὴν μετα- c
" βάλλων, ὥστε συνεχάναι ἐκ τούτων, ἄλλον τινὰ ἔχε
" λόγον." Ἐνταῦθα δή που σαφῶς τῇ μὲν ἐκπυρώσει
καὶ τὰ ἄψυχα τοῦ κόσμου φησὶν εἰς τὸ ἔμψυχον τρέπεσ-
θαι· τῇ δὲ σβέσει πάλιν καὶ τ' ψυχὴν ἀνίεσθαι καὶ ἀνυ-
γραίνεσθαι, μεταβάλλουσαν εἰς τὸ σωματοειδές. Ἄτοπος
οὖν φαίνεται τῇ προψύξει νῦν μὲν ἐξ ἀναισθήτων ποιῶν
ἔμψυχα, νῦν δ' εἰς ἀναίσθητα καὶ ἄψυχα μεταβάλλων
τὸ πλεῖστον μέρος τῆς τοῦ κόσμου ψυχῆς. Ἀνὰ δὲ τού-
των, ὁ περὶ ψυχῆς γενέσεως αὐτῷ λόγος μαχομένῳ
ἔοικε πρὸς τὸ δόγμα τοῦ ἀποδείξιν. " Γίνεσθαι μὲν

B. 9. ὅτε δὲ—μεταβάλλων] Corrigendum puto, ὅτε δὲ μεταβαλὼν εἰς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὴν ἐναπολειφθεῖσαν ψυχὴν τρόπον τινὰ εἰς σῶμα μεταβάλων. Sententiam in Latinis reddidi.

autem rurſus ac denſatum, in terram, aquam, corporeamque naturam redigi. Dicit autem primo libro De Providentia; *Mundus enim omnino ignitus, ſtatim etiam animam ſuam et principem vim habet. Cum vero mutatur in humidum, tunc vero et animam intus contentam quodammodo in corpus mutat, ut ex iis conſtans aliam habeat rationem.* Nimirum hic palam *incendio etiam animæ expertes mundi partes* ait *in animatam converti naturam; reſtinctione autem rurſum animam debilitari et humectari, mutatam in quippiam corporis ſimile.* Abſurde ergo alias refrigeratione e carentibus ſenſu efficit animalia; alias maximam animæ mundi partem in ſenſus et animæ expertia redigit. Præterea vero, ratio ejus de generatione animæ nititur demonſtratione huic decreto contraria. *Fieri* enim inquit *animam, quando infans*

" γὰρ," φησὶ, " τὴν ψυχὴν ὅταν τὸ βρέφος ἀποτεχθῇ,
D " καθάπερ ῥομώσῃ τῇ περιψύξει τοῦ πνεύματος μετα-
" βαλόντος" ἀποδείξει δὲ χρῆται " τοῦ γεγονέναι τὴν
" ψυχὴν, ἢ μεταγενεστέραν ἐστὶ, μάλιστα ὦ ἢ τὸ τρόπον
" ἢ τὸ ἦθος ὁμοιοῦσθαι τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι." Βλέ-
πεται δ' ἡ τούτων ἐναντίωσις. Οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ψυ-
χὴν πρὸ τῆς ἀποκυήσεως ἠθοποιεῖσθαι, γεννωμένην μὴ
τὴν ἀποκύησιν· ἢ συμβήσεται πρὶν ἢ γενέσθαι ψυχὴν, ὁμοίαν
τοῖς ψυχῇ, τοιαύτῃ, ἢ εἶναι τῇ ὁμοιότητι, ἢ μὴ εἶναι διὰ
τὸ μήπω γεγονέναι. Εἰ δέ φησί τις ὅτι ταῖς κράσεσιν τῶν
σωμάτων ἐγγινομένης τῆς ὁμοιότητος, αἱ ψυχαὶ γεννώ-
E μεναι μεταβάλλουσι, διαφθείρει τὸ τεκμήριον τοῦ γεγονέ-
ναι τὴν ψυχήν· ἀνέχεσθαι γὰρ οὕτω ἢ ἀγένητον ὄσαν, ὅταν
ἐπεισέλθῃ, μεταβάλλειν τῇ κράσει τῆς ὁμοιότητος.

μβ'. " Τὸν ἀέρα" ποτὲ μὲν " ἀνωφερῆ καὶ κοῦφον
εἶναι," φησὶ, ποτὲ δὲ " μήτε βαρὺ, μήτε κοῦφον." Ἐν
μὲν οὖν τῷ δευτέρῳ Περὶ Κινήσεως, " τὸ, τε πῦρ ἀθα-

D. 7. ὁμοίαν εἶναι ψυχῇ] Mss. ὅμως εἶναι ψυχήν.

naſcitur, ſpiritu refrigeratione tanquam duratione quadam mutato. Natam autem *eſſe animam, et poſteriorem eſſe ortu quam eſt corpus*, ſic probat: *quia et forma et moribus proles parentum fiat ſimilis.* Atque hæc quidem repugnantia eſt evidens. Fieri enim non poteſt ut ante partum moribus conformetur anima, quæ poſt partum demum naſcitur: alioquin efficietur, animam, priuſquam exſiſtat, ſimilem eſſe animæ, hoc eſt, et eſſe ſimilitudine, et non eſſe, cum nondum ſit nata. Sin dicas, temperiei corporum inſita ſimilitudine, animas poſt nativitatem mutari, corrumpes argumentum de origine animæ. Nam fieri poteſt hoc pacto, ut etiam non orta, tamen in corpus ingreſſa mutetur ob temperiem ſimilitudinis.

XLII. *Aërem* aliquando ait *levem eſſe, et qui ſurſum ſe efferat*; aliquando *neque gravem neque levem.* Nam in ſecundo De Motu libro, *ignem* ait

" ρὲς ὂν, ἀνωφερὲς εἶναι λέγει, καὶ τούτῳ ῥᾷδιον πλησίον
" τὸν ἀέρα, τῷ μὲν ὕδατος τῇ γῇ μᾶλλον προσνεμο-
" μένῳ, τῷ δ' ἀέρος τῷ πυρί." Ἐν δὲ ταῖς Φυσικαῖς
Τέχναις, ὅτι τ' ἑτέραν ῥέπει δίξαν, ὡς " μήτε βάρος
" ἐξ αὑτοῦ, μήτε κουφότητα τοῦ ἀέρος ἔχοντος." F

μγ'. Τὸν ἀέρα φύσει ζοφερὸν εἶναι λέγει, καὶ τούτῳ
τεκμηρίῳ χρῆται τοῦ καὶ ψυχρὸν εἶναι προφανῶς· ἀντι-
κεῖσθαι γὰρ αὐτῷ τὸ μὲν ζοφερὸν πρὸς τὸ λαμπρότη-
τα, τὸ δὲ ψυχρὸν, πρὸς τ' θερμότητα τοῦ πυρός. Ταῦ-
τα κινῶν ἐν τῷ προφανῶν τ' Φυσικῶν Ζητημάτων, πάλιν
ἐν τοῖς Περὶ Ἕξεων, " ὅθεν ἄλλο τὰς ἕξεις πλεῖ-
" ἀέρας εἶναι," φησὶν· " ὑπὸ τούτων γὰρ συνέχεται τὰ
" σώματα· καὶ τοῦ ποιὸν ἕκαστον τῶν ἕξει συνεχομέ-
" νων αἴτιος ὁ συνέχων ἀήρ ἐστιν, ὃν σκληρότητα μὲν ἐν
" σιδήρῳ, πυκνότητα δ' ἐν λίθῳ, λευκότητα δ' ἐν
" ἀργύρῳ καλοῦσι" πολλὴν ἀποπίαν καὶ μάχλιν τούτων 1054
ἐχόντων. Εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ὁποῖός ἐστι φύσει, πῶς τὸ μέ-
λαν ἐν τῷ μὴ λευκῷ λευκότης γίνεται, καὶ τὸ μαλθα-

carere gravitate, ſurſum tamen efferri; eodemque modo aërem; quod aqua terræ magis attribuatur, aër igni. At in Phyſicis Præceptis in alteram inclinat partem, nimirum *neque gravitatem ex ſeſe, neque levitatem habere aërem.*

XLIII. *Aërem ſuapte natura* ait *caliginoſum eſſe*, eoque argumento vult oſtendere *etiam frigidum primo eſſe; ejus enim tenebras ſplendori, frigiditatem calori ignis opponi.* Hæc cum in primo De Quæſtionibus Naturalibus moviſſet, in libris De Habitibus, *nihil aliud eſſe* ait *habitus, quam aëres: nam ab iis contineri corpora, et ut quodvis eorum quæ continentur certa ſit præditum qualitate, cauſſam eſſe aërem quo ea continentur; qui aër in ferro durities, in lapide ſoliditas, in argento albedo appelletur.* Atqui multum ineſt abſurdi, multum repugnantiæ huic opinioni. Nam ſi aër manet talis, qualis eſt ſuapte natura, quomodo ni-

κὸν ὸν τῷ μὴ σκληρῷ σκληρότης, καὶ τὸ μανὸν ὸν μὴ πυκνῷ πυκνότης; Εἰ δὲ μιγνύμενος ὸν τούτοις ἕξιν καὶ συνομοιοῦται, πῶς ἕξις ἔστιν, ἢ δύναμις, ἢ αἰτία τούτων, ὑφ' ὧν κρατεῖται; πάσχοντος γὰρ ἔστιν, ὐ δρῶντος, οὐδὲ συνέχοντος, ἀλλ' ὑφαιρεθέντος ἡ τοιαύτη μεταβολὴ, καθ' ἣν ἀπόλλυσι τὰς αὐτῦ ποιότητας. Καίτοι παντάχῦ τὴν ὕλλν ἀργὸν ἐξ ἑαυτῆς καὶ ἀκίνητον ὑποκεῖσθαι ταῖς ποιότησιν ἀποφαίνουσιν, τὰς δὲ ποιότητας πνεύματα ὄντας καὶ τόνους ἀεροώδεις οἷς ἂν ἐγγένωνται μέρεσι τῆς ὕλης εἰδοποιεῖν ἔταξα καὶ σχηματίζειν. Ταῦτ' οὐκ ἔνεστι λέγειν αὐτοῖς τὸν ἀέρα φύσει τοιοῦτον ὑποτιθεμένοις· ἕξις γὰρ ὢν καὶ τόνος αὐτῷ συνεξομοιώσει τὰ σωμάτων ἕκαστον, ὥστε μέλαν εἶναι καὶ μαλθακόν. Εἰ δὲ τῇ τοῦ ὑκεῖνα κρίσει τὰς διαπίας λαμβάνει μορφὰς, ἃς ἔχειν πέφυκεν ὕλη· τρόπον τινὰ τῆς ὕλης ὐκ αἴτιον, ὐδὲ δύναμίς ἐστιν.

A. 12. ἕσας] Sic B. Venet. 1. Vulgo, ἃς δί.
B. 2. μέλαν] Sic B. Venet. 1. Amiot. Vulgo, μάλα.
B. 3. ἃς ἴχειν] Sic B. Venet. 1. a ſecunda manu, Anon. Schott. T. V. B. Vulgo, αἷς ἴχειν.

grum in non albo fiet albedo, molle in non duro durities, rarum in non denſo denſitas? Sin vero his permixtus adſimilatur, ſuamque naturam amittit, quomodo habitus erit, aut facultas, aut cauſſa horum, a quibus ſuperatur? Patientis enim eſt, et non agentis aut continentis, ſed vires ſuas amittentis iſthæc mutatio, qua ſuas quid qualitates perdit. Atqui ubique hoc affirmant, *materiam ſuapte natura otioſam et immobilem ſubjici qualitatibus*; *qualitates autem eſſe ſpiritus aut contentiones* (id *tonos* ipſi dicunt) *aëreas, quæ in quibus materiæ partibus inhæreſcant, eas informent.* Hæc dicere ipſis non licet, *aërem natura talem* ponentibus. Si enim habitus ſit et contentio aër, ſibi unum quodque corporum reddet ſimile, ut atrum fiat et molle. Sin contemperatione cum iſtis contrarias ſuæ naturæ formas accipit, eas quas habet materia; quodammodo materiei non cauſſa et facultas erit.

μδ'. Ὅτι "τοῦ κόσμου κενὸν ἐκτὸς ἄπειρόν ἐστι, τὸ "δ' ἄπειρον οὔτε ἀρχὴν, οὔτε μέσον, οὔτε τελευταῖον "ἔχει," πολλάκις ὑπ' αὐτῶν λέγεται. Καὶ τούτῳ μάλιστα τῷ λογισμῷ τοῦ Ἐπικούρου ἡ ἀτόμου κάτω φορὰν ἐξ αὐτῆς ἀναιροῦσιν, οὐκ ἔσης ἐν ἀπείρῳ διαφορᾶς, καθ' ἣν τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω νοεῖται γινόμενον. Ἀλλ' ἔν γε τῷ τετάρτῳ Περὶ Δυνατῶν μέσον τινὰ τόπον καὶ μέσην χώραν ὑποθέμενος, ἐνταῦθά φησιν ἱδρύσθαι τὸν κόσμον· ἔστι δ' ἡ λέξις αὕτη, "Διὸ καὶ "ὅτι τοῦ κόσμου εἰ ῥητέον αὐτὸν φθαρτὸν εἶναι, λόγου οἱο- "μαι δεῖσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ἐμοὶ φαίνεται "ὕπως ἔχειν. Οἱονεὶ δὲ εἰς τ' ὥσπερ ἀφθαρσίαν πολύ τι "αὐτῷ συνεργεῖ καὶ ἡ τῆς χώρας καλλονή, οἷον διὰ "τὸ ἐν μέσῳ εἶναι· ἐπεὶ εἰ ἄλλαχῇ νοηθείη ὤν, καὶ "παντελῶς ἂν αὐτῷ συνάπτοι ἡ φθορά." Καὶ μετὰ μι-

C. 6. εἰ ῥητέον] εἰ additum ex B. F. Venet. 1.
C. 6. φθαρτὸν] Forte cum Mez. legendum, ἄφθαρτον.
C. 6. οἱοῦμαι] Sic B. Venet. 1. Vulgo, οἰόμενον.
C. 8. Οἱονεὶ] Hujus interpretamentum eſt ὥσπερ, extrinſecus illud adjectum. Locum ita conſtituam, Εἰς δὲ τὴν οἱονεὶ ἀφθαρσίαν—.

XLIV. Sæpenumero Chryſippus hoc dicit, *extra mundum eſſe quoddam inane infinitum: infinitum autem principio, medio, extremoque carere:* eoque Stoici maxime utuntur ad refellendam eam, quam Epicurus uſurpavit atomi ſua ſponte deorſum motionem: *quod non ſit in infinito diſcrimen, ſecundum quod alia ſupra, alia infra eſſe dicantur.* Verum idem in quarto De Poſſibilibus libro, medium quendam locum, mediamque ſtatuit regionem, ubi poſitus ſit mundus: Verba ſunt hæc: *Itaque etiam de Mundo ſi dicendum eſt, eum ab interitu eſſe immunem; argumentis opus eſt. Mihi tamen ſic videtur habere ſe Mundus. Sed ad hanc quaſi immunitatem ab interitu multum ei confert loci occupatio; nempe quod in medio eſt. Nam ſi eum alibi eſſe cogitetur, omnino ei accidet interitus.* Rurſumque paulo poſt: *Sic enim*

χρὴν αὖθις· " Οὕτω γάρ πως καὶ ἡ οὐσία συντέτευχεν
" ἀϊδίως τὸν μέσον κατειληφῦα τόπον, εὐθὺς τοιάδε τις
" οὖσα, ὥστε καθ' ἕτερον τρόπον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς
" σωτυχίαν μὴ ἐπιδέχεσθαι αὐτῆς φθοράν, καὶ τοῦτ'
" εἶναι ἀίδιον." Ταῦτα μίαν μὲν ἔχει καταφανῆ καὶ
βλεπομένην ἀναντίωσιν, ὅτι ἀπείρου μέσον τινὰ τόπον, καὶ
μέσην χώραν ἀπολείποντος· δευτέραν δὲ ἀδηλοτέραν μέν,
ἀλογωτέραν δὲ ταύτης. Οἰόμενος γὰρ οὐκ ἂν ἄφθαρτον
ἀφανίζειν τὸν κόσμον εἰ κατ' ἄλλο μέρος αὐτοῦ τῷ κενῷ
E συντέτευχε γενέσθαι τὴν ἵδρυσιν, δῆλός ἐστι δεδιὼς μὴ τῶν
μερῶν τῆς οὐσίας ἐπὶ τὸ μέσον φερομένων, ἀφάνισις καὶ
φθορὰ τῷ κόσμῳ γένοιτο. Ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἐφοβεῖτο
μὴ φύσει τὰ σώματα φέρεσθαι πανταχόθεν ἐπὶ τὸ μέ-
σον ἠνώμενος, οὐ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς ἀθεμιτότητος τῆς
οὐσίαν χώρας· ἀθεμιτότητα οὖν καὶ πολλάκις εἴρηκεν, ὡς " ἀδυ-
" νάτου καὶ παρὰ φύσιν ὄντος· οὐ γὰρ ὑπάρχειν ἐν ᾧ

D. 4. ὅτι καθ' ἕτερον—ἀίδιον] Forte, ὅτι κατά τι τὸν τόπον ἅμα, καὶ διὰ τὴν συντυχίαν, μὴ ἐπιδέχεσθαι αὐτὴν φθοράν, καὶ κατὰ τοῦτ' εἶναι ἀίδιον.

quodammodo ſubſtantiæ ejus contigit, ut æterne medium nacta locum ſit, ſtatimque talis exſiteriſ; ut, cum propter locum, tum propter contigentiæ caſum, immunis ab interitu, et ob id ſempiterna ſit. Hæc unam habent manifeſtam, et in oculos incurrentem repugnantiam: qua medius in infinito locus ſtatuitur. Alia ut obſcurior eſt, ita plus habet abſurdi. Dum enim opinatur ab interitu non potuiſſe immunem ſervari mundum, ſi ei locus in alia infiniti parte obtigiſſet, ſatis apparet eum metuiſſe, ne partibus ſubſtantiæ ejus ad medium vergentibus, diſſipatio et interitus eveniret. Sed id non metuiſſet niſi exiſtimaſſet, natura corpora undiquaque ad medium ferri, non ſubſtantiæ, ſed continentis ſubſtantiam ſpatii: de quo ſpatio etiam ſæpe dixit, *quod impoſſibile ſit et naturæ contrarium: non enim eſſe in va-*

" κενῷ διαφορᾶν, ἢ τὰ σώματα δευρὶ μᾶλλον ἢ δευρὶ
" φερόμενα· τὸ δὲ τοῦ κόσμου σύνταξιν, αἰτίαν εἶναι τῆς
" κινήσεως ὅπῃ τὸ κέντρον, καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ, νευόντων καὶ
" φερομένων πανταχόθεν." Ἀρκεῖ δ' εἰς τοῦτο φάναι
λέξιν ἐκ τοῦ δευτέρου Περὶ Κινήσεως· ὑποτιθὼν F
δ' ὅτι, " τέλειον μὲν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, οὐ τέλεια δὲ
" τὰ τοῦ κόσμου μέρη, τῷ πρὸς τὸ ὅλον πως ἔχειν, καὶ
" μὴ καθ' αὑτὰ εἶναι" καὶ περὶ τῆς κινήσεως αὖ διε-
λθών, ὡς " ὅπῃ τε συμμονὴν καὶ τιμὴ συνοχὴν τε ἑαυτοῦ
" κινεῖσθαι διὰ τῶν μερῶν πάντων πεφύκοτος, οὐκ ὅπῃ
" τε διάλυσιν καὶ τὸ θρύμμα," ταῦτ' εἰρηκὼς " Οὕτω
" δὲ τοῦ ὅλου τεινομένου εἰς ταυτὸ, καὶ κινουμένου, καὶ τῶν
" μορίων ἑαυτῶν τὰς κίνησιν ἐχόντων ἐκ τῆς τοῦ σώματος
" φύσεως, πιθανὸν πᾶσι τοῖς σώμασιν εἶναι τὸ πρὸς τὸ 1055
" κατὰ φύσιν κίνησιν πρὸς τὸ τοῦ κόσμου μέσον, τῷ μὲν κόσ-
" μῳ ὑπάρχειν κινουμένῳ πρὸς αὐτὸν, τοῖς δὲ μέρεσιν, ὡς
" ἂν μέρεσιν ὄσιν." Εἶτα, φήσαι τις ἄν, ὦ ἄνθρωπε, τί

F. 3. τῷ πρὸς τὸ ὅλον] τῶν, pro vulgato τὰ, ſumſimus ab E. Xyl. Mez.
A. 3. κινουμένα πρὸς αὐτόν] Sic B. E. Venet. 1. 2. Vulgo, κινουμένου πρὸς αὐτῶν. Ald. Baſ. Xyl. κινουμένου πρὸς αὐτόν.

cuo diſcrimen, cur corpora huc magis quam illuc vergerent: ſed mundi conſtitutionem cauſſam eſſe ut ad centrum ejus corpora undiquaque inclinent ac ferantur. Satis eſt huc afferre verba ejus e ſecundo De Motu libro. Cum enim dixiſſet, *mundi corpus perfectum eſſe, partes mundi non perfectas, quia ad totum certo modo affectæ, non per ſe eſſent*, locutus deinceps de motu mundi, *cujus ea eſſet natura, ut omnes partes ad compagem et cohæſionem ſui non ad diſſolutionem et contritionem ferrentur*, hæc infert, *Sic autem toto in ſe tendente et moto, partibuſque hunc motum habentibus e natura corporis, probabile eſt omnibus corporibus primum eſſe motum naturalem ad mundi medium; mundo, ut ſic verſus ſeſe moveatur; partibus, ut partibus.* Hic aliquis dicat: Quid er-

παλῶν ἐπελάθου τῶν λόγων τούτων, ὥστε τὸν κόσμον, εἰ μὴ τῷ μέσῳ χώραν οὐκ τύχης κατειλήφει, ἄφαλυτον καὶ φθαρτὸν ἀποφαίνειν; Εἰ γὰρ αὐτός γε νεύει ὅπῃ τὸ αὐτῷ μέσον ἀεὶ πέφυκεν, καὶ τὰ μέρη πρὸς τοῦτο κατατείνειν πανταχόθεν, ὅποι ποτ' ἂν τοῦ κενοῦ μεταθῇ, συνέχων ἑαυτὸν οὕτω καὶ περιέλλων, ἄφθαρτος καὶ
B ἄθρυπτος διαμένει· τὰ γὰρ θρυπτόμενα καὶ σκεδαννύμενα τοῦτο πάσχει διακρισῆ τῶν μερῶν ἐκάστου καὶ διαλυσῆ πρὸς τὸν οἰκεῖον τόπον οὐκ τοῦ πρὸς φύσιν ἀποῤῥέοντος. Σὺ δ', εἰ καὶ ἄλλο τοῦ κενοῦ πεθείη ὁ κόσμος, οὐόμενος ὅτου παντελῆ συνάπτειαν φθορὰν, καὶ λέγων ὅτου, καὶ διὰ τοῦτο μέσον ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν πεφυκὸς μέσον τῇ τῶν ἀπείρων, τὰς μὲν τάσεις καὶ συνοχὰς καὶ νεύσεις οὐκείνας, ὡς οὐδὲν ἐχέγγυον εἰς σωτηρίαν ἐχούσας, ἀφῆκας, τῇ δὲ καταλήψει τοῦ τόπου τὴν σύμπασαν αἰ-

A. 8. τὸ αὐτῷ μέσον] Sic B. F. Leonic. Schott. Anon. αὐτῷ T. V. B. Vulgo, τὸ αὐτὸ μέσον.
B. 5. οὐόμενος ὅτου] Legendum, οὐόμενος· αὐτῷ —.
B. 7. τῇ τῶν ἀπείρων] ἀπείρῳ ſumſi ab Amiot. et Mer. pro ἀπείρων. In τῇ τῶν puto latere veram lectionem, πλάτει vel ſimile quid: B. habet τί τῶν, unde forte quis fingat τίκτων.

go tibi, mi homo, accidit, ut horum oblitus pronunciares, *mundum, niſi fortuito medium occupaſſet locum, interiturum fuiſſe?* Si enim ea ipſius natura eſt, ut ſemper ad medium inclinet, ad idque partes undiquaque contendant; ſane quocumque tandem infiniti loco ponatur ſic ſeſe continens atque complectens, integer manebit. Quæ enim franguntur ac diſſipantur, iis id accidit ſingularum partium ad ſuum proprium locum conceſſione ab eo quem præter naturam occupaverant. Tu autem putans mundum ſi alio inanis loco ponatur, omnino interiturum, idque affirmans, atque idcirco medium, rei nullum admittenti medium, aſſignans, contentiones illas, complexus, et momenta, ut nullam vim ſalutis præſtandæ habentia omiſiſti, occupationi

τίαν τῆς ἁρμονῆς ἀνέθηκας. Καίτοι τοῖς περιημένοις ταυτὶ συνάπτεις, ὥσπερ αὐτὸς σεαυτὸν ἐξελέγξαι φιλοτιμούμενος· "Ὃν τρόπον δὲ κινεῖται ἕκαστον τῶν μο- C
" ρίων, συμφυὲς ὂν τῷ λοιπῷ, εὔλογον ὕπω καὶ κατ' αὐ-
" τὸ κινεῖσθαι· καὶ εἰ λόγου χάριν νοήσαιμεν αὐτὸ καὶ
" ἐπιθείμεθα τῇ εἰ) σὺ κενῷ τινι τῷ κόσμου τούτου· ὡς
" δ' ἂν συνεχόμενον πάντοθεν ἐκινεῖτο ὅπῃ τὸ μέσον,
" μένει σὺ τῇ κινήσει ταύτῃ, κἂν λόγου χάριν ἐξαίφνης
" περὶ αὐτὸ γένηται κενόν." Εἶτα μέρος μὲν ὁποιῳοῦν
ὑπὸ κενοῦ περιληφθὲν οὐκ ἀποβάλλει τὸν ὅπῃ τὸ τοῦ
κόσμου μέσον ἄγουσαν ῥοπήν· αὐτὸς δ' ὁ κόσμος, ἂν μὴ
τὸν μέσον παρασκευάσῃ χῶρον αὑτῷ τὸ αὐτόματον,
ἀπολεῖ τὸν συνεκτικὸν τόνον, ἄλλοις ἄλλαχόσε τῆς οὐσίας
αὐτοῦ μέρεσι φερομένοις.

μέ. Καὶ ταῦτα μὲν ἔχει μεγάλας ὑπεναντιώσεις πρὸς

B. 11. σεαυτὸν] Sic B. Vulgo, ἑαυτόν.
C. 7. περὶ αὐτὸ] Sic Venet. 1. Vulgo, περὶ αὐτόν.
C. 8. ἐπὶ τὸ τοῦ κόσμου μέσον] Sic B. Venet. 1. Anon. Schott. Coll. Muret. Vulgo, ἐπὶ τοῦ κόσμου μέσου.
C. 12. φερομένοις] Malim φερόμενος; vel φερομένης, quo ducit Veneti 1. φαινομένης.

loci totam permanſionis cauſſam attribuiſti. Et quidem prædictis hæc annectis, tanquam ſtudio habens teipſum refellere: *Quo autem modo quævis pars movetur, annata reliquis, rationi conſentaneum eſt eodem etiam per ſe moveri. Et ſi, verbi gratia, imaginemur eam in aliquo hujus mundi vacuo: ſicut undiquaque contenta ad medium ferretur, in eodem manet motu; item, ſi, verbi gratia, ſubito circum eam inane exſtitiſſet.* Ergo quævis pars a vacuo circumventa non amittit momentum quo ad medium fertur ſuum: ipſe mundus, niſi medium ei locum caſus paret, vim continentem amittet, aliis ejus ſubſtantiæ partibus alio ſeſe incitantibus.

XLV. Atque hæc multa

D τὸν φυσικὸν λόγον· ἐκεῖνο δὲ ἤδη καὶ πρὸς τὸν θεόν. Θεοῦ καὶ Προνοίας, τὸ τὰ μικρότατα τῶν αἰτίων τούτοις ἀναπτόντα, τὸ κυριώτατον ἀφαιρεῖσθαι καὶ μέγιστον. Τί γὰρ ἐστι κυριώτερον τῆς τοῦ κόσμου συμμονῆς, ἢ τὸ τὴν οὐσίαν ὅλωμένην τοῖς μέρεσι συνέχεσθαι πρὸς αὑτήν; Ἀλλὰ τοῦτό γε συμπέπλωκεν αὐτομάτως φησὶ Χρύσιππον. Εἰ γὰρ ἡ τοῦ τόπου κατάληψις αἰτία τῆς ἀφθαρσίας ἐστίν, αὕτη δὲ σωτυχία γέγονεν, δῆλον ὅτι σωτυχίας ἔργον ἡ σωτηρία τῶν ὅλων ἐστίν, οὐχ Εἱμαρμένης καὶ Προνοίας.

μϛ'. Ὁ δὲ τῶν Δυνατῶν λόγος πρὸς τὸν τῆς E Εἱμαρμένης λόγον αὐτῷ πῶς οὐ μαχόμενός ἐστιν; Εἰ γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν ὅπερ ἢ ἔστιν ἀληθὲς, ἢ ἔσται, φησὶ Διόδωρος, ἀλλὰ πᾶν τὸ ὑποδεκτικὸν τοῦ γενέσθαι, κἂν μὴ μέλλῃ γενήσεσθαι, δυνατόν ἐστιν, ἔσαι δυνατὰ πολλὰ τῶν μὴ καθ' Εἱμαρμένην ἀνίκητον καὶ ἀνεκβίαστον καὶ περι-

E. 3. ἐπιδεκτικὸν] Sumſimus a B. E. Venet. 1. Vulgo, ἐπιδεκτόν.
E 4. τῶν μὴ καθ'] Forte, τῶν μὴ γενησομένων καθ'.

habent valde repugnantia rationibus naturalibus. Hoc vero jam Deo etiam et Providentiæ adverſatur, quod his minimas ac leviſſimas cauſſas attribuit, præcipuis et ſummis ademtis. Quid enim magis continet mundi perpetuitatem, quam quod ſubſtantia ejus ſuis partibus unita a ſeſe continetur? atqui hoc fortuito factum caſu Chryſippus aſſerit. Nam ſi loci occupatio cauſſa eſt perpetuitatis, et locus caſu occupatus fuit, haud dubie fortuiti eventus eſt conſervatio Univerſi, non Fati aut Providentiæ opus.

XLVI. Ratio autem de Poſſibilibus quomodo non repugnet doctrinæ de Fato? Si enim poſſibile id non eſt, quod aut eſt, aut erit verum, ut ſentit Diodorus; ſed omne cui contingere queat ut fiat, etiamſi futurum non ſit, poſſibile eſt, multa erunt poſſibilia eorum, quæ non fiunt Fato in-

γενηταλὼ ἁπάντων, ἢ Εἱμαρμένην δύναμιν ἀπόλλυσιν, ἣ ταύτης οἵαν ἀξιοῖ Χρύσιππος οὖσης, τὸ ἐνδεκτικὸν τοῦ γενέσθαι πολλάκις εἰς τὸ ἀδύνατον ἐμπεσεῖται· καὶ πᾶν μὲν ἀληθὲς ἀναγκαῖον ἔσαι τῇ κυριωτάτῃ πασῶν ἀνάγκῃ κατειλημμένον· πᾶν δὲ ψεῦδος ἀδύνατον, τὴν μεγίστην ἔχον αἰτίαν ἀντιπίπτουσαν αἰεὶ πρὸς τὸ ἀληθὲς γενέσθαι. Ὦ γὰρ ἂν θαλάττῃ συμπρωμνύον δόξειν ἀποθανεῖν, πῶς οἷόν τε τοῦτον ἐνδεκτικὸν ᾖ τοῦ ἂν γῇ ἀποθανεῖν; τί δὲ τὸν Μεγαρῆ δυνατόν ἐστιν ἐλθεῖν εἰς Ἀθήνας, ὑπὸ τῆς Εἱμαρμένης κωλυόμενον;

μζ'. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ περὶ τῶν φαντασιῶν λεγόμενα νεανικῶς, πρὸς τὴν Εἱμαρμένην διαπονῶνται. Τὴν γὰρ φαντασίαν βουλόμενος οὐκ ἴσαν αὐτοτελῆ τοῦ συγκαταθέσεως αἰτίαν ἀποδεικνύειν, εἶπεν ὅτι "βλάπτουσιν "οἱ σοφοὶ ψευδεῖς φαντασίας ἐμποιοῦντες, ἂν αἱ φαντα- "σίαι ποιῶσιν αὐτοτελῶς τὰς συγκαταθέσεις· πολλάκις

E. 6. ἢ Εἱμαρμένην—ἀπόλλυσιν] Forte, καὶ ἡ Εἱμαρμένη τὴν δύναμιν ἀπόλλυσιν.
E. 7. οἵαν] Sic Anon. T. V. B. Mez. Vulgo, ὧν.
F. 5. τὸν Μεγαρῆ] Forte τὸν μενοῦντα Μεγαρεῖ. P. omittit τὸν: quæ omiſſio non ſatisfacit huic loco.

ſuperabili atque immobili, et omnia vincente: et ſic Fati ratio evertitur. Sin eſt *Fatum*, ut vult Chryſippus, *facultas contingendi ut aliquid fiat*, ſæpe in impoſſibile incidet. Et omne quidem verum neceſſarium erit, comprehenſum ea, quæ in omnia jus habet, neceſſitate: omne autem falſum erit impoſſibile, maxima cauſſarum obſiſtente ne fiat verum. Cui enim fatale eſt in mari perire, quomodo fieri poteſt ut ei contingat mors in terra? et quomodo Megaris Athenas venire queat, qui a Fato impeditur?

XLVII. Quinetiam quæ audacter de Viſis pronunciat, Fati rationi reclamant. Ut enim oſtenderet *Viſum non eſſe ex ſe perfectam Aſſenſionis cauſſam*, ait *damnoſos fore Sapientes, qui Viſa falſa in animis excitent, ſi quidem Viſa Aſſen-*

1056 " γὰρ οἱ σοφοὶ ψεύδει χρῶν] πρὸς τὰς φαύλας, καὶ φαύλα-
" σίαν παρίσασι πίθανην, ἣ μὴν αἰτίαν ἡ συγκαταθέσεως·
" ἐπεὶ καὶ ἡ ὑπολήψεως αἰτία ἡ ψευδὴς ἔσαι καὶ ἡ ἀπά-
" της." Ταῦτ' οὖν ἄν τις ἀπὸ τοῦ σοφοῦ μεταφέρων ὅπερ τῷ Εἱμαρμένῃ, λέγῃ μὴ διὰ τὴν Εἱμαρμένην γίνεσθαι τὰς συγκαταθέσεις· ἐπεὶ διὰ τὴν Εἱμαρμένην ἔσονται καὶ ψευδεῖς συγκαταθέσεις, καὶ ὑπολήψεις, καὶ ἀπάται, καὶ βλαβήσονται διὰ τὴν Εἱμαρμένην· ὁ τοῦ βλάπτειν τὴν σοφὸν ἐξαιρούμενος λόγος, ἅμα καὶ τὸ μὴ πάντων αἰτίαν εἶναι τὴν Εἱμαρμένην ἀποδεικνυσιν. Εἰ γὰρ μήτε δεξάζουσι, μήτε βλάπτονται διὰ τὴν Εἱμαρμένην· δῆλον ὅτι
B οὐδὲ καταθήσουσιν, οὐδὲ φεύξονται, οὐδὲ ὑπολαμβάνουσι βέβαιον, οὐδ' ὠφελοῦνται διὰ τὴν Εἱμαρμένην· ἀλλ' οἴηται τὸ πάντων αἰτίαν εἶναι τὴν Εἱμαρμένην. Ὁ δὲ λέγων ὅτι Χρύσιππος οὐκ αὐτοτελῆ τούτων αἰτίαν, ἀλλὰ συναιτιαν μόνον ἐποιεῖτο τὴν Εἱμαρμένην, ἐκεῖ πά-

B. 5. ἐκεῖνος] Revocata vetus lectio ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. F. Venet. 1. P Vulgo, ἐκεῖνος, quod Steph. habuit ex Jannot. Schott. Anon. Coll. Muret.

ſionem abſolute perficiant; ſæpe enim Sapientes adverſum vitioſos utuntur mendacio, et probabile Viſum objiciunt, non tamen Aſſenſionem; quæ cauſſa eſſet futura falſæ opinionis et erroris. Hæc vero a Sapiente aliquis in Fatum transferens, dixerit Aſſenſiones non fieri propter Fatum: nam ſic Fatum etiam falſis opinionibus, erroribus, damnis cauſſam præbebit. Sic ratio quæ *Sapientem* facit *nemini nocere*, una oſtendet Fatum non eſſe omnium cauſſam. Nam ſi non opinantur homines vi Fati, neque læduntur; ne agendi quidem recte, ſapiendi, conſtanter aliquid ſentiendi, aut utilitatem percipiendi cauſſa erit Fatum: actumque eſt de eo pronunciato, quo *Fatum omnium rerum cauſſa* ponitur. Qui autem reſpondeat, Chryſippum non perfectam rerum cauſſam, ſed antecedentem duntaxat cauſſam Fatum ſta-

λιν αὐτὸν ἀποδείξει μαχόμενον πρὸς αὑτόν, ὅπου τὸν μὲν Ὅμηρον ὑπερφυῶς ἐπαινεῖ περὶ τοῦ Διὸς λέγοντα,

Τῷ ἔχεθ', ὅ, τί κεν ὔμμι κακὸν πίσυρσιν ἑκάστῳ,
Ἢ ἀγαθόν·

καὶ τὸν Εὐριπίδην,

Ὦ Ζεῦ, τί δῆτα τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς
Φρονεῖν λέγομεν, ἄν; σοῦ γὰρ ἐξηρτήμεθα,
Δρῶμέν τε τοιάδ' ἃ σὺ τυγχάνεις φρονῶν· C

αὐτὸς δὲ πολλὰ τούτοις ὁμολογούμενα γράφει, τέλος δὲ φησι, μηδὲν ἴσχεσθαι μηδὲ κινεῖσθαι μηδὲ τολάττειν, ἄλλως ἢ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς λόγον· ὃν τῇ Εἱμαρμένῃ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἔπι τοίνυν, τὸ μὲν προκαταρκτικὸν αἴτιον ἀσθενέστερόν ἐστι τοῦ αὐτοτελοῦς, καὶ οὐκ ἐξικνεῖται κρατούμενον ὑπ' ἄλλων ἐξανισταμένων· τὴν δ' Εἱμαρμένην αἰτίαν ἀνίκητον καὶ ἀκώλυτον καὶ ἄτρεπτον ἀποφαίνων, αὐτὸς Ἄτροπον καλεῖ καὶ Ἀδράστειαν καὶ Ἀνάγκην, καὶ Πεπρωμένην, ὡς πέρας ἅπασιν ὀφειλομένην. Πότερον

C. 6. προκαταρκτικὸν] Sic B. Venet. 1. Vulgo, καταρατικόν.

tuere, rurſum oſtendet eum ſecum pugnare. Aliquando enim Homerum ſummis vehit laudibus, qui hæc de Jove dixerit:

Ergo quod unicuique bonum dabit ille, malumve,
Accipite: ——

et hæc Euripidis:

Quid, O Tonans, ſententiæ mortalibus
Dicam eſſe? namque a te nos ſuſpenſi ſumus,
Agimuſque, ſicut ſtat tibi ſententia:

et cum his conſentientia multa ſcripſiſſet, tandem ait *nihil ne minimum quidem vel quieſcere vel moveri ſine Jovis ſententia, quæ idem ac Fatum ſit.* At enim cauſſa antecedens infirmior eſt quam quæ vim in ſe habet perfectam, aliiſque reſiſtentibus non pervenit eo quo intenderat. *Fatum* Chryſippus *cauſſam inſuperabilem, quæque impediri aut mutari nullo modo poſſit* pronuncians, ipſe *Atropon* (quaſi immutabilem) *et Adraſteam et Neceſſitatem et, ut finem omnibus imponentem, Pepromenem* appellat. Utrum ergo dicemus, in

D οὖν τὰς συγκαταθέσεις μὴ λέγομεν ἐφ' ἡμῖν τῇ σι), μηδὲ τὰς ὀρέξεις, μηδὲ τὰς πράξεις, μηδὲ τὸ κατορθοῦν, μηδὲ τὸ ἁμαρτάνειν· ἢ τὴν Εἱμαρμένην λέγωμεν ἐλλείπουσαν εἶναι, καὶ τὴν Προφερομένην ἀπερίπτωτον, καὶ τὰς τοῦ Διὸς κινήσεις ἀνεμποδίστους; Τέτταρα γὰρ ἔσται πρὸ μὲν τοῦ αὐτοτελῆ, τὰ δὲ τοῦ συγκαταρκτικὰ μόνον αἰτίαν εἶναι, τὴν Εἱμαρμένην. Αὐτοτελὴς μὲν γὰρ αἰτία πάντων ἔσται, τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ ἑκούσιον ἀναιρεῖ· συγκαταρκτικὴ δὲ, τὸ ἀκώλυτος εἶναι καὶ τελεσιουργὸς, διόλλυσιν. Οὐδὲ γὰρ ἅπαξ ἡ δίς, ἀλλὰ πανταχῆ, E μᾶλλον δὲ ὑπὸ πᾶσι τοῖς Φυσικοῖς γέγραφεν, "τοῖς μὲν "κατὰ μέρος φύσεσι καὶ κινήσεσιν ἐμπίπτειν πολλὰ "γίνεσθαι καὶ κωλύματα, τῇ δὲ τοῦ ὅλου, μηδέν." Καὶ πῶς, εἰς τὰς κατὰ μέρος ἡ τοῦ ὅλου διατείνουσα κίνησις, ἐμποδιζομένων καὶ κωλυομένων ἐκείνων, ἀνεμπόδιστος αὐτὴ καὶ ἀκώλυτός ἐστιν; Οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου

D. 3. ἢ τὴν Εἱμαρμένην λέγωμεν] Primum eſt ex E. T. poſtremum ex E. Venet. 1.
a Vulgo, εἰ τὴν Εἱμαρμένην λέγωμεν.
D. 7. μὲν γὰρ αἰτία] γὰρ additum ex B. E. Venet. 1. 2. P.
E. 2. φύσεσι] σχίσεσι Salmaſ.

noſtra poteſtate neque Aſſenſionem eſſe, neque virtutes, neque vitia, neque officia, neque peccata; aut Fatum ad finem propoſitum non pertingere, et Jovis voluntatem non confieri? Iſtorum enim hoc ſequitur, ſi Fatum cauſſam ponas ex ſe perfectam; illud, ſi tantum antecedentem. Nam ſi cauſſa eſt perfecta, noſtra in poteſtate nihil, nihil voluntati noſtræ relinquit; ſi antecedens, impediri jam poterit, neque vim habebit ad finem ſine impedimento perveniendi. Non enim ſemel atque iterum, ſed ubique in omnibus Phyſicis ſcripſit Chryſippus, *particularibus naturis ac motibus multa occurrere impedimenta, Univerſi naturæ nullum.* Et quomodo Univerſi motus ad partium motus cum pertineant, his impeditis ipſi non impedientur? Non enim

φύσις ἀνεμπόδιστος, εἰ μηδὲ ἡ τοῦ ποδὸς ἢ τῆς χειρὸς· οὐδ' ἡ τῆς νεὼς κίνησις ἀκώλυτος ἂν εἴη, εἰ αἱ περὶ τὸ ἱστίον ἢ τὴν εἰρεσίαν ἐνέργειαι κωλύσεις τινὰς ἔχουσιν. Ἀνδ δὲ τούτων, εἰ μὲν αἱ φαντασίαι μὴ γίνοιντο κατ' Εἱμαρμένην τὰς συγκαταθέσεις· εἰ δ' ὅτι ποιεῖ φαντασίας ἀγωγοὺς ὅτι τὴν συγκατάθεσιν, κατ' Εἱμαρμένην αἱ συγκαταθέσεις γίνεσθαι λέγονται, πῶς οὐ μάχεται πρὸς ἑαυτὴν πολλάκις ἐν τοῖς μείζοσι διαφόρους ποιοῦσα φαντασίας, καὶ προϊσταμένη ὅτι τἀναντία τὴ διάνοιαν; ὅτε τὰς προσπεσούσας τῇ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπέχοντας, ἁμαρτάνειν λέγουσιν· ἂν μὲν ἀδήλοις ἔοικωσι, προσπίπτοντας· ἂν δὲ ψευδέσι, προψευδομένους· ἂν δὲ κοινῶς ἀκαταλήπτοις, δοξάζοντας. Καίτοι δὴ τριῶν ὄντων, ἢ μὴ πᾶσαν εἶναι φαντασίαν Εἱμαρμένης ἔργον, ἢ πᾶ-

E. 8. εἰ αἱ περὶ—ἐνέργειαι] Ex magna lectionum varietate hoc elegi oblatum a B. et Veneti 1. manu ſecunda. Vulgo, εἰ περὶ—ἐνέργειαι.

E. 10. γίνονται κατ' Εἱμαρμένην] Excidit conſequens, ut aſteriſco notavit Xyl. Amiot. et Mez. ſupplent, πῶς εἰσιν αἰτίαι: ſane hujuſmodi quid requiritur.

F. 7. προσπίπτοντας] Forte προπίπτοντας, ut Salmaſ. Omnes libri vulgatum tuentur.

F. 9. Καίτοι δὴ τριῶν ὄντων] Corrigendum, Καίτοι δεῖ, τριῶν ὄντων, ἢ— ι niſi poſt ἀκαταλήπτοις concluſio exciderit.

hominis naturam nihil impediet, ſi manus aut pedis actioni eſt quod obſtet: neque navis ſine ullo impedimento movebitur, ſi velum aut remigium impediri poſſit. Ad hæc, ſi Viſa non ſunt fatalia, quomodo ſint cauſſæ Aſſenſionum? Aut ſi Fatum viſa facit ducentia ad Aſſenſionem; quomodo non ſecum pugnat Fatum, de maximis rebus Viſa nobis objiciens contraria, quæ animum diverſe trahant? cum quidem dicant, eos qui alteri aſſentiantur viſo, et non cohibeant aſſenſionem, peccare; quippe qui obſcuris concedant viſis, eos labi; qui falſis, falli; qui communiter incomprehenſibilibus, opinari. Profecto autem horum unum neceſſe eſt, ut aut non omne Viſum ſit opus Fati; aut om-

σαν παραδοχὴν καὶ συγκατάθεσιν φαντασίας ἀναμάρτητον,
1057 ἢ μηδὲ αὐτὴν τὴν Εἱμαρμένην ἀνεπίληπτον· οὐκ οἶδα γὰρ
ὅπως ἀνέγκλητός ἐστι, τοιαύτας ποιοῦσα φαντασίας, αἷς
τὸ μὴ μάχεσθαι μηδ' ἀντιβαίνειν, ἀλλ' ἕπεσθαι καὶ εἴκειν,
ἔγκλητόν ἐστιν. Καὶ μὴν ἔν γε τοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδη-
μαϊκοὺς ἀγῶσιν ὁ πλεῖστος αἰὼν τε Χρυσίππῳ καὶ Ἀν-
τιπάτρῳ πόνος γέγονε περὶ τοῦ " μήτε πρᾶττειν μήτε
" ὁρμᾶν ἀσυγκαταθέτως, ἀλλὰ πλάσματα λέγειν καὶ
" κενὰς ὑποθέσεις, τὰς ἀξιώσεις, οἰκείας φαντασίας γε-
" νομένης, εὐθὺς ὁρμᾶν μὴ ἐξαρτᾶς μηδὲ συγκαταθεμέ-
" νους." Αὖθις δέ φησι Χρύσιππος, " καὶ τὸ θεὸν ψευδεῖς
" ἐμποιεῖν φαντασίας καὶ τὸν σοφὸν, οὐ συγκαταθεμέ-
B " νων, οὐδ' εἰκόντων δεομένους ἡμῶν, ἀλλὰ προσπιπτόν-
" μόνον, καὶ ὁρμώντων ἐπὶ τὸ φαινόμενον· ἡμᾶς δὲ φαύ-
" λους ὄντας, διὰ ἀσθενείας συγκαταπίπτειν ταῖς
" τοιαύταις φαντασίαις." Ἡ δὲ τούτων τοῦ λόγων βα-

A. 4. Ἀκαδημαϊκοὺς] Recepi formam consuetudine confirmatam ex B. P. Jannot. Vulgo, Ἀκαδημικούς.

nis Assensio cujuscunque Visi, delicto careat; aut ne ipsum quidem Fatum reprehensione vacare possit. Cur enim non culpetur Fatum, quod talia visa offerat nobis, quibus non repugnare aut obviam ire, sed concedere et obsequi, vituperationem mereatur? Denique in concertationibus adversus Academicos maxime in hoc laborant et Chrysippus et Antipater ut ostendant *nihil sine Assensione agi aut suscipi: figmenta eos, et inanes positiones tueri, qui volunt idoneo oblato visu statim nos ad rem agendam incitari, non concedere interim aut assentiri.* Rursum Chrysippus ait, *Deum fallacia visa submittere, itemque Sapientem, non ut requirant a nobis concessionem aut assensum, sed tantum ut ad agendum nos conferamus; nos autem, quia vitiosi sumus, ob imbecillitatem adsentiri hujusmodi visis.* Non est difficile deprehensu, quam

ἐγχὴ καὶ ἀφορμὴ πρὸς αὐτὸν, οὐ πάνυ δυσθεώρητός ἐστιν. Ὁ γὰρ οὐ δεόμενος συγκαταθεμένων, ἀλλὰ πραττόντων μόνον, οἷς ἐνδίδωσι τὰς φαντασίας, εἴτε θεὸς, εἴτε σοφὸς, οἶδεν ὅτι πρὸς τὸ πράττειν ἀρκοῦσιν αἱ φαντασίαι, καὶ παρέλκουσιν αἱ συγκαταθέσεις· ὡς εἴ γε γινώσκων ὅτι πρακτικὴν ὁρμὴν οὐ παρίστησι φαντασία δίχα συγκαταθέσεως, ψευδεῖς ἐνεργάζεται καὶ πλανὰς φαντασίας, ἑκὼν αἴτιός ἐστιν τοῦ πρόπίπτειν καὶ ἁμαρτάνειν ἀ- C
κατάληπτοις συγκατατιθεμένης.

B. 7. τὰς φαντασίας] Sic B. Venet. 1. Vulgo, ταῖς φαντασίαις.
C. 1. προσπίπτειν] Non eſt mutandum in προπίπτειν.

hæc ab iis perturbate, quam adverſus ipſos repugnanter dicantur. Qui enim non opus habet adſentientibus, ſed duntaxat agentibus ea, quorum viſa ſubmittit eis, nimirum ſive Deus hic eſt, ſive Sapiens, novit ad agendum ſufficere viſa et ſupervacaneas eſſe Aſſenſiones. Prouti, ſi novit incitationem ad agendum, ſine Aſſenſione non effici a Viſo, et tamen fallentia veritatis ſpecie Viſa offert; ultro in cauſſa eſt, ut impingamus, et adſentiendo iis quæ comprehendi non poſſint, erremus.

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΟΥ ΟΤΙ

ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΛΕΓΟΥΣΙ.

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΟΥ ΟΤΙ

ΠΑΡΑΔΟΞΟΤΕΡΑ ΟΙ ΣΤΩΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

ΛΕΓΟΥΣΙ.

COMPENDIUM

PLUTARCHEI LIBRI PERDITI,

CUI ARGUMENTUM ET NOMEN FUIT

STOICOS QUAM POETAS ABSURDIORA DICERE.

Δ α'. Ο ΠΙΝΔΑΡΟΥ Καινεὺς εὐθύναν ὑπεῖχεν, ἀπιθάνως ἄρρηκτος σιδήρῳ καὶ ἀπαθὴς τὸ σῶμα πλαστόμβυος, εἶτα καταδὺς ἄτρωτος ὑπὸ γῆν,

Σχίσας ὀρθῷ ποδὶ γᾶν.

Ὁ δὲ Στωϊκὸς Λαπίθης, ὥσπερ ἐξ ἀδαμαντίνης ὕλης ὑπ' αὐτῶ τῆς ἀπαθείας κεχαλκευμβύος, οὐκ ἄτρω-

I. REPREHENSUS fuit Pindarus, quod Cæneum parum probabiliter finxiſſet ferro inviolabilem, et corpore quod lædi non poſſet, terram ſubiiſſe nullo accepto vulnere, cum

Recto pede ſcidiſſet ſolum.

At Stoicorum iſte Lapitha ex adamantina, vacuitatis omnium perpeſſionum conflatus materia, non vulnerum dun-

τός ἐστιν, οὐδὲ ἄνοσος, οὐδὲ ἀναλγής· ἄφοβος δὲ μένει καὶ ἄλυπος καὶ ἀήττητος ὑ ἀβίαστος, πτρωσκόμενος, ἀλγῶν, τρεβλούμενος, ὑ καθασκαφῆς πατρίδος, ὑ πάθεσι τοιούτοις. Καὶ ὁ μὲν Πινδάρου Καινεὺς βαλλόμενος οὐ πτρώσκεται· ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν σοφὸς ἐγκλειόμενος οὐ κωλύεται, καὶ καθακρημνιζόμενος οὐκ ἀναγκάζεται, Ε ὑ τρεβλούμενος οὐ βασανίζεται, ὑ πηρούμενος ὐ βλάπτεται, ὑ πίπλων ὑ τῷ παλαίειν ἀήττητός ἐστι, ὑ τειχιζόμενος ἀπολιόρκητος, καὶ πολούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀνάλωτος· οὐθὲν τῶν πλοίων διαφέρων, οἷς ἐπιγέγραπται μὲν Εὐπλοια, καὶ Πέμπουσα Σώζουσα, καὶ Θεραπεία, χειμάζεται δὲ ὑ σαυτρίβεται ὑ ἀνατρέπεται.

Β'. Ὁ Εὐριπίδου Ἰόλαος ἐξ ἀδρανοῦς ὑ παρήλικος εὐχῇ τινι νέος ὑ ἰσχυὸς ὑπὸ τοῦ μάχου ἄφνω γέγονεν· ὁ δὲ τῶν Στωϊκῶν σοφὸς, χθὲς μὲν ἶσον ἔχθρος ἅμα F

E. 2. πηρούμενος] Sic B. E. Vulgo, πυρούμενος.
F. 1. ἰχθὲς] Legendum, αἴσχιστος.

taxat, morborum, dolorum, fingitur expers, ſed et metu et mœſtitia carere, infuperabilis manere, nulli cedere viribus, tum quidem, quando vulneratur, dolores patitur, torquetur, atque adeo etiam in patriæ excidio, aliiſque id genus ſummis calamitatibus. Ac Pindari quidem Cæneus duntaxat ictus nullo cum vulnere excipit. Stoicorum Sapiens incluſus non prohibetur, præcipitatus non patitur vim, in tormentis non cruciatur, ſi mutilatur non læditur, dejectus in paleſtra tamen invictus manet, munitionibus circumventus non obſidetur, ſi vendatur ab hoſtibus, capi nequit: adeoque ſimilis eſt earum navium, quibus cum inſcribatur *Proſper Curſus*, *Providentia Servans*, *Sanatio*, eæ interim tempeſtatibus jactantur, colliduntur, evertuntur.

II. Euripideus Iolaus ex imbecilli et decrepito, voti cujuſdam vi, ſubito juvenis et ad pugnam validus redditur. At Stoicorum Sapiens heri

ἡ κάκιστος, τήμερον δὲ ἄφνω μεταβάλλεται εἰς ἀρετήν, καὶ γάγγραινα ὀκ ῥυσᾷ ἡ ὠχρᾷ, ἡ, κατ' Αἰσχύλον, ἐξ

Θοᾶς ἀλγῶν ἡ ὀδυνηρᾶς λυγρᾶς
Γέροντος,

εὐπρεπὴς, θεοειδὴς, καλλίμορφος.

1058 γ'. Καὶ τῆ Ὀδυσσέως ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ῥυσότητα καὶ φαλακρότητα καὶ ἀμορφίαν ἀφῆρηκεν, ὅπως φανείη καλός· ὁ δὲ τούτων σοφὸς, ὀκ ἀπολείποντος τὸ σῶμα τὸ γῆρως, ἀλλὰ καὶ προσεπιθέντος καὶ προσεπιχώσαντος, μὴν κυρτὸς, ἂν ὕπτιος τύχῃ, νωθὴς, ἑτερόφθαλμος, ὕπτιος αἰσχρὸς, οὔτε δύσμορφος, οὔτε κακοπρόσωπός ἐστιν. Ὁ γὰρ Στωϊκὸς ἔρως, ὥσπερ οἱ κάνθαροι λέγονται τὸ μὲν μύρον ἀπολιπεῖν, τὰ δὲ δυσώδη διώκειν· ὕπτιος τοῖς αἰσχίστοις καὶ ἀμορφοτάτοις ὁμιλῶν, ὅταν εἰς εὐμορφίαν καὶ κάλλος ὑπὸ σοφίας μεταβάλλωσιν, ἀποτρέπεται.

F. 2. τήμερον δὲ] δὲ additum ex B. E. P.
F. 3. κατ' Αἰσχύλον] Disjunxi a reliqua oratione, ut auctori reddenda, non ut modulis reddita.
A. 4. προσεπιθέντος καὶ προσεπιχώσαντος] Malim, προσεπιταθέντος καὶ προσεπιχωσθέντος.

erat turpiſſimus ac peſſimus, hodie ſubito mutatus eſt in virum bonum; atque ex rugoſo, pallido, et, ut ait Æſchylus,

Languente lumbos, convulſo doloribus
Silicernio miſ.lo——

decorus, Dei ſimilis, forma eximia.

III. Sane Ulyſſi Minerva rugas, calvitiem et fœditatem adimit, ut pulcher videatur. Iſtorum Sapiens, non relinquente corpus ſenio, ſed gravius etiam urgente, moleſtiamque alia moleſtia cumulante, curvus, ſi ita res tulerit, edentulus, uno oculo captus dum manet, neque turpis tamen eſt, neque fœdo adſpectu. Amor enim Stoicus, inſtar ſcarabeorum, qui perhibentur, unguento ſuaviter fragrante omiſſo, male olentia ſectari, cum turpiſſimis et fœdiſſimis verſans, hos averſari, ubi ſapientia eos formoſos reddidit, docet.

δ'. Ὁ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς φαῦλος, ἂν οὕτω τύχῃ, πρωΐ, δείλης ἄριστος· καὶ καταδαρθὼν ἔμπληκτος B καὶ ἀμαθὴς καὶ ἄδικος καὶ ἀκόλαστος καὶ, ναὶ μὰ Δία, δοῦλος καὶ πένης καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν ἀνίσταται καὶ βασιλεὺς καὶ πλούσιος καὶ ὅλβιος γεγονὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος καὶ βέβαιος καὶ ἀδόξαστος· οὐ γένεια φύσας, οὐδ' ἥβλιν ἐν σώματι νέῳ καὶ ἁπαλῷ· ἀλλ' ἐν ἀσθενεῖ καὶ ἁπαλῇ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, νοῦν τέλειον, ἄκρατον φρόνησιν, ἰσόθεον ἀφρόνησιν, ἀδόξαστον ὑπόληψιν, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν ἐχούσης, ὅθεν εὐθυδυσὶ πρότερον αὐτῷ τῆς μοχθηρίας, ἀλλ' ἐξάφνης, ὀλίγου δεῖν εἰπεῖν, ἥρως τις ἢ δαίμων ἢ θεὸς ἐκ θηρίου τοῦ κακίστου γενόμε- C νος. Ἐκ τῆς Στοᾶς γὰρ λαβόντα τὴν ἀρετὴν, ἔστιν εἰπεῖν,

Εὔξαι εἴ τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται·

B. 5. ἀδόξαστος] Sic B. E. P. Jun. Mez. Vulgo, ἄδοξος.
C. 4. εἴ τι βούλει] Ita omnes libri. At Mez. et Salmaſ. ὅ, τι βούλει, notantes Menandri eſſe verſum.

IV. De Stoicorum ſententia, is qui mane fuit deterrimus, ſub veſperam optimus eſt: et qui ſomno ſe dedit ſtolidus, ineptus, injuſtus, luxurioſus, imo ſervus, pauper, inops, ea ipſe die ſurgit, rex, dives, beatuſque factus, præterea temperans, juſtus, conſtans, opinionum ut quiſquam maxime vacuus: non ille barba aut pubertate nata in adoleſcente et tenero corpore: ſed in imbecilla teneraque anima, adde effœminata et inconſtante, adeptus mentem perfectam, extreme probam prudentiam, affectionem divinæ æqualem, ſcientiam ab omni opinione purgatam, habitumque qui labefactari nullo queat modo: non quod priſtinæ aliquid deceſſerit pravitati, ſed repente heros, ut ſic dicam, aliquis, genius, aut deus, e beſtia factus peſſima. Licet enim ſumenti e Stoicorum ſchola virtutem dicere,

Optato quodvis, aſſequeris omnia:

πλοῦτον φέρει, βασιλείαν ἔχει, τύχῃ δίδωσιν, εὐπότμους ποιεῖ καὶ ἀπροσδεεῖς καὶ αὐτάρκεις, μίαν οἰκόθεν δραχμὴν οὐκ ἔχοντας.

ε'. Ὁ μὲν γὰρ ποιητικὸς μῦθος τὸ κατὰ λόγον φυλάττων, ὑδαμοῦ παραλείπει τὸν Ἡρακλέα τῶν ἀναγκαίων δέοντα, ἀλλ' ὥσπερ οὐκ πηγῆς ἐπιῤῥεῖ αὐτῷ καὶ τοῖς σώμασιν· ὁ δὲ τῆ Στωϊκὴν λαβὼν Ἀμάλθειαν, πλούσιος μὲν γέγονεν, ἐρανίζεται δὲ τροφὴν παρ' ἑτέρων· καὶ βασιλεὺς μὲν ἐστι, μισθοῦ δὲ ἀναλύει συλλογισμούς· καὶ πάντα μὲν ἔχει μόνος, οἰκίσιον δὲ τελεῖ· καὶ ἄλφιτα ὠνεῖται, πολλάκις δανειζόμενος, ἢ μεταιτῶν παρά τῶν ὁδὸν ἐχόντων.

ς'. Καὶ ὁ μὲν Ἰθακησίων βασιλεὺς προσαιτεῖ λανθάνειν ὅς ἐστι βωλόμενος, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν ὡς μάλιστα

Πτωχῷ λιγαλίῳ ἐναλίγκιον· ——

ὁ δὲ ἐκ τῆς Στοᾶς βοᾷ μέγα καὶ κεκραγὼς, Ἐγὼ

virtus iis divitias confert, regnum parat, fortunam conciliat, felices facit, nullius rei indigentes, totos ex ſe aptos, etiam ſi ne denarius quidem ſit in patrimonio.

V. Etenim poëticæ fabulæ, rationi quod eſt conſentaneum perpetuo retinentes, nuſquam Herculem inducunt indigum neceſſariis ad vitam rebus, ſed ei ac familiaribus quaſi e fonte quodam ſemper aliquid earum affundunt. At qui Stoicorum nactus eſt Amaltheam, is dives factus eſt, tametſi alimenta ab aliis emendicetur; rex eſt, utut interim mercede conductus ſyllogiſmos ſolvat; omnia ſolus habet; quanquam et conductis pretio habitet in ædibus, et farinam emat ſæpe ſumta mutuo pecunia, aut ab inopibus mendicando exigat.

VI. Mendicat quidem Ithacenſium rex, ut quis ſit latere poſſit, ideoque ſe ipſum facit quam maxime

Mendico ſimilem miſero :——

at ex Stoa iſte alta contentaque voce proclamans, *Ego ſo-*

μόνος εἰμὶ βασιλεύς, ἐγὼ μόνος εἰμὶ πλούσιος, ὀρχεῖται παλλάκις ἐπ' ἀλλοτρίαις θύραις λέγων,

Δὸς χλαῖναν Ἱππώνακτι· πάγετα γὰς ῥιγῶ
Καὶ βαμβακύζω.

Z

lus ſum rex, Ego ſolus ſum di-
ves, ſæpenumero conſpicitur
apud alienas fores dicens

Da pallium Hipponactî, nam rigeo
gelu,
Tremorque membra quaſſat.——

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΙΚΟΥΣ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΙΚΟΥΣ.

PLUTARCHI

ADVERSUS

STOICOS DE COMMUNIBUS NOTITIIS.

Ρ α'. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Σοὶ μὲ ἐοικὸς, ὦ Διαδούμενε, μὴ πάνυ μέλειν εἴ τινι δοκεῖτε τῶν κοινὰς φιλοσοφεῖν ὀννοίας· ὁμολογοῦντί γε καὶ τῶν αἰσθήσεων ὑφορωνεῖν, ἀφ' ὧν σχεδὸν αἱ πλεῖσται γεγόνασιν

F. 1. ΔΑΜΠΡΙΑΣ] Distinxi partes colloquentium, eorumque alteri feci nomen *Lampriæ*, secundum Amiotum et Xylandrum: eos sequi, quam non sequi, rectius censens: quanquam ipsi utrum conjecturam an codicum scriptorum auctoritatem secuti sint, nescio. Hoc scio, nomen *Lampriæ* nec in ipso libro memorari, nec additum esse in nostris codicibus, quibus duobus, sed optimis illis, B. E. usi sumus.

I. LAMPRIAS. Te quidem, Diadumene, apparet non admodum curare, si quis vos philosophari contra Communes Notitias dicat; cum fatearis te Sensus etiam contemnere, a quibus fere pleræque Notitiæ oriuntur,

ἔννοιαν, τήν γε περὶ τὰ φαινόμενα πίστιν ἔβραν ἔχουσαν καὶ ἀσφάλειαν. Ἐμὲ δὲ πολλῆς, ὡς γε ἐμαυτῷ φαίνομαι, καὶ ἀτόπου μεστὸν ὄντα θορύβου, εἴτε τισι λόγοις, εἴτε ἐπῳδαῖς, εἴτε ἄλλον ὁτιοῦν τρόπον παρηγορίας, οὐκ ἂν φθάνοις ἰατρεύων; Οὕτω σοι ἀμφισέσομαι καὶ γέγονα μετάκορος ἐκ τῶν Στωϊκῶν ἀνθρώπων, τὰ μὲν ἄλλα βελτίστων, καὶ νὴ Δία σιμήθων καὶ φίλων, παρῶς δὲ ἄγαν ἐγκεκυφότων τῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ ἀπεχθῶς· οἵγε πρὸς μικρὰ καὶ μετ' ἀηδοῦς τὰ παρ' ἐμοῦ λεχθέντα σεμνῶς, ὑ γὰ φεύσομαι, ὑ πράως ἠπάσαντο· τὰς δὲ θρασυτέρας μὴ ὀργῆς σοφιστὰς καὶ λυμεῶνας τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδιζόντων ἀνατροπέας, καὶ πολλὰ τούτων ἀτοπώτερα λέγοντες καὶ νομίζοντες, τέλος ὅπῃ τὰς συνοίας ἐρρύησαν, ὡς δή που συγχυσίν τινα καὶ ἀκαδημιῶν αὐ-

F. 5. τήν γε] Sic B. E. Vulgo, τήν τε.
A. 5. καὶ φίλων] Additum ex B. E.
A. 8. ὑ πράως] Legendum, καὶ θρασέως, item verti.
A. 9. τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ] Defidero ejuſmodi quid, νέων ἐν φ. vel τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων νέων.
B. 1. νομίζοντες] Lege, ὀνομάζοντες.

fundamentumque eorum quæ videntur fidem habent, cui innitantur. Me autem magnæ, ut mihi videor, et inſolitæ plenum perturbationis ad te venientem, quamprimum velim ſanes; ſive id rationibus quibuſdam, ſive incantationibus, ſive alio aliquo modo alloquii potes. Adeo ſum exagitatus, et animi incertus factus a Stoicis quibuſdam, optimis illis ceteroquin viris atque etiam familiaribus et amicis, ſed qui nimis acerbe atque hoſtiliter Academiam inſectarentur. Nam ad pauca quædam a me verecunde dicta, me quidem cum gravitate (non enim mentiar) et placide reprehenderunt: veteres autem illos iracunde, *ſophiſtas, et corruptores everſoreſque philoſophiæ decretorumque ordine procedentium*, multaque his inſolentiora nominantes ac dicentes, tandem ad Notitias prolapſi ſunt, quibus confuſionem direptionemque aiebant quandam ab Acade-

τοῖς ἐπάγουσας τὰς ἐκ τῆς Ἀκαδημίας. Εἶτά τις εἶπεν αὐτῷ, ὡς οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλ' ἐκ προνοίας θεῶν νομίζοι μετ' Ἀρκεσίλαον καὶ πρὸ Καρνεάδου γεγονέναι Χρύσιππον, ὧν ὁ μὲν ὑπῆρξε τῆς εἰς τὴν συνήθειαν ὕβρεως καὶ παρανομίας, ὁ δὲ λύσοιτο μάλιστα τῶν Ἀκαδημαϊκῶν. Χρύσιππος οὖν ἐν μέσῳ γενόμενος, ἅτις πρὸς Ἀρκεσίλαον ἀντιγραφαῖς καὶ τὴ Καρνεάδου δεινότητα ἐνέφερεξε, πολλὰ μὲν τῇ αἰσθήσει καταλιπὼν, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν βοηθήματα, τὸν δὲ περὶ τὰς προλήψεις καὶ τὰς ἐννοίας τάραχον ἀφελὼν παντάπασι, καὶ διορθώσας ἅπασιν, καὶ θέμενος εἰς τὸ οἰκεῖον· ὥστε καὶ τὰς αὖθις ἐκκρούειν τὰ πρόγματα καὶ παραδιάζεσθαι βουλομένους, μηδὲν περαίνειν ἀλλ' ἐλέγχεσθαι κακουργοῦντας καὶ σοφιζομένους. Ὑπὸ τοιούτων ἐγὼ λόγων ἀφηκιαμμένος ἔωθεν

C. 2. διαφθείρας] Forte, διαφθείρας.

C. 3. ἐκκρούειν] Forte, συγκρούειν.

C. 5. ἐλέγχεσθαι κακουργοῦντας] His duobus verbis interjectum in omnibus libris βουλομένους delevi, ut perperam repetitum e superiori.

micis inferri. Fuit deinde qui diceret, non fortuito, ſed divina providentia factum eſſe, ut Chryſippus poſt Arceſilaum et ante Carneadem naſceretur; quorum ille contumeliarum et injuriarum in receptam Conſuetudinem auctor fuiſſet; hic maxime omnium floruiſſet Academicorum. Chryſippum itaque in medio horum ſitum, ſuis adverſus Arceſilaum ſcriptionibus, Carneadis quoque facundiæ aditum obſtruxiſſe, multa quidem Senſibus, veluti ad tolerandam obſidionem, relinquentem præſidia; turbam autem de Prænotionibus et Notitiis plane ſedantem et ſingulas ita dirigentem ſuoque loco ponentem, ut qui rurſum turbare velint res, ac vim facere, nihil efficiant, ſed maleficii ac ſophiſticæ temeritatis arguantur. His ego mane ſermonibus incenſus, reſtinguentibus opus habeo, quæ animi

σεσήρων δέομαι, καθάπερ πινὰ φλεγμονὴν ἀφαιρούμενον τ' ἀπορίαν τῆς ψυχῆς.

β'. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ὅμοια πολλοῖς ἴσως πεπονθώς. Εἰ δὲ οἱ ποιηταί σε πείθουσι, λέγοντες ὡς οὐκ ἄνευ Προνοίας ἀνατροπὴν ἔσχεν ἡ παλαιὰ Σίπυλος τὸν Τάνταλον κολαζόντων, πείθου τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ἑταίροις, ὅτι ἡ Χρυσίππου οὐκ ἀπὸ τύχης, ἀλλ' οὐκ D Προνοίας ἡ φύσις ἐνέγκειν, ἄνω τὰ κάτω καὶ τὐμπαλιν ἀνατρέψαι δεομένη τὸν βίον· ὡς οὐ γέγονε πρὸς τοῦτο τῶν ὄντων οὐδεὶς εὐφυέστερος, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Κάτων ἔλεγε περὶ Καίσαρος ἐκείνου, "μηδένα νήφοντα μηδὲ φρονοῦν-"τα ὑπὲρ συγχύσεως πολιτείας τοῖς δημοσίοις πρᾶσ-"σειν πράγμασιν" οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ μετὰ πλείστης ὑπομελείας καὶ δεινότητος οὗτος ὁ ἀνὴρ ἀνατρέπειν καὶ κα-

C. 9. Ὅμοια—πεπονθώς] Cum Amioto, initium feci reſponſionis: quod faciendum non animadvertens Xyl. ſigna lacunæ aſteriſcos poſuit: perperam ille, recte monente Reiſkio, at non item recte corrigente πέπονθας, licet idem habeant Ald. B. E. certe opus non eſt mutatione.

D. 5. περὶ Καίσαρος ἐκείνου, "μηδένα] Forte, περὶ Καίσαρος, "μηδένα πρὸ ἐκείνου. Amiot. et Mez. περὶ mutant in πρὶν; Reiſk. in πρὶν ut Xyl. vertit.

dubitationem veluti inflammationem adimant.

II. DIADUMENUS. Similia tu quidem, ac plerique, paſſus. Enimvero ſi tibi poëtæ fidem faciunt, qui priſcam Sipylum aiunt deorum Providentia ſubverſam, Tantalum punientium; crede etiam ſociis noſtris Stoicis Chryſippum non fortuito, ſed Providentiæ ductu a natura editum, ima ſummis mutare et retro avertere vitæ rationes volente, ad quam rem nemo hominum fuit magis Chryſippo idoneus. Sed ſicut Cato aiebat *neminem alium præter Cæſarem ſobrium et prudentem ad rempublicam tractandam eo conſilio, ut illius conſtitutionem ſubverteret, acceſſiſſe*; ita videtur hic homo ſumma cum accuratione et vi ſubvertere et demoliri Conſuetudinem, quantum quidem potuit; idque

ταβάλλειν τ' συνήθειαν, ὡς ἔνι γοιῦ· καίτοι μαρτυροῦσιν οἱ τὸν ἄνδρα συμνυόντες, ὅταν αὐτῷ τοῖ τῷ ψευδομένῳ
E μάχωνται. Τὸ γάρ, ὦ ἄριστε, συμπεπερασμένον τι δ' ἀντικειμένων, μὴ φάναι ψεῦδος εὐπόρως ἔστι· λόγους δὲ πάλιν αὖ φάναι τινὰς ἀληθῆ τὰ λήμματα καὶ τὰς ἀναγκὰς ὑγιεῖς ἔχοντας, ἔτι καὶ τὰ ἀντικείμενα τῶν συμπερασμάτων ἔχειν ἀληθῆ, ποίαν ἔννοιαν ἀποδείξεως, ἢ τίνα πίστεως οὐκ ἀνατρέπει τοιαύτην; Τὸν μὲν γε πολύποδά φασι τὰς πλεκτάνας αὐτῷ τοιοῦτον ὥρᾳ χειμῶνος· ἡ δὲ Χρυσίππου διαλεκτικὴ τὰ κυριώτατα μέρη καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἀναιροῦσα καὶ τοιαύτην οὖσα, τίνα τῶν ἄλλων ἐννοιῶν ἀπολέλοιπεν ἀνύποπτον; οὐ γὰρ οἷόν τε δῆπου καὶ τὰ ἐποικοδομήματα, μὴ βέβαια κεῖσθαι καὶ πάγια, τῶν θεμέλιων μὴ μενόντων, ἀπορίας

D. 9. ὡς ἔστι γοῦν·—ἄνδρα] Corruptelam in exemplo relinquere debuimus quod diſertam emendationem nullam adferrent libri. Forte legendum, ὡς ἐναντίῳ καὶ αὐτοὶ μαρτυροῦσιν, τὸν ἄνδρα—· ἐναντίῳ præbet Exempl. Turneb. ἐνία γοῦν B. E. Ald.

E. 1. ὦ ἄριστε] Legendum puto ἀφίστως.

E. 1. συμπεπερασμένον τι] τι eſt ex Baſ. Xyl. omittitur in E. qui item habet συμπεπλεγμένον ut T. At συμπεπραγμένον Ald. Baſ. Xyl.

E. 4. ὑγιεῖς] Sic B. E. Vulgo, ἀληθεῖς.

E. 11. οἷόν τε] Sic T. V. Xyl. verſio, Mes. Anon. Reiſk. Vulgo, οἷονται.

E. 12. πάγια] Sic B. E. Exempl. Turneb. Anon. Vulgo, πάλαι.

teſtantur qui eum prædicant, quando de *pſeudomeno* ſeu mentiente contra eum diſputant. Etenim, amice, *connexum quod ſit ex oppoſitis* dicere *non promte falſum eſſe*; rurſumque affirmare *quaſdam ratiocinationes quarum adſumta vera ſint, et ductus veri, etiam porro contrarias concluſiones habere veras*, quamne demonſtrationis Notionem, aut quam fidei non invertit Præſumtionem? Polypum aiunt hyeme ſua vorare acetabula: Chryſippi autem Dialectica potiſſimas partes ac principia ſua tollens atque amputans, quam tandem aliam Notitiam non fecit falſitatis ſuſpectam? Non enim poſſunt quæ ſuperſtruuntur conſtare, fundamentis jam pridem non ſubſiſtentibus; ſicut hic prima tot dubitationibus

δὲ καὶ ταραχὰς ἐχόντων τηλικαύτας. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ ῥ
πηλὸν ἢ κονιορτὸν ὑπὸ τῷ σώματος ἔχοντες, τὸν ἁπτόμε-
νον αὐτῶν καὶ προσαναχρωννύμενον, οὐ κινεῖν ἀλλὰ προσ-
βάλλειν τὸ τραχὺ δοκοῦσιν· οὕτως ἔνιοι τοὺς Ἀκαδη-
μαϊκοὺς αἰτιῶνται, καὶ νομίζουσι τὰς αἰτίας παρέχειν ὧν
ἀναπεπλησμένους ἀποδεικνύουσιν αὐτούς. Ἐπεὶ τάς γε 106
κοινὰς ἐννοίας τίνες μᾶλλον διαστρέφουσιν; Εἰ δὲ βέ-
λει, τὸ κατηγορεῖν ἐκείνων ἀφέντες, ὅπερ ὧν ἐγκα-
λοῦσιν ἡμῖν, ἀπολογησόμεθα.

γ'. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἐγώ μοι δοκῶ τήμερον, ὦ Διαδούμενε, ποικίλος τις ἄνθρωπος γεγονέναι καὶ παντοδαπός· ἄρτι μὲν γὰρ ἀπολογίας δεόμενος προσιέναι ταπεινὸς καὶ τεταρυκημένος· νῦν δὲ μεταβάλλομαι πρὸς τὴν κατηγορίαν, καὶ βέλομαι ἀπολαῦσαι τῆς ἀμοιβῆς, ἐλεγχομένους εἰς ταυ-
τὸν τοὺς ἄνδρας ὑπιδὼν τῷ λόγῳ τὰς ἐννοίας καὶ τὰς προλήψεις τὰς κοινὰς φιλοσοφεῖν, ἀφ' ὧν μάλιστα ἡ

F. 4. ἐκεῖ] Lego, ἐκεῖνοι. scil. *Stoici*.
F. 6. τάς γε] Sic Anon. Reisk. Vulgo, τάς τε.
A. 10. τῷ παρὰ] Legendum τὸ παρὰ, cum Reisk.

et tumultibus exagitantur. Sed quemadmodum qui lutum aut pulverem in corporis ſuperficie habent, tangentem ipſos et corpus conſerentem, non movere, ſed adjicere id quod exaſperet putant; ſic iſti Academicos culpant, putantque eos cauſſas præbere veluti ſordium, quibus ipſos oppletos eſſe oſtendunt. Nam utri tandem Communes Notiones magis pervertunt? Si vero placet, omiſſa illorum accuſatione, ea defendemus quæ nobis vitio vertunt.

III. LAMPRIAS. Ego mihi videor, Diadumene, hodie varius quidam et verſatilis homo factus. Modo defenſione deſiderans animo demiſſo et trepide ad te accedebam: nunc ad accuſationem me converto, voloque ultione perfrui, dum eos ſpectabo convictos ejuſdem criminis philoſophandi adverſus Notiones Communes; a quibus tamen ipſi ſuam doctrinam ducere videntur, eamque

αἵρεσιν, ὥσπερ ὅτι τ' ἀνα * δοκοῦσι, καὶ μόνῳ ὁμολογεῖν τῇ φύσει λέγουσιν.

B ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἆρα οὖν ὅτι τὰ κοινὰ πρῶτα καὶ πεδόπτα βαδιστέον, ἃ δὴ πρόδοξα καὶ αὐτοὶ, μετ' εὐκολίας δεχόμενοι τ' ἀτοπίαν, ἐπονομάζουσιν, τοὺς μόνους βασιλεῖς, καὶ μόνους πλουσίους, καὶ καλοὺς αὐτοὺς, καὶ πολίτας καὶ δικαστὰς μόνους. Ἡ ταυτὶ μὲν εἰς τὸν τῶν ἐώλων καὶ ψυχρῶν ἀγορὰν βάλει παρῶμεν· οἱ δὲ τοῖς ὡς ἔπι μάλιστα πραγματικοῖς καὶ μετὰ σπουδῆς λεγομένοις ποιησώμεθα τὸν λόγου τὸν ἐξετασμόν;

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἐμοὶ γοιῶ ἥδιον οὕτως· τίς γὰρ πρὸς ἐκεῖνα γενομένων ἐλέγχων τίς οὐκ ἤδη ἀφόπλεώς ἔχει;

Δ'. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἤδη τοίνυν αὐτὸ τοῦτο σκό-

A. 12. ἀνα * δοκοῦσι] Sic libri ſcripti et editi. Nam mere ſunt conjecturæ T. V. Anon. hoc loco notatum exhibentes ἐπὶ τῶν ἀναλκαίων vel ἀναπεδήκτων, εἰδοκιμεῖν δοκοῦσι. Reiſkius, ἐπὶ τὸν ὑρανὸν ἀνάγειν δοκοῦσι. Talia multa quis conjiciat, et ipſe tentavi complura: horum probabilius adhuc ceteris cenſeo, ὥσπερ ἐπιγειοῦν δοκοῦσι.

B. 3. τοὺς μόνους βασιλεῖς] Eſt vetus lectio B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, τοὺς σοφοὺς μόνους βασιλεῖς, quod Steph. ſumſit a Leonic. Schott. Anon. Turneb.

ita inſtituere ut eam ſolam ex reliquis ſectis cum Natura conſentire dicant.

DIADUMENUS. An ergo primum communia illa et celebrata aggredi libet, quæ ipſi abſurditati levius nomen imponentes *Paradoxa*, hoc eſt admirabilia, et contra opinionem, appellant? eos inquam, qui iis ſoli reges, ſoli divites, pulchri, cives, et judices ſunt. Aut his in forum obſoletorum et frigidorum dimiſſis, in maxime quantum fieri poteſt ſeriis, et cum induſtria ab iis diſputatis doctrinam eorum examinabimus?

LAMPRIAS. Ipſe quidem hoc malo. Quis enim non jam plenus eſt argumentorum quibus illa refelluntur?

IV. DIADUMENUS. Id ergo primum perpende, an

πεὶ πρῶτον, ἐ χῦ τὰς κοινὰς ἔχει ἐννοίας, ὁμολογεῖν C τῇ φύσει τοὺς τὰ χῦ φύσιν ἀδιάφορα νομίζοντας, καὶ μήτε ὑγείαν, μήτε εὐεξίαν, μήτε κάλλος, μήτ' ἰσχὺν ἡγεμόνας ἀρετὰς, μηδὲ ὠφέλιμα, μηδὲ λυστελῆ, μηδὲ συμπληρωτικὰ τῆ χῦ φύσιν τελειότητος· μήτε τἀναντία, φευκτὰ καὶ βλαβερὰ, πυρώσεις, ἀλγηδόνας, ἀρχὴν, νόσους· ὧν αὐτοὶ λέγουσι πρὸς ἃ μὲν ἀλλοτριῶν, πρὸς ἃ δὲ οἰκειοῦν ἡμᾶς τὴν φύσιν· εὖ μάλα καὶ τούτῳ πρὸ τὴν κοινὴν ἔννοιαν ὄντος, οἰκειῶν πρὸς τὰ μὴ συμφέροντα, μηδὲ ἀγαθὰ τῆ φύσιν, καὶ ἀλλοτριῶν πρὸς τὰ μὴ κακὰ, μηδὲ βλάπτοντα· καὶ ὃ μεῖζόν ἐστιν, οἰκειοῦν ἕπὶ τοσοῦτο, καὶ ἀλλοτριοῦν, ὥστε τοὺς μὲν μὴ τυγχάνοντας, τοῖς δὲ D πρεπόντως ἐξάγειν τὸν ζῆν ἑαυτοὺς, καὶ τὸν βίον ἀπολέγεσθαι.

ε'. Νομίζω δὲ ἐγὼ κἀκεῖνα πρὸς τὴν ἔννοιαν λέγεσθαι, τὸ τὴν μὲν φύσιν αὐτὴν ἀδιάφορον εἶ, τὸ δὲ τῇ

secundum Communes Notitias ſit, ut cum Natura conſentire poſſint ii, qui res quæ ſecundum Naturam ſunt cenſent res quaſdam indifferentes; et neque ſanitatem, neque firmam corporis conſtitutionem, neque pulchritudinem, neque robur putant expetenda, commoda, utilia, et ad complendam quæ Naturæ convenit perfectionem facientia eſſe; neque rurſum fugienda et damnoſa eſſe, mutilationes, dolores, deformitates, morbos; quorum, ut ipſi dicunt, illis Natura nos conciliat, ab illis abalienat. Quod ipſum non mediocriter Communibus repugnat Notitiis; ſcilicet a Natura nos conciliari iis quæ neque bona ſunt neque utilia, et abalienari ab his quæ neque mala ſunt neque damnoſa; et, quod majus eſt, eo uſque conciliari et abalienari, ut qui illa non adipiſcantur, aut in hoc incidant, bona cum ratione vitam deteſtentur, ex eaque ſeſe educant.

V. Etiam hoc arbitror contra Communes Notitias ab iis dictum, ipſam Naturam eſſe indifferentem, ſummum

φύσει ὁμολογεῖν ἀγαθὸν μέτεστιν. Οὐδὲ γὰρ τῷ νόμῳ κατακολουθεῖν, οὐδὲ τῷ λόγῳ πείθεσθαι σπουδαῖον, εἰ μὴ σπουδαῖος εἴη ἡ ἀρετὴ ὁ νόμος ἢ ὁ λόγος. Καὶ τοῦτο μὲν ἔλαττον. Εἰ δὲ, ὡς Χρύσιππος ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ
E τῆς Προτρέπτου γέγραφεν, "ἐν μὲν κατὰ ἀρετὴν βίων "μόνον ἐστὶ τὸ εὐδαιμόνως, τὰ δ' ἄλλα," φησὶν, "οὐδὲν "ὄντων πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ εἰς τοῦτο συνεργούντων" ἡ μόνον οὐκ ἔστιν ἀδιάφορος ἡ φύσις, ἀλλ' ἀνόητος καὶ ἀπόπληκτος, οἰκειοῦσα ἡμᾶς πρὸς τὰ μηδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἀνόητοι δὲ καὶ ἡμεῖς, εὐδαιμονίαν ἡγούμενοι τὸ τῇ φύσει ὁμολογεῖν ἀγόντων πρὸς τὰ μηδὲν συνεργοῦντα πρὸς εὐδαιμονίαν. Καίτοι τί μᾶλλον ἐστὶ κοινὴν ἔννοιαν, ἢ καθάπερ τὰ αἱρετὰ πρὸς τὸ ὠφελίμως, οὕτω τὰ κατὰ φύσιν, πρὸς τὸ ζῆν κατὰ φύσιν; Οἱ δὲ οὐχ οὕτω λέ-

D. 6. μέτεστιν] μέτεισιν corrigendum, ut viderunt Turneb. Amiot. Xyl. Mez. Reiſk.

p. 6. τῷ νόμῳ—τῷ λόγῳ] Legendum cum Mez. τὸ νόμῳ—τὸ λόγῳ. Porro Reiſk. probabiliter addit ἀρετῶν poſt κατακολουθεῖν.

E. 8. τί μᾶλλόν ἐστι—ἢ καθάπερ] Sic E. Vulgo, τί μᾶλλον ἢ—εἰ καθάπερ—.

E. 9. τὰ αἱρετὰ] Forte, τὰ ὠφέλιμα εἶναι αἱρετὰ πρὸς τὸ ὠφελίμως, οὕτω—.

autem bonum eſſe cum Natura conſentire. Nam neque legi obtemperare, neque rationem ſequi, rectum eſt, niſi utraque recta ſit et ſcita. Atque hoc quidem levius eſt. Si vero, ut Chryſippus in primo De Exhortatione ſcripſit, *ſecundum ſolam virtutem licet feliciter vivere, reliquis*, ut ipſe ait, *nihil ad nos pertinentibus, neque adjumentum ad felicitatem adferentibus*; non modo indifferens jam erit Natura, ſed fatua etiam et ſtupida, quæ nos rebus ad nos nihil pertinentibus conciliet; ſtulti etiam nos, qui felicitatem definiamus conſenſum cum Natura, ducente nos ad ea, quæ nihil ad beatitatem conducunt. Enimvero quid magis poteſt congruere Communibus Notitiis, quam, ut expetendis rebus ad utiliter vivendum ducimur, ſic quæ Naturæ ſunt convenientia, ab his nos ad vivendum ſecundum Naturam duci? Stoici autem non ſic loquuntur; ſed

γεσιν· ἀλλὰ τὸ ζῆν κατὰ φύσιν, τέλος εἶναι πεφήμενοι, τὰ κατὰ φύσιν, ἀδιάφορα εἶναι νομίζεσιν. F

ς'. Οὐκ ἦπιον δὲ τούτοις τοῖς περὶ τὴν κοινὴν ἔννοιαν ὄντι, τὸν ἔννουν καὶ φρόνιμον ἄνδρα τοὺς τὰ ἴσα τῶν ἀγαθῶν μὴ ὁπίσης ἔχειν, ἀλλὰ τὰ μὲν οὐ μικρὸν λόγῳ πίπτεσθαι, τῶν δὲ ἕνεκα πᾶν ὁτιοῦν ἂν ὑπομεῖναι καὶ παθεῖν, μηδὲν ἀλλήλων μακρότητι καὶ μεγέθει διαφερόντων. Τούτοις δὲ λέγουσιν αὐτοί, ταυτὸ τὸ σωφρόνως δυσθαναλώσαν ἀποτρίψασθαι παρεσθύειν· ὁμοίως γὰρ ἀμφότερα κατορθοῦσιν. Ἀλλὰ δὶ ἐκεῖνα μὲν ὡς λαμπρὰ καὶ μεγάλα, 1061
κἂν ἀποθάνοιεν· ὑπὲρ τούτοις δὲ σεμνύεσθαι ἑαυτὸν αἰσχύνη καὶ γέλως. Λέγει δὲ καὶ Χρύσιππος ἐν τῷ Περὶ τοῦ Διὸς συγγράμματι, καὶ τῷ τρίτῳ Περὶ Θεῶν, "ψυχρὸν εἶναι "καὶ ἄτοπον καὶ ἀλλότριον, τὰ τοιαῦτα τῶν ἀπ' ἀρετῆς

F. 7. ταυτὸ] Sic B. E. Vulgo, τέτῳ. Ceterum, excidit alterum comparatum, quod varie explent Amiot. ex Turnebo, Xyl. Mez. Reisk. nec opus hic referre. Mihi probabile videtur, bis σωφρόνως positum fuisse, ita per librarii incogitantiam media verba omissa, frequentissima illa lacunarum caussa: ut vetus lectio hæc fuerit, ταυτὸ γὰρ τὸ σωφρόνως ἔχειν ἐν τοῖς μεγίσις ῥητέον αὐτοῖς τῷ σωφρόνως δυσθαναλῶσαν ἀποτρίψασθαι παρεσθύειν. Vid. p. 1038, F. sequ.

cum *pro fine* posuerint *vivere secundum Naturam*, ea quæ sunt secundum Naturam, indifferentia esse statuunt.

VI. Non minus repugnat Communibus hoc Notitiis, *sanæ mentis hominem erga bona æqualia non æqualiter esse adfectum; sed alia nullius pretii judicare, aliorum gratia quidvis toleraturum, quantumvis inter ipsa bona nihil magnitudinis parvitatisve caussa intersit:* Nihil autem inter bona interesse, ipsi dicunt. Ergo etiam ipsis dicendum est, idem esse temperanter se gerere in maximis rebus, atque temperanter a vetula sese abstinere jam moribunda; utrobique enim officium temperantiæ præstari. Sed propter hoc ut splendidum et magnum vel mortem esse oppetendam; de illo jactare se, turpe esse et ridiculum. Scribit etiam Chrysippus in commentario De Jove, et libro De Diis tertio, *frigidum esse, absurdum, et insolens hujusmodi*

" συμβαινόντων ἐπαινεῖν, ὅτι δάγμα μυίας ἀνδρείως ὑπέ-
" μεινε, καὶ δυσθαναλώσης γραὸς ἀπέσχετο σωφρόνως. Ἆρ'
οὖν τοῖς τὴν κοινὴν φιλοσοφοῦσιν ἔννοιαν, ἃς αἰσχύνης
πρόξεις ἐπαινεῖν, μηδὲν τούτων χεῖρον ὁμολογοῦντες;
πῶς γὰρ αἱρετόν, ἢ πῶς ἀποδεκτόν, ὃ μήτε ἐπαινεῖν μήτε
θαυμάζειν ἄξιόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας ἢ θαυ-
μάζοντας, ἀτόπους καὶ ψυχροὺς νομίζουσιν;

ζ'. Ἔτι δὲ μᾶλλον, οἶμαι, φανεῖταί σοι τοῖς κοινὴν
ἔννοιαν, εἰ τῆς μεγίστων ἀγαθῶν ὁ φρόνιμος, μήτε
παόντων, μήτε εἰ πάρεισιν αὐτῷ, φροντίζων, ἀλλ' οἷός
ἐστιν ἐν τοῖς ἀδιαφόροις καὶ περὶ ταῦτα πραγμα-
τείᾳ καὶ οἰκονομίᾳ, τοιοῦτος ἂν καὶ τούτοις εἴη. Πάντες
γὰρ ἄνθρωπον

Εὐρυάδους ὅσοι καρπὸν ἐδόμεθα χθονός,

ὃν μὴ καθόντος ἔννοιός ἐστι, καὶ μὴ καθόντος ὥσπερ ἔνδεια
καὶ ὄρεξις, αἱρετὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον νοοῦμεν· ἐφ'

B. 8. Εὐρυάδους—ἐδόμεθα] Aliis locis idem dictum memoratur, εὐρυάδω γ'—κι-
νώμεθα. Vid. Animadverſſ. ad p. 470, D.

virtutis effecta laudare, quod muſcæ morſum fortiter pertulerit, quod caſte ſe abſtinuerit a moribunda vetula. Nonne ergo contra Communem philoſophantur Notitiam, dum nihil pulchrius fatentur eſſe his actionibus, quas laudare ipſos pudet? Qui enim expetendum, qui probandum ſit, quod neque laude neque admiratione dignum eſt, quod qui laudet vel admiretur, pro inepto et frigido habeatur?

VII. Amplius vero, ni fallor, tibi contra Communem hoc videbitur Notitiam, *prudenti, neque præſentiam neque abſentiam maximorum bonorum curæ eſſe:* ſed qualis eſt in rebus indifferentibus, earumque tractatione et diſpenſatione, talem etiam hic eſſe. Nimirum enim omnes

Quicunque terræ munere veſcimur,

cujus præſentis uſus eſt, et abſentis indigentia atque deſiderium, id expetendum, bonum, atque utile judicamus;

ᾧ δὲ σὐδὲν ἄν τις παραγματεύσαιτο, μὴ παιδιᾶς ἕνεκεν μηδὲ ῥᾳστώνης, τοῦτο ἀδιάφορον. Ἄλλῳ γὰρ σὐδενὶ δ' φιλοπόνου τὸν κενόσπουδον ἀφορίζομεν ἐν τοῖς ἔργοις ὅτι πολλάκις, ἢ τῷ τὰ μὴ εἰς ἀνωφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιαφόρως, τὸν δὲ ἕνεκα τούτων συμφερόντων καὶ λυσιτελῶν. Ἀλλ' οὗτοί γε τοὐναντίον. Ὁ γὰρ σοφὸς αὐτοῖς καὶ φρόνιμος ἐν πολλαῖς καταλήψεσι καὶ μνήμαις καταλήψεων γηρᾷ, ἀλίγας περὶ αὐτὸν ἡγεῖται τὰ τε ἄλλων οὐ περιττὰς, σὐδὲ ἔλαττον ἔχειν σὐδὲ πλέον οἴεται, μνημονεύων ὅτι πέρυσι καταλήψιν ἔλαβε, παραπλήσιον Δίωνος, ἢ σφαιρίζοντος Θέωνος. Καίτοι πᾶσα κατάληψις ἐν τῷ σοφῷ καὶ μνήμη τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσα καὶ βέβαιον, εὐθὺς ἔστιν ὑγιὴς καὶ ἀγαθὸν μέγα καὶ μέγιστον. Ἆρ' ἂν ὁμοίως ὑγιείας ὑπολιπούσης, αἰσθητηρίου καμόντος, οὐσίας ἀπολλυμένης,

B. 11. μὴ παιδιᾶς;] Non opus eſt corrigere εἰ μὴ π. rationem vertendo ſignificavimus.
C. 1. τοῦ φιλοπόνου] τοῦ additum ex B. E.
C. 3. ἀδιαφόρως;] ἀδιάφορα Mez.
C. 9. Δίωνος;] Sic B. E. Mez. Vulgo, δὲ Δίωνος.
C. 9. σφαιρίζοντος;] Sic B. E. Xyl. Vulgo, σφυρίζοντος.

cujus rei autem gratia, non joci aut delectationis cauſſa nil quiſquam agat, id indifferens. Nam haud alia ratione laborum ſtudioſum ab eo qui inanibus rebus induſtriam impendit diſtinguimus, ipſo quoque plerumque rebus agendis occupato, quam quod hic in inutilibus elaborat et indifferenter, hic propter aliquod commodum et utilitatem. Stoici contra. Sapiens enim ipſis et prudens in multis memoriis et comprehenſionibus verſans, paucas ad ſe ſpectare ſentit, ceteras non curat; neque amplius minuſve ad ſe redire putat, ſi recordetur nuper ſe aliquid comprehendiſſe, quam ſi memoria revolvat *ſternutaſſe Dionem*, aut *Theonem pila luſiſſe*. Atqui omnis perceptio in Sapiente et memoria, jactis radicibus confirmata, ſtatim ſcientia, bonumque magnum et maximum eſt. Ergone itidem ſanitate deficiente, ſenſus inſtrumento aliquo laborante, re amiſſa,

ἀφεύκτιός ἐστι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔσται ἡμύμωμος τούτων ὁ σοφός; Ἢ "νοσῶν μὲν ἰατροῖς τελεῖ μισθὸς, χρημά-" "των δὲ ἕνεκα πρὸς Λεύκωνα πλεῖ τὸν ἐν Βοσπόρῳ" "δυνάστην, καὶ πρὸς Ἰνδάθυρσον ἀποδημεῖ τὸν Σκύθην;" ὡς φησι Χρύσιππος· τοῖς δὲ αἰσθήσεών ἐστιν ἃς ἀποβαλὼν, οὐδὲ ζῆν ὑπομένει; Πῶς οὖν οὐχ ὁμολογοῦσι πρὸς τὰς ἐννοίας φιλοσοφεῖν, ἐπὶ τοῖς ἀδιαφόροις τοσαῦτα πραγματευόμενοι καὶ σπουδάζοντες, ἀγαθῶν δὲ μεγάλων καὶ παρόντων· καὶ μὴ παρόντων, ἀδιαφόρως ἔχοντες;

Ε η'. Ἀλλὰ κἀκεῖνο πρὸς τὰς κοινὰς ἐννοίας ἐστὶν, ἄνθρωπον ὄντα, μὴ χαίρειν ἐκ τῶν μεγίστων κακῶν ἐν τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς γενόμενον· τοῦτο δὲ πέπονθεν ὁ τούτων σοφός. Ἐκ γὰρ τῆς ἄκρας κακίας μεταβαλὼν εἰς τὴν ἄκραν ἀρετὴν, καὶ τὸν ἀθλιώτατον βίον ἀφυγὼν ἅμα, καὶ κλησάμενος τὸν μακαριώτατον, οὐδὲν ἐπίδηλον εἰς κα-

D. 5. Λεύκωνα] Sic B. E. Baſ. Xyl. Vulgo, Λάκωνα.

ſine cura erit, nihilque horum ad ſe pertinere putabit Sapiens? Aut potius *ægrotans medicis mercedem perſolvet, pecuniæ comparandæ cauſſa ad Leuconem ibit Boſporanorum regulum, et ad Indathyrſum Scytham peregrinabitur?* ut ait Chryſippus: quibuſdam vero ſenſibus amiſſis, ne vivere quidem ſuſtinebit? Qui ergo infitias ire poſſunt, ſe contra Communes Notitias philoſophari, tantum occupationis et ſtudii in res indifferentes cum conferant, bonis magnis vel præſentibus vel abſentibus eodem in utramque partem modo indifferenter ſint adfecti?

VIII. Enimvero hoc etiam Communibus repugnat Notiis, homo qui ſit, eum non gaudere ſi e maximis malis in ſumma bona perveniat. Atqui hoc accidit Stoico Sapienti. Nam e ſumma vitioſitate in ſummam mutatus virtutem, ſimulque et miſerrima liberatus vita, et beatiſſimam adeptus, nullum præ ſe fert gau-

ἐὰν ἔχεν, οὐδὲ ἐπῆρεν αὐτὸν, οὐδὲ ἐκίνησεν ἡ τοσαύτη μεταβολὴ, κακοδαιμονίας ἀπαλλαγέντα καὶ μοχθηρίας ἁπάσης, εἰς δὲ ἀσφαλῆ τινα καὶ βεβαίαν παντέλειαν ἀγαθῶν ἐξικόμενον. Ἔτι τοίνυν τὴν ἔννοιάν ἐστιν, ἀγαθῶν μὴ τὸ μέγιστον τὸ ἀμετάπτωτον ὑπὸ ταῖς κρίσεσι καὶ βεβαιώσεσι, μηδὲ δεῖσθαι δὲ τότε τοῦ ἐπ' ἄκρον προκόπτοντα, μηδὲ φροντίζειν προσγινομένου· πολλάκις δὲ μηδὲ τὸν δάκτυλον προτεῖναι, ταύτης γε ἕνεκα τῆς ἀσφαλείας καὶ βεβαιότητος, ὡς τέλειον ἀγαθὸν καὶ μέγα νομίζουσιν. Οὐ μόνον οὖν ταῦτα λέγουσιν οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ κἀκεῖνα πρὸς τούτοις, ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ αὔξει προσγινόμενος, ἀλλὰ κἂν ἀκαρές τις ὥρας γένηται φρόνιμος, 1062 οὐδενὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἀπολειφθήσεται τοῦ τὸν αἰῶνα χρωμένου τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίως ἂν αὐτῇ καταβιόντος. Ταῦτα δὲ οὕτω νεανικῶς ἀπισχυρισάμενοι, πάλιν, "οὐδὲν" φασὶν, "ἀρετῆς ὄφελος ὀλιγοχρονίου. Τί γὰρ ἂν

A. 1. τις ὥρας] Sic B. E. Vulgo, τι ὥρας.

dium, neque animum ejus erigit aut movet tanta mutatio, omni infelicitate et vitio ſolutum, inque certo et tuto omnium bonorum cumulo conſtitutum, eoque perfectiſſimo. Nimirum hoc Communi repugnat Notitiæ, bonorum omnium eſſe maximum firmitatem tutam ab errore in judicando et adfirmando; ea vero nihil opus eſſe huic, qui ad ſummum profecerit, neque curare eum ſi ipſa potiatur, ac *ſæpe ne digitum quidem porrigere hujus ſecuritatis et conſtantiæ cauſſa*, quam bonum interim perfectum et magnum ipſi cenſent. Neque hæc ſolum Stoici dicunt, ſed hoc præterea, *temporis acceſſione bonum non augeri: nam ſi quis momento horæ ſapiens fuerit, quod ad felicitatem attinet nihilo deteriore conditione futurum quam eum, qui per omnem ætatem virtutem coluerit, inque ea beate vitam exegerit.* Hæc illi ita audacter adſeverantes ab altera parte aiunt, *nihil prodeſſe virtutem parvo contentam tempore: quid enim, ſi,*

" μέλλοντι ναυαγεῖν εὐθὺς ἢ καταχρημνίζεσθαι φρόνησις
" ὑπολήψεται; τί δ' ἂν ὁ Λίχας ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους
" ἀποσφενδονώμενος, εἰς ἀρετὴν ἐκ κακίας μεταβά-
" λῃ;" Ταῦτα οὖν ὁ μόνον οὐδὲ τὰς κοινὰς ἐννοίας
ὑβρίζοντας φιλοσοφούντων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας χυμένων, εἰ τὸ
B βραχὺ χρόνον κτήσασθαι τὴν ἀρετὴν, εὐθὺς ἀπολείπειν
τῆς ἄκρας εὐδαιμονίας ἅμα καὶ μηδενὸς ὅλως ἄξιον νο-
μίζουσι.

θ'. Τοῦτο δὲ οὐκ ἂν μάλιστα θαυμάσαις αὐτοῦ,
ἀλλ' ὅτι, " τὴν ἀρετῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἀποφθεγγομένης,
" πολλάκις ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπέθανεσθαι τὴν κλησόμενον οἴονται, δια-
" λελῆθέναι δὲ αὐτὸν ὅτι μικρῷ πρόσθεν ἀθλιώτατος
" ὢν καὶ ἀφρονέστατος, νῦν ὁμοῦ φρόνιμος καὶ μακάριος
" γέγονεν." Οὐ γὰρ μόνον, ἔχοντά τινα τὴν φρόνησιν, τοῦτο
μόνον μὴ φρονεῖν ὅτι φρονεῖ, μηδὲ γινώσκειν ὅτι τὸ ἀγνοεῖν
ἀπέφυγεν, εὐτράπελόν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ ὅλως εἰπεῖν,

B. 10. γινώσκειν ὅτι τὸ ἀγνοεῖν] Sic E. Vulgo, γινώσκει ὅτι ἀγνοεῖν.

ſtatim naufragio periturus aut præcipitio, prudentiam nanciſcatur? quid ſi Lichas ab Hercule tanquam e funda in mare projectus de vitio in virtutem tranſiiſſet? Hæc jam non tantum contra Communes Notitias philoſophantium ſunt, ſed ſuas etiam confundentium; cum per exiguum tempus virtute præditum eſſe ſimul ſummam æquare felicitatem cenſeant, et rem nullo dignam pretio.

IX. Neque hoc maximum eorum eſt, quæ in Stoicorum doctrina poſſint mira videri; ſed quod *virtutem et beatitatem præſentem ſæpe ab eo cui adſunt non ſentiri* opinantur; *neque animadvertere eum, quod, paulo ante miſerrimus et ſtultiſſimus qui fuiſſet, nunc ſubito ſapiens beatuſque factus ſit.* Non enim id duntaxat ludicrum eſt dicere, eum qui ſapientia ſit præditus, non intelligere ſe ſapere, et emerſiſſe ex inſipientia; ſed, ut univerſe dicam, Bonum illi fa-

τὸ ἀγαθὸν ἀφῃρημένες ποιῆσι καὶ ἀμαυρὸν, εἰ μηδὲ αἴσθησιν αὐτῆ ποιεῖ προσγενόμενον. Φύσει δὲ ἀνεπαίσθητον οὐκ ἔστι κατ' αὐτούς· ἀλλὰ καὶ λέγει διαῤῥήδην Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ Τέλους, "αἰσθητὸν εἶναι τὸ ἀγαθόν" ὡς δὲ οἴεται, καὶ ἀποδείκνυσι. Λείπεται τοίνυν, ἀσθενείᾳ καὶ μικρότητι διαφεύγειν αὐτὸ τὴν αἴσθησιν, ὁπόταν παρῇ ἀγνοοῦντας καὶ διαλανθάνῃ τοὺς ἔχοντας. Ἔτι τοίνυν ἄτοπον μὲν ἐστι, τὴν τῶν ἀτρέμας λευκῶν καὶ μέσων αἰσθανομένην ὄψιν ἐκφεύγειν τὰ ἐπ' ἄκρον λευκά, καὶ τὴν τὰ μαλακῶς καὶ ἀνεμπόδως θερμὰ καταλαμβάνουσαν ἁφὴν ἀναισθητεῖν τῶν σφόδρα θερμῶν· ἀποπώτερον δὲ, εἴ τις τὸ κοινῶς κατὰ φύσιν, οἷόν ἐστιν ὑγεία καὶ εὐεξία, καταλαμβάνειν, τὴν ἀρρωστίαν ἀγνοεῖν παροῦσαν, ἣν μάλιστα καὶ ἄκρως εἶναι φύσιν εἶναι πέφυκεν. Πῶς δὲ ἡ προσγενομένη ἔννοιάν ἐστιν, ὑγείας καὶ νόσου D διαφορὰν καταλαμβάνειν, καὶ ἀφροσύνης, ἀλλὰ τὴν μὲν

D. 2. καταλαμβάνειν, καὶ ἀφροσύνης] Mss. καταλαμβάνει, φρονήσεως δὲ καὶ ἀφροσύνης μὴ καταλαμβάνειν. Similiter Reisk.

ciunt momenti et virium expers, cum homini accidens nullum ſui ſenſum præbeat. Nam de ipſorum ſententia *Bonum ſuapte natura ſenſum non ſubterfugit*, cum in diſputatione de Fine diſertis verbis Chryſippus dicat, *Bonum ſenſile eſſe*, idque etiam abs ſe demonſtrari putet. Reliquum eſt igitur, imbecillitate et exiguitate ſui ſubterfugere id ſenſum, quando præſens latet, et poſſidentes fallit. Porro autem abſurdum eſt viſum, qui leviter aut mediocriter alba ſentiat, non aſſequi quæ extreme alba ſunt; aut tactum, quo molliter et remiſſe calida ſentiuntur, ſtupere ad ſenſum valde calidorum: abſurdius autem, ſi quis id quod communiter ſecundum Naturam eſt percipiens, ut ſunt ſanitas et bonus corporis habitus, ignoret præſentem virtutem, quam illi ſumme et maxime aiunt eſſe ſecundum Naturam. Quo enim modo non ſit contra Naturam, ſanitatis et morbi diſcrimen percipi, non item ſapientiæ et

ἀπηλλαγμένου οἴεσθαι παρεῖναι, τὸ δὲ κεκτημένον ἀγνοεῖν ὅτι πάρεστιν; Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας φαυλότητος μεταβάλλουσιν εἰς εὐδαιμονίαν καὶ ἀρετήν, δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ἢ τὸ φαυλότητα κακίαν μὴ εἶναι μηδὲ κακοδαιμονίαν, ἢ τὸ ἀρετὴν τῆς κακίας μὴ πολλῷ διαλλάττειν, μηδὲ τὸ κακοδαιμονίας τὸ εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαίσθητον εἶναι τὴν πρὸς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν διαφοράν· οὐ γὰρ ἂν ἑαυτὸς διελάνθανον ἀντ' ἐκείνων ταῦτα ἔχοντες.

ι'. Ὅταν μὲν οὖν μηδενὸς ἐκκλῶσι τῶν μαχομένων, ἀλλὰ πάντα ὁμολογῶσι καὶ πιθανὰ φαίνωσι, "τὸ τὰς προ-"κοπὰς ἀνοήτους καὶ κακὰς εἶναι, τὸ φρονίμους καὶ ἀγα-"θοὺς γενομένους διαλανθάνειν ἑαυτούς, τὸ μεγάλην δια-"φορὰν τοῦ φρονίμου πρὸς τὸν ἀφρονέστατον μηδεμίαν", πόθεν σοι δοκοῦσι θαυμασίως ἐν τοῖς δόγμασι τὴν ὁμολογίαν βεβαίαν; ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς προτάγμασιν, ὅταν πάντας ὑβρίσῃς κακοὺς καὶ ἀδίκους καὶ ἀπίστους καὶ ἀφρονας

stultitiæ, ſed te hanc ſublatam putare adeſſe adhuc, illam vero nactum id ignorare? Quoniam vero e ſummo profectu in felicitatem et virtutem fit mutatio, alterum horum ſit oportet, ut vel profectus iſte vitium et infelicitas non ſit, aut non multum diſtet a vitio virtus, a miſeria beatitas, ſed plane exiguum et ſenſum effugiens ſit bonorum a malis diſcrimen. Qui enim ipſos falleret, eſſe ipſos horum loco illa adeptos?

X. Quando itaque nihil de his pro quibus propugnant concedere volunt, ſed omnia in confeſſo ponunt; *Eos qui ad virtutem proficiunt eſſe ſtultos, ac vitioſos*; *Qui boni et ſapientes fiant, hanc mutationem non animadvertere*; *Magnum diſcrimen eſſe inter ſtultitiam et ſapientiam*; nonne tibi videntur mirifice conſenſum ſuorum tueri decretorum? Multo magis eorum inconſtantiam ipſis in rebus obſerves, quando *omnes æqualiter*

τὰς μὲν σοφὰς ἀποφαίνοντες, εἶτα πάλιν τὰς μὲ αὐτῶν ἀκτρέπωνται καὶ βδελύττωνται, τὰς δὲ ἁπαντῶντες μηδὲ προσαγορεύωσι· τοῖς δὲ χρήματα πιστεύουσιν, ἀρχὰς ἐγχειρίζουσιν, ἀκλινῶσι θυγατέρας. Ταῦτα γὰ εἰ μὲ παίζοντες λέγουσι, καθαθέθωσαν τὰς ὀφρῦς· εἰ δὲ ἀπὸ σοφίας καὶ φιλοσοφοῦντες, παρὰ τὰς κοινὰς ἐστιν ἐννοίας, 1063
φέγειν μὲ ὁμοίως καὶ κακίζειν πάντας ἀνθρώπους, χρῆναζ δὲ τοῖς μὲν ὡς μετρίοις, τοῖς δὲ ὡς κακίστοις· καὶ Χρύσιππον μὲ ὑπερεκπεπλῆχθαι, καταγελᾶν δὲ Ἀλεξίνου μηδὲν δὲ μᾶλλον οἴεσθαι μηδὲ ἧττον ἀλλήλων ἀφεστάναι τὰς ἄνδρας. "Ναί," φασίν· "ἀλλ' ὥσπερ ὁ πνίγων
"ἀπέχων ἐν θαλάττῃ τ' ὀλιγοφανείας, οὐδὲν ἧττον πνίγε-
"ται καταδυόμενος ὀργυίας πεντακοσίας, οὕτως οὐδὲ οἱ πε-
"λάζοντες ἀρετῆ, τ' μακρὰν ὄντων ἧττόν εἰσιν ἐν κακίᾳ·
"καθάπερ οἱ τυφλοί, τυφλοί εἰσι, κἂν ὀλίγον ὕστερον

F. 4. τὰς δὲ ἁπαντῶντες] τὰς δὲ delendum, ut ex proximo τοῖς δὲ natum.
F. 7. καταθίσθωσαν] Forte, καθίσθωσαν, vel καθίτωσαν.

malos, injuſtos, infideles, ſtultos pronunciantes, *qui non ſint ſapientes*; rurſum alios horum averſantur et pro impuris habent, quoſdam etiam facti obviam non dignantur compellare; aliis pecuniam credunt, magiſtratus committunt, filias elocant. Quæ ſi joco iſti faciunt, deponant ſupercilium: ſi ſerio et ut philoſophantes, jam hoc Communibus repugnat Notitiis, omnes homines eodem pacto vituperare, aliis autem ut mediocribus uti, aliis tanquam peſſimis; et Chryſippum nimio cum ſtupore admirari, Alexinum deridere, nihilo minus magiſve unum altero inſanum cenſentes. *At vero*, inquiunt, *res ita plane habet: nam ſicut is qui cubitum a maris ſuperficie diſtans non minus ſuffocatur, quam qui ad ulnas quingentas demerſus eſt, ita qui ad virtutem accedunt, non minus ſunt in vitio, quam qui abſunt ab ea procul: et ſicut cæci ſunt, etiamſi paulo poſt ſint viſum re-*

"ἀναβλέπειν μέλλωσιν, ὅταν οἱ τεθνηκότες, ἄχρις
"οὗ τὴν ἀρετὴν ἀναλάβωσιν, ἀνόητοι καὶ μοχθηροὶ
B "διαμένουσιν." Ὅτι μὴν οὐκ ὀρθῶς τυφλοῖς ἐοίκασιν
οἱ τεθνηκότες, ἀλλὰ πολὺ ὀξυδορκεῖν, ὅτε σωφρο-
νοῦσιν, ἀλλὰ νηφοῦσιν, καὶ ταῦτα πλησίον λιμένος
ὄντες, αὐτοὶ διὰ τῶν πεπραγμάτων μαρτυροῦσιν. Οὐ γὰρ
ἂν ἐχρῶντο συμβούλοις καὶ στρατηγοῖς καὶ νομοθέταις,
ὥσπερ τυφλοὶ χειραγωγοῖς, εἰ μὴ ἐζήλουν ἔργα καὶ
πράξεις, καὶ λόγους καὶ βίους σφίσιν, εἰ πάντας ὡσ-
αύτως σωφρονοῦντας ἐπὶ τῆς ἀφροσύνης καὶ μοχ-
θηρίας ἑώρων. Ἀφεὶς δὲ τοῦτο, θαύμασον ἐκείνην τὴς
C ἀνοίας, εἰ μηδὲ τοῖς ἑαυτῶν διδάσκονται παραδείγ-
μασι πρέσθαι βλαβερωτάτας ἐκείνας σοφὰς, καὶ μὴ
σωφρονοῦντας μηδ' ἀθανατοῦντας ὅτι σωφρονοῦντες πέπαυν-
ται, καὶ φῶς ὁρῶσι, καὶ τῆς κακίας ἐπάνω γεγονότες
ἀναπεπνεύκασι.

B. 6. τυφλοὶ χειραγωγοῖς] Legendum cum Mss. τυφλοῖς χειραγωγοῖς.

cuperaturi, ita qui progreſſus faciunt ad virtutem, antequam ea potiantur, ſtulti et vitioſi permanent. At enim proficientes ad virtutem non eſſe cæcorum, ſed obtuſius videntium ſimiles, neque ſuffocatorum ſed natantium, idque prope portum, ipſi ſuis factis teſtatum reddiderunt. Neque enim uſi fuiſſent conſiliariis, imperatoribus, legum latoribus, tanquam cæcis ductoribus; neque imitati fuiſſent facta, actiones, orationes, vitas quorundam, ſi omnes eodem modo ſuffocatos a ſtultitia et vitioſitate vidiſſent. Sed hoc omiſſo, mecum mirare iſtos homines hac in re, quod ne ſuis quidem ipſorum exemplis docentur repudiare iſtam opinionem de Sapientibus ignorantibus ſe Sapientes factos eſſe, nec ſentientibus neque animadvertentibus ſe ſuffocari deſinere, et lucem videre, ac ſupra dementiam emerſos reſpirare.

ια'. Καὶ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, " ἄνθρωπον ᾧ πάντα " τἀγαθὰ πάρεστι καὶ μηδὲν ἐνδεῖ πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ " τὸ μακάριον, τούτῳ καθήκειν ἐξάγειν ἑαυτόν." ἔτι δὲ μᾶλλον, " ᾧ μηδὲν ἀγαθόν ἐστι, μηδὲ ἔσαι, τὰ δεινὰ δὲ " πάντα καὶ τὰ δυσχερῆ καὶ κακὰ πάρεστι καὶ παρέσαι ἀφ' " τέλους, τούτῳ μὴ καθήκειν ἀπολείπειν τὸν βίον, ἂν μή " τι ἀφ' τῶν ἀδιαφόρων αὐτῷ προσγένηται." Ταῦτα τοίνυν ἐν τῇ Στοᾷ νομοθετεῖται, καὶ πολλοὺς μὲν ἐξάγουσι τῶν σοφῶν ὡς ἄμεινον εὐδαιμονοῦσαι πεπαῦσθαι· πολλοὺς δὲ κατέχουσι τῶν φαύλων, ὡς καθήκοντος αὐτοῖς ζῆν κακοδαιμονοῦσι. Καίτοι ὁ μὲν σοφὸς, ὄλβιος, μακάριος, πανευδαίμων, ἀσφαλὴς, ἀκίνδυνος· ὁ δὲ φαῦλος καὶ ἀνόητος, οἷος εἰπεῖν,

Γέμων κακῶν, καὶ οὐκ ἔθ' ὅπη τιθῇ·

ἀλλὰ καὶ τούτοις μονὴν οἴονται καθήκουσαν εἶναι, κἀκείνοις

D. 1. διὰ τῶν ἀδιαφόρων] διὰ delendum, ut ex ἀδιαφόρων natum. T. V. Anon. corrigunt ἰδίᾳ vel τὴ Δίᾳ.
D. 3. σπουδαῖος—κακοδαιμονοῦντας] Addidimus hæc ex B. E.
D. 9. μονὴν] Sic Baſ. Xyl. Mez. Reiſk. Vulgo, μόνην.

XI. Sed et hoc contra Communem Notitiam eſt, *Homini cui omnia adſunt bona, nihilque ad felicitatem et beatitatem deeſt, ei convenire ut vitam projiciat.* Multo magis id, *Cui nihil eſt boni aut erit, adverſa omnia et difficilia ac mala, et perpetuo adſutura, huic non convenire ut vitam repudiet, niſi quid ei indifferentium accidat.* Hæ leges in Stoa feruntur, multoſque Sapientes ad necem ſibi ipſis inferendam impellunt, ſcilicet quaſi melius ſit iis deſinere eſſe felicibus; multos item pravos in vita retinent, quaſi ipſis officii ſit vivere infelicibus. Atqui Sapiens illorum fortunatus eſt, beatus, feliciſſimus, tutus, extra pericula conſtitutus, vitioſus ille et ſtultus, ut ſic dicam,

Plenus malis, quem quo ponas non ſit locus:

et tamen his permanſionem in vita, illis diſceſſionem pu-

ἀναγωγιώ. " Εἰκότως δέ," φησὶ Χρύσιππος· " ὐ γὰρ " ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς δεῖ ϖροσμετρεῖσθαι τὸν βίον, ἀλλὰ " τοῖς κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν." Οὕτως ἀνθρώποις σώζουσι τὴν συνήθειαν, καὶ ϖρὸς τὰς κοινὰς ἐννοίας φιλοσοφοῦσι. Τί λέγεις; ὐ δεῖ σκοπεῖν

E 'Ο, τὶ ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται,

τὸν περὶ βίου καὶ θανάτου σκοπούμενον; οὐδὲ ὥσπερ ὀπὶ ζυγοῦ τὰ ϖρὸς εὐδαιμονίαν ἢ κακοδαιμονίαν ἐξετάζειν ὀπίσημα μᾶλλον ὠφελ * ἀλλ' ὐκ ἔστι μήτε ὠφελούντων, μήτε βλαπτόντων τὰς * βιωτέον, ἢ μὴ ϖοιεῖσθαι λογισμὸς, ὐ μέλλει ϖρὸς τὰς τοιαύτας ὑϖοθέσεις καὶ ἀρχὰς καθηκόντως αἱρεῖσθαί τε τὸν βίον ᾧ τοῦ φθαρτοῦ οὐδὲν ἄπεστι, καὶ φεύγειν ᾧ ϖάντα τὰ αἱρετὰ ϖάρεστι; Καίτοι F ϖαράλογον μὲ, ὦ ἑταῖρε, ἢ τὸ φεύγειν τὸν βίον, ὐ μηδενὶ κακῷ γενομένους· ϖολλοῖς δὲ εἰ μὴ τυγχάνων τις

D. 12. καὶ ϖαρὰ φύσιν] Addita ſunt ex B. E.

E. 4. μᾶλλον ὠφελ *—βιωτέον] βιωτέον pro vulgato βιώτερον ſumſimus ex B. E. Xyl qui ceterum eaſdem has ut reliqui libri habent lacunas, ita, noſtra quidem conjectura, ſupplendas, ἐπίσημα, μηδ' ἐν τῶν ὠφελούντων καὶ βλαπτόντων, ἀλλ' ἐν τῷ μήτε ὠφελούντων μηδὲ βλαπτόντων, τὰς, εἰ βιωτέον ἢ μὴ, ϖοιεῖσθαι λογισμούς.

tant convenire. *Merito, ſane,* inquit Chryſippus: *non enim bonis et malis, ſed iis quæ ſecundum Naturam ſunt, metiri debemus vitam.* Hoc illi modo tutantur Conſuetudinem, et adverſus Communes philoſophantur Notitias. Quid ais tandem? Non debet conſiderare,

Ædibus in propriis bona quæ ſint, quidve mali ſit,

qui de vita vel morte deliberationem inivit? neque tanquam in trutina examinare in utram partem res ipſius plura habeant momenta? ſed ex his quæ neque utilia ſunt neque damnoſa, ratiocinari vivendumne ſit an moriendum? ac ſequi hujuſmodi principia et ſententias, quæ vitam omnium rerum fugiendarum plenam deligere, expletam omnibus bonis rebus fugere, jubeant? Enimvero, amice, a ratione alienum eſt fugere vitam cui nihil adeſt mali; ali-

δ' ἀδιαφόρῳ, τὸ ἀγαθὸν ἀφίσιν· ὅπερ ὅτοι ποιῶσι, τ' εὐδαιμονίαν προϊέμενοι καὶ τὴν ἀρετὴν παρῶσαν, ἀνθ' ὑγείας καὶ ὁλοκληρίας, ὧν οὐ τυγχάνουσιν.

Ἔνθ' αὖτε Γλαύκῳ Κρονίδης φρένας ἐξέλετο Ζεύς,

ὅτι χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων ἔμελλε ἁλλαμείψεσθαι. Καίτοι τὰ μὲν χάλκεα τῶν ὅπλων οὐχ ἧττον ἢ τὰ χρυσᾶ παρεῖχε χρείαν μαχομένοις· εὐπρέπεια δὲ σώματος καὶ ὑγεία τοῖς Στωϊκοῖς οὔτε χρείαν οὔτε ὄνησίν τινα φέρει πρὸς εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' ὅμως ὅτι τῆς φρονήσεως ἀντιπαταλλάττονται τὴν ὑγείαν. "Καὶ γὰρ 1064
"Ἡρακλείτῳ," φασὶ, "καὶ Φερεκύδῃ καθῆκεν ἄν,
"εἴπερ ἠδυώντο, τ' ἀρετὴν ἀφεῖναι καὶ τ' φρόνησιν, ὥστε
"παύσασθαι ψυχρῶν καὶ ὑδρωπιώντας· καὶ ἡ Κίρκης
"ἐγχύσεις δύο φάρμακα, τὸ μὲν, ποιοῦν ἄφρονας ἐκ
"φρονίμων, τὸ δὲ, φρονίμους ἐξ ἀφρόνων, τὸ δὲ, ὁ * τ

A. 7. τὸ δὲ, ὁ * τῶν Ὀδυσσέα] Locus tale quid desiderat, τὸ δὲ φρονίμους ὄντας ἐξ ἀφρόνων ἀθρύπτων, τότε δὴ τὸν Ὀδυσσέα ποιεῖν ἂν τὸ τῆς ἀφροσύνης μ.—. Item verti, certe.

enius, dimittere bonum, si quis non potiatur indifferentibus: quod isti faciunt, præsentem felicitatem virtutemque prodentes, propterea quod sanitate aut incolumitate careant.

Hic mentem Glauco Saturnius ablulit omnem:

cum esset in permutatione daturus arma pro æreis aurea, digna centum bobus arma, pro iis quæ non nisi novem pretium boum æquarent. Et tamen ærea arma non minus quam aurea ad pugnæ usus apta erant: pulchritudo et sanitas Stoicis nullum usum, nullum ad felicitatem conferunt emolumentum. Et tamen illi sanitatem sapientiæ redimunt. Aiunt enim, *Heraclito et Pherecydi conventurum fuisse, si res tulisset, ut virtute ac sapientia dimissis finem aquæ intercutis et morbi pedicularis mercarentur. Atque si Circe duo infudisset venena, quorum unum stultos de prudentibus, alterum prudentes asinos ex hominibus stultis redderet; præoptaturum fuisse Ulyss-*

" Ὀδυσσέα πιεῖν τὸ τ ἀφροσύνης μᾶλλον, ἢ μεταβα-
" λεῖν εἰς θηρίου μορφὴν τὸ εἶδος, ἔχοντα τ φρόνησιν, καὶ
" μὴ τ φρονήσεως δηλονότι τ εὐδαιμονίαν. Καὶ Ζῆθα," φασὶν, " αὐτὴν ὑφηγεῖσθαι καὶ προκελεύεσθαι τ φρόνη-
B " σιν, Ἄφες με καὶ καταφρόνησον Ἀπολλωνίης ἐμὲ καὶ
" ἀφροσύνης εἰς ὄνου πρόσωπον." Ἀλλ' ὄνου γε, φήσ τις, ἡ τοιαῦτα προαγγέλλουσα φρόνησίς ἐστιν· εἰ τὸ μὴ φρονεῖν καὶ εὐδαιμονεῖν ἀγαθόν ἐστι, τὸ δὲ * περιφέρειν πρόσωπον ἀδιάφορον. Ἔθνος εἶναι, φασὶν, Αἰθιόπων ὅπου κύων βασιλεύῃ, καὶ βασιλεὺς προσαγορεύεται, καὶ ἱερὰ καὶ τιμὰς ἔχῃ βασιλέων, ἄνδρες δὲ προστάσσουσιν ὥσπερ ἡμῖν πόλεων προστάτει καὶ ἄρχουσιν. Ἆρ' οὖν παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς ὁμοίως τὸ μὲν ὄνομα καὶ τὸ σχῆμα τῆς
C ἀγαθῆς πάρεστι τῇ ἀρετῇ, καὶ μόνην ταύτην αἱρετὸν καὶ ἀφέλιμον καὶ συμφέρον καλοῦσι, πράττουσι δὲ ταῦτα καὶ

B. 1. καταφρόνησον] Sic omnes libri, excepto Steph. καταφρόνησιν, operarumne vitio an correctionis, certe vitio, eoque propagato per Græco-Lat.
B. 2. διαφθειρομένης] Sic B. E. Vulgo, διαφερομένης.
B. 4. τὸ δὲ * περιφέρειν] Nil nisi ὄνου desideratur, ut supplent T. Amiot. Xyl.

sem bibere stultitiæ potius poculum, quam transire in bestiæ formam, præditum sapientia, et nimirum simul etiam felicitate. Atque hæc, aiunt, *ipsam dictare et hortari sapientiam; Missam me fac, nec rationem habe pereuntis, et in asini faciem discedentis.* Nimirum, diceret non nemo, *Asini est quæ hoc suadet sapientia; quando sapere et felicitate frui bonum est, asini circumferre faciem indifferens.* Gentem aiunt esse Æthiopum, ubi canis regat, rexque appelletur, et sacris et honoribus colatur regiis; viri autem obeant principum et magistratuum munia. Nonne res etiam apud Stoicos similiter habet? Certe nomen boni et species virtuti adest, solamque eam expetendam, utilem, conducibilem appellant; interim ea agunt, commentanturque, ita vivunt et mo-

φιλοσοφῆσι, καὶ ζῶσι καὶ ἀποθνήσκουσιν, ὥσπερ ἀπὸ πρωτάγματος τῶν ἀδιαφόρων; Καίτοι τὴν κύνα μὲν ἐκεῖνον οὐδεὶς Αἰθιόπων ἀποκτέννυσιν, ἀλλὰ σεμνῶς κάθηται προσκυνούμενος· ὅτοι δὲ τὴν ἀρετὴν ἀπολλύουσιν ἑαυτῶν, καὶ ἀσφαλείρουσι, τὴν ὑγείας προεχόμενοι καὶ τὴν ἀπονίας.

ιβ'. Ἔοικε δὲ ἡμᾶς ἀπαλλάττειν δεῖ περὶ τούτων ἐπὶ πλέονα λέγειν ὁ κολοφὼν αὐτὸς ὃν ὁ Χρύσιππος τοῖς δόγμασιν ἐπιτέθεικεν. Ὄντων γὰρ ἐν τῇ φύσει τὰ μὲν, ἀγαθῶν, τὰ δὲ, κακῶν, τὰ δὲ, καὶ μεταξὺ καὶ καλουμένων ἀδιαφόρων, οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ βούλεται τὸ ἀγα- D θὸν ἔχειν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδιάφορον, καὶ τὸ ἀδιάφορον ἢ τὸ κακόν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς θεοὺς ἤδη ποιούμεθα μάρτυρας, αἰτούμενοι ταῖς εὐχαῖς παρ' αὐτῶν μάλιστα μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, εἰ δὲ μὴ, κακῶν ἀποφυγήν, τὸ δὲ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἀντὶ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ μὴ θέλοντες ἔχειν, ἀντὶ δὲ τοῦ κακοῦ θέλοντες. Ὁ δὲ τὴν φύσιν παλλάττων,

C. 7. ἀπονίας] Sic B. E. ἀπορίας Ald. unde εὐπορίας correxit Leonic. quod tranſiit in Baſ. Xyl. Steph. Græco-Lat.
C. 11. καὶ μεταξὺ] καὶ delendum videtur.

riuntur, ſicut præcipitur a rebus indifferentibus. Et quidem canem illum nemo Æthiopum interficit, ſed is cum dignitate ſedet adoratus: iſti virtutem ſuam perdunt atque corrumpunt, ſanitatem aut opes ut conſequantur.

XII. Ne de his plura dicam, videtur ipſa nos coronis hortari, quam Chryſippus ſuis decretis impoſuit. Nam cum in Natura ſint bona, mala, et neutra ſive indifferentia, nemo hominum eſt, qui non malit bonum habere, quam indifferens aut malum. Sed et Deos in teſtimonium vocamus, votis ab iis petentes priore quidem loco poſſeſſionem bonorum, poſteriore malorum fugam; id quod neque bonum eſt neque malum, loco boni nolentes habere, loco mali volentes. At ille ordinem invertens, ipſamque mu-

καὶ τ' τάξιν ἀναστρέφων, ὁκ τῆς μέσης χώρας τὸ μέσον εἰς τ' ἐσχάτην μετατίθησι, τὸ δὲ ἔσχατον εἰς τὴν μέσην ἐπανάγῃ καὶ μετοικίζει, καθάπερ οἱ τύραννοι τοῖς κακοῖς πρεσβείαν διδοῦσι· καὶ νομοθετοῦσι πρῶτον διώκειν τὸ ἀγαθόν, δεύτερον δὲ τὸ κακόν, ἔσχατον δὲ καὶ χείριστον ἡγεῖσθαι τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν· ὥσπερ εἴ τις μὴ τὰ ὑγιαίνια τὰ ὑπ' ᾅδου πλείν, τ' δὲ γῆν καὶ τὰ περὶ γῆν εἰς τ' τάρταρον ἀπώσαιτο,

Τῶλε μάλ', ἦχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον.

Εἰπὼν οὖν ὁ πρῶτῳ Περὶ Φύσεως ὅτι "λυσιτελεῖ "ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βιοῦν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρό- "νησιν," ὑπιφέρει καὶ λέξιν, "Τοιαῦτα γὰρ τὰ ἀγα- "θὰ ἐστι τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε τρόπον τινὰ καὶ τὰ κακὰ "τῶν ἄλλων ἀνὰ μέσον πρωτερεῖ· ἔστι δὲ οὐ ταῦτα "πρωτεύοντα, ἀλλ' ὁ λόγος ᾧ ἡ βιοῦν ὑπεράλλει F "μᾶλλον, εἰ καὶ ἄφρονες ἐσόμεθα." Δῆλον οὖν εἰ καὶ

E. 2. δὲ καὶ χείριστον] καὶ additum ex E.

tans Naturam, ex medio loco medium in extremum collocat, extremo in medium traducto, ſicut tyranni ſolent priorem in confeſſu locum malis tribuere; ac lege lata jubet primo ſectari bona, deinde mala, poſtremo id deterrimum judicare, quod neque bonum ſit neque malum. Perinde faciens, ac ſi quis proxime poſt cœleſtia inferos ponat, terra et terreſtribus in tartarum rejectis,

Qua procul hinc ima ſtat ſub tellure barathrum.

Ergo cum dixiſſet in tertio De Natura, *Expedire ſtulto vitam, etſi nunquam eſſet conſecuturus intelligentiam*, hæc verba ſubjungit; *Talia enim bona ſunt hominibus, ut quodammodo etiam mala ceteris mediis antecedant. Non autem hæc præcedunt, ſed ratio quæ efficit vivendum eſſe potius, etiam ſi ſimus ſtulti.* Ergo etiam ſi injuſti, flagitioſi, Diis invi-

ἄδικοι καὶ παράνομοι, καὶ θεοῖς ἐχθροί, καὶ εἰ κακοδαίμονες· ἐνθεν γὰρ ἅπασι τούτων τοῖς ἀφρόνως βιῶσιν. Ἐπιβάλλῃ τοίνυν κακοδαιμονεῖν μᾶλλον ἢ μὴ κακοδαιμονεῖν, καὶ βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ μὴ βλάπτεσθαι, καὶ ἀδικεῖν ἢ μὴ ἀδικεῖν, καὶ παρανομεῖν ἢ μὴ παρανομεῖν; τοιοῦτόν, ὑπιβάλλει τὰ ὑπιβάλλοντα ποιεῖν, καὶ καθήκει ζῆν καὶ παρὰ τὸ μὴ καθῆκον; "Ναί· χεῖρον γὰρ ὄντι τὸ ἄλογον καὶ τὸ ἀναίσθητον "εἶναι, ἢ ἀφρονεῖν." Εἶτα τί πάσχοντες οὐχ ὁμολογοῦσιν εἶναι κακόν, ὁ δὲ κακῷ χεῖρόν ἐστι; διὰ τί φοβητὸν ἀποφαίνουσι μόνον τὴν ἀφροσύνην, εἰ οὐχ ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιβάλ- 1065
λον ἐστὶ φεύγειν τὴν μὴ δεχομένην τὸ ἀφρονεῖν ἀλάθειαν;

ιγ'. Ἀλλὰ τί ἄν τις ἐπὶ τούτοις διαπορήσαι, μεμνημένος ὧν ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ Φύσεως γέγραφεν, ἀποφαίνων, "οὐκ ἀχρήστως τὴν κακίαν ποιεῖς τὸ ὅλον γε-"γενημένην;" Ἄξιον δὲ ἀναλαβεῖν τὸ δόγμα τοῖς

F. 6. τὰ ἐπιβάλλοντα] Legendum puto, τὰ μὴ ἐπιβάλλοντα: nam videtur μὴ hinc temere tranſlatum eſſe ante καθῆκον.
F. 7. τὸ μὴ καθῆκον] Legendum, τὸ καθῆκον.
F. 10. χεῖρόν ἐστι; διὰ τί— εἰ οὐχ ἧττον] Vulgo, χεῖρόν ἐστι, δι' ὃ—ἢ οὐχ ἧττον, quod Steph. edidit ex Leonic. Schott. Nos διὰ τί recepimus ab Amiot. Xyl. verſ. Mez. εἰ ex Ald. Baſ. Xyl. Mez.

ſi, infelices; nihil enim horum abeſt a ſtulte viventibus. Ergo convenit miſere potius vivere quam non vivere miſere, et præſtat lædi quam non lædi, injuſtum eſſe quam non eſſe injuſtum, leges violare quam non violare? Hoc eſt, convenit non convenientia facere, et officii eſt vivere etiam contra officium? *Sane*, inquit: *eſt enim pejus ratione et ſenſu carere, quam ſtultum eſſe.* Quid ergo in mentem iis venit, ut malum eſſe non fateantur, quod malo eſt pejus? cur *ſolam* aiunt *fugiendam eſſe ſtultitiam*, ſi non minus, ſed magis etiam conveniens eſt fugere eam affectionem, quæ ſtultitiæ non eſt capax?

XIII. Sed quis de hoc queratur, memor eorum quæ in ſecundo De Natura ille ſcripſit, pronuncians *haud inutiliter rebus univerſis Malum exſtitiſſe?* Operæ pretium eſt, decretum illud ipſius verbis

ὀκνεῖν λέξειν, ἵνα καὶ μάθῃς πῶς οἱ δ' Ξενοκράτης καὶ Σπευσίππου καταμηνύοντες ὅτι τὸ μὴ τὴν ὑγείαν ἀδιάφορον ἡγεῖσθαι, μηδὲ τὸν πλοῦτον ἀνωφελές, ἐν τίνι τόπῳ τιθοῦ κακίαν αὐτοὶ τίθενται, καὶ τίνας λόγους περὶ αὐτῆς
B διεξίασιν. "Ἡ δὲ κακία περὶ τὰ λοιπὰ συμπτώματα
"ἔχει ἔρον· γίνεται γὰρ αὐτή πως κατὰ τὸν φύσεως λόγον
"καὶ, ἵνα ὅπως εἴπω, οὐκ ἀχρήστως γίνεται περὶ τὰ
"ὅλα· οὐδὲ γὰρ ἂν τἀγαθὸν ἦν." Οὐκοῦν ἐν θεοῖς ἀγαθὸν οὐδέν ἐστιν, ἐπεὶ μηδὲ κακόν· οὐδὲ ὅταν ὁ Ζεὺς εἰς ἑαυτὸν ἀναλύσας τὴν ὕλην ἅπασαν, εἷς γένηται καὶ τὰς ἄλλας ἀνέλῃ διαφορὰς, οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν τότε· μηδενός γε κακοῦ παρόντος. Ἀλλὰ χορῷ μὲν ἐστιν ἐμμέλεια, μηδενὸς ἀπᾴδοντος· ἐν ἀνδρὶ καὶ σώματος ὑγεία, μηδενὸς μορίου νοσοῦντος· ἀρετὴ δὲ ἀνδρὸς κακίας οὐκ ἔχει γένεσιν, ἀλλ' ὥσπερ οὐσίας τῶν ἰατρικῶν διυλίσεων οὐ

A. 7. μάθῃς πῶς οἱ τῦ] πῶς aut delendum cum Xyl. aut mutandum in πως *quodammodo*. Reliqua tenean, ut in re dubia: οἱ τῦ eſt ex Leonic. et Schott. et in Baſ. Xyl. Steph. nam Ald. B. E. ejus loco habent ὅπου.

B. 6. ἀναλύσας] Melius eſt ἀναλύσας, quod Mez. notat.

proponere; quo intelligas qui Xenocratem et Speuſippum inſuſant, quia ſanitatem negaverint eſſe e cenſu indifferentium, neque divitias de inutilium numero, ipſi quo loco vitioſitatem ponant, et quid de ea loquantur. *Malum*, inquit, *ſuo termino a reliquis diſtinguitur accidentibus. Exſiſtit enim ipſum quodammodo ſecundum Naturæ rationem, et, ut ſic dicam, non inutiliter ratione univerſarum rerum; alioqui enim ne bonum quidem poterat ſubſiſtere.* Ergo Diis boni nihil eſt, quando nihil mali? et cum Jupiter tota in ſeipſum conſumta materia unicus fiet, abolitis reliquis differentiis, bonum tunc nullum erit, quia nihil aderit mali? Enimvero chorus concinere poteſt, nemine vitioſe canente; et corpus ſanum eſt, nullo membro ægrotante: virtus autem ſine vitio exſiſtere néquit? ſed nimirum ſicut

ὄφεως, ἢ χολὴ ὑαίνης, ὕτως ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπιτηδειότης ἑτέρα τῇ Μελίτᾳ μοχθηρίᾳ τοὺς τῶ Σωκράτους διαφοσύλου, ἢ τῇ Κλέωνος ἀναιδείᾳ τοὺς τὸν Περικλέους καλοκἀγαθίαν· πῶς δ' ἂν εὗρεν ὁ Ζεὺς τὸν Ἡρακλέα φύσει καὶ τὸν Λυκοῦργον, εἰ μὴ ἢ Σαρδανάπαλον ἡμῖν ἔφυσε καὶ Φάλαριν; Ὥρα λέγειν αὐτοῖς ὅτι καὶ φθίσις γέγονεν ἀνθρώπων τοῖς εὐεξίαν, ἢ ποδάγρα τοῖς ὠκύτητα· ἢ οὐκ ἂν ἴσως Ἀχιλλεὺς κομήτης, εἰ μὴ φαλακρὸς Θερσίτης. Τί γὰρ διαφέρουσι τοῦτα λεγόντων ἢ φλυαρούντων οἱ λέγοντες μὴ ἀχρήστως γεγονέναι τοῖς τὴν ἐγκράτειαν τὴν ἀκολασίαν, ἢ τοῖς τὴν διαφοσύλου τὴν ἀδικίαν, ὅπως εὐχώμεθα τοῖς θεοῖς ἀεὶ μοχθηρίαν εἶ), D

Ψευδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους ἢ ἐπίκλοπον ἦθος,

εἰ τούτων ἀναιρεθέντων οἴχεται φρόδος ἡ ἀρετὴ, καὶ συναπόλωλεν.

B. 12. καὶ χολὴ—ἑτέρα] Forte corrigendum, καὶ χολὴ ὑαίνης ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὕτως ἐπιτηδειότης ἑτέρα—.
C. 6. ἀνδρώπων] Forte, ἀνδρώπῳ.
D. 1. μοχθηρίαν εἶναι] εἶναι revocavimus ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. pro vulgato ἀπεῖναι quod Steph. ſumſit a Leonic. Schott. Anon.

quorundam medicamentorum facultatibus virus ſerpentis aut fel hyænæ admiſcere oportet; ita ad Socratis juſtitiam congruebat alicujus mali adjunctio, utpote malitia Meliti; et Cleonis petulantia ad Periclis probitatem? et quomodo Jupiter potuiſſet gignere Herculem ac Lycurgum, ſi non Sardanapalum quoque et Phalaridem nobis creaſſet? Tempus jam eſt, ut dicant tabem quoque hominibus ad firmam corporis affectionem conducere, et podagram ad velocitatem. Quid enim differunt a talia nugantibus, qui dicunt non inutiliter ad continentiam exſtitiſſe intemperantiam, et injuſtitiam ad juſtitiam? ſcilicet Deos comprecemur, ut ſemper ſint perverſitas,

Fallaces mores, blanda et mendacia verba,

ſiquidem his ſublatis, una evaneſcet et interibit virtus.

ιδ'. Ἡ βέλει τὸ ἥδιστον αὐτῆ τ γλαφυρίας καὶ πιθανότητος ἰςορῆσαι; "Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι," φησὶν, "ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μηδ' ὀςισ "φαῦλα, τῷ δὲ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προστίθησιν· "ὕπως ἀφέλειας ἂν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν κακίαν· τοῖς "δὲ ἄλλοις οὐκ ἄχρηςός ἐςι." Πρῶτον μὲν οὖν τὴν κακίαν γεγονέναι χῃ τ θεῦ Πρόνοιαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα γέγονε χῃ τὴν τοῦ ποιητῆ βέλησιν, πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀτοπίας ὑπερβάλλει. Τί γὰρ μᾶλλον ἀγαθῶν ἢ κακῶν δοτῆρες ἔσον); πῶς δ' ἔτι θεοῖς ἐχθρὸν ἡ κακία, καὶ θεομισές; ἢ τί προῆς τὰ τοιαῦτα δυσφημήματα λέγειν ἔξομεν, ὡς

Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην ἐθέλῃ·

καὶ,

Τίς τ' ἀρ σφῶι θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

Ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τὴν κωμῳδίαν

D. 5. Ἡ βέλει] Sic B. E. Vulgo, Ἡ βέλη.
D. 9. τοῖς δὲ ἄλλοις] Rectius Mez. τοῖς δὲ ὅλοις.

XIV. Maviſne pernoſcere ſuaviſſimam ejus facundiam, politamque perſuadendi vim? *Sicut enim*, inquit, *comœdiæ ferunt ridiculas adſcriptiones, quæ pro ſe nullius pretii, toti poëmati tamen aliquid venuſtatis addunt, ita ipſum quidem pro ſe vitium vituperaveris, ad alias res inutile non eſt.* Primo, vitium Dei Providentia exſtitiſſe, ſicut voluntate poëtæ adſcriptio mala facta eſt, tantum abſurdi habet, ut abſurdius cogitari poſſit nihil. Nam hoc dato, qui magis bonorum, quam malorum datores erunt Dii? quomodo inviſum erit Diis flagitium? quid habebimus quod male ominatis hiſce dictis opponamus?

Cauſſam mortalibus creat aliquam Deus,
Cum familiam vult quandam adfligere funditus:

et,

In litem Superum quis tandem compulit iſtos?

Deinde mala adſcriptio comœdiam ornat, et ad finem

κοσμεῖ, καὶ συνεργεῖ πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τῷ γελοίῳ ἢ κεχαρισμένῳ τοῖς θεαταῖς· ὁ δὲ Πατρῷος καὶ Ὕπατος καὶ Θεμίσιος Ζεὺς, καὶ Ἀριστέχνας, καθ' Πίνδαρον, ἀνὴρ δρᾶμα δήπου μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἄσυλον κοι- F
νὸν, συννομισομένων μὴ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μαχαιρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐδεῖτο λῃστῶν καὶ ἀνδροφόνων καὶ πατραλοιῶν καὶ τυ-
ράννων; Οὐ γὰρ ἡδὺ τῷ θείῳ καὶ κομψὸν ἡ κακία γέγονε 10[
ἐπεισόδιον, οὐδὲ δι' εὐτραπελίαν, ἢ ἀδικίαν, καὶ γέλωτα καὶ βωμολοχίαν παρεισπέπτωκεν τοῖς πράγμασιν, ὑφ' ὧν οὐδὲ ὄναρ ἰδεῖν ἔστι τὴν ὑμνουμένην ὁμολογίαν. Ἔτι, τὸ μὲν φαῦ-
λον ἐπίγραμμα καὶ ποιήματος πολλοστημόριόν ἐστι, καὶ μικρὸν ἐπέχει παντάπασιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χωρίον· καὶ οὔτε

F. 12. Ὕπατος] Sic Baſ. Xyl. Amiot. Valckenar. Diatr. Eurip. p. 285. Vulgo, ὕφαλος: unde Gataker. ad M. Ant. VI, 47, corrigit, πρῶτος καὶ ὕφαλος.
E. 13. πολυμαθὲς] Reiſk. πολυπαθές: ſententiæ loci utrumque item congruum: vulgatum retinendum ob conſenſum librorum.
A. 2. ἢ ἀδικίαν] Legendum, ἢ ἀδικία, ut et Reiſk. vidit.

conſequendam adjuvat, poëta ſpectatoribus riſum movere vel lepidum proponere aliquid cupiente. At Patrius ille, et Supremus, et Juſtitiæ Præſes Jupiter, Optimuſque, ut eum Pindarus nominat, Artifex, non ſcilicet drama aliquod magnum, varium ac doctum, mundum fabricans, ſed civitatem Diis hominibuſque communem, in quo una vitam exigerent juſtitia et virtute ducibus concorditer ac feliciter, quorſum ad pulcherrimum hunc finem opus habuit latronibus, homicidis, parricidis, tyrannis? Non enim jucundum Deo additamentum ac digreſſio elegans fuit vitioſitas; neque injuſtitia propter facetias, aut riſum, et ſcurrilitatem rebus humanis intulit; propter quæ ne ſomnium quidem decantatæ illius cum Natura Conſenſionis videre licet. Præterea inepta illa adſcriptio perexigua eſt comœdiæ particula, inque ea minimum plane locum occupat; ac neque abundant talia, neque eorum quæ recte facta

πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ἤτε τὸ εὖ τι ποιεῖσθαι δοκούντων ἀπόλλυσι καὶ λυμαίνεται τὴν χάριν· ἡ δὲ κακίας ἀναπίπλησι πάντα πράγματα, καὶ πᾶς ὁ βίος εὐθὺς ἐκ παιδὸς ἐκ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος ἀκηκμένων καὶ ἐκπίπλων καὶ ταραττόμενος, καὶ μηδὲν ἔχων μέρος καθαρὸν, μηδὲ
B ἀνεπίληπτον, ὡς ἔστι λέγουσιν, ἄθικτόν ἐστι θραυμάτων ἁπάντων καὶ ἀτερπέστατον.

ιε'. Ὅθεν ἡδέως ἂν πυθοίμην πρὸς τί γέγονεν εὔχρηστος ἡ κακία τοῖς ὅλοις. Οὐ γὰρ δὴ πρὸς τὰ θεῖα καὶ θεῖα, φησί. Γελοῖον γάρ, εἰ μὴ γενομένης ἐν ἀνθρώποις μηδὲ οὔσης κακίας καὶ ἁπλησίας καὶ ψευδολογίας, μηδὲ ἀλλήλους ἡμῶν ἀγόντων καὶ φερόντων καὶ συκοφαντούντων καὶ φονευόντων, οὐκ ἂν ἐβάδιζεν ὁ ἥλιος τὴν τεταγμένην πορείαν, οὐδ' ἂν ὥρεσι ἐχρῆτο καὶ θριόδοις καιρῶν ὁ κόσμος, οὐδὲ ἡ γῆ τὴν μέσην χώραν ἔχουσα τοῦ παντὸς, ἀρχὰς τῶν πνευμάτων ἐνεδίδου καὶ ὄμβρων.

A. 7. τι ποιεῖσθαι] Legendum ἀπωλῆσθαι, cum Mez. et Reisk.
B. 5. φύσει] Recepi ex B. E. Vulgo, φύσει.

videntur cuiquam officiunt, aut venuſtatem ejus corrumpunt. At vitiis repleta ſunt omnia, totaque vita ſtatim a primordio fabulæ uſque ad coronidem decorum non ſervans, aberrans a recto curſu, conturbata, nullam partem habens puram, aut reprehenſionis immunem, ut ipſi dicunt, omnium eſt dramatum turpiſſimum et injucundiſſimum.

XV. Quare libenter ex ipſo quæſiverim, ad quam tandem rem vitioſitas univerſis rebus ſit utilis. Non quidem ad cœleſtia, et divina eam utilem dicet. Ridiculum enim ſit, ſi vitiis inter homines non obortis neque exſtantibus, avaritiam dico, mendacia, rapinas, calumnias, cædes, non fuiſſe Solem dicamus ſuum confecturum curſum, mundumque ſtatis temporum et tempeſtatum circuitibus uſurum, terram in medio mundi ſitam ventorum et pluviarum materiam emiſſu-

Ἀπολείπει τοίνυν, ὡς ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα τὴν κακίαν εὐχρήστως γεγονέναι· καὶ τοῦτο ἴσως οἱ ἄνδρες C λέγουσιν. Ἆρ' οὖν ὑγιαίνομεν μᾶλλον, κακοὶ ὄντες, ἔτι δὲ μᾶλλον εὐπορούμεθα τῶν ἀναγκαίων; ὡς δὲ κάλλος ἡμῖν ἢ ὡς ἰσχὺν εὔχρηστος ἡ κακία γέγονεν; Οὐ φασιν· ἡ δὲ, τῆς γῆς ἐστιν ὄνομα μόνον, καὶ δόκημα νυκτερωπὸν ἐνύχων σοφιστῶν, οὐχ ὥσπερ ἡ κακία πᾶσιν ὑποφέκκεται, καὶ πᾶσιν ἐναργὴς, ὀδυνὸς ὡς ἀχρήστου μεταλαβεῖν· ἥκιστα δὲ ἀρετῆς, ὦ θεοὶ, δι' ἣν γεγόναμεν; Εἶτα οὐ δεινὸν εἰ γεωργῷ μὴ καὶ κυβερνήτῃ καὶ ἡνιόχῳ τὰ εὔχρηστα, φορὰ καὶ συνεργὰ ὡς τὸ οἰκεῖον ἐστι τέλος· τὸ δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ ὡς ἀρετὴν γεγονὸς ἀπολώλεκε D τὴν ἀρετὴν καὶ διέφθαρκεν; Ἀλλ' ἴσως ἤδη καιρὸς ἐπ' ἄλλο τρέπεσθαι, τοῦτο δ' ἀφεῖναι.

ις'. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Οὐδαμῶς, ὦ φίλος, ἐμοὶ χάριν

C. 5. ἡ δὲ, τῆς γῆς—μεταλαβεῖν] Locus adumbratus partim ex Eurip. Herc. Fur. 111, valde corruptus, ita ſanandus videtur: Εἰ δὲ ἡ ἀρετὴ ἐστιν ὄναρ μόνον καὶ δόκημα νυκτερωπὸν ἐνύχων σοφιστῶν, ὧν' ὥσπερ ἡ κακία πᾶσιν ὕπαρ ἔκκειται καὶ πᾶσιν ἐναργὴς· οὐδενὸς ἧς χρηστῶ μεταλαβεῖν.

ram. Reſtat, nobis et rebus noſtris utiliter vitia exſtitiſſe; atque id fortaſſe intelligi Stoici volunt. Sanioreſne ergo ſumus, ſi vitioſi ſumus? aut majorem copiam rerum neceſſariarum adipiſcimur? aut ad pulchritudinem roburve nobis conducunt vitia? Negant. At virtus ubi terrarum eſt? Opinio eſt, nocturnorum Sophiſtarum nocturnum viſum, ſomnium: at vitioſitas revera exſtat in vita et vigiliis ante omnes homines expoſita, omnibus manifeſta: per quam nullius utilitatis participes fieri poſſumus, minus etiam virtutis, Dii boni, ob quam nati ſumus? Proinde non indignum hoc ſit, agricolæ et gubernatori et aurigæ quæ utilia ſunt, conducere ad finem ei propoſitum; id autem quod a Deo ad virtutem eſt factum, amiſiſſe et perdidiſſe ſuam virtutem? Sed fortaſſe tempus eſt nunc, omiſſo hoc, ad alia nos convertere.

XVI. LAMPRIAS. Ne-

ἐπιθυμῶ γὰρ πυθέσθαί πινα δὴ τρόπον οἱ ἄνδρες τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ τὴν κακίαν τὴν ἀρετῆς προεισάγουσιν.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἀμέλει καὶ ἄξιον, ὦ ἑταῖρε· πολὺς μὲν ὁ ψελλισμὸς αὐτῶν, τέλος δέ, τιὼ μὲν φρόνησιν, ἐπιστήμην ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὖσαν, * καὶ παντάπασιν ἀναιρεῖσθαι λέγουσιν· ὡς δὲ ἀληθῶν ὄντων, ἀδιύατον μὴ καὶ ψευδῆ τινα εἶ) προεμπλησίως, οὕτω προσῆκει ἀγαθῶν ὑπαρχόντων, καὶ κακὰ ὑπάρχειν.

E ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑμῖν φαύλως λέλεκται· τὸ δ' ἕτερον οἶμαι μηδ' ἐμὲ λανθάνειν. Ὁρῶ γὰρ διαφορὰν ἥν τὸ μὴν ὂν ἀληθὲς εὐθὺς ψεῦδός ἐστιν, ὃ μὴν εὐθὺς κακὸν τὸ μὴ ἀγαθόν. Ὅθεν ἀληθῶν μὲν καὶ ψευδῶν οὐθὲν ἐστι μέσον, ἀγαθῶν δὲ καὶ κακῶν τὸ ἀδιάφορον· καὶ οὐκ ἀνάγκη ταῦτα συνυπάρχειν ἐκείνοις· ἔξην γὰρ τιὼ φύσιν ἔχειν τὸ ἀγαθὸν, τοῦ κακοῦ μὴ δεο-

D. 9. ὄντων, * καὶ παντάπασιν] Ita videtur explendus defectus, ὄντων, κακῶν μὴ ὄντων, ὅλως καὶ παντάπασιν—.
D. 11. προσήκει] Legendum προσήκειν.
E. 7. ὑμῖν] Recepi a Mez. item correxit Reisk. Vulgo, διόμενον.

quaquam, amice, mei gratia: cupio enim audire, quo modo Stoici mala bonis et vitia virtutibus prius introducant.

DIADUMENUS. Sane, mi ſodalis: res enim cognitu digna eſt. Multa quidem balbutiunt; tandem vero *Prudentiam, quæ ſit Bonorum et Malorum ſcientia, ſublatis Malis, ipſam quoque omnino tolli* dicunt. Porro, *ut vera eſſe nequeant niſi ſint falſa quædam, eadem ratione item, ſi Bona ſint, oportere etiam eſſe mala.*

LAMPRIAS. Atqui illud quidem non inepte dictum eſt. Alterum etiam puto mihi quoque non eſſe ignotum. Video enim diſcrimen, cur quod non verum eſt, ſtatim falſum ſit; non illico etiam Malum, quod Bonum non eſt. Unde fit, ut inter vera et falſa nihil ſit medium; inter Bona et Mala intervenit indifferens, neque neceſſe eſt hæc cum illis eodem modo habere. Nam poteſt Bonum tribui Naturæ, etiam ſi nul-

μᾶλλον, ἀλλὰ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἔχουσαν. Πρὸς δὲ τὸ τρίτον λόγον, εἴ τι λέγεται παρ' ὑμῶν, ἀκουστέον.

ιζ'. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἀλλὰ πολλὰ μὲν λέλεκται, τὰ δὲ νῦν τοῖς ἀναγκαίοις χρηστέον. Πρῶτον μὲν οὖν εὐήθες οἴεσθαι φρονήσεως ἕνεκα γένεσιν κακῶν ὑποστῆναι F καὶ ἀγαθῶν. Ὄντων γὰρ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὀπτέον φρόνησις, ὥσπερ ἰατρικὴ νοσερῶν ὑποκειμένων καὶ ὑγιεινῶν. Οὐ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ὑφίστα καὶ τὸ κακὸν ἵνα γένηται φρόνησις, ἀλλ' ἡ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ὄντα καὶ ὑφεστῶτα κρίνομεν, ὠνομάσθη φρόνησις· ὥσπερ ὄψις ἡ λευκῶν καὶ μελάνων αἴσθησις, ὑ γενομένων ὡς ἔχοιμεν ὄψιν ἡμεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα κρίνειν ὄψεως δεη- 1067 θέντων. Δεύτερον, ὅταν ἐκπυρώσωσι τὸν κόσμον ἔτοι, κακὸν μὲν οὐδ' ὁπωσοῦν ἀπολείπει, τὸ δ' ὅλον φρόνιμόν ἐστι πᾶν τοῦτο καὶ σοφόν· ἔστι τοίνυν φρόνησις οὐκ ὄντος κακοῦ·

E. 9. πρὸς δὲ τὸν] Sic B. E. et vertit Xyl. Vulgo, τὸ δὲ τόν.

lum Malum ponatur, ſed id modo, quod neque bonum ſit neque malum. Ad priorem rationem ſi quid a vobis dicitur, audiendum eſt.

XVII. DIADUMENUS. Multa quidem dicuntur, ſed in præſentia tantum neceſſariis utemur. Initio igitur ſtultum eſt opinari Prudentiæ cauſſa Bona et Mala exſiſtere. Exſtantibus enim jam Bonis et Malis ſupervenit Prudentia; ſicut Medicina, ſalubribus jam et inſalubribus ſubjectis. Nam Bona et Mala non propterea exſtant, ut fiat Prudentia; ſed quatenus Mala et Bona jam ſubſiſtentia dijudicamus, vocatur Prudentia: ſicut Viſus eſt alborum et nigrorum ſenſio, non ideo factorum ut nos Viſum habeamus, ſed nobis contra ad hæc judicanda Viſu indigentibus. Deinde quando Mundus de ſententia ipſorum conflagraverit, Malum quidem nullum prorſus ſupererit, et Univerſum prudens tunc erit atque ſapiens. Eſt ergo Prudentia, etiam ſi Malum non

ϗ οὐκ ἀνάγκη κακὸν ὑπάρχειν εἰ φρόνησις ἔνι. Εἰ δὲ δὴ πάντως δεῖ τὴν φρόνησιν ἀγαθῶν εἶναι καὶ κακῶν ἐπιστήμην, τί δεινὸν εἰ τῶν κακῶν ἀναιρεθέντων οὐκ ἔσαι φρόνησις; ἐπέχειν τε ἀντ' ἐκείνης ἀρετὴν ἕξομεν, οὐκ ἀγαθῶν ϗ κακῶν, ἀλλὰ ἀγαθῶν μόνον ἐπιστήμην οὖσαν; Β. Ὥσπερ εἰ τῶν χρωμάτων τὸ μέλαν ἐξαπόλοιτο παντάπασιν, εἶτά τις βιάζοιτο ϗ τὴν ὄψιν ἀπολωλέναι, λευκῶν γὰρ οὐκ εἶ) κα μελάνων αἴσθησιν· τί κωλύει φάναι πρὸς αὐτὸν, ὅτι δεινὸν οὐδὲν εἰ τὴν μὴ ὑπό σου λεγομένην ὄψιν οὐκ ἔχομεν, ἄλλην δὲ πάρεσιν ἀντ' ἐκείνης αἴσθησις ἡμῖν ϗ δύναμις, ᾗ λευκῶν ἀντιλαμβανόμεθα ϗ μὴ λευκῶν χρωμάτων; Ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτε γεῦσιν οἴμαι φευδῆ ἂν γενέσθαι, πικρῶν ἐπιλιπόντων· ὅτε ἁφὴν, ἀλγηδόνος ἀναιρεθείσης· ὅτε φρόνησιν, κακῶν μὴ παρόντος· ἀλλ' ἐκείνας τε μένειν αἰσθήσεις γλυκέων ϗ ἡδέων κα

B. 5. ἄλλη δὲ πάρεσιν] Sic E. in prima voce adſentiuntur Baſ. Xyl. Leonic. Schott. Amiot. in poſtrema Amiot. verſio Xyl. Mez. Vulgo, ἄλλην δὲ παρίσωσιν: quorum primum Steph. neſcio unde ſumſit: poſtremum habuit a Leonico. Nam Ald. ἄλλο δὲ παρέσασιν: Schott. ἄλλο δὲ παρίσασιν.

ſit; neque neceſſe eſt ut ſi Prudentia ſit, Malum etiam exſtet. Jam ſi omnino oportet Prudentiam eſſe Bonorum Malorumque ſcientiam, quid incommodi eſt, ſi Malis ſublatis nulla relinquatur Prudentia, locoque ejus aliam acquiramus virtutem, quæ non Bonorum et Malorum, ſed duntaxat Bonorum ſit ſcientia? Quemadmodum ſi de coloribus niger omnino interiret, et contenderet jam aliquis Viſum quoque periiſſe, utpote qui non amplius ſit alborum et nigrorum ſenſus, quid obſtaret quin ei reſponderemus? Nihil mali eſt, ſi quem tu dicis Viſum non habemus, alio inſtructi ſenſu et vi, qua alba et nòn alba apprehendimus. Ego enim neque Guſtatum inanem puto fore, amaris deficientibus; neque Tactum, dolore ſublato; neque Prudentiam, Malo non exſtante; ſed et iſtos manſuros ſenſus, dulcia et non dulcia, grata et non grata, perci-

τῇ μὴ τοιούτων ἀντιλαμβανομένῃ, ταύτῃ τε τὴν φρόνησιν, c ἀγαθῶν καὶ μὴ ἀγαθῶν ἐπιστήμην οὖσαν. Οἷς δὲ μὴ δοκεῖ, τοῦτο λαβόντες ἀπολιπέτωσαν ἡμῖν τὸ πρᾶγμα.

ιη'. Χωρὶς δὲ τούτων, τί κωλύει δοκεῖν μὲν κακοῦ νόησιν εἶναι, τοῦ δὲ ἀγαθοῦ καὶ ὑπάρξειν; ὥσπερ, οἶμαι, καὶ τοῖς θεοῖς ὑγιείας μὲν ἔστι παρουσία, πυρετοῦ δὲ καὶ πλευρίτιδος νόησις. Ἐπεὶ καὶ ἡμῖν κακῶν μὲν ἀφθόνως πᾶσι παρόντων, ἀγαθοῦ δὲ μηδενός, ὡς ἔτοι λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ γε νοεῖν οὐκ ἀπολελείμμεθα τὴν φρόνησιν, τὸ ἀγαθὸν, τί εὐδαιμονίαν. Ὃ καὶ θαυμαστόν ἐστιν εἰ τῆς μὲν ἀρετῆς μὴ παρούσης εἰσὶν οἱ διδάσκοντες ὁποῖόν ἐστι, καὶ καταλήψιν ἐμποιοῦντες· τῆς κακίας δὲ μὴ γενομένης, ἐ δυνατὸν ἐστὶν κτήσασθαι νόησιν. Ὅρα γὰρ οἷα πείθουσιν d ἡμᾶς οἱ κατὰ τὰς ἐννοίας φιλοσοφοῦντες, ὅτι τῇ μὲν ἀφροσύνῃ καταλαμβάνομεν τὴν φρόνησιν, ἡ δὲ φρόνησις

C. 8. τῶν γε νοεῖν] Sic Amiot. et Xyl. verterunt; ab hoc ſuſcepit Reiſk. Vulgo, τῷ γίνεσιν.

C. 12. ἐμποιοῦντες· τῆς κακίας δὲ μὴ] Sic B. E. Vulgo, ἐμποιοῦντες δὲ μὴ—.

pientes, et Prudentiam Bonorum ac non Bonorum ſcientiam nihilominus futuram. Quibus videtur ſecus, ii nomen tollant licet, rem nobis relinquant.

XVIII. Præterea quid impedit quo minus Mali tantummodo ſit intelligentia, Boni etiam exiſtentia? Sicut, puto, Diis adeſt ſanitas, quid febris ſit aut pleuritis intelligunt. Quando nos etiam quibus omnium Malorum copia obtigit, Bonum nullum, ut ipſi aiunt, tamen non deſtituimur cognitione horum, ſed intelligimus quid Prudentia, quid Bonum ſit, quid Felicitas. Atque adeo mirum eſt, virtutis abſentis eſſe tamen qui nos comprehenſione aliqua inſtruant qualis ea ſit; Malum niſi exſtiterit, quale ſit intelligi nequire. Vides enim quid perſuadere nobis velint qui contra Communes Notiones philoſophantur; *Stultitia nos Prudentiam comprehendere*; *Prudentiam ſine*

ἄνευ τῆς ἀφροσύνης ὅτε αὐτὴ ἀφροσύνῃ καταλαμβάνειν πέφυκεν.

ιθ'. Εἰ δὲ δὴ πάντως ἐδεῖτο κακῆ γενέσεως ἡ φύσις, ἓν ἦν δήπου παράδειγμα κακίας ἱκανόν, ἢ δεύτερον· εἰ δὲ βούλει, δέκα φαύλης, ἢ χιλίης, ἢ μυρίης ἔδει γενέσθαι, καὶ μὴ κακίας μὲν φορὰν τοσαύτην τὸ πλῆθος, οὐ ψάμμος, ἢ κόνις, ἢ πτερὰ ποικιλοτείχων οἰωνῶν τόσον ἂν χέαιτο ἀριθμόν, ἀρετῆς δὲ μηδὲ σύμπνιον. Οἱ μὲν γὰρ ἐν Σπάρτῃ τῶν φιδιτίων ἐπιμελούμενοι δύο ἢ τρεῖς Εἵλωτας ἐμπεφορημένους ἀκράτου καὶ μεθύοντας εἰς κοινὸν, ἐπιδείκνυνται τοῖς νέοις ὁποῖόν ἐστι τὸ μεθύειν, ὅπως φυλάττωνται καὶ σωφρονῶσιν. Ἐν δὲ τῷ βίῳ τὰ πολλὰ ταῦτα τῆς κακίας γέγονε παραδείγματα· νήφων γὰρ οὐδὲ

D. 4. ὅτε αὐτὴν ἀφροσύνην] Legendum cum Mez. et Reisk. οὔτε ἑαυτὴν ὅτε τὴν ἀφροσύνην.

D. 6. Εἰ δὲ δὴ] δὴ additum ex B. E.

D. 9. ὃ ψάμμος] Scripsi cum Baf. Xyl. T. V. Mez. Vulgo, ὃ ψάμμος. Reliqua hic tangere alienum cenſui. vid. p. 497, A.

E. 2. δύο ἢ τρεῖς] Sic B. E. Vulgo, ἕνα ἢ τρεῖς.

E. 4. ἐπιδείκνυνται] Puto aliquid excidiſſe, ac legendum eſſe vel, μεθύοντας εἰσάγοντες, εἰς τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυνται τοῖς νέοις ὁποῖόν ἐστι τὸ μεθύειν· vel, μεθύοντας, εἰς τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυνται τοῖς νέοις, διδάσκοντες ὁποῖόν ἐστι τὸ μεθύειν.

ſtultitia nec ſeipſam quidem, nec ſtultitiam percipere poſſe.

XIX. Quod ſi omnino ortu Mali opus fuit Naturæ, unum aliquod vitii exemplum atque alterum ſufficere poterat; imo ſi vis decem, vel mille, vel decem mille, vitioſos finge debuiſſe naſci; non utique tantam vitiorum exſiſtere multitudinem, quæ, ut ait ille, *arenæ, pulveris, et pennarum quibus variæ volucres diſtinguuntur, numerum ſuperaret*; nullum interim virtutis vel ſomnium. Qui Spartæ phiditiis præerant, unum aut duos Hilotas meri plenos et ebrios producebant, ut adoleſcentibus demonſtrato quid rei eſſet ebrietas, ad temperantiam ſervandam eos condocefacerent. In vita autem plurima ſunt talia vitii exempla; nemo enim ad virtutem ſobrie ſe confert, ſed vagamur

ἔις ἐϛι πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ μεμβόμεθα πάντες, ἀχημονοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες· ὅτως ὁ λόγος ἡμᾶς μεθύσκει, καὶ τοσαύτης καταπίμπλησι παραφροσύνης, οὐδὲν ἀπολείπουσα τῶν κυνῶν, ἃς, φησὶν Αἴσωπος, δερμάτων τινῶν ἐμπλεόντων ἐφιεμένας ὁρμῆσαι μὴ ὀκπίνειν τὴν θάλασσαν, ῥαγῆναι δὲ πρότερον ἢ τῶν δερμάτων λαβέσθαι· καὶ γὰρ ἡμᾶς ὁ λόγος ἐλπίζοντας εὐδοκιμήσειν δι' αὐτῆς καὶ τῇ ἀρετῇ προσοίσεσθαι, πρὶν ἐπ' ἐκείνῳ ἀφικέσθαι διέφθαρκε καὶ ἀπόλωλε, πολλῆς ἀκράτου καὶ πικρᾶς κακίας προεμφορηθέντας· εἴ γε δὴ καὶ "τοῖς ἐπ' "ἄκρον προκόπτουσιν," ὡς ἔτοι λέγουσιν, "ὕπτε κυφισ- "μὸς, ὕτε ἄνεσίς ἐϛιν, ὕτε ἀναπνοὴ τῆς ἀβελτηρίας καὶ "κακοδαιμονίας."

κ'. Ὁ τοίνυν λέγων οὐκ ἀχρήστως γεγονέναι τινὶ 1068
κακίαν, ὅρα πάλιν οἷον αὐτῷ ἀποδείκνυσι χρῆμα καὶ κτῆμα τοῖς ἔχουσι, γράφων οὐ τοῖς περὶ Κατορθωμάτων,

F. 6. εὐδοκιμήσειν] Legendum εὐδαιμονήσειν, ut monuit et vertit Xyl.
F. 8. πολλῆς ἀκράτου] Probabiliter Reisk. πολλῆς καὶ ἀκράτου.

omnes, turpiter agentes et misere viventes; ita ratio Stoica nos inebriat, adeoque conturbat et dementat; similesque informat canum Æsopi, quæ cum in mari natare quasdam viderent pelles, conatæ sunt illud ebibere, priusque crepuerunt quam pelles apprehenderent. Etenim nos quoque ista ratio, sperantes opera ejus ad virtutem et felicitatem perventuros, priusquam eo accedamus pessundat, multo mero amaræ vitiositatis ante oppletos. Si quidem etiam *iis qui ad summum profecerunt*, *nulla est*, ut ipsi dicunt, *allevatio*, *nulla remissio*, *nulla respiratio a stultitia et infelicitate*.

XX. Ceterum qui *vitiositatem non inutiliter* ait *exstitisse*, videamus deinceps qualem eam rem, et cui usui ostendat esse ea prædito: cum in commentario de Perfectis Officiis scribat, *Vitiosum ho-*

ὡς "ὁ φαῦλος ὠδενὸς δεῖται, σόδενὸς ἔχει χρείαν· ὠδὲν "ὄφιν αὐτῷ χρήσιμον, ὠθὲν οἰκεῖον, ὠδὲν ἁρμότιον." Πῶς οὖν εὔχρηστος ἡ κακία, μεθ' ἧς ὠδὲ ὑγεία χρήσιμον, ὠδὲ πλῆθος χρημάτων, οὐδὲ σεφκοπή; οὐ δεῖται δέ τις ὧν τὰ μὴ σεφηγμένα ϗ λητὰ, ϗ νὴ Δία εὔχρηστα, τὰ δὲ χτ' φύσιν, ὡς αὐτοὶ καλοῦσιν; Εἶτα τούτων σόδεὶς Β ἔχει χρείαν, ἂν μὴ γένηϑ σοφός. Οὐδὲ τῷ σοφὸς οὖν γενέσϑ χρείαν ἔχϥ ὁ φαῦλος· ὠδὲ διψῶσιν, ὠδὲ πεινῶσιν ἄνθρωποι πρὶν σοφοὶ γενέσθαϥ· διψῶντες οὖν, ὕδατος ὐκ ἔχουσι χρείαν· ὠδὲ ἄρτῳ, σεινῶντες·

Εἴνοισι μειλίχοις ἰοικότες, τέγης
Μᾶνον ϗ συρὸς κεχρημένοις·

ὥσπως οὐκ εἶχε χρείαν ὑσοδοχῆς ὠδὲ χλαίνης ἐκεῖνος ὁ λέγων,

Δὸς χλαῖναν Ἱππώναχτι· κάρτα ῥιγῶ.

Ἀλλὰ βούλει σοδείδοξον εἰπεῖν τι ϗ σεστὸν καὶ ἴδιον;

B. 5. Εἴνοισι—κεχρημένοις:] Vulgo continuantur profæ orationi.
B. 9. κάρτα ῥιγῶ] Legendum, κάρτα γὰρ ῥιγῶ, ut aliis locis exſtat, et Xyl. edidit.

minem nulla re opus habere, nulla indigere, nullam ei eſſe uſui, nihil accommodatum, nihil aptum. Quomodo ergo utilis eſt vitioſitas, cum qua neque bona valetudo prodeſt, neque divitiæ, neque profectus? Non indiget autem aliquis eorum, quorum alia ſunt præpoſita et ſumenda, atque adeo perutilia, alia ſecundum naturam, ut ipſi appellant? Ergone his nemo opus habet niſi Sapiens? Ita ne vitioſus quidem opus habet, ut fiat ſapiens. Hac ratione non ſitient aut eſurient homines ante quam ſapientes fiant; ſitientes autem aqua opus non habebunt, non pane eſurientes;

Clementibus ſimiles hoſpitibus, niſi aquam
Tectumque nil petentibus.

Ita hoſpitio et chlæna non habebat opus is qui dixit,

Chlamydem cedo Hipponacti, nam valde algeo.

Sed vis admirabile aliquid, ſubtile, ac peculiare aliquid

λέγε τ' σοφὸν μηδενὸς ἔχειν χρείαν, μηδὲ δεῖσθαί τινος· ἐκεῖνος ὄλβιος, ἐκεῖνος ἀπροσδεής, ἐκεῖνος αὐτάρκης, μακάριος, τέλειος. Νυνὶ δὲ τίς ὁ ἴλιγγος ἔστος, τὸν μὲν ἀνενδεῆ δεῖσθαι ὧν ἔχει ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαῦλον ἐνδεῆ μὲν εἶ πολλῶν, δεῖσθαι δὲ μηδενός; Τυτὶ γὰρ λέγει Χρύσιππος, ὡς "ὁ δέον μὲν, ἐνδέονται δὲ οἱ φαῦλοι" πετῶν δίκλω δεῦρο κἀκεῖ τὰς κοινὰς ἐννοίας μεταπηδείς. Πάντες δ' ἄνθρωποι τὸ δεῖσθαι προτίεσθαι εἶ τῷ μὴ δεῖσθαι νομίζουσιν, ἡγούμενοι τ' ἐκ ἑτοίμων ἐδὲ εὐπορίστων δεόμενον ἐνδεῖσθαι· κεράτων γοῦν καὶ πτερῶν οὐδεὶς ἐνδεὴς ἄνθρωπός ἐστιν, ὅτι μηδὲ δεῖται τούτων· ἀλλὰ ὅπλων ἐνδεεῖς λέγομεν, καὶ χρημάτων καὶ ἱματίων, ὅταν ἐν χρείᾳ γενόμενοι, μὴ τυγχάνωσι, μηδὲ ἔχωσιν. Οἱ δ' ἔστως ἐπιθυμοῦσιν ἀεί τι προσθεῖναι τὰς κοινὰς ἐννοίας φάσκοντες, ὥστε πολλάκις ἐξίστασθαι καὶ τῶν ἰδίων, ἐπιθυμίᾳ καινολογίας, ὥσπερ ἐνταῦθα. C D

C. 6. τῷ μὴ δεῖσθαι] Legam cum Amiot. Mez. Reisk. τῷ ἐνδεῖσθαι.

dicere? Dic ſapientem nulla re opus habere, nullius indigere; ille fortunatus eſt, ille nullius rei indigus, ſibi ſufficiens, beatus, perfectus. Quæ vero iſta eſt vertigo, eum cui nihil deeſt, opus habere ſuis bonis; vitioſum autem carere quidem multis, indigere nulla re? hoc enim dicit Chryſippus, *non indigere ſed carere vitioſos*, teſſerarum in morem hac illac Communes Notitias jactans. Etenim omnes homines *indigere* prius eſſe quam *carere* ſentiunt; exiſtimantes eum qui indiget rebus non in promtu ſitis aut paratu facilibus, carere. Cornibus quidem et alis nemo hominum caret, quia ne indiget quidem iis; armis carere eos, et pecunia, et veſte dicimus, qui his, cum uſus erat, deſtituuntur. Sed Stoici adeo cupiunt ſemper aliquid contra Communes Notitias dixiſſe videri, ut novitatis cauſſa ſæpe a ſeipſis deſciſcant; velut hic.

κα'. Σκόπει δὲ, μικρὸν ἀνωτέρω ἀναγαγὼν ἑαυτόν. Ἔν τι τῶν κατὰ τὰς ἐννοίας λεγομένων ἐστὶ, τὸ "μηδένα "φαῦλον ὠφελεῖσθαι." Καίτοι πολλοὶ παιδευόμενοί γε πολλοὶ προκόπτουσι, καὶ δουλεύοντες ἐλευθεροῦνται, καὶ πολιορκούμενοι σώζονται, καὶ πηρούμενοι χειραγωγοῦνται, καὶ θεραπεύοντες νοσοῦντες· "ἀλλὰ οὐκ ὠφελοῦνται τούτων τυγχάνοντες, οὐδὲ εὖ "πάσχουσιν, οὐδὲ εὐεργέτας ἔχουσιν, οὐδὲ εὐεργετοῦσι ἀμελοῦ- "σιν." Οὐ τοίνυν οὐδὲ ἀχαρίστους εἰσὶν οἱ φαῦλοι· καὶ μὴν Ε οὐδὲ οἱ νοῦν ἔχοντες. Ἀνύπαρκτον οὖν ἐστὶ τὸ ἀχάριστον· οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἀποστεροῦσι χάριν λαμβάνοντες, οἱ δὲ χάριν λαμβάνειν οὐ πεφύκασιν. Ὅρα δὴ τί πρὸς ταῦτα λέγουσιν· "ὅτι ἡ χάρις εἰς τὰ μέσα διατείνει, καὶ τὸ "μὴν ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι σοφῶν ἐστι, χάριτος δὲ "καὶ οἱ φαῦλοι τυγχάνουσιν." Εἶτα οἷς χάριτος μέτεστι, τούτοις οὐ μέτεστι χρείας; ὅπου δὲ διατείνει χάρις, ἐκεῖ

D. 3. ἀναγαγὼν] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀναγαγόν.
D. 7. πηρούμενοι] Ita Xyl. voluit. Libri omnes πληρούμενοι.

XXI. Conſidera vero illud paulo attentius, quod ipſum quoque unum eſt de enunciatis contra Notitias, *Neminem vitioſum percipere quicquam utilitatis.* Atqui multi inſtitutione proficiunt, multi ſervientes liberantur, obſeſſi eximuntur, mutilati manu ducuntur, ægrotantes ſanantur. *At nihil ad eos inde redit utilitatis*, inquiunt, *neque beneficiis adficiuntur, neque habent eos a quibus beneficia accipiant, neque eos negligunt vitioſi.* Ergo vitioſi non ſunt ingrati. At neque ſapientes ingrati ſunt. Nullum itaque eſt ingrati animi vitium; cum neque defraudent gratia boni debita, neque de vitioſis bene mereri liceat. Ad hæc vide quid reſpondeant: *Gratiam*, aiunt, *in medias res tendere; et prodeſſe atque utilitatem percipere, Sapientum eſſe; gratiam etiam ad vitioſos pertingere.* Ergo qui gratiæ ſunt participes, ab uſu excluduntur? quo gratia pertingit, ibi

χρήσιμον ὀθνεῖον ἐστιν, ὐδὲ οἰκεῖον; ἄλλο δὲ τί ποιεῖ τὴν ὑπουργίαν χάριν, ἢ τὸ πρός τι χρήσιμον ὑπάρξαι ᾧ δεομένῳ τοῦ χρόνου;

κβ'. ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ταῦτα μὲν οὖν ἄφες· ἡ δὲ πολυτίμητος ὠφέλεια τίς ἐστιν, ἣν ὡς μέγα τι τοῖς σοφοῖς ἐξαίρετον φυλάττοντες, ὐδὲ ὄνομα λείπουσιν αὐτοῖς τοῖς σοφοῖς;

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἂν εἷς σοφὸς ὁπηδήποτε προτείνῃ τὸν δάκτυλον φρονίμως, οἱ χρῆται τὴν οἰκουμένην σοφοὶ πάντες ὠφελῶνται. Τοῦτο τὸ φιλίας ἔργον αὐτῷ· εἰς τοῦτο τοῖς κοινοῖς ὠφελήμασι τῶν σοφῶν αἱ ἀρεταὶ τελοῦσιν. Ἐλήρει δὲ Ἀριστοτέλης, ἐλήρει δὲ Ξενοκράτης, ὠφελεῖσθαι 1069
μὲν ἀνθρώπους ὑπὸ θεῶν, ὠφελεῖσθαι δὲ ὑπὸ γονέων, ὠφελεῖσθαι δὲ ὑπὸ καθηγητῶν ἀποφαινόμενοι· τὴν δὲ θαυμασίην ἀγνοοῦντες ὠφέλειαν, ἣν οἱ σοφοὶ κινοῦσιν κατ' ἀρετὴν ἀλλήλων ὠφελοῦνται, κἂν μὴ συνῶσι, μηδὲ

F. 6. αὐτοῖς τοῖς σοφοῖς] Legendum cum Mez. αὐτῶς τοῖς μὴ σοφοῖς: idem voluerunt T. V. Xyl. Reiſk.

nihil utile eſt, nihil adaptatum? quid vero aliud facit ex officio gratiam, quam quod qui præſtitit officium opus habenti, is huic in aliqua re profuit?

XXII. LAMPRIAS. Verum hæc mitte. Veneranda autem illa Stoicorum Utilitas quid tandem rei eſt? quam, ut magnum aliquid, Sapientibus eximiam ſervantes, ne nomen quidem ejus vitioſis permittunt?

DIADUMENUS. *Si*, aiunt, *unus Sapiens digitum prudenter quoquo modo porrigat, omnes toto orbe terrarum Sapientes emolumentum inde capiunt.* Hoc opus eſt utilitatis Stoicæ, huc, communicatis commodis, virtutes Sapientum redeunt. Deliraverunt ergo Ariſtoteles, et Xenocrates, ſtatuentes utilitatem adferri nobis a Diis, a parentibus, a præceptoribus, ignari mirabilis hujus *utilitatis*, *quam Sapientes invicem ſecundum virtutem moti percipiunt, etiam ſi*

γινώσκοντες τυγχάνωσιν. Καὶ μὲν πάντες ἄνθρωποι τὰς ἐκλογὰς, ἢ τὰς τηρήσεις, ἢ τὰς οἰκονομίας, ὅταν χρήσιμοι ὦσι καὶ ὠφέλιμοι, τότε χρησίμους καὶ ὠφελίμους ὑπολαμβάνουσι· ἢ κλεῖδας ὠνεῖται, ἢ ἀποθήκας φυλάττει χρηματικὸς ἀνὴρ,

Πλόστε θοίγων θάλαμον ἥδιστον χερί·

B τὸ δὲ ἐκλέγεσθαι τὰ ὡς μηδὲν ὠφέλιμα, καὶ τηρεῖν ὀλιμελῶς καὶ πολυπόνως, οὐ σεμνὸν, οὐδὲ καλὸν, ἀλλὰ καταγέλαστόν ἐστιν. Ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς εἰ τὸν δεσμὸν ἐκεῖνον ἐμαθὼν παρὰ τῆς Κίρκης, κατεσημαίνετο δι' αὐτοῦ μὴ τὰ παρ' Ἀλκινόου δῶρα, τρίποδας, καὶ λέβητας, ἢ ἱμάτια, ἢ χρυσὸν, ἀλλὰ συρφετόν τινα ἢ λίθους, καὶ * σωαγαγὼν τὴν περὶ ταῦτα πραγματείαν, καὶ κτῆσιν αὐτῶν, ἢ τήρησιν, εὐδαιμονικὸν ἔργον ἡγεῖτο, ἢ μακάριον, τίς ἂν ἐξήλωσε τὴν ἀνόητον ταύτην φρόνησιν, ἢ κενόσπουδον ὀλιμέλειαν; Ἀλλὰ μὲν τοῦτο ὁ Στωϊκὸς ὁμο-

B. 6. καὶ * συναγαγὼν] Ad ſententiam nil deſideres, ſi legas λίθους συναγαγὼν, τὴν περὶ ταῦτα—. Omnes tamen libri lacunam habent, quorum rationem non poſſumus non habere: itaque vel cum Xyl. σπύρλα, vel λίθους, vel κόπιν, vel ſimile, ſupplendum.

nec conſueſcant invicem nec noſcant. Enimvero univerſi mortales delectus, adſervationes, diſpenſationes tum demum utiles cenſent, cum uſum aliquem et commodum ea præbent: claves emit, penu cuſtodit homo rei faciundæ intentus,

Reſerans opum thalamum ſuaviſſimum manu:

deligere autem quæ nulli ſint uſui, et ſervare anxie ea ac laborioſe, non pulchrum aut præclarum, ſed ridiculum eſt. Ulyſſes quidem ſi nodo, quem Circe eum docuerat, muniviſſet non dona apud Alcinoum accepta, tripodes, lebetes, veſtes, aurum, ſed quiſquilias, lapides, aliaque id genus vilia, congerens, occupari ſe circa ea, et poſſidere et cuſtodire, beatum putaſſet; ecquis ſtultam hanc providentiam, et inanem operam putaſſet laudandam? At enim hoc illud Stoicæ conſenſionis

λογίας τὸ καλὸν ἐστι, καὶ σεμνὸν, καὶ μακάριον, ἕτερον δὲ
οὐδέν, ἀλλ' ἐκλογὴ καὶ τήρησις ἀναφελῶν διαγμάτων καὶ
ἀδιαφόρων· τοιαῦτα γὰρ τὰ κατὰ φύσιν, καὶ τὰ ἐκτός ἐστι
μᾶλλον· εἰ γε "κρασπέδους, καὶ ἀμίδι χρυσαῖς, καὶ τῇ
"Διὶ λικμήτις, ὅταν τύχωσι, παραβάλλουσι τὸ μέγιστον
"πλῆθος," εἶτα, ὥσπερ οἱ θεῶν τινων ἢ δαιμόνων ἱερὰ
δόξαντες ὑβρικέναι καθυβρίσαι καὶ λοιδορῆσαι, μετα-
κρούσαντες εὐθὺς ἐκπίπτουσι καὶ κάθηνται ταπεινοὶ,
κατθλογοῦντες καὶ μεγαλύνοντες τὸ θεῖον· ὅτους ἐκεῖνοι
νεμέσει τινὶ τῆς μεγαλαυχίας ταύτης καὶ κενολογίας περι-
πεσόντες, αὖθις ἐν τούτοις ἐξετάζονται τοῖς ἀδιαφόροις
καὶ μηδὲν πρὸς αὐτοὺς, μέγα βοῶντες ὡς ἕν ἐστιν ἀγαθὸν,
καὶ καλὸν, καὶ σεμνὸν, ἡ τούτων ἐκλογὴ, καὶ δεῖ ταῦτα
οἰκονομία, καὶ τούτων μὴ τυγχάνοντας, οὐκ ἄξιόν ἐστι βιῶν,
ἀλλὰ ἀποφάσθαι ἑαυτὸς ἢ ἀπαρτερεῖν, πολλὰ τῇ

C. 3. ἐστι μᾶλλον] Mez. ἔτι μᾶλλον.
C. 7. μεταπρύσαντες] μετανύσαντες B. E.
D. 2. ἢν ἐστιν] Sic Amiot. Mez. Xyl. verſio. Vulgo, ἔστιν.
D. 3. ἡ τούτων] Sic Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἢ τούτων.
D. 4. οἰκονομία] Sic B. E. Amiot. Vulgo, ἡ κοινωνία.

pulchrum eſt, et præclarum, et beatum, aliud nihil, quam delectus et cuſtodia inutilium rerum et indifferentium; ſiquidem *fimbriis et matulis aureis, atque adeo ſi ita eveniat lecythis comparant maximas opes.* Poſt, ut qui Deorum aut geniorum quorundam ſacris videntur ſuperbe contumeliam intuliſſe et maledixiſſe, mox mutata ſententia demittunt ſeſe, humileſque adſident, magnificis præconiis numen collaudantes; ſic Stoici, jactantiam eorum et futilitatem Nemeſi quadam ulciſcente, rurſum in his ſeſe exercent indifferentibus, et quæ nihil ad ipſos faciant, alta voce teſtantes *unum eſſe bonum, pulchrum, et præclarum, delectum horum et communicationem, quibus qui non potiantur, non debere vivere, ſed mortem ſibi conſciſcere, aut inedia vitam finire, longo vale virtuti dicto.* Theognidem ſane ipſi

ἀρετῆ χαίρειν φάσκοντας. Τὸν τοίνυν Θέογνιν αὐτοὶ παντελῶς ἀγενῆ καὶ μικρὸν ἡγοῦνται, λέγοντα,

Χρὴ φυτὸν φεύγοντα, καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον
Ῥίπτειν, καὶ πετρῶν, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων·

ὅπως ὑποδειλιῶντα πρὸς τὴν πενίαν ἀδιάφορον ὄντα· ἀλλ' αὐτοί γε ταυτὰ πρὸς τὸν λόγον προκελεύονται, καὶ λέγουσιν ὅτι, "χρὴ νόσον φεύγοντα μεγάλην καὶ ἀλγη-"δόνα σμύτονον, ἐὰν μὴ παρῇ ξίφος ἢ πώγειον, εἰς θά-"λατταν ἀφεῖναι, καὶ κατὰ πετρῶν ῥίπτειν ἑαυτόν" ὧν οὐδέτερον βλαβερόν, οὐδὲ κακόν, οὐδὲ ἀσύμφορόν ἐστιν, οὐδὲ κακοδαίμονας ποιεῖ τοὺς ἀπορίπτοντας.

κγ'. "Πόθεν οὖν," φησὶν, "ἄρξομαι; καὶ τίνα λά-"βω ἔναρξιν καθήκοντος ἀρχήν, καὶ ὕλην τὴν ἀρετῆς, ἀφεὶς "τὴν φύσιν, καὶ τὸ κατὰ φύσιν;" Πόθεν δὲ Ἀριστοτέλης, ὦ μακάριε, καὶ Θεόφραστος ἄρχονται; τίνας δὲ Ξενοκράτης καὶ Πολέμων λαμβάνουσιν ἀρχάς; οὐχὶ καὶ Ζήνων τούτοις

D. 10. πρὸς τὴν πενίαν—ταυτὰ] Hæc vulgo deſiderata addidimus ex B. E. Item fere Reiſk. conjecit.

E. 8. κατὰ φύσιν] Ita dedi ſecundum Amiot. et Mex. Vulgo, παρὰ φύσιν.

prorſus abjecti animi fuiſſe aiunt, nimiſque timidum ad paupertatem, rem indifferentem, qui dixerit,

Ut paupertatem fugias, vel te in mare vaſtum
Projicias, celſa, Cyrne, vel a ſcopulis:

ipſi ſoluta oratione hortantur, jubentque effugiendi morbi magni cauſſa, aut continentis doloris, ſi non ſit ad manum gladius vel cicuta, in mare ſeſe abjicere, aut de ſcopulo præcipitare; quum illorum neutrum ſit damnoſum, aut malum, aut incommodum, neque miſeros faciat eos quibus huc res rediit.

XXIII. *Unde ergo*, inquit, *ordiar, et quod ſumam officii principium, ac materiam virtutis, emiſſa Natura, et iis quæ ſecundum Naturam ſunt?* Unde vero, mi homo, Ariſtoteles et Theophraſtus orſi ſunt? quibus Xenocrates et Polemon uſi virtutis principiis? nonne etiam Zeno hos

ἠκολούθησεν, ἐσπουδασμένοις τοιχεῖα τῆς εὐδαιμονίας τιθὲν τὴν φύσιν, ἢ τὸ κατὰ φύσιν; Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὅπως τούτων ἔμειναν ὡς αἱρετῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ ὠφελίμων, καὶ τὴν ἀρετὴν προσλαβόντες αὐτοῖς συνεργοῦσαν, οἰκείως χρωμένην ἑκάστῳ, τέλειον ἐκ τούτων καὶ ὁλόκληρον ὤοντο συμπληροῦν βίον καὶ συμπεραίνειν, τὴν ἀληθῶς τῇ φύσει προσφορὸν καὶ συνῳδὸν ὁμολογίαν ἀποδιδόντες. Οὐ γὰρ ὥσπερ οἱ τῆς γῆς ἀφαλλόμενοι, καὶ καταφερόμενοι πάλιν ἐπ' αὐτήν, ἐτα- 1070
ράττοντο, τὰ αὐτὰ πράγματα λαμβάνοντες καὶ οὐκ αἱρετά, καὶ οἰκεῖα καὶ οὐκ ἀγαθά, καὶ ἀνωφελῆ μέν, εὐχρηστα δέ, καὶ οὐδὲν μᾶλλον πρὸς ἡμᾶς, ἀρχὰς δὲ τοῦ καθήκοντος, ὀνομάζοντες· ἀλλὰ οἷος ὁ λόγος, τοιοῦτος ἦν ὁ βίος τῶν ἀνδρῶν οἰκείων, ἃ ἔπραττον οἷς ἔλεγον οἰκεῖα καὶ σύμφωνα παρεχόντων. Ἡ δὲ τούτων αἵρεσις, ὥσπερ ἡ τῆς Ἀρχιλόχου γυνὴ,

Τὴν μὲν ὕδωρ δολοφρονέουσα χειρὶ, τὴν δὲ πῦρ,

F. 4. οἰκείως] Forte, καὶ οἰκείως.
A. 8. Τὴν μὲν ὕδωρ—πῦρ] Nisi ad prosam orationem hunc versum accommodare

secutus est? qui elementa ponerent felicitatis, Naturam, et id quod est secundum Naturam. Verum hi quidem his institerunt, ut optabilibus, bonis, utilibus; virtutemque iis adjungentes efficacem, dum unoquoque apte utitur, inde vitam censuerunt perfectam omnibusque integram partibus absolvi et confici, ac vere Naturæ consentaneam et concinentem. Non enim eos imitati sunt, qui a terra exsilientes, rursum in eam deferuntur; non, inquam, ita conturbate egerunt, ut easdem res sumendas, non tamen expetendas; accommodatas ad Naturam, non tamen bonas; inutiles, et tamen usui bene aptas; nihil ad nos pertinentes, et tamen officiorum principia, appellarent. Sed qualis oratio, talis etiam vita fuit illorum virorum, actiones suas dictis suis congruentes et concinentes exhibentium. At qui a Stoicorum sunt secta, instar mulieris illius apud Archilochum quæ,

——*dolos nectens aquam ferebat altera*
Manu, alteraque ignem,

τοῖς μὲ προσάγειν τ῀ φύσιν, τοῖς δὲ ἀπωθεῖται δόγμασι· μᾶλλον δὲ τοῖς μὲ ἔργοις καὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς αἱρετῶν καὶ ἀγαθῶν ἐχόντων τὴν κατὰ φύσιν, τοῖς δὲ ὀνόμασι καὶ τοῖς ῥήμασιν, ἀδιάφορα καὶ ἄχρηστα καὶ ἀφέκτεα πρὸς εὐδαιμονίαν ἀναίνονται καὶ προπηλακίζουσιν.

B κδ'. Ἐπεὶ δὲ καθόλου τἀγαθὸν ἅπαντες ἄνθρωποι χαρτὸν νοοῦσιν, εὐκταῖον, εὐτυχές, ἀξίαν ἔχον τ῀ μείζονι, αὐτάρκες, ἀπροσδεές, ὅρα τὸ τούτων προσειληφὸς ἀγαθὸν, ἆρά γε χαρτὸν ποιεῖ τὸ φρονίμως τ῀ δάκτυλον προτεῖναι; τί δ' εὐκταῖον ὅτι φρονίμη στρέβλωσις; εὐτυχεῖ δὲ ὁ καταχρημνίζων ἑαυτὸν εὐλόγως; ἀξίαν δὲ ἔχει τὴν μείζονι ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ προσέσθαι; τέλειον δὲ καὶ αὐτάρκες ὅτιν, ᾧ παρόντος, ἂν μὴ τυγχάνωσι τ῀ ἀδιαφόρων, οὐκ ἐνοχλήσουσιν, οὐδὲ

voluit Auctor, ſcripſit ſane, ut monuimus ad p. 950, F.
Τῇ μὲν ἴδιος ἐφάρμοι δολόφρων χειρὶ, τῇ δ' ἑτέρῃ σῦρμ.

A. 12. ἀδιάφορα] Mss. ὡς ἀδιάφορα.
A. 12. καὶ ἀφέκτῃ] Sic B. E. Exempl. Turneb. Anon. In Varr. Lect. Græco-Lat. vitioſe τῇ ἀφέκτῃ. Vulgo, τῇ ἀφετῇ.
B. 4. ποιεῖ] οἷ Reiſk.
B. 8. ᾧ παρόντος] Sic Amiot. Xyl. Reiſk. Vulgo, ᾧ μὴ παρόντος.

aliis decretis naturam ſibi conciliant, aliis repellunt; imo factis et reipſa ea quæ ſecundum Naturam ſunt ut expetenda et Bona amplectuntur; verbis ac nominibus, dum indifferentia et inutilia ea virtuti ad felicitatem dicunt, repudiantes et contumelia afficientes.

XXIV. Quoniam autem univerſe Bonum omnes homines ſentiunt eſſe lætabile, optabile, fauſtum, ſummæ dignitatis, ſibi ipſi ſufficiens, nullius rei indigum, compara ipſorum cum his Bonum. An vero lætitiam adferat prudens digiti porrectio? an exoptandum eſt, prudenter torqueri? an fortunatus eſt, qui ſe cum ratione præcipitem dat? an ſumma in eo conſiſtit dignitas, quod non boni cauſſa dimittere ratio frequenter jubet? an perfectum, totumque ex ſe aptum eſt, quo præſente, niſi indifferentibus potian-

βέλον) ζῆν; Γέγονε δὲ ἕτερος λόγος, ὑφ' ἧ μᾶλλον ἡ συνήθεια ἀδικεῖσθαι νομίζῃ, τὰς μὲ γνησίας ὑφαιρούμενος αὐτῇ C καὶ ἐπιπροσθοῦντος ἐννοίας, ὥσπερ τέκνα, νόθας δὲ παρεισβάλλοντος ἑτέρας ἀπιθάνους καὶ ἀλλοκότους, καὶ ταύτας ἀντ' ἐκείνων ἐκπεπλῆχθαι καὶ φέρειν ἀναγκάζοντος· καὶ ταῦτα ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, αἱρετῶν τε καὶ φευκτῶν, οἰκείων τε καὶ ἀλλοτρίων, ἃ μᾶλλον ἔδει θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, λευκῶν τε καὶ μελάνων σαφεστέραν ἔχειν τὴν ἐνάργειαν· ἐκείναν μὲν γὰρ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι ταῖς αἰσθήσεσιν ἐπεισόδιοι, ταῦτα δ' ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῷ ἐν ἡμῖν σύμφυτον ἔχειν τὴν γένεσιν. Οἱ δὲ ὥσπερ εἰς τὴν Ψυδόμβιον, ἢ τὴν Κυριεύοντα μὴ τῆς Διαλεκτικῆς D ἐμβάλλοντες εἰς τὸν περὶ εὐδαιμονίας τόπον, ἔλυσαν μὲν φόβου μίαν ἀμφιβολίαν ἐν αὐτῷ, μυρίας δὲ ἐποίησαν.

κε'. Καὶ μὴν ὅτι δυοῖν ἀγαθῶν, θ' μὲν τέλους, τοῦ

C. 8. ἐνάργειαν] Sic Steph. At ἐνέργειαν Ald Bas. Xyl. B. E. dubium in hac confuſione, ut hic, ita aliis locis, utrum præferri debeat.
C. 9. ἐπεισόδιοι] Sic. E. Vulgo, ἐπεισόδιον.
C. 10. γένεσιν] Mez. γνῶσιν.

tur, non tolerant neque volunt vivere? Eſt et alia Stoicorum ratio, quæ majorem conſuetudini facit injuriam, germanas ejus notiones tanquam natos ſubtrahens atque avellens, ſpurias autem alias et belluinas abſurdaſque ſubmittens, haſque iſtarum loco enutriri et diligi cogens. Atque hoc quidem in iis, quæ dicuntur de Bonis et Malis, expetendis ac fugiendis, accommodatis ad Naturam et alienis; quorum evidentiam oportebat notiorem eſſe quam calidorum et frigidorum, alborum et nigrorum; quod horum imagines extrinſecus viſui objiciuntur; hæc ex bonis quæ nobis inſunt cognatam habent originem. Illi vero in locum de Felicitate tanquam in ſophiſmata, Mentientem ac Dominantem, ſua cum Dialectica irruentes, nullam quidem ſuſtulerunt, permultas autem intulerunt ambiguitates.

XXV. Jam vero de duo-

δὲ πρὸς τὸ τέλος, μεῖζόν ἐστι τὸ τέλος καὶ τελειότερον, ὥστ' οὐδενὸς ἀγνοεῖται. Γινώσκει δὲ καὶ Χρύσιππος τὴν διαφοράν, ὡς δῆλόν ἐστιν ἐν τῷ τρίτῳ τῷ Περὶ Ἀγαθῶν· τοῖς μὲν τέλος ἡγουμένοις τὴν ἐπιστήμην ὁμολογεῖ, καὶ τίθησιν· ἐν δὲ τοῖς Περὶ Δικαιοσύνης, "εἰ μήν τις "ἐπόθητο τὴν ἡδονὴν τέλος, οὐκ οἴεται σώζεσθαι τὸ "δίκαιον· εἰ δὲ μὴ τέλος, ἀλλὰ ἁπλῶς ἀγαθόν, οἴε-"ται" τὰς δὲ λέξεις οὐκ οἶδα σε δεῖ νῦν ἀκούειν ἐμοῦ καταλέγοντος· τὸ μὲν τρίτον Περὶ Δικαιοσύνης βιβλίον ὅτι πανταχόθεν λαβεῖν. Ὅταν οὖν αὖθις, ὦ φίλε, μηθὲν ἀγαθὸν λέγωσι μηδενὸς ἀγαθοῦ μεῖζον εἶναι μηδὲ ἔλαττον, ἀλλὰ ἴσον τῷ τέλει τὸ μὴ τέλος, ὑπὸ ζῶσιν κοιναῖς μόνον συνοίσαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς λόγοις φαίνονται μαχόμενοι. Καὶ πάλιν εἰ δυοῖν κακοῖν ὑφ' ἕν μὴ γινόμεθα

D. 7. τῷ Περὶ Ἀγαθῶν] Vel delendum τῷ, vel corrigendum Περὶ τῶν Ἀγαθῶν.
D. 9. καὶ τίθησιν] Aliquid excidiſſe videtur.
D. 9. ἐν δὲ τοῖς] δὲ pro vulgato γε recepimus a Mez. item diſpunximus quæ antea continua erant.
D. 12. δεῖσθαι] Additum ex E.
E. 1. λέγωσι] Sic B. E. Vulgo, λέγουσι.
E. 6. κακοῖν] Sic Amiot. Xyl. Mez. Vulgo, καὶ κακοῖς.

bus Bonis, quorum alterum Finis ſit, alterum ad Finem pertineat, Finem eſſe potius et perfectius Bonum, nemo ignorat. Agnoſcit etiam Chryſippus hoc diſcrimen, ut liquet ex tertio De Bonis libro: aſſentitur enim iis qui ſcientiam Finem faciunt, et ponit hoc. Et in opere De Juſtitia, *Si quis voluptatem Finem ſtatuat*, negat *Juſtitiam ſervari*; concedit, *ſi non Finis, ſed ſimpliciter Bonum voluptas dicatur*. Neque puto opus eſſe ut nunc verba tibi ejus recenſeam, cum tertius De Juſtitia liber ubique exſtet. Quando ergo vice verſa, amice, nullum Bonum alio Bono majus aut minus, et non-Finem Fini æqualem aiunt, non Communibus jam tantum Notitiis, ſed ſuis ipſorum dictis repugnant. Rurſumque ſi de duobus malis al-

χείρονες, ὅταν ὠφελῶνται, τὸ δὲ βλάπτει μή, οὐ ποιεῖ δὲ χείρονας, ὠφελεῖ τὴν ἔννοιάν ἐστι μὴ λέγειν ἐκεῖνο μεῖζον εἶναι κακὸν ὑφ' οὗ γινόμεθα χείρονες ὅταν ὠφελῶνται οὗ δὲ βλάπτει μή, οὐ ποιεῖ δὲ χείρονας· μηδὲ κακίονα βλάβειν, τὴν κακίονας ἡμᾶς ἀπολελυῶσαν. Ἀλλ' ὁμολογεῖ μὴ Χρύσιππος "εἶ) τινὰς φόβους καὶ λύπας καὶ ἀπάτας, "αἳ βλάπτουσι μὴ ἡμᾶς, χείρονας δὲ οὐ ποιοῦσιν." Ἐντυχὼν δὲ τῷ τοιούτῳ τῷ τοῦ Πλάτωνα γελοιαμμένων F Περὶ Δικαιοσύνης· καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα, τὴν ἐκεῖ οὗ ἀνδρὸς εὑρεσιλογίαν ἄξιον ἱστορῆσαι, πάντων ἁπλῶς πραγμάτων καὶ δογμάτων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀφειδοῦσαν.

κς'. Περὶ τὴν ἔννοιάν ἐστι δύο τέλη καὶ σκοποὺς τοῦ κεῖσθαι οὗ βίου, καὶ μὴ πάντων ὅσα πράττομεν ἐφ' ἕν τι γίνεσθαι τὴν ἀναφοράν· ἔτι δὲ μᾶλλόν ἐστι τῶν τὴν ἔννοιαν, 1071

E. 8. παρὰ τὴν ἔννοιαν—οὐ ποιεῖ δὲ χείρονας;] Hoc totum, vulgo defideratum, addidimus ex E.

F. 4. ἀφειδοῦσαν] Recepi ab Amiot. et Mez. Vulgo, ἀπειδοῦσαν. T. V. Anon. ἀπαδοῦσαν.

terum nos, ſi adſit, pejores facit, alterum nocet quidem, non facit tamen deteriores, contra Communem eſt Notitiam, non dicere illud majus eſſe Malum a quo præſente pejores reddimur, quam id a quo lædimur quidem nec tamen pejores reddimur; neque dicere, majus eſſe damnum, unde pejores reddamur. Sed fatetur Chryſippus, *eſſe quoſdam metus et dolores et errores, quibus lædamur, non autem deteriores etiam reddamur.* Lege vero primum adverſus Platonem librum ejus De Juſtitia; nam cum alia, tum maxime hominis commenta cognitu digna ſunt, de nullis omnino rebus ac ſententiis tum ſuis tum alienis ullam rationem ducentis.

XXVI. Contra Communes eſt Notitias duos Fines ac ſcopos vitæ propoſitos eſſe, neque omnia quæ agimus ad unum aliquid referri. Id ve-

ἄλλο μὲν τέλος, ἐπ' ἄλλα δὲ τ προηγμένων ἔκαστον ἀναφέρεσθαι· τούτων δὲ αὐτὰς προσήκειν ἀνάγκη θάτερον. Εἰ γὰρ αὐτὰ μὲν προηγμένα τῇ φύσιν ἀγαθὰ μή ἐστιν, ἡ δὲ εὐλόγιστος ἐκλογὴ τῶν λήψεις αὐτῶν, ἐν τὸ πάντα τὰ παρ' ἑαυτὸν ποιεῖν ἕνεκα ἔχασον ἕνεκα δὲ τυγχάνειν τ προηγμένων τῇ φύσιν, ἐπ' ἐκεῖνο δὲ πάντα ἔχειν τὰ προηγμένα τ ἀναφορήν, τὸ τυγχάνειν τ προηγμένων τῇ φύσιν· εἴπερ γὰρ οἴονται μὴ κοχαζομένους μηδὲ ἐφιεμένους δ τυχεῖν ἐκείνων τὸ τέλος ἔχειν, ἄλλο δ δεῖ ἕνεκα ἀναφέρεσθαι τ τούτων
B ἐκλογήν, ἐν μὴ ταῦτα· τέλος μὲν γὰρ, τὸ ἐκλέγεσθαι καὶ λαμβάνειν ἐκεῖνα φρονίμως· ἐκεῖνα δὲ αὐτά, καὶ τὸ τυγχάνειν αὐτῶν, ἐ τέλος, ἀλλ' ὥσπερ ὕλη τις ὑπόκειται

A. 4. μὲν πρῶτα] Legendum, μὲν τὰ πρῶτα.

A. 4. κατὰ φύσιν ἀγαθὰ μὴ ἐστιν] Ita lacunam explevimus. Vulgo, κατὰ φύσιν ἀγαθὰ καθὰ μή ἐστιν. B. E. vocem mutilam, una demta litera, habent αθα—.

A. 7. δὲ πάντα ἔχειν] Legendum, δὴ πάντα ἔχει: in promtu item sit δεῖ πάντα ἔχειν: illud sententiæ loci accommodatius.

A. 8. εἴπερ γὰρ—ἐκλογήν] Lego, οἱ δ' ἄρ' οἴονται, μὴ κοχαζομένους μήδὲ ἐφιεμένους τὸ τυχεῖν ἐκείνων τέλος ἔχειν, ἀλλ' ᾧ δεῖ ἕνεκα ἀναφέρεσθαι, τὴν τούτων ἐκλογήν. Ratio et sententia reddita est in Latinis, quæ totius loci nova confecimus.

B. 3. ἐ τέλος] Certissima hæc est Xylandri emendatio. Vulgo, et omnes libri, εὐτελές.

ro magis etiam Notitiæ adversatur, alium esse Finem, et alio singulas nostras referri actiones. Quorum tamen alterum eos necesse est in se recipere. Si enim ipsa prima secundum Naturam, non sunt bona, sed probabilis eorum electio ac sumtio bona est atque industria quanta fieri potest maxima in illis adipiscendis collocata; efficitur, ut ad hanc ipsam adeptionem primorum secundum Naturam, omnes actiones referantur. At vero Stoici putant, eos qui spectant et appetunt prima Naturæ, finem sibi propositum habere non illorum adeptionem sed id quo adeptio referenda est; eamque referendam ad electionem primorum Naturæ, non ad ipsa prima Naturæ. Finis quippe est deligere, et prudenter accipere illa; ipsa autem, et eorum possessio, Finis non est, sed tanquam materia sub-

τὴν ἐκλεκτικὴν ἀξίαν ἔχουσα· τοῦτο γὰρ οἶμαι καὶ ποιοῦμα λέγειν καὶ γεάφειν αὐτοὺς, ἐνδεεστομυθίους τὴν διαφοράν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἀνδρικῶς μὲν ἐπομεμνημόνευκας καὶ ὃ λέγουσι καὶ ὡς λέγουσι.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Σκόπει δὲ ὅτι ταυτὸ πάσχουσι τοῖς τὴν σκιὰν ὑποφάλλεσθαι τὴν ἑαυτῶν ἐφιεμένοις· ἃ γὰρ ἀπολείπουσιν, ἀλλὰ συμμεταφέρουσι τὴν ἀτοπίαν τῷ λόγῳ, πορρωτάτω τῶν ἐννοιῶν ἀφιστάμενον. Ὡς γὰρ εἰ τοξεύοντα φαίη τις οὐχὶ πάντα ποιεῖν τὰ περὶ αὐτὸν ἕνεκα τοῦ C βαλεῖν τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πάντα ποιῆσαι τὰ περὶ αὐτὸν, αἰνίγμασιν ὅμοια καὶ τερατεία δόξειεν ἂν περαίνειν· οὕτως οἱ περιπέμπελοι βιαζόμενοι μὴ τὸ τυγχάνειν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως τυγχάνειν τῆς κατὰ φύσιν εἰς τέλος, ἀλλὰ τὸ λαμβάνειν, τὸ ἐκλέγεσθαι, μηδὲ τὴν

C. 1. περὶ αὐτὸν] Rectius fit παρ' αὐτὸν, utroque loco.
C. 6. τὸ λαμβάνειν] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, τῷ λαμβάνειν. Forte etiam corrigendum τὸ λαμβάνειν τοῦ ἐκλέγεσθαι.

jicitur, deligendo debitam habens æſtimationem; hoc enim puto nomen iſtos dicere et ſcribere, diſcrimen oſtendentes.

LAMPRIAS. Strenue quidem et quid et quo modo dicant commemoraviſti.

DIADUMENUS. Id autem conſidera, idem iis accidere, quod umbram ſuam tranſilire conantibus: non enim poſt ſe relinquunt, ſed una cum oratione trahunt abſurditatem longiſſime a Communibus diſtantem Notitiis. Sicut enim qui ſagittantem dicat omnia ſua facere non ſcopi attingendi gratia, ſed ut omnia ſua faciat, is ænigmatum ſimilia et monſtroſa videatur narrare; ita pluſquam deliri iſti contendentes, non eſſe Finem expetendi quæ ſunt Naturæ convenientia iis potiri, ſed Finem eſſe accipere et deligere, neque ſanitatis appetentiam et conſectationem unicuique noſtrum ſanitate finiri, ſed, contra, ſanita-

ἕφεσιν ἡ ὑγείας καὶ δίωξιν εἰς τὸ ὑγιαίνειν ἐκέσῳ τελοῦντα, ἀλλὰ τἀναντίον τὸ ὑγιαίνειν ὅπως ἕφεσιν αὐτῷ καὶ δίωξιν ἀναφέρεσθαι, περιπάτους τινὰς, καὶ ἀναφωνήσεις, καὶ τομὰς νὴ Δία, καὶ φαρμακείας εὐλογίσους τέλη ποιούμενοι τῆς ὑγείας, οὐχὶ τούτων ἐκείνῳ, ὅμοια λεγοῦσι τῷ λέγοντι,

D Διαπνῶμεν ἵνα θύωμεν, ἵνα λουώμεθα.

Μᾶλλον δὲ ἐκεῖνος εἰωθός τι καὶ νενομισμένον ἀλλάττει, καὶ οὐδὲ τὴν τάξιν· ἃ δ' ἔτοι λέγουσι, τὴν πᾶσαν ἔχει τῶν πραγμάτων ἀνατροπὴν καὶ σύγχυσιν. "Οὐ περιπατοῦμεν ἕνεκα τοῦ πέπτειν τὴν τροφὴν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ περιπατεῖν εὐκαίρως." Ἦπου καὶ τὴν ὑγείαν ἡ φύσις τοῦ ἐλλεβόρου χάριν πεποίηκεν, ἢ τῆς ὑγείας τὸ ἐλλέβορον. Τί γὰρ ἄλλο καταλείπει αὐτοῖς εἰς ὑποβολὴν οὐδενὸς λόγου ἢ τοιαῦτα λῆρεῖν; τί δὲ διαφέρει τὸν λέγοντος γεγονέναι τὴν ὑγείαν τῶν φαρ-

D. 2. ἐκεῖνος—λέγωσι] ἐκεῖνος, pro ἐκεῖνο, eſt a Mez. ἀλλάττει, pro ἀλλάττοι, ex E. παρὰ, pro πάντα, ex B. E. denique δὲ additum ex Mez.
D. 6. ἀλλ' ἵνεκα] Supplendum, ut Xyl. vertendo ſignificavit, ἀλλὰ πέπτειν τὴν τροφὴν ἕνεκα—.
D. 9. λῆρεῖν] Sic E. Vulgo, λαλεῖν.

tem referri ad ejus appetitionem et procurationem, ac fines eſſe ambulationes neſcio quas, et vocis contentiones, atque adeo ſectiones, et ratione inſtitutas medicationes, non horum finem ipſam ſanitatem: igitur iſti ſimiliter nugantur, ac ſi quis dicat,

Cœnemus ut ambulemus, ut lavemur nos.

Illa vero recepti in hac re ordinis inverſio omnes res conturbat atque confundit: *Non ambulabimus tempeſtive cibi concoquendi gratia, ſed ambulandi gratia cibum concoquemus?* mirum, ni ſanitatem quoque veratri cauſſa fecerit natura, non veratrum propter ſanitatem. Quid enim aliud reſtat iis ad ſummam abſurditatem, quam talia nugari? Quid intereſt utrum dicas medicamentorum cauſſa ſanitatem natam, non medica-

μάχων ἕνεκα, μὴ τὰ φάρμακα τῆς ὑγείας, ὁ τὴν ἐκλογὴν E
τῆς περὶ τὰ φάρμακα καὶ σύνθεσιν καὶ χρῆσιν αὐτῶν αἱρε-
τώτερον ποιῶν τῆς ὑγείας; μᾶλλον δὲ τοῦ μὴ δι' ὅλως
αἱρετὸν ἡγούμενος, ἂν δὲ τῇ περὶ ἐκεῖνα πραγματείᾳ
τὸ τέλος πλημμελῶς; καὶ τὴν ἔφεσιν ἀποφαίνων τῆς τεύξεως,
καὶ τῆς ἐφέσεως τὴν τεῦξιν; "Τῇ γὰρ ἐφέσει, νὴ Δία, τὸ εὖ-
"λογίστως καὶ τὸ φρονίμως προσέστι." Πάνυ μὲν οὖν,
φήσομεν, ἂν ὡς πρὸς τέλος ὁρᾷ τὴν τεῦξιν ὧν διώκει καὶ
τὴν κτῆσιν· εἰ δὲ μή, τὸ εὐλόγιστον αὐτῆς ἀφαιρεῖ), πάντα
ποιοῦσης ἕνεκα τοῦ τυχεῖν καὶ τυχεῖν καὶ σεμνὸν καὶ μακά-
ριόν ἐστι.

κζ'. * Ἐνταῦθα λόγου γενόμενου, πᾶν φαίης μᾶλ-
λον εἶναι πρᾶγμα τὴν ἔννοιαν, ἢ τὸ μὴ λαβόντας ἔννοιαν ἀγα- F
θοῦ μηδὲ ὁρίσαντας, ἐφίεσθαι δὲ ἀγαθοῦ καὶ διώκειν. Ὁρᾷς

E. 5. ἀποφαίνων] Mez. ἀποφαίνων τίλος.
E. 8. ἂν ὡς πρὸς τέλος ὁρᾷ] ὡς additum ex B. E. ὁρᾷ, pro vulgato ὁρᾶν, eſt ex Amiot. Xyl. Mez.
E. 12. * ἐνταῦθα] Non eſt dubium quin nil exciderit niſi Ἐνταῦθα δή. Viderunt et Amiot. et Xyl.
F. 1. παρὰ τὴν ἔννοιαν] κατὰ τὴν ἔννοιαν Amiot. Mez. Forte πᾶν mutandum in παντός.
F. 2. Ὁρᾷς] Mez. Ὅρα.

menta ob ſanitatem exſtitiſſe; an vero delectum medicamentorum, eorumque compoſitionis et uſus magis expetendum ipſa eſſe ſanitate? imo ſanitatem ne in expetendis quidem cenſeas, in delectus occupatione finem colloces, appetitionemque adeptionis, non hanc illius finem facias? *At*, inquiunt, *cum ratione et prudenter fieri, appetitioni accidit.* Planiſſime, ſi ea ad finem reſpicit quem affectat, nempe conſecutionem et poſſeſſionem: alioqui rationem ei ademeris, ſi omnia faciat ejus adipiſcendi gratia, quod adipiſci non ſit præclarum, non beatum.

XXVII. Quandoquidem vero hunc in ſermonem devenimus, quidvis potius dixeris cum Notitiis conſentire, quam appetere bonum et conſectari, cujus nullam notitiam

γὰρ ὅτι ὁ Χρύσιππος εἰς ταύτην μᾶλλον συνελαύνει τὴν Ἀρίστωνα τὴν ἀπορίαν, ὡς τῶν πραγμάτων τὴν πρὸς τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν ἀδιαφορίαν ὑπονοῆσαι, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν μὴ προθεωρηθέντων· ὕπως γὰρ αὐτῆς φανεῖσθαι τὴν ἀδιαφορίαν προϋφισταμένην, εἰ νόησιν μὴ αὐτῆς
1072 ὄντα ἔστι λαβεῖν, μὴ πρότερον τοῦ ἀγαθοῦ νοηθέντος, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἀλλ' αὐτὴ μόνον τὸ ἀγαθόν ἐστιν. Ἴδε δὲ καὶ σκόπει πῶς οὐκ τῆς Στοᾶς ταύτην ἀρνουμένην ἀδιαφορίαν, καλουμένην δὲ ὁμολογίαν, ὅπως δὴ καὶ ὁπόθεν παρέχειν αὐτὴν ἀγαθὴν νοηθῆναι. Εἰ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ χωρὶς οὐκ ἔστι νοῆσαι τὴν πρὸς τὸ μὴ ἀγαθὸν ἀδιαφορίαν, ἔτι μᾶλλον ἡ τῶν ἀγαθῶν φύσησις ὁπίνοιαν αὐτῆς ὑ δίδωσι τοῖς ἀγαθὴν μὴ προεννοήσασιν. Ἀλλ' ὥσπερ ὑγιεινῶν καὶ νοσερῶν τέχνης ὑ γίνεται νόησις οἷς μὴ πρότερον αὐτῆς ἐκείνων

F. 3. μᾶλλον] Delendum ut ex antecedenti temere repetitum.
A. 2. ἀλλ' αὐτὴ μόνον] αὐτὴ, pro vulgato αὐτὸ, eſt ex B. E.
A. 2. Ἴδε] Sic B. E. Vulgo, Ἴσθι.
A. 5. αὐτὴν] Sic B. E. Vulgo, αὐτό.
A. 7. αὐτῆς] Sic B. E. Vulgo, αὐτοῖς.
A. 7. ἀγαθὴν μὴ] μὴ additum ex B. E.

acceperis aut habeas. Vides enim ut Chryſippus in hanc compellat Ariſtonem difficultatem, *Rerum indifferentiam, qua neque ad bonum neque ad malum inclinant, intelligi, non ante intellectis Bono et Malo: ita enim appariturum ejus Indifferentiam ante ſe ipſam ſubſiſtentem, ſi intelligentia ejus percipi non poſſit, non ante cognito bono: nihil autem aliud Bonum eſt niſi ipſa Indifferentia.* Jam mihi conſidera Stoicorum illam quam ipſi vocant Conſenſionem, Indifferentiam autem eſſe negant, undenam et quo pacto ea ſe ipſam ut Bonum cognoſcendam præbeat. Nam ſi ſine Bono intelligi non poteſt Indifferentia ad non-Bonum, multo minus prudentia Bonorum intelligendam ſe offeret, non ante intellecto Bono. Sed ſicut ſalubrium et inſalubrium artis intelligentia non paratur, niſi ſalubri prius et inſa-

γόγονεν, ὅτως ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐπιστήμης οὐκ ἔστιν ἔννοιαν λαβεῖν μὴ τἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ προεννοήσαντας.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Τί οὖν ἀγαθόν ἐστιν; B

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Οὐδὲν ἀλλ' ἢ φρόνησις.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Τί δὲ ἡ φρόνησις;

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἀγαθῶν ἐπιστήμη.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Πολὺς οὖν ὁ Διὸς Κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτοῦ ἀφῖκται. Τὴν γὰρ ὑπέρθεσιτερπιλὴν, ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς, ἔασον· καίτοι τόν γε λόγον αὐτοῦ ὅμοιον ἐκείνῳ πάθος κατείληφε. Φαίνεται γὰρ εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ νόησιν, αὐτὴν νοῆσαι δεόμενος φρόνησιν ἐν τῇ περὶ τἀγαθὸν ζητῶν νοήσει, καὶ περὶ τὸ ἕτερος ἀναγκαζόμενος ἀεὶ τὴν ἑτέραν διώκειν, ἀπολειπόμενος δὲ ἑκατέρας τῷ

B.] Ita quinquies distinximus dicendi vices, quæ vulgo in unam dictionem continuatæ sunt.

B. 2. ἀλλ' ἢ—ἀλλ' ἢ] Ita duobus locis repositum ex B. E. Vulgo, ἀλλ' ἡ—ἀλλ' ἡ—.

B. 6. ἀφῖκται] Sic B. E. Vulgo, ἀφιᾶται.

B. 7. τόν γε λόγον] γε pro τε, receptum ex B. E.

B. 9. νόησιν—φρόνησιν] Legendum cum Amiot. et Mez. νόησιν, νοῆσαι δεόμενος τὴν φρόνησιν, αὐτὴν δὲ τὴν φρόνησιν—.

B. 10. περὶ] Sic B. E. Vulgo, παρά.

B. 11. ἀπολειπόμενος—λειόμενον] Vulgo, ἀναλειπόμενος δὲ ἑκατέρα τῷ πρὸ αὐτῆς

luori cognito, ita Bonorum et Malorum scientia cognosci non poterit, non prius perceptа Boni et Mali cognitione.

LAMPRIAS. Quid est ergo Bonum?

DIADUMENUS. Nihil nisi prudentia.

LAMPRIAS. Quid est prudentia?

DIADUMENUS. Nihil aliud nisi Bonorum scientia.

LAMPRIAS. Hic vero adfatim in eorum orationem Jovis ille Corinthus advenit: mitte enim proverbialem istam pistilli circumagitationem, ne falsius notare homines videaris; quanquam ipsorum rationi idem quod huic accidit. Nam in definitione Boni prudentia, in prudentiæ, Bonum quid sit requiritur, et alterum semper alterius opera consectandum est; et utrinque ad unum intelligendum

τὸ περὶ αὐτῆς νοούμενον δεῖσθαι τοῦ χωρὶς νοηθῆναι μὴ δυναμένου.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Καὶ κατ' ἄλλον δὲ τρόπον ἔστι τὴν
C οὐκ ἐπὶ διαφθορᾷ, ἀλλὰ ἐκφορᾷ αὐτῶν τῷ λόγῳ καὶ ἀπαγωγῇ τελέως εἰς τὸ μηδὲν, καταμαθεῖν. Οὐσίαν τἀγαθοῦ τίθενται τὴν εὐλόγιστον ἐκλογὴν τῶν κατὰ φύσιν· ἐκλογὴ δὲ οὐκ ἔστιν εὐλόγιστος ἡ μὴ περός τι γενομένη τέλος, ὡς περαίνηται. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν; Οὐδὲν ἄλλο, φασὶν, ἢ τὸ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς τῶν κατὰ φύσιν ἐκλογαῖς. Πρῶτον μὲν οὖν οἴχεται καὶ διαπέφυγεν ἡ ἔννοια τοῦ ἀγαθοῦ· τὸ γὰρ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς, σύμπτωμα ὑπάρχειν ἔστι γινόμενον ἀπὸ ἕξεως τῆς εὐλογιστίας· διὸ ταύτῃ μὲν ἀπὸ τοῦ τέλους, τὸ τέλος δὲ οὐκ ἄνευ ταύτης ἀναγκαζόμενοι
D νοεῖν, ἀπολειπόμεθα τῆς ἀμφοῖν νοήσεως. Ἑπεται, ὃ μεῖ-

νουμένην: duo priora correximus ex B. E. duo posteriora, ex consequentiæ ratione.
C. 3. εὐλόγιστα] Sic B. E. T. V. Anon. Xyl. vers. Vulgo, ἀλόγιστα.
C. 3. τῶν κατὰ φύσιν] τῶν additum ex T. V. Anon. Xyl. vers.
C. 4. ἡ μὴ πρός τι] μὴ assumtum ex Amiot. Mez.

id prænosse oportet, quod sine alterius prænotione intelligi non potuit.

DIADUMENUS. Est et alius modus non jam perversionem sed eversionem rationis eorum plane in nihilum abducentis deprehendendi. Substantiam boni ponunt delectum eorum quæ Naturæ congruunt ratiocinatione bona constantem. Atqui delectus talis nullus est, nisi qui ad Finem aliquem referatur, sicut diximus. Quis ergo est Finis? nihil aiunt aliud, quam probe ratiocinari in delectu eorum quæ Naturæ congruant. Primum itaque periit et aufugit Boni notitia. Nam probè ratiocinari in delectibus, accidens scilicet est proveniens ab habitu probæ ratiocinationis. Itaque hunc e Fine, Finem autem non sine hoc coacti intelligere, utriusque destituimur intelligentia. Deinde, quod majus est, jus-

ζόν ἐστι, ᾧ μὴ δικαιοτάτῳ λόγῳ, τὴν εὐλόγιστον ἐκλογήν, ἀγαθῶν ἕδει καὶ ὠφελίμων καὶ συνεργῶν πρὸς τὸ τέλος ἐκλογὴν ἔχ. τὸ γὰρ ἐκλέγεσθαι τὰ μήτε συμφέροντα μήτε τίμια μήτε ὅλως αἱρετὰ, πῶς εὐλόγιστός ἐστιν; Ἔστω γάρ, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, εὐλόγιστος ἐκλογὴ τὴν ἀξίαν ἐχόντων πρὸς τὸ εὐδαιμονεῖν· ὅρα τοίνυν ὡς εἰς πάγκαλόν τι καὶ σεμνὸν αὐτοῖς ὁ λόγος ἐξήκει κεφάλαιον. Ἔστι γάρ, ὡς ἔοικε, τέλος κατ' αὐτοὺς, τὸ εὐλογιστεῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τὴν ἀξίαν ἐχόντων πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ἀλλ' ἔπω σοι μὴν ἀκούοντι τῶν ὀνομάτων, ἀλλόκοτόν τι φαίνεται δεινῶς, ὦ ἑταῖρε, τὸ φερόμενον· ἔπι δὲ δέομαι μαθεῖν πῶς τοῦτο συμβαίνει.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Προσεκτέον οὖν σοι μᾶλλον· ἡ γὰρ τυχόντος ἐστὶν αἴνιγμα συνιέναι· ἄκουε δή, καὶ ἀποκρίνου.

D. 10. πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν] Veram lectionem revocavi ex Ald. B, E. Vulgo, πρὸς τὸ εὐδαιμονεῖν.
D. 12. ἔπω σοι] Legendum, ἑπάσι.

tiſſima ratione delectus ille proba conſtans ratiocinatione bonarum debebat eſſe, utilium, et ad Finem adjumenta adferentium rerum delectus: nam neque utilia, neque honorata, neque omnino expetenda deligere qui ſit bonæ ratiocinationis? Eſto enim, ut ipſi volunt, proba cum ratiocinatione delectus eorum quæ dignitatem habentia ad felicitatem faciunt, ac vide ad quam perpulchrum eos ratio et ſuſpiciendum capitulum perducat. Nimirum Finis ipſorum de ſententia erit probe ratiocinari in delectu eorum quæ dignitatem habent ad probe ratiocinandum.

LAMPRIAS. Atqui hæ voces, amice, ita audienti inſolentes admodum videntur. Et ſane diſcere cupio qui hoc eveniat.

DIADUMENUS. Magis itaque adverte animum: non enim cujuſvis eſt ænigma hoc intelligere: proinde audi et reſponde. Nonne Stoicis Fi-

Ἆρ' οὖν τέλος ὀφεῖ κατ' αὐτοὺς εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς καὶ φύσιν;

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Λέγουσιν οὕτως.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Τὰ δὲ κατὰ φύσιν πότερον ὡς ἀγαθὰ ἐκλέγονται, ἢ ὡς ἀξίας τινὰς ἔχοντα ἢ προαγωγάς * τοῦτο πρὸς τὸ τέλος, ἢ πρὸς ἕτερόν τι τῶν ὄντων;

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Οὐ νομίζω, ἀλλὰ πρὸς τέλος.

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Ἤδη τοίνυν ἀποκαλύφας ὅρα τὸ συμβαῖνον αὐτοῖς, ὅτι τέλος ὀφεῖ τὸ εὐλογιστεῖν ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν ἀξίαν ἐχόντων πρὸς τὸ εὐλογιστεῖν· ἄλλως γὰρ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς εὐδαιμονίας, οὔτε ἔχειν φασὶν, οὔτε νοεῖν οἱ ἄνδρες, ἢ τὴν πολυτίμητον εὐλο-
F γιστίαν ταύτην περὶ τὰς ἐκλογὰς τῶν ἀξίαν ἐχόντων.

E. 7. λέγουσιν] Sic B. E. Vulgo, λέγοντας: idque fine diſtinctione colloquentium.

E. 8. πότερον] Sic e Xylandri correctione dedimus pro τὸ πρότερον: B. E. τὸ omittunt.

E. 9. προαγωγὰς * τοῦτο] Xyl. lacunam explet e conjectura, interpoſito καί. Plura deſiderantur, meo ſenſu, ita ſupplenda—προαγωγάς; ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Ὡς ἔχοντα προαγωγάς. ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Καὶ τοῦτο πρὸς τὸ τέλος—.

E. 14. ἐν ταῖς ἐκλογαῖς—τοῦ ἀγαθοῦ] Totus hic locus, vulgo deſideratus, debetur codicibus B. E.

nis eſt probe ratiocinari in delectu rerum Naturæ congruentium?

LAMPRIAS. Sic ipſi dicunt.

DIADUMENUS. Illa naturæ congrua utrum ut bona deliguntur, an quia dignitates quaſdam habeant et productionem, idque vel ad finem, vel ad aliam quampiam rem?

LAMPRIAS. Non puto, ſed ad Finem.

DIADUMENUS. Jam ergo rem detegens inſpice quid illis eveniat; nempe Finem eſſe probe ratiocinari in electione rerum æſtimatione dignarum ad probe ratiocinandum: aliam enim eſſentiam Boni et felicitatis neque habere ſe iſti, neque intelligere dicunt aliam, quam pretioſam illam in delectu rerum æſtimatione dignarum ratiocinationem. Verum hæc quidem

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰσιν οἱ πρὸς Ἀντίπατρον οἰόμενοι λέγεσθαι, μὴ πρὸς τὴν αἵρεσιν· ἐκεῖνον γὰρ ὑπὸ Καρνεάδου πιεζόμενον, εἰς ταύτας καταλύεσθαι τὰς εὑρεσιολογίας.

κη'. Τῶν δὲ περὶ ἔρωτος φιλοσοφουμένων ἐν τῇ Στοᾷ πρὸς τὰς κοινὰς ἐννοίας, ἡ ἀτοπίας πᾶσιν αὐτοῖς μέτεσιν. "Αἰσχρὸς μὲν γὰρ ἐστὶ τοὺς νέους, φαύλους γε ὄντας καὶ 1073
"ἀνοήτους, καλοὺς δὲ, τοὺς σοφούς· ἐκείνων δὲ τὸ καλῶς "μηδένα μήτε ἐρᾶσθαι, μήτε ἀξιέρωτον εἶναι." Καὶ οὐ τοῦτό πω δεινόν· ἀλλὰ καὶ "τοὺς ἐρασθέντας αἰσχρῶν, "παύεσθαι" λέγουσι "καλῶν γενομένων." Καὶ τίς ἔρωτα γινώσκει τοιοῦτον, ὃς ἅμα σώματος μοχθηρίᾳ ψυχῆς βλεπομένης σωέχεται καὶ γίνεται, κάλλους δὲ ἅμα φθορᾷ· μὴ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης ἐγκυμονούσης, καταθέννυται καὶ ἀπομαραίνεται; Οὓς μηδεὶς οἴεσθαι τῶν κωνώπων ἀφαφέρειν· χαίρουσι γὰρ λάμπῃ καὶ ὄζει, τὸν δὲ πότιμον καὶ χρηστὸν οἶνον ἀποπετόμενοι φεύγουσιν. Ἦν δὲ

A. 7. βλεπομένης] Legendum βλαπτομένης.

sunt qui putent adversus Antipatrum dicta, non adversus Stoicam sectam: hunc enim a Carneade pressum, in ista commenta se abdidisse.

XXVIII. Quæ porro de Amore in Stoa differuntur Communibus adversa Notitiis, eorum absurditas communis omnibus est Stoicis. *Deformes* aiunt *esse adolescentes, quippe qui vitiosi sint et stulti; formosos, qui sapiant: atque horum formosorum nullum neque amatum esse, neque amari dignum.* Neque hoc gravissimum est. Addunt, *eos qui turpes amaverint, finem amandi facere ubi hi pulchri sint facti.* Quis vero talem amorem cognovit, qui, cum corpus animi pravitate labefactatum est, constet; pulchritudine una cum prudentia, justitia, et temperantia innatis, extinguatur et contabescat? Tales ego culicum similes judico, qui spuma vini et aceto gaudent, bonum et potui aptum vinum avolantes fugiunt.

Β λέγοντες ᾗ ὀνομάζοντες ἔμφασιν κάλλους ἐπαγωγὸν εἶ) ὅ ἔρωτος λέγουσι, σφόδρα μὲ οὐκ ἔχει τὸ πιθανόν· οὐ γὰ αἰσχίστοις καὶ κακίστοις οὐκ ἂν ἔμφασις γένοιτο κάλλους· εἴπερ, ὡς λέγουσιν, ἡ μοχθηρία τοῦ ἤθους ἀναπίμπλησι τὸ εἶδος. Ἐπεὶ κομιδῇ παρὰ τ' ἔννοιάν ἐστιν, ἀξιέραστον εἶ) τὸν αἰσχρὸν, ὅτι μέλλοι ᾗ σφοδρὰ γέσθαι ποτε κάλλος ἕξειν· κτησάμενον δὲ τοῦτο ᾗ γενόμενον καλὸν ᾗ ἀγαθὸν, ὑπὸ μηδενὸς ἐρᾶσθαι.

Λαμπριας. Θήρα γάρ τις, φασὶ, ἐστὶν ὁ ἔρως, ἀτελὴς μὲ, εὐφυὴς δὲ μειρακίου σφόδρα ἀρετῆ.

Διαδουμενος. Εἶτα, ὦ βέλτιστε, σφάττομεν ἄλλο C τῶν, ἢ τ' αἵρεσιν αὐτῷ ἐλέγχομεν, ὅτε πιθανοῖς σφάγμασιν, ὅτε ὠμιλημένοις ὀνόμασι τὰς κοινὰς ἐκτρέφουσαν ἡμῖν ᾗ σφαδιαζομένην ἐννοίας; Οὐδεὶς γὰρ ἦν ὁ κωλύων τὴ σφὶ τοὺς νέους τ' σοφῶν σπουδὴ, εἰ πάθος

B. 3. καιίστοις] Sic B. E. Vulgo, καλλίστοις.
B. 5. Ἔπει] Corrigendum, Ἔπειτα.
B. 5. σφαὶ τὴν ἔννοιάν] Ita dudum correxi ad Plut. de Ser. Num. Vind. p. 46. Omnes libri, σφά τινων οὖν—.

Quam vero dicunt ac nominant *pulchritudinis apparentem ſpeciem quæ alliciat*, de ea primum non loquuntur probabiliter. Nam in turpiſſimis et peſſimis nulla poteſt pulchritudinis apparere ſpecies; cum ipſi dicant ob *ingenii pravitatem deformitate faciem oppleri*. Deinde vero, plane contra Communem Notitiam eſt, amore dignum eſſe deformem, qui ſit aliquando futurus pulcher, expectetque formæ venuſtatem; ſi eam conſecutus, ac pulcher factus ſit et probus, a nemine debeat amari.

Lamprias. *Eſt enim amor venatio*, ut aiunt, *quædam imperfecti quidem, ſed tamen ad virtutem bona indole adoleſcentis.*

Diadumenus. Quaſi vero nos, optime, aliud agamus, quam ſectam eorum demonſtremus neque probabilibus rebus, neque receptis nominibus Communes nobis pervertere Notitias? Nemo enim prohibebat ſtudium ſapientium erga adoleſcentes;

αὐτῇ μὴ προσῇσι, θήραν ἢ φιλοπαίδειαν προσαγορεύομεν· ἔρωτα δὲ καλεῖν οἱ πάντες ἄνθρωποι καὶ πᾶσαι γυναῖκες καὶ ὀνομάζουσι *

1 Πάντες δ' ἠρήσαντο παραὶ λιχίεσσι πλιδῆναι

καὶ,

Οὐ γὰρ πώποτέ μ' ὧδε θεᾶς ἔρος, οὐδὲ γυναικὸς,
Θυμὸν ἐν στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν.

κθ'. Εἰς τοιαῦτα μὲν τοι πράγματα τὸν ἠθικὸν λόγον ἐκβάλλοντες,

Ἕλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν σόφισμ'

εὐτελίζουσι καὶ ἀφαυροῦσιν, ὡς δὴ μόνοι τὴν φύσιν καὶ συνήθειαν ὀρθῶντες ἢ χρὴ, καὶ καθίσαντα τὸν λόγον, ἀλλὰ D ἀποστρέφει καὶ ἐπάγει ταῖς ἐφέσεσι καὶ διώξεσι καὶ ὁρμαῖς

C. 5. μὴ προσῇσι—ἄνθρωποι] Hæc vulgo omiſſa reſtituimus ex B. E. In iis unam vocem excidiſſe putem, ita inſtaurandam, ἔρωτα δ' ἐδεῖ καλεῖν—.

C. 7. ὀνομάζουσι * Πάντες] Nihil deſiderem, niſi οἷον τὸ, aut ſimile. Ceterum verſus mutilatos ſupplevimus ex Odyſſ. A. 366, et Iliad. Ξ. 315: partem culam καὶ ipſi interpoſuimus. Vulgo, ὀνομάζουσι * λιχίεσσι κλιδῆναι * θεᾶς ἔρος οὐδὲ γυναικὸς θυμὸν ἐν στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν.

C. 15. εὐτελίζουσι καὶ] Interponendum τὰς ἄλλους; vel ſimile, ut vertit Xyl.

D. 1. καθισάντα—ἐπάγει] Forte, καθιστάντες τὸν λόγον ἅμα ἀποστροφαῖς καὶ ἐπαγωγαῖς καὶ ἐφέσεσι καὶ διώξεσι καὶ ὁρμαῖς πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐλάττει.

quod quidem ſi non cum affectu conjunctum ſit, nominari poterat *venatio* aut *docendi ſtudium*. At amorem nominare debebant eum quem cuncti cunctæque intelligunt ac nominant: veluti

Cunctos concubitus deſideriumque ſubivit:

et

Nam neque me Dea, nec mortali ſemine creta
Femina, tam rapido gyrus inflammavit amore.

XXIX. In hujuſmodi negotia illi Moralem rationem conjicientes, et

Perplexa nilque ſani, ambages omnia

dicentes, vilem eam reddunt: quantumvis alios ſubſannantes, et ſe ſolos Naturam conſuetudinemque tutari ut oportet jactantes, ac rationem conſtituere averſionibus, inductionibus, appetitionibus, conſectationibus, et incitationibus ad ſuum cujuſque

περὶς τὸ οἰκεῖον ἔκλισον. Ἡ δὲ συνήθεια ἡ διαλεκτικὴ διερὰ μὴ γινομένη χρηστὸν μὴ ὑδὲν ὑδὲ ὑγιὲς ἀπολέλαυκεν, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἀκοὴ νοσώδης ὑποὺ κενῶν ἤχων δυσκολίας καὶ ἀσαφείας ἐμπέπλησται· περὶ ἧς αὖθις ἑτέραν ἀρχὴν λαβόντες, εἰ βούλει, διαλεξόμεθα. Νυνὶ δὲ τὴν φυσικὴν αὐτῶν λόγον οὐχ ἧττον τοῦ περὶ τελῶν διαταράττουσα τὰς κοινὰς προλήψεις, οὐ τοῖς κυριωτάτοις καὶ πρώτοις ἐπιβαλόμεθα.

λ'. Καθόλου μὴν ἄτοπον καὶ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν, τὸ μὴ ὂν δὲ, εἶ μήν τοι, μὴ ὂν δὲ, εἶ μὴν, οὐκ ὄντα δὲ εἶ, λεγόντων ἀποπώτατόν ἐστι, τὸ ἐπὶ τοῦ παντὸς λεγόμενον. Κενὸν γὰρ ἄπειρον ἐξωθεν τοῦ κόσμου περιέντες, ἔτε σῶμα τὸ πᾶν, ἔτε ἀσώματον εἶ λέγουσιν. Ἕπεται δὲ τούτῳ τὸ μὴ ὂν εἶναι τὸ πᾶν· ὄντα γὰρ μόνα τὰ σώματα καλοῦσιν, ἐπειδὴ ὄντος

D. 4. διερὰ μὲν γινομένη] Nec ipſa dant ſententiam, et ſine his conſtat ſententia: itaque in Latinis omiſi, e Græcis delere ratio vetat. Forte corrigendum διατεταραγμένη, vel διέραμα γινομένη.

D. 8. αὐτῶν λόγον] Sic Ald. Baſ. Xyl. Amiot. Vulgo, αὐτὸν λόγον. B. E. αὐτῷ λόγον.

D. 11. εἶναι μέντοι—λεγόντων] Corrigendum videtur, εἶναι μέν τι, μὴ ὂν δὲ εἶναι· καὶ εἶναι μέν τινα, μὴ ὄντα δὲ εἶναι. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα αὐτῶν λεγόντων.

E. 2. τὸ ἐπὶ] Sic B. E. Vulgo, τὸ δ' ἐπί.

congruum ac propoſitum. Conſuetudo autem a Dialectica nihil boni aut ſani percepit fructus: ſed, veluti auditus morboſus, vanis ſonis oppleta ægre audit atque obſcure: de qua, ſi videbitur, alias novo facto initio loquemur. Nunc Phyſicam eorum doctrinam, non minus quam quæ de Finibus eſt, Communes Notiones turbantem, per prima et præcipua capita decurrentes examinabimus.

XXX. In univerſum quidem abſurdum eſt et contrarium Notitiis, eſſe aliquod quod non ſit; et eſſe res quæ non ſint res. Sed omnium abſurdiſſimum eſt quod de Univerſo dicunt. Inane enim infinitum foris mundo circumponentes, neque corpus Univerſum, neque corporis expers dicunt. Sequitur ergo id non-Ens eſſe;

τὸ ποιεῖν τι ἢ πάσχειν, τὸ δὲ πᾶν οὐκ ὄν ἐστιν· ὥστε οὔτέ τι ποιήσῃ, οὐδέ τι πείσεται τὸ πᾶν. Ἀλλ' οὐδὲ οὐ τόπῳ ἔσται· σῶμα γὰρ ἅπαν τὸ ἐπέχον τόπον· τὸ δὲ σῶμα τὸ πᾶν. Καὶ μὴν τὸ αὐτὸν ἐπέχειν τόπον συμβέβηκε τοῦτο τὸ μένον· ὥστε τὸ μένει τὸ πᾶν· τὸ γὰρ ἐπέχει τόπον. Ἀλλ' οὐδὲ κινεῖται· πρῶτον, ὅτι χρὴ κινουμένῳ τόπῳ δεῖ καὶ χώρας ὑποκειμένης· ἔπειτα, ὅτι τὸ μὴ κινούμενον, ἢ αὐτὸ κι- F
νεῖν, ἢ ὑφ' ἑτέρου πάσχειν πέφυκε· τὸ μὲν οὖν ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον, ἔχει πηγὰς νεύσεις ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ῥοπὰς τινὰ βάρος ἢ κουφότητα· κουφότητος δὲ καὶ βάρους ἧττον σχέσεις τινές, ἢ δυνάμεις εἰσὶν, ἢ διαφοραὶ πάντως σώματος· τὸ δ' ἅπαν οὐ σῶμά ἐστιν· ὥστε ἀνάγκη μήτε βαρὺ, μήτε 1074
κοῦφον εἶναι τὸ πᾶν, μηδὲ ἔχειν ἐξ ἑαυτοῦ κινήσεως ἀρχήν. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ὑφ' ἑτέρου κινήσεται τὸ πᾶν· ἕτερον γὰρ

E. 7. πείσεται] Sic B. E. Schott. Omnes editi πάσχει.
E. 9. Καὶ μὴν—μένον] Legendum, Καὶ μὴν ᾧ τὸν αὐτὸν ἐπέχειν τόπον συμβέβηκε, τοῦτό ἐστι μένον.
F. 1. τὸ μὲν κινούμενον] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, τὸ μὴ κινούμενον.
F. 4. κουφότητος δὲ καὶ βάρους] Forte, κουφότης δὲ καὶ βάρος.
F. 5. πάντως] Receptum a Mez. item vertit Xyl.

cum Ens id ſolum ipſis ſit quod eſt corpus. Cum vero Entis ſit agere et pati, Univerſum non-Ens ſit; ſequitur ipſum nihil acturum, nihil paſſurum. Quin et in loco non erit. Nam corpus eſt quod locum occupat: Univerſum corpus non eſt. Atqui, cui accidit eundem locum occupare, id manet: ergo non manebit Univerſum, quia locum non occupat. Imo neque movebitur; primum quidem, quia id quod movetur, loco ad hoc opus habet et ſpatio ſubjecto. Deinde quod movetur, aut ſeipſum movet, aut ab alio adficitur. Quod ipſum a ſe movetur, momenta quædam habet ratione gravitatis aut levitatis: at gravitas et levitas, aut habitus ſunt, aut facultates, aut omnino differentiæ corporis. Univerſum non eſt corpus: ergo neceſſe eſt ipſum neque grave eſſe, neque leve, neque ex ſe principium motus habere. Atqui ne ab alio qui-

μηδέν ἐστι δ' παντός· ὥστε ἀνάγκη λέγειν αὐτοῖς, ὅπερ λέγουσι, μήτε μένον (εἰ) τὸ πᾶν, μήτε κινούμενον. Ὅλως δὲ ἐπεὶ τὸ λέγειν σῶμα τὸ πᾶν, μὴ δέον δεῖ γε αὐτούς· σῶμα δὲ φυτὸς, καὶ γῆ, καὶ ζῶα, καὶ φυτὰ, καὶ ἄνθρωποι, καὶ λίθοι· τὸ μὴ ὂν σῶμα σώματος μέρη ἕξει, καὶ δ' μὴ ὄντος μέρη ἔσται ὄντα, καὶ τὸ μὴ βαρὺ χρήσεται βαρέσιν μορίοις, καὶ κούφοις τὸ μὴ κοῦφον· ὧν οὐδὲ ἀνείρασθαι λαβεῖν
B μᾶλλόν ἐστι παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. Καὶ μὴν οὕτως οὐδὲν ἀναγκές ἐστι, καὶ τ' κοινῶν ἐγόμενον ἐννοιῶν, ὡς τὸ, εἴ τι μὴ ἔμψυχόν ἐστιν, ἐκεῖνο ἄψυχον εἶναι, καὶ πάλιν εἴ τι μὴ ἄψυχον, ἐκεῖνο ἔμψυχον (εἰ)· καὶ ταύτῃ οὖν ἀναστρέψωσι τὴν ἀναγκαίαν, ὅτι τὸ πᾶν ὁμολογοῦντες μήτε ἔμψυχον (εἰ), μήτε ἄψυχον. Ἄνευ δὲ τούτων, ἀτελὲς μὲν οὐδεὶς νοεῖ τὸ πᾶν, δ γε δὴ μηδὲν μέρος ἄπεστιν· ὅτοι δὲ τέλειον δ' φασιν εἶναι τὸ πᾶν· ἀφισμένον γάρ τι τὸ

A. 6. μὴ δέον] Non ſollicitandum videtur.
B. 7. δ γε δὴ] γε additum ex Ald. Baſ. Xyl.

dem movebitur: nihil eſt enim aliud. Itaque neceſſitas eo adigit eos ut dicant neque manere Univerſum, neque moveri. Denique, cum ipſorum de ſententia Univerſum non ſit corpus, cœlum autem, terra, animalia, plantæ, lapides ſint corpora; id quod non eſt corpus, partes habebit corpora, et non-Entis partes erunt Entia; et quod grave non eſt, partibus utetur gravibus, levibus quod non leve. Quibus opinionibus ne ſomnia quidem fingi poſſint magis Communibus adverſantia Notitiis. Porro nihil tam evidens, tamque cum Communibus conjunctum eſt Notitiis, quam quod animatum non eſt, inanimum, et quod inanimum non eſt, animatum eſſe. Tamen hanc quoque evertunt ipſi evidentiam, Univerſum fatentes neque animatum eſſe neque inanimum. Præter hæc, imperfectum nemo cenſet Univerſum eſſe, quippe cui nulla pars deſit. Illi Univerſum negant eſſe perfectum. *Quod enim per-*

τέλειον· τὸ δὲ πᾶν ὑπὸ ἀπειρίας ἀόριστον· ὁμοίως ὄξι τι κατ' αὐτούς, ὃ μήτε ἀτελές, μήτε τέλειόν ὄξιν. Ἀλλὰ μὴν ὅτε μέρος ὄξι τὸ πᾶν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῦ μεῖζον· ὅτε ὅλον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι· τεταγμένου γὰρ τὸ ὅλον κατηγορεῖσθαι, τὸ δὲ πᾶν δι' ἀπειρίαν καὶ ἀόριστον εἶναι καὶ ἄταικτον. Αἴτιον τοίνυν ὅτε τοῦ παντὸς ἕτερόν ὄξι, τῷ μηδὲν εἶναι παρὰ τὸ πᾶν ἕτερον· ὅτε ἄλλο τὸ πᾶν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοῦ· ποιεῖν γὰρ ὁ πέφυκε· τῷ δὲ ποιεῖν, τὸ αἴτιον νοεῖται. Φέρε τοίνυν πάντας ἀνθρώπους ἐρωτᾶσθαι τί νοοῦσι τὸ μηδέν, καὶ τίνα ὅ μηδενὸς ὑπόνοιαν λαμβάνουσιν, ἆρα οὐκ ἂν εἴποιεν ὡς τὸ μήτε αἴτιον ὑπάρχον, μήτε αἴτιον ἔχον· μήτε ὅλον, μήτε μέρος· μήτε τέλειον, μήτε ἀτελές· μήτε ἔμψυχον, μήτε ἄψυχον· μήτε κινούμενον, μήτε μένον που, μήτε ὑπάρχον· μήτε σῶμα, μήτε ἀσώματον; τοῦτο γὰρ οὐκ ἄλλό τι τὸ ὄξιν. Ὅταν οὖν ὅσα πάντες οἱ λοιποὶ τοῦ μηδενός, ὅτοι μόνοι τοῦ παντὸς κατηγοροῦσι,

fectum ſit, id definitum eſſe: Univerſum ob infinitatem non definiri. Eſt ergo, ipſis auctoribus, aliquid neque perfectum neque imperfectum. Quin etiam neque pars erit Univerſum, cum nihil ſit eo majus; neque totum, hoc enim prædicari aiunt de ordinato: Univerſum ob infinitatem neque definiri et inordinatum eſſe. Proinde neque Univerſi cauſſa aliqua eſt, cum nihil extra Univerſum ſit: et neque aliorum, neque ſui ipſius cauſſa nominari Univerſum poteſt; quippe ut agat, natura ejus non fert; agendo autem cauſſa intelligitur. Age nunc, ſi interrogent cuncti homines quidnam ſit Nihilum, et quomodo ejus notionem percipiant; nonne reſpondebunt hoc, Nihil eſſe, quod neque cauſſa eſt, neque cauſſam habet, neque totum eſt neque pars, neque perfectum neque imperfectum, neque animatum neque non animatum, neque corporeum neque incorporeum? hoc, et non aliud quippiam definient eſſe Nihil. Quando itaque ea quæ reliqui omnes Nihilo,

ἑαυτοὺς, ὡς ἔοικε, φαίνοιλαι τῷ μηδενὶ τὸ ὅλον ποιοῦντες. Οὐδὲν οὖν ἔτι δεῖ λέγειν τὸ χρόνον, τὸ κατηγόρημα, τὸ ἀξίωμα, τὸ συνημμένον, τὸ συμπεπλεγμένον· οἷς χρῶν᾽ μὴ μάλιστα τῶν φιλοσόφων, ὅταν δὲ μὴ λέγουσιν εἶναι. Καίτοι τόγε ἀληθὲς ὂν μὴ εἶναι, μήτε ὑπάρχειν, ἀλλὰ καταλαμβάνεσθαι, καὶ καταληπτὸν εἶναι καὶ πιστὸν, ᾧ τῆς οὐσίας ὅ ὄντος μὴ μέτεστι, πῶς ἂν ὁ πᾶσαν ἀτυχίαν ὑποβέβληκεν;

λα᾽. Ἀλλ᾽, ἵνα μὴ δοκῇ ταῦτα λογικωτέραν ἔχειν τὴν πραγματείαν, ἀψώμεθα τῶν φυσικωτέρων. Ἐπεὶ τοίνυν

Ζεὺς ἀρχὴ, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ᾽ ἐκ πάντα τέτυκται,

ὡς αὐτοὶ λέγουσι, μάλιστα μὲν ἔδει τὰς περὶ θεῶν ὑπολήψεις, εἴ τι ταραχῶδες ἢ πλανητὸν ἐγγίγνεται αὐταῖς, ἐξομαλίζειν καὶ κατορθοῦν ὅπῃ τὸ βέλτιστον· εἰ

D. 10. πῶς—ἀτυχίαν] Mss. πῶς δ᾽ πᾶσαν ἀτοπίαν. In poſtremo tuear vulgatum.
E. 4. εἴ τι ταραχῶδες ἢ πλανητὸν] Vulgo, εἰ ταραχῶδες, εἰ πλανητόν. Primum recepimus a Leonic. Schott. poſtremum mutavimus cum B. E.

ſoli Stoici Univerſo tribuunt; nimirum apparet eos idem facere Univerſum cum Nihilo. Nihil ergo jam oportet appellare tempus, prædicatum, effatum, connexum, complexum; quibus ii maxime omnium philoſophorum utuntur, Entia autem eſſe negant. At enim id quod verum ſit, non eſſe aut exſtare, ſed percipi et eſſe comprehenſibile, ac fide dignum quod ſubſtantiam Entis non participat, quomodo non eſt quovis abſurdo abſurdius?

XXXI. Sed ne hæc videantur ad diſquiſitionem potius Logicam pertinere, veniamus ad ea, quæ magis ſunt philoſophiæ Naturalis. Quoniam ergo

Principium Jupiter, mediumque eſt, cunctaque ab ipſo,

ſicut ipſi tradunt; maxime oportebat eos notionibus de Diis, ſi quid turbulentum aut vagum in iis ineſſet, remedium adhibere, et in melius dirigere atque emendare: aut ſi hoc nequirent, in medio re-

δὲ μὴ, θέντας τε ἐᾷν ὡς ἔχουσιν ὑπὸ δ' νόμου ἔχεσθαι, καὶ δ' σωφροσύνης περὶ τὸ θεῖον.

Οὐ γάρ τοι νῦν γε πεφύασι, οὐδ' ἐπὶ πολλοὺς
Ζῇ ταῦτα, τ' ἀθάνατοι οἶδεν ἐξ ὅτου φάτο.

Οἱ δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενοι τὰ καθεστῶτα κινεῖν καὶ πάτρια δ περὶ θεῶν δόξης, δεισιδαιμονίαν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἔννοιαν ὑγιῆ καὶ ἀκέραιον ἀπολελοίπασι. Τίς γάρ ἐστιν ἄλλος ἀνθρώπων ἢ γέγονεν ὃς οὐκ ἄφθαρτον νοεῖ καὶ F ἀίδιον τὸ θεῖον; ἢ τί σὺ ταῖς κοιναῖς περιλήψεσιν περὶ θεῶν ὁμολογουμένως ἀναπεφώνηται μᾶλλον, ἢ τὰ τοιαῦτα,

Τῷ ἴπι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
Ἀθανάτων τε θεῶν, καμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων.

καὶ τὸ,

1075

E. 6. θέντας τε] Forte, μαθέντας.

E. 6. ἴπαρσι—θεῶν] Primum horum mutandum in ἴπαρσι. In poſtremo forte quid ad ſententiæ perfectionem deſideretur. Leonic. addit ἢ τι, videtur ἔτι ſcribere voluiſſe: nec alienum hoc ab hujus loci ratione.

E. 8. Οὐ γάρ τοι—φάτο] ταῦτα recepimus ex B. E. cetera a Xyl. ad exemplum Sophocl. Antig. 467. Vulgo, Οὐ γάρ τοι νῦν καὶ χθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε, ζῇ πάντα, καὶ οὐδὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φανῇ.

linquere, ita ut quiſque legibus adſtrictus de iis ſentit, aut conſuetudinem ſequitur, ſentire concedentes.

Non nunc enim, neque heri ſunt iſta prodita:
Semper valuere, nec quando inierint liquet.

Illi vero tanquam ipſis a Laribus orſi movere conſtitutas res, et a majoribus traditas opiniones convellere, nullam ferme notionem integram et incorruptam reliquerunt. Quis enim, iis demtis, homo eſt natus aut vivit, qui non interitus expertem ac ſempiternum exiſtimet Deum? Quid in Communibus Notionibus de Diis una voce magis decantatur quam iſthæc,

Illic felices capiunt ſua gaudia Divi
Æternum ——;

item,

Terreſtreſque homines, et Divi morte carentes:

et,

Κρῖνει γάρ τ' ἄνσου καὶ ἀγήραου,
Πόνου δὲ ἄπαυρι, βαρυδόαι πορθμὸν πεφευγότες Ἀχερουσίου.

Καὶ ἴσως σὐτύχοι τις ἂν ἔθνεσι βαρβάροις καὶ ἀγρίοις θεὸν μὴ νοοῦσι· θεὸν δὲ νοῶν, μὴ νοῶν δὲ ἄφθαρτον μηδὲ ἀΐδιον, ἄνθρωπος σὸδὲ εἷς γέγονεν. Οἱ γοῦν ἄθεοι προσαγορευόμενοι ὕστοι, Θεόδωροι, καὶ Διαγόραι, καὶ Ἵππωνες, σὐκ ἐτόλμησαν εἰπεῖν τὸ θεῖον ὅτι φθαρτόν ἐστιν, ἀλλ' σὐκ ὑπέστησαν ὡς ἔστι τι ἄφθαρτον· ὃ μὴ ἀφθάρτου τινὶ ὕπαρξιν μὴ ἀπολείποντες, τῷ θεῷ δὲ τὴν προσήκουσαν φιλοτίμως. Ἀλλὰ Χρύσιππος καὶ Κλεάνθης ἐμπεπλησμένοι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῷ λόγῳ θεῶν τὴν ἀέρα, τὴν γῆν, τὴν ἀέρα, τὴν θάλατταν, σὐδένα τῶν τοσούτων ἄφθαρτον οὐδὲ ἀΐδιον ἀπολελοίπασι, πλὴν μόνου τοῦ Διός· εἰς ὃν πάντας καταναλίσκουσι τοὺς ἄλλους. Ὥστε καὶ τούτῳ τὸ φθείρειν προσῆκαι δ' φθείρεσθαι μὴ ἐπιτρέπειν· ἀσθενείᾳ γάρ τινι καὶ τὸ μεταβάλλειν εἰς ἕτερον φθείρεται, καὶ τὸ

Ill morborum vacui, triſtiſque ſenectæ,
Rudes laborum, fretæ Acherontis ſonora evitaverunt.

Ac fieri ſane poteſt, ut incidat aliquis in homines barbaros et feros, qui Deum eſſe nullum putent: Deum eſſe qui exiſtimet, ſed eundem non immunem ab interitu, non æternum, inventus eſt ne unus quidem homo. Certe qui Athei appellantur, quod negarent eſſe Deos, Theodorus, Diagoras, Hippo, non auſi ſunt dicere Deum eſſe interitui obnoxium, ſed non crediderunt aliquid eſſe ab interitu immune; ac talem naturam aliquam eſſe poſſe negantes, notitiam de Deo reliquerunt in medio. Chryſippus vero et Cleanthes, cum impleviſſent, ut ſic dicam, quoad quidem dicendo fieri poteſt, Diis cœlum, terras, aërem, mare; nullum horum ab interitu liberum aut ſempiternum ſtatuerunt, ſolo Jove excepto, in quem reliquos omnes conſumi: ut jam is perdat, quod nihilo eſt quam perire melius. Eſt enim imbecillitas ut pereundo in alium tranſire, ita interitu aliorum

τοῖς ἄλλοις εἰς ἑαυτὸ φθειρομένοις τεφόμενον σώζεται. Ταῦτα δὲ, οὐχ ὡς ἄλλα πολλὰ τῶν ἀτόπων συλλογιζόμενα ἔχει τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, οὐ τοῖς δόγμασιν ἕπεται, ἀλλὰ αὐτοὶ μέγα βοῶντες ἐν τοῖς περὶ Θεῶν, καὶ Προνοίας, Εἱμαρμένης τε καὶ Φύσεως γράμμασι, διαῤῥήδην λέγουσι τοὺς ἄλλους θεοὺς ἅπαντας εἶναι γεννητοὺς καὶ φθαρτοὺς C σωμάτους ὑπὸ πυρός, τηκτοὺς, καὶ αὐτοὺς, ὥσπερ κηρίνους ἢ χαλκίτερίνους ὄντας. Ἔστιν οὖν παρὰ τοῖς ἔννοιαν ὡς τὸ ἄνθρωπον ἀθάνατον εἶναι, καὶ τὸ θεὸν θνητὸν εἶναι· μᾶλλον δὲ οὐχ ὁρῶ τίς ἔσται θεῷ πρὸς ἄνθρωπον διαφορά, εἰ μὴ ὁ θεὸς ζῶον λογικὸν, καὶ φθαρτόν ἐστιν. Ἂν δ' αὖ τὸ σοφὸν τοῦτο καὶ καλὸν ἀντιθῶσι, θνητὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, οὐ θνητὸν δὲ τὸν θεὸν, ἀλλὰ φθαρτὸν, ὅρα τὸ συμβαῖνον αὐτοῖς. Ἢ γὰρ ἀθάνατον φήσουσιν ἅμα τὸν

E. 8. συλλογιζόμενα—ἕπεται] Sic Baſ. Xyl. Steph. Forte, συλλογιζομένοις. B. E. Mez. συλλογιζόμεθα ἔχειν—ἕπεσθαι: in dubbus ultimis aſſentitur Ald.

C. 1. τοὺς ἄλλους θεοὺς] ἄλλους additum ex B. E.

C. 8. ἀλλὰ φθαρτὸν] Sic Baſ. Xyl. Amiot. Vulgo, ἀλλὰ ἄφθαρτον. Ald. ἀλλ' ἄφθαρτον.

in ſe tranſeuntium nutriri atque ſervari. Hæc vero non, ut alia ipſorum abſurda, ex ſententiis et decretis eorum ſequuntur aut ratiocinando colliguntur; ſed ipſi magna cum vociferatione in libris de Diis, Providentia, Fato, ac Natura, diſerte omnes Deos natos eſſe et interituros vi ignis autumant, conflatiles opinione ipſorum, ac ſi cerei eſſent vel ſtannei. Enimvero tam eſt contra Communes Notiones, Deum eſſe mortalem, quam hominem immortalem: imo non video quod ſit futurum Dei et hominis diſcrimen, ſi Deus quoque animal ratione præditum et interitui obnoxium eſt. Si enim argutum illud ſcitumque objiciant, *mortalem eſſe hominem, Deum non mortalem ſed interitui obnoxium*, vide quid impetrent. Aut immortalem ſimul et interitui obnoxium dicent Deum, aut neque mor-

θεὸν ἢ φθαρτὸν, ἢ μήτε θνητὸν μήτε ἀθάνατον. Ὧν
οὐκ ἔστιν οὐδὲ πλάττοντας ἐξεπίτηδες ἕτερα παρὰ τὰς
D κοινὰς ἐννοίας, ὑπερβάλλειν τῇ ἀτοπίᾳ· λέγω δὲ τὰς
ἄλλας· ἐπὶ τούτοις γὰρ τὰ ἀτοπώτατα οὐδὲν ἄῤῥητον οὐδὲ
ἀνεπιχείρητόν ἐστι παρεμβύσαι. Ἐπὶ τοίνυν ἐπαγωνιζόμενος
ὁ Κλεάνθης τῇ ἐκπυρώσει, λέγει τὴν σελήνην καὶ τὰ
λοιπὰ ἄστρα τὸν ἥλιον * ἐξομοιοῦσθαι πάντα ἑαυτῷ, καὶ
μεταβαλεῖν εἰς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὅτι * οἱ ἀστέρες θεοὶ ὄντες
πρὸς τὴν ἑαυτῶν φθορὰν συνεργοῦσι τῷ ἡλίῳ, συνεργοῦντές
τι πρὸς τὴν ἐκπύρωσιν, πολὺς ἂν εἴη γέλως ἡμᾶς περὶ
σωτηρίας αὐτοῖς προσεύχεσθαι, καὶ σωτῆρας ἀνθρώπων
νομίζειν, οἷς κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν αὑτῶν
E φθορὰν καὶ ἀναίρεσιν.

λβ'. Καὶ μὴν αὐτοί τε πρὸς τὸν Ἐπίκουρον οὐδὲν

D. 5. ἥλιον * ἐξομοιοῦσθαι] Nil excidit ſecundum quidem Amiot. Xyl. Mez.

D. 6. ὅτι * οἱ ἀστέρες] Amiot. Xyl. Mez. ſupplent, ὅτι ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες.

D. 7. συνεργοῦντές τι] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, συνεργοῦντές ἐστι. Forte ſcriptum ab Auctore συνεργοῦντές γε.

E. 2. αὐτοί τε] Legendum, αὐτοί γε.

E. 3. οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν πραγμάτων] Forte, ἐν οὐδενὶ ἀπολείπουσι τῶν γραμμάτων. Vid: p. 1077; C.

talem neque immortalem. Quibus abſurdiora et magis a Communibus Notionibus aliena fingere nemo alius etiam dedita in hoc opera poſſit. Alius inquam: nam iſti indictum intentatumque eorum quæ abſurdiſſima ſunt nihil reliquerunt. Ad hæc Cleanthes pro conflagratione mundi propugnans tradit, ita ſe rem habere, ut Sol Lunam et reliquas ſtellas omnes, ipſi ſimiles ſit redacturus, et in ſe tranſmutaturus. Atqui ſi ſtellæ, cum Dii ſint, opis aliquid ad conflagrationem conferunt Soli, itaque ſuum ipſarum ad interitum, perridiculum fuerit nos eis pro ſalute noſtra vota facere, et ſervatores hominum putare, quibus a natura hoc inſit ut ſuum interitum ipſæ accelerent.

XXXII. At enim ubique in ſcriptis adverſus Epicurum

ἀπολείπουσι τὴν προλήψεων, ἰὺ, ἰὺ, φεῦ, φεῦ, βοῶντες, ὡς συγχέονται ὑπὸ τῶν θεῶν πρόληψιν, ἀναιροῦμεν τῆς Προνοίας· " οὐ γὰρ ἀθάνατον καὶ μακάριον μόνον, " ἀλλὰ καὶ φιλάνθρωπον καὶ κηδεμονικὸν καὶ ὠφέλιμον " προλαμβάνεσθαι καὶ νοεῖσθαι τὸν θεόν." Ὅπερ ἀληθές ἐστιν. Εἰ δὲ ἀναιροῦσι τὴν περὶ θεῶν πρόληψιν οἱ μὴ ἀπολείποντες Πρόνοιαν, τί ποιοῦσιν οἱ προνοεῖν μὲ τοὺς θεοὺς ἡμῶν λέγοντες, μὴ ὠφελεῖν δὲ ἡμᾶς, μηδὲ ἀγαθῶν τινὲς δωτῆρας, ἀλλ' ἀδιαφόρων, ἀρετὴν μὲν μὴ διδόντας, πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν καὶ τέκνων γενέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα διδόντας, ὧν οὐδὲν ὠφέλιμον, οὐδὲ λυσιτελές, οὐδὲ αἱρετὸν, οὐδὲ συμφέρον ἐστίν; Ἡ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἀναιροῦσι τὰς περὶ θεῶν ἐννοίας· οὗτοι δὲ καὶ διαβρίζουσι καὶ χλευάζουσιν, Ἐπικάρπιόν τινα θεὸν εἶναι λέγοντες, καὶ Γενέθλιον, καὶ Παῖᾶνα, καὶ Μαντικόν; οὐκ ὄντος ἀγαθοῦ τῆς ὑγείας, καὶ τῆς γενέσεως, οὐδὲ τῆς 101

E. 4. τῶν θεῶν] Sic E. Vulgo αὐτῶν, quod Steph. a Leonico habuit. Ald. Bas. Xyl. τῶν. Schott. Anon. T. V. θεῶν.

ipſi contendunt, Io, Io, Proh, Proh, vociferantes, quod is præſumtionem de Diis labefactet Providentia tollenda: *non enim immortalem modo et beatum, ſed et hominum ſtudioſum, curamque eorum gerentem et commodantem præſumi intelligique Deum.* Quod quidem eſt verum. At ſi præſumtionem de Diis tollunt, qui Providentiam non relinquunt; quid agunt, qui Deos quidem providere nobis dicunt, negant autem commodare nobis: neque largitores bonorum eos, ſed indifferentium faciunt? ſcilicet virtutem non dantes, ſed opes, ſanitatem, prolem, aliaque id genus, quorum nihil utile, commodum, optabile aut conducibile ſit. An potius non illi notionem de Diis anticipatam tollunt; ſed hi Deos contumelioſe ſubſannant, frugum, matrimonii, medicinæ, divinationis aliquos procura-

πολυπραγμοσύνας, ἀλλ' ἀδιαφόρων καὶ ἀνωφελῶν τοῖς λαμβάνουσι.

λγ'. Τὸ τρίτον τοίνυν τῆς περὶ θεῶν ἐννοίας ἐστί, μηδενὶ τοσοῦτον τοὺς θεοὺς τῶν ἀνθρώπων διαφέρειν, ὅσον εὐδαιμονίᾳ καὶ ἀρετῇ διαφέρουσιν. Ἀλλὰ, κατὰ Χρύσιππον, οὐδὲ τοῦτο περίεσται αὐτοῖς· "ἀρετῇ τε γὰρ οὐκ ὑ-"περέχειν τὸν Δία τοῦ Διώνυσος, ὠφελεῖσθαί τε ὁμοίως "ὑπὸ ἀλλήλων τὸν Δία καὶ τὸν Δίωνα σοφοὺς ὄντας, ὅταν "ἕτερος ἑτέρῳ τυγχάνῃ κινδυνεύων." Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὃ καὶ οὐδὲ θεῶν ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ θεοῖς παρὰ ἀνθρώπων, σοφῶν γενομένων, ἄλλο δὲ οὐ. Ἀρετῇ δὲ μὴ ἀπολειπόμενον ἄνθρωπον, οὐδὲν ἀποδεῖν εὐδαιμονίας λέγουσιν, ἀλλ' ὀπίσω τοῦ μακαρίου τοῦ Διὸς τοῦ Σωτῆρος τὸν ἀτυχῆ, καὶ νόσοις καὶ πηρώσεσι σώματος ἐξάγοντα τὸν ζῆν ἑαυτὸν, εἴπερ ἦν σοφός. Ἔστι δὲ οὗτος ἠδαμοῦ γῆς, οὐδὲ γέγονεν· ἄπλετοι δὲ μυριάδες ἀνθρώπων κα-

B. 4. πηρώσεις] Sic E. Amiot. Mes. Vulgo, συρφετούς.

tores Deos dum fingunt, cum ſanitas, proles, ubertas, bona non ſint, ſed indifferentia, et inutilia adipiſcentibus?

XXXIII. Tertio loco id de Diis dictant Notiones Communes, Nulla eos alia re magis ab hominibus differre, quam beatitate et virtute. At ſi Chryſippum ſequimur, ne hoc quidem iis reſtabit. Ait enim *virtute Jovem Dioni non præſtare, et æqualiter juvari Jovem ac Dionem alterum ab altero, cum ſapientes eſſent, quando alter in alterius motum incidiſſet: hoc enim eſſe bonum illud, quod et a Diis ad homines et ab hominibus ſapientibus ad Deos pervenit, nullum aliud. Porro virtute Diis non inferiorem hominem, felicitate quoque non cedere iis: neque minus beatum eſſe Jove Servatore eum, qui ob morbos et cruciatus corporis infortunatus, alioqui ſapiens, ſeipſum interficiat.* Atqui is ſapiens nuſquam gentium eſt, neque erit: innumera autem homi-

κοδαιμονῶντες ἐπ' ἄκρον, ὁ τῇ τοῦ Διὸς πολιτείᾳ καὶ ἀρχῇ τ' ἀρίστην ἐχούσῃ διοίκησιν. Καίτοι τί μᾶλλον ἂν γένοιτο θεῶν τιν' ἔννοιαν, ἢ τοῦ Διὸς ὡς ἔνι ἄριστα διοικοῦντος, ἡμᾶς ὡς ἔνι χείριστα πεφάσειν; Εἰ γὰρ, ὃ μηδὲ θέμις ἐστὶν εἰπεῖν, ἐθελήσαι μηδὲ Σωτὴρ, μηδὲ Μειλίχιος (εἶ), μηδὲ Ἀλεξίκακος, μηδὲ τἀναντία τοῖς κακῶν τούτων προσηγορίαν, ὑφέν' ὅσι προσθεῖναι τοῖς ὅσι κακόν, ὅτε εἰς πλῆθος, ὅτε εἰς μέγεθος, ὡς οὗτοι λέγουσι, πάντων ἀνθρώπων ἐπ' ἄκρον ἀθλίως μοχθηρῶς βιόντων, ᾗ μηδὲ τῆς κακίας ὑπίδοσιν, μηδὲ ὑπερβολὴν τῆς κακοδαιμονίας δεχομένης.

λδ'. Οὐ μὴν σύνταῦθα τὸ δεινότατόν ἐστιν, ἀλλὰ Μενάνδρῳ μὲν εἰπόντι θεατρικῶς,

B. 9. ἴσασιν, ἢ τοῦ Διὸς] ἢ, quod vulgo abeſt, fecimus ex lectione Ald. B. E. τήν.
B. 12. Μειλίχιος] Sic B. E. Vulgo, Αὐσιος. Ald. Baſ. Xyl. Αἴσιος.
B. 12. μηδὲ τἀναντία] Mez. ἀλλὰ τἀναντία.
C. 1. ὑθὶν ἐσι] Forte, ὕτως ὑθὶν ἐσι.
C. 2. κακὴν] Sic Mez. et vertit Xyl. Vulgo, καλὴν.
C. 3. ἀθλίως μοχθηρῶς] Interponendum καὶ.

num millia extremam infelicitatem tolerantium in Jovis ſunt imperio et civitate, quam optime adminiſtrari par eſt. Quid autem magis poteſt Communi Notitiæ contrarium cogitari, quam Jove optime gubernante, quantum res ipſæ ferunt, nos quantum omnino fieri poteſt eſſe miſerrimos? Sin, quod nefas dictu eſt, Jupiter nolit Servator eſſe et Clemens, et Averruncator, ſed contraria eorum facere quæ pulchræ ipſius appellationes pollicentur, nihil poteſt iis quæ ſunt adjici malis neque ad numerum neque ad molem; quando ipſi dicunt *omnes homines in ſumma vivere miſeria, neque vitio incrementum, neque infelicitate augmentum admittente.*

XXXIV. Neque tamen hoc eſt graviſſimum. Sed cum Menander pro theatro dixerit,

Ἀρχὴ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν
Τὰ λίαν ἀγαθά,

δυσκολαίνουσι· τοῦτο γὰρ εἰ) παρὰ τὰς ἐννοίας· αὐτοὶ δὲ τῶν κακῶν ἀρχὴν ἀγαθὸν ὄντα τὸν θεὸν ποιοῦσι. "Οὐ "γὰρ ἦν γε ὕλη τὸ κακὸν ἐξ ἑαυτῆς παρέχηκεν· ἄποιος D "γάρ ἐστι, καὶ πάσας ὅσας δέχεται διαφορὰς ὑπὸ τοῦ "κινοῦντος αὐτὴν καὶ σχηματίζοντος ἔσχε" κινεῖ δὲ αὐτὴν ὁ λόγος ὑπάρχων καὶ σχηματίζει, μήτε κινεῖν ἑαυτὴν μήτε σχηματίζειν πεφυκυῖαν. Ὥστε ἀνάγκη τὸ κακόν, εἰ μὴ δι' ἄλλο, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· εἰ δὲ μή, ἀπὸ τὴν κινοῦσαν ἀρχήν, ἐκ τοῦ θεοῦ γεγονὸς ὑπάρχειν. Καὶ γὰρ εἰ μὴ οἴονται τὸν Δία μὴ κρατεῖν τῶν ἑαυτοῦ μερῶν, μηδὲ χρῆσθαι κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον ἐκάστῳ, παρὰ τὰς ἐννοίας λέγουσι, καὶ πλάττουσι ζῷον ὃ πολλὰ τῶν μορίων ἐκφεύγει τὴν βούλησιν, ἰδίαις ἐνεργείαις χρώμενα καὶ παραλύσεσιν, αἷς τὸ ὅλον ὁρμὴν ἢ δίδωσιν, οὐδὲ καταρχὴ

D. 2. ἰσχε'" κινεῖ δὲ αὐτὸν] Sic Mez. et vertit fere Amiot. Vulgo, ἰσχυεν· εἰ δὲ αὐτὴν.
D. 9. ἐννοίαν] Forte, ἐννοιαν. Mez.

Summum hoc malorum humanorum eſt primordium,
Nimis bona;

illi ægre ferunt; quod hoc ſit contra Communem Notitiam: ipſi Deum, qui bonus eſt, malorum cauſſam ſtatuunt. *Non enim,* aiunt, *malum ex ſe potuit edere materia omnis expers qualitatis, et quicquid habet differentiarum a movente eam et informante in ſe recipiens:* movet autem eam Ratio in ea habitans et formet, quippe non valentem ipſam ſe movere et formare. Ut neceſſe ſit, Malum, ſiquidem nullam habeat cauſſam, a non-Ente proficiſci: ſin a movente eſt principio ortum, a Deo productum eſſe. Verum Stoici, ſi arbitrantur Jovem non imperare ſuis partibus, neque ſecundum rationem uti quavis earum, contra Notitias Communes loquuntur, et fingunt animal cujus multa membra voluntatis imperium ſubterfugiant, peculiaribus utentia efficacitatibus et actionibus, ad quas a toto non incitentur, neque motus prin-

κινήσεως. Οὐδὲν γὰρ ὕπω κακῶς συνπέπακται τῷ ζῴ-
χλῳ ἐχόντων, ὥστε, ἀβουλοῦντος αὐτοῦ, περιέναι πόδας, ἢ Ε
φθέγγεσθαι γλῶτταν, ἢ κέρας κυρίττειν, ἢ δάκνειν ὀδόντας·
ὧν ἀνάγκη τὰ πλεῖστα πάσχειν τὸν θεὸν, εἰ παρὰ τὴν
βούλησιν αὐτοῦ, μέρη ὄντες, οἱ φαῦλοι ψεύδονται καὶ ῥᾳδιουρ-
γοῦσι καὶ τοιχωρυχοῦσι καὶ ἁρπακτινύουσιν ἀλλήλους. Εἰ δὲ,
ὡς φησι Χρύσιππος, "οὐδὲ τὰ ἐλάχιστόν ἐστι τῶν μερῶν
"ἔχειν ἄλλως ἀλλ' ἢ κατὰ τὴν τοῦ Διὸς βούλησιν," ἀλ-
λὰ πᾶν μοι ἔμψυχον ὕπως ἴσχεσθαι καὶ ὕπω κινεῖσθαι πέ-
φυκεν ὡς ἐκεῖνος ἄγει καὶ ἐκεῖνος ὑπισχνῆται καὶ ἴσχει καὶ
ἀφιέντι,

Ὁ δ' αὖτ' ἰκείνῳ φθόγγος ἐξωλέστερος.

Μυρία δὲ μοι ὑπεναντίως ἀσθενείᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ τοῦ Διὸς F
ἐκβιαζόμενα τὰ μέρη, πολλὰ δρᾶν ἄτοπα παρὰ τοῦ
ἐκείνου φύσιν καὶ βούλησιν· ἢ μήτε ἀκρασίαν εἶναι, μήτε
κακουργίαν, ἧς οὐκ ἔστιν ὁ Ζεὺς αἴτιος. Ἀλλὰ μοι τὸν

F. 1. Μυρία] Forte, Μυριάκις, ut Mez.
F. 1. ἀσθενείᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, ἀσθένεια καὶ ἀδυναμία.
F. 4. τὸν γε κόσμον] Ita Mez. et vertit Xyl. Vulgo, τὸ τοῦτος μόν.

cipium ab eo habeant. Enimvero nullum animal ita male eſt compactum, ut ipſo nolente gradiantur pedes, loquatur lingua, feriant cornua: quorum pati pleraque neceſſe eſt Deum, ſi partes ipſius cum ſint vitioſi homines, injuſſu ejus mentiuntur, impoſturas exercent, furantur, cædes perpetrant. Sin, quod Chryſippo placet, ne minima quidem particula ſecus habet quam juxta Jovis voluntatem, ſed animatum quodvis ea natura eſt, ut ſic habeat et moveatur, ut Jupiter movet, impellitque,

Hæc jam prior vox eſt flagitioſior.

Infinitis enim partibus tolerabilius erat dicere, *membra, Jovi ob ejus imbecillitatem vi facta, agere multa improbe contra ipſius naturam et voluntatem*; quam, nullam eſſe libidinem, nullum ſcelus, quod non Jovi auctori imputandum ſit. Jam *mundum eſſe civita-*

γε κόσμον εἶναι πόλιν, καὶ πολίτας τὰς ἀστέρας, εἰ δὲ τοῦτο καὶ φυλέτας, καὶ ἄρχοντας, δῆλον ὅτι καὶ βελτίστην
1077 τὸν ἥλιον, καὶ τὸν ἑσπερον φωσφόρον ἢ ἀστρόμον, οὐκ οἶδα μὴ τὰς ἐλέγχους τὰ τοιαῦτα τῶν λεγόντων καὶ ἀποφαινομένων, ἀποδείκνυσιν ἀτοπωτέρους.

λέ. Ἀλλὰ τῶν φυσικωτέρων λεγομένων ἄρα οὐ παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι, σπέρμα πλέον εἶναι καὶ μεῖζον ἢ τὸ γενόμενον ἐξ αὐτοῦ; Τίνι γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζώοις καὶ φυτοῖς καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα, καὶ μόλις ὀφθέντα τῶν τε μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσαν. Οὐ γὰρ ἐκ πυρῆς στάχυν, οὐδὲ ἄμπελον ἐκ γιγάρτου μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος, ἢ βαλάνου τινὸς ὄρνεον ἀφαφυγόντος, ὥσπερ ἐκ μικρᾶς τινος σπινθῆρος ἐξάψασα, καὶ βιάσασα τὴν γένεσιν, ἔρνος ἢ βάτον, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος,

A. 2. τὰς ἐλέγχους—ἀτοπωτέρους] Sic B. E. et in priore adfentitur Ald. Vulgo, τὰς ἐλέγχους—ἀτοπώτερα.

A. 4. Ἀλλὰ] Sic B. E. novi initio loci facto. Vulgo, continua oratione—ἀτοπώτερα ἀλλὰ τῶν φυσικωτέρων—.

A. 4. Ἆρα οὐ] Sic B. E. Vulgo, novi initio loci, Ἆρα οὖν.

A. 7. καὶ ἀγρίοις] Forte legendum, καὶ ψυχροῖς καὶ ἀγρίοις.

tem, cives ſtellas, atque ſi vis etiam tribules et magiſtratus, nimirum etiam Solem conſulem, Luciferum prætorem aut præfectum eſſe civitatis, haud ſcio an ejuſmodi ſint, ut in iis refutare quam refutari, abſurdius ſit.

XXXV. Sed ex opinionibus iſtorum magis cum phyſica ratione conjunctis nonne hæc repugnat Communi Notitiæ, *ſemen majus et grandius eſſe eo quod ex ipſo naſcitur?* Naturam quidem videmus omnibus animalibus, plantis, ac ſylveſtribus ſtirpibus exigua, parca, et vix conſpectui obvia ortus magnorum initia tribuiſſe. An non enim e grano tritici ſpicam, ex acino ſolo vitem, e nucleo aut glande quæ avim ſubterfugerit, tanquam e ſcintilla exigua incendens procreationem, germen rubi, quercus, palmæ,

ἢ πάχνης τὸ ἐμπίπτον ἀναδίδωσιν. Ἢ, καὶ φασὶν * " ὃ " μὲν σπέρμα τὸ ἐπὶ μικρὸν ὄγκον ἐκ πολλῆς ἀπεί- " ρασιν ἀνομάσθαι, τὸν δὲ φύσιν, ἐμφύσησιν οὖσαν, καὶ " διαχύσιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀναζωμένου καὶ λυομένου " λόγων καὶ ἀριθμῶν." Ἀλλὰ " τὸν τε κόσμον" πάλιν " τὸ πῦρ ὁ σπέρμα" λέγουσιν " εἶναι, καὶ μὴ τὴν ἐκπύρω- " σιν, εἰς σπέρμα μεταβαλεῖν τὸν κόσμον, ἐκ βραχυτέρου " σώματος καὶ ὄγκου, φύσιν ἔχοντα πολλήν, καὶ τὸν κενὸν " προσεπιλαμβάνοντα χώρον ἄπλετον ὑπενεμομένην " τῇ αὐξήσει, γενομένου δὲ αὖθις ὑποχωρεῖν τὸ μέγε- " θος καὶ συνολισθάνειν, δυομένης καὶ συναζομένης περὶ " τὴν γένεσιν εἰς ἑαυτὸν τῆς ὕλης."

λϛ'. Ἀκούσαι τούτων ἔξεστιν αὐτοῦ καὶ γράμμασιν ὁμι- τυχεῖν πολλοῖς πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς διαφερομένου,

B. 2. φασιν * τὸ μὲν σπέρμα] Ad ſententiam nil requiras : ad locutionem explendam ſatis eſt αὐτοί.

B. 6. τοῦ τε κόσμου] Forte, τοῦ γε κόσμου.

B. 7. ὃ σπέρμα] ὃ delendum cum Xyl. verſ.

B. 8. εἰς σπέρμα μεταβαλεῖν] εἰς pro εἶ eſt a Xyl. poſtremum forte mutandum in μεταβαλεῖν.

B. 10. ἐπινεμομένην] Sic B. E. Vulgo, ἐπὶ νεμομένην.

aut piceæ proceriſſimum edere ſolet? Unde etiam dicunt, *ſemen Sperma vocari quia e magna mole paulatim in parvam, tanquam in ſpiram, convolutum ſit: Phyſin dictam Naturam, quod quaſi inflatio ſit quædam diffuſioque ab ea apertarum et diſſolutarum rationum ac numerorum.* Sed Stoici rurſus *Ignem*, aiunt, *ſemen mundi eſſe, et poſt conflagrationem, ubi ſemen mutaverit mundum, e minore corpore et mole naturam habentem copioſam, et inanis ſpatium apprehendentem incremento ſuo ſe proferentem in immenſum: rurſumque, mundo nato, magnitudinem recedere, et collabi, ſubſidente in ortu inque ſe contracta materia.*

XXXVI. Audire licet ipſos, et multa ſcripta eorum legere, cum Academicis al-

ἢ βοώντων, "ὡς πάντα παράγματα συγχέωσι ταῖς ἀ-
"παραλλαξίαις, ὅτι δυοῖν οὐσιῶν ἕνα ποιὸν εἶναι βιαζό-
"μενοι." Καίτοι τοῦτο μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων οὐ
διανοεῖται, καὶ τοὐναντίον οἴεται θαυμαστὸν εἶ) καὶ παρά-
δοξον, εἰ μήτε φάττα φάττῃ, μήτε μελίττῃ μέλιττα, μή-
τε πυρῷ πυρὸς, ἢ σύκῳ τὸ τοῦ λέγω σῦκον, ἐν τῷ πάντι
χρόνῳ γίγνεν ἀπαράλλακτον. Ἐκεῖνα δὲ ὄντως ὧδε
D τῶν ἐννοιῶν ἔχει, ἃ λέγουσιν ἤτοι καὶ πλάττουσιν, "ὅτι
"μιᾶς οὐσίας δύο ἰδίως γενέσθαι ποιὼς, ἢ τῶν αὐτὴν
"οὐσίαν ἕνα ποιὸν ἰδίως ἔχουσαν, ὁπότερος ἑτέρου δέχε-
"σθαι καὶ διαφυλάττειν ὁμοίως ἀμφοτέρους." Εἰ γὰρ
δύο, καὶ τρεῖς καὶ τέτταρες ἔσονται καὶ πέντε, καὶ
ὅσους οὐκ ἄν τις ἔπποι, ἐπὶ μίαν οὐσίαν· λέγω δὲ
οὐκ ἐν μέρεσι διαφόρεσις, ἀλλὰ πάντας ὁμοίως ἐπὶ
ὅλῳ τὰς ἀπείρους. Λέγει γοῦν Χρύσιππος, "ἐοι-
"κέναι τῷ μὲν ἀνθρώπῳ τὸν Δία καὶ τὸν κόσμον,

D. 8. ὅλην τὰς ἀπείρους] Forte, ὅλην οὐσίαν ἀπείρους.

tercantium ac vociferantium, *ab his omnes res confundi indiſcreta iſta ſimilitudine, duabus ſubſtantiis unam qualitatem ineſſe contendentibus.* Atqui nemo eſt hominum qui hoc non intelligat, contraque exiſtimet mirum eſſe et a ratione alienum, ſi neque palumbes palumbi, neque apis api, neque tritico triticum, neque ficui, ut in proverbio eſt, ficus, univerſo in tempore ita ſimilis fieri potuerit, ut diſcerni nequeat. Hæc vero plane contra Notitiam Communem ſunt, quæ Stoici dicunt et fingunt, *in una ſubſtantia duas ſeorſim qualitates exſiſtere, eandemque ſubſtantiam, quæ unam habeat peculiariter, ſuperveniente altera, recipere et ſervare æque ambas.* Nam ſi duo, tres item erunt, quatuor et quinque, et quotquot tribuere vŏles uni ſubſtantiæ: dico autem non in diverſis partibus, ſed omnes æqualiter in tota ſubſtantia innumerabiles erunt. Dicit ergo Chryſippus, *Jovem homini ſimilem eſſe et mundum,*

" τῇ δὲ ψυχῇ τὴν Πρόνοιαν· ὅταν οὖν ἐκπύρωσις
" γένηται, μόνον ἄφθαρτον ὄντα τὸν Δία τῶν θεῶν,
" ἀναχωρεῖν ὅπου τῷ Προνοίᾳ, εἶτα ὁμοῦ γενομένους E
" ὅπου μιᾶς καὶ ταὐτὸ οὐσίας διατελεῖν ἀμφοτέρους."

λζ'. Ἀφέντες οὖν ἤδη τοὺς θεούς, καὶ παραευξάμενοι κοινὰς φρένας διδόναι, καὶ κοινὸν νοῦν, τὰ περὶ στοιχείων πῶς ἔχει αὐτοῖς ἰδωμεν. Παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι, σῶμα σώματος εἶναι τόπον, καὶ σῶμα χωρεῖν διὰ σώματος, κενὸν μηδενὸς περιέχοντος, ἀλλὰ τῇ πλήρους εἰς τὸ πλῆρες διϊόντος, καὶ δεχομένου τὸ διϊσταμενῶμενον τοῦ πάσασιν οὐκ ἔχοντος, ἀλλὰ τῇ πλήρους μηδὲ χώραν ἐν αὑτῷ ἔχοντος διὰ τὴν συνέχειαν. Οἱ δὲ οὐχ ἓν εἰς ἕν, οὐδὲ δύο, οὐδὲ τρία, καὶ δέκα συνωθοῦντες, ἀλλὰ πάντα μέρη τοῦ κόσμου κατακερματισθέντος ἐμβάλλοντες εἰς ἓν ὅ, τι F
ἂν τύχωσι, καὶ τὸ ἔλαχιστον ἀληθῶς ὑπολαμβάνοντες, ὅπι-

F. 2. ἀληθῶς ὑπολαμβάνοντες, ὑπολείπειν] Legendum, ἀληθῶς ἔτι φάσκοντες, οὐ ὑπολείπειν.

animæ Providentiam. Ergo cum conflagrabit mundus, Jovem (solum quippe de omnibus Diis expertem interitus) recessurum ad Providentiam, ibique ambos in una ætheris substantia perpetuo futuros.

XXXVII. Sed nos jam Diis dimissis, comprecati hos ut Communem Stoicis Sensum, mentemque cum aliis consentientem, largiantur; videamus de elementis quæ sit eorum sententia. Contra Notitias Communes est, corpus corporis esse locum, et corpus per corpus penetrare, ubi neutrum in se inane contineat, sed plenum in plenum subeat, recipiaturque ab eo quod intercapedinem in se aut spatium recipiendi ob continuitatem habeat nullum. Illi vero non unum in unum, aut duo, aut tria, vel decem contrudentes, sed omnia mundi dissecti frustula in unum, quodcunque fors obtulerit, conjicientes, et minimum quodque frustulum adhuc sensile esse perhibentes, jactant minimum quodque frus-

λείψειν ὅτιόντι τῷ μείζονι νεανιεύονται, δόγμα ποιούμενοι τὸν ἔλεγχον, ὡς οὐ ἄλλοις πολλοῖς, ἅτε δὴ μαχομένας ὑποθέσεις ταῖς ἐννοίαις λαμβάνοντες. Αὐτίκα γοῦν τῷ λόγῳ τούτῳ, πολλὰ τερατώδη καὶ ἀλλόκοτα προσδέχεσθαι τὰς τὰ σώματα τοῖς σώμασιν ὅλοις ὅλα
1078 κεραννύντας. Ὧν ὅτι καὶ τὸ "τὰ τρία τέτταρα εἶναι" τυγχάνει δὲ οἱ μὲν ἄλλοι λέγουσιν οὐ ὑποβολῇ προδείγμα τῶν ἀδιανοήτων· τούτοις δὲ συμβαίνει τὸ ἕνα κύαθον τοῦ οἴνου πρὸς δύο κεραννύμενον ὕδατος, εἰ μέλλει μὴ ἀπολείπειν ἀλλ' ἐξισοῦσθαι, προσδόκησις ὅτι πᾶν καὶ διασυλήσοντας, ἕνα ὄντα δύο ποιεῖν τῇ πρὸς δύο τὸ κράσεως ἐξισώσει· τὸ μὲν γὰρ μένειν ἕνα, καὶ δυοῖν παρεκτείνειν, καὶ ποιεῖν ἴσον τῷ διπλασίῳ· εἰ δὲ ὅπως ἐξίκηται τῇ κράσει πρὸς τὼ δύο, δυοῖν λαμβάνειν μέτρον οὐ τῇ διαχύσει, τοῦτο μέτρον ἅμα καὶ τριῶν ὅτι καὶ τεσσάρων·

F. 7. προσδίχεσθαι] Lego, προσδίχεται.
A. 5. ἐπὶ πᾶν] Ita ſcripſi pro εἴτι πᾶν, quod omnes libros occupavit.
A. 7. τὸ γὰρ μένειν] Forte, καὶ γὰρ μένειν.
A. 8. εἰ δὲ ὅπως] Legendum, εἰ δὲ ὅτως.

tulum ſupervenienti maximo corpori recipiendo ſatis fore; audacter illi novum decretum condentes, idque, ut alias ſolent crebro, probantes ſumtis iis, quæ adverſus Communes pugnant Notitias. Statim vero neceſſe habent monſtroſa multa et inſolentia ſuæ diſputationi adſciſcere, dum *corpora tota totis commiſceri* aiunt. De quibus etiam hoc eſt, *tria eſſe quatuor*; quod alii ponunt in exemplum eorum quæ ne cogitando quidem concipi poſſint. At Stoicis uſu venit, ut cum unus vini cyathus duobus aquæ cyathis permiſcetur, ſi non deficiet ſed exæquabit, (ut volunt) extendatur, et unus duo fiat exæquatione commixtionis. Quando enim unus manet, et duobus pariter extenditur, duplumque æquat ut in temperatione ac diffuſione duorum menſuram impleat, fit ut eadem ſit trium ac quatuor menſura;

τεμῶν μὴν, ὅτι τοῖς δύο εἷς μέμικται· τεσσάρων δὲ, ὅτι δυσὶ μεμιγμένος ἴσον ἔχοντα πλῆθος εἰς μίγνυται. Τοῦτο B δὲ συμβαίνει τὸ καλὸν αὐτοῖς, ἐμβάλλουσιν εἰς σῶμα σώματα, καὶ τὸ τῆς παρεμπτώσεως ἀδιανόητον. Ἀνάγκη γὰρ εἰς ἄλληλα χωρεῖν τῶν κεραννυμένων, μὴ θάτερον μὲν περιέχειν, περιέχεσθαι δὲ θάτερον, καὶ τὸ μὲν δέχεσθαι, τὸ δὲ ὑπάρχειν· οὕτω γὰρ οὐ χρᾶσις, ἀφὴ δὲ καὶ φαῦσις ἔσται τῶν ὀπτωμένων, ὁ μὲν ἐκτὸς ὑποδυομένης, τῆς δὲ ἐντὸς περιεχούσης, τῶν δὲ ἄλλων μερῶν ἀμίκτων καὶ καθαρῶν διαφερομένων· ἀλλὰ ἀνάγκη, γινομένης ὥσπερ ἀξιοῦσι τῆς ἀναχράσεως, ἐν ἀλλήλοις τὰ μιγνύμενα μίγνυσθαι. C συμβαίνειν δ'—βιαζομένης] Poſtremum eſt ex B. E. pro βιαζομένοις. Reliqua duo conſequenter ipſe correxi: συμβαίνειν δ' pro συμβαίνει, quod in Ald. Baſ. Xyl. eſt συμβαίη: item πάντως pro παντός.

B. 3. καὶ τὸ] Forte, κατὰ τό.

B. 8. καθαρῶν—γενέσθαι] γενέσθαι eſt ex E. cetera conſequenter ipſe conſtitui. Vulgo, καθαρῶν, ἢν δὲ διαφερομένων· ἀλλὰ ἀνάγκης γινομένης· ὥσπερ ἀξιοῦσι τῆς ἀναχράσεως ἐν ἀλλήλοις τὰ μιγνύμενα μίγνυσθαι.

trium, quia duobus unus admixtus eſt; quatuor, quia duobus permixtus unus, duorum quantitatem æquat. Hoc tam ſcitum accidit iis, dum corpora corporibus immittunt, et comprehenſionem eorum faciunt qualis intelligi non poteſt. Neceſſe eſt enim dum miſcendo in ſe invicem intrant, non alterum continere, alterum contineri, neque alterum recipere, alterum ineſſe: (ſic enim non contemperatio, ſed contactus ſuperficierum erit, altera intro ſubeunte, altera foris ambiente, reliquis partibus ſinceris et mixtionis expertibus inter ſe invicem verſantibus:) ſed neceſſe eſt, facta, ut ipſi volunt, permixtione, utrumque mixtum in alterum mutuo inferri, et idem ſimul, quia in altero eſt, contineri, et, quia recipit alterum, continere; ac rurſus horum neutrum fieri poſſe, et tamen utrumque accidere, quia mixtio cogit ut per ſe invicem tranſeant, et

σους δ' ἀλλήλων διέναι, ϗ μηδὲν ὑπολείπεσθαι μηδενὸς μόριον, ἀλλὰ πάντως ἀναπίμπλασθαι βιαζομένης. Ἐνταῦθα δὴ τὸ θρυλλούμενον ὑπὸ ταῖς διατριβαῖς Ἀρκεσιλάου σκέλος ἥκει ταῖς ἀτοπίαις ἐπεμβαῖνον αὐτοῖς μὴ γέλωτος. Εἰ γὰρ εἰσιν αἱ χράσεις δι' ὅλων, τί κωλύει, τοῦ σκέλους ἀποκοπέντος ϗ καταπαπέντος ϗ ῥιφέντος εἰς τὴν θάλατταν ϗ διαχυθέντος, οὐ τὸν Ἀντιγόνου μόνον στόλον διαπλεῖν, ὡς ἔλεγεν Ἀρκεσίλαος, ἀλλὰ τὰς Ξέρξου χιλίας ϗ διακοσίας, ϗ τὰς Ἑλληνικὰς ὁμοῦ τριακοσίας τριήρεις ὑπὸ τῷ σκέλει ναυμαχούσας; Οὐ γὰρ ὑπολείψει ἀπουθεν τοῦτον, οὐδὲ παύσεται ὑπὸ τῷ μείζονι τοῦ ἐλάττονος· ἢ πόσις ἡ χρᾶσις ἔξει, καὶ τὸ τελευταῖον αὐτῆς ἀφικνούμενον ὅπου λήγῃ ποιησάμενον, εἰς ὅλον οὐ δύσιν, ἀλλ' ἀπαγορεύσει μιγνύμενον. Εἰ δὲ μεμίξεται δι' ὅλων, ὦ μὰ Δία τὸ σκέλος συναυμαχῆσαι παρέξει τοῖς Ἕλλησιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν δεῖται σήψεως ϗ μεταβολῆς. Εἰ δέ τις κύαθος

D. 3. τριῶν] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, τριῶν.
D. 8. Εἰ δὲ τις—ἐμπεσοῦσα—ἀφίξεται] Sic ſcripſi, poſtulante ſententia, pro ἀφι-

neutrius ulla pars integra maneat, ſed omnino partes utriuſque omnes per ſe invicem repleantur et altera alterius naturam aſſumat. Huc jam illud in ſcholis tritum Arceſilai crus advenit, cum riſu abſurdis Stoicorum inſultans. Nam ſi tota totis permiſcentur, quid obſtat quin crure amputato, putrefacto, et in mare abjecto, cumque eo diffuſione permixto, non Antigoni modo claſſis, ut aiebat Arceſilaus, per crus naviget, ſed etiam Xerxis mille ac du-

centæ, cum Græcis trecentis triremibus in crure navalem pugnam obeant? Non enim deficiet Minus in progrediendo, neque deſinet in Majori uſquam diffundi; alias finem habebit mixtio, extremumque cruris mare contingens, deſperata mixtione, non tranſibit in totum. Si vero totum crus toti mari permiſcetur, non ſolum, mehercle, crus locum navalis prælii Græcis præbebit; quanquam huic putredine opus eſt et mutatione. Immo cyathus unus, vel gut-

ἢ μία ϛαγὼν αὐτόθεν εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐμπεσοῦσα πέλαγος ἢ τὸ Κρητικὸν, ἐφίξεϊ τῷ Ὠκεανῷ καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν θαλάττης οὐκ ὀπιπολῆς ϕαύσασα τὸ ὀπιφανείας, ἀλλὰ πάντη δι' βάθους εἰς πλάτος ὁμοῦ καὶ μῆκος ἀναχωμένη. Καὶ ταῦτα προσδέχεται Χρύσιππος εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσικῶν Ζητημάτων, "ὅθεν ἀπέχει," φάμενος, "οὐ-"νὸ ϛαλαγμὸν ἕνα κεράσαι τὴν θάλατταν" καὶ ἵνα δὴ μὴ τοῦτο θαυμάζωμεν, "εἰς ὅλον ϕησὶ τὸν κόσμον διατενεῖν τὴν κρᾶσιν τὸν ϛαλαγμόν." Ὧν οὐκ οἶδα τί ἂν, ἀποπώτερον ϕανείη.

λή. Καὶ μὴν παρὰ τὴν ἔννοιαν, μήτε ἄκρον ἐν τῇ ϕύσει τῶν σωμάτων, μήτε πρῶτον, μήτε ἔσχατον μηδέν, εἰς ὃ λήγει τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ λαμβάνοντος ἐπέκεινα ϕαινόμενον εἰς ἄπειρον καὶ ἄορίστον ἐμβάλλειν τὸ ὑποκείμενον. Οὔτε γὰρ μεῖζον, οὔτε ἔλαττον

ξεται. Reliqua ita corrigenda, ut legatur vel ἐπὶ δὶ τῆς κύαθος—ἐμπεσοῦσα—: vel, εἰ δὶ τῆς κύαθος—ἐμπεσεῖται—.

E. 1. πάντη] Sic omnes libri, Ald. Baſ. Xyl. B. E. exceptis vulgatis, id eſt Steph. et Græco-Lat. παντὶ.

E. 12. ϕαινόμενον] Videtur corrigendum eſſe, ἀποϕαινόμενον vel ϕάμενον.

ta unica hinc in Ægæum lapſa aut Creticum mare, perveniet ad Oceanum et Atlanticum mare, non ſummam attingens ſuperficiem, ſed uſquequaque per profundum in longum latumque diffuſa. Atque hæc Chryſippus admittit ſtatim in primo Phyſicarum Quæſtionum libro, *nihil*, inquiens, *impedire, quo minus una vini ſtilla cum toto permiſceatur mari.* Ac ne id miremur, *permixtione eam in totum* ait *perventuram mundum.* Quibus quid abſurdius poſſit videri, neſcio.

XXXVIII. Jam hoc quoque contra Communem eſt Notitiam, *neque extremum in Natura eſſe corpus, neque primum, neque ultimum ullum in quod deſinat magnitudo corporis; ſed ſemper ſumto corpore ultra aliud ſupereſſe, remque ſic in immenſum et infinitum protrahi.* Nam neque majorem, neque minorem licebit aliam

ἄσαι νοεῖν ἕτερον ἑτέρου μέγεθος, εἰ ὃ προϊόναι τοῖς μέρεσιν ἐπ' ἄπειρον ἀμφοτέρωις ὡς συμβέβηκεν, ἀλλ' ἀνισότητος αἴρεται φύσις· ἀνίσων γὰρ νοουμένων, τὸ μὲν προαπολείπεται τοῖς ἐλάττοις μέρεσι, τὸ δὲ προσπλάττει τοῖς πλείοσι· μὴ ὄντος δὲ ἀνισότητος, ἔπεται μὴ ἀνωμαλίαν εἶναι, μηδὲ τραχύτητα σώματος· ἀνωμαλία μὲν γάρ ἐστι μιᾶς ὁπι-
1079 φανείας ἀνισότης πρὸς ἑαυτήν, τραχύτης δὲ ἀνωμαλία μετὰ σκληρότητος· ὧν οὐδὲν ἀπολείπουσιν οἱ σῶμα μηδὲν εἰς ἔλαττον μέρος προϊόντες, ἀλλὰ πάντα πλήθει μερῶν ἐπ' ἄπειρον ἐξάγοντες. Καίτοι πῶς οὐκ εὐαργές ἐστι τὸ ἄνθρωπον οὐκ πλειόνων συνεστηκέναι μορίων ἢ τὸ δάκτυλον ἢ ἀνθρώπου, ἢ πάλιν τὸν κόσμον ἢ τὸν ἄνθρωπον; Αὐτὰ γὰρ ὁπίζανται, καὶ ἀγνοοῦνται πάντες, ἂν μὴ Στωϊκοὶ γένωνται· γενόμενοι δὲ Στωϊκοὶ, ταναντία λέγουσι καὶ δοξάζουσιν· ὡς οὐκ ἔστιν οὐκ πλειόνων μορίων ὁ ἄνθρωπος ἢ ὁ δάκτυλος, οὐδὲ ὁ κόσμος ἢ ὁ ἄνθρωπος· ἐπ' ἄπει-

F. 3. ὡς συμβέβηκεν] ὡς vel delendum, vel corrigendus locus hunc fere in modum, συμβέβηκεν, ἅμα δ' ὅτως ἡ ἀνισότητος αἴρεται φύσις.
A. 2. σκληρότητος] Forte, σκαληνότητος.
A. 7. Αὐτὰ] Forte, ταῦτα, vel ταυτά.

alia quantitatem cogitare, ſi partibus in infinitum progredi utrinque contingit; atque ſic inæqualitatis tollitur natura. Nam ubi hæc conſideratur, alterum extremis partibus deficit, alterum excedit. Sublata inæqualitate, ſequitur inæquabilitatem quoque et aſperitatem corporum nullam eſſe. Eſt enim *inæquabilitas* unius ſuperficiei adverſus ſeipſam inæqualitas; aſperitas inæquabilitati adjunctam habet duritiem: quorum nihil relinquunt, qui nullum corpus extremo finiunt, ſed omnia multitudine partium in infinitum producunt. At enim qui non eſt evidens hominem e pluribus quam digitum, mundum quam hominem, conſtare partibus? Hoc quidem ſciunt et intelligunt omnes, niſi ſi Stoici fiant; Stoici facti, contra dicunt atque ſentiunt *non eſſe plures hominis quam digiti, mundi quam hominis, partes.* Nam ad infinitum ſectio eorum redigit

ἐστι γὰρ ἡ τομὴ προάγειν τὰ σώματα· τῶν δὲ ἀπείρων B
οὐθέν ἐστι πλέον, οὐδὲ ἔλαττον, οὐδὲ ὅλως ὑπερβάλλει
πλῆθος, ἢ παύσεται τὰ μέρη τῆ ὑπολειπομένη μεριζό-
μενα καὶ παρέχοντα πλῆθος ἐξ αὑτῶν.

ΛΑΜΠΡΙΑΣ. Πῶς ἂν ἀμύνοιτο ταύτας τὰς ἀπορίας;

ΔΙΑΔΟΥΜΕΝΟΣ. Εὐμηχάνως κομιδῆ καὶ ἀνδρείως. Λέγει γὰρ ὁ Χρύσιππος, "ἐρωτωμένους ἡμᾶς εἰ τινα ἔχο-
"μεν μέρη, καὶ πόσα, καὶ ἐκ τίνων συγκείμεθα μερῶν
"καὶ ποσῶν, διαιρεῖν χρήσεσθαι, τὸ μὲν ὁλοχερὲς τιθέν-
"τας, ὡς ἐκ κεφαλῆς καὶ θώρακος καὶ σκελῶν συγκεί-
"μεθα· τοῦτο γὰρ ἴσως πᾶν τὸ ζητούμενον καὶ σπουδούμενον·
"ἐὰν δὲ εἰς τὰ ἔσχατα μέρη τὸ ἐρωτᾶν προάγωσιν,
"οὐδὲν," φησί, "τῶν τοιούτων ἐστὶν ὑπολογίσιμον, ἀλλὰ C
"ῥητέον, οὔτε ἐκ τίνων συγκεῖσθαι, καὶ ὁμοίως, οὔτε ἐξ
"ὁπόσων, οὔτε ἀπείρων, οὔτε ἐκ πεπερασμένων." Καὶ

B. 1. προάγειν] Legendum, προάγει.
B. 2. ὑπερβάλλει πλῆθος] πλῆθος forte delendum, ut temere ex ſequentibus anticipatum.
B. 10. συγκείμεθα] Sic B. E. Vulgo, συγκείμεσθα.
B. 12. τὸ ἐρωτᾶν] τὸ pro vulgato τῷ eſt ex E. Poterat item corrigi, τῷ.

corpora; infinitorum autem nullum plus eſt aut minus altero, neque ſe multitudine invicem excedunt, aut deſinent partes reſidui ſecari, et ex ſe multitudinem præbere.

LAMPRIAS. Quomodo ſe ex his evolvunt perplexitatibus?

DIADUMENUS. Artificioſe admodum et ſtrenue. Dicit enim Chryſippus, *interrogatos nos an quas et quot partes habeamus, et quibus et quot partibus ipſæ illæ partes conſtent, tum vero nos debere uti diſtinctione; ut ponamus grandiores, e capite ſcilicet, thorace, et cruribus nos dicentes conſtare: hoc enim eſſe omne id de quo tam ſolicite quæritur. Si vero interrogationes ad extremas uſque partes deducantur, nihil,* inquit, *tale eſt ſuſcipiendum, ſed dicendum neque e quibuſdam, neque ex tot vel tot, neque e finitis, neque ex infinitis illas partes conſtare partibus.* Ac

μοι δοκῶ ταῖς ἐκείνε χεχρῆθαι λέξεσιν αὐταῖς, ὅπως σωιδῆς ὃν τρόπον διεφύλαττε τὰς κοινὰς ἐννοίας, κελεύων ἡμᾶς νοεῖν τῶ σωμάτων ἕκαστον ὅτε ἐκ τίνων, ὅτε ἐξ ὁποσωνοῦν μερῶν, οὔτε ἐξ ἀπείρων, οὔτε ἐκ πεπερασμένων συγκείμθαι. Εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ τὸ ἀδιάφορον, ὅπερ πεπερασμένου τε καὶ ἀπείρε μέσον ἐστὶν, εὐπόρει τι τοῦτό ἐστιν ἔδει λῦσαι τὴν ἀπορίαν· εἰ δὲ ὡς ὃ μὴ ἴσον, εὐθὺς ἄνισον, καὶ τὸ μὴ φθαρτὸν, ἄφθαρτον,
D ὅπερ τὸ μὴ πεπερασμένον ἄπειρον νοεῖσθαι, ὅμοιόν ἐστιν, οἶμαι, τῶ τὸ σῶμα εἰ μήτε ἐκ πεπερασμένων, μήτε ἐξ ἀπείρων, καὶ λόγον εἰ μήτε ἐξ ἀληθῶν ῥημάτων, μήτε ἐκ ψευδῶν μήτε *

λθ'. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὀπτεανιδόμθος, φησὶ "τῆς "πυραμίδος ἐκ τριγώνων συνιζαμθύης τὰς πλευρὰς "τὴν πρὸς συναφεῖ κεκλιμθύας, ἀνίσους μὲν εἰ, μὴ "ὑπερέχειν δὲ ἢ μείζονές εἰσιν." Οὕτως ἐτήρει τὰς ἐν-

D. 4. μήτε *] Amiot. delet et μήτε et lacunam. B. E. μήτε ἐξ—cum lacuna.

videor mihi ipſius hæc verbis expoſuiſſe, ut perſpicias quomodo Communes defenderit Notitias; jubens nos intelligere, *corporum unumquodque neque ex quibus, neque ex quotquot, neque ex infinitis, neque e finitis conſtare partibus.* Nam ſi ut inter Bonum et Malum medio loco eſt Indifferens, ita etiam finito infinitoque aliquid intervenit, hoc quale eſſet docendo ſolvenda erat quæſtio. Sin, ut non æquale ſtatim inæquale, et non interiturum interitus expers, ita non finitum etiam illico infinitum eſſe intelligimus; perinde eſt, ni fallor, corpus dicere compoſitum neque ex finitis, neque ex infinitis, atque ratiocinationem affirmare conſtructam eſſe neque e veris neque e falſis ſumtionibus: neque *

XXXIX. His juvenili quadam temeritate hæc adjicit, *Pyramide e triangulis conſtante, latera juxta commiſſuram inclinantia inæqualia quidem eſſe, non excedere tamen, quatenus unum alio majus ſit.*

νοίας. Εἰ γὰρ ἔστι τι μεῖζον καὶ μὴ ὑπερέχον, ἔσται τι μικρότερον καὶ μὴ ἐλλεῖπον· ὥστε καὶ ἄνισον, μήτε ὑπερέχον μήτε ἐλλεῖπον, τουτέστιν, ἴσον τὸ ἄνισον, καὶ οὐ μεῖζον τὸ μεῖζον, οὐδὲ μικρότερον τὸ μικρότερον. Ἔπι τοίνυν ὅρα πῶς τέμνων ἀπήντησε Δημοκρίτῳ, διαποροῦντι φυσικῶς καὶ E ἐμψύχως, "εἰ κῶνος τέμνοιτο ὡς διὰ τοῦ βάσιν ὁπιπέδῳ, "τί χρὴ διανοεῖσθαι τὰς τῶν τμημάτων ὁπιφανείας, ἴσας "ἢ ἀνίσους γινομένας; ἄνισοι μὲν γὰρ ὄντες τὸν κῶνον ἀνώ- "μαλον παρέξουσι, πολλὰς ἀποχαρίξεις λαμβάνοντα "βαθμοειδεῖς καὶ τραχύτητας· ἴσοι δὲ ὄντες ἴσα τμήματα "ἔσται, καὶ φανεῖται τὸ τοῦ κυλίνδρου πεπονθὼς ὁ κῶνος, ἐξ "ἴσων συγκείμενος καὶ οὐκ ἀνίσων κύκλων, ὅπερ ἐστὶν ἀ- "τοπώτατον." Ἐνταῦθα δή, τὸ Δημόκριτον ἀποφαίνων ἀγνοοῦντα, "τὰς μὲν ὁπιφανείας," φησὶ, "μήτε ἴσας εἶ), "μήτε ἀνίσους· ἄνισα δὲ τὰ σώματα, οὐ μὴν ἴσας εἶ), F

E. 2. ἐμψύχως] Forte, ἐπιτυχῶς, vel εὐφυῶς.
E. 2. τέμνοιτο—ὁπιπέδῳ] Sic B. E. Xyl. Vulgo, τέμνοι τὸ—ἐπίπεδον.

Sic ille Notitias tuetur. Si enim eſt aliquid majus et non excedit, erit et minus quod non deficiat; erit ergo inæquale quod neque excedat neque excedatur; hoc eſt, erit æquale non æquale, majus non majus, minus non minus. Porro autem vide quomodo occurrerit Democrito, phyſice et prudenter quærenti, *ſi conus ad baſin plano ſecetur, quid judicandum ſit de ſegmentorum ſuperficiebus, æqualeſne fiant an inæquales? ſi enim ſint inæquales, conum reddent inæquabilem, multas nactum, graduum in morem, inciſuras et aſperitates; ſin æquales, erunt ſegmenta æqualia, videbiturque cono evenire quod eſt cylindri, nempe ex æqualibus, non inæqualibus, conſtitui circulis, quod eſt abſurdiſſimum.* Hic ut argueret Democritum ignorationis, *ſuperficies*, ait, *neque æquales fieri neque inæquales; ſed corpora inæqualia, quia ſuperficies eorum neque æquales ſint, neque inæquales.* Enimvero legem hanc ponere, *ſuperficies ſi non ſint inæquales,*

" μήτε ἀνίσους τὰς ὀπτασίας." Τὸ μὲν δὴ νομοθετεῖν τοῖς ὀπτασίαις μὴ ἴσων ὄντων, τὰ σώματα συμβαίνειν ἄνισα εἶναι, θαυμαστὴν ἐξουσίαν αὐτῷ τοῦ γράφειν ὅ, τι ἂν ὀπίῃ διδόντος ἐστί. Τἀναντίον γὰρ ὁ λόγος μετὰ τῆς ἐναργείας νοεῖν δίδωσι, τοῖς ἀνίσοις σωμάτων ἀνίσους εἶναι τὰς ὀπτασίας, καὶ μείζονα τὴν τοῦ μείζονος· εἴγε μὴ μέλλει τὸ ὑπερέχειν ἢ μεῖζόν ἐστιν, ἐστερημένην ὀπτασίας ἔξειν. Εἰ γὰρ οὐχ ὑπερβάλλουσι τὰς τῶν ἐλαττόνων ὀπτασίας αἱ τῶν μειζόνων, ἀλλὰ παραπολείπουσιν, ἔσαι σώματος πέρας ἔχοντος μέρος ἄνευ πέρατος, ἢ ἀπεράντων. Εἰ γὰρ λέγει ὅτι βιαζόμενος οὕτω * ἃς γὰρ ὑφορᾶται περὶ τὸν κῶνον ἀναχαιτίζεις, ἡ τῶν σωμάτων ἀνισότης δήπουθεν, οὐχ ἡ τῶν ὀπτασιῶν, ἀπεργάζεται. Γελοῖον οὖν τὸ τὰς ὀπτασίας ἐξαιρούμενον, ἐν τοῖς σώμασιν ἐλεγχομένῳ ἀπολιπεῖν ἀνωμαλίαν. Ἀλλ' ἂν μένω-

F. 3. μὴ ἴσων ὄ: ὢν] Forte, μὴ ἴσων μέτ' ἀνίσων ὄντων: vel, μὴ ἀνίσων ὄντων, quod vertimus.

A. 4. ἴσαι] Sic E. Leonic Schott. T. V. B. Vulgo, ἴσα.

A. 6. οὕτω * ἃς γὰρ] Forte ita ſupplendus locus, οὕτως ὁ τῷ πάνυ λόγος διὰ τὰς ἀναχαιτίσεις ἀπαιτεῖ, οὐδὲν λέγει· ἃς γὰρ—.

corpora tamen eſſe inæqualia, hominis eſt mirandam ſibi ſcribendi quidquid in mentem venerit ſumentis licentiam. Contra enim ratio et evidentia docent, inæqualium corporum inæquales eſſe ſuperficies, majoremque majoris; niſi debeat exceſſum quo minorem ſuperat carentem ſuperficie habere. Nam ſi non exceduntur minorum ſuperficies a majoribus, ſed hæ prius deficiunt, erit corporis termino finiti pars ſine termino et infinita. Si enim dicat ſic naturam coni propter inciſuras poſtulare et cogere, nil ſani dicit. Quas enim metuit coni inciſuras, eas ſcilicet non ſuperficierum ſed corporum efficit inæqualitas. Ridiculum itaque ſuperficiebus ademtis inæquabilitatem relinquere, in ipſis corporibus monſtratam. Sed, ſi in eo quod poſi-

μεν ὅτι τ̃ ὑποθέσεως, τί μᾶλλον ὅτι πρὸς τ̃ ἔννοιαν ἢ τὰ B
τοιαῦτα πλάττειν; Εἰ γὰρ ἐπιφάνειαν ἐπιφανείᾳ θήσομεν
μήτ' ἴσην εἶναι, μήτε ἄνισον, μηδὲ τὸ μέγεθος ἔσῃ μεγέθει
φάναι μηδὲ ἀριθμὸν ἀριθμῷ μήτε ἴσον εἶναι μήτε ἄνισον, καὶ
ταῦτα ἴσα καὶ ἀνίσα μέσον, τὸ μηδέτερον, οὐκ ἔχοντας
εἰπεῖν, οὐδὲ νοῆσαι δυναμένους. Ἔπι δὲ ἴσων ἐπιφανειῶν
μήτε ἴσων μήτε ἀνίσων, τί κωλύει καὶ κύκλους νοεῖσθαι
μήτε ἴσους μήτε ἀνίσους; αὐταὶ γὰρ ἀπόσθεν ὄντων κω-
νικῶν τμημάτων ἐπιφάνειαι κύκλοι εἰσίν. Εἰ δὲ κύκλους·
καὶ διαμέτρους κύκλων θετέον μήτε ἴσους μήτε ἀνίσους. Εἰ
δὲ τοῦτο· καὶ γωνίας καὶ τρίγωνα, καὶ παραλληλόγραμμα, καὶ
παραλληλεπίπεδα, καὶ σώματα. Καὶ γὰρ εἰ μίαν ὅτι C
μήτε ἴσα μήτε ἄνισα ἀλλήλοις, καὶ βάρος ἔσῃ καὶ πληγὴ
καὶ σώματα. Εἶτα πῶς τολμῶσιν ἐπιτιμᾶν τοῖς τὰς

B. 2. Εἰ γὰρ] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἢ γάρ.
B. 5. τὸ μηδέτερον] Forte, ἓ μηδέτερόν ἐστι. Ducit huc B. E. ἓ μὴ δεύτερόν ἐστι. Ald. τὸ μηδέτερόν ἐστιν, ὑπ ἔχοντας.
B. 8. ὄντων] Legendum, αἱ τῶν.
C. 2. πληγὴ] Rectius ſit πλάθη. Sed majori etiam mutatione legendum, καὶ βαθη ἔσαι, καὶ πλάτη, καὶ σώματα.

tum fuit maneamus; quid magis repugnat Communibus Notitiis, quam talia fingere? Quippe ſi ponamus ſuperficiem ſuperficiei neque æqualem eſſe neque inæqualem; magnitudinem quoque magnitudini, numero numerum dicemus neque æqualem eſſe neque inæqualem; cum quidem quod neutrum et inter hæc medium ſit, dicere aut cogitare non poſſimus. Ad hæc, ſi ſuperficies ſunt neque æquales neque inæquales, quid obſtat quin circulos quoque neque æquales, neque inæquales ſtatuamus; ac proinde etiam eorum diametros, tum angulos, triangulos, parallelogramma, parallelepipeda, corpora? Nam ſi longitudines ſunt invicem neque æquales neque inæquales; erunt etiam pondera, ictus, corpora. Qui ergo audent invehi in eos, qui Communitates introducunt, et quædam

κοινότητας εἰσάγουσι, ἃ ἀμερῆ τινα ἃ μαχόμενα μήτε κινεῖσθαι μήτε μένειν ὑποτιθέμενοι, αὐτοὶ τὰ τοιαῦτα ἀξιώματα ψευδῆ λέγοντες εἶναι); "Εἴ τινα μὴ ἔστιν ἴσα ἀλλήλοις, ἐκεῖνα ἄνισά ἐστιν ἀλλήλοις" καὶ, "Οὐκ ἔστι μὴ ἴσα "ταῦτα ἀλλήλοις, ἄνισα δέ ἐστι ταῦτα ἀλλήλοις." Ἑπεὶ δέ φησιν, "εἶναί τι μεῖζον, οὐ μὴν ὑπερέχον," ἄξιον ἀπορῆσαι πότερον ταῦτα ἐφαρμόσῃ ἀλλήλοις. Εἰ μὴν γὰρ ἐφαρμόσῃ, πῶς μεῖζόν ἐστι θάτερον; εἰ δ' οὐκ ἐφαρμόσῃ, πῶς οὐκ ἀνάγκη τὸ μὴ ὑπερέχειν, τὸ δὲ ἐλλείπειν, τῷ μηδετέρου ὑπάρχειν; ἢ οὐκ ἐφαρμόσῃ τῷ μείζονι, ἢ καὶ ἐφαρμόσῃ τὸ μεῖζον εἶναι θατέρου. Ἀνάγκη γὰρ ἐν τοιαύταις ἀπορίαις γίνεσθαι τοὺς τὰς κοινὰς ἐννοίας μὴ φυλάττοντας.

μ'. Καὶ μὴν, "τὸ μηδενὸς ἅπτεσθαι μηδέν," καθὰ

C. 4. κοινότητας] Forte, rectius fit κινότητας cum Amiot. T. B. Leonic. Schott. Anon.

C. 4. μαχόμενα] Forte, Ἀχιλλία, vel ἀμιλλώμενα, nisi forte complura exciderunt.

C. 8. ἄνισα δέ ἐστι] Ita vertendo correxerunt Amiot. et Xyl. Vulgo, ἃ ἄνισα δέ ἐστι.

D. 3. τῷ μηδέτερον—θάτερον] Ut in ulcere desperato, fortasse hoc remedium probetur: τῷ δὲ μηδέτερον ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ἐφαρμόσει τῷ μείζονι, καὶ ἐφαρμόσει τῷ μείζονι ἅμα, θάτερον. Ita quidem vertimus.

individua et pugnantia, quæ neque moveantur neque quiescant, ponunt? cum ipsi hujusmodi pronunciata falsa esse dicant, *Quæ non sunt æqualia inter se, sunt inæqualia:* et, *Non sunt hæc et æqualia inter se, et inæqualia inter se.* Quoniam vero dicit Chrysippus, *esse quippiam majus quod tamen non excedat minorem quantitatem*, quæri haud injuria potest, an invicem applicata ea congruant. Nam si congruunt, quomodo alterum altero erit majus? si non congruant, qui non oportebit alterum excedere, alterum superari? quod si neutrum est, et non congruet cum majore, et congruet simul cum majore, alterum. Necesse enim est in tales difficultates devolvi eos qui Communibus non stant Notitiis.

XL. Jam his adversatur il-

ἔννοιάν ἐστιν. Οὐχ ἧττον δὲ τοῦτο, "ἅπτεσθαι μὲ ἀλλή-
"λων τὰ σώματα, μηδενὶ δὲ ἅπτεσθαι·" τοῦτο δὲ ἀνάγ-
κη προσδέχεσθαι τοῖς μὴ ἀπολείπουσιν ἐλάχιστα μέρη
σώματος, ἀλλ' ἀεί τι τοῦ δεχοῦντος ἅπτεσθαι πρότερον
λαμβάνουσι, καὶ μηδέποτε τῷ προάγειν ἐπέκεινα παυομέ- E
νοις. Ὁ γοῦν αὐτοὶ μάλιστα προφέρουσι τοῖς τῶν ἀμε-
ρῶν προϊσταμένοις, τοῦτό ἐστι, τὸ, "μήτε ὅλοις ὅλων ἁφὴν
"εἶναι, μήτε μέρεσι μερῶν· τὸ μὲν γὰρ οὐχ ἁφὴν ἀλλὰ
"χρῆσιν ποιεῖν· τὸ δὲ οὐκ ἔστι δυνατὸν, μέρη τῶν ἀμε-
"ρῶν οὐκ ἐχόντων." Πῶς οὖν οὐκ αὐτοὶ τούτῳ περι-
πίπτουσι, μηδὲν μέρος ἔσχατον μηδὲ πρῶτον ἀπολιπόντες;
Ὅτι "μὴ ἅψασθαι χρὴ πέρας τὰ σώματα ὅλα ὅλων,
"οὐ χρὴ μέρος" λέγουσι· "τὸ δὲ πέρας σῶμα οὐκ
"ἔστιν." Ἅψαι τοίνυν σῶμα σώματος ἀσωμάτῳ· καὶ

D. 11. ἀλλ' ἀεί τι] Sic poſtulante ſententia ſcripſimus. Omnes libri, ἀλλὰ τέτι.
E. 1. τῷ προάγειν] Eadem de cauſſa hoc dedimus, et proxime παυομένοις. Omnes libri τὸ προάγειν — παυομένους.
E. 3. ὅλοις ὅλων] ὅλως additum ex B. E.
E. 8. Ὅτι "μὴ ἅψασθαι] Legendum, Ὅτι τὸ Δία ψαύειν κατὰ πέρας τὰ σώματα, οὐχ ὅλα ὅλων, ἀλλὰ κατὰ μέρος λέγουσι. Reſponſio eſt ad interrogationem. Item verti.

lud, *Nihil a quoquam tangi:* neque minus hoc, *Corpora ſe invicem tangere quidem, ſed nihilo tangere.* Id autem neceſſe habent admittere ii, qui non relinquunt minimas corporis partes, ſed ſemper aliquid prius eo quod tangere videtur ſumunt, idque ulterius producere nunquam deſinunt. Quod ergo maxime ii individuorum corporum patronis objiciunt, hoc eſt: *Neque totis ad tota eſſe tactum, neque partibus ad partes: a priore enim ratione non tactum ſed commixtionem effici; poſteriorem rationem omnino repugnare naturæ rerum, nec fieri poſſe, cum individua nullas habeant partes.* At quomodo non ipſi in hoc ipſum incidunt, nullam extremam aut primam partem relinquentes? *Quia nimirum,* inquiunt, *corpora tanguntur a ſe invicem extremitate, non tota a totis, neque partes a partibus; extremitas vero corpus non eſt.* Ergo corpus incorporeo tanget corpus;

οὐχ ἅψεται πάλιν, ἀσωμάτου μεταξὺ ὄντος. Εἰ δὲ ἅψεται,
F καὶ ποιήσει τι καὶ πείσεται τὸ ἀσώματον τὸ σῶμα· ποιεῖν γάρ τι καὶ πάσχειν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἅπτεσθαι τὰ σώματα πέφυκεν. Εἰ δὲ ἁφὴν ἴσχει τὸ ἀσώματον τὸ σῶμα, καὶ συναφὴν ἕξει, καὶ κρᾶσιν καὶ συμφυΐαν. Ἐπὶ δὲ τῶν συναφῶν καὶ κράσεσιν ἢ μένειν ἀναγκαῖον, ἢ μὴ μένειν, ἀλλ' ἐφθάρθαι τὰ πέρατα τῶν σωμάτων ἑκάτερον δὲ τούτων τὴν ἔννοιαν ἐστί. Φθορὰς μὲν γὰρ
1082 ἀσωμάτων καὶ γενέσεις οὐδὲ αὐτοὶ καταλείπουσι· κρᾶσις δὲ καὶ συναφὴ σωμάτων ἰδίοις χρωμένων πέρασιν οὐκ ἂν γένοιτο· τὸ γὰρ πέρας ὁρίζει καὶ ἵστησι τὴν τοῦ σώματος φύσιν· αἱ δὲ κράσεις, εἰ μὴ μερῶν πρὸς μέρη πρόθεσίς εἰσιν ἀλλήλοις, ὅλα τὰ κιρνάμενα συγχέουσιν, ὥσπερ ὅταν λέγωσι, φθορὰς ἀπολιπεῖον περάτων ἐν ταῖς μίξεσιν, εἶτα γενέσεις ἐν ταῖς διαστάσεσι· ταῦτα δὲ οὐδεὶς ἂν

F. 1. πείσεται] Sic E. Omnes alii, frequenti errore, πάσχει.
A. 4. ἀλλήλοις, ὅλα] Legendum, ἀλλήλοις, ἀλλ' ὅλα.
A. 5. ἀπολιπεῖον] Immo, ἀπολειπεῖον.

rurſumque non tanget interveniente inter ipſa incorporeo. Si tanget, aget quoque aliquid, et patietur incorporeo corpus; eſt enim ea corporum natura, ut contactu invicem agant ac patiantur. Quod ſi tactum corpus incorporeo habet, contactum quoque habebit, et commixtionem, et coalitionem. Rurſus enim in coalitionibus et commixtionibus, aut manebunt aut non manebunt extremitates corporum, ſed peribunt; quorum utrumque contra Notitiam eſt. Interitus nimirum et ortus incorporeorum ne ipſi quidem concedunt. Commixtio et coalitio corporum ſuis contentorum extremitatibus fieri nequit. Nam terminus definit et conſtituit corporis naturam: commixtio, quum non ſit partium juxta partes appoſitio, ſed tota confundat corpora quæ miſcentur, ſicut hi dicunt; interitus extremitatum in mixtione ponendi ſunt, in diſſidio ortus. Hæc

ῥᾳδίως νοήσειεν. Ἀλλὰ μὴν καθ' ὅ γε ἅπτεται τὰ σώματα ἀλλήλων, καὶ τοῦτο καὶ πιέζει καὶ θλίβεται καὶ συντρίβεται ὑπ' ἀλλήλων· ἀσώματον δὲ ταῦτα πάσχειν ἢ ποιεῖν, οὐ δυνατόν, ἀλλ' οὐδὲ διανοητέον ἐστί· τοῦτο δὲ βιάζονται νοεῖν ἡμᾶς. Εἰ γὰρ ἡ σφαῖρα τοῦ ὀπιπέδου καὶ σημεῖον ἅπτεται, δῆλον ὅτι καὶ σύρεται καὶ σημεῖον διὰ τοῦ ὀπιπέδου· κἂν ᾖ μίλτῳ τὸ ὀπιφάνειαν B ἀλειμμένην, μιλτώνει συνομόρξει τῷ ὀπιπέδῳ γραμμήν· πεπυρωμένη πυρώσει τὸ ὀπίπεδον. Ἀσώματον δὲ χρώζεσθαι, καὶ ἀσωμάτῳ πυροῦσθαι σῶμα, παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν. Ἂν δὲ δὴ κεραμέαν ἢ κρυσταλλίνην σφαῖραν εἰς ὀπίπεδον φερομένην λίθινον ἀφ' ὕψους νοήσωμεν, ἄλογον εἰ μὴ συντριβήσεται, πληγῆς οἷον ἀντίτυπον γενομένης· ἀτοπώτερον δὲ τὸ συντριβῆναι καὶ πέρας καὶ σημεῖον ἀσώματον διαπεσοῦσαν. Ὥστε πάντη τὰς περὶ τῶν ἀσωμάτων καὶ σωμάτων αὐτοῖς παρίστασθαι

A. 10. διανοητέον ἐστὶ· τοῦτο] Sic E. adſentiente B. in ἐστί. Vulgo, διανοητέον· τούτῳ.

vero nemo facile animo conceperit. Enimvero quo corpora invicem tanguntur, eodem etiam premuntur, colliduntur, et conteruntur invicem. Hoc autem ab incorporeo fieri non poteſt, neque adeo cogitari. Sed hoc eſt, quod, nos ut intelligamus, vim nobis intentant. Atqui, ſi globus planum in puncto tangit, utique puncto etiam volvetur per planum: et ſi minio inducta ſit ſuperficies, miniatam in ſuperficie plana imprimet lineam; ſi candens, uret planum. Ceterum incorporeo colorari aut uri corpus, eſt contra Communem Notitiam. Quod ſi cryſtallinam aut figlinam ſphæram imaginemur ab alto in planum lapideum deferri; abſurdum dictu eſt eam non confractum iri, ictu in ſolidum et durum impactam; abſurdius autem, confringi eam extremitate et puncto incorporeo incidentem. Igitur undique eorum de incorporeis et corporibus

c προσλήψεις, μᾶλλον δὲ ἀναιρεῖσθαι, πολλὰ τῷ ἀδυνάτων προσυπονοοῦντες.

μα'. Παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι, χρόνον εἶναι μέλλοντα καὶ παρῳχημένον, ἐνεστῶτα δὲ μὴ εἶναι χρόνον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἄρτι καὶ τὸ πρόσφατον ὑφεστάναι, τὸ δὲ νῦν ὅλως μηδὲν εἶναι. Καὶ μὴν τοῦτο συμβαίνει τοῖς Στωϊκοῖς ἐλάχιστον χρόνον μὴ ἀπολείπουσι, μηδὲ τὸ Νῦν ἀμερὲς εἶναι βουλομένοις, ἀλλ' ὅ, τι ἄν τις ὡς ἐνεστὼς οἴηται λαβὼν διαιρεῖσθαι, τοῦτο τὸ μὲν μέλλον, τὸ δὲ παρῳχημένον εἶναι φάσκουσιν· ὥστε μηδὲν εἶναι τὸ νῦν ὑφιστάμενον μηδὲ λείπεσθαι μόριον χρόνου παντός, ἂν, ὃς λέγεται, παρῆναι

D τοῦτο τὰ μὲν εἰς τὰ μέλλοντα, τὰ δὲ εἰς τὰ παρῳχημένα διανέμηται. Δυοῖν οὖν συμβαίνει θάτερον· Ἢ τὸ νῦν χρόνος, καὶ ἔσται χρόνος, τιθέντας, ἀναιρεῖν τὸ, ὅτι χρόνος· Ἢ ἔστι χρόνος ἐνεστώς, οὐ τὸ μὴ ἐνίστησι, τὸ δὲ ἐνιστάν· καὶ λέγειν ὅτι τοῦ ὑπάρχοντος τὸ μὲν μέλλον ἐστί, τὸ δὲ παρῳχημένον καὶ τοῦ Νῦν, τὸ μὲν πρότερον, τὸ

præſumtiones turbantur, aut potius tolluntur, cum multa iis annectant impoſſibilia.

XLI. Contrarium eſt Communi Notitiæ, Tempus eſſe futurum et præteritum, præſens tempus non eſſe; ſed, quod modo et nuper fuit, id ſubſiſtere; quod nunc eſt, prorſus nihil eſſe. Atqui Stoicis accidit ut ſic ſtatuant, dum *minimum tempus* negant, *neque Nunc individuum eſſe* concedunt; *ſed quidquid ut præſens ſumere aliquis putet ſe et intelligere, ejus partem præteritam, partem futuram eſſe* dicunt: *nullamque ſubſiſtere aut manere particulam præſentis, quando cum adeſſe dicitur, altera pars ejus in præteritum, altera in futurum diſtribuitur.* Ergo de duobus alterum fit; ut aut poſito tempus fuiſſe et tempus fore, negemus eſſe tempus; aut tempus præſens ſit, cujus pars jam inſtiterit, pars inſtitura ſit; dicamuſque ejus quod jam eſt aliud fore, aliud jam præterlapſum eſſe; et *Nunc*, dividi in prius ac poſterius: ut

δὲ ὕστερον· ὥστε νῦν εἶναι τὸ μηδέπω νῦν, καὶ τὸ μηκέτι νῦν· οὐκ ἔστι γὰρ νῦν τὸ παρῳχημένον, ἢ οὐδέπω νῦν τὸ μέλλον * διαιροῦσι λέγειν αὐτοῖς, ὅτι καὶ τὸ * καὶ ᾧ φατὸς τὸ μὲν πέρυσι, τὸ δὲ εἰς νέωτα· καὶ τῷ ἅμα τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον. Οὐθὲν γὰρ ὑπομενέστερα τούτων κινοῦσι, ταυτὰ ποιοῦντες τὸ μηδέπω καὶ τὸ ἤδη καὶ E τὸ μηκέτι, καὶ τὸ νῦν καὶ τὸ μὴ νῦν· οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι καὶ τὸ ἄρτι καὶ τὸ μὴ μακρὰν, ὡς ἕτερα τοῦ νῦν μόρια, καὶ τὸ μὲν μετὰ τὸ νῦν, τὸ δὲ πρὸ τοῦ νῦν πίπτειν καὶ νοοῦσι καὶ νομίζουσι. Τούτων Ἀρχέδημος μὲν ἀρχήν τινα καὶ συμβολὴν εἶναι λέγων, τοῦ παρῳχημένου καὶ τοῦ ὑπερεχομένου τὸ νῦν, λέληθεν αὑτὸν, ὡς ἔοικε, τὸν πάντα χρόνον ἀναιρῶν. Εἰ γὰρ τὸ νῦν οὐ χρόνος ἐστὶν, ἀλλὰ πέρας χρόνου, πᾶν δὲ μόριον χρόνου τοιοῦτον οἷον

D. 8 ὧν ἔστι] Forte, ὧνπερ.
D. 9. μέλλον * διαιροῦσι] Probabiliter ita ſupplet Amiot. μέλλον. Ἀνάγκη δὴ οὕτω διαιροῦσι—.
D. 9. καὶ τὸ * καὶ τῷ φατὸς τὸ μὲν πέρυσι] Forte ita explendus defectus: καὶ τῷ πάροντι τὸ μὲν ἐχθὲς, τὸ δ' αὔριον· καὶ τῷ τῆτες τὸ μὲν πέρυσι.
E. 1. ταυτὰ ποιοῦντες] Correctionis partem præbuit E. ταῦτα ποιοῦντες. Vulgo, ταῦτα ποιοῦντες.
E. 5. ἀρχὴν] An ὁρμὴν, ut mox?

Nunc ſit quod nondum eſt, et quod non adhuc eſt: non enim eſt *Nunc* id quod præteriit, et nondum eſt *Nunc* id quod futurum ſit. Ergo neceſſe eſt ita dividentibus dicere ipſis anni duas eſſe partes, quarum altera ſit anni antecedentis, altera ſequentis; et eorum quæ ſimul ſunt, alterum prius, alterum poſterius. Nihilo enim tolerabiliores ſunt eadem facientes iſthæc, *Nondum*, *Jam*, *Non amplius*, *Nunc*, *Non Nunc*. Reliqui omnes homines *Modo* et *Paulo poſt*, ut diverſas a *Nunc* temporis partes, quarum alteram *Nunc* ſequatur, alteram præcedat, ſtatuunt, atque intelligunt. Archedemus vero principium quoddam et copulam præterlapſi imminentiſque eſſe *Nunc* illud ſtatuens; imprudens, ut apparet, univerſum tempus ſuſtulit. Quippe ſi *Nunc* non eſt tempus, ſed terminus temporis, om-

τὸ νῦν ὄντιν, ὐδὲν φάνεται μέρος ἔχων ὁ σύμπας χρόνος, ἀλλὰ εἰς πέρατα διόλυ ϗ συμβολὰς ϗ ὁρμὰς ἀναλυόμενος. Χρύσιππος δὲ βουλόμενος φιλοτεχνεῖν περὶ τὴ διαίρεσιν, ἐν μὲ τῷ Περὶ τοῦ Κενοῦ ϗ ἄλλοις πισὶ, "ὃ "μὲν παρωχημένον τοῦ χρόνυ ϗ τὸ μέλλον ὐχ ὑπάρ- "χειν ἀλλ' ὑφεσηκέναι," φησὶ, "μόνον δὲ ὑπάρχειν ὃ "ἐνεσηκός" ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ϗ τετάρτῳ ϗ πέμπτῳ Περὶ τῶν Μερῶν, πίθησι "τοῦ ἐνεσηκότος χρόνυ τὸ μὲν, 1082 "μέλλον ἤδη, τὸ δὲ, παρελήλυθός." Ὥσε συμβαίνει τὸ ὑπάρχον αὐτῷ τοῦ χρόνυ διαιρεῖν εἰς τὰ μὴ ὑπάρχοντα ὑπάρχοντος, μᾶλλον δὲ ὅλως οὐ χρόνυ μηδὲν ἀπολιπεῖν ὑπάρχον, εἰ τὸ ἐνεσηκὸς ὐδὲν ἔχει μέρος ὃ μὴ μέλλον ἐσὶν ἢ παρωχημένον.

μβ'. Ἡ μὲ οὖν τοῦ χρόνυ νόησις αὐτοῖς, οἷον ὕδατος περίδραξις, ὅσῳ μᾶλλον πιέζεται διαῤῥέοντος ϗ διολισθάνοντος· τὰ δὲ τῶν ποιήσεων ϗ κινήσεων, ἃ πᾶσαι

F. 5. ἐνεσηκὸς] Ita B. E. Vulgo, ἐνεσὸς.

nis autem portio temporis talis eſt, quale ipſum *Nunc*; videtur univerſum tempus nullam habiturum partem, ſed omnino in terminos, copulas ac momenta, diſſolutum iri. At Chryſippus artificioſiorem cupiens diviſionem inſtituere, in libro De Inani, et aliis quibuſdam, *præteritum et futurum tempus non ſubſiſtere, ſed ſubſtitiſſe* ait, *ſolum præſens ſubſiſtere*: in tertio, quarto, et quinto De Partibus libro idem *præſentis temporis* ait *alteram partem præteritam eſſe, alteram futuram*. Ita fit, ut tempus ſubſiſtens dividat in non ſubſiſtentes partes; nihilque ei quod ſubſiſtit, atque adeo tempori, relinquat ſubſiſtens; ſi quidem præſentis nulla eſt pars niſi futurum et præteritum.

XLII. Ergo tempus ita conſiderant ii, ut qui aquam amplecti volunt, quanto magis premunt, tanto magis ſubterlabentem. Quæ autem ad actiones et motus pertinent,

ἔχει σύγχυσιν ἡ ἐναργείας. Ἀνάγκη γὰρ, εἰ τοῦ Νῦν τὸ μὲν εἰς τὸ παρῳχημένον, τὸ δὲ εἰς τὸ μέλλον διαιρεῖται, καὶ τοῦ κινουμένου κατὰ τὸ νῦν, τὸ μὲν κεκινῆσθαι, τὸ δὲ κινήσεσθαι, πέρας δὲ κινήσεως ἅπτεσθαι καὶ ἀρχῆς, μηδενὸς ἔργου πρῶτον γεγονέναι, μηδὲ ἔσχατον ἔσεσθαι μηδέν, πρὶ χεῖνα τὴν πρᾶξιν συνδιανεμομένων. Ὡς γὰρ τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου τὸ μὲν παρῳχῆσθαι, τὸ δὲ μέλλειν λέγουσιν, ὅταν τοῦ πραττομένου τὸ μὲν πεπρᾶχθαι, τὸ δὲ πραχθήσεσθαι. Πότε τοίνυν ἔσχεν ἀρχὴν, πότε δ' ἔξει τελευτὴν, τὸ ἀριστᾶν, τὸ γεωμετρεῖν, τὸ βαδίζειν; εἰ πᾶς μὲν ὁ ἀριστῶν ἤρισται καὶ ἀριστήσει, πᾶς δὲ ὁ βαδίζων ἐβάδιζε καὶ βαδιεῖται. Τὸ δὲ δεινὸν, φασὶ, δεινότατον, εἰ τῷ ζῶντι τὸ ἐζηκέναι καὶ ζήσεσθαι συμβέβηκεν, οὔτε ἀρχὴν ἔσχεν τὸ ζῆν, οὔτε ἕξει πέρας· ἀλλ' ἕκαστος ἡμῶν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀπαρτίζων τὸ ζῆν, καὶ τελευτήσει μὴ

A. 9. ἐναργείας] Hoc Steph. dedit ex Leonic. et Schott. nec diſſentiunt B. E. Nec tamen ſpernendum Ald. Baſ. Xyl. ἐναργείας.

talia ſunt, ut omnibus modis evidentiam confundant. Nam neceſſe eſt, ſi *Nunc* in præteritum et futurum dividitur, id quod movetur nunc, partim motum eſſe, partim motum iri; terminum vero et principium motus ſublatum eſſe, nihilque primo, nihil ultimo factum dici poſſe, ac proinde tempore ſic in actiones diſtributo, nihil in his fore primum aut ultimum. Etenim ſicut præſentis temporis partem præteritam, partem futuram dicunt, ſic ejus quod agitur partem actam eſſe, partem actum iri dicetur. Quando ergo cœperunt, quando finientur hæc, Prandere, Scribere, Ambulare; ſi quicunque prandet, pranſus jam partim eſt, partim prandebit, et omnis ambulans, partim ambulavit, partim ambulabit? Et ſecundum proverbium, gravium eſt graviſſimum, quod, ſi is qui vivit, vixit etiam et vivet, vita neque initium habet neque finem; ſed quilibet noſtrum, ut apparet, et natus eſt nullo vivendi facto initio, et morietur vivere non deſinens.

C παυσόμενος. Εἰ γὰρ οὐδέν ἐστιν ἔσχατον μέρος, ἀλλ' ἀεί τι τῷ ζῶντι τῷ παρόντος εἰς τὸ μέλλον ἐφίεσιν, οὐδέποτε γένηται ψεῦδος τὸ ζήσεσθαι Σωκράτη, ὁσάκις ἀληθὲς τὸ ζῇ Σωκράτης, ὅπου τοσοῦτον ψεῦδος τὸ τέθνηκε Σωκράτης· ὥστε εἰ τὸ ζήσεται Σωκράτης ἀληθές ἐστιν οὐ ἀπείροις χρόνου μέρεσιν, οὐ οὐδενὶ χρόνου μέρει τὸ τέθνηκε Σωκράτης ἀληθὲς ἔσται. Καίτοι τί πέρας ἂν ἔργου γένοιτο; ποῦ δὲ λήξειε τὸ προτιθέμενον, ἂν ὁσάκις ἀληθὲς ἐστὶ τὸ προτίθεται, τοσαυτάκις ἀληθὲς ᾖ καὶ ὃ προσδήσεται; ψεύσεται γὰρ ὁ λέγων πέρας τῷ γράφοντος καὶ διαλεγομένου Πλάτωνι, ὅτι παύσεταί D ποτε Πλάτων διαλεγόμενος, εἰ μηδέποτε ψεῦδός ἐστι τὸ διαλέξεσθαι, πρὶν τῷ διαλεγομένου, καὶ τὸ γράψει, πρὶν τῷ γράφοντος. Ἔτι τοίνυν τοῦ γενομένου μέρος οὐδέν ἐστιν ὅπερ οὐκ ἤτοι γεγονός ἐστιν ἢ

C. 1. ἀλλ' ἀεί τι] Sic et Xyl vertendo correxit. Vulgo omnes libri, ἀλλ' εἴτι.
C. 3. ἀληθὲς τὸ] Inter has duas voces lacuna eſt in libris, excepto Xyl. quem ſecuti ſumus. Nec deſideres quid, ſi legas δ' ἀληθὲς τό—.
C. 4. Σωκράτης, ἐπὶ τοσοῦτον] Sic B. E. Vulgo, Σωκράτης, ἐπὶ, τοσοῦτον.
C. 8. λήξειε] Sic E. Vulgo, λήξεις. Xyl. λήξει.
C. 10. πέρας τῷ] Forte, πέρας εἶναι τοῦ—. Niſi potius περὶ τοῦ.

Nam ſi nulla eſt pars ultima, ſed præſenti ſemper aliquid in futurum reſtat; nunquam falſum hoc erit *Vivet Socrates*, quamdiu verum erit *Vivit Socrates*. Falſum itaque ſemper erit hoc *Mortuus eſt Socrates*. Proinde ſi hoc *Vivet Socrates* verum erit per infinitas temporis partes; in nulla temporis parte verum erit hoc *Mortuus eſt Socrates*. At enim quis erit actionum finis? quando deſinet agi aliquid, ſi quoties vere dicitur *aliquid agi*, toties etiam verum eſt *actum iri?* Mentietur nimirum qui de Platone ſcribente ac diſſerente dicit, *deſinet aliquando Plato ſcribere ac diſſerere*; ſi de diſſerente nunquam falſo dicitur *fore ut diſſerat*, et *ſcripturum eſſe* de ſcribente. Præterea autem ejus quod fit nulla pars erit, quæ non jam aut fuerit aut

γενησόμενον, ἢ παρεληλυθὸς ἢ μέλλον· γεγονότος δὲ καὶ γεγενημένου καὶ παρῳχημένου καὶ μέλλοντος αἴσθησις οὐκ ἔστιν· φθόνος ἂν ἁπλῶς αἴσθησίς ἐστιν. Οὔτε γὰρ ὁρῶμεν τὸ παρῳχημένον ἢ τὸ μέλλον, οὔτε ἀκούομεν, οὔτε ἄλλῳ τινὰ λαμβάνομεν αἴσθησιν τῶν γεγονότων ἢ γενησομένων· οὐδ' ἂν παρῇ τι, αἰσθητόν ἐστιν, εἰ τῷ παρόντος ἀεὶ τὸ μὴ μέλλει, τὸ δὲ παρῴχηκε, καὶ τὸ μὲν γεγονός ἐστι, τὸ δὲ γενησόμενον.

μγ'. Καὶ μὴν αὐτοί γε ῥᾴτλια ποιεῖν τὸν Ἐπίκουρον λέγουσι, καὶ βιάζεσθαι τὰς ἐννοίας, ἰσοταχῶς τὰ σώματα κινουμένας, καὶ μηδὲν ἀπολείπονται μηδενὸς ταχύτερον. Πολλῷ δὲ τοῦτο ῥᾳδιώτερόν ἐστι καὶ μᾶλλον ἀπηρτίσθαι τῶν ἐννοιῶν, τὸ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς περικαταλαμβάνεσθαι, μηδ' εἰ χελώνῃ, τὸ τῷ λόγῳ, φασὶ,

—— μετόπισθε διώκοι
Ἀδρήστου ταχὺς ἵππος ——.

Ἀνάγκη δὲ τοῦτο συμβαίνειν τῶν μὴ κινουμένων κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, τῶν δὲ διαστημάτων ἀδιεξίτους,

futura ſit, hoc eſt aut præterita aut ventura. Ceterum præteritorum et futurorum nulla eſt ſenſio, proinde nihil omnino ſentietur. Quod enim præteriit aut futurum eſt, neque videtur, neque alio ullo percipitur ſenſu: quod præſens eſt, itidem videri non poteſt, cum ſit diviſum in præteritum et futurum.

XLIII. Jam vero ipſi graviter accuſant Epicurum, violarique ab eo Communes aiunt Notitias, quod æqualem corporibus motum tribuat, nullumque altero celerius haberi ſinat. Atqui multo hoc eſt pejus, longiuſque a Communibus recedit Notitiis, nullam rem alterius motum poſſe aſſequi; neque ſi, ut in proverbio eſt, teſtudinem

—— celer impete ſumma
Adraſti ſectetur equus ——.

Eſt autem neceſſe hoc fieri; cum res promoveantur, intervalla autem, per quæ moventur, in infinitum ſecari,

εἰς ἄπειρον ὄντων μεριστῶν, ὥσπερ ἀξιοῦσιν οὗτοι. Εἰ γὰρ * πλέθρῳ μόνον ἡ χελώνη τὸν ἵππον, οἱ τοῦτο μὴ εἰς ἄπει-
F ρον τέμνοντες, ἑκάτερα δὲ κινοῦντες κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον, οὐδέποτε τῷ βραδυτάτῳ προσάξουσι τὸ τάχιστον, ἀεί τι λήμμα τῷ βραδυτέρῳ προσλαμβάνοντος εἰς ἄπειρα λήμματα μεριζομένου. Τὸ δ', ἔκ τινος φιάλης ἢ κύλικος, ὕδατος ἐκχεομένου, μηδέποτε πᾶν ἐκχυθήσεσθαι, πῶς οὐ πρὸς τὴν ἔννοιάν ἐστιν; ἢ πῶς
1083 οὐκ ἑπόμενον οἷς οὗτοι λέγουσι; Τῷ γὰρ κατὰ τὸ πρότερον τῷ εἰς ἄπειρον μεριστῶν κίνησιν οὐκ ἂν τις νοήσειε τὸ πᾶν διανύσαν· ἀλλ' ἀεί τι μεριστὸν ὑπολείπουσα ποιήσῃ πᾶσαν μὲν ἔκχυσιν, πᾶσαν δὲ ὀλίσθησιν καὶ ῥύσιν ὑγροῦ, καὶ φορὰν στερεοῦ, καὶ βάρους μεθιέμενα πῶσιν ἀσυντέλεστον.

μδ'. Παρίημι δὲ πολλὰς ἀτοπίας αὐτῶν, τῶν

E. 11. Εἰ γὰρ * πλέθρῳ] Interponendum φάσκοι, ut verterunt Amiot. et Xyl.
F. 2. τὸ τάχιστον] Sic B. E. Vulgo, τὸν τάχιστον.
F. 3. προσλαμβάνοντος] Sic B. E. Vulgo, προσλαμβάνοντος.

de Stoicorum opinione, posſint. Nam ſi ſolo jugero teſtudo equum antecedat, qui hoc in infinita ſecant, ambo autem animalia ratione prioris et poſterioris movent, nunquam celerrimum ad tardiſſimum perducent; ſemper tardiore aliquod addente ſuo progreſſui intervallum, cum ſpatia ſint in infinitum diviſa. Jam e patera aliqua aut calice ſi effundatur aqua, nunquam omnem effuſum iri, quomodo non adverſatur Communi Notitiæ, aut qui non eſt conſequens eorum quæ ipſi dicunt? Nam motum in priora eorum quæ in infinitum ſecantur, nemo intelligere poteſt conſummari; ſed ſemper aliqua reſtabit pars, ut omnis effuſio, omnis lapſus, et fluxus humoris, motus ſolidi, caſus ponderis maneat imperfectus.

XLIV. Multa alia eorum abſurda prætermitto, ea tan-

πρὸς τὴν ἔννοιαν ἐφαπτόμενος. Ὁ τοίνυν περὶ αὐξήσεως λόγος ὅτι μὲν ἀρχαῖος· πρώτην γὰρ, ὥς φησι Χρύσιππος, εἶπε Ἐπιχάρμου· τὴν δ' ὑπ' Ἀκαδημίας οἰομένων μὴ πάνυ ῥᾴδιον μηδὲ αὐτόθεν ἕτοιμον εἶναι τὴν ἀπορίαν, πολλὰ καλῶς ἔχει κατεβόησαν ὡς τὰς προλήψεις ἀναιρούντων καὶ πρὸς τὰς ἐννοίας φυλάττουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν παρεσκευάφασιν. Ὁ μὲν γὰρ λόγος ἁπλοῦς ἐστι, τὰ λήμματα συγχωροῦσιν ὅτοι, τοῖς μὲν ἐπὶ μέρει πᾶσας οὐσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν μειούσας, τὰ δὲ προσθεῖν ὀψίνται προσδεχομένας· οἷς δὲ προσθέσει καὶ ἀφέσιν ἀριθμοῖς ἢ πλήθεσι, ταῦτα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι τοῖς εἰρημένοις προσόδοις, ἐξαλλαγὴν τῆς οὐσίας λαμβανούσης· αὐξήσεις δὲ καὶ φθίσεις οὐ χρὴ δοκεῖν ἐπὶ συνηθείας ἐκνενικῆσθαι τὰς μεταβολὰς ταύτας

A. 10. ὑπ' Ἐπιχάρμου] Ita ſcribendum fuit. Omnes libri ὑπὲρ Ἐπιχάρμου.

A. 12. κατηγιάσαι] Forte κατηγιάσαιλο καὶ ἐβόησαν: ut Amiot Inter utrumque verbum lacunam habent B. E. Afteriſcum appoſuit Xyl.

B. 1. καὶ παρὰ τὰς] Leniſſima eſt medicina, quam vertendo oſtendit Amiot. αὐτοὶ δὲ παρὰ τάς: veriſſima an ſit dubito, ſiquidem plurá excidiſſe videntur.

B. 1. φυλάττουσιν, ἀλλὰ] Legendum, ut in re incerta, vel, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὰς ἐννοίας φιλοσοφοῦσιν, ἅμα καὶ τὴν αἴσθησιν π: vel, αὐτοὶ δὲ παρὰ τὰς ἐννοίας φυλάττουσιν τὰς αὐξήσεις καὶ τὴν αἴσθησιν π. ut p. 1084, A.

B. 4. τὰ μὲν—τὰ δὲ] Ita ratio poſtulabat. Omnes libri, τὰς μὲν—τὰς δὲ.

tum attingens, quæ ſunt contra Communes Notitias. Ratio de incremento antiqua eſt, quam etiam ab Epicharmo interrogatam Chryſippus ait. Cum autem Academici putent obſcuritatum explicatus non admodum faciles aut in promtu eſſe ſitos, multis eos incuſant, ut qui Communes Notitias perimant; cum quidem ipſi Stoici non modo contra Notiones pugnent, ſed porro etiam ſenſum pervertant. Ratio enim ſimplex eſt, et aſſumtiones concedunt ipſi: *Subſtantias omnes ſingulares fluere et ferri, vel quod ex ipſis aliquid emittant, vel alicunde adventantia recipiant: quibus vero fit acceſſio et diſceſſio numeris aut multitudinibus, eadem non manere, ſed alia fieri acceſſionibus dictis, ſubſtantia mutata. Neque vero jure, ſed vi hoc conſuetudinem*

λέγωσι, γενέσεις δὲ καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσ-
C θαι προσῆκον, ὅτι τῶν καθεστώτων εἰς ἕτερον ἐκβιάζουσι·
τὸ δὲ αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματός ἐστιν ὑπο-
κειμένου καὶ διαμένοντος. Οὕτω δὲ πῶς τούτων λεγομένων
καὶ πιθανῶν, τί ἀξιοῦσιν· οἱ πρόδηλοι τῆς ἐναργείας οὗτοι,
καὶ κανόνες τῆς ἐννοιῶν; "ἕκαστον ἡμῶν δίδυμον τῇ εἰ καὶ
"διφῆ καὶ διττόν" οὐχ ὥσπερ οἱ ποιηταὶ τοὺς Μολιονίδας,
σιδύμους ἰσομυίους μέρεσι, τοῖς δὲ ἀποκρινομένους· ἀλλὰ δύο
σώματα ταυτὸν ἔχοντα χρῶμα, ταυτὸν δὲ σχῆμα, ταυτὸν
δὲ βάρος καὶ τόπον, * ὑπὸ μηδενὸς ἀνθρώπων ὁρώμενα
πρότερον· ἀλλὰ ἤτοι μόνοι εἶδον τὴν σύνθεσιν ταύτην καὶ διπ-
D λόην καὶ ἀμφιβολίαν, ὡς δύο ἡμῶν ἕκαστός ἐστιν ὑποκείμενα,
τὸ μὲν οὐσία, τὸ δὲ * καὶ τὸ μὴ ἀεὶ ῥεῖ καὶ φέρεται, μήτε
αὐξόμενον, μήτε μειούμενον, μήτε ὅλως οἷόν ἐστι διαμένον,

C. 1. ἐκβιάζουσι] ἐκβιβάζουσι corrigendum.
C. 4. ἐναργείας] Recepi a Leonic. Schott. T. Vulgo, ἐναργίας.
C. 7. εἰώμενοι] Forte legendum τοῖς μὲν, quod Xyl. vertit.
C. 9. τόπον, * ὑπὸ μηδενὸς] Forte, τόπον· καὶ ταῦτα ὑπὸ μηδενὸς—.
D. 2. τὸ δὲ * καὶ τὸ μὲν] τὸ δὲ φυόμενος· καὶ τὸ μὲν—: ita corrigendum.

obtinuiſſe, ut mutationes iſtæ incrementa et decrementa dicerentur; cum debuerint potius ortus et interitus appellari, quia de ſtatu in aliam expellunt naturam: augeri et minui, adfectiones corporis eſſe ſubſiſtentis et permanentis. His hunc fere in modum dictis ac poſitis, quid poſtulant patroni evidentiæ iſti, et normæ Communium Notitiarum? *Unumquemque noſtrum duplicem eſſe, et geminum*, non quo pacto poëtæ Molionidas finxerunt quibuſdam partibus concretos, quibuſdam divulſos: ſed *duo habere quemvis corpora, non colore, non figura, non pondere aut loco differentia*: quæ cum nemo hominum ante conſpexerit, illi primi hanc compoſitionem, duplicitatem, et ambiguitatem perſpexerunt. Scilicet *unumquemque noſtrum duo eſſe ſubjecta; quorum alterum ſit ſubſtantia, alterum qualitas; quorum illud in perpetuo ſit fluxu et motu, incrementi decrementique ex-*

τὸ δὲ διαμένει ἢ αὐξάνεται ἢ μειοῦται, καὶ πάντα πάσχει τἀναντία θατέρῳ, συμπεφυκὸς ἢ συνηρμοσμένον καὶ συγκεχυμένον, ἢ τῆς διαφορᾶς τῇ ἀληθείᾳ μηδαμοῦ παρέχον ἄφαθαι. Καίτοι λέγεται μὲ ὁ Λυγκεὺς ἐκεῖνος διὰ πέτρας ἢ διὰ δρυὸς ὁρᾶν· ἐώρα δέ τις ἀπὸ σκοπῆς ἐν Σικελίᾳ καθεζόμενος τὰς Καρχηδονίων ἐκ τοῦ λιμένος ναῦς ἐκπλεούσας, ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἀπεχούσας δρόμον· οἱ δὲ περὶ Καλλικράτη ἢ Μυρμηκίδη λέγονται δημιουργεῖν ἅρματα μιᾶς πτέρυγος καλυπτόμενα, ἢ διατορνεύειν ἐν σησάμῳ γράμμασιν ἔπη τὰ Ὁμήρου· ταύτην δὲ τὴν ἐν ἡμῖν ἑτερότητα ἢ φορὰν οὐδεὶς διεῖλεν, οὐδὲ διέγνωκεν· οὔτε ἡμεῖς ἠθόμεθα δισσοὶ γεγονότες, καὶ τῷ μὲν ἀεὶ ῥέοντες μέρει, τῷ δὲ ἀπὸ γενέσεως ἄχρι τελευτῆς οἱ αὐτοὶ διαμένοντες. Ἁπλούστερον δὲ ποιῶμαι τὸν λόγον· ἐπεὶ τέτταρά γε ποιοῦσιν ὑποκείμενα τοῖς ἕκαστον, μᾶλλον δὲ τέτταρα ἕκαστον ἡμῶν. Ἀρκεῖ δὲ καὶ

E. 3. φορὰν] Forte, διαφοράν.

pers, et omnino nunquam ſui ſimile manens; alterum maneat, augeatur, decreſcat, omniaque contraria priori patiatur, cognatum, concinnatum, et confuſum, neque diſcrimen illud ullo ſenſu poſſe percipi. Sane Lynceus ille dicitur viſu per ſaxum et quercum penetraſſe: et quidam in ſpecula Siciliæ ſedens numeravit Carthaginienſium naves e portu enavigantes, diei noctiſque curſu inde diſtantes: Callicrates et Myrmecides fabricati dicuntur eſſe currus, qui ala muſcæ tegerentur, et in ſeſamo inſculpſiſſe verſus Homericos. Hanc autem in nobis diverſitatem et diſcrimen hoc nemo aperuit: neque ſenſimus nos duplices eſſe, una parte ſemper fluentes, altera eoſdem ab ortu ad mortem uſque manentes. Simplicius ego loquor, cum ipſi quatuor faciant ſubjecta ſingulorum, aut potius unumquemque noſtrum quatuor ſtatuant eſſe. Sufficiunt duo ad abſurditatem monſtran-

τὰ δύο ποθὲν τ' ἀποπίαν, εἴ γε τῷ μὴ Πενθέως ἀκούοντες ἐν τῇ τραγῳδίᾳ λέγοντος ὡς

Δύο μὲν ἡλίους ὁρᾶν,
Διπλᾶς δὲ Θήβας,

οὐχ ὁρᾶν αὐτὸν ἀλλὰ παρορᾶν λέγομεν, ἐκτεπόμενον
F καὶ παραπεπλανῆσθαι τοῖς λογισμοῖς· τούτους δὲ οὐ μίαν πόλιν, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους, καὶ ζῶα καὶ δένδρα πάντα, καὶ σκεύη καὶ ὄργανα, καὶ ἱμάτια διπλᾶ, καὶ διφυῆ πεφυκότας, οὐ χαίρειν ἐῶμεν, ὡς παραινοῦμεν ἡμᾶς μᾶλλον ἢ νοεῖν ἀναπαύοντας; Ἐνταῦθα μὲν οὖν ἴσως αὐτοῖς συγγνωστὰ
1084 πλάττεσθαι ἑτέρας φύσεις ὑποκειμένων· ἄλλη γὰρ οὐδεμία φανεῖται μηχανὴ φιλοτιμουμένοις σῶσαι καὶ διαφυλάξαι τὰς αὐξήσεις.

με'. Ἐν δὲ τῇ ψυχῇ, τί παθόντες, ἢ τίνας πάλιν ἄλλας ὑποθέσεις κοσμοῦντες, ἐνδημιουργοῦσι σωμάτων διαφορὰς, καὶ ἰδέας ὀλίγου δεῖν εἰπεῖν ἀπείρους τὸ πλῆθος, οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι τὰς κοινὰς καὶ συνήθεις

F. 1. τούτους] Sic unus Xyl. Ceteri vitioſe, τούτοις.
F. 5. συγγνωστὰ] Forte, συγγνωστέον.

dam. Quando enim Pentheum audientes in tragœdia dicentem,

Ego me duos videre jam Soles puto,
Duplicesque Thebas——

non videre, ſed viſu aberrare dicimus eum emota mente; cur non vale dicamus iſtis, qui non urbem aliquam, ſed omnes homines, animalia, arbores, vaſa, inſtrumenta duplicant atque gemina ponunt, ut qui non ſapere nos, ſed deſipere cogant? Atque hoc quidem loco fortaſſe venia dari iis poteſt, diverſas ſubjectorum naturas fingentibus; cum nulla alia appareat machina, qua, id quod unice contendunt, ſervare et tueri poſſint incrementa.

XLV. Qua vero cauſſa moti, aut quas alias a ſe poſitas ſententias exornantes, in anima fabricentur corporum differentias atque ſpecies tantum non innumeras, non facile quiſquam dixerit; niſi

ἐξοικίζοντες ἐννοίας, μᾶλλον δὲ ὅλως ἀναιροῦντες καὶ διαφθείροντες, ἑτέρας ἐπεισάγουσιν ἀλλοκότους καὶ ξένας. Ἄτοπον γὰρ εὖ μάλα, τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς κακίας, ποιεῖς δὲ ταύταις τὰς τέχνας καὶ τὰς μνήμας πάσας, ἔτι δὲ φαντασίας καὶ πάθη, καὶ ὁρμὰς, καὶ συγκαταθέσεις, B σώματα ποιοῦντα, ἐν μηδενὶ φάναι κεῖσθαι, μηδὲ ὑπάρχειν τόπον τούτοις, ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον τιμιαῖον ἀπολιπεῖν, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλουσι τῆς ψυχῆς, ὑπὸ τοσούτων σωμάτων κατεχόμενον, ὅσον τὰς πάνυ δοκοῦσας ἀφορίζειν καὶ ἀποκρίνειν ἕτερον ἑτέρου πολὺ πλῆθος διαπέφυγε. Τὸ δὲ μὴ μόνον σώματα ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ζῶα λογικὰ, καὶ ζώων τοσούτων σμῆνος, οὐ φίλιον, οὐδὲ ἥμερον, ἀλλὰ ὄχλον ἀντιπάτου κακίαις καὶ πολέμιον νῦν ἔχοντας, ἀποφαίνειν ἕκαστον ἡμῶν πρόδηλον, ἢ μάνδραν,

B. 3. ἵνα τὸν] Distinximus cum Xyl. cum eodem legendum ἵνα δὲ τόν.
B. 5. ὅπου] Forte, ὅσων. Distinxi et verti ad veram, ut arbitror, sententiam.
B. 8. φίλιον] Sic E. Vulgo, φίλον.
B. 9. κακίαις] Displicet: quæ reponam, multa habeo; quod probabiliter, nihil.
B. 9. καὶ πολέμιον — ποιοῦντα] Insignem hunc locum, in reliquis libris perditum, servarunt B. E.

hoc res est, quod Communes et receptas Notitias migrare jubentes, aut potius plane abolentes et perdentes, alias introducunt peregrinas et alienas. Per enim absurdum est, quod virtutes, vitia, artes, memorias omnes, visa, affectiones, incitationes, et assensiones cum faciant corpora, nusquam locum iis statuentes, in corde unicum iis relinquunt meatum puncti magnitudine, eoque contrudunt animi principem partem, a tot circumventam corporibus, quorum magnus numerus eos etiam fugit, qui exacte quamvis multos magnosque numeros unum ab altero se discernere posse putaverunt. Non modo autem corpora his tribuere, sed facere etiam animalia ratione prædita; tantumque examen animalium non amicum, neque mansuetum, sed turbam reluctantem mala et hostili mente præditam ex nostrum unoquoque facere, veluti septum aut vi-

ἢ δαυρίων ἵππον, ἢ τί ἂν τις ἀ πλάττηται ἕτοι διανοηθείη καὶ προσαγορεύσειεν· ὑποβολή τις ἐστὶν ὀλιγωρίας καὶ παρανομίας εἰς τὴν ἐνάργειαν καὶ τὴν σωφροσύνην. Οἱ δὲ οὐ μόνον τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας ζῶα εἶναι λέγουσιν, οὐδὲ τὰ πάθη μόνον, ὀργάς, καὶ φθόνους, καὶ λύπας, καὶ ἐπιχαιρεκακίας, οὐδὲ καταλήψεις, καὶ φαντασίας, καὶ ἀγνοίας, οὐδὲ τὰς τέχνας ζῶα, τὴν σκυτοτομικὴν, τὴν χαλκοτυπικήν· ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ τὰς ἐνεργείας σώματα καὶ ζῶα ποιοῦσι, τὸν περίπατον ζῶον, τὴν ὄρχησιν, τὴν ὑπόθεσιν, τὴν προσαγόρευσιν, τὴν λοιδορίαν· ἕπεται δὲ τούτοις καὶ γέλωτα ζῶον εἶναι, καὶ κλαυθμόν· εἰ δὲ ταῦτα, καὶ βῆχα, καὶ πταρμὸν, καὶ στεναγμὸν, πύσιν τε πάντως καὶ ἀπόμυξιν, καὶ τὰ λοιπά· ἔνδηλα γὰρ ὄντα. Καὶ μὴ διοχλουμένους ὅτι ταῦτα ἀγόμενοι τῷ χεῖρον μικρὸν λόγῳ, Χρυσίππου μνημονεύοντες, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Φυσι-

B. 13. ἐνάργειαν] Non dubitavi ita reponere. Omnes libri ἐνέργειαν.

varium ferarum, aut equum Trojanum, aut quidquid tandem quis iſtorum figmenta nominare et putare velit: hic igitur ſummus eſt gradus contemtionis et injuriæ adverſus Evidentiam et Conſuetudinem. Illi vero *non virtutes modo et vitia* aiunt *eſſe animalia, neque motus animi tantum, puta iram, invidentiam, ægritudinem, gaudium quod de aliorum percipitur miſeria, comprehenſiones, imaginationes, ignorationes, neque etiam artes duntaxat, ut cerdonum, et fabrorum ærariorum, ſed ultra hæc, etiam ipſas actiones corpora et animalia* faciunt; *ambulationem puta, ſaltationem, ſuppoſitionem, compellationem, convicium.* Horum conſequens eſt, riſum quoque animal eſſe, et fletum, ac proinde tuſſim etiam, ſternutationem, gemitum, ſputi et muci narium ejectionem, et alia id genus ſatis nota. Neque eſt quod ratiocinatione paulatim progrediente per exigua huc adduci ſe indigne ferant; cum meminiſſe debeant Chryſippum in primo Naturalium Quæſtionum hac uſum induc-

χῶν Ζητημάτων ὕπο τοῦ Σόλωνος· " Οὐχ ἡ μὲν νὺξ
" σῶμά ἐστιν· ἡ δ' ἑσπέρα καὶ ὁ ὄρθρος καὶ τὸ μέσον τῆς
" νυκτὸς σώματα οὐκ ἔστιν. Οὐδὲ ἡ μὲν ἡμέρα σῶμά
" ἐστιν· οὐχὶ δὲ καὶ ἡ νεμηνία σῶμα, καὶ ἡ δεκάτη, καὶ
" πεντεκαιδεκάτη, καὶ ἡ τελευταία, καὶ ὁ μὴν, σῶμά ἐστι,
" καὶ τὸ θέρος, καὶ φθινόπωρον, καὶ ὁ ἐνιαυτός."

μς'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὖν τοῖς κοινοῖς βιάζονται προλήψεις· ἐκεῖνα δὲ ἤδη καὶ οὗτοι τοῖς ἰδίοις, τὸ θερμότατον ψυχρύνει, καὶ πυκνώσει τὸ λεπτομερέστατον γεννῶντες. Ἡ μὲν ψυχὴ θερμότατόν ἐστι δήπου καὶ λεπτομερέστατον· ποιοῦσι δὲ αὐτὴν τῇ ψυχρύνει καὶ πυκνώσει τοῦ σώματος οἷον κομώσης τὸ πνεῦμα μεταβάλλοντος, ὡς E φυτοῖς ψυχρὸν γενόμενον. Γεγονέναι δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἔμψυχον λέγουσιν, ὅτι ὑγρᾶς μεταβάλλοντος εἰς αὖρ νοερόν. Ὥρᾳ καὶ τὸν ἥλιον ἀφρονεῖσθαι ψυχρύνει γενόμενον. Ὁ

D. 9. ἰδίας] Sic B. E. Vulgo, ἰδίας.
D. 10. τὸ λεπτομερέστατον] Sic B. E. Vulgo, λεπτομερέστερον.
E. 2. φυτικοῖς] Sic B. E. Ald. Baf. Xyl. quod Steph. neſcio qua auctoritate, certe nulla ratione, in φυσικῷ mutavit.
E. 4. Ὥρᾳ] Sic B. E. Xyl. Vulgo, ὅρᾳ.

tione: *Non, ſi Nox corpus eſt, ut eſt; non item veſpera, diluculum, et medium noctis, corpora ſunt. Neque, ſi Dies eſt corpus, ut eſt; non item ſunt corpora Kalendæ, et Nonæ, et Idus, et Pridie Kalendas, et menſis, et æſtas, et autumnus, et annus.*

XLVI. Ceterum iſta quidem illi contra Communes contendunt Præceptiones. Hæc vero jam præter ſuas ipſorum ſententias, quod calidiſſimum frigore circumfuſo, et tenuiſſimum condenſatione gigni affirmant. Nimirum enim anima calidiſſima eſt, et tenuiſſima. *Hanc* tamen illi *circumfuſo frigore, et denſatione corporis, ſpiritum veluti quadam ferri induratione mutantis*, aiunt *de naturali animalem fieri.* Item *Solem* aiunt *factum eſſe animatum, cum humor ejus in ignem intellectu præditum mutaretur.* Tempeſtivum vero eſt Solem cogitare circumdata refrigeratione natum. Xenophanes

μὴ οὖν Ξενοφάνης, διηγουμένου τινὸς ἐγχέλεις ἑωρακέναι ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, "Οὐκοῦν," εἶπεν, "εἰ ψυχρῷ αὐ-
"τὰς ἐψήσομεν." Τούτοις δ' ἔποιτ' ἂν, εἰ περιψύξει τὰ θερμότατα γεννῶσι, καὶ πυκνώσει τὰ κουφότατα, πάλιν αὖ θερμότητι τὰ ψυχρὰ, καὶ συγχύσει τὰ πυκνὰ, καὶ λεπτύνσει τὰ βαρέα γεννᾷν, ἀλογίας τινὸς φυλάττουσιν ἀναλογίαν.

F μζ'. Καὶ ἐννοίας δὲ ὑσίαν αὐτῆς καὶ γένεσιν ὁ αὐτὸς τὰς ἐννοίας ἐκτίθενται; Φαντασία γάρ τις ἡ ἔννοια ἐστὶ· φαντασία δὲ, τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχῆς δὲ φύσις, ἀναθυμίασις, ἣν τυπωθῆναι μὲν ἐργώδες λέγει μανότητα, δεξαμένῳ δὲ τηρῆσαι τύπωσιν, ἀδιώατον. Ἥ τε γὰρ
1085 τροφὴ καὶ ἡ γένεσις αὐτῆς ἐξ ὑγρῶν ὄσα συνεχῆ τὴν ὑπόφορὰν ἔχει, καὶ τὴν ἀνάλωσιν· ἥ τε αὖξησ τὴν ἀέρα τῆς

E. 8. τὰ θερμότατα—τὰ κουφότατα] Sic B. E. Vulgo, τὸν θερμότητα—κουφότητα.

F. 1. Καὶ ἐννοίας] Lacuna eſt inter has duas voces in Ald. Baſ. Xyl. B. E. eam Schott. et hinc Steph. propius conducendis vocibus ſuſtulit. Ad ſententiam certe nil deſideres.

F. 2. ἐκτίθενται] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Steph. forte errore operarum, ἐκμετρίθενται.

quidem narrante quodam vidiſſe ſe anguillas quæ in calida viverent aqua: *Ergo*, reſpondit, *eas in frigida elixabimus*. Stoicis vero hoc conſequens erat, ſi circumfuſo frigore calorem generant, et condenſatione levitatem, ut viciſſim frigida calore, et gravitatem laxatione efficerent: ſiquidem in abſurditate ſibi conſtare et in ratione migranda proportionem ſervare voluiſſent.

XLVII. Ipſius Communis Notitiæ ſubſtantiam et ortum nonne Communibus contrarium Notitiis ponunt? Notitia enim quoddam eſt viſum. Viſum impreſſio formæ in anima. Animæ natura, exhalatio; quam in formam redigi et effingi operoſum eſt ob raritatem; ut autem receptam conſervet informationem, fieri nequit. Nam ortus et nutrimentum ejus cum ſit ex humido, ſubvectionem habet et conſumtionem continentem: et exhalationis cum aë-

ἀναπνοῆς ἐπιμιξία καινὴν ἀεὶ ποιεῖ τὴν ἀναθυμίασιν, ἱστα-
μένην καὶ τρεπομένην ὑπὸ δ' ὑραλὲν ἐμβάλλοντος ὀχετοῦ καὶ
πάλιν ἐξιόντος. Ῥεῦμα γὰρ ἄν τις μᾶλλον ὕδατος φερο-
μένου ἀφαιρήσει, σχήματα καὶ τύπους καὶ εἴδη ἀφαι-
λάτου, ἢ πνεῦμα φερόμενον εἰ τοῖς ἀτμοῖς καὶ ὑγρό-
τησιν, ἑτέρῳ δὲ ἔξωθεν εὐδιελέγκτως οἷον ἀργῷ καὶ ἀλλοτρίῳ
πνεύματι κιρνάμενον. Ἀλλ' ὅπως ἀδοκιμοῦντες ἑαυτοὺς,
ὅτι τὰς ἐννοίας ἀπομνήμας τινὰς ὁριζόμενοι νοήσεις, μνή-
ματος δὲ μονίμους καὶ σχετικὰς τυπώσεις, τὰς δὲ ἐπιστήμας Β
καὶ παντάπασι πηγνυμένας ὡς τὸ ἀμετάπιστον καὶ βέβαιον
ἐχούσας, εἶτα τούτοις ὑποτίθεσθαι βάσιν καὶ ἕδραν
ὑσίας ὀλισθηρᾶς καὶ σκεδαστῆς, καὶ φερομένης ἀεὶ καὶ
ῥεούσης.

μή. Στοιχεῖόν γε μὴν ἔννοια καὶ ἀρχῆς κοινὴ πᾶσιν,

A. 8. ἀργῷ] Vix ſanum cenſeo. An legendum πυρῷ, vel ἀστιγοεῖ? Xylander vertendo non reddidit.
A. 9. παρακύοντες] Forte, παρακύουσι.
B. 1. μονίμους] Sic B. E. Xyl. Leonic. Schott. T. V. Anon. Vulgo, τιμίους.

re commercium, ſemper novam facit exhalationem, quæ ſuo de ſtatu decedat et mutetur a canale per quem materia extrinſecus ſubit, rurſumque exit. Facilius enim aliquis imaginetur fluxum labentis aquæ, figuras, formas, et ſpecies conſervantis ac perferentis, quam ſpiritum qui per exhalationes et humores elatus, alio continenter extrinſecus, eoque alieno ſpiritu contemperetur. Verum Stoici adeo ſeſe ipſi non audiunt, ut cum *Natitias* definiant *eſſe aliquas reconditas intelligentias*; *memorias autem conſtantes quaſdam et habitus ſimiles impreſſiones*: ſcientias etiam penitus defigant, ut omnis erroris et mutationis ſecuras: hiſce pro fundamento deinde et ſede ſubſternant lubricam, diffipabilem, ſemperque in motu verſantem et fluentem naturam.

XLVIII. Jam elementi et principii notio apud omnes fere homines hæc eſt infita,

ὡς ἕπος εἰπεῖν, ἀνθρώποις ἐμπέφυκεν, ὡς ἁπλῆν καὶ ἄμεικτον τὴν εἰ) καὶ ἀσύνθετον· ἃ γὰρ στοιχεῖον, οὐδὲ ἀρχὴ τὸ μεμιγμένον, ἀλλ' ἐξ ὧν μέμικται. Καὶ μὴν ἥτοι τὸν θεὸν ἀρχικὸν ὄντα, σῶμα νοερὸν, καὶ νοῦν ἐν ὕλῃ ποιοῦντες, ἢ καθαρὸν, οὐδὲ ἁπλῆν, οὐδὲ ἀσύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑτέρου καὶ δι' ἑτέρου ἀποφαίνουσι· ἡ δὲ ὕλη καθ' αὑτὴν ἄλογος ἔσται καὶ ἄποιος τὸ ἁπλῆν ἔχει καὶ τὸ ἀρχοειδές. Ὁ θεὸς δὲ εἴπερ ἔστιν ἀσώματος οὐδὲ ἄϋλος, ὡς ἀρχῆς μετέχουσα τῆς ὕλης. Εἰ μὲν γὰρ ἓν καὶ ταὐτὸν ἡ ὕλη καὶ ὁ λόγος, οὐκ εὖ τῇ ὕλῃ ἄλογον ἀποδεδώκασιν· εἰ δ' ἕτερα, καὶ ἀμφοτέρων ἄν τις ὁ θεὸς εἴη ταμίας, καὶ οὐκ ἁπλῆν, ἀλλὰ συνθετὸν θεῶμα τῷ νοερῷ τὸ σωματικὸν οὐκ ἂν ὕλης θεοσθλιφῶς.

μθ'. Τὰ γε μὴν τέτταρα σώματα, γῆν καὶ ὕδωρ, ἀέρα τε καὶ πῦρ, θεῶτα στοιχεῖα θεοσαγορεύοντες, οὐκ

B. 11. ἀλλ' ἐξ ἑτέρου] Forte, ἀλλὰ συνθετὸν ἐξ ἑτέρου—.
C. 5. καὶ ἀμφοτέρων] καὶ delendum; nisi forte plura excidérunt.

ſimplex id eſſe, ſincerum, compoſitionis expers. Non enim id principium eſt aut elementum, quod mixtum eſt; ſed ea ex quibus mixtum conſtat. At vero illi *Deum, quem principium* ſtatuunt, *corpus* aiunt *eſſe mente præditum, mentemque in materia verſantem: non ſimplicem eum, neque purum, ſed ex alio et per aliud eſſe* pronuncientes. Materia quidem ipſa per ſe rationis expers et qualitatis, ſimplicitatem habet, et principio congruentem naturam. Deus autem, ſi quidem non caret corpore et materia, hujus tanquam principii eſt particeps. Nam ſi materia et ratio idem ſunt; haud recte materiam rationis vacuam dixerunt: ſi diverſa ſunt, utrorumque jam Deus quaſi diſpenſator erit, et non ſimplex res ſed compoſita: ut qui ad intelligentiam corpus e materia adſciverit.

XLIX. Quatuor autem illa corpora, *terram, aquam, aërem, et ignem, prima* nominantes *elementa*, neſcio quo-

οἶδα ὅπως τὰ μὲν, ἁπλᾶ καὶ καθαρά, τὰ δὲ, σύνθετα καὶ μεμιγμένα ποιῆσι. Γῆν μὲν γὰρ ἴσασι καὶ ὕδωρ ἤτε αὐτὰ σωέχειν ἤτε ἕτερα, πνεύματος δὲ μετοχῇ καὶ πυρώδους δυνάμεως τὴν ἑνότητα διαφυλάττειν· ἀέρα δὲ καὶ πῦρ, αὐτῶν τε τῆς εἰ) δι' εὐτονίαν ἐκτατικά, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐγκεκραμένα, τόνον παρέχειν, καὶ τὸ μόνιμον καὶ οὐσιῶδες. Πῶς οὖν ἔστι γῆ στοιχεῖον, ἢ ὕδωρ, εἰ μήτε ἁπλοῦν, μήτε ποιητόν, μήτε αὐτῷ διαρκές, ἀλλὰ σὺν δεῖ ἔξωθεν εἰς ἀεὶ δ' σωέχοντος ἐν τῷ εἰ) καὶ σώζοντος; Οὐδὲ γὰρ οὐσίας αὐτῶν ὀπίνοιαν ἀπολελοίπασιν· ἀλλὰ πολλὴν ἔχει ταραχὴν καὶ ἀσάφειαν ὅτος ὁ λόγος λεγόμενος τῆς γῆς * τινὸς καθ' ἑαυτήν. Εἶτα πῶς οὖσα γῆ καθ' ἑαυτὴν ἀέρος δεῖται σωνιζάντος αὐτὴν καὶ σωέχοντος; Ἀλλ' οὐκ ἔστι γῆ καθ' ἑαυτὴν, οὐδὲ ὕδωρ· ἀλλὰ

D. 1. μετοχῇ] Sic Amiot. et Xyl. verterunt. Vulgo, μετοχῆς.
D. 3. ἐκτατικά] Sic omnes libri. Forte ἐκτατικὰ verum eſt.
D. 7. εἰς ἀεὶ] Forte, ἐστὶν ἀεί.
D. 9. λόγος] Revocavimus ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Malim aliam collocationem hanc, ὅτος ὁ λεγόμενος τῆς γῆς λόγος.
D. 10. τῆς γῆς * τινὸς] Legendum videtur, τῆς γῆς λόγος, ὡς οὔσης τινὸς—.

modo partim pura et ſimplicia, partim compoſita et mixta faciunt. Terram enim norunt et aquam neque ſeſe neque alia continere, ſed communicatione aëreæ et igneæ facultatis unitatem conſervare, aërem vero et ignem cum ſeſe ob robur ſuum continere, tum reliquis etiam permixta, vim eis, permanſionem, et ſubſiſtentiam conferre. Quomodo igitur terra aut aqua elementum ſit; ſi neque ſimplex, neque primum, neque ſeipſo fretum aliquid eſt, ſed ſemper aliquo indiget externo a quo ſubſtantia ejus contineatur atque conſervetur? Nam ne ſubſtantiæ quidem notionem nobis reliquerunt: ſed multum habet turbarum et obſcuritatis id quod de *terra* tradunt *eam aliquid per ſe eſſe*. At quomodo aëre opus habet ipſam compingente, et continente, ſi per ſe eſt? Non jam terra per ſe erit aut aqua: ſed

τ' ὕλλιν ὁ ἀὴρ ὧδε μὴ συναγαγὼν καὶ πυκνώσας, γῆν ἐποίησεν, ὧδε πάλιν δὲ ἀραιωθεῖσαν καὶ μαλαχθεῖσαν, ὕδωρ. Οὐδέτερον οὖν τούτων στοιχεῖον, οἷς ἕτερον ἀμφοτέροις οὐσίαν καὶ γένεσιν παρέσχηκεν.

ν'. Ἔτι, τ' μὴ οὐσίαν καὶ τὴν ὕλλιν ὑφεστάναι ταῖς ποιότησι λέγουσι, μὴ σχεδὸν οὕτω τ' ὄρον ἀποδιδύναι, τὰς δὲ ποιότητας αὖ πάλιν οὐσίας καὶ σώματα ποιοῦσι. Ταῦτα δὲ πολλὴν ἔχει ταραχήν. Εἰ μὲν γὰρ ἰδίαν οὐσίαν αἱ ποιότητες ἔχουσι, καθ' ἣν σώματα λέγονται καὶ εἰσίν, οὐχ F ἑτέρας οὐσίας δέονται· τ' γὰρ αὐτῶν ἔχουσιν. Εἰ δὲ τοῦτο μόνον αὐταῖς ὑφέστηκε τὸ κοινὸν, ὅπερ οὐσίαν οὗτοι καὶ ὕλην καλοῦσι, δῆλον ὅτι σώματος μετέχουσι· σώματα γὰρ οὐκ εἰσί· τὸ δὲ ὑφεστὼς καὶ δεχόμενον, διαφέρειν ἀνάγκη τῶν ἃ δέχεται καὶ οἷς ὑφέστηκεν. Οἱ δὲ τὸ ἥμισυ βλέ-

E. 4. ἐποίησεν, ὧδε πάλιν δὲ] Ita distinxi; ultima etiam transponenda, ὧδε δὲ πάλιν.

E. 8. ἀποδιδύναι] Legendum, ἀποδιδόασι.

F. 1. οὐσίας] Sic B. E. Vulgo, ὥστε. Leonic. ὥστε. Schott. ὥστ.ι.

F. 3. σώματα γὰρ] Forte, σώματα δ' ἀρ'—. Vel transpositis particulis, σώματα δὲ οὐκ εἰσί· τὸ γὰρ ὑφιστὼς.

aër materiam hoc modo cogens et denſans terram efficit, alio modo diſſolvens et emolliens, aquam. Neutrum itaque horum eſt elementum, cum ſit aliud, quod ambobus ſubſtantiam et ortum præbuit.

L. Porro autem *ſubſtantiam* aiunt *et materiam qualitatibus ſubſiſtere*, atque ſic fere definiunt: rurſum *qualitates*, *corpora* faciunt *et ſubſtantias*. Hæc vero valde ſunt conturbata. Nam ſi peculiarem ſubſtantiam habent qualitates, ob quam corpora dicuntur et ſunt, non indigent alia ſubſtantia, cum habeant ſuam. Si vero hoc illis tantum ſubſiſtit commune, quod ſubſtantiam ipſi et materiam appellant; liquet corporum eas fieri participes, non eſſe corpora. Quod autem ſubſiſtit et in ſe recipit, neceſſe eſt differre ab iis quæ recipit et quibus ſubſiſtit. Illi vero di-

πουσι· τὴν γὰρ ὕλλην ἄποιον ὀνομάζουσι· τὰς δὲ 1081
ποιότητας οὐκ ἔτι βούλονται καλεῖν ἀΰλους. Καίτοι πῶς οἷόν τε σῶμα ποιότητος ἄνευ ποιῆσαι, ποιότητα σώματος ἄνευ μὴ νοοιῶμεν; ὁ γὰρ συμπλέκων σῶμα πάσῃ ποιότητι λόγος οὐδενὸς ἐᾷ μὴ σύ τινι ποιότητι σώματος ἅψασθαι τὴν διάνοιαν. Ἢ τοίνυν πρὸς τὸ ἀσώματον τῆς ποιότητος μαχόμενος, μάχεσθαι καὶ πρὸς τὸ ἄποιον τῆ ὕλῃ ἔοικεν· ἢ θατέρου θάτερον ἀπαιρῶν, καὶ ἀμφότερα χωρίζει ἀλλήλων. Ὃν δέ τινες αὐτῷ προβάλλονται λόγον, ὡς ἄποιον τὴν οὐσίαν ὀνομάζοντες, οὐχ ὅτι πάσης ἐξῄρηται ποιότητος, ἀλλ' ὅτι πάσας ἔχει τὰς ποιότητας, μᾶλλον παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστιν. Οὐδεὶς γὰρ ἄποιον νοεῖ τὸ μηδεμιᾶς B ποιότητος ἄμοιρον, οὐδὲ ἀπαθὲς τὸ πάντα πάσχειν ἀεὶ πεφυκός, οὐδὲ ἀκίνητον τὸ πάντη κινητόν. Ἐκεῖνο

A. 7. μαχόμενος] Sic B. E. Leonic. Vulgo, μαχόμενον.

midium vident. *Materiam* enim *qualitatis expertem* dicunt; qualitates porro materiæ expertes dicere nolunt. Atqui quomodo poteſt corpus ſine qualitate facere, qui qualitates ſine corporibus non intelligit? Quæ enim ratio corpus cum omni qualitate connectit, non patitur intellectum corpus ullum ſine qualitate attingere. Aut igitur qualitatem incorpoream negans etiam materiam qualitatis expertem eſſe inficiari videtur, aut alterum altero ſecernens, utraque invicem ſeparat. Quam vero nonnulli eorum prætexunt rationem, *materiam qualitatis vacuam dici, non quod omni ſit ſpoliata qualitate, ſed quia omnibus prædita qualitatibus*, maxime Communi Notitiæ repugnat. Nemo quippe id qualitatis exſors intelligit, quod nullius qualitatis non ſit particeps; neque ab affectione immune id, quod ea eſt natura ut omnia pati poſſit; neque immobile, quod omnibus modis movetur. Illud autem

δὲ οὐ λέλυται, κἂν ἀεὶ μετὰ ποιότητος ἡ ὕλη νοῆται, τὸ ἑτέραν αὐτῷ νοεῖσθαι καὶ διαφέρουσαν τῆς ποιότητος.

B. 5. τῆς ποιότητος] Xylander in Annotat. ad pag. 1083. hunc librum fine truncatum pronunciat, et in Gr. editione fignum defectus afteriſcum appoſuit poſtremis his verbis. Equidem illius conjecturam non ſatis rationis habere exiſtimo.

ſolutum non eſt, etiam ſi ſemper cum qualitate intelligatur materia, aliam eam intelligi, et differentem a qualitate.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ.

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ. ΖΕΥΞΙΠΠΟΣ. ΘΕΩΝ. ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΣ.

PERSONÆ COLLOQUII.

PLUTARCHUS. ZEUXIPPUS. THEON. ARISTODEMUS.

c

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΟΤΙ ΟΥΔΕ ΖΗΝ ΕΣΤΙΝ ΗΔΕΩΣ ΚΑΤ' ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ.

PLUTARCHI

DISPUTATIO QUA DOCETUR NE SUAVITER QUIDEM VIVI POSSE SECUNDUM EPICURI DECRETA.

α'. Κολώτης ὁ Ἐπικούρου συνήθης βιβλίον ἐξέδωκεν, ὑπογράψας, "ὅτι κατὰ τὰ τῶν "ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἔστιν." Ὅσα τοίνυν ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν φιλοσόφων, ἐγράφη πρότερον. Ἐπεὶ δὲ ἡ σχολὴς διελυθείσης, ἐγένοντο πλείονες ἐν τῷ περιπάτῳ πρὸς τὸν

D. 3. πλείους] λόγους excidiſſe exiſtimarunt Amiot. Mez. Reiſk. quos vertendo ſecutus ſum.

I. COLOTES Epicuri familiaris librum edidit, hoc indice, *Ne vivi quidem poſſe ſecundum aliorum philoſophorum decreta.* Contra quem, quæ pro philoſophis diſſerere nobis ſubiit, ea jam ante conſcripſimus. Quoniam autem ſoluto qui diſputationi interfuerat cœtu, in ambulatione complures adverſus eam ſectam a nobis habiti ſunt ſer-

αἵρεσιν, ἔδοξέ μοι καὶ τούτους ἀναλαβεῖν, εἰ καὶ δι' ἄλλο μηδέν, ἀλλ' ὑπὲρ ἐνδείξεως ἕνεκα τοῖς εὐθυμοῦσιν ἑτέρους, ὅτι δεῖ τοὺς λόγους ἕκαστον ὧν ἐλέγχει καὶ τὰ γράμματα μὴ παρέργως διελθεῖν, μηδὲ φωνὰς ἀλλαχόθεν ἄλλας ἀποσπῶντα, καὶ ῥήμασιν ἄνευ γραμμάτων ὑποπτέμνιον, ἀποχρύπτειν τοὺς ἀπείρους.

Β'. Προελθόντων γὰρ ἡμῶν εἰς τὸ γυμνάσιον, ὥσπερ εἰώθειμεν, ἐκ τῆς Διατριβῆς, Ζεύξιππος, Ἐμοὶ μέν, ἔφη, δοκεῖ πολὺ τὸ πρόσχημα τοῦ λόγου εἰρῆσθαι παῤῥησίας μαλακώτερον· ἅπασι δ' ἡμῖν ἐγκαλοῦντες οἱ περὶ Ἡρακλείδην, καὶ Ἐπικούρῳ καὶ Μητροδώρῳ, ἡμῶν μηδὲν αἰτίων ὄντων, θρασύτερον καθαλαμβύοις. Καὶ ὁ Θέων, Εἶτα οὐκ ἔλεγες, εἶπεν, ὅτι τοῖς ἐκείνων ὁ Κολώτης πρᾴως καλλόμβυος εὐφημόβατος ἀνδρῶν φαίνεται; τὰ γὰρ

D. 6. ἕκαστον] Forte, ἑκάστων.
D. 8. γραμμάτων] Venet. 2. pro varia lectione, πραγμάτων: quod ſpecie non caret.
D. 8. ἀποκρύπτειν] Legendum παρακρύπτειν cum Xyl. et Reiſk.
E. 3. ἡμῶν] Legendum videtur ἂν cum Mez. itaque verti.
E. 4. καθαλαμένοις] Sic Venet. 1. Harl. Mez. Vulgo, καθαλάμενον.

mones, viſum mihi fuit hos quoque colligere et ſcripto conſignare; ſi nullam aliam ob rem, ſaltem ut his, qui in alios inquirunt, demonſtrarem debere ab his eorum, quos arguunt aut refellunt, ſcripta non obiter percurri, neque eos voces hinc inde avulſas et dictiones ſine ſcriptura adoriri, itaque fraudem imperitis facere.

II. Progreſſis enim nobis more noſtro in gymnaſium e ſchola, Zeuxippus, Mihi quidem, inquit, ſermo fuiſſe videtur habitus aliquanto mollius, quam libertas conveniens rei exigeret; abit tamen Heraclides nos culpans quaſi aſperius tractaſſemus Epicurum ac Metrodorum immeritos illos et vacuos culpa. Hoc vero, inquit Theon, non dicis, cum his comparatum Colotem hominum in dicendo videri modeſtiſſimum? Congeſta enim in unum quæ inter

ἐν ἀνθρώποις αἴσχιστα ῥήματα, βωμολοχίας, λικνιζομένους, ἀλαζονείας, ἑταιρήσεις, ἀνδροφονίας, βαρυζόνους, πολυφθόρους, βαρυεγκεφάλους σωναγαγόντες, Ἀριστοτέλους, καὶ Σωκράτους, καὶ Πυθαγόρου, καὶ Πρωταγόρου, καὶ Θεοφράστου,
F καὶ Ἡρακλείδου, καὶ Ἱππάρχου, καὶ τίνος δὲ οὐχὶ τῶν ἐπιφανῶν, κατεσκέδασαν; ὥστε εἰ καὶ τἆλλα πάντα σοφῶς εἶχεν αὐτοῖς, ἀφ' ἁς βλασφημίας ταύτας καὶ κατηγορίας σωφρωτάτῳ σοφίας ἂν εἴργεσθαι· φθόνος δὲ ἔξω θείου χοροῦ, καὶ ζηλοτυπία δι' ἀσθένειαν ἀποκρύψαι μὴ δυναμένη τὸ ἀλγοῦν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ἀριστοτέλης, Ἡρακλείδης οὖν, ἔφη, γραμματικὸς ὤν, ἀντὶ τῆς ποιη-
1087 τικῆς τύρβης, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσι, καὶ τῆς Ὁμήρου μωρολογημάτων, ἀποτίνει ταύτας Ἐπικούρῳ χάριτας, ἢ ὅτι Μητρόδωρος ἐν γράμμασι τοσούτοις ποιητὴν λελοιδόρηκεν. Ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἐῶμεν, ὦ Ζεύξιππε· τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ τῶν

F. 6. Ἀριστοτέλης] Forte, Ἀριστέδημος cum Harl.
A. 2. ἢ ὅτι] Corrigendum puto, ἢ ἀγνοεῖ ὅτι.

homines habentur fœdiſſima vocabula, ſcurrilitates, ampullas, arrogantias, ſcortationes, homicidia, graves gemitus, multorum perditionem, cerebri gravedines, in Ariſtotelem, Socratem, Pythagoram, Protagoram, Theophraſtum, Heraclidem, Hipparchum, denique neminem non virorum illuſtrium, effuderunt univerſa; ut ſi alioquin omnia ſapienter ſtatuiſſent, certe ob maledicta hæc, haſque criminationes longiſſime fuerint a ſapientia arcendi. Invidentia enim excluſa eſt a divino choro et obtrectatio quæ ob imbecillitatem id quod dolet diſſimulare non poteſt. Hæc verba excipiens Ariſtoteles, Heraclides, aiebat, grammaticus cum ſit, *poëticæ turbæ*, ut Epicurei appellant, et *Homericorum deliriorum* gratia, Epicuro hanc rependit mercedem; vel eo commotus, quod Metrodorus tam multa ſcripſit ad ignominiam Homeri pertinentia. Sed hos, Zeuxippe, omittamus. Quod autem initio diſputationis ad-

λόγων ῥηθὲν πρὸς τὰς ἄνδρας, ὡς οὐκ ἔστι ζῆν κατ' αὐτάς, τί ἂ μᾶλλον, ἐπεὶ κέκμηκεν ἕτος, αὐτοὶ δι' αὑτῶν περαίνομεν, ἅμα καὶ Θέωνα προσπαλαίοντες; Καὶ ὁ Θέων πρὸς αὐτόν, Ἀλλ' οὗτος μέν, ἔφη, ὁ ἆθλος ἑτέροις

Ἐκτετίλεται

πρὸ ἡμῶν·

Νῦν αὖτε σκοπὸν ἄλλον,———

εἰ δοκεῖ, θέμενοι, τοιαύτῃ τινὶ δίκῃ μετιόμεν ὑπὲρ τῶν φιλοσόφων τὰς ἄνδρας· ἐπιδείξαι γὰρ, ἂν τοῦτ' ᾖ δυνατόν, B ἐπιχειρήσομεν, ὅτι μηδὲ ζῆν ἔστιν ἡδέως κατ' αὐτάς. Παπαῖ, εἶπον ἔγωγε γελάσας, εἰς τίνα γαστέρα τοῖς ἀνδράσιν ἔοικας σκαλεῖν, καὶ τὸ πρὸς τῶν κρεῶν ἑπάζειν, ἀφαιρούμενος ἡδονὴν ἀνθρώπων βοώντων,

Οὐ γὰρ πυγμάχοι εἰμὲν ἀμύμονες,

οὐδὲ ῥήτορες, οὐδὲ πρῆγμα δήμων, οὐδὲ ἄρχοντες,

Αἰεὶ δ' ἡμῖν δαὶς τε φίλη,——

B. 2. ἐπιχειρήσωμεν] Sic B. E. Ald. Baſ. Xyl. Vulgo, ἐπιχειρήσομεν.

verſum Epicureos dictum fuit, *Ex eorum præſcripto ne vivi quidem poſſe*, cur non potius, quando hic defeſſus eſt, ipſi, adſcito Theone, ad finem perducimus? Theon ſic reſpondit; Atqui ante nos hoc jam alii peregerunt certamen.

Nunc alius ſcopus eſt,———

ſi placet, collocandus; et ſic ulciſcamur philoſophis factas injurias, ut demonſtremus, ſi quidem fieri poteſt, *Secundum Epicureos ne poſſe quidem jucunde vivi.* Papæ! ego riſu edito dixi, Videris mihi iſtis hominibus in ventrem velle inſilire, litemque de carnibus moturus, qui voluptatem detrahas hominibus clamantibus,

Non pugiles ſumus,———

non rhetores, non civitatum præſides, non principes,

Semper ſola juvant ſed nos convivia,—

ἡ πᾶσα ἀφ' σαρκὸς ἐπιτερπὴς κίνησις, ἐφ' ἡδονήν τινα ἡ χαρὰν ψυχῆς ἀναπεμπομένης. Δοκεῖς οὖν μοι μὴ τὸ ἡδὺ ἐξαίρειν, ὥς φασιν, ἀλλὰ τὸ ζῆν ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, εἰ τὸ ζῆν ἡδέως μὴ ἀπολείψεις αὐτοῖς. Τί οὖν, c εἶπεν ὁ Θέων, εἰ δοκιμάζῃς τὸν λόγον, αὐτὸς ὃ χρὴ παρόντι; Χρήσομαι, εἶπον, ἀκροώμενος, καὶ ἀποκρινόμενος, ἂν δέηται· τὴν δὲ ἡγεμονίαν ὑμῖν παραδίδωμι. Μικρὰ δὴ παρεφασισαμένου Θέωνος, Ἀριστόδημος, Ὡς συντόμου, ἔφη, καὶ λείαν ἔχων ὁδὸν ἀπεταίρευσας ἡμῖν πρὸς τὸν λόγον, οὐκ ἐάσας πρὸ τοῦ καλοῦ πρότερον εὐθείας ἀποσχεῖν τὴν αἵρεσιν. Ἀνθρώπους γὰρ ἡδονὴν ἀποπθεμένους τέλος οὐκ ἔστιν ἐξελάσαι ῥᾳδίως τοῦ ἡδέως ζῆν ῥᾴδιον· τοῦ δὲ καλῶς ἀκπεσόντες, ἅμα καὶ τοῦ ἡδέως συνεξέπιπτον· ἐπεὶ τὸ ἡδέως ζῆν ἄνευ τοῦ καλῶς, ἀνύπαρκτόν ἐστιν, ὡς αὐτοὶ λέγουσι.

B. 10. ἀναπεμπομένης] Legendum, ἀναπεμπομένη, cum Reiſk.

C. 1. λόγον—εἶπεν] Ita Mez. conjecit item Reiſk. Vulgo, λόγον αὐτὸς ὃ χρεία, παρόντι χρήσομαι, εἶπεν. In ὃ χρὴ aliquid libri juvant: A. B. E. Venet. 1. Harl. P. ὃ χρή. Venet. 2. ὃ χρῇ.

omniſque carnem ſuaviter afficiens motio, quæ ad animæ voluptatem quandam atque gaudium redeat. Itaque mihi videris non voluptatem auferre, ſed vitam illis, ubi ſuavem vitam iis non relinquis. Quid ergo, inquit Theon, ſi diſputationem probas, ea non ipſe uteris præſenti? Utar, inquam, audiens et reſpondens ubi requiretis; principatum autem vobis trado. Cum itaque parumper tergiverſatus eſſet Theon, Ariſtodemus, Quam, inquit, compendioſa et plana nos intercluſiſti via, dum non finis ſectam illam de honeſto cauſſam priore loco dicere! Nam homines, qui finem vitæ ſtatuunt voluptatem, non facile eſt ſuavi vita depellere; ſed ſi honeſta vita exciderint, jucunda ſimul exciderunt; ipſi enim dicunt, *Fieri non poſſe ut ſuaviter vivatur ſine honeſtate vitæ.*

γ'. Καὶ ὁ Θέων, Ἀλλὰ τοῦτο μέν, εἶπεν, ἂν δόξῃ, τῷ λόγῳ προϊόντες ἀναθησόμεθα· νῦν δὲ χρησόμεθα τοῖς D διδομένοις ὑπ' αὐτῶν. Οἴονται δὲ περὶ γαστέρα πάλαθον εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας πόρους τῆς σαρκὸς ἅπαντας, δι' ὧν ἡδονὴ καὶ μὴ ἀλγηδὼν ἐπεισέρχεται· καὶ πάντα καλὰ καὶ σοφὰ ἐξευρήματα περὶ γαστέρα ἡδονῆς ἕνεκα γεγονέναι, καὶ περὶ ταύτης ἐλπίδος ἀγαθῆς, ὡς ὁ σοφὸς εἴρηκε Μητρόδωρος. Αὐτόθεν μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, φαίνονται γλίσχρον τι καὶ σαπρὸν καὶ βέβαιον αἴτιον ἀγαθοῦ λαμβάνοντες, ἀλλὰ τοῖς πόροις τούτοις δι' ὧν ἡδονὰς ἐπεισάγονται, καὶ πρὸς ἀλγηδόνας ὁμοίως κατατετρημμένοις, μᾶλλον δὲ ἡδονῇ μὲν ὀλίγοις, ἀλγηδόνα δὲ πᾶσι τοῖς μορίοις δε- E χόμενον. Πᾶσα γὰρ ἡδονὴ περὶ ἄρθρα καὶ νεῦρα καὶ πόδας καὶ χεῖρας, οἷς ὁμοιάζεται τὰ πάθη δεινὰ καὶ σχέτλια, πο-

D. 10. κατατετριμμένον] κατατετρημένον verterunt Amioc et Xyl.

E. 2. ἡδονὴ περὶ] ἡδονή ἐστι περὶ aut ſcribendum aut cogitandum: illud rectius. Vertendo expreſſerunt Amiot. et Xyl.

E. 3. τὰ πάθη] Delendum τὰ cum Mez.

E. 3. ποδαγρικὰ ῥεύματα] Malim ποδαγρικὰ, ῥευματικὰ, φαγεδαινικά. Medium etiam vidit Mez. Harl. καὶ ῥευματικὰ, καὶ φ.

III. Tum Theon, Hoc ergo, inquit, in progreſſu ſermonis, ſi ita videbitur, reponemus. Nunc iis utemur, quæ ab ipſis dantur. Exiſtimant Epicurei, *circa ventrem eſſe bonum, reliquoſque meatus carnis univerſos, per quos voluptas, non dolor, ſe inſinuat; omneſque pulchras et ſapientes inventiones exſtitiſſe ob voluptatem quæ circa ventrem verſatur, et ſpem bonam de eo*, ut ſapiens dixit Metrodorus. Itaque ab initio ſtatim, amice, videntur jejunam, putridam, et inſtabilem boni cauſſam ſtatuere; et quæ cum meatibus iſtis, per quos voluptates introducuntur, etiam ad dolores perinde perforetur; aut potius, quæ voluptatem paucis, dolorem omnibus partibus admittat. Omnis enim voluptas circa artus, nervos, manus, et pedes eſt; quibus partibus ſubeunt atroces atque miſeri affectus, fluxus po-

δακρυκὰ ῥεύματα καὶ φαγεδαινικά, καὶ διαβρώσεις καὶ ἀποσήψεις· ὀσμῶν δὲ καὶ χυμῶν τὰ ἥδιστα προσαγαγὼν τῷ σώματι, μικρὸν εὑρήσεις χρόνον ἐπιμένοντα· τὸ δ' ἀπ' αὐτῶν παντάπασιν τὸ κινήμονον λέως καὶ προσηνῶς, τὰ δὲ ἄλλα σωλάκων διοχεράνει καὶ ἀγανακτεῖ· πυρὶ δὲ καὶ σιδήρῳ καὶ δήγματι καὶ ὑστριχίσιν ὐδὲν ἀπαθὲς, ὐδὲ ἀναίσθητον ἀλγηδόνος, ἀλλὰ καὶ καῦμα καὶ ῥῖγος εἰς ἅπαντα καταδύεται καὶ
F. πυρετὸς· αἱ δὲ ἡδοναὶ καθάπερ αὖραι ποὸς ἑτέραις ἑτέραι τοῦ σώματος ἄκραις ἐπιγελῶσαι διαχέονται· καὶ ὁ χρόνος ὁ μὴ τούτων ὐ πολὺς, ἀλλ', ὥσπερ οἱ διάπτονλες, ἔξαφνα ἅμα καὶ σβέσιν ἐν τῇ σαρκὶ λαμβάνουσιν· οὐκ δὲ ἔστ' πόνε μάρτυς ὁ Αἰσχύλε Φιλοκτήτης ἰχθύς,

Οὐ γὰρ ὁ δράκων (φησὶν) ἀνῆκεν, ἀλλ' ἐνῆκεν
Δεινὸν σωμάτων ἔκφυσιν, ποδὸς λαβεῖν.

1088 Ὀλισθηρὰ ἀλγηδὼν, ὐδὲ ἕτερα τοιαῦτα κινοῦσα καὶ γαρ-

F. 4. ἐν δὲ τῷ] Forte ἐςὶ δὲ τῷ —.
F. 6. ἀνῆκεν] Valckenar. Diatr. Eur. p 128. et Xyl. verſ. ἐνῆκεν. Forte, Οὐ γὰρ δράκων ἐνῆκεν, ἀλλ' ἐνῆκεν Δεινὸν σωμάτων τὴν ἔμφυσιν, ποδὸς λαβεῖν. Harl. dat ἔμφυσιν et λαβεῖν.
A. 1. Ὀλισθηρὰ—ἕτερα] Forte, Ὀλισθηρὰ γὰρ ἡδονὴ, ὐδὲ ταῦτα οὐδὲ ἕτερα—.

dagrici et phagedænici, corroſiones, putrefactiones. Jam odorum et ſaporum ſuaviſſimos corpori ſi offeras, exiguum planiſſime in eo locum offendes qui leniter et jucunde afficiatur; reliquæ plerumque averſantur et ægre ferunt. At nulla interim pars eſt, cui igni, ferro, morſu, ſcutica non ſenſus doloris inferatur; ſed et æſtus, et gelu, et febris totum corpus pervadunt. Voluptates aurarum inſtar ad alias atque alias corporis extremitates renidentes, ſtatim diffunduntur; neque multum durant temporis, ſed inſtar ignium in aëre ſubito diſcurrentium, ſimul et oriuntur in carne et exſtinguuntur. De dolore teſtimonium Philoctetæ Æſchylei ſufficit;

Nec quid remiſit, ſed habitatum collocat
In corpore gravem dentium tactum draco.

Lubricum eſt et cito præterlabens negotium voluptas, ne-

γαλίζουσα δ' σώματος· ἀλλ' ὥσπερ τὸ τῆς μηδικῆς σπέρμα πολυκαμπὲς καὶ σκαληνὸν ἐμφύεται τῇ γῇ καὶ ἀφορμᾶται πολὺ χρόνον ὑπὸ τραχύτητος, οὕτως ὁ πόνος ἀγκίστρια καὶ ῥίζας διασπείρων καὶ συμπλεκόμενος τῇ σαρκὶ, καὶ προσφυόμενος οὐχ ἡμέρας οὐδὲ νυκτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ὥρας ἔτεσί σὺν καὶ προσιόδους Ὀλυμπιακὰς, μόλις ὑπ' ἄλλων πόνων ὥσπερ ἥλων σφοδροτέρων ἐκκρεόμενος, ἀπαλλάττεται. Τίς γὰρ ἔπιε χρόνον τοσοῦτον, ἢ ἔφαγεν, ὅσον διψῶσιν οἱ πυρέττοντες, καὶ πεινῶσιν οἱ πολιορκούμενοι; πῦ δὲ ὄντιν ἄνεσις καὶ συνουσία μετὰ φίλων, ἐφ' ὅσον κολάζουσι καὶ φρουροῦσι τύραννοι; καὶ γὰρ τοῦτο τῆς τοῦ σώματος φαυλότητος καὶ ἀφυΐας πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν ὄντιν, ὅτι τοὺς πόνους ὑπομένει μᾶλλον ἢ τὰς ἡδονὰς, καὶ πρὸς ἐκείνους ἔχει ῥώμην καὶ δύναμιν, οὐ δὲ παύσεις ἀσθενές τι καὶ

A. 7. ἐνίοις] Scripſi ex Harl. Vulgo, ἐνίους.

A. 7. Ὀλυμπιακὰς] Sic Venet. 1. Harl. Vulgo, Ὀλυμπιακῶν: unde quis Ὀλυμπιάδων corrigat.

B. 5. ἀσθενές τι] Legendum ἀσθενές ἐστι, cum Reiſk.

que has nec ſimiles corporis partes movens ac titillans. Sed ſicut Medicæ herbæ ſemen multis flexibus et per obliquum terræ innaſcens, ob aſperitatem multo tempore perdurat, ſic dolor uncinos ac radices diſſeminans, carnique implicatus adhærenſque, non diem modo aut noctem, ſed et annos aliquot atque luſtra, ægre aliis doloribus tanquam clavis violentioribus expulſus diſcedit. Quis enim tantum temporis edendo bibendove extraxit, quantum ſitiunt febricitantes, et eſuriunt obſidione circumventi? quænam animi relaxatio et cum amicis oblectatio tanta eſt, quanti ſunt cruciatus et torturæ a tyrannis immiſſæ? Hoc ipſo ſcilicet corpus quam ſit pravum, et natura ad jucunde vivendum ineptum intelligitur, quod magis perfert dolores quam voluptates, prædituſque adverſus illos robore ac viribus, in his imbecillum eſt ac ſatietati faſtidioque obnoxi-

ἀψίκορον. Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν, ἂν ἅπαν᾽ πλείονα περὶ τούτου λέγειν, οὐκ ἐῶσιν ἡμᾶς, ὁμολογοῦντες αὐτοὶ μικρὸν εἶ) τὸ τοῦ σαρκὸς ἡδύ, μᾶλλον δὲ ἀχαρές, εἴ γε δὴ μὴ κενολογοῦσι μηδὲ ἀλαζονεύονται. Μητρόδωρος μὲν λέγων ὅτι, "πολλάκις περισπάσαμεν ταῖς τοῦ σώματος ἡδο-"ναῖς" Ἐπίκουρος δὲ ὁ "γελᾶν φησι ταῖς ὑπερβο-C "λαῖς τοῦ περὶ τὸ σῶμα νοσήματος πολλάκις κάμ-"νοντα τὸν σοφόν." Οἷς οὖν οἱ πόνοι τοῦ σώματος οὕτως εἰσὶν ἐλαφροὶ καὶ ῥᾴδιοι, πῶς ἔνεστί τι ταῖς ἡδοναῖς ἀξιόλογον; Καὶ γὰρ εἰ μὴ χρόνῳ μηδὲ μεγέθει τοὺς πόνους ὑποδύουσι, ἀλλὰ περὶ πόνους ἔχουσι, καὶ πέρας αὐταῖς κοινὸν Ἐπίκουρος ἅπαντος τοῦ ἀλγεινοῦ ὑπεξαίρεσιν ἐπιτέθεικεν, ὡς τὸν φύσεως ἄχρι τοῦ λῦσαι τὸ ἀλγεινὸν αὐξήσης τὸ ἡδύ, περαιτέρω δὲ προελθεῖν οὐκ ἐῶσης τὸ μέγεθος, ἀλλὰ ποικιλμούς τινας οὐκ ἀναγκαίους, ὅταν οὐκ ὀὲ

B. 6. Τὸ δὲ ἡδέως ζῆν—ἡμᾶς] Forte, τοῦ δὲ ἡδέως ζῆν αἰνεῖ ἀπέχοντες, πλείονα περὶ τούτου λέγειν οἷα ἐῶσιν ἡμᾶς. Vulgatam, integram quidem, cum lacuna tamen habet Harl.

C. 3. ἔνεστί] Sic E. Venet. 2. Harl. Vulgo, ἂν ἐστί.

um. Neque vero nos aggreſſos de jucunda vita dicere plura patiuntur ipſi proferre, utpote qui fateantur ultro, voluptatem corporis exiguam eſſe adeoque momentaneam; ſi quidem non nugatur aut vana in dicendo utitur jactantia Metrodorus, dum ait *ſæpenumero nos exſpuere in deſpectum voluptatum corporis*; itemque Epicurus, qui *ſapientem ægrotantem*, inquit, *ſæpe ridere ob morbi, quo urgetur corpus, magnitudinem*. Quibus ergo dolores corporis ita ſunt faciles atque leves, quo tandem pacto ſint voluptates alicujus momenti? Nam, ut neque tempore neque magnitudine doloribus ſint minores, certe circa dolores verſantur, finemque voluptatibus extremum hunc communem præſcripſit Epicurus *omnis doloris ſublationem*; nimirum quod natura uſque ad dolorem abolendum augeat voluptatem, ultra autem progredi hujus nequeat magnitudo, variari duntaxat modis non neceſſariis poſſit, cum non in eo eſt ut doloris

μὴ πονεῖν γένηται), δεχομένης· ἡ δὲ ὅτι τοῦτο μετ' ὀρέξεως πορεία, μέτρον ἡδονῆς ὖσα, κομιδῇ βραχεῖα καὶ σύντομος. Ὅθεν ἀθρόμενοι τῆς ἐνταῦθα γλιοχρότητος, ὥσπερ ἐκ D χωρίου λυπροῦ τοῦ σώματος μεταφέρουσι τὸ τέλος εἰς τὴν ψυχήν, ὡς ἐκεῖ νομὰς καὶ λειμῶνας ἀμφιλαφεῖς ἡδονῶν ἔχοντες.

Ἐν δὲ Ἰθάκῃ οὔτ' ἄρ δρόμοι εὐρέες,

ὅτε λείη σφι τὸ σαρκίδιον ἡ ἀπόλαυσις, ἀλλὰ τραχεῖα, μεμιγμένη πολὺ τὸ ἀλλότριον καὶ σφυγματῶδες.

δ'. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ζεύξιππος, Εἶτα οὐ καλῶς, ἔφη, δοκοῦσί σοι ποιεῖν οἱ ἄνδρες, ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐν ᾧ πρῶτον ἐφάνη γένεσις, ὅτι δὲ τῇ ψυχῇ ὡς βεβαιοτέραν, καὶ τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ τελειοῦντες; Καλῶς, νὴ Δία, ἔφην ἐγώ, καὶ κατὰ φύσιν, εἴ τι κρεῖττον E

D. 3. ὡς ἐκεῖ νομὰς—ἔχοντες] Non dubitavi hanc Xylandri emendationem recipere. Vulgo, ὡς ἐκείνῳ ἡμᾶς—δίξοντας. Loco poſtremæ vocis ἔξοντας dant Venet. 1 et Harl.

D. 12. βεβαιοτέραν, καὶ] Inter has voces media ab Auctore ſcripta fuiſſe videtur μεταβαίνοντες.

E. 1. εἴ τι] Scripſi, ſententia jubente. Omnes libri, ἔτι.

vacuitatem conciliet. Quæ autem cum appetitu eo tendit via, utpote menſura voluptatis, brevis admodum eſt ac compendioſa. Itaque hoc loco ſentientes rei exilitatem, e corpore tanquam ſterili agro finem bonorum in animum transferunt, nimirum quod ibi voluptatibus paſcua et ampla prata ſuppeditent; quando

Non eſt aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis;——

quando ſcilicet non facilis eſt in caruncula hac voluptatum perceptio, ſed aſpera, admixtis multis alienis et quæ pulſando exagitent.

IV. Sub hæc Zeuxippus, Itane, inquit, non tibi recte videntur iſti facere homines, qui initio facto a corpore, in quo primum ortus voluptatis conſpicitur, inde ad animam tranſeunt, remque in ea abſolvunt? Recte, inquam ego, et naturæ convenienter; ſi

ἐνθαῦθα μετιόντες καὶ τελειότερον ἀληθῶς ἀνθρίσκουσιν, ὥσπερ οἱ θεωρητικοὶ καὶ πολιτικοὶ τῶν ἀνδρῶν. Εἰ δὲ ἀκούεις αὐτῶν μαρτυρουμένων καὶ βοώντων ὡς ἐπ' ἡδονῇ ψυχὴ τῶν ὄντων πέφυκε χαίρειν καὶ γαληνίζειν, πλὴν ὅτι σώματος ἡδοναῖς παρέσαις ἢ προσδοκωμέναις, καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ ἀγαθόν ἐστιν, ἆρα οὐ δοκοῦσί σοι διεφθαρμένῳ τῷ σώματος χρῆσθαι τὴν ψυχὴν, καθάπερ οἶνον ἐκ πυθμένος καὶ μὴ ἑστῶντος ἀγγείου τὴν ἡδονὴν ἀφιέντες ἐνταῦθα καὶ παλαιοῦντες, οἴεσθαι σεμνότερόν τι ποιεῖν καὶ τιμιώτερον; Καίτοι γε οἶνον μὲν χρόνος ἀφανίζοντα τηρεῖ καὶ σωπόνει· τῆς δὲ ἡδονῆς ἡ ψυχὴ ὥσθαλαβοῦσα τὴν μνήμην, ὥσπερ ὀσμήν, ἄλλο δὲ οὐδέν, φυλάττει· ζέσασα γὰρ ὅτι σαρκὶ κατασβέννυται, καὶ τὸ μνημονεύόμενον αὐτῆς ἀμαυρὸν ὅτι καὶ κνιστῶδες, ὥσπερ ἐώλων, ὧν τις

E. 7. διαφθαρμένῳ] Probabile videtur nec mutandum; quanquam multum variant libri.
E. 8. καθάπερ] Legendum, καὶ καθάπερ.
E. 10. σεμνότερόν τι—καὶ τιμιώτερον] Legendum, σεμνοτέρων τι—καὶ τιμιωτέρων.
E. 11. χρόνος διαχωθίζα] Certa emendatio hæc est Xylandri, quam secundum eum et nos recepimus. Vulgo, χρόνῳ διαλυθέντα.

quidem melius aliquid hic et perfectius revera indagant atque inveniunt, sicut viri faciunt in contemplatione rerum versantes ac civiles. Cum vero audias ipsos testari ac vociferari, nulla re animam gaudere posse, nulla tranquillitate frui, nisi vel adsint vel exspectentur voluptates corporis, hasque bonum ejus esse, nonne videntur tibi animam pro corporis colo usurpare, voluptatem vini instar e corpore tanquam pravo et perfluente vase diffundentes per colum istud, ætatemque ei conciliantes ut fiat aliquanto melior et honestior? Quanquam vinum quidem diffusum a tempore conservatur, fitque suavius: voluptatis præter memoriam conceptam tanquam odorem quendam, nihil animus aliud conservat, quæ in carne ut efferbuit ita exstinguitur, ipsaque ejus memoria obscura est, ac nidoris

ἔφαγεν ἢ ἔπιε πλεμύνε καὶ ταμιεύοντος, ὀπτοίαις σὲ 1089
αὐτῷ, καὶ λεωμύνε δηλόνοτι ταύταις, προσφάτων μὴ
παρόντων. Ὅρα δὲ ὅσῳ μετριώτερον οἱ Κυρηναϊκοὶ, καί-
περ ἐκ μιᾶς οἰνοχόης Ἐπικούρῳ πεπωκότες, " οὐδὲ ὁ-
" μιλεῖν ἀφροδισίοις οἷον δεῖν μετὰ φωτὸς, ἀλλὰ σκό-
" τος προθεμένους, ὅπως μὴ τὰ εἴδωλα τῆ προσέξεως
" ἀναλαμβάνοντα ἀφὴ τῆ ὄψεως ἐναργῶς ἐν αὐτῇ ἡ
" ἀφάνοια πολλάκις ἀναχαίτῃ τὴν ὄρεξιν." Οἱ δὲ τούτῳ
μᾶλλον τὸ σοφὸν ἡγούμενοι διαφέρειν, τῷ μνημονεύειν ἐ-
ναργῶς καὶ συνέχειν ἐν αὐτῷ τὰ πρὸς ταῖς ἡδοναῖς φάσ-
ματα καὶ πάθη καὶ κινήσεις, εἰ μὴ σοφὸν ἄξιον, σοφίας
παρεγγυῶσιν, ὥσπερ σωμάτων οἰκίᾳ τῇ ψυχῇ τὸ σοφὸν Β
τὰ τῆς ἡδονῆς ἀκολούσματα μένειν ἐῶντες, μὴ λέγωμεν
ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ἀπὸ τούτων ἡδέως ζῆν, αὐτόθεν πρόδη-
λον. Οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι μέγα τῆς ἡδονῆς τὸ μνημονευόμε-

B. 1. ὥσπερ σωμάτων] Puto corrigendum, ὥσπερ σώματα ἐν οἰκίᾳ, τῇ ψυχῇ τ. σ.
B. 4. Οὐ γὰρ εἰκὸς—γενομένων] ὑπερχαίρειν habet Venet. 1. et pro varia lectione A. et E. ὑπερξαίρειν Harl. εἰκὸς, μέγα eſt partim ab Amiot. vidit et

ſimilis; perinde ac ſi quis pridie quæ edit bibitve, eorum ſibi imaginationes ſuggerat, inque animo recondat, ſcilicet his uſurus cum recentia non ſint ad manum. Vide autem, quanto modeſtius Cyrenaici, quanquam ex eodem cum Epicuro poti poculo; qui *re venerea uti, adhibita lucerna, nequaquam* cenſuerunt *debere homines, ſed tenebras prætendere; ne animus e conſpectu ſimulachra actionis concipiens evidentia, crebrius appetitum inflammet.* At Epicurei, quum hac maxime re ſapientem excellere exiſtiment, quod evidenter recordetur, inque ſeipſo contineat voluptatum imagines, affectiones, motus, ne dicamus nihil eos ſapientia dignum profiteri qui tanquam funera in domo, ita voluptatum eluviem in animo ſapientis volunt relinqui; ſtatim quidem manifeſtum eſt, Ex his vivi ſuaviter non poſſe. Neque enim veriſimile eſt voluptatem memoria retentam

νον, εἰ μικρὸν ἐδόκει τὸ παρόν· ὐδὲ οἷς συνεφέρετο μετρίως γινομένοις, ὑπερχαίρειν γενομένων· ὅπου ὐδὲ τοῖς ἐκπεπληγμένοις τὰ σωματικὰ καὶ θαυμάζουσιν, ἐμμένει τὸ χαίρειν παυσαμένοις, ἀλλὰ σκιά τις ὑπολείπεται καὶ ὄναρ ἐν τῇ ψυχῇ τῆς ἡδονῆς ἀποπαυμένης, οἷον ὑπέκκαυμα τῶν ἐπιθυμιῶν, ὥσπερ ἐν ὕπνῳ διῳκῶντες ἢ ἐρῶντες, ἀτελεῖς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις δριμύτερον ἐγείρουσι
c τὸ ἀκόλαστον. Οὔτε δὴ τούτοις ἐπιτερπὴς ἡ μνήμη τῶν ἀπολελαυσμένων, ἀλλ' ἐξ ὑπολείμματος ἡδονῆς ἀμυδρᾶς καὶ διακένου πολὺ τὸ οἰσπρῶδες καὶ νύττον ἐναργῆς ἀναφέρουσα τῆς ὀρέξεως· ὅτε τὰς μετρίας καὶ σώφρονας εἰκὸς ἐνδιατρίβειν τῇ ἐπινοίᾳ τῶν τοιούτων, οὐδὲ, ἅπερ ἔσκωπτε τὸν Κορνιάδην τοιάδοντα, οἷον ἐξ ἐφημερίδων ἀναλέ-

Reiſk. cetera conſequenter ipſe correxi. Vulgo, οὐ γὰρ ἴσως μετὰ τῆς ἡδονῆς τὸ μνημονευόμενον, εἰ μικρόν τε δικεῖ τὸ παρόν· ὐδὲ οἷς συνεφέρετο μετρίοις γινομένοις ὑπερχαρεῖν γενομένων.

B. 10. διῳκῶντες ἢ ἐρῶντες] Legendum cum Amiot. διψῶντων ἢ ἐρώντων.

C. 6. τὸν Κορνιάδην] Forte αὐτὸν Καρνεάδης. Venet. 1. Xyl. not. et verſ. Καρνεάδην: Venet. pro var. lect. Καρνιάδην. Harl. καρνία.

magnam eſſe, quum præſens exigua fuerit; neque in percipiendis mediocriter affici rebus, de iiſdem perceptis vehementer lætari; quando etiam iſtis, qui attoniti corporeas mirantur magnique faciunt voluptates, his poſt perceptionem non remanet delectatio, ſed umbra quædam et ſomnium, quaſi fomes cupiditatum, relinquitur in animo, voluptatis quæ avolavit; quemadmodum qui per ſoporem ſitiunt aut amant, eorum imperfectæ voluptates ac perceptiones acrius exſtimulant libidinem. Ita et his non jucunda eſt voluptatum perceptarum memoria, ſed ejuſmodi quæ ex reliquiis voluptatis inanis ac languidæ multum proferat furorem ac ſtimulum manifeſtæ cupiditatis. Neque probabile eſt, modeſtos ac temperantes homines hujuſmodi cogitationibus immorari, aut ea facere, ob quæ Carneadem ſubſannat ille, tanquam ex ephemeridibus

γεθαι, " ποσάκις Ἡδείᾳ καὶ Λεοντίῳ συνῆλθεν, ἢ ποῦ " Θάσιον ἔπιον, ποίας εἰκάδας ἐδείπνησα πολυτελέςατα." Δεινὸν γὰρ ἐμφαίνει καὶ θηριώδη τὰ γινόμενα καὶ περισκοπούμενα τῆς ἡδονῆς ἔργα ταραχὴν καὶ λύσσαν ἡ τοσαύτη περὶ ἀναμνήσεις βάκχευσις αὐτῆς τῆς ψυχῆς καὶ περίηξις. Ὅθεν αὐτοί μοι δοκοῦσιν, τύπτων αἰσθόμενοι τοὺς ἀτοπῶν, εἰς τὴν ἀπονίαν καὶ τὴν εὐπάθειαν ἀποφεύγειν τὴ σαρκὸς, ὡς ἐν τῷ ταύτην ὀπτοεῖν περί τινας ἐσομένην καὶ γεγενημένην, τὸ ἡδέως ζῆν ὄντος. " Τὸ γὰρ εὐσαθὲς σαρκὸς κατάςημα, καὶ τὸ περὶ " ταύτης πιςὸν ἔλπισμα τ' ἀκροτάτην χαρὰν καὶ βε- " βαιοτάτην ἔχει τοῖς ὀπλογίζεσθαι δυναμένοις."

ε'. Ὄρα δὴ πρῶτον μὲ διὰ ποιῶσιν, τὴν ἔστε ἡδονὴν ταύτην εἴτε ἀπονίαν, ἢ εὐπάθειαν, ἄνω καὶ κάτω μεταίροντες ἐκ τοῦ σώματος εἰς τὴν ψυχὴν, εἶτα πάλιν ἐκ ταύτης εἰς ἐκεῖνο τὸ μὴ ςέγειν ἀποῤῥέουσαν καὶ περιο-

C. 8. ἐδείπνησα] Sic A. B. E. Xyl. partim Pet. ἐδείπνισα. Vulgo, ἐδείπνουν.
D. 4. περί τινας] Forte corruptum: omiſit vertendo Xyl. additum leniviimus interpretando. Harl. περί τινες.

repetentem, *Quoties cum Hedeia aut Leontio rem habuiſſet, Ubi Thaſium vinum bibiſſet, Quibus Idibus ſplendidiſſime cænaſſet.* Atrocem enim ac beluinam in fruendis aut exſpectandis voluptatibus exagitationem animi ac rabiem deſignat tanta ipſius ad recordandum bacchatio atque adhæſio. Unde et ipſi videntur mihi hæc abſurda animadvertentes, ad vacuitatem doloris et firmam affectionem carnis defugere; ac ſi in eo ſita ſit vitæ jucunditas, ut cogitemus iſta nobis vel adfutura vel adfuiſſe. *Summum enim et conſtantiſſimum gaudium adferre iis qui ratiocinari poſſint* aiunt, *carnis firmam affectionem, ejuſque exploratam ſpem.*

V. Hic primum conſidera quam rem agant, iſtam ſive voluptatem, ſive indolentiam hinc inde transferentes, e corpore in animum, ex hoc rurſum, quia contineri eo non

E λιαθαίνεσαν, ἀναγκαζόμενοι τῇ ἀρχῇ συνάπτειν· καὶ τὸ μὲν ἡδόμενον, ὥς φησι, τῆς σαρκὸς τῷ χαίροντι δ' ψυχῆς ὑποφειδόντες, αὖθις δὲ τὸ χαίροντος εἰς τὸ ἡδόμενον τῇ ἐλπίδι τελευτῶντες. Καὶ πῶς οἷόν τε τῆς βάσεως πιαπτομένης, μὴ συμπιάπτεσθαι τὸ ὑπὸν; ἢ βέβαιον ἐλπίδα ἢ χαρὰν ἀσάλευτον ἔτι) τοῖ τοιούτου σάλον ἔχοντος τοσοῦτον, καὶ μεταβολὰς ὅσαι φυλάττουσι τὸ σῶμα; πολλαῖς μὲν ἔξωθεν ὑποκειμένου ἀνάγκαις καὶ πληγαῖς, ἐν αὐτῷ δὲ ἔχον ἀρχὰς κακῶν, ἃς οὐκ ἀποτρέπει λογισμός; Οὐδὲ γὰρ ἂν προσέπιπτεν ἀνδράσι νῦν ἔχουσι φαγεδαινικὰ πάθη, καὶ δυσεντερικὰ, καὶ φθίσεις, καὶ F ὕδρωπες, ὧν τοῖς μὲν αὐτὸς Ἐπίκουρος συμπέπλεκται, τοῖς δὲ Πολύαινος, τὰ δὲ Νεοκλέα καὶ Ἀγαθόβουλον ἐξήγαγε. Καὶ ταῦτα οὐκ ὀνειδίζομεν, εἰδότες καὶ Φερεκύδην καὶ Ἡράκλειτον ἐν νόσοις χαλεπαῖς γενομένους· ἀλ

E. 3. δὲ τῷ χαίροντος] Legendum vel, δὲ τὸ χαῖρον: vel cum Reiskio, δ' ἐκ τοῦ χαίροντος.

E. 7. φυλάττουσι] Legendum, τιτάττουσι, vel σφάλλουσι.

poſſit, in corpus dilabentem. Itaque coguntur ad principium redire, *delectationem carnis*, ſic enim aiunt, *gaudio animæ ut fundamentum ſubſternentes, ac rurſus lætitiam ſpe voluptatis finientes*. At qui fieri quit, ut fundamento concuſſo, non id ſimul concutiatur, quod ei inſiſtit? aut qui explorata ſpes poteſt, gaudiumque illabefactabile eſſe de re tot jactationibus ac mutationibus obnoxia, quale eſt corpus? cui et foris imminent plurimæ neceſſitates, plurimi ictus, et in ſe intus habet principia malorum, quæ ratione averti ulla nequeant. Alias non accidiſſent prudentibus viris difficultates urinæ, inteſtinorum morbi, tabes, aquæ intercutes; quorum cum quibuſdam ipſe conflictatus eſt Epicurus; alia Polyænum, Neoclem, Agathobulum e vita eduxerunt. Neque nos illis hæc exprobramus, qui et Pherecydem et Heraclitum novimus in gravibus fuiſſe

λὰ ἀξιῶμεν αὐτούς, εἰ τοῖς πάθεσι βούλονται τοῖς ἑαυτῶν ὁμολογεῖν, καὶ μὴ κεναῖς φωναῖς θεσμυόμενοι καὶ δη- 10ρ
μαγωγοῦντες ἀλαζονείαν περιφλισκάνειν, ἢ μὴ λαμβάνειν χαρᾶς ἀρχὴν ἀπάσης τῆς σαρκὸς εὐσάθειαν, ἢ μὴ φάναι χαίρειν καὶ ὑορίζειν τοὺς ἐν πόνοις ὑπερβάλλουσι καὶ νόσοις γινομένους. Κατάστημα μὲν γὰρ εὐσαθὲς σαρκὸς γίνεται πολλάκις, ἔλπισμα δὲ πιστὸν ὑπὲρ σαρκὸς καὶ βέβαιον οὐκ ἔστιν ἐν ψυχῇ νῦν ἐχούσῃ γενέσθαι. Ἀλλ' ὥσπερ ἐν θαλάττῃ, κατ' Αἰσχύλον,

> Ὠδῖνα τίκτει νὺξ κυβερνήτῃ σοφῷ
> Καὶ γαλήνῃ·

τὸ δὲ μέλλον ἄδηλον· ὕπως ἐν σώματι ψυχὴ εὐσαθοῦντι καὶ ταῖς περὶ σώματος ἐλπίσι τἀγαθὸν θεμένῳ, Β
οὐκ ἔστιν ἄφοβον καὶ ἄκυμον διεξαγαγεῖν. Οὐ γὰρ ἔξωθεν μόνον, ὥσπερ ἡ θάλαττα, χειμῶνας ἴσχει καὶ καται-

A. 3. τῆς σαρκὸς] Legendum τὴν σαρκὸς, cum Reisk. et verterat jam Xyl.
A. 10. Καὶ γαλήνῃ] Forte, Κᾆν ᾖ γαλήνη.

morbis: ſed hoc poſtulamus, ut ſi ſuo ipſi ſenſui affectuique conſentire velint, neque vanis vocibus ferociendo et auram popularem captando ultra arrogantis futilitatis culpam incurrere, aut non ſtatuant carnis firmam affectionem principium omnis gaudii, aut non dicant gaudere et inſultare doloribus eos, qui in graviſſimis morbis ſunt et cruciatibus. Sæpe enim affectio corpori firma contingit, ſed de ea ſpem exploratam ac ſtabilem animus ſanæ mentis compos nunquam concipit. Verum ſicut in mari, ut eſt apud Æſchylum,

> *Nox incutit gubernatori qui ſapit*
> *Dolorem, etiam ſi ſit ſerenitas,*

futurum enim incertum eſt; ſic animum corpore bene affecto et in ſpe de ejus bono ſtatu felicitatem collocantem, non licet ſine metu et fluctuatione degere. Non enim foris duntaxat, ut mare, ita corpus etiam tempeſtatibus et pro-

γιομὺς τὸ σῶμα, πλείονας δὲ ταραχὰς ἐξ ἑαυτῦ καὶ μείζονας ἀναδίδωσι· εὐδίαν δὲ χειμερινὴν μᾶλλον ἄν τις ἢ σαρκὸς ἀβλάβειαν ἐλπίσειεν αὐτῷ συμβήσεσθαι βεβαίως. Τὸ γὰρ ἐφήμερα καλεῖν καὶ ἀβέβαια καὶ ἀριθμίζα, φύλλοις τε γινομένοις ἔτους ὥρᾳ καὶ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέσχηκεν ἄλλο τοῖς ποιηταῖς, ἢ τὸ τὰ σαρκὸς ὀπίκειον καὶ πολυβλαβὲς καὶ νοσῶδες; ἧς δὴ καὶ τὸ ἄκεσον ἀγαθὸν δεδιέναι καὶ κολύειν παρεγγυῶσιν. "Σφα-
c "λερὴν γὰρ ἡ ἐπ' ἄκρον εὐεξία," φησὶν Ἱπποκράτης·

Ὁ δὴ πάρτι θάλλων σαρκὶ, διοπετὴς ὅπως
Ἀστὴρ, ἀπίσθη,

καὶ τὰ Εὐριπίδου. Ὑπὸ δὲ βασκανίας καὶ φθόνου βλάπτεσθαι τεθορυβημένους οἷόν τε τοὺς καλοὺς, ὅτι τάχιστα τὸ ἀκμάζον ἴσχει μεταβολὴν τοῦ σώματος δι' ἀσθένειαν.

ς'. Ὅτι δὲ ὅλως μοχθηρὰ τὰ πράγματα πρὸς βίον ἄλυπον ἔστιν αὐτοῖς, σκόπει καὶ ἀφ' ὧν τοὺς ἑτέρους

C. 5. προεσχημένους] Sic Baſ. Xyl. P. Vulgo, προσχημένους.

cellis poteſt exagitari, ſed plus turbarum, earumque majorum, intus alit atque effert: ac rectius tranquillitatem hybernam aliquis quam carnis incolumitatem ſperaverit ſibi conſtanter adfuturam. Quid enim aliud poëtas movit, ut *homines animalia* dicerent *in diem viventia, inſtabilia, incerta, foliorum ſimilia, quæ anni ſtatis temporibus naſcuntur ac pereunt*, quam natura corporis tot calamitatibus, damnis, morbis obnoxia? cujus etiam optimam affectionem metuere jubent, ac deminuere. *Eſt enim*, inquit Hippocrates, *ad ſummum progreſſa corporis bona affectio, periculoſa:* et Euripideus ille,

Modo qui vigebat carne, cœlitus velut
Delapſa ſtella, extinctus eſt.—

Et formoſos putant lædi faſcino et invidia contuentium; quia vigor corporis ob imbecillitatem celerrime admittit mutationem.

VI. Omnino autem res ipſorum eſſe ad vitam doloris vacuam parandam male accommodatas, ex his intellige,

λέγουσι. " Τοὺς γὰρ ἀδικοῦντας ἡ ταραχώδης μοχθηρία, ἀθ-
" λίους," φασὶ, " καὶ ταλαιπώρους ζῆν τὸν πάντα χρό-
" νον· ὅτι κἂν λαθεῖν δύνωνται, πίστιν ταῖς λαθεῖν
" λαβεῖν ἀδύνατόν ἐστιν· ὅθεν ὁ τῆς μέλλοντος ἀεὶ φόβος D
" ἐγκείμενος οὐκ ἐᾷ χαίρειν, οὐδὲ θαρρεῖν ἐπὶ τοῖς παρ-
" οῦσι." Ταῦτα δὲ καὶ ταῖς ἑαυτῶν εἰρηκότες λελήθα-
σιν. Εὐσταθεῖν μὲν γὰρ ἔστι καὶ ὑγιαίνειν τῷ σώματι πολ-
λάκις, πίστιν δὲ λαβεῖν ταῖς τοῦ παραμένειν, ἀμηχάνον·
ἀνάγκη δὴ ταράττεσθαι καὶ ὀδύνεσθαι ἀεὶ περὶ τὸ μέλλον
ὑπὲρ τοῦ σώματος, ἢ τί παραμένειν ἐλπίδα πίστιν
ἀπ' αὐτοῦ καὶ βέβαιον οὐδέπω κτήσασθαι δυναμένους;
Τὸ δὲ μηδὲν ἀδικεῖν, οὐδέν ἐστι πρὸς τὸ θαρρεῖν· οὐ γὰρ
τὸ δικαίως πάσχειν, ἀλλὰ τὸ πάσχειν, φοβερόν· ὑφ' ἡδονῆς
μὲν αὐτὸν ἀδικίας ἀπαρκτέον, ταῖς δὲ τῶν ἄλλων ἡ
χαλεπόν. Ἀλλ' εἰ μὴ μεῖζον, οὐκ ἐλαττόν γε τὸ κα- E

D. 7. ἢ τί] Forte, σώματος, ἢν παραμένωσιν—.

quæ contra alios ipſi diſſerunt. *Flagitioſos*, aiunt, *omne tempus vitæ, miſere et in metu exigere; quod etſi fallere poſſint, tamen ſpem latendi certam atque indubitatam ſibi ſumere nullo modo poſſint; itaque futuri metum identidem incumbentem non ſinere eos gaudere, aut præſentibus confidere.* Non animadvertunt hoc adverſum ſeipſos eſſe ab ipſis dictum. Sæpe enim poteſt corpus bono in ſtatu eſſe, ac ſanitate frui; explorata ſpes, fore ut ſemper eo in ſtatu maneat, fieri poteſt nulla. Neceſſe eſt ergo, ſemper ut perturbere anxiuſque ſis de corpore propter futura; quandoquidem exſpectatam illam ſpem certam ac ſtabilem a corpore conſequi nunquam poſſis. Jam nihil peccare non eo facit, ut bono ſis animo, et rebus tuis fidas. Non enim hoc formidamus, ne quid juſte patiamur, ſed ne quid omnino patiamur. Neque moleſtum eſt, eſſe injuſtum, non moleſtum aliorum injuſtitiam experiri. Sed ſi non majori,

κὸν ἦν Ἀθηναίοις ἡ Λαχάρους, καὶ Συρακουσίοις ἡ Διονυσίου χαλεπότης, ἥπερ αὐτοῖς ἐκείνοις· ταραττόντες γὰρ ἐταράττοντο, καὶ πεισεσθαι κακῶς προσδόκων ἐκ τοῦ προπαθεῖν καὶ λυμαίνεσθαι τοὺς προσεντυγχάνοντας. Ὀχλων δὲ θυμὸς, καὶ λῃστῶν ὠμότητας, καὶ κληρονόμων ἀδικίας, ἔτι δὲ λοιμοὺς ἀέρων, καὶ θάλασσαν εὐκρήκλιν, ὑφ' αἷς Ἐπίκουρος ὀλίγον ἐδέησε καταποθῆναι πλέων εἰς Λάμψακον, ὡς γράφει, τί ἂν λέγοι τις; Ἀρκεῖ γὰρ ἡ φύσις τῆς σαρκὸς, ὕλλω ἔχουσα νόσων ἐν ἑαυτῇ, καὶ
F τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον, ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνουσα, τὰς ἀλγηδόνας ἐκ τοῦ σώματος, ὁμοίως τοῖς τε φαύλοις καὶ τοῖς ἐπιεικέσι τὸν βίον ἐπισφαλῆ ποιεῖν καὶ φοβερὸν, ἅπερ ἐπὶ σαρκὶ καὶ τῇ περὶ σάρκα ἐλπίδι μά-
1091 χωσιν, ἄλλῳ δὲ μηδενὶ, χαίρειν καὶ θαρρεῖν, ὡς Ἐπίκουρος ἔν τε ἄλλοις πολλοῖς γέγραφε, καὶ τούτοις ἃ ἐστὶ Περὶ Τέλους.

E. 7. συκράγκην] Variant libri: συζράγκην A. B. E. Venet. 1. 2. Harl. P. συκράγκτην Mez. Forte ἐκρακτὴν ἐφ' ἧς. Difficile judicare quid corruptum ſit in verbis Epicuri, qui ipſe frequenter corrupte locutus eſt.

non minori quidem certe malo fuit Athenienſibus Lacharis, et Syracuſanis Dionyſii importunitas, quam ipſi Lachari et Dionyſio: hi enim turbantes turbabantur, et male ſe tractatum iri ſuſpicabantur, quia injurias et maleficia ultro aliis intulerant. Jam plebis iras, latronum crudelitates, hæredum injuſtitias, tum peſtilentias aëris, maris pericula, quo ſe Epicurus cum navigaret Lampſacum pene fuiſſe abſorptum ſcribit, quorſum attinet referre? Sufficit ipſa carnis natura, materiam morborum in ſe continens, et, quod proverbio dicitur, *loris ex ipſo bove petitis*, doloribus e corpore, vitam bonis maliſque juxta periculoſam reddere metuſque plenam; ſiquidem de carne duntaxat et ejus ſpe diſcant, nulla alia de re, gaudere aut fiduciam concipere, quemadmodum Epicurus cum aliis multis in libris ſcripſit, tum in iis, quos De Fine compoſuit.

ζ'. Οὐ μόνον τοίνυν ἄπιστον καὶ ἀβέβαιον ἀρχὴν λαμβάνουσι τοῦ ἡδέως ζῆν, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν εὐκαταφρόνητον καὶ μικράν· "εἴπερ αὐτοῖς κακῶν ἀποφυγὴ τὸ "χαρτόν ἐστι καὶ τὸ ἀγαθόν, ἄλλο δὲ ἡδὺν ἀγνοεῖσθαί "φασιν, ἢ δὲ ὅλως τῷ φύσιν ἔχειν ὁποι τεθήσεται τὸ "ἀγαθόν, εἰ μὴ μόνον ὅθεν ἐξελαύνεται τὸ κακὸν αὐ"τῆς," ὡς φησι Μητρόδωρος ἐν τοῖς πρὸς τοὺς Σοφιστάς· "ὥστε τοῦτο αὐτὸ ἀγαθόν ἐστι, τὸ φυγεῖν τὸ κα"κόν· ἔνθα γὰρ τεθήσεται τὸ ἀγαθόν, οὐκ ἔστιν, ὅταν "μηδὲν ἔτι λυπῇ μήτε ἀλγεινόν, μήτε λυπηρόν." Ὅμοια δὲ καὶ τὰ Ἐπικούρου, λέγοντος "τῷ τῆ ἀγα- B
"θοῦ φύσιν ἐξ αὐτῆς ἡ φυγὴ τοῦ κακοῦ, καὶ τῆς μνή"μης καὶ ὑπολογίστεως καὶ χάριτος, ὅτι τοῦτο συμβέβηκεν "αὐτῷ, γενέσθαι· τὸ δὲ ποιοῦν," φησὶν, "ἀνυπέρβλητον "χῆδος τὸ παρ' αὐτὸ πεφυγμένον μέγα κακόν· καὶ αὕ"τη φύσις ἀγαθή, ἂν τις ὀρθῶς ὑπολάβῃ, ἔπειτα τα-

B. 3. ὅτι τοῦτο] Sic Xyl. Harl. item B. vulgata tamen ei ſuperſcripta. Vulgo, ὅτι τοῦτο.
B. 5. πεφυγμένον] Forte, πεφυγέναι γενόμενον.

VII. Ergo non tantum infidum atque inconſtans principium ſuaviter vivendi ſumunt, ſed omnino contemtu facile ac exiguum; ſiquidem *gaudendi materies et bonum ipſis eſt malorum evitatio, neque aliud ſe excogitare poſſe, aut omnino in natura eſſe aiunt, in quo Bonum collocetur, eo uno excepto, unde malum ejus expellitur*, ut Metrodorus ſcripſit in his quæ adverſus Sophiſtas diſputat: *Eſt ergo Bonum ipſum fuga Mali: ubi enim ponatur Bonum nihil eſt, ſi nihil porro abeat dolorem moleſtiamve faciens.* Similia ſunt hæc Epicuri, dicentis *naturam Boni exſiſtere ex evitatione Mali, memoriaque et reputatione ac gratulatione, quod ſibi ita evenerit. Quod enim*, inquit, *facit inconſiderabile gaudium, eſt magnum malum evitatum quod imminebat. Atque hæc eſt natura Boni, ſi quis recte adſequatur; deinde con-*

" θῇ, ϗ μὴ κενῶς φρίπατῇ περὶ ἀγαθῦ θρυλλῶν." Φεῦ τῆς μεγάλης ἡδονῆς τῶν ἀνδρῶν καὶ μακαριότητος, ἵν' χαρπῶν) χαίροντες ὅτι τῷ μὴ κακοπαθεῖν, μηδὲ λυπεῖσθαι, μηδὲ ἀλγεῖν. Ἆρα οὐκ ἄξιόν ἐστιν ὅτι τούτοις καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν ἃ λέγουσιν, " ἀφθάρτως καὶ ἰσο-
c " θέως" ἀποκαλοῦντες αὐτούς; καὶ δι' ὑπερβολὰς καὶ ἀκρότητας ἀγαθῶν, εἰς βρόμους ϗ ὀλολυγμοὺς ἐκβακχεύοντες ὑφ' ἡδονῆς; ὅτι τῶν ἄλλων περιφρονοῦντες, ἐξευρήκασι μόνοι θεῖον ἀγαθὸν καὶ μέγα, τὸ μηδὲν ἔχειν κακόν. Ὥστε μήτε συῶν ἀπολείπεσθαι, μήτε προβάτων, εὐδαιμονίαν τὸ τῇ σαρκὶ ϗ τῇ ψυχῇ περὶ τῆς σαρκὸς ἱκανῶς ἔχειν μακάριον πεπεμφύες. Ἐπεὶ τοῖς γε κομψοτέροις ϗ γλαφυρωτέροις τῶν ζώων οὐκ ἔστι φυγὴ κακοῦ, τέλος· ἀλλὰ ϗ ποὺς ᾠδὰς ὑπὸ κόρυς τρέπεται, καὶ νήξεσι χαίρει ϗ πτήσεσι, ϗ ἀπομιμεῖσθαι παίζοντα φω-

C. 4. μέγα, τό] Sic Harl. assentiente Veneto 1. in τό. Vulgo, μετὰ τοῦ.
C. 8. ὡς ἔστι φυγὴ κακοῦ, τέλος] Ita legendum, ut Xyl. vertit, et hinc Reisk. suscepit: quanquam ille in Græco exemplo edidit, ὡς ἔστι φύσει φυγὴ κακοῦ τέλος. Vulgo et ceteri libri, ὡς ἔστι φύσει κακοῦ τέλος: excepto Venet. 1. qui a secunda manu habet τέλος.

sistat, neque inaniter obambulet de bono garriens. O ingentem hominum istorum voluptatem et felicitatem, qua fruuntur gaudentes quod nihil mali sint passi, neque molestia aut dolore afficiantur! Nonne jure suo ob ista et sentiunt de se et dicunt quæ dicunt? *immortales* dum *seipsos et Diis æquales* jactant, atque ob nimiam bonorum excellentiam præ voluptate in fremitus atque ululatus bacchando efferuntur; quod scilicet, aliis spretis, soli divinum invenerint Bonum et magnum, vacuitatem omnium Malorum. Adeo ut jam neque porcis cedant, neque ovibus, in eo felicitatem statuentes, ut carni, et animo de carne, bene sit. Enimvero animalium quæ sunt natura elegantiore et venustiore, iis finis non est fuga mali; sed et ad canendum præ satietate aguntur, et natatione aut volatu se oblectant, ac volup-

νάς τε παντοδαπὰς καὶ φόρους ὑπὸ ἡδονῆς καὶ γαυρότητος ἐπιχειρεῖ καὶ τοὺς ἄλλους χρῆται φιλοφρόσυναις τε καὶ σκιρτήσεσιν, ὅταν ἐκφύγῃ τὸ κακόν, ταὐγαθὸν περυκότα ζητεῖν· μᾶλλον δὲ ὅλως πᾶν τὸ ἀλγεινὸν καὶ τὸ ἀλλότριον ὡς ἐμποδὼν ὄντα τῇ διώξει δ' οἰκείου καὶ κρείττονος ἐξωθοῦντα τῆς φύσεως. D

η'. Τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἀγαθόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπέκεινα τῆς φυγῆς τοῦ κακῶν κεῖται τὸ ἐφετὸν καὶ τὸ αἱρετόν, καὶ, νὴ Δία, τὸ ἡδὺ καὶ οἰκεῖον, ὡς Πλάτων ἔλεγε, καὶ ἀπηγόρδυε τὰς λυπῶν καὶ πόνων ἀπαλλαγὰς, ἡδονὰς μὴ νομίζειν, ἀλλ' οἷόν τινα σκιαγραφίαν ἢ μίξιν οἰκείου καὶ ἀλλοτρίου, καθάπερ λευκοῦ καὶ μέλανος ἀπὸ τοῦ κάτω τοὺς τὸ μέσον ἀναφερομένων, ἀπειρίᾳ δὲ τοῦ κάτω καὶ ἀγνοίᾳ, τὸ μέσον E ἄκρον ἡγουμένων εἶ καὶ πέρας. Ὥσπερ Ἐπίκουρος ἡγεῖται καὶ Μητρόδωρος, οὐσίαν ταὐγαθοῦ καὶ ἀκρότητα τιθὺ

D. 12. τοῦ κάτω] Legendum τοῦ ἄνω, cum Mez.

tate et animi elatione inſtigata, omnis generis voces ac ſonos imitari aggrediuntur, ſibique invicem blandiuntur et exultim ludunt; natura eo ducente, ut evitato malo bonum quærant, aut potius, ut omne moleſtum atque alienum propulſent, utpote impedimenta ſui Boni et præſtantioris naturæ.

VIII. Quod enim neceſſarium eſt id bonum non eſt, ſed ultra fugam mali ſitum eſt id quod appeti et deligi debet; imo autem id quod ſuave eſt, et naturæ conveniens ac vernaculum. Hoc enim Plato pronunciavit, qui prohibuit etiam *ne dolorum aut moleſtiarum evitationem voluptates putaremus, ſed veluti quandam adumbrationem ſeu mixtionem vernaculi et alieni, tanquam albi et nigri ab imis partibus ad medium ſeſe efferentium; quod imperiti atque inſcientes ſuperioris, pro ſummo extremoque habeant.* Quo in errore Epicurus eſt et Metrodorus, ſubſtantiam ſummumque gradum Boni ponentes mali fu-

τῶ χαιῶ φυγλὼ πλήμμυοι, ϗ χαίροντες ἀνθραπόδων τινὰ χαρὰν ἢ δεσμίων ἐξ εἰργμοῦ λυθέντων ἀσμένως ἀλειψαμμένων ϗ ἀπολουσαμμένων μετ' αἰκίας ϗ μάστιγας, ἐλευθέρας δὲ ϗ καθαρᾶς ϗ ἀμιγοῦς ϗ ἀπυλωτίου χαρᾶς ἀγεύστων καὶ ἀπείρατον. Οὐ γὰ εἰ τὸ ψωριᾶν τινὶ σάρκα ϗ λημᾶν τὸν ὀφθαλμὸν ἀλλότριον, ἥδη ϗ τὸ κνᾶσθαι ϗ ἀπομάττεσθαι θαυμάσιον· ἐπ' εἰ τὸ ἀλγεῖν ϗ φοβεῖσθαι
F τὰ θεῖα καὶ παρατίθεσθαι τοῖς ἐν ᾅδου κακόν, ἡ τούτων ἀπαφυγὴ μακάριον ϗ ζηλωτόν· ἀλλὰ μικρόν τινα τόπον ϗ γλίσχρον ἀποφαίνουσι τῆς χαρᾶς, ἐν ᾧ τρέφεται καὶ κυλινδεῖται μέχρι τοῦ μὴ παρατίθεσθαι τοῖς ἐν ᾅδου κακοῖς, ἡ τούτων ἐπὶ τὰς κενὰς δόξας ἐπείουσα, καὶ τοῦ-
1092 το πανωλυμπὴ ἡ σοφίας τέλος, ὃ δόξειεν αὐτόθεν ὑπάρχειν τοῖς ἀλόγοις. Εἰ γὰ ἐπὶ τινὶ ἀπονίαν τοῦ σώματος οὐ

E. 7. ἀπυλωτίου] Forte, ἀνυλωτίου.
F. 5. ἡ τούτων ἀφαὶ] Delendum ἡ τούτων, ut ex antecedentibus temere iteratum.

gam, gaudiumque gaudentes mancipiorum quoddam aut captivorum, qui e vinculis ſint dimiſſi, ac poſt contumelioſam tractationem flagellorumque verbera pergratum habeant ungi et lavare; cum quidem liberalem, puram, ſinceram, et vibicum expertem lætitiam neque deguſtaverint unquam, neque ſpectaverint. Non enim ſi alienum eſt carnem ſcabie, oculos lippitudine laborare, ideo ſcabere, et detergere ex oculis defluentem humorem, res eſt admirabilis; neque ſi malum eſt dolere, et Deos timere, perturbarique ob ea quæ apud Manes eſſe putantur, ideo harum opinionum vacuitas beatum aliquid aut præclarum haberi debet. Imo exiguum quendam planeque arctum gaudio attribuunt locum in quo verſetur ac volutetur eo uſque, ut malis quæ apud inferos creduntur eſſe non perturbetur, aliquantulum ultra falſas opiniones progrediens, huncque finem ſapientiæ præfigens, quem per ſe ipſa obtinere videntur bruta. Si enim ad indolentiam corporis nihil intereſt, utrum

διαφέρει πότερον δι' αὐτὸ ἡ φύσις τοῦ πονεῖν ἐκτός ἐστιν, οὐδὲ πρὸς τὴν ἀταραξίαν ἡ ψυχῆς μεῖζόν ἐστι τὸ δι' αὐτὸ ἢ διὰ φύσιν ὕπνος ἔχειν ὥστε μὴ ταράττεσθαι. Καίτοι φήσειεν ἄν τις οὐκ ἀλόγως, ἐρρωμενέστερον ἂν ἐξ διαθήσειν τὴν φύσις μὴ δεχομένην τὸ ταράττεσθαι ἢ τὴν ὀκνηρίαν καὶ λόγῳ διαφεύγουσαν. Ἔστω δὲ ἔχειν ὀκνηρῶς· ἀλλ' ὅπως φανοῦνται τῶν θηρίων πλέον οὐδὲν ἔχοντες, ἐν τῷ μὴ ταράττεσθαι τοῖς ἐν ᾅδου καὶ περὶ θεῶν λεγομένοις, μηδὲ προσδοκᾶν λύπας μηδὲ ἀλγηδόνας ὅσον ἐχούσας. Αὐτὸς γοῦν Ἐπίκουρος, εἰπὼν "ὡς εἰ μηδὲν ἡμᾶς Β "αἱ ὑπὲρ τῶν μετεώρων ὑποψίαι ἐλύπουν, ἔτι τὰ "περὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνων, οὐκ ἄν ποτε προσ- "δεόμεθα φυσιολογίας." Εἰς τοῦτο ἄγειν ἡμᾶς οἴεται τὸν λόγον, ἐν ᾧ τὸ θηρία φύσις καθέστηκεν· ὅτε γὰρ ὑπο-

A. 11. ἔρον ἰχύσας] Xyl. vertit ἔχον οὐκ ἰχύσας, et ita forte corrigendum.

B. 1. Ἐπίκυρος, εἰπὼν] Legendum, Ἐπίκυρος εἶπεν.

B. 2. ἔτι τὰ περὶ] Forte, ὅτε τὰ περί. Harl. ἔτι τε τὰ περί.

B. 4. φυσιολογίας." Εἰς τοῦτο—οὔτε γὰρ] Ita ſupplevi hunc locum ex Harl. quandoquidem manifeſtum erat aliquid excidiſſe: cetera diſpunxi conſequenter. Vulgo, φυσιολογίας εἰς τοῦτο· οὔτε γὰρ—.

ſuo ſtudio, an a natura vacuitatem habeat doloris, ne ad animi quidem a perturbatione vacuitatem referet, per ſene, an a natura adeptus hoc ſit ut ne perturbetur. Et quidem non ſine ratione dici poteſt vacuitatem perturbationum meliorem eſſe a natura, quam a ſtudio et ratione profectam. Deferatur tamen uni tantum, quantum alteri: certe ſic liquebit, nihil eos brutis antecellere, quod attineat ad vacuitatem perturbationis propter ea quæ de Diis et inferis dicuntur, et non extimeſcendos dolores aut cruciatus finitos. Ipſe profecto Epicurus dixit, *Niſi nobis moleſtias exhibuiſſent ea quæ in ſublimi ſunt, et quæ de morte ac doloribus feruntur, nihil ad hæc amolienda nobis opus fuiſſe philoſophia naturali.* Ergo putat rationem nos eo perducere, quo per ſuam ipſa naturam jam ſunt bruta: neque de Diis in

ψίας ἔχει φαύλας περὶ θεῶν, ἤτε δόξας, αἷς σχολεῖται μὴ τὸ θάνατον, οὐδὲ ὅλως ὀπτοεῖ τι δεινὸν ἐν τούτοις, οὐδὲ οἶδε. Καίτοι εἰ μὴ ἐν τῇ προλήψει τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἀπέλιπον, ἐφαίνοντο ἂν ἐλπίσι χρηταῖς πλέον ἔχοντες οἱ φρόνιμοι τῶν θηρίων πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν· ἐπεὶ δὲ τέλος ἴσῃ τοῦ περὶ θεῶν λόγου τὸ μὴ φοβεῖσθαι θεόν, ἀλλὰ παύσασθαι ταραττομένους, βεβαιότερον οἶμαι τοῦτο
C ὑπάρχειν τοῖς ὅλως μὴ νοοῦσι θεόν, ἢ τοῖς νοεῖν μὴ βλάπτοντα μεμαθηκόσιν· οὐ γὰρ ἀπήλλαχε δεισιδαιμονίας, ἀλλ' οὐδὲ προσέπεπωκεν· οὐδὲ ὑπετέθηται τὴν ταραχήσουσαν ἔννοιαν περὶ θεῶν, ἀλλ' οὐδ' εἴληφε. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου λεκτέον· τὸ μὲν γὰρ ἐλπίζειν χρηστὸν ἀπ' ἐκεί-

B. 7. μετὰ τὸν θάνατον] τῶν μετὰ θάνατον, Harl.

B. 11. τὸ μὲν φοβεῖσθαι—παύσασθαι] Legendum, τὸ, τῷ μὲν φοβεῖσθαι θεὸν, ἅμα παύσασθαι.—.

C. 1. ἢ τοῖς νοεῖν—μεμαθηκόσιν] Mez. plenius, ἢ τοῖς νοεῖν μὲν, μὴ βλάπτοντα δὲ νοεῖν μεμαθηκόσιν.

C. 5. ἐλπίζειν χρηστὸν] Mez. ἐλπίζειν τι χρηστόν.

malam ſuſpicantur partem, neque opiniones habent de iis quæ mortem ſubſecutura ſint ſiniſtras quibus conturbentur, atque omnino his de rebus nihil vel cogitant vel norunt metuendum. Quod ſi Epicurei in anticipata Dei notione tradenda Providentiam reliquiſſent; videri poterat, homines prudentes plus bonæ ſpei de vita jucunda habere quam belluas. Quoniam autem finis diſputationi de Deo ab iis hic proponitur, ut non metuamus Deum, deſinamuſque turbari; conſtantius ego arbitror teneri hoc ab iis, quæ omnino Deum eſſe non intelligunt, quam ab iis, qui didicerunt eum cenſere qui non lædat. Illa enim non liberantur ſuperſtitione, ſed ne capta quidem ea unquam fuerunt: neque deponunt cogitationem de numine perturbantem, ſed ne venerunt quidem unquam in eam. Eadem de inferis ſunt dicenda: inde enim bonum aliquid ſperare, neutris contin-

νων ὑδέτερον ὑπάρχῃ· τὸ δ' ὑποπτεύειν ἢ φοβεῖσθαι μετὰ τὸν θάνατον, ἧττον μέτεστιν οἷς οὐ γίνεται θανάτου προλῆψις, ἢ τοῖς προλαμβάνουσιν ὡς ὑδὲν πρὸς ἡμᾶς ὁ θάνατος· πρὸς μέν γε τούτους ἐστὶν ἐφ' ὅσον περὶ αὐτῶν ἀφαλογίζονται καὶ σκοποῦσι· τὰ δὲ ὅλως ἀπήλλακται φροντίζειν τοῦ οὐ πρὸς ἑαυτά, πληγὰς δὲ φεύγοντα D καὶ τραύματα καὶ φόνους, τοῦτο τοῦ θανάτου δέδοικεν ὁ καὶ τούτοις φοβερόν ἐστιν.

Θ'. Ἃ μὲν οὖν λέγουσιν αὐτοῖς ἀπὸ σοφίας παρεσκευασμένα, τοιαῦτά ἐστιν· ὧν δὲ αὐτοὺς ἀφαιροῦνται καὶ ἀπεμαίουσιν, ἤδη σκοπῶμεν. Τὰς μὲν γὰρ ἐπὶ σαρκὶ καὶ σαρκὸς εὐπαθείᾳ τῆς ψυχῆς διαχύσεις, ἐὰν ὦσι μέτριαι, μηδὲν ἐχούσας μέγα, μηδὲ ἀξιόλογον· ἂν δὲ ὑπερβάλλωσι, πρὸς τῷ κενῷ καὶ ἀβεβαίῳ φορτικὰς φαινομένας καὶ θρασείας, ὑδὲ ψυχικὰς ἄν τις ὑδὲ χάριτας, ἀλ-

C. 6. οὐδέτερον] Legendum ἑδετέρεις, cum Amiot. Xyl. Mez. Reisk.
C. 6. τὸ δ' ὑποπτεύειν—θάνατον] Mez. τῷ δ' ὑποπτεύειν καὶ φοβεῖσθαι τὰ μετὰ τὸν θάνατον: prius non item necessarium ac posterius.
D. 10. χάριτας] Verisimiliter Reisk. χαράς.

git. Suspicari autem et metuere aliquid post mortem, minus evenit iis quae omnino anticipata mortis notitia carent, quam iis qui praecipiunt mente nihil ad nos mortem pertinere. Certe enim eatenus ad eos pertinet mors, quatenus de ea ratiocinantur et considerant: belluae prorsus vacant cura rerum ad se non pertinentium; et cum verbera, vulnera, caedem fugiunt, eatenus mortem timent, quatenus et isti.

IX. Talia sunt, quae sibi per sapientiam comparata Epicurei dicunt. Consideremus porro qualia sint, quibus seipsos privant, et a quibus sese abigunt. Animae delectationes, quae iis ob jucundam corporis affectionem accidunt, si mediocres sunt, magni aut praeclari habent nihil: sin excellentes sint, praeterquam quod vanae et instabiles, importunas etiam et protervas, non profecto animi voluptates aut gratos motus, sed cor-

λὰ σωματικὰς ἡδονὰς, οἷον ὀπτιμηδιάσεις καὶ συνεπιθρύψεις
E τοῖσδέποι τῆς ψυχῆς. Ἃς δὲ ἄξιον καὶ δίκαιον εὐφρο-
σύνας καὶ χαρὰς νομίζεσθαι, καθαραὶ μέν εἰσι καὶ σύντονοι,
καὶ σφυγμὸν οὐδένα κεκραμένον, οὐδὲ δῆγμὸν οὐδὲ μετάνοιαν
ἔχουσιν· οἰκεῖον δὲ τῇ ψυχῇ, καὶ ψυχικὸν ἀληθῶς καὶ
γνήσιον καὶ οὐκ ἐπείσακτον αὐτῷ ταὐγαθόν ἐστιν, οὐδὲ
ἄλογον, ἀλλὰ εὐλογώτατον, ἅτε τοῦ θεωρητικοῦ καὶ φι-
λομαθοῦς, ἢ πρακτικοῦ καὶ φιλοκάλου τῆς διανοίας φυό-
μενον. Ὧν ὅσας ἐκείνοις καὶ ἡλίκας ἡδονὰς ἀναδίδωσιν,
οὐκ ἄν τις ἀνύσαι διελθεῖν προθυμούμενος· ὑπομνῆσαι
δὲ βραχέως αἱ τε ἱστορίαι πάρεισι, πολλὰς μὲν ὀπτερπεῖς
διατριβὰς ἔχουσαι, τὸ δὲ ὀπιθυμεῖν ἀεὶ τῆς ἀληθείας
F ἀκόρεστον ἐπολείπουσαι καὶ ἄπληστον ἡδονῆς· δι' ἣν οὐδὲ τὸ
ψεῦδος ἀμοιρεῖ χάριτος, ἀλλὰ καὶ πλάσμασι καὶ

E. 10. αἵ τε ἱστορίαι] Forte αἷγε ἱστορίαι.

poreas dixerit aliquis voluptates, animo veluti arridente iis ſimulque luxuriante. Quas vero dignum æquumque eſt lætitias et gaudia animi dici, eæ contrarii ſunt vacuæ, neque palpitationem aut morſum admixtum ullum, ullamve pœnitentiam habent. Eæ delectationes bonum habent animo familiare, eique vere conveniens, et germanum, non adſcititium, non brutum, ſed ſumme conſentiens rationi, enatum et ex animi facultate, quæ contemplando vero, diſcendique ſtudio, aut quæ agendo et honeſti tractationi eſt deſtinata. Quam multas, et quantas voluptates harum utraque proferat, dicendo enumerare fruſtra quiſquam conetur: breviter mentionem earum ſubjicere licet. In promtu ſunt hiſtoriæ, quæ cum multas habeant animum oblectantes tractationes, perpetuum veritatis ſtudium nunquam explent, nunquam exſatiant voluptate: quæ voluptas etiam falſis aliquam conciliat gratiam, ut cum fig-

πιθήμασι τῶ πιστεύεσθαι μὴ παρόντος, ἔνεστιν ὅμως τὸ πειθεῖν.

ι'. Ἐννόει γὰρ ὡς δακνόμενοι τὴν Πλάτωνος ἀναγινώσκο- 1093
μεν Ἀτλαντικὸν, καὶ τὰ τελευταῖα τῆς Ἰλιάδος, οἷον ἱερῶν κλειομένων ἢ θεάτρων ὀπιποθοῦντες τὸν μῦθον τὸ λειπόμενον. Αὐτῆς δὲ τῆς ἀληθείας ἡ μάθησις ὅπως ἐρασμιόν ἐστι καὶ ποθεινὸν, ὡς ὃ ζῆν καὶ ὃ εἶ, διὰ ὃ γινώσκειν· τῶ δὲ θανάτῳ τὰ σκυθρωπάζεται, λήθη καὶ ἄγνοια καὶ σκότος. Ἦ, καὶ νὴ Δία, μαίνεται τοῖς φθίμενοι τὴν ἀποθανόντων τιμὴν ἀφαίρεσιν ὀλίγου δεῖν ἅπαντες, ὡς ἐν μόνῳ τῷ ἀποθανομένῳ καὶ γινώσκοντι τῆς ψυχῆς πέμπτοι τὸ ζῆν καὶ τὸ εἶ καὶ τὸ χαίρειν. Ἔστι γὰρ καὶ τοῖς ἀνιῶσι τὸ μεθ' ἡδονῆς τινος ἀκούεσθαι· καὶ παρακαλούμενοι πολλάκις B
ὑπὸ τῶν λεγομένων καὶ κλαίοντες, ὅμως λέγειν κελεύομεν· ὥσπερ ὅτος,

Οἵ μοι πρὸς αὐτῷ γ' εἰμὶ τῷ δεινῷ λέγειν.
Κἄγωγ' ἀκούειν· ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον.

mentis et poëmatis fidem non adhibeamus, tamen inſit his quædam perſuadendi vis.

X. Cogita enim apud animum tuum, quem morſum ſentiamus, ubi Platonis Atlanticum, aut Iliadis poſtremam partem legimus, veluti templo clauſo aut theatro deſiderantes fabulæ reliquum. Ipſius autem veritatis cognitio ita eſt amabilis, ita deſiderabilis, ut ipſum hoc vivere et eſſe, propter cognitionem; et quæ mors habet triſtiſſima, oblivio ſunt, ignoratio, et tenebræ. Itaque ergo, mehercle, omnes fere uno ore reclamant iis qui mortuos ſenſu privant; quod in ſola animæ ſentiente ac cognoſcente vi ponunt vitam, eſſe, et gaudere. Licet enim etiam eorum quæ moleſta nobis ſunt quædam interdum cum voluptate audire; ac ſæpe turbati aliorum ſermone et lachrymantes, tamen dicere jubemus, ut ille;

A. Ebeu, mali ipſius eſt dicendi jam locus.
B. Et audiendi miki: ſed audire eſt opus.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲ ἔοικε τὸ περὶ τὸ πάντα γινώσκειν ἡδονῆς ἀκρασία τις εἶναι καὶ ῥύσις ἐκβιαζομένη τὸν λογισμόν. Ὅταν δὲ μηδὲν ἔχουσα λυπηρὸν ἢ βλαβερὸν ἱστορία καὶ διήγησις ὑπὸ περάτεσι καλοῖς καὶ μεγάλοις περιπίπτῃ λόγον ἔχοντα δύναμιν καὶ χάριν, ὡς τὴν Ἡροδότου τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ Περσικὰ τὴν Ξενοφῶντος,

Ὅσα δὴ Ὅμηρος ἰθίσπισι θίσκλα εἰδὼς,

C ἢ τὰς περὶ Εὐδόξου Εὐδόξος, ἢ κτίσεις καὶ πολιτείας Ἀριστέλης, ἢ βίους ἀνδρῶν Ἀριστόξενος ἔγραψεν, οὐ μόνον μέγα καὶ πολὺ τὸ εὐφρανῖνον, ἀλλὰ καθαρὸν καὶ ἀμεταμέλητόν ἐστιν. Τίς δ' ἂν φάγοι πεινῶν καὶ πίοι διψῶν τὰ Φαιάκων ἥδιον, ἢ διέλθοι τὸν Ὀδυσσέως ἀπόλογον τῆς πλάνης; Τίς δ' ἂν καθείη συναναπαυσάμενος τῇ καλλίσῃ γυναικὶ, μᾶλλον, ἢ προσαλγυπνήσας οἷς γέγραφε

C. 1. τὰς περιόδους] Forte, γᾶς περιόδους: ducit huc et ipsa res, et librorum varietas: A. τῆς περιόδους. P. τῆς ἀ περὶ Εὐδόξης.

Verum hoc quidem videtur voluptatis omnia cognoscendi quædam esse intemperantia ac fluxus vim rationi faciens. Cum vero nihil in se habens molestum aut damnosum historia, vel narratio de rebus pulchris ac magnis, adsciverit orationem vi elegantiaque præditam; ut cum res Græcas Herodotus, Persicas Xenophon exponit,

Et quos divinus numeros cantavit Homerus,

aut Eudoxi terrarum obeundo cognitarum descriptiones, Aristotelis de conditis urbibus et de rebuspublicis libri, Aristoxeni vitæ virorum; non modo ingens et copiosa ibi exhilarandi animi materies offertur, sed et pura, pœnitentiæque secura. Quis enim vel esuriens edere, vel sitiens bibere, malit ea quæ apud Phæaces fuerunt proposita, quam Ulyssis recensionem suorum errorum cognoscendo percurrere? aut quem magis juvet dormire cum formosissima muliere, quam invigi-

περὶ Παν θείας Ξενοφῶν, ἢ περὶ Τιμοκλείας Ἀριστόβουλος, ἢ Θήβης Θεόπομπος;

ια'. Ἀλλὰ ταῦτα τῆς ψυχῆς. Ἐξωθοῦσι δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν μαθημάτων. Καίτοι ταῖς μὲν ἱστορίαις ἁπλοῦν D τι καὶ λεῖόν ἐστιν· αἱ δὲ ἀπὸ γεωμετρίας καὶ ἀστρολογίας καὶ ἁρμονικῆς δριμὺ καὶ ποικίλον ἔχουσαι τὸ φίλεαρ, οὐδὲν ἀγώγιμον ἀποδέουσιν, ἕλκουσα καθάπερ ἰύγξι τοῖς διαγράμμασιν· ὧν ὁ γευσάμενος, ἂν μὴ ἔμπληκτος ᾖ, τὰ Σοφοκλέους περίεισιν ᾄδων,

Μουσομανεῖ δ' ἐλάφθην δ' ἀν, καὶ τῷ σοτὶ δειρὰν, ἔρχομαι δ' ἔκ τε λύρας, ἔκ τε νόμων.

Οὐ Θαμύρας περὶ ἄλλα μουσοποιεῖ, καί, νὴ Δία, Εὖ-

C. 9. Θήβης] Ita Harl. item B. ſuperſcripta tamen vulgata Θίσβης.
C. 10. Ἀλλὰ ταῦτα—μαθημάτων] Forte, Ἄλλα ταύτας τε τῆς ψυχῆς ἐξωθοῦσι, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν μαθημάτων.
D. 4. ἀγάγιμον] Legendum cum Mez. et Reiſk. ἀγωγίμων.
D. 7. Μουσομανεῖ—νόμων] Ut in loco deſperato, exhibui vulgatam. Nil in libris eſt remedii. A. B. E. P. ἐλάμφθην: Harl. καὶ τό: E. ἔρχομαι. Duo ſunt dicta Thamyræ diſtincta per interpoſitam formulam καὶ τό; itaque legendum putem "Μουσομανεῖ δ' ἐλάμφθην ἀνίᾳ," καὶ τὸ, "Πο- "τὶ δειρὰ δ' αἴρομαι ἔκ τε λύρας ἔκ τε νόμων."
D. 9. Οὐ Θαμύρας—Εὐδόξως] Forte, Οὐ Θαμύρας γὰρ μόνος ἐμουσομάνει, ἀλλὰ καὶ, νὴ Δία, Εὐδόξως—.

lare iis quæ de Panthea Xenophon, de Timoclea Ariſtobulus, de Theba ſcripſit Theopompus?

XI. Verum ab his delectationibus Epicurei animum avocant. Adde, quod etiam a Mathematibus profectas inde exturbant. At enim Hiſtoriis ſimplex quædam et plana ac lævis adeſt delectandi occaſio. Quæ a Geometria, Aſtrologia et Harmonica veniunt voluptates, iis acres et variæ illecebræ aditum parant, neque ulla deeſt ineſcandi occaſio. Deſcriptionibus enim ſuis Mathemata tanquam illicibus quibuſdam ad ſe trahunt: quarum qui guſtum percepit, ſi quidem rerum imperitus non ſit, obambulat Sophoclea iſta cantillans;

Muſarum exagitat me validus furor.
Nec cura mihi nunc, quam lyra, quam modi,
Eſt quidquam.

Neque vero ſolus Thamyras Muſarum inſtinctu agebatur;

δαξος ϗ Ἀρίσταρχος ϗ Ἀρχιμήδης. Ὅπου γὰρ οἱ φιλογραφοῦντες ὕστως ἄγονται τῇ πιθανότητι τῶν ἔργων, ὥστε
E Νικίαν γράφοντα τὴν νεκυίαν ἐρωτᾶν πολλάκις τοὺς οἰκέτας, εἰ ἤρίστηκε· Πτολεμαίου δὲ τοῦ βασιλέως ἑξήκοντα τάλαντα τῆς γραφῆς συντελεσθείσης πέμψαντος αὐτῷ, μὴ λαβεῖν, μηδὲ ἀποδόσθαι τὸ ἔργον· πόνος οἰόμεθα καὶ πλάνας ἡδονὰς ἀπὸ γεωμετρίας δρέπεσθαι ϗ ἀσχολίας Εὐκλείδου γράφοντα τὰ διοπτικά, καὶ Φίλιππον ἀποδεικνύντα περὶ τοῦ σχήματος τῆς σελήνης, ϗ Ἀρχιμήδους ἀνακείντα τῇ γωνίᾳ τῇ διαμετρούσῃ τοῦ ἡλίου τμηθεῖσαν τῷ μείζονι κύκλου μέρος ὃσαν, ἐλάττων ἡ γωνία τῶν τεταρῶν ὀρθῶν· καὶ Ἀπολλώνιον καὶ Ἀρίσταρχον, ἑτέ-
F ρων τοιούτων εὑρετὰς γενομένους, ὧν νῦν ἡ θέα καὶ κατανόησις ἡδονάς τε μεγάλας καὶ φρόνημα θαυμάσιον ἐμποιεῖ τοῖς μανθάνουσι; Καὶ οὐκ ἄξιον ὑδαμῶς τὰς ἐκ
1094 τῶν ὀπταναίων καὶ μαγειρείων ἡδονὰς ἐκείνας ὠθεῖν

A. 1. μαγειρείων] E. P. Harl. ματειρείων. Forte legendum, ματειλείων.

agebantur item Eudoxus, Ariſtarchus, Archimedes. Quando enim picturæ dediti adeo ſuorum afficiuntur operum ſpecie, ut Nicias pingens necyiam ſæpe e ſervis quæſiverit, *Pranſusne eſſet*; et opere abſoluto cum Ptolemæus rex ejus emendi gratia mitteret ſexaginta talenta, non acceperit pecuniam, neque tabulam vendiderit; quas et quantas credemus voluptates e Geometria et Aſtrologia decerpſiſſe Euclidem cum ſcriberet Dioptica, Philippum demonſtratione de figura Lunæ literis mandata, Archimedem cum anguli miniſterio deprehendiſſet diametrum Solis tantam eſſe maximi circuli portionem, quanta eſt angulus ille de quatuor angulis rectis? Quod idem volo inteliigi de Apollonio et Ariſtarcho aliarum id genus rerum inventoribus, quarum hodieque conſideratio magnas voluptates et mirabilem animorum alacritatem apud diſcentes excitat. Indignum vero eſt e culinis et proſtibulis arceſſitas voluptaH h 2

βάλλοντα ταύταις, καταισχύνειν τὸν Ἑλικῶνα καὶ τὰς Μούσας,

Ἔνθ' ἔστε ποιμὴν ἀξιοῖ φέρβειν βοτὰ,
Οὐδ' ἵππος ἄλλοι σῖδηρος.

Ἀλλ' αὖ μύθοι εἰσὶν ὡς ἀληθῶς ἀκήρατοι νομαὶ τῶν μελιττῶν, ἐκεῖνα δὲ συῶν καὶ τράγων κνησμοῖς ἔοικε, τοσοῦτον ἀπιμπλάντα τῆς ψυχῆς τὸ παθητικώτατον. Ἔστι μὲν οὖν ποικίλον καὶ ἡδὺ τὸ φιλήδονον· οὔπω δέ τις ἐρωμένῃ πλησιάσας ἐπὶ χαρᾷ ἐβουθύτησεν, οὐδὲ πέπρακέ τις ἐμπλησθεὶς ὄψων ἢ πεμμάτων βασιλικῶν, ὡδὶς ἀποθανεῖν· Εὔδοξος δὲ ηὔχετο, φθαρεὶς τῷ ἡλίῳ, καταμαθὼν τὸ σχῆμα τοῦ ἄστρου καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, ὡς B ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι· καὶ Πυθαγόρας ὅτι τῷ διαγράμματι βοῦν ἔθυσεν, ὡς φησιν Ἀπολλόδοτος,

Ἡνίκα Πυθαγόρης τὸ περικλεὲς εὗρετο γράμμα
Κεῖνο ἐφ' ᾧ λαμπρὴν ἤγειρε βοθυσίην·

B. 3. Ἀπολλόδοτος] Forte, Ἀπολλόδωρος: vid. Xyl. Annot. et Menag. ad Diog. Laert. VIII, 12. Item habet Venet. 1. et Harl.

tes cum his contendendo, dedecus inferre Muſis et Heliconi,

Ubi neque paſtor paſcere conatur pecus,
Ferroque ſunt intacta loca.—

Nam Mathematicæ hæ voluptates vere ſunt paſcua apum vitii exſortia; iſtæ porcorum et caprorum pruritibus ſunt ſimiles, porro animi facultatem, quæ omnis generis affectionibus eſt opportuniſſima, opplentes. Sane res eſt varia, et proterva, ſtudium voluptatis. Neque tamen in hunc uſque diem quiſquam amica potitus præ gaudio ſolenne ſacrificium fecit; aut ſtatim mori optavit, ſi daretur obſoniis bellariiſque regiis impleri. At vero Eudoxus, Phaëthontis modo, comburi vovit, ea lege, ut ſibi ante liceret ad Solem adſtanti, figuram, et magnitudinem, formamque aſtri perdiſcere; et Pythagoras bovem immolavit, delineationis geometricæ cauſſa: ſic enim perhibet Apollodotus,

Pythagoras celebri diagrammate quando reperto
Maſtato fecit ſplendida ſacra bove.

ἔτε πρὸς τὴν ὑποτείνουσαν, ὡς ἴσον δύνασθαι ταῖς περιεχούσαις τὴν ὀρθήν, ἔτε πρόβλημα περὶ τοῦ χωρίου τῆς παραβολῆς. Ἀρχιμήδους δὲ βίᾳ τοὺς διαγραμμάτων ἀπαστῶντες συνήλειφον οἱ θεράποντες, ὁ δὲ ὑπὸ τὴν κοιλίαν ἔγραφε τὰ σχήματα τῇ σπληγίδι καὶ λιπόμενος, c ὡς φασιν, ἐκ τῆς ὑπερβύσεως σπουδῆς τιμὴν τοῦ φανέντος μέτεσχεν, οἷον ἐκ τινος κατοχῆς ἢ βακχείας ἐξήλατο βοῶν, Εὕρηκα, καὶ τοῦτο πολλάκις φθεγγόμενος ἐβάδιζεν. Οὐδενὸς δὲ ἀκηκόαμεν ἔτε γαστριμάργου προπαθῶς, Βέβρωκα, βοῶντος· ἔτε ἐρωτικοῦ, Περίλιπα· μυρίων μυριάκις ἀκολάστων γεγονότων καὶ ὄντων· Ἀλλὰ καὶ βελτιτόμεθα τοὺς μεμνημένους δείπνων ἐμπαθέστερον, ὡς ἐφ' ἡδοναῖς μικραῖς καὶ μηδενὸς ἀξίαις ὑπερασπαζόντας. Εὐδόξῳ δὲ καὶ Ἀρχιμήδει καὶ Ἱππάρχῳ συνενθουσιῶμεν καὶ Πλάτωνι πειθόμεθα περὶ τῶν μαθημάτων, ὡς ἀμε-

sive id pertinet ad hoc, quod in rectangulo triquetro longiſſimi lateris quadratum reliquorum laterum quæ angulum rectum conficiunt quadratis in unum conflatis æquale eſſe demonſtravit; ſive ad quæſtionem de area parabolæ. Jam Archimedem a deſcriptionibus geometricis vi avulſum ſervi unxerunt; ille interim ſtrigili lineas in ventre ducebat; et inter lavandum cum ex aquæ, ut traditum, ſupra labrum ſolii eliſæ effluxu excogitaſſet coronæ dimenſionem, tanquam furore quodam aut divino inſtinctu exagitatus proſiluit, vociferans, *Reperi*; hacque voce ſæpius repetita perrexit ire. Neque vero audivimus, vel gulæ addictiſſimum quenquam clamare, *Voravi*; vel laſciviſſimum, *Amavi*; cum quidem et ſint et fuerint innumeri intemperantes: ſed et, ut impuros, averſamur eos, qui cœnarum vehementiori cum affectione animi recordantur, ut qui nimium delectentur exiguis et nullius pretii voluptatibus. At Eudoxi et Archimedis et Hipparchi inſtinctu divino concitatorum comites eſſe volumus, Platonique credimus, qui de Mathematibus pronunciavit, *ea*

λήμμα δι' ἄγνοιαν ἢ ἀπειρίαν, ὅμως βίᾳ ὑπὸ χάριτος D
αὐξάνεται.

ιβ'. Ταύτας μὴν τὰς τηλικαύτας καὶ τοσαύτας ἡδονὰς ὥσπερ ἀενάους ἐκτρέποντες οὗτοι καὶ ἀποστρέφοντες, οὐκ ἐῶσι γεύεσθαι τοὺς πλησιάσαντας αὐτοῖς· ἀλλὰ τοὺς μὲν, ἐπαφαμένους τοῦ ἀκράτου φεύγειν ἀπ' αὐτοῦ κελεύουσιν· Πυθοκλέους δὲ πάντες καὶ πᾶσαι δέονται δι' Ἐπικούρου καὶ ἀντιβολοῦσιν, ὅπως οὐ ζηλώσῃ τὸν ἐλεύθεριον καλλιμμύλου παιδείαν· Ἀπελλῆν δέ τινα θαυμάζοντες καὶ ὑπεραποζόμενοι, γεγράφασιν ὅτι τῶν μαθημάτων ἀποχόμενος ἐξ ἀρχῆς καθαρὸν ἑαυτὸν ἐτήρησε· περὶ δὲ τῆς ἱστορίας, ἵνα τὸν ἄλλων ἀπιστίαν ἐάσω, αὐτὸς παύσομαι μόνα τὰ Μητροδώρου γεγραφότος ἐν τοῖς περὶ Ποιη- E
τῶν, "Ὅθεν μηδὲ εἰδέναι φάσκων μετὰ ποτέρων ἴων ὁ "Εκτωρ, ἢ τοὺς προτέρους τίχους τῆς Ὁμήρου ποιή-

D. 10. ὑπερασπαζόμενοι] Sic A. B. E. Harl. P. Vulgo, ὑπεραποζόμενοι.

ob inſcitiam hominum imperitiamque neglecta, vi tamen ob venuſtatem ſuam incrementa facere.

XII. Enimvero has tot tantaſque voluptates veluti perenni e fonte manantes Epicurei devitant atque averſantur, neque patiuntur earum guſtum percipere quicunque ſe ad ipſos contulerint; ſed aliis mandant, *ut citatis lembis eas fugiant*; et Pythoclem omnes ab ea ſecta viri, omnes mulieres, per Epicurum orant atque obſecrant, *ne diſciplinam, quæ liberalis dicitur, magnifacere ſectarius ſtudeat*: et Apellem quendam mirantur ac majorem in modum amplectuntur, quod, uti ſcribunt, *a Mathematibus jam inde ab initio abſtinendo purum ſeſe conſervaverit*. De Hiſtoriis, ut cetera omittam quæ hac in re eorum ruditatem arguunt, verba duntaxat apponam Metrodori, qui in libro de Poëtis ſic ſcripſit; *Proinde ignorare te dicens ab utra parte fuerit Hector, ignorare etiam primos Homeri verſus, aut quæ in me-*

" σιως, ἢ πάλιν τὰ ἐν μέσῳ, μὴ ταρβήσῃς." Ὅπ τοίνυν αἱ τῦ σώματος ἡδοναὶ, καθάπερ οἱ ἐτησίαι, μαραίνονται μετὰ τὴν ἀκμὴν ϗ ἀπολήγουσιν, οὐ λέληθε τὸν Ἐπίκυρον· ἀλλ' ἀπορεῖ γοῦν " εἰ γέρων ὁ σοφὸς ὢν ϗ μὴ " δυσάμβυος πλησιάζειν, ἔπ ταῖς τῦ καλῶν ἁφαῖς " χαίρει ϗ ψηλαφήσεσιν" οὐ τὰ αὐτὰ μὴν τῷ Σοφοκλεῖ διανούμβυος, ἀσμένως ἐκφυγόντι τὴν ἡδονὴν ταύτην, ὥσπερ ἄγριον ϗ λυτῶντα δεσπότην· ἀλλ' ἔδει γε
F τὰς ἀπολαυστικὰς, ὁρῶντας ὅπι πολλὰς ἀφαιρεῖ τῦ ἡδονῶν τὸ γῆρας,

Ἤ τι Ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται,

κατ' Εὐριπίδην, ταύτας μάλιστα σωζειν τὰς ἡδονὰς, ὥσπερ εἰς πολιορκίαν ἄσπλα σῖτα ϗ ἄφθαρτα τῷ τιθεμένῳ· εἶτα ἄγειν ἀφροδίσια τῷ βίῳ ϗ μεθεόρτως καλὰς ἐν ἱστορίαις ϗ ποιήμασι διατρίβοντας, ἢ τοῖς γεωμετρικοῖς. Οὐ γὰρ ἂν ἐπῆλθεν

A. 3. ἀφροδίσια] Mss. eleganter, μεταφροδίσια.

dio ſunt, non eſt quod timeas. Jam corporis voluptates Eteſiarum in morem poſt vigorem elangueſcere ac deſinere, non fugit Epicurum. Dubitat itaque *an ſapiens jam ſenex factus et ad coitum ineptus, pulchrarum adhuc tactibus et contrectationibus gaudeat:* ſane non cum Sophocle ſentiens, qui *libenter a voluptate hac, tanquam a domino agreſti et furioſo ſe profugiſſe* dixit. At enim voluptatibus fruendis deditos oportebat cum cernerent multas voluptates ſenectute aboleri, et quod eſt apud Euripidem,

Ætate grandibus Venerem adverſarier,

hujuſmodi, quales retuli, voluptates potiſſimum conquirere, et quaſi obſidionis metu frumentum quod corrumpi et perdi non poſſet congerere: atque ita quaſi vitæ Veneralia poſt feſta pulchra agere verſando in hiſtoriis aut poematis, et muſicas ac geometricas tractando quæſtiones. Non enim in animum iis ve-

αὐτοῖς εἰς νῦν βαλέσθαι τὰς τυφλὰς ἐκείνας καὶ νωθρὰς ψηλαφήσεις, καὶ ὑπιππάσεις τοῦ ἀκολάστου, μεμαθηκόσιν, εἰ μηδὲν ἄλλο, γράφειν περὶ Ὁμήρου καὶ περὶ Εὐριπίδου, ὡς Ἀριστοτέλης καὶ Ἡρακλείδης, καὶ Δικαίαρχος. Ἀλλ', οἶμαι, τοιούτων ἐφοδίων μὴ φειδησάντων, τῆς δὲ ἄλλης αὐτοῦ πραγματείας ἀτερποῦς καὶ ξηρᾶς, ὥσπερ B αὐτοὶ τὴν ἀρετὴν λέγουσιν, οὔσης, ἥδεσθαι πάντως ἐθέλοντες, τοῦ δὲ σώματος ἀπαγορεύοντος, ἀρχαὶ καὶ ἄσπρα πράττειν ὁμολογοῦσι τοῦ τε πρότερον ἡδονῶν ἀναμιμνήσκοντες ἑαυτούς, καὶ χρώμενοι ταῖς παλαιαῖς ἀπορίαις προσφάτων, ὥσπερ τεταριχευμέναις καὶ νεκραῖς, ἄλλας πάλιν καὶ πεθυμίας, οἷον ἐν τέφρᾳ ψυχρᾷ, τῇ σαρκὶ κινοῦντες τοῦδε φύσιν καὶ ἀναζωπυροῦντες, ἅτε δὴ μηδὲν οἰκεῖον ἡδὺ μηδὲ χαρᾶς ἄξιον ἔχοντες ἐν τῇ ψυχῇ παρεσκευασμένον.

ιγ'. Καίτοι τἆλλα μέν, ὡς ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰπεῖν, εἰ-

B. 9. μηδὲ χαρᾶς] Sic Harl. Vulgo, μετὰ χαρᾶς. Mex. corrigit, μήτε χαρᾶς.

niſſet inducere cæcas iſtas et edentulas contrectationes, ſi didiciſſent, ut nihil aliud, ſaltem de Homero aliquid et Euripide ſcribere, ut fecerunt Ariſtoteles, Heraclides, Dicæarchus. Iſti vero nimirum hoc commeatu neglecto, cum reliqua ipſorum tractatio delectationis expers et arida eſſet, quomodo ipſi virtutem appellant, et omnino tamen voluptate affici vellent, corpuſque ad eam rem deficeret, fatentur turpiter ſe et intempeſtive agere, dum et priſtinas in memoriam ſibi revocant voluptates, et antiquis, penuria novarum, utuntur, tanquam muria conditis et mortuis, aliaſque rurſum exanimas in carne, veluti in frigido cinere ignem, contra naturam ſuccendunt; quippe qui nihil proprium in animo paratum habeant, quod alicujus momenti oblectationem gaudiumque conciliare poſſit.

XIII. Ac cetera quidem a nobis, ita ut in mentem vene-

C ρη)· μυστικὼ δὲ ὅσας ἡδονὰς καὶ χάριτας οἵας φέρουσαν ἀποτρέφονται καὶ φεύγουσι, βουλόμενος οὐκ ἄν τις ἀγνοήσειε, δι' ἀπορίαν ὧν Ἐπίκουρος λέγει, "φιλοθέωρον "μὲν ἀποφαίνων τὸ σοφὸν ἐν ταῖς διαπορίαις, καὶ χαίρον- "τα παρ' ὀπτιναῖν ἕτερον ἀκροάμασι καὶ θεάμασι Διο- "νυσιακοῖς, παρεβολήμασι δὲ μυστικοῖς, καὶ κριτικῶν φι- "λολόγοις ζητήμασιν οὐδὲ πόθεν διδοὺς χώραν, "ἀλλὰ καὶ τοῖς φιλομούσοις τὰ βασιλέων θαλιῶν γρα- "πτικὰ διηγήματα, καὶ φορτικὰς βωμολοχίας ὑπορ- "μύειν μᾶλλον ἐν τοῖς συμποσίοις, ἢ λόγους περὶ μυ- "σικῶν καὶ ποιητικῶν παρεβολημάτων περιμιμνύους."

D Ταυτὶ γὰρ ἐτόλμησε γράφειν ἐν τῷ Περὶ Βασιλείας, ὥσπερ Σαρδαναπάλῳ γράφων, ἢ Ναράτῳ τῷ σατρα- πεύσαντι Βαβυλῶνος. Οὐδὲ γὰρ Ἱέρων γ' ἄν, οὐδὲ Ἄτ- ταλος, οὐδὲ Ἀρχέλαος, ἐπείσθησαν Εὐριπίδου καὶ Σι-

C. 8. γραπτικὰ] Legendum γραπτωτικὰ cum Mez. et Reisk. item Xyl. verſ.
D. 2. Ναράτῳ] Νανάρῳ, A. B. E. Venet. 1. P. Harl.

runt, dicta ſunt. Muſicam vero, (quantarum voluptatum et elegantiarum fertilem?) eos vitare et fugere, ne ſi velis quidem, ignorare poſſis; ita abſurda ſunt quæ hac de re Epicurus tradidit. Pronunciat enim *ſapientem ſpectaculis debere eſſe deditum in publico, ſcenicisque actionibus et muſicis auditionibus ita ut quemquam alium gaudere; ſed muſicis quæſtionibus, et eruditis diſquiſitionibus eorum qui judicium ſibi de hac re ſumunt*, ne inter pocula quidem locum concedit: imo regibus Muſarum ſtudioſis auctor eſt, *ut in conviviis narrationes militares et importunas ſcurrilitates potius tolerent, quam diſputationes de muſicis aut poeticis quæſtionibus inſtitutas.* Hæc enim auſus eſt ſcribere in libro De Regno, tanquam ſi ad Sardanapalum ſcriberet, aut Naratum Babylonis ſatrapam. Non enim Hieroni, Attalo, aut Archelao perſuaſiſſet, ut juſſis e convivio ſurgere Euripide, Si-

μωνίδιον καὶ Μελανιππίδιον καὶ Κρατῆτα καὶ Διοδότους ἀναστήσαντες ἐκ τοῦ συμποσίου, καταλίπωσι Καρδακικὸς καὶ Ἀγριάντας μετ' αὐτοῦ καὶ Καλλίας γελωτοποιοὺς, καὶ Θρασωνίδας τινὰς καὶ Θρασυλεόντιδας, ὀλολυγμοὺς καὶ κροτοθορύβους ποιησάμενοι. Εἰ δὲ Πτολεμαῖος ὁ πρῶτος συναγαγὼν τὸ μουσεῖον τούτοις συνέτυχε τοῖς καλοῖς καὶ βασιλικοῖς προσαγγέλμασιν, ἆρα οὐκ ἂν εἶπε τοῖς Σαμίοις, Ὦ Μοῦσα, τίς ὁ φθόνος; Ἀθηναίων δὲ φθόνει πρέπει ταῖς Μούσαις οὔπω ἀπεχθάνεσθαι καὶ πολεμεῖν·

Ὅσα δὲ μὴ φιλέηκε
Ζεὺς, ἀτύζονται βοὰν
Πιερίδων αἴοντα.

Τί λέγεις, ὦ Ἐπίκουρε; κιθαρῳδῶν καὶ αὐλητοῦ ἕωθεν ἀκροασόμενος εἰς τὸ θέατρον βαδίζεις, ἐν δὲ συμποσίῳ Θεοφράστου περὶ συμφωνιῶν διαλεγομένου, καὶ Ἀριστοξένου περὶ μεταβολῶν, καὶ Ἀριστοφάνους περὶ Ὁμήρου, τὰ ὦτα

D. 7. Ἀγριάντας] Ἀγριᾶνας, A. B. E. Venet. 1. 2. P. Harl.
E. 2. τοῖς Σαμίοις] Vix ſanum. Mez. vertit, ταῖς Μούσαις, ὦ Μοῦσα. Dictum videtur poetæ, Ταῖσιν δὲ Μούσαισιν τίς, ὦ Μοῦσα, φθόνος;

monide, Melanippide, Cratete, Diodoto, Cardaces ſecum collocarent, et Agriantas, et Callias ſcurras, ac Thraſonidas aliquos et Thraſyleontas, *ululatus* et *plauſuum tumultum* excitaturos. Quod ſi Ptolemæus, qui primus Muſeum illud conſtituit, in præclara iſta et rege digna incidiſſet præcepta, nonne dicturus erat, *O Muſa, quæ invidia?* Nam Athenienſium quidem nemini convenit ita infenſum Muſis eſſe, iiſque bellum facere:

Sed quæ cara Jovi non ſunt,
Conſternantur, ubi audiunt
Picridum vocem.

Quid ais, Epicure? prima luce in theatrum progrederis, citharœdos auditurus et tibicines? in convivio ſi Theophraſtus de concentibus vocum diſſerat, aut earum de mutationibus Ariſtoxenus, et Ariſtophanes de Homero, ma-

καταλήψη ταῖς χερσὶ, δυσχεραίνων καὶ βδελυττόμενος; Εἶτα οὐκ ἐμμελέστερον ἀποφαίνουσιν τὸν Σκύθην Ἀτέ-
F αν, ὃς Ἰσμηνίου τοῦ αὐλητοῦ ληφθέντος αἰχμαλώτου, καὶ ᾠδὴ ποτὲ αὐλήσαντος, ὤμοσεν ἥδιον ἀκούειν τοῦ ἵππου χρεμετίζοντος; οὐχ ὁμολογοῦσι δὲ τῷ καλῷ πολεμεῖν τὸ ἄσπονδον καὶ ἀκήρυκτον πόλεμον; εἰ δὲ μὴ ἡδονὴ ποθοῦ-
1096 σιν, τί σεμνὸν καὶ καθάριον ἀσπάζονται καὶ ἀγαπῶσιν; Οὐκ ἰοῦ δὲ ποὺς τὸ ἡδέως ζῆν ὀπισαίτερον, μύρα καὶ θυμιάματα δυσχεραίνειν, ὡς κάνθαροι καὶ γύπες, ἢ κριτικῶν καὶ μυσικῶν λαλιὰν βδελύττεσθαι καὶ φεύγειν; Ποῖος γὰρ ἂν αὐλὸς ἢ κιθάρα διηρμοσμένη ποὺς ᾠδὴν, ἢ τίς χορὸς

Εὐρύοπα κέλαδον ἀχροσόφων
Ἀγυμίνων διὰ γομάτων

φθεγγόμενος οὕτως ὑφηνάν Ἐπίκουρον καὶ Μητρόδωρον, ὡς Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον καὶ Ἱερώνυμον καὶ Δημό-

A. 8. Ἀγυμίνων] ἀγύμνων, Venet. 1.

nibus aures occupabis indignans et abominans? Nonne ſuo ipſi exemplo oſtendunt magis ſcitum fuiſſe Ateam illum Scytham, qui cum Iſmenias tibicen captus inter pocula fiſtula ceciniſſet, juravit ſuavius ſe auditurum equum hinnientem? Nonne profitentur ſe adverſus elegantiam æternum bellum ſuſcepiſſe nulla pace finiendum, nullo initio indictum, qui niſi voluptas adſit, nihil purum, nihil egregium amplectuntur et amant? Nonne rectius erat ſuaviter vivendi gratia, unguentis eos et ſuffitibus, cantharorum et vulturum in morem, eſſe iniquos, quam criticorum et muſicorum ſermonem averſari et fugere? Quæ enim tibia aut ad cantum concinnata cithara, aut

Quis clarum chorus ex probe
Doctis artificum gutturibus ſonum
Deprimet.

ita delectavit Epicurum et Metrodorum, ut Ariſtotelem, Theophraſtum, Hieronymum,

ἀρχαὶ οἱ περὶ χορῶν λόγοι καὶ διδασκαλίαι, καὶ τὰ δι' αὐλῶν προβλήματα καὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν; οἷον διὰ τί τῶν ἴσων αὐλῶν ὁ γενέτωρ βαρύτερον φθέγγεται; καὶ ἀφ' ἡ τῆς σύριγγος ἀναστομώσης, πᾶσιν ὀξύνεται τοῖς φθόγγοις, κλινομένης δὲ πάλιν βαρύνει, καὶ συναχθεὶς πρὸς τὸν ἕτερον, ἀφαχθεὶς δὲ ὀξύτερον ἠχεῖ· καὶ τί δήποτε τῶν θεάτρων ἐν ἄχυρα ἢ ὀρχήστρας κατασκεδάσης ἢ χοῦν, ὁ λαὸς τυφλῶται· καὶ χαλκοῦν Ἀλέξανδρον ἐν Πέλλῃ βουλόμενον ποιῆσαι τὸ προσώπιον, οὐκ εἴασεν ὁ τεχνίτης, ὡς ἀφαφθεροῦντα τῶν ὑποκριτῶν τὴν φωνήν· καί τι δήποτε τῶν γενῶν ἀφαχεῖ ὁ χρωματικόν, ἡ δὲ ἁρμονία συνίστησιν. Ἤδη δὲ ποιητῶν, καὶ πλάσματα, καὶ διαφοραὶ χαρακτήρων, καὶ λύσεις ὑπεριῶν, ἐν τῷ πρέποντι καὶ γλαφυρῷ τὸ οἰκεῖον ἅμα καὶ πιθανὸν ἔχειν

A. 11. διδασκαλίαι] διδασκαλιῶν, Venet. 1. Harl.

A. 11. δι' αὐλῶν;] Forte, περὶ αὐλῶν.

B. 2. ἢ συναχθεὶς] Nova eſt Quæſtio. Ergo excidit quid.

B. 5. ὁ λαὸς] Forte, ὁ χόρος; ductu Ariſtot. Probl. xi, 25. Harl. ὁ χαός. Venet. 2, ὁ χάος. Reiſk. ὁ ἦχος.

Dicæarchum diſputationes et doctrinæ de choris, et quæſtiones de tibiis, numeris, ac concinnatione ſonorum? Verbi gratia, Cur æqualium tibiarum ea quæ anguſtior eſt, graviorem edat ſonum? Cur fiſtula ſurſum elata omnes ſonos acutiores, inclinata rurſus graviores proferat? Cur cum alia ſi conjungatur, gravius; ſola autem, acutius ſonet? Cur ſi in orcheſtra theatri paleæ ſpargantur aut pulvis, populus cæcetur? Cur Alexandrum Pellæ proſcenium æreum facere volentem inhibuerit artifex, corrupturum eum vocem hiſtrionum dicens? Cur inter muſices genera chromaticum animum maxime diffundat, harmonicum componat? Jam poetarum ſingularia ingenia, figmenta, et formarum dicendi diſcrimina, ac quæſtionum difficilium ſolutiones, cum decoro et nitore convenientem rei propoſitæ

σαι, τὸ τῦ Ξενοφῶντος ἐκεῖνό μοι δοκῦσιν " καὶ τὸν " ἔρωτα ποιεῖν ὀπιλανθάνεσθαι," τοσῦτον ἡδονῆς κρᾶτος.

ιδ'. Ἧς οὐ μέτεστι τούτοις, οὐδὲ φασιν οὐδὲ βέλονται μετεῖναι· καταπείναντες δὲ τὸ θεωρητικὸν εἰς τὸ σῶμα καὶ καταπάσαντες ὥσπερ μολιβδίσι ταῖς τῆς σαρκὸς ὀπιθυμίαις, οὐδὲν ἀπολείπουσιν ἱππικῶν ἢ ποιμένων χόρτου ἢ καλάμου ἢ τινα τόαν προβαλλόντων, ὡς ταῦτα βόσκεσθαι καὶ τρώγειν προσῆκον αὐτοῖς τοῖς θρέμμασιν. Ἡ γὰρ οὐχ οὕτως ἀξιοῦσι τὴν ψυχὴν ταῖς τοῦ σώματος D ἡδοναῖς καταδῦσαι, ὅσον ἐλπίσαι τι περὶ σαρκὸς ἢ παθεῖν ἢ μνημονεῦσαι χαίρουσαν, οἰκεῖον δὲ μηδὲν ἡδὺ μηδὲ τερπνὸν ἐξ αὐτῆς λαμβάνειν, μηδὲ ζητεῖν ἐῶντες; Καίτοι τί γένοιτ' ἂν ἀλογώτερον, ἢ εἰ δυοῖν ὄντοιν ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος πέφυκε, σώματος καὶ ψυχῆς, ψυχῆς δὲ τάξιν ἡγεμονικωτέραν ἐχούσης, σώματος μὴ ἴδιόν τι καὶ κτῆμα φύ-

C. 3. ἡδονῆς κρατύσας] Forte, ἡδονῇ κρατῦσαι. Venet. 1. ἡδονῇ κρατῦσιν. Harl. ἡδονῆς κρατῦσιν.

probabilemque habentes rationem, videntur mihi, quod Xenophon aiebat, *etiam amoris oblivionem inducere*, tantam adferunt voluptatem.

XIV. Cujus quidem voluptatis neque fiunt, et nolle etiam se fieri participes aiunt Epicurei. Qui sane cum facultatem animi contemplatricem intendant corpori, et quasi plumbeis molibus in carnis cupiditates detrahant, nihil absunt ab equisonibus et pastoribus fœnum aut calamum, aut herbam aliquam objicientibus, quod suis ista pascere et edere pecoribus conveniat. Nonne enim ita volunt animam voluptatibus corporis porci in morem pascentis saginari, quantum spes aliqua suppeditat de carnis suavi affectione, ejusve recordatione? cum non sinant peculiarem sibi eam ex se capere aut petere delectationem. At vero quid potest absurdius fieri, quam, cum duæ sint e quibus homo componitur partes, corpus et anima, quarum quidem hæc principatum obtinet; cor-

σιν ἢ οἰκεῖον ἀγαθὸν εἶναι), ψυχῆς δὲ μηθέν, ἀλλὰ τῷ σώματι καθῆσθαι προσβλέπουσαν αὐτῷ καὶ τοῖς τοῦ σώματος πάθεσιν ὀπτιμειδιῶσαν καὶ συνηδομένην καὶ συγχαίρουσαν, αὐτὴν δ' ἀκίνητον ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀπαθῆ, καὶ μηδὲν αἱρετὸν ἔχουσαν, μηδὲ ὀρεκτὸν ὅλως μηδὲ χαρτόν; Ἢ γὰρ ἁπλῶς ἀποκαλυπτομένους ἔδει σαρκοποιεῖν τὸν E ἄνθρωπον ὅλον, ὥσπερ ἔνιοι ποιοῦσι, τὴν ψυχὴν οὐσίαν ἀναιροῦντες· ἢ δύο φύσεις οἰκ ἡμῖν διαφόρους ἀπολιπόντας, ἴδιον ἀπολιπεῖν ἑκατέρας καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ οἰκεῖον καὶ ἀλλότριον· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν αἰσθησιν ἑκάστῃ πρὸς ἰδιόν τι πέφυκεν αἰσθητὸν, καὶ πάνυ συμπαθοῦσιν ἀλλήλαις. Ἔστι δὲ τῆς ψυχῆς ἴδιον αἰσθητήριον ὁ νοῦς, ᾧ μηθὲν οἰκεῖον ὑποκεῖσθαι, μὴ θέαμα, μὴ κίνημα, μὴ πάθος συγγενὲς, οὗ τυγχάνουσα χαίρειν πέφυκε, πάντων ἀλογώτατόν ἐστιν· εἰ μή τι, νὴ Δία, λελήθασιν ἔνιοι συκοφαντοῦντες τοὺς ἄνδρας.

poris proprium quoddam, domeſticum, et naturæ conveniens eſſe Bonum, nullum animæ? ſed eam deſidentem in corpus habere converſos oculos, ejuſque affectionibus arridere, unaque voluptate et gaudio frui? ipſam ab initio immobilem, omniſque affectionis vacuam, nihil omnino habere quod deligat, quod appetat, quo gaudeat? Aut enim oportuit eos ſimpliciter ſententiam ſuam revelantes hominem totum carneum facere, quod nonnulli audent, animæ ſubſtantiam negantes; aut duas naturas diverſas in nobis ſi relinquunt, oportuit proprium utriuſque etiam relinquere Bonum et Malum, familiare et alienum: quo modo ſcilicet ſenſuum unuſquiſque ſuo eſt deſtinatus ſenſili, et omnino ſimili invicem afficiuntur modo. Eſt autem animæ proprium ſentiendi inſtrumentum mens, cui nullam rem peculiarem ſubjicere quam ſpectet, qua moveatur, nullam cognatam affectionem qua ſoleat gaudere, omnium eſt abſurdiſſimum; niſi fortaſſis aliqui hoc illis falſo et per calumniam imputantes fallunt.

F ιε'. Κἀγὼ πρὸς αὐτόν, Οὐχ ἡμῖν γε κριταῖς, ἔφην· ἀλλὰ πάσης ἀφεῖσαι τὴν ἐπιμέλειας· ὥστε θαῤῥῶν τὰ λοιπὰ τῷ λόγῳ πέραινε. Πῶς, εἶπεν, ὁ γὰρ Ἀριστόδημος ἡμᾶς, 1097 εἰ σὺ παντάπασιν ἀπηγόρευκας, ἀφαδήξεται; Πάνυ μὲν οὖν, εἶπεν ὁ Ἀριστόδημος, ὅταν ἀκμάμῃς ὥσπερ οὗτος· ἐπὶ δὲ ἀκμάζων, ὦ μακάριε, χρῆσαι σεαυτῷ, καὶ μὴ δοκῇς ἀπομαλθακίζεσθαι. Καὶ μήν, ὁ Θέων εἶπε, πάνυ ῥᾴδιόν ἐστι τὸ λειπόμενον· λείπεται δέ, τὸ πρακτικὸν ὅσας ἡδονὰς ἔχει διελθεῖν. Αὐτοὶ δὲ δήπου λέγουσιν ὡς "τὸ εὖ ποιεῖν ἡδίόν ἐστι τοῦ πάσχειν" εὖ δὲ ποιεῖν, ἐπὶ μὲ ἀμέλει καὶ ἀφ' λόγων, τὸ δὲ πλεῖστον ἐν πράξει καὶ μέγιστον, ὡς τίνομα τῆς εὐεργεσίας ὑφηγεῖται, καὶ μαρτυροῦσιν αὐτοί. Μικρὸν γὰρ ἔμπροσθεν ἠκούομεν, ἔφη, τούτου λέγοντος οἵας φωνὰς ἀφῆκεν Ἐπίκουρος, οἷα δὲ γράμματα B τοῖς φίλοις ἔπεμψεν, ὑμνῶν καὶ μεγαλύνων Μητρόδω-

F. 2. πάσης] πᾶσι, Venet. 2.

XV. Reſpondi tum ego in hæc verba; Non quidem nos talem ſententiam feremus. Itaque intrepide reliquum orationis perſequere. Tum ille; Quomodo vero? nonne enim in dicendi partes nobis Ariſtodemus ſuccedet, ſi tu plane feſſus es? Omnino, inquit Ariſtodemus, ſi itidem tu, ut ille eſt, defatigatus fueris. Verum tu, bone vir, qui etiamnum viges, utere teipſo, neque ob mollitiem detrectantis opinionem de te excita. Et quidem, ſubjiciebat Theon, id quod reſtat admodum eſt facile: ſupereſt enim ut enarretur, quanta actionibus concilietur homini voluptas. Ceterum ipſi hoc Epicurei dicunt, *ſuavius eſſe afficere quam affici beneficio.* Non abnuerim etiam verbis beneficium poſſe conferri; ſed certe in actione pars maxima et potiſſima conſiſtit, quod et benefaciendi vocabulum indicat, et ipſi fatentur. Paulo enim ante audivimus iſtum dicentem, quales voces emiſerit Epicurus, quales ad amicos literas dederit, prædicans et ſummis vehens laudibus Me-

ρον " ὡς εὖ τε καὶ νεανικῶς ἐξ ἄστεος, ἀλλὰ σπεύδει " Μίθρᾳ τῷ Σύρῳ βοηθήσων," ἃ ταῦτα, πρᾴξαντος ἀθὲν τότε τὸ Μητροδώρου. Τίνας οὖν οἰόμεθα καὶ πηλίκας ἡδονὰς εἶ τὰς Πλάτωνος, ὁπλίσια Δίωνα ὁρμήσας ἀπ' αὐτῆς κατέλυσε Διονύσιον, καὶ Σικελίαν ἠλευθέρωσε; τίνας δὲ Ἀριστοτέλης, ὅτε τὴν πατρίδα κειμένην ὑπ' ἐδάφει, πάλιν ἀνέστησε, καὶ κατήγαγε τοὺς πολίτας; τίνας δὲ Θεοφράστου καὶ Φειδίου τοὺς τῆς πατρίδος ἀκολάντων τυράννους; Ἰδίᾳ μὲν γὰρ ὅσοις ἐβοήθησαν ἀνδράσιν, οὐ πυρῶν διαπέμποντες οὐδὲ ἀλφίτων μέδιμνον, ὡς Ἐπίκουρος οἷοις ἔπεμψεν, ἀλλὰ φεύγουσι διαπραξάμενοι κατελθεῖν, καὶ δεδεμένους λυθῆναι, καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐστερημένους ἀποδοῦναι, τί ἂν λέγοι τις ὑμῖν ἀκριβῶς εἰδόσιν; Ἀλλὰ τὴν ἀτοπίαν οὐδὲ βουλόμενόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου παρελθεῖν, τὰς μὲν Θεμιστοκλέους καὶ Μιλ-

B. 2. ἐξ ἄστεος, ἀλλὰ σπεύδει] Ita omnes libri. Corrigendus locus ex gemino loco p. 1126, E. vel diſerte ut illic eſt, ἐξ ἄστεως εἰς Πειραιᾶ κατίδη, cum Amiot. Xyl. Reiſk. vel ſervandis vulgatæ veſtigiis cum Mez. ἐξ ἄστεως εἰς ἄλλα κατίδη: ac propius etiam ἐξ ἀ. ἄλαδε κ.

trodorum, *quod is præclare et egregio conatu ex Aſtu in Piræum deſcendiſſet Mithro Syro opem laturus*, cum quidem nihil tum egerit Metrodorus. Quas ergo et quantas fuiſſe exiſtimatis Platonis voluptates, cum ab ipſo profectus Dion evertit Dionyſium, et Siciliæ libertatem reddidit? aut Ariſtotelis, quando patriam humi proſtratam erexit, civeſque poſtliminio reduxit? aut Theophraſti et Phidiæ ubi patriæ ſuæ tyrannos excideruntꝰ Quid enim apud vos, quibus iſthæc ſunt notiſſima, commemorem quam multis ſubvenerint viris, non tritico mittendo, aut farinæ modio, ſicut Epicurus miſit quibuſdam, ſed exſulibus reditum conficiendo, vinctis liberandis, reddendiſque uxoribus et liberis his qui eos amiſerant? Sed ne ſi cupiam quidem, poſſim præterire ineptias hominis, qui cum Miltiadis et

πάλαι φερόμενος ὑπὸ πόδας πεποίηκε καὶ καταπεπλίζοντος, ὑπὲρ αὐτοῦ δὲ ζητεῖ τοῖς φίλοις χαίροντος, " Δαΐως " τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπεμελήθητε ἡμῶν τοῦ πρὸ τῆς " τοῦ σίτου κομιδῆς, καὶ ἐρασμίους σημεῖα ἐπεδείξασθε
D " τοῖς ἐμοὶ εὐνοίας." Ὥστε εἴ τις ἐξέλοι τὸ σιτάριον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ φιλοσόφου, δόξαι ἂν ἐνδεικνῦσθαι τὰ ῥήματα τοῦ χάριτος ὡς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἢ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἐλευθερωθέντος, ἢ σωθέντος, χαροβολίας.

ις'. Ὅτι μὲν οὖν καὶ πρὸς τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς ἡ φύσις δεῖται χορηγίας πολυτελοῦς, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν μάζῃ καὶ φακῇ τὸ ἥδιστον, ἀλλ' ὄψα καὶ θάσια καὶ μύρα,

Καὶ σισυβὰ καὶ κρότητα τῆς ξυθοστίρου
Πιλάνην μελίσσης ἀφθόνως διδυμίνα

C. 9. μεγαλοπρεπῶς ἐπιμελήθητε] Contrahendis his vocibus, lacunam ſuſtuli, ut vertendo fecerant Amiot. Xyl. et monuit Mez. Vulgo, μεγαλοπρεπῶς, ᾽Επιμελήθητε, corrigendum etiam ἐπιμελήθητε.

D. 11. Πιλάνην μελίσσης] Sic Schott. et Harl. Nec longe abit vetus lectio Ald. Baſ. Xyl. A. E. P. Venet. 1. 2. πιλανομελίσσης. Conf. Athen. xiv. p. 640, B. Vulgo, πίλανα μελίσσης. B. μελανομελίσσης.

Themiſtoclis res geſtas ſub pedibus collocaſſet et extenuaſſet, de ſeipſo ad amicos hæc ſcripſit; *Strenue ac magnifice res noſtras in frumento comparando adminiſtraviſtis, veſtræque erga me benevolentiæ ſigna ad cœlum uſque pertinentia edidiſtis.* Quod ſi quis ex epiſtola philoſophi modicum illud frumenti exemiſſet, verba opinionem poterant excitare, ſcriptam eſſe cauſſa agendarum, pro tota Græcia aut Athenienſi populo liberato, gratiarum.

XVI. Mittamus in præſentia hoc, quod ad corporis voluptates natura multiplici ſumtu atque impendiis indiget, neque in jure et lente dulciſſimum ineſt; ſed appetitiones voluptariorum obſonia requirunt et Thaſium vinum, et unguenta,

Et coſta compaſtaque ſiruæ alitis opis
Succo madefacta largo;

ζητοῦσιν αἱ τῶν ἀπολαυστικῶν ὀρέξεις, καὶ πρὸς γε τούτοις εὐπρεπεῖς καὶ νέας γυναῖκας, οἷα Λεόντιον καὶ Βοίδιον καὶ Ἡδεῖα καὶ Νικίδιον ἐνέμοντο περὶ τὸν κῆπον, ἀφῶμεν. E Τὰς μέντοι τῆς ψυχῆς χαρᾶς ὁμολογουμένως μέγεθος οἰκεῖόν ἐστι δεῖν πράξεων, καὶ κάλλος ἔργων ἀξιολόγων, εἰ μέλλουσι μὴ ῥᾳθύμενοι μηδὲ ἀγεννεῖς καὶ χορασιώδεις, ἀλλ' ἐμβριθεῖς ἔσεσθαι καὶ βέβαιοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Τὸ δὲ περὶ τοῦ πρὸς εὐπαθείας ἐπαίρεσθαι ταυτὶ δίκαιον ἀφεσθίσια ἀγόντων, καὶ μέγα φρονεῖν, ὅτι, "νόσῳ νο- "σῶν ἀσκίτῃ τινὰς ἑστιάσεις φίλων συμπέμψει, καὶ οὐκ ἐφ- "θόνει τῆς παρασκευῆς τὸ ὑγρὸν τῷ ὕδατι," καὶ τὸν ἐκ ἑκάτων Νεοκλέους λόγων μεμνημένον ἐτέρπετο τῇ με- "τὰ δακρύων ἰδιοτρόπῳ ἡδονῇ," ταῦτα οὐδεὶς ἂν ὑγι- F αίνων εὐφροσύνας ἀληθεῖς ἢ χαρὰς ὀνομάσειεν· ἀλλὰ εἴ τις ὀρθὴ καὶ ψυχῆς Σαρδιανὸς γέλως, ἐν τούτοις ὀρθὴ τοῖς παραβιασμοῖς καὶ κλαυσιγέλωσιν. Εἰ δ' οὕτω ταῦτα φήσῃ

E. 6. Τὸ δὲ περὶ τοῦ] Forte, Τὸ δ' Ἐπικούρου, ut fere Xylander vertit.
F. 3. Σαρδιανὸς] Σαρδόνιος Schott. Anon. T. V. B.

præterea formoſas et ætate integra mulieres, quales circa hortum Epicuri verſabantur Leontium, Boidium, Hedeia, Nicedium. Id quidem in confeſſo eſt animi lætitiæ ſubjectam oportere eſſe actionum magnitudinem, et pulchritudinem facinorum memorabilium, ſi non vana, ignobilis, et puerilis, ſed ponderoſa debeat eſſe, ſtabilis, ac magnifica. Quod autem Epicurus ob ſuavem affectionem animo effertur nautarum inſtar Veneris feſtum agentium; et magni ſeſe facit, quod *morbo laborans aquæ utricularie convivia amicorum quædam inſtituerit, aquæ intercuti humorem ſuperinducere non inviderit, et extremorum Neoclis verborum recordatus ſua peculiaris modi voluptate cum lacrymis contabuerit*; hæc nemo ſanæ mentis vera gaudia appellaverit: ſed, ſi quis eſt animæ Sardonius riſus, is in hujuſmodi eſt violentis lætitiis ac permixtis fletu riſibus. Si quis

τις εὐφροσύνας καὶ χαρᾶς, σκόπει τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἡδονῶν ἐκείνων.

1098 Ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτα μὲν ἐκείρατο δόξαν·

καὶ,

Οὗτός τοι Ῥώμας ὁ μέγας, ξένε, πατρίδος ἀστήρ·

καὶ,

Δίζω ἢ σε Διὸν μαντεύσομαι ἢ ἄνθρωπον.

Ὅταν δὲ λάβω τὰ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου τοῦ ὀφθαλμῶν κατορθώματα, καὶ τὸν ἐν Πλαταιαῖς Ἀριστείδην, ἢ τὸν ἐν Μαραθῶνι Μιλτιάδην, ἐνταῦθα, κἂν ἡ Ἡρόδοτον, ἐξείργομαι γνώμην εἰπεῖν, ὅτι τῷ πρακτικῷ βίῳ τὸ ἡδὺ πλέον ἢ τὸ καλόν ἐστιν. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ Ἐπαμεινώνδας, εἰπών, ὡς φασιν, ἥδιστον αὐτῷ γενέσθαι ὃ τοὺς γονεῖς ζῶντας ὁρᾶν τὸ ἐν Λεύκτροις τρόπαιον
B αὐξῆ στρατηγοῦντος. Παραβάλωμεν οὖν τῇ Ἐπαμεινώνδου μητρὶ τὴν Ἐπικούρου, χαίρουσαν ὅτι τὸν ἐπεδείξατο εἰς τὸ κηπίδιον εἰσελθόντα, καὶ κοινῇ μετὰ τῆς Πολυαίνης

tamen lætitiæ nomine ista dignabitur, considera mihi excellentiam harum voluptatum:

Consiliis nostris lux est attonsa Laconum:

et,

Hic patriæ est, hospes, Romæ memorabile signum:

et,

Ambigo tene hominem, vel numen dicere par sit.

Cum autem mihi ante oculos pono Thrasybuli et Pelopidæ illustria facta, et apud Platæas Aristidem, Miltiadem Marathone; ibi, secundum Herodotum ut loquar, cogor hanc proferre sententiam, vitæ in agendo occupatæ plus voluptatis quam honesti inesse. Testimonium mihi etiam Epaminondas præbet, qui *hoc sibi*, ut fertur, *jucundissimum evenisse* dixit, *quod parentes ipsius viventes tropæum ipso duce apud Leuctra erectum conspexerunt*. Contendamus ergo cum Epaminondæ matre matrem Epicuri, gaudentem quod filius in hortulum sese abdidit, et communi jure cum

παιδοποιέμενον ἐκ τῆς Κυζικηνῆς ἑταίρας. Τὴν μὲν γὰρ Μητροδώρου μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὡς ὑπερέχαιρεν ἐπὶ τοῖς γάμοις αὐτῷ, καὶ ταῖς περὶ τὴν ἀδελφὸν ἀντιγραφαῖς, ἐκ τῶν βιβλίων δῆπου δῆλόν ἐστιν. Ἀλλ' "ἡδέως "τε βεβιωκέναι καὶ βρυάζειν καὶ καθυμνεῖν τὸν αὐτῷ βίον" ἐκφαυλίζοντες λέγουσι. Καὶ γὰρ οἱ θεράποντες ὅταν Κρόνια δειπνῶσιν, ἢ Διονύσια κατ' ἀγρὸν ἄγωσι σχολὴν, ὀλολυγμὸν ὑπομένουσι καὶ τὸν θόρυβον, ὑπὸ χαρμονῆς καὶ ἀπειροκαλίας τοιαῦτα ποιοῦν- C
των καὶ φθεγγομένων,

Τί κάθη; καὶ, φίλε μοι· ἐπὶ καὶ σῖτα
Πάρεστιν, ὦ δύστηνε; μὴ σαυτῷ φθόνει.
Οἱ δ' εὐθὺς ἐλάλαξαν, ἐν δ' ἐκίρνατο
Οἶνος· φέρων δὲ στέφανον ἀμφίθηκέ τις·

B. 6. καὶ ταῖς] καὶ addendum cenſuimus, ſententiæ cauſſa.

B. 8. τὸν αὐτῶν βίον] Sic A. B. E. Venet. 2. P. Mez. Xyl. verſ. Vulgo, τὸν αὐτὸν βίον. Harl. τὸν ἑαυτῶν βίον.

C. 3. Τί κάθη—φίλην] Continuam vulgo orationem, ſecundum Xyl. et Mez. in verſus diſtinximus. Libri nil in melius variant, niſi ὑμνεῖτο A. B. E. Venet. 1. P. Harl. Forte legendum, Τί γὰρ κάθη; φίλημι· οὐ καὶ σῖτά σοι Πάρεστιν, ὦ δύστηνε; μὴ σαυτῷ φθόνει. Οἱ δ' εὐθὺς ἐλάλαξαν· ἐν δ' ἐκίρνατο Οἶνος· φέρων δὲ στέφανον ἀμφέθηκέ τις. Ὑμνεῖτο δ' αἰσχρὸς, κλῶνα πρὸς καλὴν δάφνης, Ὁ Φοῖβος οὐ προσῃδέ· τὸν τ' ἐναύλιον Ὠδὴν τις ἐξέπλητε σύγκωτον φίλῃ.

Polyæno meretrice Cyzicena ad ſobolem procreandam utitur. *Matrem* enim *et ſororem Metrodori nimio ob ejus nuptias gaudio fuiſſe evectas, item ob ſcriptam ab eo reprehenſionem fratris*, libri iſtorum abunde docent. At vociferando in clamorem erumpentes iſti homines produnt *ſuaviter ſe vixiſſe, florere, et vitam ſuam ſummis vehere laudibus.* Atqui item faciunt ſervi cum Saturnalia cœnant, aut Liberalia in agro vagantes celebrant, ululatum eorum et tumultus ferre non poſſis, præ gaudio et imperitia rerum pulcharum talia agentium et loquentium:

Quid deſides? quin bibimus, et capimus cibos?
Sunt hæc, miſelle, in promtu: cur tibi invides?
Vocem ſtatim hi dedere: tum Bacchi liquor
Infunditur, et corona aliquis ornat caput;

Ἴμπει δ' αἰσχρῶς κλῶνα πρὸς καλὸν δάφνης,
Ὁ Φοῖβος οὐ προσῳδά· τήν τε ἰναύλιον
Ὠθῶν τις ἐξέκλαξε σύγκοιτον φίλην.

Ἦ γὰρ οὐ τούτοις ἔοικε τὰ Μητροδώρου πρὸς τὸν ἀδελφὸν γράφοντος; "Οὐδὲν δεῖ σώζειν τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' "ὅπως σοφίᾳ τεφάνων παρ' αὐτοῖς τυγχάνειν, ἀλλ' ἐσθίειν "καὶ πίνειν οἶνον, Τιμόκρατες, ἀβλαβῶς τῇ γαστρὶ καὶ D"κεχαρισμένως." Καὶ πάλιν τοῦ φησιν ἐν τοῖς αὐτοῖς γράμμασιν, "Ὡς ἐχάρην καὶ ἐθρασυνάμην ὅτι ἔμα-"θον παρὰ Ἐπικούρου ὀρθῶς γαστρὶ χαρίζεσθαι" καὶ, "ἀγαθὸν γαστέρα γάρ, ὦ φυσιολόγε Τιμόκρατες, ὅ ἀγα"θόν."

ιζ'. Καὶ ἔοικεν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἡδονῆς τὸ μέγεθος, καθάπερ κέντρῳ ἐν διαστήματι, τῇ γαστρὶ περιγράφουσι. Λαμπρᾶς δὲ καὶ βασιλικῆς ἐν φρονήματι ποιούσης μέγα καὶ φῶς ἐν γαλήνῃ ἀληθῶς εἰς ἅπαντας ἀναχεομένης χαρᾶς, οὐκ ἔστι μεταλαχεῖν βίον ἀνέξοδον καὶ ἀπολίτευ-

D. 6. Καὶ ἔοικεν] Legendum cum Amiot: Xyl. Mex. Καὶ ὅλως. Nisi forte aliud vitium latcat.

Laurique pulchram ad frondem turpiter canit
Indigna Phœbo: januamque alius domus
Pulsam operiens, excludit caram conjugem.

Nonne vero horum similia sunt ea quæ ad fratrem scribit Metrodorus? *Nihil attinet, O Timocrates, Græcis salutem parare, aut ob sapientiam ab iis coronas accipere; sed edere, et bibere vinum ita ut ventri non noceat, eique sit gratum.* Et rursum iisdem in literis scribit: *Gavisus sum vehementer, et ferociré cœpi, quod ab Epicuro didici recte ventri gratificari.* Et: *Nam, O naturæ indagator Timocrates, circa ventrem est bonum.*

XVII. Omnino autem isti homines totam voluptatem, ejusque magnitudinem, ventre quasi centro posito circumscribunt: splendida, et regali, ac magnitudinem animo, lumen, tranquillitatemque conferente voluptate, quæ vere gaudio totum perfundat hominem, non possunt frui;

τον καὶ ἀφιλάνθρωπον καὶ ἀνενθουσίαστον εἰς τιμὴν καὶ χάριν ἀνελομένους. Οὐ γὰρ τι φαῦλον ἡ τύχη καὶ μικρὸν, οὐδὲ ἀγεννές ἐστιν, οὐδὲ, ὥσπερ οἱ πολύποδες, ἄχρι τῶν ἐδωδίμων ἐκτείνει τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ ταύτην D μὴν ὀξύτατος ἀποκόπτει κόρος, ἀχαρὲς ὥρας μόριον· ἀκμασάντων δὲ πρὸς τὸ καλὸν ὁρμῶν καὶ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ τιμὴν καὶ χάριν,

Οὐκ ἔστιν αὐτῶν μέτρον ὁ τοῦ βίου χρόνος,

ἀλλὰ τὸν παντὸς ἀγῶνος ἐπιδραττόμενον τὸ φιλότιμον καὶ φιλάνθρωπον, ἐξαμιλλᾶται ταῖς πράξεσιν καὶ ταῖς χάρισιν ἡδονὰς ἀμηχάνους ἐχούσαις, ἃς οὐδὲ φεύγοντες οἱ σφοδροὶ διαφεύγειν δύνανται), πανταχόθεν αὐτοῖς ἀπαντώσας καὶ περιεχομένας, ὅταν εὐφρανθῶσι πολλοὺς εὐεργετοῦντες·

D. 12. τύχη] Immo ψυχὴ, Amiot. Xyl. Mez.
E. 1. ταύτην] Legendum, ταύτας.
E. 2. μόριον· ἀκμασάντων δὲ] Legendum, μόριον ἀκμασάσας· τῶν δὲ—.
E. 5. Οὐκ ἔστιν—χρόνος] Dictum hoc, ut versum, forte Menandri, distinxi a prosa oratione: ceterum addidi ὁ ex Harl. Item monuerunt Mez. et Reisk.
E. 8. ἡδονὰς ἀμηχάνους] Sic Harl. Vulgo, ἡδονὴν ἀμήχανον.
E. 10. περιεχομένας] Forte, περιεχεμένας.

quippe qui vitam exitus expertem, a republica et humanitate alienam, et quæ nullo ad honorem elegantiamque cieatur instinctu, sibi delegerint. Enimvero animus res est minime iners aut exilis aut abjecta, neque cupiditates suas, quomodo polypi flagella sua, tantum usque ea quæ esui sunt extendit; sed has celerrime præcidit satietas posteaquam momentum temporis viguerunt. At impetus animi quibus ad pulchrum incitatur eique propositum honorem et gratiam, mensuram habent non vitæ tempus, sed totam æternitatem, quam attentans humanitatis et honoris studium complectitur, ad eam se extendit certatim pulchris actionibus elegantibusque factis voluptatem habentibus immensam; quam ne fugiendo quidem evitare possunt boni, undiquaque occurrentem sibi et circumfusam, cum lætitiam percipiunt ex eo quod multis benefecerint.

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὡς εἰσορόωσιν.

F Ὁ γὰρ ὅτῳ ἀφθονὶς ἑτέρους ὥστε καίρειν καὶ γάνυσθαι, καὶ πολεῖν ἅψασθαι καὶ προσαγορεῦσαι, δῆλός ἐστι καὶ τυφλῷ μεγάλας ἔχων ἐν ἑαυτῷ καὶ καρπίμους ἡδονάς,
1099 Ὅθεν οὐδὲ κάμνουσιν ὠφελοῦντες, οὐδὲ ἀπαγορεύουσιν, ἀλλὰ τοιαύτας αὐτῶν ἀκούομεν φωνάς,

Πολλοῦ σε θνητοῖς ἄξιον τίκτει πατήρ·

καὶ,

Μή τι παυσώμεθα δρῶντες εὖ βροτούς.

Καὶ τί δεῖ περὶ τοῦ ἄκρως ἀγαθῶν λέγειν; Εἰ γάρ τινι τῶν μέσως φαύλων, μέλλοντι θνήσκειν, ὁ κύριος ἢτοι θεὸς ἢ βασιλεὺς ὥραν ὁπηδόν μίαν, ὥστε χρησόμενον αὐτῇ πρὸς τὸ καλλίω πρᾶξιν ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν εὐθὺς τελευτᾶν, τίς ἂν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ βούλοιτο μᾶλλον
B Λαΐδι συγγενέσθαι, καὶ πιεῖν οἶνον Ἀριούσιον, ἢ κτείνας Ἀρ-

A. 3. Πολλοῦ σε] Sic B. E. Venet. 2. Harl. P. Vulgo, Πολλαῖσι.
A. 8. χρησόμενον] Forte rectius, χρησάμενον Harl.
A. 9. τὸν καλὸν] τὸν aut delendum, aut mutandum in τοῦ.

Hunc veluti numen, quacunque incedit in urbe,
Sufficiunt cuncti.

Qui enim ſic alios afficit, ut gaudeant eo viſo et exſultent, tangereque et compellare deſiderent, vel cæcus videat hunc magnas in ſe habere ac perfrui voluptates. Itaque etiam non defatigantur benefaciendo, neque animum deſpondent, ſed hujuſmodi eorum audiuntur voces;

Magni te pater pretii creat mortalibus:

item;

Non deſinamus bene mereri de hominibus.

Et quid opus eſt de ſumme bonis dicere? Si cuipiam mediocriter malorum jam morituro, poteſtatem vitæ et morbis habens ſive Deus ſive rex unam proroget horam, ut ea uſus vel ad honeſtum facinus vel ad fruitionem voluptatis, ſtatim vita decedat; quis iſto tempore mallet cum Laide concumbere, aut vinum bibere Ariuſium, quam Archia

χίαν ἐλευθερῶσαι τὰς Θήβας; Ἐγὼ μὲν οὐδένα νομίζω. Καὶ γὰρ τὸν μονομάχων ὁρῶ τοὺς μὴ παντάπασι θηριώδεις, ἀλλ' Ἕλληνας, ὅταν εἰσιέναι μέλλωσι, προκειμένων πολλῶν ἐδεσμάτων καὶ πολυτελῶν, ἥδιον ἐπὶ τῷ χρόνῳ τούτῳ τὰ γύναια τοῖς φίλοις παραπαιδεμένους, καὶ τοὺς οἰκέτας ἐλευθεροῦντας, ἢ τῇ γαστρὶ χαριζομένους. Ἀλλὰ καὶ ὅτι μέγα περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς κοινόν ἐστι δῆπου τοῦτο τοῖς πραγικτικοῖς πρόγμασιν·

Καὶ γὰρ σῖτον ἴδουσι, καὶ οἰνοῦσι αἴθοπα οἶνον,

καὶ μετὰ φίλων ἑστῶνται, πολύ γε οἶμαι παρθυμότερον ἀπὸ τοῦ ἀγώνων καὶ τῶν ἔργων, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Ἀγησίλαος, καί, νὴ Δία, Φωκίων καὶ Ἐπαμεινώνδας, ἢ καθάπερ οὗτοι πρὸς πῦρ ἀλειφάμενοι, καὶ τοῖς φορείοις ἀτρέμα διασεσθέντες· ἀλλὰ καταφρονοῦσι τούτων οἱ ἐκείνας τὰς μείζους ὄντες. Τί γὰρ ἂν λέγοι τις Ἐπαμεινώνδαν, οὐκ

B. 2. Θήβας] Sic Harl. Amiot. Xyl. Ceteri Ἀθήνας.
B. 8. ἐπὶ μέγα] Legendum, σῖτι μέγα cum Amiot. Xyl. Mez.
B. 9. πραίγμασι] Reisk. et Xyl. verſ. ; probabiliter ἀνδράσι.
C. 5. ὄντες] Sic Harl. Xyl. verſ. Mez. Vulgo, ὄντων.

occiſo liberare Thebas? Equidem puto neminem. Nam gladiatores etiam video qui non plane ſunt belluini ſed Græci, in arenam intraturos, multis ac pretioſis propoſitis cibis, libentius iſto tempore mulierculas ſuas amicis commendare, et ſervos libertate donare, quam ventri gratificari. Imo ſi quid magnum habent voluptates corporis, commune id eſt iis qui in agendis rebus verſantur. Nam hi quoque

Veſcuntur Cerere et Lenæi rore rubentis,

et cum amicis convivia agitant: idque multo, ni fallor, alacrius, certaminibus et actionibus obitis, ut Alexander, ut Ageſilaus, ac mehercle Phocion et Epaminondas, quam hi ad ignem uncti, et lecticarum geſtatione ſenſim agitati. Verum illi has contemnunt voluptates, quia in majoribus iſtis ſunt. Quid enim referam noluiſſe cœnare Epaminondam, cum cœnam

βελήσεται δειπνεῖν, ὃς ἐάσει πολυτελέστερον τῆς οὐσίας τὸ δεῖπνον; Ἀλλὰ εἰπόντι πρὸς τὸν φίλον, "Ἐγώ σε "ἔμαθον θύειν, οὐχ ἑορτάζειν." Ὅτε καὶ Ἀλέξανδρος ἀπώσατο τῆς Ἀδέας τοὺς μαγείρους, Αὐτὸς ἐπιτὴν ἔχειν ἀμείνονας ὀψοποιούς, πρὸς μὲν ἄριστον τὴν νυκτοπορίαν, D πρὸς δὲ δεῖπνον τὴν ἀλεγαμίαν· Φιλόξενον δὲ γράψαντα πρὸς παῖδων καλῶν, εἰ σπάνιον, μικρὸν εὐδοκιμεῖν ἢ ὀψοποιὸν ἀποσῶσαι κρίνει τινὰ μᾶλλον ἐξεῖν; Ἀλλ', ὥσπερ φησὶν Ἱπποκράτης, "δυοῖν πόνοιν τὸν ἥττονα ὑπὸ "τοῦ μείζονος ἀμαυροῦσθαι," καὶ τὴν ἡδονῶν τὰς σωματικὰς αἱ θεωρητικαὶ καὶ φιλότιμοι τῷ χαίροντι καὶ ψυχῇ δι' ὑπερβολὴν τὸ μέγεθος σαφανίζουσι καὶ καταδουλοῦνται.

ιή. Εἰ τοίνυν, ὥσπερ λέγουσι, τὸ μεμνῆσθαι τῶν πρότερον ἀγαθῶν μέγιστόν ἐστι πρὸς τὸ ἡδέως ζῆν, Ἐπικούρῳ μὲν οὐδ' ἂν εἷς ἡμῶν πιστεύσειεν, "ὅτι ταῖς μεγίσταις ἀλ- E "γηδόσι καὶ νόσοις ἐναποθνήσκων, ἀντιπαρεπέμπετο τῇ

vidit quam pro re familiari fumptuoſiorem, ac dixiſſe amico, *Putabam te ſacrificare, non inſolenter luxuriare.* Quando Alexander etiam Adæ coquos rejecit, *Meliores* inquiens *ſe obſoniorum conditores habere, nocturnum iter ad prandii, et hujus exilitatem ad cœnæ ſuavitatem:* et Philoxenum qui per epiſtolam emine vellet formoſos pueros interrogaret, parum abfuit quin procuratione commiſſa dejiceret: et vero cui magis licebat? Sed ſicut inquit Hippocrates, *e duobus doloribus minorem a majore obſcurari*; ſic voluptates etiam corporeæ a voluptatibus agendo et honeſti ſtudio partis ob animi lætitiam ingentem et incomparabilem obliterantur et exſtinguuntur.

XVIII. Quod ſi ergo, ut aiunt, *memoria priſtinorum bonorum maxime facit ad jucunditatem vitæ*; Epicuro quidem nemo, puto, noſtrum fidem habebit, *eum inter maximos dolores et graviſſimis in morbis animam agentem recre-*

" μνήμη τ' ἀπολελαυσμένων ποτὲ τερπνῶν ἡδονῶν." Εἰκόνα γὰρ ὄψεως ἐν βυθῷ συνταραχθέντι καὶ κλύδωνι μᾶλλον ἄν τις ἢ μνήμην ἡδονῆς ἀφομοιώσειεν ἐν σφυγμῷ τοσούτῳ καὶ παραγγμῷ σώματος ἐπινοήσειε. Τὰς δὲ τῶν ποτὲ τερπνῶν μνήμας οὐδεὶς ἂν οὐδὲ βουληθεὶς ἐκκήσοιτο ἑαυτοῦ. Πότερον γὰρ ἢ πῶς οἷόν τε λαθέσθαι τῶν Ἀρβήλων τὸν Ἀλέξανδρον, ἢ τοῦ Λεοντιάδου τὸν Πελοπίδαν, ἢ τὸν Σαλαμῖνος τὸν Θεμιστοκλέα; Τὴν μὲν γὰρ Μαραθῶνι μάχην ἄχρι νῦν Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν ἐν Λεύκτροις Θηβαῖοι, καὶ, νὴ Δία, ἡμεῖς τὴν Δαιφάντου περὶ Ὑάμπολιν ἑορτάζομεν, ὡς ἴσασι, καὶ θυσιῶν καὶ τιμῶν F ἡ Φωκὶς ἐμπέπλησται· καὶ οὐδείς ἐστιν ἡμῶν ἐφ' οἷς αὐτὸς βέβρωκεν ἢ πέπωκεν ὕπτιος ἡδόμενος, ὡς ἐφ' οἷς ἐκεῖνοι κατώρθωσαν. Ἐννοεῖν οὖν πάρεστι πόση τις εὐφροσύνη καὶ χαρὰ καὶ γηθοσύνη συνεβίωσεν αὐτοῖς τοῖς τῶν ἀγαθῶν δημιουργοῖς, ὧν οὐ ἔτεσι πεντακοσίοις καὶ πλείοσιν οὐκ ἀποβέβληκεν ἡ μνήμη τὸ εὐφραῖνον. Καὶ μὴν ἀπὸ δόξης γε-

atum fuiſſe memoria perceptarum olim voluptatum. Imaginem enim viſus in profundo conturbato et fluctu facilius aliquis animo concipiat, quam voluptatis memoriam renidentem in tanta corporis exagitatione atque laniatione. Memoriam vero actionum nemo, ne ſi id conetur quidem, poteſt amoliri a ſe. An enim, aut quomodo Arbelorum Alexander oblitus fuiſſet, aut Pelopidas Leontiadæ, aut Salaminis Themiſtocles? Marathoniam enim pugnam hodieque Athenienſes, Leuctricam Thebani celebrant; et nos Daiphanti apud Hyampolin, ut noſtis, celebramus ſolenniter, ſacrificiiſque et honoribus Phocis repletur: neque quiſquam noſtrum cibo et potu quibus veſcitur ita delectatur, ut eorum rebus geſtis. Exiſtimare licet quanta in lætitia gaudioque et hilaritate ii vixerint, qui horum auctores fuerunt facinorum; cum memoria quingentis et amplius annorum delectationem non amiſerit. Porro *a*

1100 νεσθαι τὰς ἡδονὰς Ἐπίκουρος ὁμολόγει. Τί δὲ οὐκ ἔμελλεν αὐτὸς ὕπτιος ἀπαρχῶν σεμνῶς καὶ σφαδάζων περὶ δόξαν, ὥστε μὴ μόνον ἀπολέγεσθαι τοὺς καθηγητὰς, μηδὲ Δημοκρίτῳ τῷ τὰ δόγματα ῥήμασιν αὐτοῖς ὑφαρπαζομένῳ ζηλομαχεῖν περὶ συλλαβῶν καὶ κεραιῶν· "σοφὸν δὲ μηδένα" φάναι "πλὴν αὐτὸν γεγονέναι" ὅτι τ' μαθητῶν· ἀλλὰ γεγράφειν ὡς "Κολώτης μὲν αὐτὸν "φυσιολογοῦντα περισκιρτήσειεν γονάτων ἁψάμενος· Νεο- "κλῆς δὲ ὁ ἀδελφὸς εὐθὺς ἐκ παίδων ἀποφαίνοιτο μηδένα "σοφώτερον Ἐπικούρου γεγονέναι μηδὲ εἶ)· ἡ δὲ μήτηρ "ἀτόμους ἔχειν οἷ αὐτῇ τοσαύτας, οἵαις συνελθοῦσα σο- Β"φὸν ἂν ἐγέννησαν;" Εἶτα ὑχ ὥσπερ Καλλικρατίδης ἔλεγε τ' Κόνωνα μοιχεύειν τὴν θάλατταν, οὕτως ἄν τις εἴποι τὸν Ἐπίκουρον αἰσχρῶς καὶ κρύφα πειρᾶν καὶ σφα-

A. 1. τὰς ἡδονὰς] Sic Harl. Vulgo, τινας.

A. 4. Δημοκρίτῳ] Sic Xyl. verſ. Mez. Menag. ad Diog. Laert. X, 14. Vulgo, Δημοκρίτει.

A. 5. ὑφαιρυμένῳ] Lego, ὑφηγουμένῳ. Poterat etiam corrigi—Δημοκρίτῳ τὰ δόγματα—ὑφαιρούμενος. Illud præſtat.

gloria etiam quaſdam proficiſci voluptates Epicurus fatetur. Qui vero non hoc faceret? ita inſano flagrans atque æſtuans gloriæ ſtudio, ut non modo negaret *ullis ſe uſum præceptoribus*, et cum Democrito, cujus decreta totidem verbis ſuffuratur, altercaretur de ſyllabis et apicibus; ac præſentibus diſcipulis diceret, *nullum extitiſſe ſapientem extra ſe*: ſed ſcriberet etiam, *ſibi, cum explicaret naturam rerum, ad genua accidiſſe ſuppliciterque ea tetigiſſe Coloten*; *Neoclen autem fratrem ſtatim a puero pronunciaviſſe, neminem Epicuro ſapientiorem unquam fuiſſe*; *matrem quoque ſuam in ſe tot tantaſque habuiſſe atomos, quarum congreſſu ſapiens ederetur*. Non igitur ſicut Callicratidas aiebat Cononem mare adulterare, ita jure aliquis dixerit Epicurum turpiter ac furtim captare gloriam, vique in eam ſe ingerere, cum palam

διάζεσθαι τὴν δόξαν, οὐ τυγχάνοντα φανερῶς, ἀλλὰ ἐρῶντα καὶ κεκλατεινόμενον; Ὥσπερ γὰρ ὑπὸ λιμοῦ τὰ σώματα τροφῆς μὴ παρούσης ἀναπιάζει παρὰ φύσιν ἐφ' αὑτῶν τρέφειν, τοιοῦτον ἡ φιλοδοξία ποιεῖ κακὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς, ὅταν ἐπαίνου σπανίζοντες παρ' ἑτέρων μὴ τυγχάνωσιν, αὐτοὺς ἐπαινεῖν.

ιθ'. Ἀλλ' ἆρα τοὺς ἔπαινον καὶ δόξαν οὕτως ἔχοντας, οὐκ ὁμολογοῦσι μεγάλας ἡδονὰς προσίεσθαι, δι' ἀσθένειαν ἢ μαλακίαν φεύγοντες ἀρχάς, ἢ πολιτείας, καὶ φιλίας βασιλέων, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καλὰ εἰς τὸν βίον γίνεσθαι ἔφη Δημόκριτος; Οὐ γὰρ ἄν τινα πείσειεν ἀνθρώπων ὅτι τῷ Νεοκλέους μαρτυρίαν καὶ τῷ Κολώτῃ προσκύνησιν οὐ τοσούτῳ λόγῳ τιθέμενος καὶ ἀγαπῶν, ὡς οὐκ ἄν, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προτιθεὶς Ὀλυμπιάσιν, ἐξεμάνη καὶ ἀνωλόλυξεν, μᾶλλον δὲ ὅπως ὑπὸ χαρᾶς ἤρθη, κατὰ τὸν Σοφοκλέα,

B. 2. παρ' ἑτέρων] Forte, παρ' ἑτέρων.
C. 4. ὡς οὐκ ἄν] ὡς delendum.
C. 6. μᾶλλον δὲ ὅπως] Legendum, μᾶλλον δὲ ὅλως.

ea non potiatur, ſed amet tamen ac torqueatur amore? Sicut enim præ fame corpora cibo deſtituta coguntur contra naturam ex ſeipſis alimentum petere; ita ambitio hoc mali in animis ingenerat, ut laudum avidi, quando ab aliis eæ non conferuntur, ipſi ſeſe laudent.

XIX. Ceterum qui hoc modo ſunt erga laudem et gloriam affecti, nonne fatentur ſe magnas dimittere voluptates, dum ob imbecillitatem vel mollitiem fugiunt magiſtratus, reipublicæ gubernationem, amicitias regum; quibus a rebus *magna bona vitæ proficiſci* dixit Democritus? Nemini enim homini perſuaſerit Epicurus, ſe, qui Colotæ adorationem et Neoclis teſtimonium tanti feciſſet, ſi a Græcis Olympiæ publico exciperetur plauſu, non inſaniturum præ gaudio et ululatum fuiſſe editurum; ac non potius ita præ lætitia ſe elaturum,

Γραίας ἀκάνθης πάππος ὡς φυσώμενος.

Εἴ γε μὴν τὸ εὐδοξεῖν ἡδύ, τὸ ἀδοξεῖν δήπου λυπηρόν· ἀδοξότερον δὲ ἀφιλίας, ἀπεχθείας, ἀθεότητος, ἠλιθιότητος, ὀλιγωρίας ὑπάρχει. Ταῦτα δὲ πάντες ἄνθρωποι, D πλὴν αὐτῶν ἐκείνων, τῇ αἱρέσει προσοῦναι νομίζουσιν. Ἀθέως φησί τις; Ἀλλὰ τιμῶν δόξαν, οὐ τιμῶν ἀλήθειαν, σκοπεῖσθω. Καὶ βιβλία μὲν μὴ λέγωμεν, μηδὲ ψηφίσματα βλάσφημα πόλεων, ὅσα γέγραπται πρὸς αὐτούς· φιλαπεχθήμονα γάρ. Εἰ δὲ χρησμοὶ καὶ μαντεῖα, καὶ θεῶν πρόνοια, καὶ γονέων πρὸς ἔκγονα στοργὴ καὶ ἀγάπησις, ἡ πολιτεία, καὶ ἡγεμονία, καὶ τὸ ἄρχειν, ἔνδοξόν ἐστι καὶ εὐπλεές, ὅπως ἀνάγκη τὰς λήψεις, ὡς " οὐ δεῖ σώζειν τὴν "Ελλάδα, ἀλλ' ἐσθίειν καὶ πίνειν " ἀβλαβῶς τῇ γαστρὶ καὶ κεχαρισμένως," ἀδοξεῖν καὶ κακοὺς νομίζεσθαι· νομιζομένους δὲ τοιούτους, ἀνέσθαι καὶ

D. 11. ἀνῆσθαι] Legendum videtur ἀνᾶσθαι, cum Amiot. Xyl. Mes. consequenter, proximum ἀγρωστῆς in ἀστηρῆς mutavi cum Harl. ut jam Reisk. monuerat.

Inflata cum veteris lanugo cardui,

ut eſt apud Sophoclem. Quod ſi dulce eſt gloria eſſe præditum; nimirum moleſtum erit eſſe inglorium. Atqui nihil eſt ab omni gloria alienius, quam amicis, actionibuſque carere, Deum nullum putare, ſoli vacare voluptati, omnes res negligere: quæ quidem omnes, ipſis exceptis, homines Epicureorum ſectæ tribuunt. Dicat aliquis, *Immerito hoc.* Atqui non veritas hic, ſed fama ſpectatur. Et ſane libros ac decreta maledica civitatum contra Epicureos ſcripta non proferemus; odioſum enim hoc fuerit. Sed profecto ſi oracula, divinatio, Deorum Providentia, parentum in prolem innatus amor et dilectio, ſi reipublicæ adminiſtratio, principatus, magiſtratus, hæc, inquam, ſi cum gloria et laude ſunt conjuncta; eos qui dicunt *non eſſe ſalutem Græcis parandam, ſed edendum bibendumque, ita ut ventri neque noceat et ſit gratum*, neceſſe eſt infamia laborare, maloſque exiſtimari: et cum tales habeantur, dolore affici, et vitam vivere tur-

ζῆν ἀπερπῶς, εἴ γε δὴ τὸ καλὸν ἡδὺ ἢ τιμὴ εὐδοξίαν ἡγοῦνται.

κ'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ Θέωνος, ἐδόκει καταπαῦσαι E τὸν περίπατον, ἢ, καθάπερ εἰώθειμεν, ὅτι τοῦ βάθρων καθιζόμενοι, πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἡμῖν σιωπὴ χρόνον οὐ πολύν. Ὁ γὰρ Ζεύξιππος ἀπὸ τοῦ εἰρημένων ἐννοήσας, Τίς, ἔφη, τὰ λειπόμενα τῷ λόγῳ προσαποδώσει; καὶ γὰρ ὕπνου πρόσκαιρον ἔχει τέλος· αὐτὸς ἄρτι μαντικῆς μνησθεὶς καὶ Προνοίας ὑπεδέδληκε· ταῦτα γὰρ οὐχ ἥκιστά φασιν οἱ ἄνδρες ἡδονῇ καὶ γαλήνῃ καὶ θάρσος αὐτοῖς προξενεῖν εἰς τὸν βίον· ὥστε δεῖ τι λεχθῆναι καὶ περὶ τούτων. Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἀριστόδημος, Ἀλλὰ περὶ ἡδονῆς μὲν εἴρηται σχεδόν, εἶπεν, ὡς εὐτυχῶν καὶ κατορθῶν ὁ λόγος αὐτοῦ φόβον ἀφαιρεῖ τινα καὶ δεισι- F

D. 12. εἴ γε δὴ—ἡγοῦνται.] Legendum, εἴ γε δὴ τὸ καλὸν ἡδὺ, καὶ τὴν εὐδοξίαν καλὸν ἡγοῦνται.

E. 6. τέλος—ταῦτα γὰρ] Leniſſima adhuc videtur medicina, τέλος, αὐτὸς ἄρτι μαντικῆς μνησθεὶς καὶ Προνοίας. Ἀποδεδληκότες γὰρ ταῦτα—. Itaque verti.

E. 11. εὐτυχῶν—εὐφροσύνην δὲ] Forte, εἰ τυχὸν—εὐφροσύνην γε. Senſum in verſione expreſſimus.

pem; ſiquidem dignitatem et gloriam pro re jucunda putant.

XX. Hæc locuto Theone, placuit finem deambulandi facere, et, pro more noſtro, in ſubſelliis conſidentes, dictaque conſiderantes, ſilentium tenuimus non diuturnum. Zeuxippus enim injecta e dictis cogitatione, Quis, inquit, reliquam orationis partem abſolvet? nondum enim ſuo fine concluſa eſt, cum modo divinationis et Providentiæ intulerit mentionem: *quibus abjectis*, Epicurei aiunt *ſe non minimum conferre momentum ad voluptatem, tranquillitatem, et fiduciam vitæ.* Itaque etiam de his dicendum eſt aliquid. Ariſtodemus ſub hæc ita locutus eſt: De voluptate quidem fere dictum eſt, Epicureorum rationem, ſi forte id conſequatur quod habet propoſitum, metum quidem auferre quendam et

δαιμονίαν, εὐφροσύνῃ δὲ καὶ χαρᾷ ἀπὸ τῶν θεῶν οὐκ
ἀποδίδωσιν· ἀλλ' ὕπως ἔχειν ποιεῖ πρὸς αὐτὸν τὸ μὴ
1101 ταράττεσθαι μηδὲ χαίρειν, ὡς πρὸς τοὺς Ὑρκανοὺς ἢ
Σκύθας ἔχομεν, οὔτε χρηστὸν οὐδὲν οὔτε φαῦλον ἀπ'
αὐτῶν προσδοκῶντες. Εἰ δέ δεῖ προσθεῖναί τι τοῖς
εἰρημένοις, ἐκεῖνό μοι δοκῶ λήψεσθαι παρ' αὐτῶν
πρῶτον, ὅτι τοῖς ἀναιρεῖσι λύπας καὶ δάκρυα καὶ στεναγ-
μοὺς ὅτι ταῖς τῶν φίλων τελευταῖς, μάχονται, καὶ λέ-
γουσι "τὸν εἰς τὸ ἀπαθὲς καθεστῶσαν ἀλυπίαν ὑφ'
"ἑτέρου κακοῦ μείζονος ὑπάρχειν, ὠμότητος ἢ δο-
"ξοκοπίας ἀκρήτου καὶ λύσσης· διὸ πάσχειν τι βέλτιον
"εἶ, καὶ λυπεῖσθαι, καί, νὴ Δία, λιπαίνειν τοὺς ὀφθαλ-
"μοὺς καὶ τήκεσθαι" καὶ ὅσα δὴ παραινόμενοι καὶ γεώ-
Β φοντες, ὑγροί τινες εἶ καὶ φιλικοὶ δοκοῦσι. Ταῦτα γὰρ
ὁ ἄλλοις τε πολλοῖς Ἐπίκουρος εἴρηκε, καὶ περὶ τῆς

A. 1. ἢ Σκύθας] Hæc eſt Xylandri emendatio confirmata a Mss. Vulgo, ἰχθῦς. Gr. Lat. poſtrema, ἢ χυδάς.
A. 7. ὑφ' ἑτέρου] Forte delendum ὑφ'.
A. 10. νὴ Δία, λιπαίνειν] Sic Harl. Mss. Vulgo, μὰ διαλιπαίνειν.

ſuperſtitionem, nullam tamen lætitiæ et gaudii Deorum cauſſa concipiendi præbere materiam; ſed facere ut ita ſimus erga eos affecti neque timendo neque gaudendo, quomodo ſumus erga Hyrcanos aut Scythas affecti, neque boni ab iis quicquam neque mali exſpectantes. Si quid autem addendum eſt dictis, id ab ipſis ſumemus. Primum eſt hoc, quod dolores, lacrymas, et gemitus in morte eorum qui cari fuerunt excludentibus repugnant, dicuntque *indolentiam quæ affectionum vacuitatem efficit, a majori malo proficiſci, crudelitate nimirum aut immoderata arrogantia et rabie; itaque præſtare affici, mœrere, oculos rigare, flendoque tabeſcere*, et quæ alia ſunt affectuum genera, quibus indulgentes et laudem ſcribendo tribuentes Epicurei volunt molles et ſuorum ſtudioſi videri. Hæc enim Epicurus cum aliis multis locis tradidit, tum in ſcripto *ſuper*

Ἡγησιάναχτος τελευτῆς, περὶ Δοσίθεον γεγράφων τὸν πατέρα, καὶ Πύρσωνα τὸν ἀδελφὸν τοῦ τεθνηκότος. Ἐναγχος γὰρ κατὰ τύχην τὰς ἐπιστολὰς διῆλθον αὐτῶν. Καὶ λέγω μιμούμενος, ὡς οὐχ ἥττόν ἐστι κακὸν ἀθεότης ὠμότητος ἢ δεισιδαιμονία, εἰς ἣν ἄγουσιν ἡμᾶς οἱ τιμὴ χαρὰν ἐκ τοῦ θεοῦ μᾶλλον ἢ ὀργῆς ἀναιρεῖσθαι. Βέλτιον γὰρ ὑπάρχειν περὶ συγκεκερᾶσθαι τῇ περὶ θεῶν δόξῃ κοινὰν αἰδῶ καὶ φόβον πάθος, ἢ πᾶν τοῦτο φεύγοντας, μήτε ἐλπίδα, μήτε χάριν ἑαυτοῖς, μήτε θάρσος ἀγαθῶν παρόντων, μήτε τινὰ δυσχεροῦσιν ἀποστροφὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀπολείπεσθαι.

κα'. Δεῖ μὲν γὰρ ἀμέλει τῆς περὶ θεῶν δόξης, ὥσπερ ὄψεως λήμην, ἀφαιρεῖν τὴν δεισιδαιμονίαν· εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, μὴ συνεκκόπτειν, μηδὲ τυφλοῦν τὴν πίστιν ἣν οἱ πλεῖστοι περὶ θεῶν ἔχουσι. Αὕτη δ' ἐστὶν οὐ φοβερά τις, οὐδὲ σκυθρωπή, καθάπερ οὗτοι πλάτ-

B. 8. χαρὰν] Legendum χάριν, cum Amiot.
B. 10. κοινὸν] Sic omnino legendum, cum Amiot. et Xyl. Vulgo, καινόν.

morte Hegeſianactis ad patrem ejus Doſitheum, et fratrem mortui Pyrſonem. Nuper enim forte fortuna has epiſtolas perlegi. Ego autem ipſorum dicendi formulam imitans contra dico, opinionem quæ Deorum naturæ eſt adverſa non minus eſſe immanitate et ambitione malum; quam ad opinionem ii nos ducunt, dum et gratiam et iram e divina natura tollunt. Præſtat enim inſitam eſſe opinioni de Deo et contemperatam affectionem quandam mixtam e verecundia et metu, quam, hoc dum fugimus, neque ſpem nobis, neque gratiam, neque fiduciam bonis præſentibus, neque rebus adverſis refugium ad eum relinquere.

XXI. Oportet omnino opinioni de Diis ſuperſtitionem, tanquam oculo lemam, adimere: quod fieri ſi non poſſit, non eſt una cum ſuperſtitione excidenda aut excæcanda fides, quam de Diis plerique habent. Ea autem non eſt horribilis quædam aut tetrica perſuaſio, qualem iſti

τυσιν, ἀφαλλοντες τὴν Πρόνοιαν, ὥσπερ παισὶν ἐμπίπλουσαν, ἢ ποινὴν ἀλιτηριώδη καὶ τραγικὴν ὑπαγορεμμένην. Ἀλλ' ὀλίγοι μὲν τῶν ἀνθρώπων δεδίασιν τὸ θεῖον, οἷς οὐκ ἄμεινον μὴ δεδιέναι· δεδιότες δὲ ὥσπερ ἄρχοντα
D χρηστὸν ἥπιον, ἀπεχθῆ δὲ φαύλοις, ἑνὶ φόβῳ δι' ὃν οὐ δέουσι πολλῶν ἐλαθερούμενοι τοῦ ἁδικεῖν, καὶ παρ' αὐτοῖς ἀπρέμα τὴν κακίαν ἔχοντες οἷον ὑπομαραινομένην, ἧττον ταράττονται τῶν χρωμένων αὐτῇ καὶ τολμώντων, ἔστα εὐθὺς δεδιότων καὶ μεταμελομένων. Ἡ δὲ τῶν πολλῶν καὶ ἀμαθῶν οὐ πάνυ μοχθηρῶν ἀφόβησις περὶ τὸ θεὸν ἔχει μὲν ἀμέλει τὸ σεβομένῳ καὶ τιμῶντι μεμιγμένον τινὰ σφυγμὸν καὶ φόβον, ἢ καὶ δεισιδαιμονία κέκληται· μυριάκις δὲ μεῖζόν ἐστι καὶ πλέον αὐτῇ τὸ εὔελπι καὶ θεοχαρές, καὶ πᾶσαν εὐπραξίας ὄψιν· ὡς οὐκ θεῶν

C. 8. ἐμπίπτουσαν—ὑπαγορεμμένην] Prius in ἔμπτυσαν mutandum cum Amiot. Reiſk. Lennep. ad Phal. p. 150. In poſteriore vel interpretando vel emendando, nec meæ mihi nec aliorum rationes adhuc ſatisfecerunt.

D. 1. ἑνὶ φόβῳ—ἁδικεῖν] Probo correctionem Amſot. Mez. Reiſk. ἑνὶ φόβῳ, δι' ὃν οὐ δέουσι πολλῶν, ἐλευθερούντας ἀπὸ τοῦ ἁδικεῖν.

D. 8. ἢ καὶ] Legendum, ᾗ καὶ.

fingunt, calumnia Providentiam impetentes, quæ hominibus tanquam pueris larva ingruat, aut Furia tragica ſcelerum vindex. Verum pauci homines Deum ita timent, ut non præſtet non metuiſſe. Qui autem eum timent ut principem bonis benignum, malis infeſtum, per unum illum metum, per quem non opus habent pluribus, a peccando liberantur, ipſi intra ſe continent malitiam ſenſim contabeſcentem, itaque minus animo conturbantur, quam qui ei indulgent audentque ſcelera, ac ſtatim deinde metu et pœnitentia corripiuntur. Plerorumque vero et indoctorum, neque penitus tamen pravorum hominum, de Deo ſenſus, habet is quidem cultui et honori permixtum quendam tremorem et timorem unde *metus Deorum* ſeu *ſuperſtitio* vocatur: innumeris vero modis antecellit bonæ ſpei copia, gaudii abundantia, omniſque proſperitatis, ut

ὄσαν εὐχόμενον καὶ δεχόμενον. Δῆλον δὲ τεκμηρίοις τοῖς μεγίστοις· ὅτε γὰρ ἀληθεύειν τὸ εἰκὸς ἴσασιν, ὅτε χαίρειν τοῖς ἑορτασμοῖς, ὅτε πράξεις ὅτε ὄψεις εὐφραίνουσιν ἕτεραι μᾶλλον ὧν ὁρῶμεν ἢ δρῶμεν αὐτοὶ περὶ θεῶν, ὀργιάζοντες, ἢ χορεύοντες, ἢ θυσίαις παρόντες, ἢ τελεταῖς. Οὐ γὰρ ὡς τυραννίοις ποτὲ ἢ δεινοῖς κολάσεσιν ὁμιλοῦσα τιμωρεῖται ἡ ψυχὴ φεύγουσα τὸ λυποῦν ἀεί, καὶ ταπεινὴ καὶ δύθυμος, ὅπερ εἰκὸς ἦν· ἀλλ' ὅπου μάλιστα δοξάζει καὶ ἀληθεύει παρεῖναι τὸ θεῖον, ἐκεῖ μάλιστα λύπας καὶ φόβους, καὶ τὸ φροντίζειν ἀπωσαμένη, ᾧ ἡδομένῳ μέχρι μέθης καὶ παιδιᾶς καὶ γέλωτος ἀφίησιν ἑαυτήν. Ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, ὡς ὁ ποιητὴς εἴρηκε, F

Καί τε γέρων καὶ γρηῢς, ἐπὴν χρυσῆς Ἀφροδίτης
Μνήσωνται, καὶ τοῖσιν ἐπηέρθη φίλον ἦτορ·

οὐ δὲ πομπαῖς καὶ θυσίαις οὐ μόνον γέρων καὶ γρηῢς, οὐδὲ πένης καὶ ἰδιώτης, ἀλλὰ καὶ

F. 1. ἀφίησιν] Immo ἐφίησιν.
F. 1. Ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς] Distinxi continuata vulgo antecedentibus. Corrigendum etiam, Ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἐρωτικοῖς—.

a Diis proficiscentis, votis atque exspectatione. Quod ipsum maximis ac certissimis ostenditur signis. Nam neque commorationes aliæ magis quam eæ quæ in templis fiunt, neque tempora quam dies festi, neque actiones aut spectacula alia magis nos delectant, quam ea quæ ipsi facimus et cernimus orgia agentes, aut choros ducentes, aut sacrificiis mysteriisve vacantes. Non enim tunc animus in mœrore est, non languet, neque ei ægre est; quod futurum erat, si cum tyrannis se aut atrocibus vindicibus agere putaret: sed ubi maxime opinatur ac ratiocinatur Deum adesse, ibi potissimum doloribus, metu, curisque repudiatis, delectationi usque ad ebrietatem, risum, jocumque indulget. In re quidem amatoria, ut dixit poeta,

Annosum Cytherea virum, nutulamque suavi
Lætitia quandoque implet repetita trementem:

at in pompis et sacrificiis non vir modo senex aut anus, non pauper duntaxat et plebeius, sed et

Παχυσκελὴς ἀλετρὶς πρὸς μύλην κινημένη,

1102 ἡ οἰκότριβες ἡ θῆτες ὑπὸ γήθυος ἡ χαρμοσύνης ἀναφέρονται. Πλουσίοις τε καὶ βασιλεῦσιν ἑστιάσεις ἡ παν-δαισίαι τινὲς πάρεισιν· αἱ δ' ἐφ' ἱερεῖς ἡ θυηπολίαις, ἡ ὅταν ἔγλιχα τῷ θείῳ τῇ διανοίᾳ φαύειν δοκῶσι, μετὰ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πολὺ ἀφαφέρουσαν ἡδονὴν ἡ χάριν ἔχουσιν. Ταύτης ὧδὲν ἀνδρὶ μέτεστιν ἀπηγωνισμένῃ τῆς Προνοίας. Οὐ γὰ οἴνου πλῆθος, οὐδὲ ὄπτησις κρεῶν τὸ εὐφραῖνόν ἐστιν ἐν ταῖς ἑορταῖς, ἀλλὰ ἡ ἐλπὶς ἀγαθὴ ἡ δόξα τοῦ παρεῖναι τὸν θεὸν εὐμενῆ, ἡ δέχεσθαι τὰ γινόμενα κεχαρισμένως. Αὐλὸν μὲν γὰ ἑτέρων ἑορτῶν καὶ
B στέφανον ἀφαιρεῦμεν, θεῷ δὲ θυσία μὴ παρόντος, ὥσπερ ἱερὸν δοχῆς, ἄθεόν ἐστι ἡ ἀνεόρταστον ἡ ἀνεθυσίαστον τὸ λειπόμενον, μᾶλλον δὲ ὅλον ἀτερπὲς αὐτὸ καὶ λυπηρόν·

F. 6. Παχυσκελὴς—κινημένη] Ut poetæ dictum, disjunximus a reliqua oratione.
A. 3. πάρεισιν] Recte Mez. corrigit, πάρεισιν αἱ δ' ἐφ'.
A. 10. ἑτέρων] Quidvis legendum quam hoc: vel cum Mez. τινῶν vel cum Reiskio optionem præbente, ἑκὼν, aut ἔχειν ἄν, ἕτερα ἑτέρων.
B. 2. δοχῆς] Fortè, εὐχῆς.
B. 3. ὅλον] Malim, ὅλως.

Ancilla furax crassa in pistrino molens,

et vernæ et mercenarii gaudio lætitiaque efferuntur. Divitibus et regibus convivia sunt, et viscerationes quædam publicæ; sed multo majorem iis voluptatem ac delectationem sacrificia et solennitates præbent, ubi cum veneratione et cultu proxime animo ad Deos accedere videntur. At enim in nullam hujus voluptatis partem venit, qui de Providentia spem opinionemque abjecit. Non enim vini copia, aut carnium assatio id est quod in sacrificiis delectat; sed bona spes atque sententia de præsentia Dei propitii, et qui grata habeat ea quæ fiunt. Sunt quædam sacrificia, quibus fistulæ et serta adimuntur. Sacrificium Deo non præsente, tanquam solennitas convivii expers, reliqua habet impia, festivitatis et instinctus divini expertia; imo plane totum insuave et molestum E-

ὑποκρίνεται δὲ εὐχὰς καὶ προσκυνήσεις, οὐθὲν δεόμενος, ἀφ' φόβου τοῦ πολλῶν, καὶ φθέγγεται φωνὰς ἐναντίας οἷς φιλοσοφεῖ· καὶ θύων μὲν ὡς μαγείρῳ παρέσχηκε τῷ ἱερεῖ σφάττοντι, θύσας δὲ, ἄπεισι λέγων τὸ Μενάνδρειον,

Ἔθυον οὐ προσέχουσιν οὐδέν μοι θεοῖς·

ὅτω γὰρ Ἐπίκουρος οἴεται δεῖν σχηματίζεσθαι, καὶ μὴ φθονεῖν μηδὲ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς πολλοῖς, οἷς χαίρουσιν ἕτεροι προσέχοντες, αὐτοὶ δυσχεραίνοντες· c

Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον πρᾶγμ' ἀνιηρὸν ἴφυ,

κτλ. τὸν Εὔμολπον. Ἢ καὶ τοὺς δεισιδαίμονας οὐ χαίρειν τοῖς, ἀλλὰ φοβεμένους οἴονται θυσίαις καὶ τελεταῖς ὁμιλεῖν, μηθὲν ἐκείνων αὐτοὶ ἀφαιρούντες, εἴτε ἀφ' φόβου τὰ αὐτὰ δρῶσιν, εἴθ' ἐλπίδος χρηστῆς ὅσον ἐκεῖνοι με-

B. 7. τὸ Μενάνδρειον—θεοῖς] Vulgo continua erant ita: Τὸ μὲν ἀνθρώπων ἴθυεν οὐ προσ. οὐδ. μ. θ. In eandem inciderunt correctionem Mez. Reisk. Valckenar. Diatrib. Eurip. p. 284.

B. 11. πολλοῖς, οἷς χαίρουσιν] Ita distinxi, addito οἷς ex Harl.

C. 5. εἴτε] Legendum εἴγε, cum Reisk.

picureo relinquitur. Simulat enim se adorare et vota facere, non quod sibi his rebus aliquid quærat, sed metu multitudinis impulsus; voceſque contrarias his quas inter philoſophandum ederet, pronunciat; ac ſacrificans quidem mactanti ſacrificulo tanquam coquo adſiſtit: operatus autem ſacris diſcedit, inquiens illud Menandri,

Rem ſacram inutiliter feci; neque enim Diis
De me ulla cura eſt:

ſic enim Epicurus cenſet, *ſacrificantem debere ſe componere, neque invidere aut infenſum eſſe vulgo hominum, ea, quæ alii gaudentes agunt, ipſi moleſte ferentes,*

Quod facere eſt etenim cunque neceſſe, grave eſt,

inquit Evenus. Itaque etiam *ſuperſtitioſos* arbitrantur *ſacris et myſteriis intereſſe non gaudentes, ſed ſibi timentes:* nihil ipſi iis meliore conditione, ſiquidem ob metum eadem agunt, neque tantum bonæ ſpei, quantum illi, animo concipiunt: id duntaxat animo perturbato metuentes, ne deprehendantur multitudinem ho-

ταλεγχόντες, ἀλλὰ μόνον δεδιότες καὶ παραπόμφοι μὴ φανεροὶ γένωνται τὰς πολλὰς ἀβελογιζόμενοι καὶ φενακίζοντες· ἐφ' ὃς καὶ τὰ περὶ θεῶν καὶ θειότητος αὐτοῖς βιβλία συντέτακται,

Ἕλκτα καὶ οὐδὲν ὑγιὲς, ἀλλὰ πᾶν πέριξ

D ἐπαμπεχομένοις, καὶ ἀποκρυπτομένοις διὰ φόβον ἃς ἔχουσι δόξας.

κβ. Καὶ μὴν μετά γε τὰς πονηρὰς καὶ τὰς πολλὰς τρίτον ἤδη σκεψώμεθα, τὸ βέλτιον ἀνθρώπων καὶ θεοφιλέστατον γένος, οἳ ἡλίκοις ἡδοναῖς καθαραῖς περὶ θεῶν δόξης σωιόντες, ὡς πάντων μὲν ἡγεμόνων ἀγαθῶν, πάντων δὲ πατέρ κελῶν ἐκεῖνός ἐστι, καὶ φαῦλον οὐδὲν ποιεῖν αὐτῷ θέμις, ὥσπερ οὐδὲ πάσχειν. Ἀγαθὸς γὰρ ἐστι, ἀγαθῷ δὲ περὶ οὐδενὸς ἐγγίνεται φθόνος, οὔτε φθόος, οὔτε ὀργὴ, ἢ μῖσος· οὔτε γὰ θερμῶ τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τὸ θερμαίνειν, ὥσπερ οὐδὲ ἀγαθῶ τὸ βλάπτειν· ὀργὴ δὲ καὶ-

D. 4. *βέλτιον*] Lego *βέλτιστον*, cum Mes.
D. 5. *θεοφιλ—συιόντες*] Probo correctionem Amiot. et Mes. *θεοφιλεῖς εἰσι, καθαραῖς περὶ θεῶν δόξαις συνόντες.*

minum impoſtura circumvenientes. Adverſus quam multitudinem ut ſibi conſulerent, libros etiam ſuos de Deo et divina natura compoſuerunt,

Cuncta involuta, diſſorta, et ſæpe nihil:

ſed in quibus ſuam opinionem metu adducti omnis generis tegumentis operiunt atque occultant.

XXII. Porro poſt malos et vulgus hominum, tertio loco conſideremus hominum præſtantius et Diis amiciſſimum genus quantis in voluptatibus degat de Deo pure ſentiens; nimirum hunc omnium eſſe bonorum principem, omnium pulchrarum rerum parentem, neque fas eum aut agere aut pati mali quicquam. Bonus enim eſt, nec bono ullius rei vel invidia, vel metus, vel odium, vel ira ſubit. Ut enim caloris non eſt refrigerare,

ριτος, ϗ χόλος εὐμηνείας, ϗ τῦ φιλανθρώπου ϗ φιλό- E
φρονος τὸ δυσμενὲς ϗ παρακπικὸν, ἀπωτάτω τῆ φύσῃ
τέτακται· τὰ μὲν γὰρ ἀρετῆς ϗ δυνάμεως, τὰ δὲ ἀσ-
θενείας ἐστὶ ϗ φαυλότητος. Οὐ τοίνυν ὀργαῖς ϗ χάρισι
σωέχεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ὅτι μὲν χαρίζεσθαι ϗ βοηθεῖν
πέφυκεν, ὀργίζεσθαι δὲ ϗ κακῶς ποιεῖν οὐ πέφυκεν.
Ἀλλὰ ὁ μὲν μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πηνὸν ἅρμα ἐλαύ-
νων, κάτω φερόμενος πορεύεται, διακοσμῶν πάντα καὶ
ἐπιμελούμενος· τῶν δὲ ἄλλων θεῶν ὁ μὲν ἐστὶν Ἐπιδότης,
ὁ δὲ, Μειλίχιος, ὁ δὲ, Ἀλεξίκακος· ὁ δὲ Ἀπόλλων

Κατεκρίθη θνατοῖς ἀγαπώτατος ἔμμεν',

ὡς ὁ Πίνδαρός φησι. Πάντα δὲ τῶν θεῶν, κατὰ τὸν F
Διογένην, ϗ κοινὰ τὰ τῶν φίλων, ϗ φίλοι τοῖς θεοῖς
οἱ ἀγαθοί· ϗ τὸν θεοφιλῆ μή τι εὖ πράττειν, ἢ θεοφιλῆ

E. 5. ἀλλ' ὅτι μὲν χαρίζεσθαι] Forte, ἀλλὰ χαρίζεσθαι μὲν—.
E. 7. Ζεὺς πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, κάτω] Interponendum duximus extremis his duobus vocibus dictum infra temere translatum, πτηνὸν ἅρμα ἐλαύνων, inter Πίνδαρος et φησί.
F. 3. ἢ θεοφιλῆ] Legendum cum Amiot. Xyl. Reisk. ἢ μὴ θεοφιλῆ.

ſed calefacere; ita boni quoque non eſt nocere. Iram porro a gratia, bilem a benignitate, ab humanitate et benevolentia malevolentiam ac tumultus animi, natura longiſſime dejunxit: cum altera virtutis ſint ac potentiæ, altera imbecillitatis et vitii. Non igitur ira aut gratia numen tenetur; ſed ſuapte natura beneficum et auxiliare, iraſci et lædere non novit. Verum magnus in cœlo Jupiter, volucrem citans curſum, primus deorſum concedit omnia componens atque procurans: reliquorum Deorum alius eſt Largitor, alius Blandus, alius Malorum Depulſor, et Apollo, ut ait Pindarus,

Judicio hominum benignissimus censetur.

Ceterum omnia ſunt Deorum, Diogeni ſi credimus, itemque amicorum communia omnia, et boni Diis ſunt amici. Itaque fieri non poteſt, Diis cari qui ſunt, ut felices non ſint; et homo temperans aut juſtus

τὴν εἰ) τὸν σώφρονα καὶ δίκαιον, ἀδύνατόν ἐστιν. Ἆρά γε δίκης ἐτέρας οἴεσθε δεῖσθαι τοὺς ἀναιροῦντας τὴν Πρό-
103 νοιαν, καὶ οὐχ ἱκανὴν ἔχειν, ἐκκόπτοντας ἑαυτῶν ἡδονὴν καὶ χαρὰν τοσαύτην, ὅση πάρεστι τοῖς ἔτι ἀμφιμνήστοις θεοῖς τὸ δαιμόνιον ἡμῖν; τῷ μὲν Ἐπικούρῳ καὶ Μητρόδωρος καὶ Πολύαινος καὶ Ἀριστόβουλος ἐκθάρσημα καὶ γῆθος ἦσαν, ὧν τοὺς πλείστους θεραπεύων νοσοῦντας, ἢ καθαίρων ἀποθνήσκοντας, διετέλεσε· Λυκοῦργος δὲ ὑπὸ τῆς Πυθίας θεσπιῳδηθείς,

Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσιν·

καὶ Σωκράτης οἰόμενος αὐτῷ τὸ δαιμόνιον ἀμελεῖσθαι ὑπὸ εὐμενείας, καὶ Πίνδαρος ἀκούων ὑπὸ τοῦ Πανὸς ᾄδεσθαί τι μέλος ὧν αὐτὸς ἐποίησε, μετρίως ἔχαιρεν;
B ἢ Φορμίων τοὺς Διοσκούρους, ἢ τὸν Ἀσκληπιὸν Σοφοκλῆς ξενίζειν, αὐτός τε πεδόμενος, καὶ τοῖς ἄλλων ὕπως ἐχόντων ἀμφὶ τὴν γενομένην ἐπιφάνειαν; Ἃ δὲ Ἑρμο-

A. 2. πάρεστι] Sic Amiot. Xyl. verſ. Reiſk. Omnes Græci libri γάρ ἐστι.
A. 3. τῷ μὲν Ἐπικούρῳ] Legendum, Ἢ τῷ μὲν Ἐπικούρῳ.

Diis non carus eſſe nequit. Ergone aliam mereri pœnam putemus eos qui Providentiam tollunt, et non ſatis hoc ipſo puniri, quod tantum ſibi voluptatis atque gaudii adimunt, quantum nobis contingit hoc modo erga Deos affectis? An vero Epicuro quidem Metrodorus, Polyænus, et Ariſtobulus præſidium fuere et gaudium, quorum pleroſque vel ægrotantes curans, vel mortuos deplorans, vitam exegit; Lycurgus autem a Pythia ſic compellatus,

Care Jovi, cunctiſque domus quibus altus Olympus;

et Socrates exiſtimans genium ſecum præ benevolentia loqui; et Pindarus audiens a Pane carmen quoddam cantari a ſe compoſitum, mediocriter ſunt gaviſi? aut Phormio Caſtores, Æſculapium Sophocles hoſpitio ſuo exceptum ipſis perſuaſum habentes, aliiſque idem ſentientibus ob factam apparitionem? Sententiam vero Hermogenis de

γένης ἐφέσνει περὶ τῶν θεῶν, ἄξιόν ἐστιν αὐτοῖς ὀνόμασι προμνημονεύειν· " Οὗτοι γὰρ," φησὶν, " οἱ πάντα μὲν
" εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, οὕτω μοι φίλοι εἰ-
" σὶν, ὡς περὶ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου, ὅποτε λήθω αὐ-
" τὸς ὅτε νυκτὸς ὅτε ἡμέρας, ὅποι ἂν ὁρμῶμαι, ὅτε ὅ,
" τι ἂν μέλλω πράττειν· περὶ δὲ τὸ προειδέναι καὶ
" ὅ, τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται, σημαίνουσι, πέμποντες ἀγ-
" γέλους, φήμας, καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνούς."

κγ'. Καλὰ μὲν οὖν εἰκὸς εἶ καὶ τὰ γινόμενα πρὸς τῶν θεῶν· τὸ δὲ γίνεσθαι διὰ τῶν θεῶν ταῦτα αὐτά, με- c
γάλως ἡδονὴν ποιεῖ, καὶ θάρσος ἀμήχανον, καὶ φρόνημα καὶ χαρὰν, οἷον αὐτὸν ἐπαγγελῶσαν τοῖς ἀγαθοῖς. Οἱ δὲ ἄλ-
λως ἔχοντες, τῆς μὲν εὐτυχίας τὸ ἥδιστον κωλύουσι, ταῖς δὲ δυσκολίαις ἀποστροφὴν οὐκ ἀπολείπουσιν, ἀλλ' εἰς μίαν καταφυγὴν καὶ λιμένα, περάπτοντες κακῶς, τὴν διάλυσιν καὶ τὴν ἀναισθησίαν ἀποβλέπουσιν. Ὥσπερ εἴ τις οὐ

B. 8. ὅποτε] Sic B. Venet. 1. P. Vulgo, ὅπου.
C. 3. ὧν αὐτὸν] Legendum ὧν αὐτῷ: monitum jam a Bryano ad Plut. Vit. Vol. I. p. 76. et Reiſk.
C. 4. κωλύουσι] Legendum κολούουσιν, cum Mez. Reiſk.

Diis par eſt verbis ipſius referri. *Hi*, inquit, *qui et ſciunt omnia, Dii et poſſunt omnia, ita mihi ſunt amici, ut propter curam quam pro me gerunt, nunquam eos lateam neque nocte neque interdiu, quamcunque rem aggrediar aut acturus ſim: utque præſcire poſſim exitus ſingularum rerum, eos mihi ſignificant mittendis nunciis ſuis, ominibus, ſomniis, auguriis.*

XXIII. Conſentaneum quidem eſt pulchra eſſe quæ a Diis veniunt: ſed hoc ipſum ea ſuggeri per Deos, magnam voluptatem conciliat, fiduciamque immenſam et animi elationem ac gaudium veluti arridens bonis. Aliter affecti, rerum ſecundarum ſuaviſſimum quod eſt mutilant, in adverſis quo ſe avertant, nihil ſibi faciunt reliqui; ſed fortuna urgente, ad diſſolutionem et ſenſus vacuitatem tanquam unicum refugium et portum reſpiciunt. Perinde

πελάγει ϗ χειμῶνι ϑαῤῥοῦντα, ὑπισχνῆται λέγοι, μήτε τοῖς ναυσὶ τινα ἔχειν κυβερνήτην, μήτε τοὺς Διοσκούρους αὐτοὺς ἀφίξεσθαι ἐπερχόμενόν τε μαλάξοντας βίαιον πόντου, ἐκείνας τε ἀνέμων ῥιπάς· οὐδὲν δὲ ὅμως τοῦτ' εἰ δεινὸν, ἀλλ' ὅσον οὐδέπω καταποθήσεσθαι τοῖς ναυσὶ ὑπὸ τῆς ϑαλάττης, ἢ συντριβήσεσθαι ταχὺ πρὸς πέτρας ἐκπεσοῦσαν. Οὕτως γὰρ ἔστιν ὁ Ἐπικούρειος λόγος ἐν νόσοις δειναῖς ϗ πόνοις ὑπερβάλλουσιν· "Ἐλπίζεις τι χρηστὸν "παρὰ ϑεῶν δι' εὐσέβειαν; τετύφωσαι· τὸ γὰρ μακάριον "ϗ ἄφθαρτον ἔτε ὀργαῖς ἔτε χάρισι συνέχεται. Βέλ- "τιόν τι τῶν ἐν τῷ βίῳ μετὰ τὸν βίον ὑπονοεῖς; ἐξη- "πάτησαι· τὸ γὰρ λυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν, "οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς." Πῶς οὖν, ἄνθρωπε, φαγεῖν με ϗὶ χαίρειν κελεύεις; Ὅτι, νὴ Δία, χειμαζομένῳ τὸ ναυάγιον ἐγγύς ἐστιν· ὁ γὰρ πόνος ὁ ὑπερβάλλων συνάψει ϑανάτῳ. Καίτοι νεὼς μὲν ἐκπεσοῦσα ὑπὸ σάλου ἀφλυ-

D. 6. τετύφωσαι] τετύφλωσαι Mez. et J. Davis. ad Cic. Nat. D. p. 120. nulla, me quidem judice, idonea ratione.

ac ſi tempeſtate in mari agitatum aliquis conſolaturus ſic dicat: *Neque gubernatorem habet navis tua, neque ipſi Caſtores ſuo ſuperventu emolliunt vim maris ingruentis, celereſque ventorum impetus; nihil tamen mali eſt, jamjam enim navim mare deglutiet, aut ſtatim ad ſcopulos ejecta conteretur.* Talis eſt enim plane oratio Epicureorum in morbis atrocibus et doloribus ingentibus: *Speras aliquid boni a Diis ob tuam pietatem? anime es inflato: beata enim et interitus exſors natura neque gratia capitur, neque ira. Melius aliquid poſt vitam oblatum iri putas quam in vita? in errore es: quod enim diſſolutum eſt, ſenſu caret; quod ſenſu caret, nihil ad nos.* Quomodo itaque, mi homo, edere me jubes, et gaudere? *Quia ſcilicet tempeſtate jactato imminet naufragium; dolor enim excellens morti tradet.* Atqui e navi quidem elapſus vector diſſipata, cum ſpe tamen ali-

θείσης ἐλπίδος ὀχεῖταί τινος, ὡς γῆ προσέξων τὸ σῶμα καὶ ἀφαπξόμενος· τῆς δὲ τούτων φιλοσοφίας

Ἔκβασις οὔπη φαίνεθ' ἁλὸς πολιοῖο θύραζε

τῇ ψυχῇ, ἀλλ' εὐθὺς ἠφάνισται καὶ διέφθαρται, καὶ προαπόλωλε τοῦ σώματος· ὥστε ὑπερχαίρειν τὸ πάνσοφον τοῦτο δόγμα καὶ θεῖον προσλαβοῦσαν, ὅτι τοῦ κακῶς πράττειν πέρας ἐστὶν αὐτῇ τὸ ἀπολέσθαι καὶ φθαρῆναι καὶ μηδὲν εἶναι.

κδ'. Ἀλλὰ γὰρ, ἔφη πρὸς ἐμὲ βλέψας, εὐηθές ἐστι περὶ τούτου λέγειν ἡμᾶς, οὐ πρόσθεν ἀκηκοότας ἱκανῶς διαλεγομένου πρὸς τοὺς ἀξιοῦντας τὸν Ἐπικούρου λόγον τοῦ Πλάτωνος περὶ ψυχῆς ῥᾴονας καὶ ἥττους πρὸς θάνατον ἡμᾶς ποιεῖν. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ζεύξιππος, Εἶτα, ἔστος, ἔφη, διὰ σκέψεως ἀτελὴς ὁ λόγος ἔσται, καὶ φοβηθησόμεθα τὸν λόγον πρὸς Ἐπίκουρον λέγοντες; Ἥκιστα, ἔφην ἐγὼ, καὶ

E. 12. ἡμᾶς, οὐ] Legendum ἡμᾶς, σοῦ cum Amiot. Mss.
F. 5. τὸ λόγιον] Forte, ταυτολογεῖν.

qua vehitur, tanquam terræ corpus applicaturus et enataturus. Horum philoſophia animo

E ponti canis nuſquam datur exitus undis:

ſed ſtatim abolitus eſt ac diſſipatus, et corporis interitum antevertit; adeo ut ſummo afficiatur gaudio, ſapiens hoc et divinum decretum arripiens, miſeriarum ſibi finem eſſe interire, perdi, nihil eſſe.

XXIV. Verum enimvero, hæc dicens me adſpiciebat, fatuum eſt de hoc diſſerere, qui nuper te audiverimus ſufficienter diſputantem contra eos, qui Epicuri, quam Platonis, ratione de anima putant nos ad mortem obeundam faciliores æquioreſque reddi. Ergo, inquit, ſermonem excipiens Zeuxippus, hæc propter illam imperfecta erit diſputatio, et bis idem dicere metuemus, contra Epicurum ſcilicet diſputantes? Minime vero, inquam ego; nam ſecundum Empedoclis ſententiam,

—— δεῖ πως᾽ ὁ δὴ καλόν ἐστιν ἀκούσαι,

1104 χτ\ τὸν Ἐμπεδοκλέα. Πάλιν οἶμαι ὁ Θέων ἡμῖν προσκλητέος· οὐ γὰρ αὐτὸν οἶμαι παρεῖναι τοῖς τότε λεχθεῖσιν· ἀλλὰ καὶ νέος ἐστί, καὶ οὐ δέδιε μὴ λήθης εὐθύνας ὑπόσχῃ τοῖς νέοις.

κέ. Καὶ ὁ Θέων, ὥσπερ ἐκβιασθείς, Ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ ταῦτα, ἔφη, ποιεῖν, οὐ μιμήσομαί σε, ὦ Ἀριστόδημε· σὺ μὲν γὰρ ἐφοβήθης τὰ τότε λέγειν· ἐγὼ δὲ χρήσομαι τοῖς σοῖς. Ὀρθῶς γάρ μοι διαρρεῖν ἔδοξας εἰς τρία γένη τὰς ἀνθρώπους, τὸ τῶν ἀδίκων καὶ πονηρῶν· δεύτερον δέ, τὸ τῶν πολλῶν καὶ ἰδιωτῶν· τρίτον δέ, τὸ τῶν ὀρθῶν καὶ νοῦν ἐχόντων. Οἱ μὲν οὖν ἄδικοι καὶ πονηροὶ τὰς καθ᾽ ἁδὸν
B δίκας καὶ τιμωρίας δεδιότες, καὶ φοβούμενοι κακουργεῖν, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἡσυχίαν ἄγοντες, ἥδιον βιώσονται καὶ ἀταραχότερον. Οὐ γὰρ Ἐπίκουρος ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀδικίας οἴεται δεῖν ἀπείργειν ἢ φόβῳ κολάσεων. Ὥστε καὶ

F. 7. δεῖ πως᾽ ὁ δὴ] Amiot. Xyl. Mez. probabiliter τίς γὰρ ὁ δεῖ—.
A. 11. καθ᾽ ἕδον] Hoc unice verum repoſui pro vulgato καθόλου. Monuérunt item Mez. et Reiſk.

Quæ ſunt pulchra, iterum atque iterum eſt audire neceſſe.

Itaque rurſum nobis Theon eſt exhortandus, quem et interfuiſſe illi diſputationi puto, et adoleſcens cum ſit, non metuit ne adoleſcentes ei oblivionis dicam ſcribant.

XXV. Tum Theon quaſi vi adactus, Si videtur, inquit, ſic agendum, non imitabor te, Ariſtodeme. Tu enim veritus es hujus ſermonem uſurpare; ego autem tuo utar. Videris enim mihi recte homines in tria diviſiſſe genera; injuſtorum unum et malorum, ſecundum vulgi et plebeiorum, tertium bonorum et prudentum. De his injuſti et mali ſupplicia apud inferos pœnaſque dum timent, earumque metu a flagitiis ſeſe cohibent ac facilius quieſcunt, ſuavius vivent, ac minus dabunt turbarum. Neque enim Epicurus alia re exiſtimat ab injuſtitia arcendos homines, quam

προσεμφορητέον ἐκείνοις τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ κινητέον ἐπ' αὐτὰς ἅμα τοῖς ἐξ ὑφανῆ καὶ γῆς δείμασι, καὶ χάσμασι, καὶ φάσμασι, καὶ ὑποψίαις, οἷς μάλιστα ἐκπλαγέντες ὑπὸ τῶν, ὀλιγοπόνως ἔχειν καὶ πραότερον. Λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς τὰ μετὰ τὸν θάνατον φοβερὰ μὴ ἀδικεῖν, ἢ ἀδικοῦσιν, ὀλισθαλῶς ἐν τῷ βίῳ ἀφέγειν καὶ ῥᾳδίως.

κϛ'. Τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ ἄνευ φόβου περὶ τῶν οὐ ἅδου ἡ περὶ τὸ μυθώδης τῆς ἀϊδιότητος ἐλπὶς, καὶ ὁ πόθος τοῦ εἶ), πάντων ἐρώτων πρεσβύτατος ὢν καὶ μέγιστος, ἡδονῆς ὑπερβάλλει καὶ γλυκυθυμίας τὸ παιδικὸν ἐκεῖνο βίος. Ἢ, καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ φίλους ἀποβάλλοντες, εἶναί που μᾶλλον ἐθέλουσι καὶ ἀφημοῦσιν κακοπαθοῦντες, ἢ παντάπασιν ἐξηρῆσθαι καὶ διεφθάρθαι καὶ γεγονέναι

C

Φ. 6. χάσματα] Forte, φάσματα.
C. 1. ἢ περὶ τὸ μ.] ἢ παρὰ τὸ μ. Reiſk.
C. 3. ἡδονῆς—γλυκυθυμίας] Forte, ἡδονῇ—γλυκυθυμίᾳ.
C. 4. Ἢ,] Ita ſcripſi pro vulgato ἤ. Var. lect. E. Jannot. Anon. al.
C. 5. κακοπαθοῦντες] Legendum, κακοπαθήσαντες.

ſupplicii metu. Ergo his ultro propinanda eſt ſuperſtitio, concitandaque adverſum eos omnia terrorum genera, quæ cœlo et terra ſuppeditantur, ſpectraque, et metus, et ſuſpiciones; ſiquidem his perculſi, honeſtius vivent atque placidius. Magis quippe in rem ipſorum eſt, ut metu eorum quæ mortem ſunt conſecutura, ſibi a flagitiis temperent, quam, facinoribus malis perpetratis, vitam in metu ac periculis traducant.

XXVI. Vulgo autem hominum, quod metu eorum vacat quæ apud inferos eſſe perhibentur, fabulis adjuncta ſempiternitatis ſpes, ac vivendi deſiderium, quo nullus eſt amor vetuſtior aut major, voluptates quaſdam et delectationes ſubjicit, puerilemque iſtum metum eximit. Itaque ubi liberos, uxores, amicos amiſerunt, eſſe alicubi eos et durare etiam in miſeria malunt, quam omnino periiſſe et ad nihilum redacti videri. Ii-

τὸ μηδὲν ἡδέως δὲ ἔτ' ὀνομάζειν τῦ μηδαμᾶθαι ἔτ ὑπάρχοντα καὶ μεταλλάττειν, καὶ ὅσα δηλοῖ μεταβολὴν ἄντα τῆς ψυχῆς, οὐ φθορὰν, τὸν θάνατον, ἀκεραῖόντας, καὶ λέγεσιν ὅτως,

Αὐτὰρ ἐγὼ κἀκεῖθι φίλα μεμνήσομ' ἑταίρε

καὶ,

D Τί σοι πρὸς Ἕκτορ', ἃ γέρον τ' εἶπας ἔπος;

Ἐκ δὲ τύτω ἀλλοτροπῆς γενομένης, καὶ ὅπλα καὶ σκεύη καὶ ἱμάτια συνέθη τοῖς τεθνηκόσι, καὶ ὡς ὁ Μίνως τῷ Γλαύκῳ

——— Κρητικοὺς
Αὐλοὺς θνητὰ νέκυσι παμίλους κόρῃ

συνθάπτοντες, ἥδιον ἔχυσι. Κἄν τι δέξωσιν αὐτῶν καὶ παθεῖν ἐκεῖνος, χαίρουσιν ὑπιδόντες· ὥσπερ ὁ Περίανδρος τῇ γυναικὶ τὸ κόσμον ὡς δεομένῃ καὶ μηνῦν λεγούσῃ συγκατέκαυσεν. Οἱ δὲ Αἰακοὶ καὶ Ἀσκάλαφοι καὶ Ἀχέροντες οὐ πάνυ ἀλλοτεράτιστοι, οἷς γε καὶ χοροὶ καὶ θέα-

dem ergo libenter audiunt iſta vocabula, quibus eum qui moritur notantes, *migrare* aut *commutare* dicimus, aut quæ alia mortem non interitum, ſed mutationem animæ evenientem ſignificant: et ſic ipſi loquuntur;

Iſthic rurſus ero cari memor ipſe ſodalis:

et,

Quid Hectori tu nuncias per me, tuo
Vel quid ſeni marito?

Hinc adeo aberratione a vero facta, arma, inſtrumenta, veſteſque mortuis frequentius u-

ſitatas, et ut Minos Glauco

Membra binula varia deſuncta Creticas
Tibias

juxta ſepelientes æquiore ſunt animo. Et ſi quid moriens petat aut deſiderare videatur, læti tribuunt: ut Periander ornatum muliebrem una cum uxore, rogante et algere ſe dicente, cremavit. Æaci autem, Aſcalaphi, et Acherontes non admodum perturbant; quibus ii et choros, et theatra,

τερ καὶ μῦσαν ἡδυμόνοις παντοδαπὴν γενομένην δεδώκασιν. Ἀλλ' ἐκεῖνο τῷ θανάτῳ τὸ φοβερὸν, ὡς φοβερὸν καὶ σκυθρωπὸν καὶ σκοτεινὸν ἅπαντες ὑποδειματοῦσι, τὸ τῆς ἀναισθησίας καὶ λήθης καὶ ἀγνοίας· καὶ πρὸς τὸ Ἀπόλωλε, καὶ τὸ Ἀπῆρται, καὶ τὸ Οὐκ ἔστι, παράγουσι· καὶ δυσανασχετοῦσι τούτων λεγομένων, τὸ,

Ἐπιτακήσεται βαθυδένδρῳ ἐν χθονὶ
Συμποσίων τε καὶ λυρᾶν ἄμοιρος,
Ἰαχᾶς τε παντερπὴς αὐλῶν·

καὶ,

Ἀνδρὸς δὲ ψυχὴ πάλιν ἐλθεῖν, οὔτε λαΐφη,
Οὔθ' ἑλατὴ, ἐπεὶ ἄρ κεν ἀμείψεται ἕρκος ὀδόντων.

κζ'. Ἡ καὶ πρεσπεπισφάτηκεν οἱ ταυτὶ λέγοντες, "ἅπαξ ἄνθρωποι γεγόναμεν, δὶς δὲ οὐκ ἔστι γενέσθαι, δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι." Καὶ γὰρ τὸ παρὸν ὡς μικρὸν, μᾶλλον δὲ μηδὲν ὄν, πρὸς τὸ σύμπαντα ἀπ-

D. 12. ἡδυμόνοις παντοδαπὴν γενομένην] Acute et probabiliter corrigit Mes. ἡδονῆς παντοδαπῆς γέμουσαν.
E. 1. τὸ πρόσωπον] E. τὸ πρῶτον. Forte rectius.
E. 12. Ἡ,] Sic ſcribendum duxi. Omnes libri ἤ.
E. 14. εἶναι] Legendum, εἶναι.
F. 1. πρὸς τὸ σύμπαντα ἀ. ἀναπόλευστα] Legendum, πρὸς τὸν σύμπαντα αἰῶνα, ἀναπόλευστον—.

et Muſicam qua ſe oblectarent omnis generis obtulerunt. Eam vero mortis faciem ut terribilem, tetricam, tenebricoſam omnes reformidant, quæ ſenſuum privatione omnium, oblivione, et ignoratione deſcribitur; turbanturque cum mortuum audiunt periiſſe, ſublatum eſſe, non jam eſſe amplius; et animo ægro tales admittunt voces,

In tellure conſita arboribus
Computreſcat hic lyræ,
Et conviviorum exſors,
Omnigenique tibiarum
Suavium ſonitus:

item,

Aſt hominis poſt mortem obitam reparabilis arte
Non ulla eſt animus ſemel expiratus ab ore.

XXVII. Itaque funeribus quaſi novum addunt funus, qui iſta dicunt, *Semel nati ſumus homines; bis naſci non datur; porro per totam æternitatem non eſſe oportet.* Hi enim vitam præſentem ut exiguam, imo ut pro nihilo, ſi cum æter-

μήσαντες ἀναπόλαυστα πεφίενται, ἢ ἀλιγωρεῦσιν ἀρετῆς ἢ πράξεως, οἷον ἐξαθυμοῦντες, καὶ καταφρονοῦντες ἑαυτῶν ὡς ἐφημέρων ἢ ἀβεβαίων ἢ πρὸς οὐδὲν ἀξιόλογον γεγονότων. Τὸ γὰρ "ἀναίσθητον ἢ λυθὲν ἢ μηδὲν εἶ) "πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀναισθητοῦν," οὐκ ἀναιρεῖ τὸ τοῦ θανάτου δεινὸς, ἀλλ' ὥσπερ ἐπόδειξιν αὐτῷ πεφύτευκεν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὃ δεδοικεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν θάντες ὕδωρ ἢ γαῖα γένοισθε·

ἢ εἰς τὸ μὴ φρονοῦν μηδὲ αἰσθανόμενον ἀφαίρεσιν τῆς ψυχῆς· ἵνα Ἐπίκουρος εἰς κενὸν καὶ ἄτομους διασπορὰν ποιῶν, ἔτι μᾶλλον ἐκκόπτει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀφθαρσίας· δι' ἣν ὀλίγου δεῖν λέγειν πάντας εἶ) καὶ πάσας πεφυκέναι τῷ Κερβέρῳ διασπαράττεσθαι, καὶ φορεῖν εἰς τὴν ἄτρητον, ὅπως ἐν τῷ εἶ) μόνον διαμένωσι, μηδὲ ἀναιρεθῶσι. Καίτοι Β ταῦτα μὲν, ὥσπερ ἔφην, οὐ πάνυ πολλοὶ δεδίασι, μετὰ-

A. 1. Τὸ γὰρ—λυθὲν] Legendum, Τὸ γὰρ ἀναισθητοῦν τὸ λυθὲν. Monuit et Reisk. poſt Gatakerum ad M. Ant. vi, 10.

nitate comparetur, deputantes, contemnunt, itaque exigunt, ut ea non fruantur, negliguntque virtutem et actiones, collapſis animis ſeipſos ſpernentes ut ad unius diei vitam natos, inſtabiles, et ad nullam rem factos memorabilem. Nam *diſſolutum carere ſenſu, ſenſu carens nil ad nos pertinere*, non tollit mortis metum, ſed quaſi demonſtrationem ejus adjicit. Hoc enim illud ipſum eſt, a quo ſibi natura metuit;

Sed vos in terram cuncti redeatis, aquamque;

nimirum ab animæ diſſipatione tali, quæ ei intellectum et ſenſum auferat; quam Epicurus diſperſionem in vacuum et atomos faciens, tanto magis ſpem perpetuitatis exſcindit: ob quam ſpem, parum abeſt quin dicere auſim, omnes utriuſque ſexus homines paratos eſſe adverſus Cerberum mordendo certare, et in dolium Danaidum aquam congerere, ea lege ut eſſe detur, neque prorſus aboleantur. Et vero hæc, ut dixi, non admodum multi metuunt, ma-

ρων ὄντα ϗ πτηνῶν δόγματα, ϗὴ λόγους μυθώδεις· οἱ δὲ καὶ δεδιότες, τελετάς τινας αὖ πάλιν ϗ καθαρμοὺς εἶναι βοηθεῖν, οἷς ἀγνισάμενοι διατελεῖν ὁ ἅδου παίζοντες ϗ χορεύοντες ὁ τοῖς αὐγὴν ϗ πνεῦμα καθαρὸν καὶ φθόγγον ἔχουσιν. Ἡ δὲ τοῦ ζῆν στέρησις ὀνοχλεῖ ϗ νέους ϗὴ γέροντας·

Δυσίρωτες γὰρ φαινόμεθ' ὄντες
Τῶνδ', ὅτι τόδε φίλον κατὰ γῆν,

ὡς Εὐριπίδης φησίν· ὧδε ῥᾳδίως ὧδε ἀλύπως ἀκούομεν,

Ὡς ἄρα εἰπόντα μιν ταλαυγὲς ἀμβρόσιον
Ἐλασίπους πρὸς τόπον ἀπέλιπεν ἁμέρας.

κἀ. Διὸ τῇ δόξῃ τῆς ἀθανασίας συναναιροῦσι τὰς C ἡδίστας ἐλπίδας καὶ μεγίστας τῶν πολλῶν. Τί δῆτα τῶν ἀγαθῶν οἰόμεθα καὶ βεβιωκόσιν ὁσίως ϗ δικαίως, κακὸν μὲν οὐθὲν ἐκεῖ, τὰ δὲ κάλλιστα καὶ θειότατα προσ-

B. 2. δόγματα] Haud ſcio an vere corrigatur διηγήματα.
B. 5. ἐν τοῖς—ἔχουσιν] φθόγγον Reiſk. mutat in φίγγος: ſed nec hoc ſatis cum αὐγὴν, nec vulgatum cum ratione ſententiæ convenit. Forte legendum, ἐν τόποις γῆν ϗ πνεῦμα καθαρὸν ϗ φίγγος ἔχουσιν.
B. 12. πρὸς τόπον] Forte, πρόσωπον.
C. 2. πολλῶν—βεβιωκόσιν] Corrigendum videtur, πολλῶν· εἰ δὲ περὶ τῶν ἀγαθῶν ἐνθάδε ϗ βεβιωκόσιν.

trum et nutricum opiniones, ac fabuloſa commenta: et rurſum qui timent, quaſdam initiationes et expiationes putant opitulari, quibus purgati permaneant apud Manes ludo choreiſque dediti in locis præditis luce, puro ſpiritu, ſplendore. Vitæ autem privatio juvenes ſeneſque perturbat.

Nimius ſed nos amor hujus habet
Supra terræ; quod ſola fulget:

ut ait Euripides: itaque non facile aut citra moleſtiam iſthæc audimus;

Iſthæc cum loquentem, lucidum jubar
Solis peremtis exuſto liquit die.

XXVIII. Ita Epicureorum ratio cum immortalitatis opinione jucundiſſimas plerorumque hominum et maximas ſpes tollit. Siquidem cum vixerint pie et juſte, nihil poſt mortem mali, ſed bona pulcherrima et diviniſſima ſibi

δοκῶσι; Πρῶτον μὲν γὰρ ἀθληταὶ στέφανον οὐκ ἀγωνιζόμενοι λαμβάνουσιν, ἀλλὰ ἀγωνισάμενοι καὶ νικήσαντες· οὕτως ἠρυμένοι τοῖς ἀγαθοῖς τὰ νικητήρια τοῦ βίου μετὰ τὸν βίον ὑπάρχειν, θαυμάσιον οἷον φρονοῦσι τῆς ἀρετῆς, περὶ ἐκείνας τὰς ἐλπίδας· ὃν οὐδεὶς ἂν εἴποι, τοὺς νῦν ὑπερίζοντας καὶ πλούτου καὶ δυνάμεως, καὶ καταγελῶντας ἀνοήτους τῶν κρειττόνων, ὀφθῆναι ἀξίαν δίκην τίνοντας.

D Ἔστιν τῆς ἀληθείας καὶ θεᾶς τοῦ ὄντος οὐδεὶς ἐνταῦθα τῶν ἐρώντων ἐνέπλησεν ἑαυτὸν ἱκανῶς, οἷον δὴ ὁμίχλης, ἢ νέφους τοῦ σώματος, ὑγρᾷ καὶ παρεμπεφυρμένῃ τῷ λογισμῷ χρώμενος, ἀλλ' ὄρνιθος δίκην ἄνω βλέποντες, ὡς ἐκπησόμενοι τοῦ σώματος εἰς μέγα τι καὶ λαμπρὸν, εὐσταλῆ καὶ ἐλαφρὸν ποιοῦσι τὸν ψυχὴν ἀπὸ τῶν ἡνιῶν, τῇ φιλοσοφίᾳ μελέτῃ χρώμενοι τοῦ ἀποθνήσκειν. Οὕτω μέγά τι καὶ τέλεον ὄντως ἀγαθὸν ἡγοῦνται τὸν τελευτὴν, ὡς

C. 5. ἀγωνιζόμενοι λαμβάνουσιν] Sic recte corrigunt Amiot. Xyl. Mez. Vulgo, ἀγωνιζόμενοι οὐ λαμβάνουσιν.
D. 8. ἡγοῦμαι] Legendum, ἡγοῦνται, cum Amiot. Xyl. Mez.

pollicentur. Primo omnium, ſicut athletæ non niſi peracto certamine et parta victoria coronantur; ſic illi victoriæ vivendo impetratæ præmia bonis poſt vitam dari judicantes, mirum dictu eſt quantum hujus ſpei gratia ſibi de virtute plaudant; cujus etiam ſpei hæc eſt pars, ut aliquando videant eos qui nunc propter opes et potentiam inſolenter ſe ac impotenter gerunt, melioreſque ſtulte deſpiciunt, dignas pœnas luere. Deinde nemo unquam eorum qui veritatis indagationi ac contemplationi fuere dediti, cupiditatem ſuam in hac vita explevit, per corpus tanquam caliginem aut nubem humida ac perturbata uſus ratione: ſed avis inſtar ſurſum ſpectant, utpote evolaturi hoc ex corpore in magnum aliquem ſplendidumque locum, animumque a rebus caducis liberatum, facilem expeditumque reddunt, philoſophia utentes pro mortis meditatione. Adeo ingens aliquod et vere perfectum Bonum exiſtimant eſſe

βίον ἀληθῆ βιωσομένῳ ἐκεῖ τῷ ψυχῷ, οὐχ ὕπαρ νεῦν ζῶσαν, ἀλλ' ὀνείρασιν ὁμοια πάσχουσαν. Εἰ τοίνυν ἡδὺ παραλόγως ἡ φίλου μνήμη τεθνηκότος, ὥσπερ Ἐπίκουρος εἶπε, καὶ ἤδη νοεῖν πάρεστιν, ἡλίκης ἑαυτοὺς χαρᾶς ἀποστεροῦσιν, φάσματα καὶ εἴδωλα τεθνηκότων ἑταίρων οἰόμενοι δέχεσθαι καὶ ὑπομένειν, οἷς οὔτε νοῦς ἔστιν, οὔτε αἴσθησις, αὐτοῖς δὲ συνέσεσθαι πάλιν ἀληθῶς, καὶ τὸν φίλον πατέρα καὶ τῷ φίλῳ μητέρα, καὶ που γυναῖκα χρηστὴν ὄψεσθαι μὴ προσδοκῶντες, μηδὲ ἔχοντες ἐλπίδα τῆς ὁμιλίας ἐκείνης καὶ φιλοφροσύνης, ἣν ἔχουσιν οἱ τὰ αὐτὰ Πυθαγόρᾳ καὶ Πλάτωνι καὶ Ὁμήρῳ περὶ ψυχῆς δοξάζοντες; Ὧι δ' ὅμοιόν ἐστιν αὐτῷ τὸ πάθος, Ὅμηρος ὑποδεδήλωκεν, εἴδωλον τῷ Αἰνείᾳ καταβαλὼν εἰς μέσον τοῖς μαχομένοις, ὡς τεθνηκότος, εἶτα ὕστερον αὐτὸν ἐκεῖνον ἀναδείξας

——— ζωὸν καὶ ἀρτιμέλεα προσιόντα,
Καὶ μένος ἰσθλὸν ἔχοντα,

D. 10. νῦν] Additum ex Venet. 1. 2.

mortem, quod ab ea veram vitam ſit adepturus animus, qui hic non rebus ipſis, ſed tanquam ſomniis rerum afficitur. Quod ſi *amici memoria eſt*, quod et voluit Epicurus, et jam ipſum intelligi poteſt, *undiquaque jucunda*; quanto ſeipſos gaudio ſpoliant, *imagines et viſa mortuorum ſociorum* opinantes *ſe accepturos et venaturos, mentis ſenſuſque inania:* cum ipſis autem rurſum ſe vere futuros, carumque patrem, caram matrem, et uxorem alicubi probam viſuros ſe non ſperantes, neque animo præcipientes conſuetudinem iſtam et familiaritatem, quam exſpectant qui de animo idem cum Pythagora, Platone, et Homero ſentiunt? Cujus rei ſimilis ſit ipſorum ſententia Homerus obſcure ſignificavit, Æneæ velut mortui ſpeciem in medium projiciens præliantium, poſtea ipſum illum vivum et

Intrantem firmo greſſuque et robore ſietum
Egregio

τοῖς φίλοις·

—— οἱ δ' ἐχάρησαν,

106 φησί, καὶ τὸ εἴδωλον ὑπέμενον παρέχον ἑαυτόν. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, τῷ λόγῳ δεικνύοντος ὡς ἔστιν εὐτυχεῖν ἀληθῶς τοῖς τεθνεῶσιν, καὶ τῷ φιλεῖν τὸν φρονοῦντος αὐτοῦ καὶ φιλοῦντος ἅψασθαι καὶ συγγενέσθαι μὴ δυναμένοις, μηδὲ ἐπορρίψαι τὰ εἴδωλα πάντα καὶ τοὺς φλοιούς, ἐν οἷς ὀδυρόμενοι καὶ κωκυπαθοῦντες διατελοῦσιν;

κθ'. Ἀνὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὴ ἑτέρου βίου τὸν θάνατον ἀρχὴν κρείττονος νομίζοντες, ἐάν τε ἐν ἀγαθοῖς ὦσι, μᾶλλον ἥδονται, μείζονα προσδοκῶντες· ἄν τε μὴ κατὰ γνώμην τὰ παρόντα τυγχάνωσιν, οὐ πάνυ δυσχεραίνουσιν, ἀλλ' αἱ τῶν μετὰ τὸν θάνατον ἀγαθῶν καὶ Β κακῶν ἐλπίδες, ἀμηχάνους ἡδονὰς καὶ προσδοκίας ἔχου-

A. 1. ὑπέμενον παρέσχον ἑαυτόν] Legendum cum Amiot. et Mez μεθέμενον παρέσχον αὐτόν.

A. 4. συγγενέσθαι μὴ δυναμένοις] Forte, συγγενέσθαι, χαίρειν ἐᾶμεν τὸν ἔτι τὸ συγγενέσθαι μὴ δυναμένοις.

A. 5. ἐν οἷς] Forte, ἐφ' οἷς.

A. 6. κακοπαθοῦντες] Legendum cum Mez. κακοπαθοῦντες. Reisk. δυσκοπαθοῦντες.

oſtendens ſociis, *qui gaudentes*, relicto ſimulacro, ipſum circumdederunt. Nonne igitur nos quoque, ratione demonſtrante fore ut revera cum vita functis poſſimus congredi, priſtinamque amicitiam renovare, valere jubeamus Epicureos qui judicii inopia amoliri et abjicere non poſſunt viſa iſta atque cortices, in quibus lamentando ac dolendo omne vitæ tempus conterunt?

XXIX. Præterea, qui mortem alterius vitæ melioris initium exiſtimant, ii, et rebus proſpere fluentibus, majorem capiunt delectationem ob majorum exſpectationem bonorum: et ſi hic non plane ex animi ſententia res ſuccedant, non admodum ægre ferunt; ſed ſpes de bonis mortem ſubſecuturis conceptæ, inexplica-

σαι, ὧν μὴ ἔλλειμμα, ὧν δὲ προσκεκρουσμένα τῆς ψυχῆς ἐξαλείφουσι καὶ ἀφανίζουσιν, ὥσπερ ἐν ὁδῷ, μᾶλλον δὲ ὁδοῦ πρόσκαιρον βραχείαν, ῥᾳδίως τὰ συμπεσόντα καὶ μετρίως φερούσης. Οἷς δὲ ὁ βίος εἰς ἀναισθησίαν περαίνει καὶ ἀλγηδόνι, τούτοις ὁ θάνατος οὐ πολλῶν μεταβολὴν διαφέρων, ἀμφοτέροις μὲν ὄντι λυπηρὸς, μᾶλλον δὲ τοῖς εὐτυχοῦσιν ἢ τοῖς ὀλιγόνως ζῶσι· τούτων μὲν γὰρ ἀποκόπτει τὴν ἄδηλον ἐλπίδα τοῦ πρόσω ἄμεινον· ἐκείνων δὲ βέβαιον ἀγαθὸν, τὸ ἡδέως ζῆν, ἀφαιρεῖται. Καὶ καθάπερ, οἶμαι, τὰ μὴ χρηστὰ τῶν φαρμάκων, ἀλλὰ ἀναγκαῖα, κουφίζοντα τοὺς νοσοῦντας, ὀλιγ- C
τρίβει γε λυμαίνεται τοὺς ὑγιαίνοντας, οὕτως ὁ Ἐπικούρου λόγος τοῖς μὲν ἀθλίως ζῶσιν οὐκ εὐτυχῆ, τοῖς δὲ κα-

B. 6. διαλύει] Legendum διάλυσιν, ut Xyl. vertit, et hinc ſuſcepit Reiſk.

B. 6. ὐ τῶν κακῶν μᾶλλον ἐπιφέρων] Deſideratur quid ad abſolutionem ſententiæ, ita fere explendæ, οὐ τῶν κακῶν μόνον μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλυσιν ἐπιφέρων.

C. 3. ὧι τύχη—ψυχῆς] Item hoc loco ſententiæ abſolutio aliquid requirit, quod excidiſſe et ejuſmodi fuiſſe videtur: ὧι εὐτυχῆ μὲν, ἀπόλυσιν δ' ὅμως τῶν κακῶν, τοῖς δὲ καλῶς πράσσουσι τελευτὴν τῶν καλῶν, ἐπαγγέλλεται τὴν ἀναίρεσιν καὶ διάλυσιν τῆς ψυχῆς.

bilibus voluptatibus et exſpectationibus præditæ, omnem defectum, omnem offenſionem ex animo eluunt atque abolent, veluti in via, aut declinatione potius brevi itineris, facile ac mediocriter obvia quæque ferente. At quorum vitæ finis deſtinatus eſt ſenſus omnis amiſſio et diſſolutio, his mors, quia non adfert mutationem malorum, utrique fortunæ moleſta eſt, magis tamen proſpere quam miſere viventibus: his enim amputat ſpem obſcuram felicioris vitæ; illis certum bonum ac ſtabile, vitam ſcilicet jucundam, adimit. Et quemadmodum medicamenta non commoda ſed neceſſaria ſublevant quidem ægrotos, ſed ſanos lædunt atque divexant, ſic Epicuri doctrina neque adverſa conflictatis fortuna vitam pollicetur meliorem; et

κῶς προέσθαι τελευτὴν ἐπαγγελλείαν τ' ἀναίρεσιν καὶ ἄφλυσιν τῆς ψυχῆς· τὸν δὲ φρονίμων καὶ σοφῶν καὶ βιούντων ἀγαθοῖς, παντάπασι κωλύει τὸ εὐθυμον, οὐκ τῷ ζῆν μακαρίως, εἰς τὸ μὴ ζῆν μηδὲ εἶ) κολασφέρον. Αὐτόθεν μὲν οὖν ὅτι δῆλον ὡς ἀγαθῶν ἀποβολῆς ὀδύνιον λυπῶν πέφυκεν, ὅσον ἐλπίδες βέβαιοι καὶ ἀπολαύσεις εὐφρόνησι παρόντων.

λ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λέγουσιν, αὐτοῖς κακῶν ἀ-
D παύστων καὶ ἀορίστων λυθεῖσαν ὑποψίαν, ἀγαθὸν βεβαιότατον καὶ ἡδιστον ἀπολιπεῖν τὴν ὀδύνιαν τῷ λελύσθαι· καὶ τοῦτο ποιεῖν τὸν Ἐπικούρου λόγον, ἰσάντα τῷ θανάτῳ τὸ δεῖσος ἐν τῇ ἄφλυσῃ τῆς ψυχῆς. Εἴπερ οὖν ἥδιστόν ἐστιν ἀπαλλαγὴ προσδοκίας κακῶν ἀπείρων, πῶς οὐκ ἀναιρεῖν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐλπίδα φερεῖσθαι, καὶ τὸν ἀκροτάτην εὐδαιμονίαν ἀποβαλεῖν; Ἀγαθὸν μὲν γὰρ οὐδὲ

C. 6. κωλύει] Legendum, κολύει.
D. 6. ἐλπίδα] Legendum, ἐλπίδος, cum Mez.

quorum res ſecundæ ſunt, iis finem felicitatis denunciat animi interitum atque diſſolutionem: prudentium autem, ſapientum, et bonis vigentium, omnino dejicit animi lætitiam tranquillam, eos e vita beata ad vitæ amiſſionem et in nihilum revocans. Ceterum in promtu eſt cogitationem de amiſſione bonorum tantum adferre doloris, quantum gaudii exhibent ſpes de bonis præſentibus firmæ, eorumque fruitio.

XXX. At enim dicunt *cogitationem de futura diſſolutione ipſis bonum ſtabiliſſimum et ſuaviſſimum in animo relinquere, quia ſcilicet eximat ſuſpicionem de infinitis et innumeris malis; atque hoc præſtare doctrinam Epicuri, mortis metum animæ diſſolutione reprimentis.* Quod ſi vero ſuaviſſimum eſt liberari exſpectatione malorum infinitorum, quomodo non erit moleſtum privari ſpe æternorum bonorum, et ſupremam amittere felicitatem? Bonum enim neutris, ſed omnibus in univer-

ἐπέρχεις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἔσι τὸ μὴ εἶναι ὡδὶ φύσιν ἢ ἀλλότριον· ὧν δὲ ἀφαιρεῖ τὰ τῷ βίῳ κακὰ, τῷ τοῦ θανάτου κακῷ, τὸ ἀναίσθητον ἔχουσι ὡδὶ μύθιον, ὥσπερ ἀποδιδράσκοντα· καὶ τοὐναντίον, οἷς ἐξ ἀγαθῶν εἰς τὸ μηδὲν μεταβολὴ, φοβερώτατον ὁρῶ σύντελὲς σὺ ᾧ παύ- E
σεται τὸ μακάριον. Οὐ γὰρ ὡς ἀρχὴν ἑτέρου τὴν ἀναισθησίαν δέδιεν ἡ φύσις, ἀλλ' ὅτι τῶν παρόντων ἀγαθῶν στέρησίς ἐστι· τὸ γὰρ Οὐ πρὸς ἡμᾶς, παντὸς ἀναιρέσει τοῦ ἡμετέρου γινόμενον, ἤδη πρὸς ἡμᾶς ἐστὶ τῇ ὑπονοίᾳ· καὶ ὃ ἀναίσθητον ὑπολυπεῖ τότε τοὺς μὴ ὄντας, ἀλλὰ τοὺς ὄντας, εἰς τὸ μὴ εἶναι βλαπτομένους ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μισθ' ὡς δυσμενοῦς. Ὅθεν οὐδὲ ὁ Κέρβερος ἀδὲ ὁ Κωκυτὸς ἀόριστον ἐποίησε τῷ θανάτῳ τὸ δέος, ἀλλὰ ἡ τοῦ μὴ ὄντος ἀπειλὴ, μεταβαλεῖν εἰς τὸ εἶναι πάλιν οὐκ ἔχουσα

D. 11. ἀποδιδράσκοντε] Forte, ἀπεδιδράσκοντες.

E. 1. μεταβολὰ—ἐντελὲς] Legendum, partim cum Xyl. Mez. Reisk. ἡ μεταβολὰ, φοβερώτατον ὁρῶσιν τέλος.

E. 7. ἢ μηδ' ὡς δυσομένους] Forte, ἢ ἤδη ὡς ἰσομένῳ ἀνωμένους. Amiot. Mez. ἢ μηδὲν ἰσομένους.

E. 10. μεταβαλεῖν] μεταβολὴν, Mez.

ſum quæ ſunt contra naturam eſt et alienum, *non eſſe:* et quibus malo mortis vitæ mala auferuntur, ea ſenſus vacuitatem ita ſolatii loco habent, ac ſi ſubterfugiſſent. Contra autem quibus e bonis in nihilum mutatio imminet, eorum video terribiliſſimum exitum, quo beatitas finietur: non enim natura ſenſus amiſſionem metuit tanquam initium alterius rei alicujus, ſed quia præſentium bonorum eſt abolitio. Etenim illud, *nihil ad nos pertinere*, ortum ex omnium noſtrarum rerum interitu, jam cogitando ad nos pertinet; et ſenſuum amiſſio eos, qui jam non ſunt, non afficit ſane moleſtia: afficit profecto eos qui ſunt, plane in nihilum eos demergens, neque unquam exſtituros. Itaque ergo non Cerberus, neque Cocytus infinitum mortis metum reddidit; ſed minæ iſtæ, nos in nihilum iri redactum, unde ad Eſſe

F τοῖς φθαρεῖσι. " Δὶς γὰρ οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν
" αἰῶνα μὴ εἶναι," κατ' Ἐπίκουρον. Εἰ γάρ ἐστι τὸ πέ-
ρας τοῦ μὴ εἶναι, τοῦτο δὲ ἀπέραντον καὶ ἀμετάστατον,
εὕρηται κακὸν αἰώνιον ἡ τοῦ ἀγαθῶν στέρησις, ἀναισθησίαν
μηδέποτε παυσομένην. Καὶ σοφώτερος Ἡρόδοτος,
εἰπὼν ὡς " ὁ θεὸς γλυκὺ γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς
1107 " ὂν φαίνεται" καὶ μάλιστα τοῖς εὐδαιμονεῖν
δοκοῦσιν, οἷς δῆλόν ἐστι λύπης τὸ ἡδύ, γευομένοις ὧν
στερήσονται. Τίνα γὰρ εὐφροσύνην ἢ ἀπόλαυσιν καὶ
βρυασμὸν οὐκ ἂν ἐκκρούσειεν καὶ καταγάγοι ἐμπίπτουσα
συνεχῶς ἡ ὀδύνη τῆς ψυχῆς ὥσπερ εἰς πέλαγος
ἀχανὲς τὸ ἄπειρον ἐκχεομένης, τοῦ δὲ ἡδονῆ τιθεμένων
τὸ καλὸν καὶ μακάριον; Εἰ δὲ δὴ καὶ μετὰ ἀλγηδόνος,
ὥσπερ Ἐπίκουρος οἴεται, τοῖς πλείοσιν ἀπόλλυσθαι συμ-

F. 2. Εἰ γάρ—εἶναι] Εἰ γάρ ἐστι στέρας τοῦ εἶναι τὸ μὴ εἶναι: ita legendum videtur.
F. 4. εὕρηται] Lego, ἔρηται.
A. 4. καὶ ἀγάγοι] Forte, vitii quid ſubeſt: A. E. Venet. 1. 2. κατάγοι. In B. deeſt totus hic locus, καὶ καταγάγοι—ἄπειρον.

non datur mutatio aut reditus his qui interierunt. *Bis enim non licet naſci*, Epicuri de ſententia; *ſed per totam æternitatem non eſſe oportet.* Si enim eſſe finitur tranſitu in non eſſe, non eſſe autem infinitum eſt et immutabile, jam paravit nobis æternitatem mali privatio bonorum et ſenſus nunquam deſitura. Et ſapientior eſt Herodotus, qui ait *Deum hominibus guſtum jucundæ vitæ præbuiſſe, eaque in re invidum ſe oſtendere:* maxime quidem his qui beati putantur, quibus guſtantibus ea quæ amiſſuri ſunt, jucunditas eſca eſt doloris. Quam enim lætitiam, quam perceptionem voluptatis, quam exſultationem non dejiciat et expellat ex animo eorum qui honeſtatem et beatitudinem in voluptate ponunt, continenter ad animum accidens cogitatio, fore ut in infinitum is tanquam vaſtum in mare effundatur. Tum ſi, quæ eſt Epicuri opinio, *pleriſque uſu venit ut cum do-*

ζαίνει, πανταπάσιν ἀπαρηγόρητός ἐστιν ὁ τοῦ θανάτου φόβος, εἰς ἀγαθῶν φέρησιν ἀφ' κακῶν ἄγοντος.

λα'. Καὶ πρὸς ταῦτα μὴν οὐκ ἀποκαμοῦνται μαχόμενοι καὶ βιαζόμενοι πάντας ἀνθρώπους, ἀγαθὸν B μὴν ἡγεῖσθαι τὴν τοῦ κακῶν ἀποφυγήν, κακὸν δὲ μηκέτι νομίζειν τὴν τοῦ ἀγαθῶν φέρησιν· ἐκεῖνο δὲ ὁμολογοῦσι, τὸ μηδεμίαν ἐλπίδα μηδὲ χαρὰν ἔχειν τὸν θάνατον, ἀλλὰ ἀποκεκόφθαι πᾶν τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθόν. Ἐν ᾧ χρόνῳ πολλὰ καλὰ καὶ μεγάλα καὶ θεῖα προσδοκῶσιν οἱ τὰς ψυχὰς ἀνωλέθρους εἶναι νομίζοντες καὶ ἀφθάρτους, ἢ μακράς τινας χρόνων περιόδους, νοῦν μὲν ἐν γῇ, νοῦν δὲ ἐν οὐρανῷ, περιπολήσας, ἄχρις οὗ συμβιαλυθῶσι τῷ κόσμῳ, μετὰ ἡλίου καὶ σελήνης εἰς πῦρ νοερὸν ἀναφθεῖσαι. Τοιαύτην χώραν ἡδονῶν τοσούτων Ἐπίκουρος ἐκτέμνεται, καὶ ταῖς ἐκ θεῶν ἐλπίσιν, C ὥσπερ εἴρηται, καὶ χάρισιν ἀναιρεθείσαις, ὅτι τοῦ θεωρητικοῦ τὸ φιλομαθὲς καὶ τοῦ πρακτικοῦ ὃ φιλότιμον ἀπο-

lore intereant, plane nullam admittit conſolationem mortis metus, per mala ad privationem bonorum ducentis.

XXXI. Præterea non defatigantur Epicurei pugnando et omnes homines cogendo, ut *malorum evitationem pro bono ducant, pro malo autem bonorum abolitionem non reputent:* interim fatentur, *mortem omni ſpe ac gaudio carere, ſed præciſa eſſe omnia jucunda et bona.* Quo quidem tempore multa pulchra, magna, divinaque exſpectant, qui animos interitus expertes eſſe ſentiunt et immortales; aut qui ſtatuunt, eos longas quaſdam temporis circuitiones, alias in terra, alias in cœlo, peragrando conficere, donec una cum mundo diſſolvantur, cum Sole et Luna in ignem mente præditum conflagrantes. Hujuſmodi campum voluptatum tantarum Epicurus exſcindit, et ſublata, ut diximus, præmiorum divinorum ſpe, in contemplativa animi parte amorem doctrinæ, in activa ſtudium hono-

τυφλώσας, εἰς ϛενόν τι χομιδῇ καὶ οὐδὲ καθαρὸν τὸ ὑπὸ τῇ σαρκὶ τῆς ψυχῆς χαῖρον συνέϛειλε καὶ κατέβαλε τὴν φύσιν, ὡς μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ τὸ κακὸν φεύγειν οὐδὲν ἔχουσαν.

ris exſtinguens, naturam in lætitiam animi corporis gratia conceptam, nimis hanc anguſtam, ac ne puram quidem, conjicit atque includit; tanquam ſi natura majus aliud bonum, quam mali fugam, haberet nullum.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΣ

ΚΟΛΩΤΗΝ.

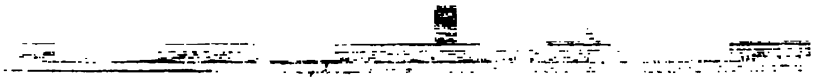

D

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΣ

ΚΟΛΩΤΗΝ.

PLUTARCHI

ADVERSUS

COLOTEM.

α'. ΚΟΛΩΤΗΣ, ὃν Ἐπίκουρος εἰώθει Κολωτάραν προσορίζεσθαι καὶ Κολωτάριον, ὦ Σατορνῖνε, βιβλίον ἐξέδωκεν, ὑπογράψας, "Περὶ τοῦ ὅτι κατὰ τὰ τῶν ἄλλων φιλοσόφων δόγματα οὐδὲ ζῆν ἔστιν." Ἐκεῖνο μὲν οὖν Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ προσαναφώνησας· ἃ δὲ ἡμῖν ἐπῆλθεν εἰπεῖν πρὸς τὸν Κολώτην,

E

I. COLOTES, quem Epicurus ſolebat Colotaram et Colotarium, blandiendi cauſſa, diminuta voce appellare, librum edidit hac inſcriptione, *Secundum aliorum philoſophorum decreta ne vivi quidem poſſe*; eumque regi Ptolemæo dedicavit. Quæ vero nobis adverſus Colotem

δέως ἂν οἶμαί σε γεγαμμένα διελθεῖν, φιλόκαλον καὶ φιλάρχαιον ὄντα, καὶ τὸ μεμνῆσθαι καὶ ἀφὴ χειρῶν ἔχειν, ὡς μάλιστα δυνατόν ἐστι, τοὺς λόγους τῶν παλαιῶν, βασιλικωτάτην ἀφετηρίαν ἡγούμενον.

β'. Ἔναγχος οὖν ἀναγινωσκομένου, εἷς τῶν ἑταίρων Ἀριστόδημος ὁ Αἰγιεύς, οἶδα γὰρ τὸν ἄνδρα τῶν ἐξ Ἀ- F καδημίας οὐ ναρθηκοφόρον, ἀλλὰ ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος, οὐκ οἶδα ὅπως καὶ τὸ εἰωθὸς ἐγκαρτερήσας σιωπῇ, καὶ καθαρὸν ἑαυτὸν ἀκροατὴν ἄχρι τέλους κόσμιον; ὡς τέλος ἔσχεν ἡ ἀνάγνωσις, Εἶεν, ἔφη, ἵνα τούτῳ μαχούμενον ἀνίσταμαι τῶν φιλοσόφων; οὐ γὰρ ἄγαμαι τὸν Νέστορος, ἐλέσθαι δέον ἐκ τῶν ἑνέα τὸν ἄριστον, ὅτι τῇ τύχῃ ποιησάμενος, καὶ διακληρωσάντος.

Ἀλλὰ ὁρᾷς, ἔφην, ὅτι κἀκεῖνος ὅτι τὸ κλῆρον ἑαυ-

F. 6. μαχόμενον] Sic B. E. Vulgo, μαχόμενον.

diſputare ſubiit, exiſtimo te, Saturnine, cum voluptate lecturum ſi perſcripſero; ut qui honeſtis rebus antiquitatiſque ſtudio tenearis, hancque maxime regiam delectationem eſſe cenſeas, memoria complecti et in promtu habere, quantum ejus fieri poteſt, veterum doctrinam.

II. Nuper, cum is liber recitaretur, unus de ſociis noſtris Ariſtodemus Ægienſis, quem noſti, ſecta Academicus, et non ferulam geſtans, quod aiunt, ſed ardentiſſimo inſtinctu Platonis orgia celebrans, neſcio quomodo præter morem ſuum ſilentium cum tenuiſſet, et ad finem uſque modeſte auditorem ſe præbuiſſet; abſoluta lectione, Agedum, inquit, quemnam huic opponemus pro philoſophis propugnaturum? Non enim admodum probo Neſtorem, qui de novem heroibus cum deberet præſtantiſſimum deligere, fortunæ et ſorti rem commiſit.

Atqui vides, aiebam, ipſum ſe ſortitioni præfeciſſe, ut pru-

τὸν ἔταξεν, ὥστε τῷ φρονιμωτάτῳ βεβουλεύοντος γενέσθαι τὸν καταλογον·

1108 Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυπέης ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοὶ,
Αἴαντος.

Οὐ μὲν δὴ σὺ γε φράζεαι ἐλέσθαι,
Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

ὅρα δὴ καὶ σκόπει πῶς ἀμύνῃ τὸν ἄνδρα.

Καὶ ὁ Ἀριστόδημος, Ἀλλ' οἶσθα, ἔφη, τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι τῷ παιδὶ χαλεπήνας, οὐκ αὐτὸς ἐνέτεινε πληγάς, ἀλλὰ Σπεύσιππον ἐκέλευσεν, εἰπὼν αὐτὸς ὀργίζεσθαι γὰρ σὺ τοίνυν ὡσαύτως κόμιζε τὸν ἄνθρωπον ὅπως βέλει, ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι. Τὰ αὐτὰ δὴ καὶ τῶν ἄλλων παρακελευομένων, Λεκτέον μὲν, ἔφην, ἄρα, φοB βοῦμαι δὲ μὴ δόξω καὶ αὐτὸς ἐπισυναίρεσθαι μᾶλλον ἢ δεῖ τῷ τὸ βιβλίον, ὥσπερ τῆς δι' ἀγροικίαν καὶ βωμολοχίαν καὶ ὕβριν τοῦ ἀνθρώπου χάρτου τινὰ προσάλλον-

B. 2. *ὑπὲρ τῆς*] Legendum ac diſtinguendum, *βιβλίον ὑπ' ἰργῆς, δι' ἀγροικίαν*—. Itaque verti.

B. 3. *προσάλλοντος * ἕτως Σπαρέτει*] Forte ita ſupplendus defectus, *χάρτου τινὰ προσάλλοντος ἀντὶ ἄρτου καταφρονῆντι αἰσθήσεως Σπαρέτει*. Ita partim et Xyl. conjecit et vertit.

dentiſſimo homine eam moderante conficeretur. Itaque

Exiit e galea ſors exoptata Pelaſgis,
Ajacem pugnæ dedens Telamone creatum.

Sed tamen quando tu deligere jubes,

Quonam divino facto obliviſcar Ulyſſis?

Vide ergo ac meditare, qua ratione hominem ulciſcaris.

Atqui, aiebat Ariſtodemus, meminiſti, Platonem, cum puero iraſceretur, non ipſum verbera ingeſſiſſe, ſed hoc Speuſippo mandaviſſe, quod ſe animo commoto eſſe diceret. Ita tu quoque nunc meo loco hominem tracta ut libet; ipſe enim iratus ſum. In eandem ſententiam aliis etiam exhortantibus, Dicendum ergo eſt, inquam. Vereor autem ne videar ipſe quoque iratus majore quam par eſt ſtudio adverſus hunc librum contendere; propterea quod homo iſte ruſticitate et ſcurrilitate atque petulantia quaſi

τος * ἡσεως Σωκράτῃ, καὶ πῶς εἰς τὸ στόμα τὸ σιτίον οὐκ εἰς τὸ ὄς ἐνέβησιν ἐρωτῶντος. Ἀλλ' ἴσως ἂν ἔλθοι τούτοις ἡ γελάσειέ τις, ἐννοήσας τὴν Σωκράτους τροφότητα καὶ χάριν.

Τὰ γε μέντοι σωτὸς Ἑλλήνων στρατῦ,

τῶν ἄλλων φιλοσόφων, οἷ οἷς Δημόκριτός ἐστι καὶ Πλάτων καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Παρμενίδης καὶ Μέλισσος, οἱ χρηστῶς ἀκηκόστες, οὐ μόνον

Αἰσχρὸν σιωπᾶν,

ἀλλ' οὐδὲ ὅσιον ἐνδοῦναί τι καὶ ὑφελέσθαι τῆς ἄκρας ὑπὲρ αὐτῶν παῤῥησίας, εἰς τοῦτο δόξης φιλοσοφίαν παρεγαγόντων. Καίτοι τὸ μὲν ζῆν οἱ γονεῖς μετὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ἔδωκαν, τοῦτο δὲ τῶν φιλοσόφων δίκης καὶ νόμου συνεργὸν οἰόμεθα λόγον ἐπιθυμιῶν κολαστὴν λαβόντες, εὖ ζῆν· τὸ δὲ εὖ ζῆν, ἐστὶ κοινωνικῶς ζῆν καὶ φιλικῶς καὶ

B. 9. Πλάτων] Στίλπων B. E.
B. 12. Αἰσχρὸν σιωπᾶν] Disjunximus hæc a reliqua disputatione, ut partem dicti Euripidei.
B. 13. ὑφελέσθαι] Malim ὑφίσθαι. Anon. ὑφῖσθαι.

fœnum Socrati edendum obtulit, loco panis, cum nihil hic se certo scire pronunciaret, interrogavitque *cur cibum non in aurem, sed in os imponeret*. Sed fortassis hæc risum alicui concitent, mansuetudinem et comitatem Socratis consideranti.

S:d integro jam pro Græcorum exercitu,

id est reliquis philosophis, de quorum numero sunt Democritus, Plato, Empedocles, Parmenides, Melissus, ita traductis,

Tacere turpe est :

ac præterea nefas etiam aliquid de summa pro illis dicendi libertate remittere, qui tantam philosophiæ gloriam paraverint. Etenim vitam quidem nobis parentes Deorum auxilio largiti sunt; a philosophis autem juris et legum adjutricem doctrinam, et cupiditatum moderatricem accipientes, bene nos vivere putamus. Est autem bene vivere, amice et societati hominum convenienter, tempe-

σωφρόνως καὶ δικαίως. Ὧν οὐδὲν ἀπολείπουσιν οἱ περὶ γαστέρα ταγαθὸν εἶ βοῶντες, οὐκ ἂν δὲ τοὺς ἀρετοὺς ὁμῦ πάσας τετρημένῳ χαλκῦ πριάμενοι, δίχα τῆς ἡδονῆς πάσης παντελῶς ἐξελαθείσης· ἐνδεῖν δὲ αὐτοῖς τὸν περὶ θεῶν καὶ ψυχῆς λόγον, ὡς ἡ μὲν ἀπόλλυται διαλυθεῖσα, τοῖς δὲ σθένος μέλῃ τοῦ καθ' ἡμᾶς. Τοῖς D μὲν οὖν ἄλλοις φιλοσόφοις ἐγκαλοῦσιν ὅτοι διὰ τὸ σοφὸν, ὡς τὸ ζῆν ἀναιροῦσι· ἐκεῖνοι δὲ τούτοις, ὅτι ζῆν ἀγεννῶς καὶ θηριωδῶς διδάσκουσι.

γ'. Καίτοι ταῦτα μὲν ἐγκέκραται τοῖς Ἐπικούρου λόγοις, καὶ διαπεφοίτηκεν αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας. Ὁ δὲ Κολώτης, ὅτι φωνάς τινας ἐρήμους πραγμάτων ἀποπάσων, καὶ μέρη λόγων καὶ παραγράμματα κωφὰ καὶ βεβαιοῦντος καὶ συνεργοῦντος πρὸς νόησιν καὶ πίστιν ἕλκων, ὥσπερ ἀγο-

C. 8. ἡδονῆς—ἐνδεῖν δὲ αὐτοῖς] Excidisse quædam et ita restituenda suspicor, ἡδονῆς, ἧς πάσης καὶ παντελῶς ἐξελαθείσης ὡς ἄξιον εἶναι ζῆν φυσιολογίας δὲ ἐνδεῖν αὐτοῖς—. Ita verti.

D. 1. ὅτοι—ἀναιροῦσι] Locus corruptus, forte cum Mez. ita corrigendus, ὅτοι ὅτι διὰ τὸ σωφρόνως τὸ ζῆν ἀναιροῦσι.

D. 6. πραγμάτων] Forte, γραμμάτων.

ranterque et juste vivere. Atqui horum nihil nobis relinquunt, qui *summum bonum circa ventrem esse* clamant, et *voluptate undique rejecta universas virtutes ne pertuso quidem ære emerent*: porro aiunt *philosophiam ipsorum non opus habere naturali ratione, nisi propter locum de Diis et animo*; *ut constet, hunc perire dissolutum, illos nullam rerum humanarum curam gerere*. Alios philosophos hi reprehendunt sapientiæ nomine, quod vitam e medio tollant: illi eos, quod turpiter et belluino more vivere nos doceant.

III. Atque hæc quidem plane immixta sunt per Epicuri disputationes, et philosophiam ejus permeant. Colotem autem voces quasdam rerum inanes avellendo, et partes sermonum ac frusta, affirmationis et intelligentiam fidemque conciliantis rationis expertia, contrahendo, li-

ἐᾶν, ἢ πίνακα τεράτων, συντίθησι τὸ βιβλίον, ἵνα δήπου παντὸς μᾶλλον ὑμεῖς, ἔφην, τὰ συγγράμματα τῶν παλαιῶν ἀφ' χειρὸς ἔχοντες. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καθάπερ ὁ Λυδὸς ἐφ' αὑτὸν ἀνοίγειν οὐ θύραν μίαν, ἀλλὰ ταῖς πλείσταις τῶν ἀπορίων καὶ μεγίσταις περιβάλλειν τὸν Ἐπίκουρον. Ἀρχὴν γὰρ ἀπὸ Δημοκρίτου, καλὰ καὶ πρέποντα διδασκάλια κομιζομένου παρ' αὐτοῦ· καίτοι πολλοῦ χρόνον αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνηγόρευε Δημοκρίτειον ὁ Ἐπίκουρος, ὡς ἄλλοι τε λέγουσι, καὶ Λεοντεὺς εἷς τῶν ἐπ' ἄκρον Ἐπικούρου μαθητῶν, πρὸς Λυκόφρονα γράφων, "τιμᾶσθαί τε," φησὶ, "τὸν Δημόκριτον ὑπὸ "Ἐπικούρου, ἀφ' τὸ πρῶτον ἅψασθαι τῆς ὀρθῆς "γνώσεως, καὶ τὸ σύνολον τὴν πραγματείαν Δημο- "κρίτειον πρωταγορεύεσθαι, ἀφ' τὸ πρῶτον αὐτὸν "πρῶτον ταῖς ἀρχαῖς περὶ φύσεως." Ὁ δὲ Μητρόδωρος ἄντικρυς περὶ φιλοσοφίας εἶπεν, ὡς, "εἰ μὴ

E. 3. καίτοι] Sic B. E. Vulgo, καί.

brum compoſuiſſe, quaſi forum quoddam aut tabulam monſtrorum, omnium optime vos noſtis, qui in manibus habetis ſcripta antiquorum. Mihi vero videtur ſicut Lydus ille aperire adverſus ſeipſum non unicam januam, ſed plurimis difficultatibus et maximis involvere Epicurum. Initium enim facit a Democrito, cui quidem præclaram et dignam perſolvit mercedem. Et ſane longo tempore Epicurus ſe Democriteum profeſſus eſt: quod et alii dicunt, et Leonteus unus de ſummis Epicuri diſcipulis ad Lycophronem ſcribit, *honorem haberi Democrito ab Epicuro, quia is primus rectam cognitionem attigerit, ac primus in principia naturæ inciderit, unde univerſa tractatio Democritica appelletur.* Metrodorus vero aperte de philoſophia dixit, *Niſi præiviſſet Democritus, E-*

F " καθηψήσατο Δημόκριτος, οὐκ ἂν προσῆλθεν Ἐπίκυ-
" ρος ἐπὶ τὴν σοφίαν." Ἀλλ' εἰ χρὴ τὰ Δημοκρίτου δόγματα ζῆν οὐκ ἔστιν, ὡς οἴεται Κολώτης, γελοῖος ἦν ἐπὶ τὸ μὴ ζῆν ἄρτι Δημοκρίτῳ καταχολυθῶν ὁ Ἐπίκουρος.

δ'. Ἐγκαλεῖ δὲ αὐτῷ πρῶτον, ὅτι τῶν πραγμάτων ἕκαστον ἑκάστων οὐ μᾶλλον τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον εἶναι, συγχέχυκε τὸν
1109 βίον. Ἀλλὰ τοσοῦτόν γε Δημόκριτος ἀπολείπει τῷ νομίζειν μὴ μᾶλλον εἶναι τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον τῶν πραγμάτων ἕκαστον, ὥστε Πρωταγόρᾳ τῷ σοφιστῇ τοῦτο ἄρτι μεμαχῆσθαι, καὶ γεγραφέναι πολλὰ καὶ πιθανὰ πρὸς αὐτόν· οἷς οὐδὲ ὄναρ ἐντυχὼν ὁ Κολώτης, ἐσφάλη πρὸς λέξιν τοῦ ἀνδρός· ὁ γὰρ διορίζεται μὴ μᾶλλον τὸ Δέν, ἢ τὸ Μηδὲν εἶναι· Δὲν μὲν ὀνομάζων τὸ σῶμα, Μηδὲν δὲ τὸ κενόν, ὡς καὶ τοῦτο φύσιν τινὰ καὶ ὑπόστασιν ἰδίαν ἔχοντος. Ὁ δ' οὖν δόξας τὸ μηδὲν μᾶλλον εἶναι τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον, Ἐπικουρείῳ δόγματι κέχρηται, τὸ πάσας εἶναι τὰς δι' αἰσ-

F. 7. εἶναι] Ita Xyl. correxit. Vulgo, ἐστίν.

picurum nunquam fuisse ad sapientiam perventurum. At vero, si secundum Democriti decreta vivi non potest, ridiculus Epicurus, qui ad non vivendum ducentem sequatur.

IV. Huic primum id vitio dat, quod *unamquamque rem asserens non magis talem quam talem esse, vitam perturbaverit.* Atqui tantum abest hoc ut senserit Democritus, ut etiam Protagoram sophistam hoc affirmantem impugnaverit, ac multa et probabilia contra eum scripserit. Quæ cum ne per somnum quidem vidisset Colotes, lapsus est in verbis ejus, quibus definit non magis *den* esse quam *meden*; *den* nominans corpus, *meden* inane, quasi hoc quoque suam quandam naturam et substantiam haberet. Enimvero qui sentiret nihil magis tale esse quam tale, Epicureum sequeretur decretum, quo *omnia*

ἀἰσθήσεως φαντασίας ἀληθεῖς. Εἰ γὰρ δυοῖν λεγόντων, τῷ μὲν αὐστηρὸν εἶναι τὸν οἶνον, τῷ δὲ γλυκύ, θατέρου ψεύδεται τῇ αἰσθήσει, τί μᾶλλον ὁ οἶνος αὐστηρὸς ἢ γλυκύς ἐστι; Καὶ μὴν λουτρῷ γε τῷ αὐτῷ τὸν μὲν ὡς θερμῷ, τὸν δὲ ὡς ψυχρῷ χρωμένους ἰδεῖν ἔστιν· οἱ μὲν γὰρ ψυχρόν, οἱ δὲ θερμὸν ἐπιβάλλειν κελεύουσι. Πρὸς δὲ Βερενίκαν τὴν Δηϊταύρου τοῦ Λακεδαιμονίων τινὰ γυναικῶν ἀφικέσθαι λέγουσιν· ὡς δὲ ἐγγὺς ἀλλήλων γενόμενοι, εὐθὺς ἀποστραφῆναι, τὴν μὲν τὸ μύρον, ὡς ἔοικε, τὴν δὲ τὸ βούτυρον δυσχεράνασαν. Εἴπερ οὖν μὴ μᾶλλόν ἐστιν ἡ ἑτέρα θατέρας ἀληθὴς αἴσθησις, εἰκὸς ἐστὶ καὶ τὸ ὕδωρ μὴ μᾶλλον εἶναι ψυχρὸν ἢ θερμόν, καὶ τὸ μύρον καὶ τὸ βούτυρον μὴ μᾶλλον εὐῶδες ἢ δυσῶδες. Εἰ γὰρ αὖ τὸ φαινόμενον ἕτερον ἑτέρᾳ φάσκει τις, ἀμφότερα εἶναι λέγων λέληθεν.

ε'. "Αἱ δὲ πολυθρύλλητοι συμμετρίαι καὶ ἁρμονίαι

C. 2. Εἰ γὰρ—λέληθεν] Minime integer locus: et Xyl. ſtellam, corruptelæ ſignum, appoſuit. Suſpicor hanc fuiſſe Auctoris ſcripturam: Εἰ γὰρ τὸ αὐτὸ φαινόμενον ἕτερον ἑτέρῳ φάσκει τις εἶναι, τὸ αὐτὸ ἀμφότερα εἶναι λέγων λέληθεν. Item expreſſimus in Latinis.

ſenſus viſa vera ſtatuuntur eſſe. Nam ſi duobus dicentibus, altero auſterum eſſe vinum, altero dulce, neutrius ſenſus fallit, qui magis auſterum erit vinum quam dulce? Quin et eodem lavacro vides unum ut calido, alterum ut frigido uti; cum hic calidam, ille frigidam affundi jubeat. Et ferunt Spartanam quandam mulierem acceſſiſſe ad Berenicem Deiotari uxorem, cumque invicem appropinquaſſent, averſas fuiſſe, quod unguentum altera, altera butyrum olfaciens averſaretur. Si ergo una ſenſio non eſt verior quam altera, conſentaneum eſt aquam non magis frigidam eſſe quam calidam, et unguentum butyro non melius olere, non deterius. Nam qui idem Viſum aliud alii eſſe ait, is imprudens utrumque idem affirmat eſſe.

V. Illæ autem multorum ſermone tritæ *concinnitates et*

" τ περὶ τὰ ἀἰσθητήρια πόρων, ἅτε πολυμιξίαι τῶν
" σπερμάτων, ἃ δὴ πᾶσι χυμοῖς καὶ ὀσμαῖς καὶ χροιαῖς
" ἐνδιεσπαρμένα λέγουσιν ἑτέραν ἑτέρῳ ποιότητος κινεῖν
" αἴσθησιν," οὐκ ἄπειρος εἰς τὸ μὴ μᾶλλον τὰ πράγ-
ματα συνελαύνουσιν αὐτοῖς; Τοὺς γὰρ οἰομένους ψεύδεσθαι
τὴν αἴσθησιν, ὅτι τὰ ἐναντία πάθη γινόμενα τοῖς χρω-
μένοις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ὁρῶσι, παραμυθούμενοι, διδάσκε-
D σιν ὡς, " ἀναπεφυρμένων καὶ συμμεμιγμένων ὁμοῦ τι
" πάντων, ἄλλο δὲ ἄλλῳ πεφυκότος ἐναρμόττειν, οὐκ
" ἔστι τῆς αὐτῆς ποιότητος ἁπαφὴ καὶ ἀντίληψις, οὐδὲ
" πᾶσι τοῖς μέρεσι κινεῖ πάντας ὡσαύτως τὸ ὑποκεί-
" μενον· ἀλλὰ ἐκείνοις ἕκαστα μόνοις ἐντυγχάνοντες
" πρὸς ἃ σύμμετρον ἔχει τὴν αἴσθησιν, οὐκ ὀρθῶς
" διαμάχονται περὶ τοῦ χρηστὸν, ἢ πονηρὸν, ἢ λευκὸν
" ἢ μὴ λευκὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, τοῖς αὐτοῖς οἰόμενοι

C. 8. ἑτέρῳ ποιότητος] Sic E. in poſtremo conſentit etiam B. Vulgo, ἑτέρων ποιότητας.

D. 1. ὁμοῦ τι] Sic E. Vulgo, ὁμοῦ του. Idem modo dat συμμεμιγμένων.

D. 7. ἢ πονηρὸν] Addidimus ex B. E. Alii aliter conjiciunt: Amiot. Mea χρηστὸν ἢ μὴ χρηστόν. Reiſk. χρηστὸν ἢ ἀχρηστον.

proportiones meatuum in ſentiendi inſtrumentis, et multiplices ſeminum permixtiones, quæ omnibus ſaporibus, odoribus, coloribuſque inſperſa aiunt *ſenſum movere ad alias aliorum qualitates percipiendum*, an non recta eos adigunt ad dicendum, aliud alio non magis eſſe tale? Etenim quando refellere hos volunt, qui ſenſus fallere ideo aiunt, quod vident diverſe ab eadem re nos affici, docent, *confuſis atque permixtis ſimul omnibus, cum natura ſit comparatum ut aliud alii quadret, non eſſe contactum aut apprehenſionem ejuſdem qualitatis, neque a re ſubjecta omnes omnibus partibus eodem modo affici: ſed eas tantum unicuique occurrere, ad quas ſenſum habet menſura reſpondente concinnatum. Itaque non recte nos de eo certare, rem eſſe albam aut non albam,*

" βεβαιῶν αἰσθήσεις, τῷ τὰς ἄλλων ἀναιρεῖν· δεῖ δὲ αἰσ-
" θήσει μὴν μηδὲ διαμάχεσθαι· πᾶσαι γὰρ ἅπτονταί
" τινος, οἷον ἐκ πηγῆς τῆς πολυμιξίας ἑκάστη λαμβά-
" νουσα τὸ προσφορον καὶ οἰκεῖον· ὅλως δὲ μὴ κατηγο- E
" ρεῖν, ἀπομοίρας μερῶν, μηδὲ τὸ αὐτὸ οἴεσθαι δεῖν πάσ-
" χειν ἅπαντας, ἄλλως κατ' ἄλλου ποιότητα καὶ δύνα-
" μιν αὐτῶ πάσχοντας." Ἆρα δεῖ σκοπεῖν τίνες μᾶλ-
λον ἄνθρωποι τὸ μὴ μᾶλλον ἐπάγουσι τοῖς προσφορμασιν,
ἢ οἱ πᾶν μὴν τὸ αἰσθητὸν, κρᾶμα παντοδαπῶν ποιοτήτων
ἀποφαίνουσι

Σύμμικτον, ὥστε γλεῦκος αὐλητήριον,

ἔρρειν δὲ ὁμολογοῦσι τὰς κανόνας αὐτοῖς, καὶ παντάπασιν
οἴχεσθαι τὸ κριτήριον, ἄνπερ εἰλικρινὲς αἰσθητὸν ὁπῶν, καὶ
μὴ πολλὰ ἔκαστον ἀπέλιπον;

E. 4. Ἆρα δεῖ] Forte, Ὦρα δή.

E. 8. αὐλητήριον] Hoc unum, ſi forte, mutandum in λητητήριον vel ἐκκλυστήριον. Diſtinximus ut Senarium. Audacter neque ulla cum auctoritate corrigere tentat Salmaſius Συμμικτὸν ὥστε γλαυκὸς αὐλιστήριον. Exercit. Plin. T. I. p. 315.

dum noſtrum ſenſum volumus defendere, alienum impugnare. Nulli enim ſenſioni repugnandum eſſe, cum quævis aliquid apprehendat ex illa multiplici mixtura; quævis id, quod ei eſt accommodatum et conveniens. Neque de toto pronunciandum eſſe, cum partes duntaxat attingantur: neque putandum omnes debere eodem modo a re eadem affici, cum alius alia ejus vi et facultate afficiatur.

Quærendumne jam eſt, quinam homines non magis hoc quam illud eſſe rebus inferant? Certe hi, qui omnis generis qualitatum ſenſilium mixturam ſtatuunt,

Ceu turbidus muſti ſit fervor æſtuans,

fatenturque ſuos canones perire ipſis, et omnino aboleri facultatem judicandi, ſi ullum ſenſile ſincerum relinquerent, non unumquodque multa facerent.

ς'. Ὅρα δὴ ἃ περὶ τοῦ οἴνου τῆς θερμότητος ἐν τῷ Συμποσίῳ Πολύαινον αὐτοῦ διαλεγόμενον Ἐπίκουρος
F πεποίηκε· λέγοντος γὰρ, " Οὐ φὴς εἶναι, ὦ Ἐπίκουρε, τὰς " ἐπὶ τοῦ οἴνου διαθερμασίας;" ὑπέλαβέ τις, " Οὐ " τὸ καθόλου θερμαντικὸν ὑπάρχειν τὸν οἶνον εἶναι·" ἢ μετὰ σμικρὸν, " Φαίνεται μὲν γὰρ τὸ καθόλου οὐκ εἶ- " ναι θερμαντικὸς ὁ οἶνος, τοῦδε δέ τινος ὁ τοσοῦτος εἶναι " θερμαντικὸς ἂν ῥηθείη." Καὶ πάλιν αὐτίαν ὑπειπών, θλίψεις τε καὶ διασπορὰς ἀτόμων, ἑτέρων δὲ συμμίξεις
1110 καὶ παρεμπλοκὰς αἰτιασάμενος ἐν τῇ πρὸς τὸ σῶμα καταμίξει τοῦ οἴνου, ἐπιλέγει, " Διὸ δὴ καθόλου μὲν οὐ " ῥητέον τὸν οἶνον εἶναι θερμαντικόν· τῆς δὲ τοιαύτης " φύσεως καὶ τῆς ὕπω διακεκριμένης θερμαντικὸν τὸν το- " σοῦτον, ἢ τοῦδε τὸν τοσοῦτον εἶναι ψυκτικόν· ἔνεισι γὰρ " καὶ τοιαῦται ἐν τῷ τοιούτῳ ἀθροίσματι φύσεις ἐξ ὧν " ἂν ψυχρὸν συσταίη, εἰ δέον γε ἑτέρας παρεμπλακῆναι,

E. 13. Πολύαινον] Ex uno recepi Xyl. Vulgo, Πολύδευκον.
F. 2. ὑπέλαβέ τις] Forte, ὑπέλαβεν αὐτός.
A. 7. εἰ δέον γε] Legendum videtur, εἰς δέον τε—.

VI. Vide jam, quæ de vini calore ſecum diſputantem Polyænum in convivio Epicurus facit. Dicente enim Polyæno, *Negaſne, Epicure, vinum calefacere?* ſubjecit quidam, *Non univerſe de vino pronunciari eſſe ei vim calefaciendi:* et paulo poſt; *Videtur enim univerſe non habere facultatem calefaciendi vinum; tantillum autem huncce calefacere poſſe dicemus.* Rurſumque rationem reddens, *colliſiones et diſſeminationes atomorum, aliorumque admixtiones et adjunctiones* cauſſatus in vini cum corpore commixtione, hæc addit; *Itaque univerſe dicendum non eſt, vinum eſſe vi calefaciendi præditum; ſed tantum vini hujuſmodi itaque affectam naturam calefacere poſſe, aut refrigerare. Inſunt enim in tali congerie etiam tales naturæ, e quibus frigus confici poſſit, ſi ita uſus ferat, ut aliis adjunctæ naturam frige-*

" ψυχρασίας φύσιν ἀποτελέσθαν· ὅθεν ἐξαπατώμενοι, " οἱ μὲν, ψυκτικὸν τὸ καθόλου φασὶν εἶναι τὸν οἶνον, οἱ " δὲ, θερμαντικόν." Ὁ δὲ λέγων ἐξαπατᾶσθαι τοὺς πολλούς, τὸ θερμαῖνον, θερμαντικὸν, ἢ τὸ ψύχον, ψυκτικὸν ὑπολαμβάνοντας, εἰ μὴ νομίζοι τὸ μὴ μᾶλλον εἶναι τοῖον ἢ τοῖον ἔχαρον ἀκολουθεῖν οἷς εἴρηκεν, αὐτὸς ἐξαπάτηλαι. Πεισθήσει δὲ ὅτι " πολλάκις ἐδὲ ἦλθεν εἰς " τὸ σῶμα θερμαντικὴν ὀπιφέρων ἢ ψυκτικὴν δύναμιν " ὁ οἶνος, ἀλλὰ κινηθέντος τοῦ ὄγκου καὶ γενομένης τοῦ " σωμάτων μεταστάσεως, αἱ ποιοῦσαι τὸ θερμὸν ἄτομοι " νοῦν μὲν συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ παρέχον ἐαυτὸ πλή- " θος θερμότητος καὶ πύρωσιν τῷ σώματι, νοῦν δὲ ἀπε- " σοῦσαι κατέψυξαν."

ζ. Ἔτι δὲ τούτοις προσεπανέχη χρῆσθαι τὸ κελεύμενον καὶ νομιζόμενον πικρὸν, γλυκὺ, καθαρτικὸν, ὑπνωτικὸν, φωτεινὸν, ὡς ἐδενὸς ἔχοντος αὐτοτελῆ ποιότητα καὶ

A. 8. ἀποτελέσειαν] ἀπολέσειαν, Mez.

B. 10. Ἔτι δὲ—χρῆσθαι] Legendum, ut et Reiſkius vidit, Ὅτι δὲ τούτοις πρὸς τοῦτο ἐστὶ χρῆσθαι.

factionis præſtent. Unde per errorem alii vinum univerſe frigefaciens dixerunt, alii calefaciens. Sane qui pleroſque erraviſſe ait, quod calefaciens id quod calefacit, frigefaciens id quod frigefacit cenſuerunt, ipſe decipitur, ſi non ſentit ex ſuis verbis hoc conſequi, nihil magis eſſe tale quam tale. Addit porro, *ſæpe vinum in corpus ita venire, ut neque calorem neque frigus inferentem vim ſecum afferat; ſed, commota mole et facta corporum mutatione, atomi quæ calorem inducunt aliquando,* inquit, *coëuntes ſua multitudine calorem et inflammationem corpori præbent; aliquando elapſæ frigus gignunt.*

VII. Iſta vero decreta item referri poſſe adhiberique ad ea omnia quæ habentur et dicuntur amara, dulcia, purgantia, ſoporifera, lucida, quorum

C δύναμιν, οὐδὲ δρῶντος μᾶλλον ἢ πάσχοντος, ὅταν ἐγγένωνται τοῖς σώμασιν, ἄλλῳ δὲ ἐν ἄλλοις διαφορὰν καὶ χρῆσιν λαμβάνοντος, οὐκ ἀδηλός ἐστιν. Αὐτὸς γὰρ οὖν ὁ Ἐπίκουρος ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν πρὸς Θεόφραστον, "οὐκ "εἶναι λέγων τὰ χρώματα συμφυῆ τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ "γεννᾶσθαι καὶ ποιάς τινας τάξεις καὶ θέσεις πρὸς τὸ "ὄψιν, οὐ μᾶλλον φησὶ καὶ τοῦτον τὸν λόγον ἀχρωμά-"τιστον σῶμα εἶναι ἢ χρῶμα ἔχον." Ἀνωτέρω δὲ καὶ λέξιν ταύτα γέγραφεν· "Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τούτου τοῦ μέρους, οὐκ "οἶδα ὅπως δεῖ τὰ ἐν σκότει ταῦτα ὄντα φῆσαι χρώ-"ματα ἔχειν· καίτοι πολλάκις ἀέρος ὁμοίως σκοτώδους D "περιεχομένου, οἱ μὲν αἰσθάνονται χρωμάτων διαφο-"ρᾶς, οἱ δὲ οὐκ αἰσθάνονται δι' ἀμβλύτητα τοῦ ὄψεως· "ἔτι δὲ, εἰσελθόντες εἰς σκοτεινὸν οἶκον, ὀλιγίστην ὄψιν "χρώματος ὁρῶμεν· ἀναμείναντες δὲ μικρὸν, ὁρῶμεν· ὥ "μᾶλλον οὖν ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν χρῶμα ῥηθήσεται τῶν

C. 3. ἄδηλός] Legendum ἄδηλόν, cum Reiſkio. Ejuſdem ὑγιάνται, paulo ante, non item neceſſarium.

nullum perfectam in ſeſe habere qualitatem et vim agendi potius quam patiendi ubi in corpora incidunt, ſed aliam in aliis nanciſci differentiam ac temperiem, haud obſcurum eſt. Ipſe quidem Epicurus in ſecundo adverſus Theophraſtum libro negans *corporibus innaſci colores, ſed generari ſecundum quaſdam ordinationes et poſitus reſpectu viſus, hac ratione,* inquit, *corpus non magis effici coloris expers quam coloratum.* Supra autem in hanc ſententiam ſcripſerat: *Ceterum etiam abſque hac parte, neſcio quo pacto oporteat iſta, quæ in tenebris ſunt, colorata dicere. Atqui ſæpenumero aëre tenebroſo circumfuſo, alii ſentiunt diſcrimen colorum, alii non ſentiunt ob viſus hebetudinem: deinde ingreſſi in domum tenebricoſam, initio nullum colorem videmus; parva mora ibi facta, videmus. Ergo unumquodque corpus dicemus non magis habere quam non habere colorem. Si*

"σωμάτων ἔκχυσον. Εἰ δὲ ὃ χρῶμα πρός τι, καὶ ὃ λευ-
"κὸν ἔσται πρός τι, καὶ ὃ κυανοῦν· εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ὃ γλυκὺ
"καὶ ὃ πικρόν· ὥστε κατὰ πάσης ποιότητος ἁπλῶς, τὸ μὴ
"μᾶλλον εἶναι, ἢ μὴ εἶναι, κατηγορεῖσθαι· τοῖς γὰρ οὕτω
"πάσχουσιν ἔσται τοιοῦτον, οὐκ ἔσται δὲ τοῖς μὴ πάσχουσι."
Τὸν οὖν βόρβορον καὶ τὸν τ * ὧν φησι γίνεσθαι τὰς τὸ E
μηδὲν μᾶλλον τοῖον ἢ τοῖον ὑπιφθεγγομένας τοῖς πράγμα-
σιν, ἑαυτῷ καλασκεδάννυσι καὶ ὃν καθηγεμόνος ὁ Κολώτης.

η'. Ἆρα οὖν ὁ ταῦτα μόνον ὁ γενναῖος

Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἕλκεσι βρύων

ἀναπέφηνεν; Οὐμμοῦ· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ὁ τῷ δευτέρῳ
τῶν ὑπιτιμημάτων λέληθε τῷ Δημοκρίτῳ τὸν Ἐπίκουρον
ἐκ τοῦ ζῆν συνεξωθῶν. Τὸ γὰρ νόμῳ χροιὰν εἶναι, καὶ
νόμῳ γλυκύ, καὶ νόμῳ σύγκρισιν * τὰς ἀτόμους εἰρημένον
φησὶν ὑπὸ Δημοκρίτου ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ τὸν ἐμμένοντα

E. 1. καὶ τὸν τ * ἐν ᾧ] Credam corrigendum, καὶ τὸν τάραχον, ἐν ᾧ. Amiot. Anon. Mez. Reisk. ſupplent ἁπλόν.

E. 9. σύγκρισιν * τὰς ἀτόμους] Legendum, σύγκρισιν, ἑτερᾷ δὲ τὸ κενὸν καὶ τὰς ἀτόμους. Vid. interpretes ad Diog. Laert. IX, 44, 72.

E. 10. ταῖς αἰσθήσεσι] μάχεσθαι ταῖς αἰσθήσεσι, vel ſimilem in formam, corrigendum cum Reiskio.

autem color ex eorum eſt cenſu quæ alio referuntur, albedo quoque reſpectu alterius albedo erit, et cæruleum; et ſi hæc, etiam amarum et dulce; fietque, ut de nulla non qualitate vere dicatur, eam non magis eſſe, quam eſſe: talis enim erit quævis, qualis eſt ſentientis affectio. Proinde cœno, in quo jacere ait eos qui res non magis hoc quam illud eſſe pronunciant, ſeſe et magiſtrum ſuum perfundit Colotes.

VIII. An vero hic tantum egregius ille

Aliis mederi vult, ipſe ulceribus ſcatens?

Non profecto. Sed magis etiam in ſecunda reprehenſione imprudens cum Democrito Epicurum e vita exturbat. Quod enim ille dixit *inſtituto hominum eſſe colorem, itemque dulcedinem, et concretionem; revera nil eſſe, niſi in-*

F τῷ λόγῳ τούτῳ ϗ χρώμενον οὐδ' ἂν αὐτὸν ὡς * ἔστιν ἢ ζῇ διανοηθῆναι. Πρὸς τοῦτον ἀντειπεῖν μὲν οὐδὲν ἔχω τ λόγον, εἰπεῖν δὲ ὅτι ζῶντα τῶν Ἐπικούρου δογμάτων ὕστατα ἀχώριστά ἐστιν ὡς τὸ σχῆμα ϗ τὸ βάρος αὐτοῖς τῆς ἀτόμου λέγουσι. Τί γὰρ λέγει Δημόκριτος; " Οὐσίας ἀ-
" πείρους τὸ πλῆθος, ἀτόμους τε καὶ διαφόρους, ἔτι δὲ
" ἀποίους ϗ ἀπαθεῖς, ἐν τῷ κενῷ φέρεσθαι διεσταρμένας·
" ὅταν δὲ πελάσωσιν ἀλλήλαις, ἢ συμπέσωσιν, ἢ πλε-
1111 " πλαχῶσι, φαίνεσθαι τ ἀθροιζομένων τὸ μὲν, ὕδωρ, ὃ δὲ,
" πῦρ, τὸ δὲ, φυτὸν, τὸ δὲ, ἄνθρωπον· εἶναι δὲ πάντα
" τὰς ἀτόμους ἰδέας ἐστὶ διὰ σμικρότητα· ἔτερον δὲ
" μηδέν· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ μὴ ὄντος οὐκ ἂν γένεσιν, ἐκ δὲ
" τῶν ὄντων μηδὲν ἂν γενέσθαι, τῷ μήτε πάσχειν μήτε
" μεταβάλλειν τὰς ἀτόμους διὰ τὸ στερρότητος· ὅθεν οὔτε

F. 1. ὡς * ἔστι] Xyl. corrigendum putat, ὡς τεθνηκός ἐστιν. Mez. et Reisk. nil deesse censent. Utriusque opinionis æqualis est probabilitas.

F. 6. διαφόρους] Xyl. Mez. corrigunt ἀδιαφόρους.

A. 2. πάντα τὰς ἀτόμους] Primum est ex Amiot. Mez. secundum ex B. et Mez. Vulgo, πάντας τὰς ἀτόμους.

A. 3. ἰδίας] Corrigo, ἰδίως.

ane et atomos, hoc igitur Democriti dictum ait Colotes *repugnare sensibus, et qui perseveret in hac sententia, eamque sequatur, non posse intelligere vivatne ipse an sit mortuus.* Nihil habeo quod contra hæc dicam; hoc autem possum affirmare, tam non posse a decretis Epicuri ea separari, quam ipsi figuram et gravitatem ab atomo negant disjungi. Quid enim dicit Democritus? *Substantias multitudine infinitas, divisionis. et differentiæ qualitatis quoque et affectionis expertes, in vacuo ferri dispersas: quæ si invicem appropinquent, aut incidant, aut sese complectantur, congeriem videri aliam ignem, aliam aquam, aliam plantam, aliam hominem: esse autem omnes atomos, quas ideas seu formas ipse appellat, aliud nihil. Nam ex eo quod non est, nihil fieri: ex iis quæ sunt, nihil nasci, cum ob soliditatem neque affici possint atomi, neque mutari: unde neque color*

" χρῶαν ἐξ ἀχρώτων, οὔτε φύσιν ἢ ψυχὴν ἐξ ἀπούσων " καὶ * ὑπάρχειν." Ἐγκλητέος οὖν ὁ Δημόκριτος, οὐχὶ τὰ συμβαίνοντα ταῖς ἀρχαῖς ὁμολογῶν, ἀλλὰ λαμβάνων ἀρχὰς αἷς ταῦτα συμβεβήκειν. Ἔδει γὰρ ἀμε- B τάβλητα μὴ θέσθαι τὰ ὡρῶντα, θέμενον δὲ μὴ συνορᾶν ὅτι ποιότητος οἴχεται πᾶσης γένεσις· ἀρνεῖσθαι δὲ συνορῶντα τὴν ἀτοπίαν, ἀναρχωτότατα ὁ Ἐπικούρειός φησιν, " ἀρχὰς μὲν ὑποτίθεσθαι τὰς αὐτάς, οὐ λέγειν δὲ νό- " μῳ χροιὴν, καὶ γλυκὺ καὶ λευκὸν καὶ τὰς ἄλλας ποιό- " τητας." Εἰ μὲν οὖν τὸ Οὐ λέγει ταὐτόν ἐστιν, Οὐχ ὁμολογεῖ, τοῦ εἰθισμένων τί ποιεῖ καὶ δὴ τὴν Πρόνοιαν ἀναιρῶν, εὐσέβειαν ἀπολιπεῖν λέγει καὶ τῆς ἡδονῆς ἕνεκα τὴν φιλίαν αἱρούμενος, ὑπὲρ τοῦ φίλων τὰς μείζους ἀλγηδόνας ἀναδέχεσθαι· καὶ τὸ μὲν πᾶν ἄπειρον ὑπο-

A. S. καὶ * ὑπάρχειν] καὶ ἀψύχων ὑπάρχειν explent Amiot. T. V. Reisk. At Xyl. et T. V. altera correctione, inſerunt ἀναθῶν.
B. 2. δὲ μὴ] Corrigam δὲ δή.
B. 4. ἀναισχυντότατα ὁ Ἐπικούρειος] Legendum videtur, ἀναισχυντότατον· ὁ δὲ Ἐπικούρειον—ſenſu, quem in Latinis reddidimus: ſimiliter Reisk. niſi quod ὁ δὲ Ἐπικούρειον vult.
B. 7. λέγει] Sic E. Vulgo, λέγειν.

ex carentibus colore, neque natura aut anima e qualitate nulla præditis omnemque affectionem ſubterfugientibus exſiſtat. Reprehendendus ergo Democritus, non quod ſit ea confeſſus quæ principiis eveniunt, ſed quod principia poſuit quibus iſthæc accidunt. Debebat enim aut non ponere immutabilia principia; aut, his poſitis, ſentire tolli omnis generationem qualitatis: at vero impudentis eſt, cum ſentias abſurdum conſequi ex principiis, illud negare ac repudiare, his retentis. Quod iſte Epicurum facere ait, et ponere principia eadem, et negare inſtituto hominum colorem, ſaporem, reliquaſque qualitates eſſe. Jam ſi *negare* apud eum idem ſignificat quod *non fateri*, ſuo nimirum agit more. Etenim *Providentiam tollens*, profitetur tamen, *pietatem ſe relinquere*; et cum *voluptatis gratia amicitiam expetat, ob amicos tolerare graviſſimos dolo-*

πίθεσθαι, τὸ δὲ ἄνω καὶ κάτω μὴ ἀναιρεῖν. Ἔστι δὲ οὗς
C * κύλικα μὲν λαβόντα, καὶ πιεῖν ὅσου ἂν ἐθέλῃ, καὶ ἀ-
ποδύναι τὸ λεῖπον· ἐν δὲ τῷ λόγῳ μάλιστα δεῖ τοῦ
σοφοῦ τούτου μνημονεύειν ἀποφθέγματος, "Ὧν αἱ ἀρχαὶ
"οὐκ ἀναγκαῖαι, τὰ τέλη ἀναγκαῖα." Οὐκοῦν ἀναγ-
καῖον ὑποθέσθαι, μᾶλλον δὲ ἀφελέσθαι Δημοκρίτου, ἀ-
τόμους εἶναι τῶν ὅλων ἀρχάς. Θεμένῳ δὲ τὸ δόγμα, καὶ
καλλωπισαμένῳ ταῖς εὐφήμοις πιθανότησιν αὐτῷ, προσ-
εκποτέον ἐστὶ τὸ δυσχερές· ἢ δειστέον ὅπως ἄποια σώ-
ματα παντοδαπὰς ποιότητας αὐτῷ μόνῳ τῷ συνελθεῖν
παρέχει. Οἷον εἰπὲ, τὸ καλούμενον θερμὸν ὑμῖν πόθεν
ἀφῖχθαι, καὶ πῶς ἐπιγέγονε ταῖς ἀτόμοις, ἂν μήτε ἦλθον
D ἔχουσαι θερμότητα, μήτε ἐγένοντο θερμαὶ συνελθοῦσαι;
Τὸ μὲν γὰρ, ἔχοντος ποιότητα· τὸ δὲ, φάσκειν πεφυκότος

B. 12. Ἔστι δὲ οὓς * κύλικα] Forte ſanetur locus ad veterem integritatem, legendo, Ἔστι μὲν ὃν κύλικα λαβόντα—.
C. 1. ὅσου] Immo, ὅσον, ut conjiciunt Xyl. et Mes.
C. 4. οὐκ ἀναγκαῖαι] Sic B. E. T. Schott. Xyl. Vulgo, ἐκ ἀναγκαῖα.
C. 5. ἀφελέσθαι] Immo, ὑφελέσθαι.

res; ponenſque, *infinitum eſſe Univerſum, ſuperiorem inferioremque locum non negare.* Poculo quidem accepto, licet bibere quantum velis, reliquum omittere. At in diſputatione maxime tenendum memoria eſt ſapiens illud dictum, *Quorum principia non ſunt neceſſaria, eorum fines neceſſarios eſſe.* Igitur neceſſe non erat Epicuro ut ſtatueret, aut potius a Democrito ſuffuraretur, *atomas eſſe omnium principia rerum.* At poſtquam hoc ſemel ſtatuiſſet, idque decretum primis ejus probabilibus exornaſſet rationibus, neceſſe erat ut ebiberet totum cum ipſa concluſionis difficultate, aut demonſtraret quomodo qualitatis omnis expertia ſolo coitu omnigenas qualitates produxerint. Verbi gratia: calor, quem nos vocamus, unde venit, unde incidit atomis, ſi neque convenerunt calore prædita, neque congreſſas aliquid calidas fecit? illud enim eſt qualitatem habentis, hoc ad recipiendum natura

σύστερον δὲ ταῖς ἀτόμοις ὑπάρχειν φατὲ πρῶτον τὴν ἕξιν, διὰ τὴν ἀφθαρσίαν.

θ'. Τί οὖν οὐχὶ καὶ Πλάτων συνέβαινε καὶ Ἀριστοτέλει καὶ Ξενοκράτει, χρυσὸν ἐκ μὴ χρυσοῦ, καὶ λίθον ἐκ μὴ λίθου, καὶ τἆλλα γεννᾶν ἐκ τεττάρων ἁπλῶν καὶ πρώτων ἀπαθῶν; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀλλ' ἐκείνοις μὲν εὐθύς τε συνίασιν αἱ ἀρχαὶ πρὸς τὴν ἑκάστου γένεσιν, ὥσπερ συμβολὰς μεγάλας φέρουσαι τὰς ἐν αὑταῖς ποιότητας, καὶ ὅταν συνέλθωσιν εἰς τὸ αὐτὸ καὶ συμπέσωσι ξηραὶς ὑγραί, καὶ ψυχραὶ θερμοῖς, καὶ σκληραὶ μαλθακοῖς, σώματα κινήματα παθητικοῖς ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μεταβάλλοντα δι' ὅλων, ἕτερον ἀφ' ἑτέρας κράσεως συναποτελοῦντα γένεσιν. Ἡ δὲ ἄτομος, αὐτή τε καθ' ἑαυτὴν ἔρημός ἐστι καὶ γυμνὴ πάσης γονίμου δυνάμεως, καὶ πρὸς ἄλλο προσπεσοῦσα, βραχὺν ὑπὸ σκληρότητος καὶ ἀν-

D. 11. εἰς τὸ αὐτὸ] τὸ addidimus ex B. E.

E. 2. κινούμενα παθητικοῖς ἀπ' ἀλλήλων] Legendum, ut et Reisk. vidit, κινούμενα παθητικῶς ὑπ' ἀλλήλων.

E. 5. πρὸς ἄλλο] Sic B. E. Vulgo, πρὸς ἄλλον.

idonei; quorum vos neutrum atomis conveniredicitis, propterea quia interitus ſint expertes.

IX. Quid ergo? an non Plato, inquies, etiam, atque Ariſtoteles et Xenocrates aurum ex non auro, lapidem ex non lapide, et reliqua omnia e quatuor primis et ſimplicibus naſci dicunt corporibus? Omnino. Verum his ſtatim ad quamvis rem procreandam coëunt principia, magnamque veluti ſtipem conferunt ſuas quodque qualitates: et ubi congreſſa ſunt cum ſiccis humida, cum frigidis calida, cum duris mollia; corpora, quæ ſe invicem afficiunt ac movent paſſiva ratione; facta mutatione per tota, diverſam diverſa contemperatione producunt formam. Atomus cum ipſa ex ſeſe vacua eſt omnis genitalis facultatis, tum in aliam incidens, fragorem ob duritiem et rigiditatem, aliud

πτυπίας, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔχειν οὐδὲ ἐποίησε πάθος, ἀλλὰ παίονθαι ϗ παίεσθαι τὸν ἅπαντα χρόνον, οὐχ ὅπως ζῶον ἢ ψυχικὸν ἢ φύσιν, ἀλλ' οὐδὲ πλῆθος ἐξ ἑαυτοῖς κοινὸν, οὐδὲ σωρὸν ἕνα παλλομένων ἀεὶ ϗ διϊσταμένων δυνάμεναι συσχεῖν.

F ι'. Ὁ δὲ Κολώτης, ὥσπερ ἀγραμμάτῳ βασιλεῖ προσδιαλεγόμενος, πάλιν ἐξάπτεται τοῦ Ἐμπεδοκλέους τοῦ πονέοντος,

Ἄλλο δέ σοι ἐρέω· φύσις οὐδενός ἐστιν ἑκάστου
Θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένη θανάτοιο γενέθλη·
Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων
Ἐστί, φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισι.

Ταῦτα ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ καθ' ὅπη πρὸς τὸ ζῆν ἐμπε-
1112 ναντίεται, τοῖς ὑπολαμβάνουσι μήτε γένεσιν τοῦ μὴ ὄντος εἶναι, μήτε φθορὰν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ὄντων τινῶν συνόδῳ πρὸς ἄλληλα τὴν γένεσιν, διαλύσει δὲ ἀπ' ἀλλήλων τὸν θάνατον ἐπονομάζεσθαι· ὅτι γὰρ ἀντὶ τῆς γενέσεως εἴρηκε τὴν φύσιν, ἀντιθεὶς τὸν θάνατον αὐτῇ, δεδήλωκεν ὁ Ἐμ-

A. 2. συνόδῳ] Sic B. E. vertit-ei Xyl. edidit tamen σύνοδον. Vulgo, συνόδων.

nihil, efficit; ſed feriunt et feriuntur mutuo per omne tempus; et non modo nullum animal, nullam animam aut rem naturalem, ſed ne acervum quidem aut numerum conficere poſunt, aſſiduo exagitatæ et divulſæ.

X. At Colotes, tanquam cum indocto rege colloquens, rurſum Empedoclem inſectatur, quod is ita ſcripſiſſet;

Nunc aliud dicam tibi: non mortalibus ullis
Natura eſt; neque res crudeli morte abolentur.
Mixtio ſed tantum, et rebus ſecretio mixtis
Accidit: hoc homines naturam nomine dicunt.

Hæc ego non video qui repugnent vitæ, ſi qui opinantur neque oriri id quod non eſt, neque interire quod eſt; ſed eorum quæ ſunt coitioni generationis, diſſipationi interitus nomen inditum. Nam id quidem aperte Empedocles oſtendit *naturam* ſe pro *ortu* poſuiſſe, cum mortem ei op-

πεδοκλῆς. Εἰ δὲ οἱ μίξεις τὰς γενέσεις πλήμμυροι, τὰς δὲ φθορὰς διαλύσεις, οὐ ζῶσιν οὐδὲ δύνανται ζῆν, τί ποιοῦσιν ἕτερον ὅτοι; Καίτοι ὁ μὲν Ἐμπεδοκλῆς τὰ στοιχεῖα κολλῶν καὶ συναρμόττων θερμότησι καὶ μαλακότησι, καὶ ὑγρότησι, μίξιν αὐτοῖς καὶ συμφυΐαν ἐνωτικὴν ἀμωσγέπως ἐνδίδωσιν· οἱ δὲ τὰς ἀτρέπτους καὶ ἀσυμπαθεῖς ἀτόμους εἰς τὸ αὐτὸ συνελαύνοντες, ἐξ αὐτῶν μὲν οὐδέν, αὐτῶν δὲ πολλὰς ποιοῦσι καὶ συνεχεῖς πληγάς· ἡ γὰρ περιπλοκὴ κωλύουσα τὴν διάλυσιν, μᾶλλον ἐπιτείνει τὴν σύγκρουσιν, ὥστε μηδὲ μίξιν εἶναι μηδὲ κόλλησιν, ἀλλὰ ταραχὴν καὶ μάχην, καθ' αὑτὰς τὴν λεγομένην γένεσιν· οἱ δὲ ἀχαρὲς * νῦν μὲ ἀπίασι ἀφ' ἑτέρων, νῦν δὲ προσίασι, τῆς πληγῆς ἐκλυθείσης πλεῖον ἢ διπλάσιον χωρὶς εἰσιν ἀλλήλων χρόνον, οὐ φαύσαι καὶ πλησιάζουσαι, ὥστε μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἀποτελεῖσθαι μηδὲ

A. 6: μίξεις — διαλύσεις] Posterius dederunt B. E, hinc prius consequenter ipsi correximus. Vulgo, μίξει — διαλύσει.
B. 6. τὴν λεγομένην] τὴν additum ex B. E.
B. 7. ἀχαρὲς * νῦν] Nil requiras si legas, Εἰ δὲ ἀχαρὲς, cum Xyl. et Amiot.
B. 10. μηδὲ] Sic B. E. Schott. T. Vulgo, μὴ δ'.

ponit. Qui vero mixtioni ortus, interitus dissolutioni tribuunt, ii si non vivunt, neque possunt vivere, quid isti aliud faciunt? Sane Empedocles elementa glutinans et concinnans caloribus, mollitiebus, humiditatibusque, mixtionem iis et concretionem in unum utcunque tribuit. At qui immutabiles et omnis consensus vacuas atomos in unum cogunt, ii nihil ex ipsis, sed ipsarum crebros et continentes ictus faciunt. Et enim complexio dissolutionem prohibens, magis intendit collisionem; ut neque mixtio fiat, neque glutinatio, sed tumultus et pugna, quam illi generationem ducunt. Quæ vero momento temporis nunc quidem abeunt ob relisionem, nunc aggrediuntur, ictu languente duplo amplius tempore a se absunt invicem, ut non contingant se neque mutuo appropinquent; ut ne animæ expers quidem possit ab iis effici

ἄψυχον. Αἴσθησις δὲ ἡ ψυχὴ καὶ νοῦς ἡ φρόνησις οὐδὲ
C βεβλαμένοις ὑπάρχειν δίδωσιν ὡς γένοιτ' ἂν οὐ κενῷ καὶ
ἀτόμοις· ὧν οὔτε καθ' ἑαυτὰ πιστὸς ὁρᾶν, οὔτε πά-
θος, ἢ μεταβολὴ συμπιπτόντων, ἀλλ' οὐδὲ συμπλοκὴ ἢ
σύγκρασιν ποιοῦσα ἢ μίξιν ἢ συμφυΐαν, ἀλλὰ πληγὰς
καὶ ἀποπαλάσεις. Ὥστε τοῖς τοιούτων δόγμασι τὸ ζῆν ἀναι-
ρεῖ, καὶ ὃ ζῷον εἶναι, κενὰς καὶ ἀπαθεῖς καὶ ἀθέους καὶ ἀψύχους,
ἔτι δὲ ἀμίκτους καὶ ἀσυγκράτους ἀρχὰς ὑποτιθεμένοις.

ια'. Πῶς οὖν ἀπολείπουσι φύσιν καὶ ψυχὴν καὶ ζῷον;
Ὡς ὅρκον, ὡς εὐχήν, ὡς θυσίαν, ὡς προσκύνησιν, ῥή-
ματι καὶ λόγῳ, καὶ τῷ φάναι καὶ προσποιεῖσθαι καὶ ὀνο-
μάζειν, ἀπὸ ταῖς ἀρχαῖς καὶ τοῖς δόγμασιν ἀναιροῦσιν.
D Εἰ δὲ δὴ τὸ πεφυκὸς αὐτὸ φύσιν, καὶ τὸ γεγονὸς γένεσιν
ὀνομάζουσιν, ὥσπερ οἱ ξυλίαν τὰ ξύλα, καὶ συμφωνίαν

C. 3. ἡ *σύγκρασιν*] Sic B. E. Xyl. In ἡ conſentit Ald. et Baſ. quod Steph. in ἢ mutavit ex Schott. et Anon. Vulgo, ἡ *σύγκρισις*.
C. 5. *ἀποπαλάσεις*] Sic B. E. Vulgo, *ἀποθέσεις*.
C. 6. *καὶ ἀψύχους*] Additum hoc ex B. E.
D. 1. *Εἰ δὲ δὴ*] Hoc non quidem dedit, ſed oſtendit lectio B. E. Οἱ δὲ δὴ. Vulgo, Ὧδε δέ.
D. 1. *αὐτὸ*] Forte, *αὐτοῖ*.

quicquam. At vero ſenſus, anima, mens, intelligentia quomodo in inani exiſtant et atomis? cum hæc neque per ſe qualitatem habeant, neque coitu ſeſe afficiant mutentve invicem; neque earum congreſſus contemperationem, mixturam, aut coalitionem efficiat, ſed ictus et repulſas. Itaque iſtorum decretis vita tollitur, et animal eſſe negatur; inania dum ponunt nulli affectioni obnoxia, Deo et anima carentia, mixtioniſque non capacia.

XI. Quomodo ergo relinquunt Epicurei naturam, animam, animal? Eo, quo jusjurandum, preces, ſacrificia, venerationem Deorum; verbo ſcilicet, et ſimulando ac nominando ea quæ ſuis principiis et decretis tollunt. Jam, ſi id quod natum eſt, *naturam*, et quod ortum eſt, *generationem* vocant, ut qui tranſlato vocabulo ligna, *lignationem*, et conſonantia corpora, *conſonantiam* dicunt;

καλοῦντες ἀφορικῶς τὰ συμφωνοῦντα, πόθεν ἐπῆλθεν αὐτῷ τοιαῦτα προβάλλειν ῥήματα τῷ Ἐμπεδοκλεῖ; "Τί κόπτομεν," φησίν, "ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀσυνδάζοντες "ἑαυτῶν ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὀρεγόμενοι πινῶν πραγμάτων, "καὶ φυλαττόμενοί τινα πράγματα; ὅτε γὰρ ἡμεῖς "ἐσμεν, ὅτε ἄλλοις χρώμενοι ζῶμεν." Ἀλλὰ θαῤῥεῖ, φαίη τις ἄν, ὦ φίλον Κολωτάριον, οὐδείς σε κωλύει ἀσυνδάζειν ἑαυτῷ σαυτῷ, διδάσκων ὅτι Κολώτου φύσις αὐτὸς ὁ Κολώτης ἐστὶν, ἄλλο δὲ οὐδέν, οὐδὲ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν, (τὰ δὲ πράγματα ὑμῖν ἡδοναί εἰσιν) Ε ἀσυνδεσίνους ὡς οὐκ ἔστιν ἀμίπτων φύσις, οὐδὲ ὀσμῶν, οὐδὲ πλησιάστως, ἄμιπτες δὲ εἰσι καὶ μύρα καὶ γυναῖκες. Οὐδὲ γὰρ ὁ γραμματικὸς λέγων τὸ Βίᾳ Ἡρακλέους αὐτὸν εἶναι τὸν Ἡρακλέα, οὐδὲ οἱ τὰς συμφωνίας καὶ τὰς δοκήσεις ἀφορὰς μόνον εἶναι φάσκοντες, ἀλλὰ καὶ φθόγγους καὶ δοκοὺς ὑπάρχειν λέγουσιν·

D. 4. ῥήματα] E. ἐρωτήματα.
E. 5. Ἡρακλέα, οὐδὲ οἱ] Forte ſuppiendum cum Amiot. Ἡρακλέα, ἀναιρεῖ τὸν Ἡρακλέα· οὐδὲ οἱ. Similem Reiſkius rationem ſequitur.
E. 6. δοκήσεις] δοκάσεις B. E.

unde venit Colotæ in mentem, ut hujuſmodi voces Empedocli objiceret? *Quid defatigamus nos ipſos noſtri cauſſa, et res alias appetimus, alias declinamus? quando neque ipſi ſumus, neque cum aliis viventibus agimus?* Enimvero, diceret aliquis, bono es animo, mi Colotarium; nemo vetat te pro teipſo eſſe induſtrium, docens *Colotis naturam* nihil eſſe aliud quam *ipſum Colotem*: neque te res gerere prohibet (res autem vobis ſunt voluptates) is qui oſtendit non eſſe naturam placentarum, odorum, rei venereæ; eſſe autem placentas, unguenta, mulieres. Nam neque grammaticus dicens *vim Herculeam* eſſe *ipſum Herculem* idcirco tollit ipſum Herculem; neque qui conſonantias ac trabium projecturas dicunt, ſonos eſſe et trabes ne-

ὅπως γὰρ ψυχάς τινες ἀναιροῦντες καὶ φρένησιν, ὥστε τὸ ζῆν ἀναιρεῖν, ὥστε δ' οὐ φρονεῖν δοκοῦσιν. Ἐπικούρου δὲ λέγοντος, "Ἡ τῶν ὄντων φύσις σώματά ἐστι καὶ τόπος," πότερον ὥστε ἀκούομεν, ὡς ἄλλο τι τῆς φύσιν τὰ ὄντα
F βεβαιοῦντος λέγειν, ἢ τὰ ὄντα διαιρεῖσθαι ἕτερον δὲ μηδέν; ὥσπερ ἀμέλει καὶ Κενὸν Φύσιν, αὐτὸ τὸ Κενόν, καὶ, νὴ Δία, τὸ Πᾶν, Παντὸς Φύσιν ὀνομάζειν εἰώθε. Κἂν εἴ τις ἔροιτο, Τί λέγεις, ὦ Ἐπίκουρε, τὸ μὴ τι, κενὸν τῆς εἶ), τὰ δὲ, φύσιν κενῆς; Μὰ Δία, φήσ' νενόμισαι δὲ πως ἡ τοιαύτη τῶν ὀνομάτων ὁμιλία. [Νόμῳ δὲ, ἤ τι φημὶ καὶ αὐτός.] Τί οὖν ἕτερον ὁ Ἐμπεδοκλῆς πεποίηκε, διδάξας ὅτι φύσις τοῦ τὸ φυόμενον οὐδέν ἐστιν, οὐδὲ
1113 θάνατος τοῦ τὸ θνῆσκον; ἀλλ' ὥσπερ οἱ ποιηταὶ πολλάκις ἀνειδωλοποιοῦντες λέγουσιν,

E. 10. ἴσι καὶ τόποι] Sic B. E. Schott. Anon. Vulgo, ἴσι καὶ τόποι. Ald. Baſ. Ἔστι καὶ τόποι. Xyl. ex conjectura, ἴσι καὶ κενόν.

F. 1. ἢ τὰ ὄντα διαιροῦντος] ἢ adjecimus e Xylandri correctione: διαιροῦντος dedimus ex B. E. Vulgo, τὰ ὄντα διαιροῦντι.

F. 6. Νόμῳ δὲ, ἤ τι φημὶ καὶ αὐτός] Forte huc temere invectum errore librarii e proximo loco Empedocleo: aut, quidquid ejus ſit legendum, Νόμῳ δ' ἐπιφημι καὶ αὐτός.

gant; quando etiam animam quidam et intelligentiam tollentes, neque ipſum vivere, neque intelligere videntur negare. Ceterum quando Epicurus dicit, *Eorum quæ ſunt natura eſt corpora et inane*, ſicne accipiemus, ut *naturam* intelligamus aliquid eſſe præter *ea quæ ſunt*? aut ut *ea quæ ſunt* dicat, nihil præterea? ſicut ſcilicet *inanis naturam* nominat ipſum inane, atque adeo univerſa *Univerſi naturam* ſolet appellare. Ac ſi quis quærat, Quid ais, Epicure, aliud inane eſſe, aliud inanis naturam? Minime vero, dicet; at inſtituto hominum atque uſu recepta eſt hæc nominum communicatio. Aſſentior. Quid ergo aliud fecit Empedocles, docens naturam nihil eſſe ab eo quod naſcitur diverſum, neque mortem a moriente? Sed ſicut poëtæ ſæpenumero ſimulacra effingentes dicunt,

Ἐν δ' Ἔρις, ἐν δὲ Κυδοιμὸς ὁμίλεον, ἐν δ' ὀλοὸς Κὴρ,

ὅτου γένεσίν τινα καὶ φθορὰν καλοῦσιν οἱ πολλοὶ διὰ τοῖς συνισταμένοις καὶ διαλυομένοις. Τοσοῦτον ἐδέησε τῷ κινεῖν τὰ ὄντα καὶ μάχεσθαι τοῖς φαινομένοις, ὥστε μηδὲ τὴν φωνὴν ἀκβαλεῖν ἃ τῆς συνηθείας, ἀλλ' ὅσοι εἰς τὰ πράγματα βλάπτουσαν ἀπάτην παρέχει ἀφελὼν, αὖθις ἀποδοῦναι τοῖς ὀνόμασι τὸ νενομισμένον ἐν τούτοις,

Οἱ δ' ὅτε μὲν κατὰ φῶτα μιγέν φῶς αἰθέρι *
* — ἢ κατὰ θηρῶν ἀγροτέρων γένος, ἢ κατὰ θάμνους,
Ἢ κατ' οἰωνῶν, τότε μὲν τόδ' * γεγάασθαι,
Εὖτε δ' ἀποκριθῶσι, τὰ δ' αὖ δυσδαίμονα πότμον B
Εἶναι καλέουσιν· ὅμως δ' ἐπίφημι, κ᾽ αὐτός.

Ὁ Κολώτης θαθέμβος οὐ συνεῖδεν ὅτι φῶτας μὲν καὶ θῆρας καὶ θάμνους καὶ οἰωνοὺς ὁ Ἐμπεδοκλῆς οὐκ ἀνῄρηκεν, ἃ γε φησὶ μεγνυμένων τῶν στοιχείων ἀπετελεῖσθαι· τοὺς δὲ τῇ συγκρίσει ταύτῃ καὶ διακρίσει φύσιν

A. 9. τὸ νενομισμένον] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, τὸν νενομισμένον.
A. 10. Οἱ δ' ὅτε μὲν] μὲν additum ex E. Locum, quamvis corruptum, tamen verſibus diſtinximus. Ultimo verſu corrigendum videtur, Ἀλλοτὲν καλέουσι· νῶιν δ' ἐπίφημι κ᾽ αὐτός. Cetera in Animadverſ.
B. 3. Ὁ Κολώτης] Præponendum à cum Mez. vel τοῦτο cum Reiſk.

Intus erant Lis, atque Tumultus, Pernicieſque;

ſic ortum quendam et interitum vulgo tribuunt iis quæ naſcuntur aut diſſolvuntur. Tantum abfuit ut moveret res loco, et iis quæ ſenſui apparent repugnaret, ut ne vocem quidem uſitata ſignificatione expulerit, ſed quantum illa erroris damnoſi rebus inferre poterat, id amoliens, rurſus conſuetum vocabulis uſum reddidit in his verſibus:

Ergo vir mixtis apparet quando elementis,
Brutorum vel agreſte genus, fruticeſve videntur,
Aut volucres; naſci tunc hæc dicunt, et oriri:
Cum ſecernuntur, mortem miſeram interitumque
Appellant.——

Hos verſus quanquam adduxit Colotes ipſe, non tamen intellexit, homines, feras, frutices, aves ab Empedocle non tolli, cum ea dicat mixtione elementorum abſolvi. Neque vero dum oſtendit, eos qui his

τινὰ καὶ πότμον δυσδαίμονα καὶ θάνατον ἀλοιτὶῳ ὑπερτιμησάντας, ἢ σφάλλονται διδάξας, οὐκ ἀφείλετο τὸ χρῆσθαι ταῖς εἰθισμέναις φωναῖς καὶ αὐτός.

ιβ'. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ μὴ τοῦτο κινεῖν τὸν διαφορικὸν ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀλλ', ὃν τρόπον εἴρηται, πραγματικῶς διαφέρεσθαι περὶ τῆς ἐξ οὐκ ὄντων γενέσεως, ἣν Φύσιν τινὲς καλοῦσι· δῆλοι δὲ μάλιστα ἐξ ὧν τούτων τῶν ἐπῶν,

Νήπιοι· οὐ γάρ σφιν δολιχόφρονές εἰσι μέριμναι,
Οἳ δὴ γίνεσθαι πάρος οὐκ ἐὸν ἐλπίζουσιν,
Ἤ τι καταθνήσκειν τε καὶ ἐξόλλυσθαι πάντη·

ταῦτα γὰρ τὰ ἔπη μέγα βοῶντός ἐστι τοῖς ὅτα ἔχουσιν, ὡς οὐκ ἀναιρεῖ γένεσιν, ἀλλὰ τῷ οὐκ μὴ ὄντος, οὐδὲ φθορὰν, ἀλλὰ τῷ πάντη, τοῦτέστι τῷ εἰς τὸ μὴ εἶναι

C. 1. ὃν τρόπον] Sic Steph. correxit Aldinam lectionem ὡς τρόπον. Baſ. Xyl. ὡς πρῶτον. B. E. ὡς πρότερον.

C. 7. Ἤ τι] Sic E. Mex. Vulgo, Ἤτοι.

C. 8. βοῶντός ἐστι] Sic B. E. T. edidit item H. Steph. Poeſ. Phil. p. 22. Vulgo, βοῶντος ἐστι.

C. 10. τοῦτ—ἀπολλύσθαι] Sic E. B. aſſentientibus in priore Baſ. Xyl. Schott. Leonic. Vulgo, τὸν—ἀπολλύσθαι.

concretionibus et ſecretionibus ortum quendam, et *miſerum interitum* mortemque imputant, a vero aberrare, ideo vetuit de re ipſa nos vocibus uſitatis loqui.

XII. Mihi profecto non hanc verborum tranſlationem Empedocles voluiſſe videtur mutare, ſed, ut dictum eſt, de re ipſa ei controverſiam fuiſſe cum iis, qui generationem ex eo quod non eſſet ſtatuerant et *naturæ* vocabulo notabant. Idque hi maxime indicant verſus:

Stulta, et prolixas non admittentia curas
Pectora: qui ſperant exſtitere poſſe, quod ante
Non fuit, aut ullam rem peſſum protinus ire.

Hi quidem verſus, ejus ſunt qui alta voce inclamat auritis hominibus, non ſe *ortum*, ſed *ex eo quod non ſit ortum*, negare; neque *interitum*, ſed *eum interitum quo res in nihi-*

ἀπολλύσαν. Ἐπεὶ τῷ γε βουλομένῳ μὴ ἀγρίως ὅπως, μηδὲ ἠλιθίως, ἀλλὰ φορτικῶς συκοφαντεῖν τὸ μετὰ ταῦτα, ὅτι τοὐναντίον ἂν αὐτάσαιθαι φαῖεν, τῷ Ἐμ- D πεδοκλέους λέγοντος,

Οὐκ ἂν ἀνὴρ τοιαῦτα σοφὸς φρεσὶ μαντεύσαιτο,
Ὅς ἔφρα μέν τε βιῶσι, τὸ δὴ βίοτον καλέουσι,
Τόφρα μὲν οὖν εἰσίν καί σφι φάρα δεινὰ κἠσθλά,
Πρὶν δὲ φαγέν τε βροτοὶ κἠλυθέν τ' οὐδέν ἄρ' εἰσί·

ταῦτα γὰρ οὐκ ἀρνεμένου μὴ εἶ) τοὺς γεγονότας καὶ ζῶντας, ὄντ', εἶναι δὲ μᾶλλον οἰομένου καὶ τοὺς μηδέπω γεγονότας κ τοὺς ἤδη τεθνηκότας. Ἀλλ' ὅλως ὁ Κολώτης τοῦτο μὲν οὐκ ἐγκέκληκε, λέγει δὲ " κατὰ αὐτὸν " οὐδὲ νοσήσειν ἡμᾶς, οὐδὲ τραυματισθήσεσθαι." Καὶ πῶς ὁ περὶ τοῦ βίου καὶ μετὰ τὸν βίον ἐκάστῳ λέγων παρεῖναι δεινὰ κ ἐσθλά, περὶ τοὺς ζῶντας οὐκ ἀπολείπει E τὸ πάσχειν; Τίσιν οὖν ἀληθῶς ἔπειται τὸ μὴ τραυματί-

D. 1. τῷ Ἐμπεδοκλέους] Forte, τὰ Ἐμπεδοκλέους.
D. 5. εἰσὶν] Est ex E. Vulgo, εἰσι.
D. 6. λυθέν τ'] Sic B. E. Mez. Vulgo, λυθέντος.
D. 11. οὐδὲ νοσήσειν] Sic Baſ. Xyl. Vulgo, οὐδὲν νοσήσειν, ex Leonic. et Schott. qui ita correxerunt Aldinum, οὐδὲν νοσήσειν.

lum redigatur. Nam ſi quis non ita inhumaniter, non etiam ita fatue calumniari vellet, id quod ſequitur, diverſam in partem vituperare poſſet, dicente Empedocle;

Non animo prudens homo quod præſentiat ullus,
Dum vivunt, (namque hoc vitæ nomine ſignant:)
Sunt, et fortuna conflictantur utraque.
Ante ortum nihil eſt homo, nec poſt funera quicquam.

Hæc enim non ſunt negantis eſſe eos qui nati ſunt et vivunt; ſed ejus, qui cenſeat eſſe et eos qui nati nondum ſunt, et qui jam mortem obiverunt. Sed Colotes omnino hoc non objecit. Dicit autem, *de ſententia Empedoclis nunquam nos ægrotaturos, nunquam ſaucios fore.* At quomodo is, qui *ante ac poſt vitam* ait *cuivis bona et mala adeſſe*, non hoc relinquit ut vivus afficiatur? Quorum tandem, Colota, eſt non vulnerari, non

ξεσθαι, μηδὲ νοσεῖν, ὦ Κολῶτα; ὑμῖν τοῖς ἐξ ἀτόμων καὶ κενῆ συμπεπηγόσιν, ὧν ὁτιοῦν μέτεστιν ἀμαθίας. Καὶ οὐ τοῦτο δεινόν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἡδονὴν τὸ ποιῆσον ὑμῖν ἔστι, τῆς μὲν ἀτόμου μὴ δεχομένης τὰ ποιητικά, τῇ δὲ κενῇ μὴ πάσχοντος ὑπ' αὐτοῦ.

ιγ'. Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Κολώτης ἐφεξῆς τῷ Δημοκρίτῳ τὸν Παρμενίδην ἐβούλετο συγκατορύσσειν, ἐγὼ δὲ ὑφρᾶς τὰ ἐκείνου, τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους συλλαβών, διὰ τὸ μᾶλλον ἀσχολεῖσθαι τοῖς σοφοῖς ἐγκλήμασιν αὐτοῖς, F ἀναλάβωμεν τὸν Παρμενίδην. Ἃ μὲν οὖν αὐτῶν φησιν ἀρχεῖ σοφίσματα λέγειν ὁ Κολώτης, τούτοις οὐκ ἔσπευσε ὁ ἀνὴρ οὐ φιλίαν ἐποίησεν ἀδοξοτέραν, οὐ φιλοδονίαν θρασυτέραν, οὐ τοῦ καλοῦ τὸ ἀγωνιῶν ἐφ' ἑαυτὸ καὶ δι' ἑαυτὸ τίμιον ἀφεῖλεν, οὐ τὰς περὶ θεῶν δόξας συνετάραξε· τὸ δὲ πᾶν ἐν 1114 ἐπῶν, ὡς οἶδα ἅπαξ ζῆν ἡμᾶς κεκώλυκε. Καὶ γὰρ

E. 10. συλλαβὼν] Legendum, συλλαβὼν, quo ducit lectio codicum B. E. συλλαβών.
E. 11. αὐτοῦς] Forte, αὐτῷ.
F. 1. αἰσχρὰ] Forte, γλίσχρα.

in morbos incidere? Veſtrum, qui ex atomis et inani eſtis compacti, quorum neutri ſenſus ineſt. Neque hoc adeo eſt atrox; ſed id, quod voluptatem quoque vobis quod afferat, non habetis; atomo vim efficientium non recipiente, inani ab his non patiente ſe affici.

XIII. Sed quando Colotes deinceps una cum Democrito voluit defodere Parmenidem, ego autem, hujus cauſſa prætexta, Empedoclis anticipavi cauſſam, ut magis convenientem prioribus criminationibus; redeamus nunc ad Parmenidem. Dicit Colotes *cum turpia protuliſſe ſophiſmata*. Atqui his Parmenides neque amicitiæ infamiam, neque ſtudio voluptatum ferociam adjecit, neque honeſto ſuam dignitatem qua per ſe ad ſui appetitum traheret ademit, neque de Diis receptas ſententias conturbavit. Neque video cur vivere nos prohibuerit eo, quia *Univerſum unum*

Ἐπίκουρος ὅταν λέγῃ "τὸ πᾶν ἄπειρον εἶναι καὶ ἀγέννητον "καὶ ἄφθαρτον, καὶ μήτε αὐξόμενον, μήτε μειούμενον," ὡς περὶ ἑνός τινος διαλέγεται τοῦ παντός· ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς πραγματείας ὑπεναντίων "τῶν τοῦ ὄντων φύσιν σώματα εἶναι "καὶ κενόν," ὡς μιᾶς ὕσπης, εἰς δύο πεποίηται τὴν διαίρεσιν, ὧν θάτερον ὄντως μηδὲν εἶναί ἐστιν, ὀνομάζεται δὲ ὑφ' ὑμῶν ἀναφὲς καὶ κενὸν καὶ ἀσώματον. Ὅτι καὶ ὑμῖν ἓν τὸ πᾶν ἐστιν· εἰ μὴ βούλεσθε κεναῖς φωναῖς περὶ κενοῦ χρῆσθαι, σκιαμαχοῦντες πρὸς τοὺς ἀρχαίους. Ἀλλ' ἄπειρα, νὴ Δία, πλήθει τὰ σώματα κατὰ Ἐπίκουρόν ἐστι, καὶ γίνεται τῶν φαινομένων ἕκαστον ἐξ ἀπείρων. Ὅρα Β
ἐφ' οἵας ἀτοπίαις ἐμπέπτωκε πρὸς γένεσιν ἀρχὰς, ἀπειρίαν καὶ κενόν· ὧν τὸ μὲν, ἀπρόσκοπτον, ἀπαθές, ἀσώματον· ἡ δὲ, ἄτακτος, ἄλογος, ἀπερίληπτος, αὐτὴν ἀναλύουσα καὶ παραπέμπουσα, τῷ μὴ κρατεῖσθαι μηδὲ ὁρίζεσθαι μηδὲ πλήθος. Ἀλλ' ὅγε Παρμενίδης οὔτε "πῦρ ἀνῆρκεν, οὔτε

B. 1. Ὅρα μὲν] Forte, Ὅρα δὲ, vel Ὅρα τῶν.

dixit *esse*. Etenim Epicurus quando *Universum* dicit *esse infinitum, ortus occasusque expers, itemque incrementi et decrementi*, tanquam de uno differt Universo. Ab initio autem tractationis cum dixisset *naturam rerum corpora esse et inane*, veluti unicam in duas divisit partes: quarum altera cum re vera sit nihil, a vobis autem appelletur intactile, vacuum, corporis expers, etiam vobis Universum est unum; nisi inanibus uti vocibus velitis de inani adversus antiquos umbratilem committentes pugnam. Sed *infinita*, mehercle, inquit, *numero corpora sunt, de Epicuri sententia, et fit unumquodque eorum quæ apparent ex iis*. Videte quas ortui rerum causas adsignetis, Infinitatem et Inane: quorum hoc agendi et patiendi expers, corpore etiam caret; illa ordinis rationisque expers comprehendi nequit, ipsa sese conturbans ac perimens, quia ob multitudinem definiri non potest. At vero Parmenides neque *ignem sustu-*

" ἴδωρ, ἤτε χρημνὸν, ἤτε πόλεις," ὥς φησι Κολώτης, " ἐν Εὐρώπῃ ἢ Ἀσίᾳ κατοικημένας" ὅς γε τὸ ἄφαντον πεποίηται, καὶ στοιχεῖα μεγὰς, τὸ λαμπρὸν καὶ σκοτεινὸν, ἐκ τούτων τὰ φαινόμενα πάντα ἢ ἀφ' τούτων ἀποτελεῖ· ἢ γὰρ περὶ γῆς εἴρηκε πολλὰ, ἢ περὶ οὐρανοῦ, ἢ ἡλίου, καὶ σελήνης, ἢ ἄστρων· ἢ γένεσιν ἀνθρώπων ἀφήγηται· καὶ ὅδ' ἄρρητον, ὡς ἀνὴρ ἀρχαῖος ἐν φυσιολογίᾳ, καὶ σωθεὶς γραφὴν ἰδίαν, οὐκ ἀλλοτρίαν διαφθορᾶν, τῶν κυρίων παρῆκεν. Ἐπεὶ δὲ ἢ Πλάτων ἢ Σωκράτης ἔτι πρότερος σωνῆδεν ὡς ἔχει τι δοξαστὸν ἡ φύσις, ἔχει δὲ καὶ νοητόν· ἔστι δὲ τὸ μὲν δοξαστὸν,

B. 8. διάκοσμον] Sic Steph. edidit, idque recte, ex Leonic. Schott. nec diffentit B. At E. Ald. Baſ. Xyl. perperam διὰ κόσμου: quod hunc in lacunæ ſuſpicionem induxit.

C. 2. ἀφήγηται] Auſus ſum, quod raro ſolco, ſine librorum auctoritate veterem mutare ſcripturam: tanta erat neceſſitas et evidentia correctionis. Vulgo, ἀφήκηται.

C. 2. ὡς ἀνὴρ ἀρχαῖος] Forte ſanum, forte ſecus. Xylander vertit ac ſi legeret, ὁ ἀνὴρ ἀρχικὸς, vel ſimile: quod in Latinis retinui. Poſſis et corrigere, ὡς ἀνὴρ ἄπορος.

C. 3. ἀλλοτρίαν διαφθορὰν] Legendum, ἀλλοτρίας διαφθορὰν, quod in Latinis reddidi. Cetera rectius interpunxi.

C. 4. Πλάτων] Ita B. E. Vulgo perperam, πάντων. Locus ita perpurgandus —Πλάτων, ἢ Σωκράτης ἔτι πρότερος, συνῆδεν—.

lit, neque *aquam*, neque *præcipitium*, neque *urbes*, ut ait Colotes, *in Europa et Aſia habitatas:* qui etiam Mundi fabricam deſcripſit, miſcenſque principia *ſplendidum* et *tenebroſum*, ex his et per hæc omnia quæ videntur conficit. Nam et de Terra multa dixit, et de Cœlo, Sole, Luna, ac ſideribus, et hominum procreationem enarravit; nihilque eorum quæ præcipua ſunt non diſtincte deſcripſit, utpote homo antiquus in phyſiologia, et qui propriam conſcriberet philoſophiam non alienæ corruptionem. Quoniam autem Plato, et ipſo etiam Socrates prior, ſenſit naturam habere opinione aliquid, aliquid mente comprehendendum: eſſe autem opinabile iſtud inconſtans et variis motionibus ac

ἀβέβαιον καὶ πλαστὸν ὑπὸ πάθεσι πολλοῖς καὶ μεταβολαῖς, τῷ φθίνειν καὶ αὔξεσθαι, καὶ πρὸς ἄλλον ἄλλως ἔχειν, καὶ μηδὲ ἀεὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὡσαύτως τῇ αἰσθήσει· τὸν νοητὸν δὲ ἕτερον εἶδος,

Ἔστι γὰρ οὐλομελὲς τε καὶ ἀτρεμὲς, ἠδ' ἀγέραστον,

ὡς αὐτὸς εἴρηκε, καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ καὶ μόνιμον ὑπὸ τῷ εἶναι· D ταῦτα συκοφαντῶν ἐκ τῆς φωνῆς ὁ Κολώτης, καὶ τῷ ῥήματι διώκων οὐ τῷ πράγματι τὸν λόγον, ἁπλῶς φησι πάντα ἀναιρεῖν τῷ ἓν ὂν ὑποτίθεσθαι τὸν Παρμενίδην. Ὁ δὲ ἀναιρεῖ μὲν ἑκατέραν φύσιν, ἑκατέρᾳ δὲ ἀποδιδοὺς τὸ προσῆκον, εἰς μὲν τιμὴν τοῦ ἑνὸς καὶ ὄντος ἰδέαν τίθεται τὸ νοητὸν, ὃν μὲν ὡς ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον, ἐν δὲ ὁμοιότητι πρὸς αὐτὸ καὶ τῷ μὴ δέχεσθαι διαφοράν, προσαγορεύσας· εἰς δὲ τὸ ἄτακτον καὶ φερομένου, τὸ αἰσθητὸν· ὧν καὶ κριτήριον ἰδίαν ἕξιν.

D. 10. κριτήριον ἰδίαν] Corrigendum, κριτήριον ἴδιον.

mutationibus obnoxium, et quod ob incrementa ac decrementa alium ad alia reſpectum habens non ſemper eodem modo ſenſum afficiat: intelligibile vero alia ſpecies, quod eſt, ut ipſe cecinit,

Æternum, integrum ſemper, ſemperque quieſcens,

ſuique ſimile et conſtanter ſuam naturam conſervans: hic vocabulis calumniam ſtruens Colotes, ac de rebus ad verba trahens diſputationem, ſimpliciter ait *Parmenidem, quia unum ens ponat, omnes res abolere.* Ille vero neutram abolet naturam, ſed utrique id quod ei convenit tribuens, in forma Unius et Entis ponit intelligibilem, Ens quidem nominans ut æternum et interitus ſecurum, Unum autem ob ſimilitudinem ſui ipſius, et quia nullam admittit differentiam. In forma porro inordinata et in motu verſante ſenſilem naturam collocat. Atque etiam ſuum ſibi utraque et peculiare habet judicandi ſignum atque inſtrumentum:

Ἡ μὲν ἀληθείας εὐπειθὴς ἀτρεμὴς ἕτερ

E τῷ νοητῷ γὰρ ἀεὶ ταῦτα ἔχοντος ὡσαύτως ἀπλόμβον,

Ἡ δὲ βροτῶν δόξας, αἷς οὐκ ἔνι πίστις ἀληθὴς,

ἀφ' ὧν τὸ παντοδαπὰς μεταβολὰς καὶ πάθη καὶ ἀνομοιότητας δεχομένοις ὁμιλεῖν πεφύκασι. Καίτοι πῶς ἂν ἀπέλιπεν ἀίδιον καὶ δόξαν, ἀίδιον μὴ ἀπολιπών, μηδὲ δόξαστὸν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. Ἀλλ' ὅτι τῷ μὲν ὄντως ὄντι πεφύκει ἀφομοιοῦν οὐ τῷ εἶ· ταῦτα δὲ νῦν μὲν ἔστι, νῦν δὲ οὐκ ἔστιν, ἐξίσταται δὲ ἀεὶ, καὶ μεταλλάττει τὴν φύσιν, ἑτέρας ἄττε μᾶλλον ἢ τῆς ἐκείνε τοῦ ὄντος ἀεὶ δεῖσθαι πεφυκυίας. Ἦν οὖν ὁ περὶ τοῦ ὄντος, ὡς ἓν εἴη, λόγος, οὐκ ἀναίρεσις τῶν πολλῶν καὶ ἀιδίων,

F ἀλλὰ δήλωσις αὐτῶν τῆς πρὸς τὸ νοητὸν ἀφορᾶς· διὸ ἔτι μᾶλλον ἐδεισανύμβος Πλάτων τὴ περὶ τὰ εἴδη

D. 11. Ἡ μὲν—Ἡ δὲ] Ita libri noſtri omnes: et Plutarchus item ſcripſiſſe videtur, ad orationem ipſe ſuam accommodans hoc dictum, quod alibi legitur Ἡμὲν—Ἠδὲ, ut edidit Xyl. cum eodem indidem et dedi ἀληθείας, pro quo vulgata habet ἀληθεία, E. ἀληθείας: et addidi ἕτερ, cujus loco vulgo eſt lacunæ ſpatium.

E. 9. ἑτέρας ἄττα μᾶλλον] Corrigendum, ἑτέρας ἔφετο μᾶλλον: quam loci ſententiam jam vertendo præcepit Xyl.

Aſſi verum certa poteris cognoſcere mente,

nimirum intelligibilem et ſemper eodem modo habentem naturam attingente:

Sive hominum ſenſus, quibus haud jam certa fides eſt:

quod ſcilicet opiniones hominum verſantur iis in rebus, quæ omnis generis mutationes, motus, inæqualitateſque admittunt. Et vero qui reliquiſſet opinionem et ſenſum Parmenides, ſublato opinabili et ſenſili, dici non poteſt. Sed quia ei quod vere eſt convenit permanere in ſua natura, iſta autem alia modo ſunt, modo non ſunt, ſemperque mutant ſuam naturam; ſtatuit hæc aliam quam ejus quod ſemper eſt appellationem requirere. Ergo hæc oratio, qua Ens unum eſſe pronunciatur, non negat multa iſta et ſenſilia, ſed oſtendit quid ab intelligibili natura differant. Quod diſcrimen plenius etiam in idearum

πραγματείᾳ, καὶ αὐτὸς ἀντίληψιν τῇ Κολώτῃ παρέσχεν.

ιδ'. Διὸ καὶ τὰ πρὸς τοῦτον ἐφεξῆς μοι δοκεῖ λαβεῖν ἐφεξῆς. Καὶ πρῶτόν γε τὴν ὀκριβέλειαν καὶ πολυμάθειαν τοῦ φιλοσόφου σκεψώμεθα, λέγοντος, "ὅτι [1] "τούτοις τοῖς δόγμασι Πλάτωνος ἐπακολουθήκασιν Ἀ- "ριστοτέλης καὶ Ξενοκράτης καὶ Θεόφραστος, καὶ πάντες οἱ "Περιπατητικοί." Πῶ γὰρ ἂν τῆς ἀοικήτου τὸ βιβλίον ἔγραφεν; ἵνα ζῶντα σωπηθεὶς τὰ ἐγκλήματα, μὴ τοῖς ἐκείνων συντάγμασιν ἐντύχῃς, μηδὲ ἀναλάβῃς εἰς χεῖρας Ἀριστοτέλους τὰ περὶ Οὐρανοῦ καὶ τὰ περὶ Ψυχῆς, Θεοφράστου δὲ τὰ πρὸς τοὺς Φυσικούς, Ἡράκλειτον δὲ τὸν Ζωροάστρην, τὸ περὶ τοῦ ἐν Ἅιδου, τὸ περὶ τοῦ Φυσικῶς Ἀποροημένων, Δικαιάρχου δὲ τὰ περὶ Ψυχῆς, ἐν οἷς πρὸς τὰ κυριώτατα καὶ μέγιστα τοῦ φυσικῶν ὑπε-

A. 1. λέγοντος, "ὅτι] Addidimus λέγοντος ex B. E.
A. 4. ἂν] Ita B. E. Vulgo, ἄν.
A. 5. ἔγραφεν] Legendum, ἔγραφες.
A. 8. Ἡράκλειτον] Non dubito quin Auctor scripserit Ἡρακλείδην, ut et Reisk. suspicatus est: nec recipere tamen ausus sum.

tractatione monstrans Plato, Colotæ ansam reprehendendi dedit.

XIV. Itaque deinceps etiam quid contra eum dixerit, videamus. Ac primum diligentiam et multiplicem scientiam consideremus hujus scilicet philosophi, qui *Platonis sententiam secutos esse* ait *Aristotelem, Xenocratem, Theophrastum, omnesque Peripatetico*s. Qua enim in parte terræ non habitabilis scripsit librum suum, ut hac accusatione recepta non liceat tibi istorum libros in manus sumere, et legere Aristotelis De Cœlo et Anima, Theophrasti adversus Physicos scripta, Heracliti Zoroastrem, De iis quæ sunt apud Inferos, De Difficilibus Naturæ Quæstionibus, Dicæarchi De Anima? quibus in libris hi de præcipuis et mak-

B καταπέμψαι τῷ Πλάτωνι καὶ μαχόμενοι διατελῶσι. Καὶ μὲν τῶν ἄλλων Περιπατητικῶν ὁ κορυφαιότατος Στράτων οὔτε Ἀριστοτέλει τῷ πολλὰ συμφέρεται, καὶ Πλάτωνι τοὐναντίας ἔσχηκε δόξας περὶ κινήσεως, περὶ νοῦ, καὶ περὶ ψυχῆς, καὶ περὶ γενέσεως· τελευτῶν τε κόσμον αὐτὸν ἀΐδιον ζῷον εἶναι φησὶ, τὰ δὲ κατὰ φύσιν ἅπαντα τῷ κατὰ τύχην· ἀρχὴν γὰρ ἐνδιδόναι τὸ αὐτόματον, εἶτα ὕστερον περαίνεσθαι τὰ φυσικῶν πολλῶν ἕκαστον. Τάς γε μὲν ἰδέας περὶ ὧν ἐγκαλεῖ τῷ Πλάτωνι, πάντα χῆ κινῶν ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ πᾶσαν ἐπάγων ἀπορίαν αὐτοῖς, ἐν τοῖς Ἠθικοῖς ὑπομνήμασιν, ἐν
C τοῖς Φυσικοῖς, καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Διαλόγων, φιλονεικότερον οἷοις ἔοικεν ἢ φιλοσοφώτερον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων, ὧν προσήκοντος τῷ Πλάτωνος ὑπερῳδῶν φιλοσοφίαν· ὅτου μακρὰν ἐμοὶ τοῦ ἀκολουθεῖν. Τίνος οὖν εὐχερείας ἔοικε, τὰ δικαίως τοῖς ἀνδράσι μὴ μαλθάττειν καταψεύδεσθαι τὰ

B. 5. τελευτῶν] Addendum videtur.
C. 1. Διαλόγων] Sic B. E. Amiot. Anon. Vulgo, διαλέγων.
C. 2. ἐκ τῶν δογμάτων τούτων] In ἐκ latet Infinitivus: ut cum Reiskio legendum putem ἔχεσθαι τῶν δ. τ. vel ἐγκεῖσθαι τῷ δόγματι τούτῳ.
C. 3. ὑπερῳδῶν] Forte, ὑπερίστων.

imis philoſophiæ naturalis capitibus Platoni continenter adverſantur atque pugnant. Et quidem Peripateticorum reliquorum ſummus Strato neque cum Ariſtotele ſentit multis de rebus, et de motu, mente, anima, ortu, contraria Platonicis defendit: denique mundum ipſum animal eſſe negat, et naturalia eſſe conſequentia ſtatuit fortunæ, caſu initium motus naturæ præbente, itaque hos porro confici. Ideas autem Platonicas Ariſtoteles ubique inceſſens dictis, in Moralibus, in Naturalibus Commentariis, in Colloquiis Exotericis, ſeu Extraneis Diſputationibus, viſus eſt quibuſdam majore contentionis quam ſapientiæ ſtudio id feciſſe; ut qui ſibi propoſuiſſet philoſophiam Platonis contemnere: tantum abeſt ut eum fuerit ſecutus. Cujus ergo levitatis eſt, cum ſententias illorum virorum non addidiceris, falſo te iis adſcribere quæ non

μὴ δοκοῦντα; ᾗ πεπεισμένον ἐλέγχειν ἑτέρους, αὐτόχειρα ἐξενεγκεῖν, ἁμαρτίας ἔλεγχον καθ' αὑτῆς καὶ θρασύτητος· ὁμολογῶν Πλάτωνι φάσκοντα τὰς διαφερομένας, ᾗ ἀκολουθεῖν τὰς ἀντιλέγοντας;

ιε'. Ἀλλὰ δὴ Πλάτων φησὶ τὰς ἵππους ὑφ' ἡμῶν ματαίως ἵππους εἶναι καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ποῦ τοῦτο τῶν Πλάτωνος συγγραμμάτων ἐπανεκφυμένον εὗρεν D ὁ Κολώτης; Ἡμεῖς γὰρ οὐ πᾶσιν ἀναγινώσκομεν καὶ τ' ἄνθρωπον, ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἵππον, ἵππον, καὶ τὸ πῦρ, πῦρ ἕκαστον αὐτῶν δοξαζόμενον· ἢ ᾗ δοξαστὸν ὀνομάζει τούτων ἕκαστον. Ὁ δ' οἶα δὴ σοφίας οὐδ' ἀχαρὲς ἀπέχων, ὡς ἐν ᾗ ἑαυτὸν ἔλαβε τὸ μὴ εἶ) τ' ἄνθρωπον, καὶ τὸ εἶ) μὴ ὂν τὸν ἄνθρωπον. Τῷ Πλάτωνι δὲ θαυμαστῶς ἐδόκει διαφέρειν τὸ μὴ εἶναι τοῦ μὴ ὂν εἶναι· τῷ μὲν γὰρ ἀναίρεσιν ὑσίας πάσης, τῷ δὲ ἑτερότητος δηλοῦσθαι τῆς μετεκτῆς καὶ τῆς μετέχοντος. Ἦν οἱ μὴ ὕσεσιν εἰς γένεσ

C. 10. Ἀλλὰ δὴ—ἀνθρώπους] Corrigo, Ἀλλὰ δὴ Πλάτων, φησὶ, τὰς ἵππους ἔφη ἅμα τι ἵππους εἶναι καὶ ἀνθρώπους.

probaverunt? cumque in animum induxeris alios refellere, tua te manu contra te inſcitiæ et temeritatis publicare indubitabile argumentum? conſentire dicentem cum Platone qui diffident, et ſubſequi eum qui repugnant.

XV. Nimirum autem *Plato*, inquis, *temere dixit equos equos eſſe et homines.* Quo tandem in commentario Platonis invenit hoc Colotes? Nam nos quidem in omnibus legimus hominem hominem, equum equum, ignem ignem, ipſius opinione ſtatui: unde etiam *opinabile* unumquodque horum appellat. Sed Colotes, ut qui ſcilicet ne hilum quidem ab ipſa ſapientia abeſſet, pro uno et eodem accepit *Non eſſe hominem*, et *Hominem non eſſe Ens.* At Platoni mirum in modum viſum eſt differre *Non eſſe*, et *Non Ens eſſe:* nempe illo penitus omnem tolli ſubſtantiam; hoc notari diverſitatem participantis et participati. Hanc poſ-

καὶ εἴδους, καὶ κοινῶν τινῶν καὶ ἰδίων λεγομένων ποιῶν διαφορᾶν ἔθεντο μόνον, ἀνωτέρω δὲ οὐ προῆλθον, εἰς λογικωτέρας ἀπορίας ἐμπεσόντες. Ἔστι δὲ τοῦ μεθέκτου πρὸς τὸ μετέχον λόγος ὃν αὐτία τε πρὸς ὕλιν ἔχει, καὶ παράδειγμα πρὸς εἰκόνα, καὶ δύναμις πρὸς πάθος. Ὃ, γε δὴ μάλιστα τὸ καθ' αὑτὸ καὶ ταυτὸν ἀεὶ διαφέρει τοῦ δι' ἕτερον καὶ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχοντος· ὅτι τὸ μὴ οὔτε ἦσαι ποτὲ μὴ ὄν, οὔτε γέγονε, καὶ διὰ τοῦτο πάντως καὶ ὄντως ὄν ἐστι· τὸ δὲ οὐδὲ ὅσον ἀπ' ἄλλου συμβέβηκε μετέχειν τοῦ εἶναι, βέβαιόν ἐστιν, ἀλλ' ἐξίσταται δ' ἀοδένειαν, ἅτε τῆς ὕλης ἀεὶ τὸ εἶδος ὀλισθαινούσης, καὶ πάθη πολλὰ καὶ μεταβολὰς ὑπὸ τοῦ εἰκόνα τῆς οὐσίας, ὥστε κινεῖσθαι καὶ σαλεύεσθαι, δεχομένης. Ὥσπερ οὖν ὁ λέγων Πλάτωνα μὴ εἶναι τὴν εἰκόνα τοῦ Πλάτωνος, οὐκ ἀναιρεῖ τοῦ ὡς εἰκόνος ὁλόθησιν αὐτῆς καὶ ὕπαρξιν, ἀλλὰ σημαίνεται καθ' ἑαυτό τινος ὄντος, καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἑτέ-

teriores in generis et formæ, et communium quorundam et propriarum quæ dicuntur qualitatum, differentiam duntaxat retulerunt, neque progreſſi ſunt altius, cum in magis Logicas incidiſſent difficultates. Eſt autem participati ad participans ratio ea quæ intercedit inter cauſſam et materiam, exemplar et imaginem, facultatem et effectum: quo pacto maxime differunt id quod per ſe eſt ſemperque eodem modo habet, et id quod ab alio pendens ſibi nunquam conſtat: cum illud neque fuerit unquam non Ens, neque futurum ſit, ideoque omnino et reipſa Ens ſit: hoc neque illud ipſum quidem Eſſe, quo ei contingit ab alio impertiri, firmum habeat; ſed eo ob imbecillitatem excidat; quippe materia circa formam labente, et multas affectiones mutationeſque in ſubſtantiæ imaginem, ita ut moveatur ac fluctuet, recipiente. Sicut ergo qui dicit Platonem non eſſe ſimulacrum Platonis, non negat ipſius ſenſum et eſſentiam ſimulacri, ſed oſtendit diſcrimen ejus quod per ſe

ϛν γεγονότος διαφοράν· ὅτως οὔτε φύσιν, οὔτε χρῆσιν, οὔτε αἴσθησιν ἀνθρώπων ἀναιροῦσιν οἱ κοινῆς τινος οὐσίας μετοχῇ καὶ ἰδέᾳ γινόμενον ἡμῶν ἕκαστον εἰκόνα τοῦ παραχόντος τὴν ὁμοιότητα τῇ γενέσει παρασαλπρεύοντες. Οὐδὲ γὰρ ὁ πῦρ μὴ λέγων εἶναι τὸν πεπυρωμένον σίδηρον, ἢ τὴν σελήνην ἥλιον, ἀλλὰ, κατὰ Παρμενίδην,

Νυκτὶ φάος περὶ γαῖαν ἀλώμενον, ἀλλότριον φῶς,

ἀναιρεῖ σιδήρου χρῆσιν, ἢ σελήνης φύσιν· ἀλλ' εἰ μὴ λέγει σῶμα, μηδὲ πεφωτισμένον, ἤδη μάχεται ταῖς αἰσθήσεσιν, ὥσπερ ὁ σῶμα καὶ ζῷον καὶ γένεσιν καὶ αἴσθησιν μὴ ἀπολιπών. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπάρχειν τῷ μετεχομένῳ, καὶ ὅσον ἀπολείπεται τοῦ ὄντος ἀεὶ καὶ τὸ εἶ παρέχοντος αὐτοῖς ἐπαινῶν, οὐ παιρεῖ τὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ τὸ νοητὸν οὐ παιρεῖ· οὐδὲ ἀναιρεῖ τὰ γινόμενα καὶ φαινόμενα περὶ

A. 1. μετοχῇ καὶ ἰδέᾳ] καὶ recepimus ab E. Itaque non opus ἰδέᾳ cum Xyl. verſ. mutare in ἰδέα.

A. 5. Νυκτὶ φάος] Legendum, Νυκτιφαὲς, cum Mez. et Reiſk.

A. 9. ὑπάρχειν τῷ μετεχομένῳ] Sic Leonic. Schott. Vulgo, τῷ ὑπάρχειν μετεχομένῳ. Ex ſequentibus tacite anticipandum τοῦ ὄντος.

A. 11. τὸ νοητὸν οὐ παιρεῖ] Vulgo, τὸ νοητὸν εἶναι λέγει, quod Seeph. recepit a Schott. et Leonic. Nam Ald. Baſ. Xyl. nude habent τὸ νοητόν; B. E. τὸ νοητὸν παρεῖ, quod, ipſe addens οὐ, recepi.

aliquid eſt, ab eo quod ejus reſpectu exſtitit: ſic neque naturam, neque uſum, neque ſenſum hominum tollunt, qui communis cujuſdam ſubſtantiæ participatione et ſpecie unumquemque noſtrum factum eſſe imaginem ejus quod ſimilitudinem præbuit ortui, pronunciant. Neque enim qui ignem ait non eſſe candens ferrum, aut Lunam Solem, ſed, ut canit Parmenides,

Nocte vagantem circa terram lucem alienam,

ideo ferri uſum, aut Lunæ naturam inficiatur: ſed ſi corpus eſſe, aut illuminatum neget, jam ſenſui repugnaverit, ut qui corpus, animal ortum, ſenſumque non relinquat. Qui vero participatione iſta habere ſuam eſſentiam intelligit, ac quantum abſint ab his quæ ſemper ſunt, ipſiſque eſſentiam largiuntur, non is ſenſilia negligit, ſed rationem habet intelligibilium: neque tollit eas affectiones, quæ nobis ac-

ἡμᾶς τ' παθῶν· ἀλλὰ ὅτι βεβαιότερα τούτων ἕτερα καὶ μονιμώτερα πρὸς ὑσίαν ὄντι, τῷ μήτε γίνεσθαι, μήτε ἀπόλλυσθαι, μήτε πάσχειν μηδὲν, ἀνδιαπνύλαι τοῖς ἐπομένοις· καὶ διδάσκει καθαρώτερον τῆς διαφορᾶς ἁπτόμενος τοῖς ὀνόμασι, τὰ μὲν, ὄντα, τὰ δὲ, γινόμενα προσαγορεύων. Τοῦτο δὲ καὶ τοῖς νεωτέροις συμβέβηκε· πολλὰ γὰρ καὶ μεγάλα πράγματα τῆς τῶ ὄντος ἀποστερεῦσι προσηγορίας, τὸ κενὸν, τὸν χρόνον, τὸν τόπον, ἁπλῶς τὸ τῶν λεκτῶν γένος, ἐν ᾧ καὶ ταλιπῆ πάντα ἔνεστ' ταῦτα γὰρ ὄντα μὲν μὴ εἶ, πνὰ δὲ εἶ λέγουσ' χρώμενοι δὲ αὐτοῖς ὡς ὑφεστῶσι καὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βίῳ ἢ τῷ φιλοσοφεῖν διατελοῦσιν.

ις'. Ἀλλ' αὐτὸν ἥδεως ἂν ἐρέσθαι τὸν κατήγορον, εἰ τοῖς ἑαυτῶν πράγμασι τὴν διαφορὰν οὐκ ἐπορῶσι ταύτην, καθ' ἣν τὰ μὲν μόνιμα καὶ ἄτρεπτα ταῖς ὑσίαις ὄντιν, ὡς λέγουσι καὶ τὰς ἀτόμους ἀπαθείᾳ καὶ στερρότητι πάντα χρόνον ὡσαύτως ἔχειν, τὰ δὲ συγκρίματα

B. 5. ἀπίλμενος] Mss. *dαὶμενος*.

cidunt et ſenſu percipiuntur; ſed his firmiora et conſtantioris eſſe alia oſtendit naturæ, eo quod neque oriantur neque intereant, neque perpetiantur quioquam: ac diſcrimen illud ſubtilius verbis exprimere docet, ut alia *Entia*, alia *Fientia* appellent. Idque recentioribus etiam uſu venit. Multas enim et magnas res Entis nomine deſignantur; vacuum, tempus, locum, ſimpliciter genus dictorum,

in quo et vera omnia inſunt: hæc enim non eſſe Entia, ſed *aliquid* eſſe dicunt, iiſque ut exiſtantibus et ſubſiſtentibus in vita ac philoſophia perpetuo utuntur.

XVI. Ceterum libenter ego ex iſto reprehenſore quæram, An non in ſuis ipſi hoc diſcrimen rebus conſpiciant, *ut aliorum ſubſtantiæ ſtabiles ſint atque immutabiles*, ſicut ipſi aiunt *atomos ob vacuitatem perpeſſionum atque ſolidita-*

πάντα, ῥᾳδιὰ καὶ μεταβλητά, καὶ γινόμενα καὶ ἀπολλύμενα εἶναι, μυρίων μὲν εἰδώλων ἀπερχομένων ἀεὶ καὶ ῥεόντων, μυρίων δὲ, ὡς εἰκός, ἑτέρων ἐκ τοῦ περιέχοντος ὑπορρεόντων, καὶ ἀναπληρούντων τὸ ἄθροισμα, ποικιλλόμενον ὑπὸ τῆς ἐξαλλαγῆς ταύτης καὶ μεταιρεμνύμενον, ἅτε δὴ καὶ τοῦ ἐν βάθει τοῦ συγκρίματος ἀτόμων ὑδέποτε λῆξαι κινήσεως ὑδὲ παλμῶν παυομένων ἀλλήλα δυ- D
ναμένων, ὥσπερ αὐτοὶ λέγουσιν· ἀλλ' ἔστι μὲν ἐν τοῖς πράγμασιν ἡ τοιαύτη διαφορὰ τῆς οὐσίας· σοφώτερος δὲ τοῦ Πλάτωνος ὁ Ἐπίκουρος, ᾧ πάντα ὁμοίως ὄντα προσαγορεύει, τὸ ἀναφὲς κενὸν, τὸ ἀντερεῖδον σῶμα, τὰς ἀρχὰς, τὰ συγκρίματα· κοινῆς, ναὶ μὰ Δι', ἠρύμθη οὐσίας μετέχειν τὸ ἀΐδιον τῷ γινομένῳ, τὸ ἀνώλεθρον τῷ φθειρομένῳ, τὰς ἀπαθεῖς καὶ διαρκεῖς ἡ ἀμεταβλήτους καὶ μηδέποτε τοῦ εἶναι δυναμένας ἐκπεσεῖν φύσεις ταύ-

D. 6. συγκρίματα—ἠγόμενος] Ita corrigendam cenſui certa emendatione vulgatam omnium librorum lectionem, συγκείμενα κοινῆς, καὶ μανθὲ ἠγόμενος.

D. 9. ταύταις ὧν] ὧν ſcripſi pro vulgato ἃς, ſecutus ipſam rei evidentiam: item vertit Xyl.

tem ſemper eodem in ſtatu perdurare; aliorum concretæ ſint, quæ omnia fluxa eſſe et mutabilia, oriri que et interire, ſubinde innumeris defluentibus ſimulacris, aliiſque, ut par eſt, ex ambiente influentibus et congeriem explentibus, variatam his mutationibus et alia affectam temperie; cum quidem etiam quæ in profundo concreti ſunt atomi, nunquam deſinant moveri et tremula concitatione ad ſe invicem ferri, ut affirmant ipſi: An vero ſit in rebus quidem hujuſmodi diverſitas ſubſtantiæ: ſed Epicurus Platone ſapientior ſit, dum omnia ſimiliter Entia nominat, Inane illud tactum fugiens, Corpus renitens, principia, res concretas; eandem ſcilicet eſſentiam tribuens ſempiternis ac caducis, et confundens cum naſcente id quod interitu vacat, cum pereunte id quod perpetuum et immutabile eſt, cum iis quorum natura aliter nunquam habere poteſt ea quorum Eſſe

ταις ὧν οὐ τῷ πάσχειν καὶ μεταβάλλειν τὸ εἶναι, ταῖς
E μηδένα χρόνον ὡσαύτως ἐχούσαις. Εἰ δὲ δικαίως ὡς
ἔνι μάλιστα διήμαρτε τούτοις ὁ Πλάτων, ὀνομάτων ὀφείλει
συγχύσεως εὐθύνας ὑπέχειν τοῖς ἀκριβέστερον ἑλληνίζουσι
τούτοις, καὶ καθαρώτερον διαλεγομένοις, οὐχ ὡς ἀναιρῶν
τὰ πράγματα, ᾧ γε ζῆν ἐξάγων ἡμᾶς, αἰτίαν ἔχειν, ὅτι
τὰ γιγνόμενα, ᾧ ὄντα, καθάπερ ὕστοι, παρσυγχέουσιν.

ιζ. Ἀλλ' ἐπεὶ τὸν Σωκράτη μετὰ τὸν Παρμε-
νίδην ὡρμήσαμεν, ἀναλητέον *. Εὐθὺς οὖν τὸν ἀφ'
ἱερᾶς κεκίνηκεν ὁ Κολώτης· καὶ διηγησάμενος ὅτι χρησ-
μὸν ὁ Δελφῶν περὶ Σωκράτους ἀνήνεγκε Χαιρεφῶν,
ὃν ἴσμεν ἅπαντες, ταῦτα ἀπείρηκε· "Τὸ μὲν οὖν τοῦ
F "Χαιρεφῶντος, ᾗ τὸ τελέως σοφιστικὸν καὶ φορτικὸν
"δίγημα τῆς εἰ), παρήσομεν." Φορτικὸς γὰρ οὖν ὁ Πλάτων
ὁ τοῦτον ἀναγράψας τὸν χρησμόν, ἵνα τοὺς ἄλλους ἐάσω·

E. 1. δὲ δικαίως ὡς ἐν μάλιστα] Corrigendum, δὲ δὴ ᾗ ὡς ἐν μάλιστα.
E. 5. καὶ τοῦ ζῆν ἐξάγων ἡμᾶς] Sic B. E. in τοῦ consentiunt Ald. Bas. Xyl. quod Steph. in τὸ mutavit cum Leonic. et Schott. Vulgo, καὶ τὸ ζῆν ἐξάγων ἡμᾶς.
E. 6. τὰ γιγνόμενα—παρσυγχέουσιν] Legendum puto, τὰ γιγνόμενα οὐκ ὄντα, καθάπερ οὗτοι, παρσυγχέουσιν. Item verti.
E. 8. ἀναλητέον. Εἰδὼς] Excidit exiguum quid, forte ὁ λόγος, vel ὁ ἀνὴρ, vel simile.
E. 11. ἀπείρηκε] ἐπιφέρει corrigendum, ut monitum a Mez. et Reisk.

in motu et mutatione conſiſtit, et nunquam ſui ſimilia manent. Jam ut optimo jure in his dicatur Plato deliquiſſe, de confuſione vocabulorum, mi homo, accuſandus erat ab hiſce purius Græce ſcilicet loquentibus, et accuratius differentibus; non ut qui res perimeret, et vita nos expelleret, quando *Fientia* non *Entia*, eodem modo quo ipſi, appellat.

XVII. Sed jam ad Socratem nobis eſt ſermo convertendus. Hic ergo Colotes ſtatim a ſacra, quod dicitur, linea movit, cumque narraſſet Chærephontem Delphis oraculum attuliſſe de Socrate, omnibus nobis notum, ſic loquitur; *Et Chærephontis quidem narrationem, ut plane ſophiſticam et præ faſtu odioſam, omitto.* Odioſus ergo Plato, ne de aliis dicam, qui id ora-

φορτικώτεροι δὲ Λακεδαιμόνιοι, τὸν περὶ Λυκούργου χρησμὸν ἐν ταῖς παλαιοτάταις ἀναγραφαῖς ἔχοντες· σοφιστικὸν δὲ λέγω δήγημα τὸ Θεμιστοκλέους, ᾧ πείσας Ἀθηναίους τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν, κατεναυμάχησε τὸν βάρβαρον· φορτικοὶ δὲ οἱ τῆς Ἑλλάδος νομοθέται, τὰ μέγιστα 1117
ἐν πλείστοις τῶν ἱερῶν πυθόχρηστα καθιστάντες. Εἰ τοίνυν ὁ περὶ Σωκράτους ἀνδρὸς εἰς ἀρετὴν διολίσθου γενομένου χρησμὸς ἀνενεχθεὶς ὡς σοφῶ, φορτικὸς ἂν ἦ σοφιστικός, πῶς προσείποιμεν ἀξίως ὀνόματι τὰς ὑμετέρους βοὰς καὶ ὀλολυγμοὺς καὶ κροτοφορίους, καὶ σεισμοὺς καὶ ἐπιθειασμούς, αἷς προτρέπεσθε ἢ καθυμνεῖτε τὸν ἐπὶ ἡδονὰς ἀδιαλείπτως συνεχεῖς καὶ συνεχάς; ὃς οὐ τῇ προτέρᾳ Ἀναξάρχου ἐπιστολῇ ταυτὶ γέγραφεν, "Ἐγὼ δὲ "ἐφ' ἡδονὰς συνεχεῖς παρακαλῶ, καὶ οὐκ ἐπ' ἀρετὰς "κενὰς καὶ ματαίας, καὶ ταραχώδεις ἐχούσας τὴν "χαρπῶν τὰς ἐλπίδας." Ἀλλ' ὅμως ὁ μὲν Μητρό- B
δωρος τὸν Τίμαρχον παρακαλῶν φησι, "Ποιήσωμέν τι

culum in literas retulerit. Odioſiores etiam Spartani, qui oraculum de Lycurgo in antiquiſſimis Commentariis ſcriptum ſervant. Sophiſtica vero fuit Themiſtoclis narratio, qua Athenienſibus cum perſuaſiſſet ut urbe excederent, navali prælio devicit barbaros. Importuni Græcarum legum conditores, qui pleraque et maxima ſacra Pythicum ſecuti oraculum inſtituerunt. Si ergo de Socrate viro ad virtutem divino inſtinctu incitato allatum reſponſum aliquem ob arrogantiam fuit et captioſum; quibus, quæſo, dignis vocabulis notabimus veſtros *fremitus*, *ululatus*, *plauſus tumultuoſos*, *cultus*, *ac divinas acclamationes*, quibus celebratis ac prædicatis veſtrum principem ad voluptates crebras et continuas exhortantem? Sic enim is in epiſtola ad Anaxarchum ſcripſit; *Ego autem ad voluptates continentes cohorter, non ad virtutes inanes, quarum de fructibus ſpes ſunt vanæ et turbulentæ.* Et tamen Metrodorus Timarchum exhortans ait, *Pulchrum aliud, ut alio*

" χελὸν ἐπὶ χελοῖς, μονονὺ καταδύντες ταῖς ὁμοιο-
" παθείαις καὶ ἀπαλλαγέντες ἐκ τῆ χαμαὶ βίου εἰς
" τὰ Ἐπικούρου ὡς ἀληθῶς θεόφαντα ὄργια." Κο-
λώτης δὲ αὐτὸς ἀκροώμενος Ἐπικούρου φυσιολογοῦν-
τος, ἅψασθαι τοῖς γόνασιν αὐτῆ προσέπεσε, καὶ ταῦτα
γεγράφει συμπαθούμενος αὐτὸς Ἐπικούρος, " Ὡς σέβο-
" μαί σοι τὰ τότε ὑφ' ἡμῶν λεχθέντα, προσέ-
" πεσεν ὑπερφυὲς ἀφυσιολόγητον, τὸ προσπλακῆναι
" ἡμῖν γονάτων ἐφαπτόμενον, καὶ πάσης ἐνθουσιώσης
" ὑπολήψεως γίνεσθαι, κατὰ τὰς σεβάσεις τιμῶν καὶ
c " λιτάς· ἐποίεις οὖν," φησὶ, " ἡμᾶς ἀνθιερωσαι σε-
" αυτὸν καὶ ἀντισέβεσθαι." Συγγνωστὰ, νὴ Δία, τοῖς
λέγουσιν ὡς πάντες ἂν παρίαιντο τῆς ὄψεως ἐκείνης εἰ-
κόνα μεγαλομερῆ θιάσασθαι, τῆ μὲν προσπίπτοντος
εἰς γόνατα καὶ προσπλεκομένου, τῆ δὲ ἀντιλαμβανόντος
καὶ ἀντιπροσκυνοῦντος. Οὐ μόνοι τὸ ψεύσμενμα τοῦτο,

B. 7. τοῖς γόνασιν αὐτῆ] Sic B. E. Vulgo, τὰ γόνασιν αὐτῆ.
B. 12. παρὰν] Forte, δεῖν. In principio dictionis Ὡς delet Mes.
C. 3. οἱ πάντες] Legendum, οἱ πεντὲς, ut corrigendum monuerunt Xyl. Mes. Reisk.

faciamus, affectuum ſimilitudine tantum non relicta vita terreſtri in vere divina Epicuri orgia nos demergentes. Ipſe vero Colotes cum audiret Epicurum de natura rerum verba facientem, ſubito ad genua ejus accidit; hocque ipſe Epicurus ſcribendo jactat: *Tibi enim, tanquam veneranti ea quæ tum a nobis dicebantur, incidit cupiditas nullam cauſſam habens naturalem, ut genua noſtra tangeret, noſque amplectereris, omnemque ſolitum ritum venerandi, honorandi, comprecandique perageres. Quo effeciſti, ut nos quoque te viciſſim ſacrum deputaremus ac veneraremur.* Ignoſcendum, mehercle, eſt dicentibus, quantovis dato pretio ſe picturam iſtius actionis ſpectaturos; Colotis ad genua Epicuri accidentis et eum amplectentis, Epicuri eum viciſſim adorantis. Et tamen hoc demerendi officium, quanquam ſcite obi-

χαίρῃ εὖ τῷ Κολώτῃ συντεθὲν, ἔσχε χαρπὸν ἄξιον· οὐ γὰρ ἀνηγορεύθη σοφὸς, ἀλλὰ μόνον, "Ἄφθαρτός μοι "σὺ πάτει," φησὶ, "καὶ ἡμᾶς ἀφθάρτους ἄφκουε."

ιη'. Τοιαῦτα μὴν ῥήματα καὶ κινήματα καὶ πάθη συνειδότες αὐτοῖς, ἑτέρους φορτικοὺς ἀποκαλοῦσι. Καὶ δῆτα καὶ πεφθεὶς ὁ Κολώτης τὰ σοφὰ ταῦτα καὶ καλὰ περὶ τῆς αἰσθήσεων, ὅτι σιτία πεφαγόμεθα, καὶ οὐ χόρτον, καὶ τοὺς ποταμοὺς, ὅταν ὦσι μεγάλοι, πλοίοις διαπεραιοῦμεν, ὅταν δὲ εὐδιάβατοι γένωνται, τοῖς ποσὶν, ὑπεφώνησεν, "Ἀλλὰ γὰρ ἀλαζόνας ἐπετήδευσας λό- "γους, ὦ Σώκρατες· καὶ ἕτερα μὲν διελέγου τοῖς συ- "τυγχάνουσιν, ἕτερα δὲ ἔπραττες." Πῶς γὰρ οὐκ ἀλαζόνες οἱ Σωκράτους λόγοι, μηδὲν αὐτῷ εἰδέναι φάσκοντος, ἀλλὰ μανθάνειν ἀεὶ καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθές; Εἰ δὲ τοιούτοις, ὦ Κολῶτα, Σωκράτους φωναῖς περιέπεσες οἵας Ἐπίκουρος γράφει πρὸς Ἰδομενέα, "Πέμπε "οὖν ἀπαρχὰς ἡμῖν εἰς τὴν τοῦ ἱεροῦ σώματος θεραπείαν, "ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ τέκνων· οὕτω γὰρ μοι λέγειν ἐπέρ-

tum, Coloti fructum dignum non tulit. Non enim ſapiens eſt pronunciatus, ſed hoc tantum ei dictum; *Interitus expers mihi ambula, noſque eadem conditione eſſe intellige.*

XVIII. Hujuſmodi verborum, motuum, affectuumque illi ſibi conſcii, tamen alios *arroganter odioſos* dicunt. Quinetiam Colotes cum iſta et pulchra de ſenſibus ſubjeciſſet, *Cibis nos veſci, non fœno, magnos fluvios navibus, vadoſos pedibus tranſire*, exclamat; *Enimvero Socrates, arrogantibus ac glorioſis ſermonibus ſtudueris; aliaque apud auditores diſſeruiſti, alia egiſti.* Quidni enim ſint arrogantes Socratis ſermones, *nihil ſe ſcire, ſed ſemper diſcere et quærere veritatem* profitentis? Quod ſi in hujuſmodi voces incidiſſes, quales Epicurus ad Idomeneum ſcripſit; *Mitte itaque nobis primitias ad ſacri corporis cultum pro te et liberis, ſic enim mihi dicere ſubit*, quibuſnam verbis uti potuiſſes magis im-

"χεται" τίσιν ἂν ῥήμασιν ἀγεννεστέρεις ἐχρήσω; Καὶ μὲν ὅτι Σωκράτης ἄλλα μὲν ἔλεγεν, ἄλλα δὲ ἔπρατ-τε, θαυμαστῶς μαρτυρεῖ σοι τὰ ὅτι Δηλίῳ, τὰ δὲ Ποτιδαίᾳ, τὰ ὅτι τῶν Τριάκοντα, τὰ πρὸς Ἀρχέλαον, τὰ πρὸς τὸν δῆμον, ἡ πενία, ὁ θάνατος· ᾗ γὰρ ἄξια ταῦτα τῶν Σωκρατικῶν λόγων; Ἐκεῖνος μὲν, ὦ μακάριε, χρὴ Σωκράτους ἔλεγχος ἕτερα μὲν λέγοντος, ἕτερα δὲ πράττοντος, εἰ τὸ ἡδέως ζῆν τέλος ἐκθέμενος, ὕστερος ἐβίωσε.

ιθ'. Ταῦτα μὲν οὖν πρὸς τὰς βλασφημίας. Ὅπ F ὃ δὲ οἷς ἐγκαλεῖ περὶ τῶν σταργῶν, ἔνοχος αὐτὸς ὤφθη, ᾗ σωνεῖδεν. Ἐν γὰρ ὄφι τῶν Ἐπικούρου δογμάτων, τὸ "μηδὲν ἀμεταπείστως πεπεῖσθαι μηδένα, πλὴν ἢ σο-"φόν" ἐπεὶ τοίνυν ὁ Κολώτης οὐκ ἦν σοφὸς, οὐδὲ μὴ τὰς σεβάσῃς ἐκείνας, ἐρωτάτω πρῶτον ἐκεῖνα τὰ ἐρω-τήματα, Πῶς σιτία προσάγεται καὶ ᾗ χόρτον ὑπιτή-

F. 1. *ἰναργῶν*] Sic E. et conjecerat Xyl. Vulgo, *ἐναγῶν*.
F. 5. *ἐρωτάτω*] Mss. *ἐρωτάσθω*: probabiliter.
F. 6. *ἐπιτήδειος ἂν*] Forte corrigendum *ἐπὶ δείπνου*: Mss. *ἐπιδεὶς ἂν*: Reisk. *ἐπ' ἐπιδείας ἂν*. Forte etiam retinendum ſenſu eo quem Xyl. reddidit, vel alio.

portunis? Sed Socratem aliter locutum, aliter vixiſſe, mirum in modum tibi teſtimonium perhibent res geſtæ ad Delium, ad Potidæam, apud Triginta viros, ad Archelaum, ad Populum, paupertas, mors: ſcilicet enim hæc ejus ſermonibus indigna ſunt. Hoc, O bone, Socratem aliter locutum, aliter egiſſe, poteras convincere, ſi, fine vitæ poſito voluptate, vitam, qualem egit, egiſſet.

XIX. Hæc ad calumnias reſponſa ſint. Quod autem ad Evidentiam attinet, non ſenſit Colotes eorum ſe culpam ſuſtinere de quibus accuſat Socratem. Eſt enim unum de Epicuri decretis, *Nihil cuiquam ita certo perſuaſum eſſe, ut de ſententia deduci non poſſit, excepto ſapiente.* Quando itaque Colotes ſapiens non fuit, etiam poſt illas veneraciones, primum hæc interroget e ſuo familiari, Quomodo cibo veſcatur non fœno, veſtem corpori, non columnæ circum-

δίκιος ὢν, ἢ τὸ ἱμάτιον ᾧ σώματι ἢ ᾧ τῷ χίονι τεθεσπίσθαι, μήτε ἱμάτιον εἶναι τὸ ἱμάτιον, μήτε σιτίον τὸ σιτίον ἀμεταπείστως πεπεισμένος. Εἰ δὲ καὶ ζῶντα τεθέαται, καὶ τοὺς ποταμοὺς, ὅταν ὧσι μεγάλοι, ποσὶν ἀδιάβατους, καὶ τοὺς ὄφεις φεύγει, καὶ τοὺς λίθους, μηδὲν εἶναι τούτων οἷον φαίνεται, πεπεισμένος ἀμεταπείστως, ἀλλὰ τεθεάσθαι ἔκρινε καὶ τὸ φαινόμενον· οὐδὲ Σωκράτει διὰ τοῦτο ἐμποδὼν ἦν ἡ περὶ τῶν αἰσθήσεων δόξα τοῦ χρῆσθαι τοῖς φαινομένοις ὁμοίως. Οὐ γὰρ Καλώτῃ μὲν ὁ ἄρρος ἄρτος ἐφαίνετο, καὶ χόρτος ὁ χόρτος, ὅτι τοὺς διοπετεῖς ἀνεγνώκει χαινόνας· ὁ δὲ Σωκράτης ὑπὸ ἀλαζονείας, ἄρτῳ μὲν ὡς χόρτῳ, χόρτῳ δὲ ὡς ἄρτῳ φαντασίαν ἐλάμβανε. Δόγμασι γὰρ ἡμῶν καὶ λόγοις ὅτοι χρῶνται βελτίοσιν οἱ σοφοί· τὸ δ' αἰσθάνεσθαι καὶ τυπῶσθαι πρὸς τὰ φαινόμενα, κοινόν ἐστι πάθος, ἀλόγοις περαινόμενον αἰτίαις. Ὁ δὲ τὰς αἰσθήσεις λόγος ἐπαγόμενος, ὡς οὐκ ἀκριβεῖς οὐδὲ ἀσφαλεῖς πρὸς πίστιν οὔσας, οὐκ ἀναιρεῖ τὸ φαίνεσθαι τοῖς πράγμασιν ἡμῖν

det, cum neque veſtem veſtem eſſe, neque cibum cibum ita perſuaſum habeat, ut mutare ſententiam nequeat. Sin et iſta agit, et amnes aquis auctos pedes non tranſit, et ſerpentes fugit atque lupos, nihil horum irrevocabili firmitate habens cognitum, ſed in ſingulis id ſequens quod videtur; certe Socrati quoque nihil obſtabat ſua de ſenſibus opinio, quin eodem modo uteretur iis quæ videbantur. Neque enim Colotæ panis panis videtur, et fœnum fœnum, quia cœlo delapſos iſtos legerat canones; Socrati autem præ arrogantia panis fœnum, hoc panis viſum fuit. Nam ſapientes iſti decretis et rationibus utuntur quam nos melioribus: ſentire, et viſa imaginari communis eſt affectio, quæ cauſſis conficitur rationis expertibus. Et illa diſputatio quæ ſenſus oſtendit non eſſe perfectos, non certiſſimæ fidei, interim haud negat videri nobis unamquamque rem; ſed cum ſenſibus ſecundum ea quæ videntur utamur ad agen-

ἔκειτο, ἀλλὰ χρωμένοις καὶ τὸ φαινόμενον ὅτι τὰς πρόξεις ταῖς αἰσθήσεσι, τὸ πιστεύειν ὡς ἀληθέσι πάντη καὶ ἀδιαπτώτοις οὐ δίδωσιν αὐταῖς· τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἁρπᾶ καὶ χρωμένοις ἀπ' αὐτῶν, ὅτι βέλτιον ἕτερον οὐκ ἔστι· λιὰ δὲ παθεῖν φιλόσοφον ψυχὴ λαβεῖν ὀξυτάτην περὶ ἐκείνου καὶ γνῶσιν, οὐκ ἔχουσι.

κ'. Περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ πάλιν ὁ Κολώτης εἰπεῖν παρέξει, ταῦτα πολλοῖς ἐγκαλπτώς. Ἐν οἷς δὲ κομψῶς ἀφυελᾷ καὶ φλαυρίζει τὸν Σωκράτη, ζητοῦντα τί ἄνθρωπός ἐστι, καὶ νεανιεύομενον, ὡς φησὶν, ὅτι μηδὲ αὐτὸς εἰδώς, δῆλος μέν ἐστιν αὐτὸς ἰδιώτατα πρὸς τοῦτο γεγονώς· ὁ δὲ Ἡράκλειτος, ὡς μέγα τι καὶ σεμνὸν ἀφηπερεγγυμένος, "Ἐδιζησάμην," φησὶν, "ἐμαυτόν" καὶ τῷ ὄντι Δελφοῖς γραμμάτων φιλόσοφον ἐδόκει τὸ, Γνῶθι σαυτόν· ὁ δὲ καὶ Σωκράτει ἀπορίας καὶ ζητήσεως ταύτης ἀρχηγὸν ὑπέδυσαν, ὡς Ἀριστίλης

B. 9. ἀδιαπτώτοις] Sic B. E. Vulgo, διαπτώτοις.
C. 1. τοῦτο] Rectius erat τουτί.

dum, monet nos non debere iis tanquam omnino veracibus et nusquam fallentibus fidere. Sufficit enim nobis neceſſarius ſenſuum uſus et quas inde percipimus commoditates; quia aliud melius nihil ſuppetit: ſcientia vero, et ea cognitio quam ſapientiæ ſtudioſa anima de ſingulis expetit, ſenſibus non adeſt.

XX. Ac de his quidem denuo occaſionem dicendi præbebit Colotes, multos hoc nomine reprehendens. Ubi autem effuſe deridet atque contemnit Socratem, *quærentem homo quid ſit, et juvenili oſtentatione*, ut quidem Colotes ait, *dicentem ſe ignorare hoc*, apparet ipſum nunquam eam cogitationem ſuſcepiſſe. Heraclitus quidem tanquam re magna et præclara geſta, *Quæſivi*, inquit, *meipſum*. Nam inter ea quæ Delphis ſcripta ſunt, maxime divinum illud creditum eſt, *Nosce teipſum*: idque hujus dubitationis et inquiſitionis Socrati an-

ὁ τῆς Πλατωνικοῖς ἔμπλεως. Κολώτῃ δὲ γέλοιον δοκεῖ. Τί οὖν οὐ καταγελᾷ καὶ τοῦ καθηγεμόνος, τοῦτο αὐτὸ D περαίνοντος ὅσάκις γράφοι καὶ διαλέγοιτο περὶ οὐσίας ψυχῆς καὶ τοῦ ἀθέου τῆς καταρχῆς; Εἰ γὰρ τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἀξιοῦσιν αὐτοὶ, σώματος τοιοῦδε καὶ ψυχῆς, ἄνθρωπός ἐστιν, ὁ ζητῶν ψυχῆς φύσιν, ἀνθρώπου ζητεῖ φύσιν ἀπὸ τῆς κυριωτέρας ἀρχῆς. Ὅτι δὲ αὐτὴ λόγῳ διαθεώρητος, αἰσθήσει δὲ ἀληπτός ἐστι, μὴ τοῦτο Σωκράτης, σοφιστοῦ καὶ ἀλαζόνος ἀνδρὸς, ἀλλὰ παρὰ τῶν σοφῶν τούτων λάβωμεν, οἳ μέχρι τοῦ περὶ σάρκα τῆς ψυχῆς δυνάμεων, αἷς θερμότητα καὶ μαλακότητα καὶ τόνον παρέχει τῷ σώματι, τῷ οὐσίαν συμπηγνύντες αὐτῆς ἔκ τινος θερμοῦ καὶ πνευματικοῦ καὶ ἀεροειδοῦς, E οὐκ ἐξικνοῦνται πρὸς τὸ κυριώτατον, ἀλλὰ ἀπαγορεύουσι. Τὸ γὰρ ᾧ κρίνει καὶ μιμνῄσκεται, καὶ φιλεῖ καὶ μισεῖ, καὶ ὅλως τὸ φρόνιμον καὶ λογιστικὸν, ἔκ τινος φασὶν ἀκατα-

D. 3. ἀθρόου] Forte, ἀνθρώπου: itaque verti.

ſam dedit, ut ait in Platonicis Ariſtoteles. At Colotæ res videtur ridicula. Cur ergo non deridet etiam præceptorem ſuum, idem hoc agentem, quoties ſcribit aut diſſerit de natura animæ et origine hominis? Si enim ex ambobus, ut ipſi volunt, corpore et anima conſtat homo, qui naturam animæ quærit, hominis naturam is indagat a potiore orſus principio. Animam autem ratione difficulter perſpici, ſenſu nullo comprehendi, non Socrati glorioſo ſophiſtæ, ſed ſapientibus iſtis credamus; qui uſque ad facultates animæ circa carnem occupatas, quibus calorem ea, mollitiem, et robur corpori præbet, progreſſi, naturamque ejus e calore quodam, ſpiritu, et aëre compingentes, ad principem uſque vim non perveniunt, ſed animis concidunt. Aiunt enim id, quo anima judicat, meminit, amat, odit, denique intelligit ac ratiocinatur, ſupervenire a quadam innomi-

ονομάσου τοιότητος ὀπτίνεσθαι. Καὶ ὅτι μὲν αἰσχυνομένης ἐστὶν ἀγνοίας τοῦτὶ τὸ ἀκατονόμαστον ἐξομολόγησις, οὐκ ἔχειν ὀνομάσαι φασκόντων ὃ μὴ δύνανται καταλαβεῖν, ἴσμεν· ἐχέτω δὲ συγγνώμιλον καὶ τοῦτο, ὡς λέγουσι. Φαίνεται γὰρ οὐ φαῦλον οὐδὲ ῥᾴδιον, οὐδὲ τῷ τυχόντος εἰ) καταμαθεῖν, ἀλλὰ σιδηροῦς ἀπέρῳ τινὶ τόπῳ, καὶ F δεινῶς ἀποκεκρυμμένον, ὥστε ὄνομα μηδὲν οἰκεῖον τοσούτοις τοῖς δήλωσιν οἰκεῖόν ἐστιν. Οὐ Σωκράτης οὖν ἀβέλτερος, ὅστις εἶπε ζητῶ ἑαυτὸν, ἀλλὰ πάντες οἷς ἔπεισί τι τῶν ἄλλων τοῦ τοῦτο ζητεῖν, ὅτι τοῦ γνῶσιν ἀναγκαίαν ἔχον, οὕτως εὑρεθῆναι χαλεπόν ἐστιν· ὃ γὰρ ἂν ἐλπίσῃεν ἑτέρου λαβεῖν ὀπισήμιλον ὂν διαφέρειν τῶν ἑαυτοῦ τὸ κυριώτατον καταλαβεῖν.

κα'. Ἀλλὰ δώσοντες αὖτῳ τὸ μηδὲν ὅπως ἄχρηστον 119 εἰ) μηδὲ φορτικὸν ὡς τὸ ζητεῖν αὐτὸν, ἐρώμεθα τίς αὕτη ἡ βίου σύγχυσίς ἐστιν, ἢ πῶς οὐ τῷ ζῆν ἐ δύναιαι διαμένειν ἀνὴρ, ὅτε τύχοι τοῦ ἑαυτὸν ἀναλογιζόμενος, " Φερε,

nata qualitate. Pudefactæ vero esse ignorationis hanc innominati istius confessionem, dum se nominare non posse dicunt quod comprehendere nequeunt, novimus. Sed et hoc istis dicentibus, condonetur. Videtur enim non vile aut facile, nec cujusvis esse hoc perspicere, cum in locum aliquem obscurum se abdiderit, admodumque occultatum sit; ac ne nomine quidem inter tam multa proprio significari possit. Non igitur Socrates stultus, seipsum quærens, sed omnes qui ante hoc aliud aliquid quærendum suscipiunt; cum hoc cognitu necessarium, tam difficile sit inventu. Non est enim quod speres aliarum rerum scientiam te adepturum, si te fugit ejus quod tuorum est potissimum cognitio.

XXI. Sed demus hoc Colotæ, nihil perinde inutile et odiosum esse, atque est quærere seipsum; interrogemus autem, Quænam in hoc sit vitæ confusio, aut quare in vita perseverare non possit vir

" τίς ὢν ἔτος ὁ ἐγὼ τυγχάνω; πότερον ὡς κρᾶμα τὸ
" μεμιγμένον ἔκ τε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος; ἢ
" μᾶλλον ἡ ψυχὴ τῷ σώματι χρωμένη, καθάπερ ἱπ-
" πεὺς ἀνὴρ ἵππῳ χρώμενος; ἢ τὸ ἐξ ἵππου καὶ ἀν-
" δρός; ἢ τῆς ψυχῆς τὸ κυριώτατον, ᾧ φρονοῦμέν καὶ
" λογιζόμεθα καὶ προαιρούμεθα, ἕκαστος ἡμῶν ἐστί; τὰ δὲ
" λοιπὰ καὶ ψυχῆς μόρια πάντα καὶ σώματος, ὄργανα
" τῆς τότε δυνάμεως; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἔστιν οὐσία
" ψυχῆς, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα κεκραμένον τινὶ τοῦ
" φρονεῖν καὶ ζῆν ἔσχηκε δύναμιν;" Ἀλλὰ τούτοις μὲ B
οὐκ ἀναιρεῖ τὸν βίον ὁ Σωκράτης, ἃ δὴ πάντες οἱ φυ-
σικοὶ ζητοῦσιν· ἐκεῖνα δὲ ἴσως τὰ ἐν Φαίδρῳ δεινὰ καὶ
ταραχτικὰ τῶν πραγμάτων, αὐτὸν οἰομένου δεῖν ἀνα-
θεωρεῖν, εἴτε τυφῶνός ἐστι θηρίον πολυπλοκώτερον καὶ μᾶλ-
λον ἐκτεθυμμένον, εἴτε θείας τινὸς καὶ ἀτύφου μοίρας
φύσει μετέχον. Ἀλλὰ τούτοις γε τοῖς ἐπιλογισμοῖς οὐ

A. 4. ὡς κρᾶμα τὸ] Forte, ὂν κρᾶμά τι. Mez. deleri volebat ὡς et τὸ.
B. 3. ἐκεῖνα δὲ ἴσως] Sic B. E. Vulgo, ἐκεῖνα δὲ ἴσ.

aliquando ſecum ratiocinans, Agedum, quiſnam ego ſum? An aliquid confuſum mixtumque e corpore atque anima? an potius anima corpore utens, ut equo eques, non compoſitum aliquid ex utroque? an princeps animæ vis qua intelligimus, ratiocinamur, et agimus, id unuſquiſque noſtrum eſt, reliquæ et animæ et corporis partes, hujus ſunt inſtrumenta? aut omnino animæ nulla eſt ſubſtantia, ſed ipſum ſua temperie corpus facultatem intelligendi et vivendi nactum eſt? Verum his quidem quæſtionibus Socrates vitam non evertit, cum ab omnibus tractentur eæ Phyſicis. Fortaſſe autem quæ in Phædro leguntur, atrocia ſunt et res conturbant; quando ait *ſibi neceſſe eſſe ſeipſum excutere, ſitne animal ipſe Typhone multiplicius et furioſius, an divinæ et faſtus vacuæ portionis natura particeps.* Atqui his ipſis ille ratiocinationibus non vitam ſuſtulit, ſed ſtupo-

τὸν βίον ἀπῄρει, τὴν δὲ ἐμβριθεστέραν ἐκ τοῦ βίου καὶ τὸν τύφον ἐξέλαυνε, καὶ τὰς ἐπαχθεῖς καὶ ὑπερόγκους κατασκευὰς καὶ μεγαλαυχίας· ταῦτα γὰρ ὁ τυφών ἐστιν, ὃν πολλοὺς ἡμῶν ἐποίησεν ὁ καθηγεμών, καὶ θεοῖς πολεμεῖν καὶ θείοις ἀνδράσι.

κβ'. Μετὰ δὲ Σωκράτην καὶ Πλάτωνα τοσομάχεται Στίλπωνι· καὶ τὰ μὲν ἀληθινὰ δόγματα καὶ τοὺς λόγους τοὺς ἀνδρὸς, οἷς ἑαυτόν τε κατεκόσμει καὶ πατρίδα καὶ φίλους, καὶ τοὺς βασιλέων τοὺς περὶ αὐτὸν ἀποδέξεις, ὅτε γέλασε, οὐδὲ ὅσον λεῖον φεῦγμα τῇ ψυχῇ μὴ προάγοντος καὶ μετριοπαθείας· ὧν δὲ παίζων καὶ χαριέντως γέλωτι τοὺς σοφιστὰς λοιδορίαν προβαλὲ αὐτοῖς, ἑνὸς μνησθείς, καὶ μηδὲν ἕκπικον τοὺς τοῦτο, μηδὲ λύσας τὴν ψιλανθρωπίαν, τραγῳδίαν ἐπάγει τῷ Στίλπωνι, καὶ, "τὸν βίον ἀναιρεῖσθαι" φησιν "ὑπ' αὐτοῦ, λέγοντος ἕτερον ἑτέρου μὴ κατηγορεῖσθαι· πῶς γὰρ βι-

C. 9. γέλωτι] Huc revocavi cum E. vulgo poſt προάγοντος poſitum.

rum faſtumque inde expulit, moleſtaſque illas et nimias hominum de ſeipſis opiniones atque jactantias. Hæc enim ſunt Typhon ille; quorum multa vobis magiſter inſeruit, diis diviniſque hominibus bellum faciens.

XXII. Poſt Socratem et Platonem Stilpo oppugnatur. Hujus quidem vera decreta, et ſermones, quibus ſeipſum, patriam, amicos, regeſque ipſi operam navantes exornavit, tum animi elationem manſuetudini et affectuum mediocritati conjunctam, Colotes non retulit. Quas vero jocans ille ſophiſtis ridenſque objecit ſententiolas, harum unam allegans, cum neque refelliſſet neque ſolviſſet ipſe probabilitatem, tragœdiam adverſus Stilponem excitat, aitque *ab eo vitam tolli*, quod dixiſſet, *Alterum de altero non prædicari. Quomodo enim*, inquit, *vivemus, ſi non dicamus*

" ωσόμεθα, μὴ λέγοντες ἄνθρωπον ἀγαθὸν, μηδὲ ἄνθρω-
" πον στρατηγὸν, ἀλλὰ ἄνθρωπον ἄνθρωπον, καὶ χωρὶς,
" ἀγαθὸν ἀγαθὸν, καὶ στρατηγὸν στρατηγὸν, μηδὲ ἱππέας
" μυρίους, μηδὲ πόλιν ἐχυρὰν, ἀλλὰ ἱππεῖς ἱππεῖς, καὶ
" μυρίους μυρίους, καὶ τἆλλα ὁμοίως." Τίς δὲ λόγος ταῦτα χρῆσθαι ἐδίωσεν ἄνθρωπος; τίς δὲ τὸν λόγον ἀκούσας οὐ συνῆκεν ὅτι παίζοντός ἐστιν εὐμούσου, καὶ γύμνασμα τοῦτο προβάλλοντος ἑτέροις διαλεκτικόν; Οὐκ ἄνθρωπον, ὦ Κολῶτα, μὴ λέγειν ἀγαθὸν, οὐδὲ ἱππεῖς μυρίους, δεινόν ἐστιν· ἀλλὰ τὸν θεὸν μὴ λέγειν θεὸν, μηδὲ νομίζειν, ὃ προσῆκετε ὑμεῖς, μήτε Δία γενέθλιον, μήτε Δήμητραν θεσμοφόρον εἶναι, μήτε Ποσειδῶνα φυτάλμιον ὁμολογεῖν ἐθέλοντες, οὗτος ὁ χωρισμὸς τῶν ὀνομάτων πονηρός ἐστι, καὶ τὸν βίον ἐμπίπλησιν ὀλιγωρίας ἀθέου καὶ θρασύτητος, ὅταν τὰς συνεζευγμένας τοῖς θεοῖς προσηγορίας ἀπαναιρῶντες, συναναιρεῖτε θυσίας, μυστήρια, πομπὰς, ἑορτάς. Τίνι γὰρ τελοῦμεν θύσομεν; τίνι σω-

hominem bonum, hominem imperatorem, ſed hominem hominem ſeorſum, bonum bonum, ducem ducem, neque mille equites, urbem munitam, ſed equites equites, mille mille, et alia ſimiliter? Quis vero propter hæc vixit deteriùs? quis iſtam Stilponis vocem audiens non intellexit eſſe venuſte jocantis, et hoc exercitationis dialecticæ cauſſa proponentis? Non hoc, Colota, atrox eſt, hominem non dicere bonum, aut mille equites; ſed, quod vos facitis, Deum non dicere Deum, non cenſere Jovem eſſe genitalem, non Cererem legum auctorem, non Neptunum fœcundantem fateri velle. Hæc veſtra nominum ſeparatio mala eſt, vitamque implet impio Deorum contemtu ac ferocia, quando adjuncta Diis cognomenta avellentes, una aboletis ſacrificia, myſteria, pompas, feſtos dies. Cui enim ſacrificabimus ob arationis futuræ felicem eventum, ob partam ſalutem? quo-

τήρια; πῶς δὲ φωσφόρεια, βαχχεῖα, τελείλεια γάμων ἄξομεν, μὴ ἀπολιπόντες μηδὲ βαχχεῖς καὶ τωσφόρους, καὶ προηρεσίους, καὶ σωτῆρας; ταῦτα γὰρ ἁπλε-
F ται τῶν χυμωτάτων καὶ μεγίστων, οἷ πράγματιν ἔχουσι τὴν ἀπάτην, οὐ τὴν φωνάς τινας, οὐδὲ λεκτῶν συντάξιν, οὐδὲ ὀνομάτων συνήθειαν. Ὡς εἴ γε καὶ ταῦτα τὸν βίον ἀνατρέπει, τίνες μᾶλλον ὑμῶν πλημμελοῦσι τὴν ἀφέλκτον, οἱ τὸ τῶν λεκτῶν γένος οὐσίαν τῷ λόγῳ παρέχοντες, ἀφεῖλον ἀναιροῦντες, τὰς φωνὰς καὶ τὰ τυγχάνοντα μόνον ἀπολιπόντες, τὰ δὲ μεταξὺ σημαινόμενα πράγματα, δι' ὧν γίνονται μαθήσεις, διδασκαλίαι, προλήψεις, νοήσεις, ὁρμαί, συγκαταθέσεις, τὸ παράπαν οὐδὲ εἶναι λέγοντες;

κγ'. Οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ ὅτι Στίλπωνος τοιοῦτόν ἐστιν. Εἰ περὶ ἵππου τὸ τρέχειν κατηγορεῖται, οὐ φησι

E. 8. πράϊλεια γάμων] Spurium et additicium videtur. Xylander prius προϊλεια in προφόρια mutandum judicabat: non is quidem sine ver ſpecie.
E. 10. προηρεσίους] Immo προηρεσίους, quod et Reiſk. monuit.
F. 5. τῶν λεκτῶν] τῶν additum ex E.
F. 6. παράληψις] Corrigendum videtur παρεχόντων, ut poſt Gaſſendum monuit Fabric. ad Sext. Emp. p. 90.

modo Luciferia, Bacchica, auſpicia nuptiarum obibimus, ſublatis Bacchantibus, Luciferis, Præaratoribus, Servatoribus? Hæc enim ſunt quæ ſummas et præcipuas res attingunt, erroremque ipſis in rebus, non in vocabulis, aut dictionis conſtructione, vel conſuetudine nominum gignunt. Proinde ſi hæc ſubvertunt vivendi rationem, ecquis magis in ſermone peccat quam vos? qui cum *genus effatorum ſubſtantiam ſermoni ſubſternentium*, funditus tollitis *voces*, *et obvia* tantum relinquentes *vocabula*, *interim ſignificationes eorum per quæ diſcimus*, dico *doctrinam*, *notiones anticipatas*, *notitias*, *animi impetus*, *aſſenſiones*, *prorſus nihil eſſe* dicitis.

XXIII. Enimvero Stilponis argumentum tale eſt: *Si de equo prædicetur currere*, *non*

ταυτὸν εἶ) τῷ περὶ οὗ κατηγορεῖται τὸ κατηγορούμενον, ἀλλ' ἕτερον μὲν ἀνθρώπῳ τῷ τί ἐστιν εἶναι τὸν λόγον, ἕτερον δὲ τῷ ἀγαθῷ. Καὶ πάλιν τὸ, ἵππον εἶναι, τῷ, τέχνῃ εἶναι, διαφέρειν· ἑκατέρου γὰρ ἀπαιτούμενον τὸν λόγον οὐ τὸν αὐτὸν ἀποδίδομεν ἑκατέρῳ ἀμφοῖν. Ὅθεν ἁμαρτάνειν τοὺς ἕτερον ἑτέρου κατηγορεῖσθαι. Εἰ μὲν γὰρ ταυτόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀγαθόν, καὶ τῷ ἵππῳ τὸ τέχνῃ εἶναι, πῶς καὶ ὄπιον καὶ φαρμάκου τὸ ἀγαθόν, καὶ, νὴ Δία, πάλιν λέοντος καὶ κυνὸς τὸ τέχνῃ εἶναι, κατηγορεῖσθαι; εἰ δ' ἕτερον, οὐκ ὀρθῶς ἄνθρωπον ἀγαθόν, καὶ ἵππον τέχνῃ εἶναι, λέγομεν. Ἐνταῦθα οὖν οἱ τούτοις ἐξαμαρτάνει παρὼν ὁ Στίλπων, τῷ οἰόμενος τῷ ὑποκειμένῳ καὶ καθ' ὑποκειμένου λεγομένων μηδεμίαν ἀπολείπειν συμπλοκὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν, εἰ μὴ κομιδῇ ταυτὸν ᾧ συμβέβηκε λέγεται, μηδὲ ὡς συμβεβηκὸς οἰόμενος δεῖν πρὸς αὐτῷ λέγεσθαι, φωνῆς πε-

A. 10. κατηγορῶντας.* Εἰ] Nil excidiſſe videtur: item viſum Amioto, Xyl. Mez. Reiſk.

B. 3. Ἔνταῦθ' οὖν οἱ τ. ἐξαμάξει παρὼν] οὖν additum ex E. Cetera, corrupta ſane, forte ita corrigas, ἐξαμαξεῖ ἰσχυρῶς. Nec abſurde Reiſkius, Ἔνταῦθα δὲ ταῦτα ἐξετάζει παρὼν.

idem eſſe cum ſubjecto prædicatum; ſed aliam eſſe definitionem hominis, aliam boni: rurſumque aliud eſſe equum, aliud currere; nam utriuſque definitionem rogati, non eandem utriuſque reddimus; ideoque errare qui alterum de altero prædicant. Nam ſi idem ſunt homo et bonum, et equus ac currere, quo pacto bonum, etiam de cibo et medicamento dicetur, rurſuſque currere de leone et cane? Ergo non recte dicemus bonum de homine prædicari bonum, de equo currere, cum diverſa ſint. Hoc loco ut maxime tritam relinquat viam Stilpo, qui eorum quæ ſunt in ſubjecto, vel de ſubjecto dicuntur, nullam admittat complexionem cum ſubjecto; ſed utrumque eorum niſi prorſus idem ſit cum eo cui accidit, ne ut accidens quidem de eo dici putaverit; tamen eum vocibus duntaxat

οι δυσκολαίνων, ἢ πρὸς τὴν συνήθειαν ἐνιζάμενος, οὐ τὸν βίον ἀναιρῶν, οὐδὲ τὰ πράγματα δῆλός ἐστι.

κδ'. Γενόμενος δ' οὖν ὁ Κολώτης ἀπὸ τῶν παλαιῶν, τρέπεται πρὸς τοὺς καθ' ἑαυτὸν φιλοσόφους, οὐδενὸς πιθεὶς ὄνομα· καίτοι καλῶς ἔχειν ἢ τούτους ἐλέγχειν ἐπ' ὀνόματος, ἢ μηδὲ τοὺς παλαιούς. Ὁ δὲ τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Παρμενίδην τοσαυτάκις θέμενος ἐπὶ τὸ γεγραφέναι, δῆλός ἐστιν ἀποδειλιάσας πρὸς τοὺς ζῶντας, οὐ μετριάσας ὑπ' αἰδοῦς, ἀλλὰ τῆς κρείττοσιν οὐκ ἐνεμε. Βούλεται δὲ πρότερος μὲν, ὡς ὑπονοῶ, τοὺς Κυρηναϊκοὺς ἐλέγχειν, δευτέρους δὲ τοὺς περὶ Ἀρκεσίλαον Ἀκαδημαϊκούς. Οὗτοι γὰρ ἦσαν οἱ περὶ πάντων ἐπέχοντες· ἐκεῖνοι δὲ τὰ πάθη καὶ τὰς φαντασίας ἐν αὑτοῖς πλέοντες, οὐκ ἤρκουν τὴν ἀπὸ τούτων πίστιν εἶναι διαρκῆ πρὸς τὰς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων καταβεβαιώσεις· ἀλλ' ὥσπερ ἐν πολιορκίᾳ τῶν ἐκτὸς ἀποτάντες, εἰς τὰ πάθη κατέκλεισαν αὑτοὺς, τὸ

quibuſdam offendi, ac conſuetudini dicendi ſe opponere, non vitam tollere, aut res abolere manifeſto conſtabit.

XXIV. Porro autem Colotes reprehenſione veterum defunctus, ad ſuæ ætatis philoſophos ſe confert, neminem tamen nominans; cum aut hos etiam debuerit nominatim perſtringere, aut ne veteres quidem. Verum qui Socratem, Platonem, Parmenidem toties ſtylo ſuo pupugiſſet, metu, quod manifeſtum eſt, viventium nominibus peper-

cit, non verecundiæ cauſſa moderatus ſibi, qui præſtantiores non fuiſſet reveritus. Vult autem, ut ſuſpicor, priore loco Cyrenaïcos redarguere, poſteriore Arceſilaum et Academicos: quorum hi de omnibus rebus aſſenſionem cohibent; illi affectiones et viſa in homine ponentes, nolunt fidem ab his factam ſufficere ad affirmandum aliquid de rebus, et, veluti in obſidione deſertis externis, in affectiones ſeſe concludentes, de externis rebus utuntur verbo

Φαίνεται πλέμυοι, τὸ δ' Ἐστὶ προσαποφαινόμυοι ἔξω τοῦ ἀκτός. Διό φησιν αὐτοὺς ὁ Κολώτης μὴ δυνασθαι ζῆν μηδὲ χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν· εἶτα κωμῳδῶν, "Οὗτοι," φησὶν, "ἄνθρωπον εἶ) καὶ ἵππον καὶ τοῖχον οὐ λέγουσιν, αὐτοὺς δὲ τοιχοῦσθαι καὶ ἱππᾶσθαι καὶ "ἀνθρωπᾶσθαι" πρῶτον αὐτοῖς, ὥσπερ οἱ συκοφάνται, κακούργως χρώμυος τοῖς ὀνόμασιν. Ἐπεὶ μὴ γὰρ ἀμέλει καὶ ταῦτα τοῖς ἀνθράσιν· ἔδει δὲ, ὡς ἐκεῖνοι διδάσκυσι, δηλοῦν τὸ γινόμυον· γλυκαίνεσθαι γὰρ λέγουσι καὶ πικραίνεσθαι καὶ φωτίζεσθαι καὶ σκοτίζεσθαι, τοῦ παθῶν τούτων ἑκάστου τὴν ἐνέργειαν οἰκείαν ἐν αὑτῷ καὶ ἀφῃρημένον ἔχοντος· εἰ δὲ γλυκὺ τὸ μέλι, καὶ πικρὸς ὁ θαλλὸς, καὶ ψυχρὰ ἡ χάλαζα, καὶ θερμὸς ὁ ἄκρατος, καὶ σκοτεινὸς ὁ τῆς νυκτὸς ἀὴρ, ὑπὸ πολλῶν ἀντιμαρτυρεῖσθαι, καὶ θηρίων, καὶ πραγμάτων, καὶ ἀνθρώπων, τοῦ μὲν δυχεραινόντων * τοῦ δὲ προσιεμένων τὴν θαλλίαν, καὶ

D. 4. προσαποφαινόμυοι] Præfigenda eſt negatio ut viderunt Amiot. Mez. Reiſk. et nos vertimus.

E. 7. δυσχεραινόντων * τῶν δὲ] Excidit τὸ μέλι: quod vertendo ſuppleverunt Amiot. et Xyl.

Videtur, verbo *Eſt* non utuntur. Ideoque eos Colotes *vivere poſſe, aut rebus uti* negat. Comœdiam deinde inſtituens, *Hi*, inquit, *negant hominem eſſe, equum, parietem; ipſos autem parietari, equari, hominari.* Primum ipſis, ut ſolent calumniatores, vocabulis utitur fraudulenter. Nam tametſi hæc ſequuntur e Cyrenaïcorum dictis, tamen oportebat rem ita declarare, ut ipſi docent. Dicunt enim *ſe a dulcedine, amarore, lumine, tenebris affici, cum harum affectionum quævis propriam efficacitatem in ſe et aſſiduam habeat: ſi vero mel ſit dulce, frondes oleaſtri amaræ, frigida glacies, merum calidum, nocturnus aër tenebroſus ſit, multa contra teſtimonia ferri ab animalibus, rebus, hominibus; cum multi mel averſentur, quædam animalia germen oleaginum pro cibo uſur-*

ἀπαλαμβάνειν ὑπὸ τῆς χαλάζης, ἢ καταψυχομένων ὑπὸ οἴνου, ἢ τὸν ἥλιον ἀμβλυωπούντων, ἢ νύκτωρ βλε-
F πόντων. Ὅθεν ἐμμένουσα τοῖς παθήσιν ἡ δόξα ἀμφιγνοεῖ τὸ ἀναμάρτητον· ἐκβαίνουσα δὲ καὶ παλινφραγμονοῦσα τῷ κρίνειν ἢ ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ἐκτὸς, αὐτήν τε πολλάκις ταράττει, ἢ μάχεται πρὸς ἑτέρους ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐναντία πάθη ἢ ἀμφίδοξους φαντασίας λαμβάνοντας.

κε'. Ὁ δὲ Κολώτης ἔοικε τὸ αὐτὸ πάσχειν τοῖς νεωστὶ γράμματα μανθάνουσι τῶν παίδων, οἳ τὰς χαρακτῆρας ἐν τοῖς τυχοῦσιν ἐπιζόμενοι λέγειν, ὅταν ἔξω γεγραμμένους ἐν ἑτέροις ἴδωσιν, ἀμφιγνοοῦσι καὶ ταράτ-
1121 τονται· ἢ γὰρ ὅτος ὃς ἐν τοῖς Ἐπικούρου γράμμασιν ἀσπάζεται ἢ ἀγαπᾷ λόγους, οὐ συνίησιν οὐδὲ γινώσκει λεγομένους ὑφ' ἑτέρων. Εἰ γὰρ εἰδώλου περιπίπτοντος

E. 10. ἢ τὸν ἥλιον] Legendum, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον: quod monuerunt Mez. et Reisk.

A. 3. Εἰ γὰρ εἰδώλου—τὸν πέργον λέγειν] Probabiliter vertit Xyl. ſupereſt tamen aliquid vel corruptelæ, vel certe difficultatis, quod non tollitur legendo Οἱ γὰρ εἰδώλου—cum E. Amiot. Schott. T. V. B. Anon. Reiſk. Cæterum καὶ τὰ ante φαντάσματα addidimus ex B. E. et τὸ ante ἐνυπόστατον ex E.

pent, a glacie urantur, a vino refrigerentur, in Sole cæcutiant, noctu videant. Itaque intra affectiones ſeſe continens opinio, ab errore tuta manet; efferens autem ſe inde, et curioſius judicare ac pronunciare de rebus externis conans, cum ſeipſam ſæpenumero conturbat, tum aliis repugnat, qui ab iiſdem rebus contrarias affectiones et diverſa viſa percipiunt.

XXV. Mihi vero videtur id uſu venire Coloti, quod pueris etiamnum literas diſcentibus; qui cum eas per notas agnoſcant in ſuis tabellis, foris et alibi ſcriptas videntes dubitant ac trepidant. Nam Colotes etiam quas in Epicuri ſcriptis amplectitur ſententias, non intelligit neque agnoſcit ſi ab aliis dicantur. Quippe ſi imagine nobis oblata rotun-

ἡμῖν φαντάζεσθαι, ἑτέρου δὲ κεκλασμένου, τὴν μὲν αἴσθησιν ἀληθῶς τυπῶσθαι λέγοντες, φαίνεσθαι δὲ οὐκ ἐῶντες ὅτι στρογγύλος ὁ πύργος ἐστίν, ἡ δὲ κώπη κέκλασται, τὰ πάθη τὰ αὑτῶν καὶ τὰ φαντάσματα βεβαιοῦσι, τὰ δ' ἐκτὸς ὕπως ἔχειν ὁμολογεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὡς ἐκείνοις τὸ ἱππάζεσθαι καὶ τὸ τοιχάζειν λακτίσιον, οὐχ ἵππον οὐδὲ τοῖχον, ὕπως ἄρα τὸ στρογγυλοῦσθαι καὶ τὸ σκαληνοῦσθαι τῷ ὄψιν, οὐ σκαληνὸν οὐδὲ στρογγύλον ἀνάγκη τὸν πύργον λέγειν· τὸ γὰρ εἴδωλον ὑφ' οὗ πέπονθεν ἡ ὄψις, κεκλασμένον ἐστίν· ἡ κώπη δέ, ἀφ' ἧς τὸ εἴδωλον, οὐκ ἔστι κεκλασμένη. Διαφορὰν οὖν τοῦ πάθους πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐκτὸς ἔχοντος, ἢ μένειν ὅτι τοῦ πάθους δεῖ τῷ πίστιν, ἢ τὸ εἶναι τῷ φαίνεσθαι παραμυθίᾳ ἐλέγχεσθαι. Τὸ δὲ δὴ βοᾶν αὐτοὺς καὶ ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τῆς αἰσθήσεως, οὐ λέγουσι τὸ ἐκτὸς εἶναι θερμόν, ἀλλὰ τὸ οὐ

B. 9. οὐ λέγουσι—γίγνεσθαι] Legendum, ὡς οὐ λέγουσι—γιγνόμενα.

da aut fracta, dicunt Epicurei ſenſum vere informari, non ſinunt tamen dicere nos turrim eſſe rotundam, aut remum infractum revera; affectiones ſuas et viſa confirmant, externa ita habere ut viſa nobis ſunt, non fatentur. Sed ut Cyrenaïci *equari ſe* et *parietari* dicunt, de equo et pariete nihil affirmant, ſic etiam dicendum eſt *rotundari aut obliquari* viſum Epicureis, non interim neceſſe turrim eſſe rotundam, aut remum fractum ipſum dicere; quippe ſimulacrum quod viſum afficit, fractum eſt: remus, a quo id fertur, nequaquam. Ergo cum differentia ſit inter affectionem et ſubjectum externum, neceſſe eſt, aut fidem ſubſiſtere in affectione cui adhibetur, aut, ſi præterquam quod *videri*, etiam *eſſe rem id quod videtur* pronuncies, te refelli. Vociferari autem et indignari propter ſenſum, quod Cyrenaïci id quod extra eſt non dicunt eſſe calidum, ſed in ipſo ſenſu aiunt calidam exſtitiſſe affecti-

αὐτῇ πάθος γέγονε τοιοῦτον· ἆρ' οὐ ταυτόν ἐστι τῷ λεγομένῳ περὶ τῆς γεύσεως, ὅτι τὸ ἐκτὸς οὔ φησιν εἶναι γλυκύ, πάθος δέ τι καὶ κίνημα περὶ αὐτὴν γεγενέναι
C τοιοῦτον; Ὁ δὲ λέγων ἀνθρωπικῇ φαντασίαν λαμβάνειν, εἰ δὲ ἄνθρωπός ἐστι μὴ αἰσθάνεσθαι, πόθεν εἴληφε τὰς ἀφορμάς; οὐ πόθεν τῷ λέγοντι καμπυλοειδῆ φαντασίαν λαμβάνειν, εἰ δὲ καμπύλον ἐστί, μὴ φαίνεσθαι τινὶ ὄψιν, μηδ' ὅτι στρογγύλον, ἀλλά τι φάντασμα περὶ αὐτὴν καὶ τύπωμα στρογγυλοειδὲς γέγονεν; Νὴ Δία, φήσῃ τις, ἀλλ' ἐγὼ πρὸ πύργου παρελθών, καὶ τῆς κώπης ἁψάμενος, ἀποφανοῦμαι τινὶ μὴ, εὐθεῖαν εἶναι, τὸν δέ, πολύγωνον· ἐκεῖνος δέ, κἂν
D ἐγγὺς γένηται, τὸ δοκεῖν καὶ τὸ φαίνεσθαι, πλέον δὲ οὐδὲν ὁμολογήσει. Ναὶ μὰ Δία, σὺ γε μᾶλλον, ὦ βέλτιστε, τὸ ἀκόλουθον ὁρῶν καὶ φυλάττων, τὸ πᾶσαν

C. 5. ἀλλά τι φάντασμα] Corrigendum cum Mez. et Reisk. ἀλλ' ὅτι φάντασμα.

C. 11. σὺ γε] Sic B. E. et conjecerunt item Mez. et Reisk. Vulgo, τοῦτο γε. Xylander edidit τοῦτο γε.

onem, nonne idem eſt atque illud quod de guſtatu dicitur, quando rem externam non affirmant eſſe dulcem, guſtatum autem dulcedine affectum fuiſſe fatentur? Et qui dicit imaginem ſe hominis percepiſſe, an externum illud homo ſit ſe non ſentire; unde anſam nactus eſt? nonne hi præbuerunt, qui dicunt curvum aut teres ſibi viſum eſſe oblatum, ſenſum autem non hoc etiam pronunciare, rem conſpecta quæ fuit eſſe curvam aut teretem, ſed effigiem quandam ejus talem extitiſſe? Atqui, dixerit mehercle aliquis, aggreſſus ego ad turrim, aut remum tangens, pronunciabo hunc rectum, illam multangulam eſſe; ille etiam ſi proxime adſtet, videri ſibi ita et apparere duntaxat, nihil amplius fatebitur. Omnino quidem, mi homo, quia melius, quam tu, videt et ſervat id quod eſt conſequens, omne viſum pro ſe ſimiliter fidem mereri, nullum pro alio, ſed

εἶναι φαντασίαν ὁμοίως ἀξιόπιστον ὑπὲρ ἑαυτῆς, ὑπὲρ ἄλλου δὲ μηδεμίαν, ἀλλὰ ἀπίστου ἔχειν· σοὶ δὲ οὐχὶ τὸ πάσας ὑπάρχειν ἀληθεῖς, ἄπιστον δὲ καὶ ψευδῆ μηδεμίαν, εἰ ταύταις μὲν οἴει δεῖν προσαποφαίνεσθαι περὶ τῶν ἐκτός, ἐκείναις δὲ * τῷ πάσχειν πλέον οὐδὲν ἀπίστους. Εἰ μὲν γὰρ ἐπίστους ἔχουσιν ἐγγὺς γενόμεναι, καὶ μακρὰν οὖσαι, πρὸς πίστιν, ἢ πάσαις δίκαιόν ἐστιν, ἢ μηδὲ ταύταις ἕπεσθαι τῷ προσαποφαινομένῳ τὸ Εἶναι χρίσιν· εἰ δὲ γίνεται διαφορὰ τῷ πάθους ἀποσῶσαι καὶ ἐλθοῦσι, ψεῦδός ἐστι τὸ μήτε φαντασίαν μήτε αἴσθησιν ἑτέραν ἐναργεστέραν ὑπάρχειν. Καθάπερ ἃς λέγουσιν ἀντιμαρτυρήσεις καὶ ἀντιμαρτυρήσεις οὐδέν εἰσι πρὸς τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν δόξαν· ὥστε ἐπ' αὐταῖς ἐπομένους ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ἐκτὸς κελεύουσι, τῆς δόξης κρίμα τὸ Εἶναι, τῆς δὲ αἰσθήσεως πάθος τὸ

D. 6. ἐκείναις δὲ * τῷ πάσχειν] Nil excidiſſe putant Amiot. Xyl. Mez. Reiſk. Ad ſententiam quidem nil requiras.

E. 1. ἑτέραν] Legendum, ἑτέραν ἑτέρας, ut monitum a Mez. et Reiſk.

E. 2. καὶ ἀντιμαρτυρήσεις] Additum ex B. E.

E. 3. ἐπ' αὐταῖς] Legendum, vel ἐπὶ αὐταῖς cum Mez. vel εἰ ταύταις cum Reiſk.

in utramque partem perinde eſſe. Tibi vero perit jam hoc decretum, *omnes ſenſus eſſe veros, nulli fidem derogandam, nullum falſum eſſe*; ſiquidem huic ſenſioni putas etiam pronunciandum de re externa, illi nihil præter affectionem fidei habuiſti. Nam ſi eadem fides ſenſibus debetur cominus et eminus, aut omnibus, aut ne his quidem tribuemus judicium et pronunciationem de re externa: et ſi affectionis differentia accidit quando longius abſumus, et propius a re quam ſentimus, falſum jam eſt neque ſenſum ſenſui, neque viſum viſo evidentia præſtare. Illæ autem quas atteſtationes et deteſtationes dicunt Epicurei, nihil ad ſenſum faciunt, ſed ad opinionem: itaque ſi volunt ut eas ſecuti de externis pronunciemus, opinionis judicium Eſſe, ſenſus

φαινόμενον ποιοῦντες, ἀπὸ τοῦ πάντως ἀληθοῦς τὴν κρίσιν ἐπὶ τὸ ψευδόμενον πολλάκις μεταφέρουσιν.

κϛ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅσης ἐστὶ μεστὰ ταραχῆς καὶ μάχης πρὸς ἑαυτά, τί δεῖ λέγειν ἐν τῷ παρόντι; Τοῦ δὲ Ἀρκεσιλάου τὸν Ἐπίκουρον οὐ μετρίως ἔοικεν ἡ δόξα καταλυπεῖν, ἐν τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα τῶν φιλοσό-
F φων ἀγαπηθέντος· μηδὲν γὰρ αὐτὸν ἴδιον λέγοντα, φησὶν, ἐπολυπλοκίαν ἐμποιεῖν καὶ δόξαν ἀνθρώποις ἀγραμμάτοις ὅτι δὴ πολυγράμματος αὐτὸς ὢν καὶ μεμουσωμένος. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος τοσοῦτον ἀπέδει τοῦ καινοτομίας τινὰ δόξαν ἀγαπᾶν καὶ ὑποποιεῖσθαι τῶν παλαιῶν, ὥστε ἐγκαλεῖν τοὺς τότε σοφιστὰς ὅτι παρατρέπεται
1132 Σωκράτει καὶ Πλάτωνι καὶ Παρμενίδῃ καὶ Ἡρακλείτῳ τὰ περὶ τῆς ἐποχῆς δόγματα καὶ τῆς ἀκαταληψίας, οὐδὲν δεομένοις, ἀλλὰ οἷον ἀναγωγὴν καὶ βεβαίωσιν αὐτῶν εἰς ἄνδρας εὐδόξους ποιουμένου. Ὑπὲρ μὲν οὖν τού-

F. 3. ἄτε δὴ] δὴ additum ex B. E.
A. 3. δεομένοις] Sic Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, δεόμενος, quod perperam Steph. recepit a Leonic. et Schott.

affectionem Videri facientes, ab eo quod plane verum ſit ad id quod ſæpe fallit transferunt judicium.

XXVI. Verum hæc quanta turba et quot repugnantiis referta ſint, quid attinet in præſentia dicere? Arceſilaï autem gloria videtur Epicuro haud mediocrem attuliſſe ægritudinem, qui inter ejus temporis philoſophos maximi fiebat. Dicit eum Epicurus nihil proprium proferentem, ſuſpicionem de ſe apud illiteratos et gloriam paraſſe ac ſi ipſe eſſet literatus et doctus. Sane Arceſilaus tantum abfuit ab omni novandi, aut vetera ſibi arrogandi ſtudio, ut etiam vitio ei ſophiſtæ ejus ætatis dederint, quod ſententias de cohibenda aſſenſione, et comprehenſionis negatione, Socrati, Platoni, Parmenidi, Heraclito acceptas ferret: nequaquam illis vindicantibus, ſed ipſe tantum eas viris nobilibus inſcribendo confirmans ac commendans. Gratias er-

τὸν Κολώτην χάρις, ἢ παντὶ τῷ τὸν Ἀκαδημαϊκὸν λόγον ἄνωθεν ἥκειν εἰς Ἀρκεσίλαον ἀποφαίνονται. Τὴν δὲ περὶ πάντων ἐποχὴν οὐδ' οἱ πολλὰ πεπραγματευσάμενοι, ἢ καταπίνοντες εἰς τοῦτο συγγράμματα ἢ λόγους, ἐκίνησαν· ἀλλὰ ἐκ τῆς Στοᾶς αὐτῆς πλανῶντες, ὥσπερ Γοργόνα, τὴν ἀπραξίαν ἐπάγοντες ἀπηύδησαν, ὡς πάντα πειρῶσι καὶ τρέφουσιν αὐτοῖς οὐκ ἐπέπεισεν ἡ Β ὁρμὴ γενέσθαι συγκατάθεσις, οὐδὲ τῆς ῥοπῆς ἀρχὴν ἐδέξατο τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ἐξ ἑαυτῆς ἀγωγὸς ἐπὶ τὰς πράξεις ἐφάνη, μὴ δεομένη τοῦ πεπιστεῦσθαι. Νόμιμοι γὰρ οἱ περὶ ἐκείνους ἀγῶνές εἰσι· καὶ

Οἷσπερ ὅδ' εἴσηρσθα ἵπος, τοῖσιν δ' ἐπακούσας.

Κολώτην δὲ οἶμαι τὰ περὶ ὁρμῆς καὶ συγκαταθέσεως, ὅταν λύρας ἀκούσωσιν εἰ). Λέγω δὲ τοῖς συνεπομένοις καὶ

A. 10. ἀπραξίαν] Forte, ἀταραξίαν. Cetera magis interpretationem, quam emendationem, deſiderant.
B. 4. Νόμιμοι γὰρ—] Vitium latere videtur.

go agamus hoc nomine Colotæ, et omnibus qui Academicam rationem ab antiquis ad Arceſilaum promanaviſſe aiunt. Illam vero aſſenſionis de omnibus rebus retentionem, ne hi quidem qui in hoc negotio valde occupati fuerunt, ac volumina ſcriptaſque diſputationes in longum deduxerunt, evertere potuere: ſed ad extremum ex ipſa Stoa vitam otioſam proferentes, qua tanquam Gorgone objecta terrerent, feſſi deſierunt. Quippe omnia tentando, et omnia movendo, tamen ab incitatione ea qua ad agendum fertur appetitus, impetrare non potuerunt ut ſe aſſenſionem dici pateretur, aut pro principio ſui momenti ſenſum agnoſceret; ſed apparuit eam ſponte ſua ad agendum ferri, nihilque ad hoc aſſenſu indigere. Et quidem adverſus alios legitima ſunt certamina, ac valet illud

Qualia dixiſti, reddentur talia verba.

Colotem autem puto quæ de appetitione et aſſenſione diſputantur, ita audire, ut aſinus lyram. Iis vero qui aſſequuntur et intelligunt iſta, di-

ἀκούσιον, "Ὅτι τῶν περὶ ψυχὴν κινημάτων ὄντων,
" φανταστικῆς καὶ ὁρμητικῆς καὶ συγκαταθετικῆς, τὸ μὲν
" φανταστικὸν οὐδὲ βουλομένοις ἀνελεῖν ἐστιν, ἀλλὰ ἀνάγ-
C " κη περιτυγχάνοντας τοῖς πράγμασι, τυποῦσθαι καὶ
" πάσχειν ὑπ' αὐτῶν· τὸ δὲ ὁρμητικὸν ἐγειρόμενον
" ὑπὸ τῆς φαντασίας πρὸς τὰ οἰκεῖα, πρακτικῶς κινεῖ
" τὸν ἄνθρωπον, οἷον ὀρέξις οὖσα τοῦ ἡγεμονικοῦ καὶ νεύ-
" σεως γινομένης· ὥσθ' ἕτερον οὖν ἀναιροῦσιν οἱ περὶ πάν-
" των ἐπέχοντες, ἀλλὰ χρῶνται τῇ ὁρμῇ φυσικῶς ἀγού-
" σῃ πρὸς τὸ φαινόμενον οἰκεῖον. Τί οὖν φεύγουσι
" μόνον; ᾧ μάνῳ ψεῦδος ἐμφύεται καὶ ἀπάτη, τὸ δοξ-
" άζειν καὶ προσπίπτειν τοῖς συγκαταθέσιν, εἶξιν οὖσαν
" ὑπὸ ἀσθενείας τῷ φαινομένῳ, χρήσιμον δὲ οὐδὲν ἔχου-
" σαν. Ἡ γὰρ πρᾶξις δυοῖν δεῖται, φαντασίας τοῦ
D " οἰκείου, καὶ πρὸς τὸ φανὲν οἰκεῖον ὁρμῆς, ἂν οὐδέτερον
" τῇ ἐποχῇ μάχῃ. Δόξης γὰρ, οὐχ ὁρμῆς οὐδὲ φαν-

C 9. προπίπτειν] Rectius videtur προπίπτειν cum Salmaſ.

citur, " Cum tria ſint animi
" motuum genera, imaginans,
" appetens, aſſentiens, pri-
" mum illud, ne ſi conemur
" quidem, aboleri poſſe; nam
" neceſſe eſt cum res nobis
" offeruntur, earum viſa nos
" concipere et affici. Appe-
" tens autem ab imaginante
" excitatum ad naturæ ſuæ
" accommodata hominem ef-
" ficaciter movet, quaſi mo-
" mento et nutu in principe
" parte facto. Ne hoc qui-
" dem tollunt, qui de omni-
" bus aſſenſum cohibent, ſed
" appetitione utuntur natura-
" liter ducente ad id quod
" videtur conveniens. Quid
" fugiunt igitur unum? id,
" cui ſoli error et falſitas in-
" hæret, opinari et præcipi-
" tare aſſenſum præ imbecil-
" litate ei quod videtur con-
" cedentem, nihil utile ha-
" bentem. Actio enim dua-
" bus opus habet rebus, viſo
" ejus quod naturæ congruit,
" et ad hoc incitatione; quo-
" rum neutrum retention aſ-
" ſenſus repugnat. Nam hæc
" rationem ab opinione, non

" ταισίας ὁ λόγος ἀφίησιν. Ὅταν οὖν φανῇ τὸ οἰκ-
" οἰκεῖον, ὀρθὴν δεῖ ποιεῖς τινὰ ἐπ' αὐτὸ κίνησιν καὶ φορὰν
" δόξης, ἀλλὰ ἦλθεν εὐθὺς ἡ ὁρμὴ, κίνησις οὖσα καὶ
" φορὰ τῆς ψυχῆς."

κζ'. Καὶ μὴν αὐτῷ γε τούτων, " ὡς αἴσθησιν
" ἔχειν δεῖ, καὶ σάρκινον εἶναι, καὶ φανεῖται ἡδονὴ ἀγαθόν."
Οὐκοῦν καὶ τῷ ἐπέχοντι ἀγαθὸν φανεῖται· καὶ γὰρ αἰσ-
θήσεως μετέχει, καὶ σάρκινός ἐστι· καὶ λαβὼν ἀγαθοῦ φαν-
τασίαν, ὀρέγεται καὶ ὁρμᾷ, πάντα ποιῶν ὅπως ἂν μὴ δι-
φεύξεται αὐτὸν, ἀλλ' ὡς ἀνυστὸν ἀεὶ σωιέσαι τῷ οἰκείῳ,
φυσικαῖς οὐ γεωμετρικαῖς ἐλκόμενος ἀνάγκαις· ἄνευ
διδασκάλου γὰρ αὐτὰ προσκαλεῖται τὰ καλὰ ζῶντα καὶ
λεῖα καὶ ποσσὶν κινήματα τῆς σαρκὸς, ὡς αὐτοί φασιν
ἔτοι, καὶ τὸν πάνυ μὴ φάσκοντα μηδὲ ὁμολογοῦντα
κάμπτεσθαι καὶ μαλάττεσθαι τούτοις. " Ἀλλὰ πῶς

E. 1. τὰ καλὰ] Forte, τὰ μαλακά.

" ab appetitione et viſis abſ-
" trahit. Cum ergo oblatum
" eſt viſum rei ad naturam
" accommodatæ, nihil opus
" opinione eſt ad motum quo
" ad eam feramur, ſed ſtatim
" ſe exſerit appetitio, qui
" motus eſt et latio animæ."

XXVII. Et vero iſtorum ipſorum placitum eſt, *Senſibus duntaxat aliquem præditum eſſe oportere et carneum eſſe, ita ei bonum voluptatem viſum iri.* Ergo etiam retinenti aſſenſum videbitur bonum; etenim ſenſus habet, carneus eſt, viſoque boni oblato appetit hoc, et incitatur, omniaque agit ne ipſum hoc effugiat, ſed quantum fieri poteſt ſemper deget cum eo quod naturæ ipſius eſt accommodatum, tractus naturalibus, non geometricis neceſſitatibus. *Ipſæ enim hæ pulchræ abſque doctore invitant leneſque et blandæ motiones carnis*, ut ipſi Epicurei dicunt; adeo ut his omnino non affirmans neque confitens flectatur tamen et emolliatur. *Sed quomodo*, inquis, *non in montem abit*

"Οὐκ εἰς ὄρος ἅπαντι πέτχων ὁ ἐπέχων, ἀλλ' εἰς "βαλανεῖον; οὐδὲ πρὸς τὸν τοῖχον, ἀλλὰ πρὸς τὰς "θύρας ἀναστὰς βαδίζει, βουλόμενος εἰς ἀγορὰν προ-"ελθεῖν;" Τοῦτο ἐρωτᾷς, ἀκριβῆ τὰ αἰσθητήρια λέγων εἶναι, καὶ τὰς φαντασίας ἀληθεῖς; Ὅτι φαίνεται ἄπωθεν αὐτῷ βαλανεῖον, οὐ τὸ ὄρος, ἀλλὰ τὸ βαλανεῖον· καὶ θύ-F ρα, οὐχ ὁ τοῖχος, ἀλλὰ ἡ θύρα· καὶ τἄλλ' ἄλλων ὁμοίως ἔχειν. Ὁ γὰρ τῆς ἐποχῆς λόγος οὐ προσπέπτωκε τοῖς αἰσθήσεσιν, οὐδὲ τοῖς ἀλόγοις πάθεσιν αὐτοῖς καὶ κινήμασιν ἀλλοίωσιν ἐμποιεῖ μεταβεβλῆσθαι τὸ φανταστὸν, ἀλλὰ τὰς δόξας μόνον ἀναιρεῖ· χρῆται δὲ τοῖς ἄλλοις ὡς πέφυκεν. Ἀλλὰ ἀδυνάτου τὸ μὴ συγκαταπίπτειν 123 τοῖς φαινομένοις· τὸ γὰρ ἀρνεῖσθαι τὰ πεπιστευμένα, τοῦ μήτε ἀρνεῖσθαι, μήτε πιστεύειν, προσλογώτερον. Τίς οὖν κινεῖ τὰ πεπιστευμένα, καὶ μάχεται τοῖς φαινομένοις; Οἱ μανταλὼ ἀναιρούντες, καὶ Πρόνοιαν ὑπάρχειν θεῶν μὴ φάσκοντες, μηδὲ τὸν ἥλιον ἔμψυχον εἶναι, μηδὲ τὴν

F. 3. αὐτοῖς] Legendum, αὐτῷς cum Xyl. et Mes.

currens, verum in balneum? et in forum progreſſurus, non ad parietem, ſed ad januam accedit? Tene hoc interrogare, qui ſummam certitudinem, veritatemque viſis tribuis? Quia enim non mons, ſed balneum ei balneum videtur, et non paries janua, ſed janua, itemque eodem pacto res ſingulæ. Nam retentionis iſtius ratio non pervertit ſenſum; neque brutis ejus affectionibus et motibus alterationem infert quæ imaginantem vim conturbet: tantum opiniones rejicit, reliquis utitur ut natura fert eorum. *At*, dices, *fieri nequit, quominus quis aſſentiatur evidentibus: nam negare credita, abſurdius eſt quam neque affirmare neque negare.* Quis ergo convellit ea quæ credita ſunt, quis evidentia impugnat? Qui divinationem tollunt, qui Providentiam Deorum negant, qui Solem et Lunam animis præ-

συλλύλω, οἷς πάντες ἄνθρωποι θύουσι καὶ προσεύχονται καὶ σέβονται· τὸ δὲ φύσει προσέχεσθαι τὰ τεκόντα τῶν γεναμένων, οὐχὶ πᾶσι φαινόμενον ἀναιρεῖτε; τὸ δὲ πόνου καὶ ἡδονῆς μηδὲν εἶναι μέσον οὐκ ἀποφαίνεσθε τῷ τοῖς πάντων αἰσθήσιν, ἥδεσθαι τὸ μὴ ἀλγεῖν, καὶ πάσχειν τὸ μὴ * λέγοντες;

κη'. Ἀλλ' ἵνα τἆλλα ἐάσω, τί μᾶλλον ἐναργὲς ὕπνος ὄν, καὶ πεπιστευμένον, ὡς τὸ παρορᾶν καὶ προσέχειν ἐν πάθεσιν ἐχθαιροῖς καὶ μελαγχολικοῖς ὄντα; ὅταν ἡ Δήμνια τοιαῦτα πάσχῃ καὶ ζαφάτῃ,

Αἵ δέ μι δαδοφόροι μελανείμονες ὄμμα συρεῦσι·

καὶ *

* μητέρα ἀγκάλαις ἐμὴν ἔχουσα.

Ταῦτα μὲν οὖν καὶ πολλὰ τούτων ἕτερα τραγικώτερα τῶν

A. 10. ἢ πάσχειν τὸ μὴ * λέγοντες] Forte, καὶ πάλιν τὸ μὴ ⟨δοκεῖν⟩ ἀλγεῖν λέγοντες.

B. 1. ὕπνος] Revocavi ex Ald. Baſ. Xyl. B. E. Vulgo, ὄντως, quod perperam Steph recepit ex Leonic. Schott. Anon.

B. 5. καὶ * * μητέρα—ἔχουσα] Sic B. E. Baſ. Xyl. Mez. et una Gr. Lat. poſtrema. Nam vulgo corruptius etiam, σιφῶσι καὶ * ἀγκάλαις ἐμὴν ἔχουσα * μητέρα ἀγκάλαις ἐμὴν ἔχουσα. Locus eſt ex Euripid. Iphig. Taur. 289. quem quouſque Plut. memoraverit quum non appareat, lacunam hic relinquere debuimus.

ditos inficiantur, cum omnes homines ſacra iis et vota faciant et colant. Nonne vero quod in confeſſo eſt apud alios, *animalia omnia ad natos ſuos tuendos et amplectendos ab ipſa natura incitari*, vos diſſitemini? Nonne contra omnem ſenſum dicitis *inter dolorem et voluptatem nihil eſſe medium, et voluptatem eſſe non dolere*, et rurſus *nullam voluptatem habere, eſſe dolere?*

XXVIII. Sed ut reliqua miſſa faciam, quid tandem ita evidens eſt, itaque pro certo habetur, atque hoc, *eorum qui animo ſunt abalienati, aut melancholicis conturbationibus laborant, falli viſum atque auditum?* cum talia dicuntur

Hæ mihi nunc oculos inflammant, veſtibus atris
Indutæ, manibuſque ſeſe ignemque gerentes:

et,

— ipſa matrem in ulnis habens meam.

Hæc et hujuſmodi multa, hiſ-

Ἐμπεδοκλέης ἐοικότα τερατεύσι, ὧν καταγελῶσιν,

Βιβλιοδαῖ κριτόχειρα καὶ βυγενῆ ἀνδρόπεζα, κ

καὶ τίνα γὰρ οὐκ ὄψιν ἡ φύσις ἔκφυλον εἰς τὸ αὐτὸ συνενεγκόντες ἐκ τῶν ἐνυπνίων καὶ τῶν παραφροσυνῶν,
C οὐδὲν εἶναί φασι παράδοξα τούτων, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ ἀσύστατον, ἀλλὰ φαντασίας ἀληθεῖς ἁπάσας, καὶ σώματα καὶ μορφὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀφικνουμένας. Εἶτα ὅτι τὰ ὄντων ἀδύνατον ἐπιχειρεῖν, εἰ ταῦτα πιστεύεσθαι δυνατόν ἐστιν; Ἃ γὰρ οὐδεὶς σκυτοποιὸς, ἢ πλάστης θαυμάτων, ἢ γραφεὺς δεινὸς, ἐτόλμησε μίξαι πρὸς ἀπάτην εἰκάσματα καὶ παίγνια, ταῦτα ὑπάρχειν ἀπὸ αὐτομάτης τύχης φασὶν, μᾶλλον δὲ ὅλως, εἰ ταῦτα μὴ ὑπάρχοι, πίστιν οἴεσθαι καὶ βεβαιότητα καὶ κρίσιν ἀληθείας φάσκοντες, αὐτοὶ καταβάλλουσιν εἰς ἀφασίαν πάντα πράγματα· καὶ ταῖς κρίσεσι φόβους, καὶ ταῖς

B. 8. τερατεύσι] τερασμασι B. E.
B. 9. κριτόχειρα] Sic B. E. Vulgo, κριτόχεια. Corrigendum, κριόχειρα.
C. 4. ἐστὶ—ἐπιτρεπῶ] Prius a B. E. ſumtum, pro vulgato ἐστι, cujus loco Ald. habet εἶτι. Poſterius mutandum in ἐπιτρεπῶ.

que atrociora, et Empedoclis monſtrorum ſimilia (quæ derident illi, *boum genus errabundis veſtigiis ambulans, hircinis brachiis, humano capite)* denique e ſomniis et furoribus omnis generis viſa inſolentia colligentes: *horum nullum* aiunt *errare, nullum mendacium eſſe, nihil quod non conſtet; ſed omnia viſa illa vera eſſe, et corpora ac formas ab ambiente aëre venientes.* Quid tandem eorum quæ fieri nequeunt, non credamus, ſi iſta credi poſſunt? Nam quas nullus opifex aut mirabilium fictor, aut temerarius pictor audeat inter ſe componere formas, ut ſpectaculum earum ludicrum reddat, ea ipſi ſerio affirmantes eſſe, imo autem *ſi hæc non ſint, actum eſſe de fide, conſtantia, et judicio veritatis* dicentes, omnes res in obſcuritatem conjiciunt, judici-

πρόξεσιν ἐπαφίας ἐπάγουσιν, εἰ τὰ πραττόμενα
ἢ νομιζόμενα ἢ σπεύδει ἢ ἀνὰ χεῖρα ἡμῖν ὄντι ἡ αὐ-
τῆς φαντασίας καὶ πίστεως ἐχέσται τοῖς μανικοῖς καὶ
ἀτόποις καὶ παραφρόσι ἐκείνοις φάσμασιν. Ἡ γὰρ
ἰσότης λύει ἐκπίπτοντα πᾶσι τοῖς παρὰ μισμένων ἀφίστησι
μᾶλλον ἢ προσπίπτει τοῖς παραλόγοις τὸ πίστιν.
Ὅθεν ἴσμεν οὐκ ὀλίγους τῶν φιλοσόφων ἥδιον ἂν θεμέ-
νους τὸ μηδεμίαν, ἢ πάσας ἀληθεῖς εἶναι τὰς φαντασίας,
ἢ μᾶλλον ἂν οἷς οὐ παρατυγχάνουσι διαπιστήσαντας,
ἀνθρώποις ἢ πράγμασι καὶ λόγοις ἁπλῶς ἅπασιν, ἢ
μίαν ἐκείνων ἀληθῆ καὶ ὑπάρχουσαν εἶναι φαντασίαν
πειθέντας, ὡς λυττῶντες ἢ κορυβαντιῶντες ἢ κοιμώμενοι
λαμβάνουσιν. Ἄτοπον ἔστι μὲν ἀναιρεῖν, ἔστι δ' ὡς
οὐκ ἔστιν ἐπέχειν περὶ αὐτῶν, εἰ μηδὲν ἄλλο, τόν γε διαφω-
νίαν. Οὕτω λαβόντας αἰτίαν ἐπιχρῆσαι ἐπονοίας

D. 9. οἷς οὐ] οὐ delendum cum Xyl. et Mez.
E. 2. Ἄτοπον—ἐπίχειν] Corrigendum puto, Ἄτοπον μέν ἐστιν ἀναιρεῖν, ἔστι γ' ὅμως ἐπίχειν. Locum vertendo explicui.

iſque metus, et actionibus ſuſpiciones inducunt; ſi quidem quæ nos agimus, ſtatuimus, uſurpamus, præ manibus habemus, eidem imaginationi ac fidei innituntur, cui furioſa iſta, abſurda, et ſcelerata viſa. Æqualitas enim quam ipſi ponunt, magis derogat fidem iis quæ pro certis habentur, quam conciliat iſtis rationi ita adverſis. Itaque novimus philoſophorum haud paucos malle hoc ponere, nullum eſſe viſum verum, quam omnia eſſe vera; magiſque diffidentes omnibus in quos incidant hominibus, rebus, ac ſermonibus, quam unum ut verum putent viſum de his, quæ rabioſis, Corybanteo furore exagitatis, aut ſomnientibus accidunt. Ergo quæ repudiare nobis non licet, licet tamen in medio relinquere et aſſenſionem de iis cohibere; hujuſque cohibendæ aſſenſionis, ſi nullam aliam, certe hanc ſequeremur idoneam cauſſam, quod tantam de Viſis inter doctos homines diſſenſionem animadvertimus, ut

περὶ τὰ πράγματα, καὶ ὅτως ὑγιὲς φρόνειν, ἀσάφειαν δὲ καὶ ταραχὴν ἔχοντας πᾶσαν. Τῆς μὲν γε περὶ κόσμων ἀπειρίας, καὶ ἀτόμων φύσεως, καὶ ἀμερῶν καὶ παρεγκλίσεων διαφορᾶς, εἰ καὶ πάνυ πολλὰς διαταράττουσιν, ἔνεστιν ὅμως παραμυθία, τὸ μηδὲν ἐγγὺς εἶναι, μᾶλλον δὲ ὅλως ἐπέκεινα τῆς αἰσθήσεως ἀπωρίσθαι τὴν ζητουμένων ἕκαστον· ἡδὲ περὶ ὀφθαλμοῖς αὐτὴ καὶ
F ἀκοαῖς καὶ χερσὶν ἀπιστία καὶ ταραχὴ καὶ ἄγνοια περὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰς φαντασίας, εἴτε ἀληθεῖς εἰσιν, εἴτε ψευδεῖς, τίνα δόξαν ἐκκαλεῖται; ποίαν δὲ οὐκ ἄνω καὶ κάτω ποιεῖ συγκαταθέσιν καὶ κρίσιν; Εἰ γὰρ οὐ κραιπαλῶντες, οὐδὲ φαρμακῶντες ἄνθρωποι καὶ παραπλήττοντες, ἀλλὰ νήφοντες καὶ ὑγιαίνοντες καὶ γεγραφότες περὶ ἀληθείας καὶ κρυ-
1124 νων καὶ κριτηρίων, ἐν τοῖς σαρξὶ πάθεσι καὶ κινήμασι τῆς αἰσθήσεως, ἢ τὸ ἀνύπαρκτον ἀληθὲς, ἢ ψεῦδος καὶ ἀνύ-

E. 5. *καὶ αὐτοὺς—ἔχοντας*] Corrigo, *ὄντως—ἔχοντα*.

A. 2. *καὶ ἀνύπαρκτον—θαυμάζειν ἄξιον*] His interjecta media, quæ ab omnibus absunt libris, restituimus ex B. Vulgo legitur, *καὶ ἀνύπαρκτον τίθεται, θαυμάζειν ἄξιον*. E. a vulgata lectione in hoc uno abit, quod pro *τί-*

merito in hanc ſuſpicionem incidamus nil revera ſani in rebus ineſſe quippe habentibus omnem obſcuritatem ac perturbationem. Nam illæ quidem *mundorum* quas Epicurus tradit *infinitates*, *atomorum naturæ*, *individuorum et declinationum diverſitates*, quanquam multos perturbant, tamen id conſolari nos poteſt, quod non in proximo ea ſunt, ſed unumquodque iſtorum de quibus diſputant, longe eſt in alteram partem a ſenſu remotum. Illa vero ob oculos verſans et aures manuſque incredulitas, conturbatio, et ignoratio de ſenſilibus et viſis, utrum vera hæc an falſa ſint, quam non labefactant opinionem? quam non ſus deque ferunt aſſenſionem et judicium? Si enim non crapula obruti, aut medicamentorum vi concuſſi et delirantes, ſed ſobrii, ſani, et qui ſcribant de veritate, normiſque et judicio veritatis, in evidentiſſimis ſenſuum affectionibus atque mo-

παρκτον ἡγοῦνται τὸ ἀληθὲς, οὐκ εἰ πάντων ἡσυχάζουσιν, ἀλλ' εἰ ποσιν ὅλως συγχωρηθέντες ἀνθρώποις θαυμάζειν ἄξιον· οὐδὲ ἄπιστον εἰ μηδεμίαν κρίσιν ἔχουσι περὶ τῶν φαινομένων, ἀλλ' εἰ τὰς ἐναντίας ἔχουσι. Τῷ γὰρ ἐναντία λέγειν ἀλλήλοις καὶ ἀντικείμενα, τὸ μηδέτερον φάναι, ἀλλὰ ἐπέχειν περὶ τῶν ἀντικειμένων, ἧττον ἄν τις θαυμάσειεν· ὁ γὰρ μὴ φάσκων, μήτε ἀρνούμενος, ἀλλὰ ἡσυχάζων, καὶ τῷ φάντι τὴν δόξαν ἧττον μάχεται τῷ ἀρνουμένῳ, καὶ τῷ ἀρνουμένῳ τῷ φάντος. Εἰ δὲ περὶ τούτων δυνατόν ἐστιν ἐπέχειν, οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλων ἀδύνατον, κατά γε ὑμᾶς, ἄφθονον αἰδήσεως, καὶ φαντασίαν φαντασίας οὐδ' ὁπωσοῦν διαφέρειν ἡγουμένους.

κθ'. Οὐ μῦθος οὖν οὐδὲ θήρα μειρακίων λαμύρων καὶ ῥαθύμων ὁ περὶ τῆς ἐποχῆς λόγος ἐστὶν, ὡς οἴεται

θέντας habet ἡγούντας τὸ ἀληθές. Ceterum in reſtituta ſcriptura malim abeſſe ἀνθρώποις.

A. 6. εἰ τὰς ἐναντίας] Forte, εἰ μὲν τὰς ἐναντίας.

tibus, aut id quod non exſtat verum, aut quod verum eſt, falſum et non exſtans arbitrantur, jam non mirandum ſi qui homines de omnibus viſis aſſenſionem cohibent; illud potius mirandum ſi qui omnino quibuſdam viſis aſſentiuntur; neque incredibile, quod nullum, ſed quod contraria invicem de iis quæ apparent ferunt judicia. Minus quippe mirum eſt, in neutram aliquos partem pronunciare, ſed retinere aſſenſionem in iis quæ ſunt contraria, quam eſſe qui pugnantia ſecum pronuncient. Qui enim neque ait neque negat, ſed cohibet ſeſe, is et affirmanti minus quam negans, et neganti minus quam aiens adverſatur. Jam ſi de his poteſt aſſenſio retineri, de aliis item retineri poterit, de veſtra quidem ſententia, qui *ſenſum ſenſu, et viſum viſo neutiquam præſtare* dicitis.

XXIX. Non ergo *fabula eſt, aut petulantium et temerariorum captio adoleſcentium, de cohibenda aſſenſione doctrina,*

Κολώτης, ἀλλὰ ἕξις ἀνδρῶν καὶ διάθεσις φυλάττουσα τὸ ἀδιάπλαστον, καὶ μὴ προσιεμένη ταῖς διαβεβλημέναις ὕπω καὶ δυσπαθούσαις αἰσθήσεσι τὴν κρίσιν, μηδὲ συνεξαπατωμένη τούτοις οἱ τὰ φαινόμενα τῶν ἀδήλων πίστιν ἔχειν φάσκουσιν, ἀπιστίαν τοσαύτην καὶ ἀσάφειαν ὑπὸ τοῖς φαινομένοις ὁρῶντες. Ἀλλὰ μῦθός μοὶ ἐστιν ἡ ἀπειρία καὶ τὰ εἴδωλα, προπέτειαν δὲ καὶ λαμυρίαν
C ἐμποιεῖ νέοις ὁ περὶ Πυθοκλέους ὕπω γεγονότος ἀκτωκαίδεκα ἔτη γεγραφώς, "οὐκ εἶναι φύσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι "ἀμείνω, καὶ τερατώδως αὐτὸν εὖ ἀπαγγέλλειν, καὶ πάσχειν "αὖ τὰ τῶν γυναικῶν," εὐχόμενος "ἀνεμέσητα εἶναι "πάντα καὶ ἀνεπίφθονα τῆς εὐβουλίας τῷ νεανίσκῳ." Σοφισταὶ δέ εἰσι καὶ ἀλαζόνες οἱ πρὸς ἄνδρας ἐλλογίμους ὕπως ἀσελγῶς καὶ ὑπερηφάνως γράφοντες. Καίτοι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος καὶ Δημόκριτος ἀντειρήκασι

B. 7. προσιέμενη] Legendum, προσιάμενη.
B. 9. οἱ τὰ φαινόμενα] Forte, οἱ τὰ μὴ φαινόμενα.
C. 3. αὐτὸν—αὖ τὰ] Prius eſt ex B. E. poſterius a Mea. Vulgo, αὐτῷ—αὐτά.

ut putat Colotes; ſed habitus virorum, et affectio cuſtodiens ab errore, neque permittens ita ſuſpectis et inconſtantibus ſenſibus judicium; neque decipi ſinens una cum his, qui rebus obſcuris iis quæ non apparent, fidem aiunt habendam, cum in obſcuris iis quæ apparent, tantum videant ineſſe infirmitatis ac tenebrarum. Enimvero fabula eſt, *infinitas* Epicureorum et *imagines*, temeritatem et petulantiam indit adoleſcentibus is, qui de Pythocle nondum annos nato duodeviginti ſcribit, *Non eſſe indolem in tota Græcia meliorem, ac prodigioſe bene illum recitare, et muliebria pati; ut hæc exſuperantia adoleſcentis bona propria ſint et ab invidia ac Nemeſi tuta* comprecans. Sophiſtæ vero ſunt, et arrogantes, qui adverſus laudatos viros tam laſcive et ſuperbe ſcribunt. Sane Plato, Ariſtoteles, Theophraſtus, Democritus, contra eos qui ante ipſos fuere ſcripſerunt:

τοῖς περὶ αὐτῶν· βιβλίον δὲ τοιαύτην ἐπιγραφὴν ἔχον ὁμοῦ πάντας οὐδεὶς ἄλλος ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησεν.

λ'. Ὅθεν, ὥσπερ οἱ περὶ τὸ θεῖον πλημμελήσαντες, D ἐξαγορεύουσι τὰ ἑαυτῶν κακά, τελευτῶντος ἤδη τοῦ βιβλίου φησίν, "ὅτι τὸν βίον, οἱ νόμους διατάξαντες καὶ νόμιμα, καὶ τὸ βασιλεύεσθαι τὰς πόλεις καὶ ἄρχεσθαι καταστήσαντες, εἰς πολλὴν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν ἔθεντο, καὶ θορύβων ἀπήλλαξαν· εἰ δέ τις τοῦτα ἀναιρήσει, θηρίων βίον βιωσόμεθα, καὶ ὁ περιτυχὼν τὸν ἐντυγχάνοντα μονονοὺ κατέδεται." Τοῦτο γὰρ ὁ Κολώτης αὐταῖς λέξεσιν ἐκπεφώνηκεν, οὐ δικαίως, οὐδὲ ἀληθῶς. Ἂν γὰρ ἀνελών τις τοὺς νόμους, τὰ Παρμενίδου καὶ Σωκράτους καὶ Ἡρακλείτου καὶ Πλάτωνος ἐπολίπῃ δόγματα, πολλῆς δεήσομεν ἀλλήλους κατεσθίειν, καὶ θηρίων βίον ζῆν· φοβησόμεθα γὰρ τὰ αἰσχρὰ, καὶ E τιμήσομεν ἐπὶ τῷ καλῷ δικαιοσύνῃ, θεοὺς, ἄρχοντας,

C. 10. αἰδεὶς ἄλλας] Ita Ald. Baſ. Xyl. Mez. Ceteri et vulgo, ἰδὶς ἄλλος.
D. 1. περὶ τὸ θεῖον] περὶ additum ex E.

librum autem tali inſcriptione, *omnes eo una impugnari*, nemo alius præter Colotam eſt auſus edere.

XXX. Unde factum eſt, ut, ſicut qui numen aliquod offenderunt, ipſe ſuum prodens flagitium in hæc verba ſcripſerit ſub finem jam libri: *Qui vitam, qui leges compoſuerunt, atque jura, utque regerentur urbes et imperio magiſtratuum parerent inſtituerunt, ii in tranquillo admodum nos ac tuto collocaverunt, tumultibuſque liberaverunt: iſta ſi quis aboleret, ferarum porro vitam victuri eſſemus, et quiſque obvium quemque tantum non devoraturus.* Hæc neque juſte, neque vere dicuntur. Nam ſi quis, legibus ſublatis, Parmenidea, Socratica, Platonica, Heraclitea relinquat nobis decreta, longe profectò aberit res noſtra a belluina vita et mutuis devorationibus. Metuemus enim turpia, et

ἀγαθοὺς καὶ δαίμονας, ἔχειν τῇ βίᾳ φύλακας ἡγούμενοι, καὶ τὸν ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν χρυσὸν ἀρετῆς ἀντάξιον μὴ πιθέμενοι, καὶ ποιοῦντες ἑκουσίως ἀφ' ὧν λόγον, ἢ φησι Ξενοκράτης, ἃ νῦν ἄκοντες, ἀφ' ὧν νόμον. Πότε οὖν ἔσται θηριώδης καὶ ἄγριος καὶ ἄμικτος ἡμῶν ὁ βίος; Ὅταν ἀναιρεθῶσι μὺθ οἱ νόμοι· μύθωσι δὲ οἱ πρὸς ἡδονὴν διδασκαλοῦντες λόγοι· πρόνοια δὲ θεῶν μὴ νομίζηται· σοφὸς δὲ ἡγῶνται τὸν τῷ καλῷ προσπλύνοντα, ἂν ἡδονὴ μὴ προσῇ· χλευάζωσι δὲ ταῦτα καὶ γελῶσιν,

F "Εστιν δίκης ὀφθαλμὸς, ὃς τὰ κατ' ἀξίαν ὁρᾷ·

καὶ,

Πίλας γὰρ ἐγὼς ὁ θεὸς ἐγγύθεν βλέπει·

καὶ, "Ὁ μὺθ θεὸς, ὥσπερ δὴ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρ-
"χὴν τε καὶ μέσα καὶ τελευτὴν ἔχων τῶν παντὸς, εὐ-
"θείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορεύμενος· τῷ δ' ἑπε-
"ται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τιμωρὸς τοῦ θείου νόμου."

E. 8. ἀναιρεθῶσι] Ita Xyl. Mex. Vulgo, αἱρεθῶσι.

honeſti gratia venerabimur juſtitiam, Deos, bonos magiſtratus, genios, vitæ noſtræ cuſtodes nos habere ſentientes, tum omne aurum quod ſupra infraque terram eſt pretium virtutis non æquare cenſentes, facienteſque ultro monitu rationis, ut ait Xenocrates, quæ nunc inviti metu legum facimus. Quando ergo vita noſtra erit belluina, fera, inſociabilis? Cum, ſublatis legibus, manebit ad voluptates exhortans doctrina, *Providentia Deorum negabitur, ſapientes putabuntur qui in honeſtum deſpuent, cui non adhæreat voluptas:* cum ridebuntur iſthæc et ſubſannabuntur,

Eſt oculus omnia cernens Juſtitiæ tamen:

et,

Stans in propinquo cœmimus videt Deus,

et, *Deus quidem, ut et antiquitus traditum eſt, principium, medium, finemque tenens omnium rerum, rectam lineam conficit ſecundum naturam incedens. Hunc ſequitur Juſtitia, vindex eorum qui a divina*

Οἱ γὰρ τούτων καταφρονοῦντες ὡς μύθων, ἢ περὶ τὰ γαστέρα ταγαθὸν ἡγούμενοι, καὶ τοὺς ἄλλους πόρους δι' ὧν ἡδονὴ παρεγίνεται, νόμιμα δέοντας ἢ φόβου καὶ πληγῆς, καὶ βασιλέως τινὸς ἢ ἄρχοντος ἐπὶ χειρὶ τὴν δίκην ἔχοντος, ἵνα μὴ τὰς πλησίον καταθέωσιν ὑπὸ λαιμαργίας ἀθεότητι θρασυνομένης. Καὶ γὰρ ὁ τῶν Epicurion βίος τοιοῦτός ἐστιν, ὅτι τῆς ἡδονῆς οὐδὲν ὀφίσθαι χεῖλιον, οὐδὲ δίκην θεῶν οἶδεν οὐδὲ σέβεται τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος, ἀλλ' εἴ τι ψαρράλεον αὐτοῖς ἢ πανοῦργον ἢ θρασύτριον ἐκ φύσεως ἔνεστι, τούτῳ χρῶνται πρὸς ἡδονὴν σαρκὸς ἢ ἀποπλήρωσιν ὀρέξεως χρῆται· κεφάλαιον οἴεται δεῖν ὁ σοφὸς Μητρόδωρος, λέγων, "τὰ καλὰ πάντα ἢ σοφὰ ἢ περὶ "ρητὰ τῆς ψυχῆς ἐξευρήματα τῆς περὶ σάρκα ἡδονῆς "ἕνεκα καὶ τῆς ἐλπίδος τῆς ὑπὲρ ταύτης συνεφάναι, "ἢ πᾶν τὸ κενὸν ἔργον ὃ μὴ εἰς τοῦτο κατατείνει." Τύ-

A. 2. πόρους] Sic B. E. Editi omnes, πόνους.
A. 7. οὐδὲν] Additum ex B. E. Baſ. Xyl. Leonic. Schott. T. B.
A. 11. καθάπερ οἴονται δεῖν ὁ] Sic B. E. Vulgo, Διό τι Ald. δεῖν ὁ.

deſciſcunt lege. Hæc enim qui tanquam fabulas contemnunt, et circa ventrem felicitati locum ſtatuunt reliquiſque voluptati inducendæ meatibus, iis lege opus eſt, metu, verbere, ac rege vel principe jus in manibus habente, ne proximum quiſque quemque devoret præ gulæ ſtudio impietate efferato. Talis quippe brutorum eſt vita, quæ nihil voluptate pulchrius norunt, neque juſtitiam Deorum agnoſcunt, neque pulchritudinem virtutis venerantur; ſed ſi quid iis a natura calliditatis, audaciæ, virium ineſt, eo ad carnis voluptatem et ſatisfaciendum concupiſcentiæ utuntur: prouti faciendum ſtatuit ſapiens Metrodorus, qui dicat, *Omnia pulchra, ſapientia, et ſubtilia animi inventa propter voluptatem carnis ſpeſque eo pertinentes eſſe conſtituta; et omne opus inane eſſe, quod non eodem tendat.* Ubi his ratiocinatio-

τοις τοῖς ἀφιλογισμοῖς καὶ φιλοσοφήμασιν ἀρθέντων νόμων, ὄνυχες λίπων εἰδέναι καὶ ὀδόντες λεόντων, καὶ γαστέρες βοῶν, καὶ τράχηλοι καμήλων· καὶ ταῦτα τὰ πάθη καὶ τὰ δόγματα λόγων καὶ γραμμάτων ἀπορίᾳ τὰ θηρία βρυχήμασι καὶ ἀρθμητισμοῖς καὶ * καὶ πᾶσα φωνὴ γαστρός ἐστιν αὐτοῖς καὶ σαρκὸς ἡδονῇ ἀσπαζομένη καὶ σαίνουσα C παροῦσαν ἢ μέλλουσαν, εἰ μή τι φύσει φιλόφωνόν ἐστι καὶ κωπίλον.

λα'. Οὐδεὶς οὖν ἔπαινος ἄξιος ἂν γένοιτο τῷ ἐπὶ ταῦτα τὰ πάθη τὰ θηριώδη νόμους θεμένων, καὶ πολιτείας καὶ ἀρχάς, καὶ νόμων ἀφάταξιν. Ἀλλὰ τίνες εἰσὶν οἱ ταῦτα συγχέοντες, καὶ καταλύοντες, καὶ ἄρδιν ἀναιρεῖσθαι; Οὐχ οἱ πολιτείας ἀφιστάντες αὐτοὺς καὶ τοὺς πλησιάζοντας; οὐχ οἱ τὸν τῆς ἀταραξίας στέφανον ἀσύμβλητον τῇ ἐλ) ταῖς μεγάλαις ἡγεμονίαις λέγοντες;

B. 9. καὶ * καὶ πᾶσα] Eadem fere conjectura hiatum explent Mez. et Reisk. ille μιαίμασι διδάσκει, hic μιαίμασι δηλοῖ: alterutrum ſatis eſt, nec aliud quærendum.
C. 6. καὶ καταλύοντες] Additum ex B. E.
C. 7. Οὐχ οἱ πολιτείας—πλησιάζοντας] Additum ex E.
C. 8. οἱ τὸν τῆς] τὸν aſſumtum ex B. E.

nibus, ac philoſophia tali ſublatæ fuerint leges, tantum ungues leonum ad vitam ferinam, et dentes luporum, boum ventres, et colla camelorum deſunt. Atque hos quidem animi ſenſus, hæc decreta, bruta ob ſermonis et literarum inopiam mugitibus hinnitibuſque exprimunt, omniſque eorum vox ventri voluptatique ſervit, quam vel præſentem vel futuram amplectuntur et adulantur; niſi ſi quod animal natura laboris ſtudioſum eſt aut garrulum.

XXXI. Omni itaque laude majores ſunt, qui adverſus ferinas iſtas cupiditates, legum, reipublicæ magiſtratuumque conſtitutiones invenerunt. Qui vero ſunt qui hæc confundunt, funditusque tollunt? Nonne hi, qui et ſe ipſi et diſcipulos a republica gerenda avertunt? nonne hi, qui *coronam vacuitatis perturbationum potiorem magnis imperiis*

Οὐχ οἱ τὸ βασιλεύειν ἁμαρτίαν ἢ ἀφροσύνην ἀποφαίνοντες; ἢ γεγράφοντες αὐτοῖς λέξεσιν, "ὅτι λέγειν δεῖ "ὡς ἄριστα τὸ τῆς φύσεως τέλος σωτηρήσῃ, καὶ πῶς "τις ἐκὼν εἶναι μὴ ἁμαρτήσεται ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τὰς τοῦ "πλήθους ἀρχάς;" καὶ ἔτι ταῦτα πρὸς ἐκείνους, "Οὐδὲν οὖν ἔτι δεῖ τοὺς Ἕλληνας σώζειν, οὐδὲ ἐπὶ D "σοφίᾳ γεφάνους παρ' αὐτοῦ τυγχάνειν, ἀλλ' ἐσθίειν καὶ "πίνειν, ὦ Τιμόκρατες, ἀβλαβῶς τῇ σαρκὶ καὶ κεχα- "ρισμένως." Ἀλλὰ μὴν ἥς γε ἡ Κολώτης ἐπαινεῖ διατάξεως τοῦ νόμων, τοῦτόν ἐστιν ἡ πρὸς θεῶν δόξα, καὶ μέγιστον, ἣν ἡ Λυκοῦργος Λακεδαιμονίους, καὶ Νομᾶς Ῥωμαίους, ἡ Ἴων ὁ παλαιὸς Ἀθηναίους, ἡ Δευκαλίων Ἕλληνας ὁμοῦ τι πάντας καθωσίωσαν, εὐχαῖς ἢ ὅρκοις, καὶ μαντεύμασι καὶ φήμαις, ἐμπαθεῖς πρὸς τὰ θεῖα δι' ἐλπίδων ἅμα καὶ φόβων καταστήσαντες. Εὕροις δ' ἂν ἄνευ τοίχων καὶ πόλεις ἀτειχίστους, ἀγραμμάτους, ἀβασιλεύτους,

C. 12. πῶς ἄριστα] Legendum cum Mez. πῶς τις ἄριστα.
D. 8. ὁμοῦ τι.] Sic E. Vulgo, ὁμοῦ του.

aiunt? qui *regnum gerere, peccatum esse et errorem* pronunciant, scribuntque his verbis: *Hoc dicendum est, quo quis modo quam optime naturæ finem conservet; et quo pacto sponte sua jam ab initio caveat sibi a suscipiendo in multitudinem imperio.* Quin et hæc ad illos scribit; *Non itaque necesse porro est Græcos servare, aut coronam ab iis ob sapientiam reportare: sed edendum est et bibendum, O Timocrates, quantum carni gratum et innoxium est.* Atqui in legum constitutione, quam Colotes laudat, primum est et maximum de Diis opinio. Quamobrem et Lycurgus Lacedæmonios, et Numa Romanos, et Ion antiquus Athenienses, et Deucalion Græcos fere universos, Diis consecraverunt, votis, sacramentis, vaticiniis, ominibusque, eos ob spem ac metum Diis deditos, obnoxiosque reddentes. Et si terras obeas, invenire possis urbes muris, literis, regibus, domibus, opi-

E ἀοίκους, ἀχρημάτους, νομίσματος μὴ δεομένους, ἀπείρους θεάτρων καὶ γυμνασίων· ἀνιέρου δὲ πόλεως καὶ ἀθέου, μὴ χρωμένης εὐχαῖς, μηδὲ ὅρκοις, μηδὲ μαντείαις, μηδὲ θυσίαις ἐπ' ἀγαθοῖς, μηδὲ ἀποτροπαῖς κακῶν, σφάττειν ὅστιν σφάγια καὶ ἔσαι γεγονὼς θεατής· ἀλλὰ πόλις ἄν μοι δοκεῖ μᾶλλον ἐδάφους χωρὶς, ἢ πολιτεία τῆς περὶ θεῶν δόξης ἀναιρεθείσης παντάπασι, σύστασιν λαβεῖν, ἢ λαβοῦσα τηρῆσαι. Τοῦτο μέντοι τὸ συνεκτικὸν ἁπάσης κοινωνίας καὶ νομοθεσίας ἔρεισμα καὶ βάθρον οὐ κύκλῳ περιέλκοντες, σφάλερα καὶ δι' αἰνιγμάτων, ἀλλὰ τοῖς πρώτοις τῶν κυριωτάτων δοξῶν περιβαλόντες, εὐθὺς
F ἀνατρέπουσιν. Εἶτ' ὥσπερ ὑπὸ ποινῆς ἑλκυσθέντες, δεινὰ ποιεῖν ὁμολογοῦσι, συγχέοντες τὰ νόμιμα, καὶ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ἀναιροῦντες, ἵνα μηδὲ συγγνώμης τύχωσι. Τὸ μὲν γὰρ ἁμαρτάνειν περὶ δόξαν, εἰ καὶ μὴ

E. 8. τὸ συνεκτικὸν] Addidi τὸ ex B. E.
E. 9. κύκλῳ] Sic B. E. Xyl. Vulgo, κύκλον.
E. 10. τὸν πρώτοις—περιβαλόντες] Legendum, τοῖς πρώτοις—περιβαλόντες.

bus, numiſmate carentes, gymnaſiorum et theatrorum neſcias: urbem templis Diiſque carentem, quæ precibus, jurejurando, oraculo non utatur, non bonorum cauſſa ſacrificet, non mala ſacris avertere nitatur, nemo unquam vidit. Sed facilius urbem condi ſine ſolo poſſe puto, quam, opinione de Diis penitus ſublata, civitatem coire aut conſtare. Ceterum id quod omnem continet ſocietatem, omnium legum fundamentum eſt, illi non per ambages aut obſcure et perplexa ratione, ſed palam ſubvertunt prima ſuarum maxime ratarum ſententia prolata. Deinde quaſi divina vindicta exagitati, fatentur *atrox ſe committere flagitium, qui jura confundant, legumque conſtitutiones abroleant*, ut veniam quoque impetrare non debeant. Nam opinionis aliquo errore decipi, ut ſapientis non ſit, ſaltem hominis eſt. Eam

σοφῶν, ὅμως ἀνθρώπινόν ἐστι· τὸ δὲ ἐγκαλεῖν ἑτέροις ἅπερ αὐτοὶ ποιήσουσι, πῶς ἄν τις εἴποι φειδόμενος τῆς ἀξίας ὀνομάτων;

λβ'. Εἰ γὰρ τοὺς Ἀντίδωρον ἢ Βίωνα τὸν σοφιστὴν γεγράφων ἐμνήσθη νόμων καὶ πολιτείας, καὶ διατάξεως, οὐκ ἄν τις εἶπεν αὐτῷ,

Μίνι, ὦ ταλαίπωρε, ἀτρίμας σοῖς ἐν δμωΐοις,

προσῆλλον τὸ σαρκίδιον· ἐμοὶ δὲ περὶ τούτων οἰκονομικῶς καὶ πολιτικῶς βεβιωκότες ἐγκαλείτωσαν; εἰσὶ δὲ ὅτοι πάντες οἷς Κολώτης λελοιδόρηκεν. Ὧν Δημόκριτος μὲν παραινεῖ, "τὴν τε πολεμικὴν τέχνην μεγίστην "ἅπασαν ἐκδιδάσκεσθαι, καὶ τοὺς πόνους διώκειν ἀφ' ὧν "τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ γίνονται τοῖς ἀνθρώποις." Παρμενίδης δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα διεκόσμησε νόμοις ἀρίστοις, ὥστε τοὺς ἀρχὰς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐξορκοῦσαι

F. 5. σοφῶν] Sic E. Xyl. Vulgo, σοφῶν.
A. 1. Ἀντίδωρον] Θεόδωρον, Mez.
A. 5. οἰκονομικῶς] Legendum οἱ οἰκονομικώς, cum Mez.
A. 8. πολεμικὴν] Legendum videtur πολιτικὴν, cum Reiſk.

autem culpam, quam ipſe committis, in alios conferre, quale ſit, niſi iis quæ res meretur nominibus, dici nequit.

XXXII. Quod ſi enim adverſus Antidorum aut Bionem ſophiſtam ſcribens, legum, reipublicæ et ordinis faceret mentionem; nonne poterat recte horum aliquis ei dicere,

Mane tuo quietus in lecto, miſer,

tuum curans corpuſculum: me hoc nomine accuſent, qui civiliter et re familiari recte inſtituta vixerunt? Hi vero ſunt omnes ii, quos maledictis impetiit Colotes. Ex his Democritus jubet *artem civilem diſcere, utpote maximam; ac labores ſectari, quibus res magnæ et ſplendor hominibus parantur.* Parmenides ſuam patriam optimis exornavit legibus, ejuſque adeo inſtitutis cives ſtaturos ſe quotannis ju-

τὺς πολίτας ἐμμένειν τοῖς Παρμενίδου νόμοις. Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὺς τε ἀρχοντας ἀπὸ πολιτῶν ὑβρίζοντας, καὶ διαφθείροντας τὰ κοινὰ ἐξελέγξας, τὸν τε χόρον ἀπήλλαξεν ἀκαρπίας καὶ λοιμοῦ, διασφάγας ὄρους ἀποτεμών, δι' ὧν ὁ νότος εἰς τὸ πεδίον ἐμβάλλει. Σωκράτης δὲ, μὴ τὸν καταδικάσαντα φυγῆς αἰτὸν μεμηχανημένης ὑπὸ τῶν φίλων, οὐκ ἐχρήσατο, τὺς νόμους βεβαιῶν, ἀλλὰ ἀδίκως ἀποθανεῖν εἵλετο μᾶλλον ἢ σαθρῶν ἀθρόνομος. Μέλισσος δὲ τῆς παρούσης στρατηγῶν Ἀθηναίους κατεναυμάχησε. Πλάτων δὲ καὶ καλοὺς μὲν ἐν γράμμασι λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ἀπέλιπε, πολὺ δὲ κρείττονας ἐνεπόησε τοῖς ἑταίροις, ἀφ' ὧν Σικελία μὲν ὑπὸ Δίωνος ἠλευθερώθη, καὶ Θρᾴκη μὲν ὑπὸ Πύθωνος καὶ Ἡρακλείδου Κότυν ἀνελόντων, Ἀθηναίων δὲ Χαβρίας στρατηγοὶ καὶ Φωκίωνες ἐξ Ἀκαδημείας ἀνέβαινον. Ἐπίκουρος μὲν γὰρ εἰς Ἀσίαν ἐξ-

B. 4. ἐξελέγξας] Forte, ἐξέλεγξε, vel ἐξέλασε.

rare magiſtratus cogunt. Empedocles principes civium peculatus et contumelioſarum injuriarum convicit; ac regionem ſterilitate et peſtilentia liberavit, obſtructis montis faucibus per quas auſter in campos incidebat. Socrates damnatus, cum ei effugiendi opportunitatem amici paraſſent, legum confirmandarum cauſſa non eſt ea uſus; maluitque injuſte mori, quam contra leges evadere. Meliſſus patriæ prætor Athenienſes navali vicit prælio. Plato in ſuis ſcriptis præclaram de legibus et republica doctrinam reliquit, multo autem meliora ſocios docuit; quibus uſus Dion Siciliam liberavit; Python et Heraclides, Coty interfecto, Thraciam. Chabrias quoque et Phocion Imperatores Athenienſium ex Academia progreſſi ſunt. Sane Epicurus in Aſiam miſit qui Timocrati con-

ἔπεμπε τὸν Τιμοκράτει λοιδορησομένους, καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξελῶν αὐλῆς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι Μητρόδωρον ἀδελφὸν ὄντα καὶ ζῶντα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται τοῖς ἐκείνου. Πλάτων δὲ τῷ ἑταίρῳ ἐξέπεμψεν, Ἀρκάσι μὲν Ἀριστώνυμον διακοσμήσοντα τὴν πολιτείαν, Ἠλείοις δὲ Φορμίωνα, Μενέδημον δὲ Πυρραίοις. Εὔδοξος δὲ Κνιδίοις, καὶ Ἀριστοτέλης Σταγειρίταις, Πλάτωνος ὄντες συνήθης, νόμους ἔγραψαν. Αὐτὸς δὲ Ξενοκράτης Ἀλέξανδρος ὑποδήσας ἤτησε τὴν βασιλείαν· ὁ δὲ πεμφθεὶς πρὸς Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῶν ἐν Ἀσίᾳ κατοικούντων Ἑλλήνων, ἡδέως μάλιστα διαχέας καὶ παρεξιὼν ἄλλοθι τὸ πρὸς τὸν βαρβάρους πολέμιον, Δήλιος μὲν ἦν Ἐφέσιος, ἑταῖρος Πλάτωνος. Ζήνων τοίνυν ὁ Παρμενίδου γνώριμος, ἐπιθέμενος Δημύλῳ τῷ τυράννῳ, καὶ δυστυχήσας περὶ τὴν πρᾶξιν, ἐν πυρὶ τὸν Παρμενίδου λόγον, ὥσπερ χρυσὸν, ἀκήρατον καὶ δόκιμον παρέσχε, καὶ ἀπέδειξεν ἔργοις ὅτι τὸ αἰσχρὸν

C. 7. ἐξελῶν] Ita ſcripſi pro vulgato ἐξελῶν.

vicium facerent, et eum ex aula regis eximerent, quod offendiſſet fratrem Metrodorum; atque hæc in ipſorum ſunt ſcripta libris. Plato autem e diſcipulis ſuis miſit Arcadibus Ariſtonymum reipublicæ conſtituendæ cauſſa, Eleis Phormionem, Pyrrhæis Menedemum. Eudoxus Cnidiis, Ariſtoteles Stagiritis, leges poſuerunt, familiaris uterque Platonis. A Xenocrate præcepta de regno petiit Alexander. Qui ad Alexandrum ab Aſiam incolentibus Græcis miſſus fuit, maximeque eum ad bellum in barbaros ſuſcipiendum inflammavit, Delius fuit Epheſius, Platonis familiaris. Zeno Parmenidis diſcipulus Demylo tyranno inſidiatus, re infeliciter geſta, doctrinam Parmenidis, velut aurum in igne, illæſam ac probam ſervavit, et facto oſtendit ſcilicet turpitudinem magno viro metuendam eſſe,

ε ἀνδρὶ μεγάλῳ φοβερόν ἐστιν, ἀλγηδόνα δὲ παῖδες, καὶ γύναια, καὶ γυναίων ψυχὰς ἔχοντες ἄνδρες δεδίασι· τὴν γὰρ γλῶτταν αὐτῶν διατρώγων, τῷ τυράννῳ προσέπτυσεν.

λγ'. Ἐκ δὲ τῶν Ἐπικούρου λόγων καὶ δογμάτων, οὐ λέγω τίς τυραννοκτόνος, ἢ τίς ἀριστεύς, ἢ τίς νομοθέτης, ἢ τίς ἄρχων, ἢ βασιλέως σύμβουλος, ἢ δήμου προστάτης, ἢ βεβασανισμένος ὑπὲρ τῶν δικαίων, ἢ τεθνηκώς· ἀλλὰ τίς τῶν σοφῶν ἔπλευσεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἐπρέσβευσεν, ἀνήλωσε; τοῦ γέγραπται πολιτικὴ πρᾶξις ἡμῶν; Καίτοι ὅτι Μητρόδωρος εἰς Πειραιᾶ κατέβη σταδίους τεσσαράκοντα, Μίθρῃ τινὶ Σύρῳ τῶν βασιλικῶν
f σωματοφυλάκων βοηθήσων, πρὸς πάντας ἔγραφέ τε καὶ πάσας ἐπιστολαῖς, μεγαληγορούντος Ἐπικούρου καὶ σεμνύοντος ἐκείνην τὴν ὁδόν. Τί οὖν εἴ τι τοιοῦτον ἐπέπραχτο αὐτοῖς, οἷον Ἀριστοτέλει, τὴν πατρίδα κτίσαι διεφθαρμένην ὑπὸ Φιλίππου; Θεοφράστῳ δὲ, δὶς

dolorem a pueris et mulierculis ac viris animum muliebrem gerentibus timeri. Linguam enim ſuam dentibus amputatam in tyrannum exſpuit.

XXXIII. Ex Epicuri autem decretis non dicam quis tyrannicida, quis eximiam rebus agendis laudem meritus, quis legumlator, quis princeps, quis regis conſiliarius, quis populi tutor exſtitit, quis pro juſtitia tortus, quis mortuus eſt? ſed, quiſnam ſapientum iſtorum propter patriam navigavit, legationem obiit, ſumtus fecit? ubi civilis ulla veſtrum alicujus actio ſcripta exſtat? *Metrodorus quadraginta ſtadia in Piræum deſcendit, Mithræ cuidam Syro uni de regiis capto opitulaturus.* De hoc facinore ſcilicet in omnibus ad omnes Epiſtolis magnifice ſcripſit Epicurus. Quid facturos putas fuiſſe, ſi quid tale egiſſent, quale eſt quod Ariſtoteles confecit, ut patria ipſius a Philippo everſa inſtauraretur? quod Theophraſtus, qui ſuam

ἐλευθεροῦσαι τυραννευμένην; οὐκ ὤφειλεν ἔδει πρότερον φέρονται βίβλους τὸν Νεῖλον, ἢ τούτους ἀποκαμεῖν γράφοντας ἀεὶ αὐτῷ; Καὶ οὐ τοῦτο δεινόν ἐστιν, ὅτι τοσούτων ὄντων φιλοσόφων μόνοι σχεδὸν ἀσύμβολοι τῷ ὀ 11
ταῖς πόλεσιν ἀγαθῶν κοινωνοῦσιν· ἀλλ' ὅτι καὶ τραγῳδῶν ποιηταὶ καὶ κωμῳδῶν ἀεί τι πειρῶνται χρήσιμον παρέχεσθαι καὶ λέγειν ὑπὲρ νόμων καὶ πολιτείας· ὕστοι δὲ κἂν γράφωσι, γράφουσι περὶ πολιτείας, ἵνα μὴ πολιτεύωμεθα· καὶ περὶ ῥητορικῆς, ἵνα μὴ ῥητορεύωμεν· καὶ ἀεὶ βασιλείας, ἵνα φεύγωμεν τὸ συμβιοῦν βασιλεῦσι τοὺς δὲ πολιτικοὺς ἄνδρας ὅτι γέλωτα καὶ χαταλύσεις τῆς δόξης, ὀνόμασι μόνοις τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἐγκλείειν τι λέγοντες ἀγαθόν, καὶ τοῦτο δὲ μικρόν, οὕτωσὶ κῶ ῥήματα φράζοντες, αὐτὸν δὲ σιδηρῷ αὐλάγχνον ἀποκαλοῦντες, καὶ πιυθανόμενοι τί παθὼν ἐβάδιζε διὰ τῆς Πε- 12

A. 7. ἵνα φεύγωμεν] Sic Baſ. Xyl. Mez. Vulgo, ἵνα μὴ φεύγωμεν.

A. 9. δόξης, ὀνόμασι μόνοις] Amiot. δόξης ὀνομάζουσι μόνον, τὸν Ἐπ. Reiſk. item, alia tamen diſtinctione, δόξης ὀνομάζουσι, μόνον τὸν Ἐπ. Illud præferam.

bis a tyrannis occupatam liberavit? Nonne oportebat prius Nilum biblos ferre deſinere, quam illos de ſe ſcribendo defatigari? Neque id maxime indignum eſt, quod de tot philoſophis ſoli hi fere immunes in partem bonorum quæ ſunt in civitatibus perveniunt; ſed quod, Tragicis et Comicis poëtis ſemper conantibus aliquid ſtipis conferre et dicere pro legibus et republica, hi etiam, ſi ſcribant, de *republica* ſcribunt *ne eam geramus*, de *rhetorica ne ea utamur*, de *regno ut fugiamus convictum regum* præcipientes. Civiles autem viros deridentes eos non niſi gloriæ eorum labefactandæ cauſſa nominant: veluti *Epaminondam bonum aliquid* aiunt *habuiſſe, idque perexiguum:* ipſum vero *ferreum viſcus* appellantes, quærunt, *quid acciderit, ut per mediam iter faceret Peloponneſum*, non pileolo ſumto do-

λοπονήσω μέσης, ᾗ οὐ σιλίδιον ἔχων οἴκοι καθῆτο, δηλαδὴ περὶ τοῦ τῆς γαστρὸς ἐπιμέλειαν ὅλος καθεστώς. Ἃ δὲ Μητρόδωρος ἐν τῷ Περὶ Φιλοσοφίας ἐξορχούμενος πολιτείαν γέγραφεν, οὐκ ἠμῖν δεῖν παρεῖναι· λέγει δέ, "ὅτι τῶν σοφῶν τινες, ὑπὸ δαψιλείας τύφου, οὕτω "καλῶς οἰηθὲν τὸ ἔργον αὐτῆς, ὥστε οἴχονται φερόμενοι "πρὸς τὰς αὐτὰς Λυκούργῳ καὶ Σόλωνι ἐπιθυμίας, "ἀλλὰ τοὺς περὶ βίων λόγους καὶ ἀρετῆς." Τύφος οὖν ἦν καὶ δαψίλεια τύφου τὸ ἐλευθέρους εἶναι τὰς Ἀθήνας καὶ τοῦ Σπάρτην εὐνομεῖσθαι, καὶ τοὺς νέους μὴ θρασύνεσθαι, μηδ' ἐξ ἑταιρῶν παιδοποιεῖσθαι, μηδὲ πλοῦτον καὶ τρυφὴν καὶ ἀσέλγειαν ἄρχειν, ἀλλὰ νόμον καὶ δικαιοσύνην ἐν ταῖς πόλεσιν· αὗται γὰρ ἦσαν ἐπιθυμίαι Σόλωνος. Καὶ λοιδορῶν ὁ Μητρόδωρος ἐπιλέγει τοῖς εἰρημένοις, "Διὸ καὶ καλῶς ἔχει τὸν ἐλεύθερον ὡς ἀληθῶς γέλω-"τα γελάσαι ἐπί τε δὴ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ ἐπὶ τοῖς

B. 2. καθῆτο] Sic B. E. Leonic. Schott. Vulgo, κάθηται. Ald. κάητο.
B. 3. ὅλος] Sic B. E. Vulgo, ὅλως.
B. 7. ἰσεῖδον] Legendum συνεῖδον, cum Reiſk.

mi deſideret, nimirum totus ventri curando intentus. Quæ autem Metrodorus in opere De Philoſophia quaſi exſultans ad rempublicam traducendam ſcripſit, non putavi reticenda: *Sapientum quidam*, ait, *faſtus abundantia ita pulchre perſpexerunt opus ejus, ut proruerint ad affectandas res Lycurgi et Solonis factis æmulas, ſecundum rationes vitæ et virtutis.* Siccine faſtus hoc erat, et abundantia faſtus, liberas eſſe Athenas, Spartam bonis regi legibus, adoleſcentes non ferocire, non tollere prolem e ſcortis, neque divitias, luxum, et libidinem rerum potiri in urbibus, ſed legem et juſtitiam? Hæc enim ſunt quæ expetebat Solon. Et convicium Metrodorus his addit: *Ideo æquum eſt ut rideat effuſe liber homo cum aliis, tum Lycurgos iſtos et Solones.*

" Λυσιτελοῦσι τούτοις ἡ Σόλωσιν." Ἀλλ' οὐκ ἐλεύθερος οὗτος, ὦ Μητρόδωρ', ἐστὶν, ἀλλ' ἀνελεύθερος καὶ ἀναγωγος, καὶ οὐδὲ μάστιγος ἐλευθέρας δεόμενος, ἀλλὰ τῆς ἀτραγαλωτῆς ἐκείνης ἢ τὰς γάλλους πλημμελοῦσας ἐν τοῖς μητρῴοις κολάζουσιν.

λδ'. Ὅτι δὲ οὐ νομοθέτας, ἀλλὰ νόμοις ἐπολέμουν, ἔξεστιν ἀκούειν Ἐπικούρου· ἐρωτᾷ γὰρ αὐτὸν ἐν ταῖς Διαπορίαις, " εἰ πράξει τινὰ ὁ σοφὸς ὢν οἷ νόμοι " ἀπαγορεύουσιν, εἰδὼς ὅτι λήσει;" καὶ ἀποκρίνεται, " Οὐκ " εὔοδον τὸ ἁπλῶν ὄντι κατηγόρημα." τουτέστι, πράξομεν· οὐ βούλομαι δὲ ὁμολογεῖν. Πάλιν δὲ, οἶμαι, γράφων πρὸς Ἰδομενέα, διακελεύεται, " μὴ νόμοις καὶ " δόξαις δουλεύοντα ζῆν, ἐφ' ὅσον ἂν μὴ τὶ διὰ τοῦ τοι- " λας ὀχλήσιν παρασκευάζωσιν." Εἴπερ οὖν οἱ νόμοι καὶ πολιτείας ἀναιροῦντες, τὸν βίον ἀναιροῦσι τὸν ἀνθρώπινον, Ἐπίκουρος δὲ καὶ Μητρόδωρος

D. 9. παρασκευάζωσιν] Sic B. E. Vulgo, παρασκευάζουσιν.

Atqui, Metrodore, hic liber non eſt, ſed illiberalis et contumax, et ne liberali quidem dignus flagello, ſed nodoſo illo, quo Gallos in Magnæ Matris ſacris delinquentes puniunt.

XXXIV. Non legumlatores autem, ſed ipſas leges fuiſſe ab his impugnatas, ex Epicuro audire licet. Nam ſeipſum in Dubitationibus interrogat, *Facturuſne ſit ſapiens quod leges prohibent, ſi id clam ſit futurum:* et reſpondet, *non expeditum eſt ſimplex attributum:* hoc eſt, Faciam, ſed nolo fateri. Rurſum, puto ad Idomeneum ſcribens, ſerio jubet *eum vivere non ſervientem legibus et opinionibus, niſi quatenus ob vicinum ictum perturbationem afferunt.* Ergo ſi vitam humanam perimunt, qui leges et reipublicæ rationes tollunt, id autem faciunt Epicurus et Metrodorus, familiares a republica gerenda

τοῦτο ποιοῦσι, τοὺς μὲν σωφρόνως ἀποτρέποντες τοῦ τὰ κοινὰ πράττειν, τοῖς δὲ πράττουσιν ἀπεχθανόμενοι, τοὺς δὲ πρώτους καὶ σοφωτάτους τῶν νομοθετῶν κακῶς λέγοντες, τῶν δὲ νόμων παρακελευόμενοι περιφρονεῖν ἐὰν μὴ πρόσῃ φόβος πληγῆς καὶ κολάσεως· οὐκ οἶδα εἰ τηλικοῦτο κατέψευσαι τῶν ἄλλων ὁ Κολώτης, ἡλίκον ἀληθῶς τῶν Ἐπικούρου λόγων καὶ δογμάτων κατηγόρησεν.

dehortantes, gerentibus infensi, principes et sapientissimos legum conditores maledictis proscindentes, leges contemnere jubentes, ubi metus plagæ et pœnæ abest; non, puto, tantum falso Colotes aliis intentaverit crimen, quantum vere doctrinæ et decretis Epicuri intulit.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΙ ΚΑΛΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΟ ΛΑΘΕ ΒΙΩΣΑΣ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΙ ΚΑΛΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΤΟ ΛΑΘΕ ΒΙΩΣΑΣ.

PLUTARCHI

AN RECTE DICTUM SIT LATENTER ESSE VIVENDUM.

α'. ΑΛΛ' οὐδὲ ὁ τοῦτο εἰπών, λαθεῖν ἠθέλησεν· αὐτὸ γὰρ τοῦτο εἶπεν ἵνα μὴ λάθῃ, ὡς τ
Β φρονῶν περιῴτευσεν· ὁπ τῆς εἰς ἀδοξίαν περιτροπῆς δέξαι ἄδικον πορίζόμενος.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅτις οὐχ αὑτῷ σοφός·

τὸν μὲν γὰρ περὶ Φιλόξενον τὸν Ἐρυξίδου, καὶ Γνάθωνα τὸν Σικελιώτην, ἐπιθυμίας περὶ τὰ ὦτα λέγουσιν ὑπο-

Β. 2. δέξαν ἄδικον] Haud ſcio an legendum ſit δέξαν ἀδέξαν.

I. ATQUI ne is quidem, qui hoc pronunciavit, latere voluit: ſed ne lateret hoc dixit, tanquam reliquis ſubtilius aliquid intelligens; et cohortando ad nominis obſcuritatem, iniqua ratione gloriam captavit. Ego autem

Odi ſapientem, qui ipſus non ſapit ſibi.

Philoxenum Eryxidis filium et Gnathonem Siculum, obſoniorum nimia cupiditate impulſos, narium ſordes emungere in patinas ſolitos ferunt,

μὴ τίθεσθαι ταῖς παρῳξύσιν, ὅπως τὸν σωφρονίζειν ἀφαιρήσαντες, αὐτοὶ μόνοι τῷ ἀδηφαγεῖν ἐμφορηθῶσιν· οἱ δὲ ἀκρατῶς φιλόδοξοι καὶ καταχαίρως, ἀφαιρήσονται ἑτέρους τὴν δόξαν, ὥσπερ ἀντερασταῖς, ἵνα τυγχάνωσιν αὐτῆς ἀνανταγωνίστως· καὶ ταῦτὸ τοῖς ἐρέσσουσι ποιοῦσιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς τὴν πρύμναν ἀφορῶντες τῆς νεὼς C τὴν κατὰ πρῷραν ὁρμὴν σωφρονοῦσιν, ὡς ἂν ἐκ τῆς ἀναχοπῆς περίῤῥοια καταλαμβάνουσα σωφρονισθῇ τὸ πρῳρμεῖον, ὕβρεις οἱ τὰ τοιαῦτα πρὸς γέλωτα διδόντες, ὥσπερ ἀπεστραμμένοι τὴν δόξαν διώκουσιν. Ἐπεὶ τί λέγει ἔδει τοῦτο; τί δὲ γράφειν, ἢ γράψαντα ἐκδιδόναι τοῖς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον, εἰ λαθεῖν ἐβούλετο τοὺς ὄντας ὁ μηδὲ τοὺς ἐσομένους;

Β'. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πῶς οὐ πονηρόν, Λάθε βιώσας, ὡς τυμβωρυχήσας; Ἀλλ' αἰ-

B. 6. διαῤῥίψαντες] ἀπορίψαντες Harl.

C. 2. τὸν—ἐμὲν] Forte rectius ſit τῇ—ἐμοὶ ut T. V. Anon.

C. 7. εἰ λαθεῖν] Mer. ἢ λαθεῖν, interroganter.

C 9. Ἀλλὰ τοῦτο—πονηρὸν] Corrigendum, Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ταὐτὸ. Τὸ δὲ πρᾶγμα πῶς; οὐ πονηρόν.

C. 10. Ἀλλ' αἰσχρὸν—] Forte, Ἆρ' αἰσχρόν;—

ut, aliis ab edendo deterritis, ipſi ſoli implerentur propoſitis cibis. Atque ſic etiam, iſti nimio gloriæ ſtudio repleti, gloriam apud alios traducunt tanquam rivales ſuos, ut ipſi ea abſque certamine potiri poſſint. Qua in re imitantur remiges: ut enim hi ad puppim navis obverſis oculis pro-ram propellunt, nimirum ut ex alliſione refluxus ortus lembum una incitet; ita qui talia dant præcepta, gloriam ii tanquam averſi ſectantur. Quorſum enim attinebat hoc dicere, quid ſcribere, ſcriptumque ad poſteros edere, ſi fallere voluit eos qui tum erant, cum ne ab olim quidem victuris ſe vellet ignorari?

II. Verum ipſa res qui non ſit prava, *Vive ita ut ignoreris?* ſcilicet, ut qui ſe-

ἐχρὴν ὄντι τὸ ζῆν, ἵνα ἀγνοῶμεν πάντες; Ἐγὼ δ' ἂν
D εἴποιμι, Μηδὲ κακῶς βιώσας λάθε· ἀλλὰ γνώσθητι,
σωφρονίσθητι, μετανόησον. Εἴτε ἀρετὴν ἔχεις, μὴ γένῃ
ἄχρηστος· εἴτε κακίαν, μὴ μείνῃς ἀθεράπευτος. Μᾶλλον
δὲ διελοῦ καὶ διόρισον τίνι τοῦτο προστάττεις. Εἰ μὲν
ἀμαθεῖ καὶ πονηρῷ καὶ ἀνοήτῳ, οὐδὲν διαφέρεις τῷ λέ-
γοντος, Λάθε καὶ πυρέττων, Λάθε φρενητίζων, μὴ γνῶ σε
ὁ ἰατρὸς, ἴδῃ ῥύπας ποι κατὰ σκότος σαυτὸν ἀγνοήμονος
πᾶ τοῖς πάθεσιν· καὶ σὺ ἴδι τῇ κακίᾳ νόσον ἀνήκεστον
νοσῶν καὶ ὀλέθριον, ἐπικρύπτων τὰς φθόνους, τὰς δεισι-
δαιμονίας, ὥσπερ τινὰς σφυγμούς, δεδιὼς παραδοῦναι τοῖς
E παθητεῖν καὶ ἰᾶσθαι δυναμένοις. Οἱ δὲ σοφοὶ παλαιοὶ
καὶ τὰς νοσοποιὰς φανερὰς προσεῖχον· τούτων δὲ ἕκαστος

C. 11. ἵνα ἀγνοῶμεν] Vulgo, ἵνα μὴ ἀγνοῶμεν. In B. C. Harl. μὴ omnino abeſt: in E. eraſum eſt.
D. 6. Λάθε καὶ—φρενητίζων] Legendum, Λάθε πυρέττων, καὶ Λάθε φρενητίζων—.
D. 8. πᾶ τοῖς πάθεσιν] Jun. σὺν τοῖς πάθεσιν.
E. 2. προσεῖχον] Et hic vitioſum, et totus mutilatus eſt locus. Harl. προσῆγον, quod ex vetuſtiori et veriori προῆγον factum videtur. Forte corrigendum—φανερὰς ἰδίοις τοῖς παριοῦσι προῆγον.

pulchrum recluſeris. An vivere eſt turpe ita ut omnes ignorare debeamus te vivere? Ego fane dicere non verear, Ne ſi male quidem vixeris; dandam tibi operam eſſe ut lateas: imo enim innoteſce, redi ad ſanitatem, corrige peccatum. Sive virtus tibi adeſt, noli eſſe inutilis; ſive vitium, noli negligere medicinam. Quin tu potius hoc diſtingue ac defini, cuinam homini iſtud Latere tuum præcipis. Si enim indocto, pravo, et fatuo, perinde eſt, ac ſi febricitantem, aut inſanientem ex morbo, occultare ſe juberes, ne agnoſceretur a medico, et ſe aliquo in tenebras abjicere ubi lateret una cum ſuis morbis. Tu quoque dicis vitioſo homini, Cum vitiis tuis te abde, morbumque inſanabilem et peſtilentem perfer, celaque invidiam vel ſuperſtitionem veluti palpitationes quaſdam, et tradere te iis qui docere ac ſanare poſſunt, cave. At vero priſci ægrotos ſuos in publico proponebant, ut prætereuntium quivis ſi quid, vel ipſe

εἴ τι συνεργοῖεν ἔχοι, παθὼν αὐτὸς, ἢ παθόντα θεραπεύσας, ἔφραζε τῷ δεομένῳ· καὶ τέχνην ἔστι φασὶν ὑπὸ πείρας συνεργαζομένην, μεγάλην γενέσθαι. Ἐδει δὲ καὶ τὰς νοσώδεις βίους καὶ τὰ τῆς ψυχῆς παθήματα πᾶσιν ἀπογυμνοῦν, καὶ ἄπιστα, καὶ λέγειν ἔξωθεν ὑποσκοποῦντα τὰς διαθέσεις, Ὀργίζῃ; τοῦτο φύλαξαι. Ζηλοτυπεῖς; ἐκεῖνο ποίησον. Ἐρᾷς; κἀγὼ ποτ' ἠράσθην, ἀλλὰ μεμένησα. Νῦν δὲ ἀρνούμενοι, ὑποκρυπτόμενοι, παρεξέλκοντες, ἐμβαθύνουσι τὰ κακίαν ἑαυτοῖς.

γ. Καὶ μὴν εἴτε τοῖς χρηστοῖς λανθάνειν καὶ ἀγνοεῖσθαι παραινεῖς, Ἐπαμεινώνδα λέγεις, Μὴ στρατήγει· καὶ Λυκούργῳ, Μὴ νομοθέτει· καὶ Θρασυβούλῳ, Μὴ τυραννοκτόνει· καὶ Πυθαγόρᾳ, Μὴ παίδευε· καὶ Σωκράτει, Μὴ διαλέγου· καὶ σαυτῷ σοφὸν, Ἐπίκουρε, Μὴ γράφε τοῖς ἐν Ἀσίᾳ φίλοις, μηδὲ τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου ξενο-

E. 5. συνεργαζομένην] Legendum videtur, συστρατιζομένην, ut conjecit quoque Reiſk. Xylander vertit συνεργαζομένης.
F. 1. εἴτε] Præſtat εἴγε, ut corrigunt Jun. et Xyl.
F. 6. τοῖς ἀπ' Αἰγύπτου] Xyl. Reiſk. τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου. Mez. τοῖς ἐπ' Αἰγύπτου. Prius malim.

eodem morbo conflictatus, vel ſimiliter laboranti opitulatus, medelæ noſſet, id ægrotanti ſignificaret; aiuntque artem hoc modo experientia adjuvante creviſſe. Hoc modo etiam vitæ vitia animique pravas affectiones expediebat detegere, ut cuivis liceret, iis inſpectis et conſideratis, dicere, Iratus es? hoc cave. Rivalitate vexaris? iſtud facito. Amas? ipſe quoque aliquando amavi, ſed reſipui. Nunc dum vitia ſua negant, occultant, velant, penitus ea in ſeſe defigunt.

III. Si vero bonis ſuades ut lateant, Epaminondam jube bello gerendo, Lycurgum legibus ferendis, Thraſybulum tyrannis occidendis, Pythagoram inſtituendis diſcipulis, Socratem diſputationibus, ſuperſedere. Imo tu primum ipſe, Epicure, non ſcribe ad amicos in Aſia, non ex Ægypto hoſpites collige, non

1129 λόγει, μηδὲ τὺς Λαμψακηνῶν ἐφήβους διορυφόρει· μηδὲ ἀφάπεμπε βίβλους, πᾶσι καὶ πάσαις ἐπιδεικνύμενος τὴν σοφίαν, μηδὲ διατάττου περὶ ταφῆς. Τί γὰρ αἱ κοιναὶ τράπεζαι; τί δὲ αἱ τῶν ἐπιτηδείων καὶ καλῶν συνόδοι; τί δὲ αἱ τοσαῦται μυριάδες στίχων ἐπὶ Μητρόδωρον, ἐπὶ Ἀριστόβουλον, ἐπὶ Χαιρέδημον γεγραφόμεναι καὶ συντασσόμεναι φιλοπόνως, ἵνα μηδὲ ἀποθανόντες λάθωσιν, ἵν' ἀμνησίᾳ νομοθετῆς ἀρετὴν, καὶ ἀπραξίαν τέχνην, καὶ σιωπὴν φιλοσοφίαν, καὶ λήθην εὐπραγίαν.

Δ'. Εἰ δὲ ὡς τῷ βίῳ, καθάπερ ὡς συμποσίῳ φῂς, ἀναιρεῖς τὴν γνῶσιν, ᾧ πάντα ποιεῖν ἐξ ἡδονῆς προῄρησαι ἡδονὴν λανθάνουσι, λάθε βιώσας. Πάνυ μὲν οὖν, ἂν μετ' Ἡδείας βιοῦν μέλλω τῆς ἑταίρας, καὶ Λεοντίῳ συζαζῆν, καὶ τῷ καλῷ προσπλέκειν, καὶ ταὐγαθὸν ἐν σαρκὶ

A 5. Μητρόδωρον—] Mss. Μητροδόρῳ—Ἀριστοβούλῳ—Χαιρεδήμῳ. T. V. περὶ pro ἐπὶ vult.

A. 7. φιλοπόνως,] φιλοτίμως B. Comma ponendum duxi pro vulgato ſigno interrogandi, ſecutus Xylandrum.

A. 8. ἵν'—ἀρετὴν] Legendum videtur cum Xyl. εἰ ἀμνησίαν νομοθετεῖς ἀρετῇ.

A. 11. ᾧ πάντ'—λανθάνουσι] Forte, ἅτε πάντα ποιῶν ἐξ ἡδονῆς καὶ πρὸς ἡδονὴν λανθάνων.

ſtipator eſto Lampſacenis ephebis, non libros ad omnes utriuſque ſexus homines dimitte ſapientiam oſtentans, neque de ſepultura manda. Quid enim ſibi volunt communes menſæ, quid neceſſariorum et pulchrorum conventus, quid tot millia verſuum ſcripta et compoſita laborioſe in Metrodorum, Ariſtobulum, Chæredemum, ut ne mortui quidem ignorari poſſent, ſi oblivione virtutem, otio artem, ſilentio philoſophiam, obliteratione felicitatem, leges tuæ deſcribunt?

IV. Sin e vita, tanquam e convivio lumen, aufers cognitionem, vivito ſane occulte, qui omnia e voluptate ad voluptatem facis. Omnino, inquis, ſi cum Hedea meretrice ſim vitam acturus aut Leontio, et, in honeſti contemtum deſpuens, bonum in carne et

καὶ γαργαλισμοῖς πίθεσθε. ταῦτα δεῖται σκότους τὰ τέλη, ταῦτα νυκτός, ὅτι ταῦτα τὴν λήθην καὶ τὴν ἄγνοιαν. Ἐὰν δέ τις ἐν μὲν φυσικοῖς θεὸν ὑμνῇ, καὶ δίκαιον, καὶ Πρόνοιαν, ἐν δὲ ἠθικοῖς νόμον καὶ κοινωνίαν καὶ πολιτείαν, ἐν δὲ πολιτείᾳ τὸ καλὸν, ἀλλὰ μὴ τὴν χρείαν, ἀφ' τί λάθῃ βιάσας; ἵνα μηδένα παιδεύσῃ, μηδενὶ ζῆλος ἀρετῆς μηδὲ παράδειγμα καλὸν γένηται; Εἰ Θεμιστοκλῆς Ἀθηναίοις ἐλάνθανεν, οὐκ ἂν ἡ Ἑλλὰς ἀπεώσατο Ξέρξην· εἰ Ῥωμαίοις Κάμιλλος, οὐκ ἂν ἡ Ῥώμη πόλις ἔμεινεν· εἰ Δίωνα Πλάτων, οὐκ ἂν ἠλευθερώθη ἡ Σικελία. Ὥσπερ δέ, οἶμαι, τὸ φῶς, οὐ μόνον φανεροὺς ἀλλὰ καὶ χρησίμους χαρίζεται ἡμᾶς ἀλλήλοις, ὕτως ἡ γνῶσις οὐ μόνον δόξαν, ἀλλὰ καὶ δεξιὰν παῖς ἀρεταῖς δίδωσιν. Ἐπαμεινώνδας γοῦν εἰς τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀγνοηθεὶς, οὐδὲν ὄνησε Θηβαίους· ὕστερον δὲ φανεὶς, καὶ ἄρξας, τὴν μὲ πόλιν ἀπολυμένην ἔσωσε, τὴν δὲ Ἑλ-

B. 10. καλὸν] Forte, καλοῦ, ut Amiot.

titillationibus quæſiturus, iſta tenebras deſiderent ſacra; iſta noctem, his oblivio et ignoratio induci debeant. At ſi quis in naturæ rerum inveſtigatione Deum celebret, Juſtitiam, Providentiam; in morum doctrina legem, communionem, rempublicam, in republica honeſtatem, non utilitatem; cur vivens ignorari velit? an ne quem doceat, ne cujuſquam ſtudium ad virtutem excitet, neve aliis exemplo ſit? Si Themiſtocles Athenienſibus ignotus fuiſſet, non repuliſſent Græci Xerxem: ſi Camillus Romanis, periiſſet Roma: ſi Dioni Plato, non fuiſſet liberata Sicilia. Nimirum ſic ſentio: ſicut lumen non manifeſtos tantum nos, ſed et utiles invicem facit; ita notitia non gloriam modo, ſed et agendi materiam virtutibus parari. Epaminondas quidem ad quadrageſimum uſque annum obſcurus, nihil profuit Thebanis: poſtmodo cognitus et rebus præfectus, patriam peſſum euntem ſervavit, Græciamque ſervitute

λάθα δουλεύουσαν ἠλευθέρωσεν, καθάπερ ὁ φωτὶ τῇ δόξῃ τοῦ ἀρετοῦ ἐνεργὸν ὀπὶ καιρῷ παρεχόμενος.

Λάμπει γὰρ ἐν χρείαισιν ὥσπερ ἐγγυὰς
Χαλκὸς· χρόνῳ δ' ἀργῆσαι ἤμυσεν,

D οὐ μόνον

—σῖγος,

ὡς φησι Σοφοκλῆς, ἀλλὰ καὶ ἦθος ἀνδρὸς οἷον εὐρῶτα καὶ γῆρας ὁ ἀπραξία δ' ἀγνοίας ἐφελκόμενον. Ἡσυχία δὲ καφὴ, καὶ βίος ἐφραῖος ἐπὶ σχολῆς ἀπαλείμενος, οὐ μόνον σώματα, ἀλλὰ καὶ ψυχὰς μαραίνει· καὶ καθάπερ τὰ λανθάνοντα τοῦ ὑδάτων, τῷ τεθεισκάζεσθαι καὶ κατίεσθαι μὴ ἀπορρέοντα σήπεται, ὕπο τοῦ ἀκινήτων βίων, ὡς ἔοικεν, ἄν τι χρήσιμον ἔχωσι, μὴ ἀπορρέοντων, μηδὲ κινουμένων, φθείρονται καὶ ἀπογηράσκουσιν αἱ σύμφυτοι δυνάμεις.

ε'. Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι νυκτὸς μὲν ἐπούσης τά τε σώματα δυσεργεῖς βαρύτητες ἴσχουσι; καὶ τὰς ψυχὰς ἄνοιαι
E καταλαμβάνουσιν ἀδρανεῖς; καὶ συσταλεὶς ὁ λογισμὸς εἰς αὑτὸν, ὥσπερ πῦρ ἀμαυρὸν, ἐκ τοῦ ἀργίας καὶ ῥᾳθυμίας

liberavit, in fama tanquam luce virtutem apto tempore efficacem præbens.

Dum quippe in uſu eſt ſplendet, æs ut' ignobile;
In otio ſi jaceat, hebetatur

non modo, ut eſt apud Sophoclem, *domus*; ſed etiam in otio deliteſcens ingenium viri velut æruginem ac ſenium contrahit: Quies enim alta, vitaque in otio depoſita, non corpora modo, ſed et animos tabefacit. Et ſicut aquæ latentes ſub umbra ac non fluentes putreſcunt, ita in vita motuum experte facultates hominibus inſitæ conſenefcunt et pereunt, cum quod utile adfuit uſurpatum non eſt.

V. Non vides, ut, nocte appetente, et corpora gravis quidam languor invadit, et animas torpor inefficax, et contracta in ſeipſam ratio, tanquam obſcurus ignis, ob ignaviam et languorem leviter

μικρὰ διεσπασμέναις πάλλεται φαντασίαις, ὅσπερ αὐτὸ τὸ ζῆν τῶν ἀνθρώπων ὑποσημαίνων;

Ἥμος δὲ τειρομένας ἀπεπλοίησεν ὀπώρη

ὁ ἥλιος ἀναχὼν, καὶ καθάπερ εἰς ταὐτὸ συμμίξας ἐπέστρεψε καὶ συνώρμησε τῷ φωτὶ τὰς ὄψεις καὶ τὰς νοήσεις τὰς ἁπάντων, ὡς φησι Δημόκριτος, νέα ἐφ' ἡμέρῃ τρέφοντες ἄνθρωποι τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁρμὴν, καθάπερ ἀρτήματι συντόνως πλαττόντες, ἄλλος ἀλλαχόθεν ἐπὶ τὰς ὄψεις ἀνίσαν.

ϛ'. Δοκῶ δὲ ἐγὼ καὶ τὸ ζῆν αὐτὸ, καὶ ὅλως τὸ φῦναι καὶ μεταλαχεῖν ἀνθρώπων γενέσεως, εἰς γνῶσιν ὑπό τινος θεῶν δοθῆναι· ἔστι δὲ ἄδηλος καὶ ἄγνωστος ὢν τῷ παντὶ πολλῷ καὶ τῷ μικρὰ ἢ ἀσυμφόρως φερόμενος· ὅταν δὲ γένηται συμπερχόμενος αὐτῷ καὶ λαμβάνων μέγεθος, ὑπ-

E. 5. δὲ τειρομένας ἀπεπλοίησεν] Prius mutandum putem in δ' ὑπειρομένας, quo ducit Harleianum δ' ὑπειρομένας: alterum dedi ex A. B. E. Anon. T. V. probatum Albertio ad Hesych. T. i. p. 478. pro vulgato ἀπεπτοίησεν.

E. 8. νέα ἐφ' ἡμέρῃ τρέφοντες] Puto corrigendum esse, νέα ἐφ' ἡμέρῃ φρονέοντες: ut supra p. 722 D.

E. 10. ἀρτήματι συντόνως πλαττόντες] Lego, ἀρτήματι συντόνῳ σπασθέντες, ut Reiskius item vidit. Prius etiam retinendum, nec cum Xyl. in ἀρτήματι mutandum.

F. 1. ἀνθρωπων] Forte, ἀνθρώπῳ.

F. 3. πολλῷ] Sanum, nec mutandum: reddidi in Latinis. Harl. πόλῳ.

divulsis agitatur visis? hoc unum indicans vivere adhuc hominem:

Verum ubi Sol oriens vi lucia somnia abegit,

et tanquam in unum commiscens convertit et excitavit una cum luce omnium cogitationes, tunc, ut ait Democritus, *nova inita die*, homines mutuae societatis conatu tanquam funiculo quodam tracti, alius aliunde ad res agendas sese conferunt.

VI. Ac mihi videtur ipsa vita, et quod homines nati sumus, ad innotescendum nobis divinitus obtigisse. Est autem quisque nostrum obscurus et ignotus dum in magno universo seorsim exiguus fertur: cum autem inter se coëunt

λάμπει ἢ κρύπτεται; δῆλος ἐξ ἀδήλου, ἢ φανερὸς ἐξ ἀφανοῦς. Οὐ γὰρ εἰς οὐσίαν ὁδὸς ἡ γνῶσις, ὡς ἔνιοι λέγουσιν, ἀλλ' οὐσίας εἰς γνῶσιν· ἃ γὰρ ποιεῖ τὰ γινομένων ἔχειν, ἀλλὰ δείκνυσιν· ὥσπερ καὶ ἡ φθορά, ἃ ὄντος ἄρσις εἰς τὸ μὴ ὂν ὄψιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ ἄδηλον ἀπαγωγὴ τοῦ ἀφανοῦς. Ὅθεν δὴ τὸν μὲν ἥλιον Ἀπόλλωνα κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ παλαιοὺς θεσμοὺς νομίζοντες, Δήλιον καὶ Πύθιον προσαγορεύουσι· τὸν δὲ τῆς ἐναντίας κύριον μοίρας, εἴτε θεὸς, εἴτε δαίμων ἐστὶν, Ἅιδην ὀνομάζουσιν, ὡς ἀεὶ καὶ ἀόρατον ἡμῶν, ὅταν ἀφανιζώμεθα, βαδίζοντων,

Νυκτὸς ἀΐδαο ἀφηγητῆι θ' ὕπνου κούρωι.

Οἶμαι δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὑπὸ Φῶτα καλεῖν τοὺς παλαιοὺς, ὅτι τῷ γινώσκεσθαι καὶ γινώσκειν ἑκάστῳ διὰ συγγένειαν ἔρως ἰσχυρὸς ἐμπέφυκεν. Αὐτὸ τὸ τὴν ψυ-

F. 7. ὐσίας] Legendum ὐσία, cum Xyl. et Reisk.

homines, adepti jam magnitudinem effulgent clarique ex obſcuris fiunt, et conſpicui ex abditis. Non enim notitia via eſt ad Eſſe, ut nonnulli dicunt; ſed Eſſe ad notitiam. Nam Eſſe hanc habet vim, non ut faciat ea quæ fiunt, ſed ut oſtendat: ſicut neque interitu res in nihilum rediguntur, ſed tantum in obſcurum abducuntur. Hinc eſt quod majorum inſtituto Solem et Apollinem eundem putantes, Delium et Pythium cognominant a manifeſtando: ſicut adverſæ dominum ſortis, ſive is Deus eſt ſive genius, *Aden* nominant (nos Plutonem); quod nos, cum diſſolvimur, abeamus in locum viſui inacceſſum: et vocant

Somni ſocordis dominum, cæcæque noctis.

Exiſtimo autem ipſum quoque hominem veteres *phota* dixiſſe, quod unicuique noſtrum ob cognationem cum lumine (id eſt *phos*) acris eſt inſitus amor cognoſcendi et innoteſcendi. Ipſam vero ani-

χλὼ ἔνιοι τῶν φιλοσόφων, φῶς εἶ) τῇ οὐσίᾳ νομίζουσιν, ἄλλοις τε χρώμενοι τεκμηρίοις, καὶ ὅτι τῶν ὄντων μάλιστα τὴν μὲν ἄγνοιαν ἡ ψυχὴ δυσκαταφορεῖ, καὶ πᾶν τὸ ἀφεγγὲς ἐξαιρεῖ, καὶ ταράττεται τὰ σκοτεινὰ, φόβου καὶ ὑποψίας ὄντα πλήρη τοῖς αὐτῶν· ἡδὺ δὲ αὐτῇ καὶ ποθεινὸν ἔστι τὸ φῶς ὅτι ἔστιν, ὥστε μηδὲ ἄλλο τι τῶν φύσει τερπνῶν ἄνευ φωτὸς ὑπὸ σκότους θέλειν, ἀλλὰ τοῦτο πᾶσαν ἡδονὴν καὶ πᾶσαν ἀφετηρίαν καὶ ἀπόλαυσιν, ὥσπερ τι κοινὸν ἥδυσμα καταμιγνύμενον, ἱλαρὸν ποιεῖ καὶ φιλάνθρωπον. Ὁ δὲ εἰς τὴν ἄγνοιαν αὐτὸν ἐμβαλὼν, καὶ σκότος περιαμπισχόμενος, καὶ κενοταφῶν τὸν βίον, ἔοικεν αὐτὴν βαρύνεσθαι τὴν γένεσιν, καὶ ἀπαυθάδη τοῖς τὸ εἶναι.

ζ. Καίτοι τῆς γε δόξης καὶ τοῦ εἶναι φύσιν εὐσεβῶν χῶρον.

B. 4. ἐξαιρεῖ] Forte, ἐχθαίρει.
B. 7. θέλειν] Forte, θάλπειν. C. Harl. Jun. χαίρειν.
B. 9. κοινὸν] Sic B. C. E. Harl. Xyl. cod. Vulgo, καινόν.
B. 9 ἱλαρὸν] Immo ἱλαρὰν cum Reisk.
B. 11. περιαμπισχόμενος] Sic B. C. Harl. Vulgo, περιαμπεχόμενος.
C. 3. φύσιν εὐσεβῶν χῶρον] Forte, φύσει εὐσεβῶν χῶρος. i. e. *naturalis locus vitæ ei celebritatis eſt locus beatorum.*

mam nonnulli philoſophorum lumen ſuapte natura eſſe ſtatuunt, cum aliis utentes argumentis, tum quod nullam rem anima magis averſatur quam ignorantiam, et omnia lucis expertia vitat, tenebriſque turbatur, metuit, ac ſuſpecta habet: ita autem ei dulce eſt lumen, ita deſiderabile, ut nihil aliud ipſi jucundum ſine eo aut in tenebris velit admittere; ſed omnem ei voluptatem, jocum, ac delectationem lux admixta veluti commune condimentum ſuavem reddat atque gratam. Qui vero ſeipſum in obſcuritatem conjicit, ac ſe tenebris involvit, vitamque inanis ſimilem ſepulchri facit, is ipſum videtur ortum faſtidire, et quod exſtiterit inique ferre.

VII. Et vero Eſſe et celebrari, propria cenſentur domicilio beatorum:

Τοῖσι λάμπει μέσος ἀελίου
Τὰν ἰοειδέα νύκτα κάτω,
Φοινικαρόδοις ἐν λειμώνεσσι,
Καὶ τοισιν ἀκάρπων μὲν ἀνθηρῶν
Καὶ σκυθίων δένδρων ἄνθεσι τεθαλώς,
Ἀναπίπταται πεδίον,

καὶ ποταμοί τινες ἄλλυδι καὶ λεῖοι διαῤῥέουσι, ὦ διατρι-βὰς ἔχουσιν ἐν μνήμαις καὶ λόγοις τῶν γενομένων καὶ ὄντων, παραπέμποντες αὐτὺς ὦ σωιόντες. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ἀνοσίως βεβιακότων ὦ παρανόμων ὁδός ἐστιν εἰς ἔρ-ρβός τι καὶ βάραθρον ἀθεῦσα τὰς ψυχάς,

Ἔνθεν τὸν ἄπειρον ἱρεύγονται σκότον
Βλαχροὶ δνοφερᾶς νυκτὸς ποταμοὶ,

δεχόμενοι καὶ ἐπικρύπτοντες ἀγνοίᾳ ὦ λήθῃ τὺς κολα-ζομένους. Οὐ γὰρ οὔτε γύπες κειμένων ἐν γῇ τῶν πο-νηρῶν κείρουσιν ἀεὶ τὸ ἧπαρ· κατακέκαυται γὰρ ἢ κα-τασέσηπεν· οὐδὲ βαρῶν τινων ἀχθοφορίαι θλίβουσι καὶ καταπονοῦσι τὰ σώματα τῶν κολαζομένων·

C. 8. Καὶ τοῖσι—δένδρων] Legendum, cum D. Ruhnkenio, καλοῖσι ἀνθέεσσι μὲν ἀνθήρων, καὶ σκιοειδέων δένδρων—.
C. 11. ἄλλυδι] Sic A. E. P. Vulgo, ἄλλαυσι. C. et Jun. ἄπαυσι.
C. 13. Ἡ δὲ τρίτη] Si vera eſt lectio, ut eſſe videtur, ſubintelligendum ὁδός, et non dubitandum quin exciderit locus de *ſecunda via, τῶν μέσως βεβιωμένων*.

His apud inferos per noctem
Solis fulget jubar almi,
Per prata puniceis roſis
Conſita.——
Illis campus floridus patet
Virenſque frondibus arborum,

fluviique quidam lenes et fluctuum vacui perfluunt; mutuaque ſe conſuetudine oblectant, commemorandis et explicandis rebus præteritis ac præſentibus. Tertia via eſt eorum qui impie et flagitioſe vixerunt, quæ animas in orcum et voraginem detrudit,

Ubi immenſas tenebras eructant
Valida nigræ noctis fluvii;

recipientes et ignorantia atque oblivione occultantes eos qui puniuntur. Non enim vultures ſemper jecinorum in terra depaſcuntur jecur; aut enim igni id aut putredini abſumtum eſt: neque ponderum moles geſtandorum fatigant atque conficiunt corpora pœnas luentium;

Οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστᾶ ἴνες ἔχουσιν·

οὐδέν ἐστιν ὑπόλειμμα σώματος τοῖς τεθνηκόσι τιμωρίας ἀπέρεισιν ἀντιτύπου δέξασθαι δυνάμενον· ἀλλὰ ἐν κολαστήριον ὡς ἀληθῶς τῶν κακῶς βιωσάντων, ἀδοξία καὶ ἄγνοια, καὶ παντελὴς ἀφανισμός, αἴρων εἰς τὸν ἀμείλικτον πολέμιον ἀπὸ τῆς λήθης, καταποντίζων εἰς ἄβυσσον καὶ ἀχανὲς πέλαγος, ἀχρηστίαν καὶ ἀπραξίαν, πᾶσάν τ' ἄγνοιαν καὶ ἀδοξίαν συνεφελκόμενον.

P. 11. ἀντίρεισιν] Vulgo, ὕστερ ἴσην, quod Stephanus invexit ſumtum ex Leonic. Pol. Schott. Anon. qui, ut ſaltem ſententiam loco adderent, ita correxerant veterem ſcripturam ἔστι εἶσιν proditam in omnibus prioribus libris et ſcriptis et editis, Ald. Baſ. Xyl. A. B. C. E. Harl. P. Hinc non dubitavi ἀντίρεισιν edere.

E. 3. ἀπὸ—καταποντίζων] Forte, ὑπὸ τῆς λήθης καὶ καταποντίζων—.

E. 4. πᾶσάν τ' ἄγνοιαν] τ' additum ex C. Similiter cod. Xyl. nr. Idem et Harl. exhibent καταποντίζει, quod non item neceſſe.

Non enim fibris ſunt cinctæque carni-
bus oſſa:

neque reliquiæ ſunt corporum poſt mortem, quæ cruciatus inflictionem ſolidi capere poſſint. Sed revera unicum eos qui male vixerunt manet ſupplicium, obſcuritas et ignoratio, et abolitio in nihilum redigens, et oblivione in fluvium illum illætabilem abripiens, inque abyſſum demergens, et in vaſtiſſimum mare, inutilitate et otio, ignoratione et obſcuritate omnia involvens.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΟΝΗΣΙΚΡΑΤΗΣ. ΣΩΤΗΡΙΧΟΣ. ΛΥΣΙΑΣ.

DIALOGI PERSONÆ.

ONESICRATES. SOTERICHUS. LYSIAS.

1131

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ

PLUTARCHI

DE

MUSICA.

Β α'. ΗΜΕΝ Φωκίωνος τῦ χρηςοῦ γυνὴ κόσμον αὐτῆς ἔλεγεν εἶ) τὰ Φωκίωνος ςρατηγήματα· ἐγὼ δὲ κόσμον ἐμὸν ὐ μόνον ἴδιον, ἀλλὰ γὰρ καὶ κοινὸν τ οἰκείων πάντων, ἡγοῦμαι τὴν τῦ ἐμῦ διδασκάλου περὶ λόγους σπουδήν. Τῶν μὲν γὰ ςρατηγῶν τὰ ἐπιφανέςατα κατορθώματα, σωτηρίας μόνον οἴδαμεν ἃ ὐκ τῶν παρα-

I. PHOCIONIS, ejus qui Probus uſurpatus eſt, uxor *Suum ornatum eſſe* dicebat *mariti ſui res præclare geſtas:* at ego ornamentum non mihi tantum peculiare, ſed cum omnibus familiaribus commune, exiſtimo mei magiſtri in doctrina bonarum artium diligentiam. Novimus enim imperatorum pulcherrima facinora ſalutem attuliſſe

χρῆμα κινδύνων αἴτια γιγνόμενα στρατιώταις ὀλίγοις, ἢ πόλει μιᾷ, ἢ καὶν ἑνί τινι ἔθνει, βελτίους δ' ὑδαμῶς ποιοῦντα ὔτε τοὺς στρατιώτας, ὔτε τοὺς πολίτας, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὁμοεθνεῖς· τὴν δὲ παιδείαν, ὑσίαν εὐδαιμονίας C ὖσαν, αἰτίαν τ' εὐβουλίας, ὐ μόνον ὄντιν εὑρεῖν ἢ οἴκῳ, ἢ πόλει, ἢ ἔθνει χρησίμην, ἀλλὰ παντὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει. Ὅσῳ οὖν ἡ ἐκ παιδείας ὠφέλεια μείζων πάντων στρατηγημάτων, τοσούτῳ καὶ ἡ περὶ αὐτῆς μνήμη ἀξία σπουδῆς.

Β'. Τῇ γοῦν δευτέρᾳ τῶν Κρονίων ἡμέρᾳ, ὁ καλὸς Ὀνησικράτης ὀπὶ τὴν ἑστίασιν ἄνδρας Μουσικῆς ὀπισήμους παρεκελήκει· ἦσαν δὲ, Σωτήριχος Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Λυσίας, εἷς τις τῶν συνταξιν παρ' αὐτῷ λαμβανόντων. Ἐπεὶ δὲ τὰ νομιζόμενα συνετέλεσο, Τὸ μὲν αἴτιον ἐν ἀνθρώπου φωνῆς, ἔφη, ὅ, τι ποτ' ὄντιν, ὦ ἑταῖροι, νῦν D ὀπιζητεῖν, οὐ συμποτικόν· σχολῆς γὰρ νηφαλιωτέρας δεῖ) τὸ θεώρημα· ἐπεὶ δ' ὁρίζον) τὴν φωνὴν οἱ ἄριστοι γραμ-

duntaxat e præſenti periculo paucis militibus, aut uni ſive urbi, ſive genti; meliores neutiquam feciſſe vel milites iſtos, vel cives, vel gentiles: at liberalem diſciplinam, quæ et felicitatis eſt materia, et conſilii boni effectrix, non familiæ modo aut urbi vel populo, ſed univerſo generi humano utilem comperias. Quanto igitur ea eſt quam res omnes bellicæ utilior, tanto etiam magis colenda eſt ejus memoria.

II. Enimvero ſecunda Saturnalium die Oneſicrates, homo egregius, ad convivium vocaverat viros Muſicæ ſcientes: erant vero hi Soterichus Alexandrinus, et Lyſias unus eorum qui ab ipſo ſtipendium ſumebant. Poſtquam omnia rite peracta fuerunt, ita ſermonem orſus eſt: Quæ cauſſa ſit humanæ vocis, O ſocii, in convivio quærere non convenit, et magis ſobriam ea quæſtio requirit diſputationem. Sed quoniam optimi gram-

ματικοὶ, ἀέρα πεπληγμένον αἰσθητὸν ἀκοῇ, τυγχάνομεν τι χθὲς ἐζητηκότες περὶ Γραμματικῆς, ὡς τέχνης ὑπηρετικὴν γραμμαῖς τὰς φωνὰς δημιουργεῖν, καὶ ταμιεύειν τῇ ἀναμνήσει, ἵνα μή τις αὐτίκα δευτέρα τρέπουσα φωνὴ ὑπισήμη. Οἶμαι δὲ, ὅτι Μουσική. Ὑμνεῖν γὰρ εὐσεβὲς καὶ προηγούμενον ἀνθρώποις τὸν χαρισαμένους αὐτοῖς μόνοις τὴν ἔναρθρον φωνὴν θεούς. Τοῦτο δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπεσημήνατο, ἐν οἷς λέγει,

Οἱ δὲ παννύχιοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο,
Καλὸν ἀείδοντες παιήονα, κοῦροι Ἀχαιῶν,
Μέλποντες ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.

Ἄγε δὴ, ὦ Μουσικῆς ἡσσῶται, τίς πρῶτος ἐχρήσατο Μουσικῇ ἀναμνήσατε τοὺς ἑταίρους· καὶ τ' εὗρε πρὸς αὔξησιν ταύτης ὁ χρόνος· καὶ τίνες εὐδόκιμοι γεγόνασι τὴν Μουσικὴν ὑπισήμῳ μεταχειρισάμενοι· ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς πόσα καὶ εἰς τίνα χρήσιμον τὸ ὑπιτήδευμα. Ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

matici definiunt *vocem, aërem percuſſum eſſe, qui auditu ſentiatur*; herique a nobis de Grammatica eſt inquiſitum, ut arte *quæ facultatem habeat voces literis exprimendi, ac memoria tanquam in penu recondendi*; videamus nunc quæ poſt eam proxime ſequatur ſcientia ad vocem pertinens. Eſt autem, niſi fallor, Muſica. Pium enim eſt ac præcipuum hominum hoc ſtudium, laudes canere Deorum, qui ſolis ipſis articulatam vocem ſunt largiti: quod Homerus his verſibus ſignificavit;

Ergo die tota placabant carmine Plæbem
Formoſum Pæcna Achaica turba canentes
Et magni laudes modulantes arcitenentis.
Illius auditu pertentant gaudia pectus.

Agite ergo, O chori muſici ſodales, in memoriam redigite, quis primus Muſica ſit uſus, quid ei tempus adjecerit, qui Muſicam ſcientiam tractando nobiles exſtiterint; nec non et ad quot quantaſque res Muſica ſit utilis. Hæc dixit magiſter.

γ'. Ὁ δὲ Λυσίας ὑπολαβών, Παρὰ πολλοῖς, ἔφη, F
ἐζητημένον προβλημα ὀπιζητεῖς, ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες. Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς Περιπάτου φιλοσόφων οἱ ἄριστοι, περί τε τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς συντάξαι ἐσπούδασαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῆ γεγενημένης παραφθορᾶς· ἀλλὰ δὴ καὶ γραμματικῶν καὶ ἁρμονικῶν οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας ἐληλακότες, πολλὴν σπουδὴν περὶ τοῦτο πεποίηνται. Πολλὴ γοῦν ἡ τῶν συλεταχότων ἀμφωνία. Ἡρακλείδης δ' ὁ τῇ Σωαγωγῇ τῶν ὁ Μουσικῇ, τὴν κιθαρῳδίαν καὶ τὴν κιθαρῳδικὴν ποίησιν προτόν φησιν Ἀμφίονα ὑπονοῆσαι, τὸν Διὸς καὶ Ἀντιόπης, τοῦ πατρὸς δηλονότι διδάξαντος αὐ- 1132
τόν. Πιστοῦται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἀναγραφῆς τῆς ὁ Σικυῶνι ἀποκειμένης, δι' ἧς τάς τε ἱερείας τὰς ὁ Ἄργει καὶ τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς Μουσικοὺς ὀνομάζει. Κατὰ

F. 5. αὐτῇ—παραφθορᾶς] αὐτῇ sumsi a Xyl. Vulgo αὐτῆς, quod Steph. habuit ex Leonic. Schott. nec dissentiunt K. et tertius Paris. nam Ald. Bas. E. habent αὐτοῖς. Ceterum παραφορᾶς est in P. Leonic. Jannot. Paris. 2.

III. Lysias iermonem excipiens, Quæstionem, inquit, bone Onesicrates, proponis a multis agitatam. Nam et Platonicorum plerique, et Peripateticorum præstantissimi de veteri Musica, et quæ ei accidit corruptela, scribendi laborem susceperunt. Sed et Grammaticorum atque Harmonicorum doctissimi multum in eam rem studii impenderunt. Magna vero est eorum qui de hac scripserunt dissensio. Heraclides in libro, cui nomen est Collectio Rerum Musicarum, citharæ cantum ejusque artem excogitatam primum perhibet ab Amphione Jovis et Antiopæ filio, patre nimirum docente. Atque fidem facit huic sententiæ ex Commentario qui Sicyone servatur, ex quo et sacerdotes Argivas, et Poëtas, et Musicos nominat. Eadem tempestate Linum ex Eubœa oriundum ait Thre-

δὲ τ' αὐτῷ ἠλικίαν καὶ Λῖνον τὸν ἐξ Εὐβοίας θρῆνους πεποιηκέναι λέγει, καὶ Ἄνθειν τὸν ἐξ Ἀνθηδόνος τῆς Βοιωτίας, ὕμνους· καὶ Πιέριον τὸν ἐκ Πιερίας, τὰ περὶ τὰς Μούσας ποιήματα· ἀλλὰ καὶ Φιλάμμωνα τὸν Δελφὸν, Λητοῦς τε καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἀπόλλωνος γένεσιν διηλῶσαι ἐν μέλεσι, καὶ χορεύειν πρῶτον περὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν στῆσαι· Θάμυριν δὲ τὸ γένος Θρᾷκα,
B εὐφωνότερον καὶ ἐμμελέστερον πάντων τῶν τότε ᾆσαι, ὡς ταῖς Μούσαις, καὶ τὰς ποιητὰς, εἰς ἀγῶνα καταστῆναι· πεποιηκέναι δὲ τοῦτον ἐριτεῖται Τιτάνων πρὸς τοὺς θεοὺς πόλεμον· γεγονέναι δὲ καὶ Δημόδοκον Κερκυραῖον παλαιὸν Μουσικὸν, ὃν πεποιηκέναι Ἰλίου τε πόρθησιν, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἡφαίστου γάμον· ἀλλὰ μὴν καὶ Φήμιον Ἰθακήσιον, νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων ποιῆσαι· οὐ λελυμμένως δὲ εἰ) τῶν προειρημένων τὴν τ' ποιημάτων λέξιν, καὶ μέτρον οὐκ ἔχουσαν,

A. 8. Δελφὸν] Sic omnes ſcripti E. K. Pariſ 1. 2. 3. T. V. Leonic. Schott. item interpretes Valgulius, Amiot. Xyl. At editi libri omnes, ne Buretto quidem excepto, ἀδελφόν.

nos, id eſt, lugubria carmina feciſſe; et Anthem Anthedone Bœotica natum Hymnos; et Pierium e Pieria de Muſis poëmata. Philammonem quoque Delphum Latonæ, Dianæ, et Apollinis natales carmine explicaſſe, et ab eo primum choros apud Delphicum templum fuiſſe inſtitutos: Thamyrin autem, Thracem genere, vocalius et elegantius omnibus ea ætate cecinisse; unde eum poëtæ cum Muſis certamen iniviſſe dixerint; fertur autem poëma ſcripſiſſe de Titanum bello adverſus Deos. Fuiſſe etiam Demodocum Corcyræum veterem Muſicum, qui carmine expreſſerit Ilii excidium, et Veneris cum Vulcano nuptias. Sed et Phemium Ithacenſem de reditu eorum qui cum Agamemnone fuerant ad Trojam profecti verſus feciſſe. Neque vero jam commemoratorum poëmatum

ἀλλὰ καθάπερ Στησιχόρου τε καὶ τῶν ἀρχαίων μελο- C
ποιῶν, οἱ τοιοῦτοι ἦσαν, τούτοις μέλη προσεπόησαν· καὶ
ὁ τὸν Τέρπανδρον, ἔφη, κιθαρῳδικῶν τοιητὴν ὄντα νόμων,
καὶ νόμον ἕκαστον τοῖς ἔπεσι τοῖς ἑαυτοῦ καὶ τοῖς Ὁμήρου
μέλη προσεπένευσε, ᾄδειν δὲ τοῖς ἀγῶσιν· ἀποφῆναι δὲ
τοῦτον λέγει ὀνόματα προσῆκον τοῖς κιθαρῳδικοῖς νόμοις·
ὁμοίως δὲ Τερπάνδρῳ Κλονᾶν, τὸν προσῆκον συνησάμενον
τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ τὰ προσῳδία, ἐλεγείων τε καὶ
ἐπῶν τοιητὴν γενόμενον· καὶ Πολύμνηστον τὸν Κολοφώνιον
τὸν μετὰ τοῦτον γενόμενον τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι τοιή-
μασιν.

δ'. Οἱ δὲ νόμοι οἱ κατὰ τούτους, ἀγαθὲ Ὀνησίκρατες, D
αὐλῳδικοὶ ἦσαν, Ἀπόθετος, Ἐλεγοι, Κωμάρχιος, Σχοι-
νίων, Κηπίων τε καὶ Δεῖος, καὶ Τριμελής· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ

C. 1. Στησιχόρου] ὁ articulum ab Auctore præmissum fuisse, non dubito.
C. 8. προσῳδία] Ita Paris. 3. probante Buretto: itaque verti. Vulgo, προσ-ῳδία.
D. 3. Δεῖος] Non placet viris doctis. Salmasius conjicit Αὐδιος; Burettus Τεῖος, vel Τειτεδιος quod vertendo reddidit, secutus Amiotum. Eadem ratione corrigas Λεῖος.

solutam fuisse dictionem, aut quæ mensura careret; sed Stesichori aliorumque veterum Lyricorum poëmatis similem, qui versibus modos quibus canerentur adjecerunt. Nam et Terpandrum ait citharœdicorum poëtam nomorum suis et Homeri versibus, ad certum cuique nomum modos cantilenæ imposuisse, versusque ita in certaminibus cecinisse; eundemque primum modis citharœdicis nomina imposuisse. Simile Terpandri studio studium fuisse Clonæ, qui princeps tibicinum nomos et Aditiales modos instituit, scriptor Elegiarum et Epicorum carminum. Eodemque poëmatis usum genere Polymnestum Colophonium, qui ætate fuit posterior.

IV. Nomi autem, mi Onesicrates, quibus illi uterentur, tibicinum, fuerunt Apothetus, Elegi, Comarchius, Schœnion, Cepion, Deius, Trimeles, sive triplex. Postea temporis etiam inventa

ἡ τὰ Πολυμνάστια καλούμενα ἐξεύρεθη. Οἱ δὲ τῆς κιθαρῳδίας νόμοι πρότεροι πολλῷ χρόνῳ τῶν αὐλῳδικῶν κατεστάθησαν ὑπὸ Τερπάνδρου· ἐκεῖνος γοῦν τοὺς κιθαρῳδικοὺς προτέρους ὠνόμασε, Βοιώτιόν τινα καὶ Αἰόλιον, Τροχαῖόν τε ἡ Ὀξύν, Κηπίωνά τε ἡ Τερπάνδριον καλῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ Τετραῳδίου· πεποίηται δὲ τῷ Τερπάνδρῳ ἡ προοίμια κιθαρῳδικὰ οἷ ἔπεσιν. Ὅτι δὲ
E οἱ κιθαρῳδικοὶ νόμοι οἱ πάλαι ἐξ ἐπῶν συνίσταντο, Τιμόθεος ἐδήλωσε· τοὺς γοῦν πρώτους νόμους οἷ ἔπεσι ἁρμοττόντων, διθυραμβικὴν λέξιν ἦδεν, ὅπως μὴ εὐθὺς φανῇ παρανομῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Μουσικήν. Ἔοικε δὲ καὶ τὴν τέχνην τὴν κιθαρῳδικὴν ὁ Τέρπανδρος διειληφέναι· τὰ Πύθια γὰρ τετράκις ἑξῆς νενικηκὼς ἀναγέγραπται· ἡ τοῖς χρόνοις δὲ σφόδρα παλαιός ἐστι· πρεσβύτερον γοῦν αὐτὸν Ἀρχιλόχου ἀποφαίνει Γλαῦκος ὁ ἐξ Ἰταλίας, ἐν συγγράμματί τινι τῷ περὶ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τε καὶ Μουσικῶν· φησὶ

E. 9. τινι τῷ] Alterutrum delendum. K. habet τινι τῶν, pejus etiam vulgato.

ſunt Polymnaſtia quæ vocantur. At citharœdicæ artis nomi multo ante tibicinum nomos tempore inſtituti ſunt a Terpandro. Is ergo citharœdicis nomina fecit Bœotium, Æolium, Trochæum, Acutum, Cepionem, Terpandrium, Tetraœdium. Fecit etiam Terpander procemia, id eſt, hymnos, ad citharæ cantum, verſu hexametro. Quod autem citharœdici nomi antiquitus hexametris verſibus conſtiterint, Timotheus declaravit; qui primos nomos hexametris permiſcens, dithyrambicam cantavit dictionem, ne prima fronte videretur veterem Muſicam violare. Apparet autem Terpandrum citharœdica arte excelluiſſe; nam quater vicisſe Pythia deinceps ſcribitur. Admodum vero antiquus eſt. Nam Glaucus Italus, quodam in libro De Veteribus Poëtis et Muſicis, priorem eum Archilocho pronunciat: ait enim, eum ſecundum ex-

γδ, αὐτὸν δεύτερον γενέσθαι μετὰ τοὺς πρώτους ποιήσαντας αὐλῳδίαν. F

ε'. Ἀλέξανδρος δ' ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν περὶ Φρυγίας, νεύματα Ὀλύμπου, ἔφη, πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίσαι, ἔπι δὲ καὶ τοὺς Ἰδαίους δακτύλους· Ὑαγνιν δὲ πρῶτον αὐλῆσαι, εἶτα τὸν τούτου υἱὸν Μαρσύαν, εἶτα Ὀλυμπον· ἐζηλωκέναι δὲ τὸν Τέρπανδρον Ὁμήρου μὲν τὰ ἔπη, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς οὐδένα φαίνεται μεμιμημένος· οὐδεὶς γὰρ πω γεγένητο, εἰ μὴ οἱ τῶν αὐλῳδικῶν ποιηταί· τούτοις δὲ κατ' οὐδὲν τὸ Ὀρφικὸν ἔργον ἔοικεν. Κλονᾶς δὲ ὁ τῶν αὐλῳ- 1133
δικῶν νόμων ποιητής, ὁ ὀλίγῳ ὕστερον Τερπάνδρου γενόμενος, ὡς μὲν Ἀρκάδες λέγουσι, Τεγεάτης ἦν, ὡς δὲ Βοιωτοί, Θηβαῖος. Μετὰ δὲ Τέρπανδρον καὶ Κλονᾶν Ἀρχίλοχος ὠνομάσθαι γενέσθαι. Ἄλλοι δέ τινες τῶν συγγραφέων Ἀρδαλέα φασὶ Τροιζήνιον πρότερον Κλονᾶ τοῦ αὐλῳδικὴν συστήσασθαι μέσαν· γενέσθαι δὲ καὶ

stitiſſe poſt eos qui primi tibiis canere inſtituerunt.

V. Alexander in Collectaneis de Phrygia, primum Olympum aſſerit in Græciam pulſationem fidium intuliſſe, deinde Idæos Dactylos: Hyagnidem primum tibia cecinisſe; poſt Marſyam hujus filium, inde Olympum: Terpandrum porro æmulatum eſſe Homeri Epicos verſus, Orphei cantilenas. Orpheus autem neminem videtur imitatus: nemo enim tunc natus fuit, extra poëtas, qui facerent ea quæ tibiis canerentur; horum autem cum opere Orphicum nihil habet ſimile. Clonas vero tibicinum nomos qui fecit, paulo poſterior Terpandro, fuit patria Tegeates, ſi Arcadibus credimus; Thebanum enim Bœoti affirmant. Poſt Terpandrum et Clonam Archilochus extitiſſe traditur. Alii nonnulli ſcriptores Ardalum aiunt Trœzenium Clona priorem tibicinum inſtituiſſe Muſicam. Fuiſſe etiam Polymneſtum poëtam Meletis Co-

Πολύμνηστον ποιητὴν, Μέλητος τοῦ Κολοφωνίου υἱόν· ὃν Πολύμνηστόν τε καὶ Πολυμνήστιον νόμους ποιῆσαι. Περὶ δὲ Κλονᾶ ὅτι τὸν Ἀπόθετον νόμον καὶ Σχοινίωνα ἐποιησάτην εἴη, μνημονεύουσιν οἱ ἀναγεγραφότες· τοῦ δὲ Πολυμνήστου
B καὶ Πίνδαρος καὶ Ἀλκμὰν οἱ τῶν μελῶν ποιηταὶ ἐμνημόνευσαν· πάντας δὲ τῶν νόμων τῶν κιθαρῳδικῶν τῶν ὑπὸ Τερπάνδρου ἐποιημένων Φιλάμμωνά φασι τὸν ἀρχαῖον τὸν Δελφὸν συστήσασθαι.

ς'. Τὸ δ' ὅλον ἡ μὲν κατὰ Τέρπανδρον κιθαρῳδία, καὶ μέχρι τῆς Φρυνίδος ἡλικίας παντελῶς ἁπλῆ τις οὖσα διετέλει· οὐ γὰρ ἐξῆν τὸ παλαιὸν οὕτω ποιεῖσθαι τὰς κιθαρῳδίας ὡς νῦν, οὐδὲ μεταφέρειν τὰς ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμούς· ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἑκάστῳ διετήρουν τὴν οἰκείαν τάσιν· διὸ καὶ ταύτην ἐπωνυμίαν εἶχον· νόμοι γὰρ ἐσο-
C πτρεύθησαν, ἐπειδὴ οὐκ ἐξῆν παραβαίνειν καθ' ἕκαστον νενομισμένον εἶδος τῆς τάσεως. Τὰ γὰρ πρὸς τοὺς θεοὺς ὡς

C. 2. ὡς βέλονται] Hoc loco ineptum videtur, et paulo ſuperius reponendum παραβαίνειν ὡς ἐβούλοντο καθ' ἕκαστον—.

lophonii filium qui Polymneſtum et Polymneſtam nomos fecerit. Quod autem Apothetum et Schœnionem nomos fecerit Clonas, ſcriptores Recenſionum memorant; Polymneſti mentionem Pindarus et Alcman, Lyrici, faciunt. Et quoſdam citharœdicorum nomorum a Terpandro factorum, Philammonem Delphum veterem aiunt compoſuiſſe.

VI. In ſumma autem, citharœdica Muſica, Terpandri ætate uſurpata, etiam uſque ad Phrynidis tempora plane ſimplex perduravit. Neque enim antiquitus, ut nunc, licebat cithara canere; neque harmonias ſive concentus, neque rhythmos ſive numeros, transferre. Nam in quovis nomo propriam conſervabant intentionem; atque hinc *nomi* dicti ſunt, hoc eſt, leges; quod unoquoque in genere non licebat tranſgredi præſcriptam intentionem. Etenim ubi Deorum veneratione

βάλονται ἀφοσιωσάμενοι, ἐξέβαινον εὐθὺς ὅτι τε τὴν Ὁμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποίησιν. Δῆλον δὲ τοῦτ' ἔστι ἀφ' ὧν Τερπάνδρου προοιμίων. Ἐποιήθη δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῆς κιθάρας πρῶτον ὑπὸ Κηπίωνα τὸν Τερπάνδρου μαθητήν· ὠκλήθη δὲ Ἀσιάς, ἀφ' ὃ τοὺς κεχρῆσθαι τὰς Λεσβίας αὐτῇ κιθαρῳδοὺς πρὸς τῇ Ἀσίᾳ κατοικοῦντας. Τελευταῖον δὲ Περίκλειτόν φασι κιθαρῳδὸν νικῆσαι ἐν Λακεδαίμονι Κάρνεια, τὸ γένος ὄντα Λέσβιον· τούτου δὲ τελευτήσαντος τέλος λαβεῖν Λεσβίοις τὸ συνεχὲς τῆς ὑπὸ κιθαρῳδίαν ἀφῳδοχῆς. Ἔνιοι δὲ πλανώμενοι νομίζουσι τὸν χρόνον Τερπάνδρου Ἱππώναχτα γεγονέναι· φαίνεται δὲ Ἱππώναχτος καὶ Περίκλειτος ὢν πρεσβύτερος.

ζ. Ἐπεὶ δὲ τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ κιθαρῳδικοὺς ὁμοῦ τοὺς ἀρχαίους ἐμπεφανίκαμεν, μεταβησόμεθα ὅτι μόνους τοὺς αὐλῳδικούς. Λέγεται δὲ τὸν πρωτεύσαντα

C. 7. Ἀσιὰς] Sic E. K. Ald. Baſ. Xyl. At Steph. et ceteri Ἀσίας. Neque hoc nullius momenti: vid. Kuſter. ad Ariſtoph. Eccleſ. 126.

D. 4. κατὰ τὸν χρόνον Τερπάνδρου] Poſtremum hoc recepi ex Pariſ. 2. loco vulgati Τερπάνδρᾳ. Aliquin corrigendum erat κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Τερπάνδρου.

D. 9. μόνους] Sic E. Pariſ. 1. 2. 3. P. Amiot. probante Buretto. Vulgo, νόμους.

erant ſuo arbitrio defuncti, tum ſtatim ad Homeri et aliorum poëmata tranſibant: idque manifeſtum eſt ex proœmiis Terpandri. Figura etiam citharæ primum facta eſt ſub Cepione, Terpandri diſcipulo; et vocabatur Aſiatica, quia Leſbii citharœdi ad Aſiam accolentes ea uterentur. Ad extremum fertur Periclitus citharœdus Lacedæmone viciſſe Carnia, domo Leſbius: quo mortuo, continuam citharœdorum apud Leſbios deſiiſſe ſucceſſionem. Quidam falſo putant Hipponactem fuiſſe Terpandri ætate: cum etiam Periclitus Hipponactem præceſſiſſe videatur.

VII. Sed quoniam ſimul veteres tibicinum et citharœdorum nomos retulimus, tranſibimus jam ad tibicinum ſolos. Traditum eſt enim

Ὄλυμπον, αὐλητὴν ὄντα τῶν ἐκ Φρυγίας, ποιῆσαι νόμον
αὐλητικὸν εἰς Ἀπόλλωνα τὸν καλούμενον Πολυκέφα-
λον. Εἶναι δὲ τὸν Ὄλυμπον τοῦτόν φασιν ἕνα τῶν ἀπὸ
E τοῦ πρώτου Ὀλύμπου τοῦ Μαρσύου γεγονότος εἰς τοὺς
θεοὺς τοὺς νόμους· οὗτος γὰρ παιδικὰ γενόμενος Μαρσύου, καὶ
τὴν αὔλησιν μαθὼν παρ' αὐτοῦ, τοὺς νόμους τοὺς ἁρμονικοὺς
ἐξήνεγκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, οἷς νῦν χρῶνται οἱ Ἕλληνες
ἐν ταῖς ἑορταῖς τῶν θεῶν. Ἄλλοι δὲ Κράτητος εἶναί φασι
τὸν Πολυκέφαλον νόμον, γενομένου μαθητοῦ Ὀλύμπου.
Ὁ δὲ Πρατίνας Ὀλύμπου φησὶν εἶναι τοῦ νεωτέρου τὸν
νόμον τοῦτον. Τὸν δὲ καλούμενον Ἁρμάτιον νόμον λέγε-
ται ποιῆσαι ὁ πρῶτος Ὄλυμπος ὁ Μαρσύου μαθητής.
F Τὸν δὲ Μαρσύαν φασί τινες Μάσσιν καλεῖσθαι· οἱ δ'
οὔ, ἀλλὰ Μαρσύαν· εἶναι δ' αὐτὸν Ὑάγνιδος υἱὸν τοῦ
πρώτου εὑρόντος τὴν αὐλητικὴν τέχνην. Ὅτι δ' ἔστιν

E. 1. Μαρσύου πεποιηκότος] Interponendum τοῦ, quod referatur ad antiquiorem Olympum.

Olympum, de quo diximus, cum eſſet tibicen e Phrygia, tibicinum nomum feciſſe in Apollinem, qui *Polycephalus*, id eſt, Multiceps, diceretur: hunc Olympum aiunt unum fuiſſe eorum qui deſcenderunt a primo Olympo Marſyæ diſcipulo, qui nomos in Deos fecit: is enim cum amaſius fuiſſet Marſyæ, et ab eo artem tibia canendi didiciſſet, harmonicos nomos in Græciam intulit, quibus nunc Græci utuntur in feriis deorum. Alii Cratetem Polycephali nomi auctorem faciunt, qui Olympi fuit diſcipulus. Pratinas Olympo juniori tribuit. Harmatium autem nomum, dicitur primus feciſſe Olympus, Marſyæ diſcipulus. Marſyam quidam Maſſen appellatum, alii Marſyam dicunt: eſſe autem Hyagnidis filium, ejus qui primus artem tibia canendi invenit. Olympi autem eſſe Harma-

Ὀλύμπου ὁ Ἁρμάτιος νόμος, ἐκ τῆς Γλαύκου Ἀναγεφῆς τῆς καθ' ἡμᾶς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν, μάθοι ἄν τις· καὶ ἔτι γνοίη ὅτι Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος, οὔτε Ὀρφέα, οὔτε Τέρπανδρον, οὔτε Ἀρχίλοχον, οὔτε Θαλήταν ἐμιμήσατο, ἀλλ' Ὄλυμπον, χρησάμενος τῷ Ἁρματίῳ νόμῳ καὶ τῷ καλ. δακτύλου εἴδει, ὃ τινες ἐξ Ὀρθίου νόμου φασὶν εἶναι. Ἄλλοι δέ τινες καὶ τοῦτον τὸν νόμον γεγονέναι φασὶ παρά τινας ἀρχαίους αὐλητὰς Μυσούς.

η'. Καὶ ἄλλος δ' ἐστὶν ἀρχαῖος νόμος, καλούμενος Κραδίας, ὃν φησιν Ἱππώναξ Μίμνερμον αὐλῆσαι. Ἐν 113
ἀρχῇ γὰρ ἐλεγεῖα μεμελοποιημένα οἱ αὐλῳδοὶ ᾖδον· τοῦτο δὲ δηλοῖ ἡ τῶν Παναθηναίων γραφὴ ἡ περὶ τοῦ μουσικοῦ ἀγῶνος. Γέγονε δὲ καὶ Σακάδας Ἀργεῖος ποιητὴς μελῶν τε καὶ ἐλεγείων μεμελοποιημένων· ὁ δ' αὐτὸς, καὶ

F. 7. Ἀρχ[ί]λοχον] Hoc ipſa veritas poſtulat, et monuit Burettus. Omnes et libri et interpretes Ἀντ[ι]λοχον.
F. 9. δ τινες] Ita interpretes Valgul. Amiot. Xyl. Burett. Omnes libri vitioſe οἱ τινες.

tium nomum, ex Glauci Veterum Poëtarum Recenſione cognoſci poteſt; tum hoc, Steſichorum Himeræum neque Terpandri fuiſſe imitatorem, neque Archilochi, neque Thaletæ, ſed Olympi: uſum nomo Harmatio, et ea ſpecie quæ dactylo procedit, quam alii de Orthio nomo eſſe volunt. Alii quidam a Myſis inventum nomum illum aiunt; nam veteres fuiſſe Myſos tibicines.

VIII. Eſt et alius antiquus nomus, qui Cradias dicitur, quem tibia Mimnermus cecinit, ut ait Hipponax. Initio enim Elegias modulatas tibicines canebant: quod Panathenæorum deſcriptio indicat, ubi de muſico certamine verba fiunt. Fuit et Sacadas Argivus, qui Odas et Elegias modulatas ſcripſit: idemque bonus poëta ter viciſſe Pythia

ποιητὴς ἀγαθὸς, καὶ τὰ Πύθια τρὶς νενικηκὼς ἀναγέγραπται· τοῦτον καὶ Πίνδαρος μνημονεύει· τόνων γὰρ τριῶν ὄντων καὶ Πολύμνηστον καὶ Σακάδαν, τὸν τε Δωρίου καὶ Φρυγίου καὶ Λυδίου, ἐν ἑκάστῳ τοῦ εἰρημένων τόνων τρόπον
B ποιήσαντά φασι τὸν Σακάδαν, διδάξαι ᾄδειν τὸν μὲν, Δωριστὶ μὲν τὸν πρῶτον, Φρυγιστὶ δὲ τὸν δεύτερον, Λυδιστὶ δὲ τὸν τρίτον· καλεῖσθαι δὲ τριμερῆ τὸν νόμον τοῦτον διὰ τὴν μεταβολήν. Ἐν δὲ τῇ ἐν Σικυῶνι Ἀναγραφῇ τῇ περὶ τοὺς ποιητὰς Κλονᾶς εὑρετὴς ἀναγέγραπται τοῦ τριμεροῦς νόμου.

Θ'. Ἡ μὲν οὖν πρώτη κατάστασις τοῦ περὶ τὴν Μουσικὴν ἐν τῇ Σπάρτῃ, Τερπάνδρου καταστήσαντος, γεγένηται· τῆς δευτέρας δὲ Θαλήτας τε ὁ Γορτύνιος, καὶ Ξενόδαμος ὁ Κυθήριος, καὶ Ξενόκριτος ὁ Λοκρὸς, καὶ Πολύμνηστος ὁ Κολοφώνιος, καὶ Σακάδας ὁ Ἀργεῖος, μά-

A. 6. ποιητὴς ἀγαθὸς] ποιητὴς repetitum diſplicet: librarii, opinor, Incogitantia ortum ex vera lectione αὐλητής.

B. 3. τριμερῆ—τριμερῶς] Ita omnes libri: at Burett. vertit τριμελὲς—τριμελῶς.

in Recenſionibus traditur: ejuſque etiam Pindarus mentionem facit. Cum ergo de ſententia Polymneſti et Sacadæ tria ſint tonorum genera, Dorium, Phrygium, Lydium; ferunt Sacadam in unoquoque horum feciſſe ſtropham, docuiſſeque chorum canere Dorice primam, Phrygice ſecundam, tertiam Lydio tono; atque hunc nomum fuiſſe ob mutationem dictum *Tripartitum*. In Faſtis vero ſeu Recenſione poëtarum quæ Sicyone eſt, Tripartiti hujus nomi auctor fertur Clonas.

IX. Prima proinde Muſicæ conſtitutio Spartæ facta eſt a Terpandro. Secundæ auctores hi potiſſimum memorantur; Thaletas Gortynius, Xenodamus Cytherius, Xenocritus Locrenſis, Polymneſtus Colophonius, Sacadas Argivus. Cum enim

λιστα αἰτίαν ἔχουσιν ἡγεμόνες γενέσθαι· τούτων δὲ εἰσηγ- C
σαμένων τὰ περὶ τὰς γυμνοπαιδίας τὰς ἐν Λακεδαίμονι, λέγεται καταστῆσαι τὰ περὶ τὰς ἀποδείξεις τὰς ἐν Ἀρκαδίᾳ, τοὺς τε ἐν Ἄργει τὰ ἐνδυμάτια καλούμενα. Ἦσαν δὲ οἱ περὶ Θαλήταν τε καὶ Ξενόδαμον καὶ Ξενόκριτον, ποιηταὶ Παιάνων· οἱ δὲ περὶ Πολύμνηστον, τοὺς ὀρθίων καλουμένων· οἱ δὲ περὶ Σακάδαν, Ἐλεγείων. Ἄλλοι δὲ Ξενόδαμον Ὑπορχημάτων ποιητὴν γεγονέναι φασὶ καὶ οὐ Παιάνων, καθάπερ Πρατίνας· καὶ αὐτῷ δὲ τῷ Ξενοδάμῳ ἀπομνημονεύεται ᾆσμα ὃ ὅτι φανερῶς Ὑπόρχημα. Κέχρηται δὲ τῷ γένει τῆς ποιήσεως ταύτης καὶ Πίνδαρος· ὁ δὲ Παιὰν ὅτι διαφορὰν ἔχει πρὸς τὰ D
Ὑπορχήματα, τὰ Πινδάρου ποιήματα δηλοῖ· γέγραφε γὰρ καὶ Παιᾶνας καὶ Ὑπορχήματα.

ι'. Καὶ Πολύμνηστος δὲ αὐλῳδικοὺς νόμους ἐποίησεν· οὗ

C. 3. καταστῆναι] Forte rectius fit καταστασθῆναι, quod habent E. K. Parisi. 1. 2. 3. P.

D. 4. ἐν δὲ τῷ ὀρθίῳ] ἐν δὲ τῷ ὀρθίῳ νόμῳ Venet. E. Parisi. 2. 3. P.

hi introduxiſſent gymnopædias, hoc eſt, ea quæ accinerentur nudis corporum exercitationibus; in Arcadia traduntur inſtitutæ fuiſſe Demonſtrationes quæ dicuntur, et Argis quæ *Endymatia* ſive *Indumenta* appellant. Fuerunt autem Thaletas, Xenodamus, et Xenocritus Pæanum ſcriptores; Polymneſtus carmina compoſuit quæ *Orthia* dicebantur; Sacadas Elegias. Alii Xenodamum non Pæanas ſcripſiſſe aiunt, ſed Hyporchemata; in quorum numero eſt Pratinas: ipſiuſque adeo Xenodami cantilena memoriæ prodita eſt, quæ non obſcure Hyporchema ſit. Uſus eſt hoc genere poematis etiam Pindarus. Differre autem Pæanem ab Hyporchemate, carmina Pindari docent, qui utrumque ſcripſit.

X. Et Polymneſtus tibinos nomos fecit: in Orthio lyricis eſt uſus modulis, ut

δὲ τῷ ὀρθίῳ τῇ μελοποιΐᾳ κέχρηται, καθάπερ οἱ ἁρμονικοί φασιν· οὐκ ἔχομεν δ' ἀκριβῶς εἰπεῖν· οὐ γὰρ εἰρήκασιν οἱ ἀρχαῖοί τι περὶ τούτου. Καὶ περὶ Θαλήτα δὲ τοῦ Κρητός, εἰ Παιάνων γεγένηται ποιητὴς, ἀμφισβητεῖται. Γλαῦκος γὰρ μετ' Ἀρχίλοχον φάσκων γεγονέναι Θαλήταν, μεμιμῆσθαι μὲν αὐτὸν φησι τὰ Ἀρχιλόχου μέλη, ὅτι δὲ τὸ μακρότερον ἐκτεῖναι, καὶ Μάρωνα καὶ
E Κρητικὸν ῥυθμὸν εἰς τὴν μελοποιΐαν εἰσηνέγκαι· οἷς Ἀρχίλοχον μὴ κεχρῆσθαι, ἀλλ' οὐδὲ Ὀρφέα, οὐδὲ Τέρπανδρον· οὐ γὰρ τὸν Ὀλύμπου αὐλήσεως, Θαλήταν φασὶν ἐξεργάσασθαι ταῦτα, καὶ δόξαι ποιητὴν ἀγαθὸν γεγονέναι. Περὶ δὲ Ξενοκρίτου, ὃς ἦν τὸ γένος οὐκ Λοκρῶν τῶν ἐν Ἰταλίᾳ, ἀμφισβητεῖται εἰ Παιάνων ποιητὴς γέγονεν· ἡρωϊκῶν γὰρ ὑποθέσεων θεάγματα ἐγκρίνων ποιητὴν
F γεγονέναι φασὶν αὐτόν· διὸ καὶ τινας διθυράμβους καλεῖν

E. 7. θεάγματα] Perperam Burettus in φυάγματα mutare ſtudet. Recte ceperat ſententiam Valgulius.

quidem Harmonici aiunt: non enim certum poſſumus pronunciare, cum antiqui hac de re nihil quicquam prodiderint. De Thaleta etiam Cretenſe dubium eſt, an Pæanas ſcripſerit. Nam Glaucus poſt Archilochum fuiſſe Thaletam affirmans, imitatum eum Odas Archilochi fatetur, prolixius tamen extendiſſe, et Maronem ac Cretenſem rhythmum Odarum poëſi inſeruiſſe; quibus neque Orpheus uſus fuerit, neque Terpander, neque Archilochus: hæc enim ex Olympi tibina Muſica aiunt Thaletam depromſiſſe, bonique tibicinis laudem inveniſſe. De Xenocrito præterea, Locris Italicis oriundo, controverſia eſt, an is Pæanas compoſuerit; ferunt enim eum carmina ſcripſiſſe, quorum heroica fuerint res geſtas habentia argumenta; eaque ob hanc cauſſam fuiſſe a quibuſdam

αὐλῷ τὰς ὑποθέσεις· πρεσβύτερον δὲ τῇ ἡλικίᾳ φησὶν ὁ Γλαῦκος Θαλήταν Ξενοκρίτου γεγονέναι.

ια'. Ὄλυμπος δέ, ὡς Ἀριστόξενός φησιν, ὑπολαμβάνει ὑπὸ τῶν μουσικῶν τὴν ἐναρμονίου γένους εὑρετὴν γεγενῆσθαι· τὰ γὰρ πρὸ ἐκείνου πάντα, ἄφθονα καὶ χρωματικὰ ἦν. Ὑπονοοῦσι δὲ τοιοῦτόν τινα γενέσθαι· ἀναφερόμενον τὸν Ὄλυμπον ἐν τῷ ἀφτόνῳ, καὶ ἀφιδιάζοντα τὸ μέλος πολλάκις ὅπου τοῦ ἀφτόνου παρυπάτου, ποτὲ μὲν ἀπὸ τῆς παραμέσης, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς μέσης, καὶ παραλαίνοντα τὴν ἀφτόνου λιχανόν, καταμαθεῖν τὸ κάλλος τοῦ ἤθους, καὶ ὅπως τὸ ἐκ τῆς ἀναλογίας σωφρονικὸς σύστημα θαυμάσαντα καὶ ἀποδεξάμενον, ὃν τούτῳ ποιεῖν ὅπου τοῦ Δωρίου τόνου· ὅτε γὰρ τῶν τοῦ ἀφτόνου ἴδιων, ὅτε τῶν τοῦ χρώματος ἅπτεσθαι, ἀλλὰ οὐδὲ τῶν τῆς ἁρμονίας· εἰ δ' αὖπερ τὰ πρῶτα τῶν

A. 3. ἀλλὰ οὐδὲ] Burettus corrigendum judicat ἀλλὰ ἤδη: eum ſecutus ſum in loco vertendo.

Dithyrambos nominata. Eundem Glaucus Thaleta poſteriorem fuiſſe ſcribit.

XI. Porro autem Olympus, ut ait Ariſtoxenus, a Muſicis putatur Enharmonii generis fuiſſe repertor; nam ante ipſum omnia Diatona fuerunt, et Chromatica. Suſpicantur autem Olympum ſic inveniſſe: cum verſaretur in Diatono genere, et carmen ſæpe transferret in Diatonum parypatem, hoc eſt ſummæ proximam chordam, nunc ab ipſa media, nunc ab ei proxima chorda, præteriretque lichanon Diatoni chordam, deprehendiſſe ejus moris elegantiam, miratumque et amplexum Syſtema, quod ea conſtitueretur proportione, id in Dorio uſurpaſſe tono. Non enim eum in hoc ſyſtemate vel ea quæ Diatoni ſunt propria, vel quæ Chromatici attigiſſe: ſed jam ea quæ ſunt Harmonici generis: fuiſſe au-

ἐναρμονίων τοιαῦτα. Τιθέασι γὰρ τούτων πρῶτον τὸν Σπονδεῖον, ἐν ᾧ εὐθεμία τῶν αἱρετέων τὸ ἴδιον ἐμφαίνει, εἰ μή τις εἰς τὸν συντονώτερον ἀσυνδεσιασμὸν βλέπων αὐτὸ τοῦτο ἄφθογγον εἶ) ἀποφήσῃ. Δῆλον δ' ὅτι ἡ ψεῦδος ἡ ἐκμελὲς ᾗσῃ ὁ τοιοῦτο τιθείς· ψεῦδος μὲν, ὅτι δίεσις ἐλαττόν ἐστι τόνου τοῦ πρὸ τὸν ἡγεμόνα χειμένου· ἐκμελὲς δὲ, ὅτι καὶ εἴ τις ἐν τῇ τοῦ τονιαίου
B διαμέσου τιθείη τὸ τοῦ συντονωτέρου ἀσυνδεσιασμοῦ ἴδιον, συμβαίνοι ἂν δύο ἐξῆς τίθεσθαι ἄφθογγα, τὸ μὲν, ἀσύνθετον, τὸ δὲ, συνθετόν· τὸ δὲ ἐν ταῖς μέσαις ἐναρμόνιον συντονόν, ᾧ νῦν χρῶνται, οὐ δοκεῖ τοῦ ποιητοῦ εἶ). Ῥᾴδιον δ' ἐστὶ συνιδεῖν ἐάν τις ἀρχαϊκῶς τινος αὐλουμένου ἀκούσῃ· ἀσύνθετον γὰρ βαλεῖ) καὶ τὸ ἐν ταῖς μέσαις ἡμιτο-

A. 8. ἀσυνδέσῃ. Δῆλον] Inter hæc duo verba, judice Buretto, reponenda ſunt ſequentia verba, ἢ εἴ τις ἐν τῇ τοῦ τονιαίου δ. τ. τ. τ. σ. συνδιασμοῦ ἴδιον. Itaque in Latinis reddidi.

B. 2. διάτονα] διτονα cum Mss. legit Burettus.

B. 3. ἐν ταῖς μέσαις] Burettus legendum cenſet, ἐν ταῖς ὑπάταις καὶ μέσαις.

B. 6. ἐν ταῖς μέσαις ἡμιτόνιον] Item Burettus legendum cenſet, ἐν ταῖς ὑπάταις καὶ μέσαις ἡμιτόνιον.

tem ei prima Enharmoniorum talia. Primo enim in his loco Spondeum nomum ponunt; in quo nulla tetrachordi diviſionum proprietatem ſuam indicat; niſi quis, in contentiorem ſpondei uſurpationem reſpiciens, eum putet eſſe Diatonicum genus, aut eum ponat in poteſtate tonici Chromatici. Qui vero hoc ponet, eum liquet cum falſum, tum abſonum a cantu ponere. Falſum, quia *dieſi* inferior tono erit eo, qui principe ponitur loco: a cantu alienum, quod eveniet ut duo deinceps ſita ponantur *ditona*, compoſitum alterum, alterum incompoſitum; nam denſum illud enharmonium, quod in mediis fidibus collocatum hodie in uſu eſt, non videtur eſſe illius poëtæ. Facile autem hoc animadverti poteſt, ſi quis aliquem priſco more canentem tibia audiat; nam etiam mediarum ſemitonium vult

νιον. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα τοῦ ἐναρμονίου, τοιαῦτα· ὕστερον δὲ τὸ ἡμιτόνιον διῃρέθη, ἔν τε τοῖς Λυδίοις καὶ ἐν τοῖς Φρυγίοις. Φαίνεται δ' Ὄλυμπος αὐξήσας Μουσικὴν, τῷ ἀγένητόν τι καὶ ἀγνοούμενον ἔτι τοῦ ἔμπροσθεν εἰσαγαγεῖν, καὶ ἀρχηγὸς γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ καλῆς Μουσικῆς.

ιβ'. Ἔστι δέ τις καὶ περὶ τοῦ ῥυθμῶν λόγος· γένη γάρ τινα καὶ εἴδη ῥυθμῶν προσεξεύρεθη, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ μελοποιῶν τε καὶ ῥυθμοποιῶν. Πρῶτα μὲν γὰρ ἡ Τερπάνδρου καινοτομία κάλλός τινα τρόπον εἰς τὴν Μουσικὴν εἰσήγαγεν. Πολύμνηστος δὲ μετὰ τὸν Τερπάνδρειον τρόπον καὶ ᾧ ἐχρήσατο, καὶ αὐτὸς μάλιστα ἐχόμενος τοῦ καλοῦ τύπου, ὡσαύτως δὲ καὶ Θαλήτας καὶ Σακάδας· καὶ γὰρ οὗτοι κατά γε τὰς ῥυθμοποιίας ἱκανοὶ, οὐκ ἐκβαίνοντες

C. 2. μελοποιῶν τε καὶ ῥυθμοποιῶν] Probabiliter Burettus conjicit μελοποιῶν τε καὶ ῥυθμοποιῶν: itaque verti.

C. 4. Τερπάνδρειον—ἐχρήσατο] Non integra videtur oratio. Burettus accipit ſubaudiendo εἰσήγαγε, *Polymneſtus, poſt Terpandrum modum, ipſe quoque modum induxit quo uſus eſt.* Retinui Xylandri interpretationem, quacum congruit Valgüliana. Amiotus nil ſani. Quidquid ſit, legendum, ᾧ καὶ ἐχρήσατο.

C. 7. ἐκβαίνοντες μὲν τοῦ καλοῦ] Forte μὲν vel delendum, vel mutandum in μέντοι.

eſſe incompoſitum. Atque tale fuit initio genus Enharmonicum; poſtea temporis diviſum eſt ſemitonium in Lydiis et in Phrygiis. Videtur autem Olympus cum auxiſſet Muſicam, nondum natum quid ignoratumque adhuc introduxiſſe, princepſque fuiſſe Græcæ et pulchræ Muſicæ.

XII. Eſt etiam de rhythmis dicendum. Inventa enim ulterius ſunt quædam genera et formæ rhythmorum, atque etiam compoſitionis cantilenarum et rhythmorum. Primum enim Terpandri novarum rerum in ea arte molitio, venuſtum quendam modum in Muſicam invexit. Eo poſt Terpandrum uſi ſunt deinceps Polymneſtus, Thaletas, Sacadas; nam hi etiam rhythmis conficiendis ſuffecerunt, non egreſſi ſunt pulchram illam

μὴν τῆ καλῆ τύπῳ. Ἔτι δέ τις Ἀλκμανικὴ καινολομία Στησιχόρειος, ἡ αὖ) οὐκ ἀφεστῶσα τῆ καλῆ. Κρέξος δὲ ἡ Τιμόθεος, καὶ Φιλόξενος, καὶ οἱ κατ' αὐτὸν τὴν ἡλικίαν γεγονότες ποιηταὶ, φορτικώτεροι καὶ φιλόκαινοι γεγόνασι, τὸν Φιλάνθρωπον καὶ Θεματικὸν νῦν ὀνομαζόμενον διώξαντες· τὴν δ' ὀλιγοχορείαν καὶ τ' ἁπλότητα καὶ σεμνότητα τῆς Μουσικῆς παντελῶς ἀρχαϊκὴν εἰ) συμβέβηκεν.

ιγ'. Εἰρηκὼς χρὴ δύναμιν τοίνυν τε ἡ πρώτης Μουσικῆς, ἡ τῶν πρώτων εὑρόντων αὐτὴν, καὶ ἕως τίνων χρὴ χρόνου ταῖς προσεξευρέσεσιν αὐξηται, καταπαύσω τὸν λόγον, καὶ προσδώσω τῷ ἑταίρῳ Σωτηρίχῳ, ἐσσυμένως δ' οὐ μόνον περὶ Μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν· ἡμεῖς δὲ μᾶλλον χειρουργικῷ

C. 8. καινολομία Στησιχόρειος] Interponendum καὶ, ut verterunt Valgul. Xyl. Burett. quos ſecutus ſum.

C. 10. κατ' αὐτὸν τὴν ἡλικίαν] Legendum, κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν, vel κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν.

D. 1. ὀλιγοχορείαν] Legendum, ὀλιγοχερδίαν cum Valgul. Amiot. Burett. Omnes Græci libri et ſcripti et editi habent vulgatam.

formam. Sunt et alia ab Alcmane et Steſichoro novata; ſed ita, ut a pulchro non diſcederetur modo. Crexus autem, Timotheus, atque Philoxenus, aliique ætate iis inferiores, importuniores aliquanto, ac novitatis ſtudioſi magis fuerunt; modum enim affectaverunt qui Humanus nunc et Thematicus appellatur. Evenit enim, ut paucitas chordarum, ſimplicitaſque et majeſtas Muſicæ plane ob vetuſtatem ſpernenda videretur.

XIII. Pro virili locutus de prima Muſica, de primis ejus inventoribus, tum quorum ea temporis progreſſu adinventionibus aucta fuerit, finem faciam dicendi, locumque dabo ſocio meo Soterichо, qui non Muſicam modo, ſed et reliquum diſciplinarum orbem ſtudioſe excoluit. Nos enim magis exercitati ſumus

μέρει ἡ Μουσικῆς ἐγγεγυμνάσμεθα. Ὁ μὲν Λυσίας ταῦτ' εἰπὼν κατέπαυσε τὸν λόγον.

ιδ'. Σωτήριχος δὲ μετὰ τοῦτον ὧδέ πως ἔφη, Ὑπὲρ σεμνῆ ἐπιτηδεύματος καὶ θεοῖς μάλιστα ἀρέσκοντος, ὦ γαθὲ Ὀνησίκρατες, τοὺς λόγους ἡμᾶς ποιεῖσθαι προήσθαι. Ἀποδέχομαι μὲν οὖν τὸν συνέσεως τὸν διδάσκαλον Λυσίαν· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν μνήμης ἐπεδείξατο δεῖ τε τὰς εὑρετὰς τῆσδε τῆς Μουσικῆς, καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα συγγεγραφόσι. Ὑπομνήσω δὲ τοῦτ', ὅτι τοῖς ἀναγεγραμμένοις μόνοις κατακολουθήσας πεποίηται τὴν δεῖξιν. Ἡμεῖς δ' οὐκ ἄνθρωπόν τινα παραλάβομεν εὑρετὴν τῆσδε τῆς Μουσικῆς ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς κεκοσμημένον θεὸν, Ἀπόλλωνα. Οὔτε γὰρ Μαρσύα, οὔτε Ὀλύμπου, οὔτε Ὑαγνίδος, ὥς τινες οἴονται, εὕρημα ὁ αὐλός. Οὐ μόνη δὲ κιθάρα Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ καὶ αὐλητικῆς καὶ κιθαριστικῆς εὑρετὴς ὁ θεός. Δῆλον δὲ οὐκ ἐκ τῶν χορῶν καὶ τῶν θυσιῶν ἃς πεποίηται μετ'

in ea Muſicæ parte, quæ manu et inſtrumentis tractatur. His dictis Lyſias finem dicendi fecit.

XIV. Tum Soterichus in hæc verba orſus eſt: De venerabili ſtudio, et Diis maxime accepto, optime Oneſicrates, verba nos facere juſſiſti. Probo itaque Lyſiæ præceptoris cum doctrinam, tum memoriam, quam oſtendit recenſendis primis Muſicæ inventoribus, iiſque qui has res conſcripſerunt. Id unum monebo, eum tantum Recenſionum monumenta ſecutum eſſe in iis oſtendendis. Nos autem non hominem aliquem accepimus repertorem Muſicæ bonorum, ſed omnibus virtutibus ornatum Deum, Apollinem. Non enim Marſyæ, aut Olympi, aut Hyagnidis, ut putant quidam, inventum tibia, neque ſola cithara Apollinis eſt; ſed idem Deus et citharæ et tibiæ cantum invenit. Manifeſtum hoc eſt e choris et ſacrificiis

αὐλῶν τῷ θεῷ· καθάπερ ἄλλοι τε, καὶ Ἀλκαῖος ἔν τινι
1136 τῶν ὕμνων ἱστορεῖ. Καὶ ἡ μὲν Δήλῳ δὲ τῷ ἀγάλματος
αὐτῷ ἀφίδρυσις ἔχει μὲν τῇ δεξιᾷ τόξον, ἐν δὲ τῇ
ἀριστερᾷ Χάριτας, τῶν δὲ Μουσῶν ὀργάνων ἐκάστην τι
ἔχουσαν· ἡ μὲν γὰρ λύραν κρατεῖ, ἡ δὲ αὐλούς, ἡ δ' ἐν
μέσῳ παρεμβύλιον ἔχει τῷ στόματι σύριγγα. Ὅτι δ'
οὗτος οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, Ἀντικλῆς καὶ Ἴστρος ἐν ταῖς
Ἐπιφανείαις περὶ τούτων ἀφηγήσαντο· Οὕτω δὲ παλαιόν
ἐστι τὸ ἀφίδρυμα τοῦτο, ὥστε τοὺς ἐργασαμένους αὐτὸ, τῶν
καθ' Ἡρακλέα Μερόπων φασὶν εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ παῖδά γε
καλλικομίζοντα Τεμπικὴν δάφνην εἰς Δελ-
φοὺς παραμαρτεῖ αὐλητής· καὶ τὰ ἐξ Ὑπερβορέων δὲ
Β ἱερὰ μετ' αὐλῶν καὶ συρίγγων καὶ κιθάρας εἰς τὴν Δῆλόν φασι
τὸ παλαιὸν ἀγέλεσθαι. Ἄλλοι δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν
φασιν αὐλῆσαι, καθάπερ ἱστορεῖ ὁ ἄριστος μελῶν ποιητὴς
Ἀλκμάν. Ἡ δὲ Κόρινα, καὶ διδαχθῆναι, φησὶ, τὸν

A. 5. παρεμβύλιον] Forte, προσεμβύλιον.
A. 6. Ἀντικλῆς] Legendum Ἀντικλείδης, ut monuit H. Valeſ. ad Harpocrat. p. 134. et 111. quem ſequitur Burettus.

quæ tibiis interim canentes Deo afferebant; quod et alii, et Alcæus in quodam Hymno narrat. Sed et ſimulacrum Apollinis in Delo poſitum in dextra manu arcum, læva Gratias habet, quarum quævis aliquod muſicum inſtrumentum tenet; lyram una, alia tibias, media fiſtulam ori admotam. Neque meus eſt hic ſermo; ſed Anticles et Iſter in libris quos De Apparitionibus Deorum ſcripſerunt, hæc retulerunt. Et ſimulacrum illud ita antiquum eſt, ut dicatur a Meropibus factum, qui Herculis ætate vixerunt. Sed et puerum, qui Tempicam laurum Delphos defert, comitatur tibicen. Quin et Hyperboreorum ſacra adhibitis tibiis, citharis, et fiſtulis in Delum miſſa ferunt antiquitus. Sunt qui ipſum Deum tibia cecinisſe autument; ut narrat optimus Cantilenarum conditor Alcman. Corinna a Minerva didiciſſe tibiis canere A-

Ἀπόλλω ὑπ' Ἀθηναῖς αὐλεῖν. Σεμνὴ οὖν καὶ πάντα ἡ Μουσικὴ, θεῶν εὕρημα ὄσα.

ιε'. Ἐχρήσαντο δ' αὐτῇ οἱ παλαιοὶ καὶ τιμὴ ἀξίαν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι πᾶσιν· οἱ δὲ νῦν τὰ σεμνὰ αὐτῆς παραιτησάμενοι, ἀντὶ τῶν ἀνδρώδους ἐκείνης καὶ θαυμασίας, καὶ θεοῖς φίλης, κατηγυίαν καὶ κωτίλλουσαν εἰς τὰ θέατρα εἰσάγουσι. Τοιγάρτοι Πλάτων ἐν τῷ τρίτῳ τῆς Πολιτείας δυσχεραίνει τῇ τοιαύτῃ Μουσικῇ· τιμῶν μὲν Λύδιον ἁρμονίαν παραιτεῖται, ἐπειδὴ ὀξεῖα καὶ ἐπιτήδειος ἐστὶ θρῆνον. Ἡ, καὶ τὴν πρώτην σύστασιν αὐτῆς φασι θρηνώδη τινὰ γενέσθαι. Ὄλυμπον μὲν πρῶτον Ἀριστόξενος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Μουσικῆς ἐπὶ τῷ Πύθωνί φησιν ἐπικήδειον αὐλῆσαι Λυδιστί. Εἰσὶ δ' οἱ Μελανιππίδην τοῦτο τὸ μέλος ἄρξασθαί φασι. Πίνδαρος δ' ἐν Παιᾶσιν ἐπὶ τοῖς Νιόβης γάμοις φησὶ Λύδιον ἁρμονίαν πρῶτον διδαχθῆναι. Ἄλλοι δὲ Τόρηβον πρῶτον

C. 8. πρῶτον διδαχθῆναι] Valgulius in codice ſuo, ſi quidem ejus auctoritatem hoc loco ſecutus eſt, habuit πρῶτον ὑπ' Ἀνδίκου διδαχθῆναι, quod probat Burettus teſte Polluce, IV, 78.

pollinem ait. Itaque veneranda prorſus eſt Muſica, Deorum inventum cum ſit.

XV. Priſci porro ea, ut dignum fuit, uſi ſunt, ut et reliquis omnibus inſtitutis. Noſtra ætate, majeſtate ejus omiſſa, pro maſcula illa et divina confractam et garrulam in theatra inducunt Muſicam; quam Plato tertio De Republica libro vituperat, Lydiam quidem harmoniam repudians, ut accommodatam lamentis; unde et primam ejus inſtitutionem lugubrem fuiſſe dicunt. Nam Ariſtoxenus ſcribit in primo De Muſica libro, Olympum de morte Pythonis lugubre carmen tibiis ceciniſſe Lydio modo. Sunt qui Melanippidem auctorem ejus cantilenæ faciunt. Pindarus in Pæanibus primum de Niobes nuptiis Lydiam harmoniam uſurpatam ait. Alii Torebum principem ea uſum dicunt; de

τῇ ἁρμονίᾳ χρήσασθαι, καθάπερ Διονύσιος ὁ Ἴαμβος ἱστορεῖ.

ις'. Καὶ ἡ Μιξολύδιος δὲ παθητική τίς ἐστι, τραγῳδίαις ἁρμόζουσα. Ἀριστόξενος δέ φησι, Σαπφὼ πρώτην εὑρεθῆναι τὴν Μιξολυδιστί, παρ' ἧς τοὺς τραγῳδοποιοὺς μαθεῖν· καθόλου γοῦν αὐτοὺς συζεῦξαι τῇ Δωριστί, ἐπεὶ ἡ μὲν τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀξιωματικὸν ἀποδίδωσιν, ἡ δὲ τὸ παθητικόν, μέμικται δὲ ἀφ' ἑκατέρων τραγῳδία. Ἐν δὲ τοῖς Ἱστορικοῖς τῆς Ἁρμονικῆς, Πυθοκλείδην, φασί, τὸν αὐλητὴν εὑρετὴν αὐτῆς γεγονέναι. Λύσις δὲ Λαμπροκλέα τὸν Ἀθηναῖον, συνιδόντα ὅτι οὐκ εἰζεύξεως ἔχει τὴν ἀφάρξιν ὅπου πρέπον ἅπαντες ᾠοντο, ἀλλ' ὅπου τὸ ὀξύ, τοιοῦτον αὐτῆς ἀπεργάσασθαι τὸ χρῆμα οἷον τὸ ἀπὸ παραμέσης ὅπου ὑπάτων ὑπάτου. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν Ἐπανειμένην Λυδιστί, εἴπερ ἐναντία τῇ Μιξο-

D. 5. τοῖς Ἱστορικοῖς τῆς Ἁρμονικῆς] Sic K. reliqui omnes τοῖς Ἱστορικοῖς τοῖς Ἁρμονικοῖς—certe deterius. Forte auctor ſcripſit τοῖς Ἱστορικοῖς ὑπομνήμασι Π. φησὶ, ſcil. Ariſtoxenus.

E. 1. εἴπερ ἐναντία] Malim ἤπερ ἐναντία. Burettus, εἴπερ ἐναντίαν.

quibus eſt Dionyſius Iambus.

XVI. Mixolydia quoque, animum percellens, tragœdiis eſt apta. Hanc Ariſtoxenus ſcribit primum a Saphone inventam; ab ea didiciſſe tragœdos, qui cum Dorica conjunxerunt; cum hæc majeſtatem conciliet, illa mentem perturbet; quibus rebus commixta eſt tragœdia. In Hiſtoria Muſica legitur eam a Pythoclida excogitatam tibicine. Lyſis perhibet, Lamproclem Athenienſem, cum is animadvertiſſet non ibi eſſe *diazeuxin*, id eſt, dejunctionem, ubi fere omnes eſſe putaverunt, ſed verſus acutam vocem, talem ejus inſtituiſſe modum, qualis eſt a *parameſa* ad *hypaten hypaton*, id eſt, a mediæ chordæ proxima, ad ſummarum ſummam. Quinetiam remiſſam illam Lydiam harmoniam, ſiquidem Mixolydiæ eſt contraria, af-

λυδιστὶ, παμπλησίαν οὖσαν τῇ Ἰάδι, ὑπὸ Δάμωνος εὑρῆσθαί φασι τοῦ Ἀθηναίου.

ιζ. Τούτων δὴ τῶν ἁρμονιῶν, ἡ μὲν θρηνωδικῆς τινος οὔσης, ἡ δ' ἐκλελυμένης, εἰκότως ὁ Πλάτων παραιτησάμενος αὐτὰς, τὴν Δωριστὶ ὡς πολεμικοῖς ἀνδράσι καὶ σώφροσιν ἁρμόζουσαν εἵλετο· οὐ μὰ Δία ἀγνοήσας, ὡς Ἀριστόξενός φησιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Μουσικῶν, ὅτι κἀν ἐκείναις τι χρήσιμον ἦν πρὸς πολιτείαν φυλακικήν· πάνυ γὰρ προσέσχε τῇ Μουσικῇ ὀπαδήμῃ Πλάτων, ἀκουστὴς γενόμενος Δαμώνος τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλου τοῦ Ἀκραγαντίνου· ἀλλ' ἐπεὶ, ὡς προεῖπομεν, πολὺ τὸ σεμνὸν ὄγκου ἐν τῇ Δωριστὶ, ταύτην προὐτίμησεν· οὐκ ἠγνόει δὲ ὅτι πολλὰ Δώρια Παρθένεια ἄλλα Ἀλκμᾶνι καὶ Πινδάρῳ, καὶ Σιμωνίδῃ, καὶ Βακχυλίδῃ πεποίηται,

F. 2. πολιτείαν φυλακικήν] πολιτείας φυλακήν K. Valgul. Amiot. πολιτικῶν φυλακῶν Paris. 3. utrumvis vulgato præſtat.
F. 4. Δράκοντος] Non eſt dubium quin auctor ſcripſerit, certe ſcribere debuerit, Δάμωνος. Itaque verti.
F. 7. Παρθένεια ἄλλα] ἄλλα omittunt Interpretes omnes. An mutandum in ἅμα, vel μάλα?

ſimilem Ioniæ, inventam autumant a Damone Athenienſi.

XVII. Has harmonias, cum altera earum ſit ad lamentandum parata, altera diſſoluta, recte Plato rejecit, ac Doricam, ut bellicoſis temperantibuſque convenientem viris delegit. Neque is mehercle id fecit ignorans, quod ei impingit crimen Ariſtoxenus in ſecundo Muſicarum Rerum libro, etiam in iſtis aliquid eſſe quod parti Reipublicæ, cui cuſtodiendi incumbit munus, proſit. Studioſiſſimus enim Muſicæ fuit Plato; ut qui Damonem audiviſſet Athenienſem, et Metellum Agrigentinum. Sed quia, ut monui, magnam in Dorica majeſtatem eſſe intellexit, eam harmoniam prætulit: non neſcius interim multa Dorice Parthenia ſeu Virginalia ab Alcmane, Pindaro, Simonide, et Bacchylide fac-

Ἀλλὰ μὴν καὶ ἔτι Προσόδια καὶ Παιᾶνες, καὶ μάλιστα
ὅτι καὶ τραγικοὶ οἵκτοί ποτε ὑπὸ τῇ Δωρίῳ τέτακτο ἐμε-
1137 λωδήθησαν, καὶ τινα Ἐρωτικά. Ἐξήρκει δ' αὐτοῖς τὰ
εἰς τὸν Ἄρεα καὶ Ἀθηνᾶν, καὶ τὰ Σπονδεῖα· ἐπιῤῥῶ-
σαι γὰρ ταῦτα ἱκανὰ ἀνδρὸς σώφρονος ψυχάς. Καὶ
περὶ τῆς Λυδίας δὲ οὐκ ἠγνόει, καὶ περὶ τῆς Ἰάδος· ἠπί-
στατο γὰρ ὅτι ἡ τραγῳδία ταύτῃ τῇ μελοποιΐᾳ κέχρη-
ται.

ιη'. Καὶ οἱ παλαιοὶ δὲ πάντες οὐκ ἀπείρως ἔχοντες
πασῶν τῶν ἁρμονιῶν, οἰκείαις ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἡ ἄγνοια
τοιαύτης στενοχωρίας καὶ ὀλιγοχορδίας αὐτοῖς αἰτία γε-
γένηται· οὐδὲ δι' ἄγνοιαν οἱ περὶ Ὄλυμπον καὶ Τέρ-
πανδρον, καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες τῇ τούτων προαιρέσει,
Β προείλον τὴν πολυχορδίαν τε καὶ ποικιλίαν. Μαρτυρεῖ
γοῦν τὰ Ὀλύμπου τε καὶ Τερπάνδρου ποιήματα, καὶ τὴν
τούτοις ὁμοιοτρόπων πάντων· τρίχορδα γὰρ ὄντα ἁπλᾶ
διαφέρει τῶν ποικίλων καὶ πολυχόρδων, ὡς μηδένα δύ-

ta; quinetiam Proſodia, id eſt Aditialia, Pæanes, adde etiam deplorationes tragicas, et Amatoria quædam carmina, Doricæ harmoniæ eſſe incluſa. Sed ei ſufficiebant quæ in Martem Minervamque cantarentur, et cantilenæ Spondeæ: ſatis enim ea valebant ad animum viri honeſti confirmandum. Idem Lydiæ et Ioniæ harmoniæ uſum non ignoravit; ſciens iſta modulatione tragœdiam uti.

XVIII. Sed et veteres omnes nullius imperiti harmoniæ, tamen uſi quibuſdam modo ſunt. Neque enim ignoratio tantas anguſtias et paucitatem chordarum peperit apud illos; neque inſcitia factum eſt, ut Terpander, Olympus, horumque ſectatores multitudinem et varietatem nervorum tollerent. Atque hoc arguunt Olympi, Terpandri, et aliorum qui modum eundem tenuerunt carmina omnium; quæ cum tribus ſint contenta fidibus ac ſimplicia, præſtant omnibus variis et multas chordas re-

καθάψαι μιμήσασθαι τὸν Ὀλύμπου τρόπον, ὑστερίζειν δὲ τούτους ἐν τῷ σπουδιαστὶ τε καὶ πολυτρόπῳ καταγινομένους.

ιθ'. Ὅτι δὲ οἱ παλαιοὶ οὐ δι' ἄγνοιαν ἀπείχοντο τῆς τρίτης ἐν τῷ σπονδειάζοντι τρόπῳ, φανερὸν ποιεῖ καὶ ἐν τῇ καθ' ὑπάτην γινομένῃ χρήσει· οὐ γὰρ ἂν ποτε αὐτῇ πρὸς τὴν παρυπάτην κεχρῆσθαι συμφώνως, μὴ γνωρίζοντας τὴν χρῆσιν· ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ τῆς χορδῆς ἦθος, ὃ γίνεται ἐν τῷ σπονδειακῷ τρόπῳ ἀφ' ἧς ἡ τρίτης ἐξαίρεσιν, τοῦτ' ἦν τὸ τὴν αἴσθησιν αὐτοῖς ἐπάγον ὅτι τὸ ἀφωνίζειν τὸ μέλος ὅτι τῆς παρανήτης. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς νήτης· καὶ γὰρ ταύτῃ πρὸς μὲν τὴν χρῆσιν ἐχρῶντο, καὶ πρὸς παρανήτην ἀφωνίαν καὶ πρὸς μέσην συμφώνων· τὸ δὲ μέλος οὐκ ἐφαίνετο αὐτοῖς οἰκεῖα εἶναι τῷ σπονδειακῷ τρόπῳ. Οὐ μόνον δὲ

B. 5. ὑστερίζειν δὲ τούτους] Legendum puto, ὑστερίζειν δ' αὐτῶν τοὺς—.
C. 5. διαφώνων—συμφώνων] διαφώνως—συμφώνως corrigendum cenſet Burett.

quirentibus; ita quidem, ut Olympi modum exprimere nemo poſſit, inferioreſque eo omnes ſint, ubi ſe ad multiplicem et multis chordis opus habentem modulationem contulerunt.

XIX. Quod autem priſci in modo Spondiaco non ignoraverint tertiæ chordæ uſum, ſatis demonſtrat ejus in pulſatione uſurpatio. Non enim ea cum *parhypata*, quæ eſt proxima ſummæ chordæ, conſonante uſi fuiſſent, ſi uſum ignoraviſſent. Sed manifeſtum eſt, eos elegantia quæ Spondiaco modo conciliatur per tertiam, ejuſque elegantiæ ſenſu inductos fuiſſe ad transferendum carmen in *paranetam*. Eadem etiam de *neta* eſt ratio. Nam et hac in pulſatione uſi ſunt, et ad *paranetam*, ſeu imæ proximam, diſſonanter, et ad mediam conſonanter. Sed ratione cantilenæ non viſa eſt illis convenire Spondiaco modo. Neque his tantum, ſed

τούτοις, ἀλλὰ καὶ τῇ συνημμένῃ νήτῃ ὅπου κέχρηνται πάντες· καὶ μὴν καὶ τοῦ κεροῦσιν αὐτοῦ διεφώνουν πρὸς
D τε παρανήτην, καὶ πρὸς παραμέσην, καὶ πρὸς λιχανόν· καὶ δὲ τὸ μέλος, καὶν αἰσχυνθῶσι τὴν ἐναρμόνιον ὅτι τῷ γινομένῳ δι' αὐτοῦ ἦθει. Δῆλον δ' εἰ καὶ ὅτι τῶν Φρυγίων, ὅτι οὐκ ἠγνόηντο ὑπ' Ὀλύμπου τε καὶ τῶν ἀκολουθησάντων ἐκείνῳ· ἐχρῶντο γὰρ αὐτῇ οὐ μόναν καὶ τοῦ κεροῦσιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τὸ μέλος ἐν τοῖς μητρῴοις καὶ ἔνιοι τῶν Φρυγίων. Δῆλον δὲ καὶ τὸ περὶ τῶν ὑπάτων, ὅτι οὐ δι' ἄγνοιαν ἀπείχοντο ἐν τοῖς Δωρίοις τοῦ τετραχόρδου τούτου· αὐτίκα ἐπὶ τῶν λοιπῶν τόνων ἐχρῶντο, δηλονότι εἰδότες· ἀφ' δὲ τοῦ τοῦ ἤθους
E φυλακοῦ ἀφήκαν ἐπὶ τοῦ Δωρίου τόνου τιμῶντες τὸ καλὸν αὐτῷ.

D. 1. πρὸς παραμέσην, καὶ πρὸς λιχανόν] πρὸς παραμέσην καὶ συμφώνουν πρὸς τὴν μέσην καὶ πρὸς λιχανόν, ita Mez. e. conjectura ſupplet, probante Buretto: item in Latinis reddidi.

D. 2. χρησαμένῳ ἔνι] An inter has duas voces excidit ἐπὶ ? an vero obliqua valet conſtructio, ut ſubinde in hac diſputationis parte ?

D. 4. ἠγνόηντο ὑπ' Ὀλύμπου] Primum ſumſi ex K. Pariſ. 3. proximum ὑπ' ipſe addidi neceſſario et conſequenter. Vulgo, ἠγνόει τοῦ Ὀλύμπου. Eodem ducere videtur P. quamvis corruptum.

D. 7. τὸ περὶ τῶν] Sic Pariſ. 1. 2. P. Vulgo, τῶν περί.

et *ſynemmena neta*, hoc eſt adjunctarum chordarum ultima, ſic univerſi ſunt uſi. Nam ſecundum pulſationem ipſam diſſonabant ad *paranetam* et *parameſam*, conſonabant autem ad *meſam* et *lichanum*; ſed in cantilena utenti pudorem incuſſiſſet, quia contra morem ibi uſurpata eſſet. Ex Phrygiis etiam conſtare aiunt, non ignoratam fuiſſe hanc chordam ab Olympo et qui eum ſecuti ſunt. Uſi ſunt enim iis non tantum in pulſatione, ſed et in cantilenis de Matre Deorum et quibuſdam Phrygiis. De *hypatis* etiam, ſeu ſummis nervis, conſtat, non ignoratione factum eſſe ut eo quatrichordo non uterentur in Dorio; cum in aliis tonis uſi, utique cognitum habuerint. Sed ut morem ſervarent, a Dorio tono id abſtinuerunt, pulchritudinem ejus venerantes.

κ'. Οἷόν τι καὶ ἐπὶ τῆς τραγῳδίας πάντες τῷ μὲν χρώματικῷ γένει καὶ τῷ ῥυθμῷ τραγῳδίᾳ μηδὲν ἔτι χρῶνται· κιθάρᾳ δὲ, πολλαῖς γενεαῖς πρεσβυτέρᾳ τραγῳδίας οὔσῃ, ἐξ ἀρχῆς ἐχρήσατο. Τὸ δὲ χρῶμα ὅτι πρεσβύτερόν ἐστι τῆς ἁρμονίας, δῆλον. Δεῖ μὲν δήπου καθ' ἡλικίαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔντευξιν καὶ χρῆσιν τοῦ πρεσβύτερον λέγειν· καθ' αὐτὴν δὲ τὴν τῶν γενῶν φύσιν οὐκ ἔστιν ἕτερον ἑτέρου πρεσβύτερον. Εἰ οὖν τις Αἰσχύλον ἢ Φρυνίχου φαίη δι' ἄγνοιαν ἀπεσχῆσθαι τοῦ χρώματος, ἆρά γε οὐκ ἂν ἄτοπος εἴη; Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ Παγκράτιον ἂν εἰκότως ἀγνοεῖν τὸ χρωματικὸν γένος· ἀπεῖχετο γὰρ καὶ οὗτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τούτου, ἐχρήσατο δ' ἔν τισιν· οὐ δι' ἄγνοιαν οὖν δήπου, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ προαιρέσει ἀπεῖχετο· ἐζήλου γὰρ, ὡς αὐτὸς ἔφη, τὸν Πινδαρεῖόν τε καὶ Σιμωνίδειον τρόπον, καὶ καθόλου τὸν ἀρχαῖον καλούμενον νῦν τοῦ νῦν.

E. 4. τῷ ῥυθμῷ] Valgul. vertit τῷ ἁρμονίᾳ.

XX. Tale eſt etiam in tragœdia quippiam. Nam chromatico genere et rhythmo nuſquam ne hodie quidem tragœdia utitur; cithara autem, quæ tragœdiam ætate multis ſeculis anteit, ab initio uſa eſt. Chroma autem quam harmoniam eſſe antiquius in promptu eſt. Eſt enim nimirum ætas definienda ſecundum humanæ naturæ occurſum et uſum. Nam quod ad ipſorum generum attinet naturam, non eſt aliud alio antiquius. Si quis ergo Æſchylum aut Phrynichum diceret ob ignorantiam abſtinuiſſe chromate, nonne abſurde diceret? Idem enim etiam Pancratem diceret ignoraviſſe chromaticum genus; nam et is plerumque id vitavit, etſi in quibuſdam eſt uſus: abſtinuit itaque non ignoratione, ſed conſilio ductus; ſectabatur enim, ut ipſe aiebat, Pindaricum ac Simonideum modum, et omnino eum qui nunc antiquus appellatur.

κα'. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ Τυρταίου τε τοῦ Μαντινέως, καὶ Ἀνδρέα τοῦ Κορινθίου, καὶ Θρασύλλου τοῦ Φλιασίου, καὶ ἑτέρων πολλῶν, οὓς πάντας ἴσμεν ἀφ' ἑκουσίου ἀποχημένους χρώματός τε καὶ μεταβολῆς
1138 καὶ πολυχορδίας καὶ ἄλλων πολλῶν ἐν μέσῳ ὄντων ῥυθμῶν τε καὶ ἁρμονιῶν καὶ λέξεων καὶ μελοποιίας καὶ ἑρμηνείας. Αὐτίκα Τηλεφάνης ὁ Μεγαρικὸς ὕπως ἐπολέμησε ταῖς σύριγξιν, ὥστε τοὺς αὐλοποιοὺς ὑπ' ὀλιγεῖναι ποτὲ ἕκαστον ἐπὶ τοὺς αὐλούς, ἀλλὰ καὶ τοῦ Πυθικοῦ ἀγῶνος, μάλιστα ἀφ' ταύτ' ἀπέσχη. Καθόλου δ' εἴ τις τῷ μὴ χρῆσθαι τεκμαιρόμενος, καταγνώσεταί τῳ μὴ χρωμένων ἄγνοιαν, πολλῶν ἄν τις φθάνοι καὶ τῷ νῦν καταγνώσεων· οἷον, τὸ μὴ Δωριωνίων τοῦ Ἀντιγενιδείου τρόπου χαταφρονούντων, ἐπειδήπερ οὐ χρῶνται αὐτῷ, τὸ δ' Ἀντιγενιδείων τοῦ Δωριωνίου ἀφ' τῆς αὐτῆς αἰτίας· τὸ δὲ κιθαρῳδῶν τοῦ Τιμοθέου τρόπου, σχεδὸν ὃ

A. 8. ἄν τις φθάνοι] Sic E. Paris. 1. P. Vulgo, ἄν τι φθάνοι.

XXI. Eadem de Tyrtæo Mantineenſi, et Andrea Corinthio, Thraſyllo Phliaſio, multiſque aliis valet ratio: quos omnes ſcimus conſulto abſtinuiſſe chromate, mutatione, fidium multitudine, aliiſque multis in medio ſitis rhythmorum, harmoniarum, vocabulorum, modulationum, interpretationum generibus. Statim enim occurrit Telephanes Megarenſis, qui ita infenſus fuit fiſtulis, ut tibiarum opifices nunquam ſit eas paſſus imponere tibiis; quin et Pythico certamine hac maxime de cauſſa abſtitit. In univerſum autem ſi quis ex eo, quod uſum aliquis rei omiſerit, colligendum putet eam ipſi rem ignotam fuiſſe; multi reſtant ei etiamnum inſcitiæ damnandi: ut Dorionii, qui Antigenideum modum ſpernunt, ſiquidem eo non utuntur; et rurſum Antigenidei, qui eadem de cauſſa Dorionium; et citharœdi, qui Timothei modum vitant; fere

ἀποπεφοιτήκασιν εἴς τε τὰ κατλύματα, καὶ εἰς τὰ Πολυείδου ποιήματα. Πάλιν δ' αὖ εἴ τις καὶ περὶ τὴν ποικιλίας ὀρθῶς τε καὶ ἐμπείρως ἐπισκοποίη, τὰ τότε καὶ τὰ νῦν συγκρίνων, εὕροι ἂν οἷ χρήσιμ' ὄντα καὶ τότε τὴν ποικιλίαν. Τῇ γὰρ περὶ τὰς ῥυθμοποιίας ποικιλίᾳ οὔσῃ ποικιλωτέρᾳ ἐχρήσαντο οἱ παλαιοί· ἐπίμων γοῦν τὴν ῥυθμικὴν ποικιλίαν, καὶ τὰ περὶ τὰς κρουσματικὰς δὲ ἀγωγὰς τότε ποικιλώτερα ἦν· οἱ μὲν γὰρ νῦν, φιλομαθεῖς, οἱ δὲ τότε, φιλόῤῥυθμοι. Δῆλον οὖν ὅτι οἱ παλαιοὶ οὐ δι' ἄγνοιαν, ἀλλὰ ἀφ' αἱρέσεων, ἀπέσχοντο τῶν κεκλασμένων μελῶν. Καὶ τί θαυμαστόν; πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων οὐκ ἀγνοεῖται μὲν ὑπὸ τῶν χρωμένων, ἀπηλλοτρίωται δὲ αὐτῶν, ἡ χρείας ἀφαιρεθείσης, ἀφ' ὧν εἰς ἕνια ἀπρεπὲς δεδειγμένον.

κβ'. Ὅτι δὲ ὁ Πλάτων ὅτε ἀγνοίᾳ, ὅτε ἀπειρίᾳ

B. 4. Πολυείδου] πωλυειδε, malit Burett.
B. 10. κρουσματικὰς] Forte rectius ſit κρυματικὰς ut K. Pariſ. 3.
C. 6. ἀπρεπὲς δεδειγμένον. Ὅτι δὲ ὁ] Legendum ac diſtinguendum videtur, ἀπρεπές. Δεδειγμένον δὴ ὅτι ὁ Πλάτων—.

enim abiverunt in quiſquilias, et ad Polyidi poëmata. Jam ſi quis recte et perite conſideret varietatem, et priſca cum noſtris comparet, olim quoque varietatem in uſu fuiſſe inveniet. Nam varietate in rhythmis faciendis, quæ magis varia eſſet, uſi ſunt veteres, ut qui rhythmicam varietatem in honore haberent. Sed et pulſationum elocutiones tunc fuerunt magis variæ; nam noſtri doctrinæ ſunt ſtudioſi, priſci rhythmorum amatores erant. Conſtat ergo, non ob ignorationem, ſed conſilio veteres fractis cantilenis abſtinuiſſe. Neque hoc mirum eſt; cum multa alia vitæ inſtituta non ignorentur ab iis, qui ea non uſurpant: uſuque demto, ea ab ipſis abalienantur, quod in quibuſdam aliquid indecorum animadverſum fuit.

XXII. Sed Platoni neque ignorantiam neque imperi-

τὰ ἄλλα παρητήσατο, ἀλλ' ὡς οὐ πρέποντα τοιαύτῃ πολιτείᾳ, δείξομεν ἐξῆς, ὅτι ἔμπειρος ἁρμονίας ἦν. Ἐν γοῦν τῇ ψυχογονίᾳ τῇ ἐν τῷ Τιμαίῳ τήν τε περὶ τὰ μαθήματα καὶ Μουσικὴν ἀπουδὴν ἐπεδείξατο ὧδέ πως· "Καὶ μὴν ταῦτα συνεπλήρου τά τε διπλάσια καὶ τὰ τριπλάσια διαστήματα, μοίρας τε ἐκεῖθεν ἀποτέμνων, καὶ θεὶς εἰς τὸ μεταξὺ τούτων, ὥστε ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο εἶη μεσότητας." Ἁρμονικῆς δὲ ἦν ἐμπειρίας τοῦτο τὸ θεώρημα, ὡς αὐτίκα δείξομεν. Τρεῖς εἰσι μεσότητες αἱ θεῶνται, ἀφ' ὧν λαμβάνεται πᾶσα μεσότης, ἀριθμητική, ἁρμονική, γεωμετρομένη· τούτων ἡ μὲν ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπερέχει καὶ ὑπερέχεται, ἡ δὲ ἴσῳ λόγῳ, ἡ δὲ ὅτε λόγῳ, ὅτε ἀριθμῷ. Ὁ τοίνυν Πλάτων τὴν ψυχὴν ἁρμονίαν τῶν τεττάρων στοιχείων, καὶ τὴν αἰτίαν ἣ θεὶς ἄλληλα ἐξ ἀνομοίων συμφωνίας δεῖξαι ἁρμονικῶς βουληθείς, ἐν ἑκάστῳ διαστήματι δύο

tiam in cauſſa fuiſſe ut quædam rejiceret, verum id eum feciſſe, quia indecora reipublicæ judicaret ea eſſe, jam nunc oſtendemus, eumque harmonicæ rei gnarum fuiſſe docebimus. Is ergo in ortu ſeu Procreatione Animæ ea, quam Timæo inſeruit, ſuam in rebus mathematicis ac muſicis diligentiam fecit teſtatam. Hæc enim ſunt ejus verba. *Et ſecundum hæc implevit cum dupla tum tripla intervalla*; *portioneſque inde abſcidit, et in medio eorum collocavit, ut in quovis intervallo duo ſint media.* Hoc exordium manaſſe ab harmonica peritia, mox oſtendemus. Tres ſunt medietates, unde omnis medietas æſtimatur; Arithmetica, Harmonica, Geometrica. In prima æqualis eſt numerus quo ſe invicem excedunt, excedunturque termini: in tertia eadem fit proportione: in media neque proportione, neque diſtantia eadem termini ſeſe conſequuntur. Itaque Plato, cum animalem harmoniam quatuor elementorum, cauſſamque ex diſſimilibus inter ſe conſonantiæ vellet harmonice demonſtrare; in utroque inter-

μεσότητας, ψυχικὰς ἀπέφηνε καὶ τὸν μουσικὸν λόγον. Τῆς δὲ ἀφ' πασῶν ἐν Μουσικῇ συμφωνίας δύο ἀφορίσματα μέσα τίθησι συμβέβηκεν, ὧν τὴν ἀναλογίαν δείξομεν. Ἡ μὲν γὰρ ἀφ' πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται. Ποιῶν δ' ἐκάνος χάριν τὸν διπλάσιον λόγον κατ' ἀριθμὸν τὰ ἓξ καὶ τὰ δώδεκα· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἀφόρισμα ἀπὸ ὑπάτης μέσων ἐπὶ νήτην διεζευγμένων. Ὄντων οὖν τῶν ἓξ καὶ δώδεκα ἄκρων, ἔχει ἡ μὲν ὑπάτη μέσων, τὸν τοῦ ἓξ ἀριθμόν, ἡ δὲ νήτη διεζευγμένων, τὸν τῶν δώδεκα. Λαβεῖν δὴ λοιπὸν χρὴ τοὺς τούτοις ἀριθμοὺς τοὺς μεταξὺ πίπτοντας, ὧν οἱ ἄκροι, ὁ μὲν, ἐπίτριτος, ὁ δὲ, ἡμιόλιος φανήσεται· εἰσὶ δὲ ὁ τῶν ὀκτὼ καὶ τῶν ἐννέα· τῶν γὰρ ἓξ τὰ μὲν ὀκτὼ, ἐπίτριτα, τὰ δὲ ἐννέα, ἡμιόλια. Τὸ μὲν ἓν ἄκρον, τοῦτο· τὸ δ' ἄλλο τὸ τῶν δώδεκα, τῶν μὲν ἐννέα ἐπίτριτα, τῶν δ' ὀκτὼ ἡμιόλια. Τούτων οὖν τῶν

E. 6. Ποιῶσι] K. Ποίησαι.

vallo duas animales medietates muſica ratione oſtendit. Nam conſonantia, quam in rebus muſicis *diapaſon* Græci, noſtri vulgo Octavam nominant, duo inter extremos terminos media recipit; quorum proportionem oſtendemus. Extrema conſonantiæ *diapaſon* duplam inter ſe rationem tenent: utque hoc intelligere exemplo poſſis, numeris rem explicabimus. Ergo major extremitas ad minorem ita ſe habet, ut duodecim ad ſex. Hoc intervallum ab ſumma mediarum chorda porrigitur uſque ad imam disjunctarum, hoc eſt *netam diezeugmenon*. Quærendi jam ſunt duo numeri in medium intercidentes, ad quos extremorum major ad ſibi proximum ſeſquitertius, ad reliquum ſit ſeſquiplus ſive ſeſquialter: ii numeri ſunt octo et novem. Nam ſex ſemel, ejuſque præterea triens, in octo continentur; in novem ſemel cum ſemiſſe. Et alter extremorum, duodecim puta, novem pro dodrante, octo pro beſſe habet. Ergo his numeris inter ſex et duo-

1139 ἀριθμῶν ὄντων μεταξὺ τοῦ ἕξ καὶ τοῦ δώδεκα, καὶ τῶν ἀφ' πασῶν ἀφαιρήματος ὀκτὼ τῶν ἀφ' τετράων καὶ τῶν ἀφ' πέντε συνεζώτος, δῆλον ὅτι ἕξει ἡ μὺ μέση τὸν τοῦ ὀκτὼ ἀριθμὸν, ἡ δὲ ωδημέση τὸν τοῦ ἐννέα. Τούτων γενομένων, ἕξει ἡ ὑπάτη τρὸς μέσην ὡς ωδημέση τρὸς ὑπάτην διεζευγμένων· ἀπὸ γὰρ παρυπάτης μέσων, ἀφ' τετράων ἐπὶ μέσην· ἀπὸ δὲ ωδημέσης ἐπὶ ὑπάτην διεζευγμένων, ἀφ' πασῶν. Ἡ αὐτὴ δὲ ἀναλογία καὶ ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν εὑρίσκεται· ὡς γὰρ ἔχει τὰ ἕξ τρὸς τὰ ὀκτὼ, οὕτω τὰ ἐννέα τρὸς τὰ δώδεκα· καὶ ὡς ἔχει
B τὰ ἕξ τρὸς τὰ ἐννέα, οὕτω τὰ ὀκτὼ τρὸς τὰ δώδεκα· ἐπίτριτα γὰρ τὰ μὲν ὀκτὼ τῶν ἕξ, τὰ δὲ δώδεκα τῶν ἐννέα· ἡμιόλια δὲ τὰ μὺ ἐννέα τοῦ ἕξ, τὰ δὲ δώδεκα τοῦ ὀκτώ. Ἀρκέσει τὰ εἰρημένα εἰς τὸ ὑποδεδειγέναι ὅσῳ ἔστι τρεῖ τὰ μαθήματα σοφοῦ καὶ ἐμπειρίαν Πλάτων.

A. 6. ἀπὸ γὰρ παρυπάτης—διὰ πασῶν] Eurettus corrigit, ἀπὸ γὰρ ὑπάτης—διὰ τετράων: atque ſic, omiſſo tamen μέσων, verterat Valgulius: Mez. item διὰ τετράων in fine correxit. Διεζευγμένων bis recepi pro διεζευγμένην, ex E. Par.ſ. 1. 2. 3. et Interprètibus Valgul. Amiot. Xyl.

decim interjectis, cum *diapaſon* conſtet ex intervallis *diateſſaron*, id eſt Quarta, ac *diapente*, id eſt Quinta, diſtantiis; liquet mediæ chordæ numerum octo, ei proximæ ſeu *parameſæ* novem deberi. Quo facto, erit ea ratio *hypatæ* ſeu ſummæ ad mediam, quæ *parameſæ* erat ad imam ſeu *netam* adjunctarum ſive connexarum: nam a *parhypata* mediarum erit *diateſſaron* ad mediam; a *parameſa* ad *netam diezeugmenon*, *diapaſon*. Eademque invenitur numerorum proportio: eadem enim eſt ſex ad octo, quæ novem ad duodecim ratio; et ut ſex ad novem ſunt affecta, ita octo ad duodecim. Nam octo ad ſex ſeſquitertiam habent rationem, et duodecim ad novem; et rurſum ſeſquialteram, ut novem ad ſex, ita duodecim ad octo. Ceterum hæc ſufficient ad demonſtrandum, quanta fuerit in rebus Mathematicis induſtria atque peritia verſatus Plato.

κγ'. Ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἁρμονία, καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, Ἀριστοτέλης ὁ Πλάτωνος ταυτὶ λέγει, "Ἡ δὲ ἁρμονία "ἐστὶν ἐπιστήμη, τινὶ φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλὴν καὶ "δαιμονίαν· τετραμερὴς δὲ τῇ δυνάμει πεφυκυῖα, δύο "μεσότητας ἔχει, ἀριθμητικήν τε καὶ ἁρμονικήν· φαί- "νεται τε τὰ μέρη αὐτῆς, καὶ τὰ μεγέθη καὶ αἱ ὑπερ- "οχαί, κατ' ἀριθμὸν καὶ ἰσομετρίαν· οἱ γὰρ δυσὶ τε- "τραχόρδοις ῥυθμίζεται τὰ μέλη." Ταῦτα μὲν τὰ ῥητά. Σωματοειδῆ δὲ αὐτῆς τὸ σῶμα ἔλεγεν ἐκ μερῶν c ἀνομοίων, συμφωνούντων μέντοι πρὸς ἄλληλα· ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς μεσότητας αὐτῆς τὴν τ' ἀριθμητικὴν λέγειν συμφωνεῖν· τὸν μὲν γὰρ νέατον, πρὸς τὸν ὕπατον ἐκ διπλασίου λόγου ἁρμοσθέντα, τὴν διὰ πασῶν συμφωνίαν ἀποτελεῖν. Ἔχει γάρ, ὡς προείπομεν, τὸν νέατον, δώδεκα μονάδων· τὸν δὲ ὕπατον, ἓξ· τινὶ δὲ προσμέσην συμφωνοῦσαν πρὸς ὑπάτην καθ' ἡμιόλιον λόγον, ἐννέα μονάδων· τῆς δὲ μέσης ὀκτὼ ἐπέχει μονάδας ἐλέγομεν. Συγκεῖσθαι δὲ ἀφ'

XXIII. Porro autem quod Harmonia res ſit divina, veneranda, magna, Ariſtoteles Platonis diſcipulus his verbis confirmavit. *Enimvero Harmonia res eſt cœleſtis, ejuſque natura divina atque pulchra. Cum autem ſit facultate quatripartita, duas habet mediatates, Arithmeticam et Harmonicam: apparetque partes ejus, magnitudines, et eminentias numero et menſuræ æqualitate conſtare. Nam in duobus quatrichordis cantilenæ ſua modulatione concinnantur.* Atque hæc ſunt verbis ejus expreſſa. Corpus porro ejus conſtare dixit ex partibus diſſimilibus, ſed quæ inter ſe conſonent: quin et medietates earum arithmetica proportione conſentire. Nam ima chorda ad ſummam proportione dupla coëunte, confici *diapaſon* conſonantiam; cum, ut diximus, *hypata* ſex, *neta* duodecim numero comparetur: *parameſa* ſeſquialtera proportione *hypatæ* reſpondet, eique novem congruere, mediæ octo diximus. At enim intervalla Mu-

τούτων τῆς Μουσικῆς τὰ κυριώτατα ἀφορήματα συμβαίνει· τό, τε ἀφ' τεσσάρων, ὅ ἐστι τὸν ἐπίτριτον
D λόγον· καὶ τὸ διὰ πέντε, ὅ ἐστι τὸ ἡμιόλιον λόγον· καὶ τὸ διὰ πασῶν, ὅ ἐστι τὸν διπλάσιον· ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν ἐπόγδοον σώζεσθαι, ὅς ἐστι τὸν τονιαῖον λόγον· ταῖς αὐταῖς δ' ὑπεροχαῖς ὑπερέχειν καὶ ὑπερέχεσθαι τὰ ἁρμονίας τὰ μέρη ὑπὸ τῶν μερῶν, καὶ τὰς μεσότητας ὑπὸ τῶν μεσοτήτων, κατά τε τὸν ἀριθμοῖς ὑπεροχὴν, καὶ ἐστι τὴν γεωμετρικὴν δύναμιν συμβαίνει. Ἀποφαίνει γοῦν αὐτὰς Ἀριστόξενος τὰς δυνάμεις ἐχούσας τοιαύτας, τὴν μὲν νεάτην, τὰ μέσης τῷ τρίτῳ μέρει τῷ αὐτῆς ὑπερέχουσαν· τὴν δὲ ὑπά-
E τὴν ὑπὸ τὰ παρυπάτης ὑπερεχομένην ὁμοίως. Ὡς γίνεσθαι τὰς ὑπεροχὰς τὰ τρεῖς πρὸς τοῖς γὰρ αὐτοῖς μέρεσιν ὑπερέχουσι καὶ ὑπερέχονται. Τοῖς γοῦν αὐτοῖς λόγοις οἱ ἄκροι τὰ μέσης καὶ παρυπάτης ὑπερέχουσι καὶ

D. 2. κατὰ τὸν διπλάσιον] τὸν, loco vulgati τὸ, assumsi ex K.
D. 4. αὐταῖς δ' ὑπεροχαῖς] Addidimus δ' ex E. P.
D. 8. συμβαίνει] Sic E. K. Paris. 1. 3. Vulgo, συμβαίνειν.
E. 4. οἱ ἄκροι] οἱ addidi ex Venet. Ceterum subest quid mendi, vel in hoc, vel in antecedente commate.

ficæ præcipua constare his rationibus certum est: *diatessaron* sesquitertia, *diapente* sesquialtera, *diapason* dupla proportione: interim etiam conservari rationem sesquioctavam, qualis est novem ad octo, et tonum exprimit. Jam id quoque accidit, ut Harmoniæ partes a partibus et medietates a medietatibus secundum excessum Arithmeticum et vim Geometricam superantur. Atque hoc sic declarat Aristoteles; ut *neta* triente major quam *mesa* sit, et eadem portione *paramesa hypatam* excedat: itaque relatio quædam intervallorum sive discriminum confiat, cum termini æqualibus portionibus superent *mesam* et *paramesam*, ab iisdemque superentur; utrobique sesquialtera et sesquitertia proportionibus rem gerentibus. Atque hæc est, quam

ὑπερέχονται, ἐπίτριτῳ καὶ ἡμιολίῳ· τοιαύτη δὴ ὑπεροχή ἐστιν ἡ ἁρμονική. Ἡ δὲ τῆς νεάτης ὑπεροχὴ καὶ τῆς μέσης καθ' ἀριθμητικὸν λόγον ἴσῳ μέρει τὰς ὑπεροχὰς ἐμφαίνουσιν. Ὡσαύτως καὶ ἡ ὑπερμέση τῆς ὑπάτης· ἡ γὰρ μέσης ἡ ὑπερμέση καὶ τὸν ἐπόγδοον λόγον F ὑπερέχει. Πάλιν ἡ νεάτη τῆς ὑπάτης διπλασίαν ἐστίν· ἡ δὲ ὑπερμέση τῆς ὑπάτης ἡμόλιος· ἡ δὲ μέση ἐπίτριτος τῆς ὑπάτης ἥρμοσται. Καὶ τοῖς μὲν μέρεσι καὶ τοῖς πλήθεσι καὶ κατὰ Ἀριστόξενον ἡ ἁρμονία ἴσως ἔχουσα πέφυκε.

κδ'. Συνέστηκε δὲ φυσικῶς ἔκ τε τοῦ ἀπείρου καὶ περαίνοντος καὶ ἐκ τοῦ ἀρτιοπερίσσου φύσεως, καὶ αὐτὴ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πάντα· αὐτὴ μὲν γὰρ ὅλη ἄρτια ἐστί, τελεομερὴς οὖσα τοῖς ὅροις· τὰ δὲ μέρη αὐτῆς, καὶ οἱ λόγοι, ἄρτιοι καὶ περισσοὶ καὶ ἀρτιοπέρισσοι. Τῶν μὲν γὰρ 114

F. 7. Συνίστηκε] Ita repoſui pro *συνίστησι*, ex Ald. Baſ. Xyl. P. Pariſ. 2. Amiot. item novi capitis initium feci; quandoquidem Ariſtotelis ſententia non ulterius pertinet. Mox *αὐτὴ* pro *αὐτῶν*, ex E. Venet. P.

F. 7. *ἀπείρου καὶ περαινόντος*] Burettus conjicit legendum *ἀρτίας καὶ περισσῆς*: recte, puto.

Harmonicam vocant auctionem, id eſt Progreſſionem. *Neta* autem a *meſa*, et *parameſa* ab *hypata*, Arithmeticis intervallorum diſcriminibus diſtant: nam *parameſa meſam* ſeſquioctava ratione excedit; rurſum *neta* ad *hypatam* dupla eſt; *parameſa hypata* ſemel ejuſque ſemiſſem valet; et *meſa* ad *hypatam* eſt ſeſquitertia. His ergo partibus atque numeris Harmonia de Ariſtotelis ſententia componitur.

XXIV. Conſtat eadem ſecundum naturam ex infiniti et finiti, paris et imparis, atque pariter imparis natura cum ipſa Harmonia tum ejus partes. Tota enim par eſt, cum conſtet quatuor terminis: partes ipſius proportionibus continentur, quorum termini ſunt pares et impares, pariterque impares. *Neta*

νεάτῃ ἔχει ἁρμονίαν, ἐκ δώδεκα μονάδων· τῇ δὲ παραμέσῃ, τελείᾳ ἐξ ἑννέα μονάδων· τῇ δὲ μέσῃ ἁρμονίαν, ἐξ ὀκτὼ μονάδων· τῇ δὲ ὑπάτῃ, ἁρμοπτέριον, ἐξ μονάδων οὖσαν. Οὕτω δὲ πεφυκυῖα αὐτή τε καὶ τὰ μέρη αὐτῆς πρὸς ἄλληλα ταῖς ὑπεροχαῖς τε καὶ τοῖς λόγοις, ὅλη τε ὅλῃ καὶ τοῖς μέρεσι συμφωνεῖ.

κε'. Ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ αἰσθήσεις αἱ τοῖς σώμασιν ἐγγινόμεναι, σχεδὸν τὴν ἁρμονίαν, αἱ μὲν θεάνιαι θεῖαι οὖσαι, μετὰ θεῖν τὴν αἴσθησιν παρεχόμεναι τοῖς ἀνθρώποις, ὄψις τε καὶ ἀκοὴ, μετὰ φωνῆς καὶ φωτὸς τὴν ἁρμονίαν ἐπιφαίνουσι· καὶ ἄλλαι δὲ αὐταῖς ἀκόλουθοι, ἡ αἰσθήσεις κατ' ἁρμονίαν συνεζεῦσι· πάντα γὰρ καὶ αὗται ἐπιτελοῦσιν οὐκ ἄνευ ἁρμονίας, ἐλάττους μὲν ἐκείνων οὖσαι, οὐκ ἄπο δ' ἐκείνων· ἐκεῖναι γὰρ ἅμα θεοῦ παρουσίᾳ συναγινόμεναι τοῖς σώμασι κατὰ λογισμὸν, ἰσχυράν τε καὶ καλὴν φύσιν ἔχουσι.

A. 9. Ἀλλὰ μὴν—φύσιν ἔχουσι] In toto hoc capite integritatem nexus et ſententiæ requiro.

enim par eſt, quia duodecim numero exprimitur; *parameſa* impar, quia novem; *meſa* pariterpar, quia octo; *hypata* pariterimpar, quia ſex. His ergo rationibus atque partibus conflata Harmonia, ſibi toti, omnibuſque partibus conſonat.

XXV. Sed et ſenſus, qui ob Harmoniam corporibus innati ſunt, cœleſtes alii et divini, cum Deo ſenſum præbent hominibus viſus et auditus, cum voce et lumine harmoniam oſtendunt: et alii ſenſus horum comites, quatenus ſenſus ſunt, ſecundum Harmoniam conſtant: nihil enim ne ipſi quidem ſine Harmonia conficiunt: minores ſane illis, non tamen abſque illis: illi enim ſimul cum adventu Dei præſto adſunt juxta rationem, et validam pulchramque habent naturam.

κϛ'. Φανερὸν οὖν ἐκ τούτων ὅτι τοῖς παλαιοῖς τῶν Ἑλλήνων εἰκότως μάλιστα πάντων ἐμέλησε πεπαιδεῦσθαι Μουσικήν. Τῶν γὰρ νέων τὰς ψυχὰς ᾤοντο δεῖν διὰ Μουσικῆς πλάττειν τε καὶ ῥυθμίζειν ὅπως τὸ εὐχρηστον, χρησίμης δηλονότι τῆς Μουσικῆς ὑπαρχούσης πρὸς πάντα καὶ πᾶσαν ἐσπουδασμένην πρᾶξιν, προηγουμένως δὲ πρὸς C τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. Πρὸς ὃν οἱ μὲν αὐλοῖς ἐχρῶντο, καθάπερ Λακεδαιμόνιοι· παρ' οἷς τὸ καλούμενον Καστόρειον ηὐλεῖτο μέλος, ὁπότε τοῖς πολεμίοις εἰς κόσμῳ προσίοιεν μαχεσόμενοι. Οἱ δὲ καὶ πρὸς λύραν ἐποίουν τινὰ πρόσοδον εἴτε πρὸς τοὺς ἀντίους· καθάπερ ἱστορεῖται μέχρι πολλοῦ χρήσασθαι τῷ τρόπῳ τούτῳ ἐν ὅπου τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους ἐξόδου Κρῆτες. Οἱ δ' ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς σάλπιγξι ἀμφοτέραις χρώμενοι. Ἀργεῖοι δὲ πρὸς τινὰ τῶν Σθενείων τῶν καλουμένων παρ' αὐτοῖς πάλαι ἐχρῶντο τῷ αὐλῷ· τὸν δὲ ἀγῶνα τοῦτον ὅπου Δαναῷ μὲν τὴν ἀρχὴν τεθεῖσθαί φασιν, ὕστερον δὲ ἀνατεθεῖσθαι Διὶ Σθενίῳ· οὐ μόνον ἀλλὰ ἔτι καὶ νῦν τοῖς πεν D

XXVI. Porro autem ex his planum fit, priſcis Græcis haud injuria id præcipuæ curæ fuiſſe, ut adoleſcentes muſica diſciplina imbuerent. Horum enim animos exiſtimabant Muſicæ opera fingi atque concinnari ad decorum poſſe; quippe quod Muſica ut ad omnia, omnemque ſeriam actionem utilis eſſet, ita in primis ad bellica pericula. Quam ad rem alii tibiis uſi ſunt, ut Lacedæmonii, qui compoſito agmine in hoſtem vadentes, Caſtoreum carmen præcini tibiis inſtituerunt: alii lyra, ſicut diu ſic ad pugnam profectos Cretenſes ferunt. Noſtra ætate tubæ in hunc uſum apud pleroſque ſucceſſerunt. Argivi ad luctam, quæ Stheniorum dicebatur, tibiam adhibebant: quod certamen initio Danai cauſſa inſtitutum, poſtmodo Jovi Sthenio conſecratum perhibetur. Enimvero hodieque mo-

τὰ θλοις νενόμισαι προσαυλεῖσθαι, οὐδὲν μὴν κεκριμένον, οὐδ' ἀρχαῖον, οὐδ' οἷον ἐνομίζετο πρὸς τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις, ὥσπερ τὸ ὑπὸ Ἱέρακος πεποιημένον πρὸς τὴν ἀγωνίαν ταύτην, ὃ ἐκαλεῖτο Ἐνδρομή· ὅμως δέ γε εἰ ἀσθενές τι γε οὐ κεκριμένον, ἀλλ' οὖν προσαυλεῖται.

κζ'. Ἐπὶ μὴν τοῖς ἔτι ἀρχαιοτέρων οὐδὲ εἰδέναι, φασί, τὰς Ἕλληνας τὴν θεατρικὴν μοῦσαν· ὅλην δὲ αὐτῆς τὴν ὑπόθεσιν πρός τε θεῶν τιμὴν, καὶ τὴν τῶν νέων παίδευσιν προσλαμβάνεσθαι, μηδὲ τὸ πρόπαν ἥδη θεάτρου παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις κατεσκευασμένου, ἀλλὰ ἔτι τῆς Μουσικῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναστρεφομένης, ἐν οἷς τιμὴν τε τοῦ θείου μᾶλλον ταύτης ἐποιοῦντο, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαίνους· εἰκὸς δὲ εἶναι, ὅτι τὸ θέατρον ὕστερον, καὶ τὸ θεωρεῖν πολὺ νεώτερον, ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἔλαβεν. Ἐπὶ μὴν τὰ καθ' ἡμᾶς χρό-

E. 4. εἰκὸς δὲ εἶναι, ὅτι] An legendum, εἰκός τι ἐντεῦθεν, ὅτι. Certe aliquid deſideratur. Nec libri conſtant; nam Ald. Bas. K. P. deterius etiam, εἰκὸς δὲ ὅτι εἶναι—.

ris eſt, ut ad pentathlum tibiis canatur: ac tametſi nihil accinitur certum, nihil antiquum, aut quale priſcis uſitatum fuit, quale erat carmen Hieracis ad hoc certamen factum quod *Endrome* ſive Incurſus dicebatur: quanquam languidum et non certa deſtinatum lege fuerit, tamen aliquid accinitur nihilominus.

XXVII. At enim apud antiquiores Græcos ne notam quidem aiunt Muſicam quæ theatris inſerviret; totam ſcientiam illam Deorum venerationi, adoleſcentumque inſtitutioni impenſam fuiſſe; quod tum, nondum theatro ullo apud iſtos homines ædificato, Muſica adhuc in templis verſaretur, Deorum venerationi, et laudibus bonorum virorum inſerviens. Et veriſimile eſt *theatri* vocem, ac multo antiquiorem, *theorein*, quod eſt *ſpectare*, a voce *Theos*, quæ Deum notat, deductas eſſe. Ceterum noſtris temporibus tantum eſt recep-

νων τοσοῦτον ὀπισθέδωκε τὸ τῆς ἀφφορᾶς εἶδος, ὥστε τῇ μὴ παιδευταῖς τέρπειν μηδεμίαν μνείαν μηδὲ ἀντίληψιν εἶναι, πάντας δὲ τὰς Μουσικῆς ἁπομιμήσεις πρὸς τὴν θεατρικὴν προσκεχωρηκέναι μᾶσαν. F

κη'. Εἴποι τις, Ὦ τᾶν, σοὶ δὲν οἷόν τ' ἦν τῶν ἀρχαίων προσεξευρῆσθαι καὶ καινοτόμησαι; Φημὶ καὶ αὐτὸς ὅτι προσεξεύρηται, ἀλλὰ μὴ τῇ σεμνῇ καὶ πρέποντος. Οἱ γὰρ ἱστορήσαντες τὰ τοιαῦτα Τερπάνδρῳ μὲν τὴν τε Δώριον νήτην προσεπίθεσαν, οὐ χρησαμένων αὐτῇ τῶν ἔμπροσθεν οὐδὲ τὸ μέλος. Καὶ τὸν Μιξολύδιον δὲ τόνον ὅλον προσεξευρῆσθαι λέγεται, καὶ τὸν τῆς ὀρθίου μελῳδίας τέρπον τε καὶ τὸν ὀρθίων πρὸς τὸ ὄρθιον σημαντὸν τροχαῖον. Εἰ δέ, καθάπερ Πίνδαρός φησι, καὶ τῶν σκολιῶν μελῶν Τέρπανδρος εὑρετὴς ἦν. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀρχίλοχος τὴν τῶν τριμέτρων ῥυθμοποιΐαν προσ-

F. 10. τὸν κατὰ τὰς ὀρθίους—τροχαῖον] Burettus corrigit et vertit τὸν κατὰ τὸν ὄρθιον καὶ τὸν σημαντὸν τροχαῖον. Valgulius plane omisit hæc τὸν κατὰ τὰς ὀρθίους πρὸς τὸν ὄρθιον. Xyl. καὶ addidit vertendo, ante τὸν κατὰ τὰς ὀρθίους. Amiotus in alia omnia abit.

F. 11. Εἰ δὲ, καθάπερ Πίνδαρος] Ei mutandum in Ἔτι, quod unus Valgulius vertendo expressit.

tum discriminis, ut ejus Musicæ quæ ad disciplinam puerorum facit nulla memoria jam exstet, nulla cura sit; omnes qui animum ad Musicam appellunt theatris servientem musam amplectantur.

XXVIII. Sed dicat aliquis: Heus tu, nihilne a priscis adinventum fuit, nihil novatum? Equidem adinventa quædam fateor, sed cum majestate et decoro. Qui hist-

toriam harum rerum scripserunt, ii Terpandro *netam* Dorii toni acceptam ferunt, cum ea priores usi non fuerint: quin et totum Mixolydium tonum superadditum aiunt: et Orthiæ cantilenæ modum, et orthiorum ad orthium notabilem trochæum. Præterea, ut Pindarus ait, etiam Scolia carmina Terpander reperit. Sed et Archilochus trimetrorum rhythmos exco-

ἐξεῦρε, καὶ τὰ εἰς τὰς ὀχ ὁμογενεῖς ῥυθμὰς ἔντασιν,
1141 καὶ τὰ ἀδιακαταλογὴν, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν· προφέρεσθαι δὲ αὐτῷ τά τε ἐπῳδὰ, καὶ τὰ τετράμετρα, καὶ τὸ προκριτικὸν καὶ τὸ προσοδιακὸν ἀποδέδεσθαι, καὶ ἡ τοῦ προφέρειν αὔξησις, ὑφ' οἷων δὲ καὶ τὸ ἐλεγεῖον, προὸς δὲ τούτοις ἥπτε τοῦ ἰαμβεῖου. προὸς τὸν ὀπιβατὸν παίωνα ἔντασις, καὶ ἡ τοῦ πυξημμένου ἡρῴου, εἴς τε τὸν προσοδιακὸν, καὶ τὸν κρητικόν· ἔτι δὲ τοῦ ἰαμβείων, τὸ τὰ μὲν λέγεσθαι παρὰ τὴν κροῦσιν, τὰ δὲ ᾄδεσθαι, Ἀρχίλοχόν φασι καταδεῖξαι, εἶθ' ὕστερον χρήσασθαι τοὺς τραγικοὺς ποιητάς, Κρέξον δὲ λαβόντα εἰς διθύραμβον χρῆσιν ἀγα-
B γεῖν. Οἴονται δὲ καὶ τὴν κροῦσιν τὴν ὑπὸ τὴν ᾠδὴν τοῦτον προφῆτον εὑρεῖν, τοὺς δὲ ἀρχαίους πάντας προσχορδὰ κρούειν.

κθ'. Πολυμνήστῳ δὲ τὸν θ' Ὑπολύδιον νῦν ὀνομαζόμενον τόνον ἀνατιθέασι, καὶ τὴν ἔλυσιν καὶ τὴν ἐκβολὴν

F. 14. ἐντασιν] Sic E. K. Parif. 1. 2. 3. Vulgus probante Buretto. Vulgo, ἔκτασιν.
A. 3. προκριτικὸν] Burettus corrigit κρητικὸν, quod in Latinis reddidi.
A. 3. τοῦ προόντος] K. τούτου. Salmaſ. τοῦ ἡρῴου.
A. 10. χρῆσιν] Sic E. K. Venet. Parif. 1. P. Vulgo, χρήσασθαι.

gitavit, et intentionem in diverſi generis et *paracatalogam* ſive immutationem exitus, et pulſationem eorum: primo ipſi etiam epoda, tetrametra, Creticum, et Aditiale tribuuntur, primique augmentum; a nonnullis etiam elegiacum. Ad hæc iambici ad pæonem epibatum intentio, et heroici auĉti in Aditialem et Creticum: et quod iambicorum alia dicuntur ad pulſationem, alia canuntur, id ab Archilocho monſtratum, a tragicis deinde uſurpatum ferunt, idque Crexum accepiſſe, et ad dithyrambum traduxiſſe. Putant etiam pulſationem ſub cantilenam ab eo primum inventam, cum veteres omnes ad chordas pulſaſſent.

XXIX. Polymneſto autem tonum qui nunc Hypolydius dicitur tribuunt; valdeque ab eo auĉtam ferunt

πολὺ μείζω πεποιηκέναι φασὶν αὐτόν. Καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ὄλυμπον ἐκεῖνον, ᾧ δὴ τὴν ἀρχὴν ἡ Ἑλληνικὴ τε καὶ νομικὴ μίσησις ἀποδιδόασι, τό, τε τῆς ἁρμονίας γένος ἐξευρεῖν φασι, καὶ τοὺς ῥυθμῶν τόν τε τροχαιοδιακὸν, ἐφ' ᾧ ὁ τοῦ Ἄρεως νόμος, καὶ τὸν χορεῖον ᾧ πολλῷ κέχρηνται ἐν τοῖς μητρῴοις· ἔνιοι δὲ καὶ τὸν βακχεῖον Ὄλυμπον οἴονται εὑρηκέναι. Δῆλον δ' ἔκαστον τῶν ἀρχαίων μελῶν, ὅτι ταῦτα ὕπως ἔχει. Λάσος δὲ ὁ Ἑρμιονεὺς εἰς τὸν διθυραμβικὴν ἀγωγὴν μεταστήσας τοὺς ῥυθμοὺς, καὶ τῇ τῶν αὐ- C
λῶν πολυφωνίᾳ κατακολουθήσας, πλείοσί τε φθόγγοις καὶ διερριμμένοις χρησάμενος, εἰς μετάθεσιν τοῦ τροπάρχου ἦγαγε Μουσικήν.

λ'. Ὁμοίως δὲ καὶ Μελανιππίδης ὁ μελοποιὸς ἐπὶ γεγράμμενος, οὐκ ἐνέμεινε τῇ τροπαρχούσῃ Μουσικῇ, ἀλλ' οὐδὲ Φιλόξενος, οὐδὲ Τιμόθεος· ὕστερος δὲ, ἐπιφθόγγου τῆς

B. 10. κέχρηνται] Sic Steph. ex Schott. ſequuntur Græco-Latinæ et Burettus, nec diſſentit Venet. At κέχρηται habent Ald. Baſ. Xyl. E. K. Patiſ. 1. et interpretes Valgul. Amiot. Xyl.

B. 12. Δῆλοι δ' ἕκαστον] Legendum vel, Δηλοῖ δ' ἕκαστον, vel, Δῆλον δ' ἑκάστου.

C. 5. Ὁμοίως δὲ καὶ Μελανιππίδης—πλείοσι φθόγγοις] Hæc inferius tranſponenda videntur inter διεφθάρη et ὡς καὶ Φερεκράτην.

eclyſin et *echolam*, id eſt, chordarum remiſſionem et intentionem. Ipſum quoque illum Olympum, cui principium Græcæ et nomis contentæ Muſicæ imputatur, genus enharmonicum protuliſſe in lucem tradunt; rhythmoſque Aditialem, in quo Martis eſt nomus, et Choreum quo multi uſi ſunt in *Metroïs*, hoc eſt carminibus de Magna Matre. Quidam etiam Baccheium putant ab Olympo inventum. Hæc ita eſſe, quovis antiquo carmine oſtendi poteſt. Laſus vero Hermionenſis cum rhythmos in dithyrambicam rationem tranſtuliſſet, ac tibiarum multiplices voces ſectaretur, pluribus utens ſonis et diſſipatis, antiquæ Muſicæ mutationem invexit.

XXX. Idem fecit Melanippides Odarum ſcriptor ſuperveniens, qui in priore Muſica non acquievit; ut neque Philoxenus, neque Ti-

λύρας ὑπαρχούσης ἕως εἰς Τέρπανδρον τὸν Ἀντισσαῖον, διέρριψεν εἰς πλείονας φθόγγους. Ἀλλὰ γὰρ καὶ αὐλητικὴ ἀπὸ ἁπλουστέρας εἰς ποικιλωτέραν μεταβέβηκε Μουσικήν· τὸ γὰρ παλαιὸν, ἕως εἰς Μελανιππίδην, τὸν τὰ διθυράμβων ποιητήν, συμβεβήκει τοὺς αὐλητὰς παρὰ τῶν ποιη-
D τῶν λαμβάνειν τοὺς μισθοὺς, ὑποκαταγωνιζούσης δηλονότι τὴν ποιήσεως, τὴν δ' αὐλητικὴν ὑποκρετοιμένων τοῖς διδασκάλοις· ὕστερον δὲ καὶ τοῦτο διεφθάρη· ὡς καὶ Φερεκράτην τὸν κωμικὸν εἰσαγαγεῖν τὴν Μουσικὴν ἐν γυναικείῳ σχήματι, ὅλην κατημισμένην τὸ σῶμα· ποιεῖ δὲ τὴν δικαιοσύνην διαπυθανομένην τὴν αἰτίαν τῆς λώβης, ἣν τὴν ποίησιν λέγουσαν,

ΜΟΥΣ. Λέξω μὲν οὐκ ἄκουσα· σοί τι γὰρ κλύειν
Ἐμοί τε λέξαι θυμὸς ἡδονὴν ἴσχει.
Ἐμοὶ γὰρ ἦρξε τῶν κακῶν Μελανιππίδης
E Ἐν τοῖσι πρώτοις, ὃς λαβὼν ἀνῆκέ με,
Χαλαρωτέραν τ' ἐποίησε χορδαῖς δώδεκα.

D. 6. ποιησιν] Μουσικὴν vertit Valgul. Burett. Certe auctor vel ſcripſit ita, vel ſcribere debebat. Item Brunck. ad Ariſtoph. Fragm. T. iii. p. 170, ita edidit: ubi e conjectura ſua totum hunc locum exhibet.

motheus. Hic enim, cum lyra ſeptem fidibus uſque ad Terpandrum Antiſſæum contenta fuiſſet, in plures eam ſonos diſperſit. Verum tibina quoque Muſica de ſimpliçiore in magis variam eſt mutata. Nam antiquitus, uſque ad Melanippidem qui dithyrambos compoſuit, tibicines a poëtis mercedem accipere conſueverant: nimirum primas gerente partes poëſi, et tibicinibus operam iis qui fabulam docerent navantibus. Is poſtea mos periit; adeo quidem, ut Pherecrates comicus Muſicam introduxerit figura muliebri, totum corpus verberibus fœde multatam: facitque Juſtitiam quærentem de cauſſa hujus fœditatis, et Muſicam ſic reſpondentem:

Mus. *Dicam, neque hoc invita, audire cum tibi*
Mihique dicere voluptatem animo afferat.
Malorum initium mihi fuit Melaniſpides.
Is primus arreptam me laxavit nimis,
Fidibuſque bis ſex meliorem reddidit.

Ἀλλ' ὧν ὅμως ὅτος μὲν ἦν ἀποχρῶν ἀνὴρ
Ἐμοιγε πρὸς τὰ νῦν κακά—
Κινησίας δὲ ὁ κατάρατος Ἀτιλικὸς
Ἐξαρμονίους καμπὰς ποιῶν ἐν ταῖς τροφαῖς
Ἀπολώλεκέ μ' ἔτως, ὥστε τῆς ποιήσεως
Τῶν διθυραμβων, καθάπερ ἐν ταῖς ἀσπίσι, F
Ἀριστέρ' αὐτῆ φαίνεται τὰ δεξιά.
Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις ὅτως, ἦν ὅμως ὅμως.
Φρύνις δ' ἴδιον τρίβολον ἐμβαλών τινα,
Καμπῶν με καὶ τρέφων, ὅλην διέφθορεν,
Ἐν πέντε χορδαῖς δωδέκα ἁρμονίας ἔχων.
Ἀλλ' οὖν ἔμοιγε χ' οὗτος ἦν ἀποχρῶν ἀνήρ·
Εἰ γάρ τι κἀξήμαρτεν, αὖθις ἀπέλαβεν.
Ὁ δὲ Τιμόθεός μ', ὦ φιλτάτη, κατορώρυχε,
Καὶ διακέκναικ' αἴσχιστα. ΔΙΚ. Ποῖος ὑτοσὶ
Τιμόθεος; ΜΟΥΣ. Μιλήσιός τις Πυρρίας
Κακά μοι παρίσχεν· ὅτος ἅπαντας ὃς λίγω 114
Παρελήλυθεν ἄγων ἑκτρεπίλους μυρμηκιάς.
Κἂν ἐντύχῃ πω μοι βαδίζουσῃ μόνῃ,
Ἀπέλυσε, κἀπέλυσε χορδαῖς δώδεκα.

E. 4. κακὰ—] Virgulam poſui exemplo Brunckii.

E. 5. Κινησίας δὲ] δὲ in γὰρ mutat Brunck.

F. 3. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις] Hunc verſum ita conſtituo, Ἀλλ' οὖν ἐκεινὸς ὅτος ἦν ὅμως ἐμοί. Brunckius ita, Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις· ὠμὸς ὅτος ἦν ὅμως: quo ſenſu, non video: nec ipſe, forte, vidit, qui mox duo alia correctionis tentamina ponit: alterum, ΔΙΚ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις ὠμὸν ὅτως. ΜΟΥΣ. ἦν γ' ὅμως: alterum, ΔΙΚ. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. ΜΟΥΣ. τλητὸς ὅτος ἦν ὅμως. Judicent periti!

F. 4. Φρύνις] Sic E. K. Pariſ. 1. 2. 3. Vulgo, Φρύνης: quod Steph. neſcio unde arripuit. Ceteri Φρύνις.

F. 10. διακέκναικ'] Sic Brunck. Vulgo, διακέκναικ'.

F. 11. Τιμόθεος] Τιμόθεός ἐςι; Brunck. probabiliter.

A. 2. Παρελήλυθεν] Sic K. et Brunck. item, ſed retenta vitioſa lectione, Ald. Baſ. Xyl. Παρελήλυθεν παρελήλυθ'. Vulgo, Παρελήλυθ'.

A. 3. Κἂν ἐντύχῃ] ἐντύχοι K. et Brunck. Equidem malim Κἂτ' ἐντυχών.

A. 4. Ἀπέλυσε—] Brunckius hunc locum continuat proximis verſibus Ἐξαρμονίους—κατεμίζωσι quos Ariſtophani adjudicans, Pherecrati adjudi-

Ad calamitates ille non tamen meas
Suffecit unus hæc. Nam Cinefias
Athenienſis ille deteſtabilis,
Contra harmoniam dum flexus intulit
ſtrophis,
Perfunderit me ſic, ut jam pœniſos
Dithyrambicæ, perinde ſicut aſpidis,
Quæ dextra ſunt, ſiniſtra quivis de-
putet.
Neque hoc tamen ſatis eſt miſeriæ cre-
ditum.
Phrynis peculiarem immittens turbinem,
Flectendo me, et verſando totam perdidit,
In quinque chordis bis ſex harmonias
habens,
Sed iſte vir potuit adhuc tolerarier;
Peccata namque correxit rurſum ſua.
Aſt Timotheus me confodit, cariſſima,
Turpiſſimeque vulneribus me conſcidit.
JUST. *Quis Timotheus?* MUS. *Mileſius*
ille rufulus
Majora mi mala, quam reliqui omnes,
intulit.
Is ſolam ubi ambulantem me naſtus fuit,
Bis ſex me nervis illico vinctam illi-
gat.

Καὶ Ἀριστοφάνης ὁ κωμικὸς μνημονεύει Φιλοξένου, καί φησιν, " ὅτι εἰς τοὺς κυκλίους χοροὺς μέλη εἰσηνέγκατο" ἡ δὲ Μουσικὴ λέγει ταῦτα,

Ἐξαρμονίους ὑπερβολαίους τε ἀνοσίους
Καὶ νιγλάρεις, ὥσπερ τε τὰς ῥαφάνους ὅλην
Κάμπλων με κατεμίηνσε.

Καὶ ἄλλοι δὲ κωμῳδοποιοὶ ἔδειξαν τὴν ἀτοπίαν τῶν μετὰ B ταῦτα τὴν Μουσικὴν κατακεκερματικότων.

λα'. Ὅτι δὲ περὶ τὰς ἀγωγὰς ἢ τὰς μαθήσεις διόρθωσις ἡ ἁμαρτία γίνεται, δῆλον Ἀριστόξενος ἐποίησε. " Τῶν γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν," φησὶ, " Τελεσίᾳ " τῷ Θηβαίῳ συμβῆναι νέῳ μὴν ὄντι, τραφῆναι ἐν τῇ " καλλίστῃ Μουσικῇ, καὶ μαθεῖν ἄλλά τε τῶν εὐδοκιμού- " των, καὶ δὴ καὶ τὰ Πινδάρου, τά τε Διονυσίου τοῦ " Θηβαίου, καὶ τὰ Λάμπρου, καὶ τὰ Πρατίνου, καὶ τῶν " λοιπῶν ὅσοι τῶν λυρικῶν ἄνδρες ἐγένοντο ποιηταὶ κρου-

cat. Et, quod mirum, plane ita jam verterat Valgulius haud illi quidem fine verisimilitudine, modo ne obsint verba illa ἡ δὲ Μουσικὴ λέγει ταῦτα; quæ, licet continuo subjiciantur, post κατεμίηνσε, tamen frigent. Utcunque sit, hoc versu legam, Ἀπίδων, κρίδινσι χυτλὰς δώδεκα.

Sed et Aristophanes comicus mentionem facit Philoxeni qui cantilenas in cyclios choros intulerit; et Musica apud eum sic loquitur:

Exharmonios, hyperbolæos, niglaros:
Quibus me totum raphani in morem flexilem
Opplevit.

Sed et alii comœdiarum scriptores demonstraverunt eorum ineptias, qui postea temporis Musicam in minuta quasi fragmenta conscide-

runt.

XXXI. Quod autem educatio et disciplina vel rectam vel pravam artium tractationem habeat, Aristoxenus ostendit. Nam *Telesiam Thebanum, qui ipsius ætate vixit,* narrat, *adolescentem in pulcherrima educatum Musica, cum aliorum nobilium poëtarum carmina didicisse, tum Pindari, Dionysii Thebani, Lampri, Pratinæ, et reliquorum qui lyrico carmine præstiterunt: cum-*

" μάτων ἀγαθοί· καὶ αὐλῆσαι δὲ καλῶς, καὶ περὶ τὰ
" λοιπὰ μέρη τῆς συμπάσης παιδείας ἱκανῶς ἀφορμη-
" θῆναι· ἀπαλλάξαντα δὲ τοῦ τῆς ἀκμῆς ἡλικίαν, ὅτε
" σφόδρα ἐξαπατηθῆναι ἔοικε τῆς σκηνικῆς τε καὶ ποι-
" κίλης Μούσης, ὡς καταφερῆσαι τῶν καλῶν ἐκεί-
" νων οἷς ἀνετράφη, τὰ Φιλοξένου δὲ καὶ Τιμοθέου
" ἐκμανθάνειν, καὶ τούτων αὐτῶν τὰ ποικιλώτατα καὶ
" πλείστην ἐν αὑτοῖς ἔχοντα καινοτομίαν· ὁρμήσαντά
" τε ὑπὲρ τὸ ποιεῖν μέλη, καὶ ἀφαπειρώμενον ἀμφοτέρων
" τῶν τρόπων, τοῦ τε Πινδαρείου καὶ Φιλοξενείου, μὴ
" δύνασθαι κατορθοῦν ἐν τῷ Φιλοξενείῳ γένει· γεγενῆσθαι
" δὲ αἰτίαν τοῦ ἐκ παιδὸς καλλίστην ἀγωγήν."

λβ'. Εἰ οὖν τις βούλεται Μουσικὴν καλῶς καὶ κεκρι-
μένως χρῆσθαι, τὸν ἀρχαῖον ἀποτιμείσθω τρόπον· ἀλλὰ
μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ μαθήμασιν ἀναπληρούτω, καὶ
φιλοσοφίαν ἐπιστησάτω παιδαγωγόν· αὕτη γὰρ ἰκανὴ κρῖναι
τὸ Μουσικῇ πρέπον μέτρον καὶ τὸ χρήσιμον. Τριῶν γὰρ
ὄντων μερῶν εἰς ἃ διῄρηται τὸ καθόλου διαίρεσιν ἡ πᾶσα

demque etiam tibia bene cecinisse, et in reliquis totius disciplinæ partibus satis felici cum industria versatum fuisse. Ætate autem jam matura, adeo fuisse a scenica et varia illa Musica deceptum, ut, contemtis pulchris iis in quibus enutritus fuerat, Timothei ac Philoxeni ediscere carmina, ac de his ipsis ea potissimum, quæ maxime essent varia, plurimumque haberent novitatis: cumque se ad lyricum pangendum carmen contulisset, ac tam Philoxeni quam Pindari modum tentasset, in Philoxeneo ei rem non successisse; cujus caussa fuerit pulcherrima illa primæ ætatis institutio.

XXXII. Qui ergo vult Musica recte et cum judicio uti, is veterem modum æmuletur. Sed interim aliis quoque eam perficiat disciplinis, philosophiamque ei pædagogi loco præficiat: ea enim judicare valet quid Musicam deceat. Nam cum Musica universe in tres dividatur partes,

Μουσικὴ, διατόνου, χρώματος, ἁρμονίας, ἐπιστήμονα ἕξιν τὸν τούτοις χρωμένης ποιήσεως τὴν Μουσικὴν πραγματείαν, καὶ τὸν ἑρμηνείας τὸν τὰ πεποιημένα παραδιδούσης ἐπήκοον. Πρῶτον μὲν οὖν καταναοητέον ὅτι πᾶσα μάθησις
E τῶν περὶ τὴν Μουσικὴν, ἐθισμός ἐστιν οὐδέπω πεπραγματευμένως τὸ τίνος ἕνεκα τῶν διδασκομένων ἕκαστον τῷ μανθάνοντι μαθητέον ἐστί. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐνθυμητέον ὅτι πρὸς τὴν τοιαύτην ἀγωγήν τε καὶ μάθησιν οὐδέπω πεπραγμάτευται τεχνῶν ἐξαρίθμησις. Ἀλλὰ αἱ μὲν πολλοὶ ἐάσῃ μανθάνουσιν ὁ ἂν τῷ διδάσκοντι ἢ τῷ μανθάνοντι ἀρέσῃ· αἱ δὲ σπουδοὶ τὸ ἐάσῃ ἀποδοκιμάζουσιν, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι τὸ παλαιὸν καὶ Μαντινεῖς καὶ Πελληνεῖς· ἕνα γάρ τινα τρόπον ἢ παντελῶς ὀλίγους ἐκλεξάμενοι, οὓς ἤροντο πρὸς τὴν
F τῶν ἠθῶν ἐπανόρθωσιν ἁρμόττειν, αὐτῇ τῇ Μουσικῇ ἐχρῶντο.

λγ'. Φανερὸν δ' ἂν γένοιτο, εἴ τις ἑκάστην ἐξετάζοιτο τῶν ὀπτημένων, τίνος ἐστὶ θεωρητική. Δῆλον γὰρ ὅτι ἡ μὲν Ἁρμονικὴ, γενῶν τε τῶν τοῦ ἁρμοσμένου, καὶ διαστημάτων καὶ συστημάτων καὶ φθόγγων καὶ

Diatonum, Chroma, Harmoniam; qui ad Muſicam ſe applicat, is neceſſe eſt gnarus ſit hiſce utentis rebus poëſeos, interpretationeque poëmatum præditus. Principio itaque tenendum eſt, omnem diſciplinam muſicam adſuefactionem eſſe, quæ diſcenti nondum ſimul oſtendat, cujus finis gratia unumquodque præceptum diſcatur. Deinde id cogitandum eſt, ad hujuſmodi inſtitutionem non eſſe adhibendam modorum enumerationem. Sed plerique temere docent aut diſcunt quæ diſcipulo doctorive placent. Prudentes inania rejiciunt: ut antiquitus Lacedæmonii, Mantinenſes, Pellenæi. Hi enim unum aliquem modum, aut paucos omnino deligentes, quos formandis moribus aptos judicarent, ipſa Muſica uſi ſunt.

XXXIII. Hoc manifeſtum evadet, ſi quis ſingulas ſcientias examinans, diſpiciat cujus unaquæque rei conſiderationem tractet. Liquet enim Harmonicam de concinno genere, diaſtematibus ſeu intervallis, ſyſtematibus, ſo-

τόνων καὶ μεταβολῶν συνημματικῶν ὅτι γνωστικὴ πορρωτέρω δὲ οὐκέτι ταύτῃ προσελθεῖν οἷόν τε. Ὡς δὲ δεῖ ζητεῖν παρὰ ταύτης τὸ ἀφ' ἑαυτῆς δύνασθαι, πότερον οἰκείως εἴληφεν ὁ ποιητὴς ὅμοιον εἰπεῖν ἐν μέσοις τὸν Ὑποδώριον τόνον ὅπου τὴν ἀρχήν, ἢ τὸν Μιξολύδιόν τε καὶ Δώριον ὅπου τὴν ἔκβασιν, ἢ τὸν Ὑποφρύγιόν τε καὶ Φρύγιον ὅπου τὴν μέσην. Οὐ γὰρ ἀφικνεῖται τὴν ἁρμονικὴν πραγματείαν πρὸς τὰ τοιαῦτα, προσδεῖται δὲ πολλῶν ἑτέρων τὴν γε τῆς οἰκειότητος δύναμιν ἀγνοεῖ. Οὔτε γὰρ τὸ 114
χρωματικὸν γένος, οὔτε τὸ ἐναρμόνιον ἥξει ποτὲ ἔχον τὴν τῆς οἰκειότητος δύναμιν τελείαν, καὶ καθ' ἣν τὸ τῶν πεποιημένων μέλους ἦθος ὑποφαίνει, ἀλλὰ τοῦτο μὲν τεχνίτου ἔργον. Φανερὸν δὲ ὅτι ἑτέρα τοῦ συνήματος ἡ φωνὴ ἡ ἐν τῷ συνήματι κατασκευαζόμενος μελοποιΐας, πρὸς ἣν οὐκ ἔστι θεωρῆσαι τὴν ἁρμονικῆς πραγματείας.

F. 9. ὅμοιον εἰπεῖν ἐν μέσοις] Ita omnes libri, excepto K. ſive Pariſ. 3. ubi eſt μουσικοῖς pro μούσεις. Nam in Gr. Lat. Indice Varr. Lect. p. 80. ſunt conjecturæ ex P. μύσοις, μέσας, μέτροις: quorum poſtremum in contextu habet Gr. Lat 1624. Forte corrigendum—ὁ ποιητὴς ᾗ οἷόν εἰπεῖν ἐν μύσοις, vel μυσικῶς. Sententiam hanc in Latinis expreſſi.

F. 12. τῇ ἁρμονικῇ πραγματείᾳ] Legendum, ἡ ἁρμονικὴ πραγματεία.

A. 4. μέλους ἦθος] Sic E. Pariſ. 15 et interpretes Amiot. Valgul. Xyl. Burett.

nis, tonis, mutationibuſque ſyſtematicis cognitionem habere; ulterius non progredi. Itaque id genus quæſtiones non ſuſcipit, ut his exemplis utar, an proprie et ad Muſicam artem accommodate poëta ſumſerit, initio carminis Hypodorium, in fine Mixolydium aut Dorium, Hypophrygium et Phrygium in medio. Non enim Harmonica eo uſque pertingit, ſed multis præterea aliis opus habet. Vim enim proprietatis ignorat. Neque adeo Chromaticum aut Enharmonium genus unquam ad proprietatis perfectam vim procedit, qua de ingenio carminis judicatur: hoc enim artificis eſt munus. Manifeſtum eſt ergo, vocem ſyſtematis aliam eſſe a modulatione cantilenæ in ſyſtemate; quam conſiderare, non eſt harmonicæ trac-

Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν ῥυθμῶν. Οὐθεὶς γὰρ ῥυθμὸς τὴν τῆς τελείας οἰκειότητος δύναμιν ἥξει ἔχων
B ἐπ' αὐτῷ· τὸ γὰρ οἰκείως ἀεὶ λεγόμενον, περὶ τινός τι βλέποντες λέγομεν· τοῦτο δὲ φαμὲν αἰτίαν συνθέσιν τινα, ἢ μίξιν, ἢ ἀμφότερα. Οἷον Ὀλύμπῳ τὸ ἐναρμόνιον γένος ἐπὶ Φρυγίου τόνου τεθὲν, παίωνι ἐπιβατῷ μιχθέν· τοῦτο γὰρ ἡ ἀρχῆς τὸ ἦθος ἐγέννησεν ἐπὶ τῷ τῆς Ἀθηνᾶς νόμῳ· περιπληθείσης γὰρ μελοποιίας καὶ ῥυθμοποιίας, τεχνικῶς τε μεταληφθέντος εἴτε ῥυθμοῦ μόνου αὐτοῦ, καὶ γενομένης περιαγωγῆς ἀντὶ παίωνος, συνέζη ὁ Ὀλύμπου ἐναρμόνιον γένος. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐναρμονίου γένους καὶ εἴτε Φρυγίου τόνου διαμενόντων, καὶ περὶ τούτοις εἴτε συστήματος παντὸς, μεγάλην ἀλλοίωσιν ἔσχηκε τὸ ἦθος· ἡ γὰρ καλουμένη Ἁρμο-
C νία οὐ φησὶ τὸ Ἀθηνᾶς νόμῳ πολὺ διέστηκε τὸ ἦθος τὸ ἀναπείρας. Εἰ οὖν περιγένοιτο τῷ τῆς Μουσικῆς ἐμπείρῳ τὸ κριτικὸν, δῆλον ὅτι οὗτος ἂν εἴη ὁ ἀκριβὴς

tationis. Eadem eſt rhythmorum ratio. Nullus enim rhythmus in ſe perfectam proprietatis vim habet. Proprie enim aut accommodate aliquid dictum cum affirmamus, ad indolem ſeu naturam modi reſpicimus; ejuſque cauſſam eſſe dicimus compoſitionem quandam aut mixtionem aut utrumque. Veluti quod Olympus Enharmonium genus in Phrygio poſitum tono cum pæone *epibato* miſcuit: hoc enim initium in Minervæ nomo ſuum ei ingenium conciliavit: nam, adſcitis modulatione et rhythmi confectione, artificioſeque eo tranſſumto, et trochæo in pæonis recepto locum, Olympi Enharmonium genus eſt conditum. Et tamen Enharmonio genere et Phrygio tono totoque ſyſtemate manentibus, magna mutatio ingenio carminis accidit. Quæ enim in Minervæ nomo dicitur harmonia, procul diſtat ab exordii ingenio. Si ergo Muſicæ peritiæ accedat facultas judicandi, his præditum conſtat

σὲ Μουσικῆ· ὁ γὰρ εἰδὼς τὸ Δωριστὶ ἁρμόττον κρίνειν ὀφείλων τὴν τῆς χρήσεως αὐτῆς οἰκειότητα, οὐκ ἔσται ὁ ποιεῖν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἦθος σώσει. Ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν Δωρίων μελοποιῶν ἀπορεῖται πότερόν ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ἁρμονικὴ θεωρηματεία, καθάπερ τινὲς οἴονται, τῶν Δωρίων, ἢ οὔ. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥυθμικῆς ἁπάσης ἐπιστήμης πάσης. Ὁ γὰρ εἰδὼς τὸν παίωνα, τί τῆς χρήσεως D
αὐτῆς οἰκειότητός ἐστι, σχεδὸν τὸ αὐτὸν μόνον εἰδέναι τὸν τοῦ παίωνος ξύνοισιν. Ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν παιωνικῶν ῥυθμοποιῶν ἀπορεῖται, πότερόν ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ῥυθμικὴ θεωρηματεία τούτων, ἢ, καθάπερ τινές φασιν, οὐ διατείνει μέχρι τούτου. Ἀναγκαῖον οὖν δύο τελέως γνώσεις ὑπάρχειν τῷ μέλλοντι διαγνώσεσθαι τό, τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον· θεῖον μὲν,

C. 5. χρήσεως] E. K. P. Paris. 1. 3. et interpretes Valgul. Xyl. Burett. Vulgo, κρίσεως.

D 3. ξύνοισιν] Legendum ξύνθετον, ut vertit Xyl. ξύνεσιν Paris. 2. σύνεσιν Paris. 3. K idque expresserunt Valgul. Amiot. Burett.

D. 5. ἡ ῥυθμικὴ—ἢ, καθάπερ] Ita Bas. Xyl. K. hic quidem alio ordine locum exhibens: πότερον δέ ἐστι διαγνωστικὴ ἡ ῥυθμικὴ τούτων φασὶν ἢ οὐ διατείνει μέχρι τούτου. Vulgo, ἡ ῥυθμικὴ—καθάπερ.

perfectum fore Muſicum. Qui enim novit Doricum tonum, neque tamen judicare quit ubi is proprie et convenienter uſurpetur, non ſciet quid faciendum ſit, neque ingenium ejus ſervabit. Nam de ipſis Doriis cantilenis quæretur an harmonica ſcientia dijudicet, ut Doriorum quidam putant, necne. Eadem eſt ratio etiam univerſæ rhythmicæ ſcientiæ. Qui enim novit pæonem, is proprietatem ejus ad uſum transferendi neſcit; tantum hoc ſcit, unde pæon componatur. Nam quandoquidem de ipſis pæonicis rhythmorum confectionibus dubitatur, utrum rhythmica earum tractatio valeat ad eas dijudicandas, an, ut quidam dicunt, non eo uſque ſe proferat. Oportet igitur eum, qui velit de his rebus judicium ferre, ad minimum duo hæc poſſe perſpicere; proprium ſeu domeſticum, et alienum: pri-

οὗ ἕνεκα ἡ σύνθεσις γεγένηται· ἔπειτα, τούτων ἐξ ὧν ἡ σύνθεσις. Ὅτι μὲν οὖν οὔθ' ἡ Ἁρμονικὴ, οὔθ' ἡ Ῥυθμικὴ, οὔτε ἄλλη οὐδεμία τῶν κατ' ἐν μέρος λεγομένων, αὐταρκὴς αὐτὴ καθ' αὑτὴν τοῦ ἥδους ἐστὶ καὶ γνωστικὴ καὶ τῶν ἄλλων κριτικὴ, ἀρκέσει τὰ εἰρημένα.

λδ'. Τριῶν δ' ὄντων γενῶν εἰς ἃ διαιρεῖται τὸ ἁρμοσμένον, ἴσων τοῖς τε τῶν συστημάτων μεγέθεσι καὶ ταῖς τῶν φθόγγων δυνάμεσιν, ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς τῶν τετραχόρδων, περὶ ἑνὸς μόνου οἱ παλαιοὶ ἐπραγματεύσαντο· ἐπειδήπερ οὔτε περὶ χρώματος, οὔτε περὶ διαλόνου οἱ πρὸ ἡμῶν ἐπεσκόπουν, ἀλλὰ περὶ μόνου τοῦ ἐναρμονίου, καὶ αὖ τούτου περὶ ἕν τι μέγεθος συστήματος, τοῦ καλουμένου διὰ πασῶν· περὶ μὲν γὰρ τῆς χρόας διεφέροντο, περὶ δὲ μίαν αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν σχεδὸν πάντες συνεφώνουν. Οὐκ ἂν οὖν ποτε συνίδοι τὰ περὶ τὴν ἁρμονικὴν πραγματείαν ὁ μέχρι αὐτῆς τῆς

E. 3. Τριῶν δ' ὄντων—συνεφώνουν] Hæc Burettus inferius reponenda judicat p. 1144. F. inter ἐπιχειρήσαντα et Πυθαγόρας. Recte, opinor.
E. 9. περὶ μὲν γὰρ] γὰρ affumſi ex K.

mum ejus affectionis ob quam facta eſt compoſitio; deinde eorum, ex quibus ea facta eſt. Proinde neque Harmonicam, neque rhythmicam, neque ullam aliam quæ ut ſpecies Muſicæ ſubjiciuntur, ipſam per ſe ſufficere ad intelligendum carminis ingenium, ac cetera judicandum, ſatis puto dictum eſſe.

XXXIV. Jam cum tria ſint genera, in quæ harmonice concinnatum illud diſtribuitur, æqualia illa cum ſyſtematum quantitate, tum ſonorum vi, ſimiliterque quatrichordorum; unum duntaxat eorum veteres tractaverunt. Etenim qui nos ætate anteiverunt, neque de Chromate, neque de Diatono diſputaverunt, ſed de ſolo Enharmonio; atque adeo etiam de hujus unico ſyſtemate, ſive complexu, quod eſt *diapaſon*. Controverſia quidem ejus fuit de uſu; ſed quin hæc unica eſſet Harmonia, in id omnes fere conſenſerunt. Non ergo harmonicam quiſquam perſpexerit tractationem, qui uſque ad

γνώσεως ταύτης παρελπλυθώς, ἀλλὰ δηλονότι παρακολουθῶν ταῖς τε κῶλ᾽ μέρεσι ὑπερήμαις, καὶ τῷ σωμάτῳ σώματι τῆς Μουσικῆς, καὶ ταῖς τῶν μερῶν μίξεσί τε καὶ συνθέσεσιν. Ὁ γὰρ μόνον ἁρμονικὸς περιγέγραπται τρόπῳ τινί. Καθόλου μὲν οὖν ἐκπεῖν, ὁμοφρομεῖν δεῖ τήν τε αἴσθησιν καὶ τὴν διάνοιαν ἐν τῇ κρίσει τῶν ἐν Μουσικῆς μερῶν, καὶ μήτε παράγειν, ὃ ποιοῦσιν αἱ παρπεταῖς τε καὶ φερόμεναι τῶν αἰσθήσεων· μήτε ὑστερίζειν, ὃ ποιοῦσιν 1144
αἱ βραδεῖαί τε καὶ δυσκίνητοι. Γίνεται δέ ποτε ὅτι πάντων αἰσθήσεων καὶ τὸ συγκείμενον ἐκ τῶν συναμφοτέρων, καὶ ὑστεροῦσιν αἱ αὐταὶ καὶ παρτερροῦσι διά τινα φυσικὴν ἀνωμαλίαν. Περιαιρετέον οὖν τὸ μελλούσης ὁμοφρομεῖν αἰσθήσεως ταῦτα.

λε'. Αἰεὶ γὰρ ἀναγκαῖον τρία ἐλάχιστα τυγχάνει τὰ πίπτοντα ἅμα εἰς τὴν ἀκοήν, φθόγγον τε, καὶ χρόνον, καὶ συλλαβὴν ἢ γράμμα. Συμβήσεται δὲ ἐκ τοῦ μὲν κατὰ τὴν φθόγγου πορείας τὸ ἁρμοσθὲν γνωρίζεσθαι· ἐκ δὲ τῆς

cognitionem unius ejus fuerit progreſſus. Sed oportebit, ut liquet, eum perſequi particulares etiam quas vocant ſcientias, totumque Muſicæ corpus, et partium mixtiones atque compoſitiones. Qui enim tantummodo eſt Harmonicus, is circumſcriptus eſt certo modo. Ut autem univerſe dicam, ſenſum et intelligentiam oportet concurrere in judicandis Muſicæ partibus; ut neque præeant ſenſus, quod accidit præcipitibus; neque a tergo relinquantur, quod uſu venit tardis. Contingit aliquando in ſenſibus utrumque, ut, ob naturæ inæqualitatem, et antecurrant et tardius æquo veniant. Hoc ergo adimendum eſt ſenſui; ut poſſit æquali curſu comitari intellectum.

XXXV. Semper enim eſt neceſſe, tria hæc una in auditum incidere; ſonum, tempus, et literam vel ſyllabam. Fiet autem, ut e ſono ejuſque ingreſſu Harmoniam, e tempore rhythmum, e litera aut ſyllaba id quod dicitur, intel-

χρόνον, τὸν ῥυθμόν· ἐκ δὲ τῆς χρόας γράμμα ἢ
B συλλαβήν, τὸ λεγόμενον· ὁμοῦ δὲ προσαινόντων, ἅμα
τοῦτο δ' αἰσθήσεως ἐπιφορὰν ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι. Ἀλλὰ
μὴν καὶ κεῖνο φανερὸν, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται, μὴ δυναμένης
τῆς αἰσθήσεως χωρίζειν ἔλαττον τοῦ ἐμμέτρου, παρακο-
λουθεῖν τε δύασθαι τοῖς κατ' ἔλαττα, καὶ σαφορᾶν τὸ
δ' ἁμαρτανόμενον ἐν ἑκάστῳ αὐτοῦ, καὶ τὸ μή. Πρῶ-
τον οὖν περὶ συνεχείας γνωστέον. Ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν
ὑπάρχειν τῇ κριτικῇ δυνάμει συνέχειαν· τὸ γὰρ εὖ
καὶ τὸ ἐναντίως οὐκ ἐν ἀφωρισμένοις τοῖσδέ πισιν γίνε-
σθαι φθόγγοις, ἢ χρόνοις, ἢ χράμμασιν, ἀλλ' ἐν συνε-
χέσιν· ἐπειδὴ μίξις τις ἐστὶ τῶν κατ' τ' χρῆσιν ἀσυνθέτων
C μερῶν. Περὶ μὲν οὖν τ παρακολουθήσεως τοσαῦτα.

λϛ'. Τὸ δὲ μετ' τοῦτο ἐπισκεπτέον, ὅτι οἱ Μουσικῆς
ἐπιστήμονες πρὸς τὴν κριτικὴν πραγματείαν οὐκ εἰσὶν
αὐτάρκεις. Οὐ γὰρ οἷόν τε τέλεον γενέσθαι Μουσικόν τε
καὶ κριτικὸν, ἐξ αὐτῶν τῶν δοκούντων εἶναι μερῶν τ ὅλης

ligas: quæ cum ſimul procedant, ſimul etiam ſenſus ea excipere debet. Simul et hoc evidens fit, ubi horum quodque ſenſus a reliquis ſeparare non poſſit, ac ſeorſim perpendere, eum non poſſe diſcernere vitioſum a recto. Enimvero principe loco de continuatione eſt cognoſcendum. Nam hæc judicandi facultati, ut materia in qua verſetur, adeſſe debet. Bene enim an ſecus habeat carmen, non dejunctis a ſe invicem ſonis, temporibus, literiſve cernitur, ſed in continentibus; quandoquidem continuitas eſt commixtio quædam partium quæ in uſu non ſunt compoſitæ. Ac de aſſequendo intelligentia carmine hæc ſint dicta.

XXXVI. Secundum hæc conſiderandum enim, Muſicæ ſcientes non eſſe ſatis ad judicandi ſcientiam a ſe inſtructos. Fieri enim non poteſt, ut abſolutus omnibus numeris ſit Muſicus et criticus, ſive cenſor, is, qui complexus cognitione ſit eas quæ cenſentur Muſicæ partes totius,

Μουσικῆς, οἷον ἔκ τε τῆς τῶν ὀργάνων ἐμπειρίας καὶ τῆς περὶ τὴν ᾠδικὴν, ἔτι δὲ τὴν περὶ τὴν αἴσθησιν συγγυμνασίας· λέγω δὲ τῆς συνεργούσης εἰς τὴν τοῦ ἁρμοσθέντος ξυνεσιν, καὶ ἔτι τὴν τοῦ ῥυθμοῦ· πρὸς δὲ τούτοις, ἔκ τε τῆς ῥυθμικῆς καὶ τῆς ἁρμονικῆς θεωρηματείας, καὶ τῆς περὶ τὴν κρούσιν τε καὶ λέξιν θεωρίας, καὶ εἴ τινες ἄλλαι τυγχά- D νουσι λοιπαὶ ὖσαι. Διὰ ἃς δ' αἰτίας οὐκ οἷόν τ' ἐξ αὐτῶν τούτων γενέσθαι κριτικὸν, πειρατέον καταμαθεῖν. Πρῶτον μὲν τοῦ ἡμῖν ὑποκεῖσθαι τὰ μὲν τῶν κρινομένων τέλεια, τὰ δ' ἀτελῆ· τέλεια μὲν αὐτό τε τοῦ ποιημάτων ἕκαστον, οἷον τὸ ᾠδόμενον, ἢ αὐλούμενον, ἢ κιθαριζόμενον, ἢ ἡ ἑκάστου αὐτῶν ἑρμηνεία, οἷον ἥ τε αὔλησις καὶ ἡ ᾠδὴ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τοιούτων· ἀτελῆ δὲ τὰ πρὸς ταῦτα συντείνοντα, καὶ τὰ τούτων ἕνεκα γινόμενα· τοιαῦτα δὲ τὰ μέρη τῆς ἑρμηνείας. Δεύτερον δὲ τῆς ποιήσεως· ὡσαύτως δὲ καὶ αὐτὴ· ὑποκρίνειεν δὲ ἄν τις ἀκούων E

D. 10. Δεύτερον—καὶ αὐτή] Hæc Burettus hinc inferius collocanda cenſet in E. inter ποιήματιν et ἅτε ὄν. Non video cui bono.

peritiam inquam inſtrumentorum, et cantilenarum, et exercitationis ſenſum, quoad is attinet videlicet ad Harmoniæ et rhythmi perceptionem; tum rhythmicam et harmonicam tractationem, et conſiderationem pulſationis atque elocutionis; et ſi qua ſunt alia huc pertinentia. Cur autem hæc omnia eum non poſſint præſtare perfectum cenſorem, ſic conabimur expedire. Prima eſt cauſſa in eo poſita, quod eorum quæ judicio ſubjiciuntur, alia perfecta, alia imperfecta ſunt: perfecta, cum carmen unumquodque, quod vel voce vel tibia, vel cithara canitur, tum eorundem expreſſio, ut tibiæ, vel vocis cantus, et cetera: imperfecta, quæ huc conducunt, et propter iſta fiunt, ut expreſſionis ſeu interpretationis illius partes. Alteram poëſis continet cauſſam; eodem enim modo et ipſa habet. Audiens quippe aliquis tibicinem, dubitare poſſit, an

αὐλητῶν, πότερόν ποτε συμφωνοῦσιν οἱ αὐλοὶ, ἢ οὔ, καὶ πότερον ἡ Ἀθάλεκτος σαφὴς, ἢ τοὐναντίον· τούτων δ' ἕκαστον μέρος ὂν τῆς αὐλητικῆς ἑρμηνείας, οὐ μόνον τέλος, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ τέλους γινόμενον· παρὰ ταῦτα γὰρ αὖ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κριθήσεται τὸ τῆς ἑρμηνείας ἦθος, εἰ οἰκεῖον ἀποδίδοται τῷ ᾠδοποιηθέντι ποιήματι, ὁ μεταχειρίσασθαι καὶ ἑρμηνεῦσαι ὁ ἐνεργῶν βεβούληται. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ὅτι τῶν παθῶν τῶν ἐν τῇ ποιητικῇ σημαινομένων ἐν τοῖς ποιήμασιν.

F .λζ'. Ἅτε οὖν ἤθων μάλιστα φερνίδα πεποιημένοι οἱ παλαιοὶ, τὸ σεμνὸν καὶ ἀπερίεργον τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς ᾐσθάνοντο. Ἀργείους μὲν γὰρ καὶ κέλασιν ὑπηρετεῖναί ποτέ φασι τῇ εἰς τὴν Μουσικὴν ᾠδανομίᾳ, ζημιῶσαί τε τὸν ὑπεχειρήσαντα ᾠδῆτον τοῖς πλείοσι τῶν ἑπτὰ χρήσασθαι παρ' αὐτοῖς χορδῶν, καὶ ᾠδαμιξολυδιάζειν ὑπεχειρή-

F. 6. ὑπεχειρήσαντα. Πυθαγόρας] Inter hæc verba, ſecundum Burettum, ponenda eſt illa ſuperior dictio p. 1143. E. Τριῶν δ' ὄντων—συμφώνων.

conſonent vel diſſonent tibiæ, et elocutio perſpicua ſit necne: horum autem quodvis pars eſt interpretationis tibinæ, non finis ipſe, ſed finis cauſſa ſuſceptum: nam ſecundum hæc et id genus alia omnia judicium fieri debet de expreſſionis ſeu modulationis ingenio, an id accommodatum ei poëmati ſit, cui muſice accinitur; an ſcilicet eam quæ petebatur placidam animi commotionem efficere poſſit. Eadem eſt etiam gravio-

rum animi perturbationum ratio, quas poëmata affectant.

XXXVII. Verum enimvero veteres, qui tantum placidos animi motus curarent, majeſtatem et ſimplicitatem priſcæ Muſicæ primo coluerunt loco. Et Argivos etiam multam definiviſſe traditur iis qui Muſicam violaviſſent; eamque ab eo exegiſſe, qui primus fuiſſet auſus pluribus quam ſeptem ab ipſis receptis fidibus uti, et ad Mixolydium

σαντα. Πυθαγόρας δ' ὁ σεμνὸς ἀπεδοκίμαζε τὴν κρίσιν τῆς Μουσικῆς τῇ λογικῇ τῆς αἰσθήσεως· τῷ γὰρ λογιστικῷ τὴν ταύτης ἀρετὴν ἔφασκεν εἶναι· τοιγάρτοι τῇ μὲν ἀκοῇ οὐκ ἔκρινεν αὐτὴν, τῇ δὲ ἀναλογικῇ ἁρμονίᾳ· αὐταρκές τ' ἐνόμιζεν μέχρι τοῦ λόγῳ πασῶν εἶναι τὴν τῆς Μουσικῆς ἐπίγνωσιν. 1145

λη'. Οἱ δὲ νῦν τὸ μὲν κάλλιστον τῶν γενῶν, ὅπερ μάλιστα λόγῳ σεμνύσηται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσπουδάζετο, παντελῶς ἀπεπήδησαντο, ὥστε μηδὲ τὴν τυχοῦσαν ἀντίληψιν τῶν ἐναρμονίων λόγισμάτων τοῖς πολλοῖς ὑπάρχειν. Οὕτω δὲ ἀργῶς λόγεινται καὶ ῥᾳθύμως, ὥστε μηδ' ἔμφασιν νομίζειν παρέχειν καθ' ὅλα τὸ ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως πεπόντων τὴν ἐναρμόνιον δίεσιν, ἐξορίζειν δ' αὐτὴν ἐκ τῶν μελῳδημάτων, περιλυπεῖσθαί τε τοὺς δοξαστάς τι περὶ τούτου, καὶ τῷ γένει τούτῳ κεχρημένους. Ἀπόδειξιν δ' ἰσχυροτάτην ὅ τ' ἀληθὴς λέγων φέρειν οἶον- Β

F. 8. νῷ γὰρ λιπτὸν] Sic P. prius item habent E. K. Vulgo, νῶν γὰρ λιπτόν.

tonum alludere. Sed et Pythagoras, graviſſimus ille philoſophus, improbavit judicium Muſicæ a ſenſibus profectum, ſolaque mentis acie eam examinari voluit et proportione harmonica, non auditu. Idem judicavit intra *diapaſon* debere contentam eſſe Muſicæ ſcientiam et rationem.

XXXVIII. Noſtræ ætatis homines pulcherrimum illud genus, cui ob majeſtatem antiqui maxime ſtudue-

runt, ita omnino repudiaverunt, ut plerique nullam harmonicorum intervallorum habeant rationem. Atque eo proceſſum eſt ignaviæ, ut *dieſin* harmonicam putent nullum ſui ne indicium quidem ſenſui præbere quidam, eamque e cantilenis exterminent, dicantque nugatos eſſe qui de ea aliquid ſenſerint, aut iſtud Muſicæ genus probaverint. Suæ ſententiæ validiſſimum ſcilicet hoc firmamentum ha-

ται, μάλιστα μὲν τῇ αὐτῶν ἀναισθησίᾳ, ὡς πᾶν, ὅ, τι ἂν αὐτοὺς διαφύγῃ, τοῦτο καὶ δὴ πάντως ἀνύπαρκτον ὂν παντελῶς καὶ ἄχρηστον· εἶτα καὶ τὸ μὴ δυνάσθαι λογισθῆναι διὰ συμφωνίας τὸ μέγεθος, καθάπερ τό, τε ἡμιτόνιον καὶ τὸν τόνον, καὶ τὰ λοιπὰ δὴ τῶν τοιούτων διαστημάτων. Ἠγνοήκασι δ' ὅτι καὶ τὸ τέταρτον μέγεθος οὕτως ἂν καὶ τὸ πέμπτον διαλλοιτο καὶ τὸ ἕβδομον· ὧν τὸ μὲν τριῶν, τὸ δὲ πέντε, τὸ δὲ ἑπτὰ διέσεών ἐστι· καὶ καθόλου πάντ' ὅσα φαίνεται τῶν διαστημάτων, c ἀποδοκιμάζοιτ' ἂν ὡς ἄχρηστα, παρ' ὅσον οὐδὲν αὐτῶν διὰ συμφωνίας λαβεῖν ἐστι· ταῦτα δ' ἂν εἴη ὅσα τῶν ἐλαχίστης διέσεως μετρεῖται τριακάδος. Οἷς ἀκολουθεῖν ἀνάγκη καὶ τὸ μηδεμίαν τῶν τετραχορδιῶν διαιρέσεων χρησίμην εἶναι, πλὴν μόνην ταύτην, δι' ἧς πᾶσιν ἁρμονίοις χρῆσθαι διαστήμασιν συμβέβηκεν· αὕτη δ' ἂν εἴη ἥ τε τοῦ συντόνου καὶ διατόνου, καὶ ἡ τοῦ τονιαίου χρώματος.

C. 7. *συντόνου καὶ*] Omittit vertendo Burettus, nulla ratione reddita.

bent, ſuorum hebetudinem ſenſuum; opinanturque niſi quid ipſi percipiant, id plane jam nihil eſſe, neque ullam habere utilitatem. Alterum hoc argumentum ſequuntur, quod conſonantiæ opera ejus quantitas non poſſit expreſſa percipi, ſicut ſemitonii, toni, et reliquorum intervallorum. Sed ignorant iſti, eadem ratiocinatione ſe tertium, quintum, et ſeptimum intervallum exturbare, quæ *dieſes* habent tres, quinque, ſeptem. Denique omnia in univerſum intervalla, quæ impari notantur numero, neceſſe fuerit ut inutilia rejici; nullum enim eorum conſonantiæ adminiculo poteſt percipi; omnia inquam, quæ minima *dieſis* impari metitur numero. Hinc ſequetur, nullam quatrichordorum diviſionem utilem eſſe, præter eam unam quæ omnia intervalla pari numero definit: qualis erit *Syntoni*, *Diatoni*, et *toniæi Chromatis*.

λθ'. Τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα λέγειν τε καὶ ὑπολαμβάνειν, ὃ μόνον τοῖς φαινομένοις ἀναίσθμων ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς μαχόμενων. Χρώμενοι γὰρ αὐτοὶ τοιαύταις τετραχόρδων μάλιστα φαίνονται διαιρέσεσιν, ἐν αἷς τὰ πολλὰ τῶν διαστημάτων ἄλογα ἢ ἀνάλογα· μαλάττουσι γὰρ αἰεὶ τάς τε λιχανὸς καὶ τὰς παρανήτας· ἤδη δὲ καὶ τῶν ἑστώτων τινὰς παρανιᾶσι φθόγγων, ἀλόγῳ τινὶ διαστήματι παρατανύοντες αὐτοῖς τάς τε τρίτας καὶ τὰς παρανήτας· καὶ τῷ τοιούτῳ εὐδοκιμεῖν μάλιστα πως οἴονται τῶν συστημάτων χρῆσιν, ἐν ᾗ τὰ πολλὰ τῶν διαστημάτων ἐστὶν ἄλογα, οὐ μόνον τῶν κινεῖσθαι πεφυκότων φθόγγων, ἀλλὰ καὶ τινων ἀκινήτων ἀνειμένων, ὡς ἔστι δῆλον τοῖς αἰσθάνεσθαι τῶν τοιούτων δυναμένοις.

μ'. Χρῆσιν δὲ Μουσικῆς παρεσκευασεν ἀνδρὶ ὁ καλὸς Ὅμηρος ἐπίδειξε· δηλῶν γὰρ ὅτι ἡ Μουσικὴ πολλαχοῦ

D. 1. ἀνάλογα] Burettus corrigendum cenſet ἄλογα.

XXXIX. Atqui hujuſmodi ſententia eorum eſt hominum, qui non modo iis quæ in ſenſum incurrunt, ſed etiam ſibi ipſis ipſi repugnent. Quippe cum notum ſit eos quatrichordorum diviſionibus præcipue uti, quæ vel imparibus contineantur intervallis vel irrationalibus, id eſt, talibus quæ non poſſunt ratione ſignificari et numero. Molliunt enim ſubinde *lichanos*, *paranetas*, atque etiam ſtantium ſonorum quodam intervallo irrationali, id eſt, quod ratione ſignificari nulla poſſit, remittentes, tertiaſque etiam et *paranetas*: atque hunc maxime uſum ſyſtematum probari putant, in quo multa ſint intervalla irrationalia: neque tantum mobilium ſonorum, ſed etiam immobilium remiſſione facta. Non poſſunt hæc ignorare ii qui ſenſu iſtiuſmodi rerum ſunt inſtructi.

XL. Uſum vero Muſicæ convenientem Homerus docuit. Oſtendens enim Muſicam multis in rebus eſſe

χρησίμην τὸν Ἀχιλλέα πεποίηκε τῷ ὀργῷ πέσοντα τῷ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἀφ' ἧς Μουσικῆς ἧς ἔμαθε παρὰ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος·

Τόνδ' εὗρον, (φησὶ) φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,
Καλῇ, δαιδαλέῃ, περὶ δ' ἀργύρεον ζυγὸν ἦεν·
Τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων πόλιν Ἠετίωνος ὀλίσσας.
Τῇ ὄγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

Μάθε, φησὶν Ὅμηρος, πῶς δεῖ Μουσικῇ χρῆσθαι· κλέα δὲ ἀνδρῶν ἆδειν καὶ πράξεις ἡμιθέων ἔπρεπεν Ἀχιλλεῖ
F τῷ Πηλέως τοῦ δικαιοτάτου. Ἔτι δὲ καὶ τὸν χρόνον ἧς χρήσεως τὸν ἁρμόττοντα διδάσκων Ὅμηρος, ἀργοῦντι γυμνάσιον ἐξεῦρεν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ· πολεμικὸς γὰρ ὢν ὁ περικὴς ὁ Ἀχιλλεὺς, ἀφ' ὧν τῷ γενομένῳ αἰτίῳ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα μίσους, οὐ μετεῖχε τῶν κατὰ τὸν πόλεμον κινδύνων· ᾠήθη οὖν Ὅμηρος πρέπον εἶ) τῷ ψυχῷ τοῖς καλλίστοις τῶν μελῶν ψυχαγωγεῖν τὸν

F. 7. παραθήγειν] Recepi ex Ald. Baſ. Xyl. Valgul. Amiot. E. Patiſ. 1. 2. P. Stephanus, neſcio unde ſumtum, dedit παραθέγειν.

conducibilem, introducit Achillem, qui iram adverſus Agamemnonem ſuam concoqueret Muſicæ opera, quam didicerat a ſapientiſſimo Chirone:

Invenere illum mentem citharæ oblectantem
Affabre facta, jugum erat ſolido ex argento;
Fictionem e ſpoliis quam ceperat urbis.
Hac animum mulcens, clarorum facta virorum
Inclyta cantabat.——

Diſce, inquit Homerus, ubi ſit utendum Muſica. Achilles, quod dignum ipſo erat, filio juſtiſſimi Pelei, canebat egregia facta virorum et ſemideorum. Ac præterea tempus idoneum uſui docens, in otio degenti exercitationem utilem jucundamque reperit. Bellicoſus enim homo Achilles, et gerendis rebus factus, ob iram in Agamemnonem conceptam, aberat a præliis. Cenſuit itaque ejus herois animum pulcherrimis carmi-

ἥρωα, ἵν' ὅτι τὴ μὴ μικρὸν αὐτῷ γενησομένην ἔξοδον παρεσκευασμένος ᾖ· τοῦτο δὲ ἐποίει δηλονότι μνημονεύων τῶν πάλαι πεφάξεων. Τοιαύτη μὲν ἡ ἀρχαία Μουσική, καὶ εἰς τοῦτο χρησίμη. Ἡρακλέα τε γὰρ ἀκούομεν κεχρη- 1146
μένον Μουσικῇ, καὶ Ἀχιλλέα, καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν παιδευτὴς ὁ σοφώτατος Χείρων ἀποδέδεικται, Μουσικῆς τε ἅμα ὢν καὶ δικαιοσύνης καὶ ἰατρικῆς διδάσκαλος.

μα'. Καλόλου δὲ ὄντος νοῦν ἔχοντος, οὐ τῶν ὑπερημέρων ἔγκλημα δοκοῦν εἶναι, εἰ τῆς αὐταῖς μὴ χρῆται τρόπον χρῶτο, ἀλλὰ τῶν χρωμένων κακίας ἴδιον (εἰ) τοῦτο νομίσειεν. Εἴτ' οὖν τις τὸν παιδευτικὸν τῆς Μουσικῆς τρόπον ἐκπονήσας, τύχοι ὑπομελείας τῆς προσηκούσης ἐν τῇ τοῦ παιδὸς ἡλικίᾳ, τὸ μὲν καλὸν ἐπαινέσῃ τε καὶ ἀποδέξεται, ψέξει δὲ τὸ ἐναντίον ἔν τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν B
τοῖς περὶ Μουσικὴν, καὶ ἔσται ὁ τοιοῦτος κακίας πάσης ἀγενὴς θεάτης· καὶ Μουσικῆς τε τῶν μεγίστων ὠφέ-

nibus exacuendum eſſe, ut paratus eſſet ad eruptionem, quam erat paulo poſt facturus; idque fecit, commemorandis veteribus hiſtoriis. Talis ergo fuit, et tales commoditates attulit veterum Muſica. Namque et Herculem Muſica uſum fuiſſe audimus, et Achillem, et alios multos; quorum magiſter fuit Chiron ſapientiſſimus, Muſicæ ſimul, et juſtitiæ, et medicinæ doctor.

XLI. Denique, ut in ſumma dicam, nemo ſanus hoc vitio dabit ſcientiæ, ſi quis ea non ut par eſt utatur; ſed propriam utentis ea culpam cenſebit. Proinde ſi quis Muſicæ eum modum, qui ad probe inſtituendam adoleſcentiam conducit, labore induſtriaque conſecutus, in prima ætate accuratione conveniente fuerit formatus, is pulchra quidem laudabit et amplectetur, vituperabit autem his adverſa, non in Muſica tantum, ſed et aliis in rebus; eritque is homo vacuus omnis turpis actionis, maximum hunc fruc-

λειαν ἁρπασάμενος, ὄφελος ἂν μέγα γένοιτο αὐτῷ τε καὶ πόλει, μηδενὶ μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ ἀπρεπὴς ἁρμόττων, σώζων αἰεὶ καὶ παντα χοῦ τὸ πρέπον καὶ σῶφρον καὶ κόσμιον.

μβ'. Ὅτι δὲ καὶ ταῖς εὐνομωτάταις τῶν πόλεων ὀλιμελὲς γεγένηται φρόντιδα ποιεῖσθαι τῆς γενναίας Μουσικῆς, πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μαρτύρια ἔστιν ἰδεῖν· Τέρπανδρον δ' ἄν τις προσκαλέσοι τὸν τὴν γενομένην ποτὲ παρὰ Λακεδαιμονίοις στάσιν καταλύσαντα· καὶ Θαλήταν τὸν Κρῆτα, ὃν φασι κατά τι πυθόχρηστον Λακεδαιμονίους προσγενόμενον ἀφὲ Μουσικῆς ἰάσασθαι, ἀπαλλάξαι τε τοῦ καταλόντος λοιμοῦ τὴν Σπάρτην, καθάπερ φησὶ Περσῖνας. Ἀλλὰ γὰρ καὶ Ὅμηρος τὸν καταλόντα λοιμὸν τοὺς Ἕλληνας παύσασθαι λέγει ἀφὲ Μουσικῆς ἔφη γεῖν,

Οἱ δὲ παντμέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο,
Καλὸν ἀείδοντες παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν,
Μέλποντες Ἑκάεργον· ὁ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.

tum e Muſica conſecutus, et cum ſibi ipſe, tum civitati plurimum proderit, nullo neque facto neque verbo inconcinno utens, ſed ubique decorum modumque ſervans.

XLII. Ceterum civitates quæ optimis legibus uterentur, maximam ingenuæ Muſicæ curam geſſiſſe, multis teſtimoniis doceri poteſt. Nobis ſatis ſit Terpandrum produxiſſe, qui Lacedæmone cohortam ſeditionem pacavit; et Thaletem Cretenſem, quem Pythii Apollinis oraculo accitum a Lacedæmoniis, Muſica peſtem tum graſſantem ſedaſſe Pratinas ſcribit. Sed Homerus etiam Græcos peſtem Muſica depuliſſe ſcribit, qua infeſtabantur. Sic enim canit;

Ergo die tota placabant carmine Phœbum,
Formoſum Pæona Achaica turba canentes,
Et magni laudes modulantes Arcitenentis.
Illius auditu pertentant gaudia pectus.

Τούτους τοὺς στίχους, ἀγαθὲ διδάσκαλε, κολοφῶνα τοῦ περὶ τῆς Μουσικῆς λόγων πεποιήμαι, ἐπεὶ φθάσας σὺ τὴν Μουσικὴν δύναμιν ἀφ' ὑμῶν παραπέφηνας ἡμῖν· τὸ γὰρ ὄντι τὸ πρῶτον αὐτῆς καὶ κάλλιστον ἔργον, ἡ εἰς τοὺς θεοὺς εὐχάριστός ἐστιν ἀμοιβή· ἑπόμενον δὲ τούτῳ καὶ δεύτερον τὸ τῆς ψυχῆς καθάρσιον καὶ ἐμμελὲς καὶ σύμφωνον σύστημα. Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Σωτήριχος, Ἔχεις, ἔφη, τοὺς ἐπικυκλίους περὶ Μουσικῆς λόγους, ἀγαθὲ διδάσκαλε. D

μγ'. Ἐθαυμάσθη μὲν οὖν ὁ Σωτήριχος ὑπὸ τοῖς λεχθεῖσιν· καὶ γὰρ ἐνέφαινε διὰ τοῦ προσώπου καὶ τῆς φωνῆς τὴν περὶ Μουσικὴν σπουδήν. Ὁ δ' ἐμὸς διδάσκαλος, Μετὰ τῶν ἄλλων, ἔφη, καὶ τοῦτο ἀποδέχομαι ἑκατέρου ὑμῶν, ὅτι τὴν τάξιν ἑκάτερος τὴν αὐτὸς αὑτῷ ἐφύλαξεν· ὁ μὲν γὰρ Λυσίας ὅσα μόνον χειρουργοῦντι κιθαρῳδῷ προσῆκεν εἰδέναι, τούτοις ἡμᾶς εἰσίασεν· ὁ δὲ

D. 4. ἐπικυκλίους] Ald. mendose ἐπικυκλίους, quod in vulgatum mutarunt Leonic. Baſ. Schott. Xyl. Steph. ἐπικυκλικίους videtur legiſſe Valgul. item Amiot. quem ſequitur Burettus. Malim vulgatum, aut ἐγκυκλίους.

Hos ego, bone magiſter, verſus pro colophone mei de Muſica ſermonis attuli, cum tu eos ante ad vim Muſicæ indicandam allegaſſes. Re enim vera, primum hoc ejus eſt et pulcherrimum officium, grata adverſum Deos remuneratio; proximum, animum purgans et concinna ſibique conveniens complexio. Hæc locutus Soterichus, Habes, inquit, bone magiſter, circularem de Muſica diſputationem.

XLIII. Admirationem autem ſui excitavit ſua oratione, cum ſuum Muſicæ ſtudium et vultu et voce demonſtraſſet. Magiſter autem meus, Una cum reliquis, inquit, id mihi utriuſque veſtrum probatur, quod ſuum uterque ordinem ſervavit. Lyſias enim ea tantum nobis propoſuit, quæ citharœdum mani-

E Σωτήριχος ὅσα καὶ πρὸς ὠφέλειαν καὶ πρὸς θεωρίαν, ἀλλὰ δὴ καὶ δύναμιν καὶ ἕξιν Μουσικῆς συντείνει, διδάσκων ἡμᾶς ἐπεδαψιλεύσατο. Ἐκεῖνο δ' οἶμαι ἐκόντας αὐτοὺς ἐμοὶ καταλελοιπέναι· οὐ γὰρ καταγνώσομαι αὐτοῦ δειλίαν, ὡς αἰσχυνθέντων καταπατῆσαι Μουσικὴν εἰς τὰ συνέσπια· εἰ γάρ που καὶ ἕξιμι ἐγὼ παρὰ πότον, ὡς ὁ καλὸς Ὅμηρος ἀπέφηνε,

F Μολπὴ (γάρ που φησὶν) ὀρχηστύς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός.

Καί μοι μηδεὶς ὑπολαβέτω ὅτι πρὸς τέρψιν μόνον ἕξιμι ὠφέλιμον ἡγήσατο Μουσικὴν Ὅμηρος εἶναι τούτων. Ἀλλὰ γὰρ βαθύτερός ἐστι νοῦς ἐγκεκρυμμένος τοῖς ἔπεσι· εἰς γὰρ ὠφέλειαν καὶ βοήθειαν τῶν μεγίστων αὐτοῖς χαρίεις παρέλαβε Μουσικήν, λέγω δέ, εἰς τὰ δεῖπνα καὶ τὰς συνουσίας τῶν ἀρχαίων· συνέβαινε γὰρ εἰσάγεσθαι Μουσι-

E. 6. παρὰ πότον, ὡς ὁ καλὸς Ὅμηρος] Vera et acuta haec est correctio Bryani se ipsum superantis, ad Plut. Vit. T. i. p. 93. Atque in hanc sententiam locum verterant jam Valgul. et Amiot. quem sequitur Burettus. Vulgo, παρατετοκὼς ὁ καλὸς Ὅμηρος. Itaque omnes libri, excepto K. in quo est παραγεγονὼς.

bus opus facientem scire convenit. Soterichus vero liberaliter admodum quae ad utilitatem, contemplationem, vimque etiam et usum Musicæ pertinent, attulit. Puto autem eos hoc, quod dicam, volentes ac studio mihi reliquisse. Non enim hoc illis timiditatis impingam crimen, ut veritos pronunciem Musicam in *symposia*, seu convivia, detrahere. Nam si alicubi, certe in compotatione, utilem esse Musicam, Homerus diserte docuit, sic dicens,

Cantusque, et chorea, dulcis domaria cœnæ.

Neque velim quenquam suspicari, id voluisse Homerum significare, duntaxat ad delectationem conducere Musicam; sed altior latet sensus in illis verbis. Adscivit enim utilitatem et auxilium Musicæ opportunissimo loco, in cœnas inquam et convivia veterum. Ideo quippe eam his adhiberi receptum fuit,

κλύ, ὡς ἀκμὴν ἀντιτάττειν καὶ παρεῖναι τὴν τῆς οἴνου καταθερμον δύναμιν· καθάπερ τις φησὶ καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀριστόξενος· ἐκεῖνος γὰρ ἔλεγεν, "εἰσάγεσθαι Μουσικὴν, "παρ' ὅσον ὁ μὲν οἶνος σφάλλειν πέφυκε τοὺς ἄνω "αὐτοὺς ἀκροαμένων τά τε σώματα καὶ τὰς διανοίας· 1147
"ἡ δὲ Μουσικὴ τῇ περὶ αὐτὴν τάξει τε καὶ συμμε-
"τρίᾳ εἰς τὴν ἐναντίαν κατάστασιν ἄγει τε καὶ παιδεύει." Παρὰ τοῦτον οὖν τὸν καιρὸν ὡς βοηθήματι τῇ Μουσικῇ τοὺς ἀρχαίους φησὶ κεχρῆσθαι Ὅμηρος.

μδ'. Ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ μέγιστον ὑμῖν, ὦ ἑταῖροι, καὶ μάλιστα σεμνοτάτην ἐποφαῖνον Μουσικὴν παρελέλειπται. Τὴν γὰρ τῶν ὅλων φορὰν, καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν οἱ περὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀρχύταν καὶ Πλάτωνα, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, οὐκ ἄνευ Μουσικῆς γίνεσθαι καὶ συνεστάναι ἔφασκον· "πάντα γὰρ "κατ' ἁρμονίαν ὑπὸ θεοῦ κατεσκευάσθαι," φασίν. Ἄκαιρον δ' ἂν εἴη νῦν ἐπεκτείνειν τὸν περὶ τούτου λό-

quod animum revocare et vim calidam vini mitigare valeret. In quam ſententiam etiam Ariſtoxenus noſter dixit, *Muſicam introductam in cœnas eſſe, quod ſicut vinum nimio ipſo utentium et animos et corpora labefactat, ita Muſica ſuo ordine et concinnitate in contrarium ſtatum abducit atque ſedat.* Ea igitur opportunitate, Homerus ait, *priſcos Muſica tanquam remedio quodam uſos.*

XLIV. Sed maximum, O ſocii, et quod maxime Muſicæ dignitatem majeſtatemque demonſtrat, a vobis omiſſum eſt. Etenim motus rerum, et ſtellarum circuitiones, Pythagoras, Archytas, Plato, et reliqui antiqui philoſophi ſine Muſica neque fieri neque conſtare affirmaverunt; *omnia enim a Deo ſecundum Harmoniam fuiſſe inſtituta.* Verum intempeſtivum ſit nunc de ea re diſputationem protrahere;

γους· ἀνώλεθρον δὲ καὶ μουσικώλεθρον, τὸ παντὶ τὸ πρέπον μέτρον ἐπιθέναι. Ταῦτ' εἰπὼν ἐπαιώνισε, καὶ σπείσας τῷ Κρόνῳ καὶ τοῖς τούτου παισὶ θεοῖς πᾶσι καὶ Μούσαις, ἀπέλυσε τοὺς ἑστιωμένους.

summum est, et Musicæ convenientissimum, omnibus rebus suum modum imponere. Hæc ille fatus, pæanam cecinit: cumque Saturno, ejusque filiis Diis omnibus ac Musis libavisset, convivas dimisit.

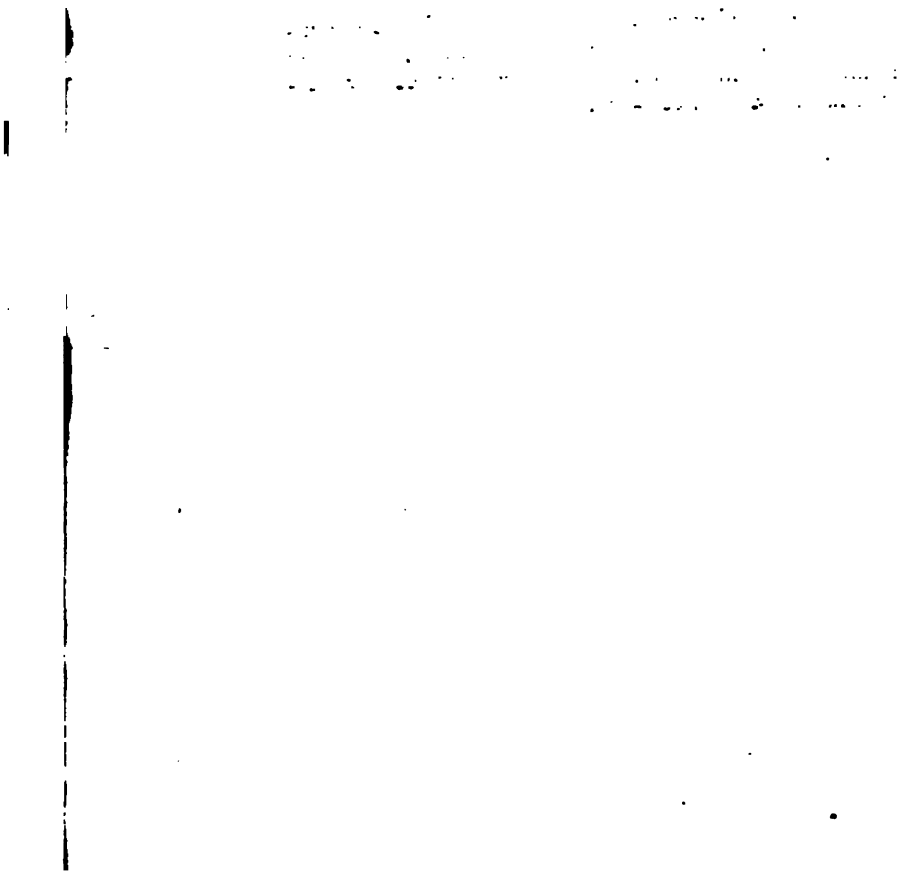

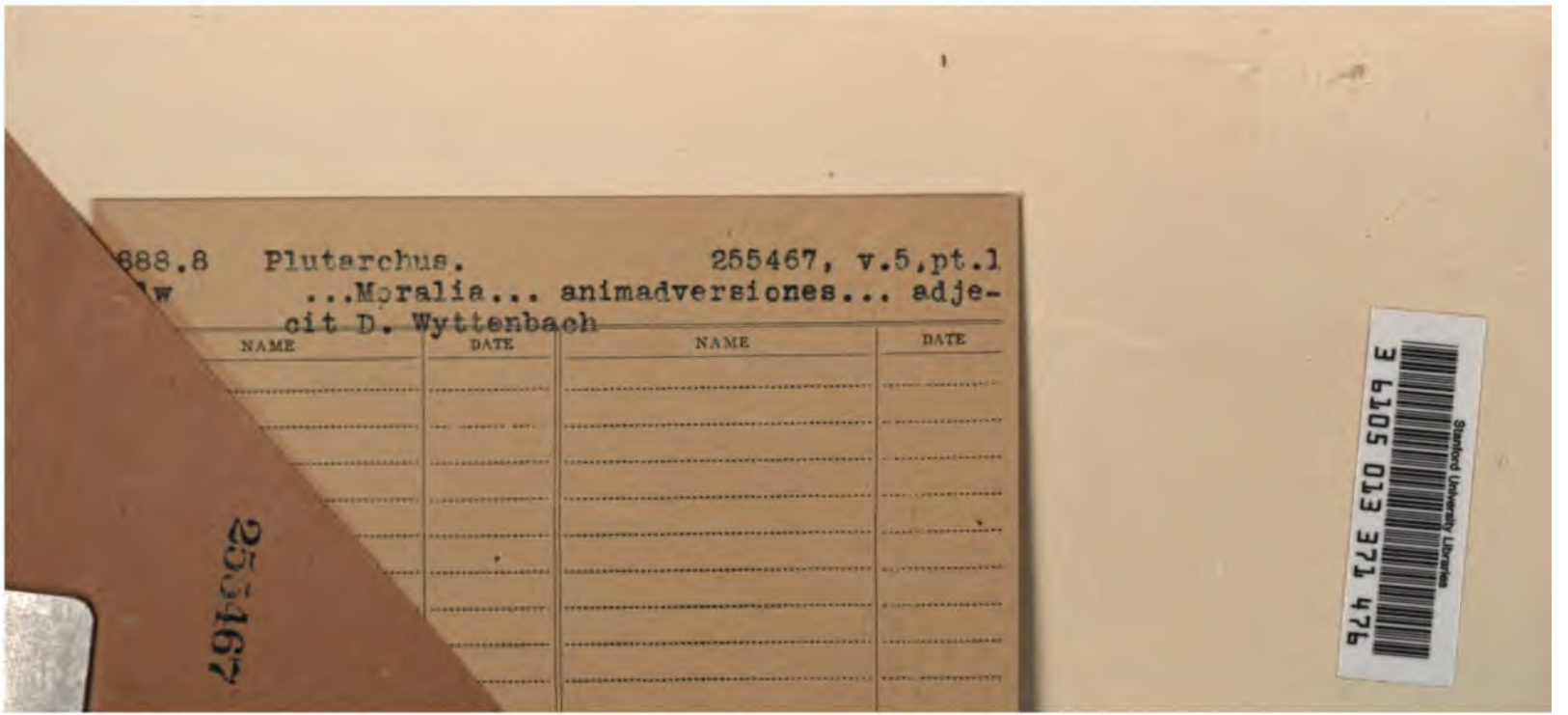
688.8 Plutarchus. 255467, v.5,pt.1
...Moralia... animadversiones... adje-
cit D. Wyttenbach
NAME
DATE
NAME
DATE
255467
Stanford University Libraries
3 6105 013 371 476